This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

UC-NRLF
B 3 785 713

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS

ADM. REV. P.

F. LUCII FERRARIS

Soler-Alexandrini, Ordinis Minor. Regul. Obſerv. S. P. Franciſci, Lectoris Jubilati, Exprovincial. Examin. Synodalis, ac S. O. Conſultoris

PROMPTA

BIBLIOTHECA

CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

NEC NON

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA

De Principalioribus, & fere Omnibus, quæ in dies occurrunt, nec penes omnes facile, ac prompte reperiri poſſunt,

EX UTROQUE JURE, PONTIFICIIS CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS, SACRARUM CONGREGATIONUM DECRETIS, SACRÆ ROMANÆ ROTÆ DECISIONIBUS, AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate collecta, adaucta, in unum redacta, & ordine alphabetico congeſta

AC IN DECEM TOMOS DISTRIBUTA.

Editio Noviſſima denuo recognita, aucta, & emendata, adjecto Indice Materiarum abſolutiſſimo.

TOMUS SEXTUS

Mi = O

VENETIIS

Apud GASPAREM STORTI

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

M. DCC. LXXXII.

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS

INDEX TITULORUM

Qui hoc Sexto Tomo continentur.

M

MIles. pag. 1
Militia. 3
Miniſter Sacramentorum. 4
Minor Minorennis. 13
Minoritæ. ibid.
Miraculum. 15
Miſſa prout eſt Sacrificium.

ART. I. *Quoad ejus eſſe, effectus, & fructus.* 20

ART. II. *Miſſa quoad applicationem, reductionem, ſatisfactionem, & eleemoſynam.* 23

ART. III. *Miſſa quoad obligationem, quam habent eam applicandi Parochi, & Beneficiati.* 44

ART. IV. *Miſſa quoad locum, in quo poſſit, vel non poſſit celebrari.* 57

ART. V. *Miſſa quoad tempus, quo poteſt, vel non poteſt celebrari.* 65

ART. VI. *Miſſa a quo poſſit celebrari, vel non? & in quo idiomate?* 75

ART. VII. *Miſſa pro quibus poſſit celebrari, & pro quibus non?* 76

ART. VIII. *Miſſa quoad eam celebrantis obligationem.* 78

ART. IX. *Miſſa quoad vetita in ejus celebratione.* 82

ART. X. *Miſſa quoad requiſita pro ejus celebratione.* 84

ART. XI. *Miſſa quoad requiſita in Celebrante pro valida & licita ejus celebratione.* 86

ART. XII. *Miſſa quoad ritus obſervandos in ipſa celebranda.* 93

ART. XIII. *De obſervandis in Miſſis Votivis.* 101

ART. XIV. *De obſervandis pro Miſſis de Requiem.* 104

ART. XV. *In quo pro uberiori notitia adnotantur varia Decreta, & Edicta pertinentia ad celebrationem Miſſarum, earumque adimplementum, uti reperiuntur impreſſa in noviſſimo Bullario Clementis XI.* 115

ART.

Art. XVI. *Miſſa a quibus, & quibus in locis audiri poſſit, & debeat?* 123

Art. XVII. *Miſſa quomodo debeat audiri, & quænam requirantur ad ſatisfaciendum præcepto eam audiendi?* 127

Miſſiones, Miſſionarii. 129

Molendinum, Molitor. 130

Mollities. 132

Monachus. ibid.

Monaſterium. ibid.

Moneta, Monetarius. ibid.

Moniales.

Art. I. *Moniales quoad ea, quæ concernunt Puellarum educationem, Novitiatum, & Profeſſionem.* 138

Art. II. *Moniales quoad ea, quæ concernunt earum numerum, dotem, peculium, & livellum.* 151

Appendix. *Ad ea, quæ ab Auctore dicta ſunt Articulo II. addendam duximus recentiſſimam diſpoſitionem Clementis XIII. Pontifex Maximi ſuper expenſis, quæ fiunt a Monialibus Sacriſtiæ Præfectis, per Chirographum a Sanct. ſua Ferdinando Mariæ de Rubeis Patriarchæ Conſtantinopolitano, Vicariatus Urbis Viceſgerentis nunc S. R. Eccl. Cardinali digniſſimo directum; & ejus verba.* 168

Art. III. *Moniales quoad ea, quæ concernunt Clauſuram.* 169

Art. IV. *Moniales quoad ea, quæ concernunt acceſſum ad earum Monaſteria, & locutionem cum eis.* 184

Art. V. *Moniales quoad ea, quæ concernunt earum Confeſſarios, tam Ordinarios, quam Extraordinarios.* 196

Art. VI. *Moniales quoad varia Miſcellanea ipſas concernentia.* 207

Monitorium. 211

Monopolium. 221

Montes Pietatis. 223

Moribundus. 232

Mortis Articulus. 241

Multæ. ibid.

Mulier. 242

Mundus. ibid.

Munera. 283

Muſica, Muſicus. 284

Mutuum. 286

N

Naufragium, Naufragantes. 298

Neceſſitas. 302

Negromantia. 305

Negotiatio. ibid.

Neophyti. ibid.

Nomina Affinitatis, & Conſanguinitatis. 311

No-

Notarius. ibid.

Notorium. 315

Novitiatus, Novitius, Novitia. 319

Nummus. 338

Nuncius. ibid.

Nundinæ. ibid.

Nuptiæ. ibid.

O

OBedientia. 344

Oblati Monaſteriorum. ibid.

Oblationes. ibid.

Obreptio. 350

Obſervantia Vana. ibid.

Obſtetrices. ibid.

Occaſio Peccandi. 351

Occiſio. 353

Occultatio. ibid.

Occultum. ibid.

Occupatio pro acquirendorum Dominio. ibid.

Octavæ. ibid.

Oculus. 356

Odium. 357

Officiales Bellici. 358

Officium Divinum.

ART. I. *Quoad ea, quæ concernunt ejus nomen, originem, diviſionem, & oblationem.* ibid.

ART. II. *Quoad ea, quæ concernunt intentionem, & attentionem requiſitam ad recitationem Divini Officii.* 365

ART. III. *Quo ad ea, quæ concernunt integritatem, continuationem, & formam recitandi Divinum Officium.* 368

ART. IV. *Quoad ea, quæ concernunt ordinem, tempus, locum, ſitum, & habitum recitandi Divinum Officium.* 387

ART. V. *Quoad ea, quæ concernunt cauſas excuſantes, vel non, a recitatione Divini Officii.* 391

Officium Defunctorum. 397

Omen. 399

Onyromantia. ibid.

Opinio. ibid.

Opinio Probabilis. ibid.

Oracula vivæ vocis. 405

Oraculum Superſtitioſum. 417

Oratio. ibid.

Oratorium. 442

Ordo, ordinare.

ART. I. *Quoad ea, quæ concernunt Ordinis in genere, & in ſpecie eſſentiam, numerum, inſtitutionem, materiam, & formam.* 450

ART. II. *Quoad ea, quæ concernunt tempora faciendarum Ordinationum, & qualitates Ordinandorum.* 463

ART. III. *Quoad ea, quæ concernunt facultatem Prælatorum ordinandi ſuos,*

vel

vel alienos ſubditos, & concedendi Litteras dimiſſoriales. 486

ART. IV. *Quoad ea, quæ concernunt culpam, & pœnam male Ordinantium, & Ordinatorum.* 504

Ordo, prout eſt Impedimentum Matrimonii. 511

Organa. ibid.

Oſtiariatus. ibid.

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS
PROMPTA BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICO-MORALIS, THEOLOGICA.

M I L E S.

1 Milites quid poſſint & debeant facere, vel non, ratione belli? Vide verb. *Bellum art.* 3.

2 Milites a quibus poſſint, & debeant recipere Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis, & coram quibus valide, & licite contrahere Matrimonium? Vide verb. *Capellanus Militum per tot.* ubi referuntur ad rem plurima Decreta.

3 Sacra Congregatio Concilii *in Ferrarien. Juriſdictionis* 12. *Januarii* 1704. reſolvit non poſſe Capellanum Arcis Ferrarienſis audire in eadem Arce Confeſſiones cum licentia Eminentiſſimi Legati, a quo deputatur, abſque licentia Eminentiſſimi Epiſcopi, ut in *lib.* 54. *decretor. fol.* 1.

4 Milites confugientes ad Eccleſiam, ſolam libertatem mendicantes, & nullius alterius criminis Rei, gaudent immunitate. *Sacra Congregat. Immunit. in Audomaren. & Ipren.* 4. *Septemb.* 1624. *lib.* 1. *decret. Altoviti pag.* 982.

5 Milites tranſeuntes ad hoſtes gaudent immunitate Eccleſiaſtica; quoad tranſeuntes autem ad Hæreticos conſultatur Sacra Congregat. S. Officii. *Eadem Sacra Congregat. Immunitatis in Ipren.* 19. *Maii* 1607. *lib.* 1. *decr. Altoviti pag.* 1249.

6 Miles extractus ab Eccleſia a ſuis Officialibus militiæ gaudet Immunitate Eccleſ. & eſt reſtituendus. *Eadem Sacra Congregatio Immunitatis in Cornetana* 28. *Septembris* 1663. *lib. decret. Rocci pag.* 519.

7 Milites confugiti ad Eccleſiam, ſed a proprio Locumtenente aſſecurati poſſe redire ad ſuum proprium, ut dicitur, *Quartiere*, relinquentes locum *Immunem*, gaudent Immunitate, doloſe enim inducti ſunt ad diſcedendum. *Eadem Sacra Congreg. Immunit. in Spoletana* 1. *Aprilis* 1675. *lib.* 1. *decret. Altoviti pag.* 1081.

Coloni menſæ Epiſcopalis non poſſunt in militem deſcribi, niſi aliter Sanctiſſimus juſſerit. *Eadem Sacra Congregatio Immunitatis in Peruſina* 11. *Decembris* 1646. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 297. 8

Miles, qui aſportaverat, ut dicitur, *il nome della Sentinella*, a Gubernatore Arcis extractus, reſtituatur Eccleſiæ, & poſtea Nuncius extrahat, ac ex gratia ſpeciali Sanctiſſimi conſignet Miniſtris Reipublicæ, ut illum puniant prout Juris. *Eadem Sacra Congregatio Immunitatis in Veneta* 7. *Junii* 1633. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 160. 9

Datur facultas extrahendi, & retinendi in Caſtro Regio nomine Eccleſiæ ad correctionem milites confugientes ad loca immunia, qui ſunt incorrigibiles eorum dolis. *Eadem Sacra Congregatio Immunitatis in Neapolitana* 20. *Septembris* 1660. *lib.* 1. *decret. Altoviti pag.* 480. 10

Annuente Sanctiſſimo datur facultas Archiepiſcopo extrahendi milites confugientes in fraudem ſervitii militaris ad Eccleſias ad formam *capit. Inter alia, de Immunitate Eccl. Eadem Sacr. Cong. Immun. in Sipontina* 18. *Julii* 1671. *lib.* 1. *decret. Altoviti pag.* 576. 11

Datur Archiepiſcopo facultas extrahendi Milites confugitos in Eccleſiam in fraudem ſervitii Regii, eoſque conſignandi ſuo centurioni, reportato juramento non puniendi pro delicto. *Eadem Sacr. Congregatio Immunitatis* 12

in Mediolanen. 25. Auguſti 1696. lib. 2. decr.
Vallem. pag. 45.

13 Juſſu Sanctiſs. ex gratia ſpeciali datur, ſeu
prorogatur ad aliud biennium Epiſcopo Man-
tuæ facultas extrahendi milites deſertores, vel
reos alterius criminis militaris a quocumque
loco immuni d. Civitatis, & ditionis, ad eos
conſignandi ſuis Superioribus, repertata ab iis
obligatione jurata de eos non puniendo ob
fugam, vel ob aliud delictum, ſed de illis
tantum retinendo tamquam milites, ut antea.
Eadem Sacra Congreg. Immun. in Mantuana 9.
Junii 1703. lib. 3. Vall. pag. 497.

14 Mandante Sanctiſſimo ſimilis facultas con-
ceditur Archiepiſcopo Taurinen. ſub iiſdem
cautelis pro viginti caſibus. *Eadem Sac. Con-*
gregatio Immunitatis in Taurinen. 15. Maii
1700. lib. 1. decret. Vall. part. 289.

15 Cum pro parte Regis Catholici Eminentiſ-
ſimus Trivultius ſupplicaſſet Sanctiſſimo pro
expediendo Brevi ad hoc, ut milites delin-
quentes non fruantur Immunitate Eccleſiaſti-
ca in Eccleſiis, ſeu Capellis poſitis in Caſtris
& Arcibus Majeſtati Catholicæ pertinentibus,
reſponſum fuit: recurrat in caſibus particula-
ribus. *Eadem Sacra Congregatio Immunitatis*
in una Regnorum Regis Catholici 12. Novemb.
1652. lib. 5. decret. Paul. pag. 2.

16 Milites refugæ a Triremibus, & ad Eccle-
ſiam confugientes, gaudent Immunitate, ſed,
ſi petantur, reſtituuntur, præſtito prius jura-
mento a Triremium *Præfecto* illos non pu-
niendi. *Eadem Sac. Congreg. Immunitatis in*
Anconitana 7. Septemb. 1672.

17 Ab onere hoſpitandi milites Eccleſiaſtici ſunt
omnino exempti. *Ead. Sacr. Cong. Immun. in*
Papienſi 10. Sept. 1629. lib. 2. Decr. Paul. pag. 6.

18 Etiam in bonis patrimonialibus pro ſua por-
tione, & virili. *Ead. Sac. Congregat. in Der-*
tonen. 4. Novembr. 1629. lib. 2. decret. Pau-
luc. pag. 18.

19 Eccleſiaſtici non poſſunt ejici a propriis do-
mibus occaſione habitationis militum Regio-
rum. *Eadem Sac. Congreg. Immunit. in Aqui-*
lana 16. Aprilis 1630. & Nullius Altamura
26. Aprilis 1632. apud Pignatell. *tom. 2. con-*
ſult. 58. n. 6.

20 Officiales, & Milites, prævia reintegratio-
ne Eccleſiæ, & conſenſu Partis, abſolvuntur
ob violentam hoſpitationem in domo Cano-
nicali. *Ead. Sacr. Cong. Immunit. in Augu-*
ſtana Pedemont. 9. Aprilis 1695. lib. 1. decret.
Valem. pag. 188.

21 Item eadem Sacra Congreg. Immunit. *ſub*
die 30. Junii 1633. dedit Litteras Epiſcopis
ſtatus Mediolanenſis pro [illegible] Eccle-
ſiaſtica ab hoſpitatione militum. Item ſcrip-
[illegible] *in Dertonen. 27. Martii* [illegible]. ſcripſit re
Epiſcopo [illegible], ut [illegible] Ce-
rum ab hoſpitatione Militum. ut ab 1[illegible]. *Au-*
guſti 1633. Item Epiſc. *Placent. ſub 29. Maii*
1634. apud Pignatell. [illegible].

Item eadem Sac. Congr. Immunitat. cen- 22
ſuit pariter omnes Regulares, & Moniales
earum Monaſteriorum exemptos eſſe ab hoſpitatio-
ne militum, ut in *Cortonen. 24. Auguſti 1633.*
apud Pignatell. [illegible].

Epiſcopus non permittat hoſpitationem eo- 23
rum militum [illegible] & [illegible] Mona-
ſteriorum Monialium. *Eadem Sacr. Cong. Im-*
munit. in Aſten. [illegible] *Decemb. 1696. lib. 2. decr.*
Vallem. pag. 61.

Miniſtri publici Civitatis, cui violenter fe- 24
cerunt reponi ſeorſum in Caſtro Regulari,
incurrunt in Excommunicationem, ſed attenta
remotione ſcali, & prævia aliqua eleemoſyna
eroganda Eccleſiæ violatæ, conſenſu Partis, &
obligatione de non incurrendo amplius in ſimi-
lia, datur facultas abſolvendi in forma. *Ea-*
dem Sac. Cong. Immun. in Papien. 27. Auguſti
1697. lib. 2. deciſ. Vallem. pag. 110. apud Ric-
cium verb. *Hoſpitatio n. 5.*

Neque bona Epiſcopi gravari poſſunt hoſ- 25
pitatione militum. *Ead. Sac. Cong. Immun. in*
Regien. 12. Januarii 1649. Immo cenſuit do-
mos Eccleſiaſticorum quamquam Laicis locatas,
eſſe exemptas ab hoſpitatione militum. *Ead. S.*
Cong. Immun. in Novarien. 9. Junii 1627. apud
Pignatell. *loc. cit. n.* 10.

Onus hoſpitationis militum non eſt perſona- 26
le, ſed mixtum, ideoque Clericus conjugatus
ab eo non eſt exemptus; niſi concurrat con-
ſuetudo. *Ead. Sacr. Cong. Immun. 13. Julii*
1640. lib. 3. Paul. p. 120.

Miles præſidiarius ſepeliri debet in Parochia 27
Arcis, ubi actualiter moratur, non autem in
alia Parochia ubi retinet domum apertam cum
uxore, & filiis. *Sac. Cong. Conc. in Romana*
Juris ſepeliendi 17. Auguſti 1696. apud Urſa-
yam *in Miſcellaneo 1. Sacro, & profano litt.*
M. n. 203.

Militum ſtationes non præbent juſtam cau- 28
ſam diſpenſandi populum ab obſervantia Qua-
drageſimali. Benedict. XIV. tom. 1. Conſt. 130.
incip. *Libentiſſime* §. 19. Milites Mauritii Im-
peratoris lege prohibitis ſunt monaſticam vitam
amplecti, ſed contra hanc legem ſcripſit S.
Gregorius M. Idem tom. 2. Conſt. 25. incip.
Ex quo dilectus.

Ad-

Additiones ex aliena manu.

29 De re Militari conſule Voet. *lib. de ſingul. de Jur. Militar.* octo hiſce capitibus, abſoluto. Primum eſt de Bello in genere, & nonnullis ejus ſpeciebus, ac diviſionibus. Secundum de Militia; qui, & quales, & quomodo in Militiam ſint adſcribendi. Tertium de variis Militum gradibus, ac ſpeciebus, præſertim de exercitus Imperatore, ejuſque requiſitis. Quartum de delictis, ac criminibus Militum, eorumque pœnis. Quintum de præda bellica. Sextum de Privilegiis Militum, & aliis quibuſdam, præter jus commune quoad Milites conſtitutis. Septimum de Judiciis Militaribus. Et octavum de miſſione Militum, & pace. Confer etiam Burgen. *ſingular. obſervat. Juridic. Politic. Militar. centur. Quatuor.*

M I L I T I A.

1 MIlitia S. Georgii M. a Duce Bavariæ eri-
gitur, & in ea conſtituuntur ſex Offi-
cia Eccleſiaſtica cum approbatione Apoſtolica
conferenda viris nobilibus equitibus Eccleſia-
ſticis, quorum primus Epiſcopali dignitate, &
charactere ſit inſignitus, ut Pontificalia mu-
nera in Ordinis præfati Eccleſia ſub invoca-
tione S. Georgii Martyris Deo dicata, & ab
omni Ordinarii Epiſcopi Loci juriſdictione im-
2 muni, & exempta exercere valeat. Secun-
dus, cum præpoſiti nomine, & Pontifica-
lium uſu, ut vices Antiſtitis, hoc abſen-
3 te, vel legitime impedito, expleat. Ter-
tius, ac Quartus cum Decanorum nomini-
bus, qui Divinis Officiis, ſive Horis Cano-
nicis cum aliorum Militum Equitum inter-
ventu in dicta Eccleſia perſolvendis in Choro
4 interſint. Quintus, ac Sextus denique Elee-
moſynarii ab honore appellati, a quibus De-
canorum munera ipſis abſentibus pariter, aut
legitime impeditis, præſtentur. Benedict. XIV.
tom. 1. Conſt. 32. incip. *Militares* §. 2. & 3.
& per tot.
5 Militia S. Januarii a Carolo utriuſque Si-
ciliæ Rege erecta confirmatur, ejuſque Offi-
cialibus, & Militibus Indulta, & privilegia
varia conceduntur. Idem Conſt. 24. incip. *Ro-
mana Eccleſia*, *per tot.*
6 Militia Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymi-
tani laudatur, & ipſius Militibus, & ſubdi-
tis conceduntur Indulta Cruciatæ. Idem Con-
ſtitut. 86. incip. *Quoniam per tot.* Super ejus 7
triremibus permittitur celebratio Miſſæ cum
ſolitis opportunis cautelis. Idem Conſtitut. 41.
incip. *Exponi*. Vide *ad verb. Hieroſolymitani
Milites.*
Militia S. Lazari Hieroſolymitani a S. Pio 8
V. reformata, a Gregorio XIII. unita fuit Mi-
litiæ S. Mauritii: Et Clemens VIII. privi- 9
legiorum communicationem inter eos indul-
ſit; Inter quæ aderat facultas a S. Pio V.
conceſſa erigendi Commendas ex Beneficiis Ec-
cleſiaſticis ſimplicibus de jure patronatus Lai-
corum. Idem Conſt. 10. incip. *Fructuoſa* §. 1.
3. & 4.
Militia S. Mauritii Martyris a Gregorio 10
XIII. erigitur ſub Regula Ciſtercienſi. Ejus
Sedes principalis in Sabaudia, & Magnus
Magiſter Sabaudiæ Dux conſtituitur. Eidem 11
unitur Militia S. Lazari Hieroſolymitani, &
Clemens VIII. confirmat unionem cum com-
municatione privilegiorum. Idem *ibid.* §. 2. 3.
& 14.
Dictæ Militiæ SS. Mauritii & Lazari Ma- 12
gno Magiſtro conceditur, ut ex Beneficiis Ec-
cleſiaſticis ſimplicibus de Jurepatronatus Lai-
corum erigere poſſit Commendas ſui Ordinis
de conſenſu Patronorum. Idem *ibid.* §. 6. 13
Et probationes ſuper natura hujuſmodi Bene-
ficiorum fieri poſſint coram Nuncio Apoſtoli-
co apud Sardiniæ Regem, & Sabaudiæ Du-
cem reſidente, ſive coram Archiepiſcopo Tau-
rinenſi, aut Epiſcopo viciniori. Idem *ibid.* 14
Et erectiones Commendarum confirmari per
Litteras in forma Brevis, vel etiam per ſim-
plex Decretum Congregationis Epiſcopor. &
Regular. vel Concilii Tridentini. Idem *ibid.*
§. 7.
Officiales Patentati SS. Mauritii & Lazari 15
ſubjiciuntur juriſdictioni Ordinarii; Cum enim
nonnulli Sacerdotes Diœceſis Uritanæ Litteras,
quas *Patentales* vocant, obtinuiſſent a Vicario
Commendæ SS. Mauritii & Lazari, & ob id
ſe immunes cenſerent a juriſdictione Ordinarii,
propoſito dubio, An Officiales Patentati SS.
Mauritii & Lazari ſint exempti a juriſdictio-
ne Ordinarii? *Sacr. Congr. Concilii in dicta Uri-
tana die 7. Sept.* 1726. Reſpondit *Negative*,
apud *Theſaurum Reſolut. dicti anni.*

MINISTER SACRAMENTORUM.

[illegible] Legis eſt, [illegible] Chriſti [illegible] Sacramentum [illegible] Eu[illegible] eſt propriè [illegible] tribuere, la[illegible] Miniſter Sacramentorum de le[illegible] præcipuæ inſtitutionis [illegible] Chriſtus enim Dominus [illegible] eſt in inſtitu[illegible] Sacramentorum, & ad Mini[illegible] Jacobo [illegible] eſt ſolum pro[illegible] Docto[illegible] *part.* 1. *num.* 5. [illegible] Auctores cum S. [illegible] *quæſt.* 64. *art.* 7. Lugo *diſp.* [illegible]

[illegible] Sacramentorum extraordinarius po[illegible] creatura rationalis, ſive ani[illegible] ſive Angelus, ſive etiam Dæ[illegible] *Communis*, cum [illegible] *part. quæſt.* 64. *art.* 7. & Scoto [illegible] *quæſt.* 1. Unde, ſi conſtaret Sacra[mentum] eſſe a Beato, ſeu ab Angelo colla[tum], de ejus valore non eſſet dubitandum, quia certum eſt Beatum, ſeu Angelum non niſi ex ſpeciali Dei deputatione id fuiſſe facturum. Secus tamen certa revelatione, ut ait Scotus *loco citato*, dubitandum eſſet de collato a Dæmone, cum ſit Spiritus mendacii, & aliunde non quærat hominem ſalvare, ſed perdere,

4 Dicit tamen, & ad longum probat Lugo *in Reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 16. quem ſequitur La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 50. quod, ſi quis a S. Petro, vel alio Beato, extraordinarie abſolveretur a peccatis, eſſet quidem vere abſolutus, & juſtificatus; attamen maneret obligatus ad confitenda mortalia homini Viatori, & ad ſubjicienda directe clavibus Eccleſiæ militantis; Sicuti qui nunc ſua peccata Chriſto confitetur, & ab eo per contritionem impetrat eorum remiſſionem, non ideo liberatur ab obligatione confitendi eadem peccata Miniſtris Eccleſiæ, ut præcepto Divino, & Eccleſiaſtico Sacramentalis Confeſſionis ſatisfaciat.

5 Non quivis homo eſt cujuſvis Sacramenti Miniſter, uti Fides Catholica docet contra Lutherum *lib. de inſtituendis Eccleſiæ Miniſtris*, *edito anno* 1523. ubi docet omnibus baptizatis eandem ineſſe poteſtatem in Sacramentis adminiſtrandis: *Sacerdos*, inquit, *in novo præſertim Teſtamento non fit, ſed naſcitur, non ordinatur ſed creatur, naſcitur autem in Baptiſmo, ſuntque prorſus omnes Chriſtiani Sacerdotes*. At noſtra concluſio, ultraquam quod habetur ex plurimis Sacræ Scripturæ locis, eſt expreſſe definita a Concilio Tridentino *ſeſſ. de Sacrament. in genere, Canon.* 10. *de Confirmat. Canon.* 3. *de Euchariſtia ſeſſ.* 22. *Canon.* 2. *de Pœnitent. ſeſſ.* 14. *Canon.* 10. *de Extrema Unctione, Canon.* 4. *de confirmat.* & *Ordine ſeſſ.* 23. *Canon.* 7.

Miniſter Baptiſmi quis eſſe poſſit? Vide *Baptiſmum*. Confirmationis? Vide *Confirmatio*. Euchariſtiæ? Vide *Euchariſtia*. *Pœnitentiæ?* Vide *Pœnitentiæ Sacramentum*. Extremæ Unctionis? Vide *Extrema Unctio*. Ordinis? Vide *Ordo*. Matrimonii? Vide *Matrimonium*. 6

Qualis intentio requiratur in Miniſtro Sacramentorum? Vide verb. *Intentio a num.* 14. *ad* 43. 7

Miniſter Sacramentorum debet habere attentionem internam, ut valide Sacramentum conficiat; debet enim habere advertentiam, & applicationem aliquam animi ad id, quod facit; alioquin confectio Sacramenti non eſſet actio humana, nec poſſet dici facta in nomine, aut perſona Chriſti, ut requiritur. *Communis*. Ad hoc autem ſufficit attentio virtualis, ut dictum eſt de intentione virtuali *loc. cit.* Quænam autem ſit attentio virtualis, actualis, & habitualis interna, & externa? Vide verb. *Attentio*. Miniſter voluntate diſtractus in conficiendis Sacramentis, quamvis ordinarie non peccet, niſi venialiter, uti cum communi docet Gobat *in Exper. tract. num.* 102. poteſt tamen peccare mortaliter, ſi ſit periculum errandi in formis præſertim longioribus, aut applicatione debitæ materiæ, ut notat idem Gobat *tract.* 1. *num.* 97. & La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 85. citans Tamburinum *de Sacramentis lib.* 1. *cap.* 2. §. 1. *num.* 5. & *de Sacrific. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. ubi dicit eum peccaturum mortaliter, qui voluntarie diſtraheretur in conſecratione Euchariſtiæ, cum ſic irreverenter ſe gerere in Sacrificio, ſit gravis irreverentia. 8 9 10 11

12 Miniſter Sacramenti ad tale Sacramentum ſpecialiter conſecratus, ſolemniter ex officio conficiens Sacramentum in ſtatu peccati mortalis, peccat mortaliter, niſi adſit caſus extremæ neceſſitatis, vel impoſſibilitatis. *Communis*. Eſt enim ex ſe gravis irreverentia Sacramentum

a Chri-

a Chriſto inſtitutum ad noſtram ſanctificatio-
nem confici a Miniſtro ad id conſecrato, in
ſtatu peccati mortalis; cum Sancta ſint ſan-
ctæ tractanda; ut *Levitici cap.* 21. dicitur:
*Sacerdotes incenſum Domini, & panes Dei ſui of-
ferunt, & ideo ſancti erunt*. Exodi 19. *Sacer-
dotes, qui accedunt ad Dominum, ſanctificentur,
& Iſ. 52. Mundamini, qui fertis vaſa Domi-
ni; & cap. Omnia* 79. *cauſ.* 1. *quæſt.* 1. ex
verbis S. Auguſtini habetur; *Omnia Sacramen-
ta, cum obſint indigne tractantibus, proſunt ta-*
13 *men per eos digne ſumentibus*. Dicitur autem
notanter *ſpecialiter conſecratus*, quia Laici, &
non Sacerdotes baptizantes urgente neceſſitate
in ſtatu peccati mortalis, non committunt no-
vum peccatum mortale. Cum enim ipſi non
ſint ad id ſpecialiter conſecrati, nec officio mi-
niſtrent, ſed mere per accidens, non eſt in eis
tanta deformitas, & irreverentia Sacramentum
Baptiſmi miniſtrare in ſtatu peccati mortalis.
14 *Commun.* Dicitur etiam notanter *niſi adſit ca-
ſus extremæ neceſſitatis, vel impoſſibilitatis*,
quia etiam Sacerdos non peccat mortaliter,
cum in caſum inopinatum perplexus, & per-
turbatus, ſeu ſine advertentia, contritus
de peccato mortali, in quo exiſtit, ipſum
puerum illico baptizat, ſeu moribundum adul-
tum abſolvit. *Communis*, teſtibus Dicaſtill.
diſt. 4. *num.* 214. Eſparza *quæſt.* 18. *art.* 4.
15 La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 92. Quinimo
teſte Gormaz *num.* 141. & 151. cum La Croix
loc. cit. num. 92. & 92. varii volunt, tam
Laicum, quam Sacerdotem privatim in caſu
extremæ neceſſitatis puerum agonizantem ba-
ptizantes, & Sacerdotem in pari neceſſitate
adultum abſolventem, nullum peccatum, ne
quidem veniale, committere, ſi interim ur-
gente neceſſitate nequeant ſe tam cito diſpo-
nere ad contritionem, immo potius eos pec-
care, ſi in tali extrema neceſſitate non bapti-
zent, ſeu non abſolvant, quia Jus Divinum,
& Caritas magis obligat ad procurandam ſa-
lutem proximi, quam ad attendendam reve-
rentiam Sacramenti; contra quam non agitur
in tali neceſſitate, ſicut inquit Dicaſtill. & ex
ipſo La Croix *loc. cit.* irreverentia eſt, per
ſe loquendo, ſi famulus tecto capite tranſeat ante
Dominum, attamen ſi videat filium Domini
ſubmergendum, niſi tecto capite accurrat ad
eripiendum a naufragio filium Domini, nul-
lam in hunc committit irreverentiam, ſed
potius rem gratiſſimam agit, & culpandus
eſſet, ſi non ita faceret: Et ſic cum aliis te-
nent Lugo *de Sacramentis in genere diſp.* 8.
ſect. 9. *num.* 151. Gobat *in Exper. tract.* 1.
n. 52. Sporer *tom.* 3. *par.* 1. *cap.* 2. 176. & alii.
Miniſter Sacramenti Baptiſmi, & Pœniten- 16
tiæ exiſtens in peccato mortali peccat morta-
liter, quoties illud extra caſum neceſſitatis mi-
niſtrat interruptis moraliter miniſteriis. *Com-
mun.* An autem, ſi Miniſter ordinarius, ſeu 17
alius Sacerdos una vice, & velut uno morali-
ter miniſterio duos gemellos, aut etiam plures
continuare baptizet, vel abſolvat, peccet to-
ties, quoties ſucceſſive baptizat, ſeu abſolvit?
Vide verb. *Confeſſarius art.* 1. *n.* 46. & 47.
Sacerdos mortaliter peccat, quoties in mor- 18
tali celebrat, & in die Natalis Domini tria
Sacra conſequenter in eodem Altari celebrans,
tria peccata mortalia committit, quia quodli-
bet Miſſæ Sacrificium eſt unum per ſe diſtin-
ctum miniſterium ad aliud ſubſequens minime
ordinatum. Sporer *loc. cit. num.* 175. & alii
communiter.
Item mortaliter peccat Sacerdos conferens 19
in ſtatu peccati mortalis extremam Unctio-
nem. Item mortaliter peccat Epiſcopus con- 20
ferens in ſtatu peccati mortalis Confirmatio-
nem, & Ordines. *Communis*. Item mortali- 21
ter peccat contrahens matrimonium in morta-
li, non ſolum prout eſt ſuſcipiens, ut tenent
communiter Doctores, ſed etiam prout eſt mi-
niſtrans, ut abſolute tenent La Croix *loc. cit.
num.* 93. Henno *tom.* 2. *tract. de Sacram. diſp.*
4. *quæſt.* 3. *art.* 3. *reſolut.* 3. & alii commu-
nius volentes, ſic contrahentem eſſe reum dupli-
cis culpæ, utrumque tamen peccatum ſufficien-
ter explicat dicendo in Confeſſione ſe in mortali
contraxiſſe, quia ſuſcipiendo miniſtrat, & mini-
ſtrando ſuſcipit. Parochus autem non peccat mor- 22
taliter, quia in noſtra ſententia non eſt Mini-
ſter Matrimonii, ſed ſolum teſtis publicus, &
auctoritativus; Qui tamen tenent ipſum eſſe Mi-
niſtrum, & non contrahentes, conſequenter
dicere debent eum peccare mortaliter, ſi mi-
niſtret in ſtatu peccati mortalis. (*)

Quam-

(*) *Not. Rem.* Et quia ſententia aſſirmans Parochum eſſe hujuſce Sacramenti Miniſtrum ſolidiſſimis innititur rationibus, gravibuſque auctoritatibus, eamque amplectuntur primi ſubſellii Theologi; hinc quivis Parochus, ut a peccandi contra reverentiam Sacramento debitam periculo caveat, curare debet, ut ad Sacramenti Matrimonii celebrationem accedat in ſtatu gratiæ.

23 Quamvis autem miniſtrans Sacramenta extra caſum neceſſitatis in ſtatu peccati mortalis peccet mortaliter, valide tamen illa miniſtrat. Eſt de fide ex Trid. *ſe. 6. Canon.* 12. ibi; *Si quis dixerit, Miniſtrum in peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quod ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſervaverit, non conficere, aut conferre*
24 *Sacramentum, anathema ſit*. Sicuti etiam ad valorem Baptiſmi non requiritur fides miniſtri dummodo applicata debita materia, & forma intendat facere, quod facit Eccleſia, ſeu faciunt Chriſtiani. Eſt de fide ex variis Conciliis, & ſignanter ex Trident. *ſeſſ. 7. Canon.* 5. ibi: *Si quis dixerit, Baptiſmum, qui etiam datur ab Hereticis, non eſſe verum Baptiſmum, anathema ſit*.

25 Miniſtri Sacri, qui miniſtrando Sacramentum *non conficiunt*, ſed Sacramentum jam confectum ſolum *aliis applicant*, *aut diſtribuunt*, ut qui Euchariſtiam jam confectam diſtribuunt in ſtatu peccati mortalis, probabilius non peccant mortaliter; Sicuti nec peccant mortaliter, qui in ſtatu peccati mortalis conficiunt Sacramentalia, aut res Sacras tractant, ut Epiſcopus in mortali primam Tonſuram conferens, Abbas benedicens Sacras Virgines, conſecrans Eccleſias, Altaria, Campanas, Vaſa, Chriſma conſecrans, oleumve Infirmorum benedicens, veſtes Sacras, & hujuſmodi. Item Parochus in mortali Matrimonio aſſiſtens, Nuptias benedicens, ſeu ſolemnitates Baptiſmi ab alio privatim in neceſſitate collati ſupplens; Item Sacerdos in mortali Euchariſtiam intra, vel extra Miſſam tangens, de loco ad locum transferens, aquam, ſaltem, panem, domum, & alia hujuſmodi benedicens; Item Diaconus, & Subdiaconus in mortali miniſtrans, Evangelium, vel Epiſtolam ſolemniter cantans; Concionator publice verbum Dei prædicans, & ſic de aliis ſimilibus. Sic quod ad omnia ſupradicta Vaſquez *d.* 146. *num.* 39. Amicus *d.* 8. *n.* 6. Bernal. *d.* 17. §. 2. Sporer *loc. cit. num.* 184. & alii multi cum Diana *part.* 2. *tract.* 4. *reſolut.* 23. & Averſa *de Euchariſt. quæſt.* 10. *ſect.* 5. §. *Quinto* & alii communius, teſte Sporer *loc. cit.* La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *n.* 86. & *ſequent.* & ratio eſt, quia omnes iſtæ actiones non tendunt immediate ad ſanctificandum hominem, ſicut actiones propriæ Sacramentales; adeoque, quamvis aliqua irreverentia non careant, tamen non eſt irreverentia tam gravis, ut culpam mortalem conſtituat, quamvis communiter, & ordinarie culpam venialem inducat.

26 Miniſter dignior, ſeu ſanctior non cauſat plus gratiæ, ſeu majorem gratiam ex vi Sacramenti, ſeu ex opere operato. *Communis*, per textum *in cap. Si juſti* 30. *c. Sic autem* 32. *c. Nec foris* 33. *cap. Neque in homine* 36. *cap. Dominus* 88. *cap. Chriſtus* 88. *cap. Non nocet* 89. *cauſ.* 2. *quæſt.* 1. cum ſimilibus; Poteſt tamen Miniſter dignior ſeu ſanctior ex opere operantis, ideſt opere, vel oratione ſua mereri, aut impetrare ſuſcipienti majores gratias; At hoc per accidens ſe habet ad Sacramentum; La Croix *loc. cit. n.* 90. & alii paſſim.

Miniſter per ſe loquendo peccat mortaliter 27
ſi Sacramentum ſcienter miniſtret indigno. *Communis* ex illo *Matthæi* 7. *num.* 6. ibi: *Nolite dare Sanctum canibus, neque mittatis margaritas veſtras ante porcos*. Dicitur autem notanter *per ſe loquendo*, quia interdum excuſant damnum miniſtrantis, infamia ſuſcipientis, aliorum ſcandalum, ſigillum Confeſſionis, & hujuſmodi.

Miniſter ordinarie peccat mortaliter con- 28
ferendo Sacramentum peccatori publico, & notorio, ſive illud ei conferat privatim, ſive publice; cum tali peccatori ſive publice, ſive privatim petenti debeat Sacramentum denegari ratione gravis ſcandali populi, ſi non negaretur. *Communis*. Si vero talis peccator 29
eſſet in articulo mortis conſtitutus, tunc poſſet, immo deberet Miniſter ei petenti Sacramentum conferre, *Communis*; quia quiſque præſumitur ſe tunc velle diſponere, & neceſſitas tollit ſcandalum, vel illud tollet Miniſter publicando pœnitentiam occultam moribundi, quod fieri deberet, ſi ad ipſum publice deferenda eſſet Euchariſtia, ut dicit Tamburin. *de Communion. cap.* 6. *n.* 24. & alii.

Miniſter peccat graviter, ſi Sacramentum mi- 30
niſtret occulte peccatori occulto; Niſi indignitas peccatoris occulti cognita eſſet ex ſola Sacramentali Confeſſione, quia tunc ratione ſigilli teneretur ipſi miniſtrare. *Communis*. Mi- 31
niſter non peccat miniſtrando Sacramentum peccatori occulto publice illud petenti; Tunc enim, ne notabiliter diffametur, non eſt ei Sacramentum denegandum; *cap. Placuit* 3. *cauſ.* 6. *quæſt.* 2. & *cap. Si Sacerdos* 2. *de Offic. Judic. ordinar.* ubi Eugenius Papa id confirmat exemplo Chriſti non removentis a Communione Judam, quem occulte noverat indignum; & ſic tenent *Doctores communiter*.

Miniſter nullo umquam caſu, neque ob 32
metum, ſeu periculum mortis ſibi incuſſum poteſt licite miniſtrare Sacramentum incapaci, ut rite baptizatum rebaptizare, confirmatum, vel ordinatum iterato confirmare

vel

vel ordinare; quia tunc falſificaretur forma, & mentiretur Miniſter dicendo. *Ego te Baptizo, Confirmo te, accipe poteſtatem &c.* Mendacium enim proprie dictum, cum ſit intrinſece malum, nullo unquam caſu eſt licitum, neque ob metum mortis. *Communis*, & patet ex dictis verb. *Mendacium a num.* 12.

33 Poteſt autem Miniſter ob metum mortis licite miniſtrare Sacramentum ſcienter indigno, ſeu peccatori notorio, quia ſi talem adminiſtrationem excuſat notabilis infamia occulti peccatoris publice petentis, uti dictum eſt *ſupra num.* 31. debet etiam excuſare metus, ſeu periculum mortis, vel ſimilis infamiæ miniſtrantis; Suarez, Nugnus, Bonacina citati, & ſecuti a Gobat *in Exper. tract.* 1. *n.* 273. Sporer *loc. cit. n.* 188. Dicaſtill. *d.* 3. *num.* 292. La Croix *loc. cit. num.* 138. aliique cum Eſcobar

34 *lib.* 8. *num.* 357. (*) Dummodo tamen non petatur in odium Fidei, vel in contemptum Religionis; quia ſi Euchariſtia, v. g. peteretur ab Hæretico ad conculcandum, a Mago ad Magias, vel maleficia, & hujuſmodi, tunc ne tantum vileſceret, & contemneretur Fides, & Religio, eſſet eis denegandum Sacramentum etiam cum periculo mortis. *Communis*.

35 Per ſe loquendo non eſt licitum petere & recipere Sacramentum a Miniſtro notorie indigno, qui prævidetur, vel creditur ipſum collaturus in peccato mortali, quia ſic eſſet cooperari ad peccatum mortale proximi, quod

36 non licet. *Communis*. Dicitur autem notanter *notorie indigno*, quia, ſi peccatum Miniſtri non ſit publicum, & notorium, poteſt quis licite petere, & recipere ab eo Sacramentum, cum poſſit, & debeat præſumere ipſum non eſſe indignum, quia quilibet debet cenſeri bonus, quandiu non probatur malus. *Communis*. Et quamvis ſciret, ipſum Miniſtrum paulo ante peccaſſe, poteſt ab eo Sacramentum recipere, præſumendo, quod ſit illud confeſſus, vel ſaltem ſe diſpoſiturus per contritionem; Dummodo tamen non conſtet ipſum eſſe conſuetudinarium, aut ſemper eſſe in occaſione proxima peccandi, quia tunc prudenter præſumi poſſet ſtatus malus, adeoque, ſi poſſet facile haberi alius, ab eo eſſet Sacramentum petendum, & accipiendum. Herincx *d.* 3. *n.* 98. Boſco *d.* 1. *ſect.* 8. *n.* 60. Gobat *tract.* 1. *n.* 265. Eſcobar *lib.* 8. *n.* 313. Coninch *q.* 64. *n.* 49. & aliis.

Ob cauſam neceſſitatis, vel utilitatis notabilis licitum eſt petere, & recipere Sacramentum a Miniſtro indigno, qui poſſit digne miniſtrare, quamvis prævideatur, & credatur indigne miniſtraturus, quia tunc petens, & recipiens utitur jure ſuo providendi ſuæ neceſſitati, vel utilitati ſpirituali, nec ullo modo cooperatur ad peccatum alterius, ſed ob juſtam cauſam excuſantem ab impediendo peccatum proximi ſolum permiſſive ſe habet, & aliunde Miniſter poſſet, & deberet ſe diſponere per contritionem faciendo, quod in ſe eſt. *Communis*, per textum *in cap. Sciſcitantibus* 5. *cauſ.* 15. *q.* 8. 37

A Miniſtro, cui ex officio incumbit Sacramenta miniſtrare, licitum eſt ea petere, & recipere etiam extra caſum neceſſitatis, ſolo intuitu proprii profectus ſpiritualis, quamvis ille ſit notorie indignus, & etiam excommunicatus toleratus. Maſtrius *diſp.* 16. *Theolog. mor. num.* 51. Sporer *loc. citat. num.* 181. Reiffenſtuel *Theolog. moral. tract.* 14. *diſt.* 1. *quæſt.* 4. *n.* 56. cum communi aliorum, & deſumitur ex *citat. cap. Sciſcitantibus* 5. *cauſ.* 15. *quæſt.* 8. ubi dicitur, quod de manu Sacerdotis, quandiu ab Eccleſia toleratur, licite Sacramenta ſumantur, & ex decreto Concilii Conſtantienſis in Bulla Martini V. incip. *Ad evitanda ſcandala*, ubi permittitur Fidelibus communicatio etiam in Sacris cum omnibus Excommunicatis, *præter nominatim denunciatos*, & *notorios percuſſores Clericorum*, adeoque &c. Accedit ratio, quia Parochianus habet Jus petendi, & recipiendi Sacramenta a ſuo Parocho, neque cenſetur amittere tale Jus ob ſui Parochi indignitatem, maxime cum ipſe, ſi velit, ut debet, poſſit ſe prius diſponere per Confeſſionem, vel ſaltem per Contritionem (**). 38

Non

(*) Quod ſi indignus vellet ſacramentaliter abſolvi, numquid poterit Miniſter ob intentatæ mortis metum, eum Sacramentaliter abſolvere? Puto Auctorem noſtrum negative fore reſponſurum. Igitur doctrina ab eo *hoc num.* tradita aliquam reſtrictionem depoſcit.

(**) *Romani Theologi Nota*. Non videtur excuſari a peccato poſſe homo, qui a proprio Parocho iniquo Sacramenta expoſcat, quoties ea ab alio Sacerdote probo exquirere poſſit cum eodem fructu. Charitas enim poſtulat, ne proximo noſtro gratis præbeamus occaſionem ruinæ ſpiritualis; at occaſionem hanc gratis præberet, qui cum poſſet Sacramenta bene, & a bono Miniſtro recipere, eadem a Parocho malo petit, & recipit. Is ergo graviter contra Charitatem peccaret, non ſecus ac ille, qui peccare volenti peccandi materiam præbeat, & occaſionem.

39 Non licet tamen petere, & recipere Sacramenta a Miniſtro excommunicato non tolerato, & vitando, nempe *nominatim denunciato*, *aut notorio percuſſore Clerici*, quia cum ipſe ſit ſimpliciter præciſus ab Eccleſia, privatus eſt omni communicatione cum fidelibus, & conſequenter omni Juriſdictione, adeoque non licet ab ipſo Sacramenta petere, & recipere, cum ipſa miniſtrare nequeat ſine peccato mor-

40 tali. *Communis*. Excipe tamen caſum extremæ neceſſitatis, ſi nempe aliquis eſſet moriturus ſine Baptiſmo, aut Pœnitentia, quia tunc licite poſſent talia Sacramenta peti a Miniſtro etiam Excommunicato, degradato &c. & licite ab ipſo miniſtrari. *Communiſſima*; quia quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum: *cap. Quod non eſt 4. de Regul. Juris*, *c. Quoniam 13. cauſ. 1. quæſt. 7. cap. Sicut 11. de conſec. diſt. 1. cap. Omnes 1. de Feriis*, *cap. Conſilium 2. de Obſervat. jejunior. c. Conſuluiſti 3. de celebrat. Miſſarum*.

41 Miniſter ſimulans, non ſolum formaliter, ſed etiam materialiter adminiſtrationem Sacramenti ob metum gravem quemcumque, etiam mortis, peccat mortaliter. Innocentius enim XI. *die 2. Martii 1679.* inter alias merito damnavit ſequentem propoſitionem 29. in ordine: *Urgens metus gravis eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi*; Unde ſi mors intentetur alicui Sacerdoti, niſi extra Miſſam conſecraret totum panem, qui eſt in foro, aut niſi abſolvat aliquem indiſpoſitum, peccat mortaliter, ſi formam proferat cum intentione non conſecrandi, quamvis materialiter tantum ſimulet. Viva ad dictam propoſitionem damnatam Innocentii XI. *a n.* 14. *ad* 16. Cardenas *in 2. Criſi d.* 20. *a n.* 37. La Croix *lib. 6. p.* 1. *a n.* 149. & alii paſſim dicentes, dictam propoſitionem damnatam comprehendere ſimulationem, non ſolum formalem, ſed etiam materialem, & quemcumque metum graviſſimum etiam mortis, & ſic non amplius ſunt audiendi Doctores, qui antehac oppoſitum tenuerunt tamquam probabile.

42 Simulatio tamen materialis circa rem plane indifferenter ſe habentem ad Sacramentum, per ſe loquendo, ſi non adſit alia vitioſa circumſtantia, non eſt illicita; quia non eſt ſimulatio adminiſtrationis Sacramenti; Unde Confeſſarius ad occultandum defectum abſolutionis pœnitentis indiſpoſiti poteſt licite poſt Confeſſionem aliquam orationem recitare ſuper ipſum, & facere ſignum Crucis, quamvis a videntibus putetur abſolvere; *Communis* cum ſupracitatis.

43 Gravius peccat, qui ſimulat adminiſtrationem Sacramenti, quam qui ſacrilege illud conficit, ſeu adminiſtrat, textu expreſſo *in c. De homine 7. de celebratione Miſſarum*, ubi refertur caſus de quodam incauto Sacerdote, qui in mortali conſtitutus, nec potens confiteri, nec forſan conteri, & ob urgentem neceſſitatem coactus celebrare, peractis ceteris cæremoniis & omiſſis verbis conſecrationis, Miſſam celebrare ſimulavit, de quo Innocent. III. ſic habet ibi: *Licet is, qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum, peccet graviter, ſi ſe ingerat irreverenter ad illud, gravius tamen videtur offendere, qui ſic fraudulenter illum præſumpſerit ſimulare, cum ille in ſolius miſericordis Dei manum incidat, iſte vero* (ſic-cte celebrans) *non ſolum Deo, cui non veretur illudere, ſed populo, quem decipit ſe ſe aſtringat*.

Miniſter in adminiſtratione Sacramentorum ſequens ſententiam tantum probabilem de valore, relicta tutiore, peccat mortaliter: Innocentius enim XI. *die 2. Martii 1679.* juſtiſſime damnavit inter alias ſequentem propoſitionem 1. in ordine: *Non eſt licitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, niſi id vetet Lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis*. 44

Si non agatur de valore Sacramenti, ſed tantum de modo adminiſtrandi, poteſt Miniſter ſequi opinionem practice probabiliorem, relicta tutiore. Sic cum Communi Card. *in 2. Criſi diſt.* 2. *n.* 4. Gormaz *d.* 5. *num.* 801. La Croix *loc. cit. n.* 121. 45

Miniſter utens materia, vel forma falſa peccat mortaliter. *Communiſſima*. Item peccat mortaliter per ſe loquendo, ſi utatur materia, vel forma dubia, quando poteſt haberi certa; In caſu autem neceſſitatis, quando non poteſt haberi certa, poteſt, & debet adhibere dubiam. *Communis*. Item peccat mortaliter omittendo intentionem requiſitam: *Communiſſima*. 46

Miniſter repetens abſolute formam Sacramentalem, vel aliquid in ea, cum dubio tantum levi, & inani timore, per ſe loquendo, peccat mortaliter, quia eſt gravis irreverentia repetere abſolute formam Sacramentalem cum ſolo dubio levi, & inani timore, qui nec ſufficit pro licite repetenda tali forma ſub conditione; Cum enim nulla eſt prudens cauſa dubitandi de valore Sacramenti, ſed oriuntur tantum leves ſcrupuli; ne quidem conditionate eſt iterandum Sacramentum, uti tenet Commu- 47

mu-

munis ex Catechiſmo Romano cum Dicaſtillo
de Baptiſm. l. 1. *num.* 174.
48 Quando tamen eſt prudens dubium de valo-
re Sacramenti collati, poteſt licite, immo de-
bet iterari ſaltem ſub conditione, quia tunc
conſulitur, & ſaluti proximi, & reverentiæ
Sacramenti per conditionem appoſitam. *Com-
munis*, per textum *in c. Si nulla* 113. *de con-
ſecrat. diſt.* 4. ubi Leo Papa ad rem ſic expreſſe
dicit: *Non intervenit temeritas præſumptionis,
ubi eſt diligentia pietatis, & c. ult. de Presby-
ter. non baptizat.* ubi Innocentius III. dicit:
*Non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe
factum.*
49 Miniſter, qui ex Officio eſt paſtor, ut Pa-
rochus reſpectu ſæcularium, & ſuperior reſpe-
ctu Religioſorum, tenetur ex juſtitia ſuis ſub-
ditis etiam extra neceſſitatem gravem rationa-
biliter petentibus Sacramenta miniſtrare. Ad
hoc enim ſe obligavit aſſumendo Officium Pa-
ſtoris, & talem videtur interceſſiſſe contractum
50 inter Paſtorem, & Oves. Unde talis Miniſter
tenetur ſub mortali cum quantocumque magno
ſuo detrimento temporali, & etiam cum pro-
priæ vitæ periculo, non ſolum in extrema,
ſed etiam in gravi neceſſitate ſpirituali alicu-
jus ſibi ſubjectæ ovis, ei miniſtrare Sacramen-
ta. S. Thom. 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 5. *ad* 3. &
q. 185. *art.* 5. Suarez *q.* 1. *p.* 2. §. *Quarto
dico*; Caſtrop. *d.* 1. *punct.* 9. Granad. *d.* 4.
n. 4. Coninch *d.* 25. *d.* 7. *concluſ.* 1. & 3.
Bann. Arragon. Navarr. Tapia, quos citat,
& ſequitur Carden. *in* 1. *Criſi diſſert.* 76. *c.* 2.
La Croix *lib.* 2. *n.* 174. & alii paſſim, Vide
51 verb. *Extrema Unctio a n.* 42. Si autem eſſet
unicus Miniſter, quo ſublato, deeſſet Commu-
nitati Miniſter Sacramentorum, hic non debet
ſingulis miniſtrare Sacramenta cum probabili
periculo infectionis, ſeu mortis, ſine quo pe-
riculo aliis Sacramenta miniſtrare poſſet; Salus
enim omnium præferri debet ſaluti unius par-
ticularis, & Miniſter obligatus ex officio Com-
munitati, tenetur ſe illi conſervare; Barboſa
de Offic. Paroch. cap. 17. *num.* 15. P. Mar-
chant. *in Tribunal. tom.* 3. *part.* 1. *tit.* 9. *t.* 2.
quæſt. 6. §. 2. *reſolut.* 1. teſtans eſſe Com-
munem.
52 Miniſter, qui ex Officio non eſt Paſtor, non
tenetur ex juſtitia miniſtrare Sacramenta, te-
netur tamen ex Caritate etiam cum vitæ ſuæ
periculo Sacramenta neceſſaria miniſtrare in
extrema neceſſitate ſpirituali alicujus. Unuſ-
quiſque enim ſecundum ordinem Caritatis te-
netur etiam cum periculo vitæ corporalis ſuc-
currere proximo in extrema neceſſitate ſpiri-
tuali conſtituto. *Communis*. Et per hoc ſtat
differentia inter Miniſtrum, qui ex officio eſt
Paſtor, & Miniſtrum, qui ex officio non eſt
Paſtor, quia iſte tenetur Sacramenta neceſſaria
miniſtrare ſolum ex Caritate, & in extrema
neceſſitate ſpirituali proximi, ille vero tenetur
ea miniſtrare ſuis ovibus ex juſtitia, & etiam
in neceſſitate gravi, ex dictis *ſupra num.* 50.
Si Miniſter Baptiſmi carens aqua, puerum, 53
alioquin ſine Baptiſmo moriturum, in flumen,
vel puteum projiciat, licet una ſimul proferat
juſtam verborum formam cum intentione con-
ferendi Sacramentum, ſeu vere baptizandi, ni-
hilominus probabilius talis Baptiſmus eſt inva-
lidus. Sic cum communiori Scotiſtarum, &
antiquorum Richardi, Paludani, Marſilii,
Sancti Antonini, Toleti, Silveſtri, Armillæ,
& plurium aliorum Scotus *in* 4. *diſt.* 4. *qu.* 3.
n. 3. ubi expreſſe dicit, quod *projectus de pon-
te non baptizatur, quia hoc non eſt ad vitam
ordinatum, vel lotionem, ſed ad mortem*. Et
diſt. 5. *qu.* 3. *n.* 1. referens ſententiam Richar-
di aſſerentis puerum ſic projectum non eſſe ba-
ptizatum, ait: *dicitur etiam quod talis ſic pro-
jectus non eſſet baptizatus, quia Baptiſmus eſt
ablutio ordinata ad vitam abluti, non ſic autem
ordinatur illa immerſio*. Et in reportatis *eadem
qu. n.* 2. eamdem difficultatem expendens di-
cit: *Sed ſi adultus projiciatur in flumen dicen-
do, Baptizo te, credo quod non baptizatur, quia
projiciens non habet intentionem Eccleſiæ, quia
intentio Eccleſiæ eſt ſic madefacere eum, quod
ipſo vivente poſſit iterum diſſecari; vel eſto quod
baptizetur, non dubito quin projiciens peccet mor-
taliter*. Quibus omnibus conſtat, Scotum ma-
gis propendere in ſententiam negantem, talem
Baptiſmum eſſe validum, ut recte advertit
Fraſſen *in* 3. *Tract.* 1. *diſp.* 1. *art.* 1. *qu.* 5.
concluſ. 2. Et ratio eſt, quia, ut dicit ſubtiliſſi- 54
mus noſter Doctor, Baptiſmus eſt ablutio or-
dinata ad vitam abluti, illa autem projectio
eſt magis ſubmerſio ad mortem, quam ablutio
ad vitam; cum per ſe loquendo tendat ad oc-
ciſionem pueri, ſeu adulti ſic projecti; Et
quamvis Miniſter projiciens dicat ſe eam non
intendere, tamen projectio ipſa non eſt mora-
liter, nec per intentionem disjungibilis ab oc-
ciſione. Quis enim diceret ſe non velle occi-
dere, ſed ſolum abluere, & lavare hominem,
quem ligatis manibus, & pedibus, & ingenti
ſaxo ad collum alligato in puteum, flumen,
aut mare projiceret? Adeoque ſtat clarum,
quod non obſtante tali prætenſa intentione de
non ſic occidendo, adhuc dicta projectio ma-
net vera, & directa realis occiſio innocentis,

quæ

quæ nec pro tali caſu eſt permittenda, cum non ſit dicendum, Chriſtum pro materia proxima Baptiſmi ordinaſſe ablutionem occiſivam hominis; ſicque actionem intrinſece malam, quæ nunquam ſine peccato adhiberi poteſt, & ex natura ſua eſt ordinata ad mortem corporalem.

55 Dato autem quod talis Baptiſmus eſſet validus, ut jam tenet fere communis recentiorum opinio cum Suarez, Vaſquez, Coninch, Hurtado, Valentia, Diana, Bonacina, Caſpenſi, Averſa, & aliis paſſim apud Maſtrium *Theolog. moral. diſp.* 17. *q.* 2. *art.* 1. *n.* 19. Layman. *lib.* 5. *tr.* 2. *cap.* 3. *n.* 5. *de Sacramento Baptiſmi*. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 264. & tenent etiam Boyvin *t.* 3. *diſp.* 3. *de Sacramentis q.* 2. *concl.* 4. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *n.* 2977. & alii volentes, quod talis projectio ſit vere & proprie ablutio ad validum Baptiſmum ſufficiens, ſi ante mortem pueri proferatur integra forma, quia licet in tali caſu ſequatur ſubmerſio, & mors infantis, nihilominus puer poteſt dici vere ablutus, & baptizatus, quia eſſet vera immerſio conjuncta cum forma, & Baptiſmus non ordinatur ad vitam corporis, ſed animæ, ac vita corporis cedere debet vitæ animæ. Adhuc tamen nunquam eſſet ſic conferendus, quia talis projectio eſſet illicita, iniqua, ac mortifera, ut paſſim concedunt etiam adverſarii ipſi, & expreſſe docent Scotiſtæ omnes poſt Scotum *in* 4. *cit. diſp.* 5. *q.* 3. ubi ſic ait: *Dico, quod quando præſumitur mors, nullo modo debet aliquis eum propellere, & projicere, quia peccabit mortaliter occidendo, & quilibet tenetur magis vitare peccatum mortale in ſeipſo, quam quærere ſalutem proximi; quia ordinata caritas magis eſt ad ſeipſum*. Et in Reportatis *loco ſupracitato* expreſſe concludit: *Vel eſto quod baptizetur, non*
56 *dubito quin projiciens non peccet mortaliter*. Nec valet quod dicunt aliqui pauci ex adverſariis quod talis Baptiſmus nedum eſſet validus, ſed etiam licitus, quia vita animæ eſt præferenda vitæ corporis. Non valet, inquam, quia vita animæ eſt quidem præferenda vitæ corporis, ſed ſolum quantum fieri poteſt per media licita, non autem per media illicita, ut eſſet in noſtro caſu. Non ſunt enim facienda mala, ut eveniant bona. *Ad Romanos cap.* 3. *num.* 8. *cap. Super eo* 4. *de uſuris; cap. Ex tuarum* 2. *de ſortilegiis, cap. Non eſt putanda* 27, *cauſ.* 1. *q.* 1. cum ſimilibus. Tum quia ut rectiſſime dicit Scotus ſupra allatus: *Quilibet tenetur magis vitare peccatum mortale in ſeipſo, quam quærere ſalutem proximi, quia ordinata caritas magis eſt ad ſeipſum*.

Additiones Romani Theologi.

Cenſoribus non placet illorum aſſertio, qui aiunt probabilius non peccare lethaliter administrantes Euchariſtiam, ac Diaconum, & Subdiaconum exercentes proprium officium in peccato mortali. Ut iis morem gererem, tranſcribenda duxi, quæ fuſim hac de re diſputat Continuator Tournely. Is itaque ait: *Peccat mortaliter per ſe loquendo, ſaltem qui ex officio Sacramenta in ſtatu peccati mortalis conficit, vel adminiſtrat.* 57

Probatur 1. ex Scriptura, Levit. 21. *Sancti erunt Sacerdotes Deo ſuo, & non pollunt nomen ejus; incenſum enim, & panes Dei ſui offerunt, & ideo ſancti erunt*. Unde ſic; Graviter peccant qui polluunt nomen Domini: ſed qui deſtituti ſanctitate altari inſerviunt, polluunt nomen Domini; ergo.

Et cap. 22. *Omnis qui acceſſerit de ſtirpe veſtra ad ea, quæ conſecrata ſunt ..... in quo eſt immunditia, peribit coram Domino: Ego Dominus*: atqui pœna tam gravis grave peccatum ſupponit; *Quanto magis ergo putatis deteriora mereri ſupplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit*, ut ii faciunt, qui ſancta non tractant ſancte?

Iſaiæ ult. *Facinoroſus, qui ſanctificat mihi vitulum, quaſi canem animal immundum occidat, & qui offert thus in memoriam quaſi blaſphemus*; ergo cum myſteria noſtra legalibus longe ſanctiora ſint, longe gravius peccare oportet, qui eadem impia manu coinquinat. Hinc Apoſtolus per Titum, & Timotheum ſollicite monet Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, ut miniſtrent in conſcientia pura. *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe*, 1. Timot. 3. *Oportet Epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem* Tit. 1. Diaconi *probentur primum, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes*.

Probatur 2. ex Traditione. Auguſtinus Tract. 5. in Joan. *Ego dico, & omnes dicimus, quia juſtos oportet eſſe tanti Judicis Miniſtros*, erat ergo hæc unanimis *omnium* ſententia: & citato jam contra Parmenianum loco, *Omnia Sacramenta cum obſint indigne tractantibus &c.* quibus conſonat id Nicolai I. ad Bulgaros: *Unde aliis commodum exhibet* malus Miniſter, *inde ſibi diſpendium præbet*.

S. Gregorius lib. 1. Epiſt. 13. *Neceſſe eſt, ut munda ſit manus, quæ diluere ſordes curat: ſcriptum namque eſt: Mundamini, qui fertis vaſa Domini*.

Gre-

Gregorius IX. Cap. *Quæſitum* 17. *de tempo- rib. ordinat.* interrogatus de Sacerdotibus, aliiſque Clericis, quorum occulta erant crimina, respondet, eos, *ſi non pænituerint, monendos eſſe, & ſub interminatione divini judicii obteſtandos, ut in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis Ordinibus non miniſtrent*: quæ verba grave ſcelus indicant. Hinc idem Pontifex *c.* 10. *de cohabit. Clericor. &c.* declarat, Clericum *quemlibet pro mortali peccato quoad ſe ipſum eſſe ſuſpenſum*. Hinc etiam Rituale Romanum juſſu Pauli V. editum ſic præſcribit: *Sacerdos, ſi fuerit ſibi mortalis conſcius quod abſit, ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere*. Idem docet Catechiſmus Romanus part. 2. cap. 1. num. 17. & S. Carolus Borrom. in Inſtitutionibus ſuis: unde liquet quam caute, & ſancte vivere debeant Parochi, cæterique Sacerdotes, qui omni fere temporis momento ad conferenda Sacramenta vocari poſſunt.

Prob. 3. ratione. Qui Sacramentum conficit, aut adminiſtrat, gerit perſonam Chriſti; fit cum eo unum & totale agens, cum actio ejus ſit indiviſibiliter actio Chriſti; ac demum merita ejus, & ſanguinem diſpenſat: atqui graviter peccat homo, qui cum reus ſit & Diaboli mancipium, hæc & tanta præſtare audet. An non enim gravis eſt indecentia, & in ipſum Chriſtum quadantenus redundans, quod infenſus Chriſti hoſtis eumdem in actione omnium digniſſima repræſentare auſit? an non violatur ſancta Dei majeſtas, cum ei quaſi operationis ſocius, & adjutor conjungitur filius Belial? an non ſanguinem teſtamenti pollutum, aut quaſi rem momenti nullius ducit, qui qua manu poculum Babylonis, hac eundem ſanguinem diſpenſat?

58 Dices: non peccat Canonicus, licet mortalis culpæ conſcius, qui cum aliis divinas laudes, attento modo, & devote perſolvit: ergo nec peccat miniſter, qui cum intimo religionis ſenſu, ad juſtificandum quidem impari, ſed tamen ulterius peccandi voluntatem excludente Sacramenta conficit, aut adminiſtrat. Si enim prior ſancta ſancte tractare cenſetur, quidni poſterior?

Reſp. neg. conſeq. Ratio diſparitatis duplex: prima, quod nec Scriptura, nec Patres ullibi exigunt, ut actu ſanctus ſit, qui officium ſeu privatim ſeu publice recitat; id vero exigunt de eo, cui tractanda incumbunt myſteria ſalutis noſtræ: ſecunda, quod longe ſublimior ſit actio Miniſtri Sacramenta tractantis, quam Canonici pſallentis. An is enim diſpenſat ſanguinem Chriſti? an perſonam ejus in actione omnium maxima repræſentat; &c. Interim docet Habertus, eum graviter peccare, qui graviter reus divinis officiis præeſſet; unde qui *præſentiam* hanc ex alterius abſentia ſibi imminere ſentit, debet confeſtim ad Deum recurrere per actum doloris de peccato.

Dixi 1. *per ſe loquendo*; quia Miniſter ex officio Sacramenta conferens, a novo peccato excuſari poteſt, 1. propter invincibilem ſui ſtatus ignorantiam, 2. propter repentinam adminiſtrandi neceſſitatem, quæ ita ingruit, ut deſit ſpatium procurandæ contritionis. Tunc enim de duobus malis eligendum eſt minus; minus autem malum eſt miniſtrare Sacramentum in ſtatu peccati, quam illud non conferre illi v. gr. cujus æterna ſalus proxime periclitatur.

Circa hunc neceſſitatis caſum duo veniunt notanda, 1. immunem non fore a peccato eum, qui neceſſitatem hanc prævidere potuiſſet; ut prævidere poſſunt, & debent, qui in amplis noſocomiis, aut in exercitibus miniſtrant: ii enim, ſi ſapiunt, norunt ſatis, ſingulis quaſi paſſibus occurrere poſſe, qui illico abſolvendi ſint: unde, quam hic objicere poſſent, peccandi neceſſitas, conſequens eſt & volita, adeoque imputabilis; 2. extra caſus, ſeu pueruli animam agentis, ſeu operarii decidentis e tecto, qui tranſeuntem Sacerdotem mire perturbant, rarum eſſe, ut quis ad omnem contritionis actum impotens ſit; cum ad id breviſſima quæque præſentis animi, & temporis mora ſufficiat. 59

Dixi 2. *ſaltem ex officio*. An enim Presbyter aut Laicus, qui in caſu neceſſitatis baptizat, ſit novi peccati reus, res eſt inter Theologos controverſa. Negare videtur S. Thomas quæſt. 64. art. 6. ad 3. ubi ſic habet: *In articulo tamen neceſſitatis non peccaret* Sacerdos, aut Diaconus *baptizando in caſu, in quo etiam Laicus poſſet baptizare; ſic enim patet, quod non exiberet ſe Miniſtrum Eccleſiæ, ſed ſubveniret neceſſitatem patienti*. Et ita ſentiunt Gonet, Juenin, & Habert, &c.

Hæc tamen opinio pluribus diſplicet, & merito: 1. quia eſto Laicus in caſu neceſſitatis baptizans, non agat ut Eccleſiæ Miniſter, agit certe ut Miniſter Chriſti, ejuſque perſonam ſuſtinet, nec minus eſt Miniſter Sacramenti, quam Sacerdos ſolemniter baptizans. atqui hæc omnia videntur graviter exigere ſtatum gratiæ, ne Sacramenta, & Chriſti dignitas & ſanctitas graviter lædantur. 2. quia ſicut neceſſitas non efficit, ut ſancta ſancta non ſint, ſic nec efficit, ut ſancte tractari non debeant. 3. quia ut notat Gibert. Conſult. 4. 60

de

de Sacram. ſi Sacerdos Miſſam ab altero inchoatam continuet, ne imperfectum remaneat Sacrificium, haud dubie peccabit lethaliter, niſi eliciat actum contritionis cum propoſito quam primum confitendi: atqui is Sacerdos eſſet tamen ſolum Miniſter neceſſitatis; ergo, ait idem Canoniſta, obſtetrix, quæ centies baptizavit in neceſſitate, ſine ullo contritionis actu, centies peccavit; &, ut mihi quidem videtur, gravius, quam Sacerdos ad baptizandum ex officio minime obligatus; quia hæc neceſſitatis caſum prævidere debuit, non ille.

Hinc colliges primo, & Laicum, qui in caſu neceſſitatis baptizat, & Sacerdotem, qui in eodem caſu abſolvit, aut Unctionem extremam confert, teneri, ſi licuerit per tempus, ut plerumque licet, excitare ſe ad contritionem, priuſquam hæc Sacramenta conferant; alias multiplicant peccata pro numero Sacramentorum: quia ut ſinguli Baptiſmi, & abſolutiones ſingulæ, totidem ſunt actiones integræ, & completæ. Et vero, ait Gonet, ſi homo, cui proximum imminet mortis periculum, tenetur ſub pœna lethalis peccati actum contritionis elicere, licet breviſſimum ad id habeat tempus; cur a gravi culpa immunis ſit, qui ab eliciendo contritionis actu abſtineat, ob brevem quam ad id habet temporis morulam? Certe brevius temporis ſpatium, etſi impedit, ne quis facile conteratur, haud tamen impedit, ne conteri poſſit. Cavendum tamen Miniſtro in hoc perplexitatis caſu, ne dum contritionis ſpiritum in ſe accendere molitur, infanti, vel moribundo deſit.

61 Colliges ſecundo, mortaliter etiam peccare Sacerdotem, qui reus excipit confeſſiones, etſi animum habeat vel excitandæ in ſe contritionis, vel etiam ſua deponendi peccata priuſquam pœnitenti abſolutionem impendat: quia confeſſionis auditio, licet non ſit confectio Sacramenti, eſt tamen actio Sacramentalis, utpote ad conficiendum Sacramentum proxime ordinata: porro, ait idem Theologus, *ut Miniſter conſecratus peccet mortaliter in exercitio miniſterii, ſufficit, quod actio, quam elicit, ſit factiva Sacramenti, vel Sacramentalis, id eſt ad conficiendum Sacramentum proxime ordinata, vel diſtributiva, aut applicativa Sacramenti jam facti;* prout evincunt probationes ſuperius allatæ. Nec nocet, quod pœnitens ſic conficiendo non peccet: quia major eſſe debet reconciliantis ſanctitas, quam reconciliandi.

62 Colliges tertio, eum qui mortalis noxæ ſibi conſcius Euchariſtiam ab alio conſecratam miniſtrat, novæ mortalis culpæ reum fieri. An autem tot admittat peccata, quot ſine morali interruptione diſtribuit hoſtias, parum utile eſt in praxi, ut alibi advertimus; quia qui id negant cum Henno fatentur, indignam quamlibet diſtributionem ultra primam, eſſe circumſtantiam notabiliter aggravantem, utpote quæ ſolitarie ſumpta ad grave peccatum ſufficiat: unde cum oporteat confiteri circumſtantias notabiliter aggravantes, neceſſum eſt etiam juxta ipſos, ut in confeſſione exprimatur vel numerus eorum, quibus facta eſt diſtributio, vel tempus circiter diſtributionis. Si tamen Sacerdos plures uni hoſtias ſimul daret; unius ſolum peccati reus fieret, quia una tantum eſſet diſtributio. Cæterum quia Miniſter ſic affectus eſſe ſolet, ut omnibus quotquot accedent, ſacram ſynaxim præbeat, hujus diſpoſitionis, quæ ſufficit ad peccatum, mentio facienda eſſet in pœnitentiæ tribunali, niſi hæc a Confeſſario ſupponeretur.

Colliges 4. graviter etiam reum videri, qui 63
ex officio Euchariſtiam extra adminiſtrationem tangit, ſeu immediate, puta ut ab uno vaſe in aliud immittat, ſeu mediate, ut ſi eam in proceſſione circumgeſtet: *quia*, ut dicit *Dionyſius* 1. *cap. cœleſtis hierarchiæ: immundis neq; ſymbola, id eſt ſacra ſigna tangere, fas eſt: unde qui tangunt res ſacras, quaſi ſuo officio utentes, peccant mortaliter. Secus autem eſſet ſi in aliqua neceſſitate aliquid ſacrum contingeret, vel exequeretur in illo caſu, in quo etiam Laicis liceret, ſicut ... ſi Corpus Chriſti in terram projectum colligeret.* Ita S. Thomas in 4. diſt. 24. quæſt. 1. art. 3. quæſt. 5. ad 4. cujus doctrinæ poſtrema pars ex iis, quæ de Miniſtro neceſſitatis dicta ſunt, limitanda eſt.

Colliges 5. & certius graviter peccare, qui 64
in peccato mortali hoſtiam elevat, & cum ea populum benedicit: 1. quia hæc eſt propria ſacri officii functio, a qua *quoad ſe ſuſpenſus eſt* Miniſter gravis peccati reus; & quæ eidem *ſub interminatione divini judicii* prohibita eſt ab Eccleſia, ut patet ex citatis Gregorii IX. textibus: 2. quia is populum cum hoſtia benedicendi actus, ſine gravi indecentia exerceri nequit ab eo, qui inimicus Chriſti eſt, ejuſque oculis ipſo Dæmone pejor. Quia tamen in eo caſu non diſpenſat proprie Sacerdos merita, & ſanguinem Chriſti, minus peccat, quam ſi Sacramentum conficeret, aut adminiſtraret.

Colliges 6. novi etiam graviſque peccati con- 65
ſcios eſſe Diaconos, & Subdiaconos, qui Ordinum ſuorum functiones in eodem ſtatu exercent: 1. quia hic locum habent probationes

initio

initio adductæ, quarum nonnullæ Diaconos ſpecialiter tangunt ; 2. quia ex S. Thoma ibi ſtatim : *Quicumque cum peccato mortali aliquid ſacrum officium pertractat, non eſt dubium, quin indigne illud faciat, unde patet quod mortaliter peccet :* atqui ipſi etiam Subdiaconi, de quibus magis ambigitur, ſacrum officium pertractant, ergo. Et certe ideo Subdiaconos in præſenti caſu excuſant plures a peccato gravi, quia eorum actio non eſt Sacramentalis : atqui hæc ratio non eſt ſolida, aut ſaltem non eo uſque ſolida eſt, ut dubium tollat. Quia ut quis in functione Eccleſiaſtica mortaliter peccet, ſufficit, ut ea functio Eccleſiæ nomine exerceatur, ut ſacra ; quidquid enim taliter exercetur, & grave eſt, & plurimum exigit reverentiæ : atqui Subdiaconorum functio Eccleſiæ nomine exercetur ut ſacra ; & revera talis eſt, cum ad Euchariſtiæ confectionem proxime inſerviat ; ergo. Atque ita docet Nat. Alexander lib. 2. art. 2. reg. 10. Paulus a Lugduno, Navarrus, & Habert, qui ex eodem principio deducit, lethaliter peccare eos, qui Sacramentalia exercent, quales ſunt benedictiones aquæ, chriſmatis, olei, tonſura clericalis. Cenſent tamen non pauci, nec laxiores, in benedictione aquæ luſtralis, cinerum, Abbatis, veſtium Sacerdotalium, immo & conſecratione templorum, cenſurarum inflictione, ac ſimilibus, quæ nec gratiam ex opere operato conferunt, nec ſunt Sacramenti materia, nihil eſſe, quod peccati venialis lineam excedat : ita P. Antoine. Aliud eſt, inquiunt, de chriſmatis, & olei infirmorum benedictione ; quia Epiſcopus per ordinationem ſuam ſpecialiter conſecratur ad utramque illam actionem ; unde in utraque exhibet ſe ut Miniſtrum Chriſti, ejuſque perſonam immediate ſuſtinet : ac proinde gravem ei facit injuriam, cum actiones illas in ſtatu peccati exercet.

66 Quod ſpectat ad Clericos minores, nihil eſt unde functiones ſuas male obeundo, lethalis culpæ arguantur ; tum quia in id conſpirant Theologi pene omnes ; tum quia eorum munia hodie a Laicis perinde ac Clericis exercentur ; tum denique quia functiones eorum nimis diſtant ab actione ſacrificii.

67 Excipiendi viderentur Exorciſtæ, niſi juxta præſentem Eccleſiæ diſciplinam munus eorum quadantenus foret Sacerdotale. Ratio eſt, quia graviter dedecet, ut qui ſponte diaboli mancipium eſt, eidem in nomine Chriſti, cui actu exoſus eſt, imperare præſumat : nec dubium eſt, quin excipi mereatur, ſicut excepti ſunt a dæmone peſſimo Scevæ filii, de quibus Act. 19. hinc ordinator Epiſcopus his Exorciſtas verbis alloquitur ; *Tunc recte in aliis dæmonibus imperabitis, cum prius in vobis eorum multimodam nequitiam ſuperaveritis.*

MINOR, MINORENNIS. Vide verb. *Ætas. Beneficia. Contractus. Emptio. Venditio. Filius. Reſtitutio in integrum.*

MINORITÆ.

Minoritæ Fratres Cuſtodiæ Terræ Sanctæ 1
ſoli exercere poſſunt munia Parochialia
in Græco-Melchitas Patriarchatus Antiocheni,
abſente Parocho Græco. Bened. XIV. tom. 1.
Conſtit. 86. incip. *Demandatam* §. 13. Eorum 2
Guardianus S. Sepulcri, ſeu Terræ Sanctæ po-
teſt conferre Sacramentum Confirmationis abſen-
tibus Epiſcopis Latini ritus, cum Oleo, &
Chriſmate a Catholico Antiſtite benedictis,
etiam antiquis ſi nova haberi non poſſint.
Idem Conſt. 10. incip. *Cum ad infraſcriptam*. 3
Ab eodem poteſt ſub conditione conferri Græ-
cis Melchitis a ſimplici Sacerdote confirmatis
abſente Epiſcopo Græco Catholico. Idem Con-
ſtit. 87. incip. *Demandatam* §. 14. Ubi vero 4
ſit Epiſcopus Catholicus reſidens, hujuſmodi
Sacramentum non conferat, niſi de ejuſdem
Epiſcopi conſenſu ; eo autem diſſentiente abſti-
neat. *Idem ibid.*

Franciſcani Obſervantes Miſſionarii quibuſ- 5
dam Eccleſiis & Miſſionibus Cocinchinæ di-
ſcedere jubentur decreto Viſitatoris Apoſtolici.
Idem Conſtit. III. incip. *Quantopere* §. 7. In- 6
de appellant ad S. Sedem. Idem *ibid.* §. 9. Et 7
decreta prius confirmata revocantur, ipſaque
in priſtinum reſtituuntur. Idem *ibid.* §. 11.
Adjecta lege conſervandi Miſſiones ſibi adju- 8
dicatas, eaſque non deſerendi. Idem *ibid.* §. 15. 9
Iiſque permittitur prædicare in regnis Ciam-
pæ & Cambodiæ, non tamen aliis excluſis.
Idem *ibid.* §. 10.

Franciſcani Miſſionarii in Ægypto laboran- 10
tes laudantur a laudato Pontifice tom. 1. Con-
ſtit. 129. incip. Eo *quamvis tempore* §. 2. Fran- 11
ciſcani inſtituti ſpiritus, quo ad juriſdictionem
Parochorum e documentis S. P. Franciſci, &
S. Bonaventuræ demonſtratur. Idem *ibid.* §. 15.
ubi adductis verbis Teſtamenti dicti S. P. Fran- 12
ciſci, & S. Bonaventuræ in Tractatu : *Quare
Fratres Minores prædicent*, ſubjungit : *Licere
tan-*

tantum Fratribus Ordinis Minorum S. Franciſci Cuſtodiæ Terræ Sanctæ Parochialia munia obire circa Græcos Melchitas, eiſque Sacramenta adminiſtrare in iis locorum & temporum circumſtantiis, quibus omnino deficiat modus habendi Parochum, aut alium Antiſtitem Græci ritus.

13 Advertendum, quod nos Fratres Minores (quidquid ſcripſerit aliquis in contrarium) poſſumus, ac debemus addere in *Confiteor* nomen noſtri ſancti Patriarchæ Franciſci, dicendo, *Sanctis Apoſtolis Petro & Paulo, Beato Patri noſtro Franciſco &c.* & ita dicendo *Sanctos Apoſtolos Petrum & Paulum, Beatum Patrem noſtrum Franciſcum &c.* Cui non obſtat Decretum Sacræ Congregationis diei 20. Martii 1706. loquendo ipſo de iis, qui illud non recitant ex ſpeciali privilegio, *Regulares abſque ſpeciali privilegio &c.* quo nos gaudemus ex ritu tradito a S. Bonaventura anno 1260. relato in *Orbe Seraphico tom. 3. num.* 30. a quo recedere non poſſumus ex ſancitis a Julio II. & Clemente X. citat. in Rubricis noſtri noviſſimi Franciſcani Breviarii *num.* 129. ibi: *Quoad Cæremonias vero, & alia ad recte & ſancte reddendum Domino Sacrificium laudis, quoquomodo neceſſaria, & opportuna, obſervanda ſunt documenta a S. Bonaventura edita, necnon ordinationes Capitulorum Generalium, Apoſtolica auctoritate confirmata: ac proinde Rituale, Conſtitutiones, & doctrinæ in Firmamento trium Ordinum contentæ ibidem a ſan. mem. Julio II. & tandem a fel. record. Clemente X. in Brevi, Ex commiſſi Nobis 28. Auguſti 1671. cum aliis recentioribus, approbatæ, & ſub nonnullis pœnis pro tunc, & nunc obſervari mandatæ:* Ac ideo in Miſſalibus, & Breviariis Franciſcanis *in Confiteor* rite appoſitum eſt poſt nomina SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, nomen S. Patris noſtri Franciſci. Et inſuper ad id habemus perſonalem confirmationem Innocentii XIII. qui aſſiſtendo noſtro Capitulo Generali Romæ celebrato 15. Maii 1723. non ſolum id approbavit in publica Confeſſione omnium Vocalium, ſed & ſibimetipſi complacuit repetere, dicendo, *Precibus, & meritis Beatæ Mariæ &c. Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & Beati Patris veſtri Franciſci &c.* uti apparet ex ſupra laudato Capitulo Generali edito Romæ anno 1723. Et ad id accedit totius Religionis univerſalis, ac inveterata conſuetudo, quæ quaſi altera Lex parem obligandi obtinet poteſtatem; *cap. conſuetudo 5. diſt. 1. L. De quibus 31. ff. de legib. L. Diuturna conſuetudo 33. & L. Sed & ea 35. ff. eod.* Conſuetudo namque eſt optima Legum interpres; *L. Si de interpretatione 36. ff. de Legibus, cap. Cum dilectus 8. de conſuetudine*, cum ſimilibus. Et hæc ſententia expreſſe traditur *ſub num.* 168. in Cæremoniali Mediolani impreſſo anno 1744. ab eruditiſſimis Patribus Reformatis illius Provinciæ collecto ex Cæremonialibus Romanis & Franciſcanis.

DECRETA.

Decretum, quo diſpoſita, atque ſancita a P. Vice-Commiſſario Generali Ordinis Min. Obſerv. Reformator. S. Franciſci pro Conventibus Receſſus, ſeu Recollectionis nuncupatis confirmantur. 14

Sacra Congregatio ſuper Diſciplina Regulari expenſo tenore Epiſtolæ circularis Vice-Commiſſarii Generalis Min. Obſervantium Reformatorum S. Franciſci, datæ die 9. Januarii 1707. in qua ſub num. 7. ubi de conventibus Receſſus, ſeu Recollectionis agitur, hæc habentur: *E in detto Convento, o Conventi ne' quali doverà attenderſi al ſolo ſpirito di divozione, ed orazione non vi potrà eſſere ſtudio, nè Lettori, o altro Religioſo eſente da qualunque atto comune.* Et mature perpenſis omnibus & ſingulis deductis tam a dicto Vice-Commiſſario Generali, & Procuratore Generali Strictioris Obſervantiæ Sancti Franciſci ex una, quam a Patribus habitantibus in Conventibus Receſſus Provinciarum Reformatarum Marchiæ, & Bononiæ partibus ex altera, pro ſtabilitate Conventuum Receſſus, ſive Recollectionis cum peculiaribus legibus reſcripſit: Executioni mandetur in omnibus Provinciis prædicta Epiſtola Circularis Vice-Commiſſarii Generalis ſub die nona Januarii 1707. Et tam Superiores Generales, quam provinciales omnino provideant Conventui Recollectionis; alias Sacra Congregatio providebit.

Dat. Romæ hac die 24. Martii 1708.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

Decretum de inſtituendis in unaquaque Provincia ſtrictioris Obſervantiæ Sancti Franciſci Conventibus ſpiritualis receſſus pro Religioſis ferventibus, ad præſcriptum Epiſtolæ circularis P. a Monte Buſo Vice-Commiſſarii, alias a Sacr. Congreg. confirmatæ. 15

Cum ad aures Sacræ Congregationis ſuper Diſciplina Regulari pervenerit, & multiplici fide dignorum teſtimonio fuerit comprobatum, in multis

multis Provinciis ſtrictioris Obſervantiæ S. Franciſci per Italiam, & Inſulas adjacentes Epiſtolam Circularem Vice-Commiſſarii Generalis a Monte Buſo datam 9. Januarii 1707. & ab hac Sacra Congregatione confirmatam 24. Martii 1708. plenum non ſortiri effectum quoad demandatos ſpiritualis Receſſus Conventus: Volens propterea Sacra Congregatio, ne talis inobſervantia in Regularis Diſciplinæ detrimentum diutius protrahatur, opportune, & efficaciter providere, re mature diſcuſſa, auditiſque pluries, tum voce, tum ſcripto Superioribus Ordinis, referente Eminentiſſimo Fabrono reſcripſit: Pro omnimoda obſervantia præfatæ Epiſtolæ Circularis Vice-Commiſſarii Generalis a Monte Buſo, confirmatæ, ut ſupra, a Sacra Congregatione, de inſtituendis in unaquaque Provincia ſupradictis Conventibus ſpiritualis Receſſus pro Religioſis ferventioribus, & non concedatur licentia admittendi ad habitum & profeſſionem, niſi in Provinciis in quibus Sacræ Congregationi conſtiterit, præfatos Conventus re ipſa inſtitutos eſſe, ac ſedulo, & cum effectu a Superioribus Generalibus detur notula, ubi ſint reſpective inſtituti dicti Conventus.

Romæ 10. Decembris 1714.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

16 *Decretum conſimile præcedenti pro Minoribus Obſervantibus S. Franciſci.*

Cum ad aures Sacræ Congregationis ſuper Diſciplina Regulari pervenerit, & multiplici fide dignorum teſtimonio fuerit comprobatum, in multis Provinciis Minorum de Obſervantia Sancti Franciſci per Italiam, & Inſulas adjacentes Breve San. mem. Innocentii XI. quod incip. *Militantis Eccleſiæ &c.* editum die 22. Novembris 1679. plenum non ſortiri effectum quoad demandatos Recollectionum Conventus; Volens propterea eadem ſacra Congregatio, ne talis inobſervantia in Regulis Diſciplinæ detrimentum diutius protrahatur, opportune, & efficaciter providere, re mature diſcuſſa, auditiſque pluries, tum voce, tum ſcriptis Superioribus Ordinis, referente Eminentiſs. Fabrono, cenſuit; ſuperſedeti pro nunc in expeditione novi Brevis, ſed omnino ſervandam eſſe diſpoſitionem Brevis ſan. mem. Innocentii XI. 22. Novembris 1679. de non concedenda licentia admittendi ad habitum, & Profeſſionem in illis Provinciis, in quibus plene non conſtiterit Sacræ Congregationi, ſupradictos Recollectionum Conventus inſtitutos fuiſſe juxta formam in eodem Brevi præſcriptam. Et interim detur a Superioribus Generalibus nota, ubi reſpective ſunt Recollectionum Conventus,

Romæ 10. Decembris 1714.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

MIRACULUM.

Miraculum dicitur mirum factum, vel quaſi admiratione plenum. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcopor. part. 3. alleg. 99. n. 7.* & 1
alii paſſim. Miraculum, prout uſurpatur in 2
cauſis Beatificationum, & Canonizationum, deſcribitur a S. Auguſtino *lib. de util. cred. cap. 16.* ibi: *Miraculum voco, quidquid arduum, & inſolitum ſupra ſpem, aut facultatem mirantis apparet*, & a S. Thoma *part. 1. quæſt. 110. art. 4. & quæſt. 114. art. 4.* Miraculum proprie, & ſtricte ſumptum definitur, quod ſit *id quod fit præter ordinem totius naturæ creatæ*, & ſic Doctores paſſim.

Ad verum, & proprie dictum Miraculum 3
quatuor principaliter requiruntur. Gloſſa communiter recepta *in c. Glorioſus Deus, unic. de Reliquiis & veneratione Sanctorum, verb. Sedis Apoſtolicæ. Primo* igitur requiritur, quod Mi- 4
raculum fiat ſupra naturam, ideſt præter Ordinem totius naturæ; ſicut de Virga Moyſis mutata in colubrum, & de Aſina loquente ad Balaam, *ex cap. Cum ex injuncto 12. de Hereticis*. Illud enim, quod per cauſas naturales fieri poteſt, non eſt Miraculum. *Secundo*, 5
quod appareat illud ex Deo, non ex arte contingere, neque ex Diabolo, quia mirabilia, quæ arte applicando activa paſſivis contingunt, ſeu ope Dæmonis virtute ſua naturali angelica agentis efficiuntur, quamvis facultatem, & captum humanum excedant, indeque admirationem in intellectu humano cauſent, non ſunt tamen vere, & propriæ miracula, licet in ſenſu largo talia dicantur, *in capi. Teneamus 56. cauſ. 1. Exodi 7. Actor. 9.* & alibi: Solus enim Deus proprie, ac phyſice poteſt facere Miraculum; Hinc *Pſalm. 61.* dicitur; *Qui facit mirabilia ſolus*, & *Pſalm. 83. Tu faciens mirabilia, tu es Deus ſolus. Tertio*, 6
quod fiat non vi verborum, ſed hominis merito id contingat. Unde tranſubſtantiatio panis in Corpus Christi per Sacerdotem vi conſecratio-

nis

nis cauſata non eſt miraculum, prout requiritur ad Beatificationem, vel Canonizationem.

7 *Quarto*, quod fiat vel in confirmationem Fidei, vel in teſtimonium Sanctitatis alicujus, in quo Deo ſe vult mirabilem oſtendere, ejus virtutes in aliorum exemplum miraculis illuſtrando, unde de primo dicto fine, ob quem Deus patrare ſolet miracula, conſtat ex *Marc. ultimo*, ibi: *Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis*. Et *Hebræor.* 2. ibi: *Conteſtante Deo ſignis, & portentis*. Et de ſecundo dicto fine conſtat ex *Pſalm. 61. num.* 36. ibi: *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis*. Et de S. Thoma de Villanova *in 3. lection. Officii*, ibi: *Deus ſanctitatem ſervi ſui teſtatam voluit, præſertim cum horreum, frumento pauperibus diſtributo penitus vacuum, repente plenum inventum eſt*.

8 His quatuor enumeratis ad verum, & proprium miraculum requiſitis, quintum ſolet addi, nempe quod fiat præter conſuetum, & ordinarium modum cauſandi. Unde quia creatio animæ, conſervatio univerſi, & hujuſmodi non fiunt præter conſuetum, & ordinarium modum cauſandi, quamvis a ſolo Deo fieri poſſint, non ſunt ad propoſitum vere, & proprie miracula. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 97. num.* 8. Reiſſenſtuel *lib.* 3. *decr. tit.* 46. *num.* & alii.

9 Miraculorum triplex eſt genus, ſeu ordo, vel gradus, ſicuti tripliciter poteſt opus aliquod facultatem naturæ excedere. Primo ſcilicet quoad ſubſtantiam facti, ſeu quoad id, quod fit, quando nempe ſubſtantia rei factæ eſt ſupra vires naturæ; Quod conſtituit ſpeciem Miraculorum primi generis, ſeu ordinis, vel gradus; uti eſt illud, quod duæ naturæ uniantur, & ſubſiſtant in una perſona, ſicuti factum eſt in Incarnatione, de quo dixit Sanctus Auguſtinus *tract.* 17. *in Joannem*: *Majus miraculum eſt quod Deus factus eſt homo, quam miracula omnia, quæ Deus fecit inter homines*. Ad hoc primum genus, ſeu ordinem, vel gradum ſpectat fœcunditas, & partus Virgineus B. M. V. Si idem corpus ſit ſimul cum alio in eodem loco, ut de Chriſto Domino, qui intravit ad Diſcipulos januis clauſis; ſi corpus humanum glorificetur; ſi unum corpus ſimul ſit in duobus, vel pluribus locis; ſi ſol ſtet, aut retrocedat, prout contigit ad preces Joſue, & Ezechiæ Regis; & hujuſmodi.

10 Secundo, *quoad ſubjectum*, ſeu quoad *id in quo fit*, quando nempe aliquid eſt ſupra vires naturæ, quoad ſubjectum ejus in quo fit, ideſt quando aliquid fit, quod natura ipſa quoque facere poteſt, ſed non in illo ſubjecto, in quo tunc fit; Quod conſtituit ſpeciem Miraculorum ſecundi generis, ſeu ordinis, vel gradus, uti eſt reſuſcitatio mortuorum, illuminatio cæcorum, & hujuſmodi: poteſt enim natura cauſare vitam, ſed non in mortuo, poteſt præſtare viſum, ſed non cæco. Ad hoc ſecundum genus, ſeu ordinem, vel gradum ſpectant ſanationes Paralyticorum, quos Chriſtus ſanavit, ſanationes Aridorum, Claudorum, Mutorum, vel alio ſimili morbo laborantium, quorum ſanationes omnem medicorum artem, & medicinæ virtutem ſuperent, & ſoli divinæ virtuti reſerventur.

Tertio, *quoad modum faciendi*, quando nempe aliquid eſt ſupra vires naturæ quoad modum faciendi, ideſt quando tale quid fit, quod etiam natura ipſa facere poteſt, ſed non illo modo. Quod conſtituit ſpeciem miraculorum tertii generis, ſeu ordinis, vel gradus; uti eſt, cum quis ſubito, ac inſtantanee divina virtute ſanatur a febri, nullis adhibitis medicamentis, nulla eveniente criſi; Aut cum aer ſtatim divinitus condenſatur in pluvias abſque cauſis naturalibus, ut legitur factum ad preces Samuelis, & Eliæ Prophetæ, & Sanctæ Scholaſticæ Sororis D. Benedicti, & aliorum, & hujuſmodi; Poteſt enim natura cauſare ſalutem in infirmo, condenſationem aeris in pluvias, ſed non tali modo, ſcilicet in inſtanti, & ſine medicamentis, & ſine conſenſu aliarum cauſarum naturalium: Ad hoc tertium genus, ſeu ordinem, vel gradum ſpectant ſanatio inſtantanea a febri ſocrus Simonis facta a Chriſto Domino; *Lucæ*, 4. ſanationes inſtantaneæ ab Hydrope, ab Hernia, & ab aliis hujuſmodi morbis illico factæ ſimul cum intega recuperatione virium ad invocationem alicujus Servi Dei, ſeu Sancti, quia cum per naturam nequeant illico, & ſimul cum receſſu morbi vires totaliter recuperari, ideo quoties morbus hoc modo recedit, & vires ſimul totaliter recuperantur, non per naturam, vel artem, ſed per Miraculum acciꝺiſſe cenſetur. 11

Miracula primi generis, ſeu ordinis, vel gradus non eſt neceſſe, ut habeantur pro veris miraculis, quod fiant in inſtanti, quia talia miracula, ſive fiant in inſtanti, ſive progreſſu temporis, ſemper verificatur, quod a ſolo Deo procedant, cum totaliter ſuperent vires, & facultatem naturæ, a qua nec in inſtanti, nec ſucceſſive provenire poſſunt. Pignat. *tom.* 4. *conſult.* 44. *n.* 6. Lauræa *in tom.* 12

tom. 3. *diſp.* 20. *art.* 20. *num.* 865. & alii paſſim.

13 Miracula ſecundi generis, ſeu ordinis, vel gradus non eſt neceſſe, quod fiant in inſtanti, & patet exemplis relatis in Sacra Scriptura; De filio enim Viduæ a morte excitato ab Elia *Regul.* 3. *cap.* 26. habetur: *Qui expandit ſe atque menſus eſt ſupra puerum tribus vicibus, reverſa eſt anima pueri intra eum, & revixit*, Et de filio Sunamitidis ſuſcitato a mortuis ab Eliſæo 4. *Reg. cap.* 3. non ſtatim, ſed paulatim ibi: *Nam Eliſæus ingreſſus domum aſcendit, & incubuit ſuper puerum, poſuit os ſuum ſuper os ejus, & oculos ſuos ſuper oculos ejus, & manus ſuper manus ejus, & incurvavit ſe ſuper eum, & calefacta eſt caro pueri, & ille reverſus deambulavit in domo ſemel huc atque illuc, & aſcendit, & incubuit ſuper eum, & oſcitavit puer ſepties, aperuitque oculos*. Et de Cæco nato illuminato a Chriſto Domino *Joann.* 9. ibi: *fecit lutum ex ſputo, & linivit ſuper oculos ejus, & dixit ei, Vade, lava in Natatoria Siloe . . ., abiit ergo, & lavit, & venit videns*. Quæ miracula ex dictis *ſupra num.* 10. ſunt ſecundi generis, & tamen, ut patet ex textu, non ſunt facta in inſtanti.

14 Miracula tertii generis, ſeu ordinis, vel gradus neceſſe eſt, quod fiant in inſtanti, itaut infirmus ſanetur, & vires recuperet ſtatim ac Sanctus eſt invocatus, alias ſi ita non evenirent, ſed progreſſu temporis, dubitari ac ſuſpicari cum fundamento poſſet, quod non a Deo ſupernaturali concurſu ſupra vires naturæ morbus fuerit expulſus, ſed ex generali concurſu cum natura operante id acciderit; Quoties autem dubium eſt, ſeu ſuſpicio, quod ſanatio potuerit procedere a natura, Eccleſia in cauſis Beatificationis, & Canonizationis non approbat pro miraculo, ſed ſolum pro Gratia, *arg. cap. In obſcuris* 30. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *In obſcuris minimum eſt ſequendum*.

15 Unde Miraculum, ut notat Diana Coordinat. *tom.* 8. *tract. & reſolut.* 1. & alii, per hoc differt a gratia: quod Miraculum fit in inſtanti, & Gratia ſucceſſive: Quamvis tamen miraculum differat a Gratia per hoc etiam, quod Miraculum a ſolo Deo procedat, quin phyſice ad eum concurrat cauſa ſecunda; Gratia vero procedat quidem a Deo per interceſſionem alicujus invocati Servi Dei, vel Sancti, ſed etiam concurrente alia ſecunda cauſa; uti patet, cum pro obtinenda ſanitate infirmus invocat aliquem Sanctum, & interim medicamenta adhibet, & citius, ſeu in minori tempore, quam ſi Sanctus fuiſſet invocatus, ſanitatem, & vires ſucceſſive recuperat; Tunc enim dicitur non Miraculum, ſed Gratia.

Hinc Gratia deſcribi poteſt, quod ſit *Beneficium procedens ex ſpeciali Dei benevolentia etiam in linea naturali, a Deo, concurrente ſimul phyſice cauſa ſecunda, ſucceſſive factum petenti, ſed citius, quam ſi, vel ipſe Deus, vel Dei ſervus non fuiſſet vocatus*. Matthæucci *in Practica Theologico-Canonica tit.* 3. *c.* 1. *n.* 67. 16

Quando autem eſt dubium, an ſanitas recuperata ſit per miraculum, vel per gratiam? concludendum eſt eſſe recuperatam per Gratiam, per citatam *Regulam* 30. *Juris in* 6. uti recte Matthæucci *loc. cit. n.* 68. & alii. 17

Miracula in Sacra Scriptura appellantur interdum *Signa*, ut *Deuteronomii* 6. ibi: *Deus fecit ſigna*, *Marc.* 16. ibi: *Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis*. *Joann.* 2. ibi: *Hoc fecit initium ſignorum in Cana Galilææ convertens aquam in vinum*, & ibidem *cap.* 4. *Hoc iterum ſecundum ſignum fecit Jeſus, cum veniſſet a Galilæa in Judæam ſanans filium Reguli*, & *Actorum* 8. Signa vocantur ſanationes Paralyticorum, Claudorum, & Energumenorum liberationes. Interdum vocantur *Prodigia*, ut *Deuteron.* 6. ibi: *Deus fecit ſigna, atque Prodigia magna*. *Pſalm.* 45. ibi: *Quæ poſuit Prodigia ſuper terram*. Joel. 2. ibi: *Dabo Prodigia in Cælo, & in terra*. 2. *Machabæor.* 15. ibi: *Prodigia facientem Dominum invocavit*. *Joann.* 4. ibi: *Niſi ſigna, & Prodigia videritis*. *Actor.* 5. ibi: *Fiebant ſigna & Prodigia multa*, & ſæpe alibi. Interdum appellantur *Portenta*, ut *Deuter.* 4. ibi: *Signa atque Portenta*; & ibidem *cap.* 7. *Signa, atque portenta*; *Joſue* 24. ibi: *Multis ſignis, atque Portentis*. *Paralipom.* 2. *cap.* 32. ibi: *Ut interrogarent de portento, quod acciderat*. *Iſaiæ* 8. ibi: *In ſignum, & in portentum*. *Ezechiel.* 22. ibi: *Quia portentum dedi te Domui Iſrael*. *Marc.* 13. ibi: *Dabunt ſigna, & portenta*. *Ad Hebræos* 2. ibi: *conteſtante Deo ſignis, & portentis*, & ſæpe alibi. Hæc autem vox *Miraculum*, quamvis pluries habeatur in Veteri Teſtamento, nunquam tamen reperitur in Teſtamento novo. 18 19 20 21

Miracula, Prodigia, & Portenta conveniunt omnia in ratione Signorum, quia omnia præter ſpeciem ſui, quam ingerunt ſenſibus viventium, quid aliud ſignificant. Attamen licet omnia ſint Miracula, utpote ardua, & inſolita, & ſupra vires naturæ creatæ, quædam tamen magis proprie appellantur *Signa*, quatenus non actu rem ſignatam ponunt, ſed conſummantur in præſignationem *rei futuræ*, ut 22 23

erunt ſigna in Sole, & Luna, & Stellis, *Lu-*
cæ 21. quæ præſignabunt Judicium Univerſale
proxime futurum. Vel *rei præſentis*, ut ſigna
prodigioſa cenſentur illa, quæ, dum Sancti
Martyrio afficiuntur, non ſemel ſolent eveni-
re, quod nempe feræ manſueſcant, terræmo-
tus accidat, Statuæ inanium Deorum corruant,
magna tempeſtas oriatur, radii, & ſplendores
ſupra caput, & circa Corpus Martyris appa-
reant, Concentus Angelorum audiantur, faces
accenſæ videantur, & hujuſmodi, quæ omnia
tamquam Signa a Deo dantur ad indicandum,
quod mors patientis ſit ipſi accepta, & quod
injuſte, & inique Judex, & Tyranni operen-
tur, quin effectus alius ponatur à parte rei.
24 Miracula autem ſemper effectum ſuum po-
nunt in actu; Si enim loquamur de Miracu-
lis primi generis, ut eſt Incarnatio Divini
Verbi, ponit actu a parte rei Verbum incar-
natum: Si loquamur de Miraculis ſecundi ge-
neris, ut eſt reſuſcitatio mortui, ponit actu
a parte rei mortuum reſuſcitatum: Si loqua-
mur de miraculis tertii generis, ut eſt ſana-
tio inſtantanea a febri, ponit actu a parte rei
ſanitatem. Sic recte Matthæucci *loc. cit. cap.* 1.
n. 30. *&* 31. & alii.
25 Prodigia, & Portenta volunt nonnulli, quod
differant a Miraculis ex parte effectus, & mo-
di ſignificandi, quatenus illa terrorem, vel
nocumentum aliis inferant, & prænuncient;
Miracula vero commodum, & gaudium; ſicu-
ti reſuſcitatio a morte, ſanatio miraculoſa a
morbo eſt Miraculum afferens commodum, &
26 lætitiam; Alii tamen tenent, quod miracula
illa, quæ propter eorum excellentiam majore
admiratione, & ſtupore ſunt plena, prodigia,
& portenta appellentur; Quæ vero admiratio-
nem inferunt, ſed non tantam, minora, &
pura miracula dicantur. Sic Matthæucci *loc.*
27 *cit. n.* 21. & alii. Pignatellus autem *tom.* 4.
conſult. 58. *n.* 1. obſervans, quod ex D. Tho-
ma 2. 2. *quæſt.* 178. *art.* 1. *ad* 3. duo poſſunt
attendi in Miraculis, quatenus excedunt vires
totius naturæ creatæ, ſcilicet id, quod fit ex-
cedens facultatem dictæ naturæ, quo inſpecto,
inquit, Miracula dicuntur *Virtutes*, & id,
propter quod ea fiunt, ſcilicet ad manifeſtan-
dum aliquid ſupernaturale, cujus gratia, di-
cit, Miracula nuncupantur *Signa*. Unde infert
cum Angel. Rocc. *de Canonizatione Sanct. c.* 22.
Miracula, quatenus aliquid præoſtendunt *Oſten-*
ta, ſeu *Portenta* vocari; quatenus vero futura
prædicunt, appellari *Prodigia*.
28 Solus Deus proprie, ac phyſice poteſt facere
vera, & proprie dicta Miracula: *Communis*:
Et ratio eſt, quia, ſi aliqua Creatura, v. gr.
Angeli, Sancti, ac Dæmones poſſent proprie,
& phyſice facere vera, & proprie dicta Mira-
cula, jam Miracula non eſſent ſupra naturam,
nec præter ordinem totius naturæ creatæ, prout
requiritur ad rationem proprie, & ſtricte dicti
Miraculi, ut patet ex ejus definitione tradita
ex D. Thoma *ſupra num.* 2. Unde dicitur
Pſalm. 71. *Qui facit mirabilia ſolus*.
Poſſunt tamen Sancti ac Servi Dei facere, 29
& revera ab eis plura ſunt facta, & in dies
fiunt Miracula *moraliter*, quatenus nempe Deus
ad preces ipſorum, vel intuitu Fidei, atque
meriti eorum, aut in confirmationem Sancti-
tatis eorundem Miracula patravit, ſeu patrat,
quæ alias non eſſet patraturus. Unde *Pſal.* 67.
dicit: *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis*. *Commun.*
Miracula in confirmationem Fidei poſſunt 30
moraliter fieri, etiam a peccatoribus veram
fidem habentibus, eamque prædicantibus, ac
nomen Dei invocantibus, ut colligitur aperte
ex 1. *Ad Corith.* 13. ibi: *Si habuero omnem*
Fidem, ita ut montes transferam, caritatem au-
tem non habuero, nihil ſum, ubi ut vides, aper-
te ſupponit poſſe homines Fide vera inſtru-
ctos, licet caritate deſtitutos, montes ipſos
alio tranſvehere; Et de facto patet in Juda
proditore, qui in teſtimonium Fidei, æque ac
alii Apoſtoli, patravit Miracula, *Marc.* 3. ut
recte obſervat Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 45.
num. 39. & tenent paſſim Doctores.
Nequeunt tamen a peccatoribus fieri neque 31
moraliter Miracula in teſtimonium Sanctita-
tis, aut inſignium meritorum apud Deum, qui
eſt alter finis, ob quem miracula fiunt; Mi-
racula enim ob talem finem non poſſunt fieri,
niſi ab illis, qui apud Deum ſpecialibus me-
ritis Sanctitatis refulgent. *Communis*.
Hæretici autem nequeunt facere Miracula, 32
neque in confirmationem Fidei, neque in te-
ſtimonium Sanctitatis, aut inſignium merito-
rum apud Deum; Ipſi enim carent Fide ſu-
pernaturali, quæ neceſſaria eſt ad facienda
Miracula, juxta illud *Matth.* 17. ibi: *Si ha-*
bueritis Fidem &c. & dicetis monti huic, tranſi
hinc illuc, & tranſibit, & nihil impoſſibile erit
vobis, nec habent ſanctitatem, cum ſint mem-
bra præciſa ab Eccleſiæ ſanctitate, adeoque
nullimode poſſunt facere vera miracula. Pi-
gnatell. *tom.* 4. *conſult.* 67. *num.* 43. Mat-
thæucc. *loc. cit. tit.* 6. *capit.* 3. *num.* 15. *&*
ſequent. Lauræa *loc. cit. num.* 804. & alii paſ-
ſim, & expreſſe habetur ex Concilio Conſtan-
tinopolit. 3. *art.* 15.
Angeli boni poſſunt moraliter facere mira- 33
cula.

cula, ſive quia ex voto, & deſiderio eorum Deus mira præſtet, ſive quia Miniſterium ei exhibeant, ut ea mira præſtet. S. Thomas *part.* 1. *q.* 110. *art.* 4. Pignatell. *loc. cit. n.* 35. & alii paſſim.

34 Angeli mali, ſeu Dæmones nequeunt aliquo
35 modo facere vera Miracula. *Communis*. Nec obſtat, quod *c.* 1. *Teneamus* 56. *cauſ.* 1. *quæſt.* 1. ſicuti & *Exodi cap.* 7. habeatur, Magos Pharaonis feciſſe miracula, & *eod. cap. Teneamus*, & *Actor.* 9. dicatur Simonem Magum patraſſe miracula. Non obſtat, inquam, quia, ut dicunt S. Auguſtinus *lib.* 20. *de Civitate Dei*, & *lib.* 3. *de Trinit.* S. Thomas *part.* 1. *quæſt.* 110. *art.* 4. *ad* 2. & *quæſt.* 114. *art.* 4. & alii. paſſim: Mira illa per Magos Pharaonis, & per Simonem Magum, ſicut & alias per alios Magos, & malos homines ope Dæmonis facta, ſeu exhibita, non fuerunt vera miracula, ſed tantum apparentia, & præſtigia quædam ſenſus, & imaginationem illudentia; Vide etiam dicta ad rem *ſup. n.* 5.

36 Sic etiam Virtutes, Signa, & Prodigia Antichriſti erunt ſpuria, & mendacia, quia ipſe, ut interpretatur S. Auguſtinus *lib.* 20. *de Civitate Dei*, & alii paſſim, decipiet ſenſus per illuſiones, & phantaſmata, & efficere videbitur, quod re ipſa non efficiet.

37 Poteſtas examinandi, & recognoſcendi miracula competit non ſolum Summo Pontifici, ſed etiam Epiſcopis; habetur clare ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de invocatione Sanctorum*: ubi dicitur: *Nulla etiam admittenda eſſe miracula, nec novas Reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, & approbante Epiſcopo:* qui textus non tantum procedit de miraculis jam *Canonizatorum*, ſed etiam *non Canonizatorum*, ita ut Epiſcopus etiam iſtorum miracula recognoſcere poſſit, prout Sacra Congreg. ejuſdem Concilii interpres declaravit, teſte Fagnan. *in cap. Cum ex eo* 2. *de Reliquiis*, & *venerat. Sanctorum n.* 7. & Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 97. *n.* 3. ubi dicit ſic fuiſſe ſibi reſponſum a d. Sacr. Congr. & originalem reſponſionem apud ſe aſ-
38 ſervare. Debet tamen Epiſcopus, ſi examinet miracula nondum Canonizatorum, aut Beatificatorum, antequam ea divulgari permittat, totum negotium ad Sanctam Sedem tranſmittere, indeque reſponſum expectare juxta Conſtitutionem 37. Urbani VIII. incip. *Sanctiſſimus*. Fagnan. *loc. cit. num.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decr. tit.* 45. *num.* 45. *in fine*.

39 Examen miraculorum debet eſſe exactiſſimum, & rigidiſſimum, præſertim quoad Teſtes, ita ut regulariter non niſi per Teſtes idoneos juratos, qui non ſint ſingulares, & qui deponant ex ſcientia per ſenſus proprios, & ſingillatim examinentur, miraculum probari valeat, prout pluribus demonſtrant Auctores *arg. cap. Venerabili, de Teſtibus*, & *cap.*
Teſtes cauſ. 3. *qu.* 9. Unde Epiſcopus ad exa- 40
men miraculorum debet adhibere in conſilium etiam Theologos, & alios Viros probos, ut expreſſe præſcribitur in Concilio Tridentino *loc. cit.* ibi, *Adhibitis in conſilium Theologis, & aliis piis Viris*. * De hoc argumento fuſe admodum, ac docte agit Epiſcopus Novarienſis Joſeph M. Maraviglia in ſuis Legibus Prudentiæ Epiſcopalis, *Lege* 303. 304. 305. & 306. quem vide. *

Miracula, Gratiæ, Beneficia &c. quæ præ- 41
ſumuntur accepta a Deo ad interceſſionem alicujus mortui cum opinione Sanctitatis, non poſſunt imprimi ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, niſi fuerit Canonizatus, vel Beatificatus. Urban. VIII. Conſtit. 37. incip. *Sanctiſſimus*.

Miracula, gratiæ &c. talis mortui non Ca- 42
nonizati, nec Beatificati publicari non poſſunt ſine præfata licentia ſub pœnis, Clericis ſæcularibus privationis Officiorum, Suſpenſionis a Divinis, & Adminiſtrationis Sacramentorum; Regularibus vero omnium Officiorum, nec non vocis activæ, & paſſivæ. Urban. VIII.
Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*. Unde Lauret. de 43
Franchis *in Controverſ. inter Epiſcop. & Regulares pag.* 252. *verſ. Ad* 10. relatus a Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 97. *num.* 6. *circa finem* refert quod, quando miracula fieri dicuntur in aliqua Eccleſia Sæculari, ſive Regulari, virtute Sacrarum Imaginum, ſtatim Epiſcopi mandant operiri Imagines, januas Eccleſiæ claudi, & impediunt concurſum hominum, ne miracula publicentur, niſi prius per Teſtes legitimos fuerint ſufficienter probata, & proceſſus, ſive aliquid hujuſmodi mittatur ad Papam. Et *ibidem verſ. Ad* 12. tenet, quod tam Sæculares, quam Regulares admittentes nova Miracula puniri poſſunt ab Epiſcopo.

Hic juvat afferre magnum & maximum 44
miraculum ſic appellatum a Decano aliiſque Sacræ Romanæ Rotæ Auditoribus, & relatum a nunquam ſatis laud. Summo Pontifice Benedicto XIV. *in appendice in fine tertii tomi ſui undequaque aurei Operis de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione*. Et eſt quod B. Petrus Baptiſta Sacerd. & Concionator mei Seraphici Ordinis, ac Commiſſarius Delegatus ad Tyrannum Japoniæ, cum Legatio-

tionem ſibi commiſſam ſolliciſſime ad optatum finem perduxiſſet, ac ſibi illius Tyranni, ſeu Imperatoris animum devinxiſſet, obtinuiſſetque facultatem ædificandi Monaſterium, & Eccleſiam in Civitate de Meaco Regia illius Imperatoris, & exinde plurimos illius nationis, qua verbis, qua exemplis & caritativis officiis una cum ſociis ad Catholicam Fidem convertiſſet, valde ob id iratus Tyrannus, indixit ei, & ſociis mortem Crucis; & ut ſic crucifixis, eorum corpora in Cruce ad aliorum terrorem per bimeſtre remanerent; Quo tempore dictus meus Beatus Petrus Baptiſta pluries ac pluries viſus fuit derelicta Cruce, celebrare Miſſam in Eccleſia ſui Monaſterii, ſibi miniſtrante Antonio Doxico ætatis 13. annorum, qui miniſtraverat ei vivus in Miſſa, & poſtea ſimul cum ipſo crucifixus fuerat. Unde uti conſtat ex proceſſu pro eorum Canonizatione juſſu Urbani VIII. a ſupradictis conſtructo, & *loco citato* integre allato, ſæpiſſime eveniebat, quod corpus Beati Petri Baptiſtæ, & dicti Antonii non videbantur in Cruce; & poſtea tranſacto tempore celebrationis Miſſæ, audientibus interim adſtantibus Canticum quaſi Cæleſtem, iterum videbantur in Cruce eodem modo, quo martyrium in illa paſſi fuerant, quod, uti revera eſt, merito appellatur magnum, immo maximum *Miraculum*,

45 De variis miraculis a Chriſto Domino in terris degente patratis diſſeritur in hac Bibliotheca verb. *Hemorrhoiſſa*, verb. *Magi*, verb. *Filius Viduæ Naim*, & verb. *Samaritana*.

Alia ad rem, vide verb. *Veneratio Sanctorum*.

MISSA PROUT EST SACRIFICIUM.

Articulus I.

Quoad ejus eſſe, effectus, & fructus.

1 Miſſa eſt vere, & proprie Sacrificium, *cap. Firmiter, de Sanctiſſima Trinitate*, Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *Can.* 1. & vere quidem repræſentativum mortis Chriſti; Concil. Colonienſ. II. *part.* 7. *cap.* 27.

2 Et illud Sacrificium in Miſſa incruentum idem eſt cum Sacrificio in Cruce cruento, quia licet Chriſtus reſurgens a mortuis, jam non moriturus, mors illi ultra non poſſit dominari, attamen in ſemetipſo immortaliter, & incorruptibiliter vivens pro nobis iterum in hoc Myſterio moritur, *cap. Utrum* 72. *diſt.* 2. *de conſecr.*

3 Hæc enim Myſtica immolatio carnis Chriſti, quæ fit manibus Sacerdotis, Chriſti paſſio, Mors, Crucifixio vocatur, non rei veritate, ſed ſignificante Myſterio, *cap. Hoc eſt* 48. *diſt.* 2. *de conſecr.*

4 Effectus Sacrificii Miſſæ eſt triplex, ſcilicet Propitiatorius ſeu meritorius, Satisfactorius, & Impetratorius. Sic colligitur ex Trid. *ſeſſ.* 22. *Can.* 3. ubi hæc habet expreſſe: *Si quis dixerit, Miſſæ Sacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam Commemorationem Sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium, neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, anathema ſit.*

5 Eſt enim Miſſæ Sacrificium *Propitiatorium*, ſeu *meritorium*, quia ejus virtute, & intuitu Deus fit offerenti, & iis, pro quibus offertur, propitius, conferendo ipſis auxilia gratiæ; quibus excitentur ad veram pœnitentiam, ſicque ad conſequendam peccatorum remiſſionem virtute perfectæ contritionis, vel attritionis cum Sacramento, ex Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 2. his verbis; *Hujus quippe oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia dimittit.*

6 Eſt *Satisfactorium*, quia Deus illud acceptat tamquam ſatisfactionem pro pœna temporali in hac, aut alia vita pro peccatis quoad culpam jam deletis debita, ex Trid. *ſeſſ.* 22. *c.* 2. his verbis: *Quare non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro Defunctis in Chriſto nondum ad plenum purgatis rite juxta Apoſtolorum traditionem offertur.*

7 Eſt *Impetratorium*, quia per illud impetramus a Deo diverſa bona, & ſpiritualia, & temporalia, ut innuit Trident. *cit. ſeſſ.* 22. *cap.* 2. dum dicit rite offerri *non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, & ſatisfactionibus, ſed etiam pro aliis neceſſitatibus*.

8 Fructus, ſeu valor Sacrificii Miſſæ eſt etiam triplex, ſcilicet *Generalis*, *Medius*, ſeu ſpecialis, & *Perſonalis* ſeu ſpecialiſſimus; colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 21. *cap.* 6. ubi habet: *Si quidem illæ quoque Miſſæ vere communes cenſeri debent, partim quod in eis populus ſpiritualiter communicet, partim vero quod a publico Eccleſiæ Miniſtro, non pro ſe tantum, ſed pro omnibus fidelibus, qui ad Corpus Chriſti pertinent, celebrentur.*

9 Fructus *Generalis* competit ex inſtituto Eccleſiæ generaliter omnibus fidelibus.

10 *Medius*, ſeu ſpecialis competit illi, pro quo Celebrans offert, & applicat Miſſam, ſive ex

cari

caritate, ſive ex juſtitia recepto ſtipendio.
11 *Perſonalis*, ſeu ſpecialiſſimus competit tantum modo ipſi Sacerdoti celebranti, nec eſt alteri
12 applicabilis. Et fructus Sacrificii alius poteſt eſſe *ex opere operantis*, & alius *ex opere operato*. Fructus *ex opere operantis* provenit ex merito, bonitate, devotione Sacerdotis celebrantis, ut colligitur *ex cap. Ipſi* 1. *quæſt.* 1. ubi habetur expreſſe: *Quanto enim digniores fuerint Sacerdotes, tanto facilius pro neceſſitatibus, pro*
13 *quibus clamant, exaudiuntur*. Fructus *in opere operato* provenit ex vi, virtute, & meritis Chriſti, qui eſt principalis in hoc Sacrificio, & hic fructus, nec creſcit ex bonitate, nec minuitur ex pravitate Sacerdotis, ſed æqualiter prodeſt omnibus, ſive Miſſa celebretur per bonum, ſive per malum Sacerdotem, ut docent communiter Doctores, & habet expreſſe *cap. Intra Catholicam* 1. *quæſt.* 1. & *c. Utrum, de conſecrat. diſt.* 2. ubi habentur præciſa verba: *Intra Catholicam Eccleſiam in Myſterio Corporis, & Sanguinis Chriſti nihil a bono majus, nihil a malo minus perficitur Sacerdote, quia non in merito conſecrantis, ſed in verbo perficitur Creatoris, & in virtute Spiritus Sancti*. Et Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. dicit aperte: *Et hæc quidem illa munda oblatio eſt, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari poteſt*.

Fructus autem, ſeu valor Sacrificii Miſſæ 14
non eſt infinitus, ſed finitus. Ita S. Thomas 3. *qu.* 79. *art.* 5. Divus Bonaventura *in* 4. *diſt.* 45. *art.* 3. & Scotus *quodlibet.* 20. cum ſuis, &
aliis magis communiter (*). Ratio a priori 15
eſt,

(*) *Nota Romani Theologi*. Valor Sacrificii Miſſæ, ſeu vis, & dignitas illius ratione rei oblatæ infinita eſt: Nam eadem victima eſt, quæ oblata pro nobis in cruce fuit; idem Sacerdos, unum & idem proinde Sacrificium, ſola offerendi ratione diverſum, ut ait Tridentinum, Ita ergo valoris eſt infiniti.

Reſponſio Auctoris.

Dicit *Rom. Theol.*, quod valor Sacrificii Miſſæ, ſeu vis, & dignitas illius ratione rei oblatæ infinitus eſt, nam eadem victima eſt, quæ oblata pro nobis in Cruce fuit, idem ſacerdos, unum & idem proinde Sacrificium, ſola offerendi ratione diverſum, ut ait Tridentinum. Aſt quamvis ſacrificium Miſſæ in ſe & in actu primo, quatenus exprimit virtutem, & ſufficientiam ſacrificii Crucis, habeat valorem infinitum, ſacrificium tamen Miſſæ quantum ad applicationem, & in actu ſecundo, de quo loquitur mea concluſio, habet revera fructum, ſeu valorem tantummodo finitum, quia licet Sacrificium Miſſæ ſit ide[m] cum ſacrificio Crucis, & tota efficacia Sacrificii Miſſæ conſiſtat in applicatione valoris Chriſti, ut ait Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. & 2. Hæc tamen applicatio fit finito modo, & per partem, ſic Chriſto volente, ob hanc differentiam inter ſacrificium incruentum, & illud cruentum, quod ſcilicet cruentum non ſit reiterabile, incruentum vero poteſt, & debet jugiter reiterari, aut in dies ubique ſervatur, adeoque quamvis ſacrificium Crucis fuerit, & ſit valoris infiniti, quum Chriſtus, qui voluit tantum ſemel mori, etiam unico Crucis Sacrificio voluerit omnia impetrari; econtra vero, quia voluit, Sacrificium Miſſæ multiplicari, etiam voluit per illud merita ſuæ paſſionis per partes applicari, ſicque finite, & limitate, alias ſequerentur illa inconvenientia a me allegata *loc. cit. num.* 15. & 16. & ab aliis paſſim. Unde firmiter ſic tenenda eſt mea ſententia, uti eam tenent S. Thom. S. Bonav. Scotus *locis a me cit.* Eminentiſs. Card. Gottus *quæſt.* 2. *dubio* 1. §. 2. *de valore, & ſubjecto Sacrificii Miſſæ*; P. Daniel Concina *lib. de Euchariſt.* 3. *diſſert.* 2. *de Sacrificio Miſſæ*, *cap.* 3. Maſtrius *iu* 4. *diſput.* 4. *q.* 6. *n.* 117. Clericatus *de Sacrificio Miſſæ deciſ.* 33. *n.* 35. & *ſequent.* cum pluribus aliis ibi cit. Paſqualig. *de Sacrificio Miſſæ*, quæſt. 119. num. 3. & 4. ubi plures Doctores cumulat; Card. Bellarm. *lib.* 2. *da Miſſa*, *cap.* 4. *propoſit.* 4. Card. Toletus *lib.* 2. *cap.* 6. & 8. Gavant. part. 2. tit. 8. num. 3. & alii, quos citat, & ſequitur Layman l. 5. tract. 5. c. 1. n. 9. Reiffenſtuel Theolog. Moral. tract. 14. *de Sacramentis diſt.* 5. *quæſt.* 5. *concluſ.* 1. teſtans de communi, paucis exceptis; Felix Poteſtas *de Sacrificio Miſſæ*, num. 234. Henno tom. 2. de Euchariſt. Sacram. diſput. 11. concluſ. 2. ubi multa tradit ad rem, allegans etiam D. Thom. *in* 4. *diſt.* 45. *art.* 4. *quæſt.* 3. *ad* 2. ubi docet, quod quamvis Sacrificium Miſſæ infinitam contineat virtutem, illa tamen limitatur ad determinatum effectum; quod confirmat praxis Eccleſiæ plura Sacrificia non ſolum pro diverſis, ſed etiam pro eodem ſive vivo, ſive defuncto offerentis, & ſic alii paſſim.

eſt, quia oblatio hujus Sacrificii non eſt meritoria, & ſatisfactoria, ut fit a Chriſto, cum Chriſtus nunc non mereatur, nec ſatisfaciat, ſed quatenus ex inſtitutione Chriſti habet annexas ſatisfactiones præteritas ipſius Chriſti; Congruum autem fuit, ut hæc annexio fieret modo finito, ut ſæpius a Sacerdotibus frequentaretur, & iteraretur, ut videtur præcepiſſe ipſe Chriſtus, dum dicit: *Hæc quotieſcumque feceritis, in mei commemorationem facietis*, ly etenim *Quotieſcumque* extenditur ad iteratas vices, ad iteratas Sacrificationes; hæc autem iteratio arguit limitatum, & finitum valorem ejuſdem Sacrificii; nam ſi eſſet illimitatus, & infinitus, non exigeret illam reiterationem, cum unum Sacrificium tantæ virtutis eſſet, quantæ eſſent plura Sacrificia, & unica Miſſa, utpote infiniti valoris, ſufficeret ad
16 exhauriendum totum Purgatorium. Simulque poſſet quis per unius Miſſæ celebrationem ſatisfacere pro centum, & mille ſtipendiis, quod eſt damnatum ab Urbano VIII. *die* 21. *Junii* 1625. & ab Alexandro VII. in Decreto Sanctæ Inquiſitionis *die* 24. *Septemb.* 1655. & ab Innocentio XII. 23. *Decembris* 1697. ut infra in adducendis eorum decretis poteſt aperte videri.

17 Ad hujus articuli complementum in Tyronum gratiam animadvertendum eſt, vi verborum conſecrationis panis, ſub ſpeciebus ejuſdem poni ſolum Chriſti corpus, & in conſecratione vini ſub ſpeciebus vini, vi verborum poni duntaxat ſanguinem Chriſti: nam id vi verborum ponitur ſub ſpeciebus reſpective, quod verba conſecrationis directe, & immediate ex inſtitutione Chriſti ſignant. Sed verba conſecrationis panis ſolum Chriſti corpus, & verba conſecrationis vini duntaxat Sanguinem directe, & immediate loquendo ſignant, ergo &c. At ſub ſpeciebus panis poſt Chriſti Domini Reſurrectionem venit etiam per concomitantiam Sanguis Chriſti in conſecratione panis, & ſub ſpeciebus vini venit etiam Corpus Chriſti in conſecratione vini, nec non in utraque conſecratione per concomitantiam venit Chriſti Divinitas, & Anima: per concomitantiam enim venire, eſt fieri præſens ſub ſpeciebus vi naturalis, & phyſicæ connexionis, quam ad invicem habent ea, quæ ſunt Chriſti Domini; ſed Corpus Chriſti nunc eſt cum Sanguine, Anima, & Divinitate, nec non Sanguis cum &c. ergo &c. Ad propoſitum optime facit pro pleniori perceptu, ac ſenſu ſequens exemplum: ſi aliquis Apoſtolus in triduo Mortis conſecraſſet, tunc vi verborum conſecrationis panis, ſub ejuſdem ſpeciebus poſuiſſet Corpus Chriſti; efficiunt etiam conſecrationis verba id quod ſignificant; at non veniſſet per concomitantiam ſub Hoſtia Sanguis, & Anima Chriſti, eo quia pro tunc haud hæc unita, & connexa erat cum Corpore Chriſti, bene vero per concomitantiam adveniſſet ſub Hoſtia Divinitas, quod enim Verbum Divinum ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit, fuitque idcirco Chriſti Corpus ſemper Divinitati unitum; & ſimiliter eſt ſuo modo dicendum reſpectu conſecrationis vini in eodem hypothetico caſu, atque hinc, ut patet, clarius liquent quæ ſupra, nec non perpendenti fit obvium, qualiter per myſticam vi verborum ſeparationem Corporis, & ſanguinis Chriſti præfatam, innuatur in Miſſa ratio ſacrificii. Et equidem prædicta luculenter conſtant *ex Trid. ſeſſ.* 13. *cap.* 3. ubi ſic habet: *Et ſemper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque ejus ſanguinem ſub panis, & vini ſpecie una cum ipſius anima & divinitate exiſtere; ſed corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub vini ſpecie ex vi verborum: ipſum autem corpus ſub ſpecie vini, & ſanguinem ſub ſpecie panis, animamque ſub utraque vi naturalis illius connexionis, qua partes Chriſti Domini, qui jam ex mortuis reſurrexit, non amplius moriturus, inter ſe copulantur; divinitatem porro propter admirabilem illam ejus cum corpore, & anima hypoſtaticam unionem.*

Eſt etiam præ oculis habendum, tritum eſſe Catholicis ex cit. Trident. *ſeſſ.* 13. *Can.* 2. quod *ſi quis dixerit, in ſacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis, & vini una cum corpore, & ſanguine Domini noſtri Jeſu Chriſti; negaveritque mirabilem illam & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus duntaxat ſpeciebus panis, & vini, quam quidem converſionem Catholica Eccleſia aptiſſime tranſubſtantiationem appellat, anathema ſit;* Ac proinde dum Apoſtol. 1. Ad Cor. c. 11. verſ. 26. inquit: *quotieſcumque manducabitis panem hunc &c.* id intelligi debere tranſitive, ſeu diſtractive, ſcilicet id quod antea erat panis, vel dicitur panis extrinſece, eo quia remanent accidentia panis, vel analogice, quia nempe ſicut panis nutrit corpus, ſic Euchariſtia nutrit animam, & ita de ſimilibus ratiocinare. 18

Item tritum eſt Catholicis, tranſubſtantiatione peracta, Corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis, & ſanguinem ſub ſpeciebus vini tamdiu 19

manere quamdiu conſervaretur naturaliter ſubſtantia panis & vini, Chriſtus enim in loco panis, & vini, ut ſupra relatum eſt, ſuccedit ex inſtitutione Sacramenti; & ſicut panis, & vinum, ſi adeſſent, nutrirent, ſic & ſpecies ſacramentales, Deo ſupplente id, quod præſtaretur a pane, & vino; nec non ſi ſpecies alteraretur ad curruptionem, vermiumque generationem, ſinente Deo cauſas ſecundas motus ſuos agere, ab ipſo ſupernaturaliter, eodem inſtanti, quo ſpecies ita ſunt alteratæ, ut non poſſet ſub eis naturaliter conſervari panis, & vinum, ibi creare materiam, ac in ipſam eam introducere ſubſtantialem formam, quæ in panis corruptione fuiſſet genita.

20 * Materia Sacrificii Miſſæ eſt panis triticeus, & vinum ex uvis. Si vero magna eſſet permixtio farinæ ex aliis frugibus, & permixtio aquæ vinum ſuperaret, hæc materia inepta eſſet conſecrationi. Nec poſt ccnſecrationem novus liquor, & præſertim aqua, in Calicem infundendus eſt. Alioqui cenſet S. Thomas corruptionem ſacramenti ſequi potuiſſe pro aliqua parte, niſi forte quantitas novi liquoris tantilla eſſet, ut non poſſet in omnes partes diffundi. Hæc tamen ſententia non æque Scholaſticis omnibus probatur.

21 Ad eſſentiam Sacrificii neceſſaria eſt utriuſque ſpeciei conſecratio, quod etiam in prima ſua inſtitutione a Chriſto Domino ſervatum eſt; ex quo fit, ut nemini permitti unquam poſſit conſecratio ſub unica tantum ſpecie; quamquam ſi hoc fieret a Sacerdote, conſecratio quidem valeret, ſed ille gravi ſe crimine obſtringeret, & Sacramentum quidem, non vero Sacrificium conficeret; deeſſet enim tunc myſtica victimæ mactatio.

22 In forma Conſecrationis defectus accidere poſſunt, qui invalidam, & defectus, qui illicitam tantum illam reddant. Illicitam dicas, ſi omittatur vox *enim*, & verbum *eſt*. Item ſi loco vocis, *hoc* dicatur *iſtud*. Invalidam ſi pro *hoc* ſubſtituatur *illud*, vel *hic* pro adverbio ſumptum. Dubium eſt, an invalida ſit conſecratio Calicis, illis tantummodo verbis prolatis; *Hic eſt Calix Sanguinis mei*, cæteris omiſſis, ideoque ſi id forte contigerit, repetenda ſunt ſub conditione verba conſecrationis vini.

23 Sacerdos verba conſecrationis proferens ſuper panem & vinum, ſed extra Miſſam, valide quidem, ſed illicite conſecrat, nam tota vis conſecrationis in verbis Chriſti conſiſtit, Hæc ex Tract. Bened. XIV. *de Sacrif. Miſſæ lib. 3. cap. 10. 11. &c.* *

24 Alia ad rem; vide verb. *Sacrificium*.

ARTICULUS IJ.

Miſſa quoad applicationem, reductionem, ſatisfactionem, & eleemoſynam.

1 UT, quæ ſunt obſervanda circa celebrationem Miſſarum, ab omnibus perfecte ſciantur, dantur hic ad litteram omnia diſpoſita a Sacra Congregatione Concilii, confirmata a Urbano VIII. & Innocentio XII. in decreto ut ſequitur.

„ Nuper a Congregatione Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum prodierunt Decreta tenoris infraſcripti, videlicet.

„ Alias ſuper celebratione Miſſarum, ac prohibitione illas moderandi, ſeu reducendi abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, necnon ſupra earundem oneribus perpetuis ſuſcipiendis, & Religioſorum numero ultra reditus, & conſuetas eleemoſynas locorum Regularium, non habendo, emanarunt ab hac Sacra Congregatione S. R. E. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum auctoritate per fel. rec. Urbanum Papam VIII. illi ſpecialiter attributa, quamplura Decreta tenoris ſequentis.

„ §. 1. Cum ſæpe contingat in quibuſdam Eccleſiis tam magnum Miſſarum celebrandarum numerum, ex variis Defunctorum relictis, aut piorum eleemoſynis impoſitum eſſe, ut illis pro ſingulis diebus præſcriptis nequeat ſatisfieri, & tamen nova onera Miſſarum in dies ſuſcipiantur: indeque fiat, ut depereant piæ Teſtantium voluntates, obſtricta Benefactoribus fides violetur, Defunctorum animæ ſuffragiis priventur, Eccleſiis debitus ſubtrahatur cultus, ac Chriſtifideles gravi ſcandalo affecti, plerumque a ſimilibus Caritatis operibus retrahantur: Cumque his malis maximum inter cetera fomentum præbeat, aut quod ii, qui Miſſas ſupra vires celebrandas ſuſcipiunt, ſperent illas brevi ad pauciorem numerum a Superioribus reductum iri: aut quod Eccleſiis, forte pecuniarum abſumpta, plerumque nuda remaneant onera Miſſarum abſque ullo emolumento, aut quod eleemoſyna pro illis celebrandis ſit adeo tenuis, ut non facile inveniantur, qui velint huic ſe muneri ſubjicere, & reditus Eccleſiæ, aut Monaſterii adeo exigui, ut Sacerdos pro neceſſaria ſui ſuſtentatione novis ſe oneribus obſtringere compellatur. Sac. Congreg. Cardin. Concilii Triden-

„ dentini Interpretum animadvertens facturam „ ſe rem Deo gratiſſimam, Caritatique, ac „ juſtitiæ maxime conſentaneam, ſi pro viribus ſatagat, hunc teterrimum abuſum e Chriſtiana Republica convellere, atque eradicare; Sanctiſſimi D. N. Urbani Divina providentia Papæ VIII. auctoritate ſibi ſpecialiter attributa, infraſcripta Decreta edidit.

„ §. 2. Ac primo diſtricte prohibet, atque interdicit, ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo, reducant onera ulla Miſſarum celebrandarum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in limine fundationis, ſed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem recurratur, quæ, re diligenter perſpecta, id ſtatuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur: alioqui reductiones, moderationes, & commutationes hujuſmodi, ſi quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.

„ §. 3. Deinde, ubi pro pluribus Miſſis, etiam ejuſdem qualitatis celebrandis, ſtipendia, quantumcumque incongrua, & exigua, ſive ab una, ſive a pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſteriis, Conventibus, Congregationibus, Domibus, ac Locis piis quibuſcumque tam Sæcularibus, quam Regularibus: Sacra Congregatio ſub obteſtatione Divini Judicii mandat, ac præcipit, ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, ita ut alioquin ii, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant: quinimmo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.

„ §. 4. Id vero ut deinceps obſervetur exactius, Sac. Congregatio eadem auctoritate revocat Privilegia, & Indulta omnia quibuſvis Perſonis, Eccleſiis, ac Locis Piis, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Ordinis, Congregationis, & Inſtituti, quamcumque ob cauſam conceſſa, quibus indulgetur, ut certarum Miſſarum, vel Anniverſariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, ſeu Orationibus plurium Miſſarum oneribus in futurum ſuſcipiendis ſatisfiat.

„ §. 5. At ſimiliter omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eamdem Miſſam alteri, parte ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.

„ §. 6. Præterea, ne in Eccleſiis, in quibus onera Miſſarum in perpetuum impoſita ſunt, Sacerdotes in eis, ut par eſt, adimplendis eo tepidiores, ac ſegniores reddantur, quod onera hujuſmodi cum nulla, aut parva ſint utilitate conjuncta: ſtatuit, atque decernit, ut pecuniæ, ac bona mobilia Eccleſiis, Capitulis, Collegiis, Hoſpitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monaſteriis, Conventibus, ac Locis omnibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus, atque illorum Perſonis in futurum ſimpliciter acquirenda cum onere perpetuo Miſſarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet, ſub pœna Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ ipſo facto incurrenda a die realis acquiſitionis, ſtatim deponi debeant penes Ædem Sacram, vel Perſonam fide, & facultatibus idoneam, ad effectum illa, ſeu illorum pretium quamprimum inveſtiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expreſſa, & individua mentione oneris, quod illis annexum reperitur.

„ §. 7. Ac ſi eadem bona immobilia auctoritate Apoſtolica deinceps alienari contigerit, eorundem pretium ſub eadem pœna, ut ſupra, deponi, atque in aliis bonis ſtabilibus itidem fructiferis cum ejuſdem oneris repetitione, atque annexione converti debeat.

„ §. 8. Ad hæc Sacr. Congreg. quibuſvis Capitulis, Collegii, Societatibus, & Congregationibus, nec non omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, ac Piorum Locorum, tam Sæcularium, quam Regularium Superioribus, vel aliis, ad quos pertinet, diſtricte prohibet, ne in poſterum onera perpetua ſuſcipiant Miſſarum celebrandarum, ſæculares quidem ſine Epiſcopi, vel ejus Generalis Vicarii, Regulares vero ſine Generalis, vel Provincialis conſenſu, & licentia in ſcriptis, & gratis concedenda; alioquin Sæcularis, qui hujus prohibitionis tranſgreſſor extiterit, ab ingreſſu Eccleſiæ interdictus ſit eo ipſo: Regularis vero pœnam privationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebit, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cetero obtinenda, vociſque activæ, ac paſſivæ abſque alia declaratione incurrat.

„ §. 9. Eleemoſynas vero manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis, ita demum iidem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, ut nova quoque onera ſuſcipere valeant; alioquin omnino ab-

„ abſtineant ab hujuſmodi eleemoſynis, etiam „ ſponte oblatis, in futurum recipiendis, & „ capſulas auferant ab Eccleſia cum inſcriptio„ ne illa: *Eleemoſyna pro Miſſis*, vel alia ſimi„ li, ſub iiſdem pœnis ipſo facto incurrendis, „ ne Fideles hac ratione fruſtrentur.

„ §. 10. Epiſcopus vero, ſeu ejus Vicarius „ aut Generalis, vel Provincialis, ubi de li„ centia pro perpetuis oneribus fuerint requi„ ſiti, in ſingulis caſibus diligenter inquirant, „ de ſingulis Miſſarum celebrandarum obliga„ tionibus cuique Eccleſiæ, Monaſterio, aut „ loco Pio incumbentibus: nec antea aſſen„ ſum hujuſmodi, aut licentiam præbeant, „ quam eis legitime conſtiterit, illius Sacer„ dotes, tam novo oneri ſuſcipiendo, quam „ antiquis jam ſuſceptis ſatisfacere poſſe, præ„ cipuamque rationem habeant, ut redditus, „ qui Eccleſiis, & Locis Piis relinquuntur, „ omnino reſpondeant oneribus adjunctis ſe„ cundum morem cujuſvis Civitatis, vel Pro„ vinciæ, intelligantque, ſi in re tanti mo„ menti deſides, aut negligentes fuerint, in „ noviſſimo die ſe hujus prætermiſſi muneris „ rationem eſſe reddituros.

„ §. 11. Poſtremo Illuſtriſſimi Patres non „ ſine gravi animi dolore intelligentes, mala „ fere omnia, quæ Regularem diſciplinam ever„ tunt, ac præcipue nimiam hanc facilitatem „ fovent, in oneribus Miſſarum ſupra vires „ ſuſcipiendis, veluti ex infecta radice, pul„ lulare ex majori Regularium numero, quam „ ferant redditus, & eleemoſynæ cujuſque „ Monaſterii: inhærentes Summorum Pontifi„ cum, ac Sacri Concilii Tridentini Decretis, „ hac de re editis, Sanctiſſimi Domini Noſtri „ auctoritate præcipiunt, ac mandant omni„ bus, & ſingulis Generalibus, Provincialibus „ Commiſſariis, Miniſtris, Præſidentibus, Ab„ batibus, Prioribus, Præpoſitis, Guardianis, „ Vicariis, & quibuſcumque aliis Superiori„ bus Monaſteriorum, Conventuum, ac Do„ morum Regularium, bona immobilia poſ„ ſidentium, vel non poſſidentium, cujuſcum„ que Ordinis, Congreg. & Inſtituti exiſten„ tium intra fines Italiæ, & Inſularum adja„ centium, ut ſinguli, ad quos pertinet, in „ qualibet Provincia adhibitis duobus, aut „ tribus Regularibus ſui Ordinis, vel Congreg. „ probatioribus, & rerum uſu peritioribus bo„ na immobilia, cenſus, redditus, & pro„ ventus, omnes, conſuetas item eleemoſynas, „ & obventiones, tam communes Monaſterio„ rum, Conventuum, & Domorum ejuſdem „ Provinciæ, quam etiam ſingularibus Perſonis „ Religioſis aſſignatas, ſeu permiſſas, in „ communem uſum deinceps conferendas, de„ cem annorum immediate præcedentium ha„ bita ratione, diligenter & mature recogno„ ſcant, iis omnibus detractis, quæ reparatio„ nes, præſtationes, grandines, ſterilitates, „ aliave cujuslibet generis onera conſueverunt „ abſorbere.

„ §. 12. Eaque omnia ſcripto fideliter exa„ rata, idem Superior, cujus intereſt, in pro„ ximo Capitulo, ſeu Congregat. generali, „ vel Provinciali coram tribus Judicibus ab „ ipſomet Capitulo, ſeu Congregatione deli„ gendis proponat, qui computatis hujuſmodi „ redditibus, eleemoſynis, & oneribus, ut ſu„ pra, detractis, ſedulo examinent, quot Reli„ gioſi homines, connumeratis etiam Lai„ cis, aliiſque neceſſariis ſervientibus, in uno„ quoque Monaſterio, Conventu, & Domo „ Regulari, juxta regionis, & proprii inſtitu„ ti morem, victum, & veſtitum, & medi„ cinalia in communi habentes, competen„ ter valeant ſuſtentari. Tum eorumdem bo„ norum, redditunm, eleemoſynarum, & one„ rum præciſam notam ipſimet Capitulo, „ ſeu Congregat. exhibeant, ut in illo dili„ genter omnibus diſcuſſis, cujuſque Familiæ, „ Monaſterii, Conventus, ac Domus Regula„ ris, in ſingula quaque Provincia certus ea„ rum tantum Perſonarum numerus, Patrum „ Capitularium voto, præfigatur, quæ redditi„ bus, eleemoſynis, & obventionibus, ut ſu„ perius, ſufficienter ali poſſint.

„ §. 13. Ne vero ſuperiores, qui id præ„ ſtare debent, ſerius, aut remiſſius quam par „ eſt, ſuo muneri ſatisfaciant: mandat Sacra „ Congregatio, ut infra annum, poſt proxi„ mum Capitulum Generale, vel Provinciale „ computandum, omnia hoc de genere capi„ tulariter geſta, in authenticam formam re„ dacta, ad Sacram ipſam Congregationem „ Concilii ſinguli mittant.

„ §. 14. Numerumque familiæ, ſingulorum„ que Conventuum, Monaſteriorum, & Do„ morum hujuſmodi Regularium, Capituli, „ ſeu Congregat. Generalis, vel Provincialis „ ſententia, & auctoritate præfinitum, iidem „ Superiores, tam Generales, & Provinciales „ omnes, quam Locales, perpetuo ſervare „ omnino teneantur, nec poſſint illum quo„ quomodo augere, etiam prætextu augmenti „ redituum abſque Sacræ ipſius Congregat. „ licentia: Superiores autem hujuſmodi, qui „ prædicta omnia in præfixo termino non præ„ ſtiterint, vel numerum, ut ſupra præſcri-

„ ptum,

„ ptum, quovis modo augere præſumpſerint, „ privationis omnium Officiorum, quæ tunc „ temporis obtinebunt, vociſque activæ, ac „ paſſivæ, & ad omnia ſuæ Religionis Officia, „ & gradus, inhabilitatis perpetuam pœnam „ eo ipſo incurrere, atque aliis, etiam gra- „ vioribus, a Sede Apoſtolica infligendis pœ- „ nis Sacra Congregatio ſubjacere voluit, & „ declaravit.

„ §. 15. Deinceps vero Monaſterium, Con- „ ventus, Domus, Congregat. vel Societas Re- „ ligioſorum, ſeu Regularium nullibi recipia- „ tur, niſi præter alia ad id requiſita, in ſin- „ gulis hujuſmodi locis duodecim ſaltem Fra- „ tres, aut Monachi, ſeu Religioſi degere, „ & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, „ detractis omnibus, ut ſupra, detrahendis, „ competenter ſuſtentari valeant, ad præſcri- „ ptum Decreti fel. record. Gregorii XV. hac „ de re editi: alioquin Monaſteria, & loca „ hujuſmodi poſthac recipienda, in quibus „ duodecim Religioſi, ut ſupra, ſuſtentari, „ atque inhabitare non potuerunt, & actu non „ inhabitaverint, Ordinarii Loci Viſitationi, „ Correctioni, atque omnimodæ Juriſdictioni „ ſubjecta eſſe intelligantur.

„ §. 16. Porro ne ullo unquam tempore hæc „ in oblivionem, ſeu deſuetudinem abeant, „ Superiores Locales cujuſque Monaſterii, Con- „ ventus, ac Domus Regularis curare, atque „ efficere teneantur, ſub pœna Privationis Of- „ ficii, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo facto „ incurrenda, ut in perpetuum, ſexto quo- „ que menſe, ideſt feria ſecunda poſt Primam „ Dominicam Adventus, & feria ſexta poſt „ Octavam Corporis Chriſti, præſentes Ordi- „ nationes in publica Menſa perlegantur.

„ §. 17. Omnibus, tam Eccleſiaſticis Perſo- „ nis, cujuſcumque ſint Ordinis, conditionis, „ & gradus, quam ~~Laicis~~, quocumque hono- „ re, & poteſtate præditis, præſentia Decreta „ declarandi, vel interpretandi facultate peni- „ tus interdicta.

„ §. 18. Non obſtantibus, quoad ſupraſcri- „ pta omnia, & ſingula in præſentibus decre- „ tis contenta, Conſtitutionibus, & Ordinatio- „ nibus Apoſtolicis in favorem quarumcum- „ que perſonarum, atque Ordinum, tam Men- „ dicantium, quam non Mendicantium, Mi- „ litiarum etiam Sancti Joannis Hieroſolymi- „ tani, Congregationum, Societatum, ac cu- „ juslibet alterius Inſtituti, etiam neceſſario, „ & in individuo exprimendi, Eccleſiarum, „ Monaſteriorum, Conventuum, Collegio- „ rum, Capitulorum, Hoſpitalium, Confra- „ ternitatum, & aliorum quorumcumque, tam „ Secularium, quam Regularium Locorum, Su- „ periorum nec non illorum, etiam juramen- „ to, confirmatione Apoſtolica, vel quavis fir- „ mitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudi- „ nibus etiam immemorabilibus, Privilegiis quo- „ que, Indultis, & Litteris Apoſtolicis etiam „ Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut alias „ nuncupatis, ſub quibuſcumque tenoribus, & „ formis, aut cum quibuſvis etiam derogato- „ riarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, „ & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus „ decretis etiam motu proprio, & ex certa „ ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis pleni- „ tudine, aut alias quomodolibet, etiam per „ viam Communicationis ſeu extenſionis con- „ ceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & in- „ novatis, etiamſi pro illorum ſufficienti de- „ rogatione de illis, eorumque totis tenori- „ bus, & formis, ſpecialis, & individua, ac „ de verbo, ad verbum, non autem per clauſu- „ las generales, mentio, ſeu quævis alia ex- „ preſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita „ forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi, „ ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus „ omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, „ inſerti forent, præſentibus pro expreſſis ha- „ bentes, quibus quoad ea, quæ præſentibus „ adverſantur, illis alias in ſuo robore per- „ manſuris, Sacra Congregatio Sanctitatis ſuæ „ auctoritate ſpecialiter, & expreſſe derogat, „ ceteriſque contrariis quibuſcumque.

„ §. 19. Et ne præmiſſorum ignorantia a „ quoquam prætendi poſſit, voluit eadem Sa- „ cra Congregatio, ut præſentes Ordinationes „ in Valvis Baſilicarum Sancti Joannis Late- „ ranenſis, & Principis Apoſtolorum de Urbe, „ ac in Acie Campi Floræ, ut moris eſt, „ affixæ omnes, ad quos pertinent, ita arctent „ & afficiant, ac ſi unicuique perſonaliter in- „ timatæ fuiſſent.

„ §. 20. Utque earundem præſentium tran- „ ſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus „ Notarii publicis ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ „ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis „ eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præ- „ ſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel „ oſtenſæ.

Datum Romæ die 21. Junii 1625.

Coſmus Card. de Torres.

Proſper Fagnanus S. Congr. Secr.

„ §. 21.

„ §. 21. Excitatis autem ſuper præmiſſorum „ Decretorum intelligentia, ſeu interpretatio- „ ne infraſcriptis dubiis, prodierunt a memo- „ rata Congregatione, ſimili auctoritate illi „ a præfato Urbano Papa VIII. ſpecialiter „ attributa, reſponſiones, ſeu declarationes in „ ferius apponendæ.

„ Super primo Sacræ Congregationis decre- „ to de celebratione Miſſarum, quo prohibe- „ tur ne Epiſcopi in Diœceſana Synodo, aut „ Generales in Capitulis Generalibus, vel alias, „ quoquo modo reducant onera ulla Miſſarum „ celebrandarum, aut poſt idem Concilium „ impoſita, aut in limine fundationis.

„ Quæritur, quid, ſi legatum ſit ita te- „ nue, ut non ſit qui velit onus illi injun- „ ctum ſubire, & ſi recurrendum ſit ad Sedem „ Apoſtolicam pro moderatione oneris, totum, „ aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis „ ad id neceſſariis?

„ Et quid, ſi permittatur Epiſcopo in fun- „ datione, ut poſſit hujuſmodi onera moderari?

„ Secundo, ſuper ſecundo ejuſdem Congre- „ gationis decreto, quo cavetur, ut celebren- „ tur tot Miſſæ, quot ad rationem tributæ „ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint;

„ Quæritur, an verba illa (*præſcriptæ fue- „ rint*) intelligenda ſint de præſcriptione fa- „ cta ab Offerente, vel ab Ordinario?

„ Tertio, an cum Ordinarius præſcripſerit „ eleemoſynam congruam juxta qualitatem lo- „ ci, perſonarum, ac temporum, Sacerdotes „ accipientes ſtipendium minus congruo, te- „ neantur Miſſas illis ab Offerente præſcriptas „ celebrare?

„ Quarto, an Sacerdotes, qui tenentur Miſ- „ ſas celebrare ratione Beneficii, ſeu Capel- „ læ, Legati, aut ſalarii, poſſint etiam ma- „ nualem eleemoſynam pro Miſſis votivis, aut „ defunctorum recipere, & unico Miſſæ Sacri- „ ficio utrique oneri ſatisfacere?

„ Quinto, poſito, quod Teſtator relinquat, „ ut celebrentur pro ejus Anima centum Miſ- „ ſæ abſque ulla præſcriptione eleemoſynæ;

„ Quæritur, an liberum ſit heredibus elee- „ moſynam ſibi bene viſam præſcribere, an „ vero eadem eleemoſyna præſcribenda ſit ab „ Ordinario?

„ Sexto, ſuper tertio Congregationis decre- „ to, in quo eadem Congregatio revocat Pri- „ vilegia, quibus indulgetur, ut certarum „ Miſſarum, vel Anniverſariorum celebratio- „ ne, aut aliquibus Collectis, ſeu Orationi- „ bus plurium Miſſarum oneribus in futurum „ ſuſcipiendis ſatisfiat;

„ Quæritur, an verba (*in futurum ſuſcipien- „ dis*) intelligenda ſint de oneribus ſuſcipien- „ dis poſt Privilegium?

„ Septimo, ſuper quarto ejuſdem Congrega- „ tionis Decreto, quo prohibetur Sacerdoti, „ qui ſuſcepit Miſſam celebrandam cum certa „ eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri, par- „ te ejuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, cele- „ brandam committat;

„ Quæritur, an permittendum ſit admini- „ ſtratoribus Eccleſiarum, ut retineant aliquam „ eleemoſynarum portionem pro expenſis ma- „ nutentionis Eccleſiæ, Altarium, Inſervien- „ tium, paramentorum, luminum, Vini, Ho- „ ſtiæ, & ſimilium?

„ Octavo, an hoc Decretum habeat locum „ in beneficiis, quæ conferuntur in titulum, „ ideſt, an Rector Beneficii, qui poteſt per „ alium celebrare, teneatur Sacerdoti cele- „ branti dare ſtipendium ad rationem reddi- „ tuum Beneficii?

„ Decimo, an Sacerdotes, quibus aliquan- „ do offertur eleemoſyna major ſolita pro „ celebratione Miſſæ, debeant dare eandem „ integram eleemoſynam iis, quibus Miſſas „ celebrandas committunt; An vero ſatis ſit, „ ut dent celebrantibus eleemoſynam conſue- „ tam?

„ Undecimo, ſuper quinto ejuſdem Congre- „ gationis decreto, quo inter cetera ſtatuitur „ in hæc verba (eleemoſynas vero manuales, „ & quotidianas pro Miſſis celebrandis) ita „ demum iidem accipere poſſint, ſi oneribus „ antea impoſitis ita ſatisfecerint, ut nova „ quoque onera obire valeant: Alioquin omni- „ no abſtineant ab hujuſmodi eleemoſynis, „ etiam ſponte oblatis, in futurum recipien- „ dis, & capſulas auferant. &c.

„ Quæritur, an hoc Decretum prohibeat „ abſolute, quo minus accipiant novas elee- „ moſynas ii, qui acceptis non ſatisfecerunt, „ & quid, ſi congruo tempore poſſint omni- „ bus ſatisfacere?

„ Duodecimo, quid, ſi offerens eleemoſy- „ nas, audito impedimento, conſentiat, ut Sa- „ cerdos Miſſam celebret cum primum poterit?

„ Decimotertio, an pœna Interdicti, & aliæ „ appoſitæ in eodem decreto afficiant tam eos, „ qui accipiunt eleemoſynas contra formam „ ibi præſcriptam, quam eos, qui non aufe- „ runt capſulas ab Eccleſiis, ut ibidem præ- „ cipitur?

„ Decimoquarto, an in hoc Decreto com- „ prehendantur illæ capſulæ, quæ apponi ſo- „ lent in Eccleſiis in die commemorationis

„ om-

„ omnium Defunctorum, & vulgo dicuntur „ (*Caſſe de' Morti.*)

„ Decimoquinto, an Adminiſtratores Eccleſiæ, magnæ devotionis & concurſus, poſſint „ eleemoſynas pro Miſſis celebrandis accipere, ſi iiſdem Miſſis, nonniſi poſt longum „ tempus, ſatisfacere valeant, ne alias cultus „ Eccleſiæ, & devotio, ac concurſus Fidelium, ut ajunt, minuantur?

„ Decimoſexto, quia prohibitio dicti Decreti videtur aliquibus directa ſolis Capitulis, „ Collegiis, Societatibus, Congregationibus, „ nec non omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, „ piorum locorum tam Sæcularium, quam Regularium Superioribus, de quibus ſit expreſſa mentio, non autem privatis Sacerdotibus, „ qui tamen comprehendi videntur ſub clauſula generali (*& aliis, ad quos pertinent*) ſupplicatur pro opportuna declaratione.

„ Decimoſeptimo, ſuper ſeptimo ejuſdem „ Sacræ Congregationis Decreto, quo cavetur, ut in ſingulis Monaſteriis Religioſorum præfigatur numerus, qui ex conſuetis „ redditibus, aut eleemoſynis commode poſſint ſuſtentari;

„ Quæritur, an ubi hæc præfixio facta jam „ fuit in vim ſimilis decreti Sanctæ memoriæ „ Pauli V. abſque tamen computatione redditnum, cujuſque Religioſi, ſit denuo facienda nec ne?

„ Decimoctavo, an Novitii ad Habitum „ Regularem admiſſi, poſſint admitti ad Profeſſionem in Monaſteriis, in quibus habita, „ ut ſupra, præfixione numeri, commode ali „ non poſſunt?

„ Decimonono, ſuper ultimo, quo cavetur, „ ut nullibi recipiantur Conventus Regularium, niſi præter alia ad id requiſita, duodecim ſaltem Fratres in eis degere, & competenter ſuſtentari valeant, ita ut alioquin „ ſubſint juriſdictioni ordinariæ.

„ Quæritur an hoc decretum, quod videtur editum in ordine ad celebrationem Miſſarum, comprehendat eas Religiones, quæ „ non conſueverunt onera Miſſarum recipere, „ ut ſunt Religiones Capuccinorum, ac Societatis Jeſu.

„ Ultimo, an idem decretum, ubi diſponit, ut nullibi recipiantur Monaſteria, niſi „ &c. habeat locum in Italia dumtaxat, ad „ quam eſt reſtrictum decretum proxime antecedens, an vero extra Italiam?

Declarationes, ſeu Reſponſiones ad ſupradicta Dubia.

„ §. 22. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, auctoritate ſibi a Sanctiſſimo Domino noſtro attributa, „ ad ſingula dubia ſuperius propoſita ad hunc „ modum reſpondit, videlicet.

„ Ad primum, etſi legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut „ ſupra, impoſiti, ab iis, ad quos pertinet, „ Sedem Apoſtolicam eſſe adeundam, quæ „ abſque ulla impenſa id ſtatuet, quod magis „ in Domino e re eſſe judicaverit: Verumtamen, ſi in ipſa Beneficii erectione expreſſe „ cautum fuerit, ut liceat Epiſcopo injunctum „ onus reducere, ac moderari legem hanc fundationis, quam Decreta hac de re edita „ non ſuſtulerunt, eſſe validam, & obſervandam.

„ Ad ſecundum, eſſe intelligenda de præſcriptione facta ab eo, qui eleemoſynam tribuit, non autem ab Ordinario: Quod, ſi „ tribuens eleemoſynam numerum Miſſarum „ celebrandarum non præſcripſerit, tunc tot „ Miſſas celebrari debere, quot præſcripſerit „ Ordinarius ſecundum morem Civitatis, vel „ Provinciæ.

„ Ad tertium, teneri.

„ Ad quartum, Sacerdotes, quibus diebus „ tenentur Miſſas celebrare ratione Beneficii, „ ſeu Capellæ, Legati, aut Salarii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa utrique „ obligationi ſatisfacere.

„ Ad quintum, cenſuit, ubi nullam certam „ eleemoſynam Teſtator reliquit, eſſe ab Epiſcopo præſcribendam eleemoſynam congruam, „ quæ reſpondeat oneribus Miſſarum celebrandarum ſecundum morem Civitatis, vel Provinciæ.

„ Ad ſextum, ita eſſe intelligenda.

„ Ad ſeptimum, reſpondit permittendum non „ eſſe, ut Eccleſiæ, ac loca pia, ſeu illorum „ Adminiſtratores ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum ullam, utcumque minimam, „ portionem retineant ratione expenſarum, „ quas ſubeunt in Miſſarum celebratione, niſi „ cum Eccleſiæ, & Loca pia alios non habent redditus, quos in uſum earumdem expenſarum erogare licite poſſit, & tunc quam „ portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſario ſunt

„ ſub-

„ ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu, „ curandum eſſe, ut ex pecuniis, quæ ſuperſunt, expenſis ut ſupra deductis, abſolute „ tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynam.

„ Ad octavum, non habere locum, ſed ſatis eſſe, ut Rector Beneficii, qui poteſt „ Miſſam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam congruam ſecundum morem Civitatis, vel Provinciæ, „ niſi in fundatione ipſius Beneficii aliud cautum fuerit.

„ Ad decimum, debere abſolute integram „ eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, „ nec ullam illius partem ſibi retinere poſſe.

„ Ad undecimum, reſpondit, non prohibere abſolute: Ac propterea, etſi oneribus „ jam ſuſceptis non ſatisfecerint, poſſe tamen „ nova etiam onera ſuſcipere Miſſarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere.

„ Ad duodecimum, quamvis onera ſuſcepta „ infra modicum tempus adimpleri nequeant, „ ſi tamen tribuens eleemoſynam pro aliarum „ Miſſarum celebratione id ſciat, & conſentiat, ut illæ aduc demum celebrentur, cum „ ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit, decretum non prohibere, quo minus eo caſu eleemoſyna accipiatur pro iiſdem Miſſis juxta „ Benefactoris conſenſum celebrandis.

„ Ad decimum tertium, has pœnas non „ habere locum, niſi in ſuſcepturis onera perpetua Miſſarum celebrandarum ſine licentia „ Epiſcopi, vel ejus Generalis Vicarii, aut „ Generalis, vel Provincialis.

„ Ad decimum quartum comprehendi.

„ Ad decimum quintum, non poſſe, niſi de „ conſenſu eorum, qui eleemoſynas tribuunt, „ ut ſupra in reſponſione ad duodecimum.

„ Ad decimum ſextum, comprehendi etiam „ privatos Sacerdotes.

„ Ad decimum ſeptimum, numeri præfixionem eſſe iterum faciendam, ſervata forma „ ultimi decreti hac de re editi.

„ Ad decimum octavum, eſſe admittendos „ ad profeſſionem, ſi alias habiles exiſtant, „ ac deinde in aliquo alio Monaſterio ejuſdem „ Religionis eſſe collocandos, ubi commode „ ali poſſint.

„ Ad decimum nonum, cenſuit comprehendere.

„ Ad ultimum habere locum extra Italiam.

Coſmus Card. de Torres.

Proſper Fagnanus S. Congr. Secr.

„ §. 23. Cum autem ſuper præmiſſis diverſi „ irrepſerint abuſus, illorumque occaſione, „ quamplures querelæ & recurſus ad Apoſtolicam Sedem pervenerint, cupiens eadem Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum hujuſmodi deteſtabiles abuſus e „ Chriſtiana Republica pro viribus evellere, „ ac opportune providere, ut ſublatis fraudibus, ac emendata negligentia, piæ diſponentium, ſeu benefactorum voluntati fides illibata ſervetur, defunctorum animabus integra, & prompta præſtentur ſuffragia, itidemque Deo major gloria, & Eccleſiis præſtantior cultus reddatur, prævia auctoritate „ per SS. D. N. Innocentium Divina Providentia PP. XII. ei ſpecialiter attributa, infraſcripta Decreta, prius in particulari nonnullorum ex præfatis Cardinalibus per Sanctitatem ſuam deputata, & poſtea in generali hujuſmodi Cardinalium Congregatione „ mature, & accurate diſcuſſa, recognita, & „ examinata edidit.

„ §. 24. In primis, præinſerta Decreta cum „ præmiſſis illorum declarationibus pleniſſime, „ & ampliſſime approbat, confirmat, & innovat, omniaque, & ſingula ibidem contenta, & expreſſa, iterum omni meliori modo „ decernit, ſtatuit, ac ab omnibus, & ſingulis etiam ſpeciali, & individuali nota, ſeu „ expreſſione dignis, penitus obſervari, & „ omnimodæ executioni demandari decernit, „ ſancit, & præcipit.

„ §. 25. Inſuper, uti in re tanti momenti „ conſultius, ac majori, ut par eſt, circumſpectione procedatur: Si qui forſan fuerint, „ vel ſint, qui ſuis pravis, & erroneis intentionibus, ſeu opinionibus blandiri volentes, „ Miſſarum celebrationem omittant ſub malitioſa, vel irrationabili ſpe, earumdem condonationem, vel reductionem a Sede Apoſtolica, vel compoſitionem a Reverenda Fabrica Sancti Petri de Urbe obtinendi; Congregatio præfata, tum eoſdem, tum quoſcumque alios, qui poſthac in adeo deteſtabiles abuſus auſi fuerint offendere, certiores „ fieri & monitos eſſe voluit, præfatas condonationes, & reductiones ab eadem Sede, „ nonniſi ex rationabili cauſa, ſeu æqua commiſeratione, compoſitiones vero a dicta Fabrica, utente ſuis facultatibus, & privilegiis, nonniſi ex cauſa pariter rationabili, „ & cum clauſulis opportunis, & præſertim „ cum illa: *Dummodo malitioſe non omiſerint* „ *animo habendi compoſitionem, alias gratia* „ *nullo modo ſuffragetur*, admitti conſueviſſe, & ſo-

„ & ſolere; quapropter, ut locus omnis in „ poſterum hiſce prætextibus præcludatur, me- „ morata Congregatio tales intentiones, opi- „ niones, ſeu ſpes, ac eleemoſynarum, ſive „ in toto, ſive in parte, verſiones in alium „ quam præfatarum Miſſarum uſum, ſeu ſa- „ tisfactionem, & quaſcumque alias directas, „ vel indirectas, immediatas, vel mediatas „ contraventiones, ſeu circumventiones, de- „ clarat prorſus irrationabiles, injuſtas, & il- „ licitas, illaſque omnino reprobat, damnat, „ & interdicit.

„ §. 26. Cumque hujuſmodi abſurda ex eo „ plerumque proveniant, quod onera Miſſa- „ rum ſupra vires ſuſcipiantur, caveant omnes, „ & ſinguli Rectores, Superiores, & Miniſtri „ quarumcumque, tum ſæcularium, tum Re- „ gularium Eccleſiarum, ſeu illarum Capitu- „ la, ne onera, ſeu Miſſas tum perpetuas tum „ temporales, tum etiam manuales, quarum „ ſatisfactioni impares fuerint, quoquomodo „ ſuſcipiant; utque idipſum, quoad fieri pote- „ rit, pateat, teneantur iidem conficere, ſem- „ perque in loco magis patenti, & obvio re- „ tinere tabellam onerum perpetuorum, & „ temporalium litteris perſpicuis, & intelligi- „ bilibus deſcriptorum, & quorum implemen- „ to, ſi moraliter, & intra præſcriptum, ſed „ breve tempus, ſatisfacere non poſſe, ſeu illa „ dumtaxat, & non ulteriora adimplere poſſe „ crediderint, ſeu credere debuerint, alias „ Miſſas, ſive perpetuas, ſive temporales, „ ſive manuales, per ſe, vel interpoſitas per- „ ſonas quoquo modo recipere, ſeu acceptare „ omnino deſiſtant, ſeu abſtineant, & ulterius „ tali caſu in eadem tabella ſimiliter expri- „ mant, ſe ſe propterea aliis Miſſis acceptan- „ dis, & celebrandis impares eſſe.

„ §. 27. Iidemque teneantur pariter in Sa- „ crario duos libros retinere, ac in eorum al- „ tero ſingula onera perpetua, & temporalia: „ in altero autem Miſſas manuales, & tam „ illorum, quam iſtarum adimplementum, & „ eleemoſynas diſtincte diligenter annotare, & „ annotandas, ſeu annotanda curare, ſinguliſ- „ que annis de ſupradictis adimplementis, elee- „ moſynis, & oneribus pariter exactam ratio- „ nem ſuis Superioribus reddere, ac omnes, „ & ſingulas rationes hujuſmodi in præfatis „ reſpective libris ſimili diſtinctione, & dili- „ gentia, tam præfati, a quibus rationes de- „ bent reddi, quam Superiores, quibus red- „ dendæ erunt, deſcribere, ſeu annotare, ſive „ deſcribendas, vel annotandas reſpective cu- „ rare.

„ §. 28. Quibus ſemper ſalvis, debeant ul- „ terius Regulares prædicti, omnes, & quaſ- „ cumque eleemoſynas, tum manualium, tum „ perpetuarum, & temporalium Miſſarum re- „ ponere in Capſa particulari ſub duabus cla- „ vibus: quarum una penes Superiorem loca- „ lem, altera vero penes alium a Capitulo „ Conventuali deputandum retineatur, ac de „ iiſdem eleemoſynis, & celebratione Miſſa- „ rum coram Patribus Diſcretis, ſeu Conſilia- „ riis, vel alio ſimili modo nuncupatis, ſin- „ gulis menſibus diſtrictam rationem exigere, „ & reſpective reddere.

„ §. 29. Quod ſi prædicti, ad quos cura „ tabellæ, capſæ, & librorum præfatorum re- „ ſpective pertinet, ſeu pertinere debet, ſuam „ operam præmiſſis, ut præfertur, minime „ navaverint, & Superiores tum ſæcularium, „ tum Regularium Eccleſiarum rationem præ- „ dictam non exegerint, ſeu non invigilave- „ rint, quod præfati, qui in curam tabella- „ rum, & librorum incumbunt, ſuo muneri, „ ut præfertur, ſatisfaciant, in ſingulis reſpe- „ ctive caſibus, ſæculares pœnam ſuſpenſionis „ incurrant, Regulares vero voce activa, paſ- „ ſiva, ac gradibus, & Officiis, quæ obtinent, „ ipſo facto, & abſque alia declaratione pri- „ vati ſint, & intelligantur, necnon ad hu- „ juſmodi gradus, & officia obtinenda ſimi- „ liter inhabilitentur, & inhabilitati ſint, & „ intelligantur.

„ §. 30. Porro ne ullo unquam tempore „ omnia, & ſingula decreta prædicta in obli- „ vionem, ſeu deſuetudinem abeant, Recto- „ res, Superiores, ſeu Capitula Eccleſiarum „ ſæcularium illa retineant publice expoſita in „ eorum Sacrario; Superiores vero locales cu- „ juſcumque Monaſterii, Conventus ac Do- „ mus Regularis curare, & efficere teneantur „ ſub pœna privationis Officiorum, quæ obti- „ nent, vociſque activæ, & paſſivæ ipſo fa- „ cto incurrenda, ut in perpetuum ſexto quo- „ que menſe, ideſt feria ſecunda poſt primam „ Dominicam Adventus, & feria ſexta poſt „ octavam Corporis Chriſti, omnes, & ſin- „ gulæ præmiſſæ, tum inſertæ, ſeu confirma- „ tæ, tum in præſens factæ ordinationes, una „ cum dictis declarationibus in publica menſa „ perlegantur.

„ §. 31. Meminerint igitur, & ſatagant „ Ordinarii, ut a perſonis, & in Eccleſiis „ quoquo modo, etiam in vim Decretorum „ Concilii Trid. ſibi ſubjectis, Miſſæ ea, qua „ par eſt, fide & diligentia celebrentur, & „ cuncta, & ſingula Decreta hujuſmodi omni-

„ modæ

„ modæ executioni demandentur, nedum juſtitiam requirentibus, ſeu inſtantibus reddentes, ſed ex Officio, tum in Viſitationibus, tum in aliis actibus, & modis, quos expedire, & convenire toties quoties judicaverint, inquirentes, ne aliquid committatur, pervertatur, differatur, vel omittatur, quod his omnibus, & ſingulis decretis adverſetur.

„ §. 32. Caveant etiam reſpective omnes Regulares tum ſubditi, cum ſuperiores quicumque, nedum loca[illegible], ſed etiam Provinciales, & Generales, ne Miſſarum celebratio, & omnium decretorum præmiſſorum executio, cum pernicie propriarum animarum, cum præjudicio illarum, quibus Miſſæ ſunt applicandæ, & cum magno Chriſti fidelium ſcandalo quoquomodo omittantur, differantur, negligantur, ſeu pervertantur; alioquin ultra propriæ conſcientiæ onerationem, pœnam privationis vocis activæ, & paſſivæ, ac graduum, & officiorum, quæ obtinent, nec non inhabilitationis ad hujuſmodi gradus, & Officia obtinenda, prorſus incurrant.

„ §. 33. Curent propterea præfati Superiores Regulares in omnes, & ſingulos contravenientes debitis pœnis diligenter, & prompte, etiam per inquiſitionem animadvertere; & inſuper teneantur omnes, & ſinguli Superiores locales in Provincialibus Capitulis, ſeu Congregationibus exhibere atteſtationem, ſeu fidem ab omnibus Sacerdotibus Conventus, Monaſterii, ſeu cujuſcumque Domus Regularis ſubſcriptam, & juratam, quod omnibus, & ſingulis, tum perpetuis, tum manualibus Miſſarum oneribus, ſeu obligationibus, ad limites, & tenorem horum præſentium decretorum tempore regiminis fuerit omnino, & integraliter ſatisfactum, vel deficiente aliqua modica ſatisfactione, poſſit etiam hujuſmodi reſiduali implemento Miſſarum, diſtincte referendarum, intra breve tempus moraliter ſatisfieri, ea adjecta, & omnino adimplenda conditioue, quod ante præfatæ atteſtationis exhibitionem quicumque ſuperiores locales prædicti vocem activam, ſeu paſſivam in memoratis Capitulis, ſeu Congregationibus omnino habere non valeant.

„ §. 34. Præterea Provinciales, Vicarii, Viſitatores Provinciarum, ſeu Congregationum debebunt in fine eorum regiminis ſuperioribus Generalibus in forma probante oſtendere, quod executioni præſentium decretorum ſedulo invigilaverint, & ad eorum tenorem in omnibus, & ſingulis Conventibus, ſeu Monaſteriis, vel Domibus Regularibus Provinciæ ſeu Congregationis, de omnibus, & ſingulis oneribus, & obligationibus, ac inſimul ſatisfactionibus Miſſarum, exactam, & diligentem rationem exegerint, ac contra delinquentes ad declarationem, & executionem reſpective pœnarum in decretis contenrarum proceſſerint, & de adimplemento circa ea, quæ in præmiſſis ad ipſos ſpectant, legitime docuerint, alias ad vocem activam & paſſivam in Capitulis Generalibus nullatenus admittantur.

„ §. 35. Ceterum, qui etiam ad quamplures Archiconfraternitates, Confraternitates, Societates, Congregationes, Hoſpitalia, Altaria, Capellas, Oratoria, & Eccleſias, ac alia loca, & opera pia, quomodolibet nuncupata, quæ cuicumque curæ, ſeu regimini, aut adminiſtrationi, vel directioni Laicorum cujuslibet gradus, ſtatus, conditionis, & præeminentiæ, etiam ſpeciali, & individuali nota dignorum duntaxat, vel quorumcumque Eccleſiaſticorum, & Laicorum hujuſmodi mixtim commendata, annexa, ſeu quomodocumque commiſſa, vel attributa ſunt, onus, ſeu cura celebrationis Miſſarum, ſive manualium, ſive ad tempus, vel in perpetuum pertinent. Hinc ſalvis ſemper iis, quæ in præinſertis decretis continentur, omnes, & quicumque hujuſmodi Archiconfraternitatum, Societatum, Congregationum, Hoſpitalium, Altarium, Capellarum, Oratoriorum, & Eccleſiarum, ac aliorum locorum, & Operum piorum Rectores, ſeu Adminiſtratores, vel Directores, & alii hujuſmodi Officiales, necnon ii, ad quos cura tabellæ, & librorum in præmiſſis ſpectat, tabellam, libros, & hæc decreta reſpective, juxta modos ſuperius expreſſos, ſimiliter retinere, necnon de oneribus, ac celebrationibus, & eleemoſynis dictarum Miſſarum ſingulis annis rationem exigere, & reſpective iis, ad quos pertinet, reddere ſub pœnis arbitrio, & in ſubſidium excommunicationis teneantur.

„ §. 36. Poſtremo omnibus, & quibuſcumque tam Eccleſiaſticis perſonis cujuſcumque Ordinis, Status, Gradus, Regulæ, Congregationis, Societatis, Conditionis, & dignitatis exiſtant, quam Laicis quocumque honore, ac poteſtate præditis, omnia, & ſingula præmiſſa decreta interpretandi, nec non Eccleſiaſticis prædictis pœnas in hujuſmodi de-

„ decretis relaxandi, ſeu quoquomodo circa „ præmiſſa diſpenſandi, omnis, & quæcumque facultas ſit penitus interdicta.

„ §. 37. Non obſtantibus quoad ſupraſcripta „ omnia, & ſingula in hujuſmodi Decretis contenta, Conſtitutionibus, & Ordinationibus „ Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum, atque Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militiarum, etiam S. Joannis Hieroſolymitani, „ Congregationum, Societatum, ac cujuslibet „ alterius Inſtituti, etiam neceſſario, & individue exprimendi, Eccleſiarum, Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Capitulorum, Hoſpitalium, Confraternitatum, „ & aliorum quorumcumque tam ſæcularium, „ quam Regularium Locorum, nec non illorum, etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis „ Statutis, Conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, Indultis, & „ litteris Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu „ Bulla aurea, aut alias nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, ac cum „ quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, „ aliiſque efficacioribus, & inſolitis, nec non „ irritantibus decretis, etiam motu proprio, „ & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut alias quomodolibet „ etiam per viam Communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, etiam ſi pro illorum „ ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem „ per clauſulas generales, mentio, ſeu quævis „ alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus quoad ea, quæ præſentibus adverſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris Sac. Congregatio Sanctitatis „ ſuæ auctoritate ſpecialiter, & expreſſe derogat, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ die 23. Novembris 1697.

Joſeph Card. Sacripantes Præfectus.

Ferdinandus Nuptius S. Cong. Secret.

„ §. 38. Quo circa, cum Dilectus Filius „ noſter Joſeph Tituli S. Mariæ Tranſpontinæ „ S. R. E. Presbyter Cardinalis Sacripantes, „ memoratæ Congregationis Præfectus præfata „ Decreta Nobis retulit, Nos conſiderantes „ eadem, omnia, & ſingula Decreta, ea qua „ decet, maturitate digeſta, & examinata, ac „ in vim Apoſtolicæ Auctoritatis, eidem Congregationi ſpecialiter, ut præfertur, attributæ, peracta, perutilia fore cenſentes, illaque propterea perpetuo, & inviolabiliter „ obſervari, nec non Conſtitutionis noſtræ munimine roborare volentes: motu proprio, „ non ad cujuſpiam Nobis ſuper hoc oblatæ „ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, „ matura deliberatione, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine præinſerta Decreta, omniaque, & ſingula in eis contenta tenore præſentium auctoritate Apoſtolica confirmamus, „ & approbamus, illiſque inviolabilis, & irrefragabilis Apoſtolicæ firmitatis robur, & „ efficaciam adjicimus; quinimmo motu, ſcientia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine „ ſimilibus, omnia, & ſingula in ſupradictis „ Decretis contenta, de novo ſtatuimus, decernimus, & ordinamus, ac ab omnibus, „ & quibuſcumque, etiam ſpeciali, & individua nota dignis, omnino exacte, & perpetuo ſervari volumus, ſancimus, & mandamus.

„ Decernentes præſentes Litteras, cum omnibus, & ſingulis inibi contentis, ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, „ ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere debere, & ab omnibus, ad „ quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit, in omnibus, & per omnia, „ pleniſſime, & inviolabiliter obſervari; ſicque & non aliter per quoſcumque Judices „ Ordinarios, & Delegatos, quavis auctoritate, præeminentia, aut poteſtate fungentes, „ & functuros, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac ejuſdem S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Sedis „ Apoſtolicæ Nuncios, ſublata eis, & eorum „ cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his „ a quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel „ ignoranter contigerit attentari.

„ Non obſtantibus omnibus, & ſingulis, quæ „ præfata Congregatio, auctoritate per ejuſdem „ recordationis Urbanum Papam VIII. & reſpective per Nos illi ſpecialiter attributa, decrevit non obſtare, quæ pariter, & iterum „ Nos tenore præſentium non obſtare decernimus, & mandamus; quibus omnibus quo „ ad ea, quæ præſentibus adverſantur, illis

alias

„ alias in ſuo robore permanſuris, etiam harum ſerie pleniſſime, ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

„ Volumus autem, ut præſentes Litteræ, in Valvis Eccleſiæ Lateranenſis, ac Baſilicæ Principis Apoſtolorum, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris eſt, publicentur, & affigantur; ſicque publicatæ, & affixæ, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi unicuique eorum perſonaliter intimatæ fuiſſent.

„ Pariterque, ut earumdem præſentium tranſumptis impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo Perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

„ Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc Noſtrarum Confirmationis, Approbationis, Statuti, Decretorum, Ordinationis, Voluntatis, Sanctionis, Mandatorum, & Derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſexconteſimo nonageſimo ſeptimo, decimo Kalendas Januarii; Pontificatus Noſtri Anno ſeptimo.

3 Non poteſt recipi ſtipendium, pro applicatione fructus perſonalis, ſeu ſpecialiſſimi correſpondentis ipſi Sacerdoti celebranti, ex Declaratione Sacræ Congregationis Concilii de mente Alexandri VII. edita in contingentia, quod Auctores nonnullis ſcriptis ſuis, etiam typis datis aſſeruerint Sacerdoti pro alio Miſſam, recepta eleemoſyna, celebranti, licitum eſſe aliam eleemoſynam, quoque accipere ab altero, cui partem illam fructus, ſeu valoris ejuſdem Sacrificii ipſimet celebranti debitam (ſpecialem nuncupatam) adplicet; ac proinde hunc caſum ſub decreto Sac. Cong. Conc. prohibente duplex pro unica Miſſa ſtipendium, ſeu eleemoſyna recipi, non eſſe comprehenſum.

4 *Propterea Sacra Congregatio EE. ac RR. DD. S. R. E. Card. Concil. Trid. Interpretum, quæ auctoritate ſibi per Apoſtolicam Sedem ſpecialiter attributa ſedulo curat, ne a Sacerdotibus circa celebrationem Sacroſancti Miſſæ Sacrificii, unde in nos uberrima Divinæ liberalitatis munera derivantur, avaritiæ labes ulla, aut ſuſpicio contrahatur, antedictam aſſertionem mature examinavit; eademque prorſus reprobata ſub die 25. Januarii 1659. cenſuit, nulli Sacerdoti licitum eſſe, præfata ratione, ſive prætextu aliam eleemoſynam accipere præter illam, quam accepit ab eo, pro quo Miſſam offerre tenetur; ac proinde caſum hunc eſſe comprehenſum in decretis alias per eamdem Sacram Congregat. editis, quibus prohibetur ne duplex ſtipendium pro unica Miſſa recipiatur.*

Quam Sacr. Congr. *Sententiam* ad SS. DD. Alexandrum Papam VII. *relatam, Sanctitas ſua ſub die 19. ejuſdem menſis approbavit, & decretum publicari, atque ad Epiſcopos, & Generales Regularium Ordinum tranſmitti juſſit, ut ipſi Doctrinam hujuſmodi per ſuos Pœnitentiarios, & Confeſſarios, ac Lectores reſpective inſinuari, doceri, atque in Tractatibus moralibus per eoſdem imprimendos evulgari, paſtorali vigilantia curent: publicatum die 27. Octobr. 1659.*

Et hoc etiam fuit expreſſe damnatum ab 5 eodem Alexandro VII. in Decreto S. Inquiſ. die 24. Septemb. 1665. in propoſit. in ordine 8. ut ſequitur: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licite accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructus ipſimet celebranti correſpondentem: idque poſt Decretum Urbani VIII.*

Non poteſt recipi ſtipendium pro pluribus 6 Sacrificiis, & unum ſolum Sacrificium offerre, ex eodem Alex. VII. damnante hanc Propoſitionem in ordine decimam: *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus Sacrificiis ſtipendium accipere, & Sacrificium unum offerre: Neque etiam eſt contra fidelitatem, etiamſi promittam, promiſſione etiam juramento firmata, danti ſtipendium; quod pro nullo alio offeram.*

Nec poteſt unica Miſſa ſatisfieri duplici obli- 7 gationi applicando uni fructum ſatisfactorium, & alteri impetratorium, prout reſpondit Sacra Congreg. Concilii ad ſequens dubium; An Sacerdos qui unum ſtipendium accepit pro celebratione Miſſæ v. g. pro Defuncto, & ſic cum obligatione applicandi fructum ſatisfactorium, & aliud ſtipendium pro celebratione Miſſæ v. g. pro infirmo, & ſic cum obligatione applicandi fructum impetratorium, poſſit unica Miſſa, utrique obligationi ſatisfacere, applicando Defuncto ſatisfactorium, & infirmo impetratorium? Anve hoc caſu locum habeat Decretum ſecundum Sac. Congr. Concil. de celebratione Miſſarum? *Die 3. Decembris*

bris 1659. *Sacra Congregatio EE. ac RR. DD. S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum reſpondit*, *quoad primam partem non poſſe ſatisfacere*; *quo vero ad ſecundam*, *habent locum*.

8 Ex quibus manifeſte patet, non poſſe Sacerdotem alicujus Congregationis unica Miſſa ſatisfacere duplici obligationi, quam habet applicandi Miſſam, & pro eo, a quo ſtipendium recepit, & pro Presbytero ſuæ Congregationis defuncto, quia ex ſua conventione, & lege Congregationis æque ſtricte obligatur applicare pro iſto, ac pro illo, a quo ſtipendium recepit, cum virtualiter etiam ab ipſo cenſeatur recepiſſe ſtipendium, & ratione juris acquiſiti a defuncto in conſimilibus applicationibus factis pro ſuis Confratribus, dum adhuc in vivis ageret, & ratione juris, quod habet ipſe ad paria ſuffragia; dum e vivis diſceſſerit. Et ſic pariformiter loquendum, & concludendum venit de Regularibus, qui nullatenus a quovis alio ſtipendium recipere poſſunt pro illis Miſſis, quas ex ſuis Conſtitutionibus, & præcepto ſui Superioris tenentur applicare pro ſuis Religioſis defunctis. Sic enim ab omnibus eſt abſolute tenendum, cum Alexander VII. die 29. Januarii 1659. conſimilem ſententiam Sacræ Cong. ſupra allatam approbaverit, & juſſerit publicari, & tranſmitti ad Epiſcopos, & Generales Regularium Ordinum, ut ipſi doctrinam hujuſmodi per ſuos Pænitentiarios, & Confeſſarios, ac Lectores reſpective inſinuari, & doceri, atque in tractatibus moralibus per eoſdem imprimendos evulgari paſtorali vigilantia curarent, & ſic fuit publicatum die 27. Octobris 1659.

9 Non poteſt Miſſa anticipate celebrari, & applicari pro eo, qui primo ſtipendium, ſeu eleemoſynam dederit, ex deciſione de mandato Clementis VIII. facta *a Sacra Congregatione Concilii dia* 15. *Novembris* 1605. & habetur expreſſe in d. decreto de celebratione Miſſarum.

10 Applicatio Miſſæ facta a Religioſo ſubdito prævalet applicationi factæ a Superiore, & ſic valet illa ſubditi, & non illa Superioris, licet ſubditus peccet graviter contra Obedientiam, applicando contra intentionem Prælati, ut tradunt communius Doctores cum Paſqualig. *qu.* 183. Raynaudo *ſect.* 2. *p.* 2. *n.* 8. Peyr. *tom.* 1. *de ſubdito cap.* §. *Unico*. Suarez &c. Et ratio eſt, quia poteſtas applicandi Sacrificium recipitur in Collatione Ordinis, & a Chriſto Sacerdoti confertur, adeoque non poteſt ab ullo Chriſto inferiore limitari, ut non valeat applicatio a ſacerdote facta, cum talis actio cum omni ſuo fructu ſubſit immediate ſoli dominio operantis, cujus intentionem non poteſt ſupplere, aut mutare Superior.

Vivens probabilius invalide applicat animabus Purgatorii omnes Miſſas pro ſe defuncto applicandas. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1334. Raynaud. *ibi cit.* & alii: quia applicatio operis non eſt in poteſtate illius, pro quo offertur, ſed pendet ab intentione operantis. Offerens autem, qui ſuo tempore offeret v. g. pro me, non offeret ſecundum hanc meam intentionem ſibi incognitam, ſed offeret, ut proſit mihi, ideoque, ſi tunc mihi prodeſſe poterit, proderit; ſi autem mihi prodeſſe non poterit, & offerens non ſubſtituat aliam intentionem, a Deo diſtribuentur ſecundum interpretativam voluntatem offerentis, ut cum S. Thoma tenent Paſqualig. *quæſt.* 76. Raynaudus *part.* 1. *n.* 32. & alii multi. Vide verb. *Suffragia n.* 12. & diſcurre ſicut ibi. 11

Epiſcopi, & Generales non poſſunt amplius reducere, & moderari Miſſas poſt Concilium Tridentinum receptas; Nec impoſitas in limine fundationis, quamvis ante Concilium: Ex ſupra adducto decreto Sacræ Congregationis Concilii de celebratione Miſſarum edito de mandato Urbani VIII. 21. *Junii* 1625. & confirm. ab Innocent. XII. 23. *Decemb.* 1697. 12

Poterit tamen Epiſcopus onera, & Miſſas reducere, ac moderari, ſi id ſit ei conceſſum in fundatione Beneficii, *ex reſponſione ejuſdem Sacræ Congregationis ad primum*. 13

Nec etiam poſſunt Epiſcopi, & Generales, & a fortiori ipſi Beneficiati ex ſe Miſſas reducere, etiamſi fructus fundi aſſignati deteriorati fuerint, & evaſerint tenuiores ſine propria culpa, quia ex eadem Sacra Congregatione pro talibus reductionibus eſt abſolte omnino Sedes Apoſtolica adeunda, ut patet ex præciſis ſuis verbis in reſponſione ad hoc primum dubium: *Quæritur*, *quid ſi legatum ſit ita tenue*, *ut non ſit qui velit onus illi injunctum ſubire*, *& ſi recurrendum ſit ad Sedem Apoſtolicam pro moderatione oneris*. *totum*, *aut fere totum inſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis*? *Ad primum* reſpondit: *Et ſi legatum ſit adeo tenue*, *nihilominus pro reductione oneris*, *ut ſupra*, *impoſiti ab iis*, *ad quos pertinet*, *Sedem Apoſtolicam eſſe adeundam*, *quæ abſque ulla impenſa id ſtatuet*, *quod magis in Domino e re eſſe judicaverit*. 14

Regulares nullimode poſſunt uti privilegio Julii II. Conſtit. 7. & Leonis X. conſtit. 8. apud *Confectium in Collect. privileg. & titul.* 19. 15

de

de divinis officiis cap. 3. quo Generalibus Ordinum Mendicantium concedebatur facultas diſpenſandi cum ſuis Religioſis, ut celebratione unius Miſſæ cum novem collectis poſſint ſatisſfacere pro novem Miſſis, etiamſi particulariter de Requiem, vel de Sanctis eſſent celebrandæ. Nec parvas eleemoſynas acceptas pro Miſſis conjungere ad Summam unius Julii, & per unicam Miſſam omnibus ſatisfacere, cum in ſupra laudato Decreto juſſu Urbani VIII. & Innocentii XII. edito ſint expreſſe revocata omnia hujuſmodi privilegia, ut illud legenti patet.

16 Facientes celebrari ab aliis Miſſas minori eleemoſyna, quam ipſi receperint, & pro ſe ejuſdem parte retenta, ſi ſint Laici, incurrunt Excommunicationem Papæ reſervatam, & ſi ſint Sacerdotes, incurrunt Suſpenſionem item Papæ reſervatam, quamvis Sacerdos, qui eas tali minori eleemoſyna celebrandas ſuſcipit, expreſſe ad id conſentiat. Sic noviſſime declaravit Benedictus XIV. Conſtit. incip. *Quanta cura*, quæ hic ſubnectitur.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis univerſis gratiam & communionem ſedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

QUanta cura adhibenda ſit, ut ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium non ſolum omni Religionis cultu, ac veneratione celebretur; verum etiam, ut a tanti Sacrificii dignitate cujuſvis generis mercedem conditiones, pacta importuna, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujuſmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, e medio tollantur, nemo eſt ex Catholicæ fidei cultoribus, qui ignoret. Verum eouſque tandem progreſſa eſt, ſicut non ſine ingenti cordis noſtri mœrore undique accepimus, nonnullorum ſive Eccleſiaſticorum, ſive Laicorum virorum avaritia, quæ eſt idolorum ſervitus, ut eleemoſynas quidem, ſeu ſtipendia propter Miſſarum celebrationem juxta locorum conſuetudines, vel Diœceſanarum Synodorum Sanctiones in ſubſidium alimentorum uniuſcujuſque Sacerdotis duntaxat pro regionum opportunitatibus præſcripta colligant, Miſſas vero celebrari curent alibi, ubi eleemoſynæ, ſeu ſtipendia vel conſuetudine, vel Synodali lege pro ſingulis Miſſis attributa ſunt minoris pretii, quam illic, ubi accipiuntur, darentur. Id quam abſonum ſit atque alienum ab ipſa ſive expreſſa, ſive tacita pie offerentium voluntate omnes plane intelligunt, nec aliter exiſtimandum eſt; in illa enim potius Miſſas eſſe celebrandas quiſque vult, ad quam religionis & pietatis ſtimulis ductus eleemoſynas confert, aut in qua quiſpiam fortaſſe tumulatus eſt, quam in alia Eccleſia ſibi prorſus ignota. Quod ſane veluti mercaturis faciendis a turpis lucri cupiditate inductum non ſolum ab avaritiæ ſuſpicione, & vitio, verum etiam a furti crimine, unde reſtitutioni ſubjacet haud immune, in cauſa eſt, ut bonorum quamplurimi, ad quorum notitiam mercatura hujuſmodis venit, graviter offenſi, ab eleemoſynis ad celebrandas Miſſas amplius offerendis ſeſe abſtineant. Execrabilem hujuſmodi abuſum alicubi ſenſim irrepentem deteſtantes Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri de conſilio tum Congregationis S. R. E. Cardinalium Univerſalis Inquiſitionis contra hæreticam pravitatem, tum Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini interpretum decretum voluerunt, nimirum a quolibet Sacerdote ſtipendio ſeu eleemoſynæ majoris pretii pro celebratione Miſſæ a quocumque accepta, non poſſe alteri Sacerdoti Miſſam hujuſmodi celebraturo ſtipendium ſeu eleemoſynam minoris pretii erogari, etſi eidem Sacerdoti Miſſam celebranti, & conſentienti ſe majoris pretii ſtipendium ſeu eleemoſynam accepiſſe indicaſſet. Ea propter Vos, Venerabiles Fratres, in Apoſtolici Miniſterii, & ſollicitudinis noſtræ partem adſcitos rogamus, & maximopere in Domino hortamur, ut cuſtodientes vigilias ſuper gregibus veſtris enitamini, ne ea peſtis amplius pervagetur, ſed ut penitus extinguatur, ab avaritia enim tamquam a radice mala omnia germinant: quam quidam appetentes erraverunt a fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Avaritia quidem nulla potior contagio, quæ conceptam apud omnes Sacerdotalis dignitatis perfectioniſque opinionem magis inficiat, evellatque, Avaritia opibus Deum poſthabere, ac ſervire Mammonæ docens, efficit, ut Avari hereditatem non habeant in regno Chriſti, & Dei. Quod ſi hæc in Laicis hominibus minime toleranda, atque adeo legibus coercenda, quid in Eccleſiaſticis viris, qui terrenis rebus nuntium miſerunt, qui in ſortem Domini vocati, qui Deo mancipati ſunt? Quid, quod non per

mundana lucra, ſed per altaris miniſterium tam ſordide, & cum Sanctiſſimarum legum contemptu, & cum Sacerdotalis characteris dedecore in avaritiam præcipiti animo rapiuntur? Contendite, Venerabiles fratres, quibus Chriſti ovium cura demandata eſt, non ſolum ut verbo & exemplo præeuntes Chriſti ſitis bonus odor in omni loco, unde populi veſtigia veſtra ſequantur; verum etiam, ut Eccleſiaſticos primum, deinde Laicos viros ab infeſtis vitiorum paſcuis avertentes, per viam mandatorum Dei ad Cœleſte ovile currere doceatis. Quoniam autem ita comparatum eſt, ut præſentis pœnæ metu ſalutaribus monitis facilius obtemperetur; per edictum in veſtris Diœceſibus proponendum affigendumque Univerſis notum facite, quemcumque, qui eleemoſynas ſeu ſtipendia majoris pretii pro Miſſis celebrandis, quemadmodum locorum conſuetudines, vel Synodalia Statuta exigunt, colligens, Miſſas, retenta ſibi parte earumdem eleemoſynarum ſeu ſtipendiorum acceptorum, ſive ibidem, ſive alibi, ubi pro Miſſis celebrandis minora ſtipendia ſeu eleemoſynæ tribuuntur, celebrari fecerit, Laicum quidem ſeu Sæcularem, præter alias arbitrio veſtro irrogandas pœnas, Excommunicationis pœnam, Clericum vero, ſive quemcumque Sacerdotem pœnam Suſpenſionis ipſo facto incurrere, a quibus nullus per alium, quam per nos ipſos, ſeu Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem niſi in mortis articulo conſtitutus abſolvi poſſit. Fore autem in Domino confidimus, ut unuſquiſque memor conditionis ſuæ poſthac bene conſultum velit animæ ſuæ, nec tam ſalutares leges, cenſuraſque Eccleſiaſticas parvipendat. Interea Fraternitatibus Veſtris Apoſtolicam Benedictionem in populos etiam curæ veſtræ commiſſos redundaturam peramanter impertimur. Volumus autem, ut præſentium litterarum tranſumptis ſive exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in publico, & extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 30. menſis Junii 1741. Pontificatus Noſtri Anno Primo.

D. Cardinalis Paſſioneus.

Indulta, quæ ab Apoſtolica Sede fuerunt 17
conceſſa pro moderandis Miſſarum oneribus, non ſuffragari ad reducenda onera per contractum ſuſcepta, reſolvit *Sac. Congregat. Concil. in Maceraten. Oneris Miſſarum* 15. *Novemb.* 1687. *lib.* 73. *Decretor. pag.* 636. *in Montis Politiani* 4. *Sept.* 1717. *lib.* 76. *Decret. pag.* 429. *in Romana Reductionis oneris Miſſarum* 22. *Martii* 1732. *& in alia Romana* 28. *Februar.* 1733. *& in alia Romana* 18. *Aprilis* 1733. *in Faventina Oneris Miſſarum* 27. *Febr.* 1735. *in Florentina applicationis Miſſæ quotidianæ* 24. *Julii* 1734. *in Nolana Reductionis Miſſar.* 13. *Martii* 1739. ubi ad dubium, an ſuſtineatur reductio Miſſarum in caſu &c. reſpondit *Negative, & amplius*: quia talis Miſſarum reductio fieri ſolet, & concedi ſolum quando agitur de Miſſarum onere per Legatum, non autem per contractum ſuſcepto.

Advertendum eſt pro intelligentia verborum 18
Sacræ Congregationis ſupra allati undecimi Decreti de celebratione Miſſarum, nempe: *Dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere*, quod modicum tempus prætendebatur poſſe extendi ad duos, aut tres menſes, ſed *Sacra Congregat. Concil.* 17. *Julii* 1655. ſic expreſſe reſpondit: *Cum in declaratione undecimi impreſſa ſuper Decretis de celebratione Miſſarum celebrandarum permittatur receptio aliorum onerum Miſſarum celebrandarum, dummodo infra modicum tempus poſſit omnibus ſatisfieri, hodie nonnulli Superiores Regulares pro conſcientiarum, ut inquit, quiete denuo quærant; an dictum modicum tempus celebrandi Miſſas reputetur tempus duorum, vel trium menſium? Sacra &c.* reſpondit, *modicum tempus intelligi infra menſem; lib.* 19. *decret. pag.* 409. Sic refert, & tenet Cardin. Lambertin. deinde Summus Pontifex Benedictus XIV. *vol.* 3. *in notificat. & inſtructione ſuper eleemoſyna Miſſæ, & retentione alicujus partis pro utenſilibus.*

Miſſarum reductioni locus non eſt, ſi uni- 19
verſa hereditas fuit gravata, nec heredi prodeſt fundi aſſignatio, quam ille ultro fecerit, ſi progreſſu temporis, impares oneri reddantur ejus proventus. *Sacra Romana Rota in Romana Annuæ præſtationis* 16. *Januarii* 1702. §. 13. *coram Card. Caprara, & in Romana Supplementi, & applicationis* 11. *Junii* 1723. *coram Patriarcha Aldrovando, & Sac. Cong. Conc. in Romana Reductionis oneris Miſſarum* 18. *Apr.* 1723. apud *Theſaurum Reſolutionum Sac. Cong. Conc. tom.* 6. ubi adducuntur alia conſimilia decreta; & proſtant Venetiis apud Joannem Baptiſtam Recurti.

Miſ-

20 Miſſarum reductio non conceditur, quoties pro earum celebratione non fuit aſſignatus certus fundus, ſed gravati fuerunt heredes certam pecuniarum ſummam ſolvere. *Sacra Congregat. Concil. in Romana Reductionis oneris Miſſarum* 22. *Martii* 1723. *& in alia Romana Reductionis oneris Miſſarum* 28. *Febr.* 1733. apud d. Theſaurum Reſolutionum Sacr. Congregat. Concilii *in Florentina Applicationis Miſſæ quotidianæ*, §. *ſecundo*.

21 Miſſarum reductioni non eſſe locum, ſi per contractum fuit eorum onus ſuſceptum, ſed agendum eſſe coram Judice Ordinario, ut cognoſcat, num contractus ob læſionem, & injuſtitiam ſit reſcindendus, vel ad æquitatem reducendus, pluries reſpondit *Sacra Congregat. Concil.* & ſignanter *in Bononien.* 1. *Martii* 1687. *confirmat.* 27. *April. ejuſdem anni in Maceraten.* 15, *Novembr.* 1587. *in Aſſiſien.* 23. *April.* 1701. *in Recinat.* 9. *Junii* 1701. *in Neapolitana* 27. *Januarii* 1703. *in Romana* 19. *Apr.* 1704. *in Æſina* 10. *Junii* 1706. apud Monacell. *t.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. num.* 466. Et ſpeciatim agendo de Indultis, quæ a Sede Apoſtolica fuerunt conceſſa variis locorum Ordinariis, variiſque Superioribus Regularibus pro moderandis Miſſarum oneribus, nequaquam eis ſuffragati ad reducenda onera per contractum ſuſcepta, plures reſolvit *eadem Sacra Congregat. Concil.* & ſignanter *in Maceratem. Oneris Miſſarum* 16. *Novembris* 1687. *in Montis Politiani* 3. *Septembr.* 1716. *in Romana Reductionis oneris Miſſarum* 22. *Martii* 1732. *in alia Romana* 28. *Febr.* 1733. *& in alia Romana* 18. *Aprilis* 1733. *in Faventina Oneris Miſſarum* 27. *Febr.* 1734. *in Florentina Applicationis Miſſæ quotidianæ* 24. *Julii* 1734. *in Nolana Reductionis Miſſarum* 14. *Martii* 1739. *ubi ad dubium; An ſuſtineatur reductio Miſſarum in caſu &c.* Reſpondit, *Negative & amplius*. Talis enim Miſſarum reductio fieri ſolet, & concedi ſolum quando agitur de Miſſarum onere per Legatum, non autem per contractum ſuſcepto.

22 Contrariam tamen ſententiam amplexa fuit eadem *Sacr. Concil. Congr. die* 8. *Julii* 1724. in una Ordinis B. Mariæ de Mercede, ubi præciſe reſpondit: *in Reductione ab Indulto permiſſa comprehendi etiam onera per contractum acceptata*; Eandemque declarationem addidit *die* 19. *Auguſti ejuſdem anni* 1713. quo ad Patres Cong. Reformatæ S. Bernardi, ut refert in *Theſauro Reſolutionum Sacr. Congregat. Concil. tom.* 6. *in Romana Reductionis oneris Miſſarum* 18. *April.* 1733. quamvis ibidem aliæ afferantur contrariæ reſolutiones: *Itaque*, ut ibi dicitur, *non ſatis certum eſt, quid Sacra Congregat. ſenſerit circa interpretationem Indulti per ſe conſiderati*, adeoque in dubiis pro hujuſmodi interpretatione ad ipſam eſt recurrendum, quæ juxta diverſas caſuum circumſtantias, diverſas ſolet edere reſolutiones, ut videri poteſt *in d. Theſauro Reſolutionum Sacræ Congregat. Concil.*, & ſignanter *in Reſolutionibus anni* 1733. *&* 1739.

An, & quando admittatur, vel denegetur compenſatio Miſſarum, quæ ultra debitum numerum celebratæ ſunt, cum miſſis deinceps celebrandis. Advertendum eſt, quod in Romana ſuſpenſionis oneris, & reintegrationis Eleemoſynæ Miſſarum ad ſeq. dubia: 23

I. *An celebratio Miſſæ quotidianæ pro Anima quondam Ægidii Urſini de Vivariis intermittenda ſit, quouſque fructus locorum Montium pro hujuſmodi celebratione aſſignatorum per eorum continuum inveſtimentum aſcendant ad annua ſcuta ſexaginta, in caſu &c.*

II. *An pro Miſſis hucuſque celebratis, annua ſemper eleemoſyna ſcutorum ſexaginta debita fuerit in caſu &c. Et quatenus affirmative.*

III. *An ex iiſdem fructibus locorum Montium ante omnia ſit detrahenda, & perſolvenda tota illa pecuniarum ſumma, quæ pro reintegratione eleemoſynæ Miſſarum celebratarum ad iſtiuſmodi annuam rationem ſexaginta ſcutorum hactenus deſideratur, in caſu &c.*

Sacra Congregat. Concil. 21. Maii 1718. Reſpondit, Ad 1. Affirmative. Ad 2. & 3. *Dilata*.

Iterum propoſita eadem cauſa pro reſolutione duorum poſtremorum dubiorum; Eadem Sacra Congregat. 3. Decembris 1718. reſpondit; *Dilata*. Denuo repropoſita die 9. Maii 1719. reſpondit; *Iterum proponatur*, prout etiam reſpondit die 26. Auguſti 1719. Ac iterum propoſita die 11. Januarii 1721. non fuit reſoluta; Nec etiam reſoluta die 6. & 20. Decembris 1721. Et tandem repropoſita die 17. Januarii 1722. Eadem Sacr. Congregat. reſpondit: *Ad mentem, quod committatur Negotium Eminentiſs. Præfecto*. Unde vide *tom.* 1. *Theſauri Reſolutionum S. Congregat. Concil. p.* 185. prout proſtant Venetiis apud Joannem Baptiſtam Recurti, ubi Summus Pontifex Benedictus XIV. tunc ejuſdem Sacræ Congregat. Secretarius erudite ſuo more adducit pro ſimilibus cauſis decreta hinc inde merito ibi obſervanda; Et *tom.* 2. *pag.* 7. *& ſeq.* ubi adducit factum hujus cauſæ, & deſuper ſcripta a D. Fiſcale Viſitationis Apoſtolicæ, & a D. Advocato Corazza.

24 Quamvis cenſus creati ad formam Bullæ S. Pii V. connumerentur inter bona ſtabilia, ſeu veniant appellatione bonorum immobilium, Clement. *Exivi*, §. *Cumque annui redditus*, *de verbor. ſignific.* Rota recent. *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 163. *num.* 4. *part.* 13. *deciſ.* 413. *n.* 62. *& coram Emerix jun. deciſ.* 1147. *num.* 3. *& in Romana Caſtri Turris* 22. *Martii* 1706. §. *fin. coram Molines*, *& in Bononien. Cenſus coram Foſcaro* 29. *Januarii* 1723. relata & ſecuta a Pitonio *part.* 3. *diſcept.* 102. *num.* 50. Card. de Luca *de Cenſibus*, *diſcurſ.* 17. *n.* 2. *& ſeq.* cum aliis ibi citatis, Merlin. *de pignorib. lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.* 44. *num.* 36. Cyriac. *controv.* 219. *num.* 10. Panimoll. *dec.* 13. *adnotat.* 2. *num.* 10. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 14. *formul.* 5. *num.* 4. & plurimi alii a Rota, & a ſupradictis *loc. cit.* allegatis. Et in ſpecie quod ſub legato ſtabilium veniant cenſus; Gabriel *conſil.* 141. *num.* 28. *cum ſeq. lib.* 2. Surdus *deciſ.* 207. *num.* 34. Burat. *deciſ.* 574. *n.* 2. de Marin. *reſolut.* 11. *lib.* 1. *num.* 4. Cencius *quæſt.* 30. *num.* 8. Card. de Luca *loc. cit. n.* 4. & alii plures; unde propterea receptum eſt ſuper cenſibus tamquam bonis ſtabilibus fructiferis ad formam Bullæ S. Pii V. imponi poſſe cenſus, ex deductis per Cencium *quæſt.* 31. *num.* 1. *& ſeq.* Leotardum *de uſuris quæſt.* 36. *num.* 13. Burat. *deciſ.* 912. *num.* 1. *&* 2. *&* Rotam *part.* 7. *recent. deciſ.* 235. ubi reſpondetur contrariis. Sic expreſſe Card. de Luca *loc. cit. num.* 3.

Attamen quando agitur de pecunia retrahenda ex re alienanda cum mandato ut inveſtiatur in ſtabilibus, Sacra Congreg. non approbat inveſtimentum in cenſibus pro celebratione Miſſarum; Unde *in Fundana* 28. *Februarii* 1654. *tom.* 19. *pag.* 319. cenſuit: *Cenſus non reputari bona ſtabilia ad effectum inveſtiendi pro celebratione Miſſarum*, niſi in aliquo caſu ſpeciali, ut ſi ſtabilia poſt adhibitas debitas diligentias non reperiantur, ut fuit permiſſum poſt peſtem in Civitate Neapolis *in Neapolitana* 13. *Auguſti* 1658. Et ad dubium generale: An ſit permittendum inveſtimentum in Cenſibus? *Sacra Congreg.* cenſuit, *Recurrendum eſſe ad Sacr. Congregat. in caſibus particularibus, ut in cit. Fundana*, *& in Signina* 2. *Decemb.* 1645. Et tunc conceditur cum cautelis, quod ſint cenſus tuti, & aliquoties cum fidejuſſore, & aliis cautelis. *Sacr. Congregat. Concilii in Tarentina* 8. *Auguſti* 1671. Et in permutatione tenuis cum cenſu, cum pacto regreſſus, ac promiſſione perpetua exigibilitatis, *in Terracinen* 5. *Auguſti* 1693. *&* 12. *Maii* 1707. Sic expreſſe Emin. Card. Petra *tom.* 5. *comment. ad Conſtit.* 5. *Pauli II. ſect.* 1. *num* 18. Et ead. *Sac. Congreg. Concil. in Burgi S. Domnini* 30. *April.* 1729. ad dub. *An pro dote Beneficiorum*, *vel Capellaniarum cum perpetuo onere Miſſarum erigendarum*, *ſine aſſignandi fructus terrarum fructiferarum*, *vel potius annui cenſus?* & ad alia dubia, inter quæ: *An*, *& cujus expenſis*, *ſi heredis ſcilicet*, *vel Legatarii facienda ſit erectio Beneficiorum?* Reſpondit: *Aſſignanda eſſe tot bona ſtabilia hereditaria*, *quæ æſtimata juxta morem regionis quotannis redderent in fructu annua ſcuta* 60. *monetæ Romanæ*, *tam pro eleemoſyna Miſſarum*, *quam pro expenſis neceſſariis pro illarum celebratione*, *& erectionem eſſe faciendam expenſis hereditatis*. Sic *apud Tom.* 4. *fol.* 283. Theſauri Reſolutionum Sac. Congreg. Concil. nuperrime impreſſi Venetiis.

Scienda venit Conſtitut. Benedict. XIII. incip. *Exponi Nobis*, edita particulariter 14. Januar. 1727. in qua conceditur Fratribus Carmelitis antiquæ obſervantiæ Provinciæ Portugalliæ facultas, ut certis oneribus Miſſarum, quas celebrare non poterant, ſatisfacere valeant una Miſſa ſolemni ſingulis menſibus in quibuslibet eorum Cœnobiis, dummodo hoc non tranſeat in exemplum. 25

Advertendum eſt, quod eleemoſyna pro Miſſis perpetuis taxanda eſt ad rationem ſexaginta ſcutorum romanorum pro qualibet perpetua quotidiana, prout ad eam rationem reducendas eſſe jam conceſſerat Superioribus Regularibus pro ſuis reſpective Religionibus Innocentius XIII. cum expreſſo mandato, ut in futurum onera Miſſarum perpetua, niſi ad ſupradictam rationem, permitterent acceptari; & denuo conceſſit Monachis Caſinatibus Benedictus XIII. die 15. Julii 1724. ac etiam omnibus Epiſcopis, qui adſtiterunt ſuo Concilio Romano celebrato An. 1725. ut patet in ipſo *tit.* 15. *cap.* 8. & refert etiam Card. Lambertin. poſtea Benedict. XIV. *volum.* 3. *verſ.* 15. ubi inſuper refert, quod propoſito in Sacr. Congregat. Concilii dubio: *An*, *& in qua quantitate eleemoſyna manualis augenda eſſet in Urbe?* *Ead. Sacr. Congregat. die* 13. *Apr.* 1726. reſpondit, *Nihil eſſe innovandum*, *& ad mentem; ac mens eſt*, *ut agatur cum Eminentiſſimo Vicario ſuper obſervantia decretorum pertinentium ad utenſilia & ad non tranſmiſſionem Miſſarum extra Urbem*. Et eleemoſynam pro unaquaque Miſſa manuali non poſſe tradi minorem uno Julio, jam fuit expreſſe ſtatutum de mandato Clementis XI. & id poſſe ſtatui ab Epiſcopis 26

27

ſæ-

ſæpius reſolvit *Sac. Cong. Concil.* ut videſis eſt verb. *Eleemoſyna num.* 65.

28 Quo vero ad reductionem onerum Miſſarum, præter jam dicta, attendenda ſunt etiam ſequentia; ac primo notandum venit Decretum Sac. Congregat. Concilii in Senogallien.

Sacra Congregat. Concil. die 13. *Junii* 1626. *in Senogallien. cenſuit, ſecundum ea quæ proponuntur; Confratres Societatis Confalonis Sanctæ Virginis Mariæ nuncupatæ dell' Incancellata, Terræ Corinaldi Senogallien. Diœceſis, onus Miſſarum preteritarum ſupplere debere per alios Capellanos. De cætero vero non ſuſcipienda eſſe onera nova Miſſarum, niſi Sacriſta, vel alius Miniſter, Miſſarum numero deſcribendo, atque eleemoſynis accipiendis pro tempore præficiendus, admonuerit ſingulos, qui eleemoſynas offerunt, tam magno Miſſarum numero celebrandarum, illorumque intentioni ſatisfieri non poſſe ipſa Miſſarum celebratione, ac Sacrificii applicatione, ſed tamen eos participes fore Miſſarum, quæ ſingulis diebus in dicta Eccleſia pro benefactoribus celebrantur. Id vero, ut commodius præſtare valeant, loco, quo ponuntur eleemoſynæ, palam affigatur tabella, in qua eadem declaratio diſtincte, & clare deſcripta ſit, adeout Sacriſta, vel Miniſter ut ſupra, accipiens oblationes, præmittat declarationem, vel tabellam indicet Offerentibus; quibus cautionibus adhibitis, accipi tuto poſſe quaſcumque eleemoſynas.* Sic in *libro* 13. *Decretor. pag.* 22. & 23. cui conſonat aliud Decretum in *Lancianen.* 14. *Novemb. ejuſd. anni* 1626. *lib.* 13. *Decretor. pag.* 142. *a terg. & ſeq.* Ita refert Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 13. *cap. ultim. num.* 12. *impreſſio-*

29 *nis Romanæ anni* 1755. ubi ſubdit, quoad id quod frequentius in praxi accidit, monendi nimirum pios offerentes per tabellam publice expoſitam, Miſſas, quæ celebrari nequiviſſent in Eccleſia, vel ad Altare, ubi eas offerri oportuiſſet, ut eorum menti, ac peculiari devotioni ſatisfieret, vel tractu temporis celebratum iri, cum primum id fieri licebit, vel ad aliam Eccleſiam delegatum iri, inibi celebrandas, extat hac de re ejuſdem Congregationis Decretum, ut ſequitur: *Sacra* &c. *cenſuit, Miſſas, pro quibus uſque in hanc diem receptæ fuerunt eleemoſynæ, eſſe quantocitius in eadem Eccleſia, juxta oblatorum intentionem, celebrandas; in poſterum vero novas eleemoſynas nullatenus recipi debere, niſi prævia expreſſa, & clara monitione, per Sacriſtam, ſeu per alium ipſis eleemoſynis recipiendis Præpoſitum, facienda offerentibus, non poſſe tam magnum numerum Miſſarum in eadem Eccleſia, ſeu Altari, confeſtim celebrari, ſed quod vel tractu temporis ibidem, cum commode fieri poterit, vel in alia Eccleſia celebrabuntur. Id vero, ut facilius innoteſcat, loco ubi eleemoſynæ pro Miſſis offeruntur, affigendam eſſe tabellam, in qua prænarrata admonitio dilucide deſcripta ſit, adeout Sacriſta, vel præfatus Præpoſitus eleemoſynis colligendis, aut offerentes, ut ſupra, expreſſe admoneat, vel tabellam indicet. Quod ſi nihilominus Chriſtifideles eleemoſynas elargiri voluerint, poſſe eas recipi, & Miſſarum celebrationi ad formam antedictæ monitionis, & diligenter, & quamprimum fieri poſſit, ſatisfaciendum.* Die 8. Mart. 1659. lib. 21. Decretor. pag. 530. a terg. & ſequent.

Et *ibidem num.* 13. ſubjungit; Innituntur 30 hujuſmodi reſolutiones, ſeu Decreta, Urbanii VIII. Decretis, in quibus hæc leguntur: *Quamvis onera ſuſcepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, ſi tamen tribuens eleemoſynam pro aliarum Miſſarum celebratione, id ſciat, & conſentiat, ut illæ tunc demum celebrentur, cum ſuſceptis oneribus ſatisfactum fuerit; Decretum non prohibere, quominus eo caſu eleemoſyna accipiatur pro iiſdem Miſſis, juxta benefactoris conſenſum celebrandis.* Ac inſuper *ibid. num.* 14. ſuperaddit ut ſequitur: Neque ſilentio prætereundum eſt, quod cum ſinguli Sacerdotes Societatis Jeſu ſingulis hebdomadis unam Miſſam celebrare teneantur juxta intentionem Præpoſiti Generalis, cui peculiaris reſervata eſt facultas applicandi hujuſmodi Miſſas, in ejuſdem Societatis Congregatione Generali XII. habita anno 1682. editum fuit ſequens Decretum, numero octavum: *Poſtulatum ab ipſo* (ſcilicet Præpoſito Generali) *item fuit, ut Congregatio definiret, ſit ne Societatis menti conſentaneum, Miſſas, quas ſinguli ſingulis hebdomadis jubentur ad intentionem Generalis celebrare, poſſe ita ab eo applicari, ut per illas ſatisfiat obligationi, quam alii quicumque ſuſceperint, aut ſuſcepturi ſint, recipiendo eleemoſynas pro Miſſis celebrandis? Unanimi conſenſu reſponſum eſt, id non cenſendum deinceps Societati noſtræ conſentaneum, nec debere ulla ratione Præpoſitum Generalem Sacra, quæ a nobis celebrantur, ita applicare, ut quicumque tandem illi ſint, quidquam inde ſibi, aut aliis, lucrentur, ſeque, aut alios, ab onere, quod accepto ſtipendio, aut eleemoſyna, nunc, aut alias, vel ipſi, vel alii contraxerint, liberos præſtent.* Deinde

ſic ipſe proſequitur. Congruit hoc Decretum 31 communi regulæ, quæ jubet, ut qui eleemoſynam recepit, celebret, applicetque Miſſam pro offerente; ac ſemper, quoad fieri poteſt, inter-

interclusum ſit iter iis, qui omnia meditantur, ut & juſtiſſimæ huic legi, & piorum offerentium voluntati fraudem faciant. Cum autem Collegium quoddam memoratæ Societatis, quod ſcriptum fuerat heres adjecto onere habendi aliquot Capellanos amovibiles, qui pro teſtatoris anima ſingulis hebdomadis certum Miſſarum numerum offerrent per anni ſpatium, ex pura oblivione ab impoſiti oneris implemento ceſſaſſet, quæſitum fuit, an id, quod intermiſſum fuerat, ſuppleri poſſet per applicationem a Præpoſito Generali faciendam earum Miſſarum, quas ſupra diximus ab eo applicari poſſe; ſed Cardinalis de Lugo *dub.* 30. *lib.* 4. *ſuorum Reſponſ. Moral.* reſpondit, ac firmiſſimis rationibus defendit, id minime licere.

32 Miſſarum onera a Fundatore Beneficii præſcripta non licet Epiſcopo diminuere, quoties fructus relicti decrementum ſubierint; non enim poſſe ab Epiſcopo reduci Miſſas ſemper tenuit Sacra Congregatio Concilii. Facultas vero ad hoc data in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Reform. cap.* 4. ut Epiſcopi poſſent Miſſas in teſtamento, vel diſpoſitione inter vivos aſſignatas reducere in Synodo Diœceſana, & Generales Ordinum in ſuis capitulis generalibus, intelligitur tantummodo de oneribus Miſſarum impoſitis ante Concilium Tridentinum, & de reductione facienda in Diœceſana Synodo, vel Capitulo proxime poſt expletum Concilium Tridentinum habendis, ut expoſuit S. Congregatio. Idem Pontifex in cit. Tract. *de Synod. Diœc. loc. cit. n.* 18.

33 Modo inſuper non licet Epiſcopis &c. præſtare in ſuis Synodis &c. quia id vetuit Urbanus VIII. & Innocentius XII. in ſua Conſtitutione, de qua *ibidem*; ex vi quorum neque licet Epiſcopo reducere eadem onera antequam acceptentur ab iis, ad quos pertinet; ubi definitum eſt a S. Congregatione; *ib. n.* 19.

34 Cum datur Epiſcopis facultas reducendi *pia legata*, *& Miſſarum onera*, adhuc tamen ex contextu totius diſpenſationis conſtat nihil illis conceſſum eſſe quoad reliqua legata, ſed tantum quoad onera Miſſarum; *ib. n.* 22.

35 Si aliqua diſpoſitio Miſſarum onera, & alia pia opera comprehendat, & ob tenuitatem redituum reductio aliqua facienda ſit; reducenda eſſe prius reliqua opera, quam numerum Miſſarum cenſuit Sacr. Congregatio. *Ibid. n.* 23.

36 Quamquam hæc vera ſunt, niſi ex toto contextu diſpoſitionis alia fuiſſe mens fundatoris

37 deprehenderetur. *ibid.* At ſi Epiſcoporum auctoritas quoad hanc reductionem profluerit ex ampliatione Indulti Concilii Romani ſub Benedicto XIII. vel ex inſtructione quadam tradita a Sacra Congregatione, & res fuerit, ut vel numerus Miſſarum, vel alia opera pia ſint imminuenda, tunc præſtat recurrere ad Sacr. Congregationem Concilii. *ibid. n.* 24.

Inſuper ex vi conceſſionis prædictæ non poſſunt redigi Miſſæ, quarum celebrationi Eccleſia &c. per contractum ſeſe obſtrinxit, hoc enim cavetur expreſſis verbis in præmemorata Conſtitutione. *Ibid. n.* 4. 38

Porro pro regula reducendi Miſſas laudatus Pontifex *loc. cit. num.* 32. tradit ſequentia: 39 Juxta theoricam Felini *in cap. Super litteris, de reſcriptis*, quam optime illuſtratam videre eſt ab olim Congregationis Secretario de Vecchis in ſuo voto impreſſo apud Criſpin. *in Viſitatione Paſtorali part.* 2. §. 18. *num.* 6. & a qua nihil deflectere debet Epiſcopus, quoniam in ipſa etiam Inſtructione, per Congregationem tranſmitti ſolita, cum alicui facultas conceditur reducendi Miſſarum onera, eadem pro regula præſcribitur; ut ex ſequentibus verbis apparet: *Quomodo autem ſe gerere debeat in executione quoad legata taxative, vel demonſtrative concepta, Sanctitas Sua Amplitudini tuæ notificandum juſſit, quod, mature penſatis, ac perlectis diſpoſitionibus, & fundationibus quibuſcumque, quibus præfata Miſſarum onera annexa reperiuntur (exceptis inſtrumentis, ſeu contractibus, ſuper quibus manus apponere non debeat, niſi in caſu judicialis inſtantiæ pro illorum remiſſione, titulo læſionis) illa legata, ſeu fundatione, erunt taxative conceptæ, ſi fundatores legando, aut aliquo modo diſponendo, orationem, ſeu diſpoſitionem prius inchoaverint ab aſſignatione fundi, & ſubinde Miſſarum onus adjecerint, & hoc caſu hujuſmodi onera, ad rationem eleemoſynæ manualis, ut ſupra moderari poſſit; Secus vero ſi fundatores orationem, ſeu diſpoſitionem inceperint ab impoſitione oneris, & ſubinde fundum aſſignaverint; tunc enim onus dicitur demonſtrative conceptum, & fundatorum heredes per Amplitudinem tuam cogendi ſunt ad perpetuam dicti oneris manutentionem, & ad ſupplendam ſummam deficientem tam pro præterito quam pro futuro tempore.*

Proſequitur ultra laudatus Pontifex *ibid. ſub num.* 33. ſic: Si autem pius teſtator jubeat, 40 ſuum heredem dare legatario, non fundi redditus, ſed fundum ipſum, ut ex fructibus inde obvenientibus Miſſarum celebrandarum ſtipendia deſumat, ad nihil ultra cogitur heres, quam ad ipſum fundum, ſeu bona legata extrahenda; nec poteſt ulla ratione urgeri, ut ſuppleat quod accedentibus temporibus ad integrum,

abſolutumque Miſſarum oneris implementum deeſſe contingat, veluti fuſius demonſtrat Paſqualig. *de Sacrificio novæ Legis*, *quæſt.* 1026. *num.* 3. confirmatque Rota *deciſ.* 433. *per totum coram Cerro*. Heres quippe id tantummodo præſtare debet, quod ei demandatum eſt a teſtatore. Quod ſi progrediente tempore traditi fundi redditus imminuantur, ad Legatarium pertinet, omiſſo herede, ad Legitimum Superiorem inſtare pro oneris reductione; ad eamque obtinendam, docere, tum de obveniente ſibi damno, tum de reddituum imminutione, cui ipſe propria culpa cauſam non dederit, tum denique oſtendere, integrum ſibi non eſſe urgere heredem, ut præſtet id, quod deeſſe compertum eſt, ad hoc ut piæ teſtatoris voluntati cumulate ſatisfiat. Legimus, & ſedulo quidem, vota Præſulis Altoviti, qui per plures annos magna cum ſui nominis laude munus Secretarii Congregationis Concilii ſuſtinuit, & cujus ſententiæ, ac judicio ipſa quoque Congregatio in variis cauſis diſcutiendis, ac definiendis plurimum detulit; ibique agnovimus ſuperius allatam diſtinctionem pro norma propoſitam, & ſolide aſſertam. Ita in quodam illius voto elucubrato in cauſa *Firmana Reductionis Miſſarum* propoſita die 25. Auguſti 1686. hæc habentur: *Ubi legatur ſpecies, per heredem conſignanda legatario, ſi iſta pereat, vel diminuatur, poſtquam fuit conſignata, peremptio, & diminutio hujuſmodi cedit damno Legatarii, neque heres ad aliud quidpiam tenetur: Si vero pereat, vel diminuatur penes heredem, antequam Legatario tradatur, peremptio & diminutio cedit damno heredis, qui proinde tenetur ſupplere*. Atque alio in voto exarato in cauſa *Brixien.* propoſita 1. Decembr. 1685. poſtquam pro regula poſuerat, in dubio exiſtimandum eſſe, fundum demonſtrative, non autem taxative deſignatum fuiſſe, ita pergit. *Attamen hæc regula procedit, vel quando fuit legata quantitas, vel quando fuit legata res in genere, vel quando fuit legata res in ſpecie, quæ remanet penes heredem habentem onus curandi celebrationem; vel quando res Legata fuit ab herede conſignata Legatario, non quidem ex præcepto teſtatoris, ſed ex propria voluntate, & ad effectum tantummodo ſe eximendi a præfato onere curandi celebrationem. At ſecus eſt, quando teſtator gravavit heredem ad tradendam Legatario rem Legatam, & eidem Legatario injunxit onus curandi celebrationem: hoc enim caſu heres, conſignata Legatario re legata, liberatur, & eveniente caſu, quo illius annuus reditus evadat impar oneri Miſſarum, non tenetur ſupplere.*

Conſulto autem ſuperius diximus, immunem heredem fieri ab onere præſtandi ſupplementi, ſi morem geſſerit teſtatori, qui juſſerit, deſignatum fundum tali legatario: nam ſi teſtator mandaſſet ut legatario tot præſtarentur fructus, quot ſatis eſſent ad injunctam Miſſarum celebrationem, quantumvis heres bona ſtabilia redditus ſatis idonei ſemel tradidiſſet, attamen ſupplementi onus declinare non poſſet, ſi forte ſubinde contingeret, ut ob ſubſecutam fructuum imminutionem, vel ob augmentum taxæ, traditi fundi redditus impoſito oneri ſuſtinendo impares evaderent: uti ſubdit idem Præſul Altovitus in voto, quod ipſe conſcripſit: & Congregatio probavit in quadam cauſa *Lucana Reductionis Miſſarum* propoſita 15. Decembris 1685. *Quando enim teſtator mandat ab herede ſuo conſignari tot bona, quorum redditus ſufficiant pro celebrando certo numero Miſſarum, tunc dicitur legata ſpecies, quæ ſtat in obligatione taxative, cui ſatisfit per conſignationem; Quando vero mandat conſignari tot fructus, qui ſufficiant pro dicta celebratione, tunc dicitur legatum genus, & fructus ſufficientes ſunt in obligatione demonſtrative: Unde licet heres aſſignet tot bona, quorum redditus de tempore aſſignationis ſufficiant, attamen illis pereuntibus, vel ad minorem quantitatem redactis, tenetur heres ſupplere ex redditu aliorum bonorum.*

Deinde *ibidem ſub num.* 34. idem Pontifex 41
differens de taxatione Miſſarum eleemoſynæ in qualibet recte ordinata Diœceſi conſtituta, vel conſtituenda tum pro Miſſis perpetuis, tum pro Miſſis manualibus, ita ſubjungit; Si autem pro eleemoſyna Miſſæ cantatæ nulla extat ſynodalis taxatio, aderit tamen, vel certe adeſſe debebit in unaquaque Diœceſi receptâ quædam conſuetudo, ad cujus normam eleemoſynæ quantitas determinetur. Qui perpetuas Miſſas reducunt vigore facultatum ſibi indultarum per viam ampliationis Concilii Romani, Miſſarum reductionem ita componunt, ut pro quotidiana Miſſa perpetua annuam ſtatuant eleemoſynam ſexaginta ſcutorum monetæ Romanæ. *Unamquamque Miſſam perpetuam moderari valeat & reducere ad rationem ſcutorum ſexaginta monetæ Romanæ, pro qualibet*. Cum autem inter Miſſas reducendas repertæ ſunt Miſſæ cum cantu celebrandæ, Congregatio Concilii in Cauſa *Romana* 3. *Februar.* 1725. ita provide reſcripſit, uti videri eſt *lib.* 75. *Decretorum pag.* 75. *a tergo*, & *ſequent. Sacra Congregatio &c. cenſuit quoad Miſſas cantatas, quæ habent redditus ſufficientes ad rationem eleemoſynæ*

cur-

currentis pro Miſſa cantata, juxta morem regionis, & cujuſcumque Diœceſis, in qua ſiti ſunt Conventus, eſſe omnino celebrandas, juxta præſcripta in Legatis, ſeu fundationibus: Quo vero ad alias Miſſas cantatas, quæ non habent redditus ſufficientes, ut ſupra, juxta morem cujuſcumque Diœceſis, faciendam eſſe illarum reductionem in unoquoque Conventu ad eum numerum, qui celebrari poterit, habita ratione reddit2uum cuilibet legato, ſeu fundationi aſſignatorum, & ſupradictæ eleemoſynæ de præſenti vigentis in unaquaque Diœceſi pro Miſſis cantatis: factaque modo præmiſſo reductione, quidquid ex redditibus cuicumque legato, ſeu fundationi aſſignatis ſupererit, erogandum eſſe in celebrationem tot Miſſarum lectarum, & tam Miſſas cantatas reductas, quam lectas, eſſe collective applicandas pro animabus, & juxta intentionem eorum, qui Miſſas cantatas reliquerunt. Verum quia nonnulla reperiuntur onera Miſſarum cum cantu celebrandarum, quibus aliud adnexum eſt onus, ut aliquot præterea celebrentur Miſſæ privatæ, ſeu lectæ; ideo, propoſita quæſtione, quænam adhibenda eſſet methodus in reductione peragenda, ubi eleemoſyna pro Miſſis cantatis addicta magnam reliſtorum fructuum partem abſorberet, eadem Congregatio die 4. Auguſti memorati anni reſcripſit: *Sacra Congregatio cenſuit, quando aliquod legatum eſt complexivum Miſſæ cantatæ, & Miſſarum lectarum, tunc omnes legati redditus, ſi non ſufficiant pro utroque onere adimplendo, erogandos eſſe in celebrationem tot Miſſarum lectarum deleto onere Miſſæ cantatæ, uti videre eſt lib. 75. Decretor. pag. 431. a terg.* Inſuper cum reductio fit in vim præmemoratæ Concilii Romani ampliationis, magna quoque animadverſione dignum occurrit aliud, quod in conceſſis facultatibus continetur: nimirum ut remitti, ſeu condonari poſſint Miſſæ retroacto tempore nec celebratæ, nec applicatæ, hac tamen adjecta lege, ut infra octavam Commemorationis omnium fidelium defunctorum ſingulis annis anniverſarium celebretur in expiationem animæ illorum, pro quibus, ex lege perpetuarum fundationum, offerri, & applicari debuiſſent memorata Sacrificia præcedenti tempore omiſſa: *Ab hactenus omiſſa Miſſarum perpetuarum celebratione miſericorditer abſolvit, &c. Uno die infra octavam Commemorationis omnium fidelium defunctorum unum anniverſarium, in tabella onerum Monaſteriorum deſcribendum, celebretur, & applicetur pro animabus illorum, pro quibus præfatæ Miſſæ perpetuæ erant celebrandæ, & applicandæ, & hactenus non fuerunt celebratæ, & applicatæ.*

Denique *ibid. num.* 35. concludit, ut ſequitur: Cum vero Miſſarum perpetuarum reductio, ob inſufficientiam redditutum, ab Epiſcopo fit vigore facultatum in ſæpe dicta inſtructione contentarum, tunc reductio componi debet *ad manualem*, ut inquiunt: nimirum ſtatuendum eſt, ut tot in poſterum celebrentur Miſſæ, quot celebrari poſſunt, non quidem conſtituta pro iis eleemoſyna ad eam menſuram, qua Miſſarum perpetuarum eleemoſyna in Concilii Romani indulto taxatur, ſed juxta eam quantitatem, quæ vel ex Synodali taxatione, vel ex recepta regionis conſuetudine præſtatur pro ſingulis Miſſis, quas Fideles dietim, ad manus tradita Sacerdotibus eleemoſyna, celebrari curant; *Juxta proportionatam cujuſcumque legati redituum quantitatem, ad rationem eleemoſynæ manualis, inſpecto regionis more, pro ſuo arbitrio, & conſcientia, reducere, ac moderari poſſit, & valeat:* idque etiam faciendum decernitur, quamvis ea eſſet piæ diſpoſitionis forma, ut vel expreſſe, vel tacite impoſitum præſeferret onus ſupplendi reditus caſu aliquo imminutos; ſi, opportunis adhibitis diligentiis, vel heredes ad id obſtricti, vel bona ab ipſo fundatore provenientia reperiri non poſſint: *In caſu vero, quo, factis judicialibus, & poſſibilibus diligentiis, etiam per edictum ſub pœna cenſurarum, vel heredes cogendi, vel fundatorum bona non reperiantur, aut fundationis ipſæ haberi nequeant, tunc onera ipſa ad eandem rationem eleemoſynæ manualis reducere poſſit.* Hujuſmodi autem reductioni peractæ, & abſolutæ, nulla alia adjungitur clauſula, præter hanc unam: *Quod ſi reditus augeantur, augeri quaque debeat Miſſarum numerus.* Denique has omnes reductiones aggredi, & perficere poteſt Epiſcopus, non ſolum, dum Sacra inſtituta viſitatione, Diœceſim perluſtrat, ſed etiam cum ab ea ceſſaverit; *tam in actu Viſitationis, quam extra*, ut habent ipſa Inſtructionis verba. Quærit tandem Paſqualigus *de Sacrificio novæ legis quæſt.* 1182. an Epiſcopus, qui ab Apoſtolica Sede obtinuit facultatem reducendi Miſſas ſuæ Diœceſis, poſſit etiam reducere perpetua Miſſarum onera Regularibus in eadem Diœceſi commorantibus impoſita; idque eidem licere non dubitat, quotieſcumque Regulares ipſi hac in re illius delegatam auctoritatem implorant, neque id putat, aut ipſorum Regularium exemptionem, aut Sanctæ Sedis jura ullo modo lædere. *Poſſunt in hoc ſe ſubjicere, neque præjudicant Romanæ Sedi: quia poſſunt ſe ſubjicere cum conſenſu ejuſdem Romanæ Sedis. Dum autem Pontifex concedit Epiſcopo, ut*

poſſit reducere onera Miſſarum ſuæ Diœceſis, concedit etiam implicite, quod Regulares Diœceſis poſſint ſe ſubjicere Epiſcopo in ordine ad obtinendam reductionem: Hucuſque ad litteram laudatus Pontifex *loco citato*.

43 * Sacerdotes Miſſam cum Epiſcopo celebrantes Eleemoſynam pro Sacrificio illo accipere minime valent, quia dans eleemoſynam petit Miſſam modo conſueto. *De Sacrif. Miſſæ lib.* 3. *c.* 16. §. 10.

44 Si Superior Sacerdoti præceperit, ut Miſſam certo alicui applicet, at ille pro alio offerat, reus eſt quidem Sacerdos inobedientiæ, ſed applicatio a Sacerdotis voluntate pendet, cum ille ſit miniſter, & diſpenſator ſui Sacrificii. *Ibid.* §. 4.

45 Cum is qui eleemoſynam contulit pro Miſſa celebranda præſcripſerit etiam tempus ob cauſam, quæ differri non poſſit, Sacerdos non ſervans illud tempus, deeſt obligationi ſuæ, ac tenetur eleemoſynam reſtituere. *Ibid. cap.* 9. §. 6.

46 Sacerdos onus habens Miſſæ quotidianæ, unicam tantum Miſſam applicare cogitur in Feſto Natalis Domini. An vero Parochus itidem teneatur tres ejus diei Miſſas pro populo applicare, nunquam deciſum a Sacr. Congregatione reperitur, tenetur tamen ut obviet ſcandalo tres ea die Miſſas celebrare. *Ibid.* §. 9.

47 Eleemoſyna pro Miſſis a Regularibus celebrandis in eorum Eccleſiis, taxanda eſt ab Ordinario loci, ut ex Decreto S. Cong. *Inſtit. Eccleſ.* 56. §. 10.

48 Miſſarum eleemoſynam ultra quantitatem ab Epiſcopo taxatam exigere non poſſunt Sacerdotes tam ſæculares, quam Regulares; nam debet dari quædam proportio inter id quod datur, & id quod accipitur; hanc autem proportionem definire ad Epiſcopum ſpectat; quare juſtitiam commutativam lædit ille Sacerdos, qui plus exigeret. Poteſt tamen dans ultro plus dare, & petens minus accipere, quamquam fieri poſſit, uti aliquando prohibeatur Sacerdos minus accipere, ne introducatur hinc conſuetudo minus dandi in præjudicium aliorum. Hæc omnia late in *Synodo Diœceſana lib.* 5. *cap.* 2. & id quod poſtremo dixi, confirmat ex Decreto Congregationis Concilii lato in una S. Severini *die* 16. *Julii* 1689.

49 Vetitum eſt accipere novas Miſſarum eleemoſynas iis, qui veteres habent ſatisfaciendas, *dummodo*, ut legitur in Decreto Urbani VIII. *infra modicum tempus non poſſit omnibus ſatisfieri*. Modicum tempus definivit S. Congregatio Concilii eſſe unum menſem. *De Sacrif. Miſſ. lib.* 3. *cap.* 24. §. 14.

Alia ad rem, vide in Tomo 10. Reſolutiones 50
Sacr. Congregat. Concilii ſub *numm.* 30. 41.
157. 160. 284. *

Additiones ex aliena manu.

De ceſſatione, diminutione, reductione, tum 51
augmento oneris Miſſarum paucis eſt hic diſ-
ſerendum. Ad ceſſationem quod attinet, quæ- 52
ri ſolet, an deficientibus fructibus jam aſſi-
gnatis pro Miſſis, ceſſet obligatio celebrandi?
Videndum autem, an defecerint culpa Lega- 53
tarii, nec ne. Si defecerint culpa Legatarii,
non eſt quod ceſſare poſſit obligatio celebran-
di; Sin autem citra Legatarii culpam defece-
rint; ceſſat utique celebrandi obligatio; Perez
de Anniverſ. & Capellan. lib. 1. *cap.* 15. *n.* 8.
& ſeq. alioſque cumulans Paſqualig. *de Sacri-*
fic. Miſſ. tom. 2. *quæſt.* 105. *n.* 1. *&* 2.

At nota primo, quod ſi defecerint fructus, 54
non culpa Communitatis, cui Legatum Miſſa-
rum relictum eſt, ſed ejus, qui ipſi præeſt,
ceſſat adhuc obligatio celebrandi, ſecundum
Paſqualig. *loc. cit. num.* 8. Ac opinio hæc non
omnis expers eſt difficultatis.

Nota ſecundo, quod ſi fructus exiſtant, ſed 55
exigi nequeant, idem eſt ac ſi defecerint,
dummodo tamen Legatarius omnem adhibeat
diligentiam pro exactione; *idem Auctor ubi*
ſupra num. 7.

Nota demum, quod ſi ad tempus deficiant 56
fructus, ad tempus ceſſat quoque obligatio ce-
lebrandi; *mox laudatus Auctor eod. loc. n.* 6.

Quod vero concernit diminutionem, quæſtio 57
etiam eſt, an diminutis fructibus, diminuen-
dum quoque ſit onus Miſſarum? Ea ſemper
mihi arriſit diſtinctio, ut diminuendum haud
ſit onus Miſſarum, ſi non obſtante diminutio-
ne conſuetum remaneat ſtipendium pro Miſſis
perpetuis: diminuendum vero ſit, ſi hoc ſti-
pendium minime remaneat; Tamburin. *de Sa-*
crific. Miſſ. cap. 1. §. 3. *num.* 90. *& ſequent.*
ubi tamen quod non ſtatim minuendus eſt nu- 58
merus Miſſarum, ſed unus cum alio anno com-
penſandus; Alvarad. *de conjectur. Ment. De-*
funct. lib. 2. *cap.* 2. §. 1. *n.* 57.

Num autem id ipſum locum habeat quoad 59
Exequutores? *Reſpondeo* (inquit Paſqualig. *qu.*
1076. *num.* 8.) *quod ſi ſint puri Exequutores,*
& nudi, ita ut nil commodi percipere inde poſ-
ſint, debent curare, ut celebretur præciſus nume-
rus Miſſarum præſcriptus, quouſque reperiatur qui
celebrare velit contentus fructibus legati, qui ſu-

per-

perſuas. Quod ſi non repetant, celebrari cura-
bunt illum numerum Miſſarum, pro quo ſufficit
proventus. Si autem ſint Exequutores mixti, ſeu
veri Legatarii, ita ut cedat in commodum ipſa-
rum quod ſupereſt ab exequutione operis injuncti,
nec tenentur exhibere pro celebratione aliquid ul-
tra conſuetum ſtipendium Miſſarum manualium,
minuerent juxta diminutionem proventuum Legati
minui poſſe etiam Miſſarum numerum.
60 Diſputari & hic ſolet, An in diminutione
Miſſarum requiratur auctoritas Sedis Apoſtoli-
cæ? Reſolutio autem hujus quæſtionis inde
pendere videtur; An diminutio ſit reductio?
61 Nam ut recte monet *Auctor* ex Decreto de ce-
lebratione Miſſarum §. 1. reductio eſt S. Sedi
reſervata. Tenet autem Paſqualig. *quæſt.* 1077.
per tot. differre diminutionem a reductione,
adeoque in ea non requiri auctoritatem S. Se-
62 dis. At non ſemper diminutio differt a redu-
ctione. Si enim petatur reductio, quia ſtipen-
dium evaſit incongruum oneri Miſſarum, ut
peti poteſt juxta ipſum Paſqualigo *q.* 1178.
in nihilo videtur differre diminutio a reductio-
ne. Et propterea, ſi & in hac reductione re-
quiritur auctoritas Sedis Apoſtolicæ, requiri-
tur etiam in diminutione.
63 De reductione ut aliquid dicamus, duplici
64 ex cauſa deveniri ad eam poteſt. Prima eſt,
ut mox innuimus, incongruitas ſtipendii cum
onere. Quando autem hæc cauſa dicatur adeſ-
ſe, tradit Paſqualig. *dict. quæſt.* 1178. *num.* 3.
65 Altera eſt impoſſibilitas adimplendi omnia Miſ-
ſarum onera, puta quia exiſtunt etiamnum
redditus pro Miſſis aſſignati, ſed Monaſterium
nequit amplius alere tot Sacerdotes, quot prius
alebat. Et hoc in caſu differentia intercedit
diminutionem inter & reductionem. De hac
altera cauſa etiam differit Paſqualigo *loco cita-*
to n. 4. *& plur. ſeq.* Sed an altera hæc cauſa
ſemper ſit admittenda, dubitari poteſt.
66 In reductione vero Miſſarum ſemper ſtabi-
lienda eſt commemoratio illorum defunctorum,
in quorum favorem onera erant adimplenda;
Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. *cap.* 4. *de Re-*
format. Hæc autem commemoratio poteſt conſi-
ſtere, vel in celebratione unius, aut plurium
Miſſarum, vel in recitatione collectarum, alia-
rumve precum, vel in ſolo *Memento* poſt con-
ſecrationem; Fraxinell. *de obligat. Sacerdot.*
ſect. 7. §. 5. *num.* 17. Tamburin. *de Sacrific.*
Miſſ. lib. 3. *cap.* 1. §. 2. *n.* 5. *in fine.*
67 De reductione qui plura ſcire cupiat, adeat
Paſqualig. *a quæſtion.* 1163. *ad quæſtion.* 1191.
68 Quando demum auctis fructibus legatis pro
Miſſis augeri quoque debeat numerus Miſſa-
rum, non conveniunt Doctores. At vide, ſi
lubet, qui diverſas affert opiniones, ſuamque
ſimul proponit, Paſqualigo *q.* 1078. *per tot.*
Num obligatio celebrandi ſit diſtincta ab 69
obligatione applicandi, controverti ſolet. Affir-
mare videtur *Rot. in Hiſpalen. Applicationis*
Miſſæ pro Populo 14. *Junii* 1751. *coram Emi-*
nentiſſimo Migazzi, & 13. *Februarii* 1753. *co-*
ram Eminentiſſimo Elephantucio. At negant Fa-
gnan. *in cap.* 11. *n.* 44. *de Prebend.* Cabaſut.
in Theor. & Prax. Jur. Canon. lib. 2. *cap.* 28.
num. 8. *Collet. de SS. Myſter. cap.* 17. *ſub*
n. 6. & qui vel ſolus ſufficit ſan. memor. Be-
nedictus XIV. *de Sacrific. Miſſ. lib.* 3. *cap.* 9.
n. 1. *& ſeq.*
Secundum igitur Doctores hoſce poſita obli- 70
gatione celebrandi, poni ſimul debet obligatio
applicandi. Maxime vero ſtandum eſt huic 71
opinioni, ſi id quod præſtatur pro unaquaque
Miſſa, adæquet ſtipendium Miſſæ celebrandæ
ſimul & applicandæ; Alphonſ. de Leon. *de*
Offic. Cappellani quæſt. 8. *ſect.* 8. *num.* 51. *&*
ſeq. Amoſtaz. *de Cauſ. piis tom.* 1. *l.* 2. *c.* 3.
n. 48. *& plur. ſeq.*
Quod ſi Teſtator plura impoſuit onera Miſ- 72
ſarum, & quoad aliqua tantum demandavit
applicationem, argumento *a diſcretiva* ducto
poteſt ſuſtineri quod voluit applicationem re-
ſpectu aliarum Miſſarum, in quibus eam non
demandavit, ut tradit ſan. memor. Benedi-
ctus XIV. *de Sacrificio Miſſæ lib.* 3. *cap.* 9.
num. 3.
Sunt qui tenent, nec locum habere applica- 73
tionem; ſi Teſtator injunxit celebrationem miſ-
ſarum in certis Eccleſiis horis deſignatis, ex
præſumptione illa, quod in hiſce circumſtan-
tiis in animo ſolum habuerit cultum Eccleſiæ,
Commoditatemve Populi. At niſi Teſtator id
expreſſerit, contrarium tenent Mayr. *in Decre-*
tal. lib. 3. *tit.* 41. *n.* 31. Rota *coram Tanar.*
deciſ. 133. *n.* 17. & videtur reſcripſiſſe Sacr.
Congregatio Concilii interpres *in Compoſtella-*
na 2. *Julii* 1760. *&* 8. *Maii* 1762.

ARTICULUS III.

Miſſa quoad obligationem, quam habent eam applicandi Parochi, & Beneficiati.

OMnes Parochi Jure Divino tenentur appli- 1
care Sacrificium Miſſæ pro ſuis Parochia-
nis, cum hac tamen diſtinctione, quod illi,
qui habent pingues reditus, tenentur applica-
re quotidie, & illi, qui habent reditus tenues,
ſaltem diebus Feſtivis, & tunc nequeunt illam
ap-

applicare pro ſe, nec pro aliis gratis, & multo minus pro ſtipendio, ut deducitur in primis ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 1. ſic expreſſe dicente: *Cum præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre &c.* ubi nota, quod non dicit Concil. *coram illis offerre*, ſcilicet ut audiant, ſed dicit *pro illis offerre*, ideſt applicare, adeoque ex Concilio clare conſtat, Parochos omnes teneri Jure Divino applicare Miſ-
2 ſam pro ovibus ſuis. Et licet Concilium non exprimat quoties Parochi teneantur applicare Miſſam pro ſuis ovibus, habetur tamen ex pluribus declarationibus Sacræ Congreg. ejuſdem Concilii, & ex Confirmatione Innocentii XII. quæ ut omnibus conſtent, hic ad litteram ſubnectuntur.

In Lucana.

3 „Cum præcepto Divino iis, quibus anima-
„ rum cura commiſſa eſt, mandatum ſit pro
„ ovibus ſuis Sacrificium offerre; ſæpe alias
„ Sac. Congreg. Concil. cenſuit, Parochos te-
„ neri pro Parochianis Sacrificium applicare,
„ atque ea cum diſtinctione, ut ſi reditus
„ pingues ſint, ſingulis diebus, ſi vero te-
„ nues, ſaltem diebus Feſtivis. Idem nunc
„ cenſet quoad Parochos iſtius Civitatis, &
„ Diœceſis, hoc inſuper addens ut detrectan-
„ tes E. V. pro ſuo Paſtorali zelo compelle-
„ re non gravetur. Hanc Sacr. Congr. ſen-
„ tentiam E. V. ſignifico, eique manus hu-
„ millime deoſculor.

Romæ 10. Maii 1681.

Humillimus, & addictiſſimus Servus
Fr. Cardinalis Columna.

Stephanus Archiepiſcopus Brancatius
Sacræ Congr. Secret.

4 Sic pariter jam fuit declaratum *in una Civitatis Caſtellanæ 26. Auguſti 1628. in una Hydruntina 13. Febr. 1639. in una Romana 17. Julii 1649. in una Cluſin. 5. Julii 1670. & iterum in una Mileten. 10. Maii 1692. & 7. Junii ejuſdem anni in reſponſ. ad quartum*, & *in una Cremonen. 20. Decemb. 1692.* In quarum cauſarum tertia propoſitione, in qua recurſum habuit Archipresbyter Roſarni a Decreto Epiſcopi, quo adſtringebatur ad applicandum Sacrificium pro populo in omnibus Dominicis, & Feſtis diebus, & partibus informantibus propoſitum fuit dubium: *An Decretum Epiſcopi ſuper applicatione Sacrificii pro populo omnibus Dominicis, & Feſtivis diebus ſit obſervandum?* reſponſum fuit *Affirmative*.

Quia vero adhuc aliqui Parochi dubitabant, 5
an vi Concil. Trident. & præfatorum Decretorum tenerentur Miſſam applicare pro ſuis ovibus etiam illi, qui ita tenues habent reditus, ut inde nec congruam habeant? *Ead. Sac. Congreg. 10. Martii 1692.* reſpondit etiam hos teneri, ita ut dictis diebus aliud ſtipendium, vel eleemoſynam pro Miſſa accipere non poſſint, ſive habeant congruam, ſive non, ut patet ex præciſis verbis Decreti pro majori robore, & inviolabili obſervantia ab Innocent. XII. ſpecialiter confirmati 24. *Aprilis 1699.* per ſequentem ſuam Conſtitutionem.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Ad futuram rei memoriam.

„ NUper a Congregatione Venerabilium Fra-
„ trum noſtrorum S. R. E. Cardinalium
„ Concilii Tridentini Interpretum emanavit
„ ſuper quodam dubio pro parte Venerabilis
„ Fratris moderni Epiſcopi Piſtorienſis, &
„ Pratenſis, Congregationi hujuſmodi propoſi-
„ to, Decretum tenoris, qui ſequitur, videli-
„ cet: Cum Parochi Eccleſiarum Piſtorien.
„ & Praten. inter varias opiniones Doctorum
„ involuti, negligant in dies celebrationem,
„ & reſpective applicationem Sacrificii pro
„ populo juxta diſpoſitionem Sacrorum Cano-
„ num, & Concilii Tridentini; Epiſcopus ad
„ conſulendum, & nedum propriæ, verum etiam
„ dictorum Parochorum conſcientiæ, ſupplicat
„ declarari, an dicti Parochi teneantur omni-
„ bus diebus Feſtis applicare Sacrificium pro
„ populo, ſive habeant congruam, ſive non?
„ Die 14. Febr. 1699. S. Cong. Emin. S. R. E.
„ Card. Concil. Trid. Interpretum cenſuit dan-
„ das eſſe reſolutiones alias hac de re editas,
„ & ſignanter in nullius Nonantulanæ Emin.
„ Abbati 30. Auguſti 1689. tenoris, ut infra:
„ Cum præcepto Divino iis, quibus Animarum
„ cura commiſſa eſt, mandatum ſit pro ovi-
„ bus ſuis Sacrificium offerre, ſæpe alias Sa-
„ cra Congregat. Concilii cenſuit, Parochos
„ teneri pro Parochianis Sacrificium applica-
„ re, & præcipue in dubio applicationis Sa-
„ crificii propoſito, & reſpective reſoluto ſub
„ die 10. Maii 1692. his præciſis verbis con-

„ ce-

„ cepto: An Parochus Miſſam celebrare te-
„ neatur, & Sacrificium applicare pro Paro-
„ chianis in diebus Dominicis, & Feſtivis ſi-
„ ve habeat congruam, ſive non? Sac. Con-
„ greg. juxta alias declarationes cenſuit tene-
„ ri, nec poſſe eiſdem diebus aliam eleemoſy-
„ nam recipere; ac proinde idem nunc reſpon-
„ dendum eſſe cenſuerunt Eminentiſſimi Pa-
„ tres quoad Parochos Nonantulanæ Diœceſis,
„ addentes inſuper, quod E. V. pro ſuo Pa-
„ ſtorali Zelo, detrectantes Parochos compel-
„ lere non gravetur &c.

J. Cardinalis Sacripantes Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

„ Cum autem, ſicut dictus Epiſcopus No-
„ bis ſubinde exponi fecit, ipſe Decretum hu-
„ juſmodi, quo firmius conſiſtat, & ſervetur
„ exactius, Apoſtolicæ Confirmationis noſtræ
„ patrocinio communiri plurimum deſideret;
„ Nos ſpecialem ipſi Epiſcopo gratiam facere
„ volentes, eumque a quibuſcumque excom-
„ municationis, ſuſpenſionis, & interdicti,
„ aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris,
„ & pœnis a Jure, vel ab homine, quavis oc-
„ caſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomo-
„ dolibet innodatus exiſtit, ad effectum præ-
„ ſentium dumtaxat conſequendum, harum ſerie
„ abſolventes, & abſolutum fore cenſentes:
„ ſupplicationibus ejus nomine Nobis ſuper
„ hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum
„ præinſertum Auctoritate Apoſtolica, tenore
„ præſentium approbamus, & confirmamus,
„ illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis ro-
„ bur adjicimus: ſalva tamen ſemper in præ-
„ miſſis auctoritate memoratæ Congregat. Car-
„ dinalium. Decernentes eaſdem præſentes Lit-
„ teras, validas, & efficaces exiſtere, & fore,
„ ſuoſque plenarios, & integros effectus ſor-
„ tiri, & obtinere: illis, ad quos ſpectat, &
„ pro tempore quandocumque ſpectabit, in
„ omnibus, & per omnia pleniſſime ſuffraga-
„ ri, & ab eis reſpective inviolabiliter obſer-
„ vari; ſicque in præmiſſis per quoſcumque
„ Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cau-
„ ſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari,
„ & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi
„ ſecus ſuper his a quoquam quavis auctori-
„ tate ſcienter, vel ignoranter contigerit at-
„ tentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus,
„ & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque con-
„ trariis quibuſcumque.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma-
„ jorem ſub annulo Piſcatoris die 24. Aprilis
„ 1699. Pontificatus noſtri anno octavo.

J. Fr. Card. Albanus.

Cum autem in hac Conſtitutione jubeat Pon- 7
tifex, ſic in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores judicari, & definiri debere, & declaret irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, ſequitur manifeſte, Parochos ſic ſtrictiſſime eſſe obligatos, qui etiam ex poſt pluries a Sacra Congregat. Concilii fuit reſolutum, præſertim *in Pampilonen.* 17. *Novemb.* 1702. *&* 31. *Maii* 1705. *& in Camarinen.* 28. *Junii* 1704. ut refert *tom.* 1. *fol.* 331. *ſub num.* 3. ubi plura
habet ad rem. Unde omnino eſt ſic ſemper 8
tenendum, nulla habita ratione ad tenuitatem congruæ Parochorum, quia excuſatio iſta fuit ſemper rejecta, & ſignanter in Narnienſi, ubi cum nonnulli Parochi illius Diœceſis, qui niſi tenuiſſimam congruam pœne ſcutorum viginti aut triginta non habent, recurſum habuiſſent ad Sacram Congregat. pro aliqua dictorum Decretorum moderatione, & expoſuiſſent, a Parochianis tamquam miſerabilioribus congruam augeri non poſſe, & quod congruæ alimentariæ numquam derogatum cenſetur, quia qui Altari ſervit, de Altari vivere debet, & Bovi trituranti os claudendum non eſt, & ideo aliqua mitiori proviſione cum ipſis indulgendum eſſe poſtulaſſent, ne Parochiales illæ, & cultus Divinus deſererentur, aut cogerentur facere, quod non decet, adhuc prodiit reſcriptum, quod ſervare deberent decretum emanatum *in D. Nonantulana*. Sic ſibi ſignificatum fuiſſe de menſe Julii 1712. ab Epiſcopo illius Civitatis refert Monacell. *tom.* 4. *in Supplem. ad* 7. *tom. num.* 121. Ratio autem horum decretorum eſt, quia Parochus, non ratione ſuſtentationis, ſed ratione Officii, tenetur Sacrificium pro populo applicare; Nam ſicuti, qui duxit Uxorem pauperem ſine ulla, vel parva dote, ſe excuſare non poteſt, nec ſe ſubtrahere ab oneribus Matrimonii, ut docent communiter Doctores, ita qui acceptat Parochiam exilis reditus, tenetur onera Parocho injuncta adimplere: argumentum etenim a Matrimonio carnali ad ſpirituale optime concludit, cum pari paſſu ambulent, & Parochus ſibi imputare debet, ſi ſponſam pauperem acceptavit, ut perdocte tenet Pirhing. *in Jus canonic. lib.* 3. *tit.* 23.
num. 19. Immo ut refert, & tenet Urſaya 9
Inſtit. crim. lib. 1. *tit.* 20. §. 3. *num.* 137. ubi eſt conſuetudo, quod Parochi celebrent ad benedictiones nuptiales impertiendas, & pro ſepeliendis mortuis, non poſſunt ipſis diebus pro eadem Miſſa eleemoſynam accipere. *Sacr.*

Congregat. in Civitate Caſtelli 8. *Auguſti* 1648. *lib.* 18. *deciſ. fol.* 476. *in Aretin.* 18. *Aprilis* 1629. *lib.* 14. *decret. fol.* 78. *& in Fanen.* 1. *Septembris* 1620. *lib.* 14. *decr. fol.* 153.

10 Ne vero a ſcrupuloſis dubitetur, an ſui redditus ſint pingues, vel tenues, & ſic an obligentur applicare quotidie, vel ſolum diebus Feſtivis? Notandum, & ſciendum eſt quod illi Parochi dicuntur habere redditus pingues, & ſic obligari ad quotidie celebrandum pro ovibus ſuis, qui habent tales, ac tantos redditus, ut ex iis poſſint honeſte juxta ſuam qualitatem, conſideratis conſiderandis, ſufficientiſſime ſe ſuſtentare, licet ultra honeſtam ſuam ſuſtentationem parum, aut nihil ſuperflui remaneat. Illi autem cenſentur habere redditus tenues, & conſequenter obbligati applicare pro ſuis ovibus ſolum diebus Feſtivis, qui ex iis non poſſunt ſe ſufficienter, & honeſte ſuſtentare juxta ſuam qualitatem. Sic communiter Doctores.

11 Nunc autem circa prædicta attendenda eſt ſequens noviſſima diſpoſitio Benedicti XIV.

Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis cunctiſque locorum Ordinariis per Italiam conſtitutis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

CUM ſemper oblatas Nobis occaſiones Apoſtolica ſcripta dirigendi ad Fraternitates Veſtras libenter amplectimur, ut ſinceræ noſtræ erga Vos dilectionis argumenta frequenter eluceant, tum vero majori animi alacritate idipſum præſtamus, quum ad excitandum Fraternitatum Veſtrarum zelum pro conſervatione rectæ diſciplinæ in Clero regimini Veſtro commiſſo præſentibus rerum, aut temporum conditionibus commovemur. Nec enim impoſitum imbecillitati Noſtræ omnium Eccleſiarum ſollicitudinis onus aliter ſuſtinere nos poſſe confidimus, quam ſi Divini cultus augmentum, atque exactam Eccleſiaſticarum Sanctionum in ſingulis Diœceſibus cuſtodiam religioſæ vigilantium Paſtorum curæ identidem inculcando commendemus.

I. Hujus porro Epiſtolæ ad Vos ſcribendæ occaſionem Nobis, atque argumentum in primis præbet onus illud, quod omnibus animarum Curam gerentibus incumbit, applicandi Miſſam Parochialem pro populo ipſorum Curæ commiſſo; tum etiam applicatio Miſſæ Conventualis, quæ pro Benefactoribus in genere facienda eſt ab iis, qui Miſſas canunt in Eccleſiis Parochialibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis; tum denique debitum pſallendi, quo tenentur Canonici prædictarum Eccleſiarum Choro aſſiſtentes. Cujus quidem argumenti minime nova, ſed a Scriptoribus frequenter habita tractatio eſt; Cumque ea res in hujus Almæ Urbis Congregationibus, & potiſſimum in Congregatione Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. Rom. Eccl. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, cujus Secretarii munere olim in minoribus conſtituti multos annos perfuncti ſumus, multoties diſcuſſa, ac definita fuerit, quamvis earumdem Congregationum Decreta plerumque circa eam uniformia, & ſibi conſona prodierint, eorumque Decretorum nonnulla etiam Pontificiam Prædeceſſorum Noſtrorum approbationem, & confirmationem meruerint; minime tamen mirandum eſſet eorum notitiam ad ſingulos quoſque Veſtrum non adhuc perveniſſe. Quapropter non modo opportunum, verum etiam neceſſarium duximus Encyclicam hanc Epiſtolam ad vos ſcribere, per quam ſublata demum diverſarum, in quas Scriptores abierunt, opinionum varietate, conſtans hujus Apoſtolicæ Sedis ſententia prædictis de rebus cuilibet innoteſcat, & Fraternitatibus Veſtris quædam veluti norma, ac regula ſuppetat, juxta quam Synodales, aliaſque veſtras circa præmiſſas Conſtitutiones, Ordinationes ſeu Edicta, quorum publicationem Vobis injungimus, dirigere valeatis. Eorum vero exequutionem, dum, juxta ea, quæ in præſentibus tenenda, atque ſervanda præſcribimus, omni, qua decet, ſollicitudine, ac vigilantia urgere ſtudebitis, minime dubitandum vobis erit, ne ſtatutorum Veſtrorum implemento obicem, aut moram afferre valeant recurſus ad hujus Noſtræ Curiæ Tribunalia forſitan habendi, utpote quos omnino rejiciendos eſſe præcipimus, ac jubemus; Quamobrem has ipſas Litteras Noſtras in ſingulorum Tribunalium Regeſtis aſſervari volumus, atque ad earum præſcriptum, tam ipſorum Tribunalium reſolutiones, quam de Veſtris Decretis, quæ ipſis præſentibus inhærentes edituri eſtis, judicia exigi, & conferri mandamus.

II. Et quidem quod nuper enunciavimus, Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium a Paſtoribus animarum applicari debere pro populo ipſorum Curæ commiſſo, id veluti ex Divino præcepto deſcendens a Sacra Tridentina Synodo diſſerte exprimitur *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de Reform.*

per

[illegible] [illegible] verba *Cum præcepto Divi-* [illegible] [illegible], *quibus animarum cura* [illegible] [illegible], *pro his Sa-* [illegible]. Et quamvis minime defuerint, [illegible] [illegible], & frivolas interpretationes [illegible] [illegible] a Sancta Synodo me-[illegible] [illegible] tollere, vel ſaltem exte-[illegible] [illegible]; quum tamen relata Con-cilii verba [illegible] clara, & perſpicua ſint, quum-que prædicta Congregatio ejuſdem Concilii in-terpretationi privative præpoſita conſtanter edi-[illegible], eos, quibus animarum cura demandata eſt, [illegible] modo Sacrificium Miſſæ celebrare, [illegible] illius etiam fructum medium pro populo [illegible] commiſſo applicare debere, nec illud pro aliis applicare, aut pro hujuſmodi appli-catione eleemoſynam percipere poſſe; quod-que magis interest, quum hæc intelligentia a [illegible] Noſtris Romanis Pontificibus approbata fuerit, & confirmata, nibil jam am-plius [illegible]. [illegible] deſiderandum ſupereſt, ut [illegible] [illegible], eidemque obſequi, nec non [illegible] [illegible] executionem in Veſtris reſ-pectivè Diœceſibus omni ſtudio procurare de-beatis.

III. Neque Nos tamen, qui ut ſuperius in-[illegible] in minoribus adhuc degentes munus Secretarii prædictæ Congregationis Conc. Tri-dentini [illegible] plures annos obivimus, [illegible] [illegible] [illegible] partim in Anconitanæ Cathedralis, partim in Metropolitanæ Bono-nienſis Patriæ Noſtræ dilectiſſimæ, quam ad-[illegible] [illegible], gubernatione aſſidue tranſegi-mus, [illegible], [illegible], [illegible] latent multiplicis generis effugia, per quæ nonnulli prædictæ ob-ligationis implementum declinare [illegible], [illegible] [illegible] opportune a Nobis eſt oc-[illegible].

IV. [illegible] enim Sacrum [illegible] Con-cilium [illegible] animarum cura [illegible], non uno [illegible] [illegible] [illegible], ut [illegible] exerceant, vel quod ipſi ſint ad nutum amo-vibiles, vel ad breve tempus hujuſmodi curæ ſint addicti: ut nihil hic loquamur de Paro-chis Regularibus, qui a prædicta applicatione Miſſæ pro Populo nonnunquam alienos ſe oſten-dunt. Itaque Mens Noſtra, & ſententia eſt, ſicuti etiam pluries a prælaudatis Congrega-tionibus judicatum fuit, ac definitum, quod omnes, & ſinguli, qui actu animarum curam exercent, & non ſolum Parochi, aut Vicarii Sæculares, verum etiam Parochi, aut Vicarii Regulares, uno verbo, omnes, & ſinguli, de quibus ſupra dictum eſt, atque alii quicumque etiam ſpecifica, & individua mentione digni æque teneantur Miſſam Parochialem applicare pro populo, ut præfertur, ipſorum curæ com-miſſo.

V. Nonnulli vero ad evitandum hujuſmodi obligationis implementum allegare ſolent con-gruos ſibi Parochiæ ſuæ redditus non ſuppe-tere; alii denique ad inveteratam conſuetudi-nem confugiunt, ſuſtinentes id neque ſibi neque prædeceſſoribus ſuis per longum tempus, quod immemorabilē affirmant, unquam in uſu fuiſſe. Nos autem ad præcedentes prædictæ Congre-gationis Concilii reſolutiones noſtram approba-tionem & confirmationem extendimus, & qua-tenus opus ſit, auctoritate Apoſtolica, iterum tenore præſentium decernimus & declaramus, quod licet Parochi, ſeu alii, ut ſupra, anima-rum curam habentes, congruis præfinitis red-ditibus deſtituatur, & quamvis antiqua, ſeu etiam immemorabili conſuetudine in ipſorum Diœceſibus, ſeu Parochiis obtinuerit, ut Miſſa pro Populo non applicaretur, eadem nihilo-minus omnino in poſterum ab ipſis debeat ap-plicari.

VI. Dum tamen diximus omnes animarum curam habentes Miſſæ Sacrificium pro Populo ſibi commiſſo applicare debere, non ideo ſta-tuere voluimus eoſdem, aut quotidie, aut quo-tiescumque celebraverint, ad prædictam appli-cationem pro Populo teneri: Equidem Sacro-ſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 23. *cap.* 14. præcipit Epiſcopis curare, ut Sacerdotes ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus Miſſa-rum Sacra faciant: *Si autem curam habeant animarum* [illegible] [illegible], *ut ſuo muneri ſatis-faciant*, *Miſſas celebrent*. In [illegible] autem Synodalibus Epiſcoporum Conſtitutionibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eſſe dies, quibus animarum Paſtores Miſſas cele-brare debent. At vero Nos [illegible] [illegible] in præ-[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] pro populo celebrare [illegible]. &

quam-

quamvis compertum habeamus id, quod alias a Congregatione Concilii reſponſum fuit, Parochum nempe pinguibus redditibus dotatum quotidie pro populo celebrare, & applicare debere, eum vero, qui uberioribus hujuſmodi redditibus non gaudeat, Feſtivis tantum diebus idipſum præſtare teneri; quum tamen pariter Nobis perſpectæ ſint tum controverſiæ ſuper hoc ipſo exortæ, nimirum ad quam ſummam pertingere debeant Eccleſiæ Parochialis proventus, ut pingues, & uberes appellari poſſint, quoniam pingues minime habendi ſunt redditus etiam copioſi, quibus tamen multiplicia, & gravia ſint onera adnexa; tum etiam multorum querelæ adverſus hujuſmodi Decretum tamquam plus æquo rigidum excitatæ Nobis innoteſcant; Idcirco opportunum cenſemus Fraternitatibus Veſtris declarare, Nobis abunde ſatisfactum fore, Vobiſque proinde ſatis eſſe poſſe, dum ii, qui animarum curam exercent, Sacrificium Miſſæ pro populo celebrent, atque applicent in Dominicis, aliiſque per annum diebus Feſtis de præcepto, quum prædicti Dominici, aliique Feſti dies ii ſint, in quibus juxta præceptum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 5. *cap.* 2. & *ſeſſ.* 23. *cap.* 5. quilibet animarum curæ præpoſitus Populum ſibi commiſſum ſalutaribus verbis paſcere debet docendo ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, iidemque ſint dies, de quibus eadem Sancta Synodus ſtatuit, ut *moneat Epiſcopus Populum diligenter teneri unumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum Verbum Dei*, & quibus Parochi ſubditos ſuos in Doctrina Chriſtiana erudire debent juxta id, quod a prædicto Concilio in *cit. cap.* 4. Epiſcopis præcipitur, ut nempe ſaltem *Dominicis, & aliis Feſtivis diebus pueros, in ſingulis Parochiis Fidei rudimenta, & Obedientiam erga Deum & parentes diligenter ab iis ad quos ſpectabit, doceri curent.*

VIII. Et quia in nonnullis Diœceſibus numerus dierum Feſtorum de præcepto de Apoſtolica noſtra auctoritate, & conſenſu eatenus eſt imminutus, ut nempe in aliquibus Feſtis Chriſtifideles & Miſſam audire, & ab operibus ſervilibus abſtinere debeant, in aliis vero Populo permiſſum ſit opera ſervilia exercere, firma remanente obligatione audiendi Miſſæ Sacrificium; Nos ut obortæ jam dubitationes circa onus applicationis Miſſæ Parochialis in hujuſmodi diebus feſtis penitus eliminentur, ſtatuimus & declaramus, quod etiam iiſdem diebus, quibus Populus Miſſæ intereſſe debet, & ſervilibus operibus vacare poteſt, omnes animarum Curam gerentes Miſſam pro Populo celebrare, & applicare teneantur.

VIII. Quia vero propria nonnunquam experientia ſatis agnovimus, aliquos eſſe Parochos adeo pauperes, ut ferme ex eleemoſynis, quas a Fidelibus pro Miſſarum celebratione accipiunt, vivere cogantur; eos vero, qui Eccleſia Parochiali vacante ad animarum curam exercendam ſub Vicarii, ſeu Œconomi nomine deputantur, aliquibus in locis adeo illiberaliter tractari, ut exigui redditus ipſis conſtituti, & pauca incerta emolumenta eiſdem obvenientia ægre ad eorum vitæ neceſſaria ſufficiant, quod iis quoque non raro evenire ſolet, qui in aliquibus Eccleſiis, habitualis cura apud alios manente, actuali tantum exercitio ſunt addicti, proindeque cum iſtis ſevere nimis agi videretur, ſi diebus Feſtis, quibus potiſſimum hujuſmodi occaſio ſe offert, eiſdem vetitum eſſet eleemoſynam pro applicatione Miſſæ recipere: Idcirco Nos tam iſtorum, quam illorum inopiam ſummopere miſerantes, eiſdemque, quantum Nobis integrum eſt, conſulere volentes; quamvis, ut ſupra dictum eſt, omnes, & ſinguli prædicti teneantur diebus Feſtis Miſſam pro populo celebrare, & applicare; attamen quod pertinet ad prædictos Parochos egentes, unicuique Veſtrum facultatem concedimus cum iis, quos revera tales eſſe noveritis, opportune diſpenſandi, ad hoc ut, etiam diebus Feſtis hujuſmodi eleemoſynam ab aliquo pio offerente recipere, & pro ipſo Sacrificium applicare, quatenus id ab eo requiratur, libere, & licite poſſint, & valeant; Dummodo ad neceſſariam Populi commoditatem in ipſa Eccleſia Parochiali celebrent, ea tamen adjecta conditione, ut tot Miſſas infra hebdomadam pro Populo applicent, quot in diebus Feſtis infra eamdem hebdomadam occurrentibus, juxta peculiarem intentionem alterius pii Benefactoris obtulerint.

IX. Quod autem ſpectat ad Vicarios, ſive Œconomos Eccleſiarum vacantium, quum a Sacro Tridentino Concilio *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. cuilibet Epiſcopo tribuatur facultas eos deputandi, & conſtituendi *cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione*, Veſtrum erit, Ven. Fratres, cum iis agere, qui Vacantis Eccleſiæ fructus exigunt, ut egenti Vicario, qui exigua hujuſmodi certorum fructuum aſſignatione, pauciſque incertis proventibus gaudet, congruum aliquod augmentum præbeatur pro onere celebrandi, & applicandi Miſſam pro Populo diebus Feſtis; Quapropter pro iis locis, in quibus Eccleſiarum vacantium fru-

fructus ad commodum Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ exiguntur, opportuna Theſaurario noſtro Generali mandata dirig.mus, quæ iis denunciare non prætermittet peculiaribus dictorum locorum Collectoribus, cum quibus Epiſcopi Eccleſiaſticæ Noſtræ Ditionis, ceterorumque locorum, in quibus, ut præfertur, Eccleſiarum vacantium fructus ad Cameram prædictam pertinent, officii ſui partes in eum finem, de quo ſupra diximus, interponere debebunt.

X. Ac demum quoad illos, qui tamquam Vicarii, ſive perpetui, ſive ad tempus conſtituti animarum curam adminiſtrant, quæ apud alios habita reſidet, ratione alicujus Eccleſiæ Parochialis, ipſorum Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, Collegiis, aut locis Piis olim unitæ, quamvis a rec. mem. Prædeceſſore Noſtro S. Pio Papa V. præfinita fuerit certa pars fructuum hujuſmodi Vicariis aſſignanda, prout in ipſius Conſtitutione, quæ incipit *Ad exequendum*, data Kalendis Novembris MDLXVII. diſtincte ſtatuitur; nihilominus ubi præſcripta fructuum portio, vel nullo modo, vel non integre Vicariis prædictis aſſignata reperiatur, vel etiam ubi ea, quæ ad normam prædictæ Conſtitutionis eidem fuerit attributa, minime ſufficiens a Vobis reputetur, propter temporum circumſtantias, & ſignanter pro implendo onere celebrandi, & applicandi Miſſam pro populo diebus Feſtis de præcepto, utendum Vobis erit poteſtate, quam fecit Epiſcopis Synodus Tridentina *ſeſſ. 7. cap. 7.* dum illorum arbitrio permiſit juxta temporum, atque injunctorum onerum rationem, congruam prædictis Vicariis fructuum portionem aſſignare, quam ob cauſam Nos etiam Fraternitatibus Veſtris, quatenus opus ſit, neceſſarias omnes, & opportunas facultates impertimur, quibuſcumque appellationibus, privilegiis, aut exemptionibus, ut in eodem Concilio ſancitur, adverſus ea, quæ ſalubriter a Vobis conſtituta fuerint, minime ſuffragantibus.

XI. Hæc igitur circa Miſſam Parochialem ſtatuenda, & Fraternitatibus Veſtris denunciaṇda judicavimus. Indeque gradum facientes ad ea, quæ pertinent ad Miſſam Conventualem, neminem Veſtrum latere putamus Sacrorum Canonum Sanctiones, quibus præcipitur, ut ſingulis diebus in Eccleſiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis tum Horæ Canonicæ debitis modo, & forma recitentur, tum etiam Miſſa Conventualis celebretur, quæ adeo claræ ſunt, ut nulla ſuper iis oriri poſſit dubitatio. Eaque de re perſpicuæ pariter, & per omnia uniformes exiſtunt reſolutiones ab hac congregatione Venerab. Fratrum Noſtrorum Concilii Tridentini Interpretum repetitis vicibus emanatæ, quas omnes Apoſtolica auctoritate Noſtra confirmamus, & approbamus, earum exequutionem Vobis enixe inculcantes. Ut ſcilicet Miſſa Conventualis, quæ ſingulis diebus canitur a Clero prædictarum Eccleſiarum, pro eorumdem Benefactoribus in genere quotidie applicetur, eodem prorſus modo, quo Miſſam Parochialem ab iis, qui curam animarum gerunt, pro Populo ſibi commiſſo ſingulis ſaltem diebus Feſtis de præcepto applicari debere ſuperius declaravimus.

XII. Itaque date operam, ut falſam quorumdam opinionem eliminetis, quam in aliquibus Eccleſiis ejuſmodi, ſive dolo malo, ſive per errorem invectam eſſe novimus, quod nempe, dum Miſſa Conventualis pro certo aliquo Eccleſiæ Benefactore, vel grati animi ergo, vel ex vi oneris impoſiti celebratur, & applicatur, ſatis impletum cenſeatur debitum applicationis Miſſæ Conventualis. Etenim hujuſmodi debitum non quidem reſpicit ſingulares aliquot Benefactores, ſed Benefactores in genere cujuslibet Eccleſiæ cujus ſervitio addicti ſunt, quicumque in eadem, ſive Dignitates, ſive Canonicatus, ſive Manſionariatus, ſive Beneficia Choralia obtinent, & Miſſam Conventualem ſuis reſpective vicibus celebrant.

XIII. Neque minus improbandam noveritis aliorum ſententiam, qui ſatis putant ſupradictam obligationem impletam eſſe, dum in eorum Eccleſiis pro Benefactoribus in genere aliquæ interdum preces fiunt, vel Anniverſaria ſtatutis diebus Sacrificia pro illis peraguntur: Nemo enim id ſibi adrogare debet, ut impoſitæ obligationi alia ratione ſatisfacere poſſit, quam ea, quæ a Lege Eccleſiaſtica multoties præſcripta fuit; nimirum Miſſam Conventualem ſingulis diebus pro Benefactoribus celebrando, eamdemque pro illis in genere applicando.

XIV. Profecto non ſolum prioribus Eccleſiæ ſæculis, verum etiam haud longe a noſtra ætate remotis (quod vos ex hiſtoria Eccleſiæ didiciſſe non dubitamus) ſervabatur olim in ſingulis Eccleſiis ſeries accurata omnium, & ſingulorum, quorum liberalitate unaqueque aucta fuerat, eorumque nomina Sacris Diptycis, ſic enim vocabantur, ideo conſignata erant, ut eorumdem recordatio nunquam interiret, utque pro iis tum preces funderentur, tum etiam Miſſæ Sacrificium offerretur, quam ob cauſam etiam prædictus Catalogus in pleriſque

riſque Eccleſiis ob oculos Presbyteri celebrantis apponi conſuevit, licet pii iidem Benefactores in ſuis Donationibus nihil penitus pro ſe pacti eſſent, ſed tantummodo pro peccatorum ſuorum remiſſione ſe bona ſua Deo offerre declaraſſent. Eccleſiarum ſiquidem Præſules preces pro iis imperandas eſſe duxerunt; quamvis illi propria bona offerentes, ne verbum quidem ea de re feciſſent. Sacrorum hujuſmodi Diptychorum uſus ſenſim defecit; ob idque in oblivione jacent alicubi complurium Benefactorum nomina, at non idcirco deſerere fas eſt uſum, & diſciplinam orandi pro iis, & Sacrificium Miſſæ pro illis offerendi. Atque inde præceptum applicandi Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in genere originem, atque rationem deſumit.

XV. Quemadmodum vero loquendo de Miſſa Conventuali ſuperius dictum eſt, varias excuſationes afferri ſolere ad declinandam illius applicationem pro Populo diebus Feſtivis de præcepto; ita pariter uſuvenit quoad applicationem quotidianam Miſſæ conventualis pro Benefactoribus in genere. Ut autem ſuperiores illæ, ſic etiam hæ poſteriores provide a medio ſublatæ fuerunt per opportunas Congregationis Concil. Trident. reſolutiones, quas proinde in his etiam auctoritate Noſtra approbamus, & confirmamus.

XVI. Nonnulli ſiquidem obtentu contrariæ conſuetudinis, etiam immemorabilis, in propria Eccleſia vigentis, ſe ab hujuſmodi onere eximi poſſe ſibi perſuaſerunt. Verum jam pluries reſponſum fuit, hujuſmodi conſuetudinem, licet immemorabilem, quæ potius abuſus, & corruptela dicenda eſt, nemini ſuffragari.

XVII. Alii a Miſſa pro Benefactoribus in genere applicanda ſe excuſatos voluiſſent, ex eo quod alio quopiam Miſſarum onere obſtricti inveniantur, vel ratione proprii Canonicatus, aut alterius Beneficii Eccleſiaſtici, quod inſimul cum Canonicali Præbenda obtinent, vel quia præter munus Canonici, ſeu Beneficiati, aut Manſionarii in Eccleſia Cathedrali, ſeu Collegiata, quum etiam in eadem, vel in alia Eccleſia Parochialem curam exerceant, dum Miſſam Conventualem canunt diebus Feſtis de præcepto, debent pro Populo ſibi commiſſo eam applicare, ac proinde nequeunt eamdem pro Eccleſiæ Benefactoribus ſpecialiter offerre. Sed iis quoque obviam itum eſt, jubendo ſingulis prædictis, ut Miſſam Conventualem, quam canunt, pro Eccleſiæ Benefactoribus in genere applicent, pro aliis vero, pro quibus ipſi peculiariter Miſſam applicare tenentur, alterum ſubſtituant, qui ipſorum loco Miſſam hujuſmodi celebret, applicetque.

XVIII. Aliorum pariter exceptio fuit, quod Miſſa Conventualis non ſemper a Canonicis, aut Dignitatibus celebretur, ſed aliquando etiam a Beneficiatis, & Manſionariis, quos minus æquum videtur pro Miſſæ celebratione omni eleemoſyna carere, quæ unde deſumi valeat, ignoratur. Cui tamen rei pariter conſultum eſt, demandando, ut ea deſumatur ex maſſa diſtributionum.

XIX. Alii denique obtenderunt exiguitatem hujuſmodi diſtributionum, quæ ob detractam eleemoſynam quotidianam pro Miſſa Conventuali ad nihilum fere redactæ vix forent, ut ab aliquo curarentur cum magno detrimento ſervitii Eccleſiæ præſtandi. Tridentina quidem Synodus *ſeſſ.* 24. *c.* 15. opportunas rationes oſtendit, quibus Canonicalium præbendarum inopiæ valeat provideri. Si vero deſignatam a Concilio viam, ut fere evenire ſolet, nequaquam iniri poſſe contingat, reliquum erit ad Congregationem Concilii recurſum habere; cujus erit, perſpecto ex Veſtris relationibus rerum ſtatu, auctoritate Apoſtolica a Prædeceſſoribus Noſtris eidem impartita, & a Nobis etiam præſentium tenore confirmata, quotidianam applicationem Miſſæ Conventualis pro Benefactoribus in genere, & alias ad Feſtos tantummodo dies reducere.

XX. Non modo Eccleſiis Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis injunctum repetitur, ut quotidie miſſa Conventualis in eiſdem canatur, ſed etiam in Rubricis Generalibus, quarum exactiſſimam Fraternitatibus Veſtris cuſtodiam commendamus, præſcribitur, ut certis diebus, non una, ſed binæ, atque etiam aliquando tres Miſſæ Conventuales uno die celebrentur. Itaque quum ſuper a Nobis dictum fuerit, primam Miſſam Conventualem quotidie pro Benefactoribus in genere celebrandam, & applicandam eſſe, nunc expendendum ſupereſt, an earumdem Eccleſiarum Capitula Juriſdictioni Veſtræ reſpective ſubjecta adigere debeatis, ut alias quoque Miſſas, ſi plures, ut præfertur, celebrari contigerit, pro Benefactoribus in genere ſimiliter applicent.

XXI. Hujuſmodi quæſtio ab aliquibus ex Vobis Eccleſiaſtico zelo flagrantibus ſupradictæ Congregationi Venerabilium Fratrum Noſtrorum Concil. Trident. Interpretum propoſita eſt. Jamque ante illius propoſitionem compertum fuerat, alias ab eadem Congregatione reſponſum fuiſſe, concedendam eſſe exemptionem ab one-

onere applicandi ſecundam, & tertiam Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in genere, attenta Canonicatuum, & Beneficiorum tenuitate, ex quo inferri poterat hujuſmodi applicationis debitum manere, ubi de Eccleſiis pauperibus non ageretur.

XXII. Verum quum hanc deſtruendæ quæſtionis regulam apud prædictam Congregationem non admodum veteri obſervantia firmatam probe noverimus, cumque hujuſce dubii ſolutionem eadem Congreg. nuper Judicio Noſtro remittendam eſſe cenſuerit: Nos ita ſolvimus, idque Vobis tenendum indicimus, laudandos nempe, & confirmandos eſſe quotquot ſponte ſua ſecundam, aut tertiam Conventualem Miſſam pro Benefactoribus in genere applicant; qui vero idem agunt ex vi conſuetudinis in ipſorum Eccleſia vigentis, iis imperandum, ut in ea conſuetudine perſeverent. Ubi vero id uſu receptum non invenitur, liberam omnino ſecundæ, tertiæque Miſſæ Conventualis applicationem celebrantibus relinquendam eſſe: Dummodo in commemoratione pro Defunctis Eccleſiæ Benefactorum in genere non obliviſcatur.

XXIII. Huic demum Epiſtolæ Noſtræ finem imponentes Fraternitates Veſtras enixe hortamur, ut maximam curam, & vigilantiam in id conferatis, ut in Eccleſiarum veſtrarum Choris præter devotam celebrationem, debitamque applicationem Miſſæ Conventualis, Horæ Canonicæ, non præpropere, ſed exacte, pauſa nempe interpoſita, & maxima, qua decet, reverentia, ac religione canantur.

XXIV. Equidem ſcimus in aliquibus Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis inter Canonicos eam opinionem invaluiſſe, ut ſe munus ſuum ſatis implere contendant, dum Choro præſentes aſſiſtunt, licet ipſi ſibi ſilentium imponentes neque pſallentibus Beneficiatis, aut Manſionariis in cantu ſe adjungant. In hujuſce vero opinionis confirmationem adduci ab iiſdem ſolent inveteratæ conſuetudines, ſtatuta peculiaria, aut etiam prætenſa Eccleſiarum ſuarum privilegia. At quum Synodus Tridentina *ſeſſ. 24. cap. 12.* loquens de Dignitatibus, & Canonicis, qui Choro intereſſe debent, unum ex eorum officiis eſſe dicat: *In Choro ad pſallendum inſtituto, Hymnis, & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare*, quumque pauca omnino ſint Capitula, in quibus eo modo a Canonicis in Choro aſſiſtitur, ideoque receptæ in univerſa Eccleſia diſciplinæ paucos illos adverſari dignoſcatur; quum inſuper opinio illa nunquam in Congregatione Concil. Tridentini interpretatori propoſita examinata fit, quin ſaltem expoſita fuerit, & improbata, quamvis præſumptis conſuetudinibus, aliiſque fundamentis, & rationibus innixa perſiſteret. Canonicis etiam Eccleſiarum Patriarchalium hujus noſtræ Urbis ſuper hoc inſtantibus: quum denique idem judicium prolatum reperiatur a pluribus Conciliis Provincialibus, ab hac etiam Apoſtolica Sede approbatis, & confirmatis; nihil jam reliquum eſſe videtur, quam ut pauciores univerſorum Legi ſe accommodent. Equidem minime Nobis compertum eſt, quo peculiari titulo ſuſſiti perſuaſum habeant nonnulli, vel alterius Eccleſiæ Canonici, ſe muneri ſuo ſatisfacere per ſimplicem in Choro aſſiſtentiam abſque Divinæ Pſalmodiæ cantu. Verum niſi illis præſto ſit Apoſtolicum non præſumptum, vel abrogatum, ſed legitimum, ac vigens Privilegium, ſive [illegible], ac merito verendum eſt, ne illi, cum ita ſe gerunt, Præbendarum, ac diſtributionum fructus minime ſuos faciant, & conſequenter ne ad eorum reſtitutionem teneantur, quapropter veſtrum erit, Venerabiles Fratres, hæc omnia illis aperire, ut neque Nobis, neque Vobis apud Divinum Judicem fraudi ſit, in hujuſmodi re, quæ tanti eſt momenti, utpote quæ ad ipſius Dei cultum proxime ſpectat, abuſus, & corruptelas, quas arguendo, & increpando evellere debebamus, diſſimulatione, ac ſilentio noſtro foviſſe, & confirmaſſe inveniamur. Interea Fraternitatibus Veſtris, quas intimo cordis affectu complectimur, Apoſtolicam Benedictionem amantiſſime impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die XIX. Auguſti MDCCXLIX. Pontificatus Noſtri Anno quarto.

Synopſin hujus Conſtitutionis vide infra *a num. 25. ad 33.*

Quo vero ad Miſſas non applicatas, *Sacra Congr. Concil. in Balneoregien. 9. Auguſti* 1713. 12
ad 2. dub. reſpondit, quod Canonici ſinguli tenentur a die adepti Canonicatus ſatisfacere Miſſas Conventuales non applicatas. Et in *Compen. 12. Maii 1726. ad 2. dub. eadem Sacr. Cong. Conc.* reſpondit, quod Parochus applicare debet Miſſas Parochiales, quas omiſit.

Hic juvat addere, quæ addit Eruditiſſimus 13
P. D. Cajetanus Merati *in Theſauro Sacrorum Rituum tom. 1. part. 3. tit. 12. ſub num. 3. circa finem*, ibi: Addo his omnibus auctoritatem noſtri P. Antonii Naldi, qui *in Summa verb. Parochus n. 19.* extendit hanc obligationem Parochorum etiam ad Prælatos Regulares,

res, Epiſcopus, & etiam ad ipſum Summum Pontificem. Ait enim præfatus Auctor: *Revera non magis debet de jure Divino obligari Parochus in hoc pro ſuis ovibus, quam Prælatus Regularis pro ſuis ſubditis, Epiſcopus pro ſua Diœceſi, atque etiam Summus Pontifex pro univerſali Eccleſia, in quibus proportionaliter eſſet dicendum, quod de Parocho*. Hanc eandem ſententiam tenet Suarez *in 3. partem D. Thomæ tom. 3. diſp. 86. ſect. 1. & tom. 4. de Religione tract. 8. lib. 2. cap. 3. n. 7.* ubi ait: *Hæc autem jura generaliter loquuntur de omnibus Dignitatibus Eccleſiaſticis habentibus Curam Animarum annexam, ſub quibus ſine dubio comprehenduntur etiam Prælationes Regulares, habent enim ſine dubio curam Animarum ordinariam, & ex officio veræ Prælationes, & Dignitates Eccleſiaſticæ ſunt*. Ita etiam tenent Paſqualigus, *de Sacrific. novæ Legis q. 847. n. 8. & q. 851. n. 9.* Tambur. *de jure Abbatum tom. 2. diſp. 5. q. 5. num. 5.* Thomas Hurtadus *reſol. 4. n. 6.* & recentiſſime Bernardus Van-Eſpen *jur. Eccleſ. univerſ. tom. 1. part. 1. tit. 31. cap. 10. n. 11.* & Rotarius *in ſua Theologia Regularium*.

14 Ad Epiſcopos quod attinet, extendunt ſuam obligationem applicandi Miſſam pro ovibus ſuis non ſolum diebus Feſtis, quinimmo ſingulis diebus, dum quotidie celebrant, ut refert Aloyſius Gherardi Epiſcopus Carnotenſis *in ſua diſſertatione, quæ habetur in calce Compendii defectuum, qui accidunt Sacerdoti in Miſſæ celebratione*, ubi tamen ſubdit, quod Collegium Salmanticenſium *in ſuo curſu Theologico morali tom. 7. tractat. 5. cap. 5. de Sacram.* aliique Theologi, quos ipſe congerit, mitius loquuntur circa obligationem quotidianam relate ad Epiſcopos, licet habeant redditus pingues, & licet ſint Parochi Parochorum. Ad quod hodie facit adducta Encyclica Summi Pontificis Benedicti XIV.

15 Beneficiatus, ſeu Capellanus tenetur applicare Sacrificium pro Beneficii Fundatore, licet non reperiatur explicite expreſſum, quoties Fundator non declaraverit relinquere Sacrificii applicationem in libertate celebrantis. Sic declaravit *Sacr. Congregat. Concil. in una Mediolanen. 18. Aprilis 1654. 2. Julii 1669. 19. Auguſti 1688.* & expreſſe in Lucana 18. *Febr.* 1702. apud Monacell. tom. 4. Supplem. ad 2. tom. n. 54. ubi & alia ſatis ad rem, & *in Ferrarien. 26. Martii 1718. in Alexandrina 18. Martii 1719. in Cornetana 23. Junii 1725. in Novarien. 22. Novembr. 1727. in Florentina 24. Julii 1733.* Et ſæpius alibi. Sic etiam tenent Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. tom. 2. al. legat. 24. n. 35.* Pignatellus *tom. 1. conſ. 139. n. 13. & 14.* Fraxinellus, Bonacina, Homobonus, Azorius, & alii.

16 Maxime ſi Beneficium ſit ex recentibus, & redditibus aſſignati excedant, vel adæquent id, quod vel ex jure, vel ex conſuetudine ſolet erogari pro onere applicationis in determinatis locis præſcripto; credibile enim eſt omnino Fundatorem principalius voluiſſe Miſſarum fructum ſibi, & ſuis applicari, quam loci particularis venerationem.

17 Si vero redditus aſſignati non adæquent conſuetum ſtipendium, quod erogari ſolet pro onere Miſſarum cum applicatione, ſed ſint longe inferiores; vel Beneficium ſit ex antiquis, in quibus pro penuria Sacerdotum intendebatur principalius commoditas populi, honor loci, vel Templi, vel Sancti; Marchinus, Navarrus, Roſignolus, Gobat, Fraxinellus, Riccius, Genuenſis, & alii ſuſtinent, Capellanum non obligari ad applicationem Sacrificii. Attente autem advertendum eſt, quod ſuper puncto applicationis Miſſarum opinio Sacræ Congregationis Concilii eſt, quod in Capellaniis perpetuis cum onere Miſſarum, regulariter Sacrificium eſt applicandum pro Fundatore, niſi aliud præſeferat ejus voluntas, vel expreſſa, vel ex urgentibus conjecturis elicita, ut ſæpius fuit reſolutum, & ſignanter *in Tinen. Applicationis Sacrificii 18. Auguſti 1668. in Lucana Applicationis Sacrificii 7. Auguſti 1683. in Collen. Applicationis Sacrificii 28. Auguſti ejuſdem anni 1683.* non obſtante quacumque obſervantia in contrarium, *in Lucana 18. Februarii 1702. ad 2. dub. in Piſauren. 17. Januarii 1722.* Inter conjecturas autem præſeferentes contrariam mentem Fundatoris, duæ ad præſentem controverſiam opportunæ approbatæ fuerunt ab eadem Sacra Congregatione; Prima videlicet, quando celebratio Miſſæ demandata fuerit pro commodo populi, aut Monialium Miſſam audientium, ut in *Collen. Applicationis Sacrificii 17. Decemb. 1679. in Tricaſtinen. Applicationis Sacrificii 8. Aprilis 1711. in Mantuana Applicationis Sacrificii 19. Decemb. 1728. & in Novarien. 22. Decemb. 1727. ad 1. & 2. dub.* Secunda eſt, quando Fundator præſcribendo certum numerum Miſſarum, aliquas applicari pro Anima ſua expreſſe mandaverit, & quoad alias, vel nihil de applicatione dixerit, vel illas remiſerit ad arbitrium Capellani; quia tunc has poſteriores non ſibi applicari voluiſſe præſumitur ex vi diſcretivæ locutionis, ut in *Collen. Applicationis Sacrificii 28. Auguſti 1683. in Romana Applicationis Sacrifi-*

crificii 8. Februar. 2710. *in Tricaſtinen. Applicationis Sacrificii* 8. *Auguſti* 1711. *& in Ferrarien. Applicatinnis Sacrificii* 11. *Junii* 1729.

18 Capellanus obligatus ad Miſſam quotidianam, ſi obligatio referatur ad locum, ut ſi dicatur, celebretur quotidie Miſſa in tali Eccleſia, vel in tali Altari; tunc ſine ulla vacantia tenetur celebrare quotidie, vel per ſe, vel per alium: Si obligatio referatur ad perſonam Sacerdotis cum libertate, ut, vel per ſe, vel per alium quotidie celebret, tunc etiam ſine ulla vacantia tenetur quotidie celebrare,
19 ſive per ſe, ſive per alium. Si vero obligatio quotidie celebrandi ſit mere perſonalis, ita ut teneatur per ſe celebrare, tunc titulo honeſtatis, vel reverentia Sacramenti, aut alia juſta cauſa poteſt aliquoties abſtinere, & etiam ſemel in hebdomada; non enim cenſetur iſte obligatus ſtrictiſſime ad quotidie celebrandum, per ea, quæ habet Divus Auguſtinus *de Eccleſiaſt. dogmat. cap.* 53. relatus *in cap. Quotidie* 13. *de conſecrat. diſt.* 2. *& text. in cap. Significatum, de præbend.* Et tenet Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 24. *num.* 28. cum multis aliis, & Fagnan. *in cap. Significatum,*
20 *catum, de præbend. num.* 9. (*). Diebus tamen, quibus, ut ſupra, licite poteſt Capellanus a celebratione abſtinere, non poteſt Miſſam pro ſe ipſo, vel pro aliis, præterquam pro fundatoribus celebrare, & tanto minus pro hujuſmodi celebratione ſtipendium accipere, ut conſtat ex reſponſione Sacræ Congregationis ad ſequentia dubia ei porrecta ab Epiſcopo Collenſi.

I. An Sacerdotes obligati ratione Beneficii, 21
Capellaniæ, Legati, aut ſtipendii celebrare quotidie Miſſam per ſeipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare? & quatenus affirmative?

II. Quando, & quoties a dicta celebratione vacare poſſint?

III. An diebus licitæ vacationis poſſint Miſſam pro ſe ipſis, vel aliis præterquam pro Fundatoribus celebrare? & quatenus affirmative;

IV. An pro aliis celebrando poſſint ſtipendium pro hujuſmodi celebratione percipere?

V. An illis diebus, quibus licite vacant a celebratione, teneantur Miſſam ab aliis celebrari facere juxta intentionem Fundatorum?

VI.

(*) *Nota Romani Theologi*. Nimis laxa Cenſoribus viſa eſt *P. Ferraris* aſſertio. Ecquis enim credat, poſſe Capellanum, qui celebrare quotidie teneatur, ut injuncto ſibi oneri ſatisfaciat, ſemel quoque in hebdomada honeſtatis cauſa, vel alio titulo a celebrando abſtinere? Hac enim via liberum Capellano foret abſolvere ſe a ſeptima injuncti oneris parte contra voluntatem inſtitutoris: Cum inſtituens Capellaniam quotidianam, præſumi nullo modo poſſit conſentire, ut pluſquam quinquaginta quolibet anno Miſſæ prætermittantur ab homine, cui eleemoſynam pro quotidiana Miſſa aſſignavit. Conſule Inſtit. Canon. P. Maſchat cum additionibus Giraldi tom. 2. pag. 108. col. 1. ubi hæc habentur „ Beneficiatus, ſeu Capellanus, cui incumbit onus „ Miſſas quotidie celebrandi per ſeipſum, ſi ex diuturna infirmitate excedente quindecim dies „ impediatur eas celebrare, tenetur ſatisfacere per alium, ex Decreto Congr. Concil. in Romana celebr. Miſſ. 4. Junii 1689., & 17. Novembr. 1695.

„ An vero, præciſa infirmitate, aliquando abſtinere poſſit a celebratione, devotionis, aut „ honeſtatis cauſa, Cabaſſut. jur. can. Theoria lib. 2. cap. 28. num. 9. ex cap. *ſignificatum*, „ *de præb.* admittit intermiſſionem a celebratione duodecim dierum in quolibet anno: dummodo tamen diebus, quibus pro fundatore non celebrat, abſtineat pro alio celebrare, puta „ pro ſe, vel ſuis parentibus, neque ei licita eſt talis intermiſſio, quando non habet onus per „ ſeipſum celebrandi pro fundatore, ex Decr. ejuſdem Congreg. 18. Septembris 1683.

Reſponſio Auctoris.

Dicit hic *Rom. Theologus*, quod nimis laxa Cenſoribus viſa eſt *Ferraris* aſſertio. Ecquis enim credat poſſe Capellanum, qui celebrare quotidie teneatur . . . ſemel in hebdomada a celebrando abſtinere? Aſt Ferrariana aſſertio fundata eſt nedum in *ibi* adductis, ſed inſuper in præciſo decreto ad id emanato a *Sac. Cong. Viſitationis Apoſtolicæ* ſub *die* 18. Julii 1697. relat. a Monacell. edition. roman. 1709. *tom.* 3. *in Appendice* ad *Formular. Inſtruct.* 5. *pro adimplemento onerum Miſſarum*, *num.* 11. jam a me allato ad litteram in verb. *Capellanus in communi*, *num.* 8.

VI. An Sacerdotes, ut ſupra, obligati celebrare Miſſam quotidie abſque tamen onere celebrandi per ſe ipſos, poſſint aliquando a celebratione vacare?

Sacra Congregat. Concilii die 18. *Septembris* 1683. *Ad primum*, *& ſecundum reſpondit affirmative*, *concurrente aliqua rationabili cauſa*. *Ad tertium*, *quartum*, *& ſextum negative*, *ad quintum diſtulit reſolutionem*; *lib.* 33. *fol.* 311.

22 Beneficiatus, cui impoſitum eſt onus, ut debeat continue ſingulis diebus Miſſam celebrare, & ſi ceſſaverit eam celebrare, teneatur, v. gr. ſolvere duos Julios pro qualibet Miſſa non celebrata, non poteſt unquam vacare, niſi ſuppleat per alium. Sic decrevit *Sacra Congregat. Concilii* 17. *Septemb.* 1665.

23 Non tenetur tamen neque per alium celebrare tempore infirmitatis non excedentis quindecim dies, ut declaravit *Sacr. Congregat. Concil.* 17. *Novembris* 1695.

24 Ex Concilio autem Provinciali Mediolanenſi ſeptimo *tit. de Miſſis*, Capellanus ſeu Beneficiatus deobligatur a celebrando, & ſupplendo per alium ratione infirmitatis, etiamſi per menſem integrum ægrotet; habentur enim ibi præciſa verba: *Si Capellanus ſaltem per annum functus ſit ſuo munere celebrandi in aliquo loco, ſi etiam per menſem ægrotet, adhuc integram eleemoſynam judicio Epiſcopi accipere poteſt*, & in hoc conſentiunt etiam Doctores magis communiter.

25 Capellanus, qui habet onus celebrandi ſingulis annis unum Anniverſarium triginta, vel quinquaginta Miſſarum pro anima Fundatoris, non tenetur facere celebrare Miſſam cantatam, quia, niſi aliud exprimatur in fundatione, tale Anniverſarium intelligitur de triginta, vel quinquaginta Miſſis privatis eadem die anniverſaria celebrandis juxta mentem Fundatoris. Sic decrevit *Sacra Congregat. Concil.* 13. *Januar.* 1691.

26 Capellanus non tenetur Miſſas celebrare tempore, quo Capitale dotis aſſignatæ eſt otioſum, & infructiferum ſine ſua culpa, ut ſi Capitale dotis, vel legatum relictum cum onere Miſſarum conſiſteret in pecunia in capſa retenta per heredem legantis ſolvenda, vel ſi data ad Cenſum fuerit reſtituta, donec non ſequatur inveſtimentum in bonis frugiferis, vel conſtituatur alius Cenſus frugiferus, Capellanus, ſive Eccleſia, vel alius locus pius, cui fuit injunctum tale onus Miſſarum, non tenetur ex propriis aliis redditibus ad celebrationem ipſarum Miſſarum. Sic decrevit *Sacra Congregat. Concilii* 15. *Septembris* 1677. *& in una Foroſempron.* 7. *Junii* 1687. *ad* 5. *& in una Monopolitana* 8. *Auguſti* 1705.

An habens obligationem, ſive ex heredita- 27
te, ſive ex Legato, ſive alio titulo faciendi celebrare Miſſas, ſi pro ipſis celebrandis tradiderit congruam eleemoſynam Sacerdoti, quem putabat probum, & fidelem; & poſtea dubitet, vel ſciat eas non celebraſſe, teneatur iterum congruam eleemoſynam ſolvere alteri Sacerdoti, qui eas fideliter celebret? La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 149. cum Bardi, & Schilder ibi allegatis, cenſet quod ipſe ſatisfecerit ſuæ obligationi, & non teneatur amplius aliam eleemoſynam ſolvere pro ipſis celebrandis, quia defunctus cenſendus eſt tantum voluiſſe obligare ad dandum ſtipendium, & curandum prudenter quantum in ſe eſt, ut Miſſæ celebrentur: At nos cum diſtinctione reſpondendum cenſemus, Vel enim habens talem obligationem, illam habet ex debito ſpeciei, ideſt ratione rei particularis, ac determinatæ ſibi individualiter relictæ, ſeu traditæ pro faciendo celebrare tot Miſſas, ut ratione determinati vaſis argentei, equi, veſtimenti, libri, & hujuſmodi ad id ſibi traditi, ſeu relicti; Et tunc ſi talem individualem rem tradidit, & conſignavit Sacerdoti probo, & fideli exiſtimato pro ipſis Miſſis celebrandis, quamvis poſtea reſciat ipſas non celebraſſe, non tenebitur ad aliam ſolutionem pro ipſis celebrandis; *arg. l. Argumentum* 20. *ff. Commodati*, *& cap. Unico de Commodato*; & ratio eſt, quia quoties, omni debitoris culpa ſecluſa, res in individuo debita perit, Domino ſuo perit; *l. Lectus* 12. *& l. Quod ſi neque* 14. *ff. de periculo*, *& commodo rei venditæ*, *l. Si dominium* 9. *Cod. de pignoribus*, cum ſimilibus; Vel autem illam obligationem habet ex debito generis, ideſt ratione hereditatis, pecuniæ, tritici, vini, olei, aliarumque rerum ſibi relictarum, aut legatarum, non ſecundum individuam, ac determinatam, ſeu ſingularem ſubſtantiam, ſed ſecundum pondus, numerum, & menſuram; & tunc licet congruam pro ipſis Miſſis legendis tradiderit eleemoſynam Sacerdoti fideliſſimo exiſtimato; ſi reſciat ipſas non celebraſſe, tenebitur ad aliam ſolutionem pro ipſis celebrandis; Et ratio eſt, quia cum talis ſic obligatus, ſit debitor generis, non vero hujus, aut illius individuæ, ſeu ſpecialis materiæ per infidelem Sacerdotem defraudatæ, & conſumptæ, hac ipſa pereunte, durat adhuc ejus obligatio; Genus enim perire non poteſt;

in Decretum [illegible] Con. & [illegible] ponitur. Et ut ita videtur [illegible] Sac. Congregat. Concil. in Albanen. [illegible] Mar. [illegible] apud Theſaurum Reſolutionum Sac. Congregat. Concil. in Reſolutionibus dicti anni [illegible] a nobis ſub verb. [illegible] num. [illegible]. In hoc enim caſu videtur diſtinguendum eſſe, ac de caſu debitoris ex contractu, ſeu re accepta, qui ſi rem debitam, inconſulto creditore, tranſmittat per perſonam fidelem, & ex incuria [illegible] perſonæ fidelis [illegible], vel quocumque caſu ad Dominum non pervenit, aut pereat, tunc ſi debitum ſit determinatum in individuo, ut hoc vas argenteum, hic equus, hæc veſtis, & hujuſmodi, perit ipſi Domino, ſeu creditori, & non debitori, & debitor liberatur ab onere ulterioris, & reiteratæ reſtitutionis; ſecus autem, ſi debitum non ſit determinatum in individuo, ſed ſolum in genere, aut ſpecie, ſeu æquivalenti (*).

28 Miſſa Parochialis applicari debet pro populo ipſorum curæ commiſſo omnibus diebus feſtis, non ſolum a Parochis, ſed etiam a Vicariis [illegible] ad tempus, aut aliàs amovibilibus, Benedictus XIV in Conſtit. incip. Cum ſemper §. [illegible]

29 [illegible] Itaque non obſtante defectu Congruæ, aut qualibet contraria conſuetudine. Idem ibid. §. [illegible]

30 Idem intellige de diebus feſtis, quibus populus Miſſam audire tenetur; Idem ibid. §. 6.

31 [illegible] Diſpenſari tamen poteſt ab Ordinario cum Parochis pauperibus, aut aliis diebus [illegible] applicent Miſſam pro populo. Idem ibid. §. 8.

32 [illegible] Metropolitanæ, Cathedrales, & Collegiatæ Eccleſiæ tenentur quotidie celebrare, & applicare Miſſam Conventualem pro Benefactoribus [illegible] in genere, non obſtante [illegible] conſuetudine in contrarium. Idem ibid. §. [illegible]

33 [illegible] Miſſam cantatam in ſuffragium alicujus [illegible] Benefactorum in genere, [illegible] ſatisfit oneri Miſſæ Conventualis. Idem ibid. §. [illegible] & [illegible]

34 Ubi a Beneficiatis, vel Manſionariis celebratur Miſſa Conventualis, iiſdem ſuppeditatur [illegible] ex [illegible] maſſa, quæ [illegible] tenuitate adeo imminutæ, ut [illegible] habet, poterit ad Congregationem Concilii, quæ ad ſolos dies feſtivos prædictæ Miſſæ applicationem reſtringere poterit; Idem ibid. §. 18. & 19.

Rubricarum mandatis ſuper duabus, & quandoque tribus Miſſis Conventualibus Cathedrales, & Collegiatæ Eccleſiæ diſtricte parere tenentur, eaſque omnes, ubi id conſuetudo obtinuit, applicare pro Benefactoribus; & conſuetudine minime obſtante, applicatio primæ erit Benefactorum ſuffragio reſervata, reliquarum libera, dummodo eorumdem Benefactorum non obliviſcantur in commemoratione defunctorum omnium. Idem ibid. §. 20. 21. 22. 35

Si Canonicus Parochus, aut onere Miſſarum 36 aliàs gravatus Miſſam Conventualem celebret, hanc applicare tenetur pro Benefactoribus in genere, & per alium ſupplere Miſſis, quibus particulariter manet adſtrictus; Idem ibidem §. 15.

* Beneficiatus, cui injungitur a teſtatore 37 celebratio Miſſæ certis diebus non explicata applicatione pro ſe, vel pro aliis, debet illis diebus Miſſam applicare pro Fundatore ejuſdem Beneficii, ut Sacr. Congregatio Concilii ſæpius reſpondit. De Sacrific. Miſſæ lib. 3. cap. 9. §. 2.

Idem dicas, ſi fundator mandaverit orari 38 pro ſe in Miſſa, nam præſumitur nomine orationis applicationem deſignaſſe; niſi tamen ex aliis conjecturis deducatur aliam fuiſſe ejuſdem fundatoris mentem; ut ſi pluribus Capellaniis fundatis, in aliis mandaverit applicationem, in aliis orationem, ut ex reſolutionibus Sacræ Congregationis, ibid. §. 3.

Sacerdos, qui Beneficium poſſidet, in cujus 39 fundatione expreſſe cautum eſt non teneri celebrantem ad applicationem Sacrificii, num poſſit pro applicatione novum ſtipendium exigere, non vetatur; ſed neque reprobatur contraria ſententia id negans, & Decreta Sacræ Congregationis Concilii non apparent. Ibid. cap. 23. §. 7.

Si tamen nihil expreſſum ſit in fundatione 40 ejuſdem Beneficii, quod demonſtret Teſtatorem remittere applicationem Sacrificii arbitrio Sacerdotis, tunc ſemper ſtandum eſt pro obligatione applicationis pro Teſtatore, ut ex decretis S. Congregationis. Ibid.

Sacerdos ratione beneficii obſtrictus bis, vel 41 ter

(*) [illegible] Roman. Theolog. Si inconſulto creditore res tranſmiſſa fuit, non videtur creditori perire, qui [illegible] tranſmiſſionem illam nullo modo conſenſerit; ſed potius debitori, cui tota videtur tranſmiſſio, modusque tranſmiſſionis, & quidquid defectu hujus tranſmiſſionis, vel [illegible] ſubſecutum eſt.

ter ſingulis hebdomadibus celebrare, poteſt anticipare tempus, niſi appareat teſtatorem voluiſſe in qualibet hebdomada bis vel ter celebrari, ne pagus, vel Altaria quædam ſingulis hebdomadibus Miſſa carerent. *Ibib. lib.* 3. *cap.* 8. §. 8.

42 Canonici in Cathedralibus & Collegiatis, qui juxta præſcriptum Rubricæ certis quibuſdam diebus plures Miſſas canere tenentur, an omnes debeant applicare pro benefactoribus, nunquam a Sacr. Congregatione deciſum eſt. *Ibid.* §. 9. *

43 Alia ad rem, quo ad tradita ſupra *num.* 24. Vide verb. *Reſtitutio art.* 4. *n.* 24. 25. 26.

Additiones ex aliena manu.

44 Obligatio celebrandi Miſſam conventualem
de jure ineſt Eccleſiis Cathedralibus, & Col-
legiatis; *cap. Quum creatura, de celebrat. Miſ-*
45 *ſar.* At ſunt plures Eccleſiæ Communicativæ,
quæ ex ſpeciali titulo hac itidem obligatione
46 tenentur. Dubitatum autem fuit, an ſicuti in
Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis, ita &
in Eccleſiis hiſce Communitativis applicanda
47 ſit Miſſa Conventualis pro benefactoribus? Et
affirmative reſpondit Sac. Congreg. Concil. in-
terpres duabus Eccleſiis Communicativis Diœ-
ceſis Præneſtinæ, quæ noviſſime eam hac de
re conſuluerunt ex mandato facto ab Eminen-
48 tiſſimo Epiſcopo in Viſitatione. Et jure me-
ritoque, nam regulariter applicatio haud de-
49 bet eſſe ſejuncta ab applicatione. Accedit,
quod ſi eſt hæc obligatio applicandi in Ca-
thedralibus & Collegiatis, in quibus celebra-
tio Miſſæ conventualis inducta dici poteſt pro
majori cultu ipſarum, potiori jure eſſe debet
in mox dictis Eccleſiis Communitativis, in
quibus minus urget mox dicta ratio.
50 Differunt itaque Eccleſiæ Cathedrales, &
Collegiatæ a Communitativis quoad celebra-
tionem tantum, ſcilicet quod illæ de jure te-
nentur ad celebrationem Miſſæ Conventualis,
51 hæ vero nonniſi ex ſpeciali titulo. Cæterum,
ſi Eccleſiis Communitativis ſit hæc obligatio
ex titulo ſpeciali, eſſe tunc debet & obliga-
tio applicandi non ſecus, ac in Cathedrali-
bus, & Collegiatis, niſi contrarium clare
conſtet.

ARTICULUS IV.

Miſſa quoad locum, in quo poſſit, vel non poſſit celebrari.

Miſſa de jure communi, & ordinarie non 1
poteſt licite celebrari, niſi in Eccleſiis,
vel locis conſecratis, aut ſaltem legitima au-
ctoritate benedictis, *ex Clement.* 1. *Epiſt.* 3.
& ex cap. primo, de conſecrat. diſtin. 1. ubi
habetur; *Miſſarum celebrationes non alibi,
quam in ſacratis Domino locis abſque magna
neceſſitate fieri debere liquet omnibus, canon. Si-
cut* 11. *de conſecrat. diſtinct.* 1. ubi habetur:
*Nec in aliis quam Domino ſacratis locis, ideſt
in tabernaculis Divinis precibus a Pontificibus
delibatis, Miſſas cantare, aut Sacrificia offerre
licet, niſi ſumma coegerit neceſſitas,* & ex Tri-
dentino *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſervandis in
celebratione Miſſarum,* ubi prohibetur Epiſ-
copis, *Ne patiantur privatis in domibus, at-
que omnino extra Eccleſiam, & ad divinum
tantum cultum dedicata Oratoria ab eiſdem Or-
dinariis deſignanda, & viſitanda, Sanctum
hoc Sacrificium a ſecularibus, aut Regularibus
quibuſcumque peragi.* Dicitur notanter *de jure* 2
communi, & ordinarie quia in caſu, quo ma-
gna urget neceſſitas, poſſet a quolibet Sacer-
dote celebrari Miſſa in locis non conſecratis,
nec benedictis, ut tenent communiter Docto-
res, & clare oſtendunt mox citati Canones
cap. 1. *de conſecrat. diſtin.* 1. per illa verba,
abſque magna neceſſitate fieri debere & *cap.* 11.
de conſecrat. diſt. 1. per illa verba *niſi ſumma
coegerit neceſſitas.*

Neceſſitas autem celebrandi extra loca con- 3
ſecrata, ſeu benedicta, ut ſub dio, vel in
privatis domibus, aut in Altari portatili,
& loco cæteroquin honeſto, eſſet tempore pe-
ſtis belli, perſecutionum, & ubi ſine pe-
riculo mortis, aut alterius gravis mali in ſa-
cratis, & benedictis locis celebrari nequit.
Ita etiam, ſi Eccleſiæ eſſent dirutæ, vel ab
infidelibus, ſive Hæreticis impeditæ; *cap. Con-*
cedimus 30. *de conſecrat. diſt.* 1. Similiter in 4
maximo concurſu populi, quem ſacer locus
capere non poteſt, in bello pro exercitu, in
longa peregrinatione per loca Infidelium;
In his enim, & ſimilibus neceſſariis ca-
ſibus de communi Doctorum etiam abſque li-
centia Epiſc. ſi abſens ſit, & difficulter adiri
poſſit, ipſo Jure poteſt quilibet Sacerdos licite

cele-

5 celebrare. (*) Nec poteſt cenſeri, quod Concilium Trident. voluerit prohibere celebrationem extra loca ſacra, & benedicta in his caſibus magnæ neceſſitatis, *quoniam*, ut ſubjungitur *in cap. Sicut* 11. *de conſecrat. diſt.* 1. *Quoniam neceſſitas legem non habet, Et quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum cap. Quod non, de Regul. Juris.*

6 An autem Miſſa poſſit celebrari ſuper navibus in mari, vel flumine? variant Doctores. Negativam ſententiam tenent Paludanus, Sotus, Turrecremata, Joannes de Fribur. Tabiena, Silveſter, Armilla, S. Antoninus, Navarrus, Henriquez, Majolus, Toletus, Azorius, Vaſquez, Suarez, Reginaldus, Bonacina, Coninch, Bartholomæus ab Angelo, Fauſtus, Ledeſma, Zanardus, Camerot. Aſtenſis, Joannes a Cruce, Pitigianus, Homobonus, Filiucius, Molfeſius, Villalobos, Cheliſſcius, Præpoſitus, Graſſius, Pax Jordanus, Tannerus, & alii apud Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 124. *num.* 4. ubi refert hanc negativam ſententiam ſequutam fuiſſe etiam Sacram Congregationem Sancti Officii, quæ ſæpe cenſuit quod Miſſa non permittatur celebrari ſuper navigiis, in navigationibus Indiarum, ut 31. *Jul.* 1607. *&* 2. *Auguſti ejuſdem anni*. Et negata fuit licentia Principi Philiberto, ut celebrari poſſet ſuper triremibus 2. *Septemb.* 1631. Eand. negativam ſententiam tuentur Gavantus *in Theſauro Sacror. Rit. pag.* 1. *tit.* 20. *Littera F.* §. *Numquam in mari*; Rotarius, & alii apud eruditiſſimum P. Merati in addition. ad Gavantum *loc. cit. litt.* X. Antoneil. *de loco legali lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. & alii apud Cardinal. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Conſtit.* 2. *Urbani V. num.* 26. Diana cum aliis *part.* 9. *tract.* 1. *reſolut.* 45. ubi refert declarationem Sacræ Rituum Congregationis *de anno* 1633. qua committitur Epiſcopis, ut prohibeant Sacerdotibus tam ſæcularibus, quam Regularibus, ne id ad praxim deducant. Et ratio ipſorum eſt, quia licet in neceſſitate celebrari poſſit extra locum conſuetum, non licet tamen cum aliquo periculo; In mari autem, vel flumine ſemper adeſt periculum effuſionis ſanguinis, quia licet tranquillum, poteſt de repente ventis commoveri.

Affirmativam autem ſententiam defendunt, præſertim exiſtente mari tranquillo, & nullo extante periculo effuſionis ſanguinis, aut amotionis Hoſtiæ ex vento, Durandus, Sa, Major, Granadus, Scortia, Layman, Gaſpar Hurtadus, Marchinus, Palaus, Caſpenſis, Averſa, Machad., Cardinalis de Lugo, Franciſcus de Lugo, *lib.* 5. *de Sacrament. cap.* 6. *quæſt.* 1. *n.* 9. *&* 14. ubi teſtatur ſe in navigatione ad Indias in navi celebraſſe; Fagundez *præcept.* 1. *Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 15. teſtans de praxi quo ad eos, qui navigant ad Indos; Leander, & alii apud Pignatell. *loc. cit. num.* 1. ubi ex Fagundez *loc. cit.* refert, quod re diu & mature diſcuſſa, fuit hujuſmodi privilegium celebrandi ſuper Altari portatili in navibus conceſſum a Clemente VIII. & Paulo V. omnibus navigantibus ad Indias. Eamdem affirmativam ſententiam ſequuntur Schiara, Giribaldus, & alii apud P. Merati *loc. cit.* apud Felicem Poteſtat. *tom.* 3. *part.* 1. *num.* 319. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 255. *&* 261. Dianam *part.* 5. *tract.* 3. *reſolut.* 40. *& part.* 1. *tract.* 9. *reſolut.* 45. & apud Dandin. *de ſuſpectis de Hæreſi cap.* 3. *ſect.* 1. *ſubſecut.* 4. *num.* 15. *& ſeq.* Item Verricel. Coton. & alii apud. Card. Petra *loc. cit. num.* 27. ubi ipſe dicit, quod nullo jure prohibetur Miſſæ celebratio ſuper aquas, nec navis locus eſt tanto Sacrificio indignus, & plura refert extare antiquitatis documenta, quibus conſtat non tantum pluries in mari Miſſas celebratas fuiſſe, ſed continuo ſuper naves Euchariſtiam deferri olim ſolitum fuiſſe, ut habetur ex Baronio *ad ann.* 57. 404. *&* 800. ex Surio de S. Ludovico *ad diem* 25. *Auguſti*, & ex S. Gregorio, S. Ambroſio, & Metaphraſte; Verric. *de Apoſtol. Miſſion. tit.* 7. *quæſt.* 133. *n.* 9. Paſqualigo *de Sacrificio novæ Legis quæſt.* 471. *n.* 3. *& ſeq.* & ex S. Antonino *part.* 2. *cap.* 2. *tit.* 14. §. 2. de S. Vulfranno Archiepiſcopo Senonenſi. 7

Hinc concludendum videtur, quod ſi conſtet de ſupradicta conceſſione facta a Clem. VIII. & Paulo V. omnibus navigantibus ad Indias, & de ſic obſervata antiqua praxi, ſit id permittendum etiam in quacumque alia longa navigatione ſuper magnis navibus, in quibus tranquillo mari, & ſereno Cœlo, teſtibus peri- 8

(*) *Nota Rom. Theologi*. Concurſus populi cauſa ſufficiens non eſt, ut extra ſacrum locum Sacerdos celebrare poſſit ſine diſpenſatione Superioris Eccleſiaſtici, qui a lege eccleſiaſtica, quæ ſacrum in loco ſacro fieri jubet, Sacerdotem abſolvat. Hoc enim in caſu pars illa populi, quæ ingredi locum ſacrum non poſſet, vel extra Eccleſiam conſiſtere animo ſatisfaciendi præcepto de Miſſa audienda deberet, vel ſi id facere non poſſet, non teneretur audire Miſſam.

ritis, nullum adeſt periculum effuſionis ſanguinis, aut amotionis Hoſtiæ ex vento; & in ipſis nedum reperitur locus decens pro Sancto Sacrificio, ſed ſolet etiam adeſſe Capella magnifice ornata, & periculo effuſionis ſanguinis, ex improviſa, & repentina maris commotione facile occurri poteſt a nautarum peritia, aut aſſiſtentia alterius Sacerdotis, vel Diaconi, qui poſt conſecrationem firmiter teneant calicem; Unde quamvis prædicta conceſſio Clementis VIII. & Pauli V. aſſeratur facta ſolum pro navigantibus ad Indias, poteſt tamen habere locum pro omnibus navigantibus ad quæcumque loca in dictis magnis navibus, quia cum talis facultas, ſeu licentia ſupponatur petita ratione difficultatis, ſeu dubii, quod non liceret celebrare in navibus ſtante periculo effuſionis ſanguinis, dum fuit conceſſa, fuit potius quædam declaratio, quod liceat in dictis navibus celebrare, atque adeo non adſit periculum effuſionis Sanguinis; Sicque ſi non adſit periculum, ſit licitum omnibus navigantibus ad quemcumque locum, quia alias adeſſet æqualis neceſſitas ſufficiens pro omnibus, puta pro audiendo Sacro, præſertim diebus feſtivis, pro miniſtrando Viatico, & pro ſolatio ſpirituali nautarum, & rectorum. Ubi enim eadem eſt ratio, eadem eſt juris diſpoſitio; *Leg. ideo* 27. *ff. de Legibus*, *leg. Illud* 32. *ff. ad Leg. Aquiliam*, *& capit. Inter corporalia* 2. *de translatione Epiſcop.* maxime ſtante ſupradicta praxi, & conſuetudine, quæ eſt optima Legum interpres, textu expreſſo *in Leg. Si de interpoſitione* 38. *ff. de Legibus*, *cap. Cum dilectus* 8. *de conſuetudin.* & conſuetudo legitima ſemper eſt obſervanda, *Leg. de quibus* 32. *ff. de Legib. Cum tanto* 11. *de conſuetud.* cum ſimilibus.

9 Si autem non conſtet, prout valde dubitat Cardin. Albitius *de inconſtantia in Fide c.* 34. *num.* 171. apud Cardinal. Petra *loc. cit. n.* 30. de ſupradicta Pontificia conceſſione, & praxi, ac conſuetudine, recurrendum eſt ad Summum Pontificem pro obtinendo ad id ſpeciale Indultum, prout noviſſime obtinuit in ſimili recurſu Sacra Hieroſolymitana Religio, quæ non obſtante quod habuiſſet privilegium Altaris portatilis, nihilominus petiit ſpeciale Indultum celebrandi in ſuis magnis navibus, occaſione longæ navigationis in alto mari contra Infideles, & prævio voto *Sacræ Congregat. Concil. ſub die* 13. *Martii* 1706. cum clauſulis, ut Breve poſſit expediri per Sanctitatem ſuam cum conceſſione petitæ facultatis celebrare faciendi Miſſam, dummodo naves ſint enunciatæ qualitatis, & celebratio fiat dumtaxat tempore, quo mare eſt tranquillum, & Cœlum ſerenum, & cum aſſiſtentia alicujus Sacerdotis, ſeu Diaconi, itaut adeſſe non poſſit periculum effuſionis ſanguinis in dicta celebratione, Clemens XI. dictum petitum privilegium benigne conceſſit 22. *Martii ejuſdem anni* 1706. *Conſtitut. incipient. Exponi Nobis*, quæ eſt 26. *in prima parte ejus particularis Bullarii*. Conſimile litterale Indultum fuit conceſſum anno 1706. pro navibus Hiſpaniarum, & anno 1716. pro Trirem. Claſſis Pontificiæ, ut refertur *in tom. 1. Theſaur. Reſolut. Sacræ Congregat. Concil. in Civitatis Caſtellanæ in fine pag.* 62. impreſſo Venetiis apud Joan. Baptiſtam Recurti. Simile Indultum pariter fuit conceſſum *anno* 1702. Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo D. Tournon Legato Apoſtolico ad Regnum Sinarum, teſte Eminentiſſimo Cardinali Petra *loc. cit. num.* 31. Qui tamen *ibidem num.* 39. allegat Cardin. Albitium *de Inconſtantia in Fide c.* 34. *num.* 131. aſſerentem, fuiſſe olim paſſim denegatum tale privilegium, & adducentem plures caſus denegationis, quamvis noſtris hiſce diebus videatur cum debitis cautelis facilius concedi.

10 Epiſcopi, & Majores Prælati, etiamſi eſſent Cardinales, non poſſunt concedere facultatem celebrandi in locis non ſacris, & non benedictis. 11 Immo nec ipſi poſſunt celebrare extra domum propriæ habitationis in domibus laicis ſive propriæ, ſive alienæ Diœceſis, non obſtantibus antiquis eorum privilegiis, quæ quantum ad hoc ſunt totaliter abrogata, ex *noviſſimo Decreto Clementis XI. edito* 15. *Decembr.* 1703. juxta tamen poſteriorem declarationem allatam ſub verb *Oratorium numer.* 70. Vide *ibi*. 12 Vi cujus Decreti non poſſunt hodie Regulares, etiam quantumvis olim privilegiati, celebrare ubivis, in Altari portatili, nec in aliqua domo privata, aut alio loco non ſacrato, vel benedicto, niſi adſit ſpecialis conceſſio, aut novum privilegium Papæ, quia Pontifex omnia privilegia alias eis conceſſa totaliter abrogat in hoc ſuo noviſſimo Decreto, quod ad litteram habes per extenſum ſub verb. *Oratorium*. Vide *ibi*, ubi multa ad rem.

13 Regulares an poſſint in propriis Conventibus, & extra Conventus in Grangiis, & Domibus ruralibus habere Oratoria privata, & ibi celebrare? & an alii ibi celebrantes, & Miſſam audientes ſatisfaciant præcepto audiendi Sacrum? Vide verb. *Oratorium a num.* 72. *ad* 78.

Non

14 Non celebrans Miſſas in loco deſignato v. g. in Eccleſia, vel altari convento, vel ex pacto, vel ex Teſtamento, ſi hoc faciat abſque juſta & rationaaili cauſa, peccat mortaliter, quia in re gravi non adimplet voluntatem, & intentionem paciſcentis, vel Teſtatoris, nec præſtat id, ad quod fuit electus, & aſſumptus,
15 ut tenent communiter Doctores. Si vero hoc faceret ex rationabili, & juſta cauſa, ut ſi Altare eſſet dirutum, vel Eccleſia in alium locum translata, tunc non peccaret quia non eſſet amplius in poteſtate Sacerdotis ibi celebrare; tenetur tamen celebrare in Eccleſia, Capella, ſeu Altari translatis, quia locus translatus ſuccedit in omnibus Juribus ad locum, a quo facta fuit translatio, per textum *in cap. Et hoc diximus 16. q. 6.*
16 Sive tamen non celebret in loco convento, & deſignato cum juſta, ſive abſque juſta, & rationabili cauſa, non tenetur iterum in eodem Altari, vel Eccleſia celebrare, aut ad aliquam reſtitutionem, ut compenſet Sacrificia alibi celebrata, quia non privavit paciſcentem, ſeu Fundatorem fructu Sacrificii, id enim, quod paciſcens, ſeu Fundator intendit principaliter, eſt fructus Sacrificii pro ſe, & ſuis, & minus principaliter, & quodammodo acceſſorie, cultus Dei, vel Sanctorum in tali Eccleſia, vel Altari; fructum autem Sacrificii conſequitur, ſive Sacerdos celebret in illo, ſive in alio loco, & ſolum ſi alibi celebret, ceſſat cultus in tali loco. Omiſſio autem hujuſmodi cultus, cum ſit ſolummodo contra virtutem Religionis, & non contra Juſtitiam, non poteſt obligare ad reſtitutionem, ut tenet Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. tom. 2. allegat. 24. num. 36.* cum Paſſerin. Fraxinell. Bonacina, Gavant. March. Roſignol. & aliis magis communiter (*).
17 Miſſarum onera relicta in determinata Eccleſia, ſeu Capella non poſſunt alio transferri abſque Sedis Apoſtolicæ licentia, *ex S. Congr. Concilii in Hiſpalenſ. 30. Septemb.* 1650. *& in*
18 *Brixienſ.* 1. *Decemb.* 1685. Immo neque Nuncius Apoſtolicus poteſt concedere Indultum, quod Miſſæ celebrandæ in loco a Teſtatore deſignato, alibi celebrentur. *Sac. Congr. Concil.*
19 *in Gienen.* 18. *Auguſti* 1603. Alias translatio eſſet nulla, quamvis fieret auctoritate Executorum Teſtamentariorum, qui talem facultatem expreſſam non haberent; *Ead. S. Cong. Concil. in Dertbonen.* 4. *Junii* 1710. quia cum ſit actus commutationis voluntatis, non poteſt fieri ab inferiori, niſi ageretur de translatione proviſionali facta auctoritate Epiſcopi ob aliquam rationabilem cauſam, v. gr. ſi locus determinatus eſſet impeditus, vel Eccleſia diruta, nam tunc non commutatur voluntas, ſed ex legitima, & juſta cauſa alteratur in re accidentali, quod ab Ordinario fieri poteſt vigore facultatis ſibi traditæ a Concil. Trident. *ſeſſ. 22. de reformat.*

Miſſæ ad ſatisfaciendum eleemoſynis alicui Eccleſiæ traditis non ſunt celebrandæ per exteros, ubi commode poſſunt ſatisfieri per Sacerdotes ejuſdem Eccleſiæ; *S. Congregat. Ep.* 28. *Januar.* 1606. & S. Congregat. Viſitationis Apoſtolicæ 24. Maii 1712. teſte Urſaya tom. 3. diſcept. 23. num. 5. & 6. Et Generales Ordinum non poſſunt ſua propria auctoritate celebrari facere in Monaſteriis aliarum Civitatum, Provinciarum, & Regnorum etiam extra Italiam, quantitatem Miſſarum, pro quibus uni tantum Eccleſiæ fuerunt elargitæ eleemoſynæ. Hoc enim tamquam abuſum eſſe tollendum cenſuit *Sacr. Congregat. Concil. in una Regularium* 17. *Auguſti* 1647. apud Paſcuccium *part. 2. til. de Miſſæ Sacrificio pag.* 45. *vel* 27. *juxta impreſſionem Romanam, vel Venetam.* 20

Miſſæ relictæ a Teſtatore, ut celebrentur in determinata Eccleſia Regularium, ex deciſione *S. Congreg.* 16. *Novembr.* 1657. ſunt celebrandæ ab ipſis Regularibus, nec poſſunt heredes pro ſuo libito pro tali celebratione deputare Sacerdotes ſæculares, vel alios Regulares, etiamſi Teſtator non expreſſerit, per quos eſſent celebrandæ. *Sac. Congreg.* ſunt verba Congreg. relata a Nicolio *lucubrat. canon. lib. 3. tit. 31. de Regularibus num.* 15. *attentis narratis: cenſuit præfatos heredes non poſſe pro ſuo libito, Oratoribus invitis, deputare pro prædicta celebratione Miſſarum in eorum Eccleſia Sacerdotes Sæculares, ſeu alios cujuſcumque Ordinis Regulares, ſed omnibus præferendos eſſe eoſdem Oratores, quatenus ipſis Miſſis ſatisfacere non recuſent, quibuſcumque non obſtantibus.* 21

Ex poſt vero contra aſſertionem Nicolii fuit nuper editum, ut refert Monac. *part. 1. tit. 10. formul. 19. num.* 18. aliud decretum *a Sacr. Congreg. Concil. in Maceraten.* 15. *Martii* 1692. con- 22

(*) *Nota Romani Theologi.* Difficultas tamen eſſe poteſt, ſi non celebretur in Altari privilegiato juxta mentem largientis Eleemoſynam; tunc enim contra juſtitiam peccaſſe videtur Sacerdos, qui in non privilegiato celebraverit; ac tenere videtur ad iterum celebrandum in privilegiato.

contra Patres Minores Conventuales Terræ Montis Miloni, & ſuit deciſum, electionem Capellani pro celebratione Miſſarum in Eccleſia eorum Regularium per Teſtatorem non factam, ſpectare ad heredes, non obſtante opinione Nicolii, & ſic iterum declaravit *Ead. Congr. Concil. in Romana* 1. *Decembr.* 1708. apud Monacell. *tom.* 4. *in ſupplement. ad tom.* 1. *num.* 192.

23 Et ſi Regulares nollent conſentire nec, commodum, & patientiam præſtare Sacerdoti Sæculari deputato pro tali celebratione Miſſarum, tunc conceditur oneris translatio ad aliam Eccleſiam, prout *Sacr. Congr. Epiſcop.* indulſit *in Nullius Caſtri Durantis* 11. *Apr.* 1615. *in Burgo S. Sepulcri* 7. *Octob.* 1617. *& in una Venetiarum* 24. *Sept.* 1639. *Sac. Congr. Concilii cenſuit, dum Regulares non conſentiunt, Miſſas a Teſtatore relictas per Sæculares in Regularium Eccleſia celebrandas ibidem celebrari, poſſe alibi celebrari, de licentia Ordinarii*; noviſſime tamen *S. Congr. Concil.* in Romana oneris Miſſarum 17. Nov. 1731. ad 1. dub. An Religioſi Eccleſiæ S. Franciſci ad Ripam præferri debeant in celebratione Miſſarum, vel potius ſit in libero arbitrio Heredis deputare quoſcumque alios Sacerdotes? Cenſuit juxta votum Eminentiſſ. Vicarii *Miſſas eſſe celebrandas a Religioſis S. Franciſci*. Quod iterum confirmavit die 12. *Januarii* 1732. & inſtante adhuc herede, ac propoſito dubio *an ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu &c.* die 22. *Martii* 1732. *ead. Sac. Congr. Concil.* reſpondit: *In deciſis, & amplius;* non obſtantibus decretis contrariis allatis ab herede *in Romana* 15. *Januar.* 1639. *& in Maceraten.* 15. *Martii* 1692. Et idem cenſuit ead. *S. Congreg. Concil. in Mediolan. celebrationis Miſſarum* 12. *Maii* 1736. ubi propoſito dubio: *An pro celebratione Miſſarum in Eccleſia S. Mariæ Paradiſi debeant eligi Religioſi ejuſdem Eccleſiæ, vel potius ſit in arbitrio heredis deputare alios Sacerdotes?* reſpondit *Affirmative quoad primam partem, & Negative quoad ſecundam*. Et hoc non obſtante, quod Vicarius Generalis in civilibus confirmans interpellationem ab Adminiſtratoribus conſervatorii vulgo nuncupati *del Roſario* declaraverit in ſententia auditis partibus edita, eoſdem Fratres S. Mariæ Paradiſi Tertii Ordinis S. Franciſci *deſiſtere debere a celebranda Miſſa quotidiana diſpoſita in ejus teſtamento a q. Magdalena Galimberta ab ea die in antea, non obſtantibus deductis per dictos Patres*. Et pluries jam ſic cenſuerat *ead. Sac. Congreg. Concil.* & ſignanter in *Romana Eleemoſynæ Miſſarum*, 5. *Sept.* 1716. in *Regien.* 5. *Auguſti* 1719. *in Bituntina Miſſarum* 19. *Nov.* 1729. Et quidem ſic cum omni rationabili, ac juſto fundamento, quia in ſimilibus caſibus, non dicitur electa Eccleſia ſolum ratione ſui, ſed potiſſimum ratione pertinentiæ ad Perſonas ſeu Regulares, itaut potius videantur contemplatæ Perſonæ, quam locus, & potius favore Perſonarum electus ſit locus, quam favore ipſius loci, juxta id quod habetur *Machab.* 11. *cap.* 5. *num.* 19. ibi: *Verum non propter locum gentem, ſed propter gentem locum Deus elegit*. Immo ex hac reflexione alia inſurgit potiſſime conjectura, quod pii Teſtatores relinquendo Miſſas celebrandas in Eccleſiis Regularium, ultra Sacrificii fructus, voluerint etiam conſulere indigentiæ eorumdem Regularium, ut plurimum Mendicantium, & ſic uberius ſuffragium aſſequi, obtinendo ſcilicet non ſolum fructus Sacrificii, ſed etiam remunerationem Caritatis in pauperes Religioſos exercitæ, ut in ſpecie obſervant Paſqualig. *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 2. *q.* 1145. *num.* 5. adduct. in expoſitione cauſæ in *d. Romana oneris Miſſarum*, *verſ. At pro Religioſis* apud Theſaurum *Reſolutionum Sac. Congr. Conc. tom.* 5. aliique plures allegati ad id per Paſſerin. *de ſtatu homin. tom.* 2. *q.* 178. *n.* 1189. *in fine*, & Capon. *diſcept.* 196. *n.* 11. Unde, ut aſſerit eruditiſſimus Pitonius Epiſcopus Imeriæ, & Benedicti XIII. Auditor *part.* 1. *diſcep.* 2. *num.* 12. *iniquum videtur, quod heres velit mittere alios Sacerdotes ad celebrandum in aliena Eccleſia, illiſque dare eleemoſynam manualem, quando hujus eleemoſynæ capaces ſunt ipſi Fratres* (id eſt Minores de Obſervantia de quibus ibi loquitur) *& veniunt præferendi omnibus extraneis, tum ratione præcepti Teſtatoris, tum ratione loci, in quo exiſtunt*, juxta text. *in Can. quia Sacerdotes* 13. *cauſ.* 19. *qu.* 1: *Rot. Rom. in Placentina prætenſæ Collegialitatis* 20. *Junii* 1695. §. *Præcipue, coram R. P. D. Scotto*.

In ſuis Eccleſiis non licet Regularibus admit- 24
tere Sacerdotes Sæculares ad Miſſam celebrandam contra prohibitionem Epiſcopi. *Sac. Congreg. Concilii in Bononienſ.* 2. *Junii* 1620. *&*
in Limana 29. *Januar.* 1633. Et Sacriſtæ, ſeu 25
Præfecti Eccleſiarum Regularium adſtringi poſſunt ad non permittendam celebrationem Sacerdotum Sæcularium, niſi exhibita Ordinarii licentia. *Sacra Congr. Concilii in Neapolitan.* 17. *Auguſti* 1630.

Presbyteri, qui Capellani non ſunt, poſſunt 26
prohiberi, ne accedant ad celebrandum in Eccleſiis

[illegible] Monialium etiam Regularibus ſubjecta-rum, vel alias exemptarum, quia talis acceſſus pertinet ad cuſtodiam clauſuræ, ſuper qua Epiſcopus invigilat, & juriſdictionem indiſcriminatim exercet, ut reſpondit *Sacra Congreg. Conc. in Hieracenſ. Viſitationis 26. Januar. 1692.*
27 *in reſponſione ad ſeptimum*. Capellanus autem ſufficit, quod approbetur a Superiore Monaſterii, ut *in dicta Hieracenſi in reſponſione ad nonum*.

28 In Eccleſiis Monialium non debent Regulares celebrare Miſſas abſque licentia Epiſcopi, & ſi in illis ex diſpoſitione Teſtatoris onus habent celebrandi, onus transferatur ad eorum Eccleſiam, prout laudando proviſionem *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. reſcripſit Patriarchæ Veneto 15. Junii & 8. Auguſti 1592.*

29 Miſſa non eſt celebranda in Eccleſia polluta; *cap. Propoſuit, ac ſeq. de conſecratione Eccleſiæ*. Hinc Rubricæ Miſſalis *titulo de defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus*, ſic habent: *Si, Sacerdote celebrante, violetur Eccleſia ante Canonem, dimittatur Miſſa, ſi poſt Canonem, non dimittatur*. Incipit autem Canon poſt dictum *Sanctus* ab illis verbis: *Te igitur Cle-*
30 *mentiſſime Pater* &c. Celebrans vero in Eccleſia polluta, licet peccet graviter, nullam tamen Cenſuram, vel Irregularitatem incurrit,
31 cum hæc in Jure ſtatuta non reperiatur. Miſſa non eſt celebranda in loco interdicto, & ibi celebrans ſit Irregularis, *c. De Clerico excommunicato, cap. Poſtulaſtis §. Quæſiviſtis, de Cleric. Excomm. in 6. c. Is qui §. Is vero*.
32 Nec poteſt celebrari in loco, in quo ſepultus eſt Paganus, ſeu Infidelis, *cap. Eccleſia de*
33 *conſecr. diſt. 2.* Nec ubi ſepultus eſt excommunicatus vitandus, juxta illam Regulam: *Quibus non communicamus vivis, nec communicamus defunctis, cap. Sacris, de Sepulturis*.
34 Poterit tamen ibi celebrari, ſi inde extrahantur cadavera, & Eccleſia conſecretur, vel benedicatur. *De conſecratione, cap. Eccleſia, in qua diſt. 27.*

35 Miſſæ in Eccleſiis Regularium, iſtis renuentibus, celebrari non poſſunt a Capitulo. *Sacr. Congragatio Conc. in Nullius Caſtellanæ 29. Auguſti 1722. & 30. Januar. 1723.* apud Urſayam *in Miſcellan. Sacro & profano lit. M. num. 241.*

36 Miſſæ celebrandæ ex eleemoſynis a Confraternitate collectis, debent in Eccleſia ejuſdem Confraternitatis, non autem in Parochiali, celebrari. *Sac. Congr. Concil. in Bononien. 15. Maii 1728. ad XII. dub.*

Miſſæ celebrandæ ſunt in Eccleſiis per Teſtatorem deſignatis, ſub pœnis arbitrio Ordinarii. *Sac. Congr. Concil. in Bergomen. 10. Julii 1728. ad 2. dub.*

Si autem a Teſtatore relictæ fuerint Miſſæ abſque ſpecificatione Eccleſiæ, in ſepulcrali Eccleſia celebrari debent. Abbas *Conſil. 99. per tot. lib. 2.* Paſqualig. *de Sacrific. novæ Leg. quæſt. 1000. ſub num. 7. & ſeq.* Rodriquez *quæſt. regul. tom. 4. cap. 151. verb. Miſſa ſub num. 3.* Idque obtinuit, tum quia illa Eccleſia ſupra ceteras, utpote magis correlativa ad animam defuncti, prædilecta cenſetur. Ventrigl. *in Prax. q. 1. annotat. 28. §. 1. ſub n. 34.* Tiraqueil. *de privileg. piæ cauſ. q. 17. ſub n. 16.* Mantica *de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 9. ſub n. 6.* Tum etiam ſummæ æquitatis ſuadet ratio, ut illa Eccleſia, quæ ſuſtinet ſervitutem ſepulturæ, exinde celebrationis Miſſarum ſentiat commodum, ut pluribus relatis dixit Rota *in Romana celebrationis Miſſarum coram Calcagnino 15. Junii 1732.* apud Scarfantonum *ad Ceccoperium part. 3. in fine deciſ. 22. ſub n. 4. & 5. & a num. 30. ad 32.* Et ad hoc facit aperte Conſtitutio noviſſime edita a Benedicto XIV. incip. *Quanta cura* per extenſum allata ſupra *art. 1. num. 16.* 38

Miſſarum celebrationem debent Sacerdotes in libro in Sacriſtia aſſervato ſcribere. *Sacr. Congreg. Concil. in Maceraten. 14. Maii 1729. ad 2. dub.* 39

Miſſæ in ea Eccleſia & loco celebrari debent in quibus voluerunt ii, qui eleemoſynas erogarunt; Bened. XIV. cit. Conſtitut. 22. §. 2. ubi dicit, quod in illa potius Eccleſia Miſſas eſſe celebrandas quiſque vult, ad quam religionis & pietatis ſtimulis ductus eleemoſynas confert. Aut in qua quiſpiam fortaſſe tumulatus eſt, quam in alia Eccleſia ſibi prorſus ignota. 40

Miſſas extra Eccleſias celebrari nequit extra caſum neceſſitatis. Idem Conſtitut. 89. incip. *Inter omnigenas §. 22.* 41

Miſſa celebrari permittitur cum opportunis cautelis ſuper triremibus Militiæ S. Joannis Hieroſolymitani. Idem Conſtitut. 41. incip. *Exponi*. Vide verb. *Hieroſolymitani Milites*. 42

Item ſuper triremibus Pontificiis. Idem Conſtit. 25. incip. *Exponi*. 43

* Quamvis a Sacra Congregatione ſæpius deciſum fuit, in Oratoriis publicis ſitis intra fines Parochiæ juris non eſſe Parocho prohibere, ne Miſſæ celebrentur ante Miſſam Parochialem; ſi tamen Epiſcopus in Synodo id prohibeat, ne populus retrahatur a Miſſa Parochiali, & concione, conſtitutio illa valet, 44

& Epi-

& Epiſcopo parendum eſt. *De Synodo Diœc. lib.* 11. *cap.* 14. §. 7.

45 In Oratoriis privatis, in quibus pro infirmo conceditur unica Miſſæ celebratio, die Natalis Domini fas eſt tres Miſſas ab eodem Sacerdote celebrari, ut ex Decretis S. Congregationis, *ibid. lib.* 3. *cap.* 4. §. 8.

46 Epiſcopi quanquam non habeant amplius facultatem concedendi licentiam, ut in Oratoriis privatis celebretur, adhuc tamen poſſunt in ſuis domibus privatum Oratorium habere, & permittere aliis Sacerdotibus, ut in eo celebrent; ut ex Decretis Sacr. Congregat. *ibid. cap.* 6. §. 2.

47 Hæc etiam celebratio præſtari rite ibidem poteſt etiam abſente Epiſcopo; atque ibi audientes Miſſam quicumque fideles præcepto Eccleſiaſtico ſatisfaciunt. Denique quod hic dicitur de Epiſcopis, valet etiam pro Cardinalibus non Epiſcopis. Animadvertendum eſt tamen, valere hæc pro Oratoriis Epiſcopi in ſuis domibus, in quibus certus fixuſque locus eſt aſſignatus. *Ibid.* §. 6.

48 Si Miſſa omnino celebranda ſit, nec poſſit in templis, vel etiam in Oratoriis privatis, licet illam celebrare in loco non indecenti, quicunque tandem ille ſit, ut planum fit exemplo Capellanorum in Caſtris; eorum etiam qui per infidelium regiones iter faciunt, & etiam in littore maris reſpectu navigantium. *Ibid.* §. 7.

49 Ut celebretur Miſſa in Mari peculiare privilegium requiritur, nec ſufficit clauſula generalis, qua facultas fit celebrandi *in loco honeſto & tuto*. Non conceditur autem, niſi cum conditione, ut tutum ſit navigium, longe abſit a littore, tranquillum ſit mare, ac tandem aſſiſtat celebranti alter, vel Sacerdos, vel Diaconus. *Ibid.*.

50 In templo polluto celebrans Sacerdos, quamvis peccet graviter, ut ex *cap. Is qui*, *de ſent. excom. in* 6., nullam tamen pœnam incurrit, cum nulla ſit in jure expreſſa, quin nec deſunt, qui credant eum minime peccare, ſi adſit Epiſcopi conſenſus. Viciſſim autem irregularitatem Summo Pontifici reſervatam incurrit, qui in loco interdicto celebrat, ut ex eod. *cap. Is qui*, *ibid. lib.* 3. *c.* 7. §. 4. *

Additiones ex aliena manu.

51 Plures hic quæſtiones expendendæ ſunt de Capellano, qui celebrare haud valet in loco a Teſtatore deſignato; quæritur primo, an celebrare alibi teneatur? Teneri ſentiunt Hurtad. *part.* 1. *reſol. moral. tract.* 2. *cap.* 4. *reſol.* 11. *num.* 105. *& ſequent.* Monet. *de commut. ultim. volunt. cap.* 10. *quæſt.* 5. *num.* 242.
52 At alii ita diſtinguunt, quod videlicet, ſi Teſtator voluit applicationem, teneatur alibi celebrare, ſi autem cultum ejus Altaris, aut commodum Populi voluit, nequaquam celebrare alibi teneatur; Barboſ. *de offic. & Poteſt. Epiſcop. part.* 1. *alleg.* 24. *num.* 35. Cardinalis Lugo *diſput.* 21. *de Euchariſtia ſect.* 18. *verſicul. Si tandem*.

53 Standum & ego cenſeo huic diſtinctioni, dummodo tamen clare conſtet, quod cum Teſtator voluit cultum Altaris, commodumve Populi, noluit applicationem; idque poteſt Teſtator velle ſimul cultum Altaris, vel commodum Populi, & applicationem; Paſqualig. *de Sacrif. Miſſ. tom.* 2. *quæſt.* 1147. *n.* 4. qui una docet quando clare conſtare dici poſſit voluiſſe Teſtatorem applicationem.

54 Secundo quæritur, an obligatio celebrandi Miſſam quotidianam in Eccleſia Regularium, ſequatur ipſos, ſi ſe transferant ad aliam Eccleſiam?
55 Sequi tenent & quidem etiamſi fuiſſet expreſſa Eccleſia, cum nomine proprio, & abſque expreſſione pertinentiæ ad Regulares, immo etiam cum verbis perſonalitatem denotantibus, Marchin. *de Sacram. Ordin. tract.* 3. *part.* 2. *cap.* 24. *num.* 3. Paſqualig. *de Sacrific. Miſſ. tom.* 2. *quæſt.* 1144. *num.* 1. *& plur. ſequent.* ubi quod id, quod dictum eſt de Eccleſia Regularium, locum habet in quovis alio Collegio, ſeu Communitate, cui idem onus ſit injunctum.

56 Tertio de Capellaniis erectis in Eccleſia Regularium, quæritur, an transferantur ad aliam Eccleſiam, quando Regulares mutant Eccleſiam?
57 Videndum, an Capellania ſit ſæcularis, nec ne? Si ſit ſæcularis, rurſus videndum, utrum Eccleſia in qua eſt erecta Capellania, ſit erecta abſque ullo reſpectu ad Regulares, an cum reſpectu ad ipſos. Priori autem caſu non transfertur; poſteriori vero caſu transfertur. Si autem Capellania non ſit ſæcularis, indiſtincte transfertur; Paſqualig. *de Sacrific. Miſſ. tom.* 2. *quæſt.* 1146. *per tot.*

58 Quarto quæritur, an diſponente Teſtatore, quod Miſſa celebretur in Altari alicujus Imaginis; poſſit in alia Eccleſia celebrari, ſi ii quibus eſt commiſſa celebratio ad aliam Eccleſiam ſe transferant?
59 Sunt qui autumant, quod ſi transferatur imago ad novam Eccleſiam, transferatur & celebratio Miſſarum; ſi autem non transferatur imago, nec transferatur Miſ-

ſa-

ſarum celebratio. Hurtad. [illegible] *reſolut. mor.* [illegible] *2. cap. 2.* [illegible]

60 Hanc vero opinionem amplectendam inſinuat Paſerinus, *de Legat. Miſſ. tom. 2. queſt.* [illegible] ſi Teſtator primo diſponit, quod Miſſa celebretur in altari, in quo ſpeciali cultu imago aliqua colitur, & deinde onus celebrandi imponit Regularibus, alitèr ad quos pertinet Eccleſia, non tam ſi contemplatur interveniens Eccleſiæ, quam in eorum perſonam [illegible] directum Legatum Miſſarum, & deſtinatio operis adiecta in conſequentiam, ad celebrationem etiam ex devotione diſponentis erga aliquam imaginem.

61 De quæſtione demum, quam tractat *Auctor n. 23. ad* [illegible] videlicet, an Miſſæ celebrandæ in Eccleſia Regularium, debeant ab ipſis celebrari, excluſis Sacerdotibus ab Herede

62 deputandis, aliquid etiam dicendum. Male autem *Auctor* abſolute ſentit celebrari eas deberi

63 a Regularibus. Diſtinctio enim in hac materia recepta eſt, quod aut Legatum celebrationis Miſſarum directum eſt in Eccleſiam, ut ſi Eccleſiæ ipſi relicta ſit aliqua ſumma pro Miſſarum celebratione, & tunc in hoc caſu heres poſſet arbitrio deputandi Sacerdotes pro cele-

64 bratione Miſſarum. Aut vero Legatum celebrationis Miſſarum directum eſt in Heredem, ut puta ſi Heredi injunctum ſit, ut Miſſas in Eccleſia illa celebrari faciat, & in hoc ſeparato caſu in ipſius Heredis arbitrio eſt ſeparare Sacerdotes pro Miſſarum celebratione, ut diſtinguit Cardinal. de Luca *de Legat.* [illegible] *diſcurſ.* [illegible] & hanc diſtinctionem ſecuta fuit Sac. Congregatio Concilii in *Tarvinen. celebrationis Miſſæ quotidianæ 20. Maii 1725. ad primum dubium.*

Reſponſio Auctoris.

65 Additur hic ſub num. 62. dicit: male autem *Auctor* abſolute ſentit, celebrari eas debere a Regularibus. Et aſſerit, receptam eſſe diſtinctionem, quod, aut legatum celebrationis directum eſt in Eccleſiam, ut, ſi Eccleſiæ relicta ſit aliqua ſumma pro miſſarum celebratione, & tunc heres non poteſt deputare Sacerdotes: aut vero legatum celebrationis directum eſt in heredem, ut puta, ſi heredi injunctum ſit, ut Miſſas in Eccleſia illa celebrari faciat, & in hoc caſu eſt liberum heredi deputare Sacerdotes ſibi benevilos. Aſt cum hæc ſententia D. Additoris non videtur ſic recepta aſſerta diſtinctio, ut clare patet ex contrariis decretis Sac. Congreg. Concilii allatis a me [illegible] num. 23. & [illegible] in allata *Romana Oneris Miſſarum* [illegible] *Novembr.* [illegible] ubi quamvis legatum celebrationis Miſſarum directum eſſet in heredem, hoc non obſtante, Sac. Congreg. juxta votum Eminentiſs. Ticari cenſuit, *Miſſas eſſe celebrandas a Religioſis S. Franciſci.* Quod iterum confirmavit die [illegible] *Januar.* [illegible] & inſtante adhuc herede, ac propoſito dubio: *An ſit locus,* [illegible] *a Patribus* [illegible] &c. die 22. Martii [illegible] eadem Sac. Congreg. Concil. reſpondit, *In decretis, & amplius,* non obſtantibus decretis contrariis allatis ab herede *in Romana* [illegible] *Januarii* 1679. & *in Maceratam.* [illegible] *Martii* 1692. Quæ particula, *& amplius,* denotat, quod omnes Em. Cardinales fuerunt in deciſione concordes, & quod, quum materia, ſed ambigua de ſe clare pateat, non ſit amplius proponenda, ut explicat, & declarat Cardinalis Lambertinus poſtea Benedictus XIV. *not.* [illegible] *notific.* 14. *pag.* [illegible] 62. editionis Bononienſis. Ac pariter legatum erat directum in heredem in allata *Meanit. celebrat. Miſſar.* 12. *Maii* [illegible] & tamen eadem S. Cong. Concil. reſpondit, pro celebratione Miſſarum non eſſe in arbitrio heredis deputare alios Sacerdotes, ſed eſſe eligendos Religioſos ejuſdem Eccleſiæ. Et hoc non obſtante, quod Vicarius Generalis in civilibus confirmans interpellatorem adminiſtrorum conſervatorum vulgo nuncupari *dei Roſario* declaraverit in ſententia, auditis partibus, edita, Fratres S. Mariæ Paradiſi tertii Ordinis S. Franciſci deſiſtere debere a celebratione Miſſæ. Et ſic pluries jam cenſuerat eadem Sac. Congreg. Concil. & ſignanter *in Romana* [illegible] *Miſſarum* 5. *Septembris* [illegible] *in Regien.* 1. *Auguſti* [illegible] *in* [illegible] *Miſſarum* 19. *Novembris* [illegible] & ſæpe alibi. Nec tam evidens eſt, quod Sacra Congreg. Concil. ſecuta fuerit abſolute aſſertam diſtinctionem a D. Additore *in Tarvinen. celebrationis Miſſæ quotidianæ* 20. *Maii* [illegible] jam allata a me in Supplement. *ſecundæ editionis Venetæ,* pag. [illegible] ubi Sac. Congr. Concil. reſpondit quidem ad primum, *negative quoad primam partem, affirmative quoad ſecundam,* ſed cum addito: *Et ad mentem.* Et mens eſt, *quod præferantur Oratores dominicani in caſu,* de quo agitur, quamvis ipſi Patres Dominicani ſua jura non produxiſſent, ut refert Eminentiſſ. Fortiertus tunc Secretarius dictæ Congregationis in expoſitione dictæ cauſæ. Ibi *a Patribus Dominicanæ familiæ nihil habuimus.* Unde in hoc rerum ſtatu judicent æqui rerum æſtimatores, quis male ſenſerit, an *D. Additor,* vel ego *Locum Auctor ſub dict. n.* 23. tot ſolida fundamenta

pro

pro mea concluſione adducens. Ecquis non videat, ſi eſſet recepta a Sac. Congreg. illa aſſerta a D. *Additore* diſtinctio, quod nullæ amplius ſimiles cauſæ proponerentur? Regulares enim illi, in quos eſſet directum legatum relicta eis aliqua ſumma pro celebratione Miſſarum, ipſas poſſent ſine ulla contradictione libere in ſua Eccleſia celebrare. Alii vero, in quos non eſſet directum legatum, ſed potius directum eſſet in heredem, nulla eis relicta ſumma pro Miſſarum celebratione, jam nulla ratione poſſent prætendere earum celebrationem: ſicque undequaque ex utroque capite ceſſaret motivum proponendi in Sac. Congreg. ſimiles cauſſas; & tamen in dies paſſim proponuntur, ut videre eſt in Theſauro Reſolution. *dictæ Sacræ Congreg. Concil.*

ARTICULUS V.

Miſſa quoad tempus, quo poteſt, vel non poteſt celebrari.

1 TEmpus ordinarium celebrandi Miſſam incipit ab Aurora, & terminatur in meridie, ut patet ex Rubricis Miſſalis *tit. de defectibus in Miniſterio ipſo occurrentibus*, ubi dicitur, quod *tempus debitum celebrandi ſit ab aurora uſque ad meridiem communiter*; *& ex c. Neceſſe eſt, & c. Nocte ſancta, de conſecrat. diſt.* 1.

2 Nec poteſt amplius celebrari tempore veſpertino: revocantur enim omnia privilegia a S. Pio
3 V. Conſtit. 4. incip. *Sanctiſſimus*. Nec poteſt horam nonam, ex Innocentio IV. Conſtit. 14. incip. *Sub Catholicæ*. * Toleratur tamen anticipatio tertiæ horæ partis, ſicut & prorogatio tertiæ horæ partis poſt meridiem, ut ex edicto Benedicti XIII. *Inſtit. Eccleſ.* 12. §. 4. *

4 In terris vero Infidelium celebrari poteſt una hora ante auroram, & una hora poſt meridiem, ſeu Nonam, ex Paulo V. Conſtit. 40.
5 incip. *Ex omnibus* §. 6. Ubi non eſt aurora phyſice pro licita Miſſarum celebratione, attendatur ea moraliter, & politica, quando ſcilicet terminari ſolet quies, & incipit labor, juxta probatam Regionum conſuetudinem, ex decreto *Sacræ Cong. Rit.* 18. *Septembr.* 1634.

6 Regulares circa hujuſmodi anticipationem & poſtpoſitionem multa obtinuerunt Apoſtolica Indulta, & privilegia. Alexander VI. conceſſit Patribus Congregationis Valliſoler, ut poſſint celebrare duabus horis poſt mediam noctem per Breve, quod incipit *Sane merita*: S. Pius V. conceſſit Societati Jeſu, ut refertur *in Compendio ſuorum privilegiorum verb. Miſſa* §. 3. quod poſſint celebrare per horam ante auroram, & infra horam poſt meridiem cauſa itineris, vel alterius legitimi impedimenti. Martinus V. conceſſit Congregationi Valliſolet, Innocentius VIII. Auguſtinianis, Leo X. Minoribus, & Gregorius XIII. Caſſinenſibus, ut ſtatim poſt mediam noctem poſſint celebrare, & etiam poſt meridiem, quando Fratres debent ambulare, ſeu quando de via veniunt, & non poſſunt ante meridiem applicare ad locum, ubi commode poſſunt Miſſam celebrare. Sic referunt Caſarub. verb. *Miſſa* 2. Suarez *tom.* 3. *in tertiam part. diſp.* 8. *ſect.* 4. Bauni *in Theol. moral. tract.* 10. *de Sacrament. q.* 13. Roſignol. *de Euchariſtia q.* 8. *art.* 16. *n.* 12. & alii. * Attamen jus habet Epiſcopus vetandi etiam ſub pœnis canonicis, ne Regulares ultra conſuetas horas celebrent, ut ex Decretis S. Congregationis firmatur, *Inſtit. Eccleſ.* 68. §. 12. *

Attendenda eſt hic ſequens Epiſtola de mandato Sanctiſſimi tranſmiſſa Eminentiſſimo & 7
Reverendiſſimo Cardinali Proſpero de Lambertinis tunc Archiepiſcopo Bononienſi, & poſtea Summo Pontifici, & ab ipſo relata in ſuis ſemper commendabilibus Notificationibus, *volumine* 4. *Notification.* 1. *ibi*.

Eminentiſſime & Reverendiſſime Domine Obſequendiſs.

CUM ad aures Sanctiſſimi Domini Noſtri devenerit, nonnullos forte per annos, antequam Eminentia veſtra iſtius Bononienſis Eccleſiæ regimini præficeretur, paulatim ea in Civitate irrepſiſſe abuſum, ut occaſione, qua Sacra quædam Imago Deiparæ Virginis a S. Luca, uti præfertur, depicta, ab Eccleſia Sancti Matthiæ Religioſarum Ordinis S. Dominici ad alias plures Monialium Eccleſias die Dominica ante Aſcenſionem, ſervato Proceſſionis ritu, transfertur, multas per horas ante auroram, priuſquam nempe eadem Sacra Imago inde amoveatur, Miſſa lecta coram ipſa celebretur, deindeque eadem die, pluribus jam a meridie tranſactis horis, nimirum poſtquam dicta Sacra Imago ad ipſam Sancti Matthiæ Eccleſiam relata eſt, alia ibidem Miſſa ſolemniter canatur: Sanctiſſimus Pater, qui non ſine gravi animi ſui offenſione, Eccleſiæ præceptum, ejuſque Rubricas de tempore celebrandi Miſſas ſalubriter conſtitutas tanta horarum perturbatione violari accepit, has ad Eminentiam veſtram juſſit Litteras dari, quibus ſignificetur, Sanctitatis ſuæ mentem eſſe, ut enuntia-

tus abuſus penitus eliminetur, utque in hunc finem Eminentia Veſtra nedum ea, qua pollet ordinaria auctoritate juxta præſcriptum Sacri Tridentini Concilii monentis in Decreto de obſerv. & evit. in celebr. Miſſ. Locorum Ordinarios, ut Edicto & pœnis propoſitis caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent, verum etiam facultate ſibi ab eadem Sanctitate Sua quatenus opus ſit, ſpecialiter delegata, mandet promulgari Edictum, quo ſub pœna Suſpenſionis a Divinis ipſo facto incurrenda, aliiſque etiam gravioribus arbitrio Eminentiæ veſtræ decernendis diſtricte prohibeatur omnibus, & ſingulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus, & præſertim Fratribus Ordinis Prædicatorum, ne quiſquam eorum in præfata Eccleſia Sancti Matthiæ Miſſam ullam, ſive lectam, ſive cum cantu, præterquam debitis horis audeat præmiſſa die Dominica, vel alia quacumque celebrare. Id itaque de mandato ejuſdem Sanctiſſimi Domini Noſtri Eminentiæ Veſtræ ſignifico, ut ejus menti ſe conformate dignetur, ejuſque manus humillime deoſculor.

Romæ 2. Martii 1737.

Eminentiæ Veſtræ

Humill. & addictiſ. Serv.

A. Card. Gentili Pro-Præf.

8 Licitum eſt cuilibet Sacerdoti rite diſpoſito quotidie celebrare; *ex cap. Conſuluiſti, de ce-*
9 *lebratione Miſſarum*. Excipiuntur tamen ultimi tres dies hebdomadæ Sanctæ, in quibus ubique prohibentur Miſſæ privatæ, non obſtante quocumque privilegio, & contraria conſuetudine, ex decreto Sacræ R. Congregationis, & Clement. XI. 20. *Aprilis* 1707. ac ejuſdem tandem vivæ vocis oraculo 8. *Auguſti* 1713.

10 Excepto die Nativitatis Domini, & caſu neceſſitatis, non licet eidem Sacerdoti plures Miſſas eodem die celebrare; *ex cap. Sufficit diſt.* 1. *de conſ.* ibi: *Sufficit Sacerdoti unam Miſſam in die una celebrare, quia Chriſtus ſemel paſſus eſt; & totum mundum redemit, & valde felix eſt, qui unam digne celebrare poteſt. Et ex cap. Te referente; cap. Conſuluiſti, de celebratione Miſſarum: Excepto die Nativitatis Dominicæ niſi neceſſitatis cauſa ſuadeat, ſufficit Sacerdoti ſemel in die unam Miſſam ſolummodo*
celebrare. Et ſi bis celebret in eadem die, fit 11
irregularis. *Sac. Cong. Conc. in Placentina* 11. *Januarii* 1710. *ad primum dub.* Vide Barboſam *collect. Doctorum lib.* 3. *decretal. fol.* 268. *num.* 3. (*)

Excipitur dies Nativitatis Domini, in quo 12
tres Miſſæ celebrari poſſunt, *cap. Nocte* 48. *de conſecrat. diſt.* 1. *& cap. Conſuluiſti* 3. *de celebratione Miſſarum*; Prima enim dicitur in media nocte in memoriam Chriſti Nativitatis, ſecunda in Aurora in memoriam Adorationis tali hora ei a Paſtoribus factæ, & tertia hora tertia diei in memoriam manifeſtationis omnibus factæ juxta Teleſphori Papæ (qui celebrationem trium Miſſarum inſtituit) intentionem; *capit. Nocte, de conſecration. diſtinct.* 1. Vel dicuntur ipſa die tres Miſſæ ad ſignificandam triplicem Chriſti Nativitatem, ſcilicet æternam ex Patre Cœleſti, temporalem ex Maria Virgine, & ſpiritualem, ſeu Myſticam in hominum cordibus per gratiam, ut notat D. Thomas 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 2. Vel ad ſignificandum tres hominum ſtatus, ſcilicet ante legem Moyſis, ſub lege Moyſis, & poſt legem, qui eſt ſtatus gratiæ, ut dicit Beda *in ſermone de Nativitate*, & notat Gloſſa *in cap. Nocte.* 48. *de conſecratione diſt.* 1. uti exprimunt verſus ſequentes.

Quarum prima tibi tempus, quo lege carebant:
Altera dat Moyſen, deſignat tertia Chriſtum.

Antiquis temporibus tres Miſſæ celebraban- 13
tur etiam in Feſtivitatibus Reſurrectionis Domini, Sancti Joannis Baptiſtæ, & SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, ut referunt Strabo *de Eccleſ. Offic. cap.* 21. Amalar. Fortunat. *eodem titul. lib.* 4. *cap.* 2. Gonzalez *in c. Conſuluiſti*
3. *de celebrat. Miſſarum*. Urſaya *Inſtitut. Cri-* 14
min. lib. 1. *tit.* 10. §. 2. *num.* 63. In ipſo die Nativitatis poteſt Sacerdos tribus obligationibus ſatisfacere. *Sac. Cong. Concilii in Nul-*
lius

(*) *Nota Romani Theologi*. Quod Sacerdos pluries celebrans in die fiat irregularis, nec ne, placet hic tranſcribere, quod firmat Carolus Antonius Theſaurus Soc. Jeſu, de Pœnis Eccleſiaſticis, verb. *Miſſa cap.* 5. *n.* 2. ibi: Quidam putant irregularem, ut Majol. tenet *lib.* 8. *cap.* 15. §. *Præterea in fine*; ſed nullo jure id probat, & irregularitas non eſt aſſerenda, ubi non eſt a jure expreſſa, *Cap. is, qui de ſent. excom. in* 6.

ſtas 18. *Aprilis* 1654. *l.* 19. *Decret. fol.* 336. Vide infra *a num.* 57. *& ſeqq.* ubi afferuntur alia noviſſima ad rem attendenda.

15 In ipſa die Nativitatis eſt privilegium, &
non præceptum celebrandi tres Miſſas, adeo-
que eſt in libertate cujuſque Sacerdotis, juxta
morem in ſuo loco receptum, tres, vel unam
16 celebrare. Cum hac advertentia, quod, qui
unam tantum vult celebrare, illam celebret
accommodatam tempori, quo celebrat, nempe
ſi de nocte, legat primam, ſi in aurora, ſe-
cundam, ſi in pleno die, tertiam; Quamcum-
que tamen legat, ſi unam ſolam legat, debet
in ea facere Commemorationem S. Anaſtaſiæ.
17 Dixi *ſi celebret de nocte*; nam de jure omnes
Sacerdotes in nocte Nativitatis poſſunt celebra-
re unam Miſſam; *De conſecrat. diſt.* 1. *cap.*
Nocte ſancta, ex Theleſphoro *epiſt. decretal.*
& ſequitur Navarrus *de celebrat. Miſſar. con-*
ſil. 2. *lib.* 3. Monacell. *part.* 3. *tit.* 4. *n.* 7.
Bonacina, & alii.
18 Non poſſunt tamen in ipſa Nocte Nativita-
tis ſucceſſive ad primam Miſſam ſtatim cele-
brari aliæ duæ Miſſæ, nec communio præberi fidelibus, niſi poſt auroram, non obſtante quocumque privilegio, ex decreto *Sacræ Congr. Rituum 7. Septembr.* 1641. *9. Auguſti* 1653. *&* 20. *Aprilis* 1664. *in una Piſaurienſi*, in qua habetur, ut ſequitur: *Patres S. Caroli Congregationis Clericorum Regularium petierunt reſponderi, an liceat in nocte Nativitatis Domini poſt cantatam primam Miſſam, alias duas immediate celebrare, & communicare fideles? Et Sacra Congregatio reſpondit, nullo modo licere, ſed omnino prohibetur.* Et cum abuſus celebrandi ſucceſſive ad primam Miſſam, & communionem præbendi fidelibus iterum tam in Urbe, quam extra reſurgeret, denuo obſervantia dictorum Decretorum a Sacra Congreg. Viſitationis Apoſtolicæ 7. *Decembris* 1702. & Edicto Eminentiſſimi Cardinalis Vicarii ſtricte demandata fuit, ut patet ex ſequentibus proviſionibus.

Eminentiſſimi e Reverendiſſimi Signori.

IL Sacerdote Carlo Conſueti Oratore umiliſſimo dell'EE. VV. eſpone riverentemente eſſer introdotta tanto in Roma, come fuori in alcune Chieſe la celebrazione delle tre Meſſe baſſe nella mezza notte della naſcita di Noſtro Signore, il che è contro la forma della Rubrica del Meſſale *de hora celebrandi Miſſam Rubr.* 15. e contro i decreti, e dichiarazioni altre volte fatte da queſta Sacra Congregazione, de' quali ſe ne dà qui ſotto copia.

Si ſupplicano pertanto l'EE. VV. d'altra promulgazione, e Decreto per toglier tal abuſo &c.

„ Cum ſuperioribus diebus conſulta fuiſſet hæc Sacra Rituum Congregatio: An eſſet permittendum celebrari in media nocte Nativitatis Domini poſt Miſſam decantatam, ſucceſſive alias duas Miſſas, & in eis Sac. Communionem exhibere fidelibus illam depoſcentibus, & reſpondiſſet non eſſe permittendum, ſed omnibus utrumque prohibendum. Nihilominus nonnulli Regulares aſſerentes hoc licere, ſupplicarunt audiri, & Sacra Congregatio, ipſis auditis cum Procuratoribus, & Advocatis ad relationem Eminentiſſimi Pallotti, ſtetit in Decretis, & reſpondit; Iterum prohibendum, tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in dicta nocte ad Eccleſiam, & Communionem depoſcentibus; *die 7. Decembris* 1641. Quorum Decretorum duplicata expedita fuerunt *die 9. Auguſti* 1653. in Regeſt. fol. 144.

Excipitur etiam caſus neceſſitatis, nam in 19
caſu neceſſitatis plures Miſſas eodem die cele-
brari poſſe ab eodem Sacerdote jejuno, clare
patet *ex cit. cap. Conſuluiſti, de celebratione*
Miſſar. Inter autem hujuſmodi caſus neceſſita-
tis præcipue comprehenduntur ſequentes. Pri- 20
mus caſus ſufficientis neceſſitatis eſt, quando
Sacerdos jam celebravit, & superveniente mor-
te, vel infirmitate, qua Miſſam non poſſit
proſequi, alteri Sacerdoti celebranti poſt ho-
ſtiam conſecratam ad eamdem complendam
ipſe ſufficitur, ut habetur *in cap. Nihil 7.*
qu. 1. *deſumpto ex Concilio Toletano 9.* Secun- 21
dus eſt, quando Sacerdos habet duas, vel tres
Parochias inter ſe valde diſſitas, & non poteſt
habere Coadjutorem, nec omnis populus po-
teſt in unam Eccleſiam convenire; tunc enim
poterit eadem die in qualibet ſua Parochia
celebrare, ut quilibet populus poſſit præcepto
de audiendo Sacro ſatisfacere. Tertius caſus 22
eſt, quando in partibus infidelium, pauci ſunt
Sacerdotes, & multi Catholici, ut in Anglia,
Hollandia &c. id exigente neceſſitate illorum
Catholicorum in illis partibus. Quartus caſus 23
eſt, quando occurrente maxima ſolemnitate tam magnus eſſet populi concurſus, ut omnes in eadem Eccleſia capi non poſſunt ad aſſiſtendum Sacro, nullo alio exiſtente Sacerdote, tunc enim ab eodem poſſet Sacrum iterari ad ſatisfaciendum omnibus. Sic tenet Durandus *lib. 2. de ritibus Eccleſ. cap.* 7. dicens ita ſen-

ſtle Leonem Papam epiſt. 81. *ad Dioſcorum*,
quinimmo *Strabo de rebus Eccleſ. cap.* 21. re-
fert eundem Leonem Papam, quandoque ſe-
pties, quandoque novies eadem die ex eadem
24 cauſa celebraſſe (*). *Advertendum tamen eſt*,
quod in his caſibus, ſi Sacerdos præſcius ſit
poſtea ſibi iterum ſacrificandum fore, debet
abſtinere in prima Miſſa a ſumptione ablutio-
nis, ut in Miſſa Nativitatis Domini, uti no-
tant communiter Doctores *in cap. Ex parte*,
de celebratione Miſſarum.
25 Alii caſus referuntur a quibuſdam Docto-
ribus in quibus dicunt poſſe eundem Sacerdo-
tem eadem die bis ſacrificare verb. gr. Ne
moriturus ſine Viatico decedat. At hic non
ſubſiſtit, cum obſtet præceptum non iterandi
Sacrificium, & in eo caſu ex defectu Hoſtiæ
conſecratæ excuſetur infirmus a præcepto ſu-
mendi Viaticum ob impotentiam. Vide *verb.*
Infirmus num. 28. & *verb. Moribundus n.* 16.
26 Sic nec eſt caſus ſufficientis neceſſitatis adven-
tus alicujus Magnatis, Principis, Epiſcopi,
27 Cardinalis, Legati, ut volunt aliqui. Nec pa-
riter ſufficit pro iteratione Sacrificii eadem die
præſtanda ab eodem Sacerdote adventus inex-
pectatæ Proceſſionis, magnæ copiæ peregrino-
rum, vel magna devotio Catholicorum in par-
tibus Infidelium audiendi Sacrum, etiam die-
28 bus ferialibus, ut volunt alii. Nec etiam de-
fectus decentis apparatus veſtium pro qualita-
te multorum Nobilium erubeſcentium die Fe-
ſto intervenire Sacro, cui alii concurrunt, ut
conſuevere aliqui. Videntur enim requiri gravio-
res cauſæ ad hoc, ut ab eodem Sacerdote poſ-
ſit eadem die pluries celebrari, ut poteſt col-
ligi ex ſequentibus declarationibus. Cum *in*
Civitate, quam dicunt de la Aſſumpta in Pro-
vincia Paraquarienſi tam magna nobilium domi
ſe contineat, quod apparatu decenti careat, ideo
ut Nobiles mulieres, ac viri e domibus ad tem-
pla educerentur, opus fuerit Miſſam ante Solis
ortum celebrare, ſed non reperto Sacerdote, qui
abſque ſtipendio munus hoc ſubire vellet, Epiſco-
pus prædictæ Civitatis Miſſam antelucanam No-
bilium gratia celebravit. Propoſito dubio in Sa-
cra Congregatione Eminentiſs. Card. Concilii Tri-
dentini Interpretum: An Epiſcopus abſque Apo-
ſtolico Indulto poſſet bis in die Sacrificium of-
ferre ex prænarrata cauſa? Die 1. *Septemb.* 1657.
Eadem Sac. Congr. cenſuit non poſſe. Hinc etiam
cum Archiepiſcopus Sipontinus obligatus eſſet
in Eccleſia Sipontina Fer. V. in Cœna Dom.
celebrare, & conficere Chriſma, quamvis de-
beret in Eccleſia Garganica recipere peregri-
nos, ideoque cum Clerus & populus compel-
leret ad hic prius celebrandum, Honorius III.
cap. Te referente, de celebrat. Miſſarum, ſic
decrevit: *Cum cuilibet Sacerdoti, quantumque*
dignitate præfulgeat, unam in die celebrare Miſ-
ſam ſufficiat, unus & valde felix eſt, qui cele-
brat digne unam, Fraternitati tuæ mandamus,
quatenus die Cœnæ Domini in Eccleſia Siponti-
na duntaxat, in qua teneris Chriſma conficere,
Miſſarum ſtudeas ſolemnia celebrare.
Feria quinta in Cœna Domini celebrari ne- 29
quit Miſſa in Eccleſia, in qua non aſſervatur
Sanctiſſimum Sacramentum, ut in una Neapo-
litana diſponitur: *Inſtitit Vicarius Generalis Emi-*
nentiſſimi Archiepiſcopi Neapolitani a Sac. Ri-
tuum Congreg. declarari: An liceat in Eccleſiis,
in quibus non aſſervatur Sanctiſſimum Sacramen-
tum, celebrari Miſſam feria quinta in Cœna
Domini, & in Sepulcro idem Anguſtiſſimum Sa-
cramentum aſſervari? Et Sac. Eadem Congreg.
reſpondit non licere; die 24. *Junii* 1659.

J. Epiſc. Sabinenſ. Card. Sacchetus.

Franciſcus Maria Phebeus Sac.
Rit. Congr. Secretar.

Regulares poſſunt in ſuis Eccleſiis Miſſas 30
celebrare eodem tempore, quo Parochi cele-
brant in ſuis, ex conceſſione S. Pii V. Con-
ſtitut. incip. *Etſi mendicantium*. Et poſt con-
ceſſionem S. Pii V. fuit editum Decretum *a*
Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. 10. *Octobr.* 1586.
in quo ſtatuitur, quod Ordinarii non impe- 31
diant Fratres pulſare Campanas ad Matuti-
num, ad Horas, & ad Miſſam, antequam
pulſetur Campana Majoris Eccleſiæ, præter-
quam in die Sabbati Sancti. Immo poſſunt 32
Regulares etiam celebrare Miſſas priuſquam
Parochi celebrent, ut ſtatuit S. Pius V. *in cit.*
Conſtitut. §. 8. his verbis: *Nec non Miſſas, &*
Divina Officia hujuſmodi etiam in diebus Domi-
nicis,

(*) *Nota Romani Theologi*. Magnus populi concurſus in ſolemnitate ſufficiens cauſa non eſt, ut pluries in die Sacerdos celebret ſine Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione; quæ neceſſaria quoque eſt in Sacerdote, qui plures Parochias habet, vel apud infideles verſetur, nec exempla a *P. Ferrari* allata probant, cum modo præceptum Eccleſiæ urgeat de ſemel celebrando, exceptis caſibus in quibus expreſſe ab Eccleſia permittitur.

nicis, vel Feſtivis, etiam antequam Rector Parochialis Eccleſiæ celebraverit, celebrare, & facere,
33 *quando eis videtur*. Nec Epiſcopi poſſunt illis prohibere, ne campanas pulſent, & Miſſas celebrent in ſuis Eccleſiis ante pulſationem Campanæ, & celebrationem Miſſæ in Eccleſia Parochiali, ut decrevit *Sac. Cong. Concilii in cauſa Nullius Provinciæ Raven. die* 15. *Septembris* 1629.

34 Poteſt tamen Epiſcopus decreto Synodali ſtatuere, ut diebus Feſtis de præcepto Miſſæ celebrari non debeant in Oratoriis, & Eccleſiis ruralibus, niſi celebrata Miſſa in Eccleſia Parochiali, ut declaravit *Sac. Congreg. Concilii in S. Agathæ Gothorum* 25. *Maii* 1652. *t.* 19. *decretor. fol.* 191. *& in Camerinen.* 30. *Auguſti* 1704. favore Parochiæ S. Pauli loci Flaſtræ contra Capellanum Villæ Collis, ita tamen, ut Miſſa Parochialis hora opportuna celebretur. Vide verb. *Parochus art.* 3. *n.* 8.

35 Aſſumpto onere celebrandi Miſſam ad finem aliquem obtinendum, ſi Miſſa differatur ultra tempus, quo finis poſſit obtineri, dilatio eſt graviter peccaminoſa, quia per illam dilationem fruſtratur finis, ob quam tradita eſt eleemoſyna, & aſſumpta eſt illa obligatio, & etiam violata eſt fides, qua Sacerdos ſe obligavit, adeoque graviter peccavit, necdum contra fidelitatem, ſed etiam contra Juſtitiam.

36 Hinc ſi quis erogaverit Sacerdoti ſtipem ab eodem ad hunc finem acceptam, ut celebret Miſſam pro ſalute corporali recuperanda, & Sacerdos diſtulerit celebrationem poſt mortem ſecutam, certe non eximeretur a gravi culpa, cum ſorte mortuos non fuiſſet, ſi debito tempore pro eodem celebraſſet. Sic etiam graviter peccant differentes ultra debitum tempus celebrationem Miſſarum acceptarum pro præciſo fine habendi v. g. felicem partum, proſperum iter, ſeu navigationem, & hujuſmodi,
37 ut tradunt communiter Doctores. Et graviter etiam delinquit quilibet Sacerdos etiam privatus aſſumens tot onera Miſſarum, quibus non poſſit ſatisfacere, niſi poſt longiſſimum tempus, quia Sacra Congregat. auctoritate Urbanii VIII. in reſponſione ad 11. concedit ſolum poſſe nova onera Miſſarum celebrandarum ſuſcipere, *dummodo infra modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere*, & circa hoc in reſponſione ad 16. ſtatuit *comprehendi etiam privatos Sacerdotes*.

38 Obligatus ad celebrandas Miſſas in diebus Feſtivis ex inſtitutione Fundatoris, non poteſt illas differre in dies feriales ſequentes ad Feſta, & ſic differens graviter peccat, & ratio non ſolum deducitur ex dilatione ultra diem præſcriptum, & ex violatione voluntatis Teſtatoris, ſed etiam ex qualitate diei Feſti, quem voluit Teſtator ſpecialiter tum ad venerationem
ejuſdem, tum ad commodum populorum. Et 39
dies Feſti in ſimilibus caſibus debent intelligi dies Feſti ſolum de præcepto, in quibus cadit obligatio audiendi Sacrum, & abſtinendi ab operibus ſervilibus; non autem dies, qui ratione ritus duplicis dicuntur Feſti in ordine ad Divinum Officium.

Non licet anticipata applicatione Miſſam 40
celebrare & applicare pro eo, qui primo eleemoſynam erogabit; ſic enim declaravit Sacra Congr. Concilii de mandato Clementis VIII. *die* 5. *Novembris* 1605. præciſis his verbis; *Superioribus diebus ſignificatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hiſpania novam conſuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam, ſenſim recentam in dies magis invaluiſſe, ut Sacerdotes Miſſas celebrantes, ejus valorem generalem applicent his, qui poſtea Miſſæ celebrationem poſtulaturi, ac pro ea eleemoſynam præbituri ſunt; tametſi antequam Miſſæ Sacrificium perageretur, neque a Sacerdote illud rogaſſent, neque ei hac de cauſa præſtitiſſent eleemoſynam. Quam rem cum Sanctitas ſua ad Sacr. Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pro materiæ gravitate examinandam rejeciſſet, in ipſa Congregatione primum de ea actum fuit diligentiſſime, ac deinde relatum ad Sanctitatem ſuam, qui ex ejuſdem Congregationis ſententia hujuſmodi conſuetudinem, tamquam pluribus nominibus periculoſam, fidelium ſcandalis, & offenſionibus obnoxiam, atque a vetuſto Eccleſiæ more nimium abhorrentem explofit, ac improbavit, atque Amplitudini tuæ litteras dari, quod facimus, mandavit, ut omnibus illius Regni Archiepiſcopis, atque Epiſcopis, in quorum diœceſibus hujuſmodi applicatio in uſum inducta fuerit, per litteras, aut alias ſcripto injungat, ut talem uſum aboleat, ac prohibeat excommunicationis, atque aliis, quas opportunas, & neceſſarias exiſtimaverit, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in iſtis Regnis nunc noverit commorari, ut ſcilicet & ipſi Regularibus ſibi ſubditis talibus applicationibus, iiſdem pœnis propoſitis, interdicant: Quæ omnia pro ſua pietate & Sanctiſſimi Domini noſtri juſſu obſequendi ſtudio Amplitudinem tuam ſedulo effecturam ſperantes, Omnipotentem Deum rogamus, eam quotidie cœleſtis ſuæ gratiæ donis velit auctiorem. Romæ die* 15. *Novembris* 1605. de qua declaratione meminerunt Laurentius de Peirinis *tom.* 12. *de privileg. Minim.*

inter Conſt. Urbani VIII. num. 9. Gavant. *in Theſaur. tom.* 1. *part.* 3. *tit.* 12. *a n.* 34. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap.* 21. *n.* 7.

41 Capellanus, qui onus habet certis diebus celebrandi pro Fundatore, poteſt anticipare præveniendo illas celebrare, niſi fundator ipſe aliud, ſive implicite, ſive explicite ſtatuerit, quia ex una parte illa anticipata celebratio non cadit in incertum, nec ſuſpendit effectum ejuſdem Sacrificii, cum ſint omnia requiſita, ſit & determinata perſona, ſupra quam cadit idem effectus, ex alia parte potius ſuffragatur Fundatori, quam noceat, ſiquidem pro ejus ſalute, quo citius offertur Sacrificium eo citius liberatur a Purgatorio, adeoque non eſt, cur di-
42 catur prohibita talis anticipata celebratio. Si autem Fundator in fundatione expreſſerit, quod tot Miſſæ qualibet hebdomada celebrentur, nec ulla ex eis in ſingula omittatur: vel dies præfixerit ex peculiari ſua devotione ad eas, vel ut ipſis determinatis diebus daretur commodum populo audiendi Sacrum, tunc non poſſet anticipare celebrare, ſed teneretur omnibus illis præfixis diebus ad illam determinatam celebrationem ſaltem localem, quia aliter violaret mentem Fundatoris, & fraudaret populum Jure, quod ex ejuſdem Teſtatoris voluntate haberet Sacrum audiendi illis cujuſcumque hebdomadæ determinatis diebus. Sic ſentit Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 24. *num.* 13. Diana, Riccius & alii communiter.

43 Utilius eſt curare, ut Miſſæ pro ſe celebrentur in vita, quam inſtituere, ut celebrentur
44 poſt mortem; Quia Miſſæ pro aliquo celebratæ poſt mortem ſunt ſolum ſatisfactoriæ pro
45 pœnis, quas animæ luunt in Purgatorio. At Miſſæ celebratæ pro aliquo adhuc in vita, non ſolum ſunt ſatisfactoriæ, ſed etiam propitiatoriæ, meritoriæ, & impetratoriæ; & ſic juvant in vita, & poſt mortem; Immo tanta eſſe poſſunt Sacrificia in vita alicujus oblata, ut totam pœnam, quæ illi in Purgatorio debeatur, expient, ac deleant, ita ut ille decedens Cœlum ſtatim conſequatur, & ita ad rem aptiſſime ſentit Divus Gregorius *lib.* 4. *Dialog. cap.* 58. *Tutior eſt via, ut bonum, quod quiſque poſt mortem ſuam ſperat agi per alios, agat ipſe, dum vivit per ſe: Beatius quippe eſt liberum exire, quam poſt vincula libertatem quærere*, & ſic cum ipſo ſentiunt Barboſa *in Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de Sacrificio Miſſæ cap.* 2. *quæſt.* 11. Gobat, Fraxinellus, Pinellus, Marchinus, & plurimi alii.

46 Ad complementum hujus articuli addendum eſt, quod Eminentiſſimus Cardinalis, qui in Sacello Pontificio celebrat primam Miſſam Nativitatis Domini ante mediam noctem, cenſetur ſaltem tacite diſpenſatus a Summo Pontifice, ut celebret, & communicet non jejunus. Ipſe enim ſolet in ipſa die Vigiliæ hora ſolita prandere, licet ſero in collatione fieri ſolita in Palatio Apoſtolico nihil ſumat, ut patet univerſæ Urbi, teſte Diana coordinat. *tom.* 2. *tract.* 3. *reſolut.* 12. *num.* 4. ubi dicit non eſſe verum quod Summus Pontifex quotannis ſpeciali Brevi diſpenſet cum Cardinali celebraturo, ut poſſit non jejunus celebrare, ut aſſerit Paſqualigus *tom.* 1. *deciſ.* 312. *n.* 4. nec quod Cardinalis celebraturus maneat tota die Vigiliæ Nativitatis jejunus, & poſt celebrationem cœnet, refertque ſic ſibi teſtatos fuiſſe plures Curiæ Miniſtros, & Magiſtrum Cæremoniarum ipſiuſmet Summi Pontificis; Unde non videtur verificari opinionem Cardinalis de Lugo *de Sacrament. Euchariſt. diſput.* 15. *ſect.* 2. *n.* 16. & Averſæ *de Sacram. Euchar. quæſt.* 8. *ſect.* 8. putantium Summum Pontificem pro illo loco, & pro illa nocte anticipare aliquantulum initium diei ſequentis, itaut talis Cardinalis cenſeatur celebrare in die, & non in vigilia Nativitatis, ſicque communicet jejunus. Sic Dicaſtill. *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *dub.* 17. *quæſt.* 7. *num.* 404. expreſſe dicens revera ſaltem tacite Summum Pontificem diſpenſare, ut Sacrum in Capella Pontificia dicatur a Cardinali non jejuno abſque ulla anticipatione diei, ut vult Lugo, ſed illud Sacrum dici intra Feſtivitatem Eccleſiaſticam Nativitatis Chriſti ſine ulla anticipatione diei; Ita etiam Quarti *Commentar. in Rubric. Miſſal. part.* 3. *tit.* 9. *dub.* 6. *cauſ.* 4. Paſqualigus *loc. cit. deciſ.* 311. *de* Matrimon. *tom.* 3. *diſput.* 35. *num.* 64. Diana coordinat. *t.* 2. *tract.* 3. *& reſolut.* 11. *&* 12. quamvis ipſe cenſeat contrariam opinionem etiam probabilem, & alii plures.

Non ſic autem cenſendum eſt de aliis, qui 47
ex privilegio, vel conſuetudine celebrant ante mediam noctem, ut patet de Primicerio S. Marci Venetiarum, qui ante dictam mediam noctem ſemper jejunus celebrat, ut teſtatur Diana coordinat. *loc. cit. reſolut.* 11. *num.* 4. ubi arguens contra Cardinalem de Lugo exiſtimantem Miſſam celebratam a Cardinali in Capella Pontificia non ſolum eſſe Miſſam diei, ſed Miſſam celebratam in die Natalis Domini, ex eo quod cenſet Summum Pontificem pro illo loco, & nocte, anticipare diem ſequentem per aliquot horas, expreſſe ſic ha-

bet;

bet; *Sed hac doctrina credo quod ipſemet Cardinalis non concederet pro Templo Divi Marci, quod patet; nam ſi ita eſſet, Primicerius poſſet dicere unam Miſſam non jejunus, quod nunquam accidit; nam ſemper Primicerius celebrat jejunus.* Et paulo infra ſubjungit. *Et hoc ultimum* (nempe quod illud Sacrum cenſeatur, dici intra Feſtivitatem Eccleſiaſticam Nativitatis Chriſti ſine ulla diei anticipatione) *dicendum eſt etiam de Sacro, quod dicit Primicerius in Templo Divi Marci, non autem de diſpenſatione jejunii: nam ut obſervatum eſt, Primicerii S. Marci ſemper celebrant illa nocte Nativitatis jejuni:* Et ſic in genere de omnibus qui celebrant ante mediam noctem, tenet expreſſe Gavantus *tom.* 1. *part.* 4. *tit.* 3. *num.* 5. ibi: *Quod ſi celebraturus ſit ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima conſuetudine, vere non diſpenſatur in jejunio neceſſario ad Miſſam, ideo a pridiana media nocte jejunet, neque in Miſſa vigiliæ ſumat purificationem;* Et ipſum ſequitur Merati *ibidem num.* 12. ibi: *Illi autem, qui ex privilegio celebraturi ſunt ante mediam noctem, obſervent omnia ea quoad jejunium ſervandum ante, & poſt Miſſam illam, quæ tradit Gavantus ſuprà.*

48 Cardinalis, vel alius celebrans prædictam Miſſam ante mediam noctem, non poteſt mane Nativitatis celebrare tres Miſſas, ſicuti alii Sacerdotes. Sic Quarti *loc. cit. part.* 1. *tit.* 15. *dub.* 7. *difficult.* 1. & communis aliorum contra Caramuelem; Et ratio eſt, quia Summus Pontifex non diſpenſat in numero Miſſarum, quæ dici poſſunt in ſolemnitate Nativitatis, ſed ſolum in hora celebrandi primam ex tribus illis Miſſis illa die conceſſis, transferendo in die præcedentem partem illius privilegii, quod jus commune concedit pro ipſa die Nativitatis Domini; Unde cum jam prima Miſſa fuerit ex privilegio anticipate celebrata, non poteſt iterum ab eodem celebrari. Nec ideo eſt deterioris conditionis aliis Sacerdotibus, ut prætendit Caramuel *in Theologia fundamentali fundament.* 31. *num.* 13. ſed immo conditionis melioris, quia fruitur anticipate eodem privilegio. Poteſt tamen mane celebrare reliquas duas Miſſas, ne ſit deterioris conditionis aliis Sacerdotibus, cum quod ob gratiam alicujus conceditur, non ſit in ejus diſpendium retorquendum, textu expreſſo *in cap. Quod ob gratiam* 61. *de Regul. Juris in* 6. Quarti *loc. cit.* Gavant. *loc. cit. num.* 5. expreſſe concludens; *Et eo caſu ſi in prima Miſſa noctis ſumeret purificationem, immo, & cibum ante mediam noctem, poſſe celebrare ſecundam & tertiam Miſſam Nativitatis Domini; Favet communis Doctrina Theologorum;* & ſequitur Merati *loc. cit. num.* 12. Quamvis Diana coordinat. *tom.* 2. *tract.* 5. *reſolut.* 96. *num.* 4. dicat quod Cardinalis, qui in Sacello Pontificio celebrat Miſſam Nativitatis ante mediam noctem, non poteſt poſtea mane celebrare alias duas Miſſas.

Cardinalis, vel alius celebraturus primam Miſſam Natalis ante mediam noctem, poteſt 49
mane celebrare Miſſam conſuetam Vigiliæ. Quarti *loc. cit. difficult* 2. dicens ſic communiter ſentire Doctores ſupracitatos: & id ſupponunt Merati, & Gavant. *loc. cit.* dicendo: *Neque in Miſſa vigiliæ ſumant purificationem.* Et ratio eſt, quia quamvis prædicta hora pertineat phyſice ad diem Vigiliæ, moraliter tamen quantum ad anticipatam celebrationem hujus Miſſæ pertinere videtur ad diem Natalis; cum vere dicatur pro ſolemnitate Natalis; Et ſic licite poteſt prædictus Cardinalis, vel alius Sacerdos ſimiliter privilegiatus mane celebrare Miſſam conſuetam Vigiliæ, & poſtea primam Miſſam diei Natalis ante mediam noctem ejuſdem, quamvis cenſeatur bis celebrare in eadem phyſice die; quia Summus Pontifex concedendo alicui anticipationem primæ Miſſæ Natalis, non tollit ipſi facultatem de jure communi omnibus conceſſam celebrandi horis conſuetis Miſſam Vigiliæ; alias privilegiatus eſſet deterioris conditionis non privilegiatis contra diſpoſitionem *cit. cap. Quod ob grat.* 61. *de Regul. Juris in* 6.

Celebrans anticipate illam primam Miſſam 50
Natalis poteſt ſumere purificationem, vel etiam poſtea Cœnam ante mediam noctem, & die ſequenti, nempe in die Natalis celebrare ſecundam, & tertiam Miſſam. Sic cum Paſqualigo, Quarti *loc. cit. dub.* 7. *in fine*, Gavant. & Merati *loc. cit.* dicentes quod favet communis Doctrina Theologorum. Et ratio eſt quia cum illa hora vere phyſice pertineat ad diem Vigiliæ, ſumens purificationem in ipſa anticipata Miſſa, & poſtea Cœnam ante mediam noctem, vere erit jejunus pro celebratione aliarum duarum Miſſarum in die Natalis, quod eſt contra opinionem Cardinalis de Lugo *loc. cit.* exiſtimantis, juxta ſua principia illam horam pertinere ad anticipatum per ſummum Pontificem diem Natalis.

Tam celebrans, quam audientes dictam an- 51
ticipatam Miſſam, ſatisfaciunt præcepto dicendi, vel audiendi Miſſam, pro die Natalis. Ita Diana coordinat. *tom.* 2. *tract.* 3. *reſolut.* 11. & 12. Quarti *loc. cit. dub.* 7. *difficult.* 3.

cum Dicaſtillo, Averſa, & aliis ſupracitatis contra Paſqualigum. Et ratio eſt, quia eo ipſo quo Summus Pontifex diſpenſat, ut Miſſa Nativitatis anticipate celebretur, diſpenſat etiam ut ipſam celebrans, & audientes anticipate ſatisfaciant obligationi. Nam diſpoſitum in uno correlativo cenſetur & diſpoſitum in alio. Unde in *Theſauro reſolut. Sacræ Congregationis Concil. tom.* I. *ſub die* 13. *Julii* 1720. *in una Veneta in fine* expreſſe dicitur, quod in ipſa Civitate Venetiarum nocte Nativitatis Domini ante mediam noctem Miſſa celebratur a Primicerio in Templo S. Marci, & Senatus Venetus, aliique, qui Miſſam dicta hora audiunt, ſatisfaciunt Præcepto audiendi Miſſam die Nativitatis Domini; & quod hoc ipſum fit in eadem Civitate in Eccleſiis S. Joannis, & S. Jacobi in Rivoalto, necnon in Eccleſia Canonicorum Lateranenſium, & in Eccleſia Patrum, qui nuncupantur *Frari*, necnon in Eccleſia Monialium S. Zachariæ, & ſimile privilegium fuit noviſſime conceſſum anno 1745. a Summo Pontifice Benedicto XIV. pro Eccleſia noſtri ejuſdem Civitatis Conventus vulgo nuncupati *La Vigna*; Quamvis an. 1720. 13. *Jul.* fuerit Eccleſiæ Collegiatæ S. Pauli ipſiuſmet Civitatis denegata a Sacra Congregatione Concilii reaſſumptio intermiſſi conſimilis privilegii ſibi conceſſi a Pio IV. & S. Pius V. Conſtit. 41. incip. *Sanctiſſimus*, revocaverit omnia hujuſmodi privilegia & prohibuerit Prælatis, & Capitulis, ac quibuſcumque Eccleſiarum Superioribus in virtute Sanctæ Obedientiæ, & impoſita pœna perpetuæ Suſpenſionis a Divinis: *Ne deinceps Miſſas veſpertino tempore hujuſmodi licentiarum, & facultatum, aut alio quovis prætextu celebrare, vel celebrari facere præſumant*, addita derogatione quibuſcumque Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, conſuetudinibus, & privilegiis, etiam munitis derogatoriarum derogatoriis, & aliis quibuſcumque clauſulis, etiamſi privilegia conceſſa fuiſſent intuitu Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum, & aliorum Principum, ut latius in ipſa allegata Conſtitutione, ut patet in ſupracitata *Veneta* impreſſa in *Theſauro Reſolutionum Sacræ Congregationis Concil. tom.* I. *ſub die* 13. *Julii* 1720. quæ Reſolutiones proſtant Venetiis apud Joannem Baptiſtam Recurti.

52 Vigilia Nativitatis occurrente in Dominica, non poteſt quis nolle audire Miſſam mane Dominicæ, & expectare, ad ſatisfaciendum præcepto Miſſam illam anticipatam ante Mediam noctem. Quarti *loc. cit. dub.* 7. *difficult.* 4. cum Diana & aliis ab ipſo citatis, aliique paſſim. Et ratio eſt, quia illa anticipata Miſſa nullo modo computari poteſt pro ipſa Dominica, ſed ſolum pro ſequenti Feſto Natalis. Quamvis enim non dicatur in die Natalis, nihilominus vere dicitur pro ſolemnitate Natalis, & ut dictum eſt *numero antecedenti* ipſam celebrans, & audientes ſatisfaciunt præcepto dicendi, vel audiendi Miſſam in die Natalis; Unde cum ipſa inſerviat pro ſatisfaciendo præcepto diei Natalis, non poteſt inſervire pro ſatisfaciendo præcepto Dominicæ præcedentis, quia unico Sacro non poteſt ſatisfieri duobus præceptis duarum diſtinctarum Feſtivitatum; ſicuti unico Officio non poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto, pro die præſenti, & craſtino, ex merito damnata inter alias propoſitione 35. ab Alexandro VII. die 18. Martii 1666. ibi: *Unico Officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto pro die præſenti, & craſtino.*

Quoad Miſſæ celebrationem fieri ſolitam ante noctis dimidium in pervigilio Nativitatis Domini in Capella Pontificia, ſive in aliis Eccleſiis ex privilegio, præter ea, quæ huc uſque adduximus, Maximus Pontifex Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 6. *cap.* VIII. *per tot.* permulta ad rem eruditiſſime ſuo more adducit, & quo ad horam ipſam celebrandi, *num.* XIV. habet. Ex diariis, quæ Pontificii Cæremoniarum Magiſtri ab an. 1474. ad annum 1517. digeſſerunt, colligimus, Matutinum in Pontificia Capella incœpiſſe circa octavam, nonam, ac etiam decimam horam (ab occaſu ſolis numerando, juxta Italiæ morem) illius noctis, quæ diem Chriſti Natalem præcedit; ac præterea ſacrum hunc ritum, una cum ſolemni Miſſa, non niſi quatuor horarum ſpatio expleri conſueviſſe. Leo X. referente in Diariis Paride de Graſſis, anno 1517. ob adverſæ valetudinis incommoda, Pontificiæ Capellæ initium ſtatuit *hora quinta noctis*. Pontifex Adrianus ſextus veterum morem ſequutus, horam noctis nonam reſtituit. At Clemens VII. Paulus III. ac Julius item III. circa ſecundam, aut tertiam noctis horam matutinum inchoandum mandarunt: Hinc hora ſeptima noctis, ipſi etiam ſolemniori Miſſæ finis imponebatur. Varius in hoc tempore deſignando fuit S. Pontifex Pius V. quandoquidem eo jubente anno 1556. Matutino initium dedit hora noctis ſexta; anno 1567. hora quarta; anno 1568. hora quinta; anno 1569. hora octava cum dimidio; anno demum 1570. hora nona. Gregorius XIII. juxta veterem morem tertiam, aut quartam noctis horam in uſum revocavit. Atque hic demum mos in-

Pon-

Pontificia Capella deinde ſervatus fuit & adhuc viget, ſtatuta pro Matutini initio quarta hora Noctis, ex quo ſequitur, ut ſolemnis Miſſa paulo ante noctis dimidium perficiatur.

54 Deinde idem Pontifex *ibidem num.* 5. a deſignatione temporis, & horæ pro ipſa Miſſa celebranda, ad jejunium progreditur, referens ex relatione Magiſtrorum Cæremoniarum in Diariis, Cardinalem, qui Sacrum obtulit, nonnunquam ad celebrandam Miſſam acceſſiſſe jejunum ut noſtra ætate conſtat de Cardinali Leandro Colloredo, & de Benedicto Papa XIII. qui eadem jejunii lege ſe ſe obſtrinxit; Quia vero non multa occurrunt eorum exempla, qui jejuni acceſſerint ad Altare; contra vero frequentius contingat, ut Cardinalis, qui nocte Nativitatis Sacrum explet, die præcedenti a refectione non abſtinuerit, pergit ad tradendam rationem, quæ id licere ſuadeat; & ſub *num.* 16. relatis variis Auctorum opinionibus, jam a nobis *loco ſupracitato* adductis ſunt, dicit, qui credant Romanum Pontificem quotannis litteras in forma Brevis expedire, per quas Cardinalis nocte Nativitatis celebraturus eximatur a lege jejunii, quod alioquin a præcedentis noctis dimidio ſervare teneretur. *Id tamen* ſubjungit *ſub num.* 16. *gratis aſſeritur, & hujuſmodi litteræ reipſa minime conceduntur*. Et ſub *num.* 17. ita ſuperaddit; Hinc meliori conſilio alii ſentiunt, ac docent, in propoſito caſu, licet expreſſa Pontificis diſpenſatio non appareat, ineſſe tamen tacitam, ac rationi admodum conſonam. Enim vero, cum, nonniſi præhabito Summi Pontificis aſſenſu, ſtatuta ad Matutinum inchoandum hora definiatur, profecto Summus Pontifex haud ignorat, quo tempore in pervigilio Nativitatis Capella incipiat, qua hora ſolemnis Miſſa, cui nonnumquam ipſemet Pontifex intereſſe ſolet, celebretur; Et quoniam præterea compertum perſæpe illi eſt, eum qui Sacrum offert, non eſſe jejunum, & tamen nullus unquam Pontifex edixiſſe fertur, ut Cardinalis ea occaſione ante noctis dimidium celebrans, a præcedenti media nocte jejunium ſervaret, nihil ultra requirendum videtur ad tacitam Pontificis diſpenſationem inducendam, æquitatis tamen, ac rationis legibus conſentaneam.

55 Ex hactenus dictis, proſequitur idem Pontifex *ibid. num.* 20. colligitur, privilegium celebrandi Miſſam in Pontificia Capella ante noctis dimidium, non quidem per neceſſariam connexionem ſecum ferre aliud privilegium exemptionis a lege jejunii. Immo poſterius hocce privilegium eſſe repetendum a tacita Pontificis diſpenſatione, quam ſatis probant ex rerum, ac temporis circumſtantiæ ſimul ſumptæ, quas ſupra memoravimus; hinc ſequitur, ſublatis hiſce circumſtantiis, jam nullum tacitæ diſpenſationi eſſe locum, ideoque ad jejunium naturale ſervandum teneri, qui alibi Sacrum offerat, etiamſi ex Apoſtolico Indulto, mediæ noctis articulum in Miſſæ oblatione præveniat. Conſulendi in rem hanc Andreas Piſcara Cataldo in *Prax. Cæremon. l.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 1. *n.* 4. *pag.* 391. *& cap.* 3. *num.* 1. *pag.* 393. necnon celebris Gavantus *part.* 4. *tit.* 3. *num.* 6. ubi ita loquitur: *Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel conſuetudine legitima, vere non diſpenſatur in jejunio neceſſario ad Miſſam; ideo a pridiana media nocte jejunet, neque in Miſſa vigiliæ ſumat purificationem*. Conſonat diligens ſcriptor P. Merati *tom.* 1. *part.* 1. *Romanæ editionis pag.* 853. *num.* 12.

Itaque concludit *ibid. num.* 21. ut rem hanc expediamus, Epiſcoporum partes erunt, duo hæc in Synodis opportune decernere, ut ſcilicet primo edicant, nulli fas eſſe, citra Apoſtolicam diſpenſationem, in nocte Nativitatis Chriſti Miſſam celebrare ante noctis dimidium, & id quidem fieri prohibeant, indicta in contumaces pœna ſuſpenſionis, quam etiam probant & laudant Polacus in *ſuis Aphoriſmis Sacrar. Cæremoniar. Aphoriſm.* 1. *num.* 4. Pax Jordan. *Elucubrat. tom.* 1. *l.* 4. *tit.* 1. *de Sacrific. Miſſæ n.* 93. Secundo, aperte declarent, eos, qui ex Apoſtolico privilegio Sacrum obeunt ante noctis dimidium, adhuc teneri lege jejunii, idque a præcedentis noctis dimidio ſervandum eſſe. In ordine quodam pro Divini Officii celebratione, Romæ edito anno 1645. cujus etiam meminit Diana in edition. coordinat. *tom.* 3. *tract.* 1. *reſolut.* 55. *num.* 3. hæc legimus, *Miſſa hujus Sacratiſſimæ noctis debet celebrari poſt mediam noctem, aliter Sacerdos non celebraret jejunus. Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima conſuetudine, non diſpenſatur in jejunio neceſſario ad Miſſam, ideſt a pridiana nocte jejunet, neque in Miſſa vigiliæ ſumat purificationem*. Eadem occurrunt in ordinario Patriarchali, quod anno quolibet Venetiis evulgatur, ubi ad diem 24. Decemb. hæc legitur adnotatio; *Celebrantes ante mediam noctem ſint jejunii a media nocte antecedenti, adeoque non ſumant purificationem in Miſſa hodierna*. Hactenus idem Pontifex *loc. cit.* 56

Miſſas tres in Nativitate Domini, Armenis, & univerſim Sacerdotibus Orientalibus celebra- 57

lebrare non licet. Idem Conſtit. incip. *In Superiori* §. 2. *& ſeq.*

58 Miſſarum celebratio una hora ante auroram, & poſt meridiem indulgetur Militibus S. Januarii; Benedictus XIV. Conſt. incip. *Romanæ Eccleſiæ*.

59 Idipſum conceditur & Equitibus S. Joannis Hieroſolymitani. Idem Conſt. incip. *Quoniam*, §. 1.

60 Miſſarum trium celebratio die Natali Salvatoris Noſtri primum a S. Teleſphoro inſtituta fuit. Idem Conſtitut. incip. *Declaraſti*, & Con-
61 ſtit. incip. *Quod expenſis*. Quæ conſuetudo aſ-
62 ſeritur, & commendatur. Idem *ibidem*. Antiquis temporibus alii per annum dies erant polyliturgici, quibus Miſſarum Sacrificia iterare licebat, nempe præter Natalem Domini, prima dies Januarii, Feria V. in Cœna Domini, Vigilia Aſcenſionis, tres dies jejunii infra octavam Pentecoſtes, aliique dies Feſti nonnullorum Sanctorum memoriæ dicati, ut Nativitas S. Joannis Baptiſtæ, & Natalitium Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli. Idem in cir. Conſtitut. *Quod expenſis*.

63 Sæpe etiam iterabantur Sacrificia, ſi defuncti cadaver die Dominico, vel alio Feſto ad
64 Eccleſiam deferebatur. Idem *ibid.* Ea conſuetudo juſtis de cauſis abolita eſt, & præſertim ob inductos abuſus circa eleemoſynarum ſordi-
65 das exactiones. Idem *ibid.* Nec præſenti tempore præter dictam diam, permittitur Miſſæ iteratio, etiam ex cauſa utilitatis, aut paupertatis Eccleſiæ, aut Presbyteri. Idem Con-
66 ſtitut. 3. incip. *Declaraſti*. Id ſolum permittitur Parocho duarum Eccleſiarum adeo inter ſe diſtantium, ut populus utrique ſubjectus in unam earum totus convenire nequeat. Idem
67 *ibid.* Quod intelligendum eſt de diebus Feſtis tantummodo, in quibus adeſt præceptum au-
68 diendi Miſſam. Idem *ibid.* Et dummodo neceſſaria ad id Ordinarii Superioris licentia accedat. Idem *ibid.* Et ſufficit contrarium Synodalis Conſtitutionis præceptum, ut Parocho id minime liceat. Idem *ibid.*

69 Præterea, ſi alius adſit Sacerdos, qui in una ex illis Eccleſiis celebrare poſſit, Parochus debet ab iteratione Miſſæ ſe abſtinere.
70 Idem *ibid.* Etiamſi neceſſe ſit Catechiſmum populo explanare, quum id, vel per alium Sacerdotem, vel ab ipſo Parocho extra Miſſarum ſolemnia fieri poſſit. Idem *ibid.*

Additiones ex aliena manu.

71 *De modico tempore*, intra quod onera Miſſarum, ex decreto S. Congregationis Rituum a S. M. Urbano VIII. approbato, de quo *Auctor n.* 37. ſunt implenda, non inutile eſt hic diſſerere.

Sunt autem qui tenent, modicum hoc tem- 72
pus extendi ad tres annos. Vide Peirin. *de Privil. tom.* 3, *ad Conſtit.* 9. *Urbani VIII. ad* 10.

Alii ſentiunt, hoc modicum tempus conclu- 73
di intra tres menſes: Leander *de Sacram. tract.* 8. *diſput.* 4. *queſt.* 18. Tamburin. *de Sacrif. Miſ. lib.* 3. *cap.* 1. §. 9. *num.* 4.

Brevius alii volunt hoc modicum tempus, 74
illudque ad duos menſes reſtringunt; Marchin. *de Ordin. tr.* 3. *part.* 2. *cap.* 31. *n.* 5. Quart. *in Rubric. Miſſal. in appendic. queſt.* 4. *punct.* 1. *difficult.* 2.

Ut quod ſentio dicam, ſi tempus ſit deter- 75
minatum, haud poteſt diferri celebratio ultra illud. Determinatio autem temporis aliquando provenit ex expreſſa voluntate dantis eleemoſynam, & aliquando ex tacita ejuſdem voluntate, ut ſi pro imminente aliqua occaſione Miſſarum celebratio committatur.

Si autem tempus haud ſit determinatum, 76
arbitrio boni viri penſatis ſingulis circumſtantiis determinandum illud eſt; *Dicaſtill. de Sacram. tract.* 5. *diſput.* 4. *dub.* 21. *num.* 403. Hurtad. *part.* 1. *reſolut. moral. tract.* 2. *cap.* 4. *reſol.* 18. *num.* 202. & ſic aliquando poteſt eſſe brevius, aliquando amplius duobus menſibus. Quoties enim Lex haud determinat tem- 77
pus illud, quod nec partes determinarunt, ejus determinatio dependere debet ab arbitrio boni viri perpenſis ſingulis circumſtantiis; minimeque licet ſine auctoritate Legis certum terminum ſtatuere.

Monendum vero eſt, quod ſemper quoad 78
fieri poteſt, tempus hoc ſit reſtringendum, quum ita conveniat ſubjectæ materiæ.

Reſponſio Auctoris.

Quo ad dicta in his *additionibus* ſub num. 76. 79
& ſeq. poterat *Additor* & debuerat videre Decretum *Sac. Cong. Concilii* a me jam allatum in verb. *Miſſa art.* 2. *n.* 18. relat. a Card. Lambertin. poſtea S. P. Benedicto XIV. *in tom.* 3. *Notific. &c. p.* 189. *edition. Bononien.* ubi ſancivit, modicum tempus debere intelligi infra menſem. Vide *ibi* expreſſe determinatum tempus a Lege.

A n-

ARTICULUS VI.

Miſſa a quo poſſit celebrari, vel non? & in quo idiomate?

1 MIſſa a ſolo Sacerdote ordinato rite cele-
brari poteſt. Concil. Nicænum *cap.* 4.
& Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. Solus enim Sacerdos
eſt legitimus Miniſter Eccleſiæ ad hoc Myſte-
rium conficiendum conſecratus, juxta quod
Chriſtus ſolis Apoſtolis, eorumque in Sacerdo-
tio ſucceſſoribus præcepit in ultima Cœna di-
cens, *Hoc facite in meam Commemorationem*.
2 Unde Miſſam celebrantes non ordinati, gra-
viſſimis pœnis puniuntur: Gregorius enim XIII.
Conſtit. 21. incipient. *Officii noſtri*, ſtatuit,
quod judicentur, & puniantur rigoroſiſſime per
Inquiſitores, & Clemens VIII. Conſtitut. 81.
incip. *Etſi alias*, decrevit, quod degraden-
tur, & Curiæ Sæculari tradantur etiam pro
prima vice; quod etiam confirmat Urbanus
3 VIII. Conſtitut. 79. incip. *Apoſtolatus*. Et li-
cet eſſent Minores 25. annorum, dummodo
compleverint 20. tradendi ſunt per Inquiſito-
res brachio Sæculari, & ultimo ſupplicio affi-
ciendi ex Clement. VIII. & Urbano VIII. in
4 *cit. Conſtit.* Caſus iſte evenit Romæ anno 1711.
in Dominico Spallacino Urbevetano, qui ſub
mentito nomine Joannis Baptiſtæ Roſſignoli,
Andreæ Roſſignoli, & Joſephi Bonifacii per
annos quinque ſæpiſſime Miſſam celebravit,
cum tamen nullos haberet Sacros Ordines, in
Acie Campi Floræ furca ſuſpenſus, & deinde
igne crematus fuit die 12. *Julii ejuſdem anni*
1711. Vide infra *n.* 12.

5 Miſſa non debet permitti, quod celebretur
a Sacerdotibus vagis, & ignaris. Concil. Tri-
dentin. *ſeſſ.* 22. *in decret. tit. de obſervand. in*
6 *celebratione Miſſar.* Nec a Sacerdotibus noto-
rie, & publice criminoſis. Idem Concilium
7 *ibid.* Nec a Sacerdotibus exteris, & incogni-
tis ſine legitimis litteris dimiſſoriis ſui Epiſco-
pi. Concil. Mediolanenſ. I. *part.* 2. *tit. quæ*
8 *pertinent ad celebrationem Miſſæ*. Sacerdotes
exteri nec etiam poſſunt admitti a Regulari-
bus ad celebrandum in ſuis Eccleſiis contra
prohibitionem Ordinarii, ut cenſuit *Sac. Cong.
Concil. in Bononienſ.* 2. *Julii* 1620. *& in Nea-
politana* 17. *Auguſti* 1620. & ſæpe alibi.

9 Miſſa non poteſt celebrari in lingua vulgari;
Concil. Senonen. *cap.* 7. *inter errores damnatos
ibi relatos*. Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8.
ſed ſolum in lingua latina, vel græca a Græ-
cis, nunquam & a nullo in lingua Sclavonica.
Joann. VIII. *epiſt.* 195. ibi: *Audivimus etiam
quod Miſſas cantes in barbara, hoc eſt Sclavo-
nica lingua; Unde jam Litteris Noſtris per Pau-
lum Epiſcopum Anconitanum tibi directis prohi-
buimus ne in ea lingua Sac. Miſſarum ſolemnia
celebrares, ſed vel in latina, vel græca lingua,
ſicut Eccleſia Dei, toto terrarum orbe diffuſa,
& in omnibus gentibus dilatata cantat*. Sic
apud Pallavicinum *in Polyanthea Sacrorum Ca-
nonum tom.* 3. *verb. Miſſa* §. 3. *n.* 1. Et Tho-
mas Archidiaconus Spalatenſis *in Hiſtoria Epi-
ſcoporum Salonitanorum edita a Joanne Lucio
cap.* 16. tempore Alexand. II. refert a Legatis
Sedis Apoſtolicæ coactam fuiſſe Synodum om-
nium Epiſcoporum Dalmatiæ, & Croatiæ, in
qua ſtatutum fuit; ne quis de cetero præſu-
meret Divina Myſteria celebrare in lingua Scla-
vonica, ſed debere uti tantum latina, vel græ-
ca. Idem ſtatuit Gregor. VII. Alexandri ſuc-
ceſſor *lib.* 7. *epiſt.* 11. data ad Uratiſlaum
Bohemiæ Ducem, in qua ſic ſcribit: *Quia no-
bilitas tua poſtulavit quod ſecundum Sclavonicam
linguam apud vos divinum celebrari annuerimus
Officium, ſcias Nos huic petitioni tuæ nequaquam
poſſe favere:* Et paucis interjectis ſubdit: *Un-
de ne id fiat, auctoritate B. Petri inhibemus,
teque ad honorem Omnipotentis Dei huic vanæ
temeritati viribus totis reſiſtere præcipimus*.

In Iſtria tamen, in Liburnia, & in Dalma- 10
tia Littorali, Miſſa, & alia Officia lingua Il-
lyrica, ſeu Sclavonica celebrantur; at ſervatur
ibid. Ritus Romanus. Eadem lingua ut tradit
Cardinalis Bona *lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 4. eſt in
uſu apud Chriſtianos Tartaros circa Tauricam
Cherſoneſum, apud Circaſſos, & quaſdam Pon-
ticas Nationes, itemque in Servia, Miſia,
Boſnia, Bulgaria, Ruſſia minori, in Volhi-
nia, Podolia, & parte quadam Lithuaniæ, &
in aliis finitimis regionibus. Uſum talis lin-
guæ in ſacris Eccleſiæ functionibus cœpiſſe ſæ-
culo nono quo Moſchovitas Chriſtianæ Reli-
gioni nomen dediſſe ſub Imperio Baſilii Mace-
donis oſtendit Baronius *in Appendice tom. VII.
de Ruthenis a Sede Apoſtolica receptis*, volunt
aliqui; alii autem id ſerius, nempe vertente
ſæculo decimo, imperantibus Baſilio juniore,
& Conſtantino, contigiſſe opinantur; Verum
negari non poſſe ante prædictum tempus nem-
pe ante annum 872. ab Hadriano II. Moravis
permiſſum fuiſſe, ut lingua Sclavonica in Miſ-
ſis, & Officiis uterentur tradit Bollandus *in
vita S. Cyrilli, & S. Methodii*. Eandem li-
centiam celebrandi Miſſam, & Officium lin-
gua Sclavonica confirmavit Innocentius IV.
anno 1248. epiſtola ad quemdam in Sclavonia
Epi-

Epiſcopum relata ab Oderico Raynaldo *ad eundem annum n.* 52. & vigore ejuſdem privilegii in Eccleſia Sancti Hieronymi Illyricorum Almæ Romanæ Urbis Feſto ipſius Sancti dum celebrantur Miſſa ſolemnis, canitur idiomate Illyrico Epiſtola in Choro ab uno ex Beneficiatis ejuſdem Eccleſiæ, Evangelium vero ab uno ex Canonicis; & a Subdiacono legitur eadem Epiſtola in idiomate Latino, ſicut Evangelium in eodem idiomate a Diacono, ut refert eruditiſſimus P. Merati *tom.* 1. *part.* 1. *obſervat. præliminar. n.* 29. ubi in fine tradit, quod in dictis Provinciis, ut notat Cardinal. Bona *loc. cit.* non obſtantibus Apoſtolicis inhibitionibus *numero antecedente* relatis, dudum recepta conſuetudo prævaluit, & viget. Vide ipſum *loc. cit.* ubi multa ad rem erudite ſuo more adducit.

11 Cardinalis de Albic. tamen *de inconſtantia in fide part.* 1. *cap.* 34. *n.* 40. *& ſeq.* refert per extenſum Breve, quo Alexander VII. 12. Januar. 1661. prohibuit Miſſale Gallica lingua impreſſum, quo publicato, ſtatim omnia exemplaria abolita fuerunt, obſervando *ſub n.* 41. Sacerdotem aliter facientem eſſe vehementer de Hæreſi ſuſpectum, dum noſtri temporis Hæretici id obſtinate ſervandum eſſe contendunt. Quinimmo neque permiſſum eſt Concilia in alias vulgares linguas traducere, ut reſpondit *S. C. Conc. in una Galliæ* 2. *Julii* 1629. ut in *l.* 16. *Decret. fol.* 109.

12 Miſſam celebrantes, qui reperti fuerint ad Presbyteratum non promoti, Curiæ ſæculari traduntur, etiam pro prima vice prævia degradatione, ſi alium Ordinem habeant. Benedictus XIV. Conſtitut. 97. incip. *Sacerdos*.

13 Etiamſi unius tantum Miſſæ partem celebraverint, dummodo elevationem peregerint. Idem

14 *ibid.* §. 6. Etiamſi Conſecrationis formam non

15 protulerint. Idem *ibid.* Si elevationem non peregerint, mitiori pœna damnari poſſunt. Idem *ibid.*

16 Illyrica natio in Miſſis celebrandis, & in Horis Canonicis, aliiſque divinis Officiis perſolvendis adhibere tenetur Miſſalia, Tabellas, & Breviaria characteribus Hieronymianis impreſſa typis Congregationis Propagandæ Fidei, & Slavum litterale idioma cum dictis characteribus retinere; ac nemo Orationes & preces, quæ Apoſtolicæ Sedis auctoritate examinatæ & approbatæ non fuerint, recitare, aut quoquo modo adhibere poteſt. Benedictus XIV. Eccleſiaſticis omnibus Ritus Slavolatini expreſſe id præcipit Conſtitut. incip. *Etſi Paſtorali*.

17 Nemo ignotus ſive ſæcularis, ſive Regularis admittendus eſt ad celebrandam Miſſam, niſi adductis teſtimonialibus, iiſque viſis & approbatis ab Epiſcopo; idque præcipi poſſe ab eodem Epiſcopo, ſaltem quoad Sacerdotes Regulares exteros, etiam Regularibus cenſuit S. Congregatio. *Inſtitut. Eccleſ.* 34. §. 4. & *De Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 41. §. 5.

Additiones ex aliena manu.

Grave adeo viſum eſt delictum ejus, qui quum non ſit Sacerdotio initiatus, audet Miſſam celebrare, ut plura ſingularia adverſus ipſum Conſtitutionibus Pontificiis ſint ſancita. 18

Primum eſt, quod extremum probationis non promotionis ad Sacerdotium probari queat Litteris extrajudicialibus Ordinarii, ut ſtatuit Benedictus XIV. *in Conſtitutione incipiente*: *Sacerdos in æternum*. 19

Secundum eſt, quod ſi adprobandum alterum extremum celebrationis Miſſæ teſtes inducti ſint ſingulares, poſſit reus tormentis ſubjici ad veritatem eruendam; *Idem Summus Pontifex in dicta Conſtitutione*. 20

Tertium eſt, quod reus hujus delicti traditur Brachio ſæculari, etiamſi partem tantummodo Miſſæ celebraverit, dummodo elevationem Hoſtiæ, vel Calicis, vel utriuſque fecerit, forma Conſecrationis licet non prolata, *mox laudatus Summus Pontifex in dicta Conſtitutione*. 21

Quartum, quod & traditur *ab Auctore n.* 3. eſt, quod a traditione Brachio ſæculari, nec excuſat ætas minor 25. annis, ſi tamen reus annum vigeſimum compleverit, ut ſanxit *Urbanus VIII. in Conſtitutione cui initium eſt*: *Apoſtolatus officium*, & innovavit *Benedictus XIV. in dicta Conſtitutione*. 22

Quintum eſt, quod *confeſſio* vocata *de plano*, quæ ſuffragari in Tribunali S. Inquiſitionis ſolet ad mitigandam pœnam ordinariam, minime reis hujus delicti ſuffragetur ad vitandam traditionem Brachio ſæculari, ut conſtituit *id. Benedictus XIV. in altera Conſtitutione, quæ incipit Divinorum*. 23

ARTICULUS VII.

Miſſa pro quibus poſſit celebrari, & pro quibus non?

Miſſa poteſt offerri pro Sacerdote ipſo, & pro omnibus aliis fidelibus. Ex Apoſtolo *ad Hebræos cap.* 5. *verſ.* 1. *&* 3. præciſis his verbis: *Omnis Pontifex pro hominibus conſtituitur* 2

tur in iis, quæ ſunt ad Deum ut offerat dona, & Sacrificia pro peccatis; & propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam & pro ſe-
2 *metipſo offerre pro peccatis*. Poteſt offerri etiam pro peccatoribus; eſt enim Sacrificium propitiatorium, quale fuit etiam Crucis Sacrificium pro peccatoribus oblatum; habetur clare ex Trid. *ſeſſ.* 22. *c.* 1. & 2. ubi dicitur: *Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & pecca-*
3 *ta, etiam ingentia, dimittit*. Etiam pro Turcis, Infidelibus, Hæreticis, & Schiſmaticis poteſt offerri Sacrificium per modum Deprecationis, ut ad veram Fidem convertantur, ut colligitur ex Trid. *ſeſſ.* 22. *can.* 3. ubi dicit poſſe Miſſam offerri *pro peccatis, & aliis neceſſitatibus*: ſed infidelitas eſt peccatum, & maxi-
4 ma neceſſitas; adeoque &c. Sic etiam poteſt offerri pro Catechumenis, ut habetur *c. Apo-*
5 *ſtolicam, de Presbytero non baptizato*. Poteſt etiam directe offerri pro infantibus; *ut tenet Communis* cum Paſqualigo *q.* 40. ubi refert Conſtitutionem a S. Clemente factam, his verbis: *Infantium Eccleſiæ memores ſimus, ut Dominus perfectos eos in timore ſuo ad adultam ætatem perducat*.

6 Miſſæ Sacrificium potiſſime offertur pro defunctis in Purgatorio exiſtentibus, ut de Fide eſſe definit Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *can.* 3. *Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam Commemorationem Sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiationem: vel ſoli prodeſſe ſumenti: neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, anathema ſit*; & idem repetit *ſeſſ.* 25. *in Decreto de Purgatorio*: *Cum Catholica Eccleſia, Spiritu ſancto edocta ex Sacris litteris, & Antiqua Patrum traditione in Sacris Conciliis, & noviſſime in hac Œcumenica Synodo docuerit, Purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis, potiſſimum vero acceptabili Altaris Sacrificio juvari &c.* Ubi præcipit, quod Miſſarum Sacrificia, aliaque pietatis opera, quæ pro fidelibus defunctis ex teſtatorum fundationibus, vel alia ratione debentur, a Sacerdotibus, & Eccleſiæ Miniſtris, & aliis, qui hoc præſtare tenentur, diligenter, & accurate perſolvantur.

7 Non poteſt autem Miſſa offerri pro defunctis Hæreticis, & Infidelibus. Gregor. III. *epiſt.* 1.
8 Concil. Lateranenſ. III. *can.* 7. Neque pro mortuis Chriſtianis certo damnatis, ut expreſſe prohibetur *cap. Pro obeuntibus* 2. & *ſeq. cauſ.*
9 13. *q.* 2. Hinc Miſſæ non poſſunt offerri pro iis, qui omnino voluntarie, & compotes ſui ſe occidunt. Nicolaus I. *ad conſulta Bulgarorum c.* 98. 23. *q.* 5. *Placuit*. Nec pro mortuis 10
excommunicatis. Leo IV. *homil. de Cura Paſtoral.* 11. *q.* 3. *Si quis Epiſc. aut Abbas*.

Pro excommunicatis vitandis, & non tole- 11
ratis licet poſſit offerri Miſſæ Sacrificium indirecte, v. g. offerendo pro omnibus peccatoribus, pro reductione, & converſione hæreticorum, vel impiorum, directe tamen pro ipſis excommunicatis vitandis non poteſt offerri, & qui offerret etiamſi generaliter pro illis offerret, nullum in particulari nominando, vel determinando, peccaret mortaliter, ut tenent communiter Doctores; quia ageret contra prohibitionem gravem Eccleſiæ imponentis excommunicatis vitandis hanc pœnam medicinalem privationis communium ſuffragiorum, quale eſt Miſſa, donec corrigantur & a contumaciæ reſipiſcant, & poſtea abſolvantur: ut habetur *cap. A nobis* 28. & *cap. Sacris* 38. *de ſentent. excomm.* his verbis: *Licet is, qui voluntarius excommunicatus illis communicaverat, ad eos rediens, de mandato Eccleſiæ excommunicatos, quos prius foverat, expugnaverit, non tamen priuſquam abſolutionis gratiam perceperit, habendus eſt abſolutus, nec ſi occumbat in hujuſmodi bello, ſunt abſolutiones, vel oblationes recipiendæ pro eo, vel Orationes Deo porrigendæ: niſi cum de ipſius viventis pœnitentia per evidentia ſigna conſtiterit, & juxta cujuſdam Conſtitutionis noſtræ tenorem, Defuncto etiam abſolutionis beneficium impendatur*. Sic Innocent. III. ex cujus 12
mente, & ſenſu aperte conſtat, quod, licet ipſi Excommunicati vitandi eſſent mortui contriti, & in gratia Dei, adhuc non poſſe pro illis directe Miſſam offerri, donec etiam mortui ritu cœremoniali eſſent abſoluti.

Pro excommunicatis toleratis, & non vitan- 13
dis multi ex Doctoribus poſt Concil. Conſtantienſe, & Extravagant. Martin. V. incip. *Ad evitanda*, ſuſtinent poſſe licite offerri Sacrificium Miſſæ; quia cum in ipſa Extravaganti concedatur communicatio cum excommunicatis toleratis etiam in Sacris, & Divinis: immo & pro ipſis præſentibus publice precemur in Choro dicendo: *Miſereatur veſtri &c. Dominus vobiſcum*, ſequitur poſſe etiam pro ipſis licite offerri Sacrificium Miſſæ; Sic ſentiunt Navarrus, Henricx, Sanchez, Fagund., Hurtad., Sà, Lugo, Coninch, Paſqualig., & alii paſſim.
Verum quamvis id licite fiat, ſimulque tale 14
Sacrificium prodeſſe valeat excommunicatis toleratis, quatenus offertur in perſona Chriſti, non tamen ipſis proderit, quatenus offertur in per-

perſona Eccleſiæ, cum Pontifex in præfata Bulla expreſſe proteſtetur, quod per hoc *non intendit excommunicatos in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari*.

15 Quamvis Miſſæ Sacrificium offerri poſſit Deo in honorem Sanctorum, & in gratiarum actionem pro beneficiis, quæ Deus illis conceſſit, atque ad obtinendam eorum interceſſionem apud Deum, ut definit Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 3. his verbis: *Quamvis in honorem, & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit, non tamen illis Sacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit, unde nec Sacerdos dicere ſolet: Offero tibi Sacrificium Petre, vel Paule, ſed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in Cœlis, quorum memoriam facimus in terris*, & ibid. *can.* 5. *Si quis dixerit, impoſturam eſſe Miſſas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum interceſſione apud Deum obtinenda, ſicut Eccleſia*
16 *intendit, anathema ſit*. Nequit tamen offerri
pro ipſis Sanctis, ut habetur deciſum *c. Cum Marthæ §. Tertio loco, de celebrat. Miſſar.* quia ut ibi dicitur: *Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre*. Et Sancti in Cœlis, *orationibus noſtris non indigent pro eo, quod cum ſint perfecte beati, omnia eis ad vota ſuccedunt*.

17 Approbatur & conceditur pro Eccleſia univerſali Miſſa nova ad poſtulandam gratiam bene moriendi, ponenda in Miſſali poſt Miſſam *Pro remiſſione peccatorum*, & in Rubricis generalibus in *tit. de color. paramentorum*, ſub colore violaceo, ac præterea in Gradualibus ad cantum Chori in eodem cantu, & tono, qui in antiquis habetur feria IV. poſt Domin. 1. & Sabbato poſt Domin. III. in Quadrageſima & in Dominicis IV. XVI. XX. & XXVI. poſt Pentecoſten. *S. R. C. 20. Mart. 1706. approbante Clemente XI. die 27. ejuſdem menſis & anni*.

Additiones ex aliena manu.

18 An liceat ſacrificium offerre pro damnatis? Affert Petavius *tom. 3. Theolog. dogmat. lib. 3. cap. 8. num.* 15. nonnullos SS. Patres, & cum primis D. Auguſtinum, D. Johannem Chryſoſtomum, & D. Joannem Damaſcenum tenentes, per eleemoſynas & ſacrificia animas damna-
19 torum aliquantulum a pœnis ſublevari. At
idem *Petavius* concludit, quod quum nihil hac de quæſtione definitum ſit ab Eccleſia, tanquam abſurda ſit explodenda opinio hæc affirmans poſſe pro damnatis ſacrificium offerri.

Quinimo refert Albic. *de Inconſtantia in fide cap. 3. num.* 12. quod quum quidam Concionator exhortando Fideles ad erogandas eleemoſynas hanc protuliſſet propoſitionem: *Ab eleemoſynis pœnas damnatorum aliquantulum ſublevari*, re delata ad Tribunal S. Inquiſitionis, coactus ille fuit ſe retractare, & hanc reſolutionem S. Inquiſitionis approbavit Ven. Innocentius XI.

Num liceat anticipare ante mortem celebrare, vel celebrari facere Miſſas Defunctorum, ſive *de Requie* pro ſuffragio animæ ſuæ, ut a pœnis Purgatorii liberetur? Quæſtio hæc fuit alias ad S. Congregationem Concilii interpretem delata, ſed ab ea non fuit reſoluta, ut litteris conſignavit Albic. *ubi ſupra n.* 37. Affert autem hic Auctor rationes in utramque partem, ſed concludit haud poſſe.

ARTICULUS VIII.

Miſſa quoad eam celebrantis obligationem.

IN Sacrificio Miſſæ debent a celebrante of- 1
ferri panis, & vinum aqua mixtum; Eſt
enim illicitum offerri vinum ſine aqua, cum
a latere Chriſti aqua ſimul cum ſanguine exie-
rit, *de conſecrat. diſt. 2. cap.* In *Sacramento-*
rum; c. Si quis in Sacrificando, c. Non opor-
tet, Conc. Aurel. IV. cap. 4. Concil. Vormat. I.
cap. 4. & Conc. Trid. ſeſſ. 22. c. 7. Et plus 2
de vino, quam de aqua eſt ponendum, *de ce-*
lebrat. Miſſar. cap. Perniciosus. Vinum quippe
cum aqua miſcendum debet eſſe plus ſaltem
quoad duas partes, *Concil. Tribur. 1. cap. 19.*
Nec poteſt offerri vinum mellitum, vel mul- 3
ſum, vel aliud, *Concil. Antiſiodoren. cap. 8.*
Valide tamen conſecratur muſtum, ſeu vinum de uvis recenter expreſſum; At illicite, & cum gravi peccato, quia licet ſit verum vinum, nihilominus eſt impurum, & feculentum, adeoque indecens, ut docet S. Thom. *quæſt. 74. art. 5. ad 3.* ex declaratione Julii Papæ *in cap. Cum omne crimen, de conſecrat. diſt.* 2. ubi tamen conceditur, ut urgente neceſſitate poſſit conſecrari muſtum. Similiter ſi vinum cœperit aceſcere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, uſque ad ultimum inſtans, quo ſubſtantialiter mutetur, & fiat penitus acetum, valide conſecratur, quia adhuc retinet ſubſtantiam, & formam vini; at conſecrans graviter peccat propter irreverentiam, quæ fit Sacramento, adhibendo vinum ſemicorruptum quoad qualitates; S. Thom. *qu. 75. art. 5. ad 2.* Rubrica Miſſalis *part. 3. tit. 4.*

de

de defectu vini num. 2. Quarti, & Merati *ibid.* & alii paſſim. Si autem urgeat neceſſitas celebrandi, ſeu non poſſit Sacerdos abſque nota omittere Sacrum, ut præſertim inter Regulares contingere poteſt, non peccat Sacerdos ſubditus adhibendo tale vinum aliquantulum acidum, vel acre, quia non tenetur ſubditus cum notabili incommodo Sacrificium illud omittere, & quamvis tali vino uti ſit contra reverentiam Sacramenti, ea tamen irreverentia non imputatur celebranti, ſed ſuperiori, vel miniſtro, qui eſt cauſa voluntaria illius, præſertim ſi fuerit monitus, & ob avaritiam, vel alium finem, aut quia decipitur, nolit mutare, ſed præcipiat adhuc tale vinum apponi; Sic Merati, & Quarti *loc. cit.* cum aliis. Quid autem agendum ſit, ſi deprehendatur vinum eſſe factum penitus acetum, vel alias corruptum, ſive ante conſecrationem, ſive poſt? docet clare dicta Rubrica *de defectu vini*. Vi-
4 de *ipſam per tot.* Panis debet eſſe triticeus. *Concil. Carthagin. cap. In Sacrament.* 5. *de conſecrat.* 5. *diſt.* 2. Eugen. IV. *in Decreto Unio-*
5 *nis in Concil. Florentino.* Et poteſt valide conſecrari, ſive in azymo, ſive in fermentato juxta ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem, ut declaravit Eugen. IV. *in decreto Unionis in Concil. Florent. ſeſſ.* 25. *in fine*, his verbis: *In azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici, Sacerdoteſque in altero ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque ſcilicet juxta ſu Eccleſiæ, ſive occidentalis, ſi-*
6 *ve orientalis conſuetudinem.* Græcus vero conſecrans in Azymo, & Latinus in fermentato graviter peccant, ex eodem Concilio Florent. & S. Pio V. Conſtitut. incip. *Providentia Romani Pontificis.* Immo Latinus celebrans in fermentato privatur Officio & Beneficio. Honor. III. *in cap. Litteras* 24. *de celebr. Miſſ.* his verbis: *Cum igitur, vel ex aperta malitia, vel nimia deſipientia peccaſſe probetur, mandamus quatenus officio & beneficio perpetuo ipſum prives.*

7 Miſſam dicens celebrare tenetur juxta Miſſale Romanum, ex forma, & juſſu Concil. Trident. inſtitutum. S. Pius V. Conſtit. 106. incip. *Quo primum*, & juxta formam præſcriptam ab Eccleſia Romana. *Concil. Bracarenſe* 1. *cap.* 22. & Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *in decret. de obſer. & vitand. in celebr. Miſſæ.*
8 Tenetur eam proſequi uſque in finem, alias excommunicatur, niſi aliquis caſus accidat. *Concil. Roman. ſub Zacharia cap.* 14. *Poſt Epiſt.*
9 2. *Soter.* Tenetur communicare recipiendo Corpus, & Sanguinem Chriſti. *De conſecr. diſt.* 2. *cap. Relatum eſt.* Leo IV. *homil. de Cura Pa-*
ſtorali. Tenetur Miſſam legere, antequam ad 10
Altare accedat, & ſigna præparare, ne erret. Omnia debet legere, & nihil memoriter re- 11
citare, & neque celerius, neque tardius, quam par eſt, eam legere. Concil. Mediolanen. 1. *part.* 2. *titul. quæ pertinent ad celebrationem Miſſæ.* Debet ſinere candelas accenſas uſque 12
ad finem ultimi Evangelii S. Joannis, ex eodem Concil. Mediolanenſ. *ibidem.* Debet ge- 13
neraliter, & ſpecialiter orare pro vivis, & defunctis, *de conſecr. diſt.* 1. *cap. Viſum præterea*, Concil. Cabilonenſ. III. *cap.* 39.

Sacerdos calceatus pedibus debet accedere ad 14
Altare, ut præſcribit Rubrica Miſſalis *part.* 2. *tit.* 1. *num.* 2. *de præparatione Sacerdotis celebraturi*: ibi: *Calceatus pedibus* quod volunt eſſe præceptum. Silveſter verb. *Miſſa*, & Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 2. & alii. Et Ordo Romanus de *Paraſceve* dicit, non licere Preſbyterum, Diaconum, vel Acolytum ad Altare miniſtrare per nudos pedes. At verò nonniſi ad majorem honeſtatem, & decentiam hoc præſcribi dicunt Suarez 3. *part. diſp.* 82. *ſect.* 3. Quarti, & Gavant. *loc. cit.* & alii. Neque quod Sacerdos calceatus ad Altare accedat, vacat Myſterio juxta illud Apoſtoli *ad Epheſ.* 6. *Calceati pedes in præparatione Evangelii pacis*, ideſt cum animo parato, prompto, & expedito ad Evangelium pacis profitendum, vita exprimendum, & ad alios deferendum, ut ex Chryſoſt. & Theophil. recte docet Sapientiſſimus Tirinus *in cit. c.* 6. *ad Epheſ. num.* 15. Qui enim calceatus incedit, audaciter, intrepide, & expedite progreditur; At vero, qui nudis eſt pedibus ægre, timide, tarde, nec niſi ſuſpenſo gradu procedit; Hinc Doctiſſimus P. Gavantus *in cit. part.* 2. *tit.* 1. *Rubrica* 2. *litt.* X. apud eruditiſſimum P. Merati *eod. loco* recte concludit, quod laudandi ſunt Clerici Regulares ſui præclariſſimi Ordinis, qui in Sacriſtia deponunt etiam communes crepidas, ſeu calceos, & alias ibidem ad id paratas crepidas induunt ad majorem nitorem, & Sacri Miniſterii ſplendorem; Quod & obſervari compertum eſt in pluribus Provinciis, & Conventibus noſtri Seraphici Ordinis, nec non in pluribus aliis.

* Quid ſtatuendum, ſi contingat defectum 15
aliquem deprehendi vel in pane, vel in vino conſecrationis, ex Rubrica repetatur; quæ mandat, ſi forte accidat, ut poſt ſumptionem ſanguinis animadvertatur primo hoſtia inepta Cacrificio, reſumendum eſſe novum panem, & vinum cum aqua, & verba conſecrationis ſuper

per utrumque repetenda, ſumpto initio ab illis verbis: *Qui pridie quam pateretur*, facta tamen utriuſque oblatione. Sunt quidem qui putant ſufficere hoſtiæ tantummodo conſecrationem; at tunc *debitus ordo non ſervaretur*; quæ altera eſt ex duabus cauſis, ex quibus Rubrica utriuſque conſecrationem mandat. Quare Rubricæ parendum. *De Sacrif. Miſſæ lib.* 3. *cap.* 15. §. 2.

16 Si vero poſt conſecrationem ſumpta jam hoſtia cognoſcat vinum ineptum fuiſſe ad conſecrationem; tunc nova hoſtia novumque vinum apponendum eſt, novaque utriuſque conſecratio facienda. Id utique cenſet S. Thomas, ejuſque diſcipuli. Sed poſt reformatas ſub Clemente VIII. Rubricas Miſſalis legitur in illis expreſſum: ſi Miſſa celebretur in loco publico coram multis, ad ſcandalum evitandum ſufficere, ſi tantummodo apponatur novum vinum cum aqua, & facta oblatione conſecretur, ſtatimque ſumatur. *Ibid.* §. 3. 4. *&c.*

17 Defectus ſi occurrat in pane & vino, deprehendaturque ante conſecrationem, nova materia apta apponatur; ſi poſt conſecrationem, Miſſa omitti tuto poteſt; ſi poſt ſumptionem, neceſſario omittitur, niſi forte multitudo adeſſet Miſſæ audiendæ; quo in caſu poſſet Sacerdos ſubmiſſa voce preces aliquas recitare, quæ ad illam partem Miſſæ non pertinerent, & benedictionem populo impertiri. *Ibid. cap.* 15. §. 9.

18 Si aqua infuſa Calici non ſit, idque ante conſecrationem agnoſcatur, infundatur ſtatim, ſi poſt conſecrationem, Miſſa peragenda eſt. *Ibid.* §. 10.

19 Si muſca, vel aranea in calicem ante conſecrationem ceciderit, effundatur vinum, & novum apponatur. Si poſt conſecrationem, illud quidquid eſt, extrahatur, lavetur, & comburatur, & ablutio cum cineribus in ſacrario reponatur. Ita ex S. Thoma, *ibid.* §. 10.

20 Si vino immixtum venenum deprehendatur ante conſecrationem, idem quod prius ſervandum eſt; ſi poſt conſecrationem, in aliud vaſculum transfundatur, & tandiu ſervetur, donec ſpecies vini fuerint exſiccatæ, & aliud vinum conſecretur, ut ex S. Thoma, *ibid.*

21 Vinum aceſcens non eſt adhibendum in Miſſa; ſi tamen id fiat, conficitur Sacramentum; nec peccant Regulares, qui celebrare debent, nec habent auctoritatem vinum commutandi, id enim peccati ligat eorum Superiores, ut ex Quarti & Merati adnotatur *Inſtitut. Eccleſ.* 77. §. 2. Vinum, quod ex aqua conficitur botris ſuperinjecta, quale a latinis priſcis lora, ſeu lorca dicebatur, ineptum eſt ad Sacrificium, ut ex Theologis firmatur *ibid.* §. 4.

Vetitum eſt ſub peccato gravi adhibere vinum illud dilutum, quod ex muſto & aquæ æquali vel fere æqualis quantitate conficitur ut ex Theologis *ibid.* §. 6. 22

Licitum eſt tamen adhibere in eam rem vinum, quod ex modo illud conficiendi in regionibus aliquibus habet aliquid aquæ admixtum, eſt enim vinum uſuale; *ibid.* §. 7. 23

Si guttæ vini reperiantur extrinſece in cuppa Calicis, cenſeantur non conſecratæ, & abſtergantur purificatorio. Si interius, tutius cenſeantur conſecratæ, & per ſecundam purificationem abſumantur. *De Sacrif. Miſſ. lib.* 3. *cap.* 17. §. 7. 24

Generatim monet S. Thomas, in dubiis, num aliquid omiſſum ſit in Miſſa; vel ſi certe conſtet omiſſum, nec illud ſit de neceſſitate Sacramenti, negligendum eſſe; ſi ſit vero de neceſſitate Sacramenti, illud iteretur, & reliqua omnia ex ordine deducantur. *Ibid. cap.* 15. §. 16. 25

Si Sacerdos ſumpta purificatione animadvertat remanſiſſe in corporali, vel patena fragmenta, ſive illa magna ſint, ſive parva, abſumantur, ſicut & abſumenda ſunt fragmenta ſi quæ remanſerint poſt diſtributionem Euchariſtiæ in adſtantes peracta Miſſa. *Ibid. lib.* 3. *cap.* 17. §. 3. 26

Si tamen quod remanet, non fragmentum, ſed integra eſt hoſtia, magna, ſeu parva, hæc poſt ſumptam purificationem non eſt abſumenda, ſed vel recondenda in tabernacolo, vel ponenda in patena ut alteri Sacerdoti mox celebraturo reſervetur: quod ſi fieri non poteſt, abſumatur. Ita ex Rubr. *ibid.* §. 4. 27

Particula illa hoſtiæ, quæ ſeparatur in inferiori parte hoſtiæ in duas partes fractæ, ſi in vino non diffluat in os, ſed remaneat in calice, potius quam digito ædigatur ad oram Calicis, præſtat, ut mediante novo vino hauriatur; *ibid.* §. 1. 28

Sacerdoti in Sacriſtiam jam reſtituto poſt Miſſam, & nondum ſacris veſtibus exuto, abſumenda ſunt fragmenta, ſi quæ advertit remanſiſſe in patena. Si vero ſacras veſtes exuit, quidquid ſuperfuerit e ſacrificio reponendum eſt in tabernaculo ſi adſit; ſin minus, vel non liceat, ſine aliqua admiratione populi, abſumendum eſt. Ita ex S. Thoma *ibid.* §. 5. 29

Peccaret graviter Sacerdos, ſi hoſtiam in Miſſa conſecratam reponeret in tabernaculo, & ejus loco ſumeret hoſtiam, quæ in eodem ta- 30

tabernaculo antea continebatur. Ita ex Can. *Relatum*, *de Conſecr. diſtinct. II. ibid.* §. 8.

31 Sacerdos celebrans ſi habet hoſtiam parvi moduli, melius faceret, ſi populum doceret, ne miraretur, ſi illam adhibet pro majori, quæ tunc non ſuppetit; potius quam utatur ſententia aliquorum, qui cenſent poſſe tunc extrahi e tabernaculo hoſtiam majorem, quæ forte ibi adeſt, & adhibere illam ad elevationem. *Ibid.* §. 9.

32 Si pyxis hoſtiis parvis plena ſit præſens moraliter Sacerdoti, ſed non fuerit aperta ante oblationem, & conſecrationem, illicite quidem id fieret, ſed cum moraliter præſens eſſet Sacerdoti, valida eſſet conſecratio; quod verum eſt etiamſi quando conſecravit actu de particulis non cogitaret. Moralis vero præſentia ea dicitur, cum ita præſens eſt, ut verificari cenſeantur illa verba formæ *Hoc* vel *Hic*. *Ibid. c.* 18. §. 2. & 3.

33 Si particulæ afferantur ad Altare poſt peractam oblationem, non debet Sacerdos illas conſecrare ſine legitima cauſa, ut ſi magna multitudo populi parata ſit ad recipiendam Euchariſtiam, alias careret Sacramento; tunc vero Sacerdos deberet prius illas ante conſecrationem mente offerre; Cœpto jam Canone ſi afferatur particula, non eſt conſecranda, neque pro dando Viatico infirmo, tunc enim ſufficeret, ſi Sacerdos ex ſua hoſtia parvam portionem ſepararet. *Ibid.* §. 5.

34 Si forte contingat, ut pyxis deferatur ad Altare, nec Sacerdos illam advertit, adeoque proferat verba conſecrationis nihil cogitans de pyxide, tunc utique ſi pyxis non ſit ſupra petram Sacram, non cenſetur voluiſſe Sacerdos conſecrare, alioqui enim cenſeretur voluiſſe id, quod ſibi illicitum eſt. Quamvis vero ſint Doctores, qui contrarium cenſent, cum tamen in Sacramentis conferendis ſequi teneamur opinionem tutiorem, relicta probabiliori, ideo in caſu tali particulas illas non eſſe populo diſtribuendas, ſed adſervandas, ut in alia Miſſa ſub conditione conſecrentur, ſatis conſtat. *ibid.* §. 6.

35 Si celebranti ſint præſentes undecim hoſtiæ, & ille habeat intentionem conſecrandi ſolum decem, nec determinet quales, nulla ex illis eſſet conſecrata, ut ex Rubricis diſcimus. Quare debet Sacerdos intentionem ſuam ita dirigere, ut velit omne conſecrare quidquid ante ſe poſitum eſt. Ex quo intelligitur, Sacerdotem, qui cum hac intentione habet in manu duas hoſtias, unam ſe tenere putans, utramque revera conſecraret. *Ibid.* §. 7.

Nemini licet ab Altari recedere cœpta Miſſa, relicto alio Sacerdote, ut reliqua ſuppleat; ut ſtatuitur in Can. *Nullus Ep. de conſ. d.* 1. Quod ibi vetatur ſub pœna ſuſpenſionis, quæ tamen eſt ferendæ, non latæ ſententiæ, nec locum habet, ſi Sacerdos ante conſecrationem ab Altari ſine cauſa recedat. *Ib. l.* 3. *c.* 14. §. 2. 36

Tridentinum *Seſſ.* 23. *cap.* 4. monet Epiſcopos, curent, ut Sacerdotes non habentes animarum curam diebus ſaltem Dominicis, vel feſtis ſolemnioribus Miſſam celebrent. An committant peccatum grave Sacerdotes illi, ſi monito Tridentini non ſe ſubmiſerint, quæſtio eſt anceps. Profecto peccaret graviter, qui nunquam per annum Sacrificium offerret; eſſet enim hoc indicium vitæ corruptæ, & pareret ſcandalum. Tenetur etiam celebrare, ut ægroto Viaticum deferretur, ſi alio modo fieri non poſſet. *De Sacriſ. Miſſ. lib.* 3. *cap.* 1. §. 10. 37

Miſſam quotidie celebrare melius eſt, quam ab ea abſtinere; negandum tamen non eſt, quin optime præſtet Sacerdos ſi aliquando abſtineat ex reverentia, ſeu ad hoc ut ferventius celebret. Id vero eruitur ex eo quod ad ſpiritum Eccleſiæ propius accedit qui quotidie Sacramentum recipit. Addendum, quod munus 38 Sacerdotis eſt non privatum, ſed publicum. eſtque ejus opus Eccleſiæ utile; & ex aſſidua celebratione validius auxilium obtinebit a Deo ut dignius celebret. Quare ſtatuendum, Sacerdoti ut plurimum, quotidie celebrandum eſſe, ſi diſcuſſa conſcientia ſua perſuadere ſibi moraliter poſſit, ſe eſſe in ſtatu gratiæ. Nec obſtat minor fervor, cum illum perſæpe patiamur inviti. *Ibid. c.* 2. 39

Miſſæ nec ita breves eſſe debent, ut ſaltem horæ tertiam partem non attingant, neque ita longæ, ut horæ dimidium excedant. *De Sacriſ. Miſſ. lib.* 3. *c.* 24. §. 2. Vide *Inſtitut. Eccleſ.* 34. §. 19. 40

Additiones ex aliena manu.

Haud licere Miſſam inchoatam intermittere, liquet ex *cap. Nullus, de celebrat. Miſſar.* 41
Excipitur vero caſus urgentis neceſſitatis; Quocirca poſſe Miſſam intermitti etiam poſt conſecrationem, ut Sacramentum Pœnitentiæ homini in extremis conſtituto miniſtretur, communis eſt ſententia; idem dic de Baptiſmo miniſtrando homini pariter in extremis conſtituto. 42

Num poſſit intermitti Miſſa pro adminiſtratione Viatici, aut Extremæ Unctionis? Ante conſecrationem poſſe, modo periculum ſit in mora, 43

[illegible] a [illegible] in va- [illegible] communiter [illegible] [illegible]rationem. [illegible] [illegible]retur ante [illegible] de Sacrif. [illegible] ad plur. fe- [illegible] eorum, qui fu- [illegible] Verum meo judicio non [illegible] Missalis, quæ hæc [illegible] in ſupradictis caſi- [illegible], debet Miſſam in- [illegible].

Articulus IX.

Multa quoad vetita in ejus celebratione.

Vetitum eſt Miſſam celebrare capite velato, cap. *Nullus Episcopus* 57. *de conſec.* dist. 1. Unde nemini licet uti pileolo, & ficto capillitio. Concil. Mediolanenſ. 1. *part.* 2. [illegible] *Quæ pertinent ad celebr. Miſſæ*. Nec alius præter Sedem Apoſtolicam poteſt eum ferendi unquam licentiam concedere, ex Decreto juſſu Urbani VIII. in Miſſali reformato repoſito his verbis; *Nemo audeat uti pileo in celebratione Miſſarum ſine expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, non obſtante quacumque contraria conſuetudine*, & Sacr. Cong. Concil. 24. *April.* 1626. his verbis: *Facultas concedendi uſum pileoli in*
4 *Miſſa ſpectat ad Papam*. Et quoad fictum capillitium, ſeu Comas expreſſe prohibuit Innocent. XI. cujus decretum in Diœceſi Colonienſi fuit promulgatum præciſis his verbis: „ Cum informato non ita pridem, & conſulto S. D. N. Papa Innocent. XI. ſuper rationibus, & motivis, quare uſus comarum adſcititiarum in hiſce rigidioribus partibus ſaltem apud illos, qui de S. Sedis Apoſtolicæ, ſeu Legatorum ejus, aut Epiſcoporum Diœceſanorum, vel Vicariorum eorumdem licentia longo temporis intervallo illis uſi, iiſdem ſine præſenti valetudini diſcrimine deinceps carere non poſſe dignoſcerentur; modo, & forma juxta Edictum ſub 14. menſis Decemb. anni noviſſime lapſi præ- [illegible] eadem Sua [illegible] Legati Illuſtriſſ. & Reverend. Archiepiſcopo Damiceno renun[illegible] fuerit non eſſe [illegible] ſua [illegible] Nuncius Apoſtolicis, aut Epiſcopis licere licentiam Sacerdotibus comarum utendi [illegible] actu celebrationis [illegible]. Hinc juſſionis Sanctiſſimi Patris Noſtri mentis [illegible] in omnibus obſervationis, revocatis cum hoc quibuſcumque aliis etiam poſt emanatum præfatum Edictum obtentis licentiis, aut conceſſionibus, ſeu earum declarationibus, moneantur omnes & ſinguli harum tenore ſerio ac paterne in Domino, ut memores humilitatis & reverentiæ tam tremendo Myſterio debitæ, Sacrificio Miſſæ aut Altari Dei comis detecto ac nudato capite aſſiſtere præſumant, idque ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis Officiis, aliiſque juxta ſuperius Edictum, cujus tenor in reliquis quoque quoad veſtium prohibitarum, annulorum, comæ, & coronæ etiam Subdiacon., & Diaconalibus Ordinibus proportionatæ geſtationem exactius, quam hactenus ubique obſervabitur. Signatum Coloniæ die 21. *Martii* 1689. *Joannes Henricus Anethan. Epiſcop. Hierap. Suffrag. & Vicarius Generalis Colonienſis*. Vide verb. *Coma ficititia, ſeu adſcititia per tot.* & verb. *Pileolus per tot.*

Vetitum eſt Miſſam celebrare ſine Mini- 5
ſtro, *cap. Propoſuit, de Filiis Presbyter.* ubi ſic habetur: *Non enim ſolus Presbyter Miſſarum ſolemnia, aut alia Divina Officia poteſt ſine Miniſtri ſuffragio celebrare*. Concil. Pariſienſ. VI. *lib.* 1. *cap.* 48. his verbis: *Viſum eſt, ut deinceps hujuſcemodi caſus inhibeatur, provideatque unuſquiſque Epiſcoporum, ne in ſua Parochia quiſquam Presbyterorum Miſſam ſolus celebrare præſumat, & ſi hanc definitionem, ſuperbiendo tranſgreſſus fuerit, canonicæ correctioni ſubjaceat*. Sic etiam decrevit Concil. Granatenſe *cap.* 36. Concil. Moguntin. *cap.* 43. & Leo IV. *ho-*
mil. de cura paſtorali. Vetitum eſt Sacerdo- 6
tibus deferre manutergium ſuper Calicem eundo, vel redeundo ab Altari; *Sacr. Congregat. Rit.* 1. *Septembr.* 1703. quod eſt etiam contra Rubricam generalem Miſſalis, & Comment. Gavant. *in eadem Rubricas part.* 1. *tit.* 20.

Vetitum eſt pro Miniſtro feminam inſervi- 7
re; *cap. Inhibendum, de cohabit. Cleric. & mulier.* ubi ſic ſtatuitur: *Prohibendum quoque eſt ut nulla femina ad Altare præſumat accedere, aut Presbytero miniſtrare*, ſubjungit La Croix

Croix *lib. 6. part. 2. num.* 388. *Et ſi mulier in Eccleſia tacere debet, uti habetur* 1. *ad Corinth.* 14. *multo magis abſtinere debet a Miniſterio Altaris*; ſic etiam Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 11. *cap.* 15. *num.* 42. *&* 43. cum multis ibi citatis. Confirmat Benedictus XIV. in Conſtitut. 47. tom. 4. Bullar. quæ incip. *Allatæ ſunt*, ubi §. 29. hæc habet „ Summus Pontifex Gelaſius in ſua epiſtola nona ad Epiſcopos Lucaniæ *cap.* 26. pravam conſuetudinem jam invectam improbavit, juxta quam, mulieres Sacerdoti Miſſam celebranti inſerviebant; cumque idem abuſus ad Græcos tranſiiſſet, Innocentius IV. in epiſtola, quam ad Epiſcopum Tuſculanum dedit, eumdem ſeveriſſime proſcripſit: *Mulieres autem ſervire ad Altare non audeant, ſed ab illius miniſterio repellantur omnino:* iiſdem verbis a Nobis quoque prohibetur in noſtra ſæpius citata Conſtitutione *Etſi Paſtoralis*, §. 6. *n.* 21. *tom.* 2. *Bullarii noſtris* “. Sic nec filius il-
8 legitimus poteſt Miſſæ ſui Patris Presbyteri inſervire; quia indecorum eſt, ut in Altaris Officio illegitimus filius impudico Patri miniſtret, in quo Unigenitus Dei Filius Æterno Patri pro ſalute humani generis victimatur, ut habetur *cap. Cum decorem* 15. *de Filiis Presbyterorum*, & colligitur ex Concil. Trident. *de Reformat. ſeſſ.* 25. *cap.* 15. ubi *Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo conſecratis, quos maxime puritas, ſanctitaſque decet, longiſſime arceatur*, jubet, ne filii legitimi Clericorum, in Eccleſiis, ubi eorum parentes Beneficium habent, ullo modo miniſtrent, per præciſa hæc verba: *Nec in dictis Eccleſiis quoquo modo miniſtrare*.

9 Vetitum eſt cum baculo ad Miſſam celebrandam accedere, ex Canon. Zachariæ Papæ lato in Concil. Romano, & inſerto in decreto Gratiani *in cap. Nullus Epiſcopus* 57. *de conſecr. diſt.* 1. ubi ſic habetur: *Nullus Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus ad ſolemnia Miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire, & ſi
10 qui temere præſumpſerit, communione privetur.* Item vetitum eſt Miſſam ſine luminibus celebrare. Leo IV. *homil. de cura paſtorali*, & Honorius III. *in cap. Littera.* 12. *de celebr. Miſ-
11 ſarum*. Sic etiam vetitum eſt Miſſam celebrare in Calice ligneo, vitreo, ex Concil. Rhemenſi, *cap.* 6. *Canon. ut Calix* 45. *de conſecrat. diſt.* 1. ubi expreſſe dicitur; *Nullus autem in ligneo, aut vitreo Calice præſumat Miſſam cantare*. Neque uti permittitur Calice ex ære, aut
12 auriculo. Ex eodem Concil. *ibidem* his verbis: *De ære, aut auricbalco non fiat Calix, quia ob vini virtutem æruginem parit, quæ vomitum provocat*. Sicuti nec etiam uti licet Cali- 13
ce plumbeo, aut ferreo ex eodem motivo; *c. Vaſa, de conſecr. diſt.* 1. & Leo IV. *homil. de cura paſtorali*.

Vetitum eſt Miſſam celebrare cum Calice 14
quocumque non conſecrato, *ex cap. Unico* §. *fin. de Sacra Unctione*. Immo ſi quis auderet 15
celebrare in Calice non conſecrato, eſſet ſuſpenſus ab Officio celebrandi, & a Beneficio, ſi quod haberet, per textum *in cap. Ultimo, de celebrat. Miſſarum*. In Sacrificio Miſſæ non 16
eſt adhibenda Palla drappo ſerico a parte ſuperiori cooperta. *Sacr. Congreg. Rit.* 22. *Januarii* 1701. Sacerdos in Sacrificio Miſſæ con- 17
gruentius utitur cingulo lineo, quam ſerico. *Eadem Sac. Congr. Rit.* 22. *Januar.* 1701. apud La Croix *lib. 6. part. 2. num.* 2055. *decret.* 312. *&* 313.

* Annulum in digito gerere dum Miſſa ce- 18
lebratur cujuſcumque dignitatis nemo poteſt, vetante S. Rituum Cong. *Inſtit. Eccleſ.* 34. §. 4. *num.* 15.

Nec licet etiam Protonotariis non partici- 19
pantibus adhibere in Miſſa inſtrumentum argenteum cum candela, ut ex Decreto apud Monacel. *ibid. num.* 16. Quod etiam ſuperioribus Ordinum Mendicantium, & Parochis vetuit S. Congregatio, cujus litteræ referuntur *ibid. ſub num.* 17. ſunt autem tenoris ſequentis.

Eminentiſs. ac Reverendiſſ. Domine Obſervandiſs.

Quum Sacrorum Rituum Congregationi innotuerit, quendam in iſta Civitate Bononiæ irrepſiſſe abuſum, quod tum Parochi ejuſdem tum Superiores Ordinum Mendicantium nulla dignitate Eccleſiaſtica inſigniti, nulloque juſto titulo fulti in celebratione Miſſæ ſive ſolemnis ſive privatæ inſtrumento argenteo cum candela, quod *Bugia* nominatur, noviter uti præſumpſere, Eminentiſſimi & Reverendiſſimi Patres eidem Sacr. Congregationi Præpoſiti Eminentiæ Veſtræ ſcribendum eſſe duxerunt, ut ipſa abuſum prædictum zelo, quo pollet, Eccleſiaſticæ diſciplinæ a Civitate iſta omnino tollere & amovere curet, Parochoſque omnes, & Ordinum Mendicantium ſuperiores, adhibitis iis juris remediis, quæ prudentiæ ſuæ opportuna, vel etiam neceſſaria videbuntur, auctoritate ipſius Sacræ Congregationis moneat, coerceat, & ad terminos ſuos reducere non

omittat; & E. V. manus humillime exoſculor.

Romæ 28. Auguſti 1734.

Eminentiæ Veſtræ

Humillimus atque Addictiſſimus Servus
A. F. Card. Zondadari Pro-Præf.

N. M. Tedeſchi Archiepiſcopus Apam.
S. R. C. Secret.

Quin & juxta Decreta Alexandri VII. Abbatibus Regularibus conſecratis id non licet, niſi in Miſſa Solemni, cum Pontificalibus utuntur, ut ex Decretis S. Congregationis, cit. *Inſtitut. Eccleſ.* 34. §. 4. *n.* 17.

20 Pari paſſu cum hoc argenteo inſtrumento procedendum eſt cum aſſiſtente; *ibidem* §. 18. ut ex Decreto Sacræ Congregat. Rituum.

21 Novus Sacerdos in celebratione Miſſæ primæ vetatur Eccleſiam circuire ſacris veſtibus indutus, ut recipiat oblationes; poteſt tamen ſe vertere ad altare, & ibi eas accipere, ex Decreto Sac. Congregationis; *Inſtitut. Eccleſ.* 56. §. 7.

22 Sacerdos in alia Diœceſi celebrans Miſſam non poteſt nomen Epiſcopi ſui nomini Epiſcopi illius Diœceſis ſubſtituere, ex Pouget, & Merato. *De Sacrificio Miſſæ lib.* 2. *capit.* 17. §. 4.

Additiones ex aliena manu.

23 An poſſit Sacerdos ſine Miniſtro Miſſam ce-
lebrare, ſi ſit aliqua celebrandi neceſſitas, non
conveniunt inter ſe Auctores. Negant poſt
24 *D. Antoninum* complures. Affirmant vero alii.
Sed & hi diſcordes ſunt circa illam neceſſita-
tem, quæ licitam facit hanc Miſſæ celebra-
tionem ſine Miniſtro. Affert *Sotus* exemplum,
ſi aliter Sacerdos non poſſet ſatisfacere præ-
cepto audiendi Miſſam. Sed non omnes in
25 hoc exemplo concordes ſunt. In eo tamen vi-
dentur plerique convenire, quod ſcilicet poſſit
Miſſa celebrari ſine Miniſtro, ſi Viaticum ſit
miniſtrandum periculoſe ægrotanti.

26 De eo quoque quæri ſolet, an in caſu neceſſitatis liceat uti miniſterio Mulieris? Satius eſſe ſine miniſtro celebrare, quam mulierem habere adjutricem, communis opinio eſt.

27 Num filius illegitimus in caſu neceſſitatis poſſit Patri celebranti miniſtrare, tum an poſ- miniſtrare eidem Patri ſecreto celebranti in aliquo Oratorio, vide apud *Paſqualig. t.* 1. *quæſt.* 349. *n.* 5.

ARTICULUS X.

Miſſa quo ad requiſita pro ejus celebratione.

Requiritur in primis Altare, *ex cap. Alta-* 1
ria, de conſecrat. diſt. 1. quod debet eſſe
lapideum, ex Concil. Epaonen. *cap.* 26. & 27.
poſt Epiſt. 2. *Evariſti*, & ex Concil. Hipponen.
cap. 6. & refertur *in cap. Altaria*, *de conſec.*
diſt. 1. Et debet eſſe conſecratum, *ex cap.* 1. 2
de conſecr. diſt. 1. Et coopertum linteis mun- 3
diſſimis, *c. Conſulto*, *de conſecr. diſt.* 1. Conc.
Coyacenſ. *cap.* 3. Concil. Lateranen. IV. *cap.*
19. Concil. Oxonien. I. *cap.* 10. Et iſta lin- 4
tea regulariter debent eſſe tria, ut videtur colligi *ex cap. Si per negligentiam*, *de conſec. diſt.* 2. ubi præter corporale numerantur tria his verbis: *Si aliquid de Sanguine ſtillaverit ſupra linteum Altaris, & ad aliud ſtilla pervenit, quatuor diebus pœniteat, ſi uſque ad tertium, novem diebus pœniteat, ſi uſque ad quartum, viginti diebus*, ubi nota primum verba *ſtillaverit ſuper linteum Altaris* referri ad corporale, & cum de tribus aliis fiat mentio, utique judicari, quod requirantur tria præter Corporale, ſicuti pariter Miſſale Romanum auctoritate Clementis VIII. & S. Pii V. editum expreſſe tria requirit *tit. de defectibus*.
Et in ipſo Altari etiamſi ſit expoſitum Vene- 5
rabile, ſemper requiritur Crux cum Imagine Crucifixi, ut declaravit *Sac. Congregat. Rit.* 24. *Maii* 1705. his verbis: *Quando ſuper Altare expoſitum eſt Venerabile, debet etiam in eo collocari Crux, cum Imagine Crucifixi*; Et quidem illius altitudinis, & magnitudinis noviſſime præſcriptæ a ſæpe laudato Summo Pontifice Benedicto XIV. *die* 16. *Julii* 1746. in ſua Encyclica Epiſtola directa Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Ordinariis ditionis Eccleſiaſticæ, in qua circa finem ſic expreſſe mandat. *Illud vobis præcipimus ut nullo modo patiamini Rem divinam fieri ad hujuſmodi Altaria, niſi Crucifixus inter candelabra ita promineat, ut Sacerdos celebrans, ac populus Sacrificio aſſiſtens eumdem Crucifixum facile & commode intueri poſſit, quod evenire nequit, ſi exigua ſolum Crux minori tabulæ defixa Fidelibus exhibeatur. Si ejuſmodi corruptela in Diœceſim non valde propagata eſt, facile extingui poterit, ſi privatim Regulares, aut ſæculares Eccleſiarum Superiores de hac re moneantur: Sin autem late per Diœceſim invaluerit, tunc a Vobis Edictum neceſſario*

pro-

promulgandum erit, quod his Noſtris Litteris
confirmentur. Vide tamen *in Supplementis* ad
verb. *Altare num.* 59. noviſſimam diſpoſitio-
nem ejuſdem Pont. Benedicti XIV. circa Cru-
cem collocandam, vel non, in Altari, in quo
6 eſt expoſitum Sanctiſſimum Sacramentum. Et
debent lumina eſſe in ipſo accenſa, *ex capite*
Ultimo, de celebratione Miſſarum.
7 Requiritur Corporale benedictum ab Epiſco-
po, vel ab habente privilegium benedicendi,
8 *cap. Conſulto, de conſecr. diſt.* 1. Et hoc de-
bet eſſe lineum, ex Concil. Rhemenſ. *cap.* 3.
9 Requiritur etiam quædam parva Palla ſuper-
ponenda Calici, ut habet Innocentius *lib.* 2.
de Myſteriis Miſſæ cap. 56. his verbis: *Duplex*
eſt Palla, quæ dicitur Corporale, una, quam
Diaconus ſuper Altare totam extendit, altera
10 *quam ſupra Calicem plicatam imponit*. Requi-
ritur Calix cum Patena ex auro, vel ex ar-
gento, *ex cap. Vaſa, de conſecrat. diſt.* 1. &
ex Concil. Rhemenſi relato *in cap. Ut Calix*
de conſecrat. diſt. 1. ubi habentur hæc verba:
Ut Calix Domini cum Patena, ſi non ex auro,
omnino ex argento fiat, qui Calix cum Patena
debet eſſe conſecratus, *ex cap. Unico* §. *final.*
11 *de Sacra Unctione*. Requiritur Miſſale juſſu
S. Pii V. editum Conſtitut. incip. *Quo primum*
quod iterum reſtitutum, & emendatum ſolum
in uſu haberi mandavit Clemens VIII. Con-
12 ſtitut. incip. *Cum ſanctiſſimum*. Requiritur in-
ſuper Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus,
Stola, & Caſula ex Concil. Coyacenſi *cap.* 3.
Leone IV. *homil. de Cura paſtorali*, & videtur
colligi *ex cap. Eccleſiaſtica inſtitutione diſt.* 23.
& expliciter enumerat omnes has veſtes Inno-
centius III. *lib.* 1. *de Myſteriis Miſſæ.*
13 * Sacerdos Miſſam celebrans etiam in ne-
ceſſitate dandi Viatici infirmo abſque uno e
ſacris indumentis, peccat graviter ex irreve-
rentia; neque enim urget Viatici præceptum
ſi miniſtrari non poſſit eo modo, quo decet.
De Sacrif. Miſſæ lib. 3. *cap.* 7. §. 1.
14 Idem dicas ſi abſque luminibus, quæ ſint
oportet ſive ex cera, ſive ex oleo; & ſi de-
ſint, in neceſſitate, ſaltem ſebacea; ſufficit
tamen, ſi neceſſitas urgeat, unicum lumen.
Idem dicas, ſi celebret abſque Miſſali libro in
quo ſit ſaltem Canon. Hæc ex DD. *ibid.* §. 2.
15 Peccat etiam Sacerdos celebrans ſine mini-
ſtro, ut eruitur ex *cap. Propoſuit, de fil. preſ-*
byt. Si tamen ſit miniſtrandum Viaticum, po-
teſt Sacerdos ſine miniſtro Miſſam celebrare,
& ſibi ipſi reſpondere. Alias præſtat omittere
Miſſam, quamvis ſi hoc agat, ſunt qui ne-
gent illum peccare. *Ibid.* §. 3.

Additiones ex aliena manu.

Altare, in quo Miſſa eſt celebranda, poteſt 16
conſecrari non ſolum ab Epiſcopo, ſed & a
ſimplici Sacerdote, ſi hanc ipſi poteſtatem
concedat Summus Pontifex; Vide Habert, *de*
Euchariſt. cap. 13. *q.* 1.
Num autem ad conſecrationem Altaris ne- 17
ceſſe omnino ſit, ut Reliquiæ Sanctorum in
eo includantur, magna quæſtio eſt. Negant
plures, quos allegat Habert *loco citato quæſt.*
3. ut ſunt Suarez, Sotus, Coninc. &c. Sed
recedendum haud eſt a communi Eccleſiæ pra-
xi firmata communiori opinione, nempe Al-
tare ſine Reliquiis non eſſe conſecratum, con-
ſecratumque execrari ablatis Reliquiis, vel fra-
cto ſigillo loculi, in quo ſunt reconditæ.
Quando vero Altare conſecratum cenſeri 18
poſſit execratum, & amiſiſſe benedictionem,
tradit Habert *ubi ſupra q.* 2.
Sicuti Altaris, ita & Calicis conſecratio po- 19
teſt ex permiſſione Summi Pontificis ſpectare
ad ſimplicem Presbyterum, neque ipſa ſpectat
ad nonnullos Abbates, & Superiores. Sed hæc 20
facultas non ſolet ipſis dari, niſi pro oratoriis
ſui Ordinis tantum, & ita ſemper intelligen-
da, ſi forte verba eſſent dubia. De execratio-
ne Calicis, vide Habet *eodem loco quæſt.* 3.
Non conveniunt Auct. an Sacerdote cele- 21
brante cum Calice, aut in Altari non conſe-
crato, cenſeantur illa conſecrata? Non male
vero diſtinguit Sambovius inter Altare, &
Calicem, tenetque Altare non manere conſe-
cratum ex Sacrificio ſuper eo oblato, Cali-
cem vero conſecrari ex ſolo contactu Sanguinis
Chriſti.
Si aliqua ex veſtibus Sacerdotalibus deſit, 22
nec haberi queat, an omitti debeat Miſſæ Sa-
crificium in caſu etiam neceſſitatis? *Penſan-*
dum eſt (inquit Habert *de Euchariſtia cap.* 14.
quæſt. 7.) *quatenus ex una parte ſit defectus,*
& ex altera quanta ſit celebrandi neceſſitas.
Namque I. in communi & profano veſtitu nun-
quam liceret offerre: quod etiam verum eſt ſi de-
ſit Altare conſecratum, ſive Calix, ſive Patena,
ſive Corporale. II. Si tanta ſit celebrandi neceſ-
ſitas, puta ſi frequens populus ſine ſcandalo di-
mitti non poſſet, celebrare liceret ſine Manipulo,
aut Cingulo. Si autem tanta non ſit neceſſitas,
ſi v. g. Sacerdos aliter ſatisfacere non poſſit præ-
cepto audiendæ Miſſæ, ex S. Antonino, præſtat
non audire, quam indecenter celebrare. Monent
communiter in caſu neceſſitatis licitum eſſe Stola
pro Cingulo, vel Manipulo pro Stola uti.

ARTICULUS XI.

Miſſa quoad requiſita in Celebrante pro valida & licita ejus celebratione.

1 REquiritur, ut valide celebret, quod celebrans ſit rite ordinatus Sacerdos ex Concil. Nicæno *cap.* 4. & ex Triden. *ſeſſ.* 22. *c.* 1.
2 Et quod habeat intentionem ſacrificandi, & conficiendi Sacramentum, ex Concil. Florentino *in decreto unionis Armen.* & ex Trid. *ſeſſ.* 7. *Can.* 11. *de Sacramentis in genere*, ubi anathematizatur qui dixerit; *in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia.* * Porro intentio applicationis Miſſæ ſufficit ſi habitualis fuerit; eſt enim veluti quædam donatio, quæ ſemper valet, etiamſi multo ante interceſſerit. Tempus autem applicationis num ſit ſufficiens poſt conſecrationem, ambiguum eſt. Præſtat, ut Sacerdos Miſſam applicet cum ſe ad eam præparat. *De Sacrif. Miſſ. lib.* 3. *cap.* 16. §. 9. Quoad intentionem hoc quoque notandum: Cum novi Sacerdotes cum Epiſcopo celebrant, non debent intentionem ſuam ita conformare, ut intelligant ſe conſecraturos eodem momento, quo Epiſcopus extrema verba protulerit, ſive ipſi ante, ſive poſtea formam compleverint; ſed debent eſſe ita animo comparati, ut omne ſtudium ponant proferendi ultima verba cum Epiſcopo, atque ita una cum eo conſecrent, ex quo fit, ut ſi non ita jungant ſua verba cum Epiſcopo non conſecrent, cum non habuerint intentionem
3 conſecrandi. *ibidem* §. 6. * Et ut licite celebret, requiritur, quod Sacerdos ſit in gratia, & ſe probet, juſta præceptum Apoſtoli 1. *ad Corinth.* 11. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de Calice bibat*, ideſt Confeſſionem Sacramentalem præmittat, ut vult Concil. Trident. *ſeſſ.* 12. *cap.* 7. *de Euchariſtia* his verbis: *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat eam probationem neceſſariam eſſe ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debeat, quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc Sancta Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illis copia Confeſſoris, quod, ſi neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur, & Canone* 11. *ejuſdem ſeſſionis* ſtatuit expreſſe *neceſſario præmittendum*
eſſe Confeſſionem Sacramentalem ſub pœna excommunicationis eo ipſo. Unde Concil. Trid. 4
Confeſſionem in Sacerdote prærequirit, non ſolum ratione Communionis, ſed etiam ratione ſpecifica celebrationis, adeo ut, non ſolum teneatur eſſe in gratia, quando in Miſſa Sacram Euchariſtiam ſumit, ſed etiam in ipſo actu Sacrificii, quando ipſum conficit, ut expreſſe innuit *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſervandis, & vitandis in celebratione Miſſæ*, dum dicit: *omnem operam, & diligentiam in eo ponendam eſſe, ut quanta maxime poteſt interiori cordis munditia, puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis ſpecie peragatur.*

Illa autem particula citati Tridentini *quam* 5
primum confiteatur, ſi urgente neceſſitate ex defectu Confeſſoris inconfeſſus celebraverit, non eſt intelligenda in hoc ſenſu, ſcilicet cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur; quia in hoc ſenſu fuit damnata ab Alex. VII. 18. Martii 1666. his præciſis verbis, uti jacet num. 39. in ordine. ILLA PARTICULA *quam primum* INTELLIGITUR CUM SACERDOS SUO TEMPORE CONFITEBITUR; ſed ejus verus ſenſus eſt, ut quamprimum, & ſtatim poſt peractum Sacrum habuerit copiam Confeſſoris, vel illico ac Confeſſarius ſibi occurrerit, teneatur confiteri, taliter, quod, ſi unum, vel alterum Confeſſarium culpabiliter prætermittat, peccet mortaliter ratione non adimpleti
hujus præcepti. Nec poteſt dici, quod Concil. 6
Trident. ibi conſulat tantummodo, & non præcipiat Confeſſionem quam primum, quia Concilium ibi præceptum dat, non conſilium, ut expreſſe patet ex ſequenti propoſitione 38. in ordine damnata ab Alexandro VII. die, & anno, quo ſupra: *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti quam primum, eſt conſilium, non præceptum.*

* Sacerdos igitur valide conſecrat, etſi letali crimine ſit infectus, excommunicatus, hæreticus, degradatus. At ut celebret etiam licite, debet eſſe in ſtatu gratiæ, & a letali peccato liber; alioqui duplicis culpæ reum ſe conſtituit, conficiendo ſcilicet, vel ſuſcipiendo indigne Sacramentum, & infideliter ſibi ipſi miniſtrando.

Vetat quidem Tridentinum *cit. ſeſſ.* 13. *c.* 7. *de Euchariſtia*, ne Sacerdos peccati mortalis reus, quantumvis contritus, niſi prius Sacramentali Confeſſione expiatus, ad celebrandum accedat; permittit tamen Sacerdotibus celebrationem prævio tantum actu contritionis, dummodo gravis neceſſitas urgeat, nec ſit copia Confeſſarii; ſimul vero in eo rerum eventu

mandat, ut qui ita celebraverit, quamprimum confiteatur: atque ita explicat præceptum divinum ab Apoſtolo traditum, *probet autem ſeipſum homo*. In caſu vero urgentis neceſſitatis non ſatis eſt attritio, ſed omnino contritio requiritur, vel ſaltem attritio, quam Sacerdos ſine culpa contritionem exiſtimaverit.

Porro urgens neceſſitas, de qua hic ſermo, ea cenſetur, ſi Sacerdos eo die non celebrans offenſioni eſſet & ſcandalo. Item ſi Parocho celebrandum eſt ad miniſtrandum Viaticum. Sunt qui addant, ſufficere ad celebrationem in eo rerum ſtatu ſi nuper deceſſit anima probabiliter Sacrificio indigens; quod tamen aliis, & merito, minus probatur, cum omnes animæ in Purgatorio Sacrificio indigeant.

Sed quid, ſi Sacerdos cœpta Miſſa recordetur peccati lethalis non expoſiti in Confeſſione, vel ſe obſtringi aliqua cenſura, vel jejunium non ſervaſſe? Profecto ſi ante conſecrationem peccati, ſeu jejunii non ſervati recordatur, Miſſam deſerere tenetur, niſi aliud ſuadeat juſtus de gravi ſcandalo timor. Si vero poſt conſecrationem, perficiat, & ſumat Sacramentum præmiſſa contritione, ſi ſuccurrat grave peccatum, nondum pœnitentia deletum, & elicito propoſito ſatisfaciendi poſtmodum præcepto confeſſionis, & abſolutionis. Si vero nequeat conteri, ſatius eſt ſcandalum potius permittere, quam Sacramentum conficere, & indigne recipere.

Scandalum vero an cauſaret recedendo ab Altari ille, qui in loco privato celebrans cum unico miniſtro, peccati gravis, inchoata Miſſa, recordetur, quæſtio eſt anceps; ſunt enim qui minimum eſſe ſcandalum cenſent ſi adſit tantummodo miniſter puer, vel celebrantis ſervus, aut amicus.

Si ea die, tempore Miſſam præcedente, grave peccatum commiſſum a Sacerdote fuerit, de quo tamen doluit, & confeſſus eſt, non decet Sacerdotem eadem die celebrare, quia tollitur quidem reatus culpæ, ſed non continuo immunditiès corporis adimitur. Idem dicas de eo, qui pollutionem proprii corporis ſenſit, nec tamen conſenſum appoſuit. Quamvis nulla ſit in eo culpa, indecens eſt tamen ad Sacrificium accedere, præſertim ſi menti tenacius inhæreant pravæ cogitationes. Ex Tract. Bened. XIV. *de Sacrif. Miſſæ lib. 3. cap. 11. §. 1. ad 12.*

7 Ut celebrans licite celebret, requiritur etiam, quod ſit jejunus jejunio naturali, uti juxta morem univerſalis Eccleſiæ Apoſtolica traditione introductum decreverunt varia Concilia, & in primis Carthaginenſe III. *can.* 29. ſtatuit: *ut Sacramenta Altaris nonniſi a jejunis hominibus celebrentur*, & idem reperitur *can.* 47. Concil. Matiſconenſe II. *can.* 6. renovat Canonem Concilii Carthaginenſis, & addit pœnam depoſitionis; Concilium Bracarenſe I. decrevit, ut etiam feria V. in Cœna Domini Miſſæ a jejunis celebrentur; Concil. Toletanum VII. *canon. 2. relat. in c. Nihil* 16. *cauſ.* 7. *q.* 1. pœnam excommunicationis ſtatuit in eos qui poſt ſumptum cibum quemlibet exiguum, Miſſam celebrare audent, præciſis his verbis; *Ne tamen, quod naturæ languoris cauſa conſulitur, in præſumptionis perniciem convertatur, nullus poſt cibum, potumque, quamlibet minimum, ſumptum Miſſas facere præſumat .... Si quis hæc temere præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit*. Concilium Conſtantienſe *ſeſſ.* 13. damnat errorem, ſive abuſum quorundam, qui Sacramentum Altaris poſt cibum ſumptum celebrare audebant, & ſic ſenſerunt communiter Sancti Patres, pro quibus omnibus unus Auguſtinus adducitur, qui *Epiſt.* 54. *alias* 218. *n.* 7. & 8. habet præciſa hæc verba: *Placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti prius in os Chriſtiani Corpus Dominicum intraret, quam ceteri cibi; Nam ideo per univerſum Orbem mos iſte ſervatur*, & refertur *in c. Liquido* 54. *diſt.* 2. *de conſecrat.*

Dantur tamen aliquæ cauſæ, ob quas Sacer- 8
dos licite celebrare, ac communicare poteſt etiamſi non ſit jejunus jejunio naturali. *Et
Prima* eſt neceſſitas integrandi Sacrificium. Si 9
enim Sacerdos celebrans poſt conſecrationem unius, vel utriuſque ſpeciei, recordetur ſe non eſſe jejunum, poteſt, immo debet adhuc complere Sacrificium; quia majus, & fortius eſt præceptum Divinum obligans ad integrandum Sacrificium, quam præceptum Eccleſiaſticum obligans ad communicandum jejune. *Commu-
nis*. Si autem Sacerdos recordetur ſe non eſſe 10
jejunum ante conſecrationem, ac celebret privatim in aliquo Oratorio, uno tantum Miniſtro, aut altero bene noto præſente, ſicque poſſint ſine gravi ſcandalo ab Altari recedere, Miſſamque relinquere, ad id omnino tenebitur; Secus vero ſi publice coram magno populo celebret, ac nequeat Miſſam relinquere ſine gravi ſcandalo; quia tunc poterit etiam non jejunus jejunio naturali complere Sacrificium, cum non poſſet ſine magna ſui erubeſcentia, aut nota infamiæ, & aliorum ſiniſtra interpretatione, ſuſpicione, aut temerario judicio, adeoque vero ſcandalo, ſic ab Altari recedere, quod, teſte Sporer *tom.* 3. *part.* 2.

 cap. 6.

cap. 6. ſect. 7. n. 476. concedunt Communi-
ter Doctores etiam de Laico jam ante Alta-
re communicaturo exiſtente, ac ibi ſe non eſ-
ſe jejunum recordante, & non ſine magno ru-
bore, infamia, ac ſcandalo, non valente rece-
dere; Leges enim poſitivæ nunquam tam ſe-
vere, ac rigide obligant; Et totum id colligi-
tur etiam ex S. Th. *3. part. Summ. quæſt. 83.*
art. 6. ad 2. ubi in ſimilibus caſibus reputat
quidem tutius ab Altari, & Communione re-
cedere, ſed tamen, niſi quis recedere non poſ-
ſit ſine ingenti ſcandalo, ibi: *Niſi grave ſcan-*
dalum timeretur.

11 Item ſi Sacerdos celebrans, peracta jam
conſecratione utriuſque, vel unius ſpeciei, de
repente moriatur, ſeu tali morbo corripiatur,
ut non poſſit Sacrificium complere, ac non
reperiatur Sacerdos jejunus, debet Sacrificium
compleri ab alio Sacerdote, quamvis non je-
12 juno. *Communis*. Item ſi Sacerdos loco vini,
inadvertenter ſolum aquam conſecraverit, &
errorem ſuum ſolum poſt ſumptionem totius
aquæ cognoverit, debet, quamvis non amplius
jejunus jejunio naturali; de novo vinum cum
aqua conſecrare, ac conſecratum ſumere ad
integrandum Sacrificium. *Communis*. Et ratio
eſt quia, ut dictum eſt ſupra, majus, & for-
tius eſt præceptum de Sacrificio non relinquen-
do imperfecto, quam præceptum de ſacrifican-
do, & communicando jejune.

13 *Secunda* eſt neceſſitas ſervandi reverentiam
debitam Sacramento. Si enim immineat peri-
culum, ne Sacræ Hoſtiæ, ſeu Particulæ ab In-
fidelibus, & Hæreticis profanentur, aut in-
cendio, vel inundatione abſumantur, non ſo-
lum a Sacerdote non jejuno, ſed Sacerdote
abſente, etiam a Laico non jejuno propriis
manibus ſumi, & abſumi poſſunt, ut docent
communiter Doctores; Immo & debent, ut
volunt Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 6. n. 22.*
Gobat *tom. 1. tract. 3. caſu 13. num.* 423.
& alii.

14 Item ſi poſt jam ſumptam abſolutionem Sa-
cerdos reperiat aliquas Particulas, aut reli-
quias ex Hoſtia, quæ aliter nequeant decenter
aſſervari, debet eas, ſive parvæ, ſive magnæ
ſint, ſumere, quia ſpectant ad idem Sacrifi-
cium. *Rubric. Miſſalis tit. 7. de defectibus.*
15 Et hoc etiamſi integra hora interim, etiam
poſt Sacrum finitum occupatus fuerit in com-
municandis aliis; Immo etiamſi eas repererit
jam ad Sacriſtiam reverſus, & depoſitis veſti-
bus, ac non modico tempore effluxo, ſi ne-
queant aſſervari ſine majori irreverentia, ac
nullus alius adſit Sacerdos ſacrificaturus, qui
illas in ſuo ſacrificio ante ablutionem poſſit
abſumere; In tali enim caſu non cenſebitur
novam Communionem inchoare, ſed perficere
præcedentem, cum dictæ Particulæ ſeu Hoſtiæ
videantur ſpectare ad idem ſuum Sacrificium.
Si autem tales Particulæ, ſeu reliquiæ Hoſtiæ 16
eſſent ex alio non ſuo Sacro, ſi eas repererit
ante ſumptam ablutionem, debebit eas abſu-
mere: Secus vero ſi eas repererit poſt ſum-
ptam ablutionem, quia tunc ſi commode, &
reverenter aſſervari poſſent, eſſent aſſervandæ,
donec ipſe, vel alius Sacerdos intra Sacrum
eas jejunus ſumeret; quia non ſunt pars ſui
præſentis Sacrificii: Quamvis Bonacina, Ca-
ſtropalaus, & alii permittant earum ſumptio-
nem, licet ſint ex alio Sacro: Quod & ego
approbo in caſu, quo non poſſint commode,
& reverenter aſſervari: quia tunc urget reve-
rentia Sacramenti: Et ſi Sacerdos dubitet, an 17
repertæ Particulæ, ſeu reliquiæ Hoſtiæ ſint
conſecratæ, nec ne, poterit eas ſumere poſt
utriuſque ſpeciei ſumptionem ante ſuæ ablutio-
nis ſumptionem, & etiam poſt ipſam, ſi ſo-
lum poſt ipſam eas repererit. Sic in univer-
ſum Gobat *loc. cit. a num.* 420. *ad* 422. Spo-
rer *loc. cit. num.* 477. cum pluribus aliis ab
ipſis allegatis.

Item ſi particula Hoſtiæ mixta cum San- 18
guine remaneat in fundo Calicis, poterit Sa-
cerdos vinum infundere, ut ſic cum vino de-
glutiatur, & hoc bis, aut ter, ſi non ſufficit
ſemel; Quamvis enim ex *Rubricis Miſſalis de*
defectibus tit. 10. *num.* 8. poſſit celebrans pro
libito ipſam particulam, vel digito attrahere
ad labium Calicis, & ante purificationem ſu-
mere; vel vinum infundere, ut ſic cum vino
deglutiatur, aptior tamen, & decentior eſt
hic ſecundus modus, nempe ut infundatur vi-
num, & cum eo ſumatur particula, quamvis
prius deglutiatur aliqua pars vini, ſicque je-
junium naturale frangatur, antequam deglu-
tiatur particula. Et ratio eſt, quia præceptum
jejunii naturalis urget ſolum pro integra Com-
munione, & ſumptione Sacramenti abſolute,
& per ſe; Non autem pro ſumenda aliqua re-
manſa reliquia Communionis jam inchoatæ,
ut patet de Sanguine Chriſti, qui non totus
a Sacerdote omnino jejuno hauriri contingit,
cum in prima ſumptione ſemper aliquid re-
maneat vini conſecrati, quod una cum non
conſecrato bibitur, & eo magis in hoc caſu,
ubi traditur talis modus ad decentius perficien-
dam, & complendam ejuſdem Sacramenti ſum-
ptionem, ut cum Suarez, Silveſtro, Victoria,
Cajetano, Navarro, Averſa, Tamburino, &

Car-

Cardinali de Lugo tradit Quarti, *Commentar.*
in Rubric. Miſſal. part. 2. tit. 10. dub. 7. &
cum aliis Gobat *loc. cit. n.* 423. addens idem
pariter faciendum eſſe a Laico, quando Ho-
ſtia, ſeu Particula palato adhæret.
19 *Tertia* eſt neceſſitas ſumendi Viaticum in
articulo mortis; Si enim quis reperiatur con-
ſtitutus in articulo mortis, ſive naturalis per
infirmitatem, ſive violentæ per juſtitiam, nec
poſſit communicari jejunus, tunc poteſt etiam
non jejunus Sacram Communionem recipere per
modum Viatici. *Communis*, & quotidiana pra-
20 xis. Qui mane ante periculum communicavit
ex devotione, ſi ſuperveniat periculum an poſ-
ſit, & teneatur eadem die per modum Viati-
ci communicare, etiam non jejunus? *Vide verb.*
21 *Euchariſtia num. 36.* In eadem infirmitate, etſi
non teneatur, poteſt tamen ægrotus poſt 7.
vel 8. dies repetere Viaticum non jejunus,
dummodo nequeat jejunus ſumere, & pericu-
lum mortis recurrat. Vide *ibidem num.* 37.
22 Qando morbus, & periculum diu protrahitur
poſt 7. vel 8. dies, poteſt iterum dari Com-
23 munio non jejuno. Vide *ibid. num.* 38. Pro
conſecrando Viatico dando moribundo, non
eſt licitum Sacerdoti non jejuno celebrare.
Vide verb. *Infirmus num.* 8.
24 *Quarta* eſt neceſſitas vitandi ſcandalum pu-
blicum, aut aliud grave malum, ſeu damnum:
Si enim Parochus v. gr. aut alius Sacerdos
obligatus ex officio celebrare diebus Domini-
cis, & Feſtis non poſſit Sacrum omittere ſine
gravi ſcandalo, & obmurmuratione, ſuſurra-
tione, & ſiniſtra ſuſpicione populi, aut etiam
ſine proprio gravi malo, ſeu damno, aliter
non evitabili ſine celebratione, tunc poterit
celebrare etiamſi caſu, vel culpa non ſit am-
plius jejunus. Sic Suarez *diſp.* 4. *ſect.* 5. Tan-
nerus *diſp.* 5. *quæſt.* 8. *num.* 41. Layman *loc.*
cit. num. 22. Sporer *loc. cit. num.* 479. Roſi-
gnol *de Euchariſtia quæſt.* 3. *art.* 7. *num.* 12.
& alii paſſim: quia majus & fortius eſt præ-
ceptum naturale caritatis de vitando ſcanda-
lo, quam præceptum poſitivum Eccleſiaſticum
25 de celebrando, & communicando jejune. Quod
etiam in Laicis, præſertim Religioſis, qui de-
terminatis diebus communicare debent, locum
habere poſſe, tradunt citati Doctores; & Ro-
ſignolus *loc. cit. num.* 12. *in fine*, ſic præciſe
habet: *In univerſum ubicumque intervenire po-*
teſt ſcandalum conjunctum cum aliqua infamia, quæ aliter vitari nequeat, ſive in Sacerdote ſacrificante, ſive in Laico communicaturo, etiam fracto jejunio poteſt ille ſacrificare, hic communicare, quandoquidem exceptio de vitando ſcandalo in omnibus præceptis locum habet, ubi contrarium non eſt intrinſece malum, & obligatio Legis poſitiva non obligat cum tanto onere, & diſcrimine (*).

Quamvis Neomyſta, ſeu Neopresbyter (qui 26
mane diei, quo Primitias ſolemniter celebraturus erat, ſe adhuc probans ut prioribus diebus Miſſam ſiccam privatim celebrando, incogitanter ſumpſit panem, & vinum, ſeu aliter jejunium naturale fregit) per ſe loquendo non poſſit Miſſam licite celebrare, ſed debeat in ſequentem diem differre, poſſunt tamen intervenire, & concurrere tales circumſtantiæ, ob quas ſic non jejunus poſſit licite ſuam primam Miſſam ſolemniter celebrare; Utpote 1. Si Neomyſta, ſeu Neopresbyter ſit perhoneſtæ familiæ. 2. Si illuc advenerint aliunde cognati complures. 3. Si paratum jam fuerit lautum convivium. 4. Si e ſuggeſtu fuerat invitatus populus ad ipſum primum Sacrum pro tali die, & jam plebs, & multæ aliæ perſonæ nobiles ob id ad deſtinatam Eccleſiam ſe accinxerint. 5. Si error ille non jejunii Neomyſtæ fuerit occultus. In his circumſtantiis ſimul concurrentibus, poſſet talis Neomyſta licite ſuum primum Sacrum ſolemniter celebrare, ob rationabiliſſimam Epikyam, quod ſi Papa adeſſet, vel interrogaretur, an generalis Lex ſtatuta in Sacris Conciliis, ſacriſque Canonibus de non communicando, & celebrando, niſi jejune, vellet extendi ad hunc caſum in dictis circumſtantiis, reſponderet, nec ſe, nec ſuos anteceſſores id velle, aut voluiſſe, præſertim ad evitanda ingentia mala, incommoda, & ſcandala inde oritura, videlicet maximam mortificationem illius innocentis Neomyſtæ, ejus cognatorum triſtitiam, aliorum obmurmurationes, ſuſpiciones, temeraria judicia, adeoque vera ſcandala ultra magnas expenſas fruſtra factas, & contemptum ipſius Neopresbyteri tamquam hominis incautiſſimi in re graviſſima; Unde in tali caſu locum haberet Legiſtarum axioma: *Singula quæ non proſunt, multa collecta juvant*. Sic expreſſe Gobat *loc. cit. caſu* 13. *a n.* 410. *ad* 415. Sporer

(*) *Nota Romani Theologi*. Si jejunus Laicus præſertim Religioſus non ſit, dicere ſine ulla infamia poteſt, non ſum jejunus, atque ita ſine ſcandalo poteſt a Communione abſtinere, quam percipere juxta Eccleſiæ præceptum nequeat.

rer *loc. cit. num.* 481. La Croix *lib. 6. part.* 2. *num.* 583. & alii per text. in l. Spadones 15. §. 11. ff. de excuſationibus, l. Inſtrumenta 5. & l. Rationes 6. Cod. de probationib. *cap. Cum cauſam* 13. *de probation.* ex quibus deductum eſt d. Axioma teſte Barboſa Axiom. 209. *num.* 1.

27 Item ſi Parochus v. g. invitaret alium vicinum Parochum, ut in Feſto majoris ſolemnitatis ſuæ Parochiæ, Miſſam pro eo caneret, hicque invitationis oblitus, domi celebraret, aut jentaret, ſicque non amplius jejunus accederet ad Parochum invitantem, qui ſub ſpe habendi ad canendam ſolemnem Miſſam jejunum Parochum invitatum, & ipſe jam celebravit, aut jentavit, poſſet Parochus invitatus ad evitandum grave ſcandalum, licet quamvis non jejunus Miſſam celebrare; ſi enim non celebraret, nec adeſſet alius jejunus Sacerdos celebraturus, ſicque populus abſque Miſſa dimitteretur, non poſſet evitari grave ſcandalum, ideſt gravis & injuſta indignatio, gravis oblocutio adverſus ipſum, ac alios Sacerdotes, ridiculi ſarcaſmi, & dicteria lædentia eorum famam & honorem, Sporer *loc. cit. n.* 480. Gobat *tom.* 1. *tract.* 4. *caſu* 19. *n.* 239. *& ſeq.* cum aliis ibi citatis.

28 Item ſi in Feſto Nativitatis Chriſti non eſſet niſi unicus Sacerdos non amplius jejunus, neque alius haberi poſſet, qui Miſſam celebraret, nec aliter evitari poſſet ſcandalum, licite ageret, ſi celebraret. Sporer *loc. cit.* Gobat *loc. cit. num.* 331. cum Tannero, & Angles ibi citatis, & alii id colligentes etiam ex S. Thoma 3. *part. Summ. quæſt.* 83. *artic.* 6. *ad* 2. dicente quod ubi difficultas occurrit, ſemper accipiendum eſt illud, quod habet minus de periculo; & quod minus eſt illud quod pertinet ad qualitatem ſumentis, quam publicum grave ſcandalum, adeoque &c. Vide *ſupra num.* 10. Et ratio eſt jam allata *ſupra num.* 24. quia majus & fortius eſt præceptum naturale caritatis de evitando ſcandalo, quam præceptum poſitivum Eccleſiæ de celebrando, ac communicando jejune.

29 Jejunium naturale ad celebrationem, & Communionem prærequiſitum *eſt carentia cibi, & potus ſuſcepti in ſtomachum, vel in via ad ſtomachum.* Sic Scotus *in* 4. *d.* 8. *qu.* 3. & eſt in re communis. Unde ille jejunus eſt jejunio naturali, qui a media nocte nihil ſumpſit per modum cibi, ac potus: Sumere autem aliquid per modum cibi, aut potus *eſt aliquid ab extrinſeco ſumptum per ſe actione vitali in ſtomachum dimittere, edendo, vel bibendo*: ut ex communi tradit Tannerus *diſp.* 5. *quæſt.* 8. *num.* 78. & Sporer *loc. cit. num.* 466. Hinc ſaliva, & quidquid per modum ſalivæ ſumitur, vel in ſtomachum dimittitur, non frangit jejunium naturale; Illud autem dicitur ſumi, vel trajici per modum ſalivæ, *quod cum ſit minimum quid, & a ſaliva inſeparabile,* (quamvis in illam non ſit converſum) *inadvertenter, & præter directam intentionem trajicitur.* Sic Suarez, Vaſquez, & alii apud Diana *part.* 1. *tract.* 5. *reſſ.* 12. Sporer *loc. cit. num.* 466. La Croix *lib.* 6. *part.* 1. *num.* 566. cum aliis ibi citatis. Unde ſi quis abluendo os aqua 31
aliquam ejus ſtillam mixtam ſalivæ deglutiat, poteſt adhuc celebrare, ſeu communicare; quod & tradunt etiam Rubricæ Miſſalis *tit. de defectibus diſpoſitionis corporis*; ibi: *Si abluendo os deglutiatur ſtilla aquæ præter intentionem, non impedit Communionem.* Secus vero ſi quis 32
dedita opera parvam aquam, aut aliquid etiam minimum a ſaliva diſtinguibile, per modum cibi, aut potus deglutiat. S. Thomas 3. *part. Summ. quæſt.* 80. *art.* 8. Scotus *loc. cit.* & alii communiter. Per cibum autem, & potum in- 33
telligitur illud ſolum, & omne quod a ſtomacho alterari, & ſaltem ex parte digeri poteſt, ſicque in ſubſtantiam hominis aliquo modo converti. Sanchez, Tambur. Lugo, Dicaſtill. Gobat & alii citati, & ſequuti a La Croix *loc. cit. num.* 561. & a Sporer *loc. cit. num.* 467. contra Nugnum, Layman, Bernal. & alios, qui non requirunt, ut ſit aliquid digeſtivum.

Unde qui deglutiret capillos, ungues abra- 34
ſos, oſſicula fructuum, lignum, aurum, argentum, plumbum, vitrum, fila ex ſerico, vel lana, & quidquid nec cibi, nec potus rationem habet; non frangit jejunium naturale; Lugo, Dicaſtill. Ledeſma, Sanchez, Diana, Tamburin. Averſa citati, & ſequuti a la Croix *loc. cit. n.* 562. Gobat *tom.* 1. *tract.* 4. *n.* 262. Sporer *loc. cit. n.* 467. Roſignol. *loc. cit. n.* 20. & 21. Quarti *Comment. in Rubric. Miſſal. part.* 3. *tit.* 9. *dub.* 2. *difficult.* 3. cum aliis ibi citatis contra alios; Supradicta enim non habent rationem comeſtibilis, aut potabilis, nec digeruntur, nec alterantur, ſed integra egeruntur; excepto auro quando reſolvitur, & redditur potabile. Tum quia Sacri Canones ſolum exigunt, ut nullus cibus, aut potus ſumatur ante Communionem, ut patet *in cap. Nihil* 16. *cauſ.* 7. *q.* 1. ibi: *Nullus poſt cibum, potumque, quamlibet minimum, ſumptum, Miſſas facere præſumat,* & in *cap. Liquido* 14. *de conſecrat. diſt.* 1. ibi: *Placuit Spiritui San-*

ſto, ut in honorem tanti Sacramenti prius in os Chriſtiani Corpus Dominicum intraret, quam ceteri cibi: & conſimiliter in *cap. Ex parte* 5. *de Celebrat. Miſſar.* in Concil. Bracaren. I. *canon.* 16. & Bracaren. II. *canon.* 10. Carthaginen. III. *canon.* 29. Conſtantienſi *ſeſſ.* 13. & in aliis; Quæ autem ex ſua natura non ſunt ab homine comeſtibilia, aut potabilia, ut ſupradicta, non ſunt proprie cibus, aut potus humanus, adeoque non cenſentur prohibita ante Celebrationem, & Communionem, nec frangunt jejunium naturale.

35 An autem terra, ſeu creta, quam puellæ edunt ut albeſcant, charta, ſeu papyrus, filum ex lino, fœnum, palea, cera, pulveres medicinales, venenum, & hujuſmodi frangant jejunium naturale, variant Doctores; Aliqui enim volunt, ea jejunium non frangere, quia dicunt ipſi, non ſumuntur per modum cibi, aut potus, cum ex ſua natura non ſint comeſtibilia, aut potabilia. Alii autem probabilius tenent, quod ipſa jejunium naturale frangant, quia in terra, & creta continentur partes mixtæ, quæ a ſtomacho ſunt alterabiles, & digeſtibiles, ſicque aliquo modo in ſubſtantiam hominis converti poſſunt: Papyrus, ſeu charta ſervit pro nutrimento muribus, & filum ex lino fit ex herbis, ſicuti etiam ipſa charta ſaltem mediante ex herbis fit, cum fiat ex lino; Fœnum, & palea in ſubſtantia ſua ſunt herbæ nutritivæ. Cera retinet aliquid mixtum de melle; Pulveres medicinales etiam ex oſſibus, & lapidibus contritis confecti habent ſe tamquam cibi medicinales corporum; Venenum continet partes, quæ ex natura ſua deſervire poſſunt pro cibo humano, ut patet exemplo Mithridatis, adeoque cum ſupradicta, & alia ſimilia poſſint a ſtomacho alterari, & digeri, ſicque aliquo modo in ſubſtantiam hominis converti, probabilius jejunium naturale frangunt. La Croix *loc. cit. num.* 562. Tamburin. *de Communion. cap.* 3. *num.* 19. & 20. Henno *tom.* 2. *tract. de Euchariſtia diſp.* 8. *quæſt.* 2. *art.* 1. *concluſ.* 2. *reſolut.* 1. Layman *lib.* 5. *tractat.* 4. *cap.* 6. *num.* 18. cum aliis ibi citatis; Nugnus, Præpoſitus, Henriquez, Bonacina, Reginaldus, Villalobos, Fagundez, & alii contra alios.

36 Qui reliquias cibi diei præcedentis dentibus implicitas inadvertenter & caſualiter deglutiunt, non frangunt jejunium naturale. S. Thomas 2. *part. ſumm. quæſt.* 80. *art.* 7. *ad quartum*, & alii paſſim, quia non cenſentur illæ comedi, ſed per modum ſalivæ deglutiri. Si autem advertantur, & ſenſibiliter percipiantur in lingua, debent expui, aliter frangerent jejunium: quia ſi ſcienter, & dedita opera deglutirentur, non poſſent habere meram rationem ſalivæ, cum poſſent a ſaliva ſeparari, & expui; quod optime videtur conſideraſſe S. Thomas *loc. cit.* ubi dicit, reliquias non frangere jejunium, addita tamen conditione *ſi caſualiter tranſglutiantur*; & ſic docet communior opinio, ut teſtatur Henno *loc. cit. reſolut.* 5. Attamen Suarez, Caſtropal. Gobat, Leander, & alii, non diſſentientibus Tannero, Diana, Ochagavia apud La Croix *loc. cit. num.* 567. Quarti *loc. cit. difficult.* 1. & alii tenent non frangi jejunium, etiamſi advertentes, & dedita opera ipſæ deglutiantur, quia, dicunt ipſi cenſentur adhuc deglutiri per modum ſalivæ, & non veniunt ab extrinſeco, ac cenſentur pertinere ad comeſtionem præcedentis diei; & Rubricæ Miſſalis *tit.* 9. *de defectibus diſpoſitionis corporis* ſimpliciter ſic habent: *Si reliquiæ cibi remanentes in ore tranſglutiantur, non impediunt Communionem, cum non tranſgutiantur per modum cibi, ſed per modum ſalivæ.*

37 Jejunium naturale non frangunt, qui ad probandum an ſit vinum album, vel aqua, ad percipiendum ſaporem, ſeu condimentum, juſculum, aquam, vel aliquid aliud ſupra linguam ponunt, & prægustant, ac ſtatim expuunt, quamvis parum ipſius juſculi, vini, aquæ, vel alterius liquoris ſalivæ admixtum caſu deglutiant. Sic expreſſe S. Antoninus 3. *part. ſumm. Theolog. tit.* 3. *cap.* 7. §. 8. Silvius *in* 2. *part. ſumm. S. Thomæ quæſt.* 80. *art.* 8. & teſte Sporer *loc. cit. num.* 368. communis aliorum cum S. Thoma *loc. cit.* quia cum illud parum ſit a ſaliva inſeparabile, cenſeretur per modum ſalivæ trajectum: Secus autem, ſi vel in magna quantitate, vel in parva quidem non caſualiter, ſed advertenter, & ex propoſito; ſi videlicet illud parum potuiſſent a ſaliva diſtinguere, & ſeparare. Sporer *loc. cit.* Gobat *cit. tract.* 4. *caſu* 17. *numer.* 366. cum aliis ibi allegatis. Quid autem dicendum ſit, ſi quis gargarizet, & aquam detineat in ore diutius? Jordanus *tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 4. Gobat *loc. cit. num.* 157. Sporer *loc. cit. n.* 468. reſpondent vix poſſibile eſſe, tunc partem aliquam aquæ a faucibus non attrahi, ideoque ut periculoſum ſaltem diſſuadendum eſſe.

38 Qui aromata dentibus terunt, aut ore continent ad confortandum caput, vel vitandum noxium aerem, aut odorem, dummodo nihil ex intentione deglutiant, non violant jejunium naturale, quamvis aliquid ſucci inſeparabiliter ſalivæ permixtum deglutiant, quia il-

la

la trajectio eſt per modum ſalivæ, & non eſt vera comeſtio, ſeu potatio; Immo ob eamdem rationem etiamſi parvum granulum aromatis caſu, & ſine intentione comedendi in ſtomachum deſcenderet. Sic Coninch, Merçerus, Bonacina, Tannerus, Lorichius, & alii, quos citant, & ſequuntur Diana *part.* 5. *tract.* 13. *reſolut.* 1. §. *Verum*, Quarti *loc. cit. dub.* 2. *verſ. Colligitur tertio*, & alii.

39 Nec jejunium naturale frangunt, qui reſpirando attrahunt vapores ex cibo, & potu præſente; Nec qui per modum reſpirationis attrahunt per os in ſtomachum vel pulverem, vel pluviam, vel muſcam, vel quid ſimile, quia iſta degluttiuntur per modum reſpirationis & non per modum comeſtionis aut potationis, ut requiritur ad fractionem jejunii.
40 Sic Doctores citati, & alii paſſim. Secus autem eſſet dicendum ſi quis alicui oſcitanti, nec advertenti injiceret in os uvam, aut parvam nucem, ipſamque deglutiret, aut dormienti in os apertum aut guttur globulum ſacchari, aut aliquid cibi, vel potus immitteret & ipſe caſu, vel violenter deglutiret, aut in flumen prolapſus invitus aquam in ſtomachum trajiceret: quia vitaliter ſumitur per potationem, vel cibationem; cum ſic etiam infantes & infirmi, ac bruta cibentur, licet invitis ingeratur cibus. Gobat *cit. tract.* 4. *caſu* 17. *n.* 64. Sporer *loc. cit. n.* 470. La Croix *loc. cit. n.* 168. & alii apud ipſos.

41 Neque jejunium naturale frangunt, qui deglutiunt ſanguinem e gingiva, vel humorem ex capite, ſeu puſtula in ore rupta, defluentem; quia iſta non ſumuntur ab extrinſeco, nec per modum cibi, aut potus, ſed per modum ſalivæ; Sporer *loc. cit. num.* 480. La Croix *loc. cit. num.* 465. cum aliis ibi allegatis. Quarti *loc. cit. dub.* 2. *in fine*, ubi citans S. Thomam, Suarez, Cardinal de Lugo, & alios addit inſuper, quod licet ſanguis in os defluens ex induſtria deglutiretur, etiam animo ſe nutriendi, non violaretur jejunium, quia intentio illa non poteſt dare rationem cibi prædicto ex capite, & ſanguine ab intrinſeco defluenti, cum de ratione cibi ſit ut ore ſumatur ab extrinſeco, juxta Regulam traditam a S. Thoma *in* 4. *diſt.* 8. *quæſt.* 1. *art.* 4. *quæſtiuncula* 2. *ad.* 3. & ab aliis communiter receptam.

42 Secus autem dicendum eſſet, ſi quis ſugeret ſanguinem ex vulnere manus, aut digiti, vel extractum ex propria vena, quia tunc vere haberetur cibus ore ſumptus ab extrinſeco. Quarti *loc. cit.* La Croix *loc. cit.* cum Lugo, & Tamburin. ibi allegatis, Henno *loc. cit. reſolut.* 2. & alii. Et idem dicendum eſt de muliere lac ſugente de propriis mammillis. Henno *loc. cit. reſolut.* 2. La Croix *loc. cit.* ubi addit frangi etiam jejunium, ſi id, quod ex oculis, vel naribus defluit, in os admittatur, & deglutiatur, quia aliquid digeſtibile ſumitur ab extrinſeco inſtar cibi, aut potus, præſertim, ſi id poterit a ſaliva diſtingui, ſeparari, & expui.
43 Non frangit tamen jejunium qui aquam, vel quidpiam aliud per nares ſumit, licet aliquid dilabatur in ſtomachum, quia non ſumit ore per modum cibi, vel potus, nec eſt comeſtio, vel potatio, cum hæc fiant ore, non naribus. Quarti *loc. cit. verſ. Colligitur quinto*, allegans Suarez, Cæleſtinum, Fauſtum, & alios, quos affert & ſequitur Diana *part.* 1. *tract.* 13. *reſolut.* 1. Henno *loc. cit. reſolut.* 6. & alii.

44 Qui veſperi decumbens imponit ori ſaccharum, vel aliquid aliud contra raucedinem paulatim liquandum, & deglutiendum, ſi poſt mediam noctem, etiam dormiens aliquam partem deglutiret, frangeret jejunium naturale, nec poſſet celebrare, aut communicare; quia moraliter tamdiu cenſetur durare comeſtio, quandiu ſaccharum eſt in ore, cum fuerit ſumptum, ut paulatim deglutiretur. Quarti *loc. cit. difficul.* 1. teſtans de communi: Henno *loc. cit. reſolut.* 5. Sporer *loc. cit. n.* 459. & alii paſſim.
45 Si vero dubius ſit, an aliquid deglutiverit, vel an factum ſit poſt mediam noctem, ſi adhibita diligentia adhuc perſeveret dubius, probabile eſt quod poſſit celebrare aut communicare; & ratio eſt, quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis, *cap. Si cauſa* 7. *de præſcriptionibus*, *cap. Quod autem* 5. *de jurepatron. cap. In pari* 6. *de Regulis juris in* 6. *l. Nemo* 126. §. 2. *ff. de Reg. jur. l. In pari cauſa* 123. *ff. eod.* Quilibet autem fidelis poſſidet jus communicandi, quamdiu non conſtat de impedimento aliquo, adeoque hic cui, facta diligentia, non conſtat de impedimento fracti jejunii, poterit celebrare, aut communicare. Sic Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 1. *num.* 36: & multi alii, quos affert, & ſequitur Diana *part.* 6. *tract.* 11. *reſolut.* 18. ubi citat Dicaſtillum, Boſſium, Leandrum, Caramuelem, Trullench, Paſqualigum: & alios citat *part.* 10. *tract.* 13. *reſolut.* 14. §. *Nota*, & prius etiam docuerat *part.* 3. *tract.* 5. *reſolut.* 29. ut refert Quarti *loc. cit. dub.* 5. *verſ. Secunda ſententia*: qui in fine dicti dubii dicit contrariam opinionem eſſe etiam vere probabilem, uti revera, eſt, & talem cenſent gra-

ves Doctor. ab ipſo in dicto quinto dubio allegati, quia in tali dubio, ſeu incertitudine tutior pars eligenda videtur propter reverentiam Sacramenti. Tum quia poſſeſſio ſtat pro præcepto de non celebrando, ſeu communicando, niſi jejune. (*)

46 An ſumptio Tabacci frangat jejunium naturale, & impediat Celebrationem ſeu Communionem? Vide verb. *Tabaccum numer. 6. & 7.*

47 Miſſa in Pontificio Sacello nocte Nativitatis Domini celebratur a Cardinali plerumque non jejuno a præcedenti media nocte. Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Quadam* §. 9. & 10. Et id fit ex tacita, non autem expreſſa diſpenſatione Pontificis. Idem *ibidem*.

48 Miſſam ut etiam non jejuni celebrare poſſent Sacerdotes per Indias Regi Luſitaniæ ſubjectas ex certis cauſis indulſit Pius IV. ut refert Bened. XIV. cit. Conſtit. *Quadam* §. 9. Vide dicta verb. *Euchariſtia*.

Additiones ex aliena manu.

49 De Sacerdote, qui non jejunus celebrat quæri ſolet, an ſit is ſuſpectus de fide ita ut poſſit contra eum procedere Tribunal S. Inquiſitionis? Affirmant Alphon. de Leon *de offic. & poteſt. Confeſſarii recoll. 22. verſic. trigeſimus ſextus*, Traſmiera *de Polygam. lib. 3. quæſt. 2. num. 55.* Alberghin. *in manual. cap. 23. num. 3.* qui ultimus hanc reddit rationem, quod ſcilicet talis Sacerdos facto adhærere videtur hæreſi Lutheri, qui aſſeruit conſultius eſſe ſumere Euchariſtiam poſt ſumptum cibum.

59 Hac re diſcuſſa in Tribunali ſupremæ Inquiſitionis, exiſtimatum fuit, minime Sacerdotem hunc eſſe ſuſpectum de hæreſi, adeoque puniri haud poſſe ab ipſo Tribunali ſupremæ Inquiſitionis, ut patet ex decreto lato die 10. *Septembris* 1613. quod allegat Albic. *de Inconſtant.*
51. *in fide cap. 33. num. 55.* Probe vero monet mox laudatus *Auctor num. 66.* decretum hoc haud habere locum, ſi Sacerdos eſſet ex illis Regionibus, in quibus viget hæreſis Lutherana; nam hic vocari poſſet ad S. Officium, & interrogari ſuper ejus credulitate, & intentione.

52 Minuſque S. Officio ſubjicitur Sacerdos, qui in prima, vel ſecunda Miſſa diei Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti ſumat purificationem, deinde celebret ſecundam vel tertiam Miſſam, ut liquet ex allato decreto lato *die 29. Martii 1628.* allegato ab eodem *Auctore ubi ſupra num. 67.*

Agere hic non eſſet incongruum de caſibus, 53
in quibus Sacerdos non jejunus celebrare valet. Sed vide, qui de iis egregie præ cæteris tractat, Cardinalem de Lugo *de Sacram. diſp. 15. ſect. 2. 3. & 4.*

ARTICULUS XII.

Miſſa quoad ritus obſervandos in ipſa celebranda.

Miſſa quoad fieri poteſt, eſt ſemper legen- 1
da de die, ſeu concordans cum Officio pro ut a Rubricis Miſſalis præſcribitur, niſi pro aliqua cauſa & obligatione debeatur legi
Votiva, & de Requiem. Hinc eſt, quod Miſ- 2
ſæ propriæ conceſſæ certis Regularibus, & certis locis, non poſſunt ab aliis dici alibi, & ne quidem in Eccleſiis eorumdem Regularium ex decreto *Sacr. Congregat. Rituum 19. Novem-*
bris 1622. Unde Sacerdotes celebrantes in Ec- 3
cleſiis Regularium diebus propriorum Sanctorum habentium Miſſam propriam, debent quidem Miſſam celebrare de illo Sancto, vel Beato, ſed cum Miſſali Romano, & de communi, ut decrevit *Sacr. Congr. Rit.* 1622. 19. *Novembris* 1658. his verbis; *Qui celebrat Miſſam in aliqua Eccleſia Regularium, aut etiam Monialium, in qua ſit de Feſto duplici habente Miſſam propriam, quæ non ſit conceſſa omnibus, Miſſam quidem dicat de Feſto, ſed cum Miſſali*
Romano. Et Capellani Monialium etiam non 4
utentium Breviario Romano, poſſunt quotidie celebrare Miſſam correſpondentem Officio a Monialibus recitato, ſed cum Miſſali Romano, & de communi, ut declaravit *Sacra Con-*
gregat. Rituum 29. Novembris 1628. Si vero 5
Moniales non habent Miſſale a Romano diverſum, Sacerdotes in earum Eccleſiis celebraturi poſſunt dicere proprias Miſſas ipſis Monialibus conceſſas; *Sacra Congregat. Rituum 27.*
Auguſti 1672. Sacerdotes omnes celebrantes in 6
Eccleſiis Regularium, in quibus ſit de Feſto duplici, non debent dicere Miſſam de Requiem. *Sacra Congregat. Rituum. 9. Junii* 1669. Et ad hoc dantur noviſſima decreta emanata ad inſtantiam PP. Tertii Ordinis S. P. Franciſci ſic quærentium.

I. *An*

(*) *Nota Rom. Theologi*. Qui ita dubius eſt, tenetur non celebrare, ne ſe exponat periculo tranſgrediendi Eccleſiæ præceptum. Vide, quæ de Probabiliſmo diſputata ſunt, *art. de Conſcient.*

44 Conventualis; 5. *Julii* 1603. Archidiaconus non
poteſt aſſiſtere Epiſcopo in habitu Prælatitio,
non Chorali, licet ſit Protonotarius; 6. *Mar-*
45 *tii* 1610. Canonici aſſiſtentes Epiſcopo præce-
dunt Vicarium Generalem & ſunt ante ipſum
46 thurificandi, 6. *Martii* 1610. Canonici Miſſam
celebrantes coram Epiſcopo, non debent ſede-
re in Sede cum poſtergali, ſed in ſcamno
oblongo, tapeto, vel panno cooperto in late-
47 re Epiſtolæ; 19. *Maii* 1613. Archidiaconus,
ſi eſt prima Dignitas, debet facere Officium
Presbyteri aſſiſtentis, ſi eſt Sacerdos, & recu-
ſans cogendus eſt pœnis, & Cenſuris; 30. *Maii*
48 1616. Prima Dignitas debet aſſiſtere Epiſcopo
celebranti, licet ſit unica; 12. *Decembris* 1620.
49 Soli Canonici debent facere conſuetos circulos
ante Epiſcopum, non autem Vicarius Genera-
50 lis; 28. *Septemb.* 1630. Licet Epiſcopus non
celebret, ſed tantum aſſiſtat Miſſæ ſolemni,
celebrans debet ad Confeſſionem reſpondere
Epiſcopo uſque ad *Indulgentiam* incluſive; non
vero ſimul cum illo dicere: *In nomine Patris*;
51 4. *Auguſti* 1663. Coadjutor Epiſcopi non ſe-
det celebrans, niſi in Faldiſtorio, neque ha-
bet Diaconos aſſiſtentes, neque Canonici pa-
rantur, neque ponitur ſeptimum Candelabrum;
52 1. *Septembris* 1607. Prædictus Epiſcopi Coadju-
tor non utitur Baculo, niſi in Ordinationibus;
53 1. *Septembris* 1607. Coadjutor Epiſcopi cele-
brans præter Diaconum, & Subdiaconum de-
bet habere aſſiſtentem Canonicum pro libro;
54 7. *Auguſti* 1627. Candelæ, Cineres, & Palmæ
diſtribuuntur ſtando cum Mitra in capite ab
eo, qui privilegium habet eam geſtandi; 18.
55 *Februarii* 1650. Inferiores Epiſcopo non de-
bent ſumere de Altari paramenta pro Miſſa;
56 7. *Julii* 1612. Prima Dignitas dat Candelam
Epiſcopo in Feſto Purificationis, & Epiſcopus
dat ſtatim primæ dignitati ante Vicarium Ge-
57 neralem; 14. *Junii* 1608. Clerici in minoribus
non ſunt aſſumendi ad cantandam Epiſtolam,
vel Evangelium, etiamſi ſit penuria Diacono-
rum, & Subdiaconorum; *Sacra Rit. Congreg.*
58 *in una Alexandrina* 15. *Martii* 1608. Clericus,
qui ſolemniter cantat Epiſtolam cum Tuni-
cella, & reliquis ſacris veſtibus, ſed abſque
manipulo, debet petere diſpenſationem Irregu-
laritatis ad cautelam; *Sacr. Congr. Concil.* 23.
Aprilis 1604. apud Nicol. Lucubrat. *Canon.*
lib. 5. *tit.* 28. *de Cleric. non ordinat. miniſtrant.*
Vide tamen Tom. X. Decretum S. R. C.
num. 701.

59 Si ſub Altari, vel ſub ejus gradibus huma-
ta ſint Defunctorum cadavera, non eſt ibi
celebranda Miſſa, donec alio transferantur;
10. *Novembris* 1599. Intra Clauſuram omnino
prohiberi debet celebratio Miſſæ, etiam ad
communicandas infirmas, non obſtante antiquiſ-
ſima conſuetudine; 1. *Decembris* 1602. Miſſæ
ad ſatisfaciendum eleemoſynis alicui Eccleſiæ
traditis non ſunt celebrandæ per exteros, ubi
commode poſſunt ſatisfieri per Sacerdotes ejuſ-
dem Eccleſiæ; 28. *Januarii* 1606. Vide ſupra
artic. 4. *num.* 16. Non debent Regulares in 62
Canone nominare Superiores ſuos, ut Antiſti-
tes; 12. *Novembris* 1615. Regulares in celebra- 63
tione Miſſæ poſſunt annuntiare dies Feſtos,
& jejunia in ſuis Eccleſiis; 2. *Julii* 1602. In 64
oratione *A cunctis* nomina Patronorum S. Mi-
chaelis Archangeli, & S. Joannis Baptiſtæ præ-
ponenda ſunt Apoſtolis; 22. *Auguſti* 1620. Ce- 65
lebrans in Paraſceve debet mittere particulam
in Calicem, neque debet ſe ſignare cum Ca-
lice; 28. *Auguſti* 1627. Oratio imperata a Su- 66
periore, veluti *Deus refugium &c.* omittenda
eſt in duplicibus primæ Claſſis; 28. *Aug.* 1627.
Romæ omittitur etiam in Feſtis 2. Claſſis.
In fine Miſſæ ad quodcumque Altare celebra- 67
tæ, fit reverentia Cruci infra gradus, capite
ſemper aperto; 28. *Auguſti* 1627. Non permit- 68
titur ad Altare majus celebratio Miſſæ, dum
dicuntur in Choro Matutinum, & Horæ; 15.
Septembr. 1564. Qui præ timore, vel balbutie 69
non pronuntiat Evangelium S. Joannis, quod
legitur in fine Miſſæ, ſed ejus loco aliud ſuo
arbitratu recitat, ſuſpendendus eſt a Miſſarum
celebratione, quouſque illud rite pronuntiare
aſſueſcat; 5. *Julii* 1631.

Evangelium pro ſolemni Palmarum benedi- 70
ctione canendum eſt in cornu Epiſtolæ ab il-
lo, qui celebrat abſque Diacono, & Subdiaco-
no; 27. *Aprilis* 1697. Paſſio in hebdomada 71
majori legenda eſt in Miſſis privatis in cornu
Evangelii, licet in Miſſa ſolemni legatur a
Celebrante in cornu Epiſtolæ; 4. *Auguſti* 1663.
In Proceſſionibus Candelarum, Palmarum, & 72
ſimilium, quæ fiunt intra Eccleſias ſine Sacra-
mento, non eſt pulſanda campanula ad eleva-
tionem Ss. Corporis Chriſti in Miſſa privata:
Quod ſi pulſetur, & advertatur elevatio, tunc
eſt genuflectendum utroque genu a tranſeunti-
bus ante Altare, ubi Miſſa celebratur, & de-
poſito Ss. Sacramento, progrediendum; Simi- 73
liter ſi aliqui tranſeant in elevatione Calicis;
1. *Martii* 1681. Sacerdos in Sacrificio Miſſæ 74
congruentius utitur cingulo lineo, quam ſeri-
co; 22. *Jan.* 1701. In Sacrificio Miſſæ non 75
eſt adhibenda Palla drappo ſerico a parte ſu-
periori cooperta; 22. *Januar.* 1701. Non eſt 76
omittenda una ex aſſignatis Orationibus in

Miſ-

Miſſali, velut *A cunctis*, ut ejuſdem loco di-
catur aliqua Oratio imperata ab Epiſcopo,
veluti *Deus refugium*, neque ut recitetur pe-
nultimo loco Oratio pro Defunctis; 2. *Decemb.*
77 1684. Quando dicitur Oratio *A cunctis*, vel
Eccleſiæ non eſt dicenda Oratio contra Paga-
nos, vel alia hujuſmodi, quia ſufficienter una
continet, quod & altera: 16. *Aprilis* 1688.
78 Quando dicitur Collecta, vel Miſſa contra Pa-
ganos non poteſt mutari nomen *Paganorum*
dicendo *Turcarum*, *Hæreticorum &c.* 29. *Ju-*
79 *lii* 1689. Manus Sacerdotis ad *Hanc igitur Obla-*
tionem debent ita extendi, ut palmæ ſint aper-
tæ, pollice dextro ſuper ſiniſtrum in modum
Crucis ſupra manus, non vero infra manus;
80 4. *Auguſti* 1663. Cruces, quæ fiunt a Sacerdo-
te ſupra Oblata non ſunt faciendæ manu tranſ-
verſa, ſed manu recta in tranſverſa parte *Cru-*
81 *cis*; 4. *Auguſti* 1663. Pars inferior Hoſtiæ,
non autem ſuperior præcidenda eſt, quando
dicitur *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum*; 4.
Auguſti 1663.

82 In Miſſa Paſchatis Reſurrectionis, & infra
ejus octavam dicenda eſt Sequentia *Victimæ
Paſchali*. cujus auctorem eſſe Abbatem Noge-
rum, ſeu Notherum Sancti Galli, aut Horge-
rum Ducis Sueviæ filium, & Abbatem S. Gal-
li aſſerit Herrera Scriptor recentior *lib.* 2. *de
origine & progreſſu Rit. Miſſ. cap.* 12. relatus
a Cardinal. Bona *de rebus Liturgicis l.* 2. *c.* 6.
num. 7. Alii vero tribuunt talem Sequentiam
Hermano Contracto Germaniæ Monacho, qui
fuit Aſtrolabii inventor; Ita Bellotte *in ſuis
obſervationibus pag.* 416. & Poſſevinus *in Ap-
paratu Sacro tom.* 2. & alii alium volunt au-
ctorem; Unde verum eſt quod ſcribit Gavan-
tus *part.* 1. *tit.* 10. *Rubric.* 3. *litt. R.* incertum
eſſe talis Sequentiæ Auctorem.

83 In Miſſa Pentecoſtes, & infra ejus octavam
dicenda eſt Sequentia *Veni Sancte Spiritus*; cu-
jus Auctor eſſe perhibetur Robertus Franciæ
Rex apud Trithemium, & Durandum *lib.* 4.
cap. 22. circa annum 1003. Vel Hermannus
Contractus Germaniæ Monachus ex *ligno vitæ
lib.* 5. *cap.* 70. Merati tamen *tom.* 1. *part.* 4.
tit. 12. *n.* 18. dicit probabilius eſſe fuiſſe di-
ctam Sequentiam compoſitam ab Innocent. III.
& ab eodem Miſſali inſertam, cum in ejus
operibus reperiatur.

84 In Miſſa Feſti Corporis Chriſti, & totius
ejus octava dicenda eſt Sequentia *Lauda Sion
Salvatorem*, cujus auctorem eſſe S. Thomam
Aquinatem dicit Gavantus *part.* 1. *tit.* 10. *Ru-
brica* 3, *litt. R.* & tenent etiam alii. At vero
Rioche *lib.* 4. *compend. tempor. cap.* 71. *col.* 3.
Petrus Antonius a Venetiis *in Viridario Sera-
phico*, italice conſcripto, *tom.* 2. *part.* 5. *in
operibus editis à S. Bonaventura*, citans Piſa-
num in ſuo catalogo, & Oldoinum apud Cia-
conium, tenent ab ipſo Sancto Bonaventura
fuiſſe compoſitam.

In Miſſa Ss. Nominis Jeſu, & totius ejus 85
octavæ, ubi celebratur, recitanda eſt a Fratri-
bus Minoribus Sequentia *Lauda Sion Salvato-
ris*, cujus auctor videtur dicendus vulgo Bea-
tus Bernardinus de Buſtis, cum ipſe, ut tra-
dit Petrus Antonius de Venetiis *loc. cit. cap.* 5.
multa addiderit ejus Officio compoſito a S. Ber-
nardino Senenſi poſt inſignem ejus victoriam
Romæ obtentam; Ab aliis autem Sacerdoti-
bus, ſive ſæcularibus, ſive Regularibus etiam
Capellanis, ſeu Confeſſariis non Franciſcanis
Monialium Ordinis Minorum, eſt omittenda,
ut recte docet Sapientiſſimus Merati *tom.* 1.
part. 4. *tit.* 4. *num.* 4. referens quod in con-
ceſſione facta præclariſſimæ Societati Jeſu, *an-
no* 1701. 1. *Octobris* expreſſe dicitur, *Excluſa
tamen Sequentia*; Et de facto ab aliis omitten-
dam eſſe dictam Sequentiam reſpondit noviſſi-
me *Sacr. Rit. Congregat. in Burgen.* 23. *Junii*
1736. *& in Mechlinen.* 16. *Februar.* 1737. Vi-
de in Tomo X. Decreta S. R. C. *n.* 1021.

In Miſſa Feſti Septem dolorum B. M. V. 86
& totius ejus octavæ, ubi celebratur, recitan-
da eſt Sequentia *Stabat Mater doloroſa*, cujus
auctorem eſſe vulgo Beatum Jacobum, ſeu Ja-
coponum a Tuderto Ordinis Minorum refert
dictus Petrus Antonius a Venetiis *loc. cit. c.* 5.
ubi inſuper dicit, fuiſſe ab ipſo etiam compo-
ſitum nobile Canticum de contemptu mundi,
incipiens *Cur mundus militat ſub vana gloria:*
allata ſub verb. *Mundus*.

In Miſſa Feriæ V. in Cœna Domini non 87
datur pacis oſculum, *ex Ordine Romano* in de-
teſtationem oſculi Judæ. Alcuin. *ibid.* Gavant.
& Merati *tom.* 1. *part.* 4. *tit.* 8. *de Feria V.
in Cœna Domini num.* 4. ubi Gavant. addit,
quod in tertio *Agnus Dei* dicitur *dona nobis
pacem* contra editionem Venetam in Officiis
parvis hebdomadæ Majoris in quibus antiquo
Ritu notatur, quod habet Durand. *l.* 4. *c.* 52.
tertio dici *Miſerere nobis*; Nam Miſſale vult
dici de more, quamvis pax non detur.

Item in Miſſa Feriæ VI. in Paraſceve non 88
datur Pax *ex Ordine Romano* in odium dicti
oſculi Judæ. Amalar. *lib.* 1. *cap.* 13. Gavant.
& Merati *loc. cit. part.* 4. *tit.* 9. *Rubrica* 18.
litt. Q. Tum quia nullum hac die fit Sacrifi-
cium, ex Albaſpineo *lib.* 1. *de veterib. Ritib.
obſervat.* 17. Unde nec dicitur *Pax Domini*,

nec *Agnus Dei*, quia ordinantur ad pacem dan-
dam, ut patet in tertio *dona nobis pacem*.

89 In Miſſa autem Sabbati ſancti non datur
Pax ex *Ordine Romano*, quia nondum dixerat
Chriſtus Apoſtolis *Pax vobis*, Gavant. & Me-
rati *loc. cit. tit.* 10. *Rubric.* 38. *litt. M.* Nec
dicitur *Agnus Dei* ex *Ordine Romano*, *&* *Sa-
cramens. Gregor.* ob ſilentium mulierum, quæ
nondum credebant Chriſto Redemptori anima-
rum ad tollenda peccata mundi. Durand. *lib.* 6.
cap. 8. Gavant. & Merati *loc. cit. litt.* N.
poſt Alcuinum ibi allegatum.

90 Miſſæ, in quibus ſolus Sacerdos communi-
cat, reprobari non poſſunt, Benedict. XIV.
tom. 1. Conſtitut. 64. incip. *Certiores* §. 1.
Miſſam celebrantes non tenentur S. Euchari-
ſtiam omnibus petentibus infra ipſam actionem
miniſtrare. Idem *ibid.*

91 Ad Epiſcopos pertinet præſcribere ea, quæ
obſervanda, & evitanda ſunt in celebratione
Miſſæ; iiſque tamquam Apoſtolicæ Sedis de-
legatis, omnes etiam exempti, hac in re obe-
dire tenentur. Idem tom. 2. Conſtitut. 17. in-
92 cip. *Accepimus præſtantium*. In Miſſarum cele-
bratione Crucifixi imago ſuper Altari retineri
debet in memoriam Dominicæ Paſſionis, &
Mortis. Idem *ibid.* Alia ad rem vide *verb.
Crux*.

93 Miſſa celebrari nequit a Sacerdote latino ri-
tibus Græcis, nec viceverſa, ſub pœna ſuſpen-
ſionis. Idem Conſt. 57. incip. *Etſi Paſtoralis*
94 §. 1. Miſſarum celebratio permittitur Italo-
Græcis in feriis Quadrageſimæ cum conditio-
nibus & limitationibus, nempe ſervato, nec
prætermiſſo in Parochialibus Eccleſiis præſan-
ctificatorum ritu, & excepto poſtremo triduo
95 majoris hebdomadæ. Idem *ibid.* Miſſa unica
in die ſuper quolibet Altari a Græcis celebra-
ri poteſt. Idem *ibid.* & Conſtit. 87. incip.
96 *Demandatam* §. 8. Permittuntur tamen erigi
plura Altaria in eadem Eccleſia, & plures Sa-
cerdotes ſuper eodem Altari ſimul celebrare.
97 Idem *ibid.* §. 9. Miſſam applicare poteſt pro
offerentibus eleemoſynam Sacerdos Græcus,
qui cum alio rite concelebret, concelebrare
tamen non dicitur, nec Sacrificium applicare
poteſt pro offerentibus eleemoſynam, qui par-
ticulas tantum adiicit in præparatione panis
ante Miſſam. Idem *ibid.*

98 Miſſa præſanctificatorum dumtaxat celebra-
ri poteſt apud Græcos in Quadrageſima exce-
ptis diebus dominicis, & Sabbatis. Idem *ibid.*
99 *cit.* §. 9. In Miſſis præſanctificatorum non fit
tranſubſtantiatio vini per immerſionem parti-
culæ conſecratæ, & confutatur hac de re error
Schiſmaticorum. Idem tom. 2. Conſtitut. 5.
incip. *Declaraſti*. Miſſa præſanctificatorum
iterari non poteſt, etiamſi in priori omiſſus
fuerit hauſtus vini non conſecrati. Idem *ibid.*

Addendum eſt, quod antiphona Communio
cantari debet immediate poſt *Agnus Dei* eodem
tempore, quo celebrans Sacram Communionem
ſumit, niſi fiat communio populi, quia tunc
ad eam cantatur, Gavant. *part.* 1. *tit.* 13.
num. 1. Bauldry *part.* 3. *cap.* 7. *tit.* 3. Scar-
ſanton. *part.* 2. *tit.* 10. *num.* 11. & noviſſi-
mum Cæremoniale Provinciæ Reformatæ Me-
diolani impreſſum anno 1744. *cap.* 21. *n.* 519.
ubi ad id citatur etiam Cæremoniale Epiſco-
porum *lib.* 2. *cap.* 9. uti ipſum etiam citat
Bauldry, licet id tangat Cæremoniale Epiſco-
porum *in cap.* 8.

Attendendum eſt, differentiam intercedere in-
ter Miſſam cantatam, & Miſſam ſolemnem;
Quando enim præſcribitur Miſſa cantanda, ſuf-
ficit illam cantari cum aſſiſtentia ſolius Aco-
lythi; At quando mandatur cantari Miſſa ſo-
lemnis, cani debet cum aſſiſtentia Diaconi,
& Subdiaconi. Cum enim *in una Neapolitana
celebrationis Miſſarum* prætenderetur Patres Car-
melitas non adimpleſſe onus ſibi injunctum, ca-
nendi quotidie unam Miſſam, ex quo illam
cantaſſent ſine aſſiſtentia Diaconi, & Subdia-
coni, & cauſa fuiſſet propoſita in Sacra Con-
gregatione Concilii *ſub die* 28. *Auguſti* 1683.
nec ipſa die reſoluta, & repropoſita *ſub die*
29. *Januarii* 1684. ſub hoc dubio: *An Miſſa
quotidie cantanda debuerit, & debeat cantari
cum aſſiſtentia Diaconi, & Subdiaconi, vel ſo-
lius Acolythi?* Eadem Sacra Congregatio re-
flectens quod onus erat unius Miſſæ cantandæ,
& non unius Miſſæ ſolemnis, reſpondit: *Sa-
tisfactum fuiſſe, & ſatisfieri voluntati Teſtato-
ris, cantando Miſſas etiam ſine aſſiſtentia Dia-
coni, & Subdiaconi*. Sic refert & tenet Car- 103
dinal. Lambertin. dein Summus Pontifex Be-
nedictus XIV. *volum.* 5. *notif.* 17. §. 7. ubi
inſuper refert, fuiſſe deciſum, quod electio
Diaconi, & Subdiaconi pro Miſſa ſolemni ca-
nenda a Parocho, vel ab alio Sacerdote a ſe
deputato in Eccleſia Confraternitatis, ſeu pro
inibi danda Benedictione, pertinet ad ipſam
Confraternitatem, & non ad ſe; Propoſito
enim in Sacra Congregatione Concilii hoc du-
bio: *An Parochus, vel interveniens ad canen-
dam Miſſam, vel dandam Benedictionem, ha-
beat jus ſibi eligendi Diaconum, Subdiaconum,
ceteroſque Miniſtros; Eadem Sac. Congregatio
in Bononien. die* 15. *Maii* 1728. reſpondit:
Negative.

Atten-

104 Attento Decreto *S. R. C.* 2. *Septemb.* 1741. de quo infra *art.* 14. *n.* 88. & tom. 10. inter decreta *S. R. C. n.* 1102. patet, poſſe in Miſſa dici plures Orationes, quam tres. Et quidem etiam quinque aut ſeptem ad libitum, ut expreſſe habetur in Miſſali *Rubrica IX. de Orationibus*, *n.* 12. ibi: *In Feſtis ſimplicibus, & Feriis per annum, niſi aliter in propriis locis notetur, dicuntur tres, ut in ſemiduplicibus, aut quinque: poſſunt etiam dici ſeptem ad libi-*
105 *tum*. Tres autem Orationes præſcribuntur in honorem SS. Trinitatis, & in memoriam Chriſti, qui tertia die reſurrexit, & ter oravit in horto; Quinque in commemoratione quinque plagarum ejuſdem Chriſti; & Septem ob ſeptem petitiones Orationis dominicalis, vel ad
106 obtinenda ſeptem dona Spiritus ſancti. Sic Innocentius III. *l.* 1. *c.* 27. Micrologus *cap.* 4. Merati *loc. cit. n.* 11. Cavalieri *loc. cit. c.* 11.
107 *num.* 7. & alii. Nec ſeptenarius Orationum numerus videtur poſſe excedi, cum loquendi modus, quem ſervat cit. Rubrica Miſſalis, *Poſſunt etiam dici ſeptem ad libitum*, videatur ſatis indicare numerum, ultra quem progredi non poſſit, quamvis non utatur taxativa *tantum*, quæ tamen ſemper debet ſubintelligi, niſi oppoſitum exprimatur quando determinatur quantitas, ut recte notant Megalius, *tom.* 2. *variarum reſol.* 158. & Cavalieri *cit. c.* 11. *num.* 6. ne in infinitum detur proceſſus, & ne indiſcreti ſacerdotes per ulteriorem additionem tædio afficiant adſtantes, & ne fideles ob
108 tædium avertantur ab auditione Miſſarum. Tales autem orationes, ut vult allatum Sacræ Congregationis decretum, *curandum eſt, ut ſint numero impares*. Nec obſtat aliud ejuſdem *Sac. Congregationis decretum editum* 2. *Decemb.* 1684. *in una Canonicorum Regul. Lateranenſium*, his verbis: *Non eſt omittenda una ex aſſignatis Orationibus in Miſſa, veluti tertia A cunctis, ſi ſecunda eſſet de Feſto ſimplici, ut ejus loco dicatur Oratio imperata, veluti Deus refugium, ſed poſt tertiam Orationem A cunctis, poteſt & imperata dici, cum in Miſſa de ſemiduplici, vel ſimplici, vel votiva, non ſint neceſſario dicendæ Collectæ impares, puta tres, quinque, vel ſeptem.* In hoc enim decreto nulla fit mentio de Miſſis Defunctorum. Unde *cum expediat concordare jura juribus*, textu expreſſo *in cap. Cum expediat*, 29. *de elect. in* 6. videtur dicendum, quod hoc Decretum velit non neceſſario eſſe dicendas Collectas impares in Miſſa de ſemiduplici, vel ſimplici, vel votiva, cum in his Miſſis numerum parem puta quatuor aut ſex poſſint exigere commemorationes ſecundum ritum, vel imperate faciendæ, quod non poteſt recurrere in Miſſis pro defunctis, & ideo Decretum *anni* 1741. 2. *Septembris* vult, in iſtis curandum eſſe, ut Orationes ſint numero impares, quod de facili poteſt in his adimpleri, cum numerus impar pendeat a libertate celebrantis, ubi in illis pendet quandoque numerus par a neceſſitate ritus, vel ſuperioris imperio.

Miſſa, & Officium ſub ritu SS. Doctorum 109
S. Leoni I. Papæ decernitur a Benedicto XIV. Conſtitut. incip. *Militantis*, §. 3. ubi ſtatuitur, ut in Officii Divini Breviario in Feſto S. Leonis Papæ, & Confeſſoris, Antiphona ad *Magnificat* in utriuſque Veſperis ponatur ea, quæ incipit, *O doctor optime*; In Miſſa autem dicatur Introitus *In medio Eccleſiæ*; & poſt Collectam ſubſequetur Lectio libri Sapientiæ *Juſtus cor ſuum tradet*, cum Graduali, ut in communi Doctorum; Poſt Evangelium vero dicitur *Credo*; Reliqua, ut in conſueta Miſſa de Sancto Leone.

* Sacerdotibus latini ritus in Ruſſia Poloni- 110
ca degentibus, tam præſentibus, quam futuris conceditur, ut deficientibus tabulis lapideis conſecratis, Miſſam celebrent ſuper Antimenſiis Ruthenorum multorum. Ritu tamen latino ſacrum agere illis injunctum eſt. Sunt Antimenſia lintei quidam Epiſcopali benedictione conſecrati, in quorum angulis Sanctorum Reliquiæ reconditæ ſunt; Benedict. XIV. Conſtitut. 46. incip. *Impoſito nobis*.

Commentitia eſt diſtinctio inter Rubricas 111
præceptivas, & inſtructivas; ſed omnes ſunt præceptivæ, licet aliquæ ex materiæ parvitate ſub veniali tantummodo obligent. *de Sacrif. Miſſæ cap.* 11. §. 3.

Nulla urgente cauſa leve eſt peccatum ce- 112
lebrare Miſſam privatam non recitatis Matutino & Laudibus. (Vide verb. *Matutinum a num.* 19. *ad* 23.) At ſi de Miſſa Conventuali agatur, mortalis criminis reus videri poſſet illis, qui ante Matutinum, & laudes eam celebraret, nempe ante eam partem officii in Choro celebratam. Sicut & peccato gravi ſe obſtringeret, qui perpetuo, & quaſi ex animo ſtatuiſſet nunquam Miſſam celebrare Matutino cum Laudibus recitato. *Ibid.* §. 4.

Si contingat, ut Sacerdos dum Miſſam ce- 113
lebrat, ſubito morbo corripiatur, vel mortuus concidat, vel hoc accidit ante conſecrationem, nec tunc opus eſt Miſſam ab alio continuari; ſi vero poſt conſecrationem unius, vel utriuſque ſpeciei, tunc ſupplenda eſt Miſſa, & quidem ex præcepto a Sacerdote initio

inde ſumpto ubi alter deſiit; & ſi prior ille Sacerdos adhuc vivat, & capax ſit Sacramenti, nec alia præſto ſit hoſtia conſecrata; ex hoſtia Sacerdotis ſecundi pars infirmo miniſtranda eſt, ut ex Rubricis Miſſ. *ibidem* §. 4. *&* 5.

114 Sacerdos Miſſam ſuppleturus præſtare id poteſt ſi alius non adſit, etiamſi non ſit jejunus, quin etiam ſi in ſtatu gratiæ non verſetur, tunc enim quærendus ab illo eſt Confeſſarius, & ſi non reperiatur, eliciendus eſt actus contritionis, atque ita comparatus Miſſam perficiat. At ſi neque conteri poſſit, neque Miſſa ab altero perfici ante meridiem, tunc hoſtia & Calix reponendi ſunt in tabernaculo, ut ad alteram diem reſervetur. Hæc omnia ex Rubricis & DD. *ibid.* §. 7. & 8. Ex hoc conficitur, quod laico, ſi fuerit præſens, hoſtia illa & Calix dari non poteſt. *Ibid.* §. 6.

115 Si Sacerdote Miſſam celebrante violetur, vel polluatur ſubito Templum, ante incæptum Canonem, Miſſa intermittenda eſt: eo vero incæpto, perficienda, ut ex Rubricis; *ibid.* §. 12.

116 Si dum celebratur incidat ſubita irruptio hoſtium, vel imminens alluvio, aut ruina templi, ante conſecrationem, deſerenda eſt Miſſa, poſt conſecrationem, ſumendum ſtatim Sacramentum, omiſſis aliis cæremoniis. Si vero caſus iſti incidant, hoſtia quidem, ſed nondum ſanguine conſecrato, poteſt Sacerdos hoſtiam ſtatim ſumere, & abire, niſi forte in caſu quo Chriſtianæ Religionis hoſtes in contemptum ejuſdem Religionis minitentur Sacerdoti mortem, niſi Sacrificium imperfectum relinquat; *Ibid.* §. 14.

117 Superveniente excommunicato non tolerato, Miſſa, ſi nondum perventum eſt ad Canonem, vel ut quidam volunt, ad conſecrationem, nec ille poſſit abigi, deſerenda eſt, poſt conſecrationem perficienda. Sed ſumpta communione reliqua perficienda ſunt, vel in Sacriſtia, vel in alio loco decenti. *Ibid.* §. 14.

118 Rite pariter interrumpitur Miſſa, etiam interruptione longa, vel ad baptizandum infantem moriturum, qui alioqui ſine Baptiſmo moreretur, vel ad audiendam confeſſionem infirmi, qui alioqui non confeſſus obiret; vel etiam, ad Extremam Unctionem adminiſtrandam. Curandum tamen tunc eſſet a Sacerdote, ut Sacramentum interim diligenter cuſtodiatur, & cum redierit reſumenda Miſſa eſt ex eo loco, ubi fuerit intermiſſa. *Ibid.* §. 15.

119 Si recitato jam Evangelio, & Symbolo ſuperveniat vir Princeps, ſive laicus ſive Eccleſiaſticus qui Miſſam die feſto non audierit, negant plures Doctores poſſe ex integro Miſſam reſumi. *Ibid.* §. 16.

Eucharistiam fidelibus adminiſtrare infra actionem Miſſæ non ſunt obligandi Sacerdotes, ſi Parochi, ſeu Epiſcopi cenſuerint præſtare, ut hæc adminiſtratio fiat in Altari ubi aſſervatur Ss. Euchariſtia extra Miſſam. *Encyclica* ad Epiſcopos Italiæ incip. *Certiores effecti.*

Sacerdotes ſæculares in Eccleſiis Regularium illorum Miſſam legere vetantur, ſed utendum eſt illis Miſſali Romano, ita tamen, ut poſſint de Sancto, de quo Regulares *illi* agunt officium, Miſſam recitare, eam deſumendo ex Communi Miſſalis Romani, ut pro Capellanis & Confeſſariis Monialium decrevit S. Congregatio Clemente XI. Decretum approbante. *De Sacrif. Miſſæ lib.* 3. *cap.* 23. §. 1. *&* *Inſtitut. Eccleſ.* 34. §. 20. * 12

Additiones ex aliena manu.

Miſſa, ut monet etiam Auctor *num.* 1. debet eſſe conformis Officio diei, *niſi gravis cauſa excuſet*, tum quia *cap. Quidem, de celebr. Miſſar.* reprehenduntur Sacerdotes, qui Officio diei prætermiſſo frequentius celebrant Miſſas, quas *votivas* dicimus, tum quia non ſemel a Sacra Rituum Congregatione prohibitum eſt, quominus Miſſæ votivæ in Feſtis ſolemnibus, in duplicibus celebrentur. 122

Dixi: *niſi gravis cauſa excuſet*, propterea, quod in exequiis ex gr. præſente corpore debet Miſſa de defunctis celebrari. 123

Caute vero intelligendus eſt Auctor, dum eodem num. 1. ait: *niſi pro aliqua cauſa & obligatione debeat legi votiva*. Ex his enim verbis videtur ſequi, quod Sacerdos, qui ratione beneficii, vel ſtipendii tenetur Miſſam celebrare ex. gr. de Beata Virgine, vel de defunctis, eam indiſtincte celebrare queat diebus etiam Dominicis, & Feſtis duplicibus. At non concurrente expreſſa voluntate fundatoris, recte monet Habert *de Euchariſt. cap.* 16. *quæſtion.* 1. *Sacerdotem, qui ratione Beneficii, vel ſtipendii tenetur Miſſam celebrare de B. Virgine, ſeu de defunctis, poſſe, immo debere Dominicis, & Feſtis duplicibus ſacrum facere de die; quia præſumitur fundator Eccleſiæ filius juxta Matris præſcriptum ſuum legatum inſtituiſſe.* 124

Quid vero, ſi expreſſa ſit voluntas fundatoris, ut feſtis etiam duplicibus celebretur Miſſa de B. Virgine, vel de defunctis; ita ut recur-

recurri nequeat ad dictam præſumptionem ?
Tolerari poſſe celebrationem Miſſæ de B. Vir-
gine, vel de defunctis, ſi feſta illa ſimplicia
non ſint de præcepto relato decreto S. Cong.
Rituum, tradit Paſqualig. *de Sacrific. Miſſ.*
tom. 1. q. 249. n. 2.
26 Major difficultas eſt, an id ipſum tolerari
queat in Feriis Privilegiatis, & in diebus in-
fra octavam, quibus cedunt etiam officia du-
plicia; Negat mox laudatus Auctor *ubi ſupra*
num. 3.

ARTICULUS XIII.

De obſervandis in Miſſis Votivis.

1 Miſſa dicitur votiva, non ſimpliciter a vo-
to, quo quis ſe obſtringit ad talem Miſ-
ſam celebrandam, ſed a voluntate, qua ſe de-
terminat, vel ex propria devotione, vel ad
implendum deſiderium alterius, qui eam pe-
2 tit. Et licita eſt, ſi adſit rationabilis cauſa
pro ipſa celebranda, alioquin Miſſa debet con-
cordare cum Officio, ut *in Rubricis Miſſalis*
3 præſcribitur. Miſſæ votivæ privatæ non poſ-
ſunt dici in Feſto duplici, etiamſi eſſet tale
duplex Feſtum tranſlatum. *Sac. Rit. Congreg.*
4 5. *Auguſti* 1662. Item nequeunt dici die Cine-
rum, Septimana ſancta, in Vigilia Nativita-
tis Chriſti, & Pentecoſtes, 29. *Auguſti* 1627.
in Vigilia Epiphaniæ, 27. *Aprilis* 1697. &
10. *Decemb.* 1718. infra octavas Epiphaniæ,
Paſchæ, & Pentecoſtes, 28. *Auguſti* 1627. in-
fra Octavam Corporis Chriſti, 21. *Jun.* 1670.
infra Octavam Nativitatis Chriſti, 25. *Septem-*
bris 1706. confirmat. 15. *Septembris* 1714. nec
non in omnibus anni Dominicis, ut conſtat
ex ipſis Rubricis, in quibus dicitur poſſe ſo-
lum celebrari Miſſam votivam *aliis diebus in-*
fra hebdomadam, hoc eſt a Dominica in Do-
minicam, quando non eſt duplex.
5 Votivæ autem ſolemnes, & pro re gravi,
& cauſa publica celebrari poſſunt etiam in
Feſtis duplicibus de præcepto, & in Domini-
cis, exceptis Dominica prima Adventus, Fe-
ria 4. Cinerum, Dominica prima Quadrageſi-
mæ, Paſſionis, & Palmarum uſque ad Feriam
3. Paſchæ incluſive, Dominica in Albis, Do-
minica Pentecoſtes cum duobus Feſtis ſequen-
tibus; Nativitate Domini, Epiphania, Aſcen-
ſione, Corpore Chriſti, & omnibus ſolemnita-
tibus primæ Claſſis. Quarti *part. 1. tit. 4. verſ.*
Nota ſecundo: aliique communiter, ut patet
6 ex Decretis relatis artic. ſequent. *num.* 4. Res
gravis pro licita Miſſæ votivæ ſolemnis de-
cantatione cum *Gloria* & *Credo* ea eſt, pro
qua convenit totus Clerus cum Epiſcopo: Vel
apud Regulares in eorum Comitiis Generali-
bus, vel Provincialibus; Et cum cantatur Miſ-
ſa pro re, eorumdem judicio, gravi, 19. *Maii*
1607. Item pro expoſitione 40. Horarum jux- 7
ta Decretum ejuſdem Congreg. 13. *Februarii*
1666. & inſtructionem de mandato Clemen-
tis XI. pro tali Expoſitione emanatam *die* 20.
Januarii 1705. in qua diſponitur, ut ſequitur:
In expoſitione, & repoſitione Ss. Sacramenti pro
Oratione 40. Horarum cantatur Miſſa Votiva de
Ss. Sacramento cum Gloria, & Credo, & uni-
ca Oratione, exceptis Dominicis, & Feſtis 1.
& 2. *Claſſis, ac Feria* 4. *Cinerum, & Feria*
2., *&* 3. 4. *majoris hebdomadæ, quibus die-*
bus cantatur Miſſa de Officio currenti cum com-
memoratione Ss. Sacramenti ſub unica tantum
concluſione. Et ſi cantanda eſt alia Miſſa, du- 8
rante Expoſitione, licet ſit Conventualis, debet
cantari in alio Altari. Neque in Altari Expoſi- 9
tionis debent celebrari Miſſæ privatæ cujuſcum-
que ritus. Et Miſſæ privatæ, ſi Officium eſt du- 10
plex, debent celebrari de Officio currenti cum
commemoratione Ss. Sacramenti; Vel ſi non eſt 11
duplex, Votivæ de Sanctiſſimo Sacramento ſine
Gloria, & ſine Credo: Sic præcipiente Sanctiſ- 12
ſimo D. Noſtro. Vide tamen *infra num.* 34.
& verb. *Oratio num.* 31. ubi excipiuntur etiam
alii dies pro Miſſis votivis cantandis ex nova
Inſtructione Clementis XII. emanata die 1.
Septemb. 1730. & jam integre allata in To-
mo tertio verb. *Euchariſtia num.* 64. Sacerdos
Miſſam privatam celebraturus, dum tranſit an-
te Ss. Sacramentum, facta adoratione utroque
genu, & aperto capite, ſurgens ſe cooperit.
Sac. Rituum Congreg. 7. *Septembris* 1638.
Miſſæ votivæ ſolemnes pro re gravi, & 13
cauſa publica canendæ ſunt cum *Gloria* & *Cre-*
do; niſi adhibeantur paramenta violacea, quia
tunc debet omitti *Gloria* & *Credo*, ex Decre-
to 19. *Maii* 1607. Miſſæ autem votivæ priva- 14
tæ numquam ſunt celebrandæ cum *Gloria &*
Credo, niſi fuerint Miſſæ Angelorum, in qui-
bus quotidie eſt recitandus Hymnus Angeli-
cus, vel Miſſæ de B. V. Maria, in quibus
quolibet Sabbato dici debet, *Gloria*, ſed ſine
Credo, 13. *Maii* 1672. In Votivis dicitur ſem- 15
per Pſalmus *Judica*, & ad *Introitum*, & *La-*
vabo, ſemper *Gloria Patri* &c. etiamſi eſſet
Miſſa de Paſſione, etiam infra hebdomadam
Paſſionis, licet hæc omnia omittantur in Miſ-
ſa de tempore, 10. *Februarii* 1647. Præfatio 16
dicitur propria, ſi habeatur; alias dicitur de
tempore, vel de Octava, vel de Communi,

17 28. *Auguſti* 1607. & 16. *Junii* 1683. Quod procedit etiam infra Octavam Nativitatis Chriſti, ſi Votiva habeat Præfationem propriam, 28. *Auguſti* 1627. & 16. *Junii* 1683. *Communicantes* autem, & *Hanc igitur* dicantur de
18 octava ſi Votiva dicatur infra octavam, quæ illa habet propria; & in fine dicitur ſemper Evangelium S. Joannis, 20. *Auguſti* 1627. &
19 16. *Junii* 1683. Infra octavam non celebratur votiva de eo, de quo eſt octava, ſed dicitur Miſſa Feſti conveniens Officio cum *Gloria* ſine *Credo*. Quod ſi ſit infra Octavam Beatæ Mariæ Virginis, & fiat Officium de aliquo Sancto, pro Votiva de B. M. Virgine, debet dici Miſſa de Octava, ſed more votivo ſine *Gloria*, & ſine *Credo*, niſi fuerit Sabbatum, quia tunc dicendum erit *Gloria* ſine *Credo*,
20 1. *Decembris* 1684. Qui in Sabbato recitat Officium B. M. Virginis, ſi celebret Votivam de aliquo Sancto, non debet dicere *Gloria*, neque Præfationem B. M. Virgin. 2. *Decem-*
21 *bris* 1684. Ob Miſſam Votivam non omittenda Miſſa Conventualis, neque poteſt introduci conſuetudo in contrarium, 16. *Jan.* 1627.
22 Immo abrogatur conſuetudo non canendi Miſſam de die ultra Votivam, 28. *Auguſti* 1628.
23 Et licet in illis Eccleſiis, in quibus adeſt inveterata conſuetudo cantandi Miſſam Votivam de B. M. Virgine ſingulis diebus Sabbati, poſſit hic pius uſus, ſeu populorum devotio continuari etiam in Sabbatis Feſto duplici impeditis, non eſt tamen omittenda Miſſa Con-
24 ventualis, 2. *Decembris* 1684. Tenentur enim Canonici omnino ad canendam Miſſam de die, ut lucrentur diſtributiones, 28. *Januarii* 1612. & ex *Sacra Congregatione Concilii in Tuſculan.* 10. *Novembris* 1652. & *in Civitatis Caſtellanæ*, 4. *Martii* 1690.

25 Miſſa votiva ſolemnis de B. M. V. poteſt cantari in die Dominico ratione concurſus populi. *Sac. Rit. Congreg. in Aretina* 20. *Novemb.* 1662. dummodo tamen non ſit Dominica privilegiata, vel ipſa non incidat in Feſto 1. & 2. claſſis, vel in octavis privilegiatis. Vide *Reſolutiones Sacræ Congreg.*

26 Miſſa votiva ſolemnis de B. M. V. cum Gloria & Credo poteſt cantari in die Dominico ratione voti, ſeu alia cauſa. *Sacra Rit. Congreg. in Aretina* 16. *Junii* 1663. Id tamen locum non habet in Dominicis, & octavis privilegiatis, & in duplicibus primæ, & ſecundæ claſſis; ut in *num. antecedenti*.

27 In Eccleſiis, ubi quotidie non cantatur Miſſa, ſi occurrat Feſtum Patroni, ſeu Titularis diebus, quibus non poteſt de eo fieri Officium, poteſt nihilominus (diebus non exceptis a Rubrica Miſſalis tit. 6. de translatione) cantari Miſſa de Patrono, ſeu Titulari, licet non cantetur altera Miſſa non concordans cum Officio. *Sacra Rit. Congr. in una Ordinis Eremitarum S. Auguſtini* 23. *Auguſti* 1704.

In Eccleſiis, ubi titulus eſt Eccleſiæ, vel 28
concurſus populi ad celebrandum Feſtum, quod transferri debet, diebus, in quibus juxta Rubricas Miſſalis *tit.* 6. *de translatione Feſtorum*, poſſunt cantari duæ Miſſæ, una de Die, alia de Feſto, ſi non eſt obligatio cantandi Miſſam quotidie, cantari poteſt Miſſa ſolemnis Votiva de Feſto occurrente tantum. *Sacr. Rit. Cong. in Bergomen.* 17. *Auguſti* 1709. apud Piton. *tom.* 2. *Conſtit. & deciſ. pro Sacris Ritibus n. margin.* 1675. & obſerva num. hic immediate antecedentes *ſub* 23. *Auguſti* 1704. *in una Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini*.

Miſſæ Votivæ, quas ex obligatione Capitu- 29
lum tenetur per hebdomadam celebrare certis diebus præſcriptis, in quibus multoties occurrit Feſtum de præcepto, debent transferri in aliam diem non impeditam de præcepto. *Sac. Rit. Cong. in Tarentina* 9. *Decembris* 1634.

Miſſa ſolemnis in Dominica infra octavam 30
alicujus Sancti, non debet celebrari de eodem Sancto, licet de conſenſu Ordinarii fiat proceſſio ad ejus Eccleſiam. *Sacr. Rit. Congr. in Aretina* 24. *Julii* 11660.

Miſſa ſolemnis de S. Joſepho, quando ejus 31
Feſtum incidit in Feria II. III. & IV. Majoris hebdomadæ, non poteſt cantari, etiam ob concurſum populi, ſed debet omitti, nec poteſt illis diebus fieri proceſſio in ejus honorem. *Sacr. Rit. Congregat.* 4. *Auguſt.* 1663. *in una Urbis*.

Receptio ad habitum, & profeſſionem Reli- 32
gioſam, ſub re gravi numerari non poteſt, ut ex conſuetudine cantari poſſit Miſſa Votiva ſolemnis etiam de Spiritu Sancto, in Dominicis, vel duplicibus; & hic abuſus eſt omnino tollendus. *Sacr. Rit. Congr. in Ruremunden.* 24. *Julii* 1683.

Non poteſt Miſſa Votiva de Spiritu San- 33
cto, vel alia celebrari etiam ab Epiſcopo pro eligenda Abbatiſſa in Feſto duplici, vel Dominica: *Sacr. Rit. Cong.* 28. *April.* 1708.

Miſſæ ſolemnes, & pro re gravi, & cauſa 34
publica non ſolum nequeunt cani in ſupradictis Dominicis, & duplicibus primæ, & ſecundæ claſſis, Feria 4. Cinerum, Feria II. III. & IV. majoris hebdomadæ, juxta Inſtructionem pro expoſitione SS. Sacramenti ratione Orationis 40. Horarum editam a Clemente XI.

Die

Die 20. *Januarii* 1705. & a nobis allatam ſub verb. *Euchariſtia in fine*; ſed neque in omnibus diebus Octavarum Paſchæ, & Pentecoſtes, in Vigilia Nativitatis Domini, & Pentecoſtes, & in die octava Epiphaniæ, ut colligitur ex eadem inſtructione confirmata, & adaucta *ſub* §. 10. a Clemente XII. *die prima Septembr.* 1730. & allata a Merati *tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 14. in qua præſcribitur quidem Miſſa de Sanctiſſimo Sacramento Votiva pro re gravi, ſed excipiuntur expreſſe ſupradicti dies qui non erant excepti in inſtructione prædicta Clementis XI. in quibus mandat cantari Miſſam de Officio currenti cum commemoratione Sanctiſſimi Sacramenti ſub unica tantum concluſione. Unde ſi in dictis diebus non poteſt cantari Votiva pro re gravi de Sanctiſſimo Sacramento, quod eſt majus, neque poterit cani alia votiva, quod eſt minus *arg. Auth. Mult. magis, Cod. de Sac. Eccleſ.*

Poteſt tamen in ſupradictis diebus cani Miſ-
35 ſa ſolemnis in propria Eccleſia de Sancto Patrono, ſeu Titulari, licet transferendo; quia allata Clementina Inſtructio reſpicit ſolum Miſſam ſolemnem ſimpliciter votivam: Miſſa autem de Patrono, ſeu Titulari in caſu propoſito, non eſt ſimpliciter votiva, ſed ſemifeſtiva, ut notant Quarti, Gavantus, Arnaud. & alii apud Merati *tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 4. §. 7. & habet aliquid juris, & acquiſiti, & acquirendi in propria ſua die. Tum quia Rubrica Miſſalis *tit. 6. de translatione Feſtorum*, expreſſe ſic habet: *In Eccleſiis autem ubi Titulus eſt Eccleſiæ, vel concurſus populi ad celebrandum Feſtum, quod transferri debet, poſſunt cantari duæ Miſſæ, una de die, alia de Feſto; exceptâ Dominica prima Adventus, Feria quarta Cinerum, Dominica prima Quadrageſimæ, Dominica Palmarum cum tota hebdomada majori, Dominica Reſurrectionis, & Dominica Pentecoſtes cum duobus diebus ſequentibus, die Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Aſcenſionis, & Feſto Corporis Chriſti*, ubi, ut vides, non excipiuntur ſupradicti, & ſimiles dies; Exceptio autem firmat regulam in non exceptis, *l. In his, quæ* 15. *ff. de Legibus, l. Quæſitum* 12. §. 43. *ff. de Inſtructo, vel inſtrumento legato, cap. Dominus* 16. *cauſ.* 32. *quæſt.* 7. *cap. Quoniam* 2. *de conjugio leproſor.* cum ſimilibus adeoque vigore dictæ Rubricæ cantari poterit in dictis diebus non exceptis Miſſa de Titulari in propria Eccleſia; Et ad id faciunt ſupra allata Decreta *Sacr. Congreg. Rit. ſub num.* 27. *in una Ordinis Eremitarum Sanct. Auguſtini & ſub num.* 28. *in Bergomen.* Tunc autem erunt cantandæ duæ Miſſæ in Eccleſiis, quibus incumbit onus eas cantandi. *Sacr. Rit. Congreg.* 28. *Aug.* 1628. 4. *Maii* 1686. & 5. *Jul.* 1698. De his omnibus vide *Reſolutiones* & *Decreta S. R. Congr.* quæ in hac Editione appoſita ſunt in Tomo 10.

Miſſæ votivæ de Sanctiſſimo Sacramento, 36
de B. M. V. in cantu fundatæ ſeu relictæ, & ordinatæ a Benefactoribus, cantari non poſſunt in duplicibus, aliiſque diebus duplicia excludentibus, ſed cantari debent Miſſæ de Feſto occurrente cum applicatione ſacrificii; ſicque ſatisfieri, & Benefactorum mentem impleri, reſolvit, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium, quam abuſum eſſe declaravit *Sac. Rit. Congr. in Ruremunden.* 24. *Julii* 1683. apud Henricum Piſart. *in Expoſit. Rubricar. Miſſal. Roman. part.* 1. *tit.* 4. *de Miſſis Votivis ſub num.* 8. Merati *loc. cit. num.* 463.

An Miſſæ votivæ dici poſſint de Beatis non- 37
dum Canonizatis? variant Doctores; Affirmativam ſententiam tenent Caſtropalao *tract.* 3. *de Fide, diſp.* 1. *punct.* 5. §. 5. *numer.* 7. Quintanadvenas *in Theolog. moral. tract.* 7. *ſingul.* 5. Megalius *in Promptuario verb. Canonizatio*, Tamburin. *Opuſcul. de Sacrific. lib.* 2. *cap.* 6. §. 8. Paſqualig. *tom.* 1. *de Miſſæ Sacrific. quæſt.* 277. *num.* 3. & *ſequent.*, & alii ab ipſis citati, volentes poſſe dici Miſſas votivas de dictis Beatis a quibuſcumque Sacerdotibus in quibuſcumque Eccleſiis, & quibuſcumque diebus, in quibus ſint permiſſæ Miſſæ votivæ, quia eo ipſo quod Sedes Apoſtolica conceſſit poſſe recitari Miſſam de aliquo Beato, quilibet recitans Miſſam quacumque die & in quacumque Eccleſia in honorem dicti Beati, id facit auctoritate Sedis Apoſtolicæ, quæ abſtulit impedimentum relatum *in cap.* 1. *de Reliquiis, & veneratione Sanctorum*, ubi cavetur neminem eſſe venerandum ſine auctoritate Apoſtolicæ Sedis.

Negativam autem defendunt Quarti *in Rubr.* 38
Miſſal. part. 1. *tit.* 4. *dub.* 6. Biſſus *litt. M. n.* 231. §. 26. Guyetus *lib.* 4. *cap.* 21. *quæſt.* 2. Merati *tom.* 1. *tit.* 5. §. 2. *num.* 16. & alii dicentes, non poſſe in honorem Beati nondum Canonizati dici Miſſam extra diem aſſignatam; vel ab aliis perſonis, vel ab aliis Eccleſiis non expreſſis in Diplomate Beatificationis, aſſeruntque hanc ſententiam communiorem eſſe, & veram. Immo Quarti *loc. cit.* & alii volunt eſſe communem. Et ratio eſt quia ex *cit. cap.* 1. *de Reliquiis, & veneratione Sanctor.* nemini licet aliquem venerari cultu publico abſque

licentia Sedis Apoſtolicæ; In noſtro autem caſu non eſt conceſſa licentia niſi determinatis perſonis, & pro diebus, & locis etiam determinatis, adeoque non licet prædictos limites excedere; Alias, ſi liceret, fruſtra & inutiliter apponeretur prædicta determinatio & limitatio perſonarum, dierum, & locorum, quod non eſt dicendum; Tum quia vis privilegii ſeu conceſſionis non pendet ſolum a cauſa, ſed præcipue pendet a libera voluntate concedentis, qui non intendit concedere niſi id, quod exprimit, adeoque in caſu noſtro non poteſt dici Miſſa, neque ab aliis perſonis neque in aliis locis, neque in aliis diebus in Bulla non expreſſis, quia non licet excedere præſertim in Miſſa limites verbales Indultorum Sedis Apoſtolicæ, ex Decreto *Sac. Rit. Congreg.* 5. *Octobr.* 1653. relat. inter *Reſolutiones Sac. Cong.* Quæ ſententia ut conformior Decretis, & menti Sedis Apoſtolicæ eſt tenenda.
39 Et ad ſummum poſſet ſequi prima ſententia quo ad hanc partem, nempe poſſe dici Miſſas votivas de Beatis non Canonizatis ab illis perſonis, quibus a Sede Apoſtolica eſt conceſſa de dictis Beatis Miſſarum celebratio, quia tales perſonæ, maxime in locis conceſſis, non viderentur exhibere illis cultum diverſum ab eo, quem conceſſit Sedes Apoſtolica; ſicque non viderentur contravenire Decretis, & menti dictæ Apoſtolicæ Sedis; Niſi forte talis conceſſio eſſet expreſſe reſtricta ad ſolam eorum diem Feſtivam.

Additiones ex aliena manu.

40 Quæri hic poteſt, an Miſſæ aſſignatæ certis diebus aut feſtivitatibus poſſint in aliis diebus
41 tamquam votivæ celebrari? Miſſas *de communi* celebrari poſſe per annum in honorem eorum Sanctorum, de quibus licet Miſſas celebrare, non eſt quod controverti queat, idque quia quum ſint eæ applicabiles pluribus Sanctis, ita etiam
42 pro quolibet tempore applicari poſſunt. Quinimo id ipſum locum habet quoad Sanctos, quorum Miſſa in Miſſali eſt propria quoad aliquas preces, propterea quod ita ea eſt ordinata ad celebritatem illius Sancti, ut convenire etiam poſſit cuicumque commemorationi ipſius, qualis eſt quæ fit in Miſſa votiva. Vide *Alcozer. tract.* 1. *Cæremon. gloſſ.* 14. *Caſtell. lib.* 2. *cæremon. ſect.* 8. *cap.* 4. *n.* 1.
43 Difficultas itaque eſt de Miſſis dierum mobilium, Feſtorum B. M. Virginis, & ſimilibus. Haſce autem Miſſas tanquam votivas celebrari haud poſſe communiter præter mox allegatos tenent Gavant. *in Rubric. Miſſal. part.* 4. *cit.* 17. *n.* 8. Quart. *in Rubric. Miſſal. part.* 1. *tract.* 4. *dub.* 5. Averſ. *queſt.* 12. *de Eucharistia ſect.* 12. Paſqualig. *de Sacrificio Miſſæ t.* 1. *queſt.* 248. *num.* 2.

Quo fit, ut pro Miſſis hebdomadæ majoris erit celebranda Miſſa de Paſſione, pro Miſſa Pentecoſtes votiva de Spiritu Sancto, eo quia hæ Miſſæ inſtitutæ principaliter ſunt pro illa celebratione, adeoque non congruunt extra occaſionem ipſius; Paſqualig. *de Sacrif. Miſſæ tom.* 1. *queſt.* 248. *dict. num.* 2. 44

Ex hac autem communi opinione plura ſequuntur. I. quod non poſſit celebrari Miſſa votiva Aſſumptionis B. M. Virginis, aut alterius Feſtivitatis, ſed celebranda ſit votiva poſita in Miſſali juxta congruentium temporis ibi aſſignata. II. quod ſi celebranda ſit Miſſa votiva Nativitatis Domini, celebrari ea debeat, quæ celebratur infra octavam, & omittenda ſint ea, quæ non congruunt tempori in quo recitatur, ut eſſet *Alleluja*, & addendus eſſet Tractus, qui eſſet proportionatus. III. quod ſi petatur celebratio Miſſæ votivæ S. Petri, S. Pauli, erit celebranda Miſſa votiva, Apoſtolorum. IV. quod ubi petitur Miſſa votiva, quæ non debet celebrari, & in Miſſali non adeſt votiva correſpondens, celebranda erit quæ currit illo die; Paſqualigo *loc. cit. n.* 5. *& plur. ſequent.* 45 46 47

ARTICULUS XIV.

De obſervandis pro Miſſis de Requiem.

Miſſæ privatæ de Requiem non poſſunt celebrari omnibus illis diebus, quibus non poſſunt celebrari Miſſæ votivæ, cum ſupra adducta decreta pro Miſſis Votivis militent etiam pro Miſſis de Requiem non celebrandis in illis diebus exceptis. Miſſæ privatæ de Requiem non poſſunt dici in Feſto duplici, etiamſi eſſet tale duplex Feſtum tranſlatum; *Sacr. Rituum Congregat.* 5. *Auguſti* 1662. Et neque privatæ Miſſæ de Requiem poſſunt celebrari etiam præſente & inſepulto corpore in quocumque duplici, vel quacumque die, qua prohibetur fieri Officium duplex; *Sacra Rituum Congreg.* 10. *Junii* 1693. & expreſſe prohibuit ſub gravibus pœnis Alexander VII. 5. *Auguſt.* 1662. cujus decretum confirmavit, & innovavit Clemens XI. 10. *Aug.* 1706. Miſſa autem ſolemnis præſente corpore poteſt cantari in omnibus Dominicis, & Feſtis de præcepto, præterquam in duplicibus 1. Claſſis. *Sacra Rit. Congreg.* 5. *Junii* 1698. 23. *Auguſti* 1704. 29. *Septembris* 1714. 1 2 3 4

1714. 10. *Decembris* 1718. & 11. *Auguſti* 1736. Et triduo Majoris Hebdomadæ, ac die S. Paſc. prohibentur etiam exequiæ, & quodcumque ſignum defunct. ſed officium, & preces recitantur privatim ex *cit. Decretis*. Vide tamen infra *in Supplementis*, ubi varia alia adducuntur ad rem obſervanda.

5 Anniverſaria de Requiem, aut de tertia, ſeptima, & trigeſima die non poſſunt in Feſto de præcepto cani nequidem ſolemniter; bene tamen pro implenda voluntate Teſtatorum in Feſto duplici, quod non eſt de præcepto; *Sac. Rituum Congregat.* 7. *Septembris* 1607. & 20.
6 *Junii* 1626. Immo Anniverſaria, & Miſſæ de requiem, quæ ex diſpoſitione Teſtatorum cum cantu ſunt quotannis celebrandæ, poſſunt cantari, etiamſi ipſorum obitus dies inciderit in Feſtum duplex majus; *Sacra Rituum Congregat.* 22. *Novembris* 1664. & Alexander VII. 22. *Januarii* 1667. Decret. incipient. *Creditæ*. Non tamen in Feſto duplici ſecundæ Claſſis. *Sacra*
7 *Rit. Congreg. in Gollen.* 5. *Julii* 1699. Cum primum habita fuerit notitia de obitu alicujus perſonæ, cantari poterit Miſſa de Requiem etiam in Feſto duplici, quod non ſit de præcepto nam in hoc caſu prædicta Miſſa erit differenda; 4. *Maii* 1686.

8 Miſſæ in Feſto duplici celebratæ in Altari pro animabus perpetuo privilegiato, & in quo proinde quotidie etiam in duplicibus celebrandæ eſſent Miſſæ de Requiem ex obligatione, ſuffragantur ac ſi celebratæ fuiſſent pro defunctis etiam juxta formam privilegiorum; 22.
9 *Januarii* 1667. Decretum extenditur etiam ad Altaria, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus privilegiata; ac proinde Miſſæ de Feſto duplici, quæ ſive ex obligatione, ſive ex ſola Fidelium devotione celebrantur, ſuffragantur ac ſi celebratæ fuiſſent pro
10 Defunctis; 23. *Septembris* 1669. Inſuper Miſſæ celebratæ de Feſto currente in Altaribus privilegiatis in diebus, quibus non licet Miſſa de Requiem celebrare, habent eamdem vim, & Indulgentias perinde ac ſi fuiſſent celebratæ Miſſæ defunctorum, ut expreſſe ſtatuerunt tres ſummi Pontifices, ſcilicet Alexander VII. *die* 22. *Januarii* 1667. in ſua Conſtitutione incip. *Creditæ*. Clemens IX. *die* 22. *Septembris* 1669. in Conſtitut. incipient. *Cum felicis*, & Innocentius XI. *die* 4. *Maii* 1668. in ſua Conſtit. incip. *Alias*, quæ omnes, ut præ oculis a cunctis habeantur, ad tollendas omnes dubietates, per extenſum hic adducuntur.

ALEXANDER PAPA VII.

„Creditæ Nobis cælitus diſpenſationis Officium ſalubriter exequi, adjuvante Domino, jugiter ſatagentes, & quamplurima dubia in diverſis mundi partibus orta, & in Congr. Venerab. Fratrum Noſtrorum Sanctæ Rom. Eccleſ. Cardin. Sacris Ritibus præpoſitorum deducta, occaſione Decreti ejuſdem Congregationis die 5. *Auguſti* 1562. editi, ac nobis probati de non celebrandis Miſſis de Requiem in duplicibus tollere, atque dirimere cupientes, de memoratorum Cardin. conſilio, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus in primis aliud decretum prædictæ Congregat. editum *in una Novarien. die* 22. *Novembris* 1664. quo declaratum fuit, Anniverſaria, & Miſſas cantatas de Requiem relictas ex diſpoſitione Teſtatorum quotannis in die ipſorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, non comprehendi in dicto Decreto. 11

„Ulterius quoad Altaria perpetuo privilegiata, & in quibus proinde quotidie etiam in duplicibus celebrandæ ſint Miſſæ de Requiem ex obligatione, auctoritate, & tenore prædictis declaramus per celebrationem Miſſarum de feſto currenti ſatisfieri dictis obligationibus, & ſuffragari cum eiſdem Indulgentiis perinde ac ſi eſſent celebratæ Miſſæ de Requiem ad formam privilegiorum; ſalva tamen ſemper in præmiſſis auctoritate Congreg. Decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectos ſortiri, & obtinere. Non obſtantibus &c.

„*Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die* 22. *Januarii*, 1667. *Pontificatus noſtri Anno duodecimo*.

Declarationem Alexandri extendit Clem. IX. ad Altaria temporaneo privilegio decorata quoad Miſſas in eis etiam ex fidelium devotione celebrandas, ut ſequitur. 12

„Cum fel. record. Alexander Papa VII. prædeceſſor noſter dubia in diverſis mundi partibus occaſione Decreti Congreg. tunc exiſtentium S. R. E. Card. Sacris Ritibus Præpoſitorum *die* 5. *Auguſti* 1662. emanati, & ab ipſo Alexandro Prædeceſſore approbati de non celebrandis Miſſis defunctorum in Feſtis ritus duplicis, exorta, dirimere cupiens, aliud ejuſdem Congreg. Decretum *in una Novarienſi die* 22. *Novembr.* 1664. edi-

„ editum approbaverit, quo declaratum fuerat, Anniverſaria, & Miſſas defunctorum cantu ex diſpoſitione Teſtatorum quotannis, recurrente ipſorum obitus die, celebrandas, tametſi dies obitus hujuſmodi in Feſto ritus duplicis majoris incideret, non comprehendi in primo dicto decreto: At ulterius quoad Altaria privilegio Apoſtolico pro animabus fidelium defunctorum in perpetuum decorata, & in quibus proinde quotidie, etiam in Feſtis ritus duplicis, celebrandæ eſſent Miſſæ Defunctorum ex obligatione, declaravit per celebrationem Miſſarum de feſto currenti ſatisfieri injunctis obligationibus, & Indulgentias per ejuſmodi privilegia Apoſtolica conceſſas animabus Fidelium defunctorum in Purgatorio exiſtentibus, ſuffragari perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ Defunctorum ad formam dictorum privilegiorum, & alias prout in ejuſdem Alexandri Prædeceſſoris litteris deſuper in ſimili forma Brevis *die 22. Januarii 1667.* expeditis, quarum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & inſertis haberi volumus, uberius continetur. Cumque (ſicut ad aures noſtras pervenit) etiam dubitetur, utrum dictarum litterarum diſpoſitio, quo ad Altaria pariter quidem privilegiata, ſed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadæ diebus, & ad quæ Miſſæ non ex obligatione, ſed ex ſola fidelium devotione celebrantur, locum habeat; Hinc eſt quod nos dubitationes hujuſmodi ex injunctæ Nobis cœlitus paſtoralis ſollicitudinis munere dirimere pariter atque decidere cupientes, de Venerabilium Fratrum Noſtrorum ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccl. Cardinalium Sacris Ritibus Præpoſitorum, qui rem mature perpenderunt, conſilio, declarationem a memorato Alexandro prædeceſſore, ſicut præmittitur, editam, ad Altaria, ut præfertur, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus, nunc, & in futurum, quandocumque privilegiata, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium extendimus. Et proinde, ut Miſſæ, quæ ibidem de Feſto currenti, in quo Miſſæ defunctorum celebrari non poſſint, ſive ex obligatione, ſive ex ſola fidelium devotione celebrabuntur, ita ut animæ Chriſtifidelium, pro quibus celebratæ fuerint, Indulgentias per privilegia hujuſmodi conceſſas, conſequantur in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi Miſſæ defunctorum ad formam eorumdem privilegiorum celebratæ fuiſſent, auctoritate & tenore prædictis concedimus, & indulgemus. Decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios & integros effectus ſortiri, & obtinere, non obſtantibus &c.

„ *Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 23. Septemb. 1669. Pontificatus noſtri Anno Tertio.*

Deinde Innocentius XI. confirmavit Decre- 13
tum Sacr. Congr. Rituum editum ſuper Intelligentia Declarationum Alexandri, & Clement. quo ad alios quoque dies, in quibus juxta Rubricas Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſunt, ut infra.

„ Alias poſtquam fel. record. Alexander Papa VII. Prædeceſſor Noſter per quaſdam ſuas in ſimili forma Brevis *die 22. Januar.* 1667. expeditas litteras, dubia in diverſis mundi partibus, occaſione Decreti Congregat. tunc exiſtentium Sanctæ Romanæ Eccleſ. Cardinal. Sacris Ritibus Præpoſitorum *die 5. Auguſti* 1662. emanati, & ab ipſo Alexandro Prædeceſſore approbati, de non celebrandis Miſſis Defunctorum in Feſtis ritus duplicis, exorta, dirimere cupiens, inter cetera, quoad Altaria privilegio Apoſtolico pro Animabus fidelium Defunctorum in perpetuum decorata, & in quibus proinde quotidie, etiam in Feſtis ritus duplicis, celebrandæ fuiſſent Miſſæ Defunctorum ex obligatione, declaraverat per celebrationem Miſſarum de feſto currenti ſatisfieri injunctis obligationibus, & Indulgentias per ejuſmodi privilegia Apoſtolica conceſſas, Animabus fidelium Defunctorum in Purgatorio exiſtentibus ſuffragari, perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ Defunctorum ad formam dictorum privilegiorum: rec. mem. Clem. Papa IX. pariter Prædeceſſor noſter, aliam ſubinde ortam dubitationem, utrum ſcilicet dictarum Alexandri Prædeceſſoris litterarum diſpoſitio, quoad Altaria pariter quidem privilegiata, ſed non in perpetuum, nec pro omnibus hebdomadæ diebus, & ad quæ Miſſæ non ex obligatione, ſed ex ſola fidelium devotione celebrarentur, locum haberet, ſimiliter tollere deſiderans, declarationem a memorato Alexand. Prædeceſſore, ſicut præmittitur, editam, ad Altaria, ut præfertur, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non in omnibus ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdo-

„ mandæ diebus, tunc, & in futurum quando-
„ cumque privilegiata, auctoritate Apoſtolica
„ extendit, & perinde ut Miſſæ, quæ ibidem
„ de feſto currenti, in quo Miſſæ, defuncto-
„ rum celebrari non poſſent, ſive ex obliga-
„ tione, ſive ex ſola fidelium devotione cele-
„ brandæ eſſent, ſuffragentur, itaut animæ
„ Chriſtifidelium, pro quibus celebrarentur,
„ Indulgentias per privilegia hujuſmodi con-
„ ceſſas, conſequerentur, in omnibus, & per
„ omnia, perinde ac ſi Miſſæ Defunctorum
„ ad formam eorumdem privilegiorum cele-
„ bratæ fuiſſent, eadem auctoritate conceſſit,
„ & indulſit, & alias, prout in ipſius Cle-
„ ment. Prædeceſſoris litteris, etiam in forma
„ Brevis *die* 23. *Septembris* 1669. deſuper ex-
„ peditis, quarum, & præfatarum Alexand.
„ Prædeceſſoris litterarum tenores præſentibus
„ pro plene & ſufficienter expreſſis & in-
„ ſertis haberi volumus, uberius continetur.
„ Cum autem poſtmodum, ſicut accepimus,
„ novum circa præmiſſa excitatum fuerit du-
„ bium, videlicet, an ſupradictæ Alexandri,
„ & Clementis Prædeceſſorum declarationes,
„ ſibi pariter locum vindicarent etiam in die-
„ bus Dominicis, infra Octavas Paſchatis Re-
„ ſurrectionis, Pentecoſtes, & Corporis Chri-
„ ſti, aliiſque diebus quibus, licet a Feſto
„ duplici non impediantur, adhuc tamen Miſ-
„ ſæ defunctorum juxta ritum, & morem Ec-
„ cleſiæ celebrari nequeunt, quatenus nimi-
„ rum Miſſæ, quas iiſdem diebus celebrare li-
„ cet ſervata ceteroquin dictorum privilegio-
„ rum forma, ad præfata Altaria privilegiata
„ celebrarentur; Noſque dubium hujuſmodi
„ Congr. Ven. Fratrum noſtrorum S. R. E.
„ Card. Sacris Ritibus Præpoſitorum, exami-
„ nandum commiſerimus, ac eadem Cardin.
„ Congr. re mature diſcuſſa, nuper ſuum de-
„ cretum die 3. Aprilis proximi præteriti,
„ præfatas Alexandri, & Clem. Prædeceſſ. De-
„ clarationes intelligendas eſſe pro omnibus
„ diebus, quibus juxta Rubricas Miſſæ defun-
„ ctorum celebrari non poſſunt, reſponderit;
„ Hinc eſt, quod nos commiſſæ Nobis cælitus
„ diſpenſationis munere fidelium defunctorum
„ Animarum in Purgatorio exiſtentium ſuffra-
„ giis peramplius conſulere cupientes, Decre-
„ tum hujuſmodi a memorata Cardinalium
„ Congregatione editum, ut præfertur Apo-
„ ſtolica auctoritate tenore præſentium confir-
„ mamus, & approbamus, illique inviolabilis
„ Apoſtolicæ firmitatis robur adiicimus: Salva
„ tamen ſemper in præmiſſis auctoritate ſu-
„ pradictæ Congregationis Cardinalium. De-
„ cernentes eaſdem præſentes litteras ſemper
„ firmas, validas & efficaces exiſtere, & fo-
„ re, ſuoſque plenarios, & integros effectus
„ ſortiri, ac obtinere. *Dat. Romæ apud S. Ma-*
„ *riam Majorem ſub annulo Piſcatoris die* 4.
„ *Maii milleſimo ſexcenteſimo octuageſimo octavo,*
„ *Pontificatus noſtri Anno duodecimo.*

Circa quæ adeſt reſolutio Congregationis 14
Rituum in Urbis, & Orbis 15. *Septemb.* 1714.
ſpecialiter approbata a Clemente XI. *die* 29.
dicti Menſis ſequentis tenoris.

Urbis, & Orbis.

„ CUm occaſione Miſſalis, Typis Sacræ Con-
„ gregationis de propaganda Fide ſumma
„ cura, ac diligentia noviſſime impreſſi, &
„ propediem publico uſui exponendi, Sacræ
„ Rituum Congregationi enixe fuerit ſuppli-
„ catum, ut nonnulla ejuſdem Sacræ Congre-
„ gationis decreta jam alias edita, & appro-
„ bata, in prædicto Miſſali ſummatim appo-
„ ni, & imprimi poſſe benigne concedere di-
„ gnaretur, videlicet.

„ Miſſæ pro Defunctis, ſive de Requiem in
„ Feſtis duplicibus, contra præſcriptum Ru-
„ bricarum Miſſalis Romani nullatenus cele-
„ brari debent. Quod ſi ex Benefactorum In-
„ ſtitutione Miſſæ hujuſmodi celebrandæ inci-
„ dunt in Feſtum duplex, tunc, ne dilatio
„ animabus ſuffragia expectantibus, detrimen-
„ to ſit, in aliam diem non impeditam mini-
„ me transferantur: ſed dicantur de Feſto cur-
„ renti, cum applicatione Sacrificii, juxta
„ mentem eorumdem Benefactorum; *die* 5. *Au-*
„ *guſti* 1662. approbatum a ſel. rec. Alex. VII.
„ eadem die.

„ Prædictum Decretum ab ejuſdem ſel. rec.
„ Alexando VII. ſpeciali Brevi, quod inci-
„ pit, *Creditæ Nobis*, denuo fuit confirma-
„ tum, ac inſuper ſtatutum, idem ſervandum
„ eſſe quoad Miſſas in Altaribus privilegiatis
„ ex obligatione celebrandas, & Indulgentias,
„ per ejuſmodi privilegia conceſſas Animabus
„ in Purgatorio exiſtentibus, ſuffragari, pe-
„ rinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ defun-
„ ctorum. Ac denique declaratum, Annivet-
„ ſaria, & Miſſas cantatas de Requiem, re-
„ licta ex diſpoſitione Teſtatorum, quotannis
„ in die ipſorum obitus, etiam in duplici
„ majori contingentis, in prædicto Decreto
„ *die* 5. *Auguſti* edito minime comprehendi,
„ prout antea in una *Novarien.* 22. *Novem-*
„ *bris* 1664. eadem Sacra Congregatio decla-
„ raverat *die* 22. *Jan.* 1668. Pontificat. XII.

„ De-

„ Deinde fel. rec. Clemens IX. eadem Sacræ Congregationis decreta, alio Brevi, cujus initium: *Cum fel. rec.* iterum confirmavit, prædictamque Alexandri VII. diſpoſitionem ad Altaria, non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus ac non in omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus, nunc & in futurum quandocumque privilegiata extendit *die* 23. *Septemb.* 1669. Pontificatus III.

„ Tandem propoſito dubio an ſupradictæ Alexandri VII. & Clementis IX. Declarationes ſibi locum vindicarent, etiam in diebus Dominicis, & infra Octavas Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, aliiſque anni diebus, quibus, licet a Feſto duplici non impediantur, adhuc tamen Miſſæ defunctorum juxta Ritum Eccleſiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Miſſæ, quas iiſdem diebus celebrari licet, ſervata cæteroquin Privilegiatorum forma, ad Altaria Privilegiata celebrarentur. Eadem Sacra Rituum Congregatio *die* 2. *Aprilis* 1668. prædictorum Pontificum Declarationes pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſunt, intelligendas eſſe reſpondit, ejuſque Decretum ſubinde confirmatum fuit a fel. rec. Innocentio Papa XI. ſpeciali Brevi, quod incipit *Alias poſtquam*, dato *die* 4. *Maii* 1688.

„ Decretum a Sacra Rituum Congregatione *anno* 1630. editum, quo permittitur poſſe in Eccleſiis recitari Officia, & Miſſas celebrari de illis Sanctis, quorum Corpora, vel Reliquiæ inſignes in eiſdem aſſervantur, intelligendum eſſe de Sanctis duntaxat in Martyrologio Romano deſcriptis, & dummodo conſtet de identitate Corporis eorundem, vel inſignis Reliquiæ. Secus vero de Sanctis in eodem Martyrologio non deſcriptis. Quorum tamen Corporibus, & Reliquiis ab Ordinariis locorum approbatis debita a fidelibus veneratio adhibenda eſt, ſed abſque Officio, & Miſſa ſub pœnis de non ſatisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliiſque in Conſtitutionibus S. Pii V. contentis *die* 11. *Auguſti* 1691. approbatum a fel. rec. Innocentio XII. *die* 19. *Octobris*.

„ Ad augendam fidelium venerationem erga Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ejuſque cultum in toto Terrarum Orbe promovendum, prohibitum eſt celebrari Miſſas votivas, vel pro Defunctis infra Octavam Corporis Chriſti, *die* 21. *Junii* 1670. eadem die a fel. record. Clemente X. approbatum.

„ Item prohibitum eſt eaſdem Miſſas celebrari infra Octavam Nativitatis Domini; in Miſſis vero ſolemnibus pro re gravi infra eamdem Octavam celebrandis, dicenda eſt Præfatio juxta Rubricam Generalem *tit.* 12. *num.* 4. *die* 25. *Septembris* 1706. jam a Sanctiſſimo approbatam.

„ Re vero in Sacra Rituum Congregatione ad relationem Eminentiſs. & Reverendiſs. Domini Cardinalis Barberini pluries diſcuſſa, & mature perpenſa, Sacra eadem Rituum Congregatio ſupradicta decreta, tum ut celebrantium inſtructioni, & uſui ſint, tum ut nonnulli abuſus, qui in aliquibus locis irrepſerunt, penitus evellantur, in Miſſali poſt Rubricas Generales apponi, & imprimi poſſe cenſuit, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro viſum fuerit, *die* 14. *Septembris* 1714.

„ Factaque deinde per me Pro-Secretarium de prædictis Sanctiſſimo Domino Noſtro relatione, Sanctitas ſua ſenſum Sacræ Congregationis approbavit, eademque Decreta in Miſſali apponi, & imprimi mandavit, *die* 29. *Septembris ejuſdem anni* 1714.

F. Cardinalis de Abdua Præfectus.

N. M. Tedeſchi Epiſcopus Liparitanus
Sac. Rit. Congreg. Pro-Secretarius.

Dies tertia, ſeptima, & trigeſima numerantur a die datæ ſepulturæ; Sic Quarti *Commentar. in Rubric. Miſſalis tit.* 5. *n.* 3. *verſ. colligitur primo*. La Croix *lib.* 9 *part.* 2. *n.* 514. Gavant. *in Rubric. part.* 4. *tit.* 18. *num.* 9. quamvis ipſe etiam teneat poſſe dictos dies numerari a die obitûs, ſumendo pro eodem obitus, & depoſitionis diem. Ante ſepulturam, die tertia, ſeptima, & trigeſima celebratur Miſſa de die *Obitus*, *ſive Depoſitionis*. 15 16

Idem ibidem. Si dies tertia, ſeptima, & trigeſima, aut Anniverſaria incidat in diem prohibitum, poteſt transferri in diem ſequentem, 27. *Septembris* 1707. 17

Immo ſi dies prohibita non ſit ex magis privilegiatis, & Feſtum de præcepto, ad implendam Teſtatorum voluntatem, poteſt cani Miſſa ſolemnis de Requiem die tertia, ſeptima, & trigeſima, etiamſi ſit Feſtum duplex non de præcepto ex ſuperius citat. decret. 23. *Maii* 1603. 1. *Septem.* 1607. & 20. *Junii* 1626. 18

Et pro Anniverſariis quotannis adimplendis poteſt etiam cani in duplici majore, ex cit. Decret. 22. *Novembr.* 1664. & Alexandri VII. 22. *Januarii* 1657. Miſſæ in 19 20

in die Commemorarionis omnium Fidelium Defunctorum poſſunt applicari ad libitum, ſcilicet tam in genere pro omnibus, quam in ſpecie pro aliquibus Defunctis; 4. *Aug.* 1663. Et iterum ſic decrevit *Ead. Sacr. Congreg. in una Ord. Capuccinorum* 9. *Decembr.* 1709. apud Joan. Bapt. Pitt. *in Brevi tract. de Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum num.* 37. Et ſic videtur voluiſſe etiam Innocent. XI. 30. *Septembr.* 1679. dum conceſſit in ditionibus Regi Catholico ſubjectis, omnibus Sacerdotibus tam ſæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Ordinis eodem die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum in quocumque Altari celebrantibus *liberationem Animæ pro qua Sacrificium offerrent*, quibus verbis ſupponit aperte Pontifex poſſe illa die applicari Miſſam pro particulari Defuncto ad libitum celebrantis, & ſic expreſſe noviſſime *Eadem Sacra Congreg. Rit.* 14. *Decemb.* 1709.

21 Durante Expoſitione Ss. Sacramenti non poteſt celebrari Miſſa de Requiem, neque cantari pro adimplenda mente Teſtatoris, ſive Anniverſario ſatisfaciendo, licet currat Officium hujuſmodi Miſſas admittens, 2. *Decembr.* 1684.

22 Nullo modo licere in Miſſis Defunctorum præbere Euchariſtiam fidelibus illam depoſcentibus, decrevit *Sacra Rituum Congreg.* 16. *Apri-*
23 *lis* 1701. Neque adminiſtrare in paramentis nigris, 2. *Auguſti* 1701. ideſt nec tempore celebrationis, nec poſt, ex declaratione *ejuſdem Sac. Congr. Rituum* 20. *Martii* 1711. & confirmat. 2. *Auguſti* 1724. Noviſſime autem ad tollendas omnes inſurgentes difficultates *Eadem Sacr. Rituum Congreg. in una Aquenſi Provincia Franciæ ſub die* 2. *Septembris* 1741. declaravit ſic: *In paramentis nigris non miniſtratur Euchariſtia per modum Sacramenti, extrahendo Pyxidem a Cuſtodia; Poteſt tamen miniſtrari per modum Sacrificii, prout eſt quando fidelibus præbetur Communio cum particulis infra eamdem Miſſam conſecratis.*

24 Circa Miſſas triginta S. Gregorii ſciendum eſt, quod iſtæ ortum habuerunt ex quo Divus Gregorius *in Dialog.* 4. *cap.* 55. præſcripſerit Abbati Pretioſo, ut offerri curaret triginta Miſſas triginta diebus continuis pro Monacho Juſto, his verbis: *Vade, ab hodierna die diebus triginta continuis offerre pro eo Sacrificium ſtude, ut nullus omnino prætermittatur dies, quo pro abſolutione illius Hoſtia ſalutaris non offeratur.* Hinc ritus celebrandi has triginta Miſſas pro Defunctis cœpit eſſe in maxima veneratione in Eccleſia Dei, & fideles ſolent ſimiles Miſſas pro ſuis Defunctis curare, tum ob inſtitutionem tam Sancti Pontificis; tum ob varias revelationes, quod illæ maxime profuerint animabus, pro quibus oblatæ fuerunt.

25 Nec iſtæ Miſſæ ſunt prohibitæ, ut falſo putarunt aliqui, ex decreto edito a *Sac. Rit. Congregat. die* 8. *Aprilis* 1628. quia in illo decreto prohibuit ſolum quaſdam alias pro vivis, & Defunctis falſo Divo Gregorio imputatas, & ab ipſa Sacr. Congr. non approbatas. Iſtæ vero triginta Miſſæ a Divo Gregorio, uti ſupra, ſic inſtitutæ, & ordinatæ, non ſunt prohibitæ, ut expreſſe decrevit *Eadem Sacra Rituum Congregatio die* 28. *Octobris* 1628. apud Barboſ. *de Officio Parochi part.* 1. *c.* 11. *n.* 30.

26 Hæ autem triginta Miſſæ non eſt neceſſe, quod omnes celebrentur ab uno & eodem ſolo Sacerdote, quia Divus Gregorius in citatis verbis non dicit *offer per temetipſum*, ſed *offerre ſtude*, quod æque fieri poteſt, vel per ſe ipſum, vel per alium.

27 Nec neceſſe eſt, quod omnes illæ triginta Miſſæ ſint de Requiem: aliter non poſſent eſſe continuæ, cum interea illas triginta dies continuas medient Dominicæ, & regulariter etiam alii dies Officii duplicis, in quibus nequeunt celebrari Miſſæ de Requiem ex ſupracitatis decretis, eo vel maxime quod Divus Gregorius dixit ſolum Abbati Pretioſo *Vade, offerre pro eo Sacrificium ſtude*; quod æque fieri poteſt ſive in Miſſa de Requiem, ſive in Miſſa de Officio currente, cum ſolum exigatur applicatio Sacrificii, quod illi animæ æque prodeſt ſive fiat in Miſſa de Requiem, ſive in Miſſa de Officio currente ex ſupra adductis declarationibus Alexandri VII. Clementis IX. & Innocentii XI.

28 Requiritur autem quantum fieri poteſt, ut iſtæ triginta Miſſæ ſint continuæ, & non interpolatæ, cum Divus Gregorius inſtitutor illius ritus expreſſe dicat *diebus triginta continuis*.

29 Et dato quod Sacerdos ad illas celebrandas obligatus ex decentia, & honeſtate pro aliquo die vellet Miſſam omittere, ſic permittente Eccleſia, tunc poſſet illas continuare per celebrationem alterius Sacerdotis, quod, ut mox diximus, fieri poteſt.

30 Non interpolantur tamen per omiſſionem celebrationis illis diebus, quibus per Eccleſiam vetitum eſt celebrare, ut in triduo majoris hebdomadæ, ex decreto Sact. Rituum Congreg. & Clement. XI. 20. *Aprilis* 1707. & ejuſdem vivæ vocis oraculo 8. *Aug.* 1713. & in feriis ſextis Quadrageſimæ juxta ritum Ambroſianum, in quibus obſtante tali ritu Miſſæ non celebrantur, per omiſſionem enim celebrationis illis vetitis diebus non inducitur diſcontinuatio contra inſtitutionem Divi Gregorii,

gorii, cum hæc intelligenda ſit de continua-
31 tione ſervato ritu Eccleſiæ. Cavendum tamen eſt, ne hæc continuatio Miſſarum per triginta dies fiat aliquo modo ſuperſtitioſo, ponendo vim in tali numero præciſe, aut in hac, vel illa conditione, ut advertit, & damnat Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 40. & 41. Hieronym. Roderic. *in compen. quæſt. regular. reſolut.* 45. *num.* 8. Barboſa *loc. cit. de Officio Parochi part.* 1. *cap.* 11. *num.* 30. & alii plures.

32 In Miſſis Defunctorum nequeunt pulſari Organa, & alia instrumenta Muſica. Benedict. XIII. *in Concilio Romano tit.* 15. *cap.* 6.

33 In Miſſis de Requiem non datur Pax, quia indicium eſt lætitiæ, quod non convenit Miſſæ Defunctorum. Alcuin. *cap. de exequiis mortuorum*, Amalar. *lib.* 3. *cap.* 44. Gavant. & Merati *tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 10. *Rubr.* 4. *litt.* 1. Durand. *lib.* 4. *cap.* 13. addit quieſcere jam Defunctos in Domino, neque amplius eſſe in turbatione hominum. Albaſpineus vero *de veterib. Ritib. lib.* 1. *obſerv.* 17. probabiliorem, ut vult Gavant. *loc. cit.* affert cauſam, quia, inquit, mortuorum Sacra privata erant, non ſolemnia ex *Canone* 4. *Concil. Vaſen. II.* In ſolemnibus autem erat Communio populi, & ad eam per pacem præparatio, quæ ceſſabat in privatis.

34 Addenda ſunt ſequentia Decreta tradita cum eruditis ſuis Commentariis a Sapientiſſimo P. Cavalieri in *Agenda Defunctorum*.

35 Miſſæ Defunctorum non poſſunt celebrari, niſi cum colore nigro, vel ſaltem violaceo. *S. R. C.* 21. *Junii* 1670. *in Oritana*.

36 Sacerdos ſæcularis, ſive Capellanus, ſive non, qui recitavit Officium ſemiduplex, vel ſimplex, vel feriale, illo die celebrans in alia Regularium, in qua recitatum eſt ab ipſis Regularibus eadem die Officium duplex de non præcepto prout de aliquo Sancto ſui Ordinis, non poteſt dicere Miſſam de Requiem. *S. R. C.* 9. *Junii* 1668. *in Converſana*.

37 Prohibitio facta 9. Junii 1668. Sacerdotibus ſecularibus, etiam Capellanis, qui licet recitaverint Officium ſemiduplex, vel ſimplex, vel feriale, ne celebrent Miſſam de Requie, in Eccleſiis Regularium, in quibus recitatum ſit Officium duplex de non præcepto, vel de aliquo Sancto eorumdem ſui Ordinis, intelligi etiam debet pro Eccleſiis Monialium. *Sacr. Rituum Congreg.* 11. *Februarii* 1702. *in Tarviſina*.

38 Non poſſunt celebrari Miſſæ, etiam pro animabus purgatorii, una hora poſt meridiem. *Sacr. Rit. Congr.* 24. *Novembris* 1661. *in Neapolitana*.

In die commemorationis omnium Fidelium defunctorum Sacrificia poſſunt a Sacerdotibus celebrantibus applicari ad libitum, ſcilicet, vel pro omnibus Fidelibus Defunctis, vel pro aliquibus tantum. *S. R. Congr.* 4. *Auguſt.* 1663. *in una Dalmatiarum*. 39

Miſſa ut in die obitus præſente corpore, ultra Miſſam de communi Defunctorum celebranda erit, quando aliquis obierit in die commemorationis omnium Fidelium Defunctorum. *S. R. C.* 14. *Aprilis* 1696. *in Uliſſipon.* 40

Miſſæ exequiales Defunctorum in die depoſitionis Defuncti poſſunt ſolemniter celebrari diebus, in quibus cadit Feſtum duplex alicujus Sancti, dummodo non ſit de præcepto juxta Rubricas Breviarii Romani. *S. R. C.* 19. *Septembr.* 1614. *in Papien.* 41

Miſſæ privatæ de Requiem, corpore præſente, & inſepulto dici non poſſunt diebus, quibus fit de Officio duplici, vel aliis, a Rubrica vetitis, & quamcumque conſuetudinem tanquam abuſum abolendam juxta diſpoſitionem Rubricæ V. Miſſalis Romani de Miſſa Defunctorum n. 2. in fine, & Decreta Sacræ Congregationis, & ſignanter generale 5. Auguſti 1662. ſervanda eſſe mandavit *S. R. C.* 10. *Januar.* 1693. *in una Galliar.* 42

In die, quo celebratur feſtum duplex, etiam translatum, prohibetur Miſſa de Requiem, niſi ſit præſens cadaver. Anniverſarium poteſt transferri, immo debet, & in feriis majoribus debent omnino cantari duæ Miſſæ. *S. R. C.* 31. *Jul.* 1664. *in una nullius Provinciæ Treviren.* 43

Tolerari poſſunt Miſſæ votivæ cantatæ B. M. V. in Sabbato, vel pariter cantatæ Defunctorum in feſto duplici, quod non eſt de præcepto, ut Teſtatorum voluntates adimpleantur, dummodo non omittatur Miſſa Conventualis; *S. R. C.* 1. *Sept.* 1607. & 20. *Jul.* 1626. *in Nucerina*. 44

Feria ſecunda poſt Dominicam Paſſionis, quando recitatum eſt Officium defunctorum, non dicitur Miſſa Conventualis de defunctis, neque Oratio *Fidelium*; quæ etiam in aliis feriis ſecundis Quadrageſimæ non dicitur juxta Rubricas, ſed ſolum Oratio *Omnipotens ſempiterne Deus*, quæ eſt pro vivis, & defunctis, & omittitur tempore paſſionis. *S. R. C.* 11. *Julii* 1643. *in Lugdunen.* 45

Ob Miſſam votivam, ſeu pro defunctis non eſt omittenda Miſſa Conventualis, neque poteſt introduci conſuetudo in contrarium uſum. *S. R. C.* 16. *Jan.* 1627. *in Januen.* 46

In

47 In die commemorationis omnium Fidelium
Defunctorum non poteſt celebrari Miſſa ſole-
mnis de Requiem poſt Primam, ſed ſervandæ
ſunt Rubricæ, quæ præſcribant poſt Nonam.
S. R. C. 22. *Jan.* 1701. *in una Camaldulen.
montis coronæ.*

48 Miſſas duas in die Commemorationis omnium
fidelium defunctorum ſinguli Sacerdotes cele-
brabant in Regnis Aragoniæ, Valentiæ, &
49 Majoricæ, & in Principatu Cathaloniæ; Re-
gulares vero tres. Bened. XIV. in Conſtit. 3.
tom. 2. incip. *declaraſti*, & Conſtitut. 61. in-
50 cip. *Quod expenſis*. Idque antiquæ conſuetudi-
ni & famæ privilegii Apoſtolici innitebatur.
Idem *ibid.*

51 Rogante Hiſpaniarum Rege, ut mos iſte ad
omnes ditiones ſuas extenderetur, & Portugal-
liæ Rege ſimile privilegium pro ſuis ditioni-
bus poſtulante, Pontifex tres Miſſas ab omni-
bus tam ſæcularibus, quam regularibus Pres-
byteris in dictis regionibus ea die celebrari in-
dulſit. Idem in cit. Conſtitut. 61. incip. *Quod*
52 *expenſis*. Sed applicationem Miſſarum de novo
indultarum in ſuffragium omnium defunctorum
53 fidelium in genere fieri jubet. Idem *ibid.* Item
pro celebratione Miſſarum hujuſmodi quamcum-
que eleemoſynam ſub quocumque prætextu per-
cipi prohibet ſub pœna ſuſpenſionis Papæ re-
54 ſervatæ ipſo facto incurrendæ. Idem *ibid.* Quo
ad illos autem, qui ante hoc tempus in Ara-
goniæ regno duas, vel tres reſpective Miſſas
prædicta die celebrantes, duas, vel tres elee-
moſynas accipiebant, nihil innovandum cen-
ſuit. Idem *ibid.*

55 Miſſæ privatæ de defunctis, quocumque die
dici poſſunt præterquam in feſtis duplicibus,
& Dominicis diebus, juxta præſcriptum Rubri-
carum. *S. R. C.* 15. *Febr. in Faventina* 28.
Febr. 1660.

56 In diebus, in quibus non poteſt fieri de fe-
ſto duplici, prohibentur Miſſæ votivæ, & de
Requiem. *S. R. C.* 28. *Auguſti* 1627. *in una
Urbis.*

57 Infra Octavam SS. Corporis Chriſti prohi-
bentur Miſſæ votivæ quæcumque, vel pro de-
functis. *S. R. C. approbante Clem. X.* 21. *Ju-
nii* 1670.

58 Ad augendam fidelium venerationem erga
Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ejuſ-
que cultum in toto terrarum Orbe promoven-
dum, prohibuit celebrari Miſſas votivas, vel
pro defunctis infra Octavam Corporis Chriſti
S.R.C. 15. *Septembris* 1714. *annuente Clement.
XI.* 29. *ejuſdem.*

59 Infra Octavam Nativitatis Domini prohi-
bentur Miſſæ votivæ, vel pro Defunctis. *Sa-
cra Rituum Congregatio* 25. *Septembris* 1706.
& 14. *Septembris* 1714. *annuente Clemen. XI.*
29. *ejuſdem.*

In Vigilia Epiphaniæ dici non poſſunt Miſ- 60
ſæ privatæ Defunctorum. *S. R. C.* 27. *Apri-
lis* 1697. *in Panormitana.*

In Vigilia Epiphaniæ non licet celebrare 61
Miſſas privatas pro Defunctis. *S. R. C.* 26. *Ju-
nii* 1708. *in Pariſien.*

In Vigilia Epiphaniæ, Miſſæ votivæ, & 62
Defunctorum celebrari non poſſunt. *S. R. C.*
10. *Decemb.* 1718.

In Vigilia Epiphaniæ Domini non poſſunt 63
celebrari Miſſæ privatæ de requiem, & voti-
væ. *S. R. C.* 16. *Septemb.* 1730. *in una Ord.
Hieroſol.*

Omnibus & ſingulis Sacerdotibus, tam Sæ- 64
cularibus, quam Regularibus cujuſvis Ordinis,
etiam neceſſario exprimendi, diſtricte præci-
pitur, ut Miſſas privatas pro defunctis, ſeu de
requiem, in duplicibus nullatenus celebrare au-
deant, vel præſumant; quod ſi ex Benefacto-
rum præſcripto Miſſæ hujuſmodi celebrandæ in-
cidant in feſtum duplex, tunc minime transfe-
rantur in aliam diem non impeditam, ne dila-
tio animabus ſuffragia expectantibus detrimento
ſit, ſed dicantur de feſto cum applicatione ſa-
crificii, juxta mentem eorumdem Benefacto-
rum; curentque Eccleſiarum Rectores, Sacri-
ſtæ, aliique ad quos ſpectat, ut hujuſmodi De-
cretum inviolate ſervetur, atque in Sacriſtia
affixum retineatur, ubi commode ab omnibus
celebrare volentibus conſpici, & legi poſſit;
in eos autem, qui contrafacere auſi fuerint,
vel præmiſſa adimplere neglexerint, Locorum
Ordinarii tam ſæculares, quam Regulares pro
modo culpæ animadvertant. *S. R. C. appro-
bante Alex. VII.* 3. *Auguſti* 1662.

Miſſæ pro defunctis, ſive de requiem in fe- 65
ſtis duplicibus contra præſcriptum Rubricarum
Miſſalis Romani nullatenus celebrari debent.
Quod ſi ex Benefactorum inſtitutione Miſſæ
hujuſmodi celebrandæ incidant in feſtum du-
plex, tunc ne dilatio animabus ſuffragia expe-
ctantibus detrimento ſit, in aliam diem non
impeditam minime transferantur, ſed dicantur
de feſto currenti cum applicatione Sacrificii,
juxta mentem eorumdem Benefactorum. *Sacr.
R. C.* 15. *Septembr.* 1714. *annuente Clement.
XI. ibidem.*

Collectæ pro defunctis non admittuntur, niſi 66
in Miſſis feſtorum ſimplicium, & ferialium.
S. R. C. 21. *Jul.* 1665. *in una nullius Pro-
vinciæ Treviren.*

In

67 In Miſſa privata de feſto Semiduplici, Simplici, ſeu votiva, vel de infra octavam ſeu de feria non privilegiata, poteſt in penultimo loco dici collecta pro particulari Defuncto, puta *Inclina*, *&c.* vel *Deus qui nos Patrem &c.* & ſimilia, ſed ob id non eſt omittenda ulla ex collectis pro tempore aſſignatis, puta *A cunctis*, vel *Eccleſiæ*. *S. R. C.* 2. *Decemb.* 1684. *in una Canon. Lateranen.*

68 Occurrente commemoratione Sancti ſimplicis in feria ſecunda Quadrageſimæ, quando dictum eſt nocturnum Defunctorum, non debet in Miſſa quarto loco dici Oratio *Omnipotens ſempiterne Deus*, *qui vivorum &c.* pro commemoratione Defunctorum, ſed ſufficit tertia Oratio *A cunctis*. Quod ſi dicatur quarta *Omnipotens &c.* quinta erit ad libitum. *S. R. C.* 4. *Maii* 1700. *in Piſtorien.*

69 Occurrente commemoratione Sancti ſimplicis in feria ſecunda poſt Dominicam Paſſionis, quando dictum eſt nocturnum Defunctorum, in Miſſa dicenda eſt ſecunda Oratio de ſimplici tantum. *S. R. C.* 4. *Maii* 1700. *in Piſtorien.*

70 In Miſſis Defunctorum non pulſentur Organa, nec aliud quodvis muſicum inſtrumentum adhibeatur. Benedictus XIII. in Concilio Romano *tit.* 15. *cap.* 6. Cæremonial. Epiſc. *lib.* 1. *cap.* 20. ibi: *In Miſſis, & Officiis Defunctorum nec organo, nec Muſica, quam figuratam vocant utimur, ſed cantu firmo quem etiam in tempore Adventus, & Quadrageſimæ in ferialibus diebus adhiberi convenit.*

71 Hic juvat ad uberiorem notitiam referre quæ tradit de Miſſis Defunctorum eruditiſſimus P. Cavalieri *in cit. Agenda Defunctorum cap.* 10. *a num.* 14. *ad* 17. Quatuor in Miſſali pro defunctis aſſignantur Miſſæ, & quælibet cum ſua propria Epiſtola, & proprio Evangelio, & quamlibet ex his Miſſis cum ſua Epiſtola, & ſuo Evangelio, in aſſignatis quatuor diebus dicendam eſſe, titulus ipſe aperte declarat, videlicet primam in commemoratione omnium fidelium Defunctorum, ſecundam in die obitus, ſeu depoſitionis, & in diebus 3. 7. & 30. tertiam in anniverſario, & quartam in Miſſis quotidianis ſeu in Miſſis omnibus aliis, quæ dicuntur extra præfatos dies, & circumſtantias. Limita pro die depoſitionis, & anniverſarii Summi Pontificis, & Epiſcopi in quo Rubrica orationibus præfixa, diſerte mandat primam Miſſam quæ conſequenter dicenda etiam erit in eorumdem diebus 3. 7. & 30. pro quibus ſupplet Rubrica alia in ſecunda Miſſa inſerta, quæ in præfatis diebus expreſſe præſcribit *Miſſam ut ſupra*, ſcilicet ut in die obitus, unde pro quibus in die obitus dicitur prima Miſſa, hæc etiam dicenda erit in diebus 3. 7. & 30. At qualis adhibenda erit infra annum in circumſtantiis aliis? Ut in quotidianis; ſic enim indiſcriminatim inducitur, nec Rubrica ulla vel indirecte Summis Pontificibus, aut Epiſcopis aliquem favorem facit.

Eamdem primam Miſſam Cardinali defuncto, ut ſupra, attribuunt Gavantus *part.* 4. 72
tit. 18. *num.* 6. Meratus *ibid. num.* 2. Tonellius *tit.* 13. *n.* 5. Quarti *part.* 1. *tit.* 6. *dub.* 1. *num.* 12. Guyetus *loc. cit. quæſt.* 27. *&* 29. aliique plures, quorum nonnulli eamdem extendunt etiam ad Prælatos Regulares, *Reges*, Principes, & Magnates. Verum Auctores hos omnes diſerte carpit Rubrica quædam in Miſſale Defunctorum Romæ anno 1725. typis Vaticanæ typographiæ in tertiam Miſſam ſub his verbis invecta: In anniverſario S. R. E. Cardinalium. Oremus, Deus indulgentiarum &c. hæc enim Rubrica Miſſam anniverſarii, ſub qua eſt poſita in anniverſario Cardinalium uſurpandam eſſe indicat, & conſequenter etiam in die depoſitionis, aliiſque Miſſas illas, quæ in talibus diebus, & circumſtantiis communiter præſcribuntur. Idem eſto judicium de Regibus, Magnatibus, Sacerdotibus, atque Prælatis, hi quippe, etſi Ordinariam, & quaſi Epiſcopalem juriſdictionem habeant, carent adhuc Epiſcopali dignitate, in cujus gratiam favor ille latus fuit. Suffragatur admodum Eccleſiæ praxis, quæ diſtincto communi in divinis Officiis, Pontifices quidem honorat, cæteros vero, licet Cardinales, Reges &c. communi confeſſorum non Pontificum indiſcriminatim aggregat.

Qui tamen ſecus faciunt, contra Rubricas 73
non omnino peccant; poſt quartam enim Miſſam hæc particularis Rubrica habetur: *Epiſtolæ*, *& Evangelia ſuperius poſita in una Miſſa pro defunctis, dici poſſunt etiam in alia ſimiliter pro Defunctis*. Una Miſſa ab alia non differt, niſi in orationibus, Epiſtola, & Evangelio, ergo demptis Orationibus, de quibus ſuo loco, liberum eſt quamcumque Miſſam pro quocumque, & in qualibet circumſtantia dicere, ſi Epiſtolæ, & Evangelia unius Miſſæ in alia dici poſſunt. Quid unquam, niſi idipſum, prætendunt Miſſalia antiqua, dum quatuor Epiſtolas & Evangelia prædicta continenti ſerie ſub una, eademque Miſſa referunt? pro eadem libertate pronunciant itidem citati Quarti, Tonellius, & Gavantus, *num.* 4. & cum indubie eadem faciant Rubricæ verba in ſuo veriori ſen-

ſenſu, non diſſentiri non poſſumus, quidquid ſcribat Guyetus, qui *quæſt.* 27. dictam Rubricam nimis violenter explicat, dum eamdem reſtringit ad id, quod *in ſequentibus Miſſale declarat, aut alias ex pari ratione opportunum judicabitur*. Et quidem Miſſale infra ſolum diſponit *pro die obitus, & Anniverſario Summi Pontificis, & Epiſcopi*, & adhuc determinate aſſignat *primam Miſſam*, & conſequenter etiam determinate Epiſtolam & Evangelium ejuſdem Miſſæ, unde nunquam integrum foret Epiſtolam, & Evangelium unius Miſſæ in alia uſurpare contra expreſſam Rubricæ indulgentiam.

74 Captum ſit itaque, quod quidem decet Epiſtolas, & Evangelia dici in diebus, & circumſtantiis, prout in Miſſali ſunt diſtributa, non dempta tamen celebranti libertate aſſumendi, utram Epiſtolam, & utrum velit Evangelium; & quidem etiam in die depoſitionis, & anniverſario Summi Pontificis, aut Epiſcopi dum enim in caſu hujuſmodi per particularem Rubricam determinate aſſignatur prima Miſſa, id accipiendum eſt cum ſubordinatione ad Rubricam alteram, quæ ut ſupra libertatem facit. Qua libertate bene uſum iri credimus, ſeu magis fieri, quod magis decet, ſi in die commemorationis omnium defunctorum alicujus Religionis, quæ ſe habet inſtar commemorationis omnium fidelium Defunctorum univerſalis Eccleſiæ, prima Miſſa cum ſua Epiſtola, & Evangelio aſſumatur, & ſecunda in die quaſi obitus, quando ſcilicet primum habetur notitia obitus alicujus in loco diſſito, licet in priori caſu communior praxis uſurpet anniverſarii Miſſam; Id enim profecto evincit paritas pro utroque caſu, & pro ſecundo diſerte favet Decretum 6. cap. 3. nempe; *Cum primum accipitur nuntium de obitu in loco diſſito alicujus, poteſt cantari Miſſa de requiem ut in die obitus pro ejus anima in feſto duplici majori, vel minori non tamen de præcepto, ut citius ſuffragetur animæ defuncti, non relicta tamen Miſſa in caſu de feſto duplici, quatenus adſit obligatio; Sac. Rituum Congregat. 4. Maii 1686. in una Canon. Regul. Lateran.* concordantque Gavantus *n.* 15. & Guyetus *quæſt.* 28. Hæc ille.

75 Sapientiſſimi autem Patres Gavantus *part.* 4. *tit.* 18. *num.* 7. & Meratus *ibidem num.* 2. Tonellius, Quarti, & Guyetus, aliique plures *loc. cit.* a Cavalieri, volunt eamdem Miſſam primam dicendam eſſe tam in die obitus, quam in anniverſario pro defunctis Cardinalibus, mutatis orationibus, ut in Miſſali, nempe pro defuncto Cardinali Epiſcopo, *Deus qui inter Apoſtolicos* &c. dicendo *Epiſcopum Cardinalem* & ſi ſit ſolum Diaconus, *Inclina Domine* &c. dicendo *Diaconi Cardinalis*, quia ut advertit Gavantus *loc. cit. num.* 8. licet Rubrica Miſſalis id non præſcribat, uſus tamen ita declaravit, nam Cardinales Epiſcopis ſunt majores. Et *ibidem num.* 8. ſubjungit. Quid pro Sacerdote Defuncto? Licet de eo Rubrica Miſſalis meminerit inter defunctum Epiſcopum & Cardinalem; non tamen iiſdem æqualem facit, & rationabilis conſuetudo eſt in pleriſque Eccleſiis majoribus Urbis, ut dicatur Miſſa ſecunda mutata Oratione, ratione cujus videtur in Rubrica prius de Sacerdote, quam de Cardinali mentionem factam fuiſſe; Si tamen dicatur Miſſa prima, favet Rubrica in fine Miſſarum pro Defunctis, quæ concedit Epiſtolas, & Evangelia unius Miſſæ dici poſſe in alia quacumque Miſſa pro defunctis. Hæc ille. Et Meratus *in Additionibus ad tit.* 5. *part.* 1. *ſub num.* 11. expreſſe ſic habet: Pro defuncto Sacerdote, quamvis Rubrica nihil diſponat, tamen in die obitus, ſeu depoſitionis dicenda videtur eadem Miſſa prima cum Oratione, ut in Miſſali pro Sacerdote aſſignata. Ita Biſſus *litt. M. num.* 243. §. 3. *& ſequent.* Pro aliis vero Defunctis, ſive Clericis, ſive Laicis in die obitus, dicitur Miſſa, quæ ſecundo loco habetur inter Miſſas defunctorum, cum unica Oratione congruenti perſonæ defunctæ.

Hinc collige ſervandam quidem eſſe Rubricam in omnibus Miſſalibus poſitam ſtatuentem celebrandam eſſe primam Miſſam pro Summo Pontifice, & Epiſcopo, & Rubricam in Miſſale defunctorum Romæ anno 1725. typis Vaticanæ Typographiæ in tertiam Miſſam ſub his verbis invectam: *In anniverſario Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, Oremus, Deus Indulgentiarum* &c. a P. Cavalieri aſſertam. At liberum eſſe Sacerdotibus ſervare etiam Rubricam poſt quartam Miſſam, ſeu in fine Miſſarum pro Defunctis impreſſam, quæ ut notant etiam Gavant. *loc. cit. num.* 8. Cavalieri *loc. cit. num.* 26. & alii, concedit Epiſtolas, & Evangelia unius Miſſæ dici poſſe in alia quacumque Miſſa pro defunctis, ibi: *Epiſtolæ & Evangelia ſuperius poſita in una Miſſa pro Defunctis, dici poſſunt etiam in alia ſimiliter pro Defunctis*. 76

Ubi vero adſit uſus, ſeu conſuetudo, quam adeſſe tradit Gavant. *loc. cit. num.* 6. dicendi eamdem primam Miſſam mutatis Orationibus etiam pro Cardinalibus defunctis; quamvis Rubrica id explicite non præſcribat, cum 77

tamen uſus ita declaraverit Rubricam, ut dicit ipſe, eadem conſuetudo eſt ſervanda ſicut etiam ſervanda eſt alia rationabilis conſuetudo, quæ teſte eodem *loc. cit. num.* 8. eſt in pleriſque Eccleſiis majoribus Urbis, ut pro Sacerdote defuncto dicatur Miſſa ſecunda mutata oratione; Conſuetudo enim eſt optima Legum interpres, textu expreſſo in *L. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legib. & in cap. Cum Dilectus* 8. *de conſuetudine*.

78 Notandum eſt, quod in Miſſis defunctorum Proſa, ſeu ſequentia *Dies iræ dies illa* dicitur in die commemorationis omnium defunctorum & depoſitionis Defuncti, & quandocumque dicitur una tantum Oratio; In aliis autem Miſſis pro defunctis dicitur ad arbitrium Sacerdotis. Sic expreſſe Rubrica Miſſalis *part.* 1. *tit.*

79 5. *de Miſſis defunctorum numer.* 5. Unde dici debet in diebus 3. 7. 30. anniverſario, & in Miſſis quibuslibet, quæ pro defunctis ſolemniter celebrantur, cum hiſce in Miſſis una tantum dici debeat Oratio ex præſcripto ejuſdem Rubricæ *num.* 3. & quod canenda ſit in Anniverſariis, expreſſe decrevit etiam *Sacr. Congregat. Concil. in Montis Marani* 30. *Januarii*

80 1723. *ad* 2. *dub.* Ejus auctor diverſus a diverſis aſſignatur. Leander Albertus apud eruditiſſimum P. Merati *in cit. Rubrica* 4, *num.* 12. dicit ejus auctorem fuiſſe Latinum Cardinalem Urſinum, Frangipanium etiam dictum, Ordinis Prædicatorum, cui eam etiam tribuit Marcellus Cavalieri *in Statera Sacra tit.* 2. *num.* 192. ſequutus a Doctiſſimo P. Joanne Michaele Cavalieri *in Agenda Defunctorum cap.* 10. *num.* 8. Poſſevinus *in Apparatu Sacro* adſcribi ait Auguſtin. Bugellenſi Pedemontano Ordinis S. Auguſtini, ſubdens ibidem verum auctorem eſſe Humbertum quintum Generalem Ord. Prædicatorum: Arnaldus Wion *lib.* 5. *ligni vitæ cap.* 70. aſſerit a quibuſdam adjudicari S. Gregorio Magno; & alii eam adſcribunt S. Ber-

81 nardo; Verum P. Petrus Antonius de Venetiis *in viridario Seraphico tom.* 5. *part.* 3. italice conſcripto, dicit fuiſſe compoſitam a P. Thoma de Cælano Ordin. Minorum Provinciæ Marchiæ, quod & aſſerit Lucas Wadingus apud Merati *loc. cit.* quamvis alii apud eumdem Wadingum adſcribant S. Bonaventuræ, vel Matthæo Aquaſparto Ex-Generalibus, & Cardinalibus dicti Ordinis Minorum.

82 In Miſſis quotidianis pro defunctis tres regulariter dicantur Orationes, quæ in Miſſali aſſignantur. In his enim Miſſis quotidianis quoad numerum Orationum ſervatur eadem regula, ac de feria, & ſimplicibus, ſeu ſemiduplicibus; Cum hac advertentia, quod ſi Miſſa applicetur generaliter pro defunctis, dicuntur regulariter Orationes in Miſſali pro Miſſis quotidianis aſſignatæ. At ſi Miſſa celebretur pro aliqua, vel pro aliquibus determinatis perſonis, primo loco dicitur Oratio pro iis, pro quibus Miſſa celebratur, ſecunda, & tertia quæ ſecundo, & tertio loco ponuntur in Miſſa quotidiana Defunctorum; Lohner *part.* 4. *tit.* 3. §. 21. *numer.* 4. Merati *part.* 1. *tit.* 5. *n.* 12.

Sacerdos autem celebrans, poteſt ſecundo lo- 83
co aliam Orationem ad libitum dicere v. g. pro ſuis parentibus, vel pro ſuo Patre, & ſua Matre, & hujuſmodi. Quarti *part.* 1. *tit.* 1. *dub.* 1. *verſ. Reſpondeo num.* 7. Merati *loc. cit. num.* 23. & S. R. Congregatio in decreto mox adducendo. Et ſi plures dicuntur Ora- 84
tiones ultimo loco ſemper eſt dicenda Oratio *Fidelium*, quæ eſt generalis pro defunctis. Sic expreſſe *Sacr. Rituum Congregat.* 2. *Septembris* 1741. his verbis: *In Miſſis quotidianis, quæ pro defunctis celebrantur, poſſunt quidem dici plures Orationes, quam tres; ſed curandum, ut ſint numero impares. Sicut pro illa Deus veniæ largitor, poteſt ſubrogari alia, nempe pro Patre, pro Matre, &c. dummodo ultimo loco dicatur Oratio Fidelium.*

Juxta Decreta allata ſupra *num.* 4. Miſſa 85
ſolemnis de Requiem præſente Corpore poteſt cantari in omnibus Dominicis, & Feſtis de præcepto, præterquam in duplicibus I. Claſſis; ſed quia adhuc remanebat indeciſa controverſia, an in eodem Decreto comprehenſa manerent cuncta primæ claſſis, ut vult Quarti ad Rubricas Miſſalis *part.* 1. *tit.* 5. *dub.* 1. *n.* 7. an vero duntaxat majora, ſeu ſolemniora, ut tradit Paſqualig. *de ſacrificio novæ Legis, tom.* 1. *quæſt.* 285. ad ipſam dirimendam, videtur ſufficere ſequens Decretum noviſſime editum a Sacra Rituum Congregatione die 2. Septembris 1741. his verbis: *Cum juxta Rubricas Ritualis Romani abſque Miſſa, quantum fieri poteſt, defunctorum corpora non ſint ſepelienda, poterit præſente in Eccleſia cadavere unica Miſſa ſolemnis de Requiem celebrari feria ſecunda Paſchæ, aut Pentecoſtes. Hæc tamen Miſſa non decantabitur in duplici primæ claſſis, etiam non feſtivo de præcepti, ſi corpus præſens in Eccleſia non fuerit, aut ſi fuerit pridie ſepultum*, per quod Decretum, dum permittit celebrari Miſſam ſolemnem præſente corpore in feriis ſecundis Paſchæ, & Pentecoſtes quæ ſunt Feſtivæ de præcepto, & duplices primæ claſſis, reſpuendo quæcumque alia duplicia primæ claſſis occurrentia, non obſcure indicatur, quod ex

Feſtis primæ claſſis ſolum majora, ſeu ſolemniora juxta ſententiam Paſqualigi non admittant Miſſam ſolemnem de Reqnie præſente corpore, & quod etiam aliqua feſta inferioris conditionis, & ritus, ſi cum majori ſolemnitate, & concurſu populi celebrentur, eodem privilegio, ac honore gaudeant, cum decretum innitatur Rubricis Ritualis Romani, ibi; *Cum juxta Rubricas Ritualis Romani*, & ipſe Rubricæ *tit. de exequiis* ſolum obſtare velint, *magnam diei celebrationem ſeu ſolemnitatem*; quæ magna celebritas, ſeu ſolemnitas certo non congruit cuicumque Feſto duplici primæ claſſis, & aliunde verificari poteſt de aliquo Feſto inferioris conditionis, & ritus alicubi celebrato cum maxima frequentia populi, ut
88 experientia patet. Hinc recte infert eruditiſſimus P. Cavalieri *loc. cit. cap.* 3. *decret.* 4. *numer.* 5. quod ex Feſtis univerſalibus primæ claſſis Miſſam ſolemnem de Requiem etiam præſente corpore non admittant Nativitas Chriſti, Epiphania, dies prima Paſchæ & Pentecoſtes & Feſtum Corporis Chriſti in tota Catholica Eccleſia, ut Feſta præcipua ſolemniter admodum celebrata, ipſis addendo Aſcenſionem Domini, & Deiparæ Aſſumptionem, ac ultimum Triduum majoris Hebdomadæ, in quo juxta decreta ſupra allegata *num.* 4. & ſignanter juxta illud 11. *Auguſti* 1736. celebrari non poſſunt Defunctorum exequiæ, & Officium, ac preces mandantur recitari pri-
89 vatim. Quibus adderem in tota univerſali Eccleſia Feſtum Ss. Apoſtolorum Petri & Pauli, & in tota Seraphica Religione Feſtum
90 Concept. B. V. M. Ex Feſtis etiam particularibus dictam Miſſam de Requiem etiam præſente corpore reſpuunt dumtaxat Feſtum Titularis, aut Feſtum alterius Sancti cum maxima ſolemnitate, & concurſu populi celebratum, & apud Regulares Feſtum eorum reſpectivi S. Fundatoris, aut Feſtum alterius Sancti cum magna ſolemnitate, & frequentia populi celebratum, ne minuatur, perturbetur, aut interrumpatur magna occurrens celebritas aut ſolemnitas juxta diſpoſitionem Rubricæ Ritualis Romani.

Additiones ex aliena manu.

91 De Miſſis, quas vocant D. Gregorii, vide ſi lubet, qui de iis plenius diſſerit, tum plures pro more expendit quæſtiones, Paſqualig. *de Sacrific. Miſſ. tom.* 1. *a quæſt.* 292. *ad quæſt.* 296.

ARTICULUS XV.

In quo pro uberiori notitia adnotantur varia Decreta, & Edicta pertinentia ad celebrationem Miſſarum, earumque adimplementum, uti reperiuntur impreſſa in noviſſimo Bullario Clementis XI.

DEcreta varia ad Miſſarum celebrationem pertinentia ſummatim collecta, quæ in Miſſali typis Sacræ Congregationis de propaganda Fide noviſſime impreſſo edita ſunt.

Urbis, & Orbis.

Cum occaſione &c. Vide in articulo antece- 1
denti *ſub num.* 14. in quo habentur omnia per extenſum.

Decreta varia, & inſtructio pro accurato per- 2
petuorum onerum Miſſarum adimplemento.

Affinchè li obblighi delle Meſſe perpetue, o a tempo, o Manuali, che dalla providenza de' Fedeli Defonti prima di paſſare da queſta all' altra vita, o dalla Carità de' loro Congionti, ed Amici, ovvero dalla divozione di pii Benefattori ſono ſtabiliti con aſſegnamenti di certi Capitoli, o con limoſine quotidiane per la Celebrazione di eſſe, vengano pontualmente adempiti da quelli, che avendo ricevuti gli emolumenti, ſono a ciò tenuti, e le povere Anime purganti ricevano ne' debiti tempi i dovuti ſuffragi; La Santità di N. S. Papa Clemente XI. inerendo a i Decreti ſopra la celebrazione delle Meſſe emanati in tempo delle Ss. MM. di Urbano VIII. ed Innocenzio XII. ſuoi Predeceſſori, e rinovandone la pontuale oſſervanza ſotto l' iſteſſe pene in dette Coſtituzioni contenute, per comandamento eſpreſſo datoci a bocca ordina, e comanda a tutti i Superiori, Sopraintendenti, Deputati, Sagreſtani, Capellani, ed a qualunque altra perſona, che con qualſiſia titolo, ed offizio preſiede al governo, regolamento, ed amminiſtrazione delle Chieſe Patriarcali, Baſiliche, Collegiate, Parrochiali, Monaſterj, e Conventi de' Regolari dell' uno, e l' altro ſeſſo, Conſervatorj, Congregazioni, Oſpedali, Confraternite Laicali, e d' ogni altra Chieſa, Capella, ed Oratorio di Roma, che tanto nel ricevere le limoſine delle Meſſe, quanto nel ſoddisfare agli obblighi nella celebrazione delle medeſime, ſia inviolabilmente, ed intieramente oſſervata, e praticata la ſeguente Iſtruzione ſotto pena a quelli, che o in tutto o

in parte la traſgrediranno, della ſoſpenſione *a Divinis*, ſe ſaranno Preti Secolari, e della privazione della voce attiva, e paſſiva, e delle Cariche, ed Uffizj, ſe ſaranno Regolari, ed anche d'altre pene pecuniarie, e reſpettivamente Corporali ad arbitrio della Santità ſua.

Iſtruzion per le Meſſe perpetue.

Si formerà un Catalogo, nel quale ſi deſcriveranno diſtintamente tutti li obblighi di Meſſe Cantate, e piane, sì perpetui, come ad tempus, da che provengono, sì per Teſtamento, o per donazione, o in altra forma, con li fondi, che ſono ſtati laſciati per Dote di ciaſchedun obbligo, e gli Altari, in cui ſi devono ſoddisfare.

Il detto Catalogo doveranno eſibirlo poi al Signor Angelo Stantelli Computiſta deputato da Sua Santità, che gli ſarà fatto l'eſibito, e gli ſarà reſo.

Doveranno in oltre tenere la Tabella diſtinta di tutti detti obblighi con la eſpreſſione del nome del Benefattore, e indicazione del Teſtamento, o altro iſtromento, che vi ſia, cioè per quali atti, e di che tempo, e ripartitamente con li ſuoi Colonnelli diſtinti delle Meſſe cantate, Meſſe quotidiane, Meſſe d'ogni meſe, Meſſe d'ogni ſettimana, o altri obblighi temporanei, che ſi ſono laſciati, che ſi celebrino, con l'eſpreſſione dell'Altare, in cui ſi dovranno celebrare &c. Qual Tabella doverà eſſer riconoſciuta, e ſottoſcritta da Monſignor Segretario della Sacra Viſita Appoſtolica pro tempore, e Computiſta Deputato, e ſi debba tener affiſſa nella Sagreſtia in luogo patente, come diſpongono le Coſtituzioni Appoſtoliche, e che da eſſa non ſi poſſa levare, nè aggiungere partita alcuna, ſenza ritornare a riconoſcerſi, e ſottoſcriverſi da' medeſimi, e ſuccedendo infra Annum qualche laſcita, ſi debba portare tanto il Catalogo, quanto detta Tabella per poterſi notare.

In oltre doveranno tener due Libri, uno per gli obblighi perpetui, e l'altro per le Meſſe avventizie, come diſpongono le medeſime Coſtituzioni Appoſtoliche, e queſti doveranno regolarſi nel modo, come ſi dirà appreſſo.

Il Libro delle Meſſe perpetue ſi doverà intavolare Anno per Anno, e doverà eſſer finito di intavolare dentro il meſe d'Ottobre di ciaſcheduno Anno per l'Anno avvenire, e nelli meſi di Novembre, e Decembre eſibirli al Computiſta Deputato da Noſtro Signore, acciò riconoſca, ſe ſono ben intavolati, e li contraſſegni, e faccia ſottoſcrivere a Monſignore Segretario della Sagra Viſita Appoſtolica pro tempore, e li Libri vecchi, in cui appariranno le celebrazioni dell'Anno antecedente, ſi dovranno parimente eſibire al medeſimo dentro il meſe di Gennaro ſuſſeguente all'Anno finito, acciò ſi riconoſca, ſe ſia adempito a tutti gli obblighi, e non eſſendo adempito in qualche coſa, ſi deduca la Cauſa, acciò ſi poſſano pigliare quegli eſpedienti, che pareranno più proprj.

Il modo d'Intitolare detti Libri ſarà il ſeguente, cioè.

Si debba tenere un Libro bislongo per le Meſſe perpetue, nel quale in prima carta ſi devono deſcrivere partita per partita gli obblighi delle Meſſe perpetue, che vi ſono, cioè

	Meſſe cantate.	*Meſſe baſſe.*
Per l'anima di Pietro N.N. una Meſſa quotidiana baſſa, e un Anniverſario il giorno della ſua Morte, che fu li . . . come in Tabella numero primo.	*Num.* 1.	*Num.* 365.
Per l'anima di Paulo N.N. una Meſſa il Meſe baſſa, come in Tabella num. 2.	*Num.*	*Num.* 12.
Per laſcita di Franceſco N. N. una Meſſa ogni Venerdì, come in Tabella num. 3.	*Num.*	*Num.* 52.
Per laſcita di Giovanni N. N. 50. *l'Anno, come in Tabella num.* 4.	*Num.*	*Num.* 50.
	Mum. 1.	*Num.* 479.

e così di altre, che poteſſero eſſervi, andar notando ſotto detto rigo ultimo, e chiudere poi la ſomma dell'intero delle Meſſe, che ſi doveranno celebrare in tutto l'Anno, e il medeſimo, ſe vi ſono altri Anniverſarj con la medeſima dichiarazione, e ſuccedendo poi infra annum qualche altra laſcita, aggiongerla, come ſopra.

Si noterà poi nella carta ſuſſeguente a correlazione della nota ſuddetta, giornata per giornata, cioè nel mezzo, a dì primo Gennaro, ed in margine dire num. 1. Meſſa per l'Anima

ma di N. N. e ſe ſono quattro Meſſe quotidiane di diverſi, notare ſotto il medeſimo giorno quattro partite diſtinte per l' obbligo, che vi è; e così andare ſeguitando, ed in quella giornata, che cade il Venerdì, Sabbato, o altro giorno fiſſo, che vi ſia qualche diſpoſizione, aggiungere la partita in quel giorno diſtintamente, che in fin d' anno il numero delle Meſſe tirato in margine verità a corriſpondere con la prima nota fatta in primo foglio del detto Libro pro eſempio.

Addì primo Gennaro 1705. Giovedì.

Num. 1.	Per l' Anima di Pietro N. N.
Num. 1.	Per l' Anima di Paolo N. N.
	2. detto Venerdì.
Num. 1.	Per l' Anima di Pietro N. N.
Num. 1.	Per l' Anima di Franceſco N. N.
Num. 1.	Per l' Anima di Gio: N. N.
	3. detto Sabbato.
Num. 1.	Per l' Anima di Pietro N. N.

In oltre debba ogni Sacerdote, tanto Capellano fiſſo della Meſſa quotidiana, quanto ogni altro, che averà cura di celebrare per gli obblighi infra ſettimana, celebrato che averà la ſua Meſſa, notarſi dirimpetto alla ſua partita dell' obbligo, per il quale ha celebrato, N. N. *Celebravi*, e in queſta forma reſteranno adempite le diſpoſizioni nel modo, che ſono ſtate laſciate, e apparirà chiaramente la celebrazione.

Per ovviare a qualche diſordine, che poteſſe ſuccedere in quelle Chieſe, dove vi è maggior numero di Meſſe per obblighi fiſſi da celebrarſi, dove ſi può dar il caſo, che eſcano più Sacerdoti a celebrare nel medemo tempo, e uno ritornando prima metta il *Celebravi* in quella partita, che aveſſe adempito un altro; Si ordina, che il Sacerdote, quando va in Sagreſtia per prepararſi, ricorra al Libro, e riconoſca la ſua partita vacante, dove deve mettere il *Celebravi* per chi la deve dire, e metta ſubito il ſuo Nome, e Cognome. E celebrato, che averà, aggiunti al detto nome *Celebravi*, che in queſta forma ogn' uno che arriverà che non vederà la partita contraſſegnata, come ſopra, ſaprà quella, che doverà celebrare, e non ne ſuccederà confuſione.

In caſo poi, che in quel giorno che ſi deve celebrare per adempimento dell' obbligo, foſſe qualche Sacerdote accidentalmente impedito, onde in detto giorno non reſtaſſe celebrata la Meſſa, dovendoſi rimettere, dopo, noterà quello, che celebrerà N. N. *Celebravi* ſub die tali &c. perchè ſenza detta dichiarazione non verrebbe a corriſpondere alla giornata, che vi ſarà il *Celebravi*, come l' altre.

Per le Meſſe avventizie.

Si riterrà il ſolito libro, nel quale ſi notano l' Elemoſine, che vengono portate da' Benefattori, e queſte ſi doveranno deſcrivere diſtintamente, ſe ſiano Votive, o pro Defunctis, e il numero eſprimerlo dentro la partita in lettera con tirarlo fuori per abbaco, come per eſempio.

Meſſe due per Defonti	num. 2.
Maſſe tre per S. Antonio	num. 3.
Meſſe quattro per S. Franceſco	num. 4.

Le Meſſe notate in detto Libro ſi noteranno poi riportate in un altro Libro da tenerſi in Sagreſtia, nel quale ſi doverà notare Meſſa per Meſſa ad effetto, che il Sacerdote poſſa all' incontro mettere il *Celebravi* nel modo, come ſi è detto nelle Meſſe perpetue, e ſe ne dà la norma come appreſſo.

Meſſe una per Defonti	num. 1.
Meſſe una per Defonti	num. 1.
Meſſe una per S. Antonio	num. 1.
Meſſe una per S. Antonio	num. 1.
Meſſe una per S. Antonio	num. 1.
Meſſe una per S. Franceſco	num. 1.
Meſſe una per S. Franceſco	num. 1.
Meſſe una per S. Franceſco	num. 1.
Meſſe una per S. Franceſco	num. 1.

Quelle Meſſe che non ſi ſaranno finite di celebrare in quell' anno, che ſi ſono avute l' Elemoſine, ſi doveranno riportare nell' anno ſuſſeguente, e notarle in prima partita con l' iſteſſo ordine di ſopra.

Procuri per tanto ciaſcuno di dare pronta eſecuzione a quanto ſi ordina per eſpreſſo comandamento di ſua Santità, altrimenti ſi procederà contra li traſgreſſori rigoroſamente alle pene di ſopra comminate. E perchè niuno poſſa in qualſivoglia tempo allegare ignoranza di quanto nella ſopra eſpreſſa Iſtruzione ſi preſcrive, ſi doverà in ciaſcheduna Sagreſtia delle ſopra nominate Chieſe, ed Oratorj tenere continuamente affiſſo in luogo viſibile un Eſemplare del preſente Editto, ſotto pena, in caſo di contravenzione, di Scudi dieci d' oro, da pagarſi irremiſſibilmente dal Sagreſtano,

rio, ſe ſarà Prete ſecolare, e della privazione della Carica, ed inabilità a qualſivoglia Uffizio per cinque anni, ſe ſarà Regolare.

Dato il 1. Ottobre 1704.

Giuſeppe Domenico de Totis

Segretario della Sacra Viſita Appoſtolica.
Nicolò Pignatelli

Commiſſ. e Fiſcale della Sacra Viſita Appoſt.
Paolo Fatii Not. della Sac. Cong.

EDICTUM

3 *Pro notitiis Miſſarum onera reſpicientibus, quæ Secretariæ Sacræ Congregationis a Notariis, & aliis infra ſtatutum tempus exhibendæ ſunt.*

UNA delle cure principali, che ſin dal principio del ſuo Appoſtolico Miniſtero ha cagionata particolar ſollecitudine nella Santa mente di noſtro Signor Papa Clemente XI. è ſempre ſtata la premura, che reſtino adempiti gli obblighi delle Meſſe, che con pia provvidenza i Fedeli hanno procurato, o in vita, o in morte, di aſſicurarſi con l'impiego delle proprie facoltà per ſuffragio delle proprie Anime, e de' loro Congionti, Benefattori, ed Amici, e potendoſi temere, che l'omiſſioni, e le negligenze talvolta praticate nella ſoddisfazione di detti obblighi, abbiano potuto provocare la Divina Giuſtizia, che non ſolo faccia provare a' Popoli le gravi percoſſe del ſuo flagello, ma anche maggiori ſempre più ne minacci; Pertanto la Santità ſua per ſottrare il ſuo Gregge vivente dalle calamità, che gli ſovraſtano in queſta vita, e l' Anime de' Fedeli defonti dall'attrociſſime pene, che ſoffrono nell' altra per mancanza de i dovuti ſuffragj, comandò con ordine datoci a bocca, che ſi pubblicaſſe un' Iſtruzione, in cui era preſcritto a tutte le Chieſe, e Luoghi Pii di Roma un modo, o metodo univerſale di formare, e deſcrivere le Tabelle, ed i Cataloghi degli obblighi delle Meſſe, ed intavolare i Libri dove ſi deve notare l'effettiva celebrazione di ciaſcheduna Meſſa di mano dell' iſteſſo Celebrante.

Ed avendo noi ſotto il 1. Ottobre 1704. per obbedire alli comandamenti di ſua Santità, fatta perſonalmente preſentare la detta iſtruzione a Miniſtri di tutte le Chieſe, e Luoghi Pii di Roma, dalla pronta eſecuzione che ha avuto, e della comune oſſervanza della medeſima per due anni già terminati, ſi è riconoſciuto di quanto profitto ſia ſtata per aſſicurare la piena ſoddisfazione degli obblighi delle Meſſe con indicibile conſolazione, e quiete dell' animo di ſua Beatitudine.

Ma perchè nel confronto, che di ordine parimenti della Santità ſua ſi va preſentemente facendo di detti obblighi deſcritti nelle Tabelle con i Teſtamenti, ed altri Documenti, d'onde derivano, ſi è trovato in alcuni qualche difetto, o mancanza ne i nomi de i Notari, nel tempo, e nella quantità con pregiudizio de' ſuddetti ſuffragj: ed affinchè in avvenire le Tabelle, che di nuovo ſi formeranno, o le addizioni, che ſi faranno nelle già formate de' nuovi obblighi, che giornalmente ſoppravvengono, ſempre appariſcano fatte con maggior legalità, e ſicurezza, e di loro in ogni tempo ſi poſſa avere una piena verificazione;

La Santità di noſtro Signore con ordine datoci a bocca vuole, ed eſpreſſamente comanda, che tutti li Capo-Notarj, loro ſoſtituti, Giovani di qualſivoglia Tribunale Eccleſiaſtico, e Secolare di Roma, ed anche quelli, che ſenza avere Uffizio pubblico, ſi rogano nelle loro Caſe private di detta Città, dopo quindeci giorni, che avranno ſtipulato qualſivoglia contratto tra vivi, in cui vi ſia ingionto obbligo di Meſſe, o perpetue, o a tempo lungo, che paſſi il decennio, o anniverſarj, ne debbano portare, e laſciare nota diſtinta nella noſtra Segretaria, o de' noſtri Succeſſori nell' Uffizio di Deputato a riconoſcere gli obblighi delle Meſſe e riportarne la fede dell' eſibizione da darſeli gratis, e parimente dopo quindici giorni, che avranno aperto, e pubblicato qualſivoglia teſtamento, Codicillo, o Donazione *cauſa mortis* di qualſiſia perſona anche privilegiata, o privilegiatiſſima, della quale ſe ne doveſſe fare ſpecial menzione, benchè foſſe Cardinale della S. R. C. dove ſiano ingionti peſi di Meſſe, come ſopra, debbano portare, e laſciare l'iſteſſa nota alla medeſima Segretaria, e riportarne la fede dell' eſibizione ſotto pena alli traſgreſſori di venticinque ſcudi d'oro da pagarſi per ciaſcheduna volta, che non averanno adempito quanto di ſopra ſi contiene, da applicarſi una metà all' Accuſatore, il quale ſarà tenuto ſegreto; e l'altra metà a' poveri Luoghi Pii, ed anche della Soſpenſione, e privazione dell' Uffizio, ed altre pene ad arbitrio della Santità ſua, alle quali pene

ſaran-

ſaranno ancora tenuti li Notarj Padroni per i loro ſoſtituti, e Giovani.

E di più vuole, e comanda, che tutti li Parrochi, o altri, che con qualſivoglia titolo eſercitino cure d'Anime, tanto amovibili, quanto perpetui, Secolari, o Regolari, Confeſſori, Sacerdoti, e Religioſi di qualſivoglia Ordine, ed Iſtituto di qualunque Monaſtero, Convento, o Oſpizio di queſta Città, dopo quindici giorni dalla morte di qualſivoglia perſona, come ſopra, che gli avrà confidenzialmente laſciato qualche obbligo di Meſſe perpetue, o a lungo tempo, o anniverſarj, o che in loro preſenza ſecondo la diſpoſizione della ragione Canonica, avrà diſpoſto Legati di Meſſe come ſopra, ne debbano portare, e laſciare la nota alla ſopradetta Segretaria e riportarne la fede dell'eſibizione, come ſopra, ſotto pena a' Secolari per ciaſcheduna volta, che mancheranno, di venticinque ſcudi d'oro, da applicarſi, come ſopra, ed a' Regolari della privazione di voce attiva e paſſiva, ed anche ad ambedue della ſoſpenſione del loro Uffizio, ed altre pene ad arbitrio della Santità ſua.

In oltre comanda, che tutti li Camerlenghi, ed Uffiziali dei Capitoli di Patriarcali, Baſiliche, o Collegiate di Roma, e tutti li ſuperiori, e ſopraintendenti, Rettori, Sagreſtani, e Capellani di qualſivoglia Chieſa, tanto de' Regolari, quanto de' Secolari, e Monaſterj di Monache, e Conſervatorj, e tutti li Prefetti, Guardiani, Proveditori, ed altri Superiori di Confraternite, Oratorj, Adunanze, Congregazioni, ed altri Luoghi Pii Secolari in qualſivoglia modo nominati, benchè erette in Chieſe, e Caſe Regolari, che in caſo, che da qualſivoglia perſona come ſopra, confidentemente brevi manu, o per ſcrittura privata gli foſſe conſegnata, o in vita, o in morte, qualche ſomma di danaro contante, o qualche ſtabile, luogo di monte; credito, o qualſivoglia altro capitale, con peſo di celebrazione di Meſſe perpetue, o a lungo tempo, che paſſi il decennio, debbano dopo quindici giorni, che ne ſarà ſeguita l'aſſegna, portarne, e laſciarne la nota alla medeſima Segretaria, e riportarne la fede dell'eſibizione, come ſopra, ſotto pena a' Traſgreſſori Secolari di venticinque ſcudi d'oro per ciaſcheduna volta, da applicarſi nel modo ſopradetto, ed alli Regolari della privazione di voce attiva, e paſſiva e ad entrambi della ſoſpenſione, e privazione del loro Offizio, ed altre pene ad arbitrio della Santità ſua.

Intendendo la medeſima Santità ſua, che nel preſente Editto s'intendano compreſi i Parrochi, Vicarj perpetui, o Manuali, o altri, che ſotto qualſivoglia titolo abbino l'eſercizio di cura d'Anime, Confeſſori, Sacerdoti Secolari, e Regolari, Superiori, Prefetti, Guardiani, Sopraintendenti, Notari, e Segretarj di qualſivoglia Chieſa, Confraternità, o altro luogo Pio, benchè foſſe Nazionale, e che godeſſe qualunque privilegio, eſenzione, o Indulto Apoſtolico, benchè foſſe per titolo di dotazione, o fondazione, e per qualſivoglia altra cauſa, alle quali tutte la Santità ſua per la piena oſſervanza di quanto di ſopra ſi contiene con la pienezza della ſua autorità ſpecialmente deroga.

Proccuri pertanto ciaſcuno di prontamente adempire quanto al preſente Editto ſi contiene, per non incorrere nelle pene nel medeſimo comminate, che contro i Traſgreſſori ſaranno puntualmente eſeguite. Dichiarando, che il medeſimo Editto pubblicato, ed affiſſo ne i ſoliti luoghi di Roma, obbligherà tutti, come ſe a tutti foſſe perſonalmente intimato. Queſto dì primo Febbraro 1707.

Giuſeppe Domenico de Totis deputato della Santità di N. Sig.

Paolo Fatii Notario A. C. delle Sacre Congregazioni.

EDICTUM,

Quo plura ſtatuuntur, atque mandantur, pro ſedulo Miſſarum onerum adimplemento, eorumque in deſtinatis Libris deſcriptione. 4

AVendo la Santità di noſtro Signore Papa Clemente XI. con Editto emanato ſotto il primo di Ottobre 1704. già preſcritto il metodo, che univerſalmente deve oſſervarſi nell' adempimento degli obblighi di Meſſe, tanto perpetue, quanto manuali, ed avendo con altro ſimil Editto ſotto il primo di Febbraro 1707. providamente ordinato, che ſi diano nella noſtra Segretaria le notizie dei nuovi peſi di celebrare negli Altari, o Chieſe deſtinate da' Teſtatori, o pii Benefattori, quindi è, che inerendo agli accennati Editti con rinovarne la puntuale oſſervanza ſotto le medeſime pene in eſſi contenute, e volendo con il ſuo Santo Zelo ſempre più provedere al totale adempimento de i ſopra nominati obblighi di Meſſe,

per ordine eſpreſſamente datoci a bocca preciſamente vuole, e comanda.

Che tutti li Cappellani, e Sacerdoti, Canonici, Abbati, Rettori, Beneficiati, ed altri di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione, anche privilegiati, privilegiatiſſimi, delli quali ſe ne doveſſe fare ſpeziale menzione, tanto Secolari quanto Regolari di qualſivoglia Ordine, ed Inſtituto, compreſe anche le undici Congregazioni e li Padri Geſuiti, di qualunque Monaſtero, Convento, Oſpizio, Oratorio, Chieſa, ed altro luogo Pio di queſt' Alma Città di Roma, che hanno il peſo di celebrare le Meſſe in un Altare certo, e determinato, debbano per l' avvenire celebrarle nel medeſimo, e non in altro Altare, benchè ugualmente, o più privilegiato. Ed acciò appariſca tale adempimento, doveranno li ſuddetti, che averanno celebrato, notare di proprio carattere la celebrazione nel libro, che nelle Sagreſtie ſi ritiene a tal effetto, con l' eſpreſſione dell' iſteſſo Altare, come per eſempio, ſe ſi hanno da celebrare le Meſſe nell' Altare di San Franceſco, debbano ſcrivere di proprio carattere la celebrazione in queſta forma, cioè *Ego N. celebravi ad Altare S. Franciſci*; ovvero ſendo notato l' Altare nel foglio contrappoſto, poſſono ſcrivere in queſto modo *Ego N. celebravi ad contraſcriptum Altare*, e così doveranno fare di altro Altare, ſe l' obbligo ſarà in altro Altare, altrimente incorreranno ipſo facto nella pena di dieci ſcudi d' oro per ogni volta, che contraverranno, da applicarſi la metà all' Accuſatore, e l' altra metà a' luoghi Pii ad arbitrio della Santità ſua, e ſaranno tenuti a celebrare di nuovo le Meſſe celebrate, o farle celebrare in altro Altare, ovvero non notate nella forma già detta; come ſe non foſſero in modo veruno adempite. E ſe ſaranno Regolari, quelli, che in qualunque modo contraverranno a quanto nel preſente Editto ſi contiene, incorreranno ipſo facto nella pena della ſoſpenſione dell' Uffizio, e della privazione della voce attiva, e paſſiva, ed anche tanto contro i ſuddetti Secolari, quanto Regolari ſi procederà ad altre pene ancora maggiori ad arbitrio di ſua Santità. E contro i Sagreſtani, ed altri Sopraintendenti alle Sagreſtie, che non invigileranno alla puntuale oſſervanza di tale adempimento ſi procederà rigoroſamente con ſimili, ed altre pene ad arbitrio di ſua Beatitudine.

Similmente ordina, e comanda, che le Meſſe perpetue dalla pia diſpoſizione de' Fedeli laſciare celebrarſi in una certa, e determinata Chieſa, non poſſano in conto alcuno celebrarſi o farſi celebrare in altra Chieſa, e molto meno fuori di Roma: ancorchè l' altra Chieſa, tanto dentro la Città, quanto fuori foſſe dipendente dalla Chieſa, dove ſono ſtate deſtinate le Meſſe, o foſſe della ſteſsa Religione, e dell' iſteſſo Inſtituto. E queſti, che in qualunque maniera contraveranno, incorreranno nel medeſimo modo nelle pene già ſopra eſpreſſe.

Finalmente eſſendoſi ordinato ſopra il primo di Ottobre 1704. nel ſopranominato Editto, o Inſtruzione da oſſervarſi per l' adempimento degli obblighi delle Meſſe, che il Libro delle Meſſe perpetue debba intavolarſi anno, per anno, ed eſſer finito d' *intavolarſi* dentro il meſe di Ottobre di ciaſchedun anno per l' anno avvenire, e nelli Meſi di Novembre, e Decembre eſibirſi al Computiſta deputato dalla medeſima Santità ſua, ed eſſendo per l' eſperienza riconoſciuto, che l' eſibirlo in detto tempo genera qualche confuſione, ed incomodo, perchè molti portandolo nel fine del Meſe di Decembre, non poſſono poi ſubito per l' anguſtia del tempo, dentro il quale non può il Computiſta riconoſcere tanti libri, nel principio del nuovo anno riaverlo, ed in conſeguenza notare in eſſo la celebrazione delle Meſſe, ma ſono forzati a notare la celebrazione in foglio volante, perciò la Santità ſua non ceſſando di ſempre più procurare il miglior, e più facile modo di adempire li obblighi delle Meſſe confermando in tutto e per tutto il nominato Editto, o Iſtruzione, e ſolo in queſta parte moderandolo, eſpreſſamente ordina, e comanda, che li Libri delle Meſſe perpetue per gli anni avvenire debbano intavolarſi dentro il Meſe di Settembre, ed eſibirſi al detto Computiſta dentro il Meſe di Ottobre ſotto le medeſime pene ai Traſgreſſori già nell' accennato Editto contenute.

Avverta dunque ciaſcuno di puntualmente adempire quanto nel preſente Editto ſi preſcrive, altrimenti incorrerà irremiſſibilmente nelle pene in eſſo comminate, ed anche in altre maggiori ad arbitrio di ſua Beatitudine. Ed acciò niuno poſſa in qualſivoglia tempo allegare ignoranza di quello ſi contiene in queſto Editto, ſi doverà in ciaſcuna Sagreſtia di tutte, e ſingole Chieſe, e Luoghi Pii di Roma tenere continuamente affiſſo in luogo viſibile un eſemplare del medeſimo Editto, ſotto pena in caſo di contravenzione di Scudi dieci d' oro da pagarſi irremiſſibilmente dalli Sagreſtani, o Sopraintendenti alle Sagreſtie, ſe ſaranno Preti Secolari, e della privazione dell'

Uf-

Uffizio, della voce attiva, e paſſiva e dell'inabilità a qualſivoglia Uffiyio, ſe ſaranno Regolari, dichiarando però, che queſto editto publicato, ed affiſſo ne' ſoliti luoghi di Roma obbligherà tutti, e ſingoli, come ſe a tutti e ſingoli foſſe perſonalmente intimato.

Queſto dì 25. Gennaro 1708.

Leonardo Antonio Ghezzi Seg. della Sagra Viſita Apoſtolica.

Niccolò Pignatelli Commiſſario, e Fiſcale della Sagra Viſita Apoſtolica.

Paolo Fatii Not. delle Sagr. Congr.

EDICTUM,

Quo præcedentes Ordinationes inſtaurantur, ac plura inſuper alia pro accuratiori onerum Miſſarum adimplemento ſtatuuntur.

5 LA Paſtorale ſollecitudine di Noſtro Signore già mai ſi ſtanca di penſare a ſtabilire un perfetto regolamento, perchè totalmente ſi adempiſcano i Legati, e peſi delle Meſſe, e ne ricevano il dovuto, e pronto Suffragio le Anime de' Defonti, ed ajuto, e grazie li Fedeli, che non li traſcurano, perciò avendo nelli anni ſcorſi fatto pubblicare alcuni Editti, per mezzo de' quali ſi è ottenuto nella maggior parte il bramato fine, ne rinova ora con tutto il fervore, autorità, e comando quanto in eſſi viene preſcritto, e ſentendo tuttavia inſorgere alcuni abuſi nell' adempimento di molti Legati, a cui poſſa darſi più opportuno rimedio, con comando eſpreſſo datoci a viva voce, vuole che ſi pubblichino li ordini ſeguenti.

Primieramente per li Legati di Meſſe, che reſtano in arbitrio di poterſi ſoddisfare in quella Chieſa, o Chieſe, dove parerà, e piacerà a gli Eredi, o altri che abbino per qualunque titolo l' obbligo ingionto di adempirſi, ſiano tenuti li detti Eredi, o altri, come ſopra tanto Eccleſiaſtici, quanto Laici di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione, in fine d' ogni anno portare le giuſtificazioni, del loro adempimento nella Computiſtaria della Sagra Viſita, nella quale ſe ne riterrà regiſtro in libro a parte, verranno riconoſciute da uno de' Computiſti a tal fine deputato, ſottoſcritto da Monſignor Segretario della Sagra Viſita Appoſtolica pro tempore, ſotto pena a' Contraventori di Scudi 25. d'oro da applicarſi la metà al denunziante, che ſarà tenuto ſegreto e l'altra metà in beneficio de' poveri Luoghi Pii, e ſe ſaranno Regolari incorreranno nella pena della ſoſpenſione dall' Uffizio, e della privazione della voce attiva, e paſſiva, oltre altre pene anche maggiori ad arbitrio di ſua Santità e della Sagra Congregazione della Sagra Viſita.

Ordinando e dichiarando, che le giuſtificazioni da eſibirſi, come ſopra, debbano contenere la celebrazione delle Meſſe notate giorno per giorno dal Celebrante in un foglio, e libretto particolare con la ſottoſcrizione in fine del Rettore, o Sagreſtano di quella Chieſa, o Chieſe, nelle quali ſi ſaranno celebrate; E per la celebrazione delle Meſſe, che per diſpoſizioni de' Benefattori o per ſpeciale Indulto ſi faceſſe fuori di Roma, le dette giuſtificazioni debbano eſſere legalizzate dalli Ordinarj de' Luoghi, ſe li celebranti ſaranno Sacerdoti ſecolari, e ſe Regolari, da' Superiori Maggiori della loro Religione.

E quando il Benefattore ha ingionto il peſo agli Eredi, o altri di dichiarare la Chieſa, dove abbino a celebrarſi le Meſſe, ſiano quelli tenuti ſotto le pene ſuddette dentro ſei Meſi determinare la Chieſa, nella quale abbia a farſi l' adempimento, e regiſtrarſi nella Tabella di detta Chieſa.

Ordina parimente la Santità ſua che tutti li peſi di Meſſe perpetue, o a lungo tempo che paſſi li dieci anni, li quali ſino al preſente non ſi trovaſſero eſpreſſi nelle Tabelle di quelle Chieſe in cui devono ſoddisfarſi, o perchè l'obbligo di ſoddisfarli ſpettava ad altri, o Secolari, o Regolari, o Luoghi Pii, o pure perchè ſin ora ſi ſono fatte ſoddisfare, come ſe foſſero Meſſe avventizie, per l'avvenire, ſi aggiungano alle dette Tabelle, con l'eſpreſſione, che il peſo di farſi ſoddisfare ſpetta a tali Eredi, Legatarj, o altri. E per la più pronta, e facile eſecuzione, ſi ordina alli Eredi Legatarj, o altri, come ſopra, che non trovandoſi eſpreſſi gli accennati peſi nelle Tabelle di quelle Chieſe, dove gli devono far ſoddisfare, nel termine di ſei meſi, ne portino la notizia in detta Computiſtaria ſotto le pene di ſopra eſpreſſe.

In oltre la Santità ſua vuole, e comanda, che l' erezione delle Capellanie, o aſſegnamento de' fondi per peſo di Meſſe ingionto da' Benefattori, ſi faccia ſollecitamente, e perciò nel termine di ſei Meſi dovranno gli Eredi, o altri come ſopra, far coſtare in detta Compu-

puti-

putiſaria l'erezione, o aſſegna fatta de' fondi. E quando per qualche giuſta, e ragionevol cauſa ſi richiedeſſe maggior tempo, dentro il medeſimo termine di ſei Meſi, dovrà impetrarſi una proroga competente.

Eſſendo per tanto tutti queſti ordini diretti a togliere gli abuſi, e mantenere con facilità ed eſattezza l'adempimento de' Legati Pii, proccuri ciaſcuno prontamente eſeguire quanto nel preſente Editto ſi contiene, e per ſecondare con la dovuta ubbidienza la rettiſſima intenzione di ſua Beatitudine, e per non incorrere nelle pene in eſſo comminate, le quali irremiſſibilmente ſi eſeguiranno contro gli Traſgreſſori; Dichiarando, che il medeſimo Editto pubblicato, ed affiſſo ne' ſoliti luoghi di Roma obbligherà tutti, come ſe a tutti, e a ciaſcheduno di loro foſſe perſonalmente intimato. Ed acciocchè in qualſivoglia tempo avvenire neſſuno poſſa allegare cauſa d'ignoranza di quanto nel preſente Editto ſi contiene, ſi dovrà in ciaſcheduna Sagreſtia di qualſivoglia Chieſa, e Luogo Pio di Roma tenere continuamente affiſſo in luogo viſibile un eſemplare del medeſimo Editto ſotto le pene ſopra eſpreſſe in caſo di contravenzione.

Dato li 18. Settembre 1719.

A. M. Pallavicini Segretario della Sagra Viſita Apoſtolica.

Gaetano Ivones Commiſſario, e Fiſcale della Sagra Viſita Apoſtolica.

Paolo Fatii Not. A. C. e della Sac. Congreg.

6 Miſſarum celebratio, & applicatio probatur juramento celebrantis; ipſi enim id aſſerenti cum juramento credendum eſt, licet in libro ad hoc parato, per incuriam, oblivionem, aut alia de cauſa non reperiatur deſcriptus: quia ea quæ pendent ab animo & conſcientia, legitime probantur juramento, ex punctuali & notabili Gloſſa in *cap. Significaſti 16. verb. Si eſt ita, de homicid.* Sic expreſſe Monacell. *in Formulario legali practico tom. 2. tit. 13. formul. 2. num. 46.* aſſerens ad id decretum Sac. Congregat. Concilii *in una Civitat. Plebis ſub die 17. Maii 1704.* & teſtans de communi DD. Dictus autem Celebrans, qui Miſſas celebratas in libro ad hoc parato non notavit, poteſt ab Ordinario multari. Monacell. *loc. cit.* ex Gavant. in *Manuali Epiſcop. verb. Miſſa n. 60.* & Concil. Mediolan. Provincial. VII. *part. 1. tit. de Miſſis*, ubi Rectores Eccleſiarum carentes dicto libro multantur aureo nummo, & Sacerdotes non ſcribentes duodecim ſolidis.

* Si Eccleſia, & loca pia careant redditibus, 7
adeo ut non poſſint licite illos erogare in expenſas pro Miſſarum celebratione, fas ejus adminiſtratoribus eſt aliquid ſubtrahere de conſueta eleemoſyna, quantum neceſſe eſt pro celebratione illius Miſſæ, ut ex Decreto Urbani VIII. certum eſt. Sed ex pluribus decretis Sacræ Congregationis eruitur, detrahi in eo caſu aliquid poſſe ex eleemoſyna in Miſſis perpetuis; tunc autem videndum eſt, num adſit aliquis, qui ſit obligatus ſupplere, & num potius ſupplendum ſit recurrendo pro diminutione numeri Miſſarum.

Sive autem Eccleſia ſit paupercula, ſive non, 8
non poteſt aliquid exigi ab iis Sacerdotibus, qui ſponte religione ducti veniunt in aliqua Eccleſia celebraturi, ſicut etiam ab iis, qui ab adminiſtratoribus Eccleſiæ eleemoſynam nullam recipiunt.

Jure tamen exigitur hæc detractio ab iis, qui 9
omnino ibi celebrare volunt, nec Eccleſia habet de ſuo quomodo utenſilibus provideat, nec de ſuo providet ille, qui eleemoſynam ſuppeditavit. Hæc omnia ex Tract. Benedicti XIV. *De Sacrif. Miſſæ lib. 2. cap. 24. §. 13.*

De eleemoſynis receptis pro Miſſis, Sacriſtæ 10
Regulares tenentur illas ponere in arca duabus clavibus obſerata, quarum alteram tenere debet Superior localis, alteram unus ex Regularibus a Capitulo deputatus; ac deinde ſatisfactionis earundem Miſſarum tenentur reddere rationem coram Patribus diſcretis, ut ex Decreto Urbani VIII. ab Innocentio XII. confirmato conſtat *Inſtitut. Eccleſ. 72. §. 29.*

Benedictus XIII. in Romano Concilio Præ- 11
fectos Regularium monuit, ne in taxanda pecuniæ ſumma pro Miſſis perpetuis ſexaginta ſcuta romana definirent non excedendo, nec minuendo. *De Sacrific. Miſſ. lib. 3. cap. 22. §. 6.*

Epiſcopus poteſt quidem viſitare Parochiales 12
Eccleſias Regularium; ſed num poſſit etiam recognoſcere de oneribus Miſſarum, an ſint impleta, requiſita fuit Sac. Congregatio, & nondum prodiit reſponſum. Poteſt tamen Epiſcopus inquirere, num Parochus Regularis ſingulis diebus feſtis pro populo celebraverit, cum id concernat curam animarum, de qua jus eſt inquirendi Epiſcopo in Viſitatione. *De Syn. Diœc. lib. 13. cap. ult. nov. edit.* Fas eſt tamen Epiſcopo viſitare Confraternitates laicorum in Eccleſiis Regularium erectas, & Altare,

tare, ſi illis incumbit onus manutenendi, & onera Miſſarum, ad quæ Confraternitates illæ tenentur. *Ibid.* §. 6.

13 Si Teſtator Miſſas reliquerit quotannis celebrandas in Eccleſiis Regularium, & heredi ſuo permiſerit, ut deſignet Sacerdotem, per quem celebrari debeant, non poſſunt Regulares exigere, ut unus ex ſuis deſignetur, quin & præſtare debent patientiam, ut ab eo, quem heres deſignarit, in ſuis Eccleſiis celebrentur, dummodo tamen dentur fruſtratoriæ, ut ex reſponſo S. Congregationis; *ibid.* §. 7.

14 A mandatis & monitoriis &c. per quæ retardetur executio proviſionum & ſtatutorum pro divino cultu conſervando, & augendo, præſertim circa Miſſæ celebrationem, ad executionem Decretorum Tridentini *ſeſſ.* 21. *de Ref. cap.* 8. *& ſeſſ.* 22. *in Decr. de obſerv. & evitand. in celeb. Miſſ.* ne recipiantur in Tribunali actus judiciales, per quos eorum executio impediatur, ſancitum eſt a Pontifice in Bulla *Ad militantis*, Bull. *Tom.* 1. *num.* 48. §. 46.

ARTICULUS XVI.

Miſſa a quibus & quibus in locis audiri poſſit, & debeat?

1 OMnes Fideles uſus rationis capaces non legitime impediti, cujuſcumque ſint ſtatus, & conditionis, tenentur integram Miſſam audire ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis ſub peccato mortali, *cap. Miſſas* 64. *de conſecration. diſtinct.* 1. *cap. Omnes Fideles*; *cap.* 2. *de Parochis*, *cap. Ut Dominicis*, *cap. Si quis & cap. Qui die*, *de conſecrat. diſt.* 1. Concil. Agathenſ. *cap.* 47. Concil. Matiſcon. II. *cap.*
2 4. Dixi *integram Miſſam*, quia juxta Canonem *Miſſas* 64. *de conſecrat. diſt.* 1. non debet populus ante benedictionem Sacerdotis egredi, & ab Innocentio XI. die 2. *Martii* 1679. damnata fuit hæc propoſitio, quæ eſt 53. in ordine: *Satiſfacit præcepto Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, immo quatuor ſimul a diverſis*
3 *celebrantibus audit*. Unde probabilius (*) non ſatiſfaciunt præcepto de audiendo Sacro, etiam qui ſucceſſive a diverſis celebrantibus abſque juſta cauſa audiunt duas medietates, v. g. a conſecratione uſque ad finem, ab uno, poſtea a principio uſque ad conſecrationem ab alio Sacerdote, ut ſolide probat Lugo *de Sacr. Euchariſtiæ diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 8. citans pro ſe Azorium, Toletum, Fagundez, Suarez, Coninch, Regnal. & alios; opinio enim contraria videtur virtualiter comprehendi in damnatione mox recenſitæ propoſitionis 53. propter eamdem ra-
tionem. Partem notabilem Miſſæ omittere eſt 4
peccatum mortale, parvam autem omittere eſt
ſolum veniale, ſi nulla juſta cauſa interſit. Et 5
parva pars cenſetur communiter a Doctoribus omiſſa uſque ad Epiſtolam excluſive, & a communione uſque ad finem; & ſic excuſantur a mortali, qui Miſſam audiunt a principio Epiſtolæ, ſeu etiam Evangelii ſecundum multos uſque ad finem, vel etiam ab initio uſque ad communionem, cum ſic non omittant partem notabilem uti eſſet media, vel tertia pars, ex quo ſic notabiliter deficeretur contra præceptum de audienda tota Miſſa indictum a Concilio Agathenſ. *cap.* 47. his verbis: *Miſſas die Dominico Sæcularibus totas audire ſpeciali ordine præcipimus*, & in *cap. Omnes fideles*, *de conſecrat. diſt.* 1. his præciſis verbis: *Omnes fideles, qui conveniunt in ſolemnitatibus Sacris ad Eccleſiam, & Scripturas Apoſtolorum, & Evangelium audiant; qui autem non perſeverant in Oratione, dum Miſſa peragitur, convenit communione privari.*

Dixi non legitime impediti, quia impediti 6
aliqua impotentia, ſive phyſica, ſive morali, aut aliquo officio, ſeu rationabili motivo excuſantur a præcepto audiendi Sacrum, uti ſunt infirmi, carcerati, domi ſequeſtrati, navigantes, excommunicati, interdicti, milites cuſtodientes caſtra, & Urbes, ſi ſuo muneri deeſſe non poſſunt, Paſtores ovium, & ſimiles, ſi non habeant alios, quos ad eorum cuſtodiam relinquant, nec poſſunt diverſis horis, & alternis vicibus omnes Sacro intereſſe; Matres, & cuſtodes infirmorum, ſi non habeant, quos relinquant ad cuſtodiam infantulorum, & infirmorum, qui poſſent pati periculum; Timentes prudenter grave damnum ſibi, aut aliis, ſi exirent de domo; Habentes gravia negotia expedienda, quæ ſine magno incommodo differri non poſſunt; Itinerantes, qui nequeunt Sacrum audire, niſi amittant ſocios, ſine quibus, vel viam ignorant, vel prudenter timent latronum periculum, aut aliud grave malum; Habentes graves difficultates adeundi Eccleſiam ob diſtantiam loci, ob difficile iter, ob pluviam, & ſimilia; Mulieres gravidæ

(*) Non ſolum *probabilius*, ut dicit Auctor, ſed pro inconcuſſo eſt tenendum, præcepto de auditione Sacri non ſatisfieri, niſi idem Sacrum audiatur ab uno eodemque Sacerdote.

dæ ſi graviditates ſint periculoſæ; Non haben-
tes veſtes ſuo ſtatui convenientes; mulieres ex
conſuetudine patriæ non egredientes tempore
luctus (*), & poſt partum, dummodo non
exeant ob alias cauſas; Uxores ob Zelotypiam
a Maritis impeditæ, fœminæ ex occulta forni-
catione prægnantes, ſi metuant exire, ne rea
ſic cognoſcantur; ignorantes invincibiliter, &
inculpabiliter inadvertentes tali die currere Fe-
7 ſtum de præcepto. In omnibus enim recenſitis
caſibus, & conſimilibus, excuſantur fideles ab
obligatione audiendi Miſſam ex communi Do-
ctorum; Cum hæc ſit mens Eccleſiæ præci-
pientis inſtar diſcretæ & benignæ Matris no-
8 lentis obligare cum tanto rigore. Non excu-
ſantur autem Domini, nec famuli, qui ob
parvum lucrum per occupationes impediuntur
ab audienda Miſſa, juxta Canonem *Non pu-
tatis diſt.* 89. Vide verb. *Vidua n. 9.*
9 Fideles audiendo Miſſas in Eccleſiis Regu-
larium ſatisfaciunt præcepto de audiendo Miſ-
ſam, ex Declaratione Leonis X. data 13. *No-
vembris* 1517. in Conſtitut. incip. *Intelleximus*,
quæ eſt tenoris, qui ſequitur: „ Intelleximus,
„ quoſdam in dubium revocare, & perinde ti-
„ moratis conſcientiis ſcrupulum injicere, ſi
„ Chriſtifideles, qui Dominicis, & Feſtis die-
„ bus extra Eccleſias ſuas Parochiales Miſſas
„ audiunt in Eccleſiis Fratrum Ordinum men-
„ dicantium, Eccleſiæ præcepto de Miſſa au-
„ dienda ſatisfaciant. Nos enim ambiguitatem
„ hujuſmodi penitus tollere volentes, ut cum
„ ſinceriori conſcientia Fideles quique Deo
„ Creatori ſuo ſerviant, auctoritate Apoſtoli-
„ ca, tenore præſentium notum facimus, om-
„ nes Chriſtifideles utriuſque ſexus, qui (non
„ contempto proprio Sacerdote Parochiali) in
„ Eccleſiis Fratrum Ordinum Mendicantium,
„ Dominicis, & Feſtis diebus, Miſſas au-
„ diunt, ſatisfacere præcepto Eccleſiæ de Miſ-
„ ſa audienda, nec in aliquam labem mor-
„ talis peccati, pœnamve incurrere. In con-
„ trarium facientibus non obſtantibus quibuſ-
„ cumque &c. ex Paulo III. in ſua Extra-
vaganti emanata Kalendis Novembris 1549.
incip. *Licet debitum*, qua *omnibus Chriſtifideli-
bus cujuſcumque conditionis, qui verbi Dei præ-
dicationibus in templis ejuſdem Societatis* (Jeſu)
*interfuerint, concedit, ut ibidem Miſſas audire,
& Sacramenta recipere libere & licite valeant,
neque ad id Parochiales Eccleſias accedere tenean-
tur*; ex S. Pio V. in ſua Conſtitut. edita 16.
Maii 1567. incip. *Etſi mendicantium*, in qua
Summus ille Pontifex refert vexationem, de
qua Religioſi Mendicantes querebantur apud
Epiſcopos, & Sacerdotes: *Aliqui vero*, inquit,
*in ſuos Parochianos ad ſonum Campanæ excom-
municationem promulgant, ut non poſſint interesse
Miſſis, Concionibus, & Divinis Officiis, niſi
in propria Parochia.* En cauſa expoſtulationis,
circa quam S. ille Papa decidit, Concilii Tri-
dentini Decretum explicans his verbis: *Et in-
ſuper ſeſſionis* 22. *Decretum quod populum ſæpe
ad ſuas Eccleſias, ſaltem Dominicis, & majo-
ribus Feſtivis diebus convenire debere monet, in-
ſequendo, volumus, quod Fratribus mendicanti-
bus hujuſmodi, non ſolum prohiberi non poſſit, quo-
minus Miſſas, & alia Divina Officia faciant in
eorum Eccleſiis &c. Quicumque utriuſque ſexus
Chriſtifideles totius anni tempore illas, & illa*
(Miſſas, & Divina Officia) *in Eccleſiis Fra-
trum hujuſmodi audire poſſint, ipſi Chriſtifideles
ullatenus deſuper moleſtari, aut impediri per Lo-
corum Ordinarios, ſeu Rectores Parochialium Ec-
cleſiarum ..... non valeant, ſeu debeant. Sed
præfati Chriſtifideles audiendo Miſſas, & alia
Divina Officia in Eccleſia Fratrum hujuſmodi,
diebus Dominicis, aut Feſtivis præcepto Eccleſiæ
de illis audiendis ſatisfeciſſe cenſeantur.* Et ex
Clemente VIII. qui anno 1592. 22. *Decembris*
contrariam opinionem circa hanc controverſiam
Duaci excitatam expreſſe dirimit his verbis:
*Præſenti noſtro decreto ſancimus licere ſæculari-
bus Chriſtifidelibus univerſis Miſſas diebus Do-
minicis, & Feſtis aliis majoribus audire in Ec-
cleſiis tam Fratrum Prædicatorum, quam alio-
rum Mendicantium, nec non etiam Collegii So-
cietatis Jeſu, juxta eorum Privilegia, & anti-
quas conſuetudines, dummodo id in contemptum
Parochialium Eccleſiarum non faciant: & tam
dictis Patribus Prædicatoribus, ac Presbyteris
dictæ Societatis, quam aliis privilegiatis, quibus
id a Sede Apoſtolica indultum eſt, idoneis, &
ab Ordinario approbatis, peccata ſua, etiam
Quadrageſimali, & Paſchali, & quovis alio
tempore confiteri licite poſſe &c.*
Ex quibus patet, non poſſe fideles conſtrin- 10
gi ad Miſſam audiendam in Eccleſia Parochia-
li. *Sac. Congregat.* 10. *Octobris* 1581. In Tri-
dentino enim *ſeſſ.* 22. *Decret. de obſervandis*,
& evi-

(*) *Nota Romani Theologi*. Non habentes veſtes convenientes poſſunt ſummo mane audire Sacrum. Nec videntur excuſari mulieres poſſe ex conſuetudine loci tempore luctus, cum abuſus hic ſit intolerabilis, nec rationi conſentaneus.

& evitandis in celebrat. Miſſæ ſolum dicitur: *Moneant* Epiſcopi *populum, ut frequenter ad ſuas Parochias ſaltem diebus Dominicis, ac majoribus Feſtivitatibus accedant*. Et *Sacr. Congregat. Concilii Tridentini* declaravit: *Non poſſe Ordinarium mulctis, & pœnis cogere populum ad audiendam Miſſam, aut Concionem in propria Parochia, etiam in caſu negligentiæ, aut contumaciæ*, ut refert Azorius *tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 8. *quæſt.* 6. Lugo *de Euchariſt. diſt.* 22. *ſect.* 1.
11 *num.* 2. & alii. Nec ullam cenſuram meretur, qui docet in foro conſcientiæ nullum teneri in diebus Feſtis Parochiæ ſuæ intereſſe ad Miſſam audiendam, ut declaravit Alexander VII. *in ſpeciali decreto anno* 1659. *die* 30. *Januarii emanato*.

12 Fideles ſatisfaciunt præcepto, audiendo Miſſam etiam in Oratoriis, & Capellis domeſticis Regularium, cum in ipſis ex privilegiis poſſint quotidie celebrari plures Miſſæ etiam a Sacerdotibus ſæcularibus, cum ſit privilegium locale, quo gaudere poſſunt omnes. *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regular. in Bononien.* 21. *Maii* 1602. *in Tarant.* 25. *Maii* 1618. & Congregat. Concilii *in Neapolit. & Brun-*
13 *duſin.* 8. *Auguſti* 1615. Immo etiam in Capellis Regularium ruſticis, ſeu Oratoriis ſitis in eorum Grangiis, ſeu prædiis ruralibus. Gregor. XV. 24. *Septembris* 1622. & *Congregat. Concilii* 6. *Martii* 1621. & ſic plurimi Doctores ſuſtinent ſtante etiam privilegio conceſſo ab Alexandro VI. Ciſtercienſibus relato a Rodriquez *tom.* 2. *quæſt.* 75. *art.* 2. & Pellizar. *in manual. Regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2.
14 *num.* 134. (*) Satisfaciunt audiendo Miſſam in Oratoriis & Capellis Cardinalium. *Sac. Congregat. Conc.* 1. *Februarii* 1623. & Epiſcoporum ex *Sac. Congregat. Conc.* 22. *Septembris*
15 1640. Etiam in Oratoriis de licentia Epiſcopi erectis in quibuſdam domibus, dummodo ab ipſis domibus ita ſint ſeparata, ut per eas ad illam minime iri poſſit, & a via publica pateat cunctis acceſſus. *Sac. Congregat Epiſcop.*
16 *& Regular. in Conimbricenſ.* 1. *Julii* 1616. In Oratoriis vero privatis, quæ a Sede Apoſtolica aliquibus in propriis domibus ſolent concedi, ſatisfaciunt audiendo Miſſam ſolummodo
17 in Indulto privilegiati. Ut autem ſciatur, quinam ſint privilegiati, nec ne? adducuntur clauſulæ, quæ in ſimilibus Indultis ſolent impræſentiarum regulariter apponi. *Volumus autem, quod familiares ſervitiis tuis tempore dictæ Miſſæ actu non neceſſarii ibidem Miſſæ hujuſmodi intereſſentes, ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus Feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur*. Pro infirmo autem etiam 18
ſolet apponi ſic: *Tibi, ut etiam diebus, ut præfertur, exceptis, ſi in illis ob infirmitatem Domo egredi non poteris, in dicto Oratorio prædictam unicam Miſſam celebrari facere, ac illam cum una perſona ſervitiis tuis neceſſaria dumtaxat audire libere, & licite valeas*. Vel ſic: *In tua ac unius perſonæ ſervitiis tuis neceſſariæ dumtaxat præſentia celebrari facere libere, & licite poſſis, & valeas. Volumus autem quod alii præter ſupradictam perſonam Miſſæ ejuſmodi ibidem intereſſentes ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus Feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur*. Et pro Oratorio rurali ſolet poni ſic; *In tua, ac familiæ, & Hoſpitum Nobilium tuorum præſentia celebrari facere libere, & licite poſſis. Volumus autem, quod familiares ſervitiis tuis tempore dictæ Miſſæ actu non neceſſarii ibidem Miſſæ hujuſmodi intereſſentes, ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus Feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur*.

Ex iſtis igitur & ſimilibus clauſulis mani- 19
feſte patet, quod familiares, ſeu famuli Indultarii in ejus domo inſervientes, & ejus expenſis viventes, niſi in actu celebrationis Miſſæ ſervitio Domini neceſſarii ſint, Indulto gaudere non poſſunt: ſed ut præcepto Eccleſiæ de audienda Miſſa diebus Feſtis ſatisfaciant, ad Eccleſiam accedere tenentur, non obſtante, quod penes quoſdam contrarius uſus oppoſitum admittat, quia iſte uſus eſt corruptela, & perniciosſus abuſus contra expreſſam intentionem Pontificis, ut clare patet in prima clauſula, *Volumus autem quod familiares ſervitiis tuis tempore dictæ Miſſæ non neceſſarii &c.* Nec valet 20
dici, quod præfatæ clauſulæ apponantur in Indulto de ſtylo potius Officialium Secretariæ Brevium, quam de intentione vera Papæ, quia talis conditio (quæ eſt quinta tenoris ſequentis: *Quinto, ut qui ibidem Miſſam audiunt, non liberentur ab obligatione accedendi diebus præceptis ad Eccleſiam pro Miſſis audiendis præter eos famulos, & famulas tantum, qui ſervitio Domini, cui facultas conceditur, fuerint neceſſarii*) fuit de voto Sacræ Cong. Concilii, Papa

(*) *Nota Romani Theologi*. In Capellis ruralibus, & privatis domibus Regularium ſacrificare non licet, niſi Oratoria erecta ſint auctoritate Ordinarii; Ita ex decreto Congr. Concil. 1. Martii 1687. relato a Cardinali Petra Comment. ad Conſt. Apoſt. tom. 1. ſect. unic. num. 53.

pa approbante, & mandante in hujuſmodi In-
dultis appoſita *in una Minervin.* 4. *Maii* 1604.
prout refert Fagnan. *in cap. Auctoritate poſt*
num. 22. *de cenſibus*, & Nicol. *Lucubrat. Ca-*
non. lib. 5. *tit.* 33. *de privileg. & exceſſ. poſt*
21 *num.* 7. *Ampl.* 7. Unde cum talis conditio
ponatur in Indultis, de intentione expreſſa
Pontificis, & declaratione Sacræ Congreg. Con-
cilii eſt omnino ſervanda, non obſtante ali-
quorum contraria obſervantia, & abuſu; quæ-
libet enim magis lata interpretatio, nec in
mente, nec in verbis comprehenditur Pontifi-
cis, cum ipſe in Indulto perſonas digito deſi-
gnet, & famulis actu non neceſſariis Indultum
22 non ſuffragari expreſſe declaret. Immo addo,
quod cum die 31. *Julii* 1706. *in Auximana*
tranſcripta fuiſſet in folio *Sac. Cong. Concilii*
dicta clauſula Brevis, & propoſitum fuiſſet
dubium: *An in vim dicti Brevis ſatisfaciant*
præcepto Miſſæ in diebus Feſtis omnes famuli
Commenſales, vel quinam in caſu? Reſcriptum
fuit: *Dilata juxta mentem*; & mens fuit, quod
Orator peteret declarationem a Papa; Ideo-
que ſi Sacra Congreg. Concilii noluit appone-
re manum propter ſatis claram mentem Papæ
in dicta clauſula expreſſam, nemo poterit il-
lam latius, quam ſonet, interpretari, & de-
23 clarare. Indultarii autem, qui in ſuis Indultis
majora habent privilegia, & ampliores clau-
ſulas, poſſunt iis libere, & licite uti ſine ulla
reſtrictione, cum hic ſit ſermo ſolummodo de
Indultis, quæ communiter, & regulariter jux-
ta communes clauſulas ſolent concedi; Adeo-
que attendenda ſunt pro obſervantia Indulta-
24 riorum Indulta. In Oratorio rurali ultra di-
midium miliare ab Eccleſia diſtante ſatisfa-
ciunt omnes familiares, cum propter talem
diſtantiam, & longam moram acceſſus, &
receſſus, ne ſervitium Domini patiatur, omnes
dicantur actu neceſſarii: ſicuti etiam tempore
hyemis, & magnæ pluviæ ex Monacell. *tom.* 4.
25 *num.* 489. Conceſſo privilegio Domino, & fa-
mulis eidem inſervientibus, abſente Domino,
famuli audientes Sacrum non ſatisfaciunt præ-
cepto, *ex decreto Clementis XI.* 15. *Decembris*
26 1703. Si autem Dominus, audito Sacro in
Eccleſia, ex devotione iterum audiat ſolitum
Sacrum in ſuo privato Oratorio, tunc fami-
lia, & famuli actu domino inſervientes ſatiſ-
faciunt præcepto audiendi Sacrum, cum facul-
tas conceſſa Domino audiendi Sacrum in pro-
prio Sacello non ſit ſolum ad audiendum illud
pro ſatisfactione præcepti, ſed etiam ad au-
diendum ex devotione, ſicuti non eſt conceſ-
ſum familiæ, & famulis ſolum ſatisfacere præ-
cepto, quando interſunt cum Domino, vel in-
ſerviunt ei audienti ad ſatisfaciendum præce-
pto, ſed quoties cum eo interſunt, & ei in-
ſerviunt, ſive audiat ex præcepto, ſive ex de-
votione. Celebrato in ipſo privato Sacello uno 27
Sacro, non poteſt illa die aliud celebrari, ne-
que per Regulares, *ex cit. decr. Clementis XI.*
15. *Decembris* 1703. Familiares autem ſunt ſo- 28
lum illi, qui expenſis ejus, cujus dicuntur fa-
miliares, continuo vivunt, & morantur cum
eo, indeque continui commenſales dicuntur,
cap. Sicut nobis, de verborum ſignificatione in 6.
Barboſa *appellat.* 96. *num.* 1. ubi cum aliis
dicit, quod duo debent concurrere copulative,
quod ſcilicet inſerviant actu, & vivant expen-
ſis Domini. Et appellatione familiæ, quæ in 29
privatis Oratoriis poteſt audire Miſſam, ve-
niunt omnes illi, qui habitant in domo privi-
legiati cum quadam habitudine ad illum, uti
ſunt Pater, Mater, Nurus, Gener, Uxor,
Filii, Filiæ, Nepotes, Pronepotes, & alii
quicumque de parentela habitantes, & convi-
ventes cum illo. Filii vero, ac Filiæ privile- 30
giati, eorumdem Uxores, ac Viri non gau-
dent hoc privilegio, ſi habitent in eadem do-
mo, ſed vivant ſeparatim propriis expenſis,
quia iſtæ perſonæ conſtituunt familiam omni-
no diſtinctam a privilegiato, cum vivant pro-
priis expenſis, habeant omnia ſervitia, & ſuos
famulos ſeorſim a familia privilegiati, & li-
cet maneant in eadem domo materiali, non
conſtituunt tamen unam familiam formalem
cum familia privilegiati, cum eis deficiat com-
menſalitas, & conviventia ipſius privilegiati
expenſis, prout requiritur, *ex cap. Sicut nobis,*
de verborum ſignificatione in 6. (*)

Alia vide verb. *Oratorium*, ubi late de omni-
bus clauſulis.

A R-

(*) *Nota Romani Theologi*. In hujuſmodi Oratoriis celebrari, ac præcepto ſatisfieri non po-
teſt, niſi eidem Miſſæ actu præſens ſit aliquis ex iis, quibus principaliter indultum conceſſum
fuit. Hoc autem principaliter conceſſum intelligitur iis, quibus Breve dirigitur, vel facultas
conceditur, ut poſſint in Oratorio privato, cui ipſa perſona adſiſtit, Miſſam celebrandam ordi-
nare; ex dec. Cong. Conc. relatis a Bened. XIV. in Epiſt. cujus initium *Magno*.

ARTICULUS XVII.

Miſſa quomodo debeat audiri, & quænam requirantur ad ſatisfaciendum præcepto eam audiendi?

MIſſa debet audiri cum omni devotione mentis, & cordis affectu, *cap. Decet, de immunit. Eccleſ. in 6.* cum omni compoſitione corporis, & modeſtia ſine ulla confabulatione, & tumultu. *Concil. Turonen. III. c. 38. Concil. Later. IV. c. 17. Concil. Trid. ſeſſ. 22. in decret. de obſervand. & evitand. in celebrat. Miſſæ*, in quo decreto circa medium mandat non permitti intereſſe Sacrificio Miſſæ, *Niſi prius, qui interſint decenter compoſito corporis habitu declaraverint ſe mente etiam, ac devoto cor-*
2 *dis affectu, non ſolum corpore, adeſſe*. Miſſa eſt audienda aperto capite, & vultu ad Altare converſo, nec ſedendum eſt a principio Canonis; *Conc. Mogunt. IV. cap. 59. Concil. Mediol. I. part. 2. titul. quæ pertinent ad celebrat.*
3 *Miſſar.* Miſſa non eſt audienda cum armis; & tranſgreſſores puniendi ſunt a Judice Eccle-
4 ſiaſtico. *Concil. Aurelian. III. c. 28.* Fideles debent Miſſæ intereſſe eodem decenti veſtitu, quo in publicum prodire ſolent, & ita ſe componere, ut corporis habitu animi Religionem præſeferant; *Concil. Mediolan. loco mox citato*.
5 Miſſæ attendere debent auſcultantes, & voto agere id, quod Sacerdos agit miniſterio; *Concil. Moguntin. IV. cap. 58.*

6 Ad ſatisfaciendum præcepto requiritur intentio quæ ſufficit, etiamſi ſit ſolum interpretativa & virtualis, conſiſtens in actuali voluntaria aſſiſtentia, quantumvis non ſit expreſſus
7 animus ſatisfaciendi eidem præcepto. Hinc præcepto ſatisfacit, qui ſolet intereſſe Miſſæ tamquam rei Sacræ; qui adit Eccleſiam volens partes Chriſtiani facere; qui adit, ut præſentia ſua honoret Sacrificium; qui Eccleſiam adit ex nulla alia cauſa; ſi enim non adit ex alia, interpretatur adire ex iſta, & quicumque Miſſam audit, ſi non conſtet eum habere intentionem contrariam, præſumitur habere ſufficientem, ut tradunt communiter Doctores.
8 Immo ſatisfacit præcepto, etiamſi quis adeat Eccleſiam cum intentione libidinoſa videndi feminam, & ſimul audiendi Sacrum, licet iſte graviter peccaret, quia ſic audiens efficit quidquid requiritur ad ſatisfactionem præcepti, habet enim aſſiſtentiam corporalem, & ſufficientem attentionem cum implicita ſaltem voluntate ſatisfaciendi eidem præcepto. Nec obſtat illa libidinoſa intentio, quia hæc non tollit ſubſtantiam actus, quamvis illum inficiat; quotieſcumque autem ſalvatur ſubſtantia actus, præceptum intelligitur per illam adimpletum.
Audiens Sacrum ob devotionem ignorans eſſe 9
diem Feſtum, ſi poſtea advertat, non tenetur ad aliud Sacrum, quia jam ſatisfecit ob interpretativam, & virtualem intentionem ſatisfaciendi. Audiens Sacrum cum intentione ipſum 10
audiendi ob devotionem, licet non habeat intentionem ſatisfaciendi per illud Sacrum præcepto, vere ſatisfacit, etiamſi aliud Sacrum non audiat: quia ad hoc non requiritur expreſſe velle ſatisfacere, ſed ponere ſolum id, quod præcipitur, ut notant communiter Theologi. Si autem audiat tale Sacrum cum poſi- 11
tiva & actuali intentione per illud non ſatisfaciendi præcepto, Azorius *part. 1. lib. 7. c. 2. quæſt. 6.* Navarr. Medina, & multi alii cum Roſignol. *quæſt. 8. de uſu Euchariſt. & audit. Sacr. art. 20.* dicunt ipſum non ſatisfacere præcepto, quia actus agentium non operantur ultra intentionem eorum. *Leg. Non omnis, 19. ff. de rebus creditis, lib. 22. tit. 1.* Unde a 12
fortiori, & maxime hic in moralibus non operabuntur contra poſitivam intentionem eorum, adeoque audiens tale Sacrum cum poſitiva & actuali intentione non ſatisfaciendi, non ſatisfaciet, quia, ut dicunt ipſi, non poteſt eſſe actus obedientiæ cum voluntate expreſſa, & abſoluta non obediendi; ſed auditio Sacri, prout præcipitur ab Eccleſia, debet eſſe actus obedientiæ; ergo ſi ſit cum voluntate expreſſa non obediendi, ſeu non ſatisfaciendi præcepto, non poterit talis auditio Sacri eſſe ſatisfactoria præcepti: Sunt enim actus omnino repugnantes dicere; *Nolo ſatisfacere*, & *ſatisfacio*; *nolo obedire, & obedio*, adeoque &c. Secundum autem multos alios ſatisfacit; uti eſt Paſqualigus *qu. 1311.* cum 28. Auctoribus, qui ſuſtinent eum adhuc ſatisfacere præcepta: Vide verb. *Lex, art. 4. num. 6. & 7.* ubi adducuntur Auctores, & ſolvitur inſtantia.

Ad ſatisfaciendum requiritur etiam præſen- 13
tia corporalis, & aſſiſtentia moralis, id eſt, ut quis ſit ita præſens phyſice, vel moraliter loco, in quo ſit Miſſa, ut poſſit dici unus e numero eorum, qui humano modo libere aſſiſtunt, & cum Sacerdote offerunt Sacrificium.
Unde non eſt neceſſe quod actu quis videat, 14
aut audiat Sacerdotem, nam Surdus, Cæcus, aut ob multitudinem populi diſtans, ut actu, nec audiat, nec videat, ſatisfacit, ſi Sacrificio ſit præſens in ipſa Eccleſia, vel in loco, qui communicat cum ipſa Eccleſia, ut in

Che-

Choro poſt Altare, in Sacriſtia habente oſtium patens directe ad Eccleſiam, & etiam in atrio, ſeu platea extra Eccleſiam, in quam ingredi non poſſit propter multitudinem, dummodo ſciat Miſſam inchoari, ſeu fieri, & ſit illi multitudini ita conjunctus, ut faciat unum corpus morale fidelium Sacro præſens, & aſſi-
15 ſtens. Sic pariter quis cenſetur moraliter præſens corpore, quamvis pergat ad Sacriſtiam aliquid pro miniſterio Miſſæ allaturus, aut ad Campanile campanas tracturus, cum hæc ordinentur ad illum Dei cultum, qui per Sacri-
16 ficium ei exhibetur. Satisfaciunt præcepto, qui de navi audiunt Miſſam, quæ celebratur in littore, ſicuti & milites e ſuis Tentoriis audientes Miſſam, quæ celebratur in campo publico ad diſtantiam 20. & 30. paſſuum, quia iſti ratione ſuæ conditionis, ut cenſeantur moraliter corpore præſentes, ſufficit, quod poſſint aliqua ratione cognoſcere, quid agatur
17 a Celebrante. Miſſam audiens e feneſtra ſuæ domus, ſi domus ſit omnino conjuncta cum ipſa Eccleſia, ſatisfacit præcepto, quia cum ſit interjectus ſolus paries, in quo eſt feneſtra, cenſetur ipſe moraliter præſens, cum ſic facillime videat, & audiat Sacerdotem, ejuſque
18 miniſterium & actiones attendat. Si autem domus ſit omnino ſejuncta ab Eccleſia, ita ut inter feneſtram, & Eccleſiam mediet via, ſeu platea, licet videat Altare, in quo Miſſa celebratur, non ſatisfacit præcepto, quia nec phyſice, nec moraliter eſt præſens Eccleſiæ, & Sacerdoti Celebranti; non phyſice, quia corporaliter non eſt in Eccleſia; nec moraliter, quia domus ſejuncta, & platea, ſeu via interjacens ponunt quamcunque interruptionem, nec ſecundum communem hominum exiſtima-
19 tionem haberetur ut exiſtens in Eccleſia. Qui intereſt Miſſæ coactus, v. g. ligatus, & reluctans, non ſatisfacit, ſicuti nec ebrius, aut dormiens, quia non adeſt modo humano, cum, ut ſupponitur, nequeat per notabilem partem Miſſæ attendere, quamvis ebrietas, & dormi-
20 tio eſſet involuntaria. Qui tempore Miſſæ in altam contemplationem, ſeu extaſim a ſenſibus abripitur, cenſetur adhuc ſatisfacere præcepto, maxime ſi pergat contemplari Myſteria, quæ peraguntur in ipſa Miſſa, quia manet moralis aſſiſtentia per præcedentem voluntatem nondum revocatam, immo ex ſpeciali gratia Dei cenſetur excellentiorem præ aliis moralem aſſiſtentiam habere tali Sacrificio, ad cujus Myſteria contemplanda ſic mirabiliter elevatur.

21 Ad ſatisfaciendum requiritur etiam attentio, tam interna, quam externa. Interna eſt advertentia, ſeu applicatio animi ad aliquid, v. ad Miniſterium, & actiones, quæ in Altari geruntur. Externa eſt omiſſio actionum exteriorum incompoſſibilium cum attentione interna, uti pingere, ſcribere, confabulari &c. Ratio eſt, quia Eccleſia præcipiendo auditionem Sacri, præcipit actionem humanam religioſam, qualis non eſt auditio Sacri ſine ulla prorſus attentione interna, ſed cum omnimoda voluntaria diſtractione interna, & ſine attentione externa, ſe occupando tempore Miſſæ in actionibus externis moraliter incompoſſibilibus cum tali auditione. Unde non ſatisfaciunt præcepto, qui tempore notabili Miſſæ *ſcribunt*, vel *pingunt*, vel negotia pertractant, *quia* hæ actiones ita occupant, ut cum illis *attentio* interna videatur eſſe incompoſſibilis. Neque ſatisfaciunt, qui per notabile tempus de re ſeria confabulantur, vel res alias fixe *aſpiciunt*, & conſiderant, ita ut moraliter loquendo nequeant attendere ad ea, quæ a Sacerdote geruntur. Nec ſatisfaciunt, qui per nota- [illegible]
bilem partem Miſſæ legunt attente librum profanum, v. g. Philoſophum, Rhetoricum, Poetam, & ſimilia, ut Litteras, Hiſtorias &c. quia lectiones iſtæ profanæ ex natura ſua avertunt animum ab attentione debita ad Miſſæ Sacrificium, ut tradunt Doctores. Nec ſatiſfa- [illegible]
ciunt, qui per notabilem partem Miſſæ confitentur ſua peccata, quia enarratio peccatorum ita diſtrahit, ut cum illa non videatur ſtare poſſe attentio requiſita ad Miſſam; Confitens enim non habet ſe per modum alicujus, qui cum Sacerdote offert Sacrificium, ſed per modum rei, qui ſe accuſat; accuſatio autem, aut perſona rei non ſpectat ad Sacrificium, & ſic ſentiunt communius Doctores, ut Suarez, Azorius, Tanner. Bonacina, Tamburin. Stephan. Baſil. March. Paſqual. Roſignol. & alii plurimi cum de Lugo, qui *de Eucharist. diſp.* 22. *ſect.* 2. *num.* 22. dicit eſſe ſic omnino tenendum, quia, quod actio, quæ ſit, ordinetur ad obſequium Dei, non facit illam compatibilem cum auditione Sacri, ut prætendebant aliqui, alioquin poſſet quis, dum audit Miſſam, conſulere Patrem ſpiritualem, vel Theologum circa caſus ſuæ conſcientiæ, poſſet inſervire ægroto, ſternere ei lectum, & his ſimilia, quod non eſt dicendum, cum quælibet actio pietatis, quæ excludit attentionem requiſitam ad Miſſam, non ſit compatibilis cum auditione Sacri de præcepto.

Satisfaciunt tamen præcepto, qui tempore 28
Miſſæ conſcientiam ſuam examinant, eliciunt

actus

actus doloris, vel aliis piis actionibus ſe præ-
parant ad Confeſſionem, quia iſtæ actiones,
ut habet *Communis*, non excludunt attentio-
29 nem requiſitam ad Miſſam. Satisfaciunt etiam,
qui tempore Miſſæ recitant Officium Canoni-
cum, vel Pœnitentiam a Confeſſario impoſi-
tam, & præceptam; Nam æque cum iſtis, &
aliis Orationibus ſtare poſſet attentio ad Miſ-
ſam audiendam requiſita, cum etiam iſtæ or-
dinentur ad Deum colendum, atque nihil pro-
hibet duobus præceptis uno eodemque actu ſa-
tisfieri. Non enim prohibet idem tempus;
nam ſicuti per idem jejunium habitum in die
Quadrageſimæ, in qua concurrat dies quatuor
Temporum, vel pervigilium alicujus Feſti,
ſatisfit & oneri jejunii Quadrageſimalis, &
oneri jejunii Sacrorum Temporum, & pervi-
gilii, ita per auditionem Miſſæ, & recitatio-
nem Officii Canonici, & Pœnitentiæ præceptæ
a Confeſſario factam eodem tempore ſatisfit
& oneri audiendi Miſſam, & recitandi Offi-
cium, & adimplendi Pœnitentiam; nec prohi-
bet defectus debitæ attentionis, nam cum etiam
recitatio Officii, & Pœnitentiæ ordinetur ad
Deum colendum, eſt compatibilis cum atten-
tione requiſita ad Miſſam; Nec prohibet ali-
quod præceptum poſitivum, cum de hoc nul-
30 libi conſtet. Satisfaciunt etiam Muſici, Orga-
nædi, Tympaniſtæ, Cheliſtæ, Tubicines, dum-
modo ſimul attendant, quod a Sacerdote in
Altari geritur, nam cantus, vel luſus ipſorum
refertur ad hunc Dei cultum, nec neceſſario
impedit requiſitam attentionem ad illa, quæ
31 in Altari a Sacerdote geruntur. Sic pariter
ſatisfaciunt Collectores eleemoſynarum, ſi ſi-
mul attendant ad Miſſam, ſicuti miniſtrantes
Miſſæ ſufficienter attendunt exhibendo ſuum
miniſterium, cum hoc ſit actualis cooperatio
ad ſacrificium, immo & exhibitio partis ipſius
32 Sacrificii. Omnes autem iſti, ut ſatisfaciant
præcepto, debent integram Miſſam audire, ex
Concil. Agathenſ. *cap.* 47. ubi expreſſe habe-
tur: *Miſſas die dominico ſæcularibus totas audire*
ſpeciali ordine præcipimus; *&* *ex cap. Omnes*
fideles, *de conſecrat. diſtinct.* 1. *Omnes fideles*,
qui conveniunt in ſolemnitatibus Sacris ad Eccle-
ſiam, *&* *ſcripturas Apoſtolorum*, *&* *Evangelium*
audiant, *qui autem non perſeverant in Oratio-*
ne, *dum Miſſa peragitur*, *convenit communione*
privari. Vid. *art.* 16. *n.* 1. *&* 2.

33 Præceptum itaque audiendi Miſſam non im-
pleviſſe cenſetur, qui ante benedictionem ab
Eccleſia diſcedit, ex ſententia cit. Conc. Agat.
Bened. XIV. Conſtit. incip. *Declaraſti*.

34 * Miſſam auſcultare diebus feſtis in quacum-
que Eccleſia, etiamſi non ſit propria Parochia-
lis, cuicumque fideli, ut præcepto ſatisfaciat,
fas eſt, ut conſuetudo ubique obtinens, quæ
proinde induit rationem juris communis, de-
monſtrat. *de Synod. Diœc. lib.* 7. *c.* 64. §. 10.

MISSIONES, MISSIONARII.

MIſſiones conceduntur pro Regnis Batgao, 1
& Bittia Magno Thibet. Ben. XIV.
tom. 1. Conſtit. 53. incip. *A delicto*, & Conſt.
54. incip. *Litteræ*. Miſſionarii Latini Epiſco- 2
porum *Græcorum Melchitarum* juriſdictionem
non debent perturbare. Idem Conſt. 87. incip.
Demandatum §. 13. Tranſitum a Ritu Græco 3
ad Latinum, Græcis non ſuadeant, nec admit-
tant, inconſulta S. Sede. Idem *ibid.* §. 15.
Rituum Græcorum conſervationem curent; 4
Idem *ibid.* §. 19. Nec adverſus illos diſpen- 5
ſationes concedant, aut quidquam innovent.
Idem *ibid.*

Miſſionarii Regnorum Madurenſis, Mayſſu- 6
renſis, & Carnatenſis jurare debent obſervan-
tiam Conſtitutionum Apoſtolicarum antequam
Miſſionis exercitio ſe immiſceant. Idem Con-
ſtit. 107. incip. *Omnium ſolicitudinum* §. 17.
Eorum juramenta ſubſcripta exhibentur Sum- 7
mo Pontifici. Idem *ibid.* §. 21. Ipſis interdi- 8
citur translatio rituum Gentilium in ritus Ec-
cleſiæ Catholicæ abſque licentia S. Sedis. Idem
ibid. §. 14. Item diſpenſationes concedere ſu- 9
per obſervantia Rituum Eccleſiæ. Idem *ibid.*
§. 14. Eidem prohibentur lavacra, & ablu- 10
tionem ritu, & more paganorum, præter ne-
ceſſariam corporis munditiem. Idem *ibid.* §. 3.
& 14. Juramenta præſcripta præſtare, & obſer- 11
vare jubentur; Idem *ibid.* §. 28. Pollicentur 12
ſe *Pareis*, ideſt abjectiſſimis viris omnia ſpiri-
tualia præſtituros; id quod iiſdem injungitur
ſub pœna privationis facultatum poſt quinquen-
nium ipſo facto incurrenda; Idem *ibid.* §. 35.
& 33. Alia ad rem, vide verb. *Baptiſmus*.

Miſſionarii Apoſtolici in *Sinis*, ſi mandatis 13
non obtemperaverint, in Europam revocari
jubentur ſub pœnis contra eorum Superiores.
Idem Conſtit. 59. incip. *Ex quo*. Miſſionariis 14
in Regno Cocinchinæ prohibetur exercitium
juriſdictionis, aut facultatum, extra diſtri-
ctus ſibi aſſignatos; Idem Conſtit. 3. incip.
Tantopere.

Miſſionum Sacrarum ad excitandam in po- 15
pulis

pulis pietatem, utilitas commendatur ab experimento, & auctoritate. Idem Conſtit. 140.
16 incip. *Graviſſimum* §. 4. Earum uſus laudatur
vel injungitur a Congregatione Concilii. Idem
17 *ibid.* §. 7. Inſtructio fidelium in rebus ad ſalutem neceſſariis eſt præcipuus Miſſionum ſcopus. Idem *ibid.* §. 11.

18 Miſſionarii ab Epiſcopis miſſi, tamquam viſitationis Paſtoralis prænuncii recipi debent a Parochis, etiam Regularibus in propriis Eccleſiis, & domibus. Idem Conſtitut. 109. incip. *Firmandis* §. 5.

19 Miſſionis Congregatio approbatur ab Ale-
xandro VII. Idem Conſtit. 69. incip. *Quo ma-*
20 *gis*. Vota ſimplicia in eadem emiſſa a nemi-
ne diſſolvi poſſunt, præterquam a Summo Pon-
tifice, aut a Superiore Generali in actu dimiſ-
21 ſionis tantum. Idem *ibid.* §. 3. & 4. Nequi-
dem vigore facultatum, quæ Confeſſariis tri-
buuntur in jubilæis, aliiſque Indultis. Idem
22 *ibid.* §. 3. Neque ratione infirmitatis, vel aſ-
ſecutionis Beneficii Curati, aut reſidentialis.
23 Idem *ibid.* §. 4. Miſſionis Presbyteri, aut
Clerici, ad Beneficia Curata, aut reſidentialia,
extra Congregationem promoveri nequeunt.
Idem *ibid.* §. 4.

24 Miſſionariis a Sede Apoſtolica conceditur privilegium celebrandi Miſſam bis uno die, in caſu tamen neceſſitatis. Idem tom. 2. Conſtitut. 3. incip. *Declaraſti*.

25 Miſſionarii Sacramenta ſæcularibus miniſtrare non poſſunt, niſi Epiſcopi, Vicarii Apoſtolici, vel cujuſvis Ordinarii loci impetrata licentia, Bened. XIV. Conſt. incip. *Apoſtolicum*, §. 10. Miſſionarii Regulares in Anglia, in iis, quæ curam Animarum reſpiciunt, & adminiſtrationem Sacramentorum, ſubjiciuntur Vicariis Apoſtolicis; Et contraria quæcumque Regularium privilegia ſuſtulit Tridentinum Concilium. Idem *ibid.* §. 12. & 13.

26 Tali Decreto non ſolum afficiuntur Regulares Parochi, ſed & cæteri, qui unum, vel plura Sacramenta, renuente, vel irrequiſito Ordinario, ſæcularibus miniſtrant. Idem *ibid.* §. 14. In iis tamen, quæ Regularem obſervantiam reſpiciunt, ſuis Superioribus, non autem Vicariis Apoſtolicis, ſubjiciuntur. Idem *ibid.* §. 15. & 16. Perinde enim habendi ſunt Miſſionarii Regulares in Anglia commorantes, ac ſi intra Monaſterium degerent. Idem *ibid.* §. 15. & 18. Immo vero in iis, quæ curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum ſpectant, etiam a Superioribus Regularibus corrigi, ac puniri poſſunt. Idem *ibid.* §. 16. & 17. Vicarii tamen Apoſtolici judicium, ſententiæ Superioris Regularis, ex jure cumulativo concurrentis, præpollet. Idem *ibid.* §. 17. Cæterum Vicarius Apoſtolicus poteſt Miſſionarium Regularem ab Officio ſuſpendere, vel removere, quin Superiori Regulari cauſam pandere teneatur. Idem *ibid.* §. 17. Eadem facultas competit quoque Superiori Regulari. Idem *ibid.* §. 17. & 21. a Decreto ſuſpenſionis, vel remotionis non conceditur Miſſionario Regulari ſuſpenſiva appellatio. Idem *ibid.* §. 17.

Miſſionariorum per Orientem munus eſt, 27
ut Schiſmaticos ad unitatem Eccleſiæ adducant. Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Allatæ ſunt*. §. 19. Miſſionarii, ritus omnes Orientales intervertere non debent, nec converſis ad unitatem Eccleſiæ ſuadere tranſitum ad Ritum Latinum. Idem *ibid.* §. 19. & 21. Miſſionarii poſſunt diſpenſare cum Catholicis Orientalibus ſuper obſervatione jejunii, aliorumque, quæ in ipſorum Ritu præſcribuntur. Idem *ibid.* §. 2.

Miſſionarios mutuæ caritatis, & concordiæ 28
officium maxime decet. Benedict. XIV. Conſtitut. inc. *Apoſtolicum miniſterium*, *in proœmio*. Miſſionibus Anglicanis quatuor Vicarii Apoſtolici præficiuntur. Idem *ibid.* §. 1. Miſſionarii Regulares ad Anglos, cum primum illo advenerint, debent ſe ſiſtere Vicariis Apoſtolicis, eiſque teſtimoniales litteras ſuorum Superiorum exhibere. Idem *ibid.* §. 6. Deberent inſuper, jure communi inſpecto, examinari, & approbari a Vicariis Apoſtolicis ad audiendas ſæcula-
rium Confeſſiones. Idem *ibid.* §. 7. & 8. Ex 29
ſpeciali indulto iiſdem datur, ut examen, vel
coram Ordinario loci, ubi ſitum eſt monaſte-
rium, vel Bruxellis coram Nuncio Sedis Apo-
ſtolicæ, ſubire poſſint. Idem *ibid.* §. 8. Facul- 30
tas tamen audiendi Confeſſiones a Vicariis Apoſtolicis eſt impetranda: Et iſta ad ſexennium concedi debet, & ſubinde ad aliud ſexennium prorogari ſine examine; Et ab hoc onere Regulares quantumvis privilegiati non ſunt immunes; Idem *ibid.* §. 10. Et a Vicariis Apoſtolicis itidem expetere, & accipere facultates Formulæ ſecundæ. Idem *ibid.* §. 12.

MOLENDINUM, MOLITOR.

Molendinum menſæ Epiſcopalis, non com- 1
prehenditur ſub prohibitione facta a Communitate populo de non adeundo, niſi ad Molendina Communitatis; *Sacra Congregat. Immunit,*

nit. in Firmana 2. *Julii* 1620. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 48.

2 Molendina, & alia ædificia ſub directo dominio Eccleſiæ ſunt exempta. *Eadem Sacra Congregat. Immunitat. in una Montis Regalis* 15. *Januarii* 1648. *lib.* 4. *decr. Paul. pag.* 2.

3 Molendina Eccleſiaſticorum non comprehenduntur ſub Bannis Gubernatoris, qui debet facere declarationem de non comprehenſione eorum. *Eadem Sacra Congreg. Immunit. in Æſina* 8. *Aprilis* 1631. *lib.* 2. *decret. Paul. p.* 74. *in Pleinen.* 20. *Septemb.* 1639. *l.* 3. *decr. Paul. pag.* 10.

4 Molendina Eccleſiaſticorum, ac molentes in ipſis molendinis non comprehenduntur ſub prohibitione Laicali ſolvendi gabellam, ut dicitur *della Peſa*. *Ead. Sacra Congregat. Immunit. in Maceraten.* 19. *Januarii* 1638. *lib.* 3. *decr. Paul. pag.* 32.

5 Repugnat Immunitati, & Libertati Eccleſ. exactio oneris molituræ in molendinis Eccleſiaſticorum, & Equitum S. Mauritii, nec non publicatio ordinis prohibitivi eundi ad dd. Molendina. *Ead. Sacr. Congr. Immunit. in Taurinen.* 11. *Sempteb.* 1634. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 202.

6 Epiſcopus procedat prout de Jure contra Miniſtros Laicos impedientes Moniales in Fabricatione Molendini olearii, non obſtante Monitorio A. C. *Eadem Sacra Congregat. Immunitat. in Ariminen.* 9. *Februarii* 1700. *lib.* 2. *decret. Vall. pag.* 272.

7 Impedientes molere Olivas in Molendinis Eccleſiaſticorum, & prætendentes decimas, ſunt ab Ordinario excommunicandi. *Eadem Sacra Congreg. Immunit. in Cathacen.* 11. *Auguſti* 1631. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 85. *in Ugentina* 29. *Octobris* 1695. *lib.* 1. *dec. Vall. p.* 226.

8 Prohibitio Communitatis eundi ad alia Molendina, quam ad Molendina ipſius Communitatis non comprehendit Molendina Epiſcopi, Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, tam intra, quam extra Communitatis Territorium exiſtentia, & Communitas eſt cogenda ad declarationem non comprehenſionis. *Eadem Sac. Congr. in Firmana* 10. *Nov.* 1630. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 65.

9 Eccleſiaſtici non poſſunt cogi ire ad Molendinum Domini temporalis, ſeu Communitatis, ſed poſſunt ire ad alia ſibi beneviſa. *Eadem Sacr. Congr. Immunit. in Neritonen.* 1. *Sept.* 1643. *lib.* 3. *decret. Paul. pag.* 208.

10 Molendina vulgo dicta *Centimoli* ab Eccleſiaſticis retineri poſſunt in propriis domibus pro eorum uſu, & familiæ. *Eadem Sacra Congreg. Immunit. in Lycien.* 20. *Septemb.* 1650. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 120.

Eccleſiaſtici, ſunt exempti ab impoſitione 11
Molituræ. *Eadem Sacra Congregat. Immunitat. in Iſernien.* 10. *Martii* 1631. *lib.* 1. *decret. Paul. pag.* 99.

Non licet Gubernatori, ſeu Curiæ Sæculari 12
viſitare, ſeu perquiſitiones facere in Molendinis Monialium, & aliorum piorum locorum, quamvis ſint conducta a Molitoribus affictuatis. *Eadem Sacra Congregat. Immunit. in Verulana* 2. *Octobr.* 1691. *lib. decret. Grim. p.* 18.

Nec vexare dictos Molitores affictuarios ſub 13
prætextu menſurarum injuſtarum, vulgo *le Scudelle*, ſed illas reſtituere debent. *Ibid.*

Molitores, ſeu Conductores Molendini Præ- 14
poſituræ, & Collegiatæ patentati reſpondentes pro affictu Molendini in tot frumentis recollectis in ipſo Molendino, gaudent Privilegio Fori. *Eadem Sacra Congregatio Immunitatis in Nullius Atini* 4. *Junii* 1607. *l.* 2. *decret. Vall. pag.* 95.

Molitor, qui ſine Collectis moluit frumen- 15
tum Menſæ Epiſcopalis, nequit moleſtari a Curia Laica, alioquin Epiſcopus procedat contra eamdem prout de Jure. *Eadem Sacra Congregatio Immunitatis in Bononien.* 22. *Aprilis* 1698. *lib.* 2. *decret. Vall. pag.* 148. *item* 19. *Auguſti*, & 16. *Septembris d. A. & lib. p.* 175.

Operarii Molendini Olivarum Conventus Re- 16
gularium vendentes oleum menſuris non juſtis nequeunt puniri a Juſtitiariis ſæcularibus. *Eadem Sacra Congreg. Immunitatis in Arianen.* 8. *Aprilis* 1687. *lib. decret. Mart. p.* 76.

Eccleſiaſtici, cum mittunt triticum ad Mo- 17
lendina, non tenentur accipere, nec deferre Cartulam, vulgo *la Bolletta* ſubſcriptam a Gabellariis. *Eadem Sacra Congregatio Immunitat. in Nullius Altamuræ* 8. *Novembris* 1692. *lib.* 1. *decret. Vall. pag.* 85.

Menſuræ vulgo dictæ *le Scudelle* ablatæ a 18
Molendinis Eccleſiaſticorum de Ordine Gubernatoris ſunt reſtituendæ Curiæ Epiſcopali, ad quam etiam debet recurri pro cognitione fraudum commiſſarum in dd. Molendinis. *Eadem Sacr. Congreg. Immun. in Veliterna* 12. *Januarii* 1648. *lib.* 3. *decret. Alt. pag.* 1047.

Quatenus Eccleſiaſtici non moleſtentur in 19
exactione impoſitionis molituræ, & aliorum onerum vigore Edictorum, quæ ipſos nullatenus comprehendere poſſunt, ſuperſedendum eſt a fulminatione Cenſurarum, alias procedendum ad ulteriora. *Eadem Sacr. Congregat. Immun. in Mutinen.* 16. *Jun.* 1647. *lib.* 4. *decr. Paul. pag.* 2.

MOLLITIES. Vide verb. *Luxuria a n. 35. ad 45.*

MONACHUS. Vide verb. *Regularis.*

MONASTERIUM. Vide verb. *Conventus.*

MONETA, MONETARIUS,

1 Moneta eſt ſic dicta, eo quod ſigni impreſſione, vel Auctoris, vel pretii moneat: *Magnum Lexicon Juridicum Calvini verb. Moneta*; Suidas autem ſcribit Junonem Monetam cultam fuiſſe Romæ, eo quod in Bello adverſus Pyrrhum, & Tarentinos de pecunia laborantes benigno reſponſo, ope, conſilioque juviſſet, in cujus templo nummum cudi inſtitutum eſt. Veteres etiam Monetam Deam eſſe dicebant, quæ pecuniæ curam haberet, graviter animadvertentes in eos, qui dolum malum in pecunia committerent; Qua etiam ratione doctiſſimi Grammaticorum cenſuerunt, Monetam dici, quod moneat, ne quid fraudis in ære, pondereve fiat. Corraſius *lib. 3. Miſcell. cap. 13.* Sic Calv. *in cit. Magno Lexico verb. Moneta.*

2 Moneta confunditur cum Denario, Num-
mo, & Pecunia. Denarius, venit a Dena de-
cem ſignificante; *l. 26. de verb. obligat.* & in-
de nomen traxit, quia primo decem aſſes va-
lebat. Calvin. *in cit. Magno Lexico verb. De-*
3 *na, & Denarius.* Nummus appellatus eſt a
Numa Rege, qui Nummos primum apud La-
tinos imaginibus notavit, & titulo nominis
ſui præſcripſit. S. Iſidorus *lib. 16. origin. cap.*
17. Calvin. *loc. cit. verb. Nummus*, ubi infra
ſubungit: *Quid tamen ſi vocem latinam a ver-*
bo, & ipſo Latino derivet, nempe a Numero;
Nam Nummi functio non minus opinor, numero
4 *conſtat, quam pondere.* Pecunia a Pecude dicta
eſt, quaſi peculium Patrisfamilias ex pecude
æſtimatum: Veterum enim tota ſubſtantia, ac
totum eorum patrimonium in pecudibus repo-
ſitum erat, omniaque neceſſaria, fundos, do-
mos, eſculenta, poculenta, pecudibus ſibi com-
parabant, iiſdem pecudibus redimebant. Colu-
mella *in præf. lib. 6.* Alciat. *in lib. Pecuniæ*
4. ff. de verb. ſignificat. Calv. *loc. cit. verb.*
Pecunia; Unde S. Auguſtinus relatus *in cap.*
Totum 6. cauſ. 1. quæſt. tertia ſic expreſſe dicit: *Ideo autem Pecunia vocata eſt, quia antiqui totum, quod habebant, in pecoribus habebant.* Et concordat *l. Origo 1. ff. de contrah. emption.* ibi: *Origo emendi, vendendique a permutationibus cœpit; olim enim non ita erat nummus, neque aliud merx, aliud pretium vocabatur, ſed unuſquiſque ſecundum neceſſitatem temporum, ac rerum utilibus inutilia permutabat. Quando plerumque evenit, ut quod alteri ſupereſt alteri deſit; ſed quia non ſemper, nec facile concurrebat, ut cum tu haberes, quod ego deſiderarem, viciſſim haberem, quod tu accipere velles, electa materia eſt* (pecunia nempe, ſeu nummus) *cujus publica, & perpetua æſtimatio difficultatibus permutationum æqualitas quantitati ſubveniret: Eaque materia forma publica percuſſa uſum, dominiumque non tamen ex ſubſtantia præbet, quam ex quantitate; Nec ultra merx utrumque, ſed alterum pretium vocatur.*

Monetæ valor, ſeu æſtimatio eſt duplex, 5
ſcilicet valor intrinſecus, ſeu naturalis, & valor extrinſecus, ſeu Legalis: Valor intrinſecus, ſeu naturalis eſt ille, qui provenit ex bonitate metalli, vel materiæ, ex antiquitate, ex utilitate majori ad commercia humana, ex majori facilitate, qua apud exteros acceptatur & ex aliis capitibus propter quæ ſolet ſupra extrinſecum, ſeu Legalem valorem plus dari pro tali Moneta. Valor extrinſecus, ſeu Legalis eſt ille, qui a Lege publica, ſeu Decreto Principis, vel Magiſtratus habentis ad id poteſtatem cum ſigillo, ſeu ſigno imponitur, vel taxatur.

Ad juſtitiam cauſæ Monetæ, ſeu pecuniæ 6
tria omnino requiruntur. Gloſſa communiter recepta *in cap. Quanto 18. verb. Patris, de Jurejurand.* per textum *in l. 1. ff. de contrahend. emption.* Primum eſt legitima cudendi auctoritas, quam etiam Signum impreſſum indicat; Secundum eſt materiæ bonitas ſeu integritas, ideſt quod Moneta ſit tota de ea materia, ex qua eſſet debet, ut Moneta aurea nihil admixtum habeat metalli inferioris, & ſic de Moneta argentea, & aliis; Tertium eſt juſtum pondus materiæ, ſicuti ſignum Monetæ indicat.

Jus Monetam cudendi eſt de Regalibus; Un- 7
de ſoli Principes ſuprema auctoritate gaudentes poſſunt de jure Monetam cudere; *lib. 2. Feudorum cap. 16. Quæ ſint Regalia & lib. 2.*
C. de falſa Moneta, cum ſimilibus; Alii autem 8
inferiores non niſi ex ſpeciali Privilegio id facere poſſunt. *Communis.*

Princeps mutationem valoris, ſive intrinſe- 9
ci, ſive extrinſeci Monetarum facere non poteſt abſque conſenſu Communitatis, vel ſaltem

por-

potioris ejus partis, excepto caſu publicæ, ac manifeſtæ neceſſitatis, ut colligitur clare ex cap. *Quanto* 18. *de jurejurando*, & tenet *Communis Doctorum*, teſte Layman *l.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. Et ratio eſt, quia per mutationem valoris, ſive intrinſeci ſive extrinſeci Monetarum infertur maximum detrimentum populo, unde id eſt injuſtum, niſi ipſe populus ſponte conſentiat; Tum quia Monetæ uſus, & commoditas debet eſſe publica, & communior, *ex cap. Quod omnes* 29. *de Regul. Juris in* 6. ubi habetur expreſſe: *Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari*.

10 Dicitur autem notanter *Vel ſaltem potioris ejus partis*, quia in ſimilibus rebus conſenſus majoris, ſeu potioris partis alicujus Communitatis, v. g. in hoc caſu conſenſus majoris partis Magnatum Regni dicitur conſenſus omnium; *arg. l. Quod major, ff. ad Municipalem*, cum poſſibile non ſit omnium omnino conſenſum poſtulari.

11 Item notanter dicitur *Excepto caſu publicæ, ac manifeſtæ neceſſitatis*, quia ob evidentem cauſam, ſeu neceſſitatem Princeps Monetæ mutationem facere poteſt, etiam non requiſito populi conſenſu; Oreſmius *tract. de mutatione Monetarum cap.* 22. Covarr. *in Collat. Numiſmat. cap.* 7. *num.* 5. Joannes Faber *Inſtit. Quibus modis tollitur obligatio Princ.* Layman *loc. cit. num.* 7. ubi ſic præciſe ſubjungit: *Sed admonet quod Princeps, ceſſante neceſſitate, populo compenſare debeat damnum, quod ob pecuniæ mutationem paſſi ſunt. Exempli gratia ſi ingruentibus hoſtibus, ad bellum neceſſarium gerendum pecuniæ deſint, duobus modis Princeps ſuccurrere poterit, ut publico Edicto Monetarum omnium valor extrinſecus augeatur, vel ut nummi ærei pro argenteis, aut etiam aureis, impreſſo eodem valoris ſigno cudantur cum implicito pacto crediti, ita videlicet, ut quicumque, finito bello, tale ſignum attulerit, ipſi bonus Nummus argenteus, vel aureus ex eadem Principis officina dandus ſit, unde æreus prodierat; Quare tale ſignum, non tam nummi, quam arrhæ, aut teſſeræ rationem habebit*; Et de facto ſic fuit practicatum Melitæ obſidionis tempore, & aderant in Monetis verba hæc: *Non æs, ſed Fides*, attento, quod deinde fuerunt permutatæ, & reſtitutæ aliæ bonæ materiei, & juſti ponderis; Refert Urſaya *Inſtit. Crim. l.* 2. *tit.* 6. *num.* 185.

12 Ceterum graviſſime peccat Princeps, ſeu Magiſtratus, ſi ob commodum ſuum, abſque publica neceſſitate Monetarum mutationem introducat, v. g. ſi bonum Monetæ genus reprobet, aut banniat, atque congregatum conflet, ac poſtea minus valentem Monetam cudi faciat ſola lucri ſui cauſa, & hujuſmodi; Abbas *in cap. de Jurejurando num.* 11. Gabriel *in* 4. *diſt.* 15. *part.* 9. *art.* 3. *dub.* 1. Majoran. *in* 4. *diſt.* 19. *quæſt.* 28. *corollar.* 6. & communis aliorum; Graviſſima enim damna, & incommoda provenire ſolent ex Monetarum mutatione, ut experientia docet, & videri poſſunt apud Layman *loc. cit. num.* 8. & alios paſſim.

13 Si Monetæ valor mutetur intrinſece, ſolutio fieri debet ex moneta antiqua, quæ currebat tempore debiti contracti, ſi vero non inveniatur antiqua, debet fieri ad illius æſtimationem textu expreſſo *in cap. Cum Canonicis* 26. *de cenſibus*, & tenet communis Doctorum cum Fagnano *lib.* 3. *decretal. in cap. Olim* 20. *de cenſibus num.* 4. *& ſequent.* & Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 149. *num.* 11. *part.* 3. *deciſ.* 108. *num.* 1. *part.* 15. *deciſ.* 164. *n.* 8. & ſæpe alibi.
14 Et hoc ſive monetæ valor intrinſecus fuerit auctus, ſive imminutus. *Communis* cum Fagnan. *loc. cit. num.* 6. per textum *in cit. cap. Dum olim* 10. *& citat. cap. Cum Canonicis* 26. *de cenſibus*.
15 Niſi tamen fuerit alterius Monetæ ſolutione legitime præſcriptum, ut patet a contrario ſenſu *in cit. cap. Olim.* 20. *de cenſibus*, ibi: *Non niſi triginta ſex annorum ad plus tempus effluxerit*; Per hoc enim innuit ut ſi effluxiſſet tempus annorum quadraginta, bene præſcriptum eſſet in ſolutione alterius Monetæ. Et ſic tenet Gloſſa *ibidem verb. Non niſi triginta ſex*. Innocent. *circa finem verb. Papien.* Abbas antiq. *num.* 1. Joann. Andreas *num.* 10. Fagnan. *num.* 14. *&* 15. cum Ancharan., Butr. Cardin., Anania, Caſtellin., Bald. ibi ab ipſo citatis; Unde ſi Creditor recipiat unam ſpeciem pecuniæ loco alterius longiſſimo tempore, non cogitur Debitor in futurum ſolvere de pecunia primæ ſpeciei.

16 Si Monetæ valor mutetur extrinſece, ſolutio fieri debet ſecundum ejuſdem valorem de tempore ſolutionis, *Communis*, cum Fagnan. *loc. cit. num.* 22. *&* 24. & Rota *part.* 2. *rec. deciſ.* 149. *num.* 11. *p.* 3. *deciſ.* 49. *num.* 1. *part.* 11. *deciſ.* 24. *num.* 10. & ſæpe alibi: Et ratio eſt, quia hoc caſu bonitas Monetæ intrinſeca non mutatur, ſed tantum bonitas extrinſeca, ideſt valor. In æſtimationem autem valoris inſpicitur tempus ſolutionis; *l. Cum quid*, & *l. Vinum*, *ff. Si certum petatur*, & *l. Paulus*, *ff. de ſolutionibus*.

17 Si tamen Moneta ſit ab initio taxata ad ratio-

tionem tot librarum, tunc in ſolutione attendendus eſt valor taxatus, quia æſtimatio facit venditionem; *l. Plerumque* §. *Si ante*, *ff. de Jure dot.* *l. Si æſtimatis*, & *l. Quoties*, *Cod. eodem*, & ideo reddi, & ſolvi debet illa æſtimatio, & non major, vel minor. Bald. *conſil.* 339. *Punctus quæſtionis talis eſt vol.* 2. Boer. *deciſ.* 317. *num.* 10. Fagnan. *loc. cit. num.* 24. & 25. Rota *part.* 3. *recent. deciſ.* 49. *num.* 3. *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 398. *num.* 10. & *ſeq.* & ſæpe alibi.

18 Quando Monetæ ſpecies certo numero ſolvendæ ſunt in pactum deductæ, tunc tot numero ſpecies tempore conſtituto ſolvi debent, quot fuerunt pacto conventæ, ſive earum valor extrinſecus ſit auctus, ſive diminutus, quia illarum ſuperveniens extrinſeca mutatio cedit commodo, vel incommodo creditoris; Unde, ſi Cajus dedit mutuo Titio centum duplas eodem numero, & ſpecie reſtituendas, ſeu emerit agrum pro centum duplis in ſpecies, & numero ſolvendis, tunc totidem duplæ in ſpecie & numero ſunt ſolvendæ, non obſtante, quod earum valor extrinſecus ſit auctus, vel diminutus. *Communis* cum Covarr. *de mutation. Monetar.* §. *Unic. concluſ.* 7. Layman *loc. cit. num.* 13. Rota *part.* 14. *recent. dec.* 504. *part.* 15. *dec.* 564. *num.* 23. & ſæpe alibi.

19 Quando conventa eſt certa ſpecies Monetæ, ſolutio facienda eſt in eadem ſpecie, nec Debitor liberatur ſolvendo in alia ſpecie ejuſdem valoris, etiamſi adſit conſuetudo, ut una ſpecies Monetæ ſolvatur pro alia; Unde ſi conventum ſit, ut ſolutio fiat in auro, non tenetur Creditor recipere Monetam argenteam, quamvis probam, & ejuſdem, ſeu æquivalentis valoris; Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 149. *n.* 4. *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 165. *n.* 1. *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 141. *num.* 56. *part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 329. *num.* 1. & 2. & ſæpe alibi. Et ratio eſt, quia *Contractus ex conventione legem accipiunt*, *l.* 1. §. *Si convenerit*, *ff. Depoſiti*, & *Regul.* 23. *ff. eod.* & *cap. Contractus* 85. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur. Et aliud pro alio, invito Creditore, ſolvi non poteſt*, juxta *l.* 2. §. 2. *ff. Si certum petatur.*

20 Intellige tamen quando facile, vel cum modica difficultate ſpecies Monetæ inveniri poſſit, ſecus autem, ſi qualitas promiſſa, ſeu conventa Moneta non reperiatur, vel totaliter abſceſſerit, ſeu publice fuerit prohibita, quo caſu ſolutio fieri poteſt & debet per aliam æquivalentem; *arg. cap. Olim* 20. & *cap. Cum Canonicis* 26. *de cenſibus*, Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 149. *num.* 5. *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 165. *n.* 2. *Annotat. ad dec.* 67. *n.* 52. & *ſeq. part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *n.* 2. *part.* 14. & *deciſ.* 329. *n.* 3. *part.* 19. *tom.* 1. Vide verb. *Penſio a num.* 113. *ad* 118.

Quando quantitas pecuniaria in obligationem deducitur, nulla facta deſignatione ſpeciei, aut facta quidem, ſed numero incerto, vel nulla illius facta æſtimatione, tunc, ſi fiat mutatio extrinſeca Monetarum, ſolutio fieri debet ſecundum valorem currentem tempore ſolutionis. 21
Si enim v. gr. Titius det centum ſcuta Cajo cum pacto, ut tantumdem in bona Moneta reſtituat, vel cum pacto, ut ea reſtituat in auro, vel argento, non expreſſo numero ſpecierum, tunc, cum talis ſpecies Monetæ ſolvendæ adjecta ſit cauſa demonſtrationis tantum, & non æſtimationis. Monetæ valor extrinſecus, ſive auctus, ſive diminutus currit commodo, vel incommodo Debitoris, Rota *part.* 16. *recent. dec.* 230. *num.* 5. Fagn. *loc. cit. num.* 11. Bald. *conſil.* 407. *Super facto Domini num.* 1. *verſ. In contrarium lib.* 5. Caſtellin. *conſil.* 35. *num.* 9. Joann. Faber *Inſtitut. Quibus modis tollitur obligatio*, Tholoſan. *lib.* 36. *Syntag. cap.* 2. *n.* 27. Frideric. Martini *de Jure Cenſ. cap.* 5. *num.* 60. & *cap.* 8. *num.* 59. Mynſinger. *Centur.* 4. *obſervat.* 1. Covarr. *de mutatione Monet.* §. *unic. num.* 3. *in fine*, & *concluſ.* 4. Carol. Molin. *de uſurar. contract. quæſt.* 92. *num.* 708. Sotus *lib.* 6. *de juſtitia quæſt.* 1. *art.* 1. & *quæſt.* 12. *art.* 3. Silveſter *verb. Solutio quæſt.* 2. Petr. Navarrus *lib.* 3. *de reſtitut. cap.* 1. *num.* 259. Toletus *lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 2. Rebell. *p.* 2. *lib.* 11. *q.* 15. *concluſ. ultim.* Filliucius *in moral. qq. tract.* 35. *n.* 409. *verb. Quinto*, Ludov. Molin. *tom.* 2. *diſp.* 312. *concluſ.* 1. Layman *loc. cit. num.* 15. Joann. Medina *de reſtitut. q. ultim. verſ. Ideo fatentur*, Abbas *in cap. Quanto* 18. *de Jurejurando num.* 2. Hoſtienſ. *ibidem*. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 33. *num.* 35. Engel. *ibidem num.* 14. & alii plures contra alios.

Quando valor Monetarum extrinſecus creſcit in manu Depoſitarii, Adminiſtratoris, aut cujuſcumque ſimilis poſſeſſoris, ſeu alterius pecuniæ Cuſtodis, ordinarie tale augmentum, non ad ipſum, ſed ad Dominum Monetarum pertinet, ſicuti ad ipſum pertinet detrimentum valoris, ſi contingat; *Communis*; Et ratio eſt clara, quia augmentum, & decrementum extrinſecum eſt quoddam accidens Monetæ, adeoque ejuſdem debet eſſe, cujus eſt Moneta. 22

Poteſt licite Moneta purioris materiæ, quamvis 23

vis ejuſdem valoris Legalis commutari cum alia imperfectioris materiæ cum moderato lucro, attentis circumſtantiis majoris, vel minoris valoris naturalis utriuſque, & idem dicendum eſt proportionate de permutatione Monetæ Cameralis cum non Camerali; Molina *tract.* 2. *diſp.* 401. *verſ. Dicendum deinde eſt*; Salas *de Cambiis dub.* 33. *num.* 3. *&* 4. *&* 9. Rebellus, 2. *part. de obligat. juſtitiæ lib.* 11. *de cambiis q.* 5. Pontas *verb. Campſor. caſ.* 1. Lugo *de Cambiis diſp.* 27. *ſect.* 2. *n.* 8. *verſ. Quintus titulus eſt*, ubi dicit ſic ſentire alios communiter, *&* *num.* 11. ubi dicit; *Ego puto non recedendum a communi ſententia, ſed cum ipſa dicendum communiter licitum eſſe plus aliquid accipere hoc etiam titulo majoris commoditatis, & facilioris expendibilitatis unius Monetæ, quam alterius;* Roſignolus *de Cambiis* 1. *prænot.* 4. *num.* 2. & ipſo teſte, alii magis communiter contra Medinam, Valentiam, & quoſdam alios. Vide ipſum Roſignolum, & Lugonem ad longum noſtram concluſionem propugnantes.

24 Qui ſcientia privata ſcit valorem Monetæ eſſe brevi minuendum, ſeu Monetam eſſe prohibendam, poteſt ipſam expendere ſecundum valorem præſentem, quia valor juſtus eſt valor publice currens ſecundum communem exiſtimationem, vel ſecundum taxationem Legis, & non ſecundum privatam cognitionem, ſeu
25 exiſtimationem. *Communis*. Dicitur autem notanter *ſcientia privata*, quia Communis Doctorum cum Cardinali de Lugo *tom.* 2. *diſp.* 26. *n.* 140. tenet non excuſari Magiſtratus ipſos, qui ex induſtria Legis promulgationem differunt, ut interim ſuas Monetas majori valore expendat. Vide *verb. Emptio art.* 2. *n.* 18.

26 Monetam falſam, v. g. ſtanneam, aut plumbeam pro argentea ſcienter expendentes, non obſtante, quod ab aliis acceperit, & deceptus fuerit, peccat graviter, tenetur ad reſtitutionem ei, qui læſus fuit, & ut reus falſi criminis circa Monetas poteſt puniri. Colligitur ex *l.* 1. *§. final. ff. Ad Leg. Corneliam, de falſis, & ex l. Cornelia* 9. *ff. eod.* & docent. Jul. Clarus *lib.* 5. *ſentent. §. Falſum num.* 38. Covarruv. *de Collat. veterum Numiſmat. cap.* 8. *num.* 4. Molina *tract.* 2. *diſp.* 702. *num.* 9. Silveſter *verb. Falſarius quæſt.* 6. Navarr. *c.* 16. *num.* 167. Tholoſan. *lib.* 36. *Syntag. cap.* 3. Layman. *lib.* 3. *tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 5. *n.* 5. *&* alii paſſim.

27 Qui bona fide Monetam falſam ab alio accepit, & bona etiam fide, ſeu ignoranter eam expendit, poſtea comperta veritate tenetur ad reſtitutionem ei, qui læſus fuit; Molina *cit. diſp.* 702. *ad finem*, Petrus Navarr. *l.* 3. *de reſtit. cap.* 1. *num.* 312. Navarr. *in Manual. cap.* 17. *num.* 167. Layman *loc. cit. num.* 5. & alii. Et conſentit Lugo *tom.* 2. *diſp.* 28. *ſect.* 2. *num.* 6. ubi recte cum diſtinctione reſpondens dicit, eum, qui bona fide Monetam falſam expendit, non factus ea de cauſa locupletior, tunc ſolum teneri ad reſtituendum, quando is, cui ipſe pecuniam illam ſolvit, paſſus eſt ea de cauſa detrimentum aliquod. Si autem nullum detrimentum paſſus eſt, quia ipſe etiam bona fide eam expendit, & ſolvit perſonis ignotis, quibus reſtituere non tenetur, quia neſcit, an ipſæ etiam detrimentum paſſæ ſint; liber etiam ille primus erit ab onere reſtituendi; Vide verb. *Emptio art.* 2. *a num.* 1. *ad n.* 9.

Monetam falſam fabricantes, veram tondentes, 28
radentes, vel minuentes falſi crimen committunt, & ſunt Rei læſæ Majeſtatis ſub pœna ultimi ſupplicii, confiſcationis bonorum, & Feudorum, infamiæ, & privationis omnium Dignitatum; *l.* 2. *Cod. de falſ. Monet.* ibi: *Cujus obnoxii crimen læſæ Majeſtatis committunt*, & concordant *l.* 1. *&* 3. *Cod. & l. Quicumque ff. Ad Leg. Corneliam, de falſar.* cum ſimilibus, & tenent Doctores communiter.

Monetas aureas, & argenteas tondentes, 29
tam in Urbe, quam in toto Statu Eccleſiaſtico incurrunt pœnam ultimi ſupplicii. S. Pius V.
Conſtitut. 3. incip. *Cum nihil magis*. Quam 30
conſtitutionem approbat, confirmat, & innovat Urbanus VIII. & ad omnes, & ſingulas perſonas Eccleſiaſticas etiam quomodolibet exemptas, cujuſvis Ordinis, Societatis, Inſtituti, nec non Militiarum quarumcumque etiam Hoſpitalis S. Joannis Hieroſolymitani Regulares, in omnibus, & ſingulis Provinciis, Regnis, Civitatibus, Terris, Oppidis, Caſtris, & locis in Italia dumtaxat exiſtentibus, qui aureas, vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel alias adulterare, ſeu etiam quomodolibet adulteratas ſcienter erogare, aut expouere præſumpſerint, extendit, & ampliat, ac vult ut culpabiles in præmiſſis reperti, prævia degradatione, Curiæ Sæculari puniendi tradantur. Urbanus VIII. Conſtitut. 75. incipient. *In ſuprema*.

Pecunias autem adulteratas ſcienter detinen- 31
tes, ſeu de loco ad locum tranſportantes, aut materiam, inſtrumenta, ſive opem ad præmiſſa præſtantes incurrunt pœnam Triremium per decennium. Urban. VIII. in d. Conſtitutione incip. *In ſuprema*.

Cognitio hujuſmodi cauſarum in Provinciis 32

Sedi Apoſtolicæ ſubjectis ſpectat ad S. R. E. Cardinales ibidem Legatos: In aliis vero Provinciis Italiæ ſpectat ad locorum Ordinarios, etiam quoad Regulares privative quoad omnes, etiam Superiores ipſorum Religioſorum, ipſis Superioribus penitus excluſis. Urban. VIII. in d. Conſtitut. incip. *In ſuprema* §. 6.

33 Monetarii gaudent Immunitate Eccleſiaſtica; ſed contra Eccleſiaſticos complices in hoc delicto procedendum eſt juxta formam dictæ Conſtitutionis a Sanctiſſimo editæ anno 1627. *Sacra Congregatio Immunitat. In Oppiden. 16. Januarii 1635. libr. 2. decretal. Paul. pag.* 214.

34 Attendenda tamen eſt noviſſima diſpoſitio Benedicti XIII. in Conſtitut. incip. *Ex quo* edita 1725. ſexto Idus Junii, ubi ſic expreſſe habet: *Excludimus pariter, repellimus, atque privamus ejuſdem Immunitatis Privilegio .... conflantes, adulterantes, vel tondentes quaſcumque monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exterorum, quotieſcumque in loco, aut Provincia, ubi crimen admittitur, liberum habeant uſum, & commercium, vel ipſas Monetas conflatas, adulteratas, aut detonſas ſcienter ita expendere, & erogare præſumentes, ut fraudis conſcii, atque participes cenſeri poſſint.*

35 Cognitio cauſæ Sacerdotis Monetarii ſpectat ad Eminentiſſimum Legatum privative quoad Ordinarium juxta diſpoſitionem dictæ Bullæ F. R. Urbani VIII. *Sacra Congreg. Immunit. in Bononien. 6. Septembr. 1672. lib. 1. decret. Altov. pag.* 729.

36 Vigore ejuſdem Bullæ cognitio cauſæ fabricationis falſæ Monetæ contra Clericum ſpectat ad Curiam Epiſcopalem. *Eadem Sac. Congr. Immun. in Eugubina 16. Febr. 1631. lib. 2. decret. Paul. pag.* 96.

37 Verum aliquando contra Eccleſiaſticos fabricatores falſæ Monetæ datur facultas Gubernatori procedendi etiam per alium, modo ſit Clericus. *Ead. Sacra Congreg. Immunitat: in Beneventana 26. April. 1677. lib. 2. decret. Altov. pag.* 1373.

38 Conceditur, mandante Sanctiſſimo facultas Eminentiſſimo Legato extrahendi & retinendi prætenſos Monetarios, ac conficiendi Proceſſum, quem ad Sac. Congreg. tranſmittat. *Ead. Sac. Congreg. Immunit. in Bononien. 30. Aprilis 1672. lib. 1. decret: Alt. pag.* 683.

39 Monetarius, in cujus domo repertum fuit Breve Sanctiſſimi, & Sigillum, utrumque ex probabilibus indiciis falſum, mandante Sanctiſſimo, extrahitur a quocumque loco immuni per D. Nuncium. *Ead. Sac. Congreg. Imm. in Neapolitana 29. Decemb. 1668. lib. 1. decret. Alt. pag.* 303.

Monetarius ad preces M. Ducis ex gratia ſpeciali Sanctiſſimi extrahitur ad formam Bullæ, & retinetur in carceribus Eccleſiaſticis uſque ad novum ordinem, quamvis caſus non ſit de exceptis. *Ead. Sac. Congreg. Imm. in Piſana 7. April. 1668. lib. 1. decret. Alt. pagin. 214. in Florentina 9. Februar. 1669. d. lib. pag.* 314. Attendenda tamen nunc dicta Bulla Benedicti XIII. 40

Ad inſtantiam Regiorum datur facultas Epiſcopis Status Mediolanen. inquirendi in locis immunibus, & extrahendi Monetas adulteratas, & tonſas, ac etiam inſtrumenta ad hunc uſum; Quo vero ad Monetarios, & Tonſores conceditur Em. Archiepiſcopo Mediol. facultas ad triennium illos extrahendi, & retinendi in carceribus Eccleſ. vel ad tutam cuſtodiam in Laicalibus nomine Sac. Congregat. & conficiendi proceſſum ad effectum tranſmittendi, ac etiam communicandi aliis Epiſcopis facultatem tantum extrahendi, & cuſtodiendi ipſos Reos. *Eadem Sacr. Congregat. Immunit. in Mediolanen. 6. Julii 1677. lib. 2. decret. Altov. pag.* 1411. 41

Datur facultas Epiſcopo procedendi contra Monetarios extractos ab Eccleſia ad rigoroſum examen, attentis enormitate, & frequentia horum delictorum. *Ead. Sac. Cong. Immun. in Lycien. 26. Julii 1667. lib. 1. decret. Al. pag.* 138. 42

Conceditur facultas, annuente Sanctiſſimo, Vicario Generali conſignandi inſtrumenta extracta ab Eccleſia, quibus Monetarius utebatur ad cudendos nummos, & etiam nummos ipſos, ſi adſint, facta proteſtatione, ut dicta Curia procedat in cauſa citra pœnam ſanguinis. *Ead. Sac. Congreg. Immunit. in Mediol. 16. Febr. 1679. lib. 2. decret. Altov. pag.* 1712. 43

Annuente Sanctiſſimo datur D. Nuncio Apoſtolico facultas reſtituendi, ſeu conſignandi Judicibus Laicis Monetas falſas repertas apud Fratrem N. Mendicantem tentum in carceribus Nunciaturæ, poſtquam eiſdem uſus fuerit pro omni eo, quod attinet ad ſuum Tribunal cum ſolita præſervatione. *Eadem Sacra Congr. Immunitat. in Neapolitana 10. April. 1664. lib. 1. Decret. Vall. pag.* 155. Quo ad omnia ſupradicta attendenda eſt nunc dicta Bulla Benedicti XIII. incip. *Ex quo*. 44

Conceditur facultas in forma Commiſſaria, annuente Sanctiſſimo, Inquiſitori, & Epiſcopo Melevitano, ut pro extinctione Monetæ ex ære fabricatæ contribuant Eccleſiaſtici tam Sæ- 45

cula.

culares, quam Regulares una cum Laicis in ſumma ſcutorum 135. mille pro rata quorumcumque bonorum, rerum, & effectuum per eoſdem Commiſſarios declaranda, ita tamen, ut creditum etiam Relig. Hieroſolymitanæ ad dictam Summam aſcendens remaneat extinctum, & reſiduum ejuſdem monetæ ex ære fabricatæ infra biennium amota omni dilatione etiam extinguatur. *Ead. Sacra Congreg. Immunit. in Melevitana* 10. *Novembr.* 1649. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 64.

46 Taxæ Edicto Regio impoſitæ ex cauſa Monetæ novæ non comprehendunt Eccleſiaſticos, & injungitur D. Nuncio, ut tueatur Immunitatem Eccleſiaſticam. *Eadem Sacra Congreg. Immunit. in Aprutina* 1. *Aprilis* 1695. *lib.* 1. *decret. Vall. pag.* 180.

47 Ad inſtantiam Regis Catholici Sacr. Congr. Immunitat. ex placito Sanctiſſimi concedit approbationem donativi extraordinarii Eccleſiaſticorum in Regno Siciliæ, dummodo erogetur in cauſa monetæ novæ. *In una Regni Siciliæ, ſeu Panorm.* 16. *Septemb.* 1698. *lib.* 2. *decret. Vall. pag.* 176.

48 Monetas aureas tondentes ultimi ſupplicii pœna plectuntur. Benedict. XIV. Conſtitut.
49 incip. *Ad curam* §. 2. Pœnam hanc ad tondentes monetas argenteas ampliavit S. Pius V. Pontifex in Conſtitut. incip. *Cum nil magis*.
50 Idem *ibid.* §. 2. Urbanus autem VIII. in Conſtitut. incip. *In ſupremæ*, hujuſmodi pœnali ſanctioni obnoxios fecit Eccleſiaſticos quoſcumque tam Sæculares quam Regulares infra Italiam, & Inſulas adjacentes. Idem *ibid.* §. 3.

Additiones ex aliena manu.

51 De mutatione Monetæ inter diem contracti debiti, ac ſolutionis, gravis præſertim in mutuo controverſia eſt, cui nocere ea debeat, creditori ne, an debitori? Plures ſane hac de quæſtione ſcripſere, ſed qui eos legit, vix aſſequi poteſt quid ſibi velint.

52 Priuſquam vero propius ad rem veniamus, nonnulla præmittenda ſunt. Notandum primo eſt, mutari internam nummorum bonitatem, quoties ipſa proba numorum materia in nummis recentioribus minori invenitur pondere, ſeu quantitate, quam in vetuſtioribus, dum poſteriores eandem puritatem bonitatemque habent, ſed levioris ponderis: vel idem cum prioribus pondus habent, ſed plus inferioris metalli ſingulis mixtum eſt.

53 Notandum ſecundo eſt, externam nummorum bonitatem conſiſtere in valore, qui imponitur publica auctoritate materiæ publice ſignatæ ea mente, ut perpetuus ſtabiliſque ſit. Quo fit, 54
ut uſum, dominiumque pecunia non tam ex ſubſtantia, quam quantitate præbere intelligatur, immo non amplius corpus, & æſtimatio illa publica deinceps ſpectanda ſit, per quam pecuniæ corpora ſemel æſtimata omnem in poſterum aliam reſpuunt privatam æſtimationem, omniaque æſtimant.

Notandum tertio, mutari aliquando exter- 55
num valorem ipſius materiæ, ſcilicet auri argentique, per uſum, atque commercia hominum aucto rudis auri, aut argenti pretio, & ita quidem ut pari proportioni non ſurgat æſtimatio utriuſque metalli, ex quo nummus conſtat, ſed magis auri, quam argenti, aut viceverſa. Ex quo neceſſario augenda deinde 56
quoque eſt publica æſtimatio nummorum jam cuſorum, & cudendorum, etſi materia eorum neque melior, neque major ſit.

Notandum ultimo, ita plerumque in Rebuſ- 57
publicis aut Regnis bene conſtitutis externum valorem nummis auctoritate publica ſolvere, atque etiam oportere imponi, ut cum intrinſeca materiæ bonitate conveniat, eique reſpondeat.

Hiſce notatis, ſentio bonitatem internam 58
& externam nummorum mutatam, ipſamque etiam mutationem valoris metalli ſeu materiæ, quæ mutationibus ſuperioribus præbere ſolet occaſionem, cedere lucro, & damno debitoris maxime mutuatarii obligati ad pecuniam reddendam; Confer Neoſtad. *Cur. Holland. deciſ.* 37. *per tot.* & Chriſtin. *Belgicar. deciſion. volum.* 3. *deciſ.* 1. *num.* 1.

Et ratio eſt, quia ut notatum eſt, pecunia 59
qua talis uſum, dominiumque non tam ex ſubſtantia, quam quantitate præbet, quæ quantitas ita auctoritate publica definitur, ut illa ſola, & nulla alia ſpectari debeat in expendendo, & in commercio inter homines.

Patet hinc errare eos, qui aſſerunt mutata 60
intrinſeca materiæ bonitate, tempus contractus: mutata vero extrinſeca bonitate, id eſt valore impoſito, tempus ſolutionis attendendum eſſe in ſolutione facienda.

Declara tamen, ita procedere quæ diximus, 61
ſi nulla ex parte debitoris, vel creditoris mora interceſſerit; Neoſtad. *dict. deciſ. Cur. Holland.* 37. Coren. *obſervat.* 16. *per tot.*

Tum declara procedere, niſi pactum ſit de 62
ſolvenda certa moneta in ſpecie; Grot. *Manuduct. ad Juriſprud. Holland. l.* 3. *cap.* 10. *num.* 18. & *ſeq.* Waſſenaar *Pract. Judicial. c.* 11. *n.* 103.

MO-

MONIALES.

ARTICULUS I.

Moniales quoad ea, quæ concernunt Puellarum educationem, Novitiatum, & Profeſſionem.

1 PUellæ educationis gratia recipi poſſunt in Monaſteriis Monialium, ut pluries decrevit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* & ſignantur *in Hieracenſi* 31. *Auguſti* 1575. ubi illius Epiſcopo reſcripſit expreſſe quod: *Nullo concilii Decreto prohibetur, quominus puellæ in Monaſteriis Monialium educentur*; & patet ex quotidiana praxi ejuſdem Sacræ Congregationis concedentis in dies facultates pro puellis inibi educandis.

2 Plures tamen requiruntur conditiones, ut puellæ inibi educandæ recipiantur: Prima conditio igitur eſt, quod Monaſterium ad educationem puellas recipere conſueverit, ut pluries decrevit *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul.* & *ſignanter in Parmen.* 37. *Octobris* 1603. &
3 *in Derton.* 27 *Maii* 1607. Monaſterium autem dicitur ſolitum puellas ad educationem recipere, quando alias in educationem tenuit, licet forte modo nullam educandam habeat. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Eugu-*
4 *bina* 18. *Martii* 1603. Non poſſunt tamen recipi educandæ in Monaſteriis Convertitarum, ut expreſſe prohibuit *Sacra Congr. Epiſc. &*
5 *Regular.* 12. *Maii* 1619. Neque in illis Monaſteriis, in quibus viget prohibitio admittendi puellas ad habitum, quia inibi cenſetur etiam prohibitum eas admittere ad educationem, ut reſpondit *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Camerin.* 28. *Martii* 1588. & *in Neapolitana* 30. *Sept.* 1695.

6 Secunda conditio eſt, quod puellæ intra Monaſterium habitent in loco ſeparato, tam a Dormitorio Monialium, & Novitiarum, quam a loco, in quo ipſæ Moniales ſolent vacare operibus manualibus, & hoc eſt adeo neceſſarium, ut Monaſteria non habentia loca propria deſtinata ad uſum puellarum ibi educandarum, non poſſint hujuſmodi puellas recipere in educationem, ut pluries decrevit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* & ſignanter *in Novarien.* 2. *Junii* 1595. *in Dertonen.* 27. *Maii in S. Severin.* 15. *Januarii* 1615. *in Campan.* 7. *Junii* 1619. *in Neapolitana* 11. *Dec.* 1648. Unde ad hoc jubetur Monaſterium viſitari. *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. in Lauretana* 16. *Auguſti* 1602.

Tertia conditio eſt, quod puellæ educandæ non recipiantur in Monaſteriis, niſi de expreſſa licentia Sacræ Congreg. ut pluries decrevit *Eadem Sac. Cong. Epiſcop.* & ſignanter *in Hieracen.* 31. *Auguſti* 1575. *in Viterb.* 17. *Aprilis* 1602. *in Volaterrana* 1. *Septembris* 1603. Et hoc ſub pœna violatæ clauſuræ. *Ead.* 9
Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. in Neapolitana 7. *Febr.* 1747. & 1. *Julii* 1650. Unde ſi reperiatur alicubi introducta aliqua puella educationis gratia abſque licentia Sacræ Congregationis, Superior, aut Epiſcopus, qui id permiſerit, eſſet incurſus Excommunicationem, prout Archiepiſcopum Pragenſem monuit *Sac. Cong. Epiſc. & Regul.* 9. *Auguſti* 1594. apud Monacell. *in formul. Legal. part.* 1. *tit.* 11.
formul. 11. *n.* 17. Licentia recipiendi in edu- 10
cationem non conceditur Monialibus particularibus, ſed ſolum Monaſterio in communi. *Ead. Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Caſalen.* 18. *Novemb.* 1611. & *in Placentina* 28.
Febr. 1514. Ordinarius non poteſt hujuſmodi 11
licentiam concedere. *Ead. Sac. Cong. in Auximana* 13. *Novembr.* 1589. & *in Aſtenſi* 18.
Decemb. ejuſdem anni. Non obſtante contraria 12
conſuetudine. *Ead. Sac. Congreg. Epiſcop. in*
Lauden. 20. *Novembris* 1626. Obtenta licentia 13
Sacræ Congreg. Epiſcop. & Regul. præſentanda eſt ei, cui directa fuerit, nec non in propriæ Cancellariæ Regiſtris recondenda, alias invalida redderetur, ut declaravit *Ead. Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Dertonen.* 27.
Maii 1607. In Monaſteriis Regularibus ſubje- 14
ctis, obtenta licentia Sacræ Congreg. recipi, & admitti poſſunt educandæ abſque conſenſu Epiſcopi, & ſola licentia Superioris Regularis. *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Cremon. Terræ Soncini* 1. *Septem.* 1690. licet aliquando Sacra Congregatio etiam in Monaſteriis Regularibus ſubjectis executionem licentiæ Epiſcopo ſoleat committere. Sic expreſſe habetur apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 11. *form.* 11. *num.* 16. quæ licentiæ executio, ſi expreſſe ſit commiſſa Epiſcopo, eſt ei pro executione præſentanda, juxta decretum *num. antecedenti* relatum. Atque hic occurrunt attendenda ſequentia. Cum Archiepiſcopus Taurinenſis contenderet, ſine ſui particulari & expreſſa facultate non licere Monialibus exemptis Saviliani & curæ Regular. Obſervant. ſubjectis, cogere Capitulum pro admittenda ad Habitum,

tum, vel Profeſſionem aliqua adoleſcentula, acta fuit cauſa coram Cong. Epiſcopor. & Regular. a qua emanavit ſequens.

DECRETUM.

Sacra Congreg. Eminentiſs. & Reverendiſs. S. R. E. Cardinalium negotiis & conſultationibus Epiſcoporum & Regular. præpoſita, mature perpenſis omnibus rationibus allatis, referente Eminentiſs. Card. Gotti Ponente, cenſuit reſcribendum, prout præſentis decreti tenore benigne reſcripſit, Pro convocatione Capituli ad effectum acceptandi educandas in Monaſteriis exemptis, non requiri licentiam Archiepiſcopi, ſed Abbatiſſam teneri eidem tranſmittere copiam authenticam reſolutionis dicti Capituli ad effectum judicandi de ejuſdem validitate.

Datum Romæ 1. Decemb. 1741.

I. Card. Firrao.

C. *Archiepiſcopus Damiatæ Secret.*

15 Quarta conditio eſt, quod puellæ recipiantur de conſenſu Superioris, & Monialium per ſecreta ſuffragia. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Derton. 27. Maii 1607. & in Amelin. 4.*
16 *Januar.* 1608. Qui conſenſus Monialium debet eſſe majoris partis, non obſtante contrario abuſu. *Ead. Sac. Cong. Epiſcop. in Aſſiſien. 29. April. 1603. in Camerinen. 4. Januar. 1608. in Atrebaten. 30. Sept. 1616.* Dum Superior Re-
17 gularis recipit Monialium ſuffragia pro admittenda educanda in Monaſteriis ſibi ſubjectis, cum eo non aſſiſtit Vicarius Generalis, nec alius ab eodem, ſeu ab Epiſcopo deputatus, prout Sac. Cong. Epiſcop. reſcripſit Epiſcopo Cremonen. ut infra.

Riferito in Sacra Congregazione dal Cardinal Caraffa quanto V. S. ha rappreſentato con ſua lettera in ordine al dubbio propoſto dal Prior del Convento dell' Ordine de' Predicatori di Soncino di coteſta Dioceſi, ſe nell' accettazione dell' educande nel Monaſterio delle Monache di S. Paulo di detto Luogo ſoggette al ſuo Ordine poſſa intervenire alla ballottazione, che ſi fa dalle Monache, il ſuo Vicario Generale, o altra perſona da deputarſi da lei. Queſti Eminentiſſimi miei Signori hanno riſoluto, che non abbia potuto, nè poſſa intervenirci. Glielo ſignifico, ed il Signor Iddio la proſperi. Roma 15. Settembre 1690. *Ex Regiſtro autographo Sac. Congreg.*

Et jam *in una Comenſi Dominicanorum 14. Martii 1652. Ead. Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* decreverat, quod *Scrutinium, & conſenſus Capitularis dependet a Monialium arbitrio, nec ad hoc egent licentia Ordinarii*, apud Nicol. *in floſculis verb. Educatio, n.* 10.

Quinta conditio eſt, quod puellæ non ſint 18
ſupra numerum Monaſterio præfixum. *Ead. S. Cong. Epiſc. & Regul. in Derton. 27. Maii* 1607. Non eſt tamen prohibitum, quod in 19
eod. Monaſterio recipiantur educandæ plures Sorores, quam duæ. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Iſernienſi 11. Januarii 1622. & in Panormitana 6. Maii* 1623. Numerus educanda- 20
rum ita præfigi debet, ut quælibet ſuum Lectum ſeparatum habeat. *Ead. Sac. Cong. Epiſc. in Comen. 16. Martii* 1593.

Sexta conditio eſt, quod puella educanda 21
recipiatur ſola ſine ancilla. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Neapolitana 12. Martii* 1619. apud Barboſam *Juris Eccleſ. univerſ. cap. 44. n.* 55. ubi refert, quod Chryſoſtoma Caracciola in Monaſterio Domnæ Reginæ educationis cauſa degens ancillam ad ejus ſervitia introducendam petiit a Sacra Congregatione ſibi concedi. Et Sacra Congregatio reſpondit, *quod non datur ancilla pro educandis*, & ſic jam decreverat *in Hieracenſi 31. Auguſti* 1575.

Septima conditio eſt, quod puellæ educan- 22
dæ utantur veſtitu, qui virginali modeſtiæ, & pudicitiæ convenit, ut ſæpius decrevit *Ead. Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* & ſignanter *in d. Hieracenſi 31. Auguſti 1575. & in Dertonenſi 27. Maii* 1607. Unde S. Carolus Borromæus *in ſuis Conſtitutionibus Synodalibus lib. 6. §. De puellis ſæcularibus n.* 4. expreſſe ſtatuit, *quod dictæ puellæ nigri tantummodo, aut fuſci, aut albi coloris veſtes non ſericas adhibeant, & nullo prætextu exquiſito utantur ornatu, nec concinnatæ incedant, neque inaures, neque monilia, aut ejus generis inanes delicias ferant.*

Octava conditio eſt, quod puella educanda 23
ſeptimum expleverit annum, nec ſit major vigintiquinque annis. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in d. Dertonenſi 27. Maii* 1607. Puellæ enim, 24
quæ compleverunt 25. annum debent a Clauſura dimitti. *Ead. Sac. Cong. in Dertonenſi, & in Panormitana 19. Octobris* 1582. Niſi proro- 25
gationem obtineant a Sacra Congregatione. *Ead. Sac. Cong. in Ariminen. 14. Januar.* 1650. Si autem aliqua completis annis 25. ſine ob- 26
tenta prorogatione, non ſtatim egrediatur, non afficitur Excommunicatione, ſicuti nec Abbatiſſa, vel Prioriſſa Monialium illam retinentes, quia non eſt illicite ingreſſa, nec Sa-

cra

ra Congregatio etiam Excommunicationem apponit. Urbes tamen [illegible] Ordinarius [illegible] terminum ad [illegible] egredientes a Monasterio, ut ad [illegible] Regulares suspendantur, ut decrevisse Sacram Congregationem [illegible] Franciscus Leo in Theſaur. For. Eccl. part. 12 c. 16 n. 54. Barboſa de Offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 102. n. 64. Compend. in decret. Jur. Canon. [illegible] 12 cap. 18. n. 26. Tamburin. de Jur. Abbatiſſ. diſp. 18. q. 2. [illegible] & 2. [illegible].

27 Nona conditio eſt, quod puellæ ſic [illegible] a Monaſterio non egrediantur, ſed ad [illegible] Monialium teneantur, & ſemel egreſſæ, ad illud Monaſterium redire non permittantur abſque Sacræ Congreg. licentia cum egreſſus hujuſmodi expreſſionem, nisi habitum Regularem ſuſcipiendi animo illuc reverſuræ, ut expreſſe decrevit Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in [illegible] 27.

28 Maii 1607. Ipſæ tamen puellæ egredientes abſque Superiorum licentia non incurrunt Excommunicationem violatæ clauſuræ. Ita Lugo, & Gibalin. [illegible], & ſecuti a D. Cajetano de Alexandria in Confeſſario Monialium cap. 7. §. 8. qu. 5. Pellizar. in de Monialibus cap. 5. ſect. 4. quæſt. 9. n. 187. & [illegible], qui tamen [illegible] de excommunicatione Papali; ſecus de impoſita ab Epiſcopo, in quam profecto incidunt, ſi exeant abſque licentia; in hoc ſenſu, ut advertit Clericatus de Sacrament. Euchariſt. deciſ. 18. num. 25. & D. Cajetanus de Alexandria loc. cit. intelligendi ſunt Pellizarius, & Tamburinus loc. cit. n. 14. dicentes, prædictas puellas egredientes ſine licentia e Monaſterio incurrere Excommunicationem, etiamſi exeant animo non amplius revertendi: Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia Jura indicentia Clauſuram ſub Excommunicatione loquuntur ſolum de Monialibus tacite, aut expreſſe Profeſſis, adeo ut Navarr. Azorius, Zerola, Sanchez, & alii, quos citat, & ſequitur Tambur. ipſe diſp. 18. q. 6. n. 1. dicunt, [illegible] tamen Excommunicationem non incurrunt Novitiæ egredientes e Monaſterio ſine licentia Superioris, ergo a fortiori eam non incurrunt puellæ educandæ; ubi enim agitur de obligatione imponenda ſtricta debet fieri interpretatio, c. 1. de jurejur. in 6. c. Odia 16. & c. In pœnis 49. de Reg. Juris in 6.

29 Decima conditio eſt, quod quolibet ſemeſtri pro dictis puellis alimenta in pecunia anticipate ſolvantur: Immo pro tali ſolutione debet idoneus Fidejuſſor conſtitui: Nec permittendum eſt, quod parentes earum ipſi tranſeuntes [illegible]. Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in [illegible] 27. Maii 1607.

Educandæ [illegible] cum [illegible] loqui [illegible] circa Clauſuram, in [illegible] amplius non redeant ſine licentia Sanctæ Sedis. Sacr. Cong. Epiſc. & Regul. in [illegible] 15. Febr. 1595. Immo Ordinarius [illegible] debet [illegible], quæ educandæ [illegible] Sponſalia, eam [illegible] a Clauſura dimittere. Ead. Sacr. Congreg. Epiſc. in [illegible] 12. Jan. 15[illegible]. & in [illegible] 9. [illegible] 1625. Si Sponſus de licentia Sacræ Congregationis in clauſura degentem Sponſam videre abſque ejuſdem Sacræ Congregationis facultate [illegible] conceſſerit, & multo magis ſi poſteus Sponſus circa Monaſterium curret, ut ſunt, ipſa Sponſa debet a Clauſura dimitti. Eadem Sacr. Cong. Epiſcop. in Neapolitana 25. Feb. 1596. & 25. Apr. 1627. in Pat[illegible]. 15. Decemb. 1604. in Placentina 27. Martii 1620. Abbatiſſa, quæ Sponſalium inſtrumentum cum educanda fieri permittit ad Crates, deponitur ab Officio, voceque activa, & paſſiva privatur. Eadem Sacra Congreg. Epiſcop. in Aſſiſien. 20. Sept. 1599.

Educandis nubere volentibus liber exitus permitti debet. Ead. Sacr. Congreg. Epiſcop. in Bononien. 29. Novemb. 1600. Ordinarius non debet abſque cauſa relevanti præcipere educandæ, ne contrahat Matrimonium ſine ſua licentia. Ead. Sacr. Congreg. Epiſcop. in Neapolitana 15. April. 1633. Matrimonium contractum a puella educanda ad Crates Monaſterii coram teſtibus, & Parocho Eccleſiæ Parochialis, intra cujus limites ſitum eſt Monaſterium, validum eſt etiamſi Parochus fuerit alio prætextu vocatus, niſi aliud obſtet. Sacr. Congreg. Concilii in Turritana 19. Decemb. 1648. lib. 18. decret. pag. 563.

Educandæ dimitti debent, ſi ſine facultate ſpeciali receptæ ſint ante ſeptimum annum completum, vel ſi compleverunt annum 25. ut ſæpius decrevit Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regul. & ſignanter in Dertonen. 27. Maii 1607. & in Campanien. 11. Decemb. 1648. Neque in hoc diſpenſare poſſunt Ordinarii, quia inferior (ut eſt Ordinarius reſpectu Sacræ Congreg.) nullam habet poteſtatem in Legem Superioris, cap. Inferior 4. diſtinct. 21. cap. Cum inferior 16. de majorit. & obedient. & Clementin. Ne Romani, de election. Item dimitti debent educandæ, quæ non ſolvunt alimenta. Ead. Sacra Congreg. Epiſcop. 11. Decembr. 1648. Item dimitti debent, ſi detegantur energumenæ. Eadem Sac. Congreg. Epiſcop. in

41 *in Ferrarien.* 12. *Januarii* 1612. Item dimitti
debent, ſi detegantur gravidæ, & multo ma-
gis ſi pariant. *Ead. Sac. Cong. Epiſcopor. in*
Mediolan. 10. *Februarii* 1651.

42 Puellæ, quæ compleverunt annum 25. ne-
queunt recipi educandæ in Monaſteriis Monia-
lium, ut ſæpius decrevit *Sac. Congreg. Epiſc.*
& Regul. & ſignanter *in Ferrarien.* 3. *Julii*
1595. *in Foroſempron.* 20. *Septemb.* 1604. *in*
43 *Derton.* 27. *Maii* 1607. Niſi raro ad annum
propter cauſas urgentes, & de licentia Sacræ
Congregationis. *Ead. Sacr. Congreg. Epiſcop.*
44 *in Ariminen*: 14. *Octobris* 1598. Modo ultra
alimenta donent aliquid Monaſterio. *Ead. Sa-*
cra Congregat. in Parmen. 17. *Aprilis* 1602.
45 Niſi quando recipiuntur ad probandum inſti-
tutum. *Ead. Sac. Cong. in Brixien.* 4. *Martii*
1603.

46 Mulieres nuptæ nequeunt recipi in Mona-
ſteriis Monialium de licentia Ordinarii: Im-
mo Sacra Congregatio rejecit petitionem cu-
juſdam Comitiſſæ, quæ propter quamdam in-
firmitatem a ſuo marito ſeparari cupiebat, &
cum tribus filiabus ingredi quoddam Mona-
ſterium Monialium: Sic referunt Barboſa *de*
Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. *allegat.* 102.
num. 66. Miranda *de Sacris Monialibus quæſt.*
2. *art.* 6. *concluſ. unic.* Tambur. *de Jure Abba-*
47 *tiſſar. diſp.* 24. *quæſt.* 14. *num.* 1. & alii. Illæ
autem, quæ ſunt in diſcordia cum Maritis,
& eorum ſævitiam timent, ſi extra culpam
ſint, debent, ſi ſint in Monaſteriis, tolerari;
In poſterum vero hujuſmodi mulieres non poſ-
ſunt recipi etiam cum licentia Epiſcopi. Ita
referunt deciſum Campanil. *in diverſ. Juris*
Canon. rubr. 12. *cap.* 16. *num.* 30. Zerola *in*
praxi Epiſcop. part. 1. *verb. Monialis* §. 12.
Tamburin. *loc. cit. num.* 1. Bonacina *de Clau-*
ſura quæſt. 4. *punct.* 3. *n.* 17. Barboſa *alleg.*
102. *n.* 66. & alii.

48 Mulieri, quæ in ſuſpicionem venit Mari-
to, & timet ob id, ne ab eo ipſi vis aliqua
inferatur, permitti debet, ut poſſit ingredi
Monaſterium Monialium, dummodo Conſtitu-
tiones Monaſterii non repugnent, & accedat
conſenſus Superiorum, Abbatiſſæ, & Monia-
lium, & ceſſante cauſa ingreſſus, debet inde
exire, & ſi ſemel exierit, nunquam poſtea
poterit in idem Monaſterium ingredi; dum
autem non exit, & moratur intra clauſtra,
tenetur, ſicuti & aliæ Moniales, ad Clauſu-
ram, & ſtare ſine ancillis, & ſervare alias
conditiones ſupra adductas pro educandis. Sic
deciſum fuiſſe referunt Campanil. *loc. cit. num.*
31. Zerola *loc. cit.* §. 12. Tamb. *loc. cit. n.* 2.
Barboſa *loc. cit. n.* 66. Joann. de la Cruz *de*
ſtat. Rel. lib. 1. *cap.* 5. *dub.* 2. *concl.* 3. & alii.

Viduæ, quæ honeſtatis cauſa ſe in Mona- 49
ſteria Monialium contulerunt, dummodo ſint
bonæ exiſtimationis, & famæ, tolerari debent,
quatenus Legibus Monialium pareant; De ce-
tero tamen non ſunt recipiendæ, niſi Monia-
les fieri vellent. Sic deciſum fuiſſe a Sacra
Congregatione referunt Miranda *loc. cit. art.*
6. *concluſ. unic.* Homobonus *de bonis in exa-*
min. Eccleſiaſt. tract. 9 *quæſt.* 32. Campanil.
loc. cit. num. 30. *&* 31. Lezana *in ſumma qq.*
Regul. cap. 25. *num.* 28. *&* Tambur. *loc. cit.*
num. 3. Nav. *in Lucerna Regul. verb. Educatio*
n. 13. Barboſa *cit. allegat.* 102. *num.* 67. reſol-
ventes nec poſſe Epiſcopum dare licentiam Vi-
duæ ingredi volenti, atque in habitu Laicali
permanere, etiamſi toto tempore vitæ ſuæ il-
lic degere, nec amplius inde exire vellet, quia
in iſtis nulla adeſt neceſſitas.

Famulæ, ſeu ancillæ ſæculares de licentia 50
Superiorum poſſunt introduci in Monaſteriis
Monialium cauſa inſerviendi domeſticis ſervi-
tiis, & infirmis Monialibus, ſi deficiant con-
verſæ, aut ſint infirmæ, dummodo ſint mori-
geratæ, & ſint in obſequium totius Monaſte-
rii, ſeu omnium Monialium, & a Monaſte-
rio non egrediantur, quamvis adeſſet conſue-
tudo exeundi pro libito ſuo. Sic decreviſſe
Sacram Congregationem Cardinalium *in una*
Abulenſi referunt Barboſa *cit. allegat.* 102. *num.*
60. Tamburin. *diſp.* 24. *quæſt.* 16. *num.* 3. Qui
inſuper referunt ſic conceſſiſſe Paulum III. de
anno 1536. & S. Pium V. 27. Septemb. 1569.
ad petitionem Commiſſarii Fratrum Minorum
de Obſervantia in Curia Romana tunc exi-
ſtentis. Extra tamen caſum dictæ, & ſimilis 51
neceſſitatis non poſſunt introduci cum ſola li-
centia Ordinarii; Sicuti non poſſunt introduci
pro ſervitio alicujus Monialis particularis,
aut alicujus puellæ educandæ cum ſola licen-
tia Ordinarii. Immo etiam Sedes Apoſtolica
regulariter hanc licentiam denegat, ut *in Nea-*
politana 12. *Auguſti* 1585. *&* 12. *Martii* 1619.
in Parmen. 22. *Januarii* 1601. *in Panormit.*
27. *Julii* 1604. *in Compoſtellana* 5. *Septemb.*
1605. & ſæpe alibi, ut videre eſt in decretis
allatis a Nicolio *in Floſculis verb. Ancillæ.*

Puella, vel vidua, quæ temere ingreditur 52
ad ſuſcipiendum habitum, & Abbatiſſa reci-
piens incidunt in Cenſuras, hæcque debet gra-
viter puniri, illa expelli, nec amplius admit-
ti ſine licentia ſpeciali Sac. Congregat. Epi-
ſcop. neque pro educanda, neque ad proban-
dum Inſtitutum. *Sacra Congreg. Epiſcop.* 8.
Octob.

Octob. 1649. & 8. *Novemb.* 1652. Si autem ingreſſa fuit non ad malum finem, poſtquam exivit, abſolvitur cum pœnitentia ſalutari abſque ulla pœna pecuniaria. *Ead. Sac. Cong. Epiſc.* 20. *Novemb.* 1654.

53 Cogere puellas ad ingreſſum Monaſterii cauſa ſolius educationis, ſi coactio eſt illata puellis a non habentibus in illas poteſtatem dominativam, eſt peccatum mortale, quia eſt eis graviter injurioſa. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 9. *num.* 4. & alii paſſim. Si coactio ſit illata a parentibus, vel Tutoribus, & puellæ ſint impuberes, nullum eſt peccatum, quia utuntur Jure, quod habent in filias in illa ætate; Si autem ſint puberes, talis coactio cenſetur peccaminoſa. Diana *part.* 2. *tract.* 15. *reſolut.* 56. cum aliis ibi citatis: Cum enim puellæ majoris ætatis, ut obſervat Suarez *loc. cit.* ſint ſui Juris in omnibus his, quæ pertinent ad ſtatum animæ ſuæ, non poſſunt licite, & ſine peccato a parentibus cogi ad tam arctam, & rigidam cuſtodiam, uti eſt Monaſterii clauſura; dummodo tamen ad aliquod tempus ratione circumſtantiarum, locorum, temporum, & perſonarum talis ingreſſus non cenſeatur moraliter neceſſarius ad decentiam & cuſtodiam ipſarum.

54 Cogentes coactione peccaminoſa puellas puberes ad ingrediendum Monaſterium, probabilius incurrunt Excommunicationem latam a Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. c.* 18. etiamſi non intendant illas ingredi ad habitum Religionis ſumendum, aut profitendum, ſed ſolum ut ibi maneant cum habitu Sæculari ſolius educationis gratia, donec occurrat occaſio nubendi. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 104. *num.* 5. cum pluribus aliis ibi citatis, Zerola *part.* 2. *prax. Epiſcop. verb. Moniales num.* 13. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 6. *num.* 89. Diana *part.* 2. *tract.* 15. & 1. *Miſcellan. reſolut.* 56. cum pluribus ibi citatis, Navarr. *conſil.* 56. *ſub tit. de ſentent. Excomm. in* 1. *edition. & conſil.* 6. *ſub tit. de Regular. in* 2. *edition.* Suarez *de Cenſur. diſp.* 23. *ſect.* 5. *num.* 9. Gavant. *in Manual. Epiſcop. verb. monialium educatio activa num.* 1. Tambur. *loc. cit. diſp.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 4. & *ſequ.* & alii apud ipſum *ibidem num.* 1. & ratio eſt, quia Concilium Trid. excommunicando cogentes feminas invitas ad Monaſterium, tres prohibet coactiones, una videlicet ad ingreſſum, alteram ad ſuſceptionem habitus, & tertiam ad emiſſionem Profeſſionis, ibi: *Ad ingrediendum monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum, vel ad emittendum Profeſſionem*, quæ coactiones, ut vides, ſunt inter ſe diſtinctæ, pro ut declarat dictio illa *Vel*, quæ ſtat alternative, & disjungit ſenſum, & verba. Bartol. *in l. Si iis, quæ ducenta num.* 2. *ff. de reb. dub.* Natt. *conſil.* 925. *vol.* 4. Pariſ. *conſil.* 92. *num.* 29. *lib.* 2. adeoque ad contrahendam prædictam Excommunicationem, ſufficit ſola coactio ad ingreſſum, quia in alternativis ſufficit alterum adimpleri; *cap. In alternativis* 70. *de Regul. Juris in* 6. Rota *part.* 1. *recent. dec.* 569. *num.* 2. Unde Diana *part.* 2. *tract.* 15. & 1. *Miſcellan. reſol.* 856. dicit quod optime, ſancteque Tridentinum loquutum eſt abſolute, quia per illum ingreſſum datur quodammodo occaſio, ut poſtea puella Monaſterium *ingreſſa* ob verecundiam feminarum, & Monialium ſuaſionem ſuſcipiat habitum involuntarie, ut de facto non ſemel accidit.

55 Id tamen limitant Sanchez *in Decalog. l.* 4. *cap.* 4. *num.* 12. Portell. *in addition. ad dub. Regularia verb. moniales num.* 14. Fr. Emmanuel *in Summa tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 10. Hieronym. Roderic. *in Compend. quæſt. Regul. reſolut.* 10. *num.* 79. & alii, quando talis coactio eſt in ordine ad ſuſcipiendum poſtea Religionis habitum, & inibi Profeſſionem emittendam, ſive ſuaſionibus Monialium, ſive alia ratione, nam cum tali tantum qualitate derogat libertati, quam Concilium intendit conſervare in puellis ad religionem admittendis: Secus vero, ſi ordinetur ad educationem in habitu Sæculari, donec occurrat occaſio nubendi; quam opinionem Diana *loc. cit.* Tamburin. *loc. cit.* & alii vocant ſatis probabilem, & tutam in praxi, quamvis ipſi primam, ut probabiliorem ſequantur.

56 Ordinationes, & declarationes Ordinario directæ pro Monaſteriis, ſervari debent etiam in Monaſteriis ſubjectis Regularibus. *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. in Peruſina* 8. *April.* 1577. Secus ſi Ordinationes tam pro Monachandis, 57 quam pro educandis factæ fuerint ab ipſo Ordinario, quia hæ non ligant Monaſteria Regularibus ſubjecta, vel aliter exempta. *Ead. Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Vercellen.* 8. *Martii* 1615. Niſi ea, quæ reſpiciunt clau- 58 ſuram, & ad illam acceſſum, vel ingreſſum. *Ead. Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Vicentina* 11. *April.* 1625. apud Nicolium *in Floſculis verb. Monaſterium num.* 8. Unde recte 59 cenſet Ceſpedes cum aliis ab ipſo relatis *de dubiis regular. cap.* 33. *dub.* 337. Pellizar. cum aliis valde doctis a ſe conſultis *de monialib. cap.* 1. *ſect.* 5. *quæſt.* 13. *n.* 191. & alii, puellas manentes in Monaſteriis exemptis non ſub-

ja-

jacere Epiſcopo, niſi in caſibus, in quibus ipſi ſubduntur Moniales exemptæ; quia locus exemptus, & extra Diœceſim æquiparantur. Gloſſa *in Clementin. 1. de Foro competent.* & juxta hanc doctrinam ſuſtinent prædicti Doctores, & alii non ſubjacere caſibus reſervatis Ordinario, quod deſumitur etiam *ex cap. 1. de privileg. in 6.* ubi delictum in loco exempto commiſſum ſupponitur extra Juriſdictionem Ordinarii.

60 Si aliqua educanda ægrotet cum periculo vitæ, & teſtari velit, debet concedi licentia Notario cum teſtibus ingrediendi clauſuram, prout declaraſſe Sacram Congregationem Cardin. de anno 1595. referunt Naldus *in ſumma verb. moniales num.* 14. Tamburin. *de Jure Abbatiſſar. diſp. 1. quæſt. 2. num.* 16. Pellizar. *de Monialib. cap. 5. q. 5. n.* 193. & alii.

61 Ubi autem eſſet ſepelienda educanda, ſi moreretur in Monaſterio exempto, nulla electa ſepultura, variant Doctores; Bordonus enim *in Miſcellan. deciſ.* 128. Pellizarius *de monialib. cap. 10. ſect. 3. ſubſect. 1. num.* 233. §. *Immo puto*, Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſput. 23. a n. 9.* Samuel *de ſepulturis diſp. 3. tract. 1. controv. 16. num. 16. & 20.* & alii, quibus adhærebam ante infra poſitam Sacr. Congregat. Concil. reſolutionum, ſuſtinent eſſe ſepeliendam in Monialium Eccleſia; Et ratio eſt, quia educandæ ſunt partes ejuſdem corporis Monaſterii, adeoque de eodem Jure cenſendæ ſunt; Tum quia id colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap.* 11. ubi perſonæ commenſales actu Regularium, apud quos domicilium, & habitationem habent, gaudent eorum Juribus, & privilegiis, penituſque eximuntur a Juriſdictione Ordinariorum, ibi: *Exceptis tamen iis, qui prædictis locis, aut militiis actu inſerviunt, & intra eorum ſepta, ac domos reſident, ſubque eorum obedientia vivunt, & cap. 11. ſeſſ. 25. de Regularibus, & monialibus*, ubi perſonas continue commenſales, & de Familia in Monaſteriis Regularium excipit omnino a Juriſdictione Epiſcoporum, ibi: *Præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum Familia, perſonæ tam Regulares, quam Sæculares*: & favet Conſtitutio Clementis X. incip. *Superna*, & Decretum Sacræ Congregationis Concil. adduct. ſub verb. *Approbatio art. 1. num.* 65. Vide *ibi uſque ad num.* 68. Tum etiam quia Jus ſepulturæ ex adminiſtratione Sacramentorum acquiritur eidem Eccleſiæ: unde ſupracitati Doctores volunt in tali caſu deberi Confeſſario quartam Funeralem, quæ datur propter onus, quod ſuſtinetur in adminiſtrationes Sacramentorum ex officio, *cap. Nec inſtituta 1. & cap. De his 4. de ſepulturis* cum ſimilibus; Confeſſarius enim Monialium, licet non vocetur Parochus, in re tamen eſt Parochus, cum ex Officio curam habeat animarum æque ac ſi eſſet Parochus reſpectu ſæcularium; Immo Bordonus *loc. cit.* ubi mordicus hanc tuetur opinionem, addit, quod ſi dictæ puellæ eligerent in aliena Eccleſia ſepulturam, Funus eſſet ducendum a Confeſſario, & non a Parocho, quia ad illum ſpectat Funus perficere, ad quem pertinet ejuſdem Funeris inchoatio; Ad ſolum autem Confeſſarium ſpectat initium Funeris, & cadaveris levatio ex Monaſterio, quia nemo præter ipſum ibi Jus habet, cum locus ſit omnino exemptus a Jure Parochiali.

Pignatellus autem *tom. 7. conſult. 67. per* 62
tot. acriter tenet, educandas decedentes in Monaſterio exempto tumulandas eſſe in Eccleſia illius Parochiæ, in qua ipſæ habent domicilium: Quam opinionem ſequitur Matthæucci *Official. Cur. cap. 32. Officialis quoad Moniales num. 8. & ſeq.* & probabilem cenſent Sanchez *loc. cit.* Pellizarius *loc. cit.* & alii: Et ratio eſt, quia puellæ, quæ ad tempus cauſa educationis ſunt hoſpites in Monaſterio, dicuntur peregrinantes; ut deſumitur *ex l. 1. §. De his, cui dejecerint*, ibi: *Tantum autem intereſt inter habitatorem, & hoſpitem, quantum intereſt inter domicilium habentem, & peregrinantem*, adeoque ſi tales puellæ ſunt peregrinantes, non amittunt Parochiam domicilii, neque acquirunt Parochiam ratione educationis in Monaſterio, & conſequenter ſi contingat eas mori in Monaſterio, non electa, nec a ſe ipſis, nec a parentibus, ſi adhuc ſint impuberes, ſepultura, debent in propria Eccleſia Parochiali ſepeliri, quatenus tamen non habeant proprium ſepulcrum Majorum, quia tunc deberent inibi ſepeliri ſoluta quarta Funeralium ſuæ Eccleſiæ Parochiali; Et ſi in nulla Parochia haberent domicilium, neque ſepulcrum Majorum haberent, nec alibi ſepulturam elegiſſent, dicunt, quod tunc eſſent ſepeliendæ in Eccleſia illius Parochiæ, in qua ſitum eſt Monaſterium, & non in Eccleſia Monialium; Ad quod facit noviſſima reſolutio *Sac. Congreg. Concil. in Feretrana 11. Apr.* 1742. ubi reſpondit, quod Educandæ decedentes non ſibi electa ſepultura ſepeliendæ ſint in Parochia, ſub qua eſt Monaſterium, ſi non habeant ſepulcrum Majorum; Et ſi elegerint ſepulturam in Monaſterio, poſſint ibi ſepeliri, ſed deberi Quartam funeralem Parocho: Vide verb. *Matrimonium*; *art. 2. a num.* 115. *ad* 121.

121. & infra in hocce *art. a n. 126. ad 129.*

63 Quod dicitur de educandis, idipſum dicendum eſt ſervata proportione, de tumulatione Mulierum ſæcularium in Monaſteriis Monialium legitima facultate commorantium, & inibi decedentium. Vide etiam verb. *Sepultura a n. 31. ad 32.*

64 Puella, ut legitime recipiatur ad Habitum Religionis, requiritur conſenſus Superioris, & Monialium per ſecreta ſuffagia, ut pluries decrevit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular.* & ſignanter *in Amelien. 4. Januarii 1608. in Placentina 6. Februar. & in Hierac. 8. Maii* 1615.

65 Qui conſenſus Monialium debet eſſe majoris partis. *Eadem Sacra Congreg. in Aſſiſien. 19. April.* 1603. *in Camerin. 4. Januarii 1608. in*

66 *Attrebaten. 30. Septembr.* 1616. Puella ad habitum Religionis recipienda, eſt ab Epiſcopo, vel ejus Deputato exploranda an coacta, an ſeducta ſit; an ſciat quid agat, & hujuſmodi: Concil. Trid. *ſeſſ. 25. de Regularib. & Monia-*

67 *lib. cap.* 17. Et hoc etiam in Monaſteriis Regularibus ſubjectis, ut ſæpius declaravit *Sacr. Congreg. Concil.* & ſignanter *die 13. Novembr. 1627. & in Dertonen. 16. Decemb.* 1645. Nec poteſt in dictis exemptis Monaſteriis ad habitum admitti ſine prævia licentia Epiſcopi in ſcriptis, ut declaravit Sacra Congregat. ſuper Epiſcopis, & Regularib. per hæc verba; *Al Veſcovo di Breſcia. Altre volte dalla S. Congregazione è ſtato riſoluto, che ne' Monaſterj di Monache anche eſenti, e ſoggetti al governo de' Regolari non poſſino introdurſi Zitelle Monacande ſenza che vi preceda l' accettazione delle Suore capitolarmente, e per voti ſegreti per un luogo vacante dentro il numero prefiſſo, e la licenza in ſcriptis dell' Ordinario; Ora ſentendoſi dalla Lettera di V. S. che ne' Moniſterj ſoggetti agli Abbati* Caſſinenſi *ſi pretenda da' Superiori di eſſi di poter fare altramente, e di non aver biſogno del ſuo conſenſo, queſti Eminentiſſimi miei Signori inerendo alle Riſoluzioni ſuddette, mi hanno comandato di ſcriverle, che ella non ſolo non lo permetta, ma in caſo di contravenzione proceda contro i traſgreſſori alle pene Canoniche, ed alla Cenſura di violata Clauſura. Glielo ſignifico, ed Iddio la proſperi. Di Roma al primo di Luglio del* 1650. Sic refert, & tenet Pignatell. *tom. 4. conſult. 171. num.* 5. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario* Monialium *cap. 2. §. 1. queſt.* 13. & tradit Monacell. *tom. 2. tit. 13. in formula 5. verſ. Proibiamo*, ibi: *Ed alle Superiore, e Superiori, e Monache de' Monaſterj ſoggetti a* Regolari, *o in altra maniera eſenti, di ammetterle, ed accettarle come ſopra, ſe prima non ſarà ſtata da Noi eſplorata la loro volontà, ed ottenuta la noſtra licenza in ſcritto, ſotto pena ec.* Et ratio eſt, quia id pertinet ad clauſuram Monialium, cujus conſervatio Epiſcopis demandatur per S. Concilium *Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. cap.* 5. & per Conſtitutionem Gregorii XV. incip. *Inſcrutabili*. Unde poteſt Epiſcopus ſub Cenſuris 68 præcipere Monialibus etiam exemptis, & earum Superioribus, ne recipiant puellas ad habitum, nec ad Profeſſionem, niſi prius ſit ipſe certioratus. *Sac. Congreg. Concil. in Lunana 19. Novembr.* 1625. *in Burgen. 4. Decembr. 1627. & in d. Dertonen. 16. Dec.* 1645. Vide ad rem reſolutionem Sacræ Congr. Concil. in Papienſi allatam in *tom.* 10. *in Appendice ad Decret.* ſub *num. 257. ad 1. dub.* Hanc 69 tamen voluntatis puellæ explorationem, non debet Epiſcopus, poſtquam fuit certioratus, differre ultra 15. dies, alias Superiores exempti, ipſis 15. diebus elapſis, poſſunt eo inconſulto ad receptionem, & admiſſionem procedere juxta S. Pii V. Conſtitutionem 41. incip. *Et ſi mendicantium* §. 6. ubi ſic habet: *Volumus etiam, quod puellarum Deo dicandarum, an ſcilicet coactæ, vel ſeductæ fuerint? examen faciendum, non niſi infra 15. dies, poſtquam juxta Concilium Tridentinum Epiſcopi, vel eorum Vicarii requiſiti fuerint, fieri poſſit, quibus elapſis, amplius in hoc ſe illis intromittere non liceat, cujus occaſione, nec Epiſcopus, nec ejus Vicarius intra ſepta Monaſterii ingrediantur, ſed ſtent ante Gratem ferream, & interrogationes alias, quam eas, quæ præfatum Concilium Tridentinum jubet eis fieri omnino prohibemus. Ac ſimiliter volumus, quod puellæ, ſeu Novitiæ ipſe ad alias interrogationes reſpondere minime teneantur:* Et ſic tenet, & refert etiam Barboſa *ad Concil. Trident. ſeſſ. 25. de Regularibus, & Monialibus cap.* 17. Monacell. *part. 2. tit. 13. formul. 5. num.* 12. & alii paſſim. Defectus 70 explorationis voluntatis non irritat receptionem, & admiſſionem. *Sac. Congr. Concil.* teſte Fagnan. & Paſcuc. citand. infra *num.* 95.

Puella ad habitum recipienda debet prius 71 per decem dies continuos ſpiritualibus exercitiis operam dare, prout juſſit Innocentius XI. *litteris Encyclicis Sacr. Congregat. 9. Octobris* 1680.

Puellæ, quamvis ad habitum recipi poſſent 72 olim poſt annum 12. *ex c. 1. & 2. cauſ. 21. q. 2. cap. Ad noſtram 8. & c. Significatum* 11. *de Regularib.* Clementin. *Eos, eod. tit.* & ex Tridentino *ſeſſ. 25. de Regularibus cap.* 17. Tamen hodie non poſſunt admitti ad Habitum

Re-

Religionis, niſi habeant 15. annos completos, ut expreſſe decrevit *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* 23. *Maii* 1659. quod decretum referunt per extenſum Nicol. *Lucubration. Canonic. l.* 3. *tit.* 31. *de Regularib. n.* 34. *verſ. Unde*, & Paſſerin. *de ſtatu hom. tom.* 3. *q.* 189. *n.* 17. & ſe vidiſſe originaliter in libris Secretariæ teſtatur Monacell. *part.* 1. *tit.* 11. *formul.* 7. *num.* 3. ubi *n.* 5. ſubdit, quod poſt publicationem dicti decreti praxis univerſalis obtinuit recurrendi ad Sedem Apoſtolicam, quoties aliqua puella ferventi devotionis ſpiritu ducta cepit Religioſum habitum ſuſcipere ante dictam ætatem completam 15. annorum; & Papa, cui preces diriguntur, vel ipſe diſpenſat, vel remittit ad arbitrium ipſius Sacræ Congr. qua juxta meritum poſtulantium, & præſertim Nobilium gratiam concedit pro octo, vel decem menſibus; Vel ſi immediate preces ſint directæ Sacræ Congregationi, ſolet reſcribere; *pro gratia, ſi Sanctiſſimo placuerit*, prout ita reſcripſit pro Nobili Puella *Mantica Amerina ſub die* 18. *Novembris* 1695. ac in reformatione *Conſtitutionum Monialium Cotignolæ Faventin. Diœceſis* 8. *Octobris* 1689. *ſervari mandavit*; Unde concludit, caute legendos eſſe Doctores, qui diſpoſitionem Juris ſequentes ſcripſerunt poſſe puellas habitum Religionis ſuſcipere ante ætatem quindecim annorum.

73 Antequam puella habitu Religioſo induatur: debet eſſe Confirmationis Sacramento munita; *Concil. Mediolan. Provinc.* III. Gavant. *in Manual. Epiſcop. verb. Monialium receptio num.* 36. Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 4. *quæſt.* 4. *num.* 1. teſtans ſic decreviſſe Sacram
74 Congregationem. Debet ei imponi nomen Sanctæ, non Gentilis feminæ. Gavant. *loc. cit. num.* 3. *ex Concil. Mediolanen.* 1. Tamburin.
75 *loc. cit. num.* 3. Debet ei imponi, ut vocetur titulo Sororis, & non Domnæ, ſeu vulgo *Suor*, & non *Donna*. *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular. in Toletana* 9. *Januar.* 1595. apud Barboſa *in Summa Apoſtol. deciſ. verb. Monialis num.* 10. *& lib.* 1. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 44. *num.* 65. & apud Tamburin. *loco cit. num.* 2.

76 Novitiæ omnes debent degere ſub cura, & regimine Magiſtræ in habitatione particulari, in qua præter Magiſtram cum ſocia nulla Profeſſa degat. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul.*
77 *in Comen.* 10. *Martii* 1593. Unde Epiſcopus præcipere poteſt Monialibus etiam exemptis, etiam Regularibus ſubjectis, ut habeant locum ſeparatum, & commodum pro Novitiis, & puellis educandis, & poteſt prohibere, ne illas extra dictum locum teneant ex quovis prætextu, etiam licentia Superiorum. Inſuper decernere, & declarare poteſt, quod Abbatiſſæ, & Prioriſſæ, quæ tempore ſui Officii in hoc defecerunt, ad illud Officium in futurum amplius eligi non poſſint. Et etiam quod Moniales particulares cujuſcumque Monaſterii, quæ recipiunt Novitias, vel puellas educandas in ſuis Cellis ſint ipſo Jure voce activa, & paſſiva privatæ. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Patavina* 21. *Junii* 1605. Hinc prohibetur 78
puellas ad Habitum ſuſcipi in illis Monaſteriis, quæ non habent locum diſtinctum, & ſeparatum prp Novitiatu. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Florentina* 12. *Januarii* 1629.

In habitu Sæculari fieri non poteſt Novi- 79
tiatus. *Sac. Congr. Epiſc. & Regul. in Senogallien.* 17. *April.* 1602. Tempus, ſive annus 80
probationis debet eſſe continuus, & incipit a die aſſumptionis Habitus, non acceptationis Monialium. *Sacra Cong. Epiſcop. in Parmen.* 23. *Maii* 1608. Alimenta pro anno Novitiatus 81
debentur etiam a Numerariis. *Eadem Sacra Congreg. Epiſcop. in Lauden.* 1. *Februar.* 1585. Niſi Sacra Congr. det licentiam inveſtiendi dotem pro Novitia, quæ illam ſolvere nequit. *Ead. Sacr. Congr. in Lauden.* 9. *Novemb.* 1645.

Ordinarius nullo pacto compellere poteſt 82
Moniales ad acceptandas puellas, neque ad Habitum, neque ad Profeſſionem, licet habeant licentiam Sedis Apoſtolicæ. *Sac. Congr. Epiſcop. in Aſſiſien.* 20. *Maii* 1601. *in Capuana* 7. *Novemb. ejuſdem anni, in Marſicana* 26. *Martii* 1602. *in Firmana* 17. *April. & in Mutinen.* 4. *Septembris ejuſdem anni*. Acceptatio enim puellarum ad Habitum Religionis pertinet libere ad Moniales, & Epiſcopus præter voluntatis explorationem, nihil aliud facere poteſt, ut reſpondit *Sacr. Congr. Epiſcop. in Placent.* 6. *Febr. & in Hierac.* 8. *Maii* 1615.

Novitia infirma morbo contumaci remitti- 83
tur curanda domum. *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Neapolitana* 14. *Decemb.* 1593. *&* 4. *Auguſti* 1597. Eo pacto, ut reverſa reincipiat 84
Novitiatum a capite. *Ead. Sacr. Congr. in una Venetiarum* 14. *Decembr.* 1605. *in Tranen.* 15. *Septemb.* 1634. 15. *Febr.* 1645. & 21. *Aprilis* 1646. Sed ſi Novitiatus annum expleverat, 85
poſtea ex cauſa ſupradicta de conſenſu Monialium, & Superioris exiit, poteſt, cum redit, admitti ſine novo Novitiatu. *Sac. Cong. Epiſc. in Neapolitana* 8. *Novembr.* 1619. Novi- 86
tia, quæ exiit ab uno Monaſterio ad profitendum in alio, debet reincipere Novitiatum a capite. *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Ravennaten.*

[illegible] 10. *Junii* 1603. *& in Meſſana* 27. *Octobr.* [illegible] *anni*.

87 Novitia debet per annum cum Habitu Regulari in probatione permanere ex decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *de Regular. & Monial. cap.* 15. Alias Profeſſio erit irrita, ut ex eodem Concilio *loc. cit.* docent communiter Doctores cum Barboſa *ad idem Concilium Trid. d. ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *num.* 15. Tambur.

88 *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 4. *quæſt.* 4. *num.* 8. Et annus probationis debet eſſe completus de momento in momentum, alias Profeſſio eſſet nulla, ut colligitur clare ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regul. & Monialib. cap.* 15. nullam declarante Profeſſionem illius, qui *minori tempore quam per annum poſt ſuſceptum Habitum in probatione ſteterit*, quod indicat annum probationis debere eſſe integrum, & completum de momento in momentum, ut expreſſe declaravit *Sac. Cong. Conc.* 1. *Februar.* 1631. & jam ſub die 21. *Januarii* 161[illegible]. declaravit Profeſſionem emiſſam a Regulari non completo anni circulo etiam per duas horas tantum non valere. Vide verb. *Annus probationis a num.* 25.

89 Novitia non poteſt Profeſſionem emittere ante annum 16. completum, alias antea facta eſt nulla; Sic expreſſe Conc. Trident. *ſeſſ.* 26. *de Regularib. & Monialibus cap.* 15. ibi: *In quacumque Religione tam virorum, quam mulierum Profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum .... Profeſſio autem antea facta ſit nulla, nullamque inducat obligationem ad alicujus Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſer-*

90 *vationem, aut alios quoſcumque effectus*. Anni ſexdecim ad Profeſſionem requiſiti debent eſſe completi de momento ad momentum: Unde ſi Profeſſio fiat per aliquot tantum horas ante completum annum decimum ſextum ætatis, eſt nulla, ſicuti ſupra *ſub num.* 88. dictum eſt eſſe nullam, ſi fiat per aliquot horas ante completum Novitiatus annum ex Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 15. & ex declaratione Sacræ Congregationis ejuſdem Concilii, & tenent communiter Doctores cum Panimol. *dec.* 29. *num.* 7. Matthæucci *Offic. Cur. cap.* 32. *n.* 2. Fagnan. *lib.* 4. *decretal. in cap. Ad noſtram* 9. *de Regularibus num.* 9. 23. 24. *& ſeq. uſque*

91 *in finem*. Ætas autem incip. a die Nativitatis, & non a die Baptiſmi. *Sacr. Congreg. Concilii in Croton.* 4. *Decemb.* 1627.

92 Novitia ante Profeſſionem debet explorari quo ad ejus voluntatem ab Epiſcopo, ſeu ejus Deputato. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regu-*

93 *lar. & Monialib. cap.* 17. Et hoc etiam in Monaſteriis Regularibus ſubjectis, ut ſæpius declaravit *Sac. Congreg. Concilii*, & ſignanter *die* 13. *Nov.* 1627. *& in Dert.* 16. *Dec.* 1645.

Epiſcopus poſtquam fuit monitus, non debet 94 differre explorationem voluntatis Novitiæ ultra quindecim dies, alias Superiores exempti ipſis 15. diebus elapſis, poſſunt procedere ad admiſſionem Profeſſionis, ut ex cit. Conſtitut. S. Pii V. incipient. *Mendicantium* adducta *ſupra num.* 69. tenet Monacell. *part.* 3. *tit.* 13. *formul.* 6. *num.* 12. & alii paſſim. Defectus 95 hujus explorationis non annullat Profeſſionem; Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcoporum part.* 4. *allegat.* 100. *numer.* 9. Tamburin. *de Jure Abbatis. diſput.* 3. *quæſt.* 2. *numer.* 11. Donat. *de Regul. tom.* 4. *tract.* 9. *quæſt.* 8. *num.* 8. Nicol. *Lucubrat. Canon. lib.* 3. *tit.* 1. *de vita, & honeſt. Clericor. numer.* 22. *verſ.* Si vero, Monacell. *loc. cit. num.* 12. *in fine*, Fagnan. *lib.* 1. *decret. in cap. Cum acceſſiſſent* 8. *de conſtitutionibus n.* 31. *& lib.* 5. *cap. Qui Presbyterum* 2. *de Pœnitent. & remiſſ. n.* 84. teſtans ſic declaraſſe Sacram Congregation. Concilii, Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 85. *num.* 211. teſtans ſic declaratum fuiſſe *in una Venetiarum* 21. *Septembr.* 1593. *&* 22. *Novembris* 1593.

Novitiæ in articulo mortis conſtitutæ, etiam 96 anno Novitiatus non completo, poſſunt Profeſſionem emittere, dummodo ſint in legitima ætate; Sic expreſſe conceſſit S. Pius V. Novitiis Monialibus S. P. Dominici Conſtit. incip. *Summi Sacerdotis cura*, qua conceſſione gaudent per communicationem Novitiæ, & Novitii aliarum Religionum. Si tamen hujuſ- 97 modi Novitiæ convaluerint, debent iterum profiteri. Sic cenſuit *Sacr. Congreg. Concilii in una Ordinis S. P. Franciſci Minor. Obſerv. die* 20. *Maii* 1649. *ad cap.* 16. *ſeſſ.* 25. *de Regul.* apud Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 356.

Talis autem Profeſſio emiſſa a Novitia in 98 articulo mortis anno Novitiatus nondum completo, non ſuffragatur, niſi quoad acquiſitionem Indulgentiarum favore profitentis, non autem quoad acquiſitionem dotis favore Monaſterii, cum ipſa debeat reſtitui ejus conſanguineis heredibus, ut declaravit *Sacr. Congreg. Concilii in una Montis Regalis* 13. *Novembris* 1627. *in Carpentoraten.* 14. *Junii* 1641. *& in una Neapolitana* 14. *Martii* 1705. & tenent Donat. *prax. rerum Regular. tom.* 4. *tract.* 10. *quæſt.* 21. *per. tot.* Pignatell. *t.* 1. *conſult.* 346. Monacell. *part.* 1. *tit.* 11. *formul.* 7. *n.* 13. *& part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 5. *n.* 13. *&* Fagnan. *lib.* 3. *decret. in cap. Sicut nobis* 17. *de Regularibus num.* 30. & alii. Si autem talis Pro- 99 feſſio in articulo mortis ſit emiſſa in manibus

Ab-

Abbatiſſæ anno probationis jam integre completo tunc dos acquiritur Monaſterio, licet Profeſſio emiſſa fuerit, inſcio Ordinario, quia tunc nihil deficit ad ſubſtantiam veræ Profeſſionis. Donat. *d. tom.* 3. *tract.* 10. *quæſt.* 23. Pellizar. *de Monialibus cap.* 9. *num.* 28. Mo-
100 nacell. *locis citatis*, & alii. Riccius vero *prax. rerum quotidian. for. Eccleſiaſt. part.* 2. *reſolut.* 473. *ſecundum Venet. impreſſionem* 1674. *numer.* 4. citatus, & ſecutus a Monacell. *part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 5. *num.* 14. tenet, quod Profeſſio emiſſa etiam poſt annum probationis a puella phthiſica, ſeu hectica non proſit Monaſterio quoad acquiſitionem bonorum, & ad longum probat, ut videri poteſt apud ipſum, & Monacell. *locis citatis*.

101 Quamvis Profeſſio Monialium in manu Ordinarii principaliter, non autem Abbatiſſæ fieri debeat ex decreto *Sacræ Congregat. Epiſcopo-*
102 *rum in Lingonen.* 22. *Februarii* 1635. Tamen ſi fiat in manu Superioriſſæ de conſenſu majoris partis Capituli eſt valida: Cum Superioriſſa de per ſe ſola cum dicto conſenſu majoris partis Monialium illam poſſit recipere, niſi obſtent peculiares Conſtitutiones Religionis; de Jure enim Monialium receptio non ſpectat ad Ordinarium, ſed ad Abbatiſſam, & Monaſterium, *ut cap. Si ad ſolum* 6. *de Regularibus in* 7. & ibi notant Joann. Monachus & Archidiaconus, & tenet Lupus *allegat.* 33. incip. *Prima concluſio*, Fagnan. *in cap. Porrectum* 13. *de Regularibus num.* 30. cum aliis ibi citatis, Navarr. *conſil.* 9. *num.* 12. *de conſtitut.* Monacell. *part.* 1. *tit.* 11. *formul.* 6. *num.* 14. Sanchez *lib.* 5. *moral. cap.* 4. *num.* 76. Pellizar. *de Monialibus cap.* 3. *n.* 7. & alii plures cum Tambur. *loc. citat. diſput.* 6. *quæſt.* 5. *n.* 1. *arg. cap. Conſuluit* 4. *Qui Clerici, vel voventes*, ubi dicitur, feminam quandam, quæ, dimiſſo Habitu Regulari, nupſerat, valide nupſiſſe, eo quod profeſſa non fuerat in manu alicujus Epiſcopi, vel Abbatis, vel Abbatiſſæ, quod clare ſupponit Abbatiſſam poſſe valide ad Profeſſionem Moniales admittere, ut notant ibi Doctores; Unde cum Abbatiſſa Monaſterii & Prælatus illius quoad acceptandam Profeſſionem Monialis Novitiæ ſe habeant cumulative, adeoque inter illos dari poſſit veluti præventio, ſervanda eſt in hoc conſuetudo uniuſcujuſque Ordinis, Provinciæ, aut loci, quæ varia eſt.

103 Nec valet dicere cum Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 2. *quæſt.* 28. *art.* 1. & aliis, Abbatiſſas non poſſe Profeſſionem Novitiarum recipere ſine ſuorum Prælatorum licentia, quia ut recte notat Fagnan. *in cit. cap. Porrectum num.* 31. id non probatur Jure, & in Monaſteriis ſubjectis Ordini Fratrum Minorum S. Franciſci id ſpecialiter cautum eſt a Nicolao V. ut refertur *in Compend. Privileg. in verb. Abbatiſſa* §. 8. & ideo notanter fuit dictum in concluſione: *Niſi obſtent peculiares Conſtitutiones Religion.*

Epiſcopo, vel alio Prælato, ſeu Superiore 104
jubente recipi Novitiam ad Profeſſionem, contradicente majori parte Monialium, non debet admitti: Non enim Superior poteſt ad id Moniales compellere, ut pluries decrevit *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul.* ut patet ex decretis citatis *ſupra n.* 82. Et ſi Ordinarius ad 105
id eas compelleret, poſſent ad Superiorem appellare. Fagnan. *in cit. c. Porrectum num.* 30. Tamburin. *de Jure Abbatiſ. diſp.* 6. *quæſit.* 5. *num.* 3. Archidiacon. Bellam. Turrecrem. ibi citat. & alii paſſim per *text. in c.* 1. *De his, quæ fiunt a majori part. cap.* Et ſi Superior de 106
ſe cum minori parte, reclamante majori parte Monialium, Novitiam ad profeſſionem admitteret, Profeſſio eſſet nulla. *S. Cong. Epiſc. in Colonien.* 26. *Septembr.* 1653. Lapus *alleg.* 33. incip. *Prima concluſio*, Fagn. *in cit. cap. Porrectum num.* 30. Matthæuc. *Official. Cur. cap.* 41. *n.* 19. & 20. & alii paſſim per text. *in cap. Novit* 4. *cap. Quanto* 5. *c. Ea noſcitur* 6. *De his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli.*

Moniales nullo modo per juramentum, vel 107
Cenſuras cogendæ ſunt ab Ordinario ad exprimendam cauſam, cur aliquam Novitiam a profeſſione rejiciant: ſed ſi ſecreto interrogatæ idoneam repulſionis cauſam non afferant, & in ſua contumacia perſeverent, Ordinarius debet facere certiorem Sacram Congreg. ut de opportuno remedio confeſtim provideri poſſit. *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Pampilonen.* 5. *Nov.* 1605. Quæ ſolet jubere iterum convocari Ca- 108
pitulum, dummodo Monialibus pro extorquendis votis vis non inferatur. *Ead. Sacr. Congregat. Epiſcop. in Aſſiſien.* 19. *Januarii* 1701. *& in Januen.* 6. *Martii* 1698. Et ſi neceſſe ſit, ſolet jubere, ut Ordinarius ſecreto, & ex improviſo ſe conferat ad Monaſterium, ubi procuret ſuffragia per Moniales libere dari. *Eadem Sacra Congreg. Epiſcoporum in Piſtorien.* 30. *Junii* 1629; Rejicere autem a Profeſſione 109
Novitiam non poſſunt Moniales ſine juſta cauſa. *Eadem Sacra Congregat. Epiſcop.* 2. *Octobr.* 1649. alias graviter peccant, ut tradunt Communiter Doctores.

Abbatiſſa, ſeu Superioriſſa in Monaſteriis 110

non exemptis tenetur ante menſem certiorem facere Epiſcopum Profeſſionis a Novitia emittendæ, alias poteſt ſuſpendi arbitrio ipſius Epiſcopi. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 17. ibi: *Ne profeſſionis tempus Epiſcopus ignoret, tenetur Præfecta Monaſterii eum ante menſem certiorem facere, alias, quandiu Epiſcopo videbitur, ea ab Offi-*
111 *cio ſuſpenſa ſit*. In Monaſteriis vero exemptis tenetur ipſum certiorem facere ſolum ante 15. dies quibus elapſis, nequit Epiſcopus amplius ſe ingerere, & Superiores exempti poſſunt ſine alio ad admiſſionem Profeſſionis procedere. S. Pius V. Conſtitut. incip. *Etſi Mendicantium*. Vide *ſupra num.* 69. & 94.

112 Secunda Soror in loco numerario admitti poteſt ſine licentia Sacræ Congregationis, præterquam in Civitate Florentiæ, ubi prohibetur per Breve Clementis VIII. *Sacra Congregat. Epiſcop. in Forolivien.* 26. *Novemb.* 1603. *in*
113 *Imolen.* 10. *Novembr.* 1629. Tertia tamen Soror recipi non poteſt in eodem Monaſterio, licet Regularibus ſubjecto, ſine licentia Sacræ Congregat. *Eadem Sacra Congregat. Epiſcopor. & Regular. in Aretina* 4. *Novembr.* 1597. *in*
114 *Mutinen.* 11. *Aprilis* 1700. Tertia Soror vocem activam & paſſivam, non habet, niſi poſt mortem alterius ex primis. *Eadem Sacr. Congregat. Epiſcopor. & Regular. in Neapolita-*
115 *na* 21. *Junii* 1636. & ſæpe alibi. Poteſt tamen tertia Soror habere alia officia, quæ dantur extra Capitulum ſine ſuffragiis Monialium. *Eadem Sacra Congregat. Epiſcopor. in Mutinen.*
116 11. *Aprilis* 1600. Tertia, & quarta Soror habent præcedentiam a die Profeſſionis, ſicuti aliæ. *Eadem Sacra Congregat. in Mutinen.*
117 11. *Aprilis* 1600. Sæpe ſæpius tertiis Sororibus ſolent voces concedi ex gratia, maxime ubi magnus eſt numerus Monialium. *Eadem Sacra Congregat. in Januen.* 8. *Martii* 1606. *in Crem.* 10. *Junii* 1650. & ſæpe alibi.

118 Monialis ſupernumeraria non poteſt admitti ſine licentia Sacræ Congregat. *Sacra Congregat. Epiſcop. die* 6. *Febr.* 1615. Greg. XIII. Con-
119 ſtitut. incip. *Deo Sacris*. Monialis ſupernumeraria remaneat ſemper ſupernumeraria, ita ut non impediat, quin, moriente aliqua de numero, poſſit alia ad habitum admitti; ipſa tamen in ceteris Juribus remanet æqualis omnibus aliis. *Sacr. Congr. Epiſcop.* 6. *Sept.* 1604.

120 Excommunicantur omnes, qui quomodocumque Virginem, vel Viduam, vel aliam mulierem coegerint invitam ad ingrediendum Monaſterium, vel habitum ſuſcipiendum Religionis, vel ad profeſſionem emittendam. Conc. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Regul. & Monialib. cap.* 18. Item ii, qui conſilium, auxilium, favorem dederint, quique ſcientes eam non ſponte facere, quoquomodo eidem actui, vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint. Tridentinum *ibidem*. Non excom- 121
municantur ii, qui per vim inductivam, non coactivam, coegerint Virginem Monaſterium ingredi. Sic deciſum refert Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 104. *num.* 3. & ſupra Concil. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 18. *num.* 5. Armendariz apud ipſum *ibidem*. Excommuni- 122
cantur & ii, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquomodo ſine juſta cauſa impedierint. Tridentinum *ibidem*.

Alia ad rem, vide *art. ſeq.* & verb. *Novi-* 123
tius, *Novitia*, & verb. *Profeſſio*.

Quo ad Deciſionem *S. Congr. Conc. in Fere-* 124
trana 21. *Aprilis* 1742. relatam ſupra *num.* 62. advertendum eſt, quod fuerunt tunc propoſita tria hæc dubia: I. *An Ven. Monaſterio Monialium S. Claræ Terræ Maceratæ Feltriæ liceat ſepelire in ejus Eccleſia cadavera puellarum educationis cauſa ibidem commorantium, & in eodem Monaſterio decedentium, & quatenus negative*; II. *An ſit reſtituendum Parocho ejuſdem Terræ Cadaver Annæ Bartoli educationis cauſa in dicto Monaſterio degentis, ibique defunctæ, & ſepultæ; ſive ſaltem facienda ſit declaratio de retinenda nomine Parochiæ*. III. *An eidem Parocho reſtituenda ſit cum cera integra emolumenta funeris ejuſdem Annæ Bartoli in caſu &c.* Et dicta *Sac. Congreg. Concil.* 21. *April.* 1742. reſpondit, Ad I. *Affirmative*, *conſtito de electione ſepulturæ*. Ad II. *Negative*, Ad III. *deberi quartam funeralem tantum*. Et 126
jam de ſimili controverſia actum fuerat *in Pinnen. ſepulturæ* 6. *Julii* 1737. (ubi tamen ea concurrebat peculiaris circumſtantia, quod puella ſepulturam elegerat in Eccleſia Monaſterii) & propoſitis hiſce dubiis: I. *An licuerit tumulare cadaver Mariæ Nolli in Eccleſia Monialium S. Claræ Civitatis Pinnæ? Et quatenus negative*, II. *An ſit locus exhumationi, & reſpective reſtitutioni Cadaveris una cum funeris emolumentis favore Eccleſiæ Collegiatæ S. Joannis Evangeliſtæ ejuſdem Civitatis in caſu &c.* Et Sac. Congregat. Concil. reſcripſit: Ad I. *Affirmative*. Ad II. *Proviſum in primo, & amplius*. Quæ deciſio allegata fuit in dicta 127
Feretrana. Quæ a Parocho adductis novis juribus repropoſita *die* 1. *Septemb.* 1743. ſub dubio: An, & in quibus ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu &c. *Eadem Sacr.*

Con-

Congregat. Concil. in Feretrana juris ſepliendi die qua ſupra reſpondit, Ad I. *prævio receſſu a Deciſ. Affirmative, attentis circumſtantiis*, Ad II. & III. *in deciſis in omnibus, & amplius*.

128 Ubi notanda eſt illa particula, *& amalius*, quæ ut recte tradit practiciſſimus Cardinal. Lambertin. deinde Summus Pontifex Benedictus XIV. *volum.* 3. *notific.* 14. *pag.* 136. ſignificat, quod omnes Eminentiſſimi Cardinales fuerunt concordes, & quod cum ſit clara materia, ſeu cauſa, non eſt amplius de ea agendum.

129 Monialium profeſſio religioſa (ut ſupra traditum) ante decimum ſextum ætatis annum expletum, & exactum annum Novitiatus emiſſa, irrita eſt ex Trident. ſup. cit. Attamen excipiuntur mulieres, quæ Pœnitentes, aut convertitæ appellantur, cum quibus conſtitutiones earum circa probationem ſervandæ ſunt non obſtante Conciliari Decreto de Monialium Profeſſione, ut ex Decreto S. Congr. Concilii; *De Synod. Diœc. lib.* 13. *cap.* 12. *nov. edit.*

130 Hæc Conciliaris ſanctio de anno probationis valet etiam pro illa, quæ uſa privilegio bimeſtris poſt conjugium, Religionem ingreditur, quamquam id cedat in incommodum illius, qui in ſæculo remanet, ut non poſſit traſire ad alias nuptias, niſi poſtquam conjux Religioſa anno probationis exacto profeſſionem emittit. *Ibid.* §. 2. Quin & accidere poteſt, ut biennium expectandum ſit illi, ſi conjux Religioſa anno probationis fere exacto Religionem mutaverit; & in ea novam probationem inſtituerint.

131 Sponſa per verba de futuro alteri oppignorata, addito utrinque juramento de contrahendo & conſummando Matrimonio, poteſt ante initium conjugium Religionem ingredi, juxta illud: *Promiſſum non infringitur ab eo, qui in melius illud commutat*; *cap. Pervenit, de jurejur.* Et definitur in *cap. Commiſſum, de ſponſal.* quamvis ibi dicatur tutius eſſe ſi ineat Matrimonium, tum Religionem ingrediatur; quod tamen vel eſt de conſilio tantummodo, vel ſponſalia tunc non inferebant aliam promiſſionem, niſi de conjugio celebrando, non vero de celebrando & conſummando, uti nunc ferunt, *Ibid.* §. 8.

132 Matrimonio rato, non conſummato, integrum eſt mulieri Religionem approbatam ingredi, & per profeſſionem in ea conjugii vinculum diſſolvitur.
133 Hæc tamen valent pro veris 10 approbatis Religionibus, in quibus tria vota ſubſtantialia emittuntur, ut eſt etiam Ordo Equeſtris Hieroſolymitanus, non vero cæteri equeſtres Ordines, ut ex Tridentino *ſeſſ.* 24. *De Matrimon. cap.* 6. traditis a DD. *ibid.* §. 9.

Conſummato jam conjugio, ſi liber utriuſque conjugis conſenſus interceſſerit; poteſt utique mulier Religionem ingredi, (idem de viro dixeris) & in ea profiteri; ſi tamen & alter conjux conſentiat in Religionem ingredi ſi junior eſt, vel ſi ſenex extiterit, emittat votum ſimplex caſtitatis. 134
Si vero ab alterutro vel revocetur conſenſus libere præſtitus ante alterius profeſſionem, vel etiam poſt profeſſionem valide emiſſam; ſi non adimpletæ fuerint conditiones ſuperius expreſſæ, conjux Religioſus eo petente egredi e Religione tenetur, ut definitur *in cap. Præterea, de converſ. conjug.* Can. *Quia Agatho* 27. *q.* 2. *cap. Cum ſis, de converſ. conjug. ibid.* §. 10. 11. 135

Non vero ſufficit, ſi, mulier Religionem ingreſſa, alter conjux non ſenex ſacros Ordines ſuſcipiat, ex Conſtit. Joan. XXII. *Antiquæ tit. de voti redempt.* 136

Si vero legitime probatum fuerit adulterium uxoris, quæ dein tranſit ad Religionem, tunc integrum viro eſt in ſæculo manere, dummodo tamen caſtitatis votum emittat. Ita ex deciſis a S. Congregat. *ibid.* §. 15. 137

Quin & in eo caſu, ſi ex Epiſcopi teſtimonio conſtet, virum in ſæculo manentem vitæ eſſe probatæ, conceditur illi per indultum, ut nullo ſe caſtitatis voto obliget, adeo ut poſt uxoris mortem poſſit ad alias nuptias tranſire. Ita ex reſolutis a Sac. Congr. *ibid.* §. 19 138

Conceſſum eſt etiam aliquando indultam viro ſexagenario majori, ut Sacerdotio initiari poſſet, dummodo uxor fere ſexagenaria perpetuam caſtitatem voveret. *Ibid.* 139
Conceſſum eſt etiam, ut vir ſeptuagenarius de conſenſu uxoris acciperet Sacros Ordines, & uxor paris ætatis Tertiariæ habitum indueret, dummodo diverſas omnino ædes incolerent. *ibid.* * 140

Additiones ex aliena manu.

Inter requiſita allata ab *Auctore* pro legitima receptione Puellarum ad educationem, recenſeri & hoc debet, quod eæ fidem Matrimonii haud præſtiterint; 141
nam & receptas ab Ordinariis dimittendas eſſe; ſi conſtiterit fidem Matrimonii præſtitiſſe, deciſum refert a S. Congreg. Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita *Benedictus XIV. inſtit. Eccl.* 33. *num.* 13. & quidem etiamſi agatur de Monaſteriis exemptis. 142

143 An autem Puellæ jam receptæ, & manentes in Monaſterio exempto, ſubjectæ ſint Ordina-
144 rio? Negat Pellizzarius *de Monial. cap. 5. ſect. 4. num.* 190. ex ratione illa, quod locus exemptus, & locus extra diœceſim æquiparantur.
145 At rectius affirmat Suares *de cenſur. d. 1. ſect. 4. num. 6.* cum verum indefinite haud eſt, quod locus exemptus, & locus extra diœceſim æquiparentur, ſed ad certos tantummodo effectus. Vide *Clement. concord. paſtoral. part. 2.*
146 *c. 1. num. 55. & ſeq.* Quocirca non eſt quod ſtatuatur, eſſe dictas Puellas exemptas ab Ordinarii juriſdictione.

147 Patet hinc, Puellas per id temporis, quo in educatione manent, ſubjici reſervationi caſuum ab Ordinario Loci factæ, ut non videtur negare ipſe Pellizzarius, *de Monial. cap. 5. ſect. 4. num.* 191. tametſi in ſuperiori quæſtione contrarium.

148 Sed an dictæ Puellæ tempore interdicti, ſive generalis, ſive particularis, poſſint audire Miſſam, & alia divina officia, recipere Sacramenta, & donari Eccleſiaſtica ſepultura,
149 ſine pompa tamen? Affirmant plures apud Pellizzarium *de Monial. cap. 5. ſect. 4. num.* 192. ea de ratione quod veniunt nomine familiarium Monialium, quibus permiſſa hæc
150 ſunt. Sed quum ex propriis ſumptibus vivant, non immerito dubitari poteſt, an venire poſſint nomine familiarium Monialium.

151 Non gaudere privilegio Fori haſce puellas communis ſententia eſt. Sed non convenit in-
152 ter Doctores, an dictæ Puellæ gaudeant immunitate Eccleſiaſtica conceſſa Eccleſiis, & Monaſteriis omnium Religioſorum utriuſque ſexus. Improbabilis vero haud videtur diſtinctio a Pordonio *reſol.* 1. *n.* 8. tradita quoad Religioſos, & a Pellizzario amplexa quoad Puellas has, ut ſcilicet gaudeant, ſi delinquant in Eccleſia: non gaudeant autem, ſi delinquant in Monaſterio.

Reliquum eſt, ut diſſeramus de Parocho, cui poſſit aſſiſtere Matrimoniis Puellarum in Monaſteriis propter educationem manentium. Cavendum autem eſt ab *Auctore hic num.* 36. (*) abſolute pronunciante, Parochum, in cujus Parochia eſt Monaſterium, aſſiſtere poſſe Matrimoniis harum Puellarum. Uti enim recte monuit ſac. mem. Benedictus XIV. *de Inſtit. Eccleſiaſt.* 33. *numer.* 16. *Si Puella, quæ Matrimonii fœdus præſtitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc Parochus, quem primo loco nominavimus,* ſcilicet in cujus Parochia eſt Monaſterium, *Puellam in Matrimonio conjunget. Sin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus cui domicilium idem ſubjicitur pro conficiendo Matrimonio præſens aſſiſtet.*

Cavendum etiam ab *Auctore*, qui *num.* 84. 156
ſentire videtur, Novitiam ex cauſa infirmitatis egreſſam e Monaſterio, reverſam debere inchoare annum Novitiatus; nam *deciſum fuiſſe* ait *Pellizarius de Monial. cap. 2. ſect. 2. num. 47. a Sacra Congregatione, Novitiam Monialem durante probationis anno cauſa valetudinis cauſa a Monaſterio egreſſam, & poſtea reverſam profeſſionem emittere potuiſſe, ac ſi nunquam egreſſa fuiſſet, quod eſt dicere, per hujuſmodi*

(*) *Reſponſio Auctoris.* Cavendum eſt *Auctore* (inclamat hic *Additor* ſub *n.* 155.) cavendum eſt ab *Auctore hic num.* 36. abſolute pronunciante Parochum, in cujus Parochia eſt Monaſterium aſſiſtere poſſe matrimoniis harum puellarum. Uti enim recte monuit *ſan. mem. Bened. XIV. &c.* Aſt bona *Additoris* venia, debebat ipſe advertere & adnotare, quod totum id jam fuerat a me *Auctore* allatum *in Supplement.* verb. *Matrimonium num.* 50. *& ſeq.* Inſuper ſub num. 156. ſubjungit: cavendum etiam ab *Auctore*, qui *num.* 84. ſentire videtur, Novitiam ex cauſa infirmitatis egreſſam a Monaſterio, reverſam debere inchoare annum Novitiatus, nam *deciſum fuiſſe* ait *Pellizar. de monialibus cap. 2. ſect. 2. num. 47. a Sacr. Congr.* contrarium. Aſt ego pro mea concluſione affero tria decreta *Sacr. Congr. Epiſcoporum*, & Additor tantummodo refert ex Pellizario Sac. Congr. ſenſiſſe contrarium. Hinc videat lector, cui magis fidendum, an D. Additori citanti contrarium decretum ſine ulla aſſignatione diei, menſis, anni, & loci; an mihi afferenti tria decreta cum aſſignatione temporis & loci, quo & unde fuerunt emanata. Vide *ibi num.* 84. & Decretum allatum *n.* 85. immediate ſequenti. Denique ſub *n.* 157. repetit *Additor* cavendum ab *Auctore* qui *num.* 100. videtur adhærere Doctoribus tenentibus, quod profeſſio emiſſa poſt annum probationis a puella hectica non proſit Monaſterio, quoad acquiſitionem bonorum. Aſt ego *ibi num.* 99. ſentio contrarium, quamvis *n.* 100. *& ſeq.* referam opinionem Ricci relati & ſecuti a Monacell. *part. 2. tit.* 13. *formula num.* 14. *edition. rom.* 1706. Hinc a quo noſtrum, an a me, an potius a D. *Additore* hac in re cavendum ſit, judicet prudens Lector.

modi egreſſum non cenſeri annum probatione moraliter interruptum.

57 Cavendum demum ab *Auctore*, qui *n.* 100. videtur adhærere Doctoribus tenentibus, quod profeſſio emiſſa poſt annum probationis a Puella hecticâ non proſit Monaſterio quoad acquiſitionem bonorum. Vide tamen quæ diximus *in additione ad verbum Annus probationis numer.* 10.

ARTICULUS II.

Moniales quoad ea, quæ concernunt earum numerum, dotem, peculium, & livellum.

1 IN unoquoque Monaſterio ille præfigendus eſt Monialium numerus, qui ex reditibus, vel conſuetis eleemoſynis commode ſuſtentari valeat; textu expreſſo in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 3. S. Pius V. Conſtit. incip. *Circa paſtoralis Officii*: Gregor. XIII. Conſtit. incip. *Deo Sacris*: Clemens VIII. Conſtit. incip. *Nullus omnino*; Paulus V. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*. Sacra Congr. Concilii in decretis de celebratione Miſſarum juſſu & auctoritate Urbani VIII. editis incip. *Cum ſæpe contingat*: Innocentius XII. Conſtit. incip. *Nuper*; ubi confirmat, innovat, & ampliat dicta decreta Sacræ Congregationis Concilii juſſu, & auctoritate Urbani VIII. edita, & de ſuo mandato ab ead. Sacra Congreg. denuo mature, & accurate diſcuſſa, recognita, & examinata.

2 Numerus Monialium præfigendus eſt etiam in Monaſteriis bona immobilia non poſſidentibus, textu expreſſo in Concil. Trid. *loco cit.* ibi: *In prædictis autem Monaſteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus in tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, qui vel ex reditibus propriis Monaſteriorum, vel ex conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari*. Cit. decr. Sacr. Congreg. Concil. & Conſtit. Innoc. XII. incip. *Nuper*

3 Numerus Monialium præfigendus eſt ab Epiſcopo in Monaſteriis non exemptis, & in Monaſteriis exemptis, & Regularibus ſubjectis præfigendus eſt ab Epiſcopo cum interventu Superiorum ſuorum; Greg. XIII. Conſtitut. 8. incip. *Deo Sacris*.

4 Numerus Monialium præfigendus eſt, & ſervandus, etiamſi omnes Moniales conſentirent velle recipi ſupra numerum cum eleemoſynæ duplicatæ ſolutione. *Sac. Cong. Epiſc. & Re-*

5 *gul. in Cremonen.* 12. *Julii* 1604. Alias attento Jure antiquo *in cap. Periculoſo, unic. de ſtatu Regular. in* 6. §. *Sane*, receptio, & Profeſſio Monialis receptæ ſupra numerum in Monaſteriis non Mendicantium eſſet nulla, ibi: *Sane ut hoc ſalutem ſtatutum commodius valeat obſervari, diſtrictius inhibemus, ut in Monaſteriis Ordinum non mendicantium recipiantur de cetero in Sorores, niſi quot poterunt de ipſorum Monaſteriorum Ordinum bonis, ſive proventibus abſque penuria ſuſtentari: ſi ſecus actum fuerit: irritum decernentes*: Hodie tamen, ut recte notant Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 23. *num.* 4. *verſ. Secunda concluſio*; Barboſa *in Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 3. *num.* 26. & alii, tale Jus irritans Profeſſionem Monialium receptarum ſupra numerum locum non habet, quia conſuetudine abrogatum eſt, cum compertum ſit plures ſæpe admitti, nec unquam noſtris temporibus auditum ſit in controverſiam verti valorem Profeſſionis, & de facto non eſſe nullam talem Profeſſionem cenſuit *Sacra Congreg. Concil.* teſte Fagnano, *lib.* 3. *decretal. in cap. Non amplius* 1. *de Inſtructionibus num.* 32.

Numerus Monialium debet eſſe ſaltem duodecim. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Camerinen.* 18. *Decembris* 1600. & 22. *Julii* 1601. & cit. Decret. Sacræ Congregationis Concil. *de celebrat. Miſſar.* & Innocent. XII. d. Conſtit. incip. *Nuper*. Nec numerus Monialium debet eſſe major numero Cellarum Monaſterii. S. C. *Epiſc. & Regular. in Vicentina* 30. *Julii* 1627. In præfixione numeri diſtingui debent ſeparatim, quot debeant eſſe Moniales velatæ, quot converſæ, & quot aliæ perſonæ exteræ Monaſterii reditibus ſuſtentandæ. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Placentina* 6. *Novemb.* 1695. *in Comen.* 23. *Juli. in* 1602. *in una Civitatis Caſtelli* 13. *Maii* 1603. *in una Nullius Caſtri Durantis* 29. *Auguſti* 1614. Numerus Converſarum calculatur ad unam pro ſeptem Monialibus, ſed Choralium regulatur ſecundum proventum Monaſterii. *Sacra Congreg. Epiſcop. in Camerin.* 21. *Februar.* 1620. 6 7 8

Reditus ut plurimum requiruntur triceni aurei pro qualibet. *Sac. Congr. Epiſcop. in Ariminen.* 26. *Mart.* 1602. *& in Aquen.* 17. *Septembr. ejuſdem anni*. In quibuſdam locis quinquageni. *Eadem Sacr. Congr. Epiſcop. in Neapolitana* 19. *Jun.* 1601. In aliis viceni quini. *Eadem Sacra Congr. Epiſcop. in Peruſina* 12. *Mart.* 1602. & 27. *Januar.* 1607. Inter hos tamen reditus non ſunt computanda lucra Monialium, licet ponantur in Communi. *Sacr. Congregat. Epiſcop. in una Burgi S. Sepulcri* 26. *Novembr.* 1602. *in* 10 11

12 *Aquilana* 12. *Januar.* 1604. Ubi exitus major eſt introitu, reducitur numerus ad proportionem, prohibendo, ne interim recipiantur ad habitum, niſi cum licentia Sacræ Congregationis, & dote duplicata. *Sacra Congreg. Epiſc. in Panormitana* 29. *Januar.* 1601. *in Peruſina* 5. *Februar.* 1602. *in Aquilana* 12. *Januar.* 1604. *& in Camerinen.* 3. *Februarii ejuſdem anni*, Gregor. XIII. Conſtitut. incip. *Deo Sacris*.

13 Adeſt prohibitio veſtiendi, & profitendi in Monaſteriis, ubi non eſt numerus præfixus. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Tricaricen.* 3. *Februarii* 1602. *in Reatina* 6. *Auguſti ejuſdem anni*; in *Interamnen.* 16. *Mart.* 1604. *in Placentina* 5. *April. ejuſdem anni*, *& in Tranen.* 27. *Julii ejuſdem anni*. Neque Moniales in dictis Monaſteriis recipi poſſunt cum licentia Sacræ Congregationis, quæ non derogat in ſpecie præſenti prohibitionis. *Ead. Sac. Congreg. Epiſc. in Reatina* 23. *Julii*, *&* 25. *Octob.* 1602. Sicuti derogari ſolet, quando pro Monachanda offertur depoſitum conditionale duplicatum; *Eadem Sacr. Congreg. Epiſcop. in Eugubina* 28. *Aprilis* 1645.

14 Numerus augeri non poteſt ab Ordinario ſine licentia Sacræ Cong. *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. in Brunduſina* 12. *Mart.* 1602. *in Lauretana* 27. *Jul.* 1604. *&* 23. *Jul.* 1649. Neque ſub prætextu augmenti Redituum: Cit. decret. Sacræ Congreg. Concil. *de celebrat. Miſſar.* & Innocent. XIII. d. Conſtit. incip. *Nuper*; quæ licentia non conceditur, niſi reditus ita ſint aucti, ut quotannis ultra triginta aureos annuos ſit aliquid reliqui. *Ead. Sac. Congr. Epiſc. in Regien.* 29. *Nov.* 1605.

15 Monialis ſupranumeraria non poteſt admitti ſine licentia Sacræ Congregationis. *Sacr. Congreg. Epiſc.* 6. *Februar.* 1616. Gregor. XIII. Con-

16 ſtit. incip. *Deo Sacris*. Moniales ſupranumerariæ non ſubrogantur in locum Monialium decedentium intra numerum, ſed ſemper remanent ſupranumerariæ. In ceteris tamen ab aliis non differunt, ſed illis per omnia ſunt æquales, ut decreto generali declaravit *Sacr. Cong. Epiſc. & Regul.* 6. *Septemb.* 1604. apud Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap. Non amplius* 1. *de inſtitutionibus num.* 48. *&* 49. his verbis: *Sacra Congregatio negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, generali decreto ſtatuit, & declaravit, Moniales, quæ ſupra numerum in quolibet Monaſterio conſtitutum recipiantur, in locum Monialium decedentium intra numerum nequaquam ſubrogari, neque impedimento eſſe, quin aliæ in locum earundem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant quo in ſingulis Monaſteriis Moniales intra numerum poſſunt admitti; Quinimmo eaſdem ſic ſupra numerum receptas ſupernumerarias ſemper quoad hoc remanere, etiamſi in ceteris ab aliis nihil differant, ſed illis in omnibus pares, & æquales juxta cujuſque Monaſterii inſtitutum eſſe debeant.*

Loca Monialium intra numerum decedentium non poſſunt concedi, aut promitti cuiquam puellæ ante vacationem ſub pœna privationis vocis activæ & paſſivæ, aliiſque arbitrio Sacræ Congregationis infligendis pœnis Superioribus, & Superiorissis talia vacatura loca concedentibus, aut promittentibus. Sic decrevit *Sacr. Congreg. Epiſc. & Regul.* apud Fagnan. *in cit. cap. Non amplius num.* 43. *& ſeq.* & apud Quarantam *in ſumm. Bullar. verb. Monaſteria Monialium pag.* 359. Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 5. *quæſit.* 7. *n.* 8. ubi affert decretum per extenſum. 17

Moniales velatæ abſque dote non debent admitti; Converſæ vero aliquando poſſunt ſine dote admitti propter neceſſitatem, & indigentiam Monaſterii. *Sacr. Congreg. Epiſcop.* 20. *Mart.* 1594. Dotem enim Monialis recipere ſimoniam non eſſe, & Monaſterium agere poſſe pro illius conſecutione reſpondit noviſſime *Sac. Congregat. Concil. in Bononienſ.* 15. *April.* 1725. & prius die 18. *Septemb.* 1663. *in cauſa Belgii*. 18

Dotales eleemoſynæ debent ſolvi in ære, nec poteſt permitti aſſignatio bonorum ſtabilium, aut cenſuum, *Sac. Congreg. Epiſcop. in Camerinen.* 28. *Martii* 1588. *in Interamnen.* 2. *Maii* 19

1614. Et nullatenus apud Monialium conſanguineos ſunt relinquendæ, ſed antequam puellæ habitum ſuſcipiant, penes Mercatorem, aut virum fide, & facultatibus idoneum actualiter ſunt deponendæ (ubi non adſunt Banchi) qui ad omne Monialium mandatum abſque aliqua exceptione ſoluturum ſe obliget. *Sacr. Congreg. Epiſc. in Camerinen.* 15. *Martii* 1594. *in Neapolitana* 11. *Maii* 1640. 10. *Januarii* 1643. 20. *Januarii* 1645. 20

Ordinarius compellere non debet, ut depoſitum fiat coram ipſo, ſed ſufficit ſibi relationem fieri de perſona depoſitarii, & Notarii rogandi. *Sac. Congregat. Epiſcop. in Vercellen.* 15. *Novemb.* 1606. Etiam in Monaſteriis Regularibus ſubjectis. *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. in Fulginaten.* 26. *Auguſti* 1650. Inſtrumentum Depoſiti rogari poteſt a quolibet Notario ad arbitrium Monialium, dummodo exhibeatur copia authentica in Cancellaria Epiſcopali. *Ead. Sac. Cong. Epiſcop. in Aquilana* 8. *Novem.* 21

1652. Depoſitum dotis debet eſſe effectivum, 23

non

non autem fictitium, ſive confeſſionatum (ut ſæpe fit) alias, ſi depoſitum, ſecuta Profeſſione, exigi non poſſet, & pecunia, quæ forte realiter non fuit depoſita, integraliter Monaſterio non ſolveretur, Epiſcopus, ſi fictionis eſſet conſcius, teneretur de proprio. *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Portugallen. 6. Julii* 1615. *& in Brunduſina* 15. *Januarii* 1616.

24 Depoſitarius, ſecuta Profeſſione, compelli debet ad exburſandam pecuniam in commune Depoſitum Monaſterii, vel in Montem Pietatis, non obſtante, quod tunc non adſit occaſio emendi ſtabilia, vel cenſus ſecuros. *Sacra Cong. Epiſcop. in Aſculana* 16. *Januarii* 1630.

25 Monialis Novitiæ Profeſſio poteſt differri etiam ultra annum, ſi dotem competentem Monaſterium adhuc non receperit. *Sac. Cong. Epiſc.* 31. *Maii* 1597. Poteſt tamen admitti ad Profeſſionem, antequam ſolvatur dos. *Ead. Sac. Cong. in Nucerina* 14. *Febr.* 1653.

26 Superiores Regulares circa depoſitionem, ſolutionem, & implicationem dotis nihil diſponere poſſunt ſine licentia Ordinarii ſub pœna privationis vocis activæ, & Officiorum, Gregor. XV. Conſtit. 18. incip. *Inſcrutabili*; & *Sac. Congr. Epiſc. & Regul. in Dertonen.* 15. *Nov.* 1652. & ſæpe alibi.

27 Quantitas dotis pro Monialibus numerariis non debet eſſe minor ſcutis ducentis Monetæ Romanæ. *Sacr. Congreg. Epiſc. & Regul. in Ferentina* 12. *Septembris* 1614. *in Forolivien.* 1.
28 *Septembris* 1645. Niſi fundator minorem ſtatuiſſet. *Eadem Sacra Congregatio Epiſcopor. in*
29 *Reatina* 3. *Aprilis* 1618. Et hæc expendi poteſt in utilitatem Monaſterii, cum ſola licentia Superioris Monaſterii. Monacell. *part.* 2. *tit.* 12. *formul.* 5. *n.* 3. *in fine*. *Eadem Sacr. Cong. Epiſc. in Ariminen.* 22. *Maii* 1601. *in Ferrarien.* 23. *Martii ejuſdem anni*. Præterquam in Monaſteriis nuper erectis, in quibus etiam dotes numerariæ ſunt inveſtiendæ. *Ead. Sac. Cong. Epiſc.*
30 *in Capaccien.* 23. *Julii* 1603. Non poteſt Ordinarius præfigere quantitatem dotis etiam numerariæ, ita ut Moniales non poſſint amplius recipere. *Eadem Sacr. Cong. in Bonon.* 8. *No-*
31 *vemb.* 1604. Si ea major quantitas ſponte ſolvi velit. *Ead. Sac. Cong. in una Civitatis Caſtellanæ* 3. *Decemb.* & *in Aretina* 17. *Decemb.*
32 *ejuſdem anni*. Dotes hodie minui non poſſunt ſine licentia Sac. Cong. *Ead. Sac. Cong. Epiſc.* 1. *Decemb.* 1645.

33 Pro Monialibus ſupernumerariis ſolvitur dos duplicata. *Sac. Cong. Epiſc. in Novarien.* 20. *Septemb.* 1594. *in Volaterrana* 22. *Aug.* 1605.
34 Dos duplicata ſignificat duplicatam ſummam ejus, quæ in receptione Monialis intra numerum dari conſuevit, ita tamen, ut ubi ſumma minor eſt ducentis ſcutis, ibi ſaltem ſolvantur 400. & non minus. *Eadem Sacra Congreg. in decreto generali* 6. *Septemb.* 1604. Nunquam enim poteſt eſſe minor Scutis quadringentis Monetæ Romanæ. *Eadem Sac. Cong. in Amelien.* 8. *April.* 1603. *in Anconitana* 12. *Maii* 1605. *in Ferentina* 12. *Septembris* 1614. *in Eugubina* 6. *Novemb.* 1643. & ſæpe alibi.
Nec de dotibus ſupernumerariis poſſunt Moniales aliquid condonare. *Ead. Sac. Cong. in Reatina* 22. *Aprilis* 1603. 35

Inveſtiri debent omnino dotes ſupernumerariæ. *Ead. Sac. Congreg. Epiſcop. in Caſtellana* 25. *Jul.* 1574. *in Mediolan.* 12. *Martii* 1602. & ſæpe alibi. Etiam Capuccinarum. *Ead. Sacra Cong. in Lauretana* 13. *Maii* 1603. Velatarum tamen, & non Converſarum, quia præceptum inveſtiendi dotes ſupranumerarias intelligitur ſolum de Choralibus. *Eadem Sacra Congr. in Parmen.* 15. *Septemb.* 1603. *in Fulginaten.* 14. *Novemb.* 1625. & ſæpe alibi. In ſtabilibus, vel iis deficientibus, in cenſibus ſecuris. *Ead. Sac. Congr. in Ferrarien.* 14. *Novembr.* 1601. Vel in extinctione cenſuum. *Eadem Sacra Congregat. in Piſtorien.* 12. *Julii* 1604. Vel in locis Montium Urbis non vacabilibus. *Ead. Sacra Congregat. in Comen.* 23. *Julii* 1601. Si vero cum licentia Sacræ Congregationis aſſignata fuerint in dotem loca Montium vacabilia, vendi debent, & pretium inveſtiri. *Eadem Sacra Congregat. in Camerin.* 8. *Aprilis* 1603. 36 37 38 39 40 41

Non ſolet concedi licentia alienandi totam dotem ſupranumerariam, neque pro cauſis urgentiſſimis, ſed tantum dimidium cum onere reinveſtiendi. *Ead. Sac. Congreg. in Brixien.* 23. *Febr.* 1603. *in Peruſina* 13. *Jun.* Conſumentes, vel expendentes dotes ſupranumerarias ſine licentia, licet in utilitatem, incurrunt Excommunicationem, a qua non abſolvuntur, niſi cum onere reſtituendi tantundem. *Ead. Sac. Congr. in Aretina* 24. *Martii* 1597. *in Cremen.* 27. *Septemb.* 1601. Et Abbatiſſa ſuſpenditur ab Officio, vel ſi non eſt amplius in Officio, punitur aliis pœnis; Depoſitarii vero, qui illas exburſaverunt contra tenorem licentiarum, coguntur ad ſolvendum de novo. *Ead. Sac. Cong. in Mediol.* 4. *Auguſti* 1603. 42 43 44

In dotibus recipiendis nulla eſt facienda differentia inter Terrerias, & Advenas. *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul.* 3. *Septemb.* 1616. apud Tamburin. *de Jure Abbatiſs. diſput.* 5. *quæſit.* 7. *n.* 5. & Gavant. *in Manual. Epiſcop.* 45

verb.

verb. Monialium Novitiarum alimenta num. 12.
Cardinalis tamen Petra *tom.* 3. *Comm. ad Con-
ſtitut.* 12. *Innocent. IV. num.* 52. dicit, id ali-
cubi ex juſto motivo non ſervari, adeoque in
hoc ſervandam eſſe conſuetudinem, ſicuti ſer-
vanda eſt in exigenda majori dote pro reci-
pienda aliqua defectuoſa, ſeu minus apta Of-
ficiis Monaſterii, aut quæ velit ab ipſis diſpen-
ſari, *arg. cap. Cum conſuetudinis* 9. *& cap.
Cum tanto* 11. *de conſuetudine, l. Nam Impe-
rator* 38. *ff. de Legib.* Conſuetudo enim, quæ
ſic ſervari videtur, eſt optima Legum Inter-
pres, *cap. Cum dilectus* 8. *de Conſuetud. l. Si
de interpretatione* 37. *de Legib.* Vide ipſum *loc.
cit. a num.* 48. *ad* 51. ubi allegat Card. de
Luca & alios, Roſſignolum de *Dote part.* 2.
fol. 233. *n.* 8. *&* 9. & alios ab ipſo citatos.

46 Dotem triplicatam ſolvit tertia Soror, ſi
numerus Monialium ſit minor 90. Si vero
major, admittitur cum duplicata. *Sacra Con-*
47 *gregat. Episcop. in Bononien.* 25. *April.* 1662. Si
vero Pater ſit bene meritus, &c. admittitur
etiam cum dote ordinaria. *Ead. Sacra Con-
greg. in una Venetiarum* 26. *Octobris* 1604. *in
Faventina* 12. *Martii* 1608. In Bracarenſi au-
tem 27. *Auguſti* 1616. ſic reſcripſit illi Ar-
48 chiepiſcopo. *Utique hæc Sacra Congregatio*, &
infra: *Aut igitur tertia Soror intra præfinitum
Monialium numerum in Monaſterium introducen-
da eſt, aut ſupra illum; Si ut numerata ingre-
di voluerit, eleemoſynam totalem duplicatam Mo-
naſterio perſolvat; ſuffragioque tam activo, quam
paſſivo carebit, quouſque altera ex duabus ejus
ſororibus e vita deceſſerit; Si vero ut ſupra de-
finitum Monialium numerum admitti petierit,
ſpeciali Sacræ hujus Congregationis licentia opus
erit, quæ quidem concedi non ſolet, niſi ex con-
ditione, ut ipſa tertia Soror triplicatam eleemo-
ſynam dotalem Monaſterio ſolvat, nec reliquis
ejus duabus Sororibus ſimul ſuperſtitibus activo,
vel paſſivo ſuffragio gaudeat.*

49 Poteſt ex gratia veſtiri Monialis intra nu-
merum cum dote ordinaria, non obſtante,
quod ibi habeat alteram ſororem germanam
cum multis conſobrinis. *Sacra Congregat. Epi-
ſcopor. in Vercellen.* 14. *Maii* 1601. *In Imolen.*
19. *Novembris* 1620. Etſi de rigore Juſtitiæ
ſecunda Soror deberet ſolvere dotem duplica-
tam; *Ead. Sac. Cong. in Aretina* 26. *Octob.* 1603.

50 Monialis translata ad aliud Monaſterium,
niſi aliud diſponat Sacra Congregatio, relin-
quit dotem primo, ſolvitque novam ſecundo.
Sacra Congreg. Epiſcop. in Viterbien. 2. *Auguſti*
1580. *in Neapolitana* 20. *Julii* 1583. *in Pa-
duana* 20. *Martii* 1601. *in Tropien.* 25. *Fe-
bruarii* 1603. *in Concordien.* 4. *Martii ejuſdem
anni, in Meſſanen.* 29. *Aprilis ejuſdem anni, in
Carmelitar. diſcal.* 3. *Auguſti* 1615.

An autem Monialis translata poſſit ſecum 51
deferre ad Monaſterium *ad quod*, vel debeat
relinquere Monaſterio *a quo* bona alia, quæ
habet? Attendenda eſt diſpoſitio Sacræ Con-
gregationis in conceſſione facultatis tranſeun-
di, quæ juxta varias circumſtantias varie ſo-
let demandare: In dictis enim *Neapolitana*,
& Carmelitar. diſcalceat. & aliis citatis ſta-
tuit, etiam alia bona Monialis translatæ de-
bere remanere Monaſterio *a quo*, ſicuti ſolet
etiam ſtatuere in tranſfiliationibus Regularium,
nempe quod bona, & Jura quæſita remaneant
integra, & illibata Conventui *a quo*, ut *in
Neapolitana* 20. *Januar.* 1719. in cauſa Bacca-
laurei Anſelmi Viana Minoris Conventualis,
& ſæpe alibi. Immo quandoque ſolet etiam
demandare, ut aliqua pars Livelli remaneat
Monaſterio *a quo*, ut practicavit *in Neapoli-
tana* 13. *Aug.* 1724. *Ponente Eminentiſſ. Card.
Corſino*, ex poſt Summo Pontifice, in qua dua-
bus Monialibus ex Familia Caracciola conceſ-
ſit gratiam tranſeundi a Monaſterio S. Pontii
ad illud S. Joſephi, *Injuncta tamen obligatione
ſubminiſtrandi quotannis Monaſterio S. Joſephi
vita durante Monialium transferendarum, Duca-
tos* 40. *pro qualibet*, remanentibus decem du-
catis pro qualibet primo Monaſterio, quia Li-
vellum dictarum Monialium erat ducat. 50.
Sic apud Urſayam *tom.* 3. *part.* 2. *diſcept.* 1.
§. 22. *num.* 29. Monacell. autem *part.* 1. *tit.*
12. *formul.* 7. *num.* 12. tenet, & refert, quod
eadem Sacra Congr. Epiſcop. ſtatuit, quod
Monialis translata deferat ad Monaſterium *ad
quod* alia bona, ſi quæ habet, relicta ſolum-
modo prima dote Monaſterio *a quo*, ut ſe-
quendo opinionem Card. de Luca *de Regularib.
diſc.* 49. *num.* 17. tenuit Sac. Congreg. Epiſc.
referente Eminentiſs. Card. Tanara *in Hiſpal.
Tranſitus* 23. *Januarii* 1699. Vide ipſum Mo-
nacell. *p.* 2. *tit.* 13. *formul.* 6. *a n.* 21. *uſque
in finem*, ubi affert varia decreta ad rem, &
plura notabilia adducit.

Moniales præter dotem Monachandæ poſſunt 52
etiam per pactum aliquod aliud recipere pro
Sacriſtia, vel infirmaria, non autem alio ti-
tulo. Monacell. *loc. cit. num.* 9. ubi refert,
quod ſic declaravit *Sacra Congreg. Epiſcop. in
Ulyſſiponenſi* 5. *Novembr.* 1616. Papæ oraculo;
ibi: *Sanctiſſimus D. N. cenſuit, eleemoſynas,
quæ per pactum Sacriſtiis, & Infirmariis Mo-
naſteriorum Monialium dari ſolent, non compre-
hendi in decreto, quo propinarum ſolutio per Mo-
nia-*

niales, dum ad habitum, vel ad Profeſſionem admittuntur, fieri ſolita, interdicitur.

53 An autem excuſari poſſit a Simonia, & ab Excommunicatione conſuetudo vigens in quibuſdam Monialium Monaſteriis, quod præter dotem Novitiæ datam Monaſterio, dentur etiam ſingulis Monialibus aliquæ portiones pecuniæ, quas propinas vocant, ut v. g. quatuor, vel duo argentei, una candela, unum linteum, & hujuſmodi? Variant Doctores. Quod talis conſuetudo excuſari poſſit, tenent Sanchez *in opuſc. lib. 2. cap. 3. dub. 23. n. 6.* D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap. 2. §. 5. q. 6.* Pignatell. *tom. 7. conſult. 90. n. 23.* ubi ſic expreſſe ait; Hæc autem conſuetudo nulla alia ratione mihi videtur poſſe a Simonia excuſari, niſi aſſerendo dotem, quæ exigitur ad ſuſtentationem Monialis, non conſiſtere in indiviſibili, ſed ſicut taxari poteſt ſexcentis ducatis, etiam taxari poteſt ſexcentis, & quinquaginta diſtributis hoc modo, ut ſexcenta applicentur Communitati, ſeu Monaſterio, & alia quinquaginta diſtribuantur inter Moniales, ſingulis dando illos quatuor, vel duos argenteos, candelam, linteum, & hujuſmodi, ut ſuis neceſſitatibus ſubveniant. Sic præciſe Pignatell. *loc. cit.* & ipſo citato Cajetanus de Alexandris, & in hoc ſenſu poſſe excuſari tenent etiam alii; Dummodo tamen in his moderatio adhibeatur, & ſaltem ſi propter conſuetudinem recipiuntur, non negentur ſpiritualia, etiamſi illa non dentur, ſed ſervetur modus illa petendi præſcriptus *in cap. Ad Apoſtolicam 42. de Simonia*, ut recte advertunt Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 4. de Simonia cap. 17. num. 18.* Cajetan. de Alexandris *l. c.* Pignatell. *loc. cit. num. 14.* & alii.

54 Multi tamen, ut videre eſt apud Monacell, *part. 3. tit. 4. Excommunicatio 1.* Pignatell. *cit. conſult. 90. a n. 23.* Bonac. *de Simonia qu. 7. §. 4. n. 11.* Barboſa *in Extravagant. Sane 1. de Simonia n. 3.* docent, quod talis conſuetudo excuſari non poſſit, & huic opinioni favet decretum *Sac. Cong. Epiſc. & Regul.* quæ *die 2. Julii 1589. & in Luſitana 6. Junii 1615. ad 2.* propinarum, ſeu munerum largitionem Monialibus faciendam, tam in ingreſſu, ſeu in ſuſcipiendo habitum Regularem, quam in Profeſſione emittenda tamquam abuſum omnino abrogari mandavit, ac prohibuit ſub pœna etiam Cenſurarum. Sic refert Pignat. *cit. conſult. 90. num. 33. & clare Extr. Sane 1. de Simonia*, ubi Urban. IV. ad eliminandum Simoniæ crimen, quod occaſione ingreſſus in Religionem cum fidelium ſcandalo, & damno committebatur (relictis in ſuo robore pœnis a Jure ſtatutis) diſtrictius inhibuit omnibus Regularibus utriuſque ſexus per hæc præciſa verba: *Ne tam a maribus, quam a mulieribus volentibus ingredi eorum Religiones, Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, Domus, ſeu loca in earumdem perſonarum receptione, aut ante, vel poſt illam, quoſcumque Paſtus, Prandia, ſeu Cœnas, Pecunias, Jocalia, aut res alias etiam ad uſum Eccleſiaſticum, ſeu quemvis pium alium uſum deputata, vel deputanda directe, vel indirecte petere, vel exigere quoquomodo præſumant. Illa dumtaxat, quæ perſonæ ipſæ ingredientes pure, & ſponte, & plena liberalitate, omnique pactione ceſſante, dare, vel offerre Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, & Domibus hujuſmodi voluerint, cum gratiarum actione licite recepturi; Nos enim, qui ſecus egerint, ſi ſint ſingulares perſonæ, tam dantes, quam recipientes, hujuſmodi Excommunicationis, & ſi Capitulum, vel Conventus fuerit, ſuſpenſionis ſententiis eo ipſo decernimus ſubjacere, a quibus præterquam in mortis articulo abſolvi nequeant abſque Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali:* Unde quod non liceat aliquid peti, ſeu exigi, neque titulo eleemoſynæ pro admittendis ad Habitum, & profeſſionem Regularem, patet etiam ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii, quæ *in una Leodien. pro PP. Carmelitis calceatis huic quæſito pro maribus facto 9. Februar. 1697.* reſpondit: *ſervetur diſpoſitio Juris*. Sic refert Monacell. *part. 1. tit. 11. formul. 7. n. 8.* De Jure autem eſt, quod Religioſi, & Religioſæ non poſſunt, nec debent pretio recipi in Monaſterium; *cap. Quoniam 40. de Simonia, & cit. Extravagant. Sane 1. de Simonia.* Vide verb. *Novitius art. 2. a num. 20. ad 23.*

Unde jure merito in Conſt. Alex. VII. incip. *Pro commiſſo*; & in Edictis Innocent. XI. anno 1676. & 1684. & Innocent. XII. anno 1692. & Clement. XI. anno 1702. in Urbe publicatis prohibetur expreſſe Monialibus ſub pœnis privationis vocis activæ, & paſſivæ, & Officiorum ipſo facto incurrendis, ea omnia, quæ in dicta *Extravag. 1. de Simonia* continentur, aliaque de novo ſtatuuntur pro Monachandis in Monaſteriis Urbis, quæ ut ab omnibus præ oculis habeantur, datur hic ad litteram Edictum Clementis XI. ſupradicta complectens. 55

EDI-

EDICTUM,

Pro Puellis admittendis ad Habitum Monaſticum, & Novitiis Regularem profeſſionem emiſſuris.

Gaſpero per la miſericordia di Dio Veſcovo di Sabina della S. R. C. Cardinale Carpegna, della Santità di N. Signore Vicario Generale ec.

LA Santità di Noſtro Signore ordina, che le RR. Madri Abbadeſſe, Priore, Superiore, Camerlenghe, altre Officiali, Monache, ed Oblate tutte dei Monaſteri di Roma ſenza veruna eccezione debbano oſſervare, tener affiſſi, e leggere nei tempi aſſegnati, cioè nella prima Domenica dell' Avvento, e terza dopo la Pentecoſte la Coſtituzione della Santa memoria d' Aleſſandro VII. emanata li 24. Settembre 1657. per moderare le vane, e ſuperflue ſpeſe ne' ſuddetti Monaſterj, e traſportata per maggior intelligenza, e per non andar in diſuſo in volgare. Ed in oltre gli Editti pubblicati da noi per ordine della S. M. d' Innocenzo XI. li 19. Novembre 1676. e li 28. Febbraro 1684. incaricando ſpecialmente la Santità ſua quel, che nell' ultimo Editto diffuſamente ſi dichiara circa le Zitelle d' ammetterſi all' Abito, e le Novizie alla Profeſſione, cioè che nè le medeſime, nè li loro Parenti, o alcun altro in nome delle ſuddette poſſano dare coſa alcuna per occaſione di dette funzioni, nè in denaro, nè in ſpezie tanto alle ſuddette Superiore, Officiali, Monache, Converſe, Novizie, Educande, quanto al Confeſſore, Fattori, ed altri Miniſtri Secolari, o Regolari ſotto le pene, a chi contraveniſſe, tanto nel dare, come nel ricevere contenute nella detta Coſtituzione Appoſtolica, ed Editti, che ſono la privazione delli loro Offizj alle Superiore, e della voce attiva, e paſſiva all' altre Monache, riſervata al Sommo Pontefice, ed altre pene a noſtro arbitrio, e parimente, che in occaſione delle nominate funzioni non ſi faccia pompa alcuna d' apparati fuori della Chieſa, ma che ſi adorni al di dentro con gli apparati, argenti, e ſuppellettili del medeſimo Monaſtero; permettendoſi ſolo, che a titolo d' una moderata ricreazione ſi contribuiſca dalle dette Zitelle, o Novizie, o da i loro Parenti una limitata ſomma da arbitrarſi dalla Superiora di ciaſchedun Monaſtero con noſtra approvazione (dove però vi è l' uſo) e che non ecceda la quantità di quattro Giulj per ciaſcheduna di quelle, che commorano ne' Monaſterj, e devono participare di detta ricreazione; Di più ſi diano ſolo le candele neceſſarie per la Chieſa in quella Funzione, ed una candela a ciaſcheduna Monaca, che non dovrà eccedere il peſo di mezza libra; Ed acciò non ſi manchi alla pontual oſſervanza, come Noſtro Signore con ſommo ſuo diſpiacere ha ſentito, che ſi traſcura in alcuni Monaſterj di queſt' alma Città in gran pregiudizio dell' oſſervanza Regolare, e della vocazione di tante oneſte Zitelle, che per l' eceſſività delle dette vane ſpeſe non abbracciano lo ſtato Religioſo; La Santità ſua coll' oracolo della ſua viva voce ci ha incaricato di far precetto formale di Santa Obbedienza, ſiccome facciamo a tutte le RR. Madri Abbadeſſe, Superiore, Offiziali, Monache, ed Obblate, ancorchè non abbiano clauſura, o voti, che oltre le coſe ſuddette permeſſe non ardiſcano pigliar altro, ſia denaro, o qualunque roba in ſpecie dalle Zitelle, quando pigliano l' Abito, nè dalle Novizie per cauſa, o quando fanno la Profeſſione, nè dalli Parenti delle medeſime, nè da altri in nome loro per qualſivoglia tempo prima, o dopo le dette Funzioni ſotto qualunque titolo, colore, o preteſto, ſia mancia, regalo, offerta, o altro anche volontariamente dati non oſtante qualſiſia conſuetudine, uſo, o pratica in contrario, quale dichiariamo abuſo, riſervando a Noi la facoltà di aſſolvere quelle, che contraverranno, il che non faremo, ſe non ſeguita l' effettiva reſtituzione di quel che han ricevuto; Volendo Sua Santità, che non le poſſano aſſolvere li Confeſſori Ordinarj, o Eſtraordinarj, Secolari, o Regolari in qualunque modo privilegiati.

Alli ſuddetti Confeſſori, Deputati, Fattori, ed altri Miniſtri, s' ingionge ſotto pena della privazione de' loro Offizj, ed altre pene anche più gravi ad arbitrio noſtro di non pigliare coſa alcuna, come ſopra, dalle Zitelle, che pigliano l' Abito, nè dalle Novizie, che profeſsano.

Di più che alle Abbadeſse, o Superiore, quando ſono elette, non ſi dia il poſseſso de i loro Offizj, ſe prima non giurano avanti di Noi, o del noſtro Deputato di oſservar, e di far oſservare per quel, che ſpetta, o dipende da loro, quanto di ſopra ſi è ordinato circa le mancie, offerte, e regali in ordine alle Zitelle, e Novizie ſuddette: E che ogni volta, che qualche Zitella dovrà prendere l' Abito, o che la Novizia dovrà profeſſare, prima che ſi ſpediſca la licenza, debba notificarſi alle me-

medeſime, quando ſi eſplora la loro volontà, ed alli Parenti da parte di N. S. l' ordine di non dare coſa alcuna, fuorchè la dote, e le coſe ſuddette permeſſe.

Finalmente è intenzione della Santità Sua, che le Zitelle da veſtirſi vadino in quel giorno alla Chieſa con Abito modeſto, ſenza gioje, ed altri abbellimenti, o pompe, che impediſcono, e diſtraggono dalla divozione, con che ſi deve ricevere il Sagro Abito Religioſo; e tanto queſte prima di pigliar l' Abito, quanto le Novizie prima della Profeſſione debbano fare gli eſercizj ſpirituali ſecondo gli ordini emanati dalla ſanta memoria d' Innocenzo XI.

Intende anche eſpreſſamente la Santità di N. S. che, ſiccome la ſuddetta Coſtituzione Appoſtolica, ed i Noſtri paſſati Editti, così la diſpoſizione del preſente ſia univerſale a tutti i Monaſterj di queſt' Alma Città, compreſi quelli, che hanno Protettori particolari di qualſivoglia grado, qualità, o condizione, anche ſe foſſero gli Eminentiſſimi Signori Cardinali, ovvero, che n' abbiano la cura gli Regolari, e che ſi debba procedere da Noi all' eſecuzione delle pene in eſſo contenute, non ſolamente contro le Religioſe, che in qualunque modo traſgrediſſero, ma contro gli ſuddetti Confeſſori, Deputati, Fattori, Sagreſtani, ed altri Miniſtri Secolari, o Regolari, ſe riceveſſero coſa alcuna dalle ſuddette Zitelle, e Novizie, riſpettivamente nelle occaſioni di ſopra eſpreſſe, e contro qualſiſia altra perſona di qualſivoglia grado, e condizione, che concorreſſe alle dette ſpeſe, col dare, o proccurare in preſtito apparati, argenti, e ſuppellettili per le nominate funzioni, con facoltà di procedere tanto a pene pecuniarie, come corporali a noſtro arbitrio ſecondo la gravità della traſgreſſione.

Volendo, che il preſente noſtro Editto notificato che ſarà in claſchedun Monaſtero, obblighi tutte, non ſolo al preſente, ma in avvenire, come ſe foſſe loro perſonalmente intimato, e per togliere ogni abuſo, che poteſſe mai introdurſi in contrario, ordiniamo, che ſi tenga affiſſo, e ſi legga in Refettorio colla ſuddetta Coſtituzione Apoſtolica, e con gli Editti ne' tempi aſſegnati, come ſtà eſpreſſo di ſopra.

Dato dalla ſolita noſtra Reſidenza queſto dì 2. Marzo 1702.

G. Card. Vicario.

N. A. Cuggiò Segr.

Io infraſcritto Mandatario dell' Eminentiſſimo Signor Cardinal Vicario ho portato gli ſuddetti ordini alli Monaſterj di Roma alli cinque di Marzo.

Santi Fabri.

Hinc multum expedit, & prope neceſſarium videtur, quod Ordinarii locorum in ſuis Diœceſibus curent exemplo Epiſcopi Urbis, & Orbis, ut Moniales ſervent diſpoſitionem dictæ *Extravagant. Sane* 1. *de Simonia*, d. Conſtitut. Alexandri VII. incip. *Pro commiſſo*, & dictorum Edictorum Innocentii XII. & Clementis XI. quorum ultimum, ut alia complectens, fuit ſupra ad litteram datum: Et ſic ceſſabunt pericula Simoniæ, & incurſus cenſurarum; Sic monent Pignatell. *cit. conſult.* 90. *num.* 24. Monacell. *part.* 2. *tit.* 4. *Excommun.* 1. *num.* 6. & alii. 56

Inſuper curare debent Epiſcopi omnes Italiæ, & Inſularum adjacentium, ſicuti & Superiores Regulares, quod omnimode a Monialibus ſibi ſubjectis obſerventur ſequentes Clementis XI. ordinationes. 57

EPISTOLA

Encyclica, qua juſſu Summi Pontificis univerſis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, ceteriſque Italiæ, ac Inſularum adjacentium Ordinariis, necnon Superioribus Generalibus Ordinum Regularium, quorum Regimini Monialium Monaſteria ſubſunt, diſtricte mandatur, ut Monialibus ſibi ſubditis inhibeant, ne occaſione Officiorum, ſive antequam illa exercere incipiant, ſive poſtquam illis perfunctæ fuerint, ullos ſumptus proprio, & peculiari earum nomine faciant. 58

LA Santità di Noſtro Signore, che con paterno amore, ed Appoſtolico zelo invigila inceſſantemente a togliere gli abuſi, e promuovere il bene ſpirituale di tutto il Criſtianeſimo, non laſcia di ſtendere l' occhio della ſollecita ſua paſtorale attenzione alla buona direzione delle perſone Religioſe, e ſpecialmente delle Sacre Vergini, che con ragione ſi chiamano *Illuſtrior portio Gregis Chriſti*, ſperando da eſſa, non ſolo di conſeguire la lor ſantificazione, ma ancora di poter ottenere per mezzo delle orazioni di queſte dilette Spoſe del Noſtro Signor Gesù Criſto, quando veramente attendano con tutto il loro ſpirito a quella Religioſa perfezione, a cui ſi ſono conſecrate, ſpecialiſſimi ajuti dal medeſimo Signore nelle graviſſime, e pur troppo note calamità, che di preſente affliggono per ogni parte la Santa Chieſa; che però, avendo inteſo da varie parti, che uno de' principali impedimenti al profitto ſpirituale delle medeſime Religioſe ne' Monaſterj dell' Italia ed Iſo-

le

le adjacenti proviene dalle ſpeſe, che ſono coſtrette di fare le Monache particolari in occaſione de' loro Offizj, derivando da ciò (oltre le veſſazioni importune, che ſi danno alli Padri, Madri, ed altri Parenti, quali talvolta non poſſono corriſpondere) neceſſariamente la diſtrazione dall'Orazione, e dal culto di Dio, l'inoſſervanza delle Regole, l'attaccamento biaſimevole alli beni terreni, & talvolta anco con pregiudizio del voto della Santa Povertà, le continue inquietudini, gli ſtenzi, e le occaſioni di trattare con troppa libertà, e frequenza con i ſecolari con danno ſcambievole delle anime, e inconvenienti anco più gravi, de' quali giungono frequenti, e quotidiani ricorſi alle orecchie de' Superiori Ordinarj delle Sagre Congregazioni, e della ſteſſa Santità Sua; E volendo la medeſima, che onninamente ſi ponga un efficace rimedio a' ſuddetti diſordini, ſiccome ha comandato, che a quelli opportunamente ſi provveda riſpetto alli Monaſterj di queſt' Alma Città di Roma con diverſe ordinazioni contenute in un Editto ſopra di ciò pubblicato ſotto il dì 4. Giugno proſſimo paſſato, così per curare con egual rimedio l'iſteſſo graviſſimo male anco negli altri Moniſterj d'Italia, e dell' Iſole adjacenti, ha incaricato a me d'ingiungere ſtrettamente in ſuo nome a V. S. e nell' iſteſſa maniera a tutti gli altri Ordinarj d'Italia, e dell' Iſole ſuddette, come parimente alli Superiori Generali delle Religioni preſidenti a' Monaſterj di Monache, che fatti bene ponderare dalle Religioſe a lei ſottopoſte i ſopradetti diſordini, e le peſſime conſeguenze, che da eſſi provengono, e quanto all' incontro ſia per conferire alla loro Religioſa quiete, ed a liberarle da infiniti faſtidj, rimorſi, e ſcrupoli, l'alienarſi affatto dal penſiere, e ſollecitudine d'ogni privato intereſſe temporale. Ella ſeguendo l'eſempio di quel, che ſi è fatto in Roma, incarichi ſotto precetto formale di Santa Obbedienza con riſervare a sè la facoltà di aſſolvere, ed in oltre ſotto pena di privazione d'Offizio, e della voce attiva, e paſſiva, e altre a ſuo arbitrio a tutte le Abbadeſſe, Superiore, Camerlenghe, Sagreſtane, Rotare, ed altre Monache Offiziali di tutti li Monaſterj, che non facciano, nè permettano riſpettivamente, che da altre ſi faccia ſpeſa alcuna, ancorchè ne foſſe data loro comodità da' Parenti, e da altre perſone, duranti li loro Offizj, nè meno quelli finiti, o prima di eſercitarli, nè di dare coſ' alcuna di qualſivoglia valore a titolo di celebrazione di Feſte, o di donativo, nè ſotto qualunque altro titolo, che abbia cauſa, occaſione, o dipendenza dalli predetti Offizj, non ſolo alle Superiore, Offiziali, Monache, Novizie, e altre, che dimorano nel Monaſtero riſpettivamente (quali pure non dovranno riceverla) ma nè anche alli loro Superiori benchè Regolari, Confeſſori, Deputati, Fattori, ed altri Offiziali del Monaſtero, anzi nè meno alla Chieſa, o alla Sagreſtia, ma qualſivoglia ſpeſa da farſi nelli eſercizj di detti Offizj, o per celebrare le loro Feſtività, o per occaſione delle medeſime, quale dovrà ſempre eſſere conveniente, e moderata, ſi faccia colle rendite del Monaſtero ſenza contrarre debito alcuno. Al qual effetto dovrà V. S. efficacemente ingiungere, tanto alle Superiore, ed Offiziali, quanto alli Deputati, Sindici, ed Economi di ciaſchedun Monaſtero, di proccurare, che le ſuddette ſpeſe come ſopra moderate, ſi ſtabiliſchino dentro breve termine con li modi, che ſtimeranno più proprj e convenienti da approvarſi da lei ſecondo le rendite de' medeſimi Monaſterj. Intendendo in oltre eſpreſſamente la Santità Sua, che la diſpoſizione di quanto ſi contiene nella preſente Lettera, ſia univerſale, e comune a tutti li Monaſterj di Monache eziandio governati da' Regolari, e da qualunque altro Superiore, benchè privilegiato, e privilegiatiſſimo, e degno di ſpezial menzione, o in qualſivoglia altro modo eſenti, o anche immediatamente ſoggetti alla Santa Sede, come parimente alle Caſe d'Obblate, benchè non abbiano clauſura, nè voti ſolenni. Così dunque V. S. dovrà far oſſervare con tutta la diligenza, e attenzione: Ed in caſo, per conſeguire pienamente l'effetto, che ſi deſidera, quale ſommamente preme alla Santità Sua, Ella abbia biſogno in qualche coſa delli oracoli, e autorità della Santa Sede, non manchi di ricorrere alla medeſima con certa fiducia di venire aſſiſtita con tutto quell' ajuto, o protezione, che ſi giudicherà eſpediente per ottenere onninamente il compimento di sì neceſſaria diſpoſizione alla quiete, e benefizio ſpirituale delle Religioſe, e tanto importante al ſervizio del Signor Iddio, da cui le prego ogni maggior felicità.

Roma 28. Luglio 1708.

G. Cardinal di Carpegna Prefetto.

Ferdinando Arciveſcovo di Nicea Segr.

EPI-

EPISTOLA

59 Encyclica ad univerſos Italiæ, Inſularumque adjacentium Ordinarios, nec non Monialium Superiores Regulares conſcripta, qua diſpoſita in alia præcedenti Epiſtola declarantur.

PER provvedere alla Religioſa quiete delle Monache, e liberarle da rimorſi, e ſcrupoli, come da ogni ſollecitudine di privato intereſſe temporale, ordinò già la Santità di Noſtro Signore con Editto, o ſia Lettera circolare in data delli 28. del paſſato meſe di Luglio, che tutte le ſpeſe degli Offizj, ſi faceſſero con le rendite de' Monaſterj: Ora a fine di ſoddisfare alle iſtanze di alcuni Monaſterj, che hanno in ciò ricercata qualche più chiara ſpiegazione: La Santità Sua col parere d'una Congregazione ſpezialmente deputata, ha comandato, e comanda, che in virtù delli decreti Appoſtolici fatti per l'oſſervanza del voto della Santa povertà i livelli, o vitalizj ſi conſegnino, o confondano nella Caſſa commune a diſpoſizione della Superiora, la quale ſomminiſtri alle Monache, quanto occorre per le loro neceſſità religioſe, ed il rimanente converta in beneficio del Monaſtero per ſovvenirlo, ed abilitarlo a ſupplire alle ſpeſe neceſſarie per li Offizj, ed altro: reſtando però ſempre nel ſuo vigore la diſpoſizione, e penalità del preſato Editto, o ſia Lettera Circolare: S'ingiugne per tanto efficacemente a V.S. di proccurare, che ſi metta in pratica ciò, che ſopra ſi è detto, nel che ſommamente preme il Santo zelo di Noſtro Signore, che deſidera l'obbedienza dovuta ad un ordine sì neceſſario, non meno per il profitto ſpirituale, che per la quiete temporale dell'animo di tutte le Religioſe. Glielo ſignifico, ed il Signor Iddio la proſperi.

Roma 26. Gennaro 1709.

G. Card. di Carpegna Prefetto.

Ferdinando Arciveſcovo di Nicea Segr.

EPISTOLA

Juſſu Summi Pontificis ad Eminentiſſim. Archiepiſcopum Neapolitanum conſcripta, qua illi ſignificatur, ut in Monaſteriis ejuſdem Civitatis diſpoſita a Sanctitate ſua de ſumptibus a Monialibus occaſione Officiorum faciendis exacte obſervari mandet. 60

ESſendo gionto all'orecchio di Noſtro Signore, che in codeſti Monaſterj di Monache ſoggetti a Voſtra Eminenza contro gli Ordini dati dalla Santità Sua col mezzo di queſta Congregazione a tutti i Monaſterj d'Italia con Lettera circolare del 28. Luglio 1708. le Abbadeſſe, Vicarie, Cellerarie, Camerlenghe, Sagreſtane, Rotare, ed altre Monache Offiziali, tanto nell'ingreſſo, che nel fine del loro Offizio faccino ſpeſe eccedenti, anche ſopra la ſomma di ducati ottocento, e più, a titolo di pietanze alle Monache, e a i loro Superiori, benchè Regolari, Confeſſori, Deputati, Fattori, ed altri; E conoſcendo ſua Beatitudine, che da ciò deriva la tepidezza delle Religioſe nello ſpirito, la diſtrazione dall'Orazione, e dal culto di Dio, l'inoſſervanza della Regola, e forſe talvolta il pregiudizio del voto della ſanta Povertà, mi ha comandato di ſcrivere a Voſtra Eminenza, che ſi compiaccia d'incaricare ſotto precetto formale di Sant'Obbedienza con riſervarne a sè la facoltà d'aſſolverne, ed in oltre ſotto pena di privazione d'Offizio, e della privazione di voce attiva, e paſſiva, ed altre a ſuo arbitrio alle Monache Offiziali ſuddette, che non facciano, nè permettino, che da altri ſi faccia ſpeſa alcuna, ancorchè ne foſſe dato loro comodità da' parenti, o da altre perſone, duranti i loro Offizj, ma nè meno quelli finiti, ed eſercitati, nè anche a titolo di celebrazione di Feſte, o di donativo, nè ſotto qualſiaſi altro titolo, che abbia cauſa, occaſione, o dipendenza dalli predetti Offizj, e come più amplamente ſi contiene nella ſuddetta circolare del 28. Luglio 1708. la quale vuole ſua Santità che venga in ogni ſua parte pontualmente, e religioſamente oſſervata. Nell'obbedienza agli ordini ſupremi di Noſtro Signore col ſignificarlo a Voſtr' Eminenza, perchè cooperi con tutto il ſuo zelo a sì ſanta, e pia intenzione di ſua Beatitudine le bacio ec.

Roma 26. Giugno 1716.

Ferdinando Card. d'Adda Pro-Prefetto.

V. Arciveſcovo di Damaſco Segr.

EPI-

EPISTOLA

61 *Juſſu Summi Pontificis ad Nuncium Apoſtolicum in Civitate Neapolitana conſcripta, qua illi injungitur, ut in Monialium ejus Juriſdictioni ſubjectarum diſpoſita a Sanctitate ſua de ſumptibus a Monialibus occaſione Officiorum faciendis inviolabiliter obſervari curet.*

PReme ſommamente a Noſtro Signore, che venghino eſattamente oſſervati gli Ordini traſmeſſi, anche al ſuo Anteceſſore, con Lettere di queſta Sagra Congregazione de' 28. Luglio 1708. circa la ſuperfluità delle ſpeſe, che ſi fanno dalle Abbadeſſe, Vicarie, ed altre Monache Offiziali duranti, e finiti i loro Offizj, sì nelle pietanze per le altre Monache, loro Superiori, Confeſſori, Deputati, Fattori, e ſimili altri Miniſtri, che nelle occaſioni di Feſte ſi fanno. Sentendoſi però, che ne' Monaſterj di codeſta Città ſoggetti alla Giuriſdizione di V. S. non ſolo non vengono oſſervati tali ordini, ma che anzi venghino fatte ſpeſe eccedenti la ſomma di ottocento e più ducati in pietanze, e celebrazione di Feſte contro la pia, e ſavia mente di ſua Beatitudine, che pur troppo prevede, quanto detrimento ſia con ciò per riſultare alle Religioſe nella via dello ſpirito, nella diſtrazione dall' Orazione, nel culto di Dio, nell' oſſervanza della Regola, e forſe anche talvolta nel voto della Santa Povertà, mi ha per tanto comandato di ſcrivere a lei, che come Miniſtro Appoſtolico, a cui ſoggiacciono i Monaſterj eſenti dalla Giuriſdizione di coteſto Eminentiſſimo Arciveſcovo, dovrà dar eſempio a quelli, che ſono immediatamente ſoggetti a ſua Eminenza, faccia precetto formale di Santa obbedienza, con riſervare a sè la facoltà di aſſolverne, ed inoltre ſotto pena di privazione di Offizio, delle voci attiva, e paſſiva, ed altre da arbitrarſi da lei alle Monache, ed Offizialità ſuddette di ciaſcun Monaſtero eſiſtente ſotto il ſuo governo, che non facciano, nè permettino, che da altre ſi faccia ſpeſa alcuna, ancorchè ne foſſe data loro comodità da' Parenti, o da altre perſone duranti, e finiti i loro Offizj, nè anche a titolo di celebrazione di Feſte, o di donativo, nè ſotto qualſivoglia altro titolo, che abbia cauſa, occaſione, o dipendenza dalli predetti Offizj, e come più amplamente ſi contiene nella menzionata Lettera circolare de' 28. Luglio 1708. E ſuſſeguentemente procuri con tutta efficacia, che ſia il tutto eſeguito, e ſi proceda contro chi traſgredirà, onninamente alle pene, eſſendo ſpezialmente ordine della Santità di Noſtro Signore, che V. S. in tal affare facci riconoſcere la ſua vigilanza. Così ella eſeguirà in oſſequio de ſupremi cenni di ſua Beatitudine; e le prego ec.

Roma 29. Giugno 1716.

F. Card. d' Adda Pro-Prefetto.

V. Arciveſcovo di Damaſco Segr.

Affertur ad id noviſſima ſimilis diſpoſitio Benedicti XIV. ut habetur in ſequenti Epiſtola directa Eminentiſſimo Cardinali Archiepiſcopo Mediolanenſi. 62

Eminentiſſimo e Reverendiſſimo Signor mio Oſſervandiſſimo.

QUantunque altre volte queſta Sagra Congregazione, e ſpecialmente ſotto il dì 28. Luglio 1708. abbia ordinato, che le ſpeſe occorrenti in congiunture di Feſte, e degli Uffizj, che ſi eſercitano dalle Monache, ſi doveſſero fare colle rendite de' Monaſterj; Nulladimeno è ſtato rappreſentato alla Santità di Noſtro Signore, che in molti Conventi queſte ſi faccino dalle Monache particolari a conto proprio, dal che molti, e gravi inconvenienti poſſono derivare, come la diſtrazione dall' Orazione, e dal Culto Divino, l' occaſione di trattar con troppa frequenza co' Secolari, e qualche altra inoſſervanza delle Regole, la ſoverchia ſollecitudine di acquiſtar denaro con pericolo di contravenire al Voto della Povertà, ed in oltre di porre in anguſtia i loro Parenti, li quali per non ſoggiacere a replicate gravi ſpeſe ſi aſtengono tal' ora dal collocare ne' Monaſterj altre Fanciulle, che ne averebbero la vocazione. Perciò la Santità ſua, la quale con indefeſſo Appoſtolico zelo aſſiduamente invigila a promovere il bene ſpirituale di tutto il Criſtianeſimo, ed ha ſpecialmente a cuore, che ſempre più ſi avanzino nella ſtrada della perfezione le Sacre Vergini, parte la più illuſtre del Gregge di Gesù Criſto, ha comandato, che ſi rinovino gli Ordini ſu queſta materia altre volte emanati, e che inſiſtaſi per l' eſecuzione de' medeſimi. Si compiacerà per can-

tanto V. E. incaricare con precetto formale di Sant' Obbedienza a tutte le Abbadeſſe, Priore, Vicarie, Camerlenghe, Sagreſtane, ed altre Offiziali, che non debbano in occaſione o di Feſte, o di loro Offizj fare ſpeſa alcuna, o dare alcun donativo, quantunque di poco valore, nè alle Monache, nè alle Novizie, nè ad altre, che dimorano nel Monaſtero, nè tampoco a' loro Superiori, ancorchè Regolari, nè a' Confeſſori, Deputati, Fattori, ed altri Offiziali, anzi nè meno alla Chieſa, e Sagreſtia, ma qualſivoglia ſpeſa nelle ſopradette congiunture, dovrà onninamente farſi colle rendite de' Monaſterj. E perchè queſti non reſtino di ſoverchio aggravati, potrà l' E. V. ingiungere tanto alle Superiore, quanto alli Deputati, Sindici, ed Economi di ciaſcun Monaſtero, che conſiderato lo ſtato de' medeſimi, ſtabiliſchino per le ſuddette ſpeſe una preciſa ſomma, che da V. E. dovrà poi eſaminarſi, ed approvarſi, perchè ſia propria, convenevole, e proporzionata all' Entrate; In caſo poi, che qualche Monaſtero foſſe così ſcarſo di rendite, che non oſtante tutta la moderazione uſata non poteſſe ſoccombere a queſto peſo, l' E. V. ordinerà, che ſomminiſtrato alle Monache del depoſito proveniente dalli Livelli, o Vitalizj, quanto le occorre per le loro neceſſità Religioſe, il rimanente s' impieghi nelle diviſate ſpeſe conforme fu dichiarato coll' altra Lettera circolare de' 25. Febbrajo 1709.

Ed affinchè ſi mantenga perpetuamente l' oſſervanza di quanto viene, come ſopra, preſcritto, potrà l' E. V. comandare eſpreſſamente, che ſempre nell' elezione della nuova Superiora debba in Capitolo leggerſi ciò, che nella preſente Lettera ſi contiene. Dichiarando, che la Santità di Noſtro Signore intende, che invioſabilmente debba il tutto oſſervarſi da qualunque Monaſtero, benchè eſente, privilegiato, privilegiatiſſimo, e degno di ſpezial menzione, eziandio ſoggetto immediatamente alla Santa Sede, ed anche dalle Caſe delle Obblate, quantunque non aſtrette alla Clauſura, ſotto la pena in caſo di contravenzione della privazione dell' Officio, e della voce attiva, e paſſiva da incorrerſi ipſo facto, e da durare ad arbitrio della Sacra Congregazione.

Sarà dunque parte della Paſtoral vigilanza dell' E. V. il reſtar ſervita di ordinare l' eſatto adempimento di quanto ſi preſcrive, compiacendoſi ſuſſeguentemente dare avviſo dell' operato, mentre bacio alla medeſima umilmente le Mani.

Di Voſtra Eminenza

Roma 26. Gennajo 1742.

C. Arciveſcovo di Damiata Segr.

Milano all' Eminentiſs. Signor Cardinal Arciveſcovo.

Umiliſs. Divotiſs. Servitore

G. Card. Firrao.

Epiſcopus, ſive Superior Regularis non poteſt recipere munera occaſione receptionis Habitus, ſeu emiſſionis Profeſſionis Monialium, ſeu ingreſſus Abbatiſſæ in Officium Abbatiſſatus, & hujuſmodi; Clemens VIII. in Conſtit. de largitione munerum incip. *Religioſæ Congregationes*, & expreſſe *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. in Averſana* 22. *Januar.* 1591. his verbis: *Non liceat Epiſcopis, cum Novitiæ veſtiuntur, vel Profeſſionem emittunt, a propinquis, vel ab alio quocumque dona, tam comeſtibilia, quam linea, etiam parvi valoris accipere, neque ab Abbatiſſis in ingreſſu Officii, ſed ab eiſdem comeſtibilia tantum in aliquibus ſolemnitatibus, nomine totius Monaſterii, etiamſi antiquiſſima inoleverit conſuetudo*. 63

64 Epiſcopus, & quilibet alius Superior Ordinarius in his tranſgreſſor juxta tenorem dictæ Conſtitutionis Clementis VIII. tenetur ad reſtitutionem, quatenus munera non comeſtibilia & præter formam alterius Bullæ Urbani VIII. incip. *Nuper a Congregatione*, moderatoriæ, & declaratoriæ, & confirmatoriæ illius Clementis VIII. recipiat, adeo ut, neque a Summo Pœnitentiario (ſi munus ſummam ſcutorum decem excedat) abſolvi poſſit, niſi facta reſtitutione, prout patet ex noviſſima Conſtitutione Innocentii XII. declaratoria facultatum Cardinalis Pœnitentiarii emanata tertio nonas Septembris 1692. incip. *Romanus Pontifex* in qua §. 17. ſic expreſſe habetur: *Munera a Regularibus contra recol. memor. Clementis Papæ VIII. pariter Prædeceſſoris Noſtri anno Incarnationis præfatæ* 1594. *tertio decimo Kalendas Julii editam Conſtitutionem ultra valorem decem Scutorum monetæ recipientes, exceptis rerum medicinalium, ſeu devotionis muneribus, ante factam reſtitutionem non abſolvat, nec mandet abſolvi: Infra vero prædictum valorem, nonniſi facta arbitrio ipſius majoris Pœnitentiarii, ſeu per*

eum eligendi Confeſſarii eleemoſyna, quæ in beneficium Religionis, ſeu conventus, cui de Jure facienda eſſet reſtitutio, ſi caute fieri poteſt, erogetur, abſolvat, ſeu mandet abſolvi.

65 Monialis in particuli nequit neque de licentia, ac diſpenſatione Superioris habere peculium, ſeu aliquid proprium, de quo tanquam de re ſibi propria pro libitu diſponere poſſit. *Communis*, textu expreſſo *in c. Cum ad Monaſterium 6. de ſtatu Monachorum in fine*, ibi: *Nec æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare, quia abdicatio proprietatis, ſicuti & cuſtodia caſtitatis adeo eſt annexa Regulæ Monachali, ut contra eam nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere*. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & monialib. cap.* 2. & habetur expreſſe *in decret. Clement. VIII. de Reformation. Regul.* incip. *Nullus omnino*. Et hoc ſæpe ſæpius in caſibus ſpecificis declaravit Sacra Congreg. Conc. ut abunde refert Fagnanus *in c. Monachi* 2. *de ſtatu Monachorum a n.* 61. *uſque in finem*.

66 Et ſignanter in cauſa Panormitana, in qua cum quædam Monialis præter dotem Monaſterio tributam ſibi reſervaſſet ſcuta quinquaginta annua pro ſuis neceſſitatibus, atque indigentiis, petiit fieri facultatem illa erogandi in uſus prædictos; S. Congreg. cenſuit hanc pecuniam annuam, non obſtante reſervatione, jam quæſitam eſſe Monaſterio: ideoque deferendam eſſe recta ad manus Abbatiſſæ, quæ primum proſpiciat neceſſitatibus Monialis Oratricis, & quod reliquum fuerit, in uſus totius Monaſterii con-

67 vertat. Præterea in cauſa Neapolitana propoſitum fuit Sacræ Congregat. dubium, ut infra conceptum. In aliquibus Monaſteriis nonnullæ Moniales cenſus, & annuos quoſdam reditus, & proventus ſeu fructus percipiunt ſub diverſis contractuum ſpeciebus, nam aliquæ in ipſarum perſona emerunt certos reditus a perſonis laicis: aliquæ ab aliis Monialibus, aliquæ ab ipſis Monaſteriis, aliæ vero dederunt pecuniam Monaſterio, ut ex earum pecuniis fieret emptio nomine Monaſterii ad rationem ſeptem, vel octo pro centenario, & Abbatiſſæ dabant ipſis Monialibus illos reditus, quos ex dictis emptionibus exigebant ſingulis annis. Aliquæ Monaſteriis, ſeu eorum Superioribus certas pecuniarum ſummas manualiter pro indigentiis Monaſterii dederunt pacto adjecto, vel etiam tacita conventione adhibita, ut Monaſterium, ſeu Abbatiſſa certos reditus ad rationem tot pro centenario eorum vita durante concedat. Quæritur, an Moniales prædictæ in hujuſmodi caſibus incurrant in pœnas per Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regular.* in proprietarios inflictas, etiamſi de licentia Abbatiſſæ, & ad Abbatiſſæ nutum, vel Conventus, ſeu Monaſterii nomine percipiant? Sacra Congregatio cenſuit, in nullo ſupradictorum caſuum licere Moniales dictos fructus, ſeu reditus percipere, & ſi perceperint, indicere in pœnas *d. cap. ſeſſ.* 25. *de Regularibus*. Neque ab hujuſmodi pœnis excuſari ob licentiam Abbatiſſæ, quæ eam d. Concilii decreto in ſupradictis caſibus concedere quidem prohibetur, ſed debet ex ſuo munere ex Monaſterii reditibus, vel eleemoſynis Monialium neceſſitatibus in dies ſubvenire. Ex quibus declarationibus apparet, non eſſe amplius locum opinioni Jo. And. *in regul. Non eſt obligatorium*, Calderin. *conſ.* 2. *de Regularibus*, & Abbat. *conſ.* 88. *part.* 1. exiſtimantium, licere Profeſſo de Licentia Superioris Prælati accipere aliquam annualem proviſionem a Conventu, vel a Provincia, puta Scutorum decem, ut exemplificat Jo. Andr. vel quinquaginta, ut inquiunt Calder. & Abb. perſolvendam pro veſtibus, & aliis perſonalibus neceſſitatibus.

Item in Urbinaten. Cum Archiepiſcopus Urbini retuliſſet Sacræ Congregationi, ſe non potuiſſe adducere Moniales cujuſdam Monaſterii ad ſuſcipiendam exactam vitam communem: ideoque illis propoſuiſſe, ut fieret communis arca cujus clavis penes Abbatiſſam exiſteret, & intus eam aptarentur tot ſcriniola, quot eſſent Moniales, ita ut unaquæque haberet claviculam ſcrinioli ſui, & in eo aſſervaret pecuniam ex laboritio, vel aliunde partam, quæ in ipſius tantum, & non in alterius neceſſitatibus erogari deberet arbitrio Abbatiſſæ, Sacra Congregatio hoc temperamentum ludicrum exiſtimavit, ac repugnans Decreto *dict. cap.* 2. quod jubet, ut omnia Superiori tradantur, Conventuique incorporentur, ideoque mandavit Archiepiſcopo, ut quandiu Moniales communem vitam non ſuſciperent, interdiceret illi receptionem puellarum ad Habitum, & Profeſſionem. 68

In Monaſteriis tamen, in quibus, vel ob carentiam redituum, vel ob incuriam, & negligentiam Superiorum vita communis non ſervatur, nec poteſt introduci, & Monaſterium indigentiis Monialium non ſupplet, nec ob ejus paupertatem ſupplere poteſt, omnes pecuniæ undequaque quæſitæ a Monialibus, in capſam depoſiti conferendæ ſunt, & regiſtrandæ, ac nomine Monaſterii exigendæ; Et exinde, ut Monialibus exhibitricibus de neceſſariis ad vitam provideatur, eiſdem eleemoſynaliter de li- 69

licentia Abbatiſſæ per depoſitariam tradi debent: Ita enim eo modo, quo poteſt, ſervatur votum Paupertatis, & tollitur occaſio proprietatis, ut cum aliis tradit Donatus *prax. rerum Regular. tom.* 4. *tract.* 15. *queſt.* 11. 19. *&* 20. ubi ſub *n.* 2. refert Decretum Sacræ Congregationis Viſitationis Apoſtolicæ juſſu Urbani VIII. factæ *die* 3. *Julii* 1627. pro Franciſcanis Conventualibus Monaſterii SS. Apoſtolorum Romæ per hæc verba: *Pecuniæ vero, aliæque res quæcumque Fratrum intra viginti quatuor horas tradantur Superiori in commune Conventus Ærarium reponendæ, triplicique clavi cuſtodiendæ, quarum una penes Guardianum pro tempore exiſtentem, duæ vero aliæ penes duos alios Fratres ſingulo quoque anno per Conventum eligendos, conſerventur, ex quibus ſubminiſtrato exhibitori quantum Religioſæ ejus neceſſitates (ſtatus valetudinis, laborumque ratione habita) expoſtulare videbuntur; Reliquum penes Ærarium remaneat, & arbitrio duarum ex tribus partibus Capituli, ſeu Congregationis Provincialis ſingulis annis faciendæ erogetur.*

70 Partitæ autem dictæ capſæ communis per computum ſeparatim ſic inſcribi debent: *Il Monaſtero deve aver da sè per conto di Suor N. N. ſcudi ... prout Sacra Congregatio Epiſcopor. & Regular. reſcripſit Archiepiſcopo Barenſi* 2. *Octobris* 1565. cui totam pecuniam provenientem ex Monialibus particularibus in capſam communem deponendam eſſe injunxerat, quoties Moniales ex cauſis ſupradictis ad vitam communem reduci non poſſent. Et iterum ita fieri juſſit generaliter 4. *Febr.* 1678. ut refert Criſpin. *de Viſitatione* §. 42. *num.* 40.

71 Unde ut Moniales in Monaſteriis, ubi non adeſt vita communis, poſſint licite exigere, retinere, & expendere Livella, debent quinque conditiones, ſeu circumſtantiæ concurrere; Prima ſcilicet, quod habeant dependenter a voluntate Superioris; Secunda, ut ſint paratæ peculium conſignare ad nutum ejuſdem Superioris; Tertia, ut pecunias convertant in licitos, & pios uſus, & decentiam eorum ſtatus; Quarta, quod non ſit peculium ſuperfluum; Quinta, quod ſit penes Capſam depoſiti, ſeu Ærarium commune; Donat. *prax. rer. Regular. tom.* 4. *tract.* 15. *queſt.* 11. *&* 19. & alii plures ibi citati, Monacell. *part.* 1. *tit.* 11. *formul.* 20. *n.* 4. *&* 6. ubi habet, quod hæc Donati Theorica poteſt tute practicari, & tolerari, prout tolerari poſſe declaravit *Sacra Congr. in una Caſenaten.* pro Monaſterio S. Claræ illius Civitatis reſcribendo ſub *die* 12. *Mart.* 1693. in obſequium Card. Denhoff tunc Epiſcopi vitam communem deſiderantis: *Ad mentem*, referente Eminentiſſimo Card. Acciajolo, & mens fuit, quod circa vitam perfecte communem nihil eſſet innovandum.

Livella non poſſunt a Monialibus, & Regularibus cedi eorum conſanguineis ſine licentia Sacræ Congregationis. Rota *deciſ.* 610. *n.* 8. *&* 9. *coram Card. Cerro, & in Albanen. locorum Montium* 26. *Januar.* 1725. *coram d. Calcagnino*, Card. Petra *tom.* 5. *commentar. ad Conſtitut.* 5. *Pauli II. ſect.* 2. *num.* 7. ubi citat alias Rotæ deciſiones, & teſtatur, Regulares, & Moniales paſſim recurrere ad Sacram Congregationem Epiſcop. & Regul. pro obtinendis licentiis in concedendis Livellis ſuis conſanguineis, quæ ſolent concedi accedente conſenſu Superiorum, & Capituli Conventualis, ut ipſe expertus eſt, dum erat Secretarius dictæ Sacræ Congregationis, ut refert eodem *tom.* 5. *Comment. ad Conſtitut.* 12. *Sixti IV. num.* 5. *in fine*. Et revera cum nuperrime quidam Regularis Carmelita calceatus petiiſſet a d. Sacra Congregatione facultatem tranſigendi in certa conventa ſumma pecuniæ pro decurſis Livelli annualitatibus a ſuis conſanguineis partim non ſolutis, & partim ſub dubio an fuerint integraliter ſolutæ, ex quo utraque pars fuerit negligens in regiſtrandis, & aſſervandis memoriis: *Dicta Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. ſub die* 16. *Januar.* 1739. *reſcripſit concedendo facultatem Generali ejuſdem Ordinis, dummodo narrata vera exiſterent* (narraverat enim a ſuis conſanguineis pluries pecuniaria ſubſidia ultra ſuum Livellum gratis recepiſſe) *& accederet conſenſus Capitularium Conventus, cujus erat filius, & actus fieret nomine ipſius Conventus.* 72

Poſſe autem Moniales, & Regulares remittere ſuis conſanguineis, vel aliis donare fructus ſui Livelli cum ſola licentia Superioris, tenent Sanchez *ad Præcepta Decalogi lib.* 7. *c.* 22. *n.* 16. Diana *coordinat. t.* 7. *tract.* 3. *de paupertat. Religioſ. reſolut.* 69. Card. de Luca *de Regularib. diſc.* 56. *a num.* 6. Paulut. *in Voto arbit. pro veritate edito in una Cæſenaten.* quod regiſtratur *in diſſertat.* 36. *art.* 2. *per tot.* Urſaya *tom.* 3. *p.* 2. *diſceptat.* 1. §. 18. *n.* 30. *&* §. 22. *n.* 35. Valer. *de differ. utriuſque Fori verb. Munera n.* 37. & alii paſſim, & Rota *deciſ.* 1162. *n.* 17. *coram Emerix Junior.* Immo plures ex citatis, & non pauci alii Doctores tenent, Moniales, & Regulares poſſe ſimiles ceſſiones, remiſſiones, ſeu donationes fructuum ſui Livelli facere abſque licentia ad id ſpeciali Superioris, ſed cum ſola licentia generali inſumendi ta- 73 74

les fructus in ſuas indigentias, & religioſos uſus. Et ratio iſtorum eſt, quia eo ipſo, quod Religioſo certa quantitas conceditur, & præſcribitur, cenſetur etiam dari tacite licentia expendendi in honeſtos uſus id, quod ſibi ſubtrahit ex parſimonia: Tum quia per talem donationem, ſeu remiſſionem Monialis, ſeu Regularis nullum damnum infert Monaſterio, ſed parce vivendo & expendendo detrahere videtur condecentiæ ſuæ perſonæ, ejuſque genio, & ventri id, quod donat, vel remittit, & Bulla de largitione munerum prohibet tantum largitiones munerum, ex quibus damnum, ſeu grave incommodum infertur Monaſterio; Tum etiam quia ex hac opinione datur occaſio Monialibus, & Regularibus, ut libentius abſtinentiæ, ſobrietati, frugalitati, modeſtiæ, & moderato ſumptui aſſueſcant, dum ſciunt ea, quæ ſibi de neceſſariis ſubtrahunt, poſſe conſanguineis, & aliis de ſe benemeritis donare, & in aliis licitis operibus expendere, Valer. *de different. utriuſque Fori, verb. Munera num.* 37. Peyrin. *tom.* 1. *de ſubdit. quæſt.* 2. *cap.* 2. §. 6. Navarr. *conſil.* 3. *num.* 46. *de ſtatu Monachor.* Beja *caſ.* 32. *verſ. Reſpondemus*, Urſaya *tom.* 3. *par.* 2. *diſcept.* 1. §. 22. *a num.* 35. Paulut. *loc. cit. a num.* 38. D. Cajetan. de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 4. §. 4. *quæſt.* 6. Card. de Luca *loc. c.* Diana *loc. c.* & alii plures, quæ opinio in Monaſteriis, ubi adeſt talis conſuetudo, ſit adſit licentia ſaltem tacita Superioris, eſt vere probabilis, quia taciti, & expreſſi eadem eſt virtus, *l. Cum quid, ff. de rebus cred. & cap.* 2. *de reſcriptis.*

75 Intellige tamen de ceſſione, ſeu donatione fructuum Livelli non aſcendentium ad magnam ſummam, quia pro ceſſione, ſeu donatione annualitatum conſtantium magnam, & notabilem ſummam, ſeu pro ceſſione Juris Livelli recurrendum eſt ad Sacram Congregationem Epiſcop. & Regul. juxta dicta ſupra *n.* 72. cum circa talem ſummam, & tale Jus obſtent Conſtitutiones Clementis VIII. & Urbani VIII. de largitione munerum, ad quarum ſolummodo formam poſſunt Regulares uti Livellis, uti decrevit *Sacr.* Congr. *Epiſcopor. & Regular. in Florentina* 21. *Jun.* 1690. *ad relationem Eminentiſſimi Card. Petrucci.*

76 Monialis ex pecunia ſui Livelli, ſeu aliunde quæſita nequit ſibi cenſum emere, ſeu conſtituere neque de licentia Abbatiſſæ, immo neque ipſam pecuniam tradere Monaſterio, ſeu Abbatiſſæ pro indigentiis Monaſterii cum pacto, vel etiam tacita conventione adhibita, ut Monaſterium, ſeu Abbatiſſa certos reditus ad rationem tot pro centenario, ejus vita durante concedat, ſeu ſolvat: Sic expreſſe decrevit *Sacra Congregatio Concilii in dicta Neapolitana* relata ex Fagnano *ſupra num.* 67. Unde cum quidam Regularis dediſſet Monaſterio Capitale in pecunia cum pacto, ut ei quotannis certa ſumma ſolveretur, ſuborto dubio an Monaſterium ad id teneretur? *Sac. Congr. Epiſc. nuperrime reſcripſit, Monaſterium non teneri.* Sic refert Card. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Conſtitut.* 5. *Benedicti XII. ſect.* 2. *num.* 29. *in fine.*

Neque poteſt Monialis ex peculio ſui Li- 77
velli, vel aliunde quæſito, & ſibi libere a Superiore conceſſo fundare cenſum, ut ex ejus fructibus poſt ejus mortem celebrentur Miſſæ pro anima ipſius, quia cum quidquid acquirit Monachus, Monaſterio acquirat: *cap. Statutum* 1. *cauſ.* 18. *quæſt.* 5. *cap. Abbates* 16. *cauſ.* 18. *q.* 2. *cap. Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 19. *quæſt.* 3. *cap. In præſentia* 8. *de probat.* ſtatim ac cenſus fundaretur, acquireretur Monaſterio, & non eſſet amplius fundatio ſub diſpoſitione Monialis, & proinde non poſſet ſupponere oneri Miſſarum. Paſqualig. *in qq. Moral. juridic. quæſt.* 199. *num.* 1. D. Cajetan. de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 4. §. 2. *quæſt.* 12. & alii paſſim.

Nec poteſt Monialis tradere amico certam 78
ſummam pecuniæ ex ſuo Livello, ſeu aliunde quæſitæ cum pacto, quod poſt ejus mortem faciat celebrari tot Miſſas, quia ſic Monialis diſponeret quidem vivens de tali pecunia, ſed tamen cauſa mortis, ita ut diſpoſitio non ſortiretur effectum, niſi poſt mortem; Hoc autem eſſet diſponere per modum ultimæ voluntatis, quod eſt omnino prohibitum Religioſis Regularibus. *Authen. Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. cap. Non dicatis* 11. *cauſ.* 12. *q.* 1. *cap. Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 19. *q.* 3. *cap. Quia ingredientibus* 2. *de teſtamentis* cum ſimilibus, D. Cajetanus *loc. cit. q.* 13. & alii.

An autem poſſit Monialis dictam pecuniam 79
ex ſuo Livello, ſeu aliunde quæſitam proprio uſui conceſſam donare alteri cum onere, ut ſtatim celebrentur ſingulis annis aliquæ Miſſæ in perpetuum? variant Doctores. Affirmant enim Ludovicus Lopez *lib.* 2. *de contractibus cap.* 40. Navarr. *Comment.* 2. *num.* 41. *de Regularibus*, & alii, quia dicunt, hoc non eſt diſponere per modum ultimæ voluntatis, cum eo ipſo, quod diſponat per donationem, diſponat irrevocabiliter; de ratione autem diſpoſitionis per modum ultimæ voluntatis eſt diſponere revocabiliter; At melius negant Paſqualigus *loc. cit.* D. Cajetanus *loc. cit. quæſt.* 13.

Mo-

Molina *tom.* 1. *de juſtitia diſp.* 140. *col.* 2. & alii plures: quia Monialis, & Regularis nec poteſt facere donationem mortis cauſa; *arg. l.* 1. §. 1. *ff. de Tutel. & rat. diſtrab.* Reiffenſtuel *lib.* 4. *decret. tit.* 26. *num.* 360. & alii paſſim: Niſi de re modica fiat donatio mortis cauſa, quia iſtam cum conſenſu Superioris, ſeu Superioriſſæ, & multo magis ipſum Superiorem, ſeu Superioriſſam poſſe facere, tenent Barboſa *in cap. Quia ingredientibus* 2. *de Teſtamentis num.* 5. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 26. *num.* 48. Reiffenſtuel *loc. cit.* Sanchez *lib.* 7. *moral. cap.* 8. *num.* 11. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. & alii communiter. Tum quia in noſtro caſu non intervenit vera donatio, ſed deputatio dictæ pecuniæ pro celebratione Miſſarum, quæ videtur diſpoſitio per modum ultimæ voluntatis, cum illud onus injunctum continuet etiam poſt mortem, quod eſt omnino prohibitum Religioſis Regularibus, per *citata ſupra num. antecedenti.*

80 Supradicta omnia clare deducuntur ex eo, quod Sedes Apoſtolica quotieſcumque per Sacram Congregationem Epiſcoporum, aut Concilii facultatem habendi Livella, ſeu vitalitia Regularibus, aut Monialibus concedit, ſolet adjicere ſequentes conditiones. *Dummodo annus reditus a Procuratore Monaſterii exigatur, & recta via deferatur in commune Depoſitum, & tunc de manu Depoſitarii, & de licentia Superiorum ipſe Orator recipiat quantum, & quatenus opus fuerit, & in ſuas religioſas neceſſitates applicet, applicatorumque quoties a Superioribus fuerit requiſitus rationem reddat, & reſiduum in communes Monaſterii neceſſitates erogetur.* Sic refert Cardinal. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Conſtitut.* 5. *Benedicti XII. num.* 38. & Rota *part.* 16. *recentior. deciſ.* 405. *n.* 5. *verſ. Tota.*

81 Et de facto *in Panormitana*, cum quædam Monialis præter dotem Monaſterio tributam ſibi reſervaſſet Scuta quinquaginta annua pro ſuis neceſſitatibus, atque indigentiis, petiit ſibi fieri facultatem illa erogandi in uſus prædictos; *Sacra Congregat. Concil. cenſuit*, *hanc pecuniam annuam*, *non obſtante reſervatione*, *jam quæſitam eſſe Monaſterio*, *ideoque deferendam eſſe recta ad manus Abbatiſſæ*, *quæ primum proſpiciat neceſſitatibus Monialis Oratricis*, *& quod reliquum fuerit*, *in uſus totius Monaſterii convertat.*

82 Alias conſimiles Sacræ Congregationis declarationes refert Urſaya *tom.* 3. *part.* 2. *diſceptat.* 1. §. 13. & ſignanter *ſub num.* 7. ubi de reditibus vitalitiis, quos quædam Moniales reperiebantur in poſſeſſione de ſe recipiendi, & retinendi nomine proprio, *Sacra Congreg. Conc. cenſuit*, *hos reditus ab ipſamet Abbatiſſa exigi*, *& ad ipſius manus recta deferri oportere*, *de quibus pro ſuo arbitrio ſubveniet in primis neceſſitati Monialium*, *quarum intuitu hi reditus Monaſterio obvenerunt*, *ceterum quod ſupererit*, *in communem Monaſterii uſum convertat.* *Et ſub num.* 3. refert aliam emanatam *die* 16. *Novemb.* 1629. ibi: *Che le ſouvenzioni annue, che ſi aſſegnano alle Monache particolari per ſe loro Religioſe neceſſità, ſiano da principio volontarie a parenti. Le Monache poi ſiano obbligate di tenere li frutti di tali aſſegnamenti nel commune depoſito, e che ſi prendino dalle mani della Badeſſa per le loro religioſe neceſſità ſolamente; ed il reſiduo s' impieghi nelli uſi comuni del Monaſtero; & ſub num.* 5. refert aliam emanatam VI. *Februarii* 1678. approbatam ab Innocentio XI. cum addito *che ſi levi ogni altro abuſo introdotto le contro buone regole Monaſtiche, maſſime quelle di aver trovato tal forma di vivere, e tali abuſi nel tempo del loro ingreſſo nel Monaſtero.* Merito proinde concludens cum doctiſſimo Epiſcopo Criſpin. *Nella viſita Paſtorale part.* 2. §. 42. *num.* 39. *in medio*, quod in his terminis a Monialibus inallegabilis eſt uſus in contrarium, attento dicto oraculo Pontificio, & reſolutione ejuſdem Sacræ Congregationis: Et Donat. *rer. Regul. tom.* 4. *tract.* 15. *de Voto paupertat. quæſt.* 5. *num.* 3. & 4. ac Fontan. *ad Conſtitut. Ord. Prædicator. verb. Profeſſio n.* 11. *fol.* 530. dicunt: *Ex clara diſpoſitione Capituli Generalis Pariſiis celebrati an.* 1611. *admonit.* 3. *utriuſque ſexus Regulares viventes ſub habitu S. P. Dominici tenentur ad obſervantiam Regulæ*, *& Conſtitut. noſtrar. non prout hic*, *vel ibi ſervatur*, *ſed ſimpliciter*, *prout littera ſonat.* Hæc ille.

Hinc Legatum relictum Moniali, ſeu Regu- 83
lari in particulari ſub conditione, quod quandiu vivit, pertineat irrevocabiliter ad eam, vel eum, independenter a licentia Superioriſſæ, vel Superioris, non debetur ipſi Moniali, ſeu Religioſo, ſed Monaſterio, & talis conditio habetur pro non adjecta; Vide verb. *Legatum num.* 8.

Immo Legatum relictum Moniali, ſeu Re- 84
gulari nec momento temporis poteſt eſſe apud eam, vel eum, ſed illico acquiritur Monaſterio. Vide *d. verb. Legatum n.* 89. *&* 90.

Nec Moniales, & Regulares in particulari 85
poſſunt habere, ſeu de retinere Legata, præſertim ſi ſint in bonis ſtabilibus, neque de licentia quorumcumque ſuorum Superiorum. Vide *d. verb. Legatum n.* 91.

Immo talis licentia etiamſi eſſet obtenta 86

ab eorum Generalibus, qui dicerent, eam poſſe concedere, non excuſaret Moniales, & Fratres a culpa, & pœna a Concilio Tridentino impoſita. Vide *d. verb. Legatum numer.* 92.

87 Adducitur advertentia diligenter habenda. Vide *d. verb. Legatum n.* 93.

88 Inſuper adducitur concluſio Doctiſſimi Fagnani ſemper attendenda. Vide *d. verb. Legatum num.* 94.

89 Livella Monialium adminiſtrari non poſſunt a ſe ipſis juxta Oraculum Clementis XI. 28. *Julii* 1708. *&* 26. *Januarii* 1709. de quo *in Synod. Fulginaten. Baptiſtell. in Appendic. fol.* 181. relat. ab Urſaya *in Miſcellan. Sacro, & profano* 1. *Litter. L. num.* 127.

90 Monialis, & Regularis tranſiens ab uno Monaſterio ad aliud defert ſecum Livellum ad ſecundum Monaſterium, vel ſecundam Religionem, quia Livellum, ſeu vitalitium eſt perſonale, & ſequitur perſonam Religioſæ, ſeu Religioſi, pendetque ab illius vita; Card. de Luca *de Regular. deciſ.* 57. *num.* 19. Donat. *prax. rer. Regular. tom.* 1. *tract.* 8. *de tranſeuntibus q.* 61. *n.* 9. *&* 10. Urſaya *tom.* 3. *part.* 2. *diſcept.* 1. §. 22. *n.* 29. Card. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Conſtit.* 5. *Bened. XII. ſect.* 2. *n.* 60. ubi refert ſic reſolutum fuiſſe a Congreg. particulari *in Romana annui reditus* 7. *Jun.* 1707. Cui Congregationi & ipſe ut unus ex deputatis interfuit.

91 Monialis an, & quomodo pecuniam ex ſuo Livello, & aliunde quæſitam poſſit ludo exponere? Vide *verb. Ludus a n.* 9. *ad* 12.

92 Alia de Livellis, & annuis reditibus, vide Urſayam *tom.* 4. *part.* 2. *diſceptat.* 1. §. 22. *per tot.* Card. Petram *tom.* 4. *Commentar. ad Conſtit.* 5. *Benedicti XII. ſect.* 2. *per tot.* Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap. Monachi* 2. *de ſtatu Monachor. per tot.*

93 Epiſcopus, Vicarius Generalis, quilibet alius Prælatus, & Officialis ſeu deputatus nihil accipere poteſt pro ingreſſu, & profeſſione Monialium, pro exploratione, pro approbatione Depoſiti dotis, pro licentiis, & hujuſmodi, ut ſæpe ſæpius decrevit *Sac. Congreg. Epiſc. & Regular.* & ſignanter *in Tranen.* 30. *Maii* 1668. *in Iſernien.* 6. *Junii* 1642. & expreſſe Innoc. XI. *die* 1. *Octobris* 1678. in ſua *Taxa* dicta communiter *Innocentiana* §. *Generalmente*, ibi:

„ Generalmente in tutto quello, che riguarda i Monaſterj delle Monache, ed i Conſervatori di quelle Donne, le quali a guiſa di Monache riſpettivamente vivono ritirate, il Veſcovo, o altro Prelato, il Vicario così Generale, come particolare, e qualunque altro Offiziale, e Deputato, ed il Cancelliero, ed anche i Parenti, ed i Familiari del Veſcovo; o Prelato, e de' ſuoi Officiali, non poſſano eſigere, e ricevere emolumento alcuno in denaro, ed in altre coſe, eccetto che quelle comeſtibili, che ſiano proporzionate all'uſo, e conſumo proprio dentro tre giorni, anche con titolo di donativo, per l'ammiſſione all'Abito Monaſtico, per l'approvazione del depoſito della dote, per la Profeſſione, per l'ammiſſione dell'Educande, ed altre Donne ſecolari, per le rinunzie, che ſi fanno dalle Novizie, per l'elezione dell'Abbadeſſa, o altra Superiora, per licenze de' Medici, Chirurgi, ed Operarj, per le licenze di parlare alle Monache, ed altre, che ſono nel Monaſterio, per la deputazione de' Confeſſori, Cappellani, Procuratori, Eſattori, ed altri Miniſtri, e generalmente per ogni altro atto, che riguarda al governo; ma ſolamente il Cancelliero per il rogito delle rinunzie, e per li atti, che convenga fare ſopra la giuſtificazione del depoſito della dote, poſſa eſigere la mercede proporzionata alla fatica della ſcrittura, purchè non ecceda in tutto giulj 5. moneta Romana, ovvero l'equivalente alla moneta del Paeſe.

Additur attendenda ad rem ſequens Epiſtola 94
Sacræ Congregationis Epiſcopor. & Regular. tranſmiſſa die 23. Martii 1719. Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Card. Jacobo Boncompagno Archiepiſcopo Bononienſi, & relata a Benedicto XIV. in egregiis ſuis Notificationibus, *Volumine 2. Notificatione 9. n. 7. in fine lib.*

Si è compiaciuta queſta Sacra Congregazione nella Relazione fatta nuovamente in queſt' oggi dell' Informazione di Voſtra Eminenza toccante la contumacia di coteſte Monache di S. Mattia circa la reviſione de' conti, da cui ſi pretendono eſenti, come ſoggette al Governo de' Regolari, recedendo da quanto aveva ſopra di ciò deciſo dopo il giorno 10. Febbrajo, di decretare, che l' E. V. in rigore delle Coſtituzioni Appoſtoliche, e in ſpecie della Bolla della S. M. di Gregorio XV. e delle Reſoluzioni altre volte preſe dalla medeſima, e dalla Sacra Congregazione del Concilio poſſa coartare le Monache del mentovato, ed altri Monaſterj ſottopoſti ai Regolari ad eſibire i conti dell' Amminiſtrazione Economica, e riconoſcere ſe i depoſiti delle Doti ſeguano ſecondo gli Ordini di queſta Sacra Congregazione, conformandoſi nel teſto alla

propri-

proibizione fatta alla Badeſſa, e Monache di non ammettere all' Abito veruna Zitella ſenza la precedente licenza. Glielo ſignifico con baciarle riverentemente le SS. Mani.

95 * In ingreſſu Monialium in Monaſterium dotis ſolutio approbatur ea, quæ datur non ad ingreſſum in Religionem, ſed pro contractu, quem facit Religio cum illa, quæ ingreditur obligans ſeſe ad ejus ſubſtentationem.

96 Si vero Monaſterium per ſe ſit dives, ut ſufficere ex ſuis poſſit Monialium ſubſtentationi, tunc utique præſtaret dotem imminuere, quin etiam penitus remittere, quanquam id agendum non eſt niſi prius conſulta S. Congregatione Concilii. *De Synod. Diœceſ. lib. 7. cap. 56. §. 6.*

97 Quoad prandia, cœnas, & munera, quæ ab ingrediente Moniales exigunt, perſeverare cenſet Pontifex prohibitionem factam ab Urbano V. Extrav. 1. *de Simon.* inter comm. *ibid.*

98 Modum tamen imponendum ſumptibus apparatuum, & comeſſationum, ac pomparum, quæ fiunt in ingreſſu Monialium cenſet Pontifex, uſus opportune hac in re doctrina Navarri in *Tract. de Redit. Eccleſ. ibid.* §. 7.

99 Annuæ præſtationes, quas conſanguinei ſolvunt deſignatis Monialibus, vitæ communi minime repugnant, ſed requiritur, ut omnia manibus Præpoſitæ conſignentur, quæ prius conſulere debet indigentiis illius Monialis, in cujus gratiam collatæ ſunt; & ſi quid reliquum, in ceterarum levamen erogetur. *De Syn. Diœc. lib. 13. cap. 12. §. 19. nov. edit.*

Additiones ex aliena manu.

100 Plura hoc in articulo cumulat *Auctor* de num. Monialium, de dote, & de livellis. Nos pauca addemus, vel confutando, vel declarando, vel ſupplendo ipſum Auctorem.

Ad numerum Monialium quod attinet, tenet *Auctor n. 5.* diſpoſitionem *cap. Periculoſo §. Sane, de ſtat. Regular. in 6.* qua irrita declaratur profeſſio Monialis ultra numerum receptæ, contrario uſu eſſe abrogatam. At hanc opinionem improbant Caſtropalaus *tract. 16. d. 1. q. 7. §. 6. num. 5.* Pellizzar. *de Monial. c. 2. ſect. 1. num. 7.* ajentes ſibi conſtare nonnullis in locis ſervari, adeoque inſpiciendam eſſe conſuetudinem Regionum, & ſecundum eam judicandum. Quinimo meo judicio, attenta hac diverſitate, in locis, in quibus nec favorabilis, nec contraria obtinet conſuetudo, ſtandum eſt diſpoſitioni dicti textus. 101

Quoad vero dotem, verum regulariter eſt quod tradit Auctor *num. 18.* Moniales velatas, abſque dote non eſſe admittendas, Converſas vero poſſe ſine dote aliquando admitti propter neceſſitatem. Cæterum ſi contingat adoleſcentulam aliquam eſſe Monaſterio ad aliquem uſum, puta ad pulſandum organum, neceſſariam, hanc etiam uti velatam admitti poſſe ſine dote, quidquid contradicat Pellizzar. *de Monial. c. 3. ſect. 2. num. 46.* non improbabiliter alii tenent; idque quia eadem neceſſitatis ratio, quæ permittit admiſſionem Converſæ ſine dote, permittere, & in hoc caſu debet admiſſionem velatæ, pariter ſine dote. 102 103

Non ſolum dos Monialium diminui nequit, abſque licentia S. Congregationis Epiſcoporum; & Regularium negotiis præpoſitæ, ut notavit Auctor *num. 32.* ſed nec a principio taxari amplius poteſt a Superiore Monaſterii, ſive is ſit Epiſcopus, ſive Prælatus Regularis, ſed debet ab ipſa S. Congregatione taxari, Pellizzar. *de Monial. cap. 3. ſect. 2. num. 43.* 104

An poſſit Monialis admitti cum dote majori, quam quæ taxata eſt, hac tamen lege, ut ad officia conſueta Monaſterii haud teneatur? Affirmat Pellizzar. *de Monial. cap. 3. ſect. 2. n. 45.* qui tamen una monet in caſu urgentis neceſſitatis poſſe cogi Monialem illam ad exercenda mox dicta officia conſueta Monaſterii. Verum, ut Pellizzario ſcripſit Bordonus, haud debet Mulier ratione majoris dotis recipi hoc cum pacto, utpote contrario voto obedientiæ, & ſi recipiatur, pro non appoſito haberi debet dictum pactum. Accedit quod dedecet augeri dotem jam taxatam hoc nomine, quod non teneatur Monialis ad conſueta officia Monaſterii. 105 106 107

Quod demum concernit livella, quidquid alios allegans contradicat Auctor (*) *num. 73. & ſequent.* ſemper, ac fit a Moniali unica remiſſio livellorum pro futuris annis, opus eſt licentia Summi Pontificis, quum hæc remiſſio ſit alienatio, ut poſt Bordon. alioſque firmat Capon. *diſceptat. 94. num. 37.* 108

De

(*) *Reſponſio Auctoris.* Aſt ego *Auctor* expreſſe teneo, requiri ad id dictam licentiam, ut clare patet *num. 72.* ubi inter alia refero etiam decretum *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular.* 16. *Januar.* 1739. *num.* autem 73. & 74. refero tantummodo opinionem aliorum, non eam ſequendo, ut evidenter demonſtro dicens: *Et ratio iſtorum eſt*, &c. Vide *ibi* etiam ſub *num.* 75.

209 De livellis quæri ſolet, an poſſint ea aſſignari, vel relinqui ea conditione, ut nihil acquiratur Monaſterio? *Sed Domini* (recte ait Rota inter impreſſ. poſt Torr. de Pact. futur. ſucceſſ. deciſ. 47. n. 7. & plur. ſequent.) *re bene conſiderata exiſtimarunt, hanc reſervationem continere conditionem impoſſibilem, & omnino repugnantem, quum Monachæ aliquid habere non permittatur in proprietate, ſed totum ſit Monaſterii, &c. adeoque annexa eſt regulæ monachali proprietatis abdicatio, ut contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere &c. Inferebant, quod non poterant dicti ducati 70. reſervati pervenire in utilitatem, & commodum P. Henrici, quin ſimul Monaſteria quærerentur, alias eſſet quædam repugnantia, & contradictio, quæ vitiaret ſupra dictam reſervationem &c. Hinc ad ſuſtinendum actum memorata renunciationis verba ſic intelligi debere, ut Monaſterium patiatur dictum Henricum ducatos 70. reſervatos habere eo modo quo poteſt &c. Huic juridicæ interpretationi nihil repugnat licentia S. Congregationis, quia reſtricta reſervatione ad ſolum uſum, & commoditatem Monachi reſervantis, neceſſario ſequitur, quod integrum maneat jus Superioris hunc uſum revocandi, & ad proprias, & honeſtas neceſſitates reſtringendi, quum hoc modo ſalvetur reſervatio, ut in nihilo pugnet cum Religionis ſubſtantia*; Vide & Rotam poſt eumdem *deciſ. 75.*

210 Major quæſtio eſt, an livella ceſſent acceptata in Monaſterio vita communi? Sed hanc quæſtionem diremit S. Congregatio Epiſcoporum, & Regularium negotiis præfecta *in Ceſenaten. 1. Februarii 1698.* negative reſpondendo, Monialibus Spiritus Sancti, & Sanctæ Catharinæ Ceſenæ, quæ eam hac de re conſulnerant. Decretum hoc refert Paulus. *diſſert. 36. art. 3. num. 40.*

211 De livellis an gaudeant privilegio dotis, vide Cardinal. de Luc. *de Regul. diſcurſ. 34. n. 2.* Rot. *in recent. deciſ. 39. n. 13. part. 11.*

APPENDIX.

Ad ea, quæ ab Auctore dicta ſunt Articulo II. addendam duximus recentiſſimam diſpoſitionem Clementis XIII. Pontif. Maximi ſuper expenſis, quæ fiunt a Monialibus Sacriſtiæ Præfectis, per Chirographum a Sanctiſſ. Ferdinando Mariæ de Rubeis Patriarchæ Conſtantinopolitano, Vicariatus Urbis Viceſgerenti, nunc S. R. Eccl. Cardinali digniſſimo directum; En ejus verba.

Monſignor Ferdinando Maria de Roſſi, Patriarca di Coſtantinopoli, del Vicariato di Roma Vicegerente.

Le Sacre Vergini dedicate a Dio ne' chioſtri veſtendo l' abito Religioſo, hanno avuto una giuſta ſicurezza di vivere affatto lontane da ogni ſollecitudine temporale, e i noſtri glorioſi Predeceſſori hanno avuta continua premura di dare opportuni provedimenti, perchè niuna coſa le diſtoglieſſe da queſto ſanto e lodevole oggetto. Quindi è che hanno impedito tutto quello, che potea dal medeſimo allontanarle, per ragione degl' Offizj, che debbono ne' loro Monaſteri adempire, e ſpecialmente per quello di Sagreſtana. Ma perchè li provedimenti dati non s' eſeguiſcono, ſono altresì graviſſimi gl' inconvenienti, che ſuccedono, e che pur troppo ci ſono ſtati rappreſentati con replicati continui ricorſi. A queſti inconvenienti volendo Noi rimediare, con la preſente Cedola di moto proprio, ordiniamo a Voi, che proibiate in noſtro nome alle Superiore Religioſe di permettere, che le loro Monache deſtinate all' Offizio di Sagreſtane faccino in avvenire alcuna ſpeſa in occaſione delle Feſte, che ſi debbano ſollennizzare nelle loro reſpettive Chieſe: Eſſendo mente noſtra, che qual' ora le medeſime Chieſe ſiano baſtantemenee provvedute d' apparati propj, ſi mettano queſti in opera a ſpeſe comuni del Monaſtero: ma quando ne foſſero prive, non ſi prendano le Religioſe incaricate dell' Offizio di Sagreſtana altra cura, e ſollecitudine, che quella di far diſporre ſopra gl' Altari que' ſagri arredi, e ſupellettili che ſi trovano avere, con la maggior decenza compatibile alle forze dello ſtato economico del medeſimo Monaſtero. Siccome però non intendiamo pel rimanente d' impedire a' Monaſterj facoltoſi la celebrazione delle feſte con la conſueta pompa, purchè ſia interamente

Sa-

Sagra, ed Eccleſiaſtica; così vogliamo, che generalmente ſi proibiſca a tutti il framiſchiarvi rinfreſchi di qualunque ſorte; non ſolo perchè danno occaſione a ſpeſe inutili, e di ſcandalo a' Secolari, ma perchè diſtraggono le Religioſe da quella divozione, e raccoglimento, che debbono avere nel corſo di tutto l'anno, e molto più ne' giorni con particolarità dedicati o alla venerazione del Santo Fondatore, o al Titolare, ſotto la protezione de' quali vivono. Proibiamo ancora, che le Sagreſtane a proprie ſpeſe facciano in ſimili occaſioni, ricognizioni, o regali a qualunque ſorta di perſone o dentro o fuori del Monaſtero. E vogliamo, che le Superiore reſtino incaricate dell'eſecuzione eſatta di queſta noſtra volontà; e che in caſo di contravenzione reſtino ſoſpeſe dal loro impiego, riſervando a Noi la facoltà di reintegrarle, quando atteſe le circoſtanze crederemo di doverlo fare.

Dato dal Noſtro Palazzo Apoſtolico a Monte Cavallo queſto dì 30. Giugno 1759.

ARTICULUS III.

Moniales quoad ea, quæ concernunt Clauſuram.

1 Clauſura ante tempora Bonifacii VIII. fuit ſolum ſub conſilio; Quamvis enim fuerit multum commendata, & quaſi indicta in Concil. Carthaginen. I. *ſub anno* 330. & Carthagin. III. *can.* 33. in Concil. Trullano *can.* 46. in Cabilonen. II. *can.* 65. in Lugdun. III. *can.* 3. in Matiſconen. *can.* 19. in Aquiſgranen. *can.* 19. Tamen, ut obſervant Suarez *tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 211. Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 18. *quæſt.* 3. *num.* 1. Pellizarius *de Monialibus cap.* 5. *n.* 23. & alii paſſim, non fuit ibi clauſura abſolute præcepta, ſed ſub conſilio efficaciter commendata; Unde pro tunc paulo major, ac rigidior clauſura impoſita fuit feminis, quam viris; impoſita enim erat ipſis clauſura dependenter fere a legitima facultate Abbatiſſæ.

2 Primo enim ſub formali, & abſoluto præcepto clauſuram Monialibus indixit Bonifacius VII. *in cap. Periculoſo, unic. de ſtatu Regul. in* 6. Et deinde Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 5. S. Pius V. Conſtit. incip. *Circa Paſtoralis Officii*; & Conſtit. incip. *Decori & honeſtati*, & Gregorius XIII. Conſtit. incip. *Deo Sacris*.

Unde ad clauſuram tenentur nunc Monia- 3
les omnes Profeſſæ cujuſcumque Regulæ, Or-
dinis, & nominis, etiam Tertiariæ in Con-
gregatione viventes, & tria vota eſſentialia
emittentes; Bonif. VIII. *in cit. cap. Peri-
culoſo*. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. S. Pius V.
in cit. Conſtitut. incip. *Circa Paſtoralis Offi-
cii*, & Conſtitut. incip. *Decori*, *& honeſtati*,
& Greg. XIII. Conſtit. incip. *Deo Sacris*,
& ſæpe ſæpius *Sac. Cong. Epiſc. & Regul.* &
ſignanter *in Virdunen.* 15. *Januar.* 1602. *in Con-
ſtatien.* 25. *Jun.* 1603. & ſæpius etiam *Sacr.
Cong. Concil.* Et ſi renuant, prohibetur eis re- 4
ceptio ad habitum. *Sacra Congr. Epiſc. in
Pampilonen.* 10. *Februar.* 1593. *in Terracinen.*
5. *Mart.* 1603. *in Conſtantien.* 13. *Auguſt.* 1616.
& ſæpe alibi, & expreſſe S. Pius V. cit. Con-
ſtit. incip. *Circa Paſtoralis Officii*. Quamvis 5
enim clauſura non contineatur formaliter in
Regula cujuſcumque Monialis, continetur ta-
men virtualiter ſub tribus votis. *Sacra Congr.
Epiſcop. in Zamoren.* 7. *Februar.* 1592. & ſi-
gnanter ſub voto obedientiæ. *Eadem Sacra
Congreg. Epiſcopor.* 16. *April.* 1619. Hinc Mo- 6
niales profitentes hac conditione, ut clauſuræ
non obligentur, non ſunt veræ Profeſſæ, quia
S. Pius V. in cit. Conſtitut. incip. *Circa Pa-
ſtoralis Officii*, dictas Profeſſiones irritat; Mi-
randa *de Sacris Monialib. qu.* 1. *art.* 4. Leza-
na *tom.* 1. *Summæ cap.* 25. *num.* 17. Emma-
nuel Roderic. *tom.* 1. *qq. Regular. quæſt.* 47.
art. 2. Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 18.
quæſit. 5. *num.* 6. Pellizar. *de Monialib. cap.* 8.
n. 54. & alii paſſim.

Moniales temere egredientes e clauſura ſui 7
Monaſterii, ultra alias graviſſimas pœnas incurrunt ipſo facto Excommunicationem majorum reſervatam Papæ. Sic expreſſe S. Pius V. in cit. Conſtit. incip. *Decori*, *& honeſtati*, ibi: *Aliter autem egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, nec non comitantes, ac illarum receptatrices, perſonas, ſive laicas, aut ſeculares, vel Eccleſiaſticas conſanguineas, vel non, Excommunicationis majoris latæ ſententiæ vinculo, ſtatim, eo ipſo, abſque alia declaratione ſubjacere, a quo præterquam a Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolvi nequeant. Et inſuper tam egreſſas, quam Præſidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam hujuſmodi concedentes, Dignitatibus, Officiis, & adminiſtrationibus per eas, & eos tunc obtentis privamus, & illas, & illos ad obtenta & alia in poſterum obtinenda inhabiles . . . decernimus.*

Supradictas pœnas, ut vides ex d. Conſtitu- 8

tio-

tione S. Pii V. incurrunt Epiſcopi, aliique Superiores Monialium injuſte licentiam Monialibus egrediendi e Monaſterio concedentes, & omnes aliæ perſonæ ipſas Moniales injuſte, & illicite de Monaſterio egreſſas comitantes, vel recipientes, & ſic talem illicitum egreſſum,
9 vel illius perſeverantiam foventes. Non incurrunt tamen dictas pœnas, qui poſt illicitum, & injuſtum egreſſum Moniales comitantur, ſeu recipiunt, non ut cooperentur illi illicito, & injuſto egreſſui, ſeu perſeverantiæ in ipſo, ſed ſolum ut earum honori, & honeſtati, ſeu caſtitati conſulat, vel gratia urbanitatis, amicitiæ, aut honoris ſeu conſanguinitatis, & affinitatis. Sanchez *in dec. l. 5. c. 15. n.* 72. Graſſius *part.* 1. *deciſ. lib.* 4. *c.* 23. *num.* 17. Zerola *in prax. Epiſc. part.* 1. *verb. Moniales ad* 16. *quæſit. dub.* 7. Bonacina *in clauſura q.* 1. *punct.* 4. *num.* 5. Zechius *de republ. Eccleſ. tit. de Regularibus cap.* 3. *num.* 15. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 7. §. 11. *q.* 7. Tamb. *de jure Abbatiſſ. diſp.* 19. *quæſit.* 2. *num.* 4. & alii paſſim.

10 Excommunicationem, & alias dictas pœnas incurrit Monialis, quæ ambobus pedibus terit oſtium clauſuræ uno, vel altero palmo. Sanc. *ad Decalog. lib.* 6. *c.* 15. *n.* 68. Navar. *tom.* 4. *de Regul. num.* 57. Roder. *tom.* 1. *q.* 49. *art.* 1. Cajetan. de Alexandris *loc. cit. c.* 7. §. 1. *quæſt.* 1. Portell. *in dub. Regul. verb. Clauſura Monial. num.* 25. Comitol. *lib.* 5. *reſponſ. moral. qu.* 3. Donatus *prax. rer. Regul. tom.* 4. *tract.* 4. *quæſt.* 25. *num.* 2. Bonacina *de Clauſura q.* 1. *punct.* 4. *num.* 2. ubi dicit concluſionem procedere etiamſi uno ſolo palmo ſe reciperet extra januam clauſuræ, & ſtatim redeat: Tamb. *de Jure Abbatiſſ. diſput.* 19. *quæſit.* 4. *ad caſum* 1. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *de dub. Regul. reſolut.* 52. & *part.* 5. *tract.* 5. *reſolut.* 22. §. *Ad hæc* Gibal. *de Sanctimonialib. diſp.* 1. *cap.* 2. §. 17. *conſec.* 2. *ſub num.* 33. Lezana *verb. Clauſura num.* 7. & alii plures contra Graſſium 1. *part. deciſ. l.* 4. *cap.* 23. & *in practica de caſibus reſervat. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 45. Nald. *in ſumma verb. Clauſura, num.* 1. Pellizar. *de Monialib. cap.* 5. *ſect.* 1. *quæſt.* 11. *num.* 19. Peryn. *tom.* 1. *privileg. Minimor. in Conſtit.* 6. *Pii V. n.* 4. Merolam *tom.* 1. *diſp.* 1. *c.* 2. *de volunt.* 7. *difficult. num.* 502. volentes dictam Monialem in caſu poſito ob parvitatem materiæ excuſari a pœnis, & culpa.

11 Monialis aſcendens ſupra tectum violat clauſuram, & incurrit dictas pœnas. Sic *Sac. C. Epiſcop. in Lycien.* 16. *Septemb.* 1609. & *in Comen.* 18. *Septemb. ejuſdem anni*, quæ mandavit abſolvi cum pœnitentiis ſalutaribus ad arbitrium quaſdam Moniales, quæ bona fide aſcenderant ſupra tectum ad ſiccanda frumenta, & paſtas ab ipſis elaboratas, ſive ad videndum quoddam Feſtum, cum ſpeciali prohibitione illuc ultra aſcendendi propter quamcumque cauſam; ita apud Nicol. *in Floſculis verb. Moniales num.* 35. Sanchez autem *loc. cit. lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 7. Tambur. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 19. *q.* 2. *ad* 4. *caſum*, Diana *part.* 3. *tr.* 13. *Miſcellan. reſolut.* 88. Pellizar. *loc. cit. num.* 74. Bonacina *loc. cit.* & alii diſtinguendo ſuſtinent, quod ſi tectum Monaſterii correſpondeat ſpatio extra clauſuram, cenſetur extra clauſuram; & Monialis ſupra illud aſcendens violat clauſuram, ſecus vero ſi correſpondeat ſpatio intra clauſuram, quia tunc, dicunt ipſi, reputatur quædam pars Monaſterii; at vero forte ipſi non obſervarunt dictam reſolutionem Sacræ Congregationis, quæ ſine tali diſtinctione proceſſit.

Monialis faciens ſe dimitti e feneſtra correſ- 12
pondente viæ publicæ patenti ſæcularibus, quamvis non totaliter deſcendat, ſed maneat ſuſpenſa in medio aere pendens ex aliquo fune, clauſuram violat, & incurrit pœnas, quia ſic ſeponit in loco, ad quem patet aditus ſæcularibus media aliqua ſcala parieti appoſita, quod utique prohibetur a Greg. XIII. Conſtit. incip. *Deo Sacris*. Pellizarius *de Monial. cap.* 5. *ſect.* 2. *q.* 39. *num.* 77. cum aliis ab ipſo conſultis; Donat. *prax. rer. Regular. tom.* 4. *tract.* 4. *qu.* 28. *num.* 6. & alii.

Item clauſuram violat Monialis aſcendens 13
arborem poſitam in horto Monaſterii, & procedens ad ramum omnino prominentem extra murum, etiamſi aſcenderit cauſa recreationis, ſeu alio fine, dummodo totum corpus perpendiculariter pendet extra locum clauſuræ, quia perfecte accedit ad locum, ad quem ſæculares poſſunt accedere, quod prohibetur a Gregorio XIII. in d. Conſtitut. *Deo Sacris*. Donat. *loc. cit. n.* 4. Pellizar. *loc. cit. n.* 78. Cajetan. de Alexandris *loc. cit.* §. 1. *q.* 1.

Item clauſuram violat Monialis ſe ponens 14
in Rota, eamque volvens verſus partem externam, ad quam ſæculares accedunt, quia vere, & perfecte talis Monialis accedit ad locum, ad quem ſæculares accedunt, quod eſt prohibitum a Gregorio XIII. in dict. Conſtitut. *Deo Sacris*, & ſe exponit gravi honeſtatis periculo, propter quod evitandum indicta eſt clauſura *in cit. cap. Periculoſo, unic. de ſtatu Regul. in* 6. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 5. & in cit. Conſtitut. S. Pii V. incip. *Circa Paſtoralis Officii*, & alia ejuſdem incip. *Decori*

& hone-

& honeſtati, & in cit. Conſt. Greg. XIII. incip. *Deo Sacris*. Sic tenent Gibal. *de clauſura Sanctim. diſquiſit.* 1. *cap.* 13. §. 17. *conſect.* 3. Comitolus *lib. 6. reſpon. moral. qu.* 3. Portell. *de dub. Regular. verb. Clauſura n.* 25. Donat. *loc. cit. qu.* 26. *per tot.* & alii contra Tamb. *loc. cit. ad. caſ.* 5. Dianam *p.* 2. *tract.* 2. *reſolut.* 52. Pellizar. *loc. cit. num.* 72. Lezanam *tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 18.

15 Item clauſuram violat Monialis, quæ appenſo fune ex ſuperiori limine portæ clauſuræ, eoque manibus apprehenſo, ſe toto corpore a terra elevatam agitat motu reciproco exeundo nunc ſcilicet, nunc vero redeundo intra clauſuram, qui ludus multis in locis eſt ſatis uſitatus apud adoleſcentes, & vocatur ludus navis; Talis enim Monialis quoad totum corpus per quamlibet agitationem vere exit extra oſtium, & limites clauſuræ. Donat. *loc. cit. q.* 27. *per tot.* Cajetanus de Alexandris *loc. cit.* §. 1. *q.* 1. Pellizarius *loc. cit. q.* 34. *n.* 71. cum Diana, Card. de Lugo, & aliis a ſe conſultis contra Naldum, Sanctarell. Baldell. & alios ibi citatos.

16 Item clauſuram violat Monialis egrediens ad ſpatium, quod eſt inter januam Monaſterii clauſam, & aliam ſæcularibus patentem, ut habetur clare ex cit. Conſt. Greg. XIII. incip. *Deo Sacris*: ibi: *Nec itidem licere Monialib. & Tertiariis egredi e janua Monaſterii, quæ pro clauſura ipſius Monaſterii etiam ad claudendum aliam ulteriorem januam, qua patere ſolet aditus ſæcularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad Crates, ſeu loca colloquiis deſtinata, quæ vulgo Parlatoria appellantur, vel ad pulſandam ipſam clauſuræ januam, quæ loca cum ſaltem pro cauſis præfatis patere ſoleant ſæcularibus extra clauſuram cenſeri debent, etiam quo tempore clauſa ſunt.*

17 Item clauſuram violat Monialis accedens ad domos contiguas Monaſterii inhabitatas a feminis ſervitricibus; Sic etiam ſi accedat ad propriam Eccleſiam exteriorem, quia ad talia loca patet acceſſus ſæcularium, quod prohibetur a Gregor. XIII. in citat. Conſtitut. incip. *Deo Sacris*, ut patet ex mox adductis ipſius præciſis verbis, & ſic tenent Doctores communiter.

18 Item clauſuram violat Monialis urbanitatis, vel curioſitatis gratia egrediens e proprio Monaſterio, & aliud contiguum ingrediens: Immo talis Monialis eſt rea dupliciter violatæ Clauſuræ, ſunt enim duo actus, egreſſus videlicet, & ingreſſus, unde etiam duplicem contrahit Excommunicationem, prout reſcripſit *Sac. C. Archiepiſcopo Panormitano* 21. *Auguſti* 1699. *&* 14. *Septembris ejuſdem anni*, ut teſtatur D. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. cap.* 7. §. 1. *quæſt.* 4.

A tali Excommunicatione violatæ per illicitum egreſſum clauſuræ, ſeu per cooperationem concedendo licentiam, comitando, & recipiendo ſic illicite egreſſas, ſi ſit publica, abſolvit ſolus Summus Pontifex, vel habens ab eo auctoritatem. Sic expreſſe Sanctus Pius V. in dict. Conſtitut. incip. *Decori & honeſtati*, ibi: *A quo* (vinculo) *præterquam a Romano Pontifi-* 19
ce, niſi in mortis articulo abſolvi nequeant. Si 20
autem ſit occulta, certant inter ſe Doctores quiſnam ab ea poſſit abſolvere? Fagnanus enim *in cap. Dilectus* 15. *de temporibus ordinationum a num.* 30. *ad* 34. tenet abſolute, nec Epiſcopum poſſe ab ea abſolvere, quamvis ſit occulta, & adducit decreta Sacræ Congregationis, & declarationem Pontificiam, ibi; *Sed numquid Epiſcopis facultate ſibi tributa in d. c. 6. ſeſſ. 24. in caſibus occultis poſt Concilium ex nova lege Sedi Apoſtolicæ reſervatis etiam cum clauſula non obſtantibus abſolvere poſſit? Sacra Congregat. cenſuit non poſſe*. Et in ſpecie, cum dubitatum fuerit: *An Epiſcopus, & Inquiſitores poſſint hodie ex d. c. 5. ſeſſ. 24. abſolvere lapſos in Hæreſim, non obſtante Bulla Cœnæ Domini? Cenſuit eam Bullam derogaſſe c. 5.* Unde fruſtra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controverſiam adducunt, cum habeamus claram determinationem Sacræ Congregationis; Præterea cum dubitaſſet Archiepiſcopus Florentinus, an vigore *c. 6. ſeſſ.* 24. poſſet abſolvere quamdam Monialem, quæ occulte, & ad malum finem fregerat clauſuram non obſtante Bulla S. Pii V. quæ videtur habere locum in caſu publico, variatum eſt ſententiis. Nam ex decem Cardinalibus tres cenſuerunt Bullam intelligendam eſſe etiam in occultis, quia illius verba ſunt generalia, & eſt tantum exceptus caſus, niſi in mortis articulo &c. Et quia jam declaratum Bullam Cœnæ Domini quæ prohibet ab aliis abſolvi, habere locum etiam in occultis; Et quia cum Bulla ſit confecta poſt Concilium, cenſetur derogaſſe Concilio. Quatuor cenſuerunt eam Bullam non habere locum in caſibus occultis; Reliqui autem tres dixerunt agendum cum Sanctiſſimo, qui declaravit Bullam S. Pii V. habere locum etiam in occultis; Tamen conceſſit facultatem Archiepiſcopo abſolvendi illam Monialem. Unde poſtea Sac. C. generaliter conſulta; An ſi Monialis alicujus Monaſterii Juriſdictioni Regularium ſubjecti ſecreto delique-

quærit in materia clauſuræ, in Foro conſcientiæ abſolvi poſſit vigore ejuſdem Decreti ab Epiſcopo, cui tamquam delegato in iis, quæ ad clauſuram pertinent, auctoritas tributa eſt decreto *cap.* 3. *ſeſſ.* 25. *De Regul.* ſtante prædicta Bulla S. Pii V. reſpondit non poſſe, & Fagn. ſequuntur Mathæucci *Officialis Curiæ c.* 11. *n.* 21. Sanctarellus *tract. de hæreſi cap.* 5. *dub.* 1. *n.* 1. cum aliis per ipſum allegatis, ubi etiam ipſe affert Decretum Sacræ Congregationis, quæ cenſuit approbante Gregorio XIII. Bullam S. Pii V. etiam in occultis procedere, & ſic tenent alii plures.

21 Oppoſitum tamen tenent Navarr. *tom.* 2. *l.* 5. *de ſentent. Excom. conſil.* 43. Diana *part.* 7. *tract.* 2. *de poteſt. Epiſcop. reſol.* 20. Sanchez *in Decalog. l.* 6. *c.* 15. *num.* 76. Suarez *de Cenſur. tom.* 5. *diſp.* 2. *ſect.* 2. *num.* 10. & 12. *in fine*, Bonacina *de Cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 22. *punct.* 22. *n.* 2. ubi late de decreto Tridentini, & *tract. de clauſura quæſt.* 1. *punct.* 5. *n.* 1. Theſaurus *de pœnis* 2. *p. prax. verb. Clauſuram violans cap.* 9. *verb. abſolvere*. Tamb. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 19. *quæſit.* 5. *num.* 1. Pellizarius *de Monialib. cap.* 5. *ſect.* 2. *num.* 28. Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 100. *n.* 25. Monacell. *part.* 1. *in Append. adnotat. ad Conſtit.* 8. *S. Pii V. n.* 4. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *num.* 3511. Roderic. *t.* 1. *quæſt.* 24. *art.* 19. Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 41. *n.* 7. Vincentius Candidus Magiſter Sacri Palatii *tom.* 1. *diſquiſit.* 3. *art.* 28. Donatus *prax. rer. Regul. tom.* 4. *tract.* 5. *quæſt.* 8. *num.* 9. Lezana *verb. clauſura n.* 20. & plurimi alii volentes, quod a dicta Excommunicatione, ſi ſit occulta, poſſit abſolvere Epiſcopus, vel alius habens ab Epiſcopo facultatem ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 5. ubi omnes caſus occulti ſibi conceduntur, quod Tridentini decretum generaliter de omnibus caſibus S. Sedi reſervatis etiam poſt Tridentinum, volunt intelligi. Nec, dicunt ipſi, in dict. Conſtitut. S. Pii V. incipient. *Decori & honeſtati*, fit mentio dicti Concilii; Nec de illis decretis, & declarationibus allatis numero antecedenti conſtat authentice; Tum quia, concludunt, quod oppoſitum ſervat praxis, cum revera Epiſcopi paſſim abſolvant a tali excommunicatione occulta, & ab aliis ſimilibus.

22 Quod dicitur de Epiſcopis reſpectu ſæcularium, & Monialium ſibi ſubjectarum, intelligi etiam debet de Prælatis Regularibus reſpectu ſuorum ſubditorum, quia S. Pius V. Conſtitut. incip. *Romani Pontificis* edita pro Prælatis Ordinis S. P. Dominici conceſſit, ut gaudeant eo Privilegio in Foro conſcientiæ erga ſubditos, quo gaudent Epiſcopi erga ſuos virtute Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. quod Privilegium loquitur etiam de Superioribus localibus. Sic Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 19. *q.* 6. *num.* 2. Roderic. *q. q. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 61. *n.* 8. Donat. *loc. cit. num.* 10. cum pluribus ibi adductis, Barboſa *in Concil. Trid. ad dict. ſeſſ.* 25. *cap.* 9. cum plurimis aliis ibi citatis, & alii paſſim.

In Foro conſcientiæ poſſe Confeſſarios Regulares abſolvere a tali Excommunicatione, etiamſi ſit publica, aut deducta ad Forum contentioſum docent Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 19. *qu.* 5. *num.* 3. Bonacina *de clauſura quæſt.* 1. *punct.* 5. *num.* 2. Peyrin. *in Conſtit. S. Pii V. pag.* 203. *num.* 41. item *in Conſtit. Julii II.* & *tom.* 1. *de ſubdito* citat. & ſecutus a Felice Poteſtat. *tom.* 1. *part.* 4. *n.* 3492. Donat. *prax. rerum Regular. tom.* 1. *part.* 2. *quæſt.* 34. *num.* 1. cum Sanchez, Roderic. Alphonſo de Leon. & aliis ibi citati., quia S. Pius V. in cit. Conſtit. incipient. *Decori & honeſtati*, in reſervatione dictæ Excommunicationis non comprehendit Privilegia Regularium; Regulares autem ex conceſſione facta a Paulo III. Venerabili Societati Jeſu Conſtitut. incipient. *Cum inter cunctas*, edita 3. *Junii* 1545. poſſunt abſolvere ab omnibus caſibus, & Cenſuris reſervatis Papæ, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & exceptis caſibus reſervatis Epiſcopis ex Conſtitut. Clementis X. incipient. *Superna*, & ex propoſit. 12. damnata ab Alexandro VII. & etiam exceptis intra Italiam, & extra Urbem aliis ſex dictis Clementinis, ex quo de mandato Clementis VIII. fuerint reſervati a Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. in declaratione ſui decreti editi *die* 9. *Januarii* 1601. facta per aliud decretum editum anno immediate ſequenti 1602. 26. *Novemb.* Unde cum Paulus III. in dict. Conſtitut. *Cum inter cunctas*, conceſſerit Regularibus facultatem abſolvendi Cenſuris ſine ulla reſtrictione, aut limitatione ad occultas, ſtat quod poſſunt abſolvere ab ipſis, etiam quando ſunt publicæ, & deductæ ad Forum contentioſum, quia ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *cap. Quia circa* 22. *de Privileg.* & *l. de pretio*, *ff. de Publiciana in rem action.* Tum quia quando Summus Pontifex intendit facultatem abſolvendi, vel diſpenſandi limitare ad Cenſuras occultas, ſolet exprimere dicendo, *dummodo non ſint publicæ*, *vel deductæ ad Forum externum*, & hujuſmodi, ut eſt videre in *d. cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reform.* & docet Sotus *in* 4. *Sentent. diſt.* 22. *artic.* 3. Do-

Donat. *loc. cit.* cum aliis ibi adductis, adeoque in non declarando videtur indulgere. Vide verb. *Abſolutio art.* 1. *a n.* 41. *ad* 47.

24 A pœnis privationis Officiorum, & Dignitatum, & inhabilitatis latis in dict. Conſtitutione S. Pii V. incip. *Decori & honeſtati*, poſſunt abſolvere pro utroque Foro quoad ſuos ſubditos Epiſcopi, & Prælati Regulares, quia tales pœnæ non ſunt reſervatæ, nam ut conſtat legenti verba præciſa Bullæ relata *ſupra ſub num.* 7. reſervatio eſt facta ſolum pro Excommunicatione; Sic Roderic. *tom.* 1. *q.* 24. *art.* 17. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *n.* 3494. & alii.

25 Hic advertendum venit, quod ea, quæ diximus *ſupra num.* 19. quod a tali Excommunicatione violatæ per illicitum egreſſum clauſuræ, ſeu per cooperationem ad ipſum concedendo licentiam, comitando, & recipiendo ſic illicite egreſſas, ſi ſit publica, abſolvit ſolus Summus Pontifex, vel habens ab eo auctoritatem, non pugnant cum iis, quæ diximus ſub *verb. abſolutio art.* 1. *num.* 6. ubi concluſimus, quod cum impeditis perſonaliter adire Pontificem, poſſunt Epiſcopi directe abſolvere pro utroque foro etiam ab omnibus caſibus publicis reſervatis Papæ a Jure, aut ab homine, etiam hæreſis, & in Bulla Cœnæ contentis, *ex c. Mulieres* 6. *cap. De cætero* 11. *cap. Ea noſcitur* 13. *& cap. De Monialib.* 33. *de ſentent. Excommun.* non pugnant, inquam, ſiquidem Epiſcopus in quantum poteſt abſolvere perſonas perpetuo impeditas, uti ſunt Moniales, ab omnibus caſibus Papæ reſervatis, ad quos alioquin ejus facultas non extenditur, comprehenditur ſub iis verbis: *Vel habens ab eo auctoritatem*, adductis *ſupra ſub num.* 19. cum per citata Jura Epiſcopus vere habeat a Papa auctoritatem abſolvendi perſonas perpetuo impeditas, uti ſunt Moniales, ab omnibus caſibus Papalibus. Et ſic reſpective dicendum eſt de Prælatis Regularibus quoad ſuos ſubditos, quos poſſunt abſolvere a dictis caſibus ex variis Summorum Pontificum Conſtitutionibus, & præcipue ex Conſtitut. Sixti IV. incip. *Regimini*, Pauli III. incipient. *Licet debitum*, S. Pii V. incip. *Romani Pontificis*, & alia ejuſdem incip. *Dum ad Congregationem*. Vide d. *verb. Abſolutio art.* 6. *ad* 40.

26 Moniales poſſunt in aliquibus caſibus de Monaſterio exire abſque incurſu pœnarum, & præcipue in tribus expreſſis a S. Pio V. in dict. Conſtitut. incip. *Decori & honeſtati*, ibi: *Niſi ex cauſa magni incendii, vel infirmi-*
27 *tatis lepræ, aut Epidemiæ*. Nomine *magni incendii* venit incendium, cui ſuccurri non poteſt abſque periculo pereundi Moniales, ſi intra clauſtra morentur. Nomine *lepræ* venit infirmitas ita contagioſa, ut ſi Moniales tali morbo infectæ non egrediantur, omnes aliæ cito periculo evidenti ſimilis infectionis ſubjiciantur. Nomine *epidemiæ* venit infectio peſtilentialis malignam qualitatam præſeferens, quæ facile ad alios diffunditur cum manifeſto mortis periculo, non vero morbus popularis de facili ſanabilis. Sic Doctores communiter.

Moniales poſſunt licite egredi e Monaſterio 28
etiam in aliis caſibus conſimilibus tribus prædictis a S. Pio V. expreſſis, ut quando grave periculum ſubſit Monialibus ratione imminentis Belli, inundationis fluminis, ruinæ ædificii, ſeu alterius gravioris conſimilis periculi, niſi exeant, quia licet S. Pius V. in dict. Conſtit. incip. *Decori & honeſtati*, utatur dictione *Niſi*, quæ videtur excludere omnes alias cauſas, tamen hæc dictio non excludit caſus ſimiles, & urgentiores, ut *in l. Si mora, verb. Dumtaxat, ff. Soluto Matrimonio*, ubi Caſtrenſ. *num.* 9. Jaſon *num.* 5. & alii, & ſic tenent paſſim Doctores cum Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 20. *quæſit.* 2. Paſqualig. *in Lauret. num.* 30. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 102. *a num.* 16.

Occurrente aliquo caſu, in quo juxta dicta 29
licitus eſt egreſſus Monialium e Monaſterio, requiritur licentia Superioris. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus, & Monialibus cap.* 5. ibi: *Nemini Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire a Monaſterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda*. Et S. Pius V. in d. Conſtit. incip. *Decori & honeſtati*, ibi; *Quæ tamen infirmitas præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum Juriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit*. Ex quibus, ut vides, in Mona- 30
ſteriis ſubjectis Epiſcopo, ſeu Ordinario requiritur, & ſufficit licentia ſolius Epiſcopi, aut Ordinarii loci, cum ipſe reſpectu illorum Monaſteriorum ſit & Epiſcopus, & Prælatus Religionis. In Monaſteriis autem exemptis re- 31
quiritur ultra licentiam Prælati Regularis Provincialis ſcilicet, aut Generalis juxta cujuſque Ordinis inſtitutum, etiam licentia Epiſcopi, ſeu Ordinarii loci. Nomine Epiſcopi, qui approbare cauſam debet, & poteſt, venit etiam

Vi-

Vicarius Generalis, & Capitularis, ut tenent paſſim Doctores cum Tamburin. *loc. citat. quæſt.* 5. *n.* 8. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 102. *num.* 28. Cajetanus de Alexandris *cap.* 7. §. 9. *quæſt.* 4. Pellizar. *loc. cit. cap.* 5. *num.* 37.

32 Si in aliquo ex dictis caſibus periculum ſit in mora, nec ob diſtantiam poſſit Superior conſuli, tunc Moniales in tali neceſſitate, & periculo poſſunt licite exire, quia urgentiſſimus ſimilis caſus videtur per Epichejam exceptus, quia neceſſitas non habet legem, & quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum, *capit. Sicut* 11. *diſtinct.* 1. *de conſecrat. capit. Omnes* 1. *de Feriis*; *cap. Conſilium* 2. *de obſervatione jejunior. capit. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſar. & cap. Quod non eſt* 4. *de Regul. Juris*. In qualibet enim diſpoſitione intelligitur excepta neceſſitas; *cap. Licet* 6. *de pœniten. & remiſſ.* & ſic tenent communiter Doctores cum Tamburin. *loc. cit. n.* 4. Zechio *de Republic. Eccleſiaſt. tit. de Regularib. cap.* 3. *num.* 15. Bonacina *de clauſura quæſt.* 1. *punct.* 8. *num.* 9. addentes, Moniales in tali neceſſitate egreſſas teneri cum primum poterunt ſignificare Superiori ſuum egreſſum.

33 An autem Abbatiſſa cum licentia ſolius Epiſcopi, & Superioris Regularis, ſi ſit ei ſubjecta, poſſit exire de Monaſterio ad præſtandum Principi Sæculari Domino Feudi fidelitatis juramentum, quando illud non poteſt præſtare per Procuratorem? Tamburin. *loc. cit. n.* 5. Sanchez *lib.* 9. *moral. cap.* 15. *n.* 51. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 44. *num.* 79. Pellizar. *de Monialib. cap.* 5. *ſect.* 2. *num.* 63. & alii tenent abſolute, id poſſe, quia expreſſe eſt ſic conceſſum a Bonifacio VIII. *in cap. Periculoſo, unic. de ſtatu Regular. in* 6. §. *Verum*. At tamen quia S. Pius V. ex poſt in d. Conſt. incip. *Decori & honeſtati*, non concedit Monialibus poſſe exire cum facultate Superioris: *Niſi ex cauſa magni incendii, vel infirmitatis lepræ, aut Epidemiæ*, niſi adſit periculum in mora perdendi Feudum, vel aliud grave damnum incurrendi, petenda videtur licentia a Sede Apoſtolica, vel a Sacra Congregatione. Unde in Regeſto litterarum *Sacræ Congregationis Epiſcop. ſub die* 15. *Januarii* 1616. *fol.* 9. habetur ſequens decretum: *Al Nuncio di Spagna: SS. D. N. ejus in Hiſpaniarum Regnis Nuncio litteras dari mandavit, ut omnes Archiepiſcopos, Epiſcopos alioſve Ordinarios inferiores, tam Sæculares, quam Regulares Monialium Monaſteria in eiſdem Regnis habentes certiores, ne abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate Monialibus e Monaſterii ſeptibus egrediendi licentias nullatenus concedant, minuſque eiſdem de uno ad aliud Monaſterium (tribus caſibus in Bulla S. M. Pii V. nominatim expreſſis exceptis) transferant*. Ita apud Monacell. *part.* 2. *tit. XIII. formul.* 5. *n.* 16.

34 Hinc Moniales licet olim poſſent de licentia Ordinariorum, & Monaſteriorum Superiorum transferri ad novum Monaſterium fundandum, vel etiam reformandum, ſeu ad Officium Abbatiſſatus, ſeu aliud munus exercendum; tamen hodie quacumque occaſione transferri non poſſunt amplius de Monaſterio ad Monaſterium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ toties quoties obtinenda, neque occaſione Prioratus, vel alterius officii, quibuſcumque in contrarium non obſtantibus, ex decreto Pauli V. publicato a Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. *ſub die* 22. *Decembris* 1617. & Generalibus Ordinum Procuratoribus intimato, & relato a Nicolio *in Floſculis verb. Monialis num.* 19. & ab aliis paſſim. 35 Nam facultas, quæ olim, ſive de Jure communi, ſive ex Concilio Tridentino locorum Ordinariis, vel Monaſteriorum Superioribus ſuper hoc competebat, fuit ſublata per d. Conſtitutionem S. Pii V. quæ incipit *Decori & honeſtati, ut eadem Sacra Congreg. declaravit die* 30. *Maii* 1631. apud Nicolium *loc. cit. num.* 19.

36 Moniales ex licentia Sacræ Congregationis egreſſæ tenentur ſub mortali ſtatim expleta cauſa egreſſus, ſe ad Monaſterium recipere: *ex cap. Periculoſo, unic. de ſtatu Regular. in* 6. §. *Verum*, & ex Conſtit. S. Pii V. incip. *Decori & honeſtati*, & Gregorii XIII. incip. *Deo Sacris*. Hoc tamen intelligendum eſt moraliter, & non metaphyſice, adeo ut, ſi per breve ſpatium v. g. unius, vel alterius diei ingreſſum ſuum in Monaſterium differrent, non peccarent mortaliter; Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſput.* 26. *quæſt.* 7. *num.* 2. & 3. cum Sanchez, Victorell. & aliis ibi citatis, Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 102. *n.* 58. & alii. 37 Si autem finita, & expleta cauſa ſui egreſſus multo ſpatio extra Monaſterium morentur ob malum finem, non ſolum peccant mortaliter, ſed etiam incurrunt Excommunicationem. Bonacina *de clauſura q.* 4. *punct.* 4. *num.* 22. Zerola *in diſp. Theolog. moral. tom.* 1. *diſp.* 1. *difficult.* 7. *num.* 498. Barboſa *loc. cit. num.* 58. Caſtropalaus *tract.* 16. *diſp.* 4. *p.* 9. *n.* 21. Sanctorus *in Conſtitut. Minor. cap.* 11. *ſtatut.* 7. *qu.* 2. & alii.

Mo-

38 Monialis cum licentia Sacræ Congregationis egreſſa ad curandam infirmitatem, & intra domum privatam incluſa non violat clauſuram, ſi huc & illuc vagetur, quia Monialis non tenetur ad clauſuram, niſi intra proprium Monaſterium. Domus autem illa privata non eſt Monaſterium. Unde cum obligatio clauſuræ ſit odioſa, non debet ampliari, ſed reſtringi, ſicque non debet extendi ad loca, quæ proprie non ſunt Monaſterium, *arg. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. Sanchez *lib.* 6. *moral. cap.* 15. *num.* 9. Navarr. *Comment.* 4. *de Regular. n.* 44. *not.* 4. Victorell. *de Orig. & clauſur. Monial. verſ. Monialis profeſſa*, Tamburin. *loc. cit. diſp.* 19. *quæſit.* 4. *ad* 9. Pellizar. *loc. cit. cap.* 5. *n.* 82. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. c.* 7. §. 9. *q.* 12. & alii. Si tamen in licentia eſſet præſcriptum, ut talis Monialis in domo privata ſervaret clauſuram, tunc teneretur ad ipſam, cum licentia eſſet conceſſa ſolum cum tali obligatione. Sic Pellizar. *loc. cit.* Cajetanus de Alexandris *loc. cit.* & alii.

39 Monialis cum licentia Sacræ Congregationis licite exiens e ſuo Monaſterio ad aliud v. g. fundandum, ad curandam infirmitatem in Balneis, & hujuſmodi, non violat clauſuram, nec graviter peccat, ſi ea occaſione a recto itinere viginti, aut viginti quinque miliaribus deviet ad aliquod Sanctuarium colendum, ſeu ad conſanguineos, vel amicos viſitandos, quia hoc non fit in fraudem clauſuræ, Sanchez *loc. cit. c.* 15. *n.* 61. Bonacina *de clauſura quæſt.* 1. *punct.* 8. *n.* 24. Guttierez *lib.* 1. *cap.* 14. Tamburin. *loc. cit. diſp.* 20. *quæſit.* 7. *num.* 4. Pellizar. *loc. cit. cap.* 5. *num.* 55. Caſtropal. *tract.* 16. *diſp.* 4. *part.* 9. *n.* 19. Roderic. *tom.* 1. *quæſt.* 47. *art.* 11. & alii.

40 An Monialis legitime egreſſa e ſuo Monaſterio, & tranſiens ad aliud, ſeu ad Balnea, ſi in via accedat ad locum, in quo exiſtit Monialium Monaſterium, poſſit ibi hoſpitio recipi? variant Doctores; Sanchez enim *lib.* 6. *moral. cap.* 16. *num.* 10. Peyrin *tom.* 2. *privil. Conſtit.* 6. *S. Pii V. nu.* 28. Tamburin. *de Jure Abbatiſſar. diſput.* 24. *quæſit.* 35. *a num.* 1. Pellizar. *loc. cit. cap.* 5. *num.* 107. Donat. *prax. rer. Regular. tom.* 4. *qu.* 14. & alii reſpondent cum diſtinctione: Aut iſta Monialis petit admitti intra Monaſterium ejuſdem Ordinis, & habitus, & ſic excipi poteſt abſque alia licentia Superioris, non ſolum cauſa hoſpitii, ſed etiam in caſu, quo illa degeret in aliqua domo privata ad recuperandam ſanitatem, & vellet ingredi Monaſterium gratia recreationis, & hujuſmodi, quia talis Monialis non eſt extranea, cum ſit ejuſdem Ordinis, ac habitus, adeoque non cadit in illam prohibitio ingrediendi Monaſteria Monialium, quæ comprehendit ſolum extraneos; Vel Monialis petit admitti in Monaſterium diverſi Ordinis, & habitus, & tunc ſi ibi non adſit Monaſterium proprii Ordinis, poteſt in ipſo admitti de licentia tamen Superioris illius Monaſterii, & non aliter, quia Religioſa Caritas, quæ Religioſis perſonis maxime convenit, & honeſtas ſtatus Monialis exigit, ut ibi in hoſpitio recipiatur. Secus autem ſi divertere vellet in dictum Monaſterium diverſi Ordinis, non cauſa neceſſarii hoſpitii, ſed gratia recreationis, aut inviſendi Monialem conſanguineam, aut amicam, quia tunc nequit ibi excipi, ne quidem de licentia Superioris, quia Monialis itinerans reſpectu talis Monaſterii eſt vere extranea, adeoque ex hac ſola cauſa non poteſt in illud admitti, ſicuti nec poteſt admitti quæcumque alia perſona extranea.

Caſtropalaus autem *part.* 3. *diſp.* 4. *p.* 10. *n.* 41
4. D. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. cap.* 7. §. 7. *qu.* 8. & alii negant abſolute poſſe talem Monialem admitti in Monaſterium, ſive ſit ejuſdem Ordinis, ſive diverſi, quia unum Monaſterium non communicat cum alio in clauſura, quod, ut dicit citatus Cajetanus, eſt de mente Sacræ Congregationis, quæ conſulta an Moniales advenæ eſſent admittendæ intra Clauſuram? reſpondit negative *in Piſtorien.* 16. *Junii* 1585. quam forte declarationem non obſervarunt Doctores primæ ſententiæ.

Ingreſſus in Monaſteria Monialium abſque 42
juſta cauſa, & legitima facultate eſt abſolute prohibitus omnibus omnino perſonis a Bonifacio VIII. *in cap. Periculoſo unic. de ſtatu Regul. in* 6. ſed ſub nulla Cenſura. Item a Con- 43
cilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 5. ſub Excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, ſed nemini reſervata, ut apparet ex textu, ibi: *Ingredi autem ſepta Monaſterii nemini liceat cujuſcumque generis, aut conditionis, ſexus vel ætatis ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia in ſcriptis obtenta ſub Excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda*. Dein- 44
de S. Pius V. idem quod ſtatuit Concilium Trid. juſſit obſervari in ſua Conſtitutione incip. *Circa Paſtoralis Officii*; Gregorius autem 45
XIII. Conſtit. incip. *Ubi gratiæ*, idem ſtatuit ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrenda, & Papæ reſervata contra præſumentes ingredi Monaſteria Monialium prætextu a Summo Pontifice, vel a Legatis, ſeu ab aliis conceſſarum, revocando omnes, & quaſcumque

que licentias a quibuſdam conceſſas ingrediendi Monaſteria Monialium; & præter Excommunicationem ipſo facto incurrendam, & ſummo Pontifici reſervatam, impoſuit etiam pro Abbatibus, & Abbatiſſis aliiſque Monaſteriorum utriuſque ſexus Superioribus, & perſonis privationem dignitatum, beneficiorum, & Officiorum, & inhabilitatem ad illa in poſterum
46 obtinenda; Item Paulus V. Conſtitutione incip. *Monialium ſtatui*, inhærendo Litteris dicti Gregorii XIII. ſui Prædeceſſoris revocavit omnes licentias ab ipſo, & aliis Pontificibus conceſſas mulieribus cujuſcumque ſtatus, ac conditionis quoad ingrediendum Monaſteria Monialium, aut converſandum cum ipſis; Et præterea prohibuit Abbatiſſis, ſeu Prioriſſis, ac Superioribus, ne dictas mulieres introducere, ſeu admittere, vel admiſſas quoquomodo retinere audeant, ſeu præſumant, idque ſub pœna Excommunicationis majoris reſervatæ Summo Pontifici, & ſub omnibus aliis pœnis
47 contentis in cit. Conſtitutione Gregorii XIII. Et de mandato Clementis VIII. *Sacra Congreg. Epiſc. & Regul. 26. Novemb.* 1602. ſub pœna excommunicationis majoris Papæ omnimode reſervatæ intra Italiam & extra Urbem omnibus prohibuit ingreſſum in Monaſteria Monialium ad malum finem.

48 Excommunicatio lata a Concilio Tridentino incurritur, etiamſi ingreſſus non ſit ad malum finem, nec prætextu licentiarum: At nulli eſt reſervata, cum a Concilio *loco citato* nulla fiat reſervationis mentio; Unde poteſt abſolvi a Confeſſario approbato ab Ordinario loci, ut docent Donat. *tom.* 4. *prax. rerum Regul. tract.* 5. *q.* 1. *num.* 3. Tamburin. *de Jure Abbatiſſar. diſp.* 22. *quæſit.* 1. *n.* 3. Roderic. *tom.* 3. *qq. Regular. q.* 47. *art.* 2. & alii paſſim.

49 Excommunicatio lata a Gregorio XIII. & Paulo V. eſt Papæ reſervata, & incurritur, etiamſi ingreſſus non ſit ad malum finem, ut omnes concedunt, & etiamſi non ſit ex prætextu licentiarum, ut tamquam in praxi tutius, & verius tenent Navarr. *Comment.* 4. *de Regular. ſub n.* 624. *& in Manuali cap.* 27. *de Cenſuris ſub n.* 150. *verb. Adde his primo*, Quaranta *in Summa Bullar. verb. Monaſteria Monialium in calce Conſtitut. Gregorii XIII. incip. Ubi gratiæ*; Beja *in ſuis reſponſionibus* 1. *p. caſ.* 30. *verb. Hæc omnia*, ubi docet de praxi totius Italiæ; Villagut. *tract. de Uſuris q.* 33. *n. ultim.* ubi teſtatur ſic reſponſum fuiſſe ab ipſomet Gregor. XIII. conſulto a S. Carolo Borromæo, Flavius Cherubin. *in Compend. Bullar. tom.* 2. *ſchol.* 1. *ad Conſtitut. Gregorii XIII. incip. Ubi gratiæ*, ubi teſtatur de praxi Pœnitentiariæ, Donat. *tom.* 4. *prax. rer. Regular. tract.* 5. *quæſt.* 2. *a num.* 6. ubi ex aliis teſtatur Gregorium XIII. declaraſſe ſuam mentem fuiſſe comprehendere quoſcumque ingredientes, & admittentes, ſicut fecit S. Pius V. Conſtitut. incip. *Regularium*, reſpectu Mulierum quarumcumque ingredientium Conventus Regularium, ibi: *Declaramus fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionem noſtram, quod prædictæ Litteræ non ſolum comprehenderent, & comprehendant mulieres, & prætendentes facultatem, & Indulta ingrediendi Monaſteria, ſed etiam omnes, & quaſcumque mulieres alias, tam in ſpecie, quam in genere.* Unde P. Suarez *tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 9. retractans quæ dixerat *diſp.* 22. *de Cenſuris ſect.* 6. *num.* 11. mutavit ſententiam: Et ſic tenent Azorius, Roderic. Zechius, Graffius, Comitolus, Filliucius, Peyrinus, Merola, Theſaurus, Homobonus, Riccius, Megala, Coriolanus, & alii relati a Donat. *loc. cit.* contra Sanchez, Sayrum, Mirandam, Barboſam, Dianam, Zerolam, Portellum, Tamburinum, Pellizzarium relatos ab ipſo Donato *loc. cit. num.* 2. Felicem Poteſtat. *tom.* 1. *p.* 4. *n.* 3489. & alios plures volentes talem excommun. non incurri, niſi ingreſſus fiat ſub prætextu licentiarum.

Quis autem poſſit abſolvere a dicta Excom- 50
municatione, aliiſque pœnis latis a Gregorio XIII. & Paulo V. in dictis Conſtitutionibus? Vide *ſupra a num.* 19. *ad* 25.

Excommunicatio lata a Clemente VIII. per 51
decretum de anno 1602. 26. *Novemb.* incurritur ab omnibus violantibus clauſuram Monialium ad malum finem, ut patet ex verbis præciſis decreti, ibi: *Violationis clauſuræ Mo-*
nialium ad malum finem; Et hæc Excommuni- 52
catio eſt reſervata Romano Pontifici extra Urbem, & intra Italiam; Unde ab ipſa non poſſunt extra Urbem, & intra Italiam abſolvere Regulares non obſtantibus ſuis Privilegiis, ut expreſſe fuit ſtatutum de mandato Clementis VIII. *a Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Decreto de anno* 1602. 26. *Novembris.* Vide *verb. Abſolutio a num.* 43. *ad* 47.

Imperatores, Imperatrices, Reges & Regi- 53
næ, eorum Filii, & Filiæ poſſunt abſque incurſu Excommunicationis, aliarumque pœnarum ingredi cum ſua decenti comitiva in Monaſteria Monialium, quia hujuſmodi perſonæ ratione excellentiæ, & dignitatis non comprehenduntur in diſpoſitionibus odioſis, niſi exprimantur. Sanchez *lib.* 6. *moral. c.* 16. *n.* 3. *c.* 17.

c. 17. *num.* 5. Suarez *tom.* 4. *de Religion. lib.* 1. *c.* 7. *num.* 5. *in fine*, Emanuel Rodriq. *tom.* 1. *q.* 47. *artic.* 1. Joannes Crucius *in Epitom. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 1. *concluſ.* 1. *in fine*. Tamburin *de Jure Abbatiſſar. diſp.* 24. *quæſit.* 20. Gibalin. *de Sanctimonialib. diſquiſ.* 1. *c.* 4. §. 2. *concluſ.* 1. *num.* 2. Donat. *tom.* 4. *prax. rerum. Regular. tract.* 5. *quæſt.* 12. Bordon. *variar. reſolut. part.* 2. *reſolut.* 26. *num.* 35. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monial. cap.* 7. §. 7. & alii paſſim cum praxi univerſali; Barboſa tamen *in Tridentin. ſeſſ.* 25. *de Regular. & Monial. c.* 5. *n.* 47. Bonacina *de clauſura q.* 4. *punct.* 1. *n.* 4. tenent probabiliter contrarium. Vide noviſſimam diſpoſitionem Benedicti XIV. allatam infra *ſub n.* 98.

54 An autem poſſint etiam dicta Monaſteria ingredi Duciſſæ, aliæque Principiſſæ, Duces, & Principes ſuprema Jurisdictione, & auctoritate gaudentes? Negant paſſim Doctores, quia S. Pius V. Conſt. incip. *Regularium perſonarum*, Gregorius XIII. Conſtit. incip. *Ubi gratiæ*, Paulus V. Conſtit. incip. *Monialium ſtatui*, expreſſe interdixerunt talem ingreſſum, *etiam Comitiſſis, & Marchioniſſis, & Duciſſis;* Attamen etiam de iſtis videtur praxis contraria. Vide d. diſpoſitionem ſub *num.* 89.

55 An autem dicta Monaſteria poſſint ingredi Fundatrices, & Fundatores? Negant paſſim Doctores, & ita fuiſſe deciſum *a Sacra Congreg. Concilii*, refert Aldan. *in Compend. Canonic. reſolut. lib.* 1. *tit.* 8. *num.* 12. Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Monialium clauſura circa ingreſſum num.* 7. & Donat. *tom.* 4. *prax. rer. Regular. tract.* 5. *quæſt.* 13. *num.* 7. præciſis his verbis: *Monialium Monaſteria ingredi deinceps non permittitur mulieribus ſecularibus, ne quidem Fundatricibus, aut Dominatricibus ad breve, vel ad longum tempus, etiamſi a Sede Apoſtolica hoc eis ſpecialiter eſſet indultum, cum Pauli V. Conſtitutione de anno* 1612. *edita, id fuerit in genere revocatum*; Et Nicolius *in Floſculis verb. Fundator*, ſic refert: *Sacra Congregatio &c. cenſuit Fundatores Monaſteriorum Monialium non poſſe earumdem clauſuram ingredi, nec a Monialibus recipi, niſi in Litteris Apoſtolicis erectionis ſecus expreſſe caveatur. Eadem Sacra Congreg. in una Regularium* 17. *Auguſti* 1639. Vide *verb. Conventus art.* 3. *a num.* 17. *ad* 22. & dictam diſpoſitionem infra *num.* 98.

56 Mulieres, quibus a Sede Apoſtolica conceditur licentia ingrediendi Monaſteria Monialium non poſſunt ingredi, niſi prius habito conſenſu Monialium capitulariter præſtito per ſuffragia ſecreta. Urban. VIII. Conſtit. incip. *Sacroſanctum Apoſtolatus Miniſterium*. Conſenſus autem ſufficit, quod ſit capitulariter præſtitus a majori parte Monialium; *cap.* 1. *de his quæ fiunt a majori parte Capit.* cum ſimilibus: Cum enim Pontifex non determinet, an conſenſus ſit præſtandus ab omnibus Monialibus, cenſendum eſt voluiſſe iſtud relinquere diſpoſitioni Juris communis; *l. Commodiſſime, ff. de lib. & poſthum.* 57

Pueri, & puellæ cujuſcumque ſint ætatis, nequeunt ingredi, & introduci in Monaſteria Monialium. Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 5. ibi: *Ingredi autem ſepta Monaſterii nemini liceat cujuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerint*; Et ſæpe ſæpius declaravit Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. quod introducens infantes cujusvis ſexus, vel ætatis incurrit cenſuras violatæ clauſuræ; & ſignanter *in Tudertina* 7. *April.* 1579. *in Neapolit.* 22. *Mart.* 1580. *in Cremonen.* 12. *Februar.* 1585. *in Taurinen.* 10. *Jun.* 1650. Unde tolerari non debet, quod puellæ licet parvulæ ingrediantur, & egrediantur ad libitum; *Eadem Sacra Congreg. in Piſtorien.* 24. *Februar.* 1579. & Abbatiſſa, quæ hoc permittit, privatur Officio, voceque paſſiva. *Eadem Sac. Congreg. Epiſcop. in S. Sever.* 8. *Maii* 1596. 58

Nomine Monialium introducentium, vel admittentium in clauſuram perſonas non habentes ad id legitimam facultatem veniunt omnes active influentes in talem ingreſſum, ut ſunt invitantes, conſulentes, hortantes, approbantes, monſtrantes iter, auferentes impedimenta, januam aperientes, eas recipientes, concedentes, & auctoritative, ſive ratione ſui Officii permittentes, ut intrent. Vide verb. *Conventus art.* 3. *a num.* 30. *ad* 32. 59

60 Cardinales, aut Epiſcopi, ſive alii Prælati ingredi non poſſunt Monaſteria Monialium, quæ eorum Juriſdictioni non ſubſunt, ut colligitur *ex cap. Periculoſo unic. de ſtatu Regular. in* 6. ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Regular. & Monialib. cap.* 5. ex Conſtitutione S. Pii V. incip. *Circa Paſtoralis Officii*, Conſtitut. Gregor. XIII. incip. *Ubi gratiæ*, & alia ejuſdem incip. *Dubiis*, & tenent Tamburin. *de Monialib. diſp.* 24. *quaſ.* 9. *n.* 1. Donat. *tom.* 4. *prax. rer. Regular. quæſt.* 24. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monial. cap.* 7. §. 4. *quæſt.* 3. & alii paſſim.

Neque Cardinales Legati habent poteſtatem viſitandi Moniales, & ingrediendi Clauſuram: *Sacra Congregat. Epiſcopor. & Regular. in Bono-* 61

nien. 30. *Septembr.* 1650. approbante Innocen-
62 tio X. Et a fortiori neque Vicelegatus poteſt clauſuram ingredi ſine Epiſcopi licentia, ut declaravit *Sacra Congr. Epiſc.* 8. *Mart.* 1605. apud Gavant. *in Manual. Epiſc. verb. Monia-*
63 *lium clauſura num.* 29. Neque Inquiſitores, niſi ex cauſa S. Officii, ut declaravit *Congreg. S. Officii* 16. *Februar.* 1618. apud Cajetanum de
64 Alexandris *loc. c. qu.* 3. Neque Magiſtratus, & deputati ad curam Monialium debent ingredi cum Epiſcopo, niſi eos elegerit. *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul.* apud Gavant. *loc. c.*
65 *n.* 30. Neque permittere debet Epiſcopus deputari a Civitatibus aliquos, qui comitentur Viſitatores Monialium Regularibus etiam ſubjectarum, prout decrevit *Eadem Sacra Congregatio Epiſcop.* 22. *Januar.* 1616. apud Gavant. *loc. cit. num.* 62.

66 Prælati omnes ſæculares Epiſcopi, ac etiam Cardinalatus dignitate præditi nequeunt ingredi clauſuram Monialium etiam ſibi ſubjectarum, niſi in caſibus neceſſariis, & comitati a paucis, iiſque ſenioribus, ac Religioſis perſonis; Sic expreſſe ſtatuit Gregorius
67 XIII. Conſtit. incip. *Dubiis*. Si autem contrafecerint, incurrunt Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice, pro ſecunda vero contrahunt ſuſpenſionem a Pontificali munere, & a Divinis, pro tertia autem vice, ac deinceps Excommunicatione majori ipſo facto afficiuntur; Sic expreſſe Gregorius XIII. in
68 d. Conſtitut. incip. *Dubiis*; Unde non poſſunt Epiſcopi ſecum ducere in clauſuram ullos Laicos tamquam comites, & ſocios: Vide verb.
69 *Epiſcopus art. 6. num. 99.* Adducitur, & ſolvi-
70 tur inſtantia. Vide *ib. n.* 100. Propter neceſſitatem tamen, & ad promovendam utilitatem Monaſterii poſſunt Epiſcopi ſecum ducere aliquos peritos Laicos: Vide *ibidem num.*
71 101. Non poſſunt tamen Epiſcopi ſecum ducere in clauſuram pluſquam octo perſonas, alias incurrunt prædictas Cenſuras. Vide *ibid.*
72 *num.* 102. *& ſeq.* Abſolutio tamen ab iſtis Cenſuris non eſt Papæ reſervata. Vide *ibidem num.* 105.

73 Prælati Regulares ingredientes extra neceſſitatem Monaſteria Monialium ſibi ſubjectarum ligantur dicta Excommunicatione majori, & privantur omnibus Officiis, & Dignitatibus. Gregorius XIII. in d. Conſtitut. incip.
74 *Dubiis*. Nec poſſunt Prælati Regulares ordinarie ingredi Monaſteria Monialium: *Niſi ex cauſa Viſitationis localis, & hoc ſemel tantum in anno, ita ut in eo anno, in quo unus ex memoratis Superioribus viſitavit, alius Superior a viſitatione hujuſmodi ſe omnino abſtineat.... Viſitet autem Superior Regularis interiorem Clauſuram per ſe ipſum, non autem per alium, etiamſi fuerit legitime impeditus, quo caſu differatur Viſitatio in aliud tempus quo ceſſaverit impedimentum, & Viſitationem celeriter, & unica die, debita tamen cum diligentia abſolvat, nec ante ortum Solis eam incipiat, nec poſt occaſum protrahat...... Viſitatio vero perſonarum fiat ad crates, & omnino extra Clauſuram Monaſterii, & per ipſummet Superiorem dumtaxat, ut ſupra dictum eſt de Viſitatione interioris Clauſuræ.* Sic expreſſe ſtatuit Alexander VII. Conſtitut. incip. *Felici ſacrarum Virginum ſtatui*. Ex quibus dictæ Conſtitutionis verbis clare patet, non poſſe Superiores Regulares delegare alios ad Viſitationem Monialium, ſed ipſam poſſe ſolum peragere per ſe ipſos. Et idem addendum eſt ad dicta ſub
verb. *Prælatus Regularis num.* 39. Prælatus Re- 75
gularis, ſi fuerit Generalis, poteſt ſecum introducere duos ſocios ſui Ordinis: Si fuerit alius a Generali, poteſt introducere ſecum tantum unum ſocium ſui Ordinis, excluſis omnibus aliis, etiam ratione Officii. Alexan-
der VII. in cit. Conſtitut. incip. *Felici*. Nec 76
ipſe Viſitator, neque ejus ſocii poſſunt ſumere intra clauſuram ullam refectionem. Ale-
xander VII. *ibidem*. Si ob clauſuram, aut 77
aliam urgentem, & neceſſariam cauſam oportuerit Superiorem Regularem eodem anno pluries ingredi ſepta Monaſterii, tunc non aliter ingredi p[illegible], quam cum præſentia Epiſcopi Diœceſani, vel alterius perſonæ Eccleſiaſticæ ſæcularis, boni exempli, ac maturæ ætatis ab ipſo Epiſcopo ad hoc ſpecialiter deputatæ:
Ita expreſſe Alexander VII. *ibidem*. Si Supe- 78
rior Regularis ſupradictis contrafecerit, ipſo facto pœnam Excommunicationis, & privationis omnium Officiorum, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda, vociſque activæ, & paſſivæ abſque alia declaratione incurrat: Et nihilominus nullis Privilegiis, & exemptionibus tueri ſe poſſit quominus ab Epiſcopo loci, tamquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegato, quoties, & quando opus fuerit, corrigi, & puniri valeat. Sic præciſe Alexander VII. in cit. Conſtit. incip. *Felici*.

Confeſſarii quomodo, & quando poſſint 79
ingredi clauſuram? Vide infra *art.* 5. *a n.* 50.

Medici, & Chirurgi quando, & quomodo 80
ingredi poſſint clauſuram Monialium? Vide verb. *Medicus a n.* 13. *ad* 18.

Factores, Syndici, aliique operarii ad Mo- 81
nia-

nialium ſervitium neceſſarii poſſunt de legitimi Superioris licentia ingredi clauſuram ad exercenda ſuæ artis opera, quæ commode extra Monaſterium exercere non poſſunt. *Com-*
82 *munis*. Qui tamen habet licentiam ingrediendi pro uno ſervitio, non poteſt ingredi ad aliud ſervitium præſtandum, alias violat clauſuram, cum licentia non ſe extendat ultra opera ſuæ artis. Sic decrevit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Ferrarien. 6. Auguſt.* 1601. *in Spoletana* 1. *Octobr. ejuſdem anni*, *in Piſaurien.* 14. *Jun.* 1630.
83 Clauſuram violant, & in Excommunicationem Papæ reſervatam incidunt mulieres illæ, ſeu viri, qui cum uno ſaxo, vel ligno, vel qualibet alia re intrant ſub prætextu deferendi neceſſaria pro fabrica: Et ita etiam Moniales illæ, quæ tales introducunt. Sic decrevit *Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. in Iſernien.* 11. *Jun.* 1583. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Clauſura num.* 40.
84 Secus autem, qui ingreditur, etiam ſine licentia, ad extinguendum incendium, vel ad ſervandum ſe ipſum, aut Monaſterium ab incendio, vel ad ſuccurrendum in aliis caſibus repentinæ ruinæ; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular. in Interamnen.* 17. *Decembr.* 1601. *in Alatrina* 12. *Mart.* 1602. *in Spoletana* 27. *Maii* 1603.
85 Licentiam concedere pro ingreſſu in clauſuram Monialium ſpectat ad Epiſcopum auctoritate quidem propria pro Monaſteriis ſibi ſubjectis, & auctoritate delegata pro Monaſteriis Sedi Apoſtolicæ ſubjectis. Sic deciſum fuiſſe referunt Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 102. *num.* 38. Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 23. *quæſt.* 1. *num.* 3. &
86 tenent communiter Doctores. Item pro dictis Monaſteriis talem licentiam concedere poteſt Vicarius Generalis, ſi ad hoc habeat mandatum: Non enim ſufficit generalis facultas, ut declaravit *Sacra Congr. Conc.* apud Suarez *de Relig. t.* 4. *tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 11. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 7. §. 2. *quæſt.* 2. Pellizzar *de Monialib. c.* 5. *num.* 147. & apud Matthæucci *Officialis Cu-*
87 *riæ c. XI. num.* 9. Item talem licentiam concedere poteſt Vicarius Capitularis etiam pro Monaſteriis Sedi Apoſtolicæ ſubjectis, quia Capitulum, ſeu Vicarius Capitularis ſuccedit Epiſcopo etiam in Juriſdictione delegata, quando hæc eſt in perpetuum commiſſa muneri Epiſcopali, ut advertit Molina *de juſtitia t.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 11. *ſub num.* 8. & 9. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 133. *n.* 21. Et ſic tenent Tamburin. *loc. c. quæſt.* 2. *n.* 4. Pellizzar. *loc. c. num.* 158. Cajetanus de Alexandris *loc. c. q.* 2. Donat. *prax. rer. Regul. tom.* 4. *tract.* 6. *q.* 16. *n.* 1. & alii paſſim.

Pro ingreſſu in Monaſteria Regularibus immediate ſubjecta ſtando in Jure Concilii Tridentini ſufficere videtur ſola licentia Superioris Regularis; Quia Concilium *ſeſſ.* 25. *de Regular. & Monialib. cap.* 6. utitur disjunctiva *Vel*, ibi: *Ingredi autem intra ſepta Monaſterii nemini liceat cujuſcumque generis, ſexus, vel ætatis fuerit ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia.* Et de facto *die* 19. *Jun.* 1597. *Sac. Cong. Cardinalium Conc. Tridentini interpretum cenſuit*, *licentias ingrediendi intra ſepta Monialium ex vera tantum neceſſitate concedendas quoad Monaſteria Regularibus ſubjecta pertinere dumtaxat ad ipſos Superiores Regulares*: Quod Decretum referunt Emin. Cardin. Bellarmin. *in d. cap.* 5. *Trident. ſeſſ.* 25. *de Regularib.* Tamburin. *loc. cit. quæſt.* 1. *n.* 6. Donat. *loc. c. q.* 17. *n.* 9. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 102. *num.* 41. ubi teſtatur ſe vidiſſe tale decretum ſubſcriptum ab Eminentiſs. Card. Millino. 88

Et ſic etiam fuit ab eadem Sac. Congregatione Concilii noviſſime reſolutum in *Hyeracenſi* 26. *Januar.* 1692. in contradictorio Judicio, ut patet ex Decreto Authentico ſubſcripto ab Eminentiſs. Card. Petra tunc ejuſdem Sacræ Congreg. Secretario, & ſuo Sigillo munito aſſervato in Archivio hujus Conventus S. Bernardini Alexandriæ Min. de Obſervantia, ut ſequitur. 89

Hyeracen. Viſitationis.

„ Intra Diœceſim in Oppido Caſtri veteris adeſt Monaſterium Monialium Beatæ Mariæ Vallis Viridis ſubjectum Juriſdictioni Priorîſſæ Meſſanenſis, & pro tali a Sacra Congregatione reputatum anno 1597. In contradictorio Judicio inter d. Prioriſſam, & tunc temporis Epiſcopum Hyeracenſem.

„ Ad viſitationem hujus Monaſterii curavit accedere anno 1690. modernus Epiſcopus, qua quoad clauſuram acta, volens eam perficere quoad ſingulas Moniales, fuit impeditus; quare præſuppoſita aſſerta exemptione, utraque parte citata, ac informante ſupra infraſcriptis dubiis concordatis dignentur E. E. V. V. reſpondere.

„ Quinto, An Medici, aliique Miniſtri neceſſarii ingredi poſſint cum ſola licentia,

„ & approbatione Delegati abſque licentia
„ vel conſenſu Epiſcopi?

„ Die 26. Januarii 1692. Sacr. Congregat. „ Eminentiſs. S. R. E. Cardinalium Concilii „ Tridentini interpretum Juribus ab utraque „ parte deductis mature perpenſis, cenſuit ad „ quintum danda eſſe decreta in hac ipſa Hyeracen. a Sacra Congregatione Concilii edita de anno 1581. ad tertium dubium tenoris ſequentis: Tertio item, ſe ſotto nome „ d' Infermità, Fanteſche ordinarie, Garzoni, quali hanno da portare grano, farina, „ legna, acqua, ed altre coſe neceſſarie, Sartori, Falegnami, e Procuratori poſſino, o „ non poſſino entrare in detto Monaſtero?

„ Sacra Congregatio reſpondit, licentiam „ ingrediendi Monaſteria ſpectare ad Superiorem Regularem *ex cap. 5. ſeſſ. 25. de Regular.*

„ Ita reperitur in Regeſto Autographo ejuſdem Sacræ Congreg. Concil. *lib. Decretorum* „ 42. *fol.* 45.

In quorum fidem &c. hac die 27. *Jun.* 1708.

V. Petra Secretarius.

Quod decretum, cum, ut vides, ſic editum a Sacra Conc. Congregatione Juribus ab utraque parte deductis, mature perpenſis, & authentice habeatur ſubſcriptum, & ſuo ſigillo munitum a S. R. E. Eminentiſſimo Principe Cardinali Petra, non eſt parvi faciendum.

90 Attamen Eadem Sacra Congregatio Concilii pluries contrarium ſtatuit, & ſignanter in Decreto, Papa approbante, emanato 13. *Novemb.* 1610. & iterum renovato an. 1630. *in Bellunen.* ubi dicitur: *Lecto in Sacr. Congregatione decreto circa ingredientes ſepta Monaſteriorum, omnes cenſuerunt illud eſſe edendum, & eſt tenoris ſequentis: Tametſi alias Sacr. Congr. Concil. declaraverit licentiam ingrediendi ſepta Monaſteriorum Monialium exemptarum, & Regularibus ſubjectarum ex vera tantum neceſſitate, quæ Moniales reſpiciat conceden. ſeu accedend. ad loquendum cum monialibus pertinere ad ipſos tantum Superiores Regulares; Nibilominus ſub die 13. Novembr. 1610. quo magis clauſuræ obſervationi conſuleretur, facultate ſibi a SS. D. N. tributa ſtatuit, & decrevit, ut deinceps intra hujuſmodi ſepta ingredi nemini liceat niſi licentiæ in caſibus neceſſariis conceden. nedum a Superioribus Regularibus dd. Monaſteriorum, ſed etiam a locorum Ordinariis obtentæ fuerint, non obſtan. quibuſcumque Legibus, ſtatutis, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus. Poſtremo autem ad removendam omnem dubietatem, quæ ex hujuſmodi decreto forſan oriri poteſt, negotio iterum in Sacr. Congr. propoſito, atque SS. D. N. relato.*

Die 21. Maii 1630. Sanctitas ſua declaravit hujuſmodi licentias a Superioribus Regularabus non eſſe petendas in illis locis, in quibus adeſt conſuetudo, ut iſtæ ab Epiſcopo tantum concedantur; hoc enim caſu ſtatuit & decrevit talem conſuetudinem eſſe ſervandam & ipſorum Epiſcoporum tantummodo licentias ſufficere, etiam privative quoad ipſos Regulares, lib. 4. decr. pag. 30. Sic refert Monacell. *part.* 2. *tit.* 15. *formul.* 15. *num.* 3.

Et concordant alia Decreta Sacræ Congreg. Epiſc. & Regular. relata ab eodem Monacell. *part.* 1. *tit.* XI. *form.* 19. *n.* 7. & 8. ibi: *Sac. Cong. in generali Decreto per viam Legis emanato* 24. *Auguſti* 1594. ſic ſtatuit: *Eſſendo le perſone ſecolari più conoſciute dai loro Prelati Ordinarj, che dà Religioſi di qualſivoglia Ordine, per abbondare in cautela queſti miei Signori quì della Congregazione hanno riſoluto, che per l' avvenire non ſi abbia d' ammettere perſona alcuna a parlare alle Monache, tampoco dentro la clauſura d' eſſi Monaſteri ſoggetti à Regolari, ſenza licenza eſpreſſa in ſcritto degli Ordinarj dè luoghi, oltre a quella ſi dovrà perciò ottenere dalli Superiori Regolari, non oſtante qualunque Legge, ſtatuto, o conſuetudine di tempo immemorabile in contrario, con ordine, che io debba avvertire la P. V. acciò lo ſignifichi al P. Generale, ed a tutti li Provinciali, perchè facciano oſſervare in ogni luogo conforme alla ſuddetta riſoluzione ſenza eccezione alcuna, onde non manchi d' eſeguire con ogni ſollecitudine, ed il Signore la preſervi.* 91

Roma 24. *Agoſto* 1594.

Et in alio edito *in Camerinen.* 7. *Mart.* 1617 ſic extenſo: *Sac. Cong. ut controverſiis, quæ inter Epiſcopum Camerin. & Superiores Regulares exortæ ſunt, finis imponatur, cenſuit facultatem concedendi perſonis ſæcularibus licentiam. alloquendi Moniales eiſdem Regularibus ſubjectas, in Civitate quidem Camerin. ad Epiſcopum, ſive ejus Vicarium Generalem, ac Superiorem Regularem, cui Moniales ipſæ ſubjectæ ſunt, conjunctim, tantum idem Epiſcopus, ſeu ejus Vicarius primo loco ſubſcribat: Per diœceſim vero non ad Vicarium Foraneum, ſed ab eodem Epiſcopo ad id deputandum, nec non ad Superiorem Regularem, qui priori loco ſubſcribat, conjunctim pariter ſpectare, idemque quoad li-* 92

cen-

tentiam eorum, quibus ordinarie ſepta Monaſteriorum earumdem Monialium ingredi neceſſe eſt, ſervandum eſſe, repentinis tamen caſibus extremæ neceſſitatis exceptis, in quibus licentia unius eorum ſubſcriptione roborata ſufficiat. Edicta vero, quibus perſonis ſæcularibus ad eadem Monaſteria Monialium acceſſus prohibetur, ab Epiſcopo dumtaxat ſubſcribenda, & publicanda eſſe decrevit.

93 Quod & declaravit noviſſime etiam *Sacra Congr. Concil. in Bononien.* 17. *Maii* 1704. in qua ſtatuit, quod licentia ingreſſus in clauſuram Monialium a nemine dari poteſt ſine approbatione Epiſcopi, non obſtante Privilegio, ſeu conſuetudine. Sic refert Monacell. *part.* 2. *tit.* 15. *formul.* 15. *num.* 14. & idem decrevit *ead. Sac. Congreg. Concil. in una Burgi S. Domnini* 21. *Apr.* 1731.

94 Epiſcopus poteſt Excommunicationem ſibi reſervatam imponere circa aperitionem Oſtii clauſuræ Monialium etiam Regularibus ſubjectarum. *Sacr. Congr. Concil. in Viterbien. die* 26. *Jun.* 1627. apud Panimol. *deciſ.* 84. *adnot.* 3. *num.* 56. ubi cum quæreretur; *An Epiſcopus ad clauſuram cuſtodiendam etiam in Monaſteriis Regularibus ſubjectis poſſit Excommunicationis latæ ſententiæ pœnam ſibi reſervatæ imponere circa aperitionem Oſtii clauſuræ extra caſus indigentiæ, nec non circa acceſſum, & colloquia cum Monialibus, dictaque Excommunicatio liget, nedum Regulares accedentes, verum etiam Moniales, facta de illis mentione, adeo ut Superior Regularis ab hujuſmodi excommunicatione abſolvere nequeat?*

Sacra Congregatio Card. Concil. Trid. Interpretum reſpondit: Epiſcopum poſſe.

95 Epiſcopus poteſt viſitare clauſuram, & Monaſteria Monialium Regularibus ſubjectarum, etiam inconſultis, & irrequiſitis earum Superioribus Regularibus. *Sacr. Congreg. Conc. in Colimbrien. die* 26. *Maii* 1640. apud Barboſ. *ad ſeſſ.* 25. *de Regular. & Monialib. c.* 5. *n.* 13. ibi: *Sacr. Congreg. Concil. cenſuit, Epiſcopum Colimbrienſem, uti Sedis Apoſtolicæ Delegatum potuiſſe quoad clauſuram Monaſteriorum Monialium Conventus de Cellas Ordinis Ciſtercienſis, Regularibus ejuſdem Ordinis ſubjectarum viſitare, etiam aſſumpto ſecum Vicario Generali, & Confeſſario earumdem Monialium; Monialeſque ipſas in iis, quæ ad eamdem clauſuram pertinent, examini ſubjicere, ſemotis etiam ſuſpicione violatæ clauſuræ, ac quacumque Superiorum Regularium negligentia, ipſiſque inconſultis, ac inſuper eidem Epiſcopo licuiſſe Rectorem Collegii dicti Ordinis ex ſupradicta cauſa inobedientem declarare in pœnam excommunicationis, ac alias comminatas incurriſſe.*

Quoad talem autem Viſitationem debet Epiſcopus obſervare reſolutiones, & reſponſiones Sacræ Congregationis Concilii ad dubia eidem ſuper ea re propoſita a P. Franciſco de Monelia Min. de Obſervantia Procuratore Generali. 96

„ I. An Epiſcopus viſitaturus clauſuram Monialium Regularibus ſubjectarum teneatur ante acceſſum ejuſdem Monialibus præfinire diem, & horam Viſitationis?

„ II. An in Eccleſiis earumdem Monialium non Curatis viſitare poſſit Sanctiſs. Sacramentum, Oleum Infirmorum, Confeſſionalia, Sepulturas, ac Reliquias inibi exiſtentes; & quatenus affirmative;

„ III. An in caſu reſiſtentiæ Monialium poſſit fores Eccleſiæ frangere, Tabernaculum violenter aperire, Eccleſiam interdicere, & Euchariſtiæ Sacramentum ad aliam Eccleſiam transferre?

„ IV. An Epiſcopo Monaſterior. clauſuram viſitare volenti, dictæ Moniales teneantur erigere in Eccleſia exteriori, vel interiori Sedem cum Baldachino, vel ſolummodo ſufficiat illi ſtratum præparare in utraque Eccleſia?

„ V. An Epiſcopus dictam clauſuram viſitaturus, præterquam Conviſitatores, poſſit pro ſuo libito ſecum ducere intus Monaſterium alias perſonas, ſive Eccleſiaſticas, ſive ſæculares indeterminate, vel in certo, & præfixo numero?

„ VI. An Epiſcopum dictorum Monaſteriorum clauſuram viſitaturum teneantur Moniales omnes excipere perſonaliter cum Cruce, & Cantico Benedictus?

„ VII. An dictæ Moniales teneantur in ipſo clauſuræ ingreſſu adornare ſtratum, ibique genuflectenti Epiſcopo Monialis aliqua porrigere debeat Crucem deoſculandam?

„ VIII. An Epiſcopus clauſuram ingreſſus poſſit pro ſuo libito convocare dd. Moniales omnes in Choro interiori, aut alio loco, & ad eas ſermonem habere?

„ IX. An abſolute, & indifferenter viſitare poſſit Cellas dictarum Monialium, etiam quoad non pertinentia ad clauſuram?

„ Ad quæ die 10. Januarii 1686. Sac. Cong. S. R. E. Cardinal. Concil. Trident. Interpretum reſpondit.

„ Ad I. Negative.

„ Ad II. Cenſuit dandum eſſe Decretum in Florentina Juris viſitandi tenoris infraſcripti.

„ An Archiepiſcopus, ſeu de ejus mandato „ Vicarius Generalis poſſit viſitare Sanctiſſ. „ Sacramentum, Olea Sacra, Confeſſionalia, „ & ſepulturas in Eccleſiis Monialium Regu- „ laribus ſubjectarum? Die 29. Julii 1684. S. „ Cong. Conc. reſpond. negative, niſi in his, „ quæ concernunt obſervantiam clauſuræ, & „ quatenus non adſit legitima conſuetudo in „ contrarium.

„ Ad III. Negative, niſi in caſibus ſpe- „ ctantibus ad clauſuram.

„ Ad IV. Sufficere præparationem ſtrati.

„ Ad V. Servandas eſſe Conſtitutiones Apo- „ ſtolicas Gregorii XIII. Dubiis, quæ emer- „ gunt, Nos omnem hæſitationis materiam „ tollere, & viam ſcandali præcidere, ac San- „ ctimonialium quieti conſulere volentes, ha- „ rum tenore auctoritate Apoſtolica declara- „ mus, Prælatos omnes, tam Sæculares, quam „ Regulares, quibus cura, & regimen Mona- „ ſteriorum Monialium, quovis modo incum- „ bit, facultate ſibi ex Officio attributa in- „ grediendi Monaſteria prædicta, ita demum „ uti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſa- „ riis, & a paucis, iiſque ſenioribus, ac Re- „ ligioſis perſonis comitati.

„ Ad VI. Negative.

„ Ad VII. Itidem negative.

„ Ad VIII. Poſſe.

„ IX. Negative.

97 His juvat addere noviſſimas reſolutiones *Sacræ Congregationis Concilii in Bononien. Indultorum* 17. *Maii* 1704. propoſitis ſequentibus dubiis.

Primo. An liceat Confeſſario ſignare licentias ingreſſus in Monaſterium privative, & independenter ab Archiepiſcopo? Secundo. Et quatenus negative, an, & quomodo Confeſſarius poſſit ſignare dictas licentias, & in quibus caſibus, & pro quibus perſonis? Tertio. An licentiæ ſolius Archiepiſcopi poſſint impediri ex diſſenſu Confeſſarii? Quarto. An Archiepiſcopus poſſit prohibere Confeſſario, ne ſignet aut concedat licentias pro allocutione, tam cum Monialibus, quam cum Educandis ad Crates? Quinto. An idem Confeſſarius poſſit celebrare Sacrum in Capella infirmariæ Monaſt. VI. Et quatenus affirmative, An iis caſibus, in quibus poteſt celebrare in dicta Capella, valeat uti in Miniſtrum, ſeu Clericum qualibet perſona ſæculari ſibi viſa, ſeu potius teneatur adhibere Clericum approbatum cum licentia Archiepiſcopi? *Sacr. Congreg. reſpondit: Ad primum negative. Ad ſecundum affirmative pro perſonis approbatis ab Archiepiſcopo. Ad tertium negative. Ad quartum, & quintum affirmative. Ad ſextum negative quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam.*

Super Clauſura Monialium attendenda eſt noviſſima Benedicti XIV. Conſtitutio, inci- 98
piens: *Salutare in Catholica Eccleſia Inſtitutum*, in qua revocat omnia Indulta, & privilegia ingrediendi clauſuram Monaſteriorum Monialium & ipſas Moniales e dicta clauſura egrediendi; prohibetque quibuſcumque, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ſive ſingulis, ſive eorumdem Cardinalium Congregationibus, ne facultates, & licentias ingrediendi clauſuram Monialium ullo modo concedant & conceſſas omnino invalidas declarat: ac decernit, quemlibet ipſorum, & quorumcumque aliorum, etiam ſpeciali mentione dignorum quacumque facultate hujuſmodi, ſive pro ſe, ſive pro aliis temere uti audentem, ipſo facto abſque ulla declaratione pœnas, & Eccleſiaſticas Cenſuras contra violantes clauſuram Monialium incurrere, & incurſas eſſe, a quibus præterquam a Romano Pontifice, niſi in mortis articulo abſolvi poſſit . . . Exceptis duntaxat locorum Ordinariis, iiſque omnibus Superioribus, quibus tamquam Ordinariis, & ordinaria juriſdictione utentibus Monialium Monaſteria ſubjecta, & addicta ſunt, in caſibus tamen neceſſariis, & ſervatis aliis de jure ſervandis, & non aliter omnino.

Si cura alicujus Monaſterii ſubjecti Regula- 99
ribus a S. Sede demandetur Tertio, ver. gr. alicui Abbati, aut alteri in Dignitate conſtituto ob aliquam controverſiam, vel ad placitum ejuſdem S. Sedis, tunc Epiſcopus nullimode ſe ingerere poteſt in Monaſterii ſic diſpoſiti gubernio, nec quantum ad clauſuram, & ad illam ſpectantia, quia ille Tertius in tali caſu non conſideratur ut Regularis Superior, cujus poteſtas ſupplenda per Epiſcopum decernitur in Concilio, & Apoſtolicis proviſionibus, ſed tamquam Apoſtolicus delegatus ſpecialiter deputatus ad dicti Monaſterii regimen independenter a quocumque Ordinario, & dependenter ab ipſa ſola S. Sede, prout declaratur regulariter in Brevibus ad hoc expeditis, & invenitur generaliter deciſum per *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* 17. *Jan.* 1642. apud Nicol. *in Floſculis* verb. *Gubernator n.* 12.

Moniales Portugalliæ & Algarbiæ ad Clau- 100
ſtra revocantur, nec ipſis ultra permittendus eſt exitus. Bened. XIV. Conſtitut. incip. *Cum*
ſacrarum. Moniales Ordinis S. Spiritus in Hiſ- 101
pania, & Polonia exiſtentes, ſubjiciuntur lo-

corum

eorum Ordinariis. Idem Conſtitut. 15. incip. *Sæpe Romanorum*, §. 3.

102 Moniales Græco-Melchitæ Regulam S. Baſilii ſequi debent. Idem Conſtitut. 87. incip. *Demandatum*, §. 23. Sub regimine Mo-
103 nachorum Congregationis S. Joannis de Soario, & immediata ſubjectione Ordinario, mediata vero Patriarchæ Catholici, tamquam Delegati S. Sedis; Abbati autem Generali dumtaxat in defectum Epiſcopi, & Patriarchæ Catholici. *Ibid.*

104 * Moniales Regularibus ſubjectæ ex Tridentin. *ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 5. Ordinario loci tamquam Delegato ſubjiciuntur quo ad clauſuram. Id vero declarans Gregorius XV. in Conſtitut. ſua *num.* 18. ſtatuit, Confeſſarios eorum Regulares ab ipſis ſuis Superioribus deputatos pro confeſſionibus Monialium, ab Epiſcopo approbandos eſſe. Eidem etiam Epiſcopo reddendam eſſe rationem ab iis, qui bona illarum adminiſtrant, accitis tamen tunc etiam Superioribus Regularium, qui ſi renuerint, tunc id præſtet per ſe Epiſcopus. Datur etiam Epiſcopo auctoritas præſidendi una cum Superiore Regulari, cum Antiſtes Monaſterii eligitur. Denique conceditur Epiſcopo, ut ſi Regulares forte in ordine ad clauſuram deliquerint, puniat illos, & corrigat uſque ad cenſuras. Alexander VII. in ſua Conſtit. 153. concedit ſuperioribus Regularibus jus ingrediendi ſepta Monaſterii earumdem Monialium ſemel quotannis occaſione viſitationis. Sæpius vero ex cauſa urgenti vetuit ne ingrederentur niſi præſente Epiſcopo, vel alio Eccleſiaſtico ab eodem deputato. *Inſtitut. Eccleſ.* 29. *num.* 4. & 5. Contraria quoad hæc omnia conſuetudo etiam immemorialis a Sac. Congregatione ſæpius reprobata. *Ibidem n.* 7. & *ſeq.*

105 In viſitationibus Monaſteriorum Sanctimonialium non tenetur Epiſcopus denunciare illis diem, & horam viſitationis, ſicut nec tenetur ducere ſecum ſuperiorem Regularem ejuſdem Ordinis. *Ibid.* §. 18. Poteſt etiam Epiſcopus Monialibus Regularibus ſubjectis Sacr. Euchariſtiam miniſtrare, ſi ipſæ velint. *Ib.* §. 19.

106 In electione Abbatiſſarum, quæ præſunt Monaſteriis Regularibus ſubjectis, tenentur Regulares monere Epiſcopum ſi velit intereſſe vel per ſe, vel per alium, ut ex cit. Conſtitut. Gregorii XV. quibus debet Epiſcopus manifeſtare ſuam voluntatem. At poteſt Epiſcopus in Synodo generaliter edicere velle ſe intereſſe omnibus iſtis electionibus, ex quo ſatis manifeſtat ſuam voluntatem. *De Synodo Diœceſ. lib.* 5. *cap.* 12.

Monialium tranſitum de uno ad aliud Monaſterium cum Monialibus ultra montes concedit Summus Pœnitentiarius, qui tamen facultatis hujus executionem Ordinarii arbitrio committit. Bulla *Paſtor bonus* Tom. 1. *Bull. n.* 95. §. 36. 107

Translatio Monialium ab uno ad aliud Monaſterium fieri jure nequit, niſi de licentia R. Pontificis, niſi exigente aliquo repentino caſu, in quo rei neceſſitas exigat repentinum egreſſum: tunc enim etiam pro Monialibus Regularibus ſubjectis præter facultatem Prælati Regularis, Epiſcopi licentia in ſcriptis requiritur. Bulla S. Pii V. incip. *Decori & honeſtati*. 108

Caſus repentini indicantur in eadem Bulla, magnum incendium, infirmitas lepræ, ac epidemiæ, ſive peſtis. *De Syn. Diœc. l.* 9. *c.* 15. *nov. edit.* Non licet autem abſque facultate Sedis Apoſtolicæ egreſſum hunc permittere, etiamſi poſſent occurrere caſus alii, qui videantur æquipollere iis, quos S. Pius V. in ſua Conſtitutione expreſſit, ut ſi ex. gr. ſit aliqua Monialis, ex qua prudenter timeri poſſit periculum ſcandali ac perverſionis aliarum. *Ibid.* 109

Ingreſſus in Monaſteria Monialium, quæ Regularibus ſubduntur, fieri debet de licentia Epiſcopi nulla obſtante conſuetudine in contrarium, ut poſt diligens examen decretum eſt, approbante Urbano VIII. *De Synodo Diœc. lib.* 13. *cap.* 12. §. 23. *nov. edit.* in quo etiam decreto ſtatuitur, licentias Moniales illas alloquendi petendas eſſe ab Epiſcopo, non vero a Superiore Regulari. 110

Quoad cenſuras, ſeu pœnas in caſibus occultis etiam violatæ clauſuræ, vel in diſpenſando aliquo occulto defectu Major Pœnitentiarius confeſſarium Monialibus concedit. In caſibus publicis clauſuræ a Monialibus, vel ab aliis quibuſcumque ad malum finem delinquentibus non abſolvit, niſi prius Ordinarius ſupplicarit, & caſus a Congregatione ſuper Epiſcop. & Regul. ad Pœnitentiarium delatus fuerit. Bulla *Paſtor bonus* §. 37. 38. de qua *ſup. num.* 107. * 111

Alia ad rem, Vide verb. *Viſitatio n.* 10. 112

Additiones ex aliena manu.

Libet paucis differere de Eccleſiæ diſciplina circa clauſuram Monialium. 113

Prior Bonifacius VIII. in notiſſimo *Cap. Periculoſo, de ſtat. Regul. in* 6. generalem clauſuræ legem Monialibus obſervandam præcepit, nam antea ſi quæ erant Moniales clauſuræ le- 114

gibus obnoxiæ, conſuetudine potius particulari, quam lege generali obligabantur, ut poſt *Thiers de clauſura* notavit *Benedictus XIV. inſtit. Eccleſ. 29. num. 13.*

115 At non obſtante hac generali lege clauſuræ a Bonifacio VIII. Monialibus omnibus injuncta, multa tamen Monaſteria ei ſe ſe haud

116 ſubjecere. Tantumque abeſt, ut Eccleſia ante S. Pium V. de iis abolendis cogitaverit, ut Leo X. omnia ipſis conceſſerit privilegia Ordinis, quem profitebantur, modo virginitatem ſervarent, ut perſpicuum eſt ex Conſtitutione 22. ejuſdem.

117 S. Pius V. mox commemoratus prior cogitavit, & quidem ſerio de abolendis Monaſteriis hiſce clauſuræ legibus haud obnoxiis, in Conſtitutione 8. in ea enim juſſit, ut Epiſcopi cum Superioribus Regularibus ad clauſuram redigerent Monaſteria omnia, & ſi qua eſſent Monaſteria, quæ amplecti clauſuram nollent, iis prohibuit, quominus illas in futurum Moniales reciperent, ut patet ex ſequentibus verbis ejuſd. Conſt. §. 3. *Cæteris autem omnibus ſic abſque emiſſione profeſſionis & clauſura vivere omnino volentibus interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum ullam aliam prorſus in ſuum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant. Quod ſi contra hanc hujuſmodi noſtram prohibitionem, & decretum alias recipiant, eas ad ſic vivendum omnino inhabiles reddimus.*

118 Reque ipſa una omnium fuit ſemper ſententia, aboleviſſe S. Pium V. hæc ſine clauſura Monaſteria; *Lezana in Summ. quæſt. Regular. tom. 2. cap. 14. n. 38. Rotar. Theolog. Regular. tom. 3. cap. 6. num. 13. & Benedictus XIV. Inſtit. Eccleſ. 105. §. 2. n. 75.*

119 Nihilominus plura remanſere Monaſteria, quæ quamvis clauſuræ legi ſe haud ſubjeciſſent, alias tamen receperunt, & recipiunt etiamnum.

120 Non deſtitit autem Eccleſia ſemper, ac occaſionem habuit diſſerendi de hiſce Monaſteriis ſine clauſura, declarare quod ea tolera-

121 bat, non item approbabat. Nec certe poteſt ipſa approbare, niſi ſupra allegata Conſtitutio 8. S. Pii V. abrogetur, nam ad tramites hujus conſtitutionis *ſi hodie reperiantur*, ut inquit *Rotarius loco mox citato*, *Tertiariæ collegialiter viventes, debent impediri, ſupprimi, & annullari, niſi profeſſionem emittant cum quarto voto perpetuæ clauſuræ.*

122 Ex hoc autem quod Monaſteria hæc ſine clauſura ab Eccleſia tolerantur dumtaxat, nequaquam vero approbantur, manavit, ut ea non amplius reputentur pro locis Religioſarum, adeoque non gaudeant exemptione illa a juriſdictione Epiſcopi, qua gaudent Ordines, quos profitentur.

Ita primum definitum fuit a S. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita in generalibus decretis anno 1616. publicatis, ut patet ex §. 3. eorumdem. 123

Et ita in caſibus particularibus reſcripſere Sac. Congregationes, ut eas laudando, & ſequendo tradunt *Card. Petra in commentar. ad Conſtit. Apoſtolic. Conſtit. 15. Martini V. n. 20. & ſequent. Nicol. in Floſcul. Verb. Clauſura n. 38. Piaſec. in Prax. Epiſcop. part. 2. c. 3. art. 7. n. 13. Matthæuc. in Official. Curiæ c. 52. n. 6. Benedict. XIV. inſtit. Eccleſ. 29. n. 13. & rurſus inſtit. Eccleſ. 105. §. 2. num. 75. & duob. ſequent.* 124

Hæc Eccleſiæ diſciplina invariata manſit uſque ad f. m. Benedictum XIII. At hic in conſtitutione, cui initium eſt: *Paterna*: denuo hæc Monaſteria ſine clauſura ſubjecit Superioribus Regularibus ipſorum, exemitque a juriſdictione Epiſcoporum. 125

At placuit Clementi XII. anno 1732. in Conſtitutione, quæ incipit: *Romanus*: revocare conſtitutionem illam Benedicti XIII. Quam Conſtitutionem Clementis XII. ob oculos habens Benedictus XIV. *Quum hæc ita ſe habeant*, inquit *Inſtit. Eccleſ. 105. §. 2. n. 76. & ſequent. res tota ad eos limites reſtituenda eſt, quibus ante Benedictum XIII. concludebatur & quos antea recenſuimus. Itaque redditur Epiſcopo priſtina auctoritas, quam in has Tertiarias exercebat.* 126

Reque ipſa conſentanee ad mox dictam Conſtitutionem Clementis XII. noviſſime Sac. Congregatio Epiſcoporum & Regularium negotiis præfecta in *Conſtantien.* 14. *Decembris* 1759. Ordinario ſubjectum declaravit Monaſterium ſine clauſura, oppidi Ravenſpurgenſis, tametſi profiteretur ipſum tertium Ordinem divi Franciſci. 127

ARTICULUS IV.

Moniales quoad ea, quæ concernunt acceſſum ad earum Monaſteria, & locutionem cum eis.

ACceſſus ad Monaſteria Monialium ſine rationabili cauſa eſt prohibitus omnibus, ſive Laicis, ſive Clericis: *cap. Monaſteria 8. de vita, & honeſtate Clericorum*, ibi: *Monaſteria Sanctimonialium ſi quis Clericus ſine manifeſta, & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſtiterit, ab Officio Eccleſiaſtico reddatur immunis* 1.

(id

(id eſt ſuſpendatur) *Et ſi Laici , Excommunicationi ſubdantur, & a Cœtu fidelium fiant penitus alieni : cap. Periculoſo , unic. de ſtatu Regular. in 6.* ibi : *Nulliſque aliquatenus inhoneſtæ perſonæ , nec etiam honeſtæ niſi rationabilis cauſa exiſtat , ac de illius , ad quem pertinuerit ſpeciali licentia ingreſſus , vel acceſſus pateat ad eaſdem.*

2 Et talis Conſtitutio Bonifacii VIII. *in d. cap. Periculoſo*, fuit innovata à Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regular. & Monial. cap. 5.* ibi : *Bonifacii VIII. Conſtitutionem , quæ incipit Periculoſo renovans Sancta Synodus* &c. & a S. Pio V. in Conſtit. incip. *Circa Paſtoralis Officii*, ibi : *Quam nos auctoritate Apoſtolica etiam approbamus , & innovamus in omnibus , & per omnia , ac illam diſtricte obſervari mandamus.*

3 Acceſſus ad Monaſteria Monialium non ſumitur materialiter, ſed formaliter, ideſt intelligitur, & ſumitur aditus, non quidem ſimpliciter ad Monaſteria Monialium materialiter; ſeu pro muris, & parietibus ſumpta, ſed aditus, & acceſſus ad ipſas Moniales cauſa illas viſitandi, aut alloquendi , ac proinde in citatis Juribus non prohibetur acceſſus ad earum Eccleſias, ſed ad illarum colloquia , & aſpectum ſine rationabili cauſa , & legitima facultate, quod ſatis clare patet *ex cit. cap. Periculoſo*, dum ibi loco *Monaſterii* dicitur *ad eaſdem*, ſcilicet Moniales, ibi : *Nulli ... acceſſus pateat ad eaſdem*. Sic Suarez *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 10. n. 24.* Sanchez *l. 6. Moral. cap. 16. n. 112.* Rodriq. *tom. 1. q. 45. art. 2. §. Advertendum*. Bonacina *de Clauſura quæſt. 3. punct. 1. num. 1. & 2.* Pellizzar. *de Monialib. cap. 5. ſect. 5. num. 195.* Donat. *prax. rer. Regular. tom. 4. tract. 6. num. 1. & 2.* & alii paſſim.

4 Accedentes ad Moniales ſine rationabili cauſa , & legitima facultate, ſive ſint Sæculares, ſive Eccleſiaſtici ordinarie peccant mortaliter, Rodriq. *loc. cit. art. 4.* Miranda *de Monialib. quæſt. 4. art. 1.* Bonacina *loc. cit. pag. 3. n. 1.* Pellizzar. *loc. cit. num. 199.* D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium c. 7. §. 10. quæſt. 2.* Suarez *tom. 4. de Relig. tract. 3. l. 1. cap. 10. num. 27.* Tamburin. *de Jure Abbatiſſar. diſp. 25. quæſt. 6. in principio*, & alii; De ratione enim Legis eſt , ut in materia gravi obliget ſub mortali , ut tradunt communiter Doctores in materia de Legibus . Conſtat autem, quod Lex prohibens acceſſum ad Moniales ex genere ſuo eſt de re gravi , ut colligi-
5 tur ex gravitate finis in ea intenti . Unde acceſſus ad Moniales poteſt ab Ordinario fieri caſus reſervatus, ut decrevit *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Bononien. 26. Octobris 1604.*
6 Immo poteſt ab ipſis prohiberi ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ , ut decrevit *Sac. Congregat. Concilii in Viterbien. 26. Junii 1627. & Sac. Congregat. Epiſcop. in Urbinaten. 10. Maii 1663. & in Una Civitatis Caſtelli 16. Januarii & 10. Julii 1699.*

7 Notanter autem dicitur, quod peccant mortaliter *ordinarie*, quia ordinarie accedentes ad Moniales ſine rationabili cauſa , & legitima facultate , ſolent accedere cum ſcandalo, ſeu turpi fine , aut contemptu Superiorum ; At vero, ſi accedant tantum ſemel , aut iterum , ſecluſis dictis circumſtantiis, peccant ſolum venialiter, ut docent Sanchez *in Summa lib. 6. cap. num. 119.* Lezana *tom. 1. cap. 25. n. 36.* Sanctorus *in Conſtit. Min. cap. 11. ſtatut. 7. quæſt. 1.* Navarrus, Lamas, Rodericus, & alii plures.

8 Patres , & Matres Monialium poſſunt eas licite alloqui ſine licentia, non tamen diebus prohibitis. *Sacra Congregat. Epiſc. & Regular. 15. Januar. 1616.* apud Gavant. *in Manual. Epiſc. verb. Monialium collocutio num. 7.*
9 Item etiam Filii Monialium poſſunt proprias Matres licite alloqui ſine licentia. *Ead. Sac. Congregat. Epiſcop. 15. Martii 1619.* apud eundem *ibidem num. 8.*

10 Item Fratres & Sorores Sæculares poſſunt ſine licentia diebus non prohibitis alloqui ſuas Sorores Moniales. *Ead. Sacr. Congreg. 20. Septembr. 1593.* apud Eminentiſſ. Bellarmin. *in ſuis Declarationibus ad Decreta S. Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de Regularib. & Monial.* ibi : *E che li Padri , e Madri , Fratelli , e Sorelle carnali , fuori però della Quareſima , e dell' Avvento, e de i giorni che le Monache ſi comunicheranno, poſſino ſenz' altra licenza parlare con le loro figlie, e ſorelle una volta la ſettimana ſolamente.*

11 Unde advertendum eſt, quod prohibitio alloquendi Moniales , non ſolet comprehendere Sæculares conjunctos in primo , vel ſecundo gradu , ut decrevit *Ead. Sacra Congregat. in Peruſina 18. Januar. 1618. & in Monopolitana 6. Maii.* Excepto caſu , in quo ex Conſtitutionibus Monaſterii, vel ſpeciali Decreto Epiſcopi prohibentur etiam conjuncti in primo , vel ſecundo gradu Moniales alloqui , ſine licentia, quæ tamen, niſi aliud obſtet, concedi debet ad annum pro alloquendis Monialibus , ſibi conjunctis ſemel in menſe. *Ead. Sac. Congreg. in Verulana 10. Febr. 1599.*

Re-

12 Regulares autem nunquam poſſunt Moniales ſibi conjunctas, aut alias intra Clauſuram degentes alloqui ſine Ordinarii licentia. *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. 12. Kalend. Decemb. 1623. & 6. Novemb. 1648. & 23. Jul. 1649.*

13 Immo Epiſcopus non poteſt concedere Regularibus licentiam alloquendi Moniales, aut alias intra clauſuram degentes, niſi ſint ejus conjunctæ in primo vel ſecundo gradu; & quater tantum in anno pro die & hora certa, & extra Adventum, & Quadrageſimam, Feriam ſextam, Sabbatum, Vigilias, & dies Feſtos: Quæ licentia ſubſcribi debet etiam a Superiore Regulari pro Monialibus ſub Regularium gubernio exiſtentibus, item regiſtrari, & Confeſſario conſignari, qui aſſiſtat cum auſcultatricibus. Ita expreſſe *Sac. Congreg. Epiſcop. juſſu Urbani VIII. 12. Kalend. Decemb. 1623.* In Decreto reformativo alterius decreti juſſu Sixti V. editi, ubi prohibebatur Regularibus Moniales alloqui ſine expreſſa licentia ejuſdem Sacræ Congregationis, quæ Decreta, ut ab omnibus commode legi poſſint, hic ad litteram dantur.

14 *Decretum Sacræ Congregationis Epiſcopor. & Regul. ſuper acceſſu Regularium ad Monaſteria Monialium juſſu Sixti V. editum Nonis Maii 1590.*

Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi DD. Cardinales Sacræ Regularium Congregationi Præfecti ad occurrendum ſcandalis, quæ contingere poſſunt, aliiſque juſtis, & rationabilibus cauſis animum ipſorum moventibus, de ſpeciali, & expreſſo mandato S. D. N. Sixti Divina Providentia Papæ V. vivæ vocis Oraculo eis facto decreverunt, & mandaverunt, nulli poſthac Religioſo cujuſcumque Ordinis, Qualitatis, & Dignitatis exiſtat (Superiore, cui Monaſterii, ſeu Domus cura incumbit, Viſitatore, vel Viſitatoribus, Confeſſarioque Ordinario, & Extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) licere abſque licentia expreſſa ejuſdem Sacræ Congregationis accedere ad Monaſteria, ſeu Domus quarumcumque Monialium, vel Sororum, ſive ſui, ſive alterius cujuſvis Ordinis ad colloquendum, ſive tractandum cum eis; quod ſi aliquando mandato ſui Superioris aliquos Religioſos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu Sororum Eccleſiis, ſive Oratoriis exterioribus, ſive extra clauſuram exiſtentibus, mitti contigerit, prohibuerunt; ne dicti Religioſi, ullo quæſito colore, Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam intra Clauſuram degentes, alloqui poſſint.

Quæ omnia, & ſingula ſub pœnis privationis Officiorum, ac vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendis, aliiſque ejuſdem Congregation. arbitrio præceperunt inviolabiliter obſervari.

Decretum ejuſdem Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. juſſu Urbani VIII. editum 12. Kal. Decemb. 1623. quo illud Sixti V. juſſu editum moderatur. 15

Cum alias de anno 1590. per Sacram Cardinalium negotiis Regularium Præfectorum Congregationem de mandato fel. rec. Sixti Papæ V. circa acceſſum Regularium cujuſcumque Ordinis ad Monialium Monaſteria, fuerit Decretum, quod nulli Religioſo cujuſcumque Ordinis, Gradus, Qualitatis, & Dignitatis exiſtat (Superiore, cui Monaſterii, ſeu domus cura incumbit, Viſitatore, vel Viſitatoribus, Confeſſarioque ordinario, & Extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) liceat abſque licentia expreſſa ejuſdem Sacræ Congregationis accedere ad Monaſteria ſeu domus quarumcumque Monialium, vel Sororum, ſive ſui, ſive alterius cujuſvis Ordinis ad colloquendum, ſive tractandum cum eis. Quod ſi aliquando, mandato ſui Superioris, aliquos religioſos ad prædicandum verbum Dei, vel ad celebrandas Miſſas in ipſarum Monialium, ſeu Sororum Eccleſiis, ſive Oratoriis exterioribus, ſive extra Clauſtra exiſtentibus, mitti contigerit, ne dicti Religioſi ullo quæſito colore, Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam perſonam, intra Clauſuram degentes, alloqui poſſint, ſub pœna privationis Officiorum, ac vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrendis, aliiſque ejuſdem Sacræ Congregationis arbitrio, fueritque poſtmodum declaratum, etiam Equites S. Joannis Hieroſolymitani ſub eodem decreto comprehendi, & quoſcumque contrafacientes, ab alio, quam ab Apoſtolica Sede, aut a Sac. Congreg. abſolvi, & rehabilitari non poſſe; Ampliſſimi ejuſdem Sacræ Congregationis Patres Decreta hujuſmodi innovanda, & inviolabiliter obſervanda ſtatuerunt. Verum, quia experientia compertum eſt, interdum ob pias & rationabiles cauſas, eaſque (ita ferente caſu) repentinas, ut ab eadem Sacra Congregatione licentiam expectari, ſumme incommodum, vel inutile ſit Regularibus ſupradictis colloquendi cum Monialibus ſibi attinen-

nen-

nentibus, neceſſitatem obvenire, facto verbo cum Sanctiſſimo Domino Noſtro Urbano VIII. & de Sanctitatis ſuæ expreſſo ordine, & mandato, facultatem tribuerunt in poſterum Locorum Ordinariis, ut quatenus ſibi viſum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere poſſint per quatuor vices ad ſummum quolibet anno, cuicumque Regulari, ut Monialis ſibi in primo, & ſecundo tantum conſanguinitatis gradu conjunctas convenire, & alloqui poſſit. Id vero non aliter, quam ſervata forma infraſcripta ad unguem, ut id nullo modo liceat diebus Feſtivis, aut in Adventu, Quadrageſima, Feria ſexta, Sabbato, & Vigiliis, prædictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem ſpectet eam concedere, aſſignetur Confeſſario Ordinario Monaſterii, qui penes ſe retinere debeat, iſque aſſociet, & præſens ſit, & auſcultatrices de more, non autem aliæ aſſiſtant, prædictaque licentia pro die, & hora certa, & in ſcriptis concedatur, in libriſque Cancellariæ ejuſdem Ordinarii adnotetur. Quod, ſi prædicti Locorum Ordinarii per plures vices, vel in ulteriori gradu conjunctis, aut aliter, quam ſervata forma ſupradicta, licentias conceſſerint, vel permiſerint, ſciant ſe intentioni Sanctiſſimi Domini Noſtri, & Sacræ Congregationis tranſgreſſores, judiciumque reformident: Regulares autem pœnis in ſupradicto Decreto contentis, ac ſi nullam licentiam obtinuiſſent, eo ipſo ſe noverint eſſe addictos, & arbitrio Sacræ Congreg. ſeverius puniendos. *Romæ* 12. *Kalend. Decemb.* 1623. Vide tamen infra num. 19. ubi videtur permiſſum Epiſcopis, ut talem licentiam Regularibus concedere poſſint.

16 Regulares abſque legitima facultate alloquentes Moniales, aut alias perſonas inter Clauſuram degentes, etiam ab Epiſcopi Juriſdictione exemptas, & ipſis Regularibus ſubjectas, peccant mortaliter, quamvis alloquantur per ſolum quadrantem horæ cum dimidio, horologio arenario menſuratum, ſeu per quodcumque modicum temporis ſpatium, & tranſgreſſores poſſunt ab Ordinario, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato coerceri ſub Excommunicationis, privationis vocis activæ, & paſſivæ, aliiſque contra Regulares accedentes ſine licentia ad Monaſteria Monialium ſtatutis pœnis, ut expreſſe declaravit Sacra Congreg. Concil. approbante Clemente IX. ut infra.

17 Die 11. Maii 1669. Sacra Congreg. Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Trid. interpretum habita notitia, quod nonnulli Regulares abſque licentia Crates Monaſteriorum Monialium adire, & frequentare non dubitent, prætendentes non eſſe interdictum per breve tempus etiam uſque ad quadrantem horæ cum dimidio, quod Horologio arenario aliquando metiuntur, Moniales, aliaſque perſonas in clauſura exiſtentes alloqui, & hanc opiniónem tamquam tutam affirment, diſſeminent, & forſan etiam ſcriptis evulgent, proprias graviter illaqueantes conſcientias, & ſcandala confoventes, ad hujuſmodi pernicioſos errores eliminandos, opinionem prædictam improbans, rejiciens, ac damnans declaravit, Regulares cujuſcumque Ordinis, Militiæ, Societatis, Congregationis, & Inſtituti, etiam de quibus ſpecialis mentio foret habenda, qui ad Monaſteria Monialium, quamvis ab Ordinarii Juriſdictione quomodolibet exempta, ac etiam ipſis regularibus ſubjecta, vel alias ſpeciali mentione digna, abſque legitima facultate accedunt, colloquendo etiam per quodcumque modicum temporis ſpatium, cum Monialibus, aut aliis intra clauſuram degentibus peccare mortaliter, eoſque ſub Excommunicationis, privationis vocis activæ, & paſſivæ, aliiſque contra Regulares accedentes ſine licentia ad Monaſteria Monialium ſtatutis pœnis, poſſe ab Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato coerceri. Et die 7. Junii ejuſdem anni, facta relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro, Sanctitas ſua præſentem declarationem approbavit, ac Typis dari, & ſervari juſſit.

A. Card. Celſus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

S. Brancacius Archiepiſcop. Adrianopolis Secret.

Regulares ſine legitima licentia alloquentes Moniales, ſeu alias intra clauſuram degentes peccant mortaliter, etiamſi alloquantur ob bonum finem, ut expreſſe declaravit Sacr. Cong. Concilii, ut infra. 18

Spoletana, Acceſſus ad Monaſteria.

Etſi Sacra Congreg. Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum ſub die 11. Maii 1669. aperte declaraverit, Regulares, qui ad Monaſteria Monialium abſque legitima facultate accedunt, colloquendo etiam per quodcumque modicum temporis ſpatium cum Monialibus, aut aliis intra Clauſuram degentibus, peccare mortaliter, hancque declarationem Sanctiſſimus Dominus approbaverit, ac Typis dari, ſervarique juſſerit: 19

Quia

Quia tamen nonnulli ſunt, qui declarationem hujuſmodi perpetuam interpretantes, verumque ſenſum ſubvertentes, varia confingendo ſophiſmata, aſſerunt, accedentes ad bonum finem non peccare mortaliter, & declarationem præfatam non obligare ſub mortali contendunt, ad omnem tollendam dubietatem reſolvendum:

Primo. *An Regulares accedentes ad colloquendum cum Monialibus ſine licentia Epiſcopi peccent mortaliter?*

Secundo. *An peccent mortaliter ſaltem ſtante d. Declaratione Sac. Congreg. Conc. cum approbatione Sanctiſſimi?*

Die 26. Novembris 1672. Ead. Sac. Congreg. ad utrumque reſpondit affirmative, etiam ex rationabili cauſa, quando non adeſt licentia &c.

P. Card. de Alteriis Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

S. Archiepiſcop. Brancacius Epiſcop. Viterb. Secret.

20 Regulares miſſi ad Crates Monialium pro munere prædicationis obeundo, peccant mortaliter, & incurrunt Cenſuras, & pœnas, ſi ſine expreſſa licentia ad colloquendum immediate poſt Concionem cum aliquibus, ſeu cum una tantum, omnibus aliis audientibus immiſceant ſermones cum quæſtionibus, vel dubiis ſpiritualibus, aut materia ipſius Concionis, ut expreſſe declaravit *Ead. Sac. Congreg. Concilii, ut infra*.

21 Edita vix Lege, ſtatim illam eludere malitia excogitat; non ita pridem emanavit generale Decretum arctiſſime prohibens colloquia Regularium cum Monialibus, quando jam ſuper eo variæ interpretationes confingi cœperunt, aliæque nunc Bergomi ſuboriuntur, pro quarum reſolutione ſupplicant Confeſſarii Monialium quærendo,

Primo. *An Regularibus miſſis ad Crates Monialium pro munere prædicationis obeundo prohibitum ſit ſub peccato mortali, Cenſuris, & pœnis &c. immediate poſt eum ipſis Monialibus abſque expreſſa licentia ad colloquendum immiſcere ſermones cum quæſtionibus, vel dubiis ſpiritualibus, aut materiis ipſius Concionis?*

Secundo. *An talis prohibitio intelligatur tam de Collocutione cum aliquibus Monialium, quam cum una tantum (omnibus tamen aliis audientibus) immediate poſt Concionem?*

Die 21. Maii 1678. Sac. Congr. Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum ad utrumque reſpondit affirmative.

Et ad id facit noviſſima Conſtitutio Clementis XII. incipiens *Romanus Pontifex*: in qua revocat diverſas facultates a Romanis Pontificibus per eorum vivæ vocis Oraculum, vel Reſcripta conceſſas; & tertiadecima revocata eſt ſequens. XIII. *Facultas Regularibus alloquendi Moniales etiam conſanguineas, aliaſque perſonas intra clauſuram degentes, abſque peculiari ſuperiorum, ad quos quomodocumque ſpectat, licentia*. Unde caveant Regulares ne ſine tali licentia, Moniales, aliaſque perſonas intra clauſuram degentes, alloquantur; cum prædictus Summus Pontifex inter alia id prohibeat: *ſub pœna Excommunicationis, ac privationis Officiorum, Dignitatum, ac quorumvis Beneficiorum obtentorum, vocis activæ, & paſſivæ, necnon inhabilitatis ad audiendas Confeſſiones, & ad Officia, dignitates, & Beneficia hujuſmodi in futurum obtinenda, ipſo facto abſque ulla alia declaratione per tranſgreſſores reſpective incurrenda, a quo nonniſi a Nobis ſeu Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam quo ad Excommunicationem præfatam in mortis articulo conſtituti, abſolutionis, diſpenſationis ſeu rehabilitationis beneficium valeant obtinere*. Sunt præciſa verba dictæ Conſtitutionis, a nobis per extenſum allatæ ſub verb. *Oracula vivæ vocis*.

22 Superiores Regulares, & Confeſſarii Monialium non egent licentia Ordinarii ad alloquendas Moniales ſuæ Curæ commiſſas; Iſti enim expreſſe excipiuntur in cit. Decretis editis juſſu Sixti V. & Urbani VIII. ibi: *Superiore, cui Monaſterii, ſeu Domus cura incumbit, Viſitatore vel Viſitatoribus, Confeſſarioque ordinario, & Extraordinario, cum ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis*; Et declaravit *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Mediolanen. 23. Novemb. 1592.* ubi reſcripſit Commiſſario Apoſtolico obſervanti: *Che il ſopraſcritto Decreto* (cioè fatto ſotto Siſto V.) *non comprende il Miniſtro delle Provincie, nè gli altri Superiori per quei Monaſterj, che ſtanno ſotto il governo, e cura loro*. Et *in Caputaquen. 27. Septemb. 1641.* 23
reſcribens Epiſcopo, ut publicatum Edictum reformaret, ut infra; *Eſſendoſi doluto appreſſo la S. C. il Miniſtro Provinciale delli Oſſervanti di coteſta Provincia di Principato, che V. S. abbia con ſuo Editto particolare proibito ſotto pena di ſcomunica reſervata a ſe medeſima, che neſſuna perſona Secolare, e Regolare, ancorchè ſia Confeſſore, o Superiore del Monaſterio di Gioja (ſoggetto alla detta Religione delli Oſſervanti), o altro Miniſtro, o operario neceſſario, poſ-*

ſa

ſa andate a parlare alle Monache, ed entrar in Clauſura, eziandio, per amminiſtrare li Sacramenti, o in altri caſi di neceſſità ſenza ſua licenza: Queſti E. E. miei Signori mi hanno ordinato di ſcriverle che ſe bene gli Ordinarj de' Luoghi poſſono ſottoſcrivere le licenze di parlar alle Monache, ed entrar in Clauſura de' Monaſterj anco ſoggetti a' Regolari, ancorchè per il paſſato ſiano ſtate ſolite ſottoſcriverſi da' Regolari ſolamente, come pretende eſſo Miniſtro, ciò ſi deve fare congiuntamente con l'iſteſſo Superiore Regolare, e non s'intenda aelli Confeſſori, o Superiori delli Conventi de' Frati, che han cura del Monaſtero; perchè, come potrà vedere da ſe ſteſſo nel Decreto ſtampato (& eſt veriſimile eidem fuiſſe tranſmiſſum illud ſub Sixto, vel Urbano) *che ſe li manda quì aggiunto, detti Superiori, e Confeſſori ſono eccettuati nella proibizione fatta dalla Sac. Congreg. ſopra l'acceſſo de' Regolari a Monaſterj di Monache: onde V. S. potrà riformare il ſuo Editto in queſta conformità, per non darli occaſione di giuſto richiamo, che così la Sacra Congreg. m'ha commeſſo di ſignificarle, e Dio la proſperi*. Il Card. S. Onofrio.

24 Et hæc procedunt, tam de Superiore Provinciali, quam Locali, cui cura Monaſterii incumbit, ut clare infertur ex verbis decreti in d. Capitaquen. ibi: *O Superiori delli Conventi de' Frati, che han cura del Monaſtero;* & ex verbis Decreti *in d. Mediolan.* ibi: *Non comprende il Miniſtro delle Provincie, nè gli altri Superiori per quei Monaſterj, che ſtanno ſotto il governo, e cura loro.*

25 De Vicario autem Conventus eadem Sacr. Congregatio per Epiſcopum Ripanum conſulta ſub *die* 1. *Septembris* 1617. declaravit expreſſe, *Vicarium Fratrum abſque Apoſtolicæ Sedis licentia Moniales alloquentem in pœnas in Decreto generali contentas incidere, dummodo idem Vicarius in Prioris abſentia ejuſdem Prioris Officii munus non obeat*. Sic refert Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 44. *num.*
26 265. Ubi addit, quod, præfatum Decretum locum non habet in Gallia, ubi Moniales clauſuram non obſervant, ac proinde Fratres alloquentes in eo Regno Moniales extra clauſtra, pœnas non incurrunt, ut *Ead. Sac. Congregat. declaravit, & reſcripſit Generali Capuccinorum ſub die* 15. *Martii* 1594.

27 Sub Decretis, quibus prohibetur Regularibus acceſſus ad Monaſteria, comprehenduntur etiam Equites Melitenſes, utpote veri Regulares, *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Tranen.* 28. *Januarii* 1603. *& in Decreto generali juſſu Urbani VIII. ab eadem Sac. Congregatione Epiſcop. & Regul. edito* 12. *Kal. Decemb.* 1623. ibi: *Fueritque poſtmodum declaratum, etiam Equites S. Joannis Hieroſolymitani ſub eodem decreto comprehendi*. Unde Epiſcopus poteſt 28
procedere contra Equites Hieroſolymitanos, ſeu Melitenſes, ſi accedant ad Monaſteria Monialium contra formam dicti Decreti generalis, ut reſolvit *Sac. Cong. Epiſc. Regul. in Parmen.* 29. *Auguſti* 1614. *& antea in una d. Religionis* 18. *Februarii* 1605. ac etiam *in Neapolitana* 12. *Julii* 1599. apud Nicolium *in Floſcul. verb. Hieroſolymitani n.* 5. ubi *num.* 6. affert alia Decreta de eorum punitione *in Januen.* 14. *Auguſti* 1584. *& in Coſentina* 21. *Julii* 1640.

Epiſcopus poteſt imponere Cenſuras, aliaſ- 29
que pœnas non ſolum contra Regulares, ſed etiam contra omnes Clericos, & Sæculares ſine legitima facultate accedentes ad Moniales. *Sac. Cong. Conc. in Viterbien.* 26. *Junii* 1627. *& Sac. Congr. Epiſcop. in Urbinaten.* 10. *Maii* 1663. *& in una Civitatis Caſtelli* 16. *Januar. &* 10. *Julii* 1699. *arg. cap. Monaſteria* 8. *de vita, & honeſtat. Clericor.*

Epiſcopus poteſt imponere Excommunicatio- 30
nem latæ ſententiæ ſibi reſervatam, non ſolum contra quoſcumque accedentes ad Moniales, ſed etiam contra Moniales ipſas colloquentes cum illis, etiam pro Monaſteriis exemptis, & ſubjectis Regularibus, a qua Excommunicatione nequeant Superiores Regulares abſolvere, neque ſuos ſubditos, ſeu ſubditas incurſas, ut expreſſe declaravit *Sac. Cong. Concilii in Viterbien.* 16. *Junii* 1627. in Decreto allato per extenſum *art. anteced. n.* 49. *& in Auximana* 26. *Junii* 1658. apud Monacell. *part.* 2. *tit.* 15. *num.* 16. Ubi addit, quod *Sac. Congreg. Epiſcop. in Anconitana* 8. *Novemb.* 1585. decrevit, quod Epiſcopus poſſet acceſſum ad Moniales prohibere etiam ſub pœna corporis afflictiva.

Decreta interdicentia allocutionem cum Mo- 31
nialibus comprehendunt etiam Abbatiſſam, ut pro quiete, & utilitate Monialium Urbis decrevit Alexander VII. Conſtit. incip. *Sacroſancti*, in qua aperte declarat, quod ſub nomine Monialium in hac materia locutionis veniunt *Abbatiſſæ, Prioriſſæ, aut Officiales Monaſterii*, & abſolute cenſuit *Sac. Cong. Concilii de anno* 1654. Quæ ad dubium propoſitum per Commiſſarium Generalem Ordinis Minorum S. Franciſci: *An Regulares ad dicta Monaſteria accedentes cum Abbatiſſa alloquentes incurrant pœnas in eiſdem Decretis inflictas,*

quas

quas incurrunt Regulares, qui accedunt, & loquuntur cum aliis Monialibus? Reſpondit; *Regulares alloquentes cum Abbatiſſa incurrere eaſdem pœnas, lib. 19. Decretor. pag. 425.* apud Monacell. *part. 2. tit. 15. formul. 15. n. 17.*

32 Subcollectores accedentes ad colloquendum cum Monialibus ſine legitima licentia incurrunt eaſdem pœnas. *Sacra Congregat. Concil. in Taurinen. & in Hipporegien. 17. Maii 1628.*

33 Judices non poſſunt ſine legitima licentia accedere ad colloquutorium Monialium ad interponendum Decretum in contractu Puellæ Sæcularis exiſtentis in Monaſterio, alias mulctari poſſunt etiam pœna pecuniaria. *Sacra Congreg. Concil. in Anconitana 18. Novembr. 1645. lib. 17. decret. pag. 525.*

34 Epiſcopus, aliique Prælati, dum extra ſuam Diœceſim reperiuntur, non poſſunt licite accedere ad Moniales ſine licentia Ordinarii loci, & Superioris illarum, & ſi accedant, incidunt in pœnas latas contra hujuſmodi alloquentes ſine dicta licentia; Tales enim extra proprium Territorium cenſentur quoad hoc, ut perſonæ privatæ, ſicuti Præſes extra ſuam Provinciam; Ita et multis tenent Donat. *pract. rer. Regul. tom. 4. tr. 6. quæſt. 23.* Tambur. *de Jure Abbatiſs. diſp. 25. quæſt. 2.* D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap. 6. §. 10. quæſt. 6.* ubi referunt ſic decreviſſe *Sac. Congreg. Concilii in Bovin. 22. Martii* 1619. & ita expreſſe declaravit fel. recor. Benedictus XIV. Epiſtola Encyclica incip. *Nimis ſæpe*, ubi etiam in ipſa ac [illegible] in hunc locum. Vide infra num. 56. ubi afferitur ad litteram dicta præcepta Epiſtolæ.

35 Canonici Cathedrales, & Capituli Exempti accedentes ad Moniales ſine legitima facultate incurrunt Cenſuras, & pœnas ab Ordinariis latas contra hujuſmodi accedentes ſine licentia. Speriil. *deciſ. 21. num.* 28. cum pluribus aliis ibi citatis, D. Cajetan. de Alexandris *loc. cit. quæſt.* 8. cum aliis ibi adductis, & alii paſſim; Epiſcopus enim in hac materia ex adductis decretis procedit ut Sedis Apoſtolicæ Delegatus, & omnes ſibi ſubjicit, etiam Privilegiatos, & Exemptos; Et ſic expreſſe decrevit *Sacra Congreg. Epiſcop. in Lucenſi* 19. Januarii 1618.

36 Peregrini, & Advenæ, ſi ſine licentia loquantur cum Monialibus, incurrunt Cenſuras, & pœnas latas ab Ordinario contra hujuſmodi alloquentes, quia Epiſcopus in concernentibus materiam Clauſuræ Monialium procedit ut Sedis Apoſtolicæ Delegatus, non ſolum quoad [illegible], ſed etiam quoad perſonas, ut patet ex declaratione *Sacræ Congregat. Concilii 20. Martii* 1619. allata *ſupra num.* 34. Adeoque Peregrini, & Advenæ in concernentibus materiam clauſuræ ſubjiciuntur æque Epiſcopo, ac ſubjiciuntur Sedi Apoſtolicæ, & conſequenter tenentur ſervare Edicta Epiſcopi prohibentia acceſſum ad Moniales, non ſecus, ac ſi eſſent edita a Papa, & ſi contrafaciant, incurrunt Cenſuras, & pœnas ab ipſos latas; Sic abſolute tenet D. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. qu.* 10. Donat. *loc. cit. qu. 22. n.* 2. & alii contra Dianam, Pellizzarium, & alios, & ſic decrevit *Sacr. Congr. Epiſcop. in Tranen.* 13. *Julii* 1618.

Pauperes oſtiatim mendicantes, ſi accedant ſine expreſſa licentia ad Moniales cauſa quærendi eleemoſynam, ſecluſo dolo, & ſcandalo, non incurrunt dictas Cenſuras, & pœnas, quia præſumuntur accedere ex tacita licentia Epiſcopi, & in ipſorum breviſſimo, & tranſeunte acceſſu ceſſant cauſæ finales, ob quas eſt facta hujuſmodi prohibitio, & ſic ſervat uſus, & praxis communis. Sic Donatus *loc. cit. quæſt.* 25. D. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. quæſt.* 14. Pellizzarius *loc. cit. cap. 5. n.* 212. 37

Sic etiam dictas cenſuras, & pœnas non incurrunt famuli, & famulæ ſine expreſſa licentia deferentes munuſcula ad Moniales juſſu ſuorum Dominorum, ſeu Dominarum, dummodo id faciant ſine dolo, & ſcandalo, quia tales tenentur ſuis Dominis obedire, & pro ſimilibus præſumitur licentia Epiſcopi loci, Donat. *loc. cit. q.* 72. D. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. qu.* 14. Pellizzarius *loc. cit. n.* 117. & alii. 38

Non debet permitti Magiſtris acceſſus ad Monaſteria ad effectum inſtruendi Moniales in ſono, & cantu, ut expreſſe declaravit *Sacr. Congreg. Epiſcop.* 13. *Septembris* 1583. his verbis: *Non permittatur acceſſus Sæcularium ad Monaſteria Monialium ſub prætextu eas docendi ſonum cymbalorum, aut alterius inſtrumenti, aut muſicam, vel cantum etiam ad Crates.* Sic referunt Pignatell. *tom. 6. conſult. 85. num.* 216. Gavant. *in Manual. Epiſcop. verb. Monialium colloquutio num.* 4. Donat. *loc. citat. q.* 26. Et Nicollius *in Floſcul. verb. Muſica num.* 5. ſic habet expreſſe: *Non conceditur quod Moniales poſſint a Viris doceri, neque cantum, neque ſonum, neque ad Crates, neque ad Portas. Sac. Congreg. Epiſcop. in Agrigentina 23. Aprilis* 1602. *& in Parmen. 8. Maii; & in Regien. 13. Julii ejuſdem anni, in Macerat. 17. Febr.* 1603. *in Meſſanen. 10. Junii & in Anconitana 15. Septemb. ejuſdem anni, in Neapolitana 8. Nov.* 39

Novemb. 1604. & 5. *Julii* 1647. Niſi brevi tempore pro cantu Gregoriano. *Eadem Sacr. Congr. Epiſcop.* 2. *Aug.* 1647. 15. *Januar.* 1649. 21. *Jan.* 1650. apud eumdem *loc. cit. n.* 5.

40 Non debet permitti Hebræis acceſſus ad Moniales. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Ravennaten.* 26. *Novemb.* 1594. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Hebræus, num.* 2. his verbis: *Non permittatur Hebræis acceſſus ad Moniales, & accedentibus ſine licentia infligatur exilium a Civitate & Diœceſi.*

41 Moniales Regularibus ſubjectæ alloquentes cum Regularibus etiam ejuſdem Ordinis licentiam legitimam non habentibus, incurrunt pœnas, & Cenſuras a Conciliis Provincialibus vel Edictis Epiſcopalibus in ſimilibus appoſitas ex Bulla Gregorii XV. de exemptorum Privilegiis incip. *Inſcrutabili*. Sic *Sacr. Congr. Concilii in Veronen.* 29. *Januarii* 1633. *in reſponſ. ad* 1. *dub.* apud Barboſam *in Summa Apoſtol. deciſ. verb. Moniales alloquendi prohibitio n.* 9. *Vide ſupra n.* 30.

42 Regulares inventi alloquentes Moniales abſque legitima licentia poſſunt ab Epiſcopo pœna carceris puniri, ut expreſſe decrevit *Sacra Congr. Concilii in Faventina* 7. *Martii* 1617. & iterum de anno 1629. *ſub Urbano VIII. ad dub.* 14. ubi cum quæreretur: an poſita dicta Conſtitutione (ſcilicet Gregorii XV. de exemptorum Privilegiis incip. *Inſcrutabili*) *Regularis abſque legitima licentia accedens ad Monaſterium Monialium Regularibus ſubjectarum, ibique in loco colloquiis deſtinato cum Moniali colloquens a Diœceſano Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato coerceri, & puniri poſſit? Sac. Congregat. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum cenſuit poſſe*. Quam Congregationis Sententiam Urbanus VIII. ad ſe relatam approbavit, & poſtremo idem ſancivit *die* 11. *Maii* 1669. approbante Clemente IX. Vide *ſupra num.* 16. & 17. ubi datur Decretum per extenſum.

43 Loquens cum Moniali de Domo propinqua, aut via publica ſita prope Monaſterium probabilius incurrit Cenſuras, & pœnas latas contra accedentes ad colloquendum cum Monialibus, quia principaliter, & per ſe primo prohibetur collocutio, acceſſus vero per accidens; finis enim hujuſmodi acceſſus eſt collocutio, qua reddita impoſſibili, non eſt, qui deſideret ad Moniales accedere. Sic recte Donatus *loc. cit. quæſt.* 15. *num.* 2. Graffius *tit.* 1. *conſ.* 22. *de excommun. num.* 23. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 26. *num.* 22. Verricell. *tract.* 8. *quæſt.* 66. *n.* 20. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 1475. Paſqualigus *in Lauret. num.* 1124. Merol. & alii contra Dianam *part.* 2. *tract.* 2. *de dub. regular. reſol.* 48. Tamburin. *de Jure Abbatiſſar. diſp.* 25. *quæſit.* 8. *num.* 1. Pellizzar. *de Monial. cap.* 5. *num.* 214. D. Cajetan. de Alexandris *loc. cit.* §. 10. *quæſt.* 1. & alios.

Item dictas Cenſuras, & pœnas incurrit lo- 44
quens cum Moniali per nutus, & ſigna, quia conceptus mentales, & animi paſſiones exprimuntur, & alteri ſignificantur, ne dum externa voce articulata, ſed etiam ſignis, & nutibus, ut patet in mutis, & ſurdis. Sic recte Graffius *de caſibus reſervatis lib.* 2. *cap.* 5. *nu.* 33. Tamburin. *loc. citat. in reſponſ. ad tertium*: Merola *tom.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *de voluntario* 3. *difficult.* 593. & *ſeq.* Diana *part.* 3. *tract.* 2. *de dub. regular. reſolut.* 48. Donat. *loc. citat. quæſt.* 14. *num.* 2. D. Cajetan. de Alexandris *loc. citat. quæſt.* 1. & plures alii, quos refert, & ſequitur Philipp. *de Privileg. ignorant. in appendic. ad cap.* 4. *num.* 284.

Item dictas Cenſuras, & pœnas incurrit, 45
qui per interpoſitam perſonam loquitur in præſentia Monialis audientis, & per eamdem interpoſitam perſonam reſpondentis, quia id in effectu idem eſt, ac ſi cum ipſa Moniali colloqueretur; Loqui enim per ſe, & per interpoſitam perſonam paria ſunt quoad effectum intentum. Bordon. *reſolut.* 7. *num.* 70. Verricel. *tract.* 8. *quæſt.* 66. *num.* 21. Donat. *loc. cit. quæſt.* 14. *num.* 3. & *ſeq.* Lezana *in Summa verb. Moniales num.* 20. Graffius *loc. citat.* & alii contra Dianam *loc. cit.* Pellizzarium *loc. cit. n.* 215.

Item dictas Cenſuras & pœnas incurrit, qui 46
loquitur com Moniali audiente, ſed non reſpondente, quia de ipſo verificatur, quod vere cum Moniali loquatur, ſive ipſa Monialis reſpondeat, ſive non; Verum tamen eſt, quod dictas Cenſuras, & pœnas in tali caſu non incurrit Monialis audiens, & tacens, ſicuti nec incurrit, qui Monialem ſibi loquentem audit, & nihil reſpondet, quia Cenſura, & pœna eſt impoſita contra loquentes, & non contra audientes. Graffius *tom.* 1. *conſ.* 22. *de excommun. num.* 30. Diana *loc. cit.* Tamburin. *loc. citat. in reſponſ. ad Secundum*, Verricell. *loc. cit. num.* 24. Paſqualig. *loc. cit. num.* 1123. D. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. quæſt.* 1. & alii.

Item dictas Cenſuras, & pœnas incurrit, 47
qui contra Legem municipalem, ſeu Diœceſanam id prohibentem, litteras ſcribit ad Moniales; unde attendendæ ſunt Conſtitutiones particulares Diœceſum, & Edicta Epiſcoporum, nam in aliquibus Diœceſibus, ut Neapoli-

politana, & aliis adeſt prohibitio ſub Excommunicatione. Secus autem eſt dicendum pro illis Diœceſibus, ubi non adeſt talis particularis prohibitio; Donat. *loc. cit. quæſt.* 10. cum pluribus ibi citatis, & conſtitut. Synodal. Neapolitana ibi adducta *ſub num.* 5. & alii paſſim; Decreta enim Generalia loquuntur ſolum de accedentibus ad Moniales alloquendas, non autem de ſcribentibus ad ipſas; Alloqui enim eſt quid diverſum a ſcribere, & a diverſis non fit illatio. Bonacina *de cenſura quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 3. Diana *loc. cit. reſol.* 48. Navarr. *Comm.* 4. *de Regularib. num.* 61. Sanchez *lib.* 6. *moral. cap.* 16. *num.* 117. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt.* 45. *artic.* 3. Nicol. *de Monialib. quæſt.* 4. *artic.* 5. Tamburin. *diſp.* 25. *quæſit.* 10. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 102. *num.* 81. & alii.

48 Item dictas Cenſuras, & pœnas incurrit, qui ſine legitima licentia contra Legem municipalem, & Diœceſanam loquitur cum Novitiis, Educandis, aliiſque feminis intra clauſuram degentibus. Donatus *loc. cit. quæſt.* 17. Riccius 1. *part. prax. deciſ.* 647. Graſſius *lib.* 2. *de caſibus reſervat. cap.* 53. & alii paſſim, & ſic expreſſe habetur *in cit. ſtatut. Synodal. Neapolitan.* ibi: *Etiamſi cum Novitia, aut cum puellis, quæ educationis cauſa ibi commorantur*. Et de facto Regulares ſine legitima

49 licentia loquentes cum prædictis etiam præſcindendo a ſtatuto Synodali, ſeu Edicto Epiſcopi incurrunt pœnas Decreti Sacræ Congregationis juſſu Sixti V. editi, ibi: *Ne dicti Religioſi, ullo quæſito colore, Moniales, Sorores aut quamlibet aliam perſonam intra Clauſuram degentem alloqui poſſint*, & Conſtitutionis Gregorii XV. incip. *Inſcrutabili*, ibi: *Si deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes*; & Decreti Sacræ Congregationis Concilii *de anno* 1669. 11. *Maii* approbati a Clemente IX. *die* 7. *Junii ejuſdem anni*, & ejus juſſu Typis dati, & ſervari mandati, ibi: *Cum Monialibus, aut aliis intra clauſuram degentibus*. Vide ſupra *n.* 17. Decretum per extenſum.

50 Licentiam concedere pro alloquendis Monialibus, & aliis perſonis intra Clauſuram degentibus pro Monaſteriis Epiſcopo ſubjectis vel Sedi Apoſtolicæ, ad quem ſpectet? Vide *art. anteced. a n.* 85. *ad* 87.

51 Licentiam concedere pro Monaſteriis exemptis, & Regularibus ſubjectis, ad quem ſpectet? Vide *ibidem a num.* 88. *ad* 93. cum proportionaliter idem dicendum ſit de licentia pro allocutione Monialium, ac pro ingreſſu in clauſuram.

Unde, ut notant Matthæucci *Official. Curiæ* 52
cap. Quoad allocutionem cum Monialibus num. 6. conſtat, talem licentiam concedere non competere Regularibus privative quoad Ordinarios, & Ordinariorum licentia eſt ſemper neceſſaria ad licite Moniales etiam Regularibus ſubjectas alloquendas ex diſpoſitione etiam Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regular. quæ apud Pignat. *tom.* 6. *conſult.* 85. *num.* 31. *die* 29. *April.* 1594. *cenſuit, quod Moniales Regularibus licet ſubjectas alloqui nemo poſſit abſque licentia Epiſcopi, vel ejus Deputati*, quod & nuper declaravit *Sacra Congregat. Concilii in Bononien.* 17. *Maii* 1704. *in reſponſione ad quartum*, apud Monac. *part.* 1. *tit.* 15. *formul.* 15. *num.* 14. Vide *ſupra num.* 12.

Ubi licentia datur ab Epiſcopo, vel ejus 53
Vicario, & Superiore Regulari, non licet Superiori Regulari talem licentiam alterare, addendo, vel aliquid adimendo. *Sac. Cong. Concilii in Verulan.* 29. *Januarii* 1633. apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Moniales alloquendi prohibitio num.* 11. ibi: *Monialium Regularibus ſubjectarum Superiores ſubſcribentes poſt Epiſcopum; vel ejus Vicarium licentias eorum, qui ad collocutoria accedunt, vel Clauſuram ingrediuntur, non poſſunt quid excludere, addere, vel adimere ex illis, quæ Epiſcopus ipſe aut Vicarius pro cura, & bono regimine Clauſuræ in licentiis præſcribit, & appenit*.

Pro quo advertendum, quod talis licentia 54
pro Monaſteriis in Civitate exiſtentibus debent primo loco ſubſcribi ab Epiſcopo, ſeu ejus Vicario, & poſtea a Superiore regulari; Pro Monaſteriis autem exiſtentibus extra Civitatem in Diœceſi debent priori loco ſubſcribi a Superiore Regulari, & poſtea a Deputato ab Epiſcopo; Sic expreſſe *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in Camerinen.* 7. *Martii* 1617. prout patet in ejus decreto per extenſum allato *artic. anteced. num.* 92.

Edicta vero, quibus perſonis Sæcularibus ad 55
eadem Monaſteria Monialium prohibetur acceſſus, ſubſcribenda, & publicanda ſunt a ſolo Epiſcopo privative quod Superiores Regulares. Sic expreſſe *Ead. Sacra Congreg. in d. Camerinenſi*, ibi: *Edicta vero quibus perſonis Sæcularibus ad eadem Monaſteria Monialium acceſſus prohibetur, ab Epiſcopo dumtaxat ſubſcribenda, & publicanda eſſe decrevit*; & nuper ſtatuit etiam *S. Cong. Conc. in Hyeracenſi Viſitationis* 26. *Jan.* 1692. *in reſponſione ad* 13. apud Monacell. *part.* 1. *tit. XI. form.* 29. *n.* 8.

Regulares pro alloquendis Monialibus etiam 56

ſibi

ſibi ſubjectis in caſibus permiſſis indigent licentia Epiſcopi loci, & ſui Superioris Regularis, ita ut utriuſque licentia debeat copulative concurrere. Donatus *loc. cit. tr. 6. quæſt.* 31. *n.* 5. Matthæuc. *Official. Cur. c.* 3. *n.* 18. & conſtat ex Decreto Sacræ Congreg. Epiſcop. & Regul. juſſu Urbani VIII. editum, & allatum *ſupra n.* 15.

57 Regulares Confeſſarii, & Superiores ſeu Viſitatores, ſi alloquantur Moniales extra præciſam officii ſui neceſſitatem, incidunt in pœnas privationis Officiorum, vociſque activæ, & paſſivæ. *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Ariminen.* 22. *Januarii* 1576. *in Januen.* 4. *Maii* 1618. Licet non alloquantur ad malum finem. *Ead. Sac. Cong. Epiſcop. in Placentina* 2. *Januarii* 1624. Nec poſſunt rehabilitari per ſuos Superiores. *Eadem Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in una Venetiarum, & Nucerina* 14. *Decembr.* 1604. apud Nicolium *in Floſculis verb. Acceſſus n.* 2.

58 Habens licentiam loquendi cum una determinata Moniali non poteſt loqui cum aliis, ſicuti Monialis non poteſt loqui, niſi cum illa perſona, quæ in licentia nominatur. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Comen.* 16. *Martii*

59 1593. Unde patet, quod licentia conceſſa uni Regulari non extenditur ad ſocium, ut recte docent Cotonius *lib.* 4. *controv.* 7. *num.* 88. Matthæucci *Official. Curiæ cap.* 3. *num.* 11. & alii contra alios; Et concordant alia Decreta ſupra allata, quæ prohibitionem alloquendi declarant in terminis univerſalibus negativis; ut *Nulli Religioſo*, *Nulli Regulari liceat* &c. *Nemo alloqui poſſit ſine licentia*, & hujuſmodi. De ſocio enim verificaretur, quod loqueretur ſine licentia, adeoque &c.

60 Iis, quæ jam diximus ſupra *n.* 24. addenda ſunt quæ tradit eruditiſſimus P. Gaudentius de Janua in egregio ſuo Opere noviſſime anno 1748. Romæ impreſſo *de Viſitatione cap.* 4. *dubit.* 11. *ſect.* 5. *num.* 31. ibi: Recolendum eſt itidem quod dictum fuit ſuperius *ſect.* 4. *num.* 27. a prohibitione alloquendi Moniales exceptos eſſe Superiores, tum Provinciales, tum Locales, Confeſſarioſque Ordinarios, ſimul & Extraordinarios pro tempore exerciti muneris; reſolutionem etenim ibi datam, impugnat Monacellus aliter ſciens, & Confeſſariis, qui ſint Presbyteri ſæculares, conſulens contrarium, quod nimirum Moniales extra actum Confeſſionis minime alloquantur; niſi aliqua neceſſitas, quæ bonum publicum Monaſterii reſpiciat, urgeret; prout *part.* 1. *tit.* IX. *formul.* 3. *num.* 11. Confeſſariis vero Regularibus hoc idem diſtricte præcipiens deinde *form.* 5. *n.* 1. & 2. ex relato per ſe Decreto in Nolana 21. *Feb.* 1617. quod ait reperiri in regeſto, ſed locum non citat; ubi facto quæſito: *Num Confeſſarius Regularis Monialium, ejuſque Socius, Confeſſionis, & Sacramentorum adminiſtrationis caſibus exceptis, eaſdem Moniales abſque S. C. Congregationis licentia alloqui valeant?* Refertur data reſponſio: *Negative*. Verum hic conſiderandum obvenit, declarationem hujuſmodi emanaſſe *a Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium*: ſupra quo non reflectit Monacellus. At eadem S. Cong. 61
Epiſcop. ex motivo fortaſſe, quod nonniſi cum maxima difficultate mandatum hujuſmodi a Superioribus, & Confeſſariis obſervandum foret, illud, quatenus prius editum ſuſtineatur, in poſterioribus Decretis revocavit, excipiendo a communi Decreto non alloquendi Moniales Superiores dictos, atque Confeſſarios tum Ordinarios Regularium, tum Extraordinarios reſpective; atque præcipiens locorum Ordinariis, ne Superiores in caſu, Confeſſarioſve ad Monaſteria accedentes ullatenus vexent; in Decreto ſcilicet edito 20. *Jul. anno* 1640. *in Alexandrina*; & in Littera data *de anno* 1641. 22. *Novembris*, *Archiepiſcopo Amalphitano*; ſicut & in data prius Epiſcopo Caputaquen. *ſub die* 27. *Septembris ejuſdem* 1641. Quæ omnia potuiſſet legere Monacellus apud Lantuſcam V. *Allocutio Monialium n.* 7. prout plura legit, & citavit apud eumdem, quoties ad ſuum inſerviant, & juvent intentum.
Poſſet adduci ſane Conſtitutio poſterior Ale- 62
xandri VII. *Sacroſancta* 50. *in Bullar. tom. V. data ſub die* 30. *Mart.* 1658. in qua prohibitio præfata, ſub pœnis ibi taxatis, extenditur ad Confeſſarios Ordinarios, & Extraordinarios, Superiores item cujuſcumque gradus, ſeu Viſitatores, tam Ordinarios quam Delegatos, qui extra actum Viſitationum, aut Confeſſionum reſpective cum Monialibus, etiamſi Abbatiſſæ, Prioriſſæ, aut Officiales Monaſterii fuerint, *colloqui præſumpſerint*. Ubi notan-
dum venit illud verbum *præſumpſerint*. Ve- 63
rumtamen Conſtitutio edita fuiſſe conſtat *pro quiete, & utilitate Monialium Urbis, Regularium curæ ſubjectarum*; ut inibi in titulo, & præambulo propter ſpecialia motiva ſolerti Pontifici nota, qua ratione fortaſſe Monacellus, quem certe non latebat, eam allegare deſiit; licet Matthæuccius ipſammet generaliter admittens Offic. Cur. *cap.* 13. *num.* 6. non advertat ſe contradicere ſententiæ, quam ſuſtinuerat *cap.* 3. *num.* 13. *Confeſſarios* videlicet,

Superioreſque in prohibitione alloquendi &c. mi-
64 *nime includi*. An vero etiam in Urbe Conſtitutio Sancta exacte obſervetur, non eſt meum inveſtigare. Porro, quod in aliquibus actionibus, extra actum viſitandi, atque audiendi Confeſſiones, valeant Regularium Superiores, & quoque Confeſſarii alloqui Moniales, nec non ad collocutoria accedere, invenitur deciſum a S. C. C. recentius *in Mediolanen.* 2. *Jul.* 1738. *ad primum dubium*, videlicet quod *Superior Regularis, vel ipſius Delegatus poſſit, & debeat intervenire contractibus per Moniales initos, eiſdemque privative conſenſum præbere, abſque licentia, & interventu Protectorum, quatenus Moniales ſint Regularibus ſubjectæ: inter fol. pub. pag.* 90. quod idem probatum legitur in fol. ejuſdem Mediolanen. antea expoſitæ *ſub die* 27. *Maii ipſiuſmet anni pag.* 82. §. *Por-*
65 *ro* in fine. Et quia forte prætendebant Epiſcopi, ſive Ordinarii, Superioribus Regularibus in hujuſmodi caſibus neceſſariam præbere licentiam; oppoſitum habetur itidem reſolutum *in Lycien. Clauſuræ* 22. *Septembr. anno* 1742. *ad dub.* 18. & 10. Nempe, quod *Regularis Superior in quibuſcumque contractibus, tam activis, quam paſſivis per Notarium in locutoriis Monaſteriorum ſuo Ordini ſubjectorum rogandis* (*ſalvo jure Epiſcopi tribuendi licentiam pro rogatione eorumdem*) *poſſit intereſſe eiſdem contractibus, abſque licentia Epiſcopi, & in abſentia Superioris Regularis, Confeſſarius remaneat Vicarius dictorum Monaſteriorum: inter fol. publ. ejuſdem ann. pag.* 136. *& ſeq. Hæc ille præciſis verbis*. Vide *tom.* 10. *in Appendic.* ad Decreta SS. CC. ubi habentur omnia reſoluta dubia in dicta *Lycien. Clauſuræ* 22. *Septemb.* 1742.
66 Hic obſervanda venit noviſſima Encyclica Epiſtola Benedicti XIV. ut ſequitur. Lettera Circolare della Santità di Noſtro Signore Benedetto Papa XIV. Agli Arciveſcovi, Veſcovi, ed Ordinarj dello ſtato Eccleſiaſtico. Sopra l'acceſſo a' Monaſterj delle Monache, che da alcuni ſi fa ſenza le opportune licenze.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

NON ſenza grave moleſtia dell'animo noſtro ci è ſtato da Perſone degne di fede referito portarſi alle volte i Prelati locali Governatori delle Città del noſtro Stato a' Monaſterj delle Monache, e parlare ancora liberamente con eſſe, ſenza aver chieſta, ed ottenuta l'opportuna licenza da' Veſcovi, ed Ordinarj de' Luoghi, contravenendo alle diſpoſizioni Sinodali, o Coſtituzioni Epiſcopali nelle quali vien preſcritto ſotto le dovute pene il non accoſtarſi a' Monaſterj delle Monache, e parlare con eſſe, ſenza le opportune licenze; e lo ſteſſo praticarſi anche da Prelati, e Governatori, che eſſendo Governatori d'una Città, per qualque loro contingenza paſſano per un' altra andando nella ſteſſa maniera à Monaſterj delle Monache: pretendendo tutti i predetti di fare quanto fanno, col fondamento d'eſſer eſenti dalle particolari Coſtituzioni de' Veſcovi, ed Ordinarj, che proibiſcono l'acceſſo alle Monache ſenza le opportune licenze. Nè Noi abbiamo avuto difficoltà di preſtrar fede alle relazioni, ed eſpoſizioni, che ci ſono ſtate fatte, avendo pur troppo, mentre eravamo Veſcovo di Ancona, e governavamo come Arciveſcovo la Città di Bologna, ſtando a piè fermo in eſſa, veduto con noſtro grave diſpiacere ſuccedere così ſotto gli occhi noſtri poco, o nulla curando le noſtre ammonizioni, ancorchè fatte con qualche calore.

Non può negarſi, che nulla, o poco vi ſarebbe da fare, ſe ſi aveſſero preſenti le Riſoluzioni fatte da queſti noſtri Tribunali, ed approvate ancora da noſtri Predeceſſori; avendo eſſi penſato a tutto ne' tempi paſſati, ed avendo eſſi in altri tempi anche ſaviamente proviſto a tutto: ma perchè per lo più eſſe non ſi ſanno, o, ſe ſi ſanno, ſi prende l'impegno d'operare a capriccio, reſta il peſo in chi attualmente governa di rimetterle nella memoria degli Uomini, ed inculcarne l'oſſervanza.

Ne' tempi paſſati non ſolo le Sacre Congregazioni coll'approvazione de' Sommi Pontefici noſtri Predeceſſori hanno ſtabilito quanto era d'uopo in ordine agli acceſſi de' Regolari, che col fondamento della loro eſenzione pretendevano di potere andare a' Monaſterj delle Monache ſottopoſte alla loro giuriſdizione ſenza l'opportuna licenza del Veſcovo, come può vederſi nel noſtro Trattato *de Synodo al lib.* 7. *cap.* 31. *num.* 7. ove ſono indicate, e riferite le accennate Riſoluzioni; Ma altresì hanno penſato, e proviſto al caſo non che de' Prelati, e Governatori, ma de' Veſcovi, o che paſſano, o per accidente ſi ritrovino dimoranti in qualche altra Città, o Luogo ad altro Veſcovo ſottopoſto; ed hanno determinato, che non poſſano andare a' Mona-

ſterj

ſterj delle Monache, e parlare con eſſe, ſenza prima aver fatte le dovute parti coll' Ordinario del Luogo; e queſte individue Riſoluzioni ſono anche indicate dagli Autori moderni, come può vederſi nel Pellizzario *de Monialibus cap.* 5. *ſect.* 5. *num.* 210. nel Graziano *diſcept.* 192. *num.* 1. nel Tamburino *de Jure Abbatiſſarum diſput.* 25. *quaſt.* 2. e nel Ferraris *nella ſua Biblioteca.* T. 5. *in verb. Moniales art.* 4. *n.* 34.

La Cuſtodia della clauſura delle Monache viene commeſſa dalle diſpoſizioni Canoniche al Jus ordinario del Veſcovo locale ne' Monaſterii a lui ſuppoſti, ed al Jus delegato ne' Monaſterj eſenti, come fu ſtabilito dal noſtro Predeceſſore Papa Bonifazio VIII. nel *cap. Periculoſo, de ſtatu Monachorum in ſexto*, che fu rinnovato dal Sagro Concilio di Trento nel *cap.* 5. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus, & Monialibus*; effetto, e ſequela di queſta cuſtodia della clauſura è la proibizione, che veruno ſi accoſti ai Monaſterj delle Monache, e parli con eſſe ſenza la dovuta permiſſione, e licenza del Cuſtode, il che porta ſeco, dover ciaſcheduno chiederla, ed ottenerla per poter andare ai Monaſterj, e parlare colle Monache, e reſtare tutti ſottopoſti all' autorità direttiva della proibizione, come diſcorrono i citati Autori, e come ancora ſi deſume dalle paſſate Riſoluzioni. Queſte ſono da Noi pienamente approvate; e quando mai ve ne foſſe biſogno (il che non crediamo) anche per via di Nuova Legge, determiniamo non poter i Veſcovi, che ſono fuori della loro reſidenza, andare ai Monaſteri delle Monache ſituati in altre Dioceſi, e parlare con eſſe, ſenza la dovuta licenza dell' Ordinario locale, e nemmeno potere i Vicelegati, ed i Governatori locali ancorchè Prelati, andare ai Monaſterj delle Monache ſituati nel loro Governo ſenza la predetta licenza, ne tampoco ai Monaſterj ſituati fuori del loro Governo in altri luoghi, ne' quali abitaſſero, o pe' quali in occaſione di viaggio foſſero obbligati a paſſare.

Poc' anzi s'è detto, eſſere tutti queſti ſottopoſti all' autorità direttiva delle Coſtituzioni de' Veſcovi proibenti l' acceſſo ai Monaſterj delle Monache ſenza l' opportuna lcenza: perchè eſſendo i predetti eſenti dalla loro giuriſdizione ordinaria, reſtano eſenti dalla forza coattiva della loro giuriſdizione ch' è lo ſteſſo che dire, dalle pene da eſſi impoſte contro i traſgreſſori, giuſta la riſpoſta del noſtro Predeceſſore Clemente III. nel *cap. A nobis* 21. *de ſententia excommunicationis*: Ed acciò da queſta eſenzione non derivi qualche inconveniente, nel caſo di cui ſi tratta, ordiniamo, che quando mai in avvenire (il che non crediamo) ſuccedeſſe, che taluno de' ſopradetti andaſſe ai Monaſterj delle Monache, e parlaſſe con eſſe ſenza la loro licenza contro lo ſtabilito ne' Sinodi Epiſcopali, o nell' Epiſcopali Coſtituzioni, o Bandi, ne diano parte a Noi, o alla Congregazione de' Veſcovi, e Regolari, che non ſi laſcierà di prendere le dovute miſure per vendicare l' autorità Veſcovile diſpregiata: E tanto più volentieri ci applichiamo a queſto temperamento, perchè lo vediamo abbracciato, e ſtabilito, nel caſo doverſi procedere dagli Ordinarj contra gli eſenti, ed immediatamente ſoggetti alla Sede Apoſtolica, dal noſtro Predeceſſore Giovanni XXII. nel *cap. Cum Mathæus, de Hereticis, nelle ſtravaganti comuni*, e dall' altro noſtro Predeceſſore Eugenio IV. nel *cap. Divina, de privilegiis, pure fra le ſtravaganti comuni*. Ed ecco quanto abbiamo creduto neceſſario di dover fare. Reſta ora a Voi Venerabile Fratello, il conſervare nella voſtra Cancellaria queſta noſtra Lettera, notificarne il tenore nella maniera, che crederete più propria a chiunque deve eſſere notificata, pubblicandola in quel modo, che vederete opportuno; ed invigilare per l' eſecuzione della medeſima, mentre Noi abbracciandovi, diamo a Voi, ed al Gregge alla voſtra cura commeſſo, l' Apoſtolica Benedizione.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die trigeſima prima Octobris Milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo nono, Pontificatus Noſtri Anno decimo.

Additiones ex aliena manu.

Plures hic occurrunt quæſtiones, eæque frequentiſſimæ. Prima eſt, an Epiſcopus, vel alter Superior Ordinarius concedere valeat Regularibus quibuſcumque, etiam non conjunctis in primo, & ſecundo gradu, licentiam alloquendi Moniales? Tractat inter alios hanc quæſtionem *P. Gaudent. a Janua de viſitat. tom.* 1. *cap.* 4. *dub.* 11. *ſect.* 4. *n.* 28. & affirmativam tenet ſententiam. Præcipue ex hoc movetur, quod S. Congregatio Concilii interpres anno 1669. & rurſus anno 1672. decrevit, Regulares alloquentes Moniales, ſine licentia Ordinarii, puniendos eſſe ab eodem Ordinario, & peccare mortaliter. Hinc enim infert d. Sacram Congregationem ſupponere, 67 68 69

quod Ordinarius valeat Regularibus licentiam
70 concedere alloquendi Moniales. Sed quidquid in utramque partem in hac quæſtione dici poſſit, videtur amplectenda hæc affirmativa ſententia, attenta praxi; nam ubique fere locorum Ordinarii licentias haſce alloquendi Moniales concedunt Reguralibus.

71 Altera quæſtio eſt, an pœnæ ſtatutæ contra Regulares alloquentes Moniales ſine licentia Ordinarii, locum ſibi vindicent, ſi Regulares, ſine licentia Ordinarii Novitias, educandas, & inſervientes, quæ in Monaſteriis cum Mo-
72 nialibus degunt, alloquantur? Affirmative autem cum *Auctore num.* 49. reſpondendum videtur, attentis Decretis anno 1623. & 1669. editis a Sacra Congregatione Concilii interprete, iiſque a S. Sede approbatis, in quibus diſertis verbis habetur, haud poſſe Regulares, ſine debita licentia, alloqui Moniales, aut alias quaslibet Perſonas intra clauſuram degentes. Meritoque *Pater Gaudentius a Janua de viſitat. tom.* 1. *cap.* 4. *dubitat.* 11. *ſect.* 5. *num.* 29. reprehendit *Graſſium*, *Donatum*, & *Monacellum* tenentes, ſub prohibitione alloquendi Moniales non venire Novitias.

73 Tertia quæſtio eſt; An Ordinarius Regulares alloquentes Moniales punire poſſit aliis pœnis, præter illas contentas in Decretis SS.
74 Congregationum? Et quidquid contradicat *P. Gaudent. a Janua de viſit. tom.* 1. *cap.* 4. *dubitat.* 11. *ſect.* 4. *num.* 29. verior videtur ſententia affirmativa. *Monacelli formular. legal. pract. tom.* 1. *tit.* 11. *formul.* 19. *num.* 5. ut pote innixa pluribus Reſolutionibus Sacrarum Congregationum ab ipſo allegatis. Et convenit etiam *Auctor num.* 42.

ARTICULUS V.

Moniales quoad ea, quæ concernunt earum Confeſſarios, tam Ordinarios, quam Extraordinarios.

1 MOnialium Confeſſarii non poſſunt eligi ab Univerſitate, nempe ab ipſis Monialibus, ſed eligi debent, & approbari ab Epiſcopo loci pro Monaſteriis ſibi ſubjectis. *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in Lauretana* 20. *Septembris* 1588. *in Tuſculana* 25. *Octobr.* 1601. *in Regien.* 4. *Septemb.* 1602. *in Valliſo-*
2 *letana* 26. *Octob.* Pro Monaſteriis autem Regularibus ſubjectis eligi, & deputari debent a ſuis reſpective Superioribus Regularibus; *arg. ex Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialibus cap.* 10. ex Clement. *Dudum, de Sepulturis* §. *Statuimus*, & ex Conſtitut. Gregorii XV. incip. *Inſcrutabili*. Sed tamen debent ab Epiſcopo Diœceſano idonei judicari, & approbari, ut expreſſe ſtatuit d. Gregorius XV. in cit. Conſtitut. *Inſcrutabili*, ibi: *Confeſſores vero, ſive Regulares, ſive Sæculares quomodocumque exempti, tam Ordinarii, quam Extraordinarii ad Confeſſiones Monialium etiam Regularibus ſubjectarum audiendas nullatenus deputari*, (ſcilicet per Superiores Regulares) *valeant, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei judicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant.*

Poteſt tamen Epiſcopus in aliquibus caſi- 3
bus deputare Confeſſarium Sæcularem, ſeu Regularem etiam alterius Religionis Monialibus exemptis, quando ſcilicet nulla ratione induci poſſunt, ut peccata ſua Regularibus confiteantur. *Sac. Congr. in Regien.* apud Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 53. *num.* 5. Vel ſi injuſta denegetur Confeſſarius a proprio Prælato: *Eadem Sacra Congreg.* ex Naldo *verb. Epiſcopus num.* 13. & ſequitur D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 6. §. 13. *q.* 1.
Et quod Epiſcopus in caſu negligentiæ Supe- 4
riorum poſſit deputare Confeſſarium Extraordinarium Monialibus Regularibus ſubjectis, decrevit expreſſe *Sacra Congregat. Concil. in Cadurcen.* 12. *Julii* 1658. ubi cum ad inſtantiam Monialium S. Claræ quæſitum eſſet: *An habere poſſint Confeſſarium Extraordinarium ab Epiſcopo Diœceſano, non obſtante contradictione Superiorum Regularium, quibus eædem Moniales ſubjiciuntur?* Reſpondit: *Habere poſſe Confeſſarium extraordinarium ab Epiſcopo Diœceſano in caſu negligentiæ Superiorum Regularium*: Sic apud Monacell. *part.* 2. *tit.* 15. *formul.* 15. *num.* 6.

Inſuper poteſt Epiſcopus ex juſta, & ratio- 5
nabili cauſa Superiores admonere, ut ejuſmodi Confeſſores amoveant, & ſi Superiores id facere detrectent, aut negligant, poteſt ipſe prædictos Confeſſores amovere, quot, & quando opus eſſe judicaverit; Sic expreſſe ſtatuit Gregorius XV. in dicta Conſtit. incip. *Inſcrutabili*, ibi: *Liceatque Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores Regulares admonere, aut ejuſmodi Confeſſores, atque Adminiſtratores amoveant, iiſque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & Adminiſtratores amovendi, quoties, & quando opus eſſe judicaverit.*

Nec Epiſcopus tenetur ejuſmodi cauſam ſi- 6
gnificare Superioribus Regularibus, ut expreſſe decrevit *Sacra Congr. Conc. in reſponſione*

ad.

ad duodecimum ex dubiis circa dictam Conſtitutionem Gregorii XV. incip. *Inſcrutabili*, reſolutis, approbante eodem Gregorio XV. & Urbano VIII. qui dictas reſponſiones, & declarationes typis Cameralibus imprimi juſſit de anno 1623. apud Barboſam ſuper Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. c.* 5. *a num.* 7. Fagnan. *lib.* 5. *decret. in cap. Cum Capella, de privil. in fine*, & apud Tamburin. *de Monialib. diſp.* 26. *quæſit.* 3. Dictum autem dubium duodecimum conceptum erat his verbis: *Duodecimo, cum in eadem Conſtitutione ſtatutum ſit, ut liceat Epiſcopo ex rationabili cauſa Superiores Regulares admonere, ut amoveant Confeſſores Monialium, atque Adminiſtratores bonorum ad earumdem Monialium Monaſteria pertinentium, iiſque Superioribus id facere detrectantibus, habeat Epiſcopus facultatem prædictos Confeſſores, & Adminiſtratores amovendi, quoties, & quando opus eſſe judicaverit; An ejuſmodi cauſam Epiſcopus Superioribus Regularibus ſignificare teneatur?* Reſpondit: *Ad duodecimum, non teneri ejuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus; ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientiam Sacra Congregatio ſerio oneravit, ne facultate ſibi hac in parte attributa quoquomodo abutantur, ejus rei in diſtricto Dei judicio rationem reddituri.*

7 Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum auditæ a Confeſſariis Regularibus ſine approbatione Epiſcopi ſunt irritæ, & nullæ. *Eadem Sacra Congr. Conc.* Vide *verb. Approbatio art.* 3. *num.* 3.

8 Neque Superiores quicumque, etiamſi ſint Generales, poſſunt ſine approbatione Epiſcopi audire Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum. Vide *d. verb. Approbatio art.* 3. *n.* 4. & ibi tradita corrige ex iis quæ ſubduntur *ib.* ſub *n.* 15.

9 Licet iidem Confeſſarii ſint generaliter approbati ab Epiſcopo ad audiendas Confeſſiones ſæcularium, adhuc eſt eis neceſſaria ſpecialis approbatio pro Monialibus ſibi ſubjectis. Vide *ibid. n.* 5.

10 Nec approbati ab Epiſcopo ad audiendas Confeſſiones Monialium unius Monaſterii cenſentur approbari ad audiendas Confeſſiones Monialium alterius Monaſterii. Vide *ibidem num.* 6.

11 Etiam Confeſſarii extraordinarii indigent ſpeciali approbatione Epiſcopi. Vide *ibidem numer.* 7.

12 Nec ſemel approbati cenſentur ſemper approbati. Vide *ib. n.* 8.

13 Nec in vim unius approbationis poſſunt pluries Monialium etiam ejuſdem Monaſterii Confeſſiones audire, ſed toties debent ab Epiſcopo approbari, quoties caſus deputationis contigerit. Vide *ibid. n.* 9.

14 Immo tales Confeſſarii indigent approbatione Ordinarii ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum, non obſtante etiam contraria conſuetudine immemorabili. Vide *ibid. n.* 10.

15 Confeſſarii non approbati ſpecialiter ad audiendas Confeſſiones Monialium, nequeunt earum Confeſſiones audire, neque tempore Jubilæi. Vide *ibid. n.* 11.

16 Approbatus pro Monialibus unius Monaſterii, neque tempore Jubilæi cenſetur approbatus pro Monialibus alterius Monaſterii. Vide *ibid. n.* 12.

17 Confeſſarius præſentatus ad accipiendas Confeſſiones Monialium Regularibus ſubjectarum debet vel abſolute rejici, vel per totum triennium approbari, non vero ad tempus brevius. Vide *ib. n.* 13.

18 Nulla ex Monialibus ſubjectis Regularibus ſentiens ſe non gravatam mortali culpa poteſt de venialibus valide confiteri Sacramentaliter cuicumque Sacerdoti non approbato ab Ordinario. Vide *ib. n.* 14.

19 Confeſſarii Monialium durare poſſunt ſolum triennio, quo elapſo, non poſſunt amplius audire Confeſſiones in eodem Monaſterio per aliud tempus abſque licentia Sacræ Congregationis, alias declarantur ſuſpenſi ab audiendis Confeſſionibus. *Sac. Cong. Epiſc. in Comen.* 4. *Mart.* 1591. *in Raguſina* 2. *Octobris* 1626. *&* 27. *Mart.* 1647. & ſæpe alibi. Quod habet lo- 20 cum etiam in Confeſſario Conſervatorii puellarum, vel aliarum quarumcumque mulierum. *Ead. Sac. Congr. Epiſcopor.* 18. *Martii* 1649. *& in Lucenſi* 25. *Julii*. Confeſſarii ve- 21 ro Dominicani, & Caſſinenſes non poſſunt durare in hujuſmodi Officio audiendi Confeſſiones Monialium, niſi per biennium ex eorum Conſtitutionibus. *Ead. Sac. Congr. Epiſc.* 17. *Novemb.* 1645. *&* 8. *Junii* 1657. Si au- 22 tem eſſet quis deputatus Confeſſarius ad aliquot menſes per modum ſupplementi, poterit iſte in generali deputatione Confeſſariorum, quæ poſtea fiat, ab Ordinario eligi in Confeſſarium ejuſdem Monaſterii ad integrum triennium, quia prohibitio Sacræ Congregationis de non eligendo Monialium Confeſſario ultra triennium, cum ſit odioſa, benigne, & in mitiorem partem eſt interpretanda, *arg. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. *&*

6. *& cap. In pœnis* 49. *eod. in* 6. ita ut intelligatur de deputatione Confeſſarii ordinaria, non autem de ea, quæ fit per modum ſupplementi; Sic expreſſe D. Cajetanus de Alexand. *in Confeſſario Monialium cap.* 6. §. 6. *quæſt.* 3. & alii.

23 Confeſſarius, ſi expleto triennio ex diſpenſatione Sacræ Congregationis eligatur ad aliud triennium, non poteſt rurſus expleto ſecundo triennio abſque alia diſpenſatione eligi ad tertium triennium; Vide *verb. Abbatiſſa n.* 43. ubi ſic fuit dictum in ſimili de ipſa confirmata ad aliud triennium per diſpenſationem, & fuit concluſum non poſſe eligi ad tertium triennium ſine nova diſpenſatione, & fuit ad id allatum Decretum *Sacræ Congregationis deputatæ ab Innocentio XII. pro cauſis Congregationis Caſſinenſium* 26. *Febr.* 1694. *in reſponſione ad quintum dubium*.

24 Confeſſarii Monialium non poſſunt eſſe Vicarii Generales, quia Moniales de ipſis non confiderent. *Sacra Cong. Epiſcop. in Sorana* 23.
25 *Junii* 1587. *in Mutinen.* 3. *Februar.* 1597. Neque Parochi, ſi exinde Cura notabiliter pateretur; *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. in una Venetiarum* 26. *Jul.* 1594. *in Parmenſi* 7. *Mart.* 1652. *in Taurinenſi* 2. *Auguſti ejuſdem anni*,
26 & ſæpe alibi. Neque Minores Conventuales, quibus id prohibitum fuit a Pio V. *Ead. Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Ortonenſi* 30. *Jul.*
27 1599. *& in Neapolitana* 20. *Mart.* 1621. Neque Obſervantes Provinciæ Reformatæ S. Antonii Luſitaniæ, quibus prohibitum fuit *a Sa-*
28 *cra Congreg. ſub die* 7. *Novemb.* 1653. Et generaliter Regulares non ſolum non poſſunt eſſe Confeſſarii Ordinarii, ſed neque Capellani Monialium Ordinario ſubjectarum. *Sac. Cong.*
29 *Epiſcop. in Piſtorienſi* 16. *Maii* 1953. Unde Ordinarii non poſſunt uti opera Confeſſariorum Regularium etiam pro Confeſſariis Extraordinariis, niſi in caſu neceſſitatis. *Ead. Sacr. Congr. Epiſcop.* 18. *Decemb.* 1601. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Moniales num.* 38. *& ſub die* 1. *Octobr.* 1602. apud Barboſam *lib. Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 44. *num.* 127. Et ad id Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 16. *q.* 1. *num.* 4. refert duas Epiſtolas Sacræ Congregationis directas Patriarchæ Veneto, in quarum prima 11. *Maii* 1617. ei prohibuit, ne Regulares ſine licentia Sacræ Congregationis deputaret Confeſſarios Monialium ſibi ſubjectarum, & in altera *die* 7. *Jun.* 1620. eidem conceſſit, ut ob penuriam Sacerdotum ſæcularium poſſet prædictos Regulares deputare ad ſubeundum munus prædictum.

Sic etiam licet Parochi ex dictis *ſupra num.* 25. non poſſint regulariter deputari Confeſſarii Monialium, poſſunt autem, ſi exinde Cura notabiliter non patiatur, & ad id Tamburin. *loc. cit. num.* 4. refert pariter duas Epiſtolas Sacræ Congregationis directas Patriarchæ Veneto, in quarum prima *die* 17. *Mart.* 1592. propter præjudicium Parochianorum, & detrimentum animarum, & in altera *die* 22. *Febr.* 1593. id ei conceſſit, ubi non adſit tale præjudicium, & detrimentum animarum; idem etiam conceſſit *Sacr. Concil. Concil. in una Salutiarum in reſponſione ad primum die* 20. *Septemb.* 1642. Sic pariter licet regulariter Canonicus Pœnitentiarius non poſſit deputari Confeſſarius Monialium, ubi non valeat utrique muneri ſatisfacere ex adductis a Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 13. *a num.* 1. poteſt tamen deputari, ubi valeat utrumque munus adimplere, ut cenſuit *Sacra Congr. Conc. in Januenſi* 11. *Septembr.* 1666. apud eumdem Pignatell. *loc. cit. num.* 4. 30

31

Præter Confeſſarium Ordinarium debet etiam alius Extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno Monialibus offerri; Sic expreſſe ſtatuit Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 10. ibi: *Præter Ordinarium autem Confeſſorem alius Extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis, aut ter in anno offeratur*. Poteſt tamen Confeſſarius Extraordinarius eis concedi a Superioribus per plures vices, quam ter in anno, quia Concilium Tridentinum ſtatuendo, quod Confeſſarius Extraordinarius offeratur bis, vel ter in anno, non limitat Superiorum facultatem ſolum ad tres vices, ſed ſolum indicat, quod per plures non poſſit: Sic deciſum fuiſſe refert ex Galleto Bordonus *reſolut.* 5. *num.* 11. Pellizzar. *de Monialib. cap.* 10. *n.* 250. & alii. 32

33

Moniales nequeunt recuſare unum Confeſſarium extraordinarium, ſeu Ordinarium, & alium petere, niſi aſſignata juſta cauſa recuſationis; tunc enim, ipſa juſta cauſa interveniente, poſſunt ipſum recuſare, quia is comparatur Parocho, quem ex juſta cauſa populus recuſare poteſt, *arg. cap. Ut circa exactiones* 4. *de electiôn. in* 6. cum ſimilibus, Bordon. *in Miſcellan. deciſ.* 266. D. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. cap.* 6. §. 6. *quæſt.* 5. *&* §. 13. *quæſt.* 5. & alii paſſim. Poſſunt tamen Moniales etiam ſine cauſa recuſare Confeſſarium extraordinarium, nullum alium loco ipſius petendo, quia Confeſſarius Extraordinarius inductus eſt in earum favorem, quiſque autem 34

35

poteſt

poteſt ſine cauſa Juri ſuo renunciare, *c. Si diligenti 12. de foro competent. & c. Si de terra 6. de privilegiis*, ibi: *Cum liberum ſit cuique Juri ſuo renunciare*; Tum quia dicit Regula 61. *Juris in 6. Quod ob gratiam alicujus conceditur non eſt in ejus diſpendium retorquendum*. Sic Monacell. *part. 1. tit. 9. formul.* 4. *num.* 4. Donat. *prax. rer. Regular. tom.* 4. *tract.* 13. *q.* 23. D. Cajetanus de Alexandris *loc. cit. cap.* 6. §. 13. *q.* 5. Bordon. *in Miſcellan. deciſ.* 166. Tamburin. *loc. cit. diſp.* 26. *q.* 1. *n.* 8. Pellizzar. *loc. cit. c.* 16. *n.* 270. & alii.

36 Moniales quamvis, ſi nolint, non teneantur omnes Confeſſario Extraordin. confiteri per *adducta n. anteced.* Tamen coram ipſo debent omnes ſucceſſive ſe præſentare, etiam quæ confiteri nolunt, ne diſcerni poſſit, quænam indigeant nec ne? Sic expreſſe ſtatuit *Sacr. Congr. Epiſcop. in Tornacenſi* 19. *Octobris* 1621. *in Canarienſi* 26. *Julii* 1651. apud Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 75. *num.* 235. & noviſſime mandante Clemente XI. ſtatuit pro Monialibus Urbis Eminentiſſimus Cardinalis Vicarius Gaſpar Carpin. in ſuo Edicto 17. *Decemb.* 1708. quod ut lectu dignum, hic ad litteram datur.

EDICTUM

37 Normam præſcribens Confeſſariis Ordinariis, & Extraordinariis Sanctimonialium quorumcumque Monaſteriorum Almæ Urbis obſervandam.

Gaſparo per la miſericordia di Dio Veſcovo di Sabina, della S. R. C. Cardinale di Carpegna, della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale &c.

„ Avendo determinato il Sagro Concilio di Trento *nella Seſſione* 25. *c.* 10. *de Regul. & Monial.* doverſi dare alle Monache due, o tre volte l'anno il Confeſſore ſtraordinario: *Qui omnium Confeſſiones audire debeat*: Più volte coll'eſempio delle Ordinazioni fatte dal Glorioſo S. Carlo Borromeo, che ſi leggono negli Atti della Chieſa di Milano, e inerendo alle riſoluzioni della Sagra Congregazione de' Veſcovi, e Regolari, affinchè la ſuddetta diſpoſizione del Sacro Concilio abbia pienamente il fine, e l'effetto, per il quale è ſtata iſtituita, con varj Editti emanati dal noſtro Tribunale è ſtato ordinato, che tutte le Monache ſiano obbligate a preſentarſi al ſudetto Confeſſore ſtraordinario, e benchè ſia in arbitrio loro di confeſſarſi al medeſimo, debbano però far quell'atto, *ut omnes monita ſalutis recipiant, & actum ſubjectionis exerceant*. Ed in oltre, che durante la facoltà del detto Confeſſore ſtraordinario, non debba il Confeſſore ordinario in qualſivoglia modo impedirlo, nè accoſtarſi al Monaſtero, e molto meno aſcoltare le Confeſſioni di alcuna Monaca, e ciò per giuſte, e rilevanti cauſe per le quali in qualche Sinodo dioceſano ſi è poſta la ſcomunica ipſo facto alli Confeſſori Ordinarj, ed alcune Religioni per coſtituzione generale han proibito con pene graviſſime alli Confeſſori Ordinarj delle Monache a loro ſoggette, ſe ſi accoſtano alli loro Monaſterj nel tempo, che vi ſta lo Straordinario; Che però la Santità di Noſtro Signore inerendo alle ſuddette diſpoſizioni ordina, e comanda alle RR. Madri Superiore, e Monache di tutti li Monaſterj, e Conventi di queſt'Alma Città, ed anche agli ſteſſi Confeſſori Ordinarj, e Straordinarj delle medeſime le coſe infraſcritte.

„ Primo, che in occaſione, che ſi concede ſecondo il ſolito il Confeſſore Straordinario a qualche Monaſtero, debbano, come ſopra, preſentarſi al medeſimo tutte le Monache, incominciando dalla Superiora, le Novizie, Educande, ed altre Secolari, che colle dovute licenze vi dimorano, ſotto pena alle Superiore della privazione del loro Offizio, ed alle Monache della privazione della voce attiva, e paſſiva per un anno; ſiccome ſta diſpoſto dall'Editto emanato ſotto li 18. Luglio 1603. d'ordine della ſan. mem. di Clemente VIII. ed alle Secolari ſotto pena di eſſer licenziate dal Monaſtero.

„ Secondo, che per tutto il tempo, che dura la facoltà conceſſa al Confeſſore Straordinario, non ardiſca il Confeſſore ordinario in qualvoglia modo impedirlo, nè accoſtarſi al Monaſtero, e molto meno ſentire la Confeſſione di alcuna Monaca, ancorchè ſia la Superiora, Novizia, o Converſa, nè di altra perſona, che dimora nell'iſteſſo Monaſtero, nè queſte debbano confeſſarſi al medeſimo ſotto pena della privazione dell'Offizio al detto Confeſſore, ed alle Monache ſotto le pene ſudette, come parimente fu ordinato nel medeſimo Editto.

„ Terzo, per conſervare la pace nelli Monaſterj, e per buona direzione, e profitto ſpirituale delle Religioſe ordina la Santità ſua alle Monache, e Secolari ſuddette ſotto le medeſime pene, ed a tutti li Confeſ-

„ lari Ordinarj, e Straordinarj, Secolari, e
„ Regolari di qualſiſia Monaſtero di queſt' Al-
„ ma Città, ſotto pena di Carcere, ed altre
„ ad arbitrio, che finito, e terminato che
„ hanno il loro Officio, non debbano più ac-
„ coſtarſi alli detti Monaſterj, nelli quali han-
„ no ſentito le Confeſſioni Sagramentali, nè
„ tenere corriſpondenza con qualſiſia Monaca,
„ incluſa ancha la Superiora, Novizia, edu-
„ canda, o altra, che dimora nelli ſuddetti
„ Monaſterj, benchè ſia per lettere, ed in
„ materie di Spirito, eſſendoſi oſſervato coll'
„ eſperienza che ſimili corriſpondenze, e di-
„ rezioni ſpirituali partoriſcono confuſione, e-
„ ſciſſure nelle Communità Religioſe, e quel
„ ch'è più, la poca obbedienza alli Confeſſori
„ Ordinarj, e Straordinarj attuali.

„ Finalmente la Santità ſua ordina, che il
„ preſente Editto ſia univerſale a tutti li Mo-
„ naſterj, e Caſe d'Oblate di queſt' Alma
„ Città, anche quelli governati da' Regolari,
„ e che hanno Protettori particolari, ancor-
„ chè foſſero gli Eminentiſs. Sig. Cardinali.

„ Volendo, che il preſente Ordine intima-
„ to che ſarà alli Monaſterj, e loro Confeſſo-
„ ri con laſciarne la copia, o l'eſemplare,
„ che dovrà ſtar ſempre affiſſo nel Monaſte-
„ ro, e nella ſtanza del Confeſſore, abbia la
„ medeſima forza, come ſe foſſe a ciaſchedu-
„ no, o ciaſcheduna perſonalmente intimato.

„ Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſiden-
„ za queſto dì 12. Decemb. 1708.

G. Card. Vicario.

N. A. Can. Cuggiò Segr.

38 Confeſſarius Extraordinarius nunquam datur pro Moniali particulari. *Eadem Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Panormitana 27. Maii* 39 1603. Nec perpetuus, neque ad tempus. *Ead. Sac. Cong. Epiſcop. in Januenſi 27. April.* 1657. 40 *ex d. ſeſſ.* 25. *cap.* 10. Niſi per Sacram Pœnitentiariam pro una vice tantum, vel de licentia Sacræ Congregationis, ut decrevit *die* 1. *Septemb.* 1645. & 11. *Januar.* 1647. apud 41 Pignatell. *loc. cit. n.* 235. Poteſt tamen Epiſcopus ex aliqua ſpeciali ratione concedere Extraordinarium etiam Moniali alicui particulari, puta in articulo mortis pro ſerenitate moribundæ, quia cum in tali periculo animarum ſaluti omnibus mediis ſit ſuccurrendum, talis ingreſſus eſt rationalis juxta exigentiam *cap. Unic. de ſtatu Regular. in 6.* & neceſſarius, juxta Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. Donat. *prax. rer. Regular. tom.* 4. *tract.* 13. *q.* 29. Paſſerin. *de ſtatu homin. tom.* 2. *q.* 187. *n.* 291. Monacell. *loc. cit. n.* 6. Bordon. *in Miſcell. de-ciſ.* 47. D. Cajetan. de Alexandris *loc. cit. c.* 6. §. 17. *q.* 4. & alii.

Confeſſarius Extraordinarius poteſt deputari a Superioribus quolibet anni tempore, & ad dies ſibi beneviſos, prout ſuadent circumſtantiæ hic, & nunc concurrentes, quia cum Concilium Tridentinum nihil determinet, neque circa tempora, in quibus fieri debet deputatio, neque circa dies pro audiendis Confeſſionibus concedendos, utrumque relinquitur arbitrio ipſorum Prælatorum; Praxis tamen fere communis eſt, ut dicta deputatio fiat unoquoque quadrimeſtri; quoad dies, alicubi determinantur quindecim, alicubi plures, alicubi minores, & alicubi nulla fit temporis præfinitio: Unde in hoc ſervanda eſt conſuetudo cujuſque Diœceſis, aut Ordinis, cum conſuetudo habeat vim Legis, *cap. cum tanto* 12. *de conſuetudin.* Dies autem determinati verb. gr. 42
43 quindecim, ſi non obſtet, vel conſuetudo, vel ſtatutum aliquod particulare, incipiunt currere a die cœpti exercitii, quia tempus reſpiciens actum incipit cum ipſo actu, ut tradunt Gloſſa *in cap. Anteriorum* 28. *cauſ.* 2. *q.* 6. Imola, Baldus, & alii.

Tempore deputationis Confeſſarii Extraordinarii expedit, quod Ordinarius non accedat ad Monaſterium: Immo pro Monaſteriis Urbis hoc præcipitur expreſſe Confeſſariis Ordinariis ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ, & privationis Officii, & ſub eiſdem pœnis prohibentur Moniales omnes ipſis confiteri pro tali tempore. Sic *in adducto Edicto ſub n.* 37. §. 3. Idem pro Confeſſariis Ordinis Minorum de Obſervant. diſponunt Statuta Sambucana *cap.* 11. §. 17. *n.* 12. 44

Sic etiam expedit, quod Confeſſarii omnes, tam Ordinarii, quam Extraordinarii, tam Sæculares, quam Regulares, completo ſuo officio, & miniſterio, non amplius ad dd. Monaſteria accedant, neque ob motivum directionis, & conferentiæ Spiritualis, neque correſpondentiam etiam per litteras ob tale motivum tenere cum aliqua Moniali, incluſa etiam Superioriſſa, Novitia, Educanda, aut alia quacumque inibi degente. Immo pro Monaſteriis Urbis hoc expreſſe præcipitur omnibus dictis Confeſſariis ſub prædictis, aliiſque pœnis. Sic in d. Edicto §. 3. 45

Prælati Regulares in Regnis Hiſpaniarum tenentur ſaltem ſemel in anno deputare pro Monaſteriis ſibi ſubjectis Confeſſarium Extraordinarium, aut ſæcularem, aut Regularem alterius diverſi Ordinis, alias ipſum poterunt deputare Epiſcopi. Sic expreſſe ſtatuit noviſſime- 46

me Innocentius XIII. Conſtitut. 1. incipient. *In ſupremo* §. 19. ibi: *Cumque ex eodem Concilio Trid. Confeſſor Extraordinarius bis, aut ter in anno offerri Monialibus debeat, qui omnium Confeſſiones audiat: Si in poſterum Superiores Regulares quoad Monaſteria ipſis ſubjecta toties prædictum Extraordinarium Confeſſorem deputare neglexerint, vel ſi etiam ex proprio eodem ordine ſemper deputaverint, nec ſaltem ſemel in anno ad id munus elegerint Sacerdotem, aut ſecularem, aut Regularem alterius diverſi Ordinis Profeſſorem, in his caſibus Epiſcopi pro ſuo arbitrio, & conſcientia deputationem hujuſmodi facere poſſint, nec illa quovis titulo, aut prætextu a Superioribus Regularibus valeat impetrari.* Et iterum ſtatuit idem Benedictus XIII. Conſtit. 10. incip. *Paſtoralis Officii* §. 7. graves pœnas imponens Superioribus contravenientibus, ibi: *Et quia mentis, ac intentionis noſtræ eſt, ut remota quavis diverſa intelligentia, & interpretatione, præciſe ſerventur ea, quæ in eadem Innocentii Prædeceſſoris conſtitutione ſuper aſſignatione, ſeu deputatione Confeſſarii extraordinarii Monialibus ſub Prælatorum Regularium gubernio viventibus diſpoſita fuerunt, ſtatuimus quoque, ut Superiores, qui decretum illud quocumque titulo, vel prætextu non ſervaverint, vel ejus executioni aliquod impedimentum directè, aut indirectè præbuerint, ipſo facto ſuſpenſionem ab eorum Officiis, nec non privationem vocis, tam*
47 *activæ, quam paſſivæ incurrant*. Et quod pro Monialibus ſubjectis Regularibus deputentur Confeſſarii Extraordinarii, etiam qui ejuſdem Ordinis non ſunt Regulares, jam decreverat *Sacra Congreg.* 12. *Julii* 1577. *in Neapolitana* apud Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 85. *num.* 235. *in finem*.

48 Confeſſarii, & Capellani Monialium poſſunt celebrare Miſſas Sanctorum, de quibus ipſæ recitant Officium, ſed cum Miſſali Romano, & de communi, non vero Miſſas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a Sacra Congregatione conceſſas; Sic decrevit, ac ſervari mandavit *Sac. Congr. Rit. de* 20. *Novemb.* 1717. approbante, & confirmante Clement. XI. *die* 1. *Decemb. ejuſdem anni* 1717. ut apparet *in ejus Bullario decret.* 28. *Sacræ Congr. Rit.*

49 Pro Confeſſariis Monialium, quamvis de Jure communi ſatis ſit ætas ad Sacerdotium requiſita, ut patet de Parochis, qui ſtatim ac in Sacerdotio conſtituti, alia ætate non expectata, ſuarum Ovium utriuſque ſexus Confeſſiones excipiunt; Nihilominus *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular. in una Venetiarum* 2. *Maii* 1617. & 7. *Junii* 1620. ſtatuit, Confeſſarios Monialium debere eſſe in ætate ſupra quadraginta annos; Quod pro Confeſſariis Ordinis Minorum de Obſervantia ſtatuunt etiam ſua ſtatuta Sambucana *cap.* 12. §. 17. *num.* 1. & hoc extendi debet etiam ad Confeſſarios Extraordinarios, prout pro Reformatis declaravit *Sac. Congreg. Concilii in Coſentina* 26. *Novembris* 1689. *lib.* 39. *decret. fol.* 340. Et juxta Epiſtolam Encyclicam ſub *die* 16. *Martii* 1703. de mandato Sanctiſſimi directam omnibus Ordinariis Italiæ, & Inſularum adjacentium debent Confeſſarii Monialium eſſe ætate provecti, prudentes, zelantes, & vita exemplari
conſpicui. Socii autem Confeſſariorum debent 50
eſſe ætatis ultra quinquaginta annos, vitæque exemplaris, ut decrevit *Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. in Nolana* 21. *Februar.* 1617. & Alexander VII. Conſtitut. incip. *Felici* §. 9. ſtatuit, quod Socii *ſint probatæ vitæ*; & *maturæ ætatis*.

Confeſſarii Monialium non poſſunt ingredi 51
clauſuram ad ſepeliendas Moniales vel pro celebrandis Exequiis. Sic expreſſe decrevit *Sacra Congreg. Epiſcop. & Reguſ. in Reatina* 10. *Martii* 1577. *in una Dominicanorum* 30. *Januarii* 1582. *in Ulyſſiponen.* 11. *Aug.* 1620. Alias 52
omnes culpabiles incurrunt Excommunicationem violatæ Clauſuræ. *Eadem Sacra Congreg. Epiſcop. in Bononien.* 20. *Auguſti* 1596. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Sepultura num.* 6. Et de facto Alexander VII. Conſtit. incip. *Felici* §. 9. ſpecificans actus ad licitum ingreſſum Confeſſarii in Clauſuram non memorat ingreſſum ad peragendum Officium funeris, ſed ſolum peragenda alia officia, & miniſteria, ibi: *Ad hæc Confeſſor Sanctimonialium, tam Ordinarius, quam Extraordinarius minime ingrediatur ſepta Monaſterii, niſi ad Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis miniſtranda Monialibus, vel aliis perſonis infirmis ibi degentibus, necnon ad commendandam animam agonizantium*. Ubi, ut vides, Pontifex utitur dictione *Niſi*, quæ eſt excluſiva aliorum ceterorum per Sperell. *deciſ.* 66. *num.* 32. Neque 53
conſuetudo excuſat a cenſura inflicta adverſus violatores Clauſuræ, nec ab ea, quæ infligitur ab Alexandro VII. in d. Conſtitut. incip. *Felici*, quia Pontifex omnibus, & ſingulis etiam conſuetudinibus quoad ea, quæ ſtatutis in d. Conſtitutione adverſantur, expreſſe, & ſpecialiter derogat, ſublata cuilibet facultate, & auctoritate aliter judicandi, & interpretandi, ac adjecta clauſula decreti irritantis, ut patet in fine ejuſdem Conſtitutionis: Unde ſequitur,

quod

quod Epiſcopi, aliique Superiores in hoc caſu jam declarato per Sac. Congr. & Summum Pontificem, non neceſſario, non valeant licentiam concedere, nec permittere, & tolerare, quod prætextu conſuetudinis (quæ potius corruptela eſt) Confeſsarii ingrediantur clauſuram ad Officium Funeris peragendum; Hinc Confeſſarii caute legant Auctores contrarium ſcribentes, & reflexe advertant, quod ſi pro tali Officio clauſuram ingrediantur, Excommunicationem incurrunt juxta ſupra laudata Decreta, ut recte firmant Pax Jordan. *tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 12. *num.* 88. *verſ. Item neque prætextu*, & *n.* 173. Nicolius *in Floſculis verb. Sepultura n.* 6. ubi citata decreta affert, Monacell. *part.* 1. *tit.* 9. *formul.* 3. *num.* 8. & 9. Matthæuci *Official. Curiæ cap.* 13. *n.* 79. & alii; Videantur etiam Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 85. *n.* 234. Gavant. *in Manual. Epiſcop. verb. Monialium Clauſura n.* 40. Barboſa *lib.* 1. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 44. *n.* 133.

54 Confeſſarius Monialium clauſuram ingreſſus ad adminiſtranda ſanctiſſima Sacramenta, recta via, & abſque diverticulo eat, redeatque, nec in alia Monaſterii parte divagetur, etiam occaſione viſitandi alias infirmas, quibus Sacramentorum adminiſtratio non eſt neceſſaria. *Sacra Congregatio Epiſcopor. & Regular.* 13. *Septembris* 1583. apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Confeſſarius Monialium n.* 2. Lezana *in Summa quæſt. Regular. tom.* 3. *verb. Clauſura n.* 26. Gavant. *in Manual. Epiſcop.*
55 *verb. Monialium Clauſura num.* 64. Cum aliqua Monialis laborat in extremis, conceditur Confeſſario pernoctatio in ſua ſolita manſione extra clauſuram prope Monaſterium, ut ingruente neceſſitate illico præſto eſſe poſſit vocatus. *Eadem Sacra Congreg. Epiſcop.* 22. *Decembr.* 1592. apud Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 85. *num.* 233.

56 Confeſſario Monialis infirmæ confeſſionem audiente Cellæ janua aperta remaneat, & ambæ comitatrices ad ejuſdem Cellæ januam morentur, ita ut Confeſſarius, & infirma ab eis commode cerni poſſint. *Eadem Sacra Congregat. Epiſcop. die* 13. *Septembr.* 1583. & noviſſime Innocentius XI. per Epiſtolam Encyclicam ejuſdem *Sacræ Congreg. Epiſcop. ſub da-*
57 *tum Romæ* 21. *Martii* 1682. Confeſſarii quovis tempore de nocte in caſu neceſſitatis poſſunt clauſuram ingredi. *Ead. Sacr. Congregat.* 13.
58 *Septembris* 1583. Confeſſarius non poteſt ingredi clauſuram ad audiendam Confeſſionem illius infirmæ, quæ poteſt accedere ad Sedem Confeſſionalem. *Eadem Sacra Congregat.* 13. *Septembris* 1583. Confeſſarii nullatenus ingredi 59
poſſunt clauſuram prætextu comitandi operarios, Medicos, Chirurgos, vel alios. *Eadem Sacra Congregat. Epiſcop.* 13. *Septembr.* 1583.
Confeſſarii non poſſunt ingredi clauſuram ad 60
conſpergendum Cellas Monialium, aut alia loca aqua benedicta in die Sabbati Sancti, aut quolibet alio tempore. *Sacra Congreg. Epiſcop.*
4. *Septembris* 1596. Confeſſarii nequent ingre- 61
di clauſuram ad exorcizandam Monialem energumenam. *Sacr. Congreg Epiſcopor. & Regular.* 4. *Julii* 1606.

Confeſſarius non poteſt ingredi clauſuram 62
Monialium ad inibi Miſſam celebrandam, ut pluries declaravit *Sacra Cong. Epiſcop.* & ſignanter *in Lancianenſi & in Piſtorienſi* 16. *Julii* 1685. *in Mantuana* 13. *Junii* 1591. *in Bono-*
nien. 2. *Januar.* 1601. An autem Confeſſarius 63
ingredi poſſit clauſuram ad ſumendam particulam conſecratam ipſi in actu communicandi Moniales in Eccleſiam interiorem elapſam? Variant Doctores; Negativam ſententiam tenent Biſſus *in Hierurg. Sacr. tom.* 2. *verb. Particulæ n.* 45. §. 12. Caſtaldus, cui adhæret Quartus *in rubric. Miſſal. part.* 2. *tit.* 10. *ſect.* 3. *difficult.* 4. & alii volentes, Particulam in tali caſu eſſe colligendam a Monialibus, vel Abbatiſſa, & Confeſſario, ſeu Sacerdoti porrigendam, quia, dicunt ipſi, ingreſſus in Monaſterium ſtrictius prohibetur, quam tactus Hoſtiæ conſecratæ in caſu neceſſitatis. At hoc ſolum admitti poſſet, ſi unica Particula caderet intra clauſuram, & ibi adeſſet Monialis communicanda, quæ in tali caſu genuflexa poſſet eam reverenter ſumere, & ſic communicare, ut tradit ipſemet Quartus *loc. cit.* & Clericatus *de Euchariſtiæ Sacramento deciſ.* 44. & alii. In caſu autem, quo nulla adeſſet Monialis communicanda, varii Doctores, inter quos Clericatus *loc. cit.* D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 7. §. 6. *quæſt.* 7. recte dicunt, poſſe Confeſſarium ingredi ad ſumendam talem Particulam, quia ſtrictius obligat reverentia erga Sanctiſſimum hoc Sacramentum, quam Clauſura; quia hæc habetur ex præcepto Eccleſiaſtico, illa vero ex præcepto Divino, ut ex D. Thoma 3. *part. qu.* 83. *art.* 3.

Confeſſarius Monialium etiam Regularis non 64
indiget ſpeciali licentia ad ingrediendum pro neceſſitatibus ſui Officii, modo per Monaſterium non vagetur, ſed expleto miniſterio, ſtatim exeat. *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Comen.* 9. *Martii* 1609. Confeſſarius debet ingredi clauſuram cum cotta, & ſtola, & non ali-

aliter. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Lucen.* 29. *Martii* 1509. *&* 22. *Decembris* 1602. Et hoc per quamcumque neceſſariam cauſam ingrediatur. *Ead. Sacra Congreg. Epiſcop. in Cajetana* 29. *Januarii* 1627. apud Nicol. *in Floſculis verb. Clauſura num.* 34.

65 Confeſſarii Monialium, quamvis generaliter deberent ingredi abſque ſocio pro miniſtrandis Sacramentis Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis Monialibus infirmis, ex decreto *Sacræ Cong. Epiſc.* 13. *Septemb.* 1583. relato a Pignat. *tom.* 6. *conſul.* 85. *n.* 231. Tamen hodie Confeſſarius Regularis, non obſtante antiqua conſuetudine, abſque ſocio ingredi non poteſt, ſed debet ei aſſignari ſocius, qui ipſi aſſiſtat, & ſit ætatis ultra 50. annos, vitæque exemplaris. *Sac. C. Epiſc. & Regular. in Nolana* 21. *Februar.* 1617. apud Lezanam *tom.* 3. *verb. Clauſura num.* 27. Monacell. *par.* 1. *tit.* 9. *formul.* 5. *num.* 2. Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Confeſſarius Monialium num.* 14. & expreſſe Alexander VII. in cit. Conſtit. incip. *Felici* §. 9. ibi: *Nec unquam ingrediatur, niſi cum ſocio, qui ſit probatæ vitæ, ſemperque maneat in ea parte Monaſterii, qua Confeſſorem videre, & ab ipſo videri ſemper poſſit.*

66 Confeſſarius Regularis Monialium, ejuſque ſocius (Confeſſionis, ac Sacramentorum adminiſtrationis caſibus exceptis) eaſdem Moniales abſque Sacræ Congregationis licentia alloqui non poſſunt. *Ead. Sac. Cong. Epiſc. & Regular. in d. Nolana* 21. *Februarii* 1617. apud eoſdem *locis citatis*. Vide *art. antec. n.* 57.

67 Confeſſarii Extraordinarii Monialium a Monaſteriorum, in quibus degunt, aut Religionis muneribus pro eo tempore dumtaxat, quo in confeſſionibus audiendis occupantur, excuſantur. *Ead. Sacra Cong. Epiſcop. & regular.* 10. *Martii* 1593. apud Barboſa *loc. cit. n.* 7.

68 Habitatio Confeſſarii, licet debeat eſſe vicina, non tamen ſit conjuncta, ſeu contigua Monaſterio, ſed ab eo disjuncta, non ſolum per parietes, ſed etiam per tecta; *Sacr. Cong. Epiſcop. in Ariminen.* 22. *Januarii* 1579. 19. *Auguſti* 1578. 2. *Januarii* 1579. *&* 22. *Januarii* 1593. *in Bononien.* 3. *Maii* 1593. *in Januen.* 14. *Novemb.* 1603. *in Mantuana* 22. *Novemb.* 1604. & ſæpe alibi, & expreſſe ſtatuit Alexand. VII. in d. Conſtitut. incip. *Felici* §. 10. *&* 11. ſub graviſſimis pœnis contra Superiores, & Confeſſores Regulares tranſgreſſores; & noviſſime *Sacra Congreg. Concil. in Ulixbonen. occidentalis* 10. *Septem.* 1722. ubi decrevit, quod Confeſſarii Monialium non poſſint habitare in atriis Monaſteriorum muro circumvallatis contiguis Monaſteriis, & habentibus portam, quæ clauditur; apud Urſayam *in Miſcellaneo primo Sacro, & profano litt.* C. *n.* 238.

Confeſſarii Monialium debent audire Confeſſiones ex Sede confeſſionali collocata, non quidem in Sacriſtia, aut alio occulto loco, ſed in ipſa Eccleſia exteriori, ut habetur ex declaratione *Sac. Cong. Concil. in Camerin.* 29. *Novemb.* 1605. his verbis: *Confeſſionalia ex Sacriſtiis, & aliis locis occultis removeri debent, & collocari in Eccleſiis exterioribus Monialium, & in Faventina* 7. *Martii* 1917. his verbis. *Confeſſionalia Monialium in exterioribus Eccleſiis omnino collocentur, & ſi illæ in hoc renitentes fuerint, interdici debent.* Sic apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Confeſſionalia n.* 1. *&* 2. & idem ſtatuit *Ead. Sac. Cong. Conc. in una Salutiarum in reſponſ. ad* 4. *die* 20. *Septembr.* 1642. 69

Confeſſariis Monialium certa annua merces conſtitui debet, quæ juxta mortem, & qualitatem Religionis victui illius ſufficiat, eademque merces Monaſterio, in quo degit idem Confeſſarius, ſi Regularis ſit, perſolvatur. Ceterum Ordinarii locorum prohibeant Monialibus ſub aliquibus pœnis, non tamen cenſurarum, ne ultra mercedem illam aliquid communiter, vel privatim eidem Confeſſori, vel aliis quibuſcumque Fratribus tribuant, eiſdemque Fratribus, ne a Monialibus etiam ſponte oblatum, aut donatum recipiant, ſub iiſdem pœnis inhibeant. Sic *Sacra Cong. Epiſcop. & Regul. ſub die* 29. *Novembr.* 1650. apud Barboſam *loc. cit. verb. Confeſſarius Monialium num.* 10. Unde Confeſſarius accipere non debet a Monialibus victum dietim, nec utenſilia, vel lineam ſupellectilem, ſed tantummodo annuam proviſionem. *Ead. Sac. Cong. Epiſcop. in Bononien.* 19. *Junii* 1601. *in Januen.* 28. *Januarii* 1603. *in Recinaten.* 19. *Aprilis* 1624. Quæ non excedat duos Julios pro quolibet die. *Ead. Sac. Congr. Epiſc. in Neapolitana* 27. *Septemb.* 1652. 70 71 72

Confeſſarii Monialium nullo modo poſſunt comedere, refici, aut cibum ſumere in earum Monaſteriis, ſeu in locis, ubi ſunt crates, vel rotæ in Monaſterium reſpondentes, vel in locis adeo vicinis, ut videri, vel audiri poſſint a Monialibus, neque ante portam clauſuræ, ut expreſſe pro omnibus Regularibus ſtatuit *Sac. Congreg. Epiſcop.* 13. *Septemb.* 1583. *& Nonis Maii* 1590. in decreto juſſu Sixti V. edito, jam relato *ſupra art.* 4. *num.* 14. ubi 73

ex-

expreſſe mandat, quod ibi nullo modo comedant, reficiantur, au cibum ſumant, & ſolum eis permittit, in ædibus vicinis refectionem diurnam ſumere diebus generalium Confeſſionum, ſi eorum conventus, in quibus degunt, nimium diſtent a Monaſterio Monialium.

74 Confeſſarii Monialium an poſſint eas abſolvere in Foro conſcientiæ a Cenſuris occultis, & pœnis Papæ reſervatis? Vide *ſupra art.* 3. *a n.* 16. *ad* 25.

75 Ad abſolvendam Monialem repentino accidenti correptam, & jam animam agentem, in defectu ſui proprii Confeſſarii poteſt licite quilibet alius Confeſſarius, ſeu ſimplex Sacerdos prope Monaſterium exiſtens, ſeu caſualiter tranſiens, clauſuram ingredi ſine ulla licentia expreſſa, & tali moribundæ beneficium abſolutionis impertiri; Si enim ex Decretis Sacræ Congregationis allatis *ſupra art.* 3. *num.* 84. poteſt quis licite ſine licentia clauſuram ingredi ad extinguendum incendium, vel ad ſuccurrendum Monialibus in aliis caſibus repentinæ ruinæ, multo magis poterit Confeſſarius, ſeu ſimplex Sacerdos ſine licentia clauſuram ingredi ad abſolvendam Monialem in tali caſu extremæ neceſſitatis; Quod enim non eſt licitum in Lege, neceſſitas facit licitum: *cap. Quod non eſt* 4. *de Regul. juris*, & neceſſitas non habet legem; *cap. Sicut* 11. *de conſecrat. diſt.* 8. *cap. Omnes* 1. *de Feriis*, *cap. Conſilium* 2. *de obſervat. jejunior. cap. Conſuluiſti* 3. *de Celebrat. Miſſar.* In qualibet enim diſpoſitione intelligitur excepta neceſſitas; *cap. Licet* 6. *de pœnit. & remiſſ.* Et ad hoc facit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de Sacram. Pœnit. cap.* 7. ubi dat facultatem cuilibet ſimplici Sacerdoti, ut ſine alia licentia, aut approbatione, poſſit abſolvere Pœnitentem in articulo mortis conſtitutum etiam ab omnibus cenſuris, & caſibus reſervatis, addita ratione: *Ne hac ipſa occaſione aliquis pereat*, quæ ratio militat etiam in noſtro caſu.

76 Confeſſarius ſollicitans Monialem eſt denunciandus Epiſcopo, vel Inquiſitori. Gregorius
77 XV. Conſtit. incip. *Univerſi*. Monialis ſollicitata, ſi nolit denunciare Confeſſarium ſollicitantem, non poteſt abſolvi, quia remanet ſemper in peccato mortali, & in Excommunicatione majori quoties moraliter potens denunciare, id recuſat, ſeu culpabiliter negli-
78 git, *Communis*. Moniali recuſanti denunciare non poteſt Confeſſarius protrahere terminum ultra tempus vi Edicti præfixum ad denunciandum, quia nullam habet Juriſdictionem ſuper Legem Superiorum, ad quorum prudentiam ſpectat examinare protractionis neceſſitatem; Cenſent tamen Sayrus, Freitas, Acunha, & alii apud Dianam *part.* 1. *tract.* 4. *reſolut.* 27. poſſe ei concedi tempus conſulendi peritiores, dummodo id præſtetur abſque longa temporis dilatione, & interim, data fide denunciandi, abſolvi poſſe.

Monialis recuſans denunciare præ nimia verecundia alloquendi Epiſcopum, vel Inquiſitorem, ſeu præ timore ne detegatur, aut alio ſimili reſpectu, poteſt denunciare per internuncium, ſeu per Confeſſarium, cui Epiſcopus, vel Inquiſitor poteſt dare commiſſionem, ut recipiat in ſcriptis, & cum juramento denunciationem. Sic declaravit Sacra Suprema, & univerſalis Inquiſitio juſſu Urb. VIII. 27. *Septemb.* 1624. apud Bord. *c.* 23. *de Sollicitatione num.* 89. his verbis: *E quando il Penitente tuttavia perſiſteſſe nella medeſima renitenza, N. S. ſi contenta, che dal Veſcovo, o Inquiſitore ſi dia autorità al Confeſſore di ricercare per ſcrittura, e con giuramento la dinunzia per portarla ſubito, a chi li avrà data l' autorità di pigliarla*. Inſtructio Confeſſarii pro recipiendis hujuſmodi denunciationibus exhibetur a Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 104. 79

His juvat addere noviſſimam reſolutionem Sacræ Congreg. Concilii *in Colonienſi* 16. *Novemb.* 1720. ubi de Edicto Archiepiſcopi, in quo nonnullos caſus reſervaverat, propoſita fuerunt infraſcripta dubia: I. An Confeſſarii Regulares poſſint Sæculares extra mortis periculum abſolvere a caſibus Ordinario reſervatis, in caſu. II. An Confeſſarii Monialium exemptarum, & Prælatis Regularibus ſubjectarum poſſint eaſdem, etiam extra mortis periculum abſolvere a caſibus Epiſcopo reſervatis, in caſu. III. An ſuppoſito Edicto ſupra recenſito Confeſſarius Regularis extra mortis articulum, abſolvere poſſit Sæcularem complicem criminis carnalis externi mortaliter peccaminoſi ſecum commiſſi, in caſu. IV. An ſuppoſito pariter Edicto, Confeſſarius Regularis Monialium exemptarum abſolvere poſſit Monialem complicem criminis carnalis externi mortaliter peccaminoſi ſecum commiſſi, in caſu. *Sacra Congregat. cenſuit: Ad I. Negative. Ad II. Affirmative præterquam quo ad caſus, quos Epiſcopus ſibi reſervaverit in materia clare ſpectante ad Juriſdictionem delegatam. Ad III. Negative. Ad IV. Affirmative quatenus non ſit violata clauſura*. Verum quoad duas ultimas reſolutiones hodie attendi debet noviſſima diſpoſitio Benedicti XIV. in ſua Conſtitut. quæ incip. *Apoſtolici muneris*, quam attulimus tom. 80

2. verb.

2. verb. *Complex peccati num.* 19. Vide *ibi*. Confer etiam quæ adducuntur tom. 1. verb. *Approbatio pro confeſſionibus* præſertim *Art. III.* & verb. *Confeſſarius art. III.* & verb. *Sollicitatio*.

81 * Superiores Monialium tenentur bis, aut ter ſingulis annis exhibere Confeſſarios extraordinarios Monaſteriis ſibi ſubjectis; quibus tamen ſic oblatis non tenentur Moniales confiteri peccata ſua, ſed ſolummodo ſe præſentare, ut ſaltem accipiant ab illis monita ſalutaria; patet jam ex dictis & allegatis ſupra a *n.* 32.

82 Si vero aliqua Monialis graviter ægrotet, ut ſit in mortis periculo, petatque alium Sacerdotem, qui non ſit ordinarius Monaſterii Confeſſor, huic a reſpectivo Superiore annuendum eſt. Si vero Superior Regularis illum concedere noluerit, poteſt id præſtari ab Epiſcopo. Quin etiam ſi aliqua Monialis etiam extra prædictum caſum poſtulet ſibi per aliquod tempus alium Confeſſarium ab ordinario diverſum, debet illi dari a ſuo Superiore. Quod ſi Superior Regularis id renuerit, tunc poteſt Epiſcopus ſatisfacere ejus petitioni etiamſi requirat alterius Ordinis Regularem, vel etiam Sacerdotem ſæcularem ex approbatis a Superiore ad confeſſiones Monialium. Demum ſuadetur Superioribus earumdem Monialium, ut ſi aliqua ex illis petat pro majori animi ſui quiete & ulteriori progreſſu in via Dei, ut aliquando liceat ſibi confiteri Sacerdoti ad excipiendas Monialium Confeſſiones jam approbato, etiamſi ſit alterius Ordinis Regularis, vel Sacerdos ſæcularis, non ſint difficiles ad præbendum aſſenſum. Requiritur tamen ſemper, ut Confeſſarius iſte extraordinarius ſit ex approbatis ab Ordinario ad Confeſſiones Monialium audiendas. Poſtremo ſi Superiores Regulares non ſaltem ſemel in anno elegerint in Confeſſarium extraordinarium, vel Sacerdotem ſæcularem, vel Regularem alterius Ordinis, in eo caſu devolvitur hæc electio ad Epiſcopum.

83 Hæc oblatio Confeſſarii extraordinarii bis, vel ter in anno, ſicut & cætera omnia, quæ ſuperius præſcripta ſunt, præſtari debent etiam cum aliis mulieribus, ſive regularibus, ſive ſæcularibus, collegialiter degentibus, quæ unicum habent Confeſſarium. Hæc omnia ex variis S. Congregationis decretis olim ſtabilita confirmat Pontifex in Bulla *num.* 56. *tom.* 2. incip. *Paſtoralis curæ*, de qua ſermo eſt etiam tom. 2. hujus Biblioth. verb. *Confeſſarius*, *Art. IV.* a *n.* 29. ad plures ſeqq. *

84 Hic locum habere poteſt ſequens Reſcriptum *Sac. Congreg. Epiſc. & Regul.* ad Capitulum Cathedralis Alexandrinæ, a quo inſtabatur pro remotione Confeſſariorum Regularium a Monaſteriis Monialium ex cauſis, & in caſu, ut ſequitur.

ALESSANDRINA.

Eminent. e Rever. Sig. Sig. Patr. Colendiſſ.

„ Eſſendo alli 14. del corrente Meſe paſſato all' altra vita Monſig. Alfonſo Miroglio Veſc. di queſta Città, è ſubentrato queſto noſtro Capitolo nell' eſercizio dell' ordinaria giuriſdizione, e deſiderando di riparare un diſordine, a cui oſtano patentemente i Decreti di codeſta Sagra Congregazione, ci troviamo in dovere, e ci diamo l' onore di rappreſentare alle EE. VV. eſſervi in queſta Città ſei Monaſterj, e non più, di Monache ſoggette alla giuriſdizione dell' Ordinario, cioè cinque di rigoroſa Clauſura, ed uno ſenza tal legge, e tutti diretti da' Confeſſori Regolari, a favore de' quali (come da diligente ricerca fattaſi ne' Regiſtri di queſta Curia Veſcovile) nè appare, che ſiaſi ottenuta la neceſſaria permiſſione delle EE. VV. nè ſianſi ad alcuno di eſſi dal Defonto Prelato ſpedite Patenti per tal' Uffizio, affine che in occaſione di contrario ricorſo alle EE. VV. poteſſero ſempre i medeſimi eſſere ſcuſati col titolo, o ſia preteſto di Confeſſori provviſionali benchè uno di queſti già da quattro anni ſucceſſivi ritroviſi in tale eſercizio nel medeſimo Monaſtero. Ed eſſendovi in queſta Città Confeſſori Secolari, quali per dottrina, zelo, prudenza, e probità di coſtumi ſono in caſo di eſercitare, come alcuni di eſſi hanno già per molti anni eſercitato lodevolmente tale Uffizio, atteſe le anguſtie del tempo, che non ci permettono di dare pronte, e coſtanti providenze in queſto affare, abbiamo concordemente determinato di ricorrere alla ſovrana autorità delle EE. VV. ſupplicandole, come inſtantemente le ſupplichiamo, di dare al Vicario Generale Capitolare *de proximo eligendo* quelli Ordini, che ſtimeranno neceſſarj, ed opportuni, non ſolamente per l' oſſervanza de' ſovraccennati Decreti di coteſta Sagra Congregazione, ma ancora per uniformarſi alla univerſale lodevole conſuetudine ſovra queſto propoſito della Chieſa Metropolitana di Milano, e di tutte le altre Chieſe. E baciandogli riverentemente il lembo delle Sagre Porpore con la più alta ſtima, e venerazione ci proteſtiamo. „

Dell' EE. VV.

Aleſſandria 16. Aprile 1755.

Umil. Devotiſſ. ed Obblig. Servitori, Dignità, Canonici, e Capitolo della Cattedrale.

Re-

Reverendiſs. Sig.

„ Nell' anneſſo memoriale dato a nome del Capitolo di coteſta Cattedrale vederete quanto per parte del medeſimo è ſtato rappreſentato alla Sagra Congregazione. Queſti Eminentiſs. miei Signori per tanto, atteſo il Voto dell' Eminentiſs. Ferroni hanno commeſſo alla veſtra vigilanza, che dobbiate chiamare avanti di Voi tutti li Regolari Confeſſori delle Monache ſoggette alla giuriſdizione Veſcovile, e da ciaſcuno di eſſi vi facciate eſibire il documento di ſua riſpettiva deputazione, e quando non coſti da ſimile documento la legittimità della proviſta, non ſolamente vi ſia lecito, ma dobbiate rimovere i Regolari dall' impiego accennato ſenza veruna dilazione, ed immediatamente deputare allo ſteſſo Uffizio altri Sacerdoti ſemplici Secolari di grave età, di vita eſemplare, di ſperimentata prudenza, e ſufficiente Dottrina, e che dagli Eſaminatori Sinodali verranno formalmente eſaminati, ed approvati ad udire le Confeſſioni delle Monache. Sarà per altro voſtro debito preciſo di procedere alla diviſata remozione de' Confeſſori Regolari ſenza il minimo ſtrepito, anzi uſando tutta la maggior ſoavità, e circoſpezione per evitare l' ammirazione del Pubblico, ed inſieme ogni confuſione, e diſdoro, che potrebbe tornarne ai Regolari. Così dunque eſeguirete, e Dio vi proſperi. "

Roma 12. *Maggio* 1755.
Al piacer voſtro
C. *Al. Card. Cavalchini*.
P. G. Guglielmi Sec.

Reverendiſs. Sig.

„ Eſſendoſi oſſervato quanto con lettera delli 22. Maggio proſſimo paſſato avete rappreſentato in propoſito de' Confeſſori Regolari di Monache, giacchè non regge ciò, che per parte di coteſto Capitolo fu eſpoſto, ſpecialmente in ordine alla copia de' Sacerdoti Secolari abili a ſoſtenere tale impiego; Queſti Eminentiſs. miei Signori commendando la Voſtra prudenza praticata in queſto propoſito, mi hanno impoſto di ſuggerirvi, che qual' ora vi poſſa riuſcire di deputare qualche Sacerdote Secolare idoneo in luogo de' Regolari, procediate alla deputazione colle circoſpezioni inſinuatevi nella precedente lettera; Quando poi la penuria di tali Sacerdoti Secolari renda neceſſaria l' opera de' Regolari, dovrete onninamente far ſupplicare queſta Sagra Congregazione per impetrarne la facoltà opportuna, concedendoviſi in virtù della preſente la facoltà di farli continuare per modo di proviſione per lo ſpazio di due, o tre meſi, acciò in queſto tempo poſſino le Monache conſeguire la neceſſaria licenza, ſenza la quale non dovrete ulteriormente tolerarli. E quantunque alli Parochi, e Canonici ſia generalmente vietato l' eſercizio di Confeſſore di Monache, acciò non abbiano a mancare alle loro incombenze, tutta volta in qualche caſo, in cui ſi rende compatibile l' uno, e l' altro impiego, e che poſſa il ſoggetto comodamente ſupplire ad ambidue, ſogliono l' EE. loro concedere la diſpenſa, quando ſia richieſta, atteſa la ſcarſezza de' Sacerdoti ſemplici. Ve lo ſignifico per voſtra regola, e Dio vi guardi. "

Roma 13. Giugno 1755.
Sottoſcritta *Al piacer Voſtro*
C. *Al. Card. Cavalchini*.
P. G. Guglielmi Sec.

Additiones ex aliena manu.

Moniales ex Lege Fundationis, vel ex Conſuetudine habere poſſe jus eligendi Confeſſarium ab Epiſcopo approbandum, contraquam ſentit hic *Auctor num.* 1. firmavimus *in addit. ad verb. Approbatio pro Confeſſionibus articul.* 3. 86

Gravis quæſtio eſt, an Confeſſarius ordinarius Monialium ab Epiſcopo deſtinatus, & triennio elapſo ex peculiari Indulto Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. negotiis præfectæ ad aliud triennium immediate ſequens confirmatus, hoc altero triennio elapſo, poſſit ab ipſo Epiſcopo auctoritate ordinaria deſtinari ad tertium triennium, non ſecus ac poſſet, ſi ſecundo triennio non fuiſſet confirmatus a dict. Sac. Congregatione? Agit de hac quæſtione *Pellizzar. de Monial. cap.* 10. *ſect.* 2. *ſubſect.* 1. *num.* 172. & negativam opinionem refert *Cardinalis de Lugo*, *Baldelli* &c. affirmativam vero *Dianæ*, *Naldi* &c. cui ipſe adhæret: *Conceſſum*, inquit, *alicui ob gratiam non eſt in ejus diſpendium retorquendum*; *neque enim idem contrarios effectus operari poteſt*. Addit & alias rationes in confirmationem affirmativæ hujus ſententiæ, quas videas. 87 88

At negativa ſententia amplectenda eſt, ex reſcripto Sacr. Congregationis deſtinatæ ab Innocentio XIII. pro cauſis Congregationis Caſſinenſium 26. Februarii 1694. ad dubium quintum, quod refert *Monacell. in Formular. part.* 1. *tit.* 11. *Formul.* 22. *num.* 12. tum laudat hic *Auctor num.* 23. Ex hoc enim habetur, quod 89 90

quod Abbatiſſa confirmata ex gratia dictæ Sacræ Congregationis ad ſecundum triennium, eligi nequeat ad tertium triennium, abſque diſpenſatione, *Neque ex hoc ſequitur* (recte ait Add. ad Pellizzar. *dict. cap.* 7. *num.* 47. editionis Romanæ anno 1751.) *quod favor convertatur in odium, & quod privilegium & gratia Principis nihil operaretur ſupra jus commune; nam aliquid operaretur pro ſecundo triennio, & pro tertio triennio ea non converteretur in odium: Illa enim Regula potiſſimum valet quando Regula, ſeu Privilegium conceſſum eſt a Principe motu proprio; Confirmatio autem Abbatiſſæ pro ſecundo triennio ſolet concedi ad inſtantiam Monialium, quæ dum petunt illam, cenſentur petere ſecundum naturam, quam habet de jure officium Abbatiſſæ, ſcilicet ut ſubſequatur vacatio pro triennio ſubſequenti:* Cur non idem dicendum de Confeſſario? ut tenet *Auctor d. num.* 23.

91 Tametſi agatur de Monaſteriis exemptis, & Regularibus ſubjectis, ad Epiſcopum pertinet cognoſcere, tum approbare, an Confeſſarius Regularis debeat pernoctare prope ipſa Monaſteria ex cauſa diſtantiæ Conventuum, ut ſtatuit Alexander VII. in Conſtitutione quæ incipit *Felici*.

92 Vide & alia de Confeſſario præſertim extraordinario Monialium apud Conſtitutionem S. M. Benedicti XIV. cui initium eſt: *Paſtoralis curæ*.

ARTICULUS VI.

Moniales quoad varia Miſcellanea ipſas concernentia.

1 MOniales tenentur publice in Choro Officium Divinum perſolvere, tum ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine, tum ex ſtatutis fere omnium Religionum, tum ex Clementin. 1. *de celebrat. Miſſar.* ubi præcipitur, quod in omnibus Eccleſiis Cathedralibus, & Regularibus, atque etiam Collegiatis Horæ Canonicæ devote pſallantur, convenienterque celebretur Divinum Officium, Diurnum

2 pariter, atque nocturnum. *Communis*. Moniales Choro addictæ, non obligatæ ex vi Regulæ ad Divinum Officium, ſi abſint a Choro, tenentur ſub mortali ad Horas Canonicas privatim recitandas ex conſuetudine obligante ad mortale. *Eſt jam fere Communis*, ut docent D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium cap.* 8. §. 1. *quæſt.* 5. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 426. Tamburin. *de Jure Abbatiſſ. diſp.* 14. *quæſit.* 1. *num.* 8. Lezana *in Summa qq. Regul. cap.* 8. *num.* 8. & *cap.* 25. *num.* 13. Navarr. *de Orat. cap.* 7. *num.* 2. Sanchez *in Conſil. lib.* 7. *cap.* 2. *d.* 3. *num.* 6. Tambur. *lib.* 2. *cap.* 5. §. 1. *n.* 13. Maſtrius, Buſemb. Diana, Reginaldus, Stoz, Malderus, Gavant. Belloch. Portell. Sporer *tom.* 3. *tract. Append. de Horis Canon. cap.* 1. *num.* 13. cum pluribus aliis ab ipſo citatis, & alii paſſim, ita ut Reginaldus opinionem contrariam vocet temerariam, Sanchez non probabilem, Diana prorſus improbandam, ut notat la Croix *lib.* 4. *num.* 1189. & Fr. D. Martinus Archiepiſcopus Panormitanus in ſuo Paſtorali ad Moniales omnes Urbis, & Diœceſis Panormitanæ 20. *Maii* 1641. inventam a Patre Mendacii, quem citat, & ſequitur Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 429. Unde quamvis Moniales 3
Clariſſæ non obligentur ſub mortali ad talem privatam Horarum Canonicarum recitationem ex vi Regulæ, cum Eugenius IV. Conſtitut. incip. *Ordinis tui*, declaraverit, quod in nullius tranſgreſſione ex centum & tribus præceptis contentis in Regula prima B. Claræ *præterquam eorum quatuor, quæ concernunt principalia Vota, Obedientiæ ſcilicet, Paupertatis, Caſtitatis, & Clauſuræ, & ſuper electione Abbatiſſæ, & depoſitione, peccatum mortale incurrant;* Tamen etiam ipſæ obligantur ſub mortali, ſicuti omnes aliæ ratione conſuetudinis, quia Eugenius IV. in dict. Conſtitut. diſpoſuit ſolum de præceptis, & obligationibus, quibus ultra vires erant particulariter ex Regula gravatæ Moniales Clariſſæ, non autem de conſuetudine cunctis Religioſis utriuſque ſexus communi, qualis eſt de recitandis Horis privatim: Quis enim auderet dicere, ut recte notat Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 429. conſuetudinem recitandi Horas Canonicas privatim obligare Religioſos Viros, & Moniales omnes, exceptis Clariſſis ſtrictioris Regulæ præ aliis? Cum enim in vetuſtiſſimis ſciri non poſſit, a quo ſit orta conſuetudo, *l. Si arbiter* 28. *ff. de probat.* attendenda eſt obſervantia, quæ declarat hujuſmodi conſuetudinem obligare. Immo poteſt obſervantia conſtituere Jus, & facere, quod id obliget, quod de ſe non obligat, *l. quod Societas* 1. §. *quibus:* & *l. Nulli* 3. *ff. Quod cujuſque univerſ.* Hinc quamvis non conſtet an conſuetudo prædicta recitandi Divinum Officium ſit introducta animo obligandi, obligat nihilominus, quia obſervantia ita declarat, & decernit.

Moniales Choriſtæ propter imperitiam donec diſcant expedite legere, judicio Prælato- 4
rum,

rum, & Confeſſorum, vel Abbatiſſarum ſatisfaciunt dicendo Officium laicarum; Sic conceſſit Monialibus Clariſſis ſub cura Fratrum Minorum degentibus, & per communicationem aliis Clemens VII. *in compend. Privilegior. verb. Moniales* §. 20. & refert etiam Tamburin. *de Jure Abbatiſſar. diſp.* 15. *quæſit.* 1. *num.* 10. Inſuper Innocentius IV. per Bullam 10. apud Pellizzar. *cap.* 6. *num.* 16. & Felicem
5 Poteſt. *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 430. conceſſit Monialibus ſub cura Fratrum Minorum degentibus, & per communicationem aliis ut in caſu, quo ex rationabili cauſa recitare non poſſint Horas Canonicas, ſatisfaciant recitando Officium Sororum Laicarum. Cauſa autem rationabilis erit, ſi Monialis ſit nimis agitata ſcrupulis, ſi capitis indiſpoſitionem patiatur, ſi ſit nimis defatigata ex aliquo extraordinario labore, aut extraordinariam aliquam occupationem habeat, & hujuſmodi: Sic citati Doctores. Vide verb. *Infirmus a num.* 10.
6 Moniales in recitando *Confiteor* nihil mutare poſſunt, neque dicere *Tibi Mater, Vobis Sorores*, ſed debent dicere, ut in Breviario *Tibi Pater, Vobis Fratres. Sac. Congr. Rit.* 18. *Auguſt.* 1629.
7 Moniales Clariſſæ, & Tertii Ordinis, ſive ſint ſub cura Fratrum Minorum, ſive ſub Ordinariorum, aut aliorum Religioſorum cura, poſſunt uti Breviario, vel Patrum Conventualium, vel Patrum Obſervantium. *Eadem Sacra Congr.* 30. *Auguſt.* 1687. *in Rubric. particul. Breviar. Franciſcani n.* 141.
8 Indulgentiæ generatim conceſſæ Eccleſiis Fratrum pariter & Monialium, tum in diebus Feſtis Sanctorum Ordinis, tum in aliis hujuſmodi ſolemnitatibus cunctæ æque obtineri queunt a Chriſtifidelibus viſitantibus Eccleſias Monialium, quæ ſubſunt gubernio Ordinariorum. *Ex decreto Sacr. Congregat. Reliquiis, & Indulgentiis præpoſitæ die* 27. *Februar.* 1673. *ad inſtantiam Præfecti Sacrarii Apoſtolici per viam declarationis expedito in Rubr. particularib. Breviar. Franciſcan. num.* 160. Vide verb. *Indulgentia art.* 5. *n.* 19. *&* 20.
9 Moniales ex diſpoſitione Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *de Regularib. & Monialib. cap.* 10. debent ſaltem ſemel ſingulis menſibus confiteri, & Sacram Euchariſtiam ſumere, ibi: *Attendant diligenter Epiſcopi, & ceteri Superiores Monaſteriorum Sanctimonialium, ut in Conſtitutionibus earum admoneantur Sanctimoniales, ut ſaltem ſemel ſingulis menſibus* Confeſſiones *peccatorum faciant, & Sacroſanctam Euchariſtiam* ... Unde quamvis ex dict. verb. *Admoneantur* Doctores apud Barboſam *in d. Concil. Trident. cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 10. *num.* 3. colligant, Concilium ibi non obligare ſub peccato mortali, Cajetanus tamen, Navarr. Dicaſtill. & alii, quos refert, & ſequitur Clericatus *de Euchariſt. Sacrament. deciſ.* 49. *num.* 14. dicunt, Moniales teneri ſub mortali ad menſtruam Confeſſionem, & Communionem: *arg. Clement. Ne in agro* 1. §. *Sane, de ſtatu Monachor.* ubi præcipitur Monachis, ut ſingulis menſibus crimina ſua confiteantur, & Sacram Euchariſtiam ſuſcipiant, quam Clementinam comprehendere etiam Moniales tenent plures Doctores.

Moniales ſpeciali puritate mentis exiſtentes, 11
& ferventiori ſpiritu pollentes poſſunt a Superioribus, ſeu Confeſſariis etiam ad Communionem quotidianam admitti; Sic expreſſe *Sac. Congreg. Conc.* 12. *Februar.* 1679. in Decreto circa Communionem quotidianam approbato ab Innocentio XI. & ad litteram relato ſub verb. *Euchariſtia num.* 41. Vide ibi, *num.* 40. *&* 41. Nullatenus tamen permitti debet in 12
feria ſexta Paraſceve. *Sacr. Congregat. Conc. in cit. Decret. & Sacra Congreg. Rit.* 9. *Maii* 1606. *&* 19. *Februar.* 1622.

Moniales nequeunt ſe facere adſcribi in So- 13
cietatibus Roſarii, Chordæ, Cincturæ, & hujuſmodi. *Sacr. Cong.* apud Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 85. *num.* 213. ibi: *All' Arciveſcovo di Zara a'* 27. *d' Ottobre* 1593. *Non permetta, che le Monache ſi facciano ſcrivere tra le Conſuore delle Compagnie del Roſario, o del Cordone, o d' altre.*

Sacra Congregatio Concilii cenſuit *in Pla-* 14
centina 9. *Decembris* 1615. per Epiſcopum fieri poſſe præceptum Regularibus, ne abſque ſua licentia accedant ad Eccleſias Monaſteriorum Monialium pro celebrandis ibidem Miſſis, apud Pignatell. *loc. c. num.* 165.

Regulares non debent inſervire pro Capella- 15
nis in Eccleſiis Monialium, niſi in caſu magnæ penuriæ Sacerdotum Sæcularium, & tunc Religioſus deputandus de conſenſu ſui Superioris debet eſſe ætate, ac moribus gravis, nec tractare, & loqui poteſt cum Monialibus. *Sacra Congreg. Epiſcop. in Sulmon.* 27. *April.* 1604. *in Parmen.* 14. *Jul.* 1607.

Unde ſi Regularibus ab aliquo Teſtatore 16
reperiatur injunctum onus celebrandi in Eccleſiis Monialium; tale onus poteſt, immo, & debebit transferri ad eorum Eccleſiam, vel alibi, pro ut laudando *Sac. Congreg. Epiſcop. reſcripſit Patriarchæ Veneto* 15. *Jun. &* 8. *Auguſti* 1592. apud Monacell. *par.* 1. *tit.* 11. *formul.* 32. *num.* 2.

17 Epiſcopus poteſt prohibere Presbyteris Sæ-
cularibus, ne celebrent in Eccleſiis Monialium
exemptarum, & Regularibus ſubjectarum. Sa-
cra Congr. Conc. in Hyeracen. Viſitationis 26.
18 Januar. 1692. in reſponſione ad ſeptimum. Ca-
pellanus autem ſufficit, quod approbetur a Su-
periore Monaſterii, ut in d. Hyeracen. in re-
ſponſione ad nonum, apud Monacell. loc. cit.
num. 4.
19 In Eccleſiis Monialium non poſſunt ſepeli-
ri cadavera Sæcularium abſque licentia Sacræ
Congregationis, & Monialium copulativa;
Sic pluries decrevit Sacra Congreg. Epiſcop. &
ſignanter in Montelfeltrinen. 21. Novemb. 1603.
in Gravinen. 1. Octobris 1650. in Foroſempro-
nien. 23. Auguſti 1662. & in Maceraten. 8.
Novembr. ejuſdem anni 1652. quæ decreta ite-
rum probavit Eadem Sacra Congregat. Epiſco-
por. in Vercellen. 18. Maii 1695. non obſtan-
te ſolito, referente Eminentiſs. Cardin. Pam-
phil. & in Mantuana 14. Mart. 1697. Po-
nente Eminentiſs. Acciajolo & in Camerin-
nen. 6. Mart. 1713. Ponente Eminentiſſimo
Corſino.
20 Licentia Sacræ Congregationis requiritur et-
iam pro fabricando in Eccleſiis Monialium ſe-
pulcro. Eadem Sacra Congregat. Epiſcopor. in
21 Ferrarien. 13. Jul. 1604. Et concedi ſolet per-
ſonis benemeritis, vel cum eleemoſyna com-
petenti. Eadem Sacra Congregat. Epiſcopor. in
Meſſana 6. Auguſt. 1601. & in d. Camerinen.
22 6. Mart. 1713. Ponente Eminentiſſimo Cor-
ſino. Et tunc Officium facit Parochus uſque
ad portam Eccleſiæ, & non ultra. Eadem
Sacra Congreg. Epiſcopor. in una Obſervantium
5. Jun. 1615.
23 Nulla adeſt prohibitio ſepeliendi Moniales
in Eccleſia exteriori, ubi eſt in uſu. Eadem
Sacra Congregat. in una Carmelitarum 20. Se-
24 ptembr. 1504. Sed ubi non eſt in uſu, debet
fieri ſecreto de nocte, & cum ſolo Sacerdote
ac Miniſtris neceſſariis, Eadem Sacra Congre-
25 gat. in Cremonen. 15. Mart. 1695. Nec non
cum licentia Superioris. Eadem Sacra Congr.
26 in dict. Carmelitarum 20. Septembr. 1594. Et
in omni caſu debent Moniales deferre cada-
ver uſque ad portam Clauſuræ. Eadem Sacra
Congr. in Torcellen. 14. Decemb. 1618. & in
Aſtoricen. 13. Januar. 1623.
27 Moniales non poſſunt habere proſpectum,
nec retinere Crates correſpondentes in Eccle-
ſia Presbyterorum Sæcularium, ſive Regula-
rium pro audienda Miſſa ſub prætextu, quod
non poſſint ob illarum paupertatem manute-
nere Capellanum; & Epiſcopus, ubi inveniat
adeſſe, & retineri, debet omnino mandare,
quod removeantur. Sacra Congregat. Epiſcopor.
in Trojana adverſus Moniales Annunciatæ Fog-
giæ ad relationem Eminentiſſimi Petrucci 27.
Februar. 1693. quæ cum parere diſtuliſſent va-
riis excuſationibus, iterum recurrentibus Ca-
nonicis Collegiatæ in quorum Eccleſia pro-
ſpectus in vim concordiæ retinebatur, Eadem
Sacra Congreg. 16. Novembr. 1696. reſcripſit:
Epiſcopus omnino intra menſem Decreta Sacræ
Congregationis exequatur, & procedat ad deſtru-
ctionem tranſitus.
Moniales nequeunt uti Confeſſionario pro 28
locutorio: Sic expreſſe Sacra Congr. Epiſcop.
de mandato Clementis XI. in Epiſt. Encyclica
ſub 30. Octobr. 1706. Nec etiam poſſunt uti 29
Feneſtrella Communionis ad loquendum cum
exteris. Eadem Sacra Congregat. in d. Epiſtola
Encyclica. Sub tali prohibitione comprehen- 30
duntur Confeſſarii etiam Regulares cujuſcum-
que Ordinis. Se declaravit Eadem Sacra Con-
gregat. Epiſcopor. 31. Mart. 1707. ut patet in
Epiſtola directa Eminentiſſimo Archiepiſcopo
Mediolanenſi impreſſa in Synodo Alexandrina
fol. 539.
Feneſtrella Communionis deſervire non po- 31
teſt pro Confeſſionario, neque per modum
proviſionis. Sacra Congregat. Epiſcop. in una
Burgi S. Donnini 9. Auguſt. 1601. Ibi mini- 32
ſtratur Chriſma Monialibus, & aliis in clau-
ſura degentibus. Eadem Sacra Congregat. ibi-
dem. Item velum Profitentibus, & conſecra- 33
tio Profeſſis. Sacra Congregat. Epiſcop. in Bo-
nonien. 17. Septembr. 1617. Alias debet eſſe 34
ſemper clauſa feneſtrellis ligneis interius, &
exterius. Eadem Sacra Congreg. ibidem. De- 35
bet eſſe lata palmo integro, & alta dimidio:
Sacra Congregat. Epiſcopor. in Piſana 13. Jul.
1618 Et ita reſtringi, ut non poſſit ad alium 36
uſum deſervire. Eadem Sacra Congr. Epiſcop.
in Marſican. 5. Decembr. 1610. Clavis fene- 37
ſtrellæ Communionis debet ſemper retineri ab
Abbatiſſa Monaſterii, Sacra Congregat. Epiſcop.
30. Octobr. 1706. in dicta Epiſtola Encyclica.
Collocutorium nullo modo debet eſſe in ſe- 38
cundo Plano. Sacr. Congreg. Epiſcop. in Caſa-
len. 6. Martii 1612. Neque in Eccleſia: Ea- 39
dem Sacra Congreg. Epiſcop. in Peruſina 17. Fe-
bruarii 1587. Moniales nequeunt uti pro col- 40
locutorio Rota, vel cratibus in Eccleſia exi-
ſtentibus Sac. Cong. Epiſcop. in Eugubina 22.
Septembris 1651. cum mandato carcerandi il-
los, qui ibi deprehenderentur in fragranti:
Ead. Sac. Cong. Epiſc. in Cæſen. 7. Febr. 1653.
Monialium famuli, & famulæ habitantes in 41

mànſionibus intra atria Monaſteriorum tenen-
tur recipere Sacramenta ab illis Parochis, in
quorum Parochia ſita ſunt Monaſteria. *Sacra
Congregat. Concilii in Ulixbonen. Occidentalis
19. Septemb.* 1722. & jam decreverat *in Leo-
dien.* 14. *April.* 1675. *& in Spoletana* 19. *Apri-
lis* 1601. ubi etiam quod ad dictos Parochos
ſpectet eos aſſociare ad ſepulturam.

42 Monialis Profeſſio irrita eſt, quando ſit po-
ſtea Hermaphrodita. *Sacra Congreg. Concilii in
Spoletana* 14. *Martii* 1722. *in reſponſione ad pri-
mum dubium*, quo caſu reſtituenda eſt ei dos.
*Ead. Sacr. Congr. ibidem in reſponſione ad ſe-
cundum dubium*.

43 Feneſtræ particularium claudi debent ſi pro-
ſpectum habeant in clauſuram Monialium;
Sacra Congreg. Epiſcop. in una S. Benedicti 15.
Ianuar. 1602. *& in Mediolanen. 6. Mart. ejuſ-
dem anni* 1602. & ſæpe alibi. Cum cautela
tamen, ſi domus erant Monaſterii, vel ſi via
eſt intermedia: dubium enim eſt an de Jure
cogi poſſint. *Ead. Sac. Cong. Epiſcop. in Agri-
gentina* 23. *Aprilis* 1602. apud Nicol. *in Flo-
ſcul. verb. Feneſtræ n.* 2.

44 Feneſtræ vero, & quævis alia foramina Re-
gularium ſpectantia in hortum, vel clauſuram
Monialium omnino claudenda ſunt. *Ead. Sac.
Congregat. Epiſcop. in Amelienſi* 23. *Decembris*
45 1603. *& in Neapolitana* 2. *Decembr.* 1639. Fe-
neſtræ tam altæ ſint, ut ad lumen tantum
ſerviant; *Ead. Sacr. Congr. Epiſcop. in una*
46 *Civitatis Caſtelli* 12. *Martii* 1601. Nec tolerari
debet, quod propter vicinitatem, & correſpon-
dentiam feneſtrarum Moniales poſſint videre
vicinos, vel videri: *Ead. Sac. Congr. Epiſcop.
in Nicoſtrat.* 16. *Auguſti* 1594.

47 Cella vacans aſſignari debet ſecundum an-
tianitatem: Nec Superior Regularis poteſt ali-
ter ordinare: *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Fer-
rarien.* 3. *Junii* 1597. *in Urbinaten.* 8. *Februa-
rii, & in Januen.* 5. *Septembris* 1692. *&* 5.
48 *Julii* 1693. Et antianitas incipit a die Profeſ-
ſionis, non Habitus ſuſcepti. *Ead. Sac. Con-
gregat. in Paduana de anno* 1608. 5. *Julii* 1645.
in una Auguſtinenſ. Lombard. 7. *Ianuarii* 1660.
in una Obſervant 21. *Auguſti* 1654. & ſæpe
49 alibi. Non obſtantibus mandatis Superiorum:
Ead. Sac. Congreg. in Mediolanen. 5. *Februarii*
1601. *in Faventina* 29. *Aprilis* 1603. *in Aver-
ſana* 26. *Januarii* 1604. *&* 20. *Junii* 1648.
50 Niſi in aliquo Monaſterio adeſſet conſuetudo
immemorabilis, quod Cellæ vacantes diſtribuan-
tur, & aſſignentur ad arbitrium Abbatiſſæ, &
diſcretarum, *Ead. Sac. Congregat. Epiſcop. in
Mutinen.* 24. *Januarii* 1653.

Concedi poteſt Moniali Cellam ædificare, 51
eaque uti ſua vita durante, vel alia a ſuis
conſanguineis ædificata. *Ead. Sac. Congr. Epi-
ſcop. in Cæſenaten.* 2. *Januar.* 1601. *in Ulixbo-
nen.* 16. *Januarii ejuſdem anni, in Mantuana*
14. *Febr. ejuſdem anni, in Mexicana* 31. *Maii*
1602. *in Eugubina* 15. *Decemb.* 1603. *in una
Civitatis Angelor. Indiar.* 8. *Aprilis* 1606. &
ſæpe alibi. Nec debet ab ea removeri pro fa- 52
ciendo valetudinario. *Ead. Sacra Cong. Epiſc.
in Aſſiſien.* 9. *Februarii* 1624. *in Cæſarauguſta-
na* 11. *Maii* 1635. Non poteſt tamen illam 53
vendere. *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. in Medio-
lanen.* 8. *Novembr.* 1625. Licet vellet applica- 54
re pretium in utilitatem Monaſterii. *Eadem
Sacra Congreg. in d. Mediolan.* Niſi de licentia
Sacræ Congregationis, & conſenſu Monialium.
*Eadem Sacr. Congregat. Epiſcop. in una Vene-
tiarum* 3. *Maii* 1647. Neque poteſt decernere, 55
quod Monialis antiana, quæ cellam optare vo-
let, teneatur aliquid ſolvere; *Ead. Sacra Con-
greg. Epiſc. in Januen.* 22. *Decemb.* 1620. Quod
ſervari debet etiam in caſu permutationis, ne
via fraudibus aperiatur. *Ead Sac. Congregat.
Epiſcop. in Neapolitana* 17. *Novemb.* 1628.

Monialium nulli conceditur facultas diſpo- 56
nendi de cellis ſuis poſt obitum, ſed eæ, dum
vacaverit, Superiorum arbitrio aliis Moniali-
bus in Ordine ſuperioribus diſtribui debent.
Sacra Congreg. Concilii in Averſana 26. *Janua-
rii* 1604. apud Barboſam *in Summa Apoſtolic.
deciſ. verb. Moniales num.* 20. *& lib.* 1. *Juris
Eccleſ. univerſ. cap.* 44. *num.* 59. ubi dicit id
etiam deciſum fuiſſe *in Mutinenſi* 19. *April.* 1615.
Et tanto minus diſponendi de ſuis bonis ea re-
linquendo huic, vel illi Moniali, cum id ſit
contra votum paupertatis, ut notant commu-
niter Doctores.

Moniales non debent dormire aſſociatæ. *Sa- 57
cra Congreg. Epiſcop. & Regul.* 21. *Maii* 1615.
Moniales diebus bacchanalium, nec unquam, 58
uti debent Habitu virili, neque arma cujuſvis
ſpeciei tractare. *Sacr. Cong. Epiſcop. in Ferrar.*
27. *April.* 1604. ibi: *Prohibeant Ordinarii, ne
Moniales Monaſteriorum, tam eis quam Superio-
ribus Regularibus ſubjectorum in bacchanalibus
vel aliis temporibus recreationis utantur Habitu
virorum, neque cujuſvis ſpecie armis ſe accin-
gant: Eſt enim hoc odibile Deo*, ut habetur *in
Deuter.* 22. ibi: *Non induetur mulier veſte viri-
li, nec vir utetur veſte feminea, abominabilis
enim apud Deum eſt, qui facit hæc*.

Monialibus non committitur clavis cuſtodiæ 59
Sanctiſſimi Sacramenti, ſed penes eum Sacer-
dotem ſemper eſſe debet, ad quem ſpectat cu-
ra

ra illud adminiſtrandi. *Sacra Congr. Conc. in*
60 *Valliſoletana* 12. *Januar.* 1604. Monialium in
Monaſteriis Reliquiæ aſſervari non debent, ſed
in exterioribus Eccleſiis. *Sacra Cong. Conc. in*
Faventina 7. *Martii* 1617.
61 Dies Feſtus titularis quoties modeſte, &
ſine abuſu celebretur, non poteſt Monialibus
prohiberi, ne illum ſolemnizent; *Sacra Congr.*
Conc. in Hyeracen. Viſitationis 21. *Januar.* 1692.
62 *in reſponſione ad* 11. Prohibetur in Eccleſiis
Monialium cantus ſimplex, vel figuratus Mu-
ſicorum exterorum. *Sac. Congreg. Epiſcop. &*
Regul. in Decretis generalibus editis ſub Gre-
gor. XIII. relatis a Pignat. *tom.* 6. *conſ.* 85.
n. 7. & in aliis Decretis relatis a Barboſa *l.* 1.
Jur. Eccleſ. univerſ. cap. 44. *num.* 61. & in
aliis poſterioribus relatis a Gavant. *Manual.*
Epiſc. verb. Monialium communes leges in addit.
n. 6. Criſpin. *de viſitat. part.* 1. §. 42. *n.* 28.
63 Epiſcopus prohibere poteſt, ne in Eccleſiis
Monialium etiam interioribus canatur ab ipſis
muſica lingua vernacula, quantumvis cantiun-
culæ, & verba ſpiritualia ſint, ſicuti poteſt
id prohibere in omnibus Eccleſiis, & Orato-
riis publicis; non obſtante quacumque contra-
ria conſuetudine, cenſuit *Sacra Congr. Rit. in*
Hiſpalen. 3. *Septemb.* 1695. & 24. *Nov.* 1696.
referente Eminentiſs. Card. Colloredo *in re-*
ſponſione ad quartum; quia cantus hujuſmodi
eſt contra Ritum Eccleſiæ.
64 Moniales in Refectorio communi comedere,
& in loco etiam communi laborare debent.
Sac. Congreg. Conc. in Meſſan. 1. *Auguſti* 1603.
65 Monialibus prohibetur cibum exteris parare,
aut eſculenta vendere, exceptis tamen rebus
minimi momenti, pro infirmis ſcilicet paren-
tibus, ac conſanguineis dumtaxat. *Sac. Con-*
greg. Conc. 1. *Julii* 1606.
66 Moniales, completo Officio, poſſunt recita-
re aliquem Pſalmum, Orationem, vel Colle-
ctam, quia hoc non eſt Officio addere; *Sac.*
67 *Rit. Congreg.* 12. *Jan.* 1600. Moniales, quæ
Breviario Romano uti conſueverunt, non ſunt
compellendæ ad recipiendum Monaſticum; *Ead.*
68 *Sac. Rit. Congr.* 6. *Maii* 1623. Moniales ipſæ
tenentur legere, vel cantare cantu firmo Di-
vinum Officium, non vero earum Capellani.
69 *Ead. Sac. Rit. Congr.* 11. *Maii* 1635. Monia-
les, nec ad Chorum, nec ad Profeſſionem
admitti debent, niſi legere noverint; *Sacra*
Cong. Conc. in Girgenſi 22. *Januar.* 1604.
70 Moniales nequeunt eſſe commatres etiam
per Procuratorem. *Sac. Cong. Conc. in Mediol.*
3. *Octobris* 1677. ubi id prohibuit pro omni-
bus Regularibus; Vide verb. *Baptiſmus art.* 7.
a n. 41. *ad* 47. ubi ad id adducuntur Cano-
nes, Concilia, & Synodi.
Propter inconvenientia ſecuta ex parvis Ca- 71
niculis, quæ voluptatis gratia tenebantur in
Monaſteriis Monialium, facta fuit circa id
prohibitio generalis, ne amplius intus habean-
tur, neque maſculi, neque feminæ. *Sac. Cong.*
Epiſcop. & Regul. in Neapolitana 12. *Jul.* 1592.
in Mutinenſi 3. *Febr.* 1597. & *in Juſtinopolita-*
na 22. *Septemb.* 1651.
* In Monaſteria Monialium introduci pue- 72
ros, & puellas tenellæ ætatis vetandum eſt,
ex more Romæ obtinente. *Inſtit. Eccleſ.* 29.
§. 24. *
Monialium & Monachorum cohabitatio, apud 73
Maronitas uſu recepta, prohibetur. Bened. XIV.
tom. 1. in Conſt. 31. incip. *Singularis* §. 8.
Anglicanarum virginum a patria ob catho- 74
licam Fidem expulſarum Inſtitutum utile cen-
ſetur, & Epiſcopis commendatur, earum ta-
men Conſervatoria a Sede Apoſtolica non ap-
probantur tamquam vera Monialium Monaſte-
ria, ſed tolerantur. Bened. XIV. tom. 3. Con-
ſtit. 7. incip. *Qumvis juſto*. Non ſunt veræ
Religioſæ, earumque vota ſunt tantum ſimpli-
cia: Ordinariæ Epiſcoporum auctoritati ſub-
ſunt, & ab iis Confeſſarios, & Directores ſpi-
rituales, accipere debent. *Ibid.* §. 13. 14. Su-
perioriſſis earum non licet virginem ullam ad
Profeſſionem admittere inconſulto Epiſcopo.
Ibid. §. 18.
Alia de Monialibus. Vide Pignatell. *tom.* 6. 75
conſul. 85. *per totum*, Barboſam *lib.* 1. *Juris*
Eccleſiaſtic. univerſ. cap. 44. *per tot.* Donatum
tom. 4. *prax. Rer. Regul. tract.* 4. *quæſt.* 5. *per*
tot. ubi plurima ad rem afferuntur Decreta Sa-
cræ Congregationis, & vide ea, quæ ſcripta
ſunt ſub verb. *Regulares art.* 1. *per tot.* & ſi-
gnanter *a num.* 73.

MONITORIUM.

PER Monitorium intelliguntur hic ſpeciali- 1
ter Monitoriales litteræ, ſeu Edicta, quæ
a legitimis Eccleſiæ Superioribus eduntur, ſeu
conceduntur pro rebus, aut ſcripturis deperdi-
tis, aut ſubtractis, vel occultatis ad finem
obligandi ad reſtitutionem illas habentes, &
ad revelationem id certo ſcientes ſub pœna
excommunicationis majoris latæ ſententiæ ipſo
facto incurrendæ, reſtitutione, vel revelatione
non facta intra præfixum tempus. Talia Mo- 2
ni-

nitoria concedere poteſt in toto Orbe Summus Pontifex: *Certiſſima*. Item Epiſcopi in ſuis
3 reſpective Diœceſibus. Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 3. *& Communis Doctorum*.
4 Item Vicarius Generalis Epiſcopi vigore ſuæ generalis commiſſionis. Nicol. Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 8. *num.* 94. ubi adducit ad hoc duplicem Sacræ Congregationis Cardinalium declarationem ſuper dictum cap. Concil. quarum prima hæc verba continet: *Vicarius Epiſcopi poteſt concedere litteras Monitoriales, de quibus in præſenti Decreto*. Secunda hæc alia verba continet: *Vicarius generalis Epiſcopi poteſt has excommunicationes decernere adhibita cauſæ cognitione, nec indiget ſpeciali mandato Epiſcopi*, & ſic plurimis citatis tenet Barboſa ſupra dict. *cap.* 3. *Trident. n.* 5. contra Ugolin. Narbon. Campanil. & alios exiſtimantes Vicarium Generalem Epiſcopi non poſſe ex generali commiſſione hujuſmodi Excommunicationes, ſeu Monitoriales litteras decernere.
5 Item talia Monitoria concedere poteſt Vicarius Capitularis, Sede vacante; quia ad Capitulum tranſeunt omnia, quæ ſunt Juriſdictionis neceſſariæ, ut eſt excommunicationis promulgandæ facultas, & ſic expreſſe reſpondit Sacra Congregat. Concilii apud Garciam *de Benefic. par.* 5. *cap.* 8. *num.* 94. & Barboſam *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 96. *n.* 7. ibi: *Stante hac declaratione quærebatur, an eadem poteſtas competat Vicario Capituli Sede vacante? Congregatio cenſuit affirmative, quia ad Capitulum tranſeunt ea, quæ ſunt Juriſdictionis neceſſariæ, ut eſt Excommunicatio* &c. Et ſic tenent communiter Doctores cum Barboſa *d. alleg.* 96. *num.* 10. & ſuper Trid. *de ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *num.* 6.
6 Item talia Monitoria prævia cauſæ cognitione, poteſt concedere etiam Vicarius Apoſtolicus, ut expreſſe decrevit *Sac. Congreg. Concilii ſub die* 26. *Octobris* 1590. apud Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Monitoria n.* 1. *& cit. alleg.* 96. *num.* 10. Theophil. Raynaud. *de Monit. Eccleſ. p.* 1. *c.* 1. *q.* 10. *verſ. Omnia*.
7 Item talia Monitoria poſſunt concedere Legati a Latere, & Nuncii Apoſtolici: Barboſa *cit. allegat.* 96. *num.* 11. & ſuper Trid. *cit. cap.* 3. *num.* 8. Raynaud. *loc. cit. quæſt.* 10. *in princip.* Aloyſius Riccius *in praxi fori Eccleſ. reſolut.* 235. *num.* 2. Lazar. *de Monitor. ſect.* 1. *q.* 5. Guttier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 11. *a num.* 5. Ugolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 46. *in princip.* Eſcobar *in tractat. ſelect. tract.* 2. *p.* 1. §. 3. *num.* 60. & alii.
8 Talia autem Monitoria nequeunt concedere Abbates, aliique Prælati Ordinarii etiam exempti Epiſcopo inferiores, & immediate Sedis Apoſtolicæ ſubjecti, ac nullius Diœceſis; ſed pro illis obtinendis debent eorum ſubditi Sedem Apoſtolicam adire; ut declaravit *Sacra Congreg. Concil.* 22. *Januar.* 1598. apud Monacell. *par.* 1. *tit.* 6. *formul.* 11. *num.* 13. & referunt etiam ſic deciſum Barboſa *in Summa loc. cit. num.* 3. *ſuper Trid. loc. cit. num.* 9. *in d. allegat.* 96. *n.* 12. Ugolin. Garcias, Campanil. & alii ibi citati.

Poſſunt tamen talia Monitoria concedere 9
Generales Religionum, eorumque Viſitatores, & Provinciales pro ſuis ſubditis, non vero Superiores locales, ut Priores, Guardiani, & alii ſimiles, qui alios Superiores majores habent ſubtus Generalem, quia Superiores locales non habent auctoritatem quaſi Epiſcopalem. Tancred. *tom.* 5. *tractat.* 4. *quæſt.* 2. *numer.* 1. Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 1. *num.* 3. Miranda, Rodericus, Fr. Emmanuel citati, & ſequuti a Barboſa ſuper Trid. *loc. cit. n.* 10. & alii.

Poſſe autem Superiores locales Monitoria 10
edere in ſuis Conventibus, non quidem ad finem revelandi pro rebus, aut ſcripturis deperditis, aut ſubtractis, ſed pro aliis delictis, ut pro reditu Fugitivi, ſeu Apoſtatæ ad Conventum intra tres, vel quatuor dies, & hujuſmodi, docet cum permultis Melphi *de pœnis c.* 28. *qu.* 1. *&* 2. & adducit diſparitatem de excommunicatione pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis, dicens, hanc reſervari Prælatis majoribus privative quoad Superiores locales, quia ſolet eſſe ſolemnior, ac majori gravitate, & circumſpectione exercenda; ſed vide ipſum *loc. cit.* & Felicem Poteſtatem *loc. cit. n.* 3.

Monitoria pro revelandis rebus occultis con- 11
ceduntur ſolum in ſubſidium, quando ſcilicet deficiunt probationes, & veritas alio modo haberi non poteſt. Sic ſentire videtur Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. & ſic expreſſe reſcripſit *Sacra Congreg. Epiſcop. in Savonen.* 15. *Januar.* 1619. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Monitorium n.* 2. & tenent communiter DD. cum Barboſa *cit. alleg.* 96. *a num.* 24. *& cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *a n.* 18.

Monitoria hujuſmodi ſunt concedenda ſo- 12
lum illi, cui intereſt, non autem aliis. Sic expreſſe ſtatuit S. Pius V. Conſtitut. incip. *Sanctiſſimus*, ubi ordinavit, quod mandata in formam *Significavit* pro rerum ſubtractarum, aut deperditarum reſtitutione, aut revelatione expediantur ad eorum duntaxat inſtantiam, quorum civiliter intereſt. Barboſa *cit. alleg.* 96. *num.* 24.

num. 24. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *num.* 16. cum Ugolin. Lazar. Riccio, Genuenſ. ibi citatis,
13 & alii paſſim. Hinc ſi eſſent conceſſa abſque petentis intereſſe, eſſent revocanda, ut cum Lazar. Franciſ. Leon. Aloyſio Riccio tenet Barboſa *cit. allegat.* 96. *num.* 24. & *cit. c.* 3. *num.* 17.

14 Monitoria hujuſmodi non poſſunt concedi pro qualibet parva re. Sic Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. ibi: *Non alias, quam ex re non vulgari*, & S. Pius V. cit. Conſtitut. incip. *Sanctiſſimus* ibi: *Et tamen oſtendere res ipſas (id quod præcipue in omnibus attendendum
15 eſt) minime vulgares exiſtere*. Et ſic Doctores communiter. Hinc Romana Curia non concedit Monitoria, niſi ſub conditione, quod res perdita, ſeu ſubtracta aſcendat ad valorem quinquaginta aureorum, ſive ſcutorum monetæ, licet fuerint ſeparatim ſubtracti, & patet ex forma impreſſa, ut teſtatur Nicolius *in Floſcul. verb. Monitorium num.* 4. Barboſa *cit. allegat.* 96. *num.* 30. referens ex aliis in Curia Neapolitana Monitoria non concedi pro minori ſumma, quam quinquaginta Ducatorum; conſiderata tamen paupertate petentis, aliquando decerni in minori ſumma decem, viginti, vel triginta ducatorum pro Epiſcopi arbitrio.

16 Poteſt tamen aliqua res in ſe parva, & levis eſſe gravis, & non vulgaris in Jure ex circumſtantiis, adeoque ſufficiens ad concedendum Monitorium ut ſi in Monaſterio Religioſorum, ſeu Religioſarum e Cella unius fuerit ablata res valoris v. g. duntaxat ſex Juliorum, adeſt tunc ſufficiens cauſa, ut Superior Provincialis, & reſpective Epiſcopus pro Monaſteriis ſibi ſubjectis poſſit Monitorium concedere, quia quamvis talis materia ſit in ſe levis, eſt tamen gravis, prout poteſt enervare Regularem diſciplinam frangendo communem pacem, & deſtruendo publicum ſpirituale Monaſterii bonum. Unde Superior ad hæc mala evitanda, & diſciplinam Regularem fovendam, publicum Monaſterii ſpirituale bonum, & communem pacem conſervandam, poteſt Monitorium ſub excommunicatione ferre obligando ſubditum ad reſtituendum, vel revelandum; quamvis enim talis materia ſit levis in linea Juſtitiæ, evadit gravis ratione talis circumſtantiæ, & in linea obedientiæ. Sic Tancred. *t.* 5. *tract.* 4. *quæſt.* 2. cum Suarez, Tamburin. *de Jure Abbatiſſar.* & aliis ibi citatis, Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 12. & alii.

17 Item ſi plures v. grat. grave damnum intulerint, non ſimul, ſed ſeparatim, & ſinguli parum acceperint, non pertingens ad peccatum mortale, ut ſi plures in populari tumultu deprædati ſint aliquam domum, aliquam vineam, tunc adeſt ſufficiens cauſa concedendi Monitorium ſub pœna excommunicationis obligans ſingulos ad reſtituendum, & revelandum, quia licet ſinguli quid leve rapuerint, omnia tamen hæc levia notabilem damnum conſtituunt, quod cum poſſint reparare, ſi ſinguli ſuum leve furatum, ſeu acceptum reſtituant, ſinguli peccant mortaliter detinendo, & conſequenter ſinguli Monitorio ligantur. Barboſa *cit. allegat.* 96. *n.* 29. cum Suarez, Lazar, Bonacina, Henriq., Genuenſ. ibi citatis, Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 19. & alii.

Monitoria hujuſmodi non poſſunt concedi in Criminalibus, quia & afferunt infamiæ notam, & inducunt periculum incurrendi Irregularitatem. Unde ex Stylo Curiæ Romanæ, & ex Generali Diœceſanorum uſu in ipſis Monitoriis, teſte Barboſa *cit. allegat.* 96. *num.* 32. ponitur ſequens clauſula: *Nolumus autem, quod ex revelatione hujuſmodi, ſi eam fieri contingat; niſi pro civili intereſſe, & civiliter tantum agi poſſit, alias revelatio ipſa, neque in Judicio, neque extra, fidem faciat*; Et ſic tenent communiter Doctores cum Barboſa *cit. allegat.* 96. *n.* 32. Unde *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Aprutina* 22. *April.* 1616. expreſſe reſpondit, quod concedi non poſſunt Monitoria ad finem revelandi, ad detegendum delicta, vel delinquentes; Neque pro reperiendis teſtibus in cauſa criminali etiam ad defenſam. *Ead. Sac. Congreg. Epiſcop. in Campſana* 28. *Novemb.* 1589. Nec talibus revelationibus uti poſſunt in cauſa Criminali, licet adeſſent. *Ead. Sac. Congreg. Epiſc. in Senogallien.* 5. *Julii* 1619. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Monitorium n.* 1. 18

Hinc petenti copias revelationum dari poteſt juramentum, quod illis non utetur niſi in judicio civili. Sic reſcripſit *Sacr. Congreg. Epiſc. & Regul. Epiſcopo Marſicano* 21. *Martii* 1589. 19
& *Epiſcopo Peruſino* 5. *Martii* 1589. Et ſi revelationes contineant infamiam, vel aliquid aliud, ex quo oriri poſſit ſcandalum, non debet concedi, ſed monito detentore, ſi reſtituere nolit, repetitis teſtibus cum juramento, poterit excommunicari, ut reſpondit *Sac. Congreg. Epiſcop. in Gallipolitana* 7. *Junii* 1594. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 6. *formul.* 11. *num.* 11. ubi id docent cum Januenſi, Lazar. Piaſec. ibi citatis, & cum multis aliis tenent Barboſa *cit. alleg.* 96. *num.* 33. ubi dicit, quod Monitoria non debent concedi, ſi ſint infamatoria alicujus particularis perſonæ. 20

Monitoria hujuſmodi non ſunt concedenda, quam- 21

quando certæ ſunt perſonæ, quia tunc ordinarie eſt agendum, & procedendum, ut deducitur ex Concil. Trid. *cit. ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.* & docent Franc. Leo, Giurba, Coſta, Lazar., Riccius, Campanil., Marta, Raynaud. citati, & ſecuti a Barboſa *d. allegat. 96. n. 25.*

22 Monitoria hujuſmodi poſſunt concedi tam ante cæptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur. Lazar. Campanil., Petrus Gregorius, Mandell. & alii citati, & ſecuti a Barboſa *d. allegat. 69. n. 38.* & alii paſſim.

23 Monitoria hujuſmodi poteſt promulgare ex Officio Judex Eccleſiaſticus etiam nemine petente v. gr. contra detinentes res Eccleſiæ ſi eas non reſtituant, vel contra non revelantes eos, quos noverint eas detinere, ut habetur *in Extravagant. unica Joan. XXII. de furtis*, & docet Barboſa *loc. citat. num. 23.* & communis aliorum.

24 Monitoria hujuſmodi non ſunt concedenda ad inſtantiam nominatim excommunicati, ſeu publici, & notorii peccatoris. *Communis, arg. c. Immunitatem X. de Immunitate Eccleſiæ*, ibi: *Cum . . . fruſtra legis auxilium invocet, qui committit in legem, cap. Sacerdotibus 2. Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Indignum eſt eis ab Eccleſia ſubveniri, per quos conſtat in Eccleſia ſcandalum generari, & cap. In audientia 25. de ſent. Excom.* ibi: *Cum fruſtra Eccleſiæ implorat auxilium, qui committit in ipſam.* Hinc Concilium Mediolanenſe quartum *tit. De foro Epiſcopali* expreſſe id vetuit, ibi: *Excommunicationum litteræ non concedantur . . . cuiquam Excommunicato, aut manifeſte, aut notorie criminoſo*. Et id etiam prohibuit Concilium Toloſanum *part. 4. cap. 1. n. 6.* ibi: *Nullæ in Excommunicati, aut perditi, ſceleſtique hominis gratiam . . . . Excommunicationes decernantur.*

25 Monitoria hujuſmodi conceſſa pro habendis revelationibus publicantur tribus feſtivis diebus, exceptis tamen diebus Nativitatis, Reſurrectionis, Aſcenſionis Domini, diebus Pentecoſtes, Corporis Chriſti, aliiſque anniverſariis ſolemnioribus diebus, niſi alia gravi de cauſa Epiſcopus aliter cenſuerit. Barboſa *cit. allegat. 96. num. 43.* cum pluribus ibi citatis, Monacell. *loc. citat. num. 1.* Nicol. *Lucubrat. Canonic. l. 5. tit. 39. de ſent. excom. poſt num. 23.* Guazzin. *in tract. ad defenſ. animar. lib. 2. deſ. 2. cap. 17. num. 79.* & Conc. Mediolan. IV. *part. 3. tit. 8. de foro Epiſcopali*, ibi: *Cum vero pro ratione præſcripta aliquando concedentur* (excommunicationum litteræ) *ne tamen in Sanctiſſimis his diebus, in Nativitate ſcilicet Domini, Paſcha Reſurrectionis, Aſcenſione, Pentecoſte, in celebritate Sacri Corporis Domini, & aliis anniverſariis ſolemnioribus diebus ullo modo promulgentur, niſi Epiſcopus aliter cenſuerit.*

Parochus autem, vel alius Eccleſiæ Rector, 26
dum publice in Eccleſia ſententiam excommunicationis fulminat contra non reſtituentes, ſeu non revelantes, tenet manibus candelam accenſam, & in fine candela in terram projecta, & extincta pedibus eam conculcat, interim Campana Eccleſiæ paulatim pulſante juxta formam traditam a Joanne XXII. *in Extravagant. commun. unic. de furt.* Et exinde, ut populus Cæremoniarum Eccleſiæ ſignificationem percipiat, & effectus excommunicationis magis pertimeſcat, ſtatim ipſum inſtruit, quod ipſe Parochus Chriſtum excommunicantem, & projectio candelæ, ejuſdemque extinctio, & Campanæ pulſatio excommunicatum quaſi mortuum ſignificat, utpote a Chriſti Corpore, tamquam palmitem a vite præciſum, & quod conculcatio Candelæ pedibus facta demonſtrat excommunicatum ſic ab Eccleſia ejectum, traditum eſſe Dæmoni torquendum, & ab eodem, aliiſque tartareis Miniſtris in inferno conculcandum, niſi reſipiſcat.

Monitorii vi nemo tenetur ſeipſum patefa- 27
cere, aut denunciare, quia nemo ſe infamare debet, *cap. Quis aliquando 87. de pœnitent. diſt. 1.* Barboſa *cit. allegat. 96. num. 45. &*
ſequent. & communis aliorum. (*) Qui au- 28
tem alienam rem ſurripuit, tenetur procurare, ut res reſtituatur Domino per amicum fi-
delem, aut per Confeſſarium. *Communis.* Non 29
tenetur alienam rem reſtituere, neque vi monitorii, ſi effectus ſit impotens ad ſolvendum, dummodo habeat animum reſtituendi, cum primum poſſit, quia impoſſibilium nulla eſt obligatio; *l. Impoſſibilium, ff. de Regul. Juris, & c. Nemo poteſt 6. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari*, Bar-
boſa *loc. cit. n. 47.* & alii communiter. Neque 30
vi

(*) *Nota Romanæ Theologi.* Quæ in hoc articulo a *num. 27. ad 68. Auctor* adducit, ex laxioribus Caſuiſtis potiſſimum hauſit. Quare legendi ſunt Pontas in *diction. caſ. Conſc.* & Raynaudus de *Monitor.*

vi Monitorii reſtituere tenetur, ſi talem rem retineat in juſtam compenſationem. Barboſa *loc. cit. n.* 49. cum Communi aliorum, dummodo concurrant omnes conditiones ad juſtam compenſationem requiſitas aſſignata ſub verb. *Compenſatio*. Vide *ibi*.

31 Neque ſcientes hujuſmodi detentorem tenentur vi Monitorii eum denunciare, ſi ſciant eum talem rem retinere ob juſtam compenſationem, aut non reſtituere ob impotentiam, quia cum in ſimilibus Monitorium non liget principalem, tanto minus ligabit minus principales, uti ſunt ſcientes reſpectu detentoris. Barboſa *loc. cit. n.* 72. cum communi alio-

32 rum. Tenentur autem ſcientes revelare, & denunciare eum, ſi ſolum ſit impotens reſtituere in totum, & non quoad partem, ſeu ſi ſolum ob partem habeat juſtum titulum compenſationis, & non ob totum, quia in tali caſu, ſicuti detentor non excuſatur quo ad totum, ſed ſolum quoad partem a reſtitutione; ita nec ſcientes excuſantur a revelatione.

33 *Communis*. Item ſcientes eum denunciare tenentur, ſi dubitent de juſtitia compenſationis, aut de impotentia reſtituendi, niſi rationabiliter deponant dubium, quatenus nempe eam audierint a fide digno, quia poſſeſſio ſtat pro præcepto Superioris, quod eſt certum, & excuſatio eſt dumtaxat dubia. Barboſa *loc. cit. n.* 72. & alii communiter.

34 Nemo tenetur vi Monitorii alium denunciare, quando ex denunciatione prudenter timet ſibi, aut ſuis uſque ad quartum gradum aliquod grave damnum contra aliquod ex quatuor bonis hominis, videlicet animæ, corporis, famæ, & ſubſtantiæ corporalis, quod juxta debitum ordinem ſit præferendum damno alterius, quia præcepta humana, & poſitiva non obligant cum tanto incommodo. Diana *part.* 9. *tr.* 8. *reſol.* 48. Bonacina *tom.* 1. *de obligat. denunciand. diſp.* 6. §. 3. Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 1. *n.* 39. & alii.

35 Nec quis tenetur ex vi Monitorii denunciare conjunctos intra quartum gradum, etiamſi non adſint alii teſtes. Qui enim de Jure compelli non poteſt ad teſtificandum contra ipſos, nec tenetur eos denunciare vi Monitorii, quia non debet Lex Eccleſiaſtica cedere in benignitate Legi civili, ut velit eos ligare, quos Lex Civilis non obligat. Lex autem Civilis non obligat ad teſtificandum contra ipſos ſupradictos, textu expreſſo *in l. Quarta* §. 4. *de teſtibus*, *relat. cap. Si teſtes* 3. *cauſ.* 4. *qu.* 2. & 3. ibi: *Item l. Quarta* §. 4. *Lege Julia publicorum judiciorum cavetur, ne invito denuncietur, ut teſtimonium dicat adverſus Socerum, Generum, Vitricum, Privignum, Sobrinum, Sobrinam, Sobrinove natum, eoſque, qui priori gradu ſint*, Tancred. *tom.* 5. *tract.* 4. *qu.* 20. Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 30. Pontas *verb. Monitorium caſ.* 12. cum Eveillon. Angelo de Clavaſio, Navarr., Suarez, Avila, & Barboſa *ibi citatis*, Diana *part.* 5. *tract.* 13. *reſolut.* 67. Raynaud. *de Monitoriis part.* 1. *cap.* 3. *q.* 20. Lopez, Silvius, Baunius, & alii apud Dianam *part.* 8. *tract.* 7. *reſol.* 10. qui cum Eſcobar id tenet, tam de conſanguineis, quam de affinibus, uſque ad quartum gradum, quia ſi conjunctus ageret ut denunciator, aut talis contra ſic conjunctos, orientur inter familias ſic conjunctas plurimæ diſſenſiones, & inimicitiæ, & ſic tolleretur domorum, & familiarum pax, & quies, quod cederet in maximum Reipublicæ præjudicium, ex qua ratione Raynaudus & Diana *locis citatis* eos a denunciando eximunt, nedum in cauſis Criminalibus, ſed etiam in Civilibus: Quod tamen reſpectu affinitatis non admiſit *Sac. Congreg. Concil. in Fulginaten.* 24. *Decemb.* 1630. penes Seſſium *in Selectis Canonic. cap.* 10. *num.* 6. & Barboſam *ſuper Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *n.* 12. ubi atteſtantur fuiſſe a dicta Sacra Congregatione ſic reſolutum: *Revelare tenentur ſcientes, ita ut non eximantur ab excommunicatione comminata in litteris Monitorialibus Apoſtolicis, quando veritas haberi aliter non poteſt, nec attenditur excuſatio reſpectu affinitatis in hoc caſu*.

Qui inhabiles ſunt ad teſtimonium ferendum, ut infames, & hujuſmodi, tenentur revelare, præſertim cum deficiunt aliæ probationes, quia eorum teſtimonium non omnino invalidum eſt, nam etſi non probent, faciunt tamen præſumptionem. Gloſſa verb. *Ad teſtimonium, in cap.* 1. *de teſtibus in* 6. cum citatis a Farinac. *part.* 3. *q.* 62. *n.* 274. Barboſa *cit. allegat.* 96. *n.* 62. cum aliis ibi citatis. 36

Monitorii vi revelare nemo tenetur id, quod dumtaxat ſcit ſub ſecreto naturali ad finem habendi ad id conſilium, vel auxilium ſub tali ſigillo ſibi communicatum, ut ſolet accidere in Medicis, Chirurgis, Pharmacopolis, Obſtetricibus, Advocatis, Procuratoribus, Tabellionibus, & hujuſmodi, qui ſecreta infirmorum, clientum, & aliorum ſub naturali ſigillo percipiunt, quia obligatio ſervandi tale arcanum, ſeu ſigillum eſt Juris naturalis, contra quod non poteſt obligare Monitorium, quod eſt præceptum, ſeu Jus dumtaxat Eccleſiaſticum. Sic Barboſa *cit allegat.* 96. *num.* 37

63. & Communis Doctorum cum S. Thoma
art. 2. *qu.* 70. *art.* 1. *ad* 2. ubi ſic præciſe di-
cit: *Quandoque vero ſunt talia, quæ quis pro-
dere non tenetur. Unde non poteſt obligari ex
hoc, quod ſibi ſub ſecreto committuntur. Et
tunc nullo modo tenetur ea prodere etiam ex præ-
cepto Superioris, quia ſervare fidem eſt de Jure
naturali. Nibil autem poteſt præcipi contra id,*
38 *quod eſt de Jure naturali.* Excipe tamen caſus,
in quibus agatur de impediendo futuro damno
Reipublicæ, aut tertiæ perſonæ privatæ, quod
aliter evitari non poſſit; Aut de revelando
impedimento occulto Matrimonium dirimen-
te, quia in his caſibus tenentur Medici, Chi-
rurgi, Pharmacopolæ, Obſtetrices, Advocati,
Procuratores, Tabelliones, & alii omnes re-
velare ſecretum naturale, ut tales mali exitus
antevertantur, nam bonum publicum prævalet
bono particulari, ſeu privato, & Jus naturale
innocentis, ne grave damnum patiatur, præ-
valet Juri naturali; quod habet nocens, ne
reveletur, & validitas, ſeu bonum Sacramen-
ti obligat ad detegendum impedimentum diri-
mens etiam ſub ſolo naturali ſigillo cogni-
tum, ut ſic evitetur nullitas ejuſdem Sacra-
menti, continuus concubinatus, aliaque gra-
viſſima mala inde obventura. Eveillon. *tract.
de excommun. & Monitor. cap.* 23. *art.* 2. §. 2.
Barboſa *cit. allegat.* 96. *num.* 63. Navarr. *in
Canon. Inter verb.* 55. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *concluſ.*
6. *num.* 222. Valentia *tom.* 3. *in Summa* S.
Thom. *diſp.* 1. *quæſt.* 20. *punct.* 5. Pontas verb.
Monitorium caſ. 8. *in fine*, Bonacina *tom.* 1. *de
obligat. denunciand. a num.* 1. Aretin. *in pract.
criminal. pag.* 164. Melphi *in pract. crimin. verb.
Teſtes*, Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 57. ubi te-
ſtatur de communi.
39 Nemo tenetur denunciare ea, quæ certo
non ſcit, quia alioquin ſe exponeret periculo
levitatis & patientem exponeret damno, quod
fortaſſe injuſte pateretur. Hinc Monitoria,
ſeu Edicta loquuntur de ſcientibus; ſcire au-
tem proprie eſt veritatem viſu, vel alio cor-
poris ſenſu perceptam vere, & realiter reti-
nere. Barboſa *cit. allegat.* 96. *num.* 66. cum
Reginald., Lazar., Campanil., Bonacin.,
40 Homob. & aliis ibi citatis. Unde nemo reve-
lare tenetur ea, quæ audivit a perſonis levi-
bus, vel ignotis, aut nihil certum ſcientibus.
Barboſa *loc. cit. num.* 67. cum Navarr., San-
chez, Reginal. Bonacina ibi citatis, & alii
41 paſſim. Neque quis revelare tenetur, quæ au-
divit ab eo, qui jam denunciavit, quia ex
quo Judex jam factus eſt certus, certiorari ul-
terius non oportet, *cap. Eum, qui* 32. *de Re-
gul. Juris in* 6. ibi: *Eum, qui certus eſt, cer-
tiorari ulterius non oportet.* Barboſa *loc. cit. n.*
68. cum Navarr. Graff., Sayr., Avila, La-
zar., Bonacin. ibi citatis, Felix Poteſtas *loc.
citat. num.* 54. Fr. Emanuel *in Summ. part.* 1.
cap. 79. *num.* 7. & alii.
Nemo denunciare tenetur id, quod in Judi- 42
cio probare non poteſt, quia quod probari non
poteſt, ſe habet ac ſi neſciretur. Barboſa *loc.
cit. num.* 52. cum Navarr. Lazar., Avila, Bo-
nacina, Eſcobar, Sayr., Henriq., Genuenſ.,
Ugolin., Raynaud. ibi citatis. Excipiuntur 43
tamen aliqui caſus reſpicientes alias materias.
Primus caſus exceptus eſt, quando agitur de
iis, quæ reſpiciunt Fidem, & Chriſtianam
Religionem, ut Hæreſis, vel Blaſphemia hæ-
reticalis; in his enim denunciator habetur pro
teſte, & in illis uni teſti creditur, *cap. In
omni negotio* 3. *de teſtibus*, Barboſa *loc. cit. ſub
num.* 52. cum Lazar., Diana, Baun., Genuen.
Bonacina, & aliis ibi citatis. Hæretici enim
quamvis occulti, & probari non poſſint, ſunt
denunciandi, ut patet ex propoſitione 5. inter
damnatas ab Alexandro VII. 24. *Septembris*
1665. ibi; *Quamvis evidenter tibi conſtet Pe-
trum eſſe hæreticum, non teneris denunciare, ſi
probare non poſſis.*
Secundus caſus exceptus eſt, quando agitur 44
de iis, quæ reſpiciunt bonum publicum, ut
ſunt proditiones Patriæ, machinationes, con-
ſpirationes in Principem, ſeu Superiorem,
Crimina læſæ Majeſtatis, Simoniæ, Suborna-
tiones in Electionibus, homicidia occulte graſ-
ſantia, falſificationes monetæ, & ſimilia. Hæc
enim dicuntur crimina exceptuata, pro qui-
bus ſolent Monitoria concedi, ut reveletur
occultus delinquens notorii criminis ad finem
ipſum in aliorum exemplum puniendi, & ſic
conſulendi bono communitatis: Unde talia
delicta ſunt denuncianda, etiamſi ſciantur ſub
ſecreto naturali, & probari non poſſint. Tam-
burin. *lib.* 6. *Decalog. cap.* 2. §. 4. Bonacina *tom.*
1. *de obligat. denunciand. diſputat.* 6. *num.* 5. Fe-
lix Poteſtas *loc. cit. num.* 62. Barboſa *loc. cit. n.*
52. cum pluribus ibi citatis.
Tertius caſus exceptus eſt, quando agitur 45
de impedimentis dirimentibus Matrimonium,
tunc enim, etiamſi talia impedimenta ſint
occulta, & probari non poſſint, denunciari
debent ſub mortali, quia etiam denunciatio
unius ſolius ſufficit ad Matrimonium impe-
diendum propter evitandam injuriam Sacra-
menti, & peccata, aliaque mala inde obven-
tura, *cap. Præterea* 12. *de Sponſalib.* Barboſa
loc. cit. n. 52. cum pluribus ibi citatis.

Quar-

46 Quartus caſus exceptus eſt, quando Monitoria, ſeu Edicta non præcipiunt denuntiationem, ſed teſtificationem; tunc enim tenetur quis revelare, & teſtari, ſeu deponere tamquam teſtis, ſi juridice interrogetur, quamvis probare non poſſit, cum in Edicto præcipiatur ſimpliciter, & abſolute teſtificatio. Barboſa *loc. cit. n.* 52. cum Lazar. Avila, Sayr. Bonacina, Genuenſ. ibi citatis, Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 73. Bordon. *part.* 3. *reſolut.* 201. *n.* 49. & alii paſſim.

47 Non tenetur denunciare vi Monitorii ad finem reſtitutionis, qui rite rem præſcripſit, quia per uſucapionem, & præſcriptionem res ſit propria uſucapientis, & præſcribentis, ut ſicuti non tenetur reſtituere, ita nec denunciare, Navar. *concluſ.* 35. *num.* 8. *de ſentent. excommun.* Avila *de Cenſuris part.* 2. *cap.* 5. *diſp.* 1. *illat.* 3. Barboſa *loc. cit. num.* 82. Raynaud. *de Monitor. part.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 7. Monacell. *part.* 1. *tit.* 9. *formul.* 11. *num.* 9. & alii paſſim.

48 Non tenetur denunciare, qui rem habet ſibi debitam, quamvis adſint Creditores ipſo anteriores, quia Judex Eccleſiaſticus intendit tantum obligare reſtitutionem illius, quod non poteſt retineri ſine peccato, qui autem habet rem ſibi vere debitam, illam retinet ſine ullo peccato. Comitolus *reſponſ. moral. lib.* 3. *qu.* 29. Diana *part.* 3. *tract.* 5. *reſolut.* 20. Raynaud. *de Monitor. part.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 6. Barboſa *loc. cit.* & alii.

49 Nec etiam tenetur denunciare, qui bona fide rem alienam pretio numerato emit a latrone negata, aut non ſperata refuſione pretii; Rebell. *de obligat. juſtitiæ part.* 1. *lib.* 2. *q.* 9. *num.* 6. Sanchez *de Matrimon. l.* 2. *diſp.* 41. *a num.* 27. Sayr. *in Clavi Regia lib.* 20. *tract.* 2. *cap.* 3. *nu.* 5. Raynaud. *de Monitor. part.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 10. Barboſa *loc. cit. num.* 83. Monacell. *loc. cit. num.* 9. Guazzin. *in tract. de defenſ. animar. lib.* 2. *defenſ.* 2. *cap.* 15. *a num.* 65. & alii plures; Quamvis enim juxta dicta in verb. *Emptio & venditio art.* 2. *a num.* 1. Emens bona fide rem furtivam, ſeu alienam teneatur eam reſtituere Domino, nec poſſit ab ipſo repetere expenſum pro ea, juxta communiorem Doctorum ſententiam, attamen juxta dicta *ibidem num.* 7. eſt revera etiam probabile, quod talis emptor poſſit rem furtivam reddere furi ad pretium recuperandum, ſeque indemnem ſervandum, ut præter ibi citatos tenent Philiarch. *de Offic. Sacerdot. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 18. Valentia 2. 2. *diſp.* 5. *qu.* 6. *punct.* 4. Rebel. *de obligat. juſtitiæ part.* 1. *lib.* 2. *qu.* 9. *num.* 3. Torres *tom.* 2. *diſp.* 13. *dub.* 2. Bonacina *de contractibus diſp.* 1. *de reſtitut. qu.* 4. *punct.* 2. apud Barboſam *cit. allegat.* 96. *num.* 83.

50 Detinens mala fide ſcripturam alienam, quatenus eam abſtulit, tenetur vi Monitorii eam reddere Domino cum æquali ſuo damno, aut paulo majori, non tamen cum damno longe majori damno ipſius Domini. Tamburin. *lib.* 9. *decalog. cap.* 3. §. 3. *a num.* 19. cum Molina, Leſſio, Azorio, Valentia, Navar., Bonacina ab ipſo citatis, Diana *part.* 9. *tract.* 8. *reſolut.* 48. Felix Poteſtas *tom.* 2. *part.* 1. *num.* 114. & alii. Et ratio primæ partis eſt, quia actio injuſta obligat ad amovendum damnum ab innocente, & ad ponendam æqualitatem: Unde detinens mala fide alienam ſcripturam, tenetur eam reddere Domino cum æquali, ſeu paulo majori damno in ſuis bonis, damno in bonis Domini, cum æquali, ſeu paulo majori damno in ſua vita, aut ſua fama, damno in vita, aut fama Domini; In damno enim æquali, ſeu paulo majori potior eſt ratio innocentis: Quamvis enim ſimpliciter, & abſolute loquendo multo plus valeat vita, aut fama propria, quam vita, aut fama alterius, adeoque ceteris paribus, & quando uterque eſt innocens, propria ſit præferenda alienæ, non ſic tamen, quando non adeſt paritas, & æqualitas utriuſque, ſed unus eſt nocens, & alter innocens, quia in tali caſu multo plus valet vita, aut fama innocentis, quam nocentis, adeoque ſtante tali diſparitate, & inæqualitate vita, aut fama aliena innocentis eſt præferenda vitæ, aut famæ propriæ nocentis.

Ratio autem ſecundæ partis, nempe quod non teneatur ſcripturam reddere cum ſuo damno longe majori damno ipſius Domini eſt, quia juſtitia commutativa nihil aliud præcipit, quam ut ponatur æqualitas, & ſic injuſtus ſcripturæ detentor excuſatur a reſtitutione ob impotentiam ponendi æqualitatem; Si enim ex reſtitutione ſcripturæ ſequatur infamia reſtituentis, ad eam non tenetur, ſi damnum Domini ſit ſolum in bonis temporalibus, quia jactura famæ, utpote ſuperioris ordinis eſt longe major jactura bonorum temporalium, utpote inferioris ordinis; Sicuti etiam non tenetur reſtituere, ſi ſuum damnum ſit circa bona ejuſdem ordinis, ſed multo, & longe majus damno Domini, ut ſi damnum Domini ſit quinquaginta aureorum, & ſuum ſit centum aureorum, & ultra. Sic Doctores ſupracitati.

Cum

51 Cum hac tamen advertentia, quod ſi injuſtus detentor poſſit ſuam infamiam, ſeu ſuum majus damnum evitare reſtituendo ſcripturam medio ſecreto amico, aut prudenti Confeſſario, ſeu alio modo, tenetur omnino reſtituere, alias ultra grave peccatum incurrit excommunicationem latam in Monitorio. *Communis*.

52 Detinens bona fide ſcripturam alienam non tenetur eam reddere cum ſuo, aut ſuorum notabili damno etiam minori damno Domini Scripturæ, quia cum talis ſcripturæ detentio non ſit ei culpabilis, non poteſt obligari ad ejus reſtitutionem cum notabili ſuo, aut ſuorum detrimento, *arg. cap. Cognoſcentes 2. de Conſtitutionibus*; ibi: *Rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit*. Diana *in Summa verb. Teſtis num.* 6. Buſemb. *lib. 6. de ſtatibus cap. 3. dub. 6. num.* 1. Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 16. Tamburin. *loc. cit. num.* 24. & alii plures ad ipſum.

53 Si autem dictus bonæ fidei detentor poſſit ſuorum notabile damnum evitare reſtituendo per ſe, aut medio ſecreto amico, ſeu prudenti Confeſſario, vel alio modo, tenetur, ex juſtitia id facere, quando advertit Scripturam eſſe alienam, alias tenebitur ad omnia damna, quæ ſequentur a die habitæ notitiæ, ſeu factæ advertentiæ, quod ſcriptura eſſet aliena, quia a tali die incœpit eſſe injuſtus detentor; Unde cum potuerit, & noluerit reſtituendo, ut debebat, dictam ſcripturam, damna impedire, gravem culpam commiſit contra juſtitiam ex re accepta, adeoque tenetur ad reſtitutionem, Tamburin. *loc. cit. n.* 8. *ibidem cap*: 1. §. 9. *num.* 6. & *cap.* 2. §. 1. *num.* 7. cum aliis ibi citatis, Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 117. & 118. contra Buſemb. *loc. cit.* ubi cum aliis dicit teneri reſtituere dictam ſcripturam ſolum ex caritate, & non ex juſtitia, adeoque non obligari ad damna inde ſecuta.

54 Detinens ſcripturam publicam continentem acta producta, & effecta in Judicio tenetur vi Monitorii eam tradere ficuti & teſtis eam revelare, quia talis ſcriptura ſpectat ad Juſtitiam publicam miniſtrandam. *Communis*.

55 Detinens ſcripturam communem reo, & actori, quatenus ſpectat ad Jus utrinſque, non tenetur vi Monitorii eam tradere, ſicuti nec teſtis revelare, quando inſervire poteſt pro Jure alterius contra Jus proprium, quia cum talis ſcriptura ſit utrique communis, ceteris paribus, melior eſt conditio poſſidentis. *Communis*.

Detinens ſcripturam propriam ſpectantem ad ſuum Jus, & ad ſua bona non tenetur vi Monitorii eam tradere, ſicuti nec teſtis revelare, quia Monitorium fertur contra retinentes ſcripturas alienas, & ſpectantes ad Jura, & bona Actoris: Non enim poteſt quis obligari ad tradenda, ſeu revelanda arma ſua inimico. *Communis*. Retinens ſcripturam ſpectantem ad Jus, & bona Actoris ſi ſit certus de ſua juſtitia, & quod actor, attenta ejus potentia, ſeu opulentia, utetur injuſte tali ſcriptura contra ipſum, tunc durante eo periculo, non tenetur vi Monitorii eam tradere, ſicuti nec teſtis revelare, quia Monitorium datur ad impedienda, & non ferenda mala; talis autem conſignans, ſeu revelans dictam ſcripturam in data hypotheſi, non ſolum cooperaretur ad malum temporale ſui, ſed etiam ad malum ſpirituale, ideſt peccatum Auctoris, ſicuti cooperaretur ad peccatum detinens gladium alterius, ſi illum ei conſignaret in contingentia, qua eſſet certus, aut probabiliter crederet, quod eſſet eo uſurus ad aliquem occidendum. *Communis*. Si autem detinens ſcripturam ſpectantem ad Jus, & bona Actoris non ſit certus de ſua juſtitia, nec quod actor ea utetur injuſte, ſed ſolum ſit dubius, tunc tenetur dictam ſcripturam conſignare, quia in dubio poſſeſſio ſtat pro Creditore, de cujus Jure, & bonis eſt ſcriptura, qui non eſt privandus ſua ſcriptura ex dubia ſui malitia, nam in dubio quilibet eſt præſumendus bonus; *arg. cap. In cunctis 52. cauſ. 11. quæſt. 3. & cap. Mandata 6. de præſumptionibus*. Et a fortiori tenetur detinens dictam ſcripturam actori conſignare, & teſtis revelare, ſi actor habet Jus quamvis litigioſum ad rem, in ordine ad quam inſervit ſcriptura, quia tunc eſt injuſtus detentor in præjudicium actoris, cui ex Juſtitia debetur ſua ſcriptura, ut poſſit ſuum Jus proſequi; Sic expreſſe Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 114. & alii paſſim.

56 (right margin, at "Detinens ſcripturam propriam") · 57 (at "Retinens ſcripturam") · 58 (at "Si autem detinens") · 59 (at "Et a fortiori")

Detinens tranſumptum non authenticum ſcripturæ ſpectantis ad actorem, non tenetur vi Monitorii illud conſignare, ſicuti nec teſtis revelare, quia ſimplex tranſumptum non authenticum non facit fidem, & Monitorium debet intelligi ſolum de ſcriptura authentica, & faciente fidem. Barboſa *cit. alleg. 96. n.* 51. *in fine*, cum Suarez, Filliuc. Bonac. Machado Homobon. ibi citatis. 60

Sciens aliquem detinere ſcripturam alienam ex quo ipſe ſolo præſente tamquam confidente communicavit dictam ſcripturam cum ſuo Advo- 61

Advocato, vel Procuratore, non tenetur vi Monitorii revelare, quia id faciendo incurreret infamiam, omnes enim, qui id ſcirent, recuſarent ejus amicitiam, & tamquam infidelem, & infamem refugerent; Monitorium autem non obligat ad revelationem ſcripturæ, quando ex tali revelatione ſequitur infamia, Diana *part. 9. tract. 8. reſolut. 48. in fine*. Tancred. *tom. 5. tract. 4. quæſt.* 18. Felix Poteſtas *loc. cit. n.* 121. & alii paſſim.

62 Cum quis, ne Creditores, aliqua ſua bona adjudicent, illa vendit in confidentia cuidam ſuo amico, hic amicus, ſi talis venditor monitus nolit ſatisfacere creditoribus, & nullum ipſi ſequatur notabile damnum, tenetur vi Monitorii revelare talia bona, quia eſt particeps peccati talis vendentis, quandiu enim non revelat, eſt cauſa, cur talis vendens non ſolvat, ſicuti cenſetur cauſa peccati, qui occultat bona ſibi a fure ad cuſtodiendum tradita. Bonacina *tom. 1. diſput. 6. de obligat. denuncian. punct. 5. §. 6. num. 7.* Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 184. ubi recte ſubjungit, quod qui occultat bona ne ob æs alienum, vel ob delictum patratum capiatur a Creditoribus, aut a Fiſco, tenetur ex vi Monitorii revelare, quia talia bona non poſſunt occultari, aut retineri in fraudem Creditorum, & Fiſci, quibus de Jure ſunt applicata. Idem dic de contractibus ficte initis in fraudem Creditorum, vel Fiſci.

63 Nemo tenetur denunciare vi Monitorii, quando tempore publicationis, & excommunicationis degebat extra Territorium Epiſcopi excommunicantis. *Communis* per textum *in cap. Ut animarum 1. De Conſtitutionibus in 6.* ibi: *Cum extra Territorium Jus dicenti non pareatur impune*, & *cap. Romana 5. de ſentent. excommunicat. in 6.* ibi: *Porro excommunicationum ſententiæ... ſubjectos ejuſdem juriſdictioni*

64 *Archiepiſcopi tantum ligant*. Qui autem ad dictum Territorium revertitur, ſeu ibi domicilium figit, nondum facta tertia Monitorii promulgatione, tenetur revelare, ſi Monitorii ſit certior effectus, quia talis revera eſt ſubditus illius Epiſcopi tempore, quo urget ejus præceptum. Pontas verb. *Monitorium caſ. 19. n. 2.* Felix Poteſt. *loc. cit. num.* 203. cum Bonacina *cit. diſp. 6. de obligat. denuncian.* & alii

65 paſſim. Item denunciare tenetur qui exit a tali Territorio jam facta prima Monitori promulgatione, licet exeat animo non revertendi, ſed perpetuo alibi habitandi, quia ſatis eſt eum ſubditum fuiſſe illius Epiſcopi cum prima monitio promulgata eſt, quandoquidem per Monitorii citationem ad revelandum Juriſdictio perpetuatur; *cap. Propoſuiſti 19. de foro competenti*, & Gloſſa *ibidem verb. Proventus*, ubi expreſſe dicit: *Sic ergo patet, quod per ſolam citationem perpetuatur Juriſdictio, tam Ordinarii, quam delegati*; & ad id citat *l. Si quis 7. ff. De judiciis*, & *l. Ubi cœptum eſt 30. ff. de Juriſdict. omn. Judic.* & quinque alias Pontificias Decretales. Pontas *loc. citat. num. 3.* Barboſa *cit. Allegat. 97. num.* 73. cum Henriq. Sayr. Lazar. Genuenſ. & aliis ibi citatis.

Item a fortiori tali Monitorio ligatur Reus 66
delicti v. g. furti, propter quod promulgatum eſt Monitorium, etiamſi promulgatum ſit poſt ejus diſceſſum a tali Territorio, quia remanet ſubditus ratione delicti, in cujus enim Territorio quis deliquit, ejus Juriſdictioni ſubjicitur, licet alias ei ſubjectus non ſit; *cap. Poſtulaſti 14. cap. Propoſuiſti 19. cap. Licet 20. de foro competent. c. De illis 1. de raptoribus; cap. Placuit 6. quæſt. 3.* & *Authent. Quæ in Provincia, Cod. Ubi de criminibus agi oportet*, ubi ſic expreſſe habetur; *Qua in Provincia quis deliquit, aut in qua pecuniarum aut criminum reus ſit illic etiam Juri ſubjaceat*. Unde Epiſcopus loci, ubi talis commiſit delictum furti, & hujuſmodi, poteſt eum in alieno Territorio citare, requirendo v. g. conſenſum Epiſcopi illius Territorii, ut permittat citationem per nuncium, aut litteras, vel ut ipſe per ſuos Miniſtros notificet delinquenti Monitorium ab Epiſcopo loci delicti latum, cui ſi non obtemperet, excommunicationem Monitorii incurrit, alias quilibet facinoroſus excommunicationes juſtiſſimas facile ſubterfugere poſſet, & Epiſcoporum poteſtatem contemnere, & ab eorum Juriſdictione quoad delictorum punitionem ſe eximere malitioſe in alias Diœceſes aufugiendo, quandoquidem ibi plecti non poſſet ob crimen ibi non commiſſum, quod nullimode eſt concedendum, cum fraus, & dolus nemini patrocinari debeant, textu expreſſo *c. Sedes 15. cap. Ex tenore 16. de Reſcriptis, cap. Ex litteris 2. de dolo, & contumacia*; *cap. Tuæ 12. de Clericis non reſidentibus*; & *l. In fundo, ff. de rei vindic. l. Cum hi, ff. de tranſact.* & *l. Si Legatarius, Cod. De Legatis*; cum ſimilibus. Sic Pontas verb. *Monitorium caſ. 19. n. 4.* Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 213. & *ſequent.* & alii paſſim.

Superiores Regulares poſſunt ſuos ſubditos 67
per Monitorium citare, & cenſuris ligare ubicumque; etiamſi extra eorum Territorium exiſtant,

ſtant, ſive deliquerint extra, ſive intra eorum Territorium, quia Monachus, ſeu Regularis, ubicumque ſit, ſemper eſt ſub Juriſdictione Abbatis, ſeu Superioris, quem vice Dei ſuper caput ſuum impoſuit, *ex cap. Statuimus 2. cauſ.* 19. *qu.* 3. *& cap. Si Religioſus* 27. *de elect. in* 6. cum ſimilibus. Sic Pelizzar. *tom.* 2. *tract.* 9. *tit.* 3. *n.* 65. Diana *part.* 6. *reſolut.* 34. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 16. *n.* 6. Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 214. *& ſequent.* & alii communiter (*).

68 Regulares ſcientes rem, de qua loquitur Monitorium Epiſcopi, non tenentur denunciare, & ſi non revelant, non ſunt excommunicati, quia ſunt exempti a Juriſdictione Ordinariorum, adeoque quoad hoc non tenentur eis parere, nec poſſunt ſuis Cenſuris ligari, *arg. cap. Ut animarum* 2. *de Conſtitutionib. in* 6. & *cap. Romana* 5. *de ſentent. excomm. in* 6. cum ſimilibus, Barboſa *citat. alleg.* 96. *num.* 80. Marcell. Vulpe *in praxi judiciali fori Eccleſiaſtici cap.* 2. *num.* 14. & Communis aliorum.

69 Obligati ad denunciandum, ſi non denuncient intra terminum in Monitorio præſcriptum qui ſolet eſſe quindecim dierum, peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem, niſi ignorent Monitorium, vel ſint legitime impediti, aut alia juſta cauſa excu-

70 ſentur. *Communis.* Qui autem intra terminum non revelarunt ob ignorantiam Monitorii, vel ob legitimum impedimentum, aut ob aliam juſtam cauſam, iſtis ceſſantibus, tenentur revelare, etiamſi elapſum jam ſit tempus ad revelandum præfixum, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denunciandi, ſed eam ſollicitandam. Barboſa *dict. allegat.* 96. *num.* 76. cum Navarro, Suarez, Eſcobar, Reginal., Lazar., Diana, Raynaud. Bonacina, & aliis ibi citatis.

71 Mortuo Superiore, etiam Papa, intra terminum Monitorii, ſeu Edicti, expirat Monitorium, ſeu Edictum; Sicut etiam expirat, ſi Superior Juriſdictionem amittat, quia mandata Superiorum expirant morte mandantis, ſive res ſit integra, ſive non, quando non dantur per modum Legis univerſalis, ſed ſimplicis præcepti, ut fit in Monitorio. Cabaſſut. *Juris Canon. Theor. & prax. lib.* 5. *cap.* 15. *num. fin.* Graffius *deciſ. aur. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 26. Leander *de Cenſuris tract.* 1. *diſp.* 4. *q.* 23. Tancred. *tom.* 5. *tract.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 5. Felix Poteſtas verb. *Monitorium caſ.* 16. & alii.

Si autem Cenſura jam fuerit contracta ante 72
Superioris mortem, non tollitur per ejus mortem, ut tenent ſupraciuati Doctores, ſed per abſolutionem, quæ in Monitoriis ſolet reſervari, & impendi, niſi ſatisfacta parte, nempe niſi obediat. Qua ſatisfactione peracta, ſeu obedientia præſtita etiam executor Monitorialium Papalium poteſt ab ea abſolvere, ut reſolutum fuiſſe aſſerunt Raynaud. & Marc. Ant. apud Barboſ. *cit. allegat.* 96. *num.* 42. Et etiam Confeſſarii privilegiati, uti Regulares, 73
qui ſatisfacta parte habent privilegia abſolvendi in foro conſcientiæ ab omnibus excommunicationibus reſervatis Pontifici, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & aliis ſex caſibus intra Italiam, & extra Urbem de mandato Clementis VIII. reſervatis, ut patet ex adductis ſub *verb. Abſolutio art.* 1. *a n.* 41. *& verb. Excommunicatio art.* 7. *n.* 2. Ab Excommunica- 74
tione vero lata, & ſibi ſpecialiter reſervata in Monitorio ab Epiſcopo non poſſunt Regulares abſolvere ſine ſpeciali ejuſdem facultate, ut patet ex adductis ſub *d. verb. Abſolutio art.* 1. *num.* 41. ſed poteſt abſolvere ſolus ipſe Epiſcopus, vel ejus Delegatus, vel ejus Succeſſor, pro quo venit etiam Capitulum Sede vacante, & in caſu appellationis poteſt ab ipſa abſolvere Metropolitanus, & Legatus Sedis Apoſtolicæ, & Summus Pontifex ſemper, ut patet ex adductis ſub *d. verb. Excommunicatio art.* 7. *a num.* 3. *ad* 7.

Additiones ex aliena manu.

De Prælatis vere, & proprie nullius Diœ- 75
ceſis, quæſtio eſt inter Doctores, an concedere valeant Monitoria, de quibus hoc in articulo agitur. Affirmant nonnulli, ea moti ra- 76
tione, quod *Concilium Tridentinum ſeſſion.* 25. *cap.* 3. *de Reformat.* tametſi jus concedendi hæc Monitoria videatur concedere Epiſcopis, nomine tamen Epiſcoporum veniunt & Prælati vere & proprie nullius; Vide Raynaud. *de Monitor. part.* 1. *quæſit.* 8. tum ab eo citatos. At prævaluit opinio negativa, quam ultra al- 77
legatos *ab Auctore hic n.* 8. innixi pluribus Reſolutionibus Sacræ Congregationis ejuſdem Con-

(*) *Nota Rom. Theol.* Quæ in hoc artic. a *num.* 27. *ad* 68. Auctor adducit, ex laxioribus Caſuiſtis potiſſimum hauſit. Quare legendi ſunt Pontas in *Dictionar. Caſ. Conſcient.* & Raynaudus *de Monitor.*

Concilii interpretis ſequuntur Gallemart. *ad Concil. loco cit.* Fagnan. *in cap. Accedentibus num. 25. de exceſſ. Prælator.* Cardinal. Petra *ad Conſtit.* 4. *Calliſti III. ſect. 7. n. 64. & ſeq.* Clement. *Concord. Paſtoral. par. 2. cap. 23. n. 2. & ſequ.* Utitur enim Concilium non modo dictione taxativa, ſed & univerſali negativa: *a Nemine, præterquam ab Epiſcopo*, quæ dictio negat omnia poſſibilia, & magis negat, quam affirmativa affirmet. Cui ad majorem expreſſionem ſubſequitur, vigoremque addit dictio *prorſus*, quæ eſt præciſa, abſolutamque excludendi voluntatem in proferente demonſtrat. Quocirca etiamſi Prælati vere & proprie nullius venire ſoleant nomine Epiſcoporum; Fallit id, ubi contraria, ut hic, eſt voluntas loquentis.

78 Quod ait Auctor num. 12. eſſe Monitoria illis tantum concedenda, quorum intereſt, id non eſt ita intelligendum, ut intereſſe petentium ipſa Monitoria ſit plane exploratum. Recte enim Raynaudus *de Monitor. part. 1. c. 1. quæſit. 12. In dubio quoque* (ait) *poteſt ei concedi Monitorium, ſi alioqui periclitaretur res, pro qua Monitorium petitur, itaut niſi tunc obtineretur Monitorium, eſſet poſtea futurum, ut comperto, & declarato juridice petentis jure, dilapidata & averſa fuiſſet.*

79 Nec eſt indiſtincte verum, quod aſſerit Auctor num. 21. concedi haud debere Monitoria, quando perſonæ ſunt certæ, propterea quod ſuppetunt tunc remedia ordinaria. Diſtinguenda enim eſt materia ſpiritualis a materia temporali, & in materia hac temporali diſtingui debent perſonæ Eccleſiaſticæ a Laicis.

80 In materia ſpirituali ſi Epiſcopus opportunum id eſſe cenſuerit, poterit urgere per Monitorium perſonam certam ad præſtandum quod debet, maxime ubi alia media non ſint ad manum, vel difficiliora appareant. Hæc enim materia quum per ſe & directe pertineat ad Judicem Eccleſiaſticum, non prohibetur ipſe uti medio efficaci, cujuſmodi eſt Monitorium, ut adigat ad præſtandum circa eam quod ratio poſtulat; Raynaud. *de Monitor. part. 1. cap. 1. quæſit. 8.*

81 In materia temporali idem juris obtinet, ſi Perſona ſit Eccleſiaſtica. Subeſt enim hæc Perſona foro Eccleſiaſtico. Nil propterea vetare poteſt quominus adigatur ea ad præſtandum quod debet, adhibito valde efficaci medio, ſcilicet intenta per Monitorium excommunicatione; Idem Auctor *ubi ſupra*. Confer etiam Suarez *tom. 5. 3. part. d. 20. ſect. 1. num. 13.* & Avil. *2. p. cap. 5. diſp. 2. dub. 1. concluſ. 2.*

At res aliter in materia hac temporali ſe 82
habet, ſi Perſona ſit Laica. Hoc enim in caſu ſibi vindicat, quod indiſtincte, & male dicitur, non poſſe concedi Monitorium ubi Perſona eſt certa. Ratio autem eſt, quod Perſona Laica habet Judicem proprium, adeoque coram eo conveniri poteſt, & debet via ordinaria, ubi eſt certa. At quum perſona quæ 83
læſit occulta eſt & incerta, tunc Judex Sæcularis cogitur feriari, propterea quod vim non habet aliter urgendi conſcientiam, quam per præceptum, caretque vi coactiva interius. Quapropter recurri debet ad Judicem Eccleſiaſticum, qui per cenſuram generalem etiam Perſonas incertas poteſt ad officium compellere; Raynaud. *ubi ſupra.*

Vide & alia de Monitoriis *apud mox laudatum Auctorem.* 84

MONOPOLIUM.

MOnopolium eſt ſic dictum a verb. Græ- 1
co *Monos*, quod eſt Unum, & *Poleo*, quod ſignificat vendere, ut obſervant Sylveſter *in Summa verb. Monopolium*. Brugiot. *Inſtitut. crimin. lib. 2. tit. 16. num. 3.* Urſaya *Inſtitut. crimin. lib. 2. tit. 4. num. 7.* & alii.
Unde Monopolium *eſt, quo unus, vel plures* 2
Mercatores inter ſe propria auctoritate conveniunt, ut coemendo merces certi generis eas carius divendant efficiendo in præjudicium Reipublicæ, ut vix alibi inveniri poſſint. Sic in re Communis.

Monopolium committitur multipliciter, & 3
14. modos recenſet Azeved. *Recopil. lib. 8. tit. 14. leg. 4. per tot.* Armendar. autem *ad leges Navarr. lib. 3. tit. 20. de Confratr. n. 2.* ſecutus ab Urſaya *Inſtitut. crim. lib. 2. tit. 4. num. 9.* duodecim modos numerat, nempe quando illicitæ pactiones concurrunt, aut paciſcuntur, ut ſpecies diverſorum corporum negotiationis, non minoris, quam inter ſe ſtatuerint, alicui vendantur. Quando homines congregati inter ſe conſpirant, & impediunt, ne aliquis deponat in tali cauſa, quæ forte concernit Dominum talis loci, Civem, aut alium. Si quis conetur impedire, ne quis exerceat negotiationem vini, aut alterius rei præter eum etiam in vim reſcripti Principis. Si aliqui conveniunt, ne deferant frumentum in Merca-

tum.

tum proximum, ut Dominus illius Loci vendat ſuum, vel ut homines illius Loci prius ſuum vendant. Si aliqui conveniunt, quod alicui habenti poſſeſſionem Ruri nullum præſtetur auxilium, ne quis laboret in poſſeſſionibus illius. Si Artifices inter ſe paciſcantur, ne ullus ipſorum in illa arte inſtruat alios, niſi filios, aut nepotes illorum. Si ipſi paciſcuntur, ne recipiant aliquem addiſcentem niſi immenſum det pretium ſingulis annis, & quod non oſtendent ei, niſi remaneat per tres annos, id, quod poſſent docere eum in uno anno. Si Cives conveniant, ut officinæ, & Stationes tali pretio, & non minori locentur, vel ſi locatores equorum conveniant, quod non locabunt equos, niſi tali pretio, vel ſi Domini Domorum conveniant, ut augeatur in immenſum penſio Domorum. Si Mercatores agant, ne alius deferat frumentum, vel vinum, ſeu alia venalia, donec ipſi vendiderint, vel quod naves aliorum impediantur, vel retineantur. Qui dat arrhas in emptionem omnium aromatum Civitatis, ut poſtea ipſe carius vendat. Item ſi quis emat totum frumentum, ut alii ab eo emant. Si Mercatores nemorum, vel alii conveniant, ne emant jugerum, vel arpentum lignorum, vel alias merces, niſi in tali pretio. Si Artifices conveniant, ne quis, quod alteri commiſſum ſit opus, impleat, aut ne injunctam alteri ſollicitudinem alter incipiat. Zaul. *tom.* 3. *lib.* 3. *rubr.* 30. *num.* 32.

4 Monopolium committunt, qui ſtatuunt, ne quis accedere poſſit ad aliud Molendinum, vel ad coquendum panem ad aliud furnum, quam ad illum talis Domini. Decian. *lib.* 7. *cap.* 21. *num.* 21. Conciol. *reſolut. crim. verb. Monopolium reſolut.* 1. *num.* 2. Cohell. *ad Bull. bon. Regim. c.* 31. *ſub n.* 228. Urſaya *loc. cit. num.* 28. & alii.

5 Item ex eadem ratione Monopolium committunt Laniones, qui certam tantum quantitatem carnis ad Lanienam deferunt, ut illam carius vendant. Jodoc. *in prax. crimin. c.* 132. Urſaya *loc. cit. n.* 29. & alii.

6 Item Monopolium committunt Aromatarii ſtatuentes, quod nullus ex eis poſſit dare Ceram heredibus Defuncti pro illius exequiis, niſi prius ſolverint eiſdem Aromatariis totum id, quod defunctus debebat. Farin. *in Pragm. crimin. verb. Monopolium reſolut.* 1. *n.* 4. Urſaya *loc. cit. n.* 30. & alii.

7 Pecuniam undique congeſtam ita ad ſe redigentes, ut quaſi Monopolium pecuniæ facere videantur, Monopolii pœnis ſunt puniendi. S. Pius V. *Conſtit.* 118. *In eam §.* 3. *Quicumque*. Nicol. *in Floſc. verb. Pecunia num.* 2.

Mercatores conventione conſpirantes, ut non niſi pretio ſummo, ſeu rigoroſo vendant, & non niſi pretio infimo emant, Monopolium committunt, & peccant contra Juſtitiam cum obligatione reſtituendi, quia Reſpublica videtur habere Jus, ne fiant hujuſmodi Monopolia in damnum ipſius; Quamvis enim tale pretium ſummum reſpectu venditionis, & pretium infimum reſpectu emptionis per ſe ſiſtat intra limites juſti pretii, ratione tamen dictæ iniquæ conventionis evadit injuſtum, quia, ipſa excluſa, plures Mercatores venderent, & reſpective emerent pretio medio, & alii interdum venderent pretio infimo, & emerent pretio ſummo; quod cederet in maximum Reipublicæ beneficium. Unde cum talis iniqua Mercatorum conventio privet Rempublicam hoc maximo beneficio, ad quod habet Jus, videtur eſſe omnino contra Juſtitiam, & obligare ad reſtitutionem. Sic tenent Rebellus, Sotus, Navarrus, Palatius, Ledeſma, uterque Medina, Valentia, Armilla, Silveſter, Conradus, & alii apud Salas, *dub.* 37. *num.* 3. & apud Card. de Lugo *tom.* 2. *diſt.* 26. *ſect.* 13. *n.* 172. ubi cum Diana ſubjungit, quod id maxime locum habet, quando aliquid ſub haſta venditur contra Molinam, Leſſium, Aragon. Bann. Vegam, Angles, & alios dicentes tales Mercatores non peccare contra Juſtitiam, nec obligari ad reſtituendum. 8

Noſtra autem aſſertio innititur Juris Regulæ a Gregorio IX. laudatæ *in cap. Si culpa* 9. *de injuriis*, *&* *dato*: ibi: *Qui occaſionem damni dat, damnum dediſſe videtur*; & ex *l. Jubemus, unica Cod. de Monopoliis*, ubi graviſſime prohibetur ſub pœna privationis omnium bonorum, & exilii perpetui, ne aliquis, aut aliqui obtineant, ut per ipſos ſolos merces aliquæ vendantur, & ſub pœna 40. librarum auri prohibetur, ne Mercatores inter ſe conveniant de non vendenda merce infra certum pretium, vel de non emenda ultra tale pretium. Et ne Artifices aliique operarii conveniant, ne unus proſequatur opus ab alio cœptum, & hujuſmodi; Vide *in cit. cod.* dictam legem, ubi plura ſimilia Monopolia prohibentur ſub pœna privationis omnium bonorum, & exilii perpetui, ibi: *Si quis autem Monopolium auſus fuerit exercere, bonis propriis expoliatus, perpetuitate damnetur exilii*. Vide *verb. Emptio art.* 1. *n.* 44. *&* 45. 9

Poſſunt autem Principes, ſeu Magiſtratus 10

ex

ex juſta cauſa licite concedere uni, vel pluribus, ut ipſi ſoli certas merces vendant, ut ſic illi curam, & ſollicitudinem habeant providendi de abundanti mercium copia populo neceſſaria, vel de aliqua mercium ſpecie populo valde utili, quia ſine tali privilegio non reperiretur, qui vellet talem mercium abundantiam, vel ſpeciem ad Reipublicæ beneficium, & commodum providere, ne ſe exponeret periculo amittendi magnos ſumptus ſine lucro. Sic etiam licite conceduntur Typographis, & Bibliopolis privilegia, ut ipſi ſoli vendant tales libros. Sicuti & inventoribus alicujus machinæ, ſeu artificii Reipublicæ utilis juſtiſſime in præmium ſuæ inventionis talia privilegia conceduntur, cum ſic ad Reipublicæ beneficium foveatur, & promoveatur alacritas, & induſtria Inventorum, Auctorum, Typographorum, quorum alacritas, & induſtria potius in maximum Reipublicæ detrimentum remoraretur, ſi alii, qui non laboraverunt, poſſent eorum metere meſſes, & in labores eorum introire æque libere ac ipſi vendendo eorum operas.

11 Immo Principes talia, & ſimilia privilegia, v. g. quod pauci ſoli privative quoad alios poſſint vendere quædam ſpecialia victualia, aromata, tabaccum, & hujuſmodi, quæ vendere ſolent ad ſubveniendum neceſſitatibus urgentibus in bonum commune. Ad cujus tamen juſtitiam, & ad evitandum Monopolium debent concurrere conditiones, quas diximus requiri ſub verb. *Gabella*, ad impoſitionem Tributi, ſeu Gabellæ, & conſiderandum eſt, an bonum commune, ad quod talia privilegia venduntur, & utilitas communis, quæ ex tali venditione reſultat, præponderet damno, & gravamini, quod ſubditis ex tali venditione accreſcit. Alias ſicut Tributum, ſeu Gabella, ſic talis venditio injuſta eſſet cum obligatione reſtituendi tam ex parte vendentis, quam ex parte ementis talia privilegia. Sic expreſſe Card. de Lugo *tom.* 2. *diſp.* 26. *ſect.* 2. *n.* 171. Molina, Leſſius, Salas, & alii paſſim. Vide verb. *Gabella*.

12 Monopolia ſuper ſegetibus, leguminibus, olivis, & hujuſmodi, rigoroſis ſub pœnis prohibentur; Benedict. XIV. tom. 2. Conſt. 53.
13 incip. *Quo die*. Monopolii nomine non intelligitur licita & honeſta mercatura, qua merces in uno loco emptæ, ad alium locum vendendæ deferuntur; Idem *ibid.*

Additiones ex aliena manu.

Varii varie definiunt Monopolium. At opus 14
haud eſt de accurata hujus vitii definitione allaborare, quum ex modis, quibus Monopolium committitur, facile quod ſit cognoſci poſſit.

Proſtat hanc in rem ſaluberrima Imperato- 15
ris Zenonis conſtitutio, quæ habetur in *leg. unic. Cod. de Monopol.* Ex ea facili negotio quot Monopoliorum ſpecies, & quæ tam Monopolis, quam illis, qui ſe pactis labem Monopolicam ſapientibus conſtringunt, pœna infligenda ſit, colligere licet.

Sunt autem Monopolii ſpecies palmariæ tres. 16
I. quod quis Monopolium committat, quando certum Mercaturæ genus, e. g. veſtium, librorum &c. ſibi arrogat, ut vendere ſolus poſſit. II. incurrunt crimen hoc ii, qui illicitis habitis conventionibus jurant, vel paci- 17
ſcuntur, ut ſpecies diverſorum corporum negotiationis non minoris, quam inter ſe ſtatuerint, vendantur. III. Ædificiorum artifices, 18
vel ergolabi, aliorumque diverſorum operum Profeſſores, & Balneatores crimen hoc incurrunt, quando pacta inter ſe componunt, ne quis Artifex, quod alteri commiſſum eſt opus, impleat, perficiat, aut injunctam alteri ſollicitudinem alter intercipiat; Vide *dict. leg. unic.* tum quæ in ejus Comment. habet Brunnem.

Nota vero, prohibita eſſe Monopolia, ſi per 19
ea certorum Mercatorum promoveatur commodum, bonum vero publicum damno afficiatur. Cæterum res aliter ſe habet, ſi tendant Monopolia in utilitatem Reipublicæ, ejuſque commodum inde augeatur; Tunc enim privatis non minus conſenſu Principis, quam Principibus ipſis honeſta Monopolia exercere fas eſt hoc fine, ut ſufficiens copia rei adſit, qua carere nequimus, & ut ea Mercatorum ſordibus ſubtracta æquo ſemper comparetur pretio; Confer Stryk. *Juridic. diſſert. vol.* 3. *diſp.* 19. *cap.* 2. *num.* 116. *& plurib. ſequent.*

MONTES PIETATIS.

Montes Pietatis ſunt æraria, aut granaria 1
publica piorum hominum liberalitate ad hunc finem erecta, ut ad ipſa tamquam ad Montem confidenter refugere poſſint indigentes, & ea in promptu ſint ad mutandum ſub pigno-

gnoris cautione ipſis indigentibus, & occurrendum uſuris, quas pro ſua indigentia Uſurariis præſertim Judæis ſolvere cogebantur. *Communis*.

2 Ex quo enim plurimi uſurarii, & præſertim Judæi obſervantes temporum, & perſonarum calamitates ex aliorum inopia meſſem facerent, ſuas per immoderatas in mutuis uſuras brevi fere totam ſortem abſorbendo, & pauperes Chriſtianos fere ad extremum depauperando, pietate, & miſericordia motus B. Barnabas Interamnenſis mei Seraphici Ordinis Min. de Obſervantia primus omnium Peruſii Montem Pietatis excogitavit, promovit, atque erexit, ut ſic pauperes Chriſtifideles a dictis immoderatis uſurariis oppreſſionibus redimeret. Cum enim Peruſii ſub Pio II. Summo Pontifice conciones ad populum haberet hoc prius inexcogitatum remedium adinvenit, ut ex cumulo pecuniæ pie collecto exinde *Monte pietatis* nuncupato mutuum præſtaretur egenis, accepto pignore, & denariolo, vel ſumma aliqua per ſingulos menſes detentæ pecuniæ convertendis in ſtipendium Miniſtrorum, aliaſque ad id neceſſarias expenſas. Adinventionis conſilium iniit cum Patre Fortunato de Cepolis Peruſino ejuſdemmet Ordinis Minorum de Obſervantia Viro utriuſque juris peritiſſimo, qui rem hanc inſolitam mature perpendens, inſuperque Academiæ Magiſtros conſulens, omnibus iſtis, nemine dempto excogitatum approbantibus, ſtatuit id opus plurimum eſſe laudabile, ac pium, ab omni cenſuræ labe alienum, adeoque ſummopere promovendum. Inde dictus Beatus Barnabas cœpit ea in Urbe declamare contra inſatiabilem Hebræorum cupiditatem fere totum ſuis in uſuris pauperum Chriſtianorum ſanguinem exſugentem, ac ſuis ferventiſſimis, qua privatis, qua publicis exortationibus pios viros, & divites Cives animare, ut collectis eleemoſynis cumulum, ſeu montem erigerent perpetuo conſervandum, ex quo miſeriis pauperum ſublevandis pecuniæ erogarentur in eumdem montem iterum congerendæ. Nec nimium ei inſudandum fuit, ut Peruſinorum animos de ſe pietatis operibus ſatis addictos ad id inclinaret. Ad primam enim concionem ita liberali, ac prompta manu ſuas pecunias ac facultates Cives congeſſerunt, ut ad ditiſſimum ac copioſiſſimum montem, eumque omnium primum illic erigendum abunde ſufficerent. Wading. *tom.* 14. *alias* 9. *ad ann.* 1474. *num.* 11.

3 Vix autem excellentiſſimum hoc miſericordiæ genus, & Sacrum pauperum levamen innotuit, ſtatim plures habuit acerrimos Contradictores, hujuſmodi montem Pietatis tamquam uſurarium damnantes, eo quod ultra ſortem quid exigeretur. Quapropter re ad publicam concertationem coram toto Magiſtratu Civitatis Magiſtris, & Scholaſticis Univerſitatis, Clero, & Religioſis Ordinibus deducta, ac acerrime diſcuſſa, & tandem merito pro Minoribus (quorum præcipui defenſores erant dicti Beatus Barnabas, & Fortunatus) lata ſententia confeſtim Cives, præmiſſa ſolemni ſupplicatione uno, alacrique animo piiſſimum adinventum, & egregie propugnatum, ac defenſum a Minoribus de Obſervantia Opus plene ſtabilierunt. Wading. *loc. cit. num.* 12.

Eximium hoc Peruſinorum Pietatis opus plurimæ præſertim Italiæ Urbes ſecutæ, ubique id ſuadentibus Minoritis, & ſignanter S. Jacobo de Marchia, B. Marco a Bononia, B. Angelo a Clavaſio, B. Bernardino a Feltria, Michaele a Carcano, Antonio Vercellenſi alios *Pietatis Montes* erexere. Wading. *loc. cit. n.* 13. 4

Sed ubique non pauci contradictores obſtitere qua verbis, qua ſcriptis, & in ſpecie Cajet. *tom.* 2. *Opuſc.* 6. Sotus *lib.* 6. *de Juſtitia q.* 1. *art.* 6. & Silveſter verb. *Uſura* 5. *qu.* 4. & eouſque proceſſit contentio, ut ſermonibus publicis, & conſcriptis variis libris, fuerit reſpondendum, & ſine labe uſuræ tales *Pietatis Montes* fuerint propugnandi, uti pro talibus juxta Minorum de Obſervantia piam ſententiam recognoverunt plures Summi Pontifices, ſcilicet Pius II. Paulus II. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. & præcipue Leo X. qui in Concilio Lateranenſi ſeſſ. X. Sacro approbante univerſali Concilio relatis variis ſententiis, & re mature examinata dictos *Montes Pietatis* uti a dictis Sanctis, & in magna ob Sanctitatis opinionem exiſtimatione habitis Viris adinventos, & promotos, & a ſupradictis Summis Pontificibus approbatos, licitos, & pios, atque meritorios etiam cum Indulgentiarum acquiſitione eſſe definivit, edita ad id expreſſe Conſtit. incip. *Inter multiplices*, in qua §. 4. ſic habet; *Nos .....ſacro approbante Concilio declaramus, & definimus, Montes pietatis antedictos per Reſpublicas inſtitutos, & auctoritate Sedis Apoſtolicæ hactenus probatos, in quibus pro eorum impenſis, & indemnitate aliquid moderatum ad ſolas miniſtrorum impenſas, & aliarum rerum ad illorum conſervationem (ut præfertur) pertinentium pro eorum indemnitate dumtaxat ultra ſortem abſque lucro eorumdem montium recipitur, neque ſpeciem mali præferre, nec peccandi incentivum præſtare, neque ullo* 5

pa-

pacto improbari; Quinimmo meritorium eſſe, ac laudari, & probari debere talem mutuum minime uſurarium putari, licereque illorum pietatem & miſericordiam populis prædicare, etiam cum Indulgentiis a Sancta Sede Apoſtolica eam ob cauſam conceſſis. Mading. *loc. cit. n.* 13.

6 Quinimmo Leo X. in eadem Conſtitutione §. 5. ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ prohibet, ne quis de cetero contra dictos montes prædicet, aut verbis, vel ſcriptis audeat diſputare, ibi: *Omnes autem Religioſas, & Eccleſiaſticas perſonas, qui contra præſentis declarationis, & ſanctionis formam de cetero prædicare, ſeu diſputare verbo, vel ſcriptis auſi fuerint, Excommunicationis latæ ſententiæ pœnam, privilegio quocumque non obſtante, incurrere volumus*.

7 Hinc tales *Montes Pietatis* a Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *de reform.* inter alia opera pia connumerantur.

8 In dictis *Montibus Pietatis* tres potiſſimum nunc leges exiſtunt. Prima, ut mutuum uſque ad certam quantitatem detur non divitibus, ſed pauperibus. Secunda eſt, ut Mutuatarii dent pignus a Miniſtris Montium cuſtodiendum, & exinde vendendum, ſi præfixo tempore mutuum non reſtituatur, ut ex pretio montes recuperent ſuam ſortem, & mutuatarii reſiduum, ſi quod ſit, tamquam ſuum recipiant. Tertia, quia pro cuſtodia, & conſecratione pignorum, pro conductione domus, pro alimentis, & ſtipendiis Miniſtrorum, & aliis ejuſmodi, expenſæ continuæ fiunt, quæ ſi ex ipſis montium pecuniis deducerentur, ſumma capitalis in Reipublicæ pauperum detrimentum brevi deficeret, exigitur a ſingulis Mutuatariis ſine ipſorum montium lucro aliquid exiguum ultra ſortem v. g. duo, vel tres in anno pro centum.

9 Unde a ſummis Pontificibus non permittuntur Montes Pietatis ut plurimum erigi niſi ad præſcriptum Concilii Lateranenſis, & præſertim ut recipi non poſſit, niſi quid moderatum pro expenſis Miniſtrorum, & ipſorum montium non excedens ſummam trium pro centenario, ut declaravit *Sacra Cong. Conc. in Avenionen. 26. Maii* 1612. *in Tudertina* 17. *Auguſti* 1626. *in Theatina* 5. *Julii* 1627. *in Lucerien.* 27. *Maii* 1645. *Et in Mutinenſi de Finali* 22. *Aug.* 1637. cenſuit lucrum pignorum non poſſe permitti ultra tria pro centenario, & cum clauſula, ſi dicta ſumma ſit neceſſaria pro Miniſtrorum ſalario, & aliis expenſis montis ſubeundis, vel bina, ut *in Cremonen.* 31. *Maii* 1580. *& in Vercell.* 8. *Octob.* 1628. vel ſingula tantum ſi ſufficiant, ut *in Meſſanen.* 11. *April.* 1785. & in aliis ſæpe, rejecta opinione contraria. Quinimmo *die* 28. *Aug.* 1582. declaravit nullo modo permitti debere, ut detur pecunia Monti ad finem conſequendi ex ea aliquos fructus licet minimos. Et ſi quæ ſub hac conditione mutuata inveniatur, omnino reſtituatur. Et Sacra Congreg. ſuper Epiſcopis, & Regularibus declaravit, quod ſi mons poteſt manuteneri ſolvendo etiam mercedem Operariis, & aliis Miniſtris ex ſuis propriis reditibus, nihil exigere poteſt pro mutuis, alias ſolummodo tantum id, quantum eſt neceſſarium pro ſupradicta manutentione, & expenſis neceſſariis loci, & miniſtrorum juxta Conſtitutionem Leonis X. in Conc. Lat. *Ita in Cortonen.* 28. *April.* 1599. *& in Faventina* 6. *Septemb.* 1604. dummodo non excedant trina pro quolibet centenario, ut *in Viglevanen.* 19. *Jan.* 1607. *& in Dertbonen.* 11. *Auguſt.* 1625. vel ad ſummum quaterna, *ut in ead. Cortonen.* 28. *April.* 1599. ſic ad litteram Pignatell. *tom.* 4. *conſul.* 135. *n.* 4. Qui *ibid.* 10
n. 5. ad primam controverſiam: *An impertienda ſit licentia erigendi montem, qui volentibus apud ipſum deponere proprias pecunias ſolvat lucrum ad rationem quinque pro centenario, idque lucrum pro ſui indemnitate exigat a ſuis mutuatariis?* Sic præciſe ſubjungit: At nihilominus ob cauſam neceſſariæ ſublevationis pauperum conſueverunt ex Indulto Pontifices aliquando dictam ſummam concedere, & in ſpecie fuit conceſſum Monti Pietatis Bononiæ, Mutinæ, Veronæ, & Ferrariæ, ut in Indulto, quod legitur apud Paſqualig. *deciſ. moral.* 183. *n.* 6. Idque ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, ſeu indemnitatis ipſorum deponentium, ut latius poſt alios firmat Paſqualig. *n.* 11. *& ſeq.* ubi etiam *n.* 18. reſpondet *ad cap. Super eo, de uſur.* quod confirmat *deciſ.* 184. *per tot. & deciſ. ſeq. n.* 6. *&* 7. Unde nonniſi cum temeritate aſſeri poteſt, Summos Pontifices, eorumque, ac Curiæ Romanæ Officiales, qui diligentiſſimi eſſe ſolent, ac prudentiſſimi, erraſſe, ut ponderat Salon. *quæſt.* 78. *ſub n.* 3. *art.* 3. & latiſſime comprobat Fragoſ. *de Regim. Reipubl. Eccleſ. part.* 1. *lib.* 7. *tota diſp.* 20. Hæc ille.

Ad ſecundam tamen controverſiam: *An idem Mons Pietatis exponens poſtea Mutuatariis dictas pecunias poſſit exigere ab iis ſeptem pro centenario?* Idem Pignatell. *loc. cit. num.* 13. merito reſpondet, poſito, quod Mons erigatur ſub conditione, quod deponentibus ſolvat quinque 11

pro centenario, ſequi quod totidem exigere poſſit a ſuis Mutuatariis cum reliquis duobus, quæ ſunt omnino neceſſaria pro omnibus expenſis faciendis pro Montis conſervatione; juxta cit. Conſtitutionem Leonis X. incipient. *Inter multiplices*. Et ſic tenent Abbas *in cap. In Civitate, circa finem, de uſuris*, Alexander *in l. Item quia* §. 1. *n.* 2. *ff. de pactis*, Roſignol. *de Mutuo & uſuris contract.* 3. *diſquiſit.* 5. §. 1. *n.* 2. Azorius *part.* 3. *lib.* 5. *cap.* 9. *q.* 2. citans alios; Reginald. *lib.* 25. *cap.* 11. *n.* 209. Philiarch. *lib.* 5. *de Offic. Sacerd. c.* 21. §. *Quo ad primum*, Scacc. *de commerc.* §. 1. *q.* 1. *n.* 151. & 162. *cum ſeq.* Molina *t.* 1. *de Inſtit. diſp.* 325. Bonacina *t.* 2. *diſp.* 3. *de contract. q.* 3. *punct.* 12. *n.* 3. Leſſius *de juſtit. dub.* 23. *n.* 194. Filliuc. *tract.* 34. *t.* 2. *c.* 9. *n.* 183. & Paſqualig. *deciſ. mor.* 186. *a n.* 4. *deciſ.* 187. *n.* 2. & 3. *deciſ.* 188. *cum binis ſeq.* & *deciſ.* 204. *num.* 2. ita ut ea *deciſ.* 186. *num.* 5. adeo hanc ſententiam veram exiſtimet, ut oppoſitam cenſeat non poſſe probabiliter ſuſtineri.

12 Montis Pietatis Miniſtri in neceſſitate præferendi ſunt aliis indigentibus. Roſignol. *de Mutuo & uſuris contract.* 3. *diſquiſit.* 5. *num.* 3. & alii.

13 Montis Pietatis Miniſtri pauperes diſponentes de bonis montium in proprios uſus, tenentur ſervare omnes conditiones, quas ſervant alii pauperes. Roſignol *loc. cit. num.* 6. & alii paſſim.

14 Montis Pietatis miniſtri diſponentes de bonis montis in præjudicium pauperum, tenentur ad compenſandum eis, ſi conſtet quinam fuerint. Secus ad exonerationem debiti erga ipſum montem. Roſignol. *loc. cit. n.* 5. Vide

15 ipſum ibi, ubi *ſub n.* 2. concludit, & probat, quod Montis Pietatis Miniſtri poſſunt impendere partem non neceſſariam ſubventioni pauperum in proprios uſus: immo etiam partem aliquam neceſſariam, ſi ipſi vere ſint pauperes.

16 Et ſub n. 3. concludit, & probat, quod Montis Pietatis Miniſtri poſſunt pecuniam Montis, non ſolum in proprias neceſſitates, ſed etiam in propria negotia impendere, quando non eſt neceſſaria ad uſus pauperum; Dummodo tamen nullum ſubſit periculum amiſſionis, & eveniente caſu, quo Mons ipſe pecunia indigeat, ſit prompta, ac parata, alias ſupervenientibus pauperibus, tunc certe illi providere tenerentur alia pecunia, vel non providendo, tenerentur ad compenſationem damnorum ipſis pauperibus provenientium, & ratio concluſionis eſt, quia ex hoc nulla oritur læſio in Montem nec gravamen in pauperes. Non primum, quia nihil obeſſet Monti, ſive pecunia ibi ſervetur mortua, ſive implicetur. Non ſecundum, quia jam ſufficienter omnibus pauperibus proviſum ſupponitur. Non de facili tamen eſt id conſulendum, & ad praxim reducendum, cum non pauca ſubſint pericula in detrimentum Montium, & gravamen pauperum.

* In Montibus Pietatis de novo erigendis nihil ultra ſortem exigi poteſt ab iis, qui mutuum ab eo accipiunt, etiam titulo expenſarum, *niſi Apoſtolicæ Sedis diſpenſatione*, et ex Decreto *S. Congreg. Concilii* in Cauſa Neapolitana *die* 7. *Februarii* 1737. Sicut neque abſque beneplacito ejuſdem Sedis plus exigi poteſt, quam antea fuerit conſuetum, etiamſi hoc augmentum neceſſarium cenſeatur pro ſuſtentatione miniſtrorum, ut ex alio decreto Sacr. ejuſd. Congreg. Si vero plus exigatur, quam opus ſit ad expenſas neceſſarias, tenetur Epiſcopus moderari iſtas uſuras; tutius eſt autem, quod conſulat de hac re Sacram Congregationem. *De Synodo Diœc. lib.* 7. *cap.* 48. §. 2. & 3. 17

Additiones ex aliena manu.

Montes, quos vocant *pietatis*, conſtituuntur in Urbibus, ut hac ratione publicis neceſſitatibus, vel pauperibus conſulatur. Juſtitia autem horum montium pendet ex legibus, quibus conſtituti ſunt, vel exercentur. Agendum idcirco de ſpeciebus eorum ſaltem uſitatioribus, & quid de illis ſentiendum ſit, paucis exponendum. 18

Prima ſpecies eſt, quum acervus ille publicæ pecuniæ gratis indigentibus diſtribuitur, ita ut debitores nihil reſtituere ultra ſortem teneantur. De ejus autem juſtitia non eſt quod verba faciamus, nam ea per ſe patet. 19

Altera ſpecies eſt, quum pecunia ea lege diſtribuitur indigentibus, ut præſtent ultra ſortem modicum quid pro modo, & ratione pecuniæ acceptæ, & temporis, ad ſolvenda ſtipendia eorum qui Montem regunt, & ad explicanda ea omnia quæ neceſſaria ſunt ad Montis conſervationem. De juſtitia autem hujus 20
ſpeciei, quamvis olim in utramque partem maxima animorum contentione fuerit diſputatum, probata tamen ea fuit a Paulo II. & aliis Pontificibus, tum demum a Leone X. in Concilio Lateranenſi ſeſſ. 10. ut refert Auctor *num.* 5. & *ſequent.* 21

Cavendum tamen in hac ſpecie, ne plus exigatur, quam ſit neceſſarium ad montis conſervationem. Illud enim quod ſuperexigitur, 22

li-

licet videatur rebus montis accreſcere, illicitum eſt, & reſtitutioni obnoxium, quia Concilium Lateranenſe eatenus permittit ultra ſortem aliquid præſtari, quatenus res montis ſalva maneat, ut indicant verba illa: *abſque Montium hujuſmodi lucro*, & ut refert *Cajetanus;* ita Paulus II. Legato ſuo Peruſino reſcripſit.

23 Idque procedit etiamſi hoc quod ſuperexigitur erogandum ſit in uſus pios; Confer Clericat. *deciſ. Miſcellan.* 42. *num.* 5.

24 Curandum & illud eſt, ne majores expenſæ fiant, vel plures Miniſtri adhibeantur, quam opus ſit ad rem montis adminiſtrandam, ne pauperes vexentur gravioribus exactionibus: Hoc enim ſi non uſurarium, injuſtum ſaltem eſt.

25 Controverſia vero non levis eſt, an ad juſtitiam hujus ſpeciei Montium requiratur, quod inſtitutores ipſorum Montium renuncient dominium pecuniæ, aut tritici in communitatem pauperum, vel obligent ſe civiliter, & perpetuo, vel pro multo tempore ad mutuandum egenis Civitatis, aut Populi? Et quidquid ſenſerint Lopez, Salon. aliique, prævaluit opinio negativa, quam tenet inter alios Cardin. de Lug. *diſputat.* 25. *n.* 190. *& ſequent.*

26 Tertia ſpecies eſt eorum Montium, quorum ærarium conſtat ex pecunia fœnore conducta, vel ſub cenſibus accepta, eaque propter coguntur ii, qui ad hanc menſam accedunt, non ſolum reficere ſumptus & expenſas Montis, ſed etiam uſuras, vel cenſus, quæ Mons patitur, ut neceſſitatibus accipientium poſſit ſuccurrere. Hanc etiam ſpeciem licitam eſſe tenet poſt alios Card. de Lug. *loc. citat. num.* 197. *& ſequent.* Sed non eſt facile permittenda.

27 Ii vero, qui Montibus conferunt pecunias, nil ultra ſortem accipere poſſunt titulo depoſiti, vel mutui, niſi quatenus eorum interſit.

28 Quid ſi Mons uſuras a Creditoribus recuperet veluti injuſte & indebite exactas? teneretur eas reſtituere ipſis pauperibus, qui coacti fuerunt eaſdem ipſi Monti ſolvere, idque quia titulus ille damni emergentis ad non titulum reduceretur, & conſequenter condicere Pauperes valerent; *L.* 1. *&* 2. *ff. de Condict. ſine cauſ. L.* 17. *in fin. ff. Commodati, L.* 1. *cod. de re judic.*

Aliæ Additiones.

29 Vide, Amice Lector, (*) quam conſona ſit Ferrariana doctrina num. 16. expreſſa cum ſana Theologia. Ait ipſe, Montis Pietatis Miniſtros partem fructuum, vel in proprios uſus, vel etiam in propria negotia impendere poſſe; at ſana Theologia docet, hujuſmodi Miniſtros, quibus pro Miniſterio debitum ſtipendium aſſignatum eſt, nullum dominium habere in bona Montium Pietatis, ſed meros adminiſtratores eſſe, ac cuſtodes cum neceſſariæ, tum etiam ſuperfluæ portionis, ac cuſtodire, & adminiſtrare oportere quidquid ad hujuſmodi Montes pertinet juxta determinationem Superiorum, aut Magiſtratuum, qui hujuſmodi locis piis præſint, ac jus in illorum bona obtineant. Si Domini non ſunt, ſed meri Miniſtri, ergo bona Montium pro arbitrio in eleemoſynam erogare non valent; eleemoſynam enim ex noſtris, non ex alienis bonis diſtribuere in pauperes debemus. Ac multo minus in propria negotia impendere hujuſmo-

(*) *Reſponſio Auctoris Theologus.* Noſter ſic ſua hæc addenda incipit: Vide amice lector, quam conſona ſit Ferrariana doctrina *nu.* 16. expreſſa cum ſana Theologia. At non eſt cur tantum indebite exaggeret contra Ferrarianam doctrinam, *ibi* & ſub aliis numeris traditam. Videat, quæſo, amicus lector, quæ ego *ibi* ſub *n.* 12. 13. 14. *&* 16. trado ex doctiſs. Roſignolo, uno ex primariis Theologis & conſultoribus ſui temporis in ampliſſima Mediolan. Civitate. Videat & perpendat meam expoſitionem in *Summario* ſub *dict. num.* 16. & quæ concludo ſub eodem num. in corpore dicens; *Non de facili tamen eſt id conſulendum, & ad praxim reducendum, quum non pauca ſubſint pericula in detrimentum montium & gravamen pauperum.* Videat & perpendat allatam a *Theologo* hic Conſtitutionem Benedicti XIII. *Jamdudum*, quæ eſt 286. in ordine Bullarii, in cujus Summario ſic expreſſe habetur: *Infligantur pœnæ in depoſitarios, miniſtros &c. qui alienam pecuniam ſibi creditam, & depoſitatam fraudent*; de quibus fraudulentis depoſitariis & miniſtris loquitur ipſa Conſtitutio, de quibus ego nec verbum facio, probe ſciens quod fraus & dolus nemini debet patrocinari, *cap. Quum univerſorum* 8. *de rerum permutatione; cap. Officii* 14. *de Teſtamentis; cap. Quum dilectus* 8. *de religioſis domibus; cap. Audivimus* 3. *de colluſion. detegen. Clement. dudum* §. *hujuſmodi, de Sepulturis.* Videat demum & perpendat omnia & ſingula, & pro ſua eruditione & æquitate pronunciet.

modi bona poſſunt. Hoc enim etiam cum fidei adminiſtratione pugnat, & cum ipſa Montium Pietatis inſtitutione, quæ in favorem pauperum, non Miniſtrorum facta eſt. Accedit etiam, hujuſmodi doctrinam periculi plenam eſſe, quippe quæ viam aperit illis abuſibus, qui occaſionem dedere Conſtitutioni Benedicti XIII. quam hic integram recenſemus.

BENEDICTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

§. 1. JAm dudum non ſine ingenti animi dolore aures noſtras perſtrinxit frequens rumor de nonnullis in hac alma Urbe noſtra alieni æris, & pignorum depoſitariis, arcariis, cuſtodibus, ſubcuſtodibus, exactoribus, rationariis, & computorum ſcriptoribus, aliiſque hujus generis Officialibus, & Miniſtris, qui fide ſibi data, ſuique muneris commodo nefarie abutentes, ut voluptatibus, aliiſque quærendis male agendi occaſionibus cauſiſque improbe obtemperarent, vitiiſque alacrius, & liberius indulgerent, rem ac pecuniam ſibi creditam, aut depoſitam, inque arca ſervatam, pro arbitrio uſurpantes, pignora apud ſe cuſtodita iterum oppignoraverint: quod non ſolum in Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ, ſed in Montis Pietatis, & publicarum ad nummularios pertinentium menſarum, cæterorumque locorum, & piorum operum damnum longe graviſſimum redundavit, propterea quod infames fraudulenti hujuſmodi Officiales, qui rem ſuam decoxerant, omnino impares eſſent integrandis pecuniis, quas ipſi, proprio, vel alieno commodo inſervientes, antea poſſumdediſſent, ſcientibus, & de compacto cum illis participantibus, doloque operam ſuam conferentibus rationariis, computorum ſcriptoribus, ſubſcriptoribus, aliiſve earumdem menſarum, & locorum piorum Miniſtris, & Officiales.

§. 2. Nobis etiam innotuit, jam dictos Officiales, maxime ſuæ temeritati confiſos, ut actionem Criminalem vel omnino declinarent, vel ſaltem ſua crimina callide palliarent, ſeque juſtis pœnis, in quas incurrebant, prava arte ſubducerent, permultos ſpecioſos, & omnino falſos prætextus excogitaſſe, quibus judicium impedirent, pœnaſque effugerent, quas ob ſuas culpas ſe mereri minime qui agnoſcebant.

§. 3. Nos propterea, quibus ex paſtorali Officio, humilitati noſtræ divinitus impoſito, maxime incumbit invigilare, & ſolide providere, ne hujuſmodi crimina impune committantur, opportunum, & neceſſarium duximus his de rebus ſententiam exquirere a Nobis ſpeciatim indictæ particularis Congregationis nonnullorum hujus noſtræ Curiæ Romanæ Præſulum, multa rerum cognitione, integritate, & doctrina præſtantium, quorum ſæpenumero coram dilecto filio noſtro Hannibale Tituli S. Clementis Presbytero Cardinali, & S. R. E. Camerario congregatorum, ſuffragiis ad nos accurate perlatis, undequaque inhærentes, in hujuſmodi fraudulentos Miniſtros acriter inſurgendo, ipſumque juris vigorem etiam acriorem efficiendo, juſtum in eos judicium promulgare decrevimus.

§. 4. Nos ergo veſtigiis Deceſſoris Noſtri Pii Papæ V. inſiſtentes, qui præ cæteris in ſua Conſtitutione incipiente: *Poſtquam*, Kalendis Novembris Anni Milleſimi quingenteſimi ſeptuageſimi in lucem edita, decoctores, luxurioſe viventes, propriiſque abſumptis ſubſtantiis, aliena appetentes, qui variis coloribus grande æs alienum, ſpe reſtitutionis faciendæ extorquentes Proximo ſuo illudunt, ceu veros fures & latrones, ultimo ſupplicio puniendos mandavit, hac noſtra perpetuo obſervanda Conſtitutione in quoſcumque hujus generis delinquentes paribus quoque pœnis tamquam in veros fures, & latrones animadvertendum eſſe decernimus, idque effectu ipſo omnino fieri volumus, & mandamus.

§. 5. Itaque ſtatuimus, & jubemus, ne ullus ex Depoſitariis, vel Arcariis æris publici Cameræ Noſtræ Apoſtolicæ, & præſertim Depoſitariæ generalis, vectigalium generalium & particularium utriuſque Annonæ, frumentariæ nimirum, & Graſciæ vulgo dictæ, Depoſitariæ Urbanæ, Montiſque Pietatis, ac menſæ S. Spiritus, & Datariæ Apoſtolicæ ſummam quantulamcumque ejuſmodi æris, & pecuniam in ſuum, vel alienum commodum quovis modo convertere unquam poſſit, inque uſum ab eo diverſum transferre, ad quem generatim in ſingulis locis, tamquam ſub tuta, & fideli cuſtodia, ſervatur; itaut ſi aliquis ex jam dictis Depoſitariis & Arcariis hanc legem noſtram quomodocumque prævaricatus, eamque pecuniam in uſum, & commodum proprium vel alienum convertere auſus fuerit, tamquam improbus, & infidelis Miniſter, intérque infames, & reipublicæ proditores communiter damnari, & puniri poſſit ac debeat, ut gravius

viſſimi furti, & latrocinii reus ſecundum leges communes, & Romanæ Urbis Statuſque Eccleſiaſtici edicta, contra latrones jam promulgatas, ratione habita pecuniarum, quas in ſuum, vel alienum uſum, & commodum clam, & furtive converterit. Idque ad eaſdem regulas in iiſdem edictis etiam in furto magno præſcriptas fieri debeat; quotieſcumque tamen Camera noſtra Apoſtolica, vel quiſpiam ex locis Piis, ac Menſis ſupradictis, & quilibet Dominus ac creditor pecuniæ, vel rei depoſitæ damnum ſubiiſſe compertum fuerit. Ubi vero nullum damnum illatum inde fuerit, nihilominus jam dicti Depoſitarii & Arcarii, inter infames habendi, ob culpam infidelitatis, duplicata pœna pecuniaria ſummæ, quam in ſuum, vel alienum commodum converterint, puniri debeant. Sed præterea pœnis etiam corporalibus graviſſimis, arbitrio Judicum cumulate plectantur, ratione habita qualitatis, & circumſtantiarum ſingulorum caſuum, & factorum, quas deprehendere contigerit.

§. 6. Similiter volumus, decernimus, & jubemus, ne computorum & rationum ſcriptores Montis Pietatis, & Menſæ S. Spiritus recipere, aut recipiendum, & ſolvendum curare, vel facere poſſint quodcumque mandatum, vel ſcriptum illorum, qui nullas pecunias re ipſa ibidem depoſitas, vel ſervatas habuerint. Si autem habuerint, eadem mandata & ſcripta recipi & ſolvi poſſint pro ea tantum ſumma, quæ depoſita ibidem extiterit. Quod ſi jam dicti computorum Scriptores, & rationarii contrafecerint, tunc in eos procedi poſſit, & debeat pœnis a Nobis in arcarios, & depoſitarios ſtatutis.

§. 7. Præterea ſancimus, & declaramus, hæc, quæ a Nobis lata Lege diſponuntur, in eos pariter locum habere, qui auxiliatores, cooperatores, & quocumque alio modo conſcii, complices, ac participes infidelitatis eorum arcariorum, & depoſitariorum extiterint: qui quidem conſcii, & complices, ac participationem in ſingulis factis, & caſibus, iiſdem pœnis omnino puniri debeant, quibus puniendi eſſent, vel punirentur præcipui, & principales rei eadem forma, quæ ſtatuta reperitur in publicis edictis ſuperius memoratis, contra reos cooperatores, auxiliatores, complices, & participes olim evulgatis.

§. 8. Quia vero graviſſimum eſſet crimen infidelitatis, ab iis computorum Scriptoribus, & rationariis commiſſæ, qui ut facilius pecuniam, ſub bona, & publica fide ſibi creditam & depoſitam, in proprios, vel alienos uſus converterent, vel curarent, ut ab aliis converti poſſet, ſive alia quacumque de cauſa in conſuetis codicibus, & libris, ut ſcripturarum regula ab ipſis pro illorum officio bene exercendo poſtulat, nomen, vel nomina depoſitorum nequaquam reſcriberent; hac noſtra pagina perpetuum robur habitura, declaramus, decernimus, & ſtatuimus ſingulos, & quoſcumque rationarios, & computorum Scriptores, qui hoc modo in ſuo officio exercendo peccaſſe, vel factum ſimile fraudis, & infidelitatis commiſiſſe, vel committendum curaſſe comperti fuerint, vel qui cujuſpiam nominis veritatem deſcribendo, ſeu minorem ſummam ea, quæ vere depoſita eſſet, tam noſtræ Cameræ Apoſtolicæ, quam alterius cujuſcumque domini, & creditoris pecuniæ depoſitæ in codicibus & libris deſcripſiſſent, damno inde ſequuto, vel non ſequuto, judicari, & re ipſa puniri debeant ad regulam, & gradum pœnæ pecuniariæ & corporalis, ſuperius impoſitæ in factis, & caſibus contra depoſitarios, & arcarios, ſecundum qualitatem & circumſtantias eorum inflictis. Ad hæc ſancimus, & ſtatuendo declaramus, factum commiſſionis, vel omiſſionis, tanquam doloſum, & fraudulentum ſemper habendum, maloque animo, & ſine cogitatum, quotieſcumque culpæ obnoxius contrarium non probaverit, & conſtare curaverit.

§. 9. Ne autem exactores Camerales, ii præcipue, qui in vectigalibus generalibus, & particularibus utriuſque Annonæ frumentariæ, & graſciæ, inque Monte Pietatis, & Menſa S. Spiritus pecunias a debitoribus exigere, exactaſque principalium Dominorum arbitrio ſervandas deponere debent, fide ſibi data, ſuique Officii commodo abuti, ſive æs, & pecunias exactas, perque eos non depoſitas in ſuum, vel alienum commodum convertere unquam poſſint, præſentium tenore diſtricte mandamus, ut totas integre, & prompte, quemadmodum ex officio tenentur, ſtatim ac per illos exactæ fuerint, deponere debeant, decernentes, ut, qui eas non depoſuerint, vel in alienos uſus pro arbitrio converterint, ſequuto inde, vel non ſequuto damno Cameræ noſtræ Apoſtolicæ vectigalium utriuſque Annonæ; frumentariæ nimirum, & graſciæ, Montis Pietatis, & Menſæ S. Spiritus, in ſingulis caſibus ſevero judicio judicentur, & puniantur ad legem, & normam a Nobis decretam, & ſtabilitam contra depoſitarios, arcarios, rationarios, & computorum Scriptores, ut ſupra.

§. 10. Volentes etiam pro noſtris viribus impedire, ne fraudes, quæ compluries factæ fuerunt

runt in cuſtodia pignorum Montis Pietatis; prærurſus impoſterum fiant, & committantur, præſentium tenore jubemus, cuſtodes, & ſubcuſtodes pignorum ejuſdem Montis, æque ac judicialium Depoſitariæ Urbanæ, æſtimatorum, ſubæſtimatorum, aliorumque Miniſtrorum, ad ſervitium pii operis Montis Pietatis in memorato officio Depoſitariæ Urbanæ electorum, qui fide ſibi data, commodoque, quod eis proprium munus ſubminiſtrat, inique abutentes, clam, & doloſe pignus aliquod etiam parvi pretii ſubtraxerint, vel ex una cuſtodia in aliam tranſtulerint, priuſquam, vel poſtquam oppignoratum fuerit, illudque ſibi uſurpaverint, vel aliis tradiderint, inque alia cuſtodia oppignoraverint, vel ejus ſpeciem, & qualitatem immutaverint, remve oppignoratam confixerint, ſive unam pro alia deſcribentes dolum, & fucum fecerint, fraudemve quamcumque, falſitatem, aliamve ſimilem actionem circa dicta pignora commiſerint, ipſo facto pœnam ultimi ſupplicii incurrere debeant, nulla eis excuſatione ſuffragante, etiam parvi pretii, & valoris rei, in qua delictum commiſerint. Judices vero in pœnas ferendo qualitatem, & circumſtantias facti reſpicient.

§. 11. Decet quam maxime, ut præ oculis noſtris ſimiliter debitum ſollicitudinis habeamus, quod Nobis, ut in cæteris, incumbit erga opera, & loca pia, quorum Nobis, ut Patri, & Tutori cuſtodia commiſſa eſt. Quare præſentibus noſtris volumus, & ordinamus, ut omnes Depoſitarii, Syndici, rationarii, & exactores Eccleſiarum, Capitulorum, Collegiorum, Domuum, Conventuum, Monaſteriorum regularium utriuſque ſexus, & cujuſcumque loci, & Operis pii, vel Congregationis, aut Capituli, qui in proprio officio, & miniſterio exercendo, aliquam ex prædictis actionibus, & fraudibus committentes, quæ damnantur, & puniuntur in Depoſitariis, arcariis, rationariis, & exactoribus Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, in vectigalibus generalibus, & particularibus utriuſque Annonæ frumentariæ, & graſciæ, ac Montis Pietatis, Menſæ S. Spiritus, & Depoſitariæ Urbanæ inſervientibus, aliiſque Officialibus ſupra commemoratis, quovis modo deliquerint, omnes, & ſinguli iiſdem pœnis cum ſuis complicibus omnino ſubjaceant, quæ in eoſdem Depoſitarios, Arcarios, Exactores, Camerales, aliosque ſuperius nominatos inflictæ fuerunt, itaut de utriſque par judicium feratur iiſdem modis, & formis, quæ ſuperius præſcriptæ fuerunt.

§. 12. Quia vero zelus Juſtitiæ, quo intus incendimur, nos monet, ut has proviſiones noſtras pleniſſimo effectui mandandas, quamprimum curemus, Nos ſupradictis Reis, omnia ſubterfugia, & prætextus eripere decrevimus, quos ſæpe numero judicium Criminale ſagaciter declinaturi, vel rigorem pœnarum vitaturi, ſtudioſe conquirunt, mala, & falſa quarumdam regularum legalium interpretatione freti, quas factis peſſime aptant; propterea decernimus, & ordinamus, ne ullus, ex jam dictis Depoſitariis, Arcariis, Exactoribus, Rationariis, Syndicis, & Cuſtodibus, aliiſve ex nominatis Officialibus, & Miniſtris, qui quocumque modo contrafecerint, & quamcumque ex memoratis, expreſſe illicitis, vetitis, ac criminoſis actionibus commiſerint, unquam poſſit eſſe, vel haberi immunis, & liber ab actione criminali, & eo minus excuſari in aliqua parte delicti, neque abſolvi, aut liberari a quacumque pœna ſub prætextu cujuſvis ſecuritatis ab eo datæ pro indemnitate Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, Montis Pietatis, Menſæ S. Spiritus, vel alterius loci, piique operis prædictorum. Nullo pacto etiam ei poſſit, aut debeat ſuffragari ſpecioſum velamen adminiſtrationis, calculorum faciendorum, & rationum non redditarum, ſimileſque emendicatæ exceptiones, & prætextus, quæ omnia frivola, levia, leviſſima, & nulliuſvis momenti eſſe declaramus, tanquam dolo malo delinquentium ſuggeſta, & excogitata. Quotieſcumque ergo aliquis ejuſmodi pecuniam in proprium, vel alienum uſum, & commodum convertere auſus fuerit, vel ei ſolvendum curaverit, qui in Monte Pietatis, vel in Menſa Sancti Spiritus nullam antea pecuniam vere depoſuerit, quive rei, & pecuniæ depoſitæ, & exactæ eſſe debitor deprehenſus fuerit, atque impos compertus rei ablatæ, ſtatim, & ſine ulla mora reſtituendæ, de eo, tanquam de homine infami, ac vero latrone judicabitur, & omnino ad diſpoſitiones edictorum punietur, ut dictum eſt ſupra, nulla ei prædictarum, & ſimilium diſpoſitionum ullo pacto ſuffragante.

§. 13. Si aliquis ex ſupradictis miniſtris, Officialibus, Depoſitariis, Arcariis, Exactoribus, Syndicis, aliiſque ſuperius nominatis debitor extiterit, inque aliquod ex delictis jam expreſſis inciderit, aliena pecunia depoſita exacta, vel in arca ſervata pro arbitrio ſuo uſus, Rationario, & computorum Scriptore id ſciente, nec præſidi, & ſuperiori patefaciente, cui ea omnia patefieri volumus, tunc rationarius, etiamſi facti conſcius non fuerit,

pœ-

pœnis etiam corporalibus, & graviſſimis, ad qualitatem, & circumſtantiam facti puniatur, niſi clare, & evidenter oſtenderit, ſe rem eidem præſidi, & ſuperiori antea pateſeciſſe.

§. 14. Quia noſtra intentio fuit, & eſt præſenti Conſtitutione providendi Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, omnium S. R. E. Imperio ſubditorum indemnitati, non tam pro factis in hac noſtra alma Urbe impoſterum fortaſſe eventuris, quam pro quibuſcumque aliis, quæ in toto Statu Eccleſiaſtico, tam mediate, quam immediate Nobis, & huic Sacræ Sedi Apoſtolicæ ſubjecto, comprehenſis etiam quatuor S. R. E. Legationibus Bononiæ, Ferrariæ, Romandiolæ, & Urbini, evenire poſſint: ideo volumus, & decernimus, ut hæc eadem Conſtitutio noſtra in omnibus, & ſingulis ſuis partibus, & diſpoſitionibus, inque omnibus, & ſingulis caſibus, & factis, in ea comprehenſis & expreſſis, locum, robur, vim, & vigorem habere, & plenæ exequutioni mandari debeat, etiam extra hanc almam Urbem noſtram, in omnibus Civitatibus, & locis Status Eccleſiaſtici, itaut delinquentes in iiſdem quatuor delegationibus ſeveri judicio judicentur ſecundum Leges, & dicta, quibus in iiſdem legibus judicantur, & puniuntur latrones, & ad normam, & tenorem præſentis noſtræ Conſtitutionis, ut decrevimus, & ordinavimus ſupra.

§. 15. Quandoquidem pariter noſtra intentio omnino eſt, ut proviſiones huc uſque memoratæ, inque hac alma Urbe noſtra Camera Apoſtolica, Monte Pietatis, menſis publicis, locis & operibus Piis unam eamdemque vim, & robur ſemper obtineant, culpaſque, fraudes, & damna impedire debeant, quæ in præjudicium Communitatum totius Status Eccleſiaſtici committi poſſunt: hic Nos in caſibus, & factis congruis mandamus, & ordinamus, ut omnes, & ſingulæ diſpoſitiones, ſuperius expreſſæ, locum habeant contra Exactores, Camerarios, Depoſitarios, alioſque Miniſtros, & Officiales cujuslibet Communitatis noſtri Status Eccleſiaſtici, aliquam ex prædictis actionibus, & delictis committentes, contra quos propterea judicari, & procedi debeat, non auditis, neque attentis frivolis exceptionibus, & prætextibus ſuperius enumeratis; ſcilicet ea forma, & modo, quæ contra Officiales, & Miniſtros Camerales, alioſque ſuperius nominatos præſcribuntur.

§. 16. Quamvis ordinamenta, & ſanctiones præſentibus litteris noſtris hactenus recenſita, contra delinquentes in caſibus in poſterum eventuris promulgaverimus, non ideo tamen intendimus a debitis pœnis, juſtiſque animadverſionibus eximere eos rationarios, computorum Scriptores, Arcarios, Exactores, Cuſtodes, depoſitarios, Syndicos, Camerarios, alioſque Officiales, & Miniſtros jam enunciatos, Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, vectigalium generalium, & particularium utriuſque Annonæ, frumentariæ nimirum, & graſciæ, Montis Pietatis, Menſarum publicarum, Datariæ Apoſtolicæ, & Depoſitariæ Urbanæ, & Communitatum Status noſtri Eccleſiaſtici, qui olim quomodocumque aliquam ex ſupradictis actionibus, & fraudibus commiſiſſent, de quibus facta eſt mentio, in omnibus, & ſingulis caſibus expreſſis. Volumus enim, ut iidem ob delicta olim commiſſa iiſdem omnino puniantur, quæ ſecundum leges communes, vel municipales, & edicta locorum, & provinciarum contra tales fraudatores, & delinquentes inflictæ eſſent.

§. 17. Itaque pro omnium, & ſingulorum præmiſſorum celeri, & omnimoda exequutione mandamus dilecto filio noſtro S. R. E. Cardinali Camerario, necnon Theſaurario Generali Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, tunc & pro tempore exiſtentibus, ut contra omnes, & ſingulos prædictos Miniſtros, & Officiales, qui aliquod ex memoratis delictis in damnum, & præjudicium ejuſdem Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, directe, vel indirecte redundans, illorumque officia reſpiciens, quoquo modo, ut dictum eſt ſupra, commiſerint, aut committi, & perpetrari curaverint, vel in illorum perpetratione rem, & complicitatem aliquam habuerint, cujuſcumque conditionis, & qualitatis extiterint, videlicet, tam Sæculares, quam Eccleſiaſticos, & quomodolibet privilegiatos; aut exemptos, ad debitas in eos pœnas, tam per ſe, quam per ſuos Locumtenentes, Judices, atque alios arbitrio illorum, prout neceſſitas caſuum exegerit, in partibus etiam delegandos, & ſubdelegandos, procedant, procedique mandent, & juxta præſentem noſtram Conſtitutionem, juſtitia mediante, deveniant, & deveniri faciant.

§. 18. Injungimus itidem pro ulteriori præmiſſorum implemento, tam hujus Almæ Urbis noſtræ Gubernatori, & Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicæ generali Auditori, ceteriſque Urbis Judicibus, ad quos de jure ſpectat; quam omnibus etiam, & ſingulis noſtris, & Sedis Apoſtolicæ in quibuſcumque Provinciis, Legatis, & Vicelegatis, necnon quarumcumque Civitatum, Terrarum, Oppidorum, & lo-

locorum, Nobis, & eidem Sedi, tam mediate, quam immediate ſubjectorum Gubernatoribus, Prætoribus, Capitaneis, commiſſariis, & aliis quibuſcumque Judicibus, quavis etiam auctoritate, poteſtate fungentibus, ut præſentes noſtras litteras in ſuis judiciis obſervent, earumque diſpoſitionem prædictis [illegible], ac formam earundem præſentium omnino procedant, omniaque in eiſdem litteris contenta pietatis exequutioni demandent.

§. 19. Poſtremo decernimus, has litteras nullo unquam tempore de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ defectu notari, minimeque ſub quibuſvis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum revocationibus comprehendi, vel illis derogari ullo modo tacite, vel expreſſe unquam poſſe, niſi de illis, earumque totis tenoribus, ac datis de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, & expreſſio facta fuerit, aliterque factas derogationes nullius roboris, & momenti fore, & tanquam tales a nemine attendi, nec illi ſuffragari poſſe, atque ita per quoſcumque Judices, tam ordinarios, quam delegatos, quavis auctoritate fungentes, etiam S. R. E. Cardinales, & de latere Legatos, judicari, & definiri debere, ſublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi, & interpretandi facultate: decernentes irritum, & inane quidquid ſecus in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum, aut in hac noſtra Conſtitutione contentorum, & narratorum, vel circa ea a quocumque quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, Legibus, ac Urbis, & Romanæ Curiæ Tribunalium, aliarumque Curiarum noſtri Eccleſiaſtici Status, ac Legationum prædictarum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, ſtylis, conſuetudinibus, quas, ſi quæ ſint, per præſentes revocamus, nullaſque, & invalidas eſſe declaramus; Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum forſan quomodolibet conceſſis, approbatis, & innovatis; Quibus omnibus, & ſingulis, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua exquiſita forma, ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum nihilo penitus omiſſo, & forma in illis tradita, obſervata, inſerti forent, eiſdem præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, ad effectum præmiſſorum, illiſque alias in ſuo robore permanſuris, harum ſerie ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 20. Volumus, autem, ut elapſis tribus reſpectu dictæ noſtræ Urbis, & quindecim diebus reſpectu totius prædicti noſtri Status Eccleſiaſtici poſtquam præſentes valvis Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum ejuſdem Urbis, & in Acie Campi Floræ per aliquem ex noſtris Curſoribus affixæ, & publicatæ fuerint, omnes, & ſingulos, tam in Urbe, quam in toto Statu Eccleſiaſtico, & Legationibus exiſtentes perinde obligent, & afficiant, ac ſi unicuique eorum perſonaliter, & nominatim intimatæ fuiſſent; utque earum tranſumptis etiam impreſſis manu Notarii publici ſubſcriptis & ſigillo alicujus Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ eiſdem præſentibus, ſi exhibitæ, vel oſtenſæ eſſent, adhiberetur.

§. 21. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Confirmationis, Sanctionis, Legis, Statuti, Decreti, Declarationis, Diſpoſitionis, & voluntatis infringere, vel ei temerario auſu contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo nono, ſexto Kalendas Octobris, Pontificatus Noſtri Anno Sexto.

MORIBUNDUS.

---

1 Moribundus nequit licite reſpuere remedia ordinaria ad ſanitatem; Quiſquis enim tenetur vitæ ſuæ periclitanti mediis ordinariis opitulari. Sanchez *conſil. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 34. Buſembaum, & La Croix *lib.* 2. *num.* 201. & *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 769. & 755. Henno *tom.* 1. *tract. de conſcientia diſp.* 3. *quæſt. ult. concluſ.* 3. *reſol.* 4. & alii paſſim.

2 Non tenetur autem pro vita conſervanda ad remedia extraordinaria, & nimis dura, ut ad abſciſſionem cruris, & hujuſmodi, niſi talis moribun-

bundus eſſet perſona neceſſaria Reipublicæ, vel Eccleſiæ, quia tunc teneretur ratione boni communis. Layman *lib. 3. tract. 3. part. 3. cap. 1. n. 5.* Sanchez, Victoria, Lugo, Gobat cum Buſemb. & La Croix *lib. 3. part. 1. num. 767. & 775.* & alii paſſim.

3 Moribundus, qui petit Confeſſarium, licet, ipſo adveniente, jam obmutuerit, & nulla dare poſſit ſigna Pœnitentiæ, poteſt, & debet abſolvi ſaltem ſub conditione. *Communis* cum La Croix *lib. 7. part. 2. num.* 1156. Vide verb. *Abſolutio art. 2. n. 1.*

4 Moribundus, qui nullum Pœnitentiæ ſignum dedit, nec dare poteſt, ſi ipſe prius probe, & Chriſtiane vixerit, & Sacramenta frequentaverit, probabilius abſolvi poteſt ſub conditione: Vide *dict. verb. Abſolutio art. 2. a n. 4. ad 7.* ubi plurimi ad id citantur Doctores, & efficaces dantur rationes; atque hic adde hanc opinionem in praxi amplexum eſſe Clementem VIII. qui ex remoto loco videns quemdam e fabrica S. Petri cadentem, ſtatim ei abſolutionem ſub conditione impertitus eſt, dicens, *ſi es capax, ego te abſolvo a peccatis tuis;* teſte Diana *part. 3. tr. 8. reſ. 8. tr. 6. reſ. 20.* immo juxta varios, ſi Moribundus non haberet, niſi Sacerdotem mutum, quamvis certum ſit formam in verbis conſiſtere, tamen ſtante caſu neceſſitatis extremæ melius eſt, ut talis Sacerdos nutibus, vel ſcribendo formam eum abſolveret, quam ut ſe omnino retraheret, quia ſicuti Moribundus, qui ſupponitur dolere de peccatis, abſolvi poteſt etiam non præſtitis ſignis expreſſis, ita præfata abſolutio non videtur reprobanda: tum quia recurrunt dicta *loc. cit.* verb. *Abſolutio*. (*a*)

5 Moribundus a quolibet Sacerdote, & probabiliter etiam a Laico in articulo mortis abſolvi poteſt ab excommunicatione, & interdicto perſonali. Diana, Layman, Alloza, & alii cum La Croix *lib. 7. n.* 130. qui dicunt probabile eſſe, quod tunc ſic abſolvere poſſit omnis etiam Laicus, quamvis eſſe hæreticus, dummodo diſpenſandum non ſit; Licet enim ſententia communior; & probabilior ſit cum Arriaga *diſt. 39. num. 5.* & Lugo *diſp. 18. n. 7.* quod Laicus, abſente Clerico, ne quidem in articulo mortis valide abſolvat a Cenſuris, oppoſitum tamen probabiliter tenent graves Auctores, quos referunt Diana *part. 3. tract. 4. reſ.* 133. Moya *diſp. 7. q. 1. num.* 8. La Croix *loc. cit.* eo quod putent, piam Matrem Eccleſiam, quæ id etiam Laico delegare poteſt, pro eo articulo nolle eum, quem pœnitet, privari beneficio ſepulturæ, & communibus ſuffragiis. Immo Sanchez *in decal. lib. 2. cap. 13. num.* 13. Marchius, aliique multi cum Dicaſt. *d. 3. num.* 12. apud La Croix *lib. 7. n.* 130. putant, Laicum teneri pro tali caſu abſolvere a Cenſuris, quia ſecundum ſupra allegatos Doctores probabile eſt valere talem abſolutionem, nec poteſt obeſſe, neque ullum ſequitur inconveniens, & aliunde moribundo præſtatur magnum beneficium, ut nempe participet ſuffragia Eccleſiæ, & ſepulturam Eccleſiaſticam obtineat. (*b*)

Mori-

(*a*) *Notæ Romani Theologi*. Aſſertio de Sacerdote muto nutibus, aut ſcripta forma abſolvente, improbanda omnino videtur doctiſſimis Cenſoribus: & quidem jure atque merito. Nam explorata in Theologia res eſt, Sacramentum pœnitentiæ verbis perfici a Sacerdote prolatis, non abſolutione nutibus, aut ſcripto data. Id enim ex Apoſtolica traditione, & ex Conciliis Tridentino, & Florentino evidenter patet. En Tridentini verba *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *Docet Sancta Synodus, Sacramenti pœnitentiæ formam, in qua præcipue vis ipſius ſita eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe: Ego te abſolvo &c.* Hoc idem definitum prius fuerat in Concilio Florentino decreto pro Armenorum inſtructione edito. Si certum eſt, ut vel ipſe Ferraris indicat, ex Chriſti inſtitutione verbis a Sacerdote prolatis hujuſmodi Sacramentum perfici oportere, & ſi in his tota vis formæ hujus Sacramenti ſita eſt, ergo in nutibus vis hujuſmodi deſideratur; ergo in verbis, non prolatis, ſed ſcriptis eadem vis deeſt; ergo Sacerdos mutus nutibus, vel ſcripta forma abſolvendo Sacramentum pœnitentiæ non conficit, vel ſaltem vehementer ſuſpectum facit. Id vero licitum non eſt ex Theologorum omnium confeſſione: perinde enim eſſet, ac Sacramentum ſimulare, vel certe nullitatis periculo exponere.

(*b*) Falſum omnino putatur poſſe omnem Laicum ab Excommunicatione aliiſque Cenſuris moribundum abſolvere; ſcimus enim id aſſeruiſſe Sylveſtrum, ac nonnullos alios Theologos: ſed facile falſitatis convincitur horum opinio: tum quia iis tantum abſolvendi a Cenſuris poteſtas competit, quibus a Chriſto Domino jus ligandi, atque ſolvendi conceſſum eſt, quod ſane Laicis minime convenit, tum etiam quia Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ait: *In articulo mortis omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis, aut cenſuris abſolvere*

vere

6 Moribundo, ſi ſit periculum vomitus, dari poteſt parva particula Euchariſtiæ, quæ ſtomachum alteratura non credatur, aut ſi de hoc ipſo ſit dubium, ſecuritatis gratia dari poteſt particula non conſecrata ad experiendum, an poſſit retinere conſecratam, nec ne? & ſi retineat non conſecratam, danda eſt ei etiam conſecrata; ſi vero non conſecratam rejiciat, non eſt ei danda conſecrata. Si autem independenter a cibo perpetuo evomat, nullo modo eſt ei danda Sacra Communio, niſi forte per ſex ſaltem horas liber a vomitu extiterit. Sic expreſſe Sancius apud Dianam *part.* 5. *reſolut.* 55. Buſembaum, & La Croix *lib. 6. p.* 1. *n.* 586. (*a*)

7 Moribundo puero doli capaci, qui ſciat diſtinguere Euchariſtiam ab alio cibo, probabilius eſt dandum Viaticum, quamvis nondum eſſet ſanus ad Communionem admiſſus; Layman *tract.* 4. *de Euchariſt. cap.* 4. Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 1. Buſemb. & La Croix *lib. 6. part.* 1. *num.* 586. & 647. Lugo *diſp.* 13. *ſect.* 4. *n.* 34. ubi *num.* 40. contra Sanchez addit, quod, ſi de capacitate pueri ſit dubium, poſſit nihilominus dari, etſi non ſit neceſſe, & ſic tenent etiam Dicaſtill. Diana, Tamburin. La Croix *lib. 6. num.* 648. (*b*)

8 Si Moribundus ſit communicandus, & deſit Stola, vel Alba, poteſt in tali caſu ei dari communio ſine ipſis. Vide verb. *Infirmus num.* 19.

9 Moribundus tenetur ex præcepto Divino Euchariſtiam ſumere per modum Viatici; & hoc etiamſi non ſit jejunus. Vide verb. *Euchariſtia n.* 34. verb. *Viaticum n.* 4.

10 Et licet ſit jejunus, adhuc recte adhibetur formula *Accipe Viaticum &c.* Vid. *d.* verb. *Euchariſtia n.* 35. verb. *Viaticum n.* 5.

11 Moribundus, qui mane communicavit ſanus ex devotione, an ſuperveniente periculo, teneatur eadem die per modum Viatici communicare? Vid. *d.* verb. *Euchariſtia n.* 36. (*c*)

12 Moribundo poſt 7. vel 8. dies poteſt iterum dari Viaticum, etiamſi non ſit jejunus, dummodo nequeat jejunus ſumere, & pericu-

lum

vere poſſunt. Ex iis autem verbis eruditus Continuator Tournely colligit, *Nec Laicum, nec Clericum, qui Sacerdos non ſit, a Cenſuris abſolvere poſſe: tum quia Concilium Tridentinum* non loquitur *niſi de Sacerdotibus; tum quia poteſtas abſolvendi a Cenſuris in periculo mortis non datur, niſi ut quis etiam a peccatis abſolvi poſſit, ſolus autem Sacerdos a peccatis abſolvere poteſt; tum quia uſu receptum eſt, ut ſolus Sacerdos in hoc etiam mortis diſcrimine abſolutionem a cenſuris impendat, non autem Clericus, niſi is forte cenſuram tulerit, eamque idcirco relaxare valeat.*

(*a*) Poteſt alia via experiri, an poſſit Moribundi ſtomachus conſecratam particulam retinere; nec unquam permittendum eſt, ut non conſecrata particula experimentum fiat, tum ob periculum, quod occurrere fortaſſe poſſet idololatriæ; tum etiam ne debita erga Sacram Euchariſtiam veneratio hac via minuatur.

(*b*) In dubio de pueri capacitate ad rite diſcernendum inter ſacrum Viaticum, & alios cibos, Euchariſtia præberi eidem non debet. Etſi enim ſcimus, ut in antiqua Eccleſia, ita etiam nunc in Eccleſiis aliquibus Orientalibus pueris quoque Euchariſtiam adminiſtrari; tamen Latina Eccleſia a multis ſæculis conſtituit, ut nonniſi diſcernentibus cibum Euchariſticum diſtribueretur, ut debitum in ſanctum Sacramentum obſequium, ac veneratio ſervaretur. Ubi ergo dubium eſt, num puer id revera intelligat, atque diſcernat, ex Eccleſiæ inſtitutione ſacro Viatico refici Puer ille non debet: Cum hoc non ſit Sacramentum neceſſitatis, & cum ex praxi Eccleſiæ conſtet, Sacramentum hujuſmodi non communicari niſi iis, quos Eccleſia noverit ita capaces, & in Religionis inſtitutis inſtructos, ut cœleſtem, & Angelorum panem a vulgari cibo diſcernant. Atque hinc patet etiam, injuria *num.* 22. aſſeri, *in dubio, an Adulti amentes utantur ratione*, dandum eis Viaticum eſſe. Cum enim hoc Sacramentum neceſſitatis non ſit, in dubio adminiſtrandum non eſt.

(*c*) Vide de hac re Benedictum XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap. XI.* ubi recenſita eorum opinione, qui ajunt, etiam hominem, qui mane communicaverit incidendo inopinato in mortis periculum teneri denuo ſe reficere Euchariſtico cibo; illorum, qui dicunt, recipere iterum Euchariſtiam ſine periculo non poſſe; ac denique illorum, qui putant, poſſe dicto homini Viaticum dari, ſed nullo ad id adigi præcepto, ita concludit: *In tanta opinionum varietate, doctorumque diſcrepantia, integrum erit Parocho eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit, quin fas ſit Epiſcopo in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti viaticum denegavit &c.*

lum mortis recurrat. Vide *d.* verb. *Euchariſtia num.* 37.

13 Moribundo, quando morbus, & periculum diu protrahitur, poteſt iterum poſt 7. vel 8. dies dari Viaticum, quamvis non ſit jejunus. Vide *d.* verb. *Euchariſtia n.* 38.

14 Moribundo dari poteſt, & debet Viaticum etiam in die Paraſceves. Vid. *d.* verb. *Euchariſtia num.* 39.

15 Si Moribundus ob tuſſim, vel aliam cauſam ſumere non poſſit Viaticum, non debet ad illum deferri SS. Euchariſtia devotionis cauſa. Vide *d.* verb. *Euchariſtia n.* 50.

16 Pro conſecrando Viatico dando Moribundo non eſt licitum Sacerdoti non jejuno celebrare. Vide verb. *Infirmus n.* 28.

17 Aliqui tamen tenent contrarium. Vide *d.* verb. *Infirmus n.* 29.

18 Pro Viatico dando Moribundo non debet conſecrari Hoſtia extra Sacrificium, etiam in neceſſitate. La Croix *lib. 6. part.* 1. *num.* 610. ubi cum Dicaſtill. *d.* 10. *n.* 344. teſtatur de communi contra Majorem putantem id eſſe lici-
19 tum. In ſimili neceſſitate Major docet eſſe licitum Sacerdoti Latino conſecrare in fermentato, quam ſententiam Tannerus, & alii non audent damnare. Attamen oppoſitam ſententiam docet *Communis* cum Dicaſtill. & La Croix *loc. cit. n.* 610. quia præceptum Viatici non obligat cum tanta deformitate Ritus.

20 In defectu Sacerdotis Latini poteſt Moribundus ſumere Viaticum a Sacerdote Græco conſecratum in fermentato. La Croix *loc. cit.*
21 Tamburin. *cap.* 2. §. 9. *num.* 12. & alii. Moribundus an ſi nequeat ſumere Viaticum ſub ſpecie panis, ſit ei dandum ſub ſpecie vini? Variant Doctores. Nugnus enim, & Ochagav. tenent affirmativam ſententiam, quia, dicunt ipſi, præceptum Divinum de ſumendo Viatico prævalet humano de communicando ſolum ſub ſpecie panis, & id probabile cenſent Diana, Eſcobar, & alii apud La Croix *loc. cit. n.* 611. Negativam autem probabilius docent Fagnanus, Suarez, Diana, Amicus, Lugo, Tamburin. Dicaſtill. Platell. citati, & ſecuti a La Croix *loc. cit. num.* 611. dicentes, non teneri moribundum in tali caſu ſumere Viaticum ſub ſpecie vini, non quod præceptum humanum prævaleat Divino, ſed quia Divinum non obligat, niſi quando obſervari poteſt cum debita reverentia, & principalibus ritibus, & quaſi ſubſtantialibus Cæremoniis ab Eccleſia præſcriptis.

Perpetuo amenti moribundo non eſt dandum 22
Viaticum, S. Thomas *quæſt.* 80. *art.* 9. *in Opuſcul.* La Croix *lib. 6. part.* 1. *num.* 654. quia, ut ibi notat, id prohibet Rituale Pauli V.
In dubio an adulti amentes utantur ratione, 23
Gobat *tract.* 4. *n.* 173. 417. & 418. La Croix *loc. cit. n.* 655. & alii dicunt eſſe eis dandum Viaticum, quia in dubio favendum eſt potius homini, pro quo inſtitutum eſt Sacrametum, cum certo ipſi proſit, & probabiliter poſſit etiam cauſare primam gratiam, ſi forte homo ille in mortali eſſet, de quo ſaltem attritionem habuiſſet.

Amentibus, qui uſum rationis habuerunt, 24
nec ſciuntur amiſiſſe illum in mortali, dandum eſt Viaticum. S. Thomas *loc. cit.* Catechiſm. Roman. *de Euch. cap.* 11. *num.* 2. La Croix *loc. cit. num.* 656. quia hoc ipſo, quod neſciatur amiſiſſe uſum rationis in mortali, præſumendum eſt eſſe in gratia, quia potuerunt vel ſine ulla, vel cum levi tantum culpa amiſiſſe. Gobat *loc. cit. n.* 151. cum communi, ut teſtatur La Croix *loc. cit.*

Phrenetico, aut Deliranti, ſive ex mania, 25
ſive ex morbo, ſi quando alligatur accipiat cibos, debet etiam alligato dari Viaticum. S. Thom. Averſa, Sanch. Diana, Gobat, ſicuti & citati a La Croix *loc. cit. num.* 660.
Si autem ſit dubium, an reverenter ſuſceptu- 26
rus ſit? faciendum eſt experimentum cum una, vel altera particula non conſecrata, & ſi aliquam reverenter ſuſcipiat, danda eſt ei etiam conſecrata. La Croix *d. num.* 660. cum Layman, Caſtropalao, Diana, Gobat ibi citatis. (*a*)

Mori-

(*a*) *Nota Romani Theologi*. Si experimentum fiat cum particula non conſecrata, infirmus periculo exponitur actus idololatriæ, qui licet materialis ſit reſpectu ipſius, permitti tamen non poteſt. Falſum quoque eſt quod *num.* 27. aſſeritur de laico, qui poſſit neceſſitate urgente Viaticum deferre. Tantam enim in ſacram Euchariſtiam venerationem expoſcit Eccleſia, ut laicis etiam tactum ſacrorum vaſorum interdixerit; quis ergo credat permittere eiſdem, ut Euchariſtiam tangant, deferantque ad infirmos? non deſunt in antiqua Eccleſia exempla laicorum, qui Euchariſtiam ad infirmos detulerint; at alia nunc tempora ſunt, aliæ Eccleſiæ conſuetudines, aliæ leges neceſſariæ ad ſervandam ac fovendam debitam huic ſacramento venerationem. Permittendum, itaque ut potius ſine viatico infirmus decedat, quam ut leges violentur ab Eccleſia latæ, ne laici Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtrent.

27 Moribundo in defectu Parochi poteſt dari Viaticum a quolibet Sacerdote, ſive Seculari, ſive Regulari, & in defectu Sacerdotis etiam a Diacono. Communis, cum Laym. lib. 5. tract. 4. cap. 7. Buſemb. & la Croix lib. 6. p. 1. num. 470. Immo Suar. Coninch. Layman, Propoſitus, Dian. & alii apud Buſemb. & La Croix loc. cit. num. 470. dicunt, in articulo mortis in defectu ſupradictorum poſſe ei dari Viaticum etiam a Laico. Quod tamen ob contrariam conſuetudinem non eſt facile practicandum, ut docent Lugo, Bonac. cum ipſis Buſemb. & La Croix loc. cit.

28 Pro conferendo Viatico dando Regulari infirmo in domo privata conſanguineorum, ſeu aliorum ſecularium non poteſt ab alio Regulari erigi ibi Altare portatile, & ſacrum peragi, & inde Viaticum ipſi miniſtrari abſque licentia Ordinarii, aut Parochi. Sic expreſſe [illegible]

29 [illegible]

30 [illegible]

ab Alexand. VIII. damnatis, ac ſub verb. *Propoſitiones damnatæ* allatis: tamen ad id tenetur ex alio capite, quia ſcilicet quilibet Fidelis tenetur præſertim eo puncto, in quo agitur de ſumma rerum, & momento, a quo pendet æternitas, ſuæ ſaluti proſpicere, atque conſulere omni meliori quo fieri poteſt modo, qualis eſt eliciendo præter Confeſſionem Sacramentalem actum contritionis perfectæ; nam non ſumus infallibiliter certi de Miniſtro Baptiſmi, ac de ordinatione Sacerdotis &c. pro quo tamen eliciendo cavere deberet Moribundus, ne obrui ſinat ab iis, quæ Diabolus deſcendens tunc magnam habens iram, ſciens quia modicum tempus habet, impie evomit, ac invide opponit, ſed fiducialiter ad ſupernum auxilium confugiat, ac firmiter fideliterque ſibi ſuaſum habeat viſcera miſericordiæ non deeſſe ſperantibus in Deum, & fore miſerationes ejus ejus ſuper omnia opera ejus, *Pſalm. 144. verſicul. 9.* idcirco opem ſuam largiter, fortiterque in corda Fidelium effundere medio pretioſiſſimo, ac Sanctiſſimo Redemptoris Jeſu Chriſti Sanguine pro totius Mundi ſalute ineffabiliter, & incomprehenſibiliter dato.

Moribundi poſſunt, immo etiam [illegible] tenentur contrahere Matrimonium. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art. 2. n. 18.* 31

[illegible] in articulo mortis [illegible] 32 [illegible] poſſe abſolvi a Sacerdote excommunicato vitando, ſeu degradato, aut [illegible] mordicus defendit Fagnanus [illegible] ad expreſſam declarationem Sacræ Congregationis Concil. in hæc verba: [illegible]

[illegible]

nini, Turrecrematæ, Baccon. Alexandri de Ales, Richardi, Abbatis, Decii, & Navarri. Et poſtea explicant quo ſenſu debeat intelligi hac de re Concilium Trident. *Nec obſtat caput 7. de caſuum reſervatione, quia debet intelligi de omnibus Sacerdotibus in unitate Eccleſiæ viventibus, referendumque ad eos Sacerdotes, de quibus eodem capit. 7. in prima, & ſecunda parte agitur, qui habent ordinariam, vel delegatam poteſtatem.* Hæc ſunt propria dictæ declarationis verba, ut teſtatur Fagnanus *loc. cit. num.* 2. Hanc negativam ſententiam ſequuti ſunt S. Raymundus, Covarruvias, Joannes Medina, Panormitanus, Præpoſitus, Auctor Gloſſæ Decreti Gratiani, Auctor colloquiorum Condomenſis Diœceſis, & alii citati & ſequuti a Joanne Pontas verb. *Abſolutio caſu* 31. in fine, Matthæucc. *Official. Cur. cap.* 2. *num.* 19. Pignat. *tom.* 10. *conſult.* 136. *n.* 15. & alii innixi ſupradictæ Cardinalium declarationi; Qua vera ſuppoſita, & a Summo Pontifice, ut ſupra exponitur, approbata, non eſſet ullimode ab ipſa recedendum. Vide tamen infra *num.* 39.

33 At vero affirmativam ſententiam, nempe poſſe pœnitentem in articulo mortis, in defectu alterius Sacerdotis habilis, licite, & valide abſolvi a Sacerdote excommunicato vitando, ſeu degradato, aut hæretico, ſuſtinent Paludanus, Silveſter, Sotus, Melchior Canus, Toletus, Azorius, Bonacina, & Auctor Colloquiorum Diœceſis Antuerpienſis apud Pontas *loc. cit.* Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal. tit.* 7. §. 8. *num.* 408. teſtans de Communi. La Croix *l.* 6. *part.* 2. *num.* 1560. teſtans cum Arriaga de communiſſima. Barboſa in Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *de Sacrament. Pœnitent. cap.* 7. *num.* 13. cum Cano, Navarro, Toleto, Comitolo, Azorio, Reginaldo, Coninch, Riccio, Bonacina, Layman, Suarez, Molina, Torreblanca, Fagundez, Boſſio, & Hurtado ibi citatis. Roſignolus *de Pœnitentia part.* 1. *qu.* 7. *art.* 6. *a num.* 10. *ad* 14. cum aliis ibi citatis; Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *cap.* 5. *num.* 3245. & *tom.* 3. *part.* 1. *num.* 171. cum aliis ibi allegatis; Gobat *tom.* 1. *tract.* 7. *num.* 129. Sporer *tom.* 3. *part.* 3. *cap.* 6. *quæſt.* 6. *n.* 724. teſtans cum Layman, Card. de Lugo, & aliis de communiſſima Doctorum, qui, præſertim Gobat, & Sporer, ac alii intelligunt ſuper allatam declarationem Sacræ Congregat. Concil. apud Fagnan. *loc. cit.* de abſolutione data ab excommunicato vitando, degradato, hæretico, aut Apoſtata in præſentia alterius Sacerdotis carentis illis vitiis, quæ utique abſolutio eſſet & illicita, & invalida, juxta etiam dicta ſub verb. *Abſolutio art.* 1. *num.* 51. & 52. At ſi nullus omnino adeſſet alius Sacerdos, eſſet & licita, & valida, quia verba Concil. Tridentini *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ampliſſime, & generaliſſime exprimunt, quod in illo articulo extremæ neceſſitatis; *ne hac occaſione aliquis pereat .... Omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt*; Qui autem omne dicit, nihil excludit; *l. Hoc articulo* 29. *ff. de heredib. inſtituen. L. Si cui ſervo omnes* 52. *ff. de Legatis* 1. *l. Penum meam omnem* 7. *ff. de penu legata, cap. Si Romanorum* 1. *diſt.* 19. *cap. Solitæ* 6. §. *Nobis, de majoritate & obedien.* & ibi Gloſſa verb. *Quodcumque*, expreſſe dicens; *Qui dicit omnia, nihil excipit.* Verba enim generalia generaliter ſunt intelligendæ, *cap. Quia circa* 22. *de privilegiis* cum ſimilibus, & ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *L. Non diſtinguemus* 32. *ff. de receptis arbitris*, *l. Præſes* 3. *de Officio Præſidis*, *l. de pretio* 8. *ff. de publiciana in rem action. cit. cap. Quia circa* cum ſimilibus.

Tum quia credendum non eſt quod Eccleſia voluerit deſerere pœnitentes in tali extrema neceſſitate conſtitutos, ſed potius tamquam pia mater voluerit illis ſuccurrere hoc ſalutari præſidio, habilitandos Sacerdotes etiam reciſos ad abſolvendum in defectu aliorum, ſicuti etiam per adverſarios habilitantur ſimplices Sacerdotes nondum ad Confeſſiones excipiendas approbati ex *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. Concil. Tridentin. hac potiſſima ratione; *Ne hac occaſione aliquis pereat*; Unde in conſimili extrema neceſſitate pia Mater Eccleſia permittit, quod Baptiſmus poſſit recipi etiam ab hæretico, & excommunicato, *cap. Præter* 6. §. *Verum diſt.* 32. *cap. Si quem forte* 40. *cauſ.* 24. *quæſt.* 1. cum ſimilibus adeoque cenſendum eſt, quod permittat in extrema neceſſitate recipi etiam poſſe Pœnitentiam, cum Baptiſmus parvulorum, & Pœnitentia morientium ſint Sacramenta neceſſitatis, ſecundum Gloſſam *in cap. Non eſt vobis XI. de Sponſalib.* verb. *Baptiſmum parvulorum*; uti videtur innui etiam in ipſomet *cap. Non eſt vobis*, ubi tempore Interdicti Anglis impoſiti, interdicuntur omnia divina, & Sacramenta, *præter Baptiſmum parvulorum, & pœnitentias morientium*; Hinc in rubro, & in Summa *d. cap. Si quem forte*, ſic habetur, *In extremo poſitus etiam ab hæretico pœnitentiam accipere valet*; Nam *quod non eſt licitum in Lege, neceſſitas facit licitum, cap. quod non eſt* 4. *de Regul. juris*. Neceſſitas enim non habet 34

Le-

Legem; *cap. Sicut* 11. *d.* 1. *de conſec. c. Omnes* 1. *de feriis*; *cap. Conſuluiſti* 3. *de Celeb. Miſſar. c. Conſilium* 2. *de obſervat. jejunior.* cum ſimilibus. Unde Sacri Canones paſſim clamant morientibus pœnitentiam non eſſe denegandam, *cap. Si quis de corpore* 6. *cap. Si recedunt* 7. *cap. Is qui pœnitentiam XII. cap. Agnovimus XIII. cap. Presbyter XIV. diſt.* 26. *q.* 6. *cap. Quod in te XI. de pœnitentiis*, & *remiſſionib.* cum ſimilibus.

35 Hinc attenta piæ matris Eccleſiæ, ac tot Sacrorum Canonum benigna interpretatione, & innumera Doctorum copia, necnon pene communi, ac communiſſima opinione, teſtibus ſupra allatis Auctoribus pro ſententia affirmativa concludendum eſt, poſſe Moribundum in extrema neceſſitate articuli mortis, in defectu alterius Sacerdotis habilis, abſolvi a Sacerdote excommunicato vitando, degradato, hæretico, aut apoſtata, & allata Sacræ Congregationis declaratio intelligenda videtur de abſolutione data a Sacerdote excommunicato vitando, degradato, hæretico, aut apoſtata in præſentia alterius Sacerdotis carentis dictis vitiis, quæ utique abſolutio, ut dicebatur, eſſet & illicita, & invalida; Non autem de abſolutione lata ab ipſo in defectu alterius Sacerdotis habilis, ut eam explicant Gobat, & Sporer *locis citatis*, & alii, quia adhuc verificaretur de ipſo quod eſſet Sacerdos juxta conceſſionem Concilii: *Omnes Sacerdotes*, cum ejus Sacerdotalis character ſit indelebilis, & in tali caſu extremæ neceſſitatis, *Ne*, juxta piiſſimam mentem Concilii, *hac occaſione aliquis pereat*, Eccleſia tollit omne impedimentum Canonicum ex parte Sacerdotis, eique dat omnimodam juriſdictionem ad id neceſſariam; cum interpretatio ſemper facienda ſit in benigniorem partem, *cap. Cum tu* 16. *de teſtibus*, cum ſimilibus. Si autem auctoritative, & clare conſtaret, quod mens Sacræ Congregationis, & Summi Pontificis eſſet, quod neque in defectu alterius habilis Sacerdotis poſſit Moribundus in tali extrema neceſſitate articuli mortis abſolvi a Sacerdote excommunicato vitando, degradato, hæretico, aut apoſtata, non eſſet ab ipſa ſententia negativa recedendum, quia in claris non admittitur interpretatio, ut docet communior Doctorum poſt Gloſſam *in capit. Cum dilectus* 8. *de conſuetud.* verb. *Nec juri communi*, & colligitur ex *l. Licet Imperator* 74. *ff. de Legatis* 1. & *l. Ille, aut ille* 25. *ff. de Legatis* III. & ubi expreſſe habetur Lex, ceſſat omnis opinio, *cap. ſicut* 2. *diſt.* 15. *cap. Si quis eorum* 8. *diſt.* 30. *cap. Cuncta per mundum* 17. *cauſ.* 9. *quæſt.* 5. *cap. Canonum ſtatuta* 1. & *cap. Quoniam* 13. *de conſtitution.* cum ſimilibus. Vide infra *num.* 39.

Hic abs re non erit advertere ex Rutilio Benincaſa & variis gravibus Auctoribus tacito nomine ab ipſo allegatis in ſuo libro, cujus titulus *Almanacco perpetuo &c. part.* 4. *tract.* 5. *cap.* 14. quod Moribundi deficere ſolent morte naturali fere ſemper in Maris detumeſcentia, ſeu refluxu. Quando autem intumeſcat & detumeſcat Mare, ad id explorandum (præmiſſo quod Maris fluxus, & refluxus, intumeſcentia, & detumeſcentia unus ſit ex mirabilibus effectibus, quos Luminare minus, ſeu Luna mirabiliter præſtat, & quod in unoquoque ſuo lunari die aquas creſcere, & decreſcere faciat, ut ſequitur, ideſt ſex horis, & uno horæ quinto eas creſcere, aliis ſex horis, & uno horæ quinto eas decreſcere efficiat, & ita ſucceſſive de reliquo ſui diei ſpatio, ac conſimiliter de aliis ſuis diebus) prælaudatus Auctor proponit exemplum dati diei, in quo quis exoptat ſcire quæ ſupra, ac tabulam perpetuam, quam ad idem propere ſciendum ſubnectit, etiam exponit. Unde ea ibi pro opportunitate ab exoptantibus regulæ praxim, utrique Medico, & Infirmariis, ad propoſitum perutilem non minus ac Nautis ad ſuum de facili legi, vel tranſcribi poterit, advertendo tamen, librum hujuſmodi pluribus ſcatere erroribus, ne in ipſos dilabamur. 36

His adde, quod Sanctæ mem. Summus Pontifex Benedictus XIV. anno 1747. die 5. April. Conſtitution. incipient. *Pia Mater Catholica Eccleſia*, ampliavit Epiſcopis facultatem impertiendi Benedictionem cum Indulgentia Plenaria Fidelibus in mortis articulo conſtitutis; etiam per alios, tam in Civitatibus, quam in Diœceſibus ab ipſis ſubdelegatos; Ubi enim prius Epiſcopis hanc facultatem petentibus concedebatur ad ſolum triennium, & hac lege, quod per ſeipſos immediate hanc Benedictionem cum P. Indulg. applicatione ægrotis in articulo mortis conſtitutis largirentur, nec ipſi neceſſitate urgente, & quidem nocturno tempore, alium Sacerdotem in ſingulis peculiaribus caſibus ſubdelegare poſſent: inde Pontifex eam ipſis ampliat, & concedit ad vitam, ut latius in ipſa Conſtitutione: declarans inſuper, quod etiam plures pios Sacerdotes, ſive Sæculares, ſive Regulares, prout neceſſarium fore judicabunt, in eorum Civitatibus ſubdelegare valeant, qui dum ipſi Antiſtites aliquo legitimo impedimento detinebuntur, quamvis hujuſmodi impedimentum diurno tempore occurrat, 37

ant, eorum vice dictam Benedictionem cum Indulgentiæ Plenariæ applicatione præfatis ægrotis impertiantur; Alioſque ſimiliter per Diœceſim Sæculares, aut Regulares Sacerdotes, quotquot neceſſarios judicaverint, ad prædictum effectum deputare, & ſubdelegare poſſint; Necnon eoſdem a ſe deputatos removere, ac alios in eorum locum pro ſuo arbitrio, & prudentia ſubdelegare valeant. Hanc eamdem facultatem ſtatuit eſſe in poſterum concedendam omnibus Epiſcopis, qui eam a Romano Pontifice poſtulaverint; Et ſimiliter omnibus Prælatis Inferioribus territorium ſeparatum habentibus, cum vera qualitate nullius, & activa in Clerum, & populum juriſdictione: Dummodo ipſi Prælati hanc gratiam poſtulantes, Sancta Apoſtolorum limina præſcriptis temporibus viſitaverint, & relationem ſtatus ſuarum Eccleſiarum Apoſtolicæ Sedi exhibuerint, & debitum juramentum in prima eorum aſſumptione ad dictas Prælaturas præſtiterint, juxta præſcriptum ab ipſo Pontifice in ſua Conſtitut. incip. *Quod Sancta*.

38 Affertur modus pro ſupradicta Benedictione impertienda ab ipſo Benedicto XIV. traditus, & approbatus in allegata ſua Conſtitutione incipiente *Pia Mater*. Habens igitur prædictam facultatem, vel ſimile privilegium, ingrediendo cubiculum, ubi jacet infirmus, dicat: *Pax huic domui &c.* ac deinde ægrotum, cubiculum, & circumſtantes aſpergat aqua benedicta, dicendo Antiphonam *Aſperges &c.* Quod ſi ægrotus voluerit confiteri, audiat illum, & abſolvat: Si Confeſſionem non petat, excitet illum ad eliciendum actum Contritionis, de hujus Benedictionis efficacia, & virtute, ſi tempus ferat, breviter admoneat, ac de aliis, prout videbitur expedire, inſtruat, ut ibi latius. Tum piis ipſum verbis conſoletur in ſpem erigens fore ut ex divinæ munificentiæ largitate eam pœnarum remiſſionem, & vitam ſit conſecuturus æternam. Et poſtea dicat.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cœlum, & Terram.

Antiphona. Ne reminiſcaris Domine delicta famuli tui (vel ancillæ tuæ) neque vindictam ſumas de peccatis ejus.

Kyrie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kyrie eleiſon. Pater noſter &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.
℟. Sed libera nos a malo.
℣. Salvum fac ſervum tuum (vel ancillam tuam, *& ſic deinceps*.)
℟. Deus meus ſperantem in Te.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

Clementiſſime Deus, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui neminem vis perire in Te credentem, atque ſperantem, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum reſpice propitius famulum N. quem tibi vera Fides, & Spes Chriſtiana commendant. Viſita eum in ſalutari tuo, & per Unigeniti tui Paſſionem, & Mortem, omnium ei delictorum ſuorum remiſſionem, & veniam clementer indulge, ut ejus anima in hora exitus ſui Te Judicem propitiatum inveniat, & in Sanguine ejuſdem Filii tui ab omni macula abluta, tranſire ad vitam mereatur perpetuam. Per eumdem Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Tum dicto ab uno ex Clericis adſtantibus, Confiteor &c. *Sacerdos dicat*, Miſereatur &c. *Deinde*.

Dominus Noſter Jeſus Chriſtus Filius Dei Vivi, qui Beato Petro Apoſtolo ſuo dedit poteſtatem ligandi atque ſolvendi, per ſuam piiſſimam miſericordiam recipiat Confeſſionem tuam, & reſtituat tibi Stolam primam, quam in Baptiſmate recepiſti: Et ego facultate mihi ab Apoſtolica Sede tributa, Indulgentiam Plenariam, & remiſſionem omnium peccatorum tibi concedo. In nomine Patris &c.

Per Sacroſancta humanæ reparationis Myſteria remittat tibi Omnipotens Deus omnes præſentis, & futuræ vitæ pœnas, Paradiſi portas aperiat, & ad gaudia ſempiterna perducat. Amen.

Benedicat Te Omnipotens Deus, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Amen.

Si vero infirmus ſit adeo morti proximus, ut neque Confeſſionis generalis faciendæ, neque præmiſſarum precum recitandarum tempus ſuppetat, ſtatim Sacerdos Benedictionem impertiatur.

Ad dicta ſub *n. 32. ad* 35. Advertendum eſt, quod eruditiſſimus P. Franciſcus Maria Campioni in *Inſtructione ad Confeſſarios cap.* 41. *n.* 12. refert ex Card. Albitio *part.* 1. *de inconſtantia in fide cap.* 18. *&* 19. quod prædicta declaratio Sacræ Congregationis Concilii adducta a Fagnano *ſupra n.* 32. non reperitur in Regeſtis Concilii, ſignum, quod vel non emanavit, vel fuit expuncta, ut contraria communi ſententiæ, occaſione cujuſdam Epiſcopi, qui 39

in

in examine interrogatus, an Sacerdos nominatim excommunicatus poſſet abſolvere in ar-
40 ticulo mortis, reſpondit affirmative. (a) Unde fuit excitatum murmur ob Doctrinam Fagnani, & dubio delato ab Innocentium IX. hic juſſit ſupprimi quæſtionem, neque amplius dubitari de opinione affirmativa, nempe pœnitentem in articulo mortis in defectu alterius Sacerdotis habilis licite, & valide abſolvi poſſe a Sacerdote excommunicato vitando, ſeu degradato, aut hæretico.

Additiones ex aliena manu.

41 Moribundus, qui & Agonizans dicitur, *is eſt qui exſuperante jam morbo, & natura proſtrata animam efflaturus de proximo eſt*. Viventibus, & non mortuis accenſeri debet. Quinimo ſanæ mentis præſumitur, niſi de contrario conſtet; eaque propter teſtamentum, & codicillos condere, tum contractus inire valet; Stryk. *juridic. diſſert. volum.* 1. *diſput.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. & *plur. ſequent.*

Vim magnam habere ſolet confeſſio Mori- 42
bundi, eo quia nemo præſumitur in articulo mortis velle mentiri. Sed nec in præjudicium Tertii, nec in ſui & Heredum commodum credendum eſſe Moribundo tradunt Klock. *vol.* 2. *conſil.* 43. *n.* 28. & *ſeq. Quæſt. conſil.* 40. *n.* 20. Pacianus *de Probat. lib.* 1. *cap.* 53. *n.* 46. Mevius *ad Jus Lubecenſ. part.* 2. *tit.* 2. *art.*
24. *num.* 11. Præſumptionem autem, & indi- 43
cium aliquod hiſce etiam caſibus facere confeſſionem moribundi, non eſt dubitandum; Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1229. *num.* 1. & 8. Farinac. *Prax. criminal. lib.* 1. *tit.* 5. *quæſt.* 46. *n.* 17.

Quid ſi Judex in agone confiteatur ſe pecu- 44
nia corruptum tuliſſe ſententiam? Obligare ſe ſuoſque heredes ad pœnam tripli expreſſam *in Authent. Novo jure C. de Pœn. Judic. qui mal. judic.* nequaquam vero præjudicium creare Tertio, ut ſententia proinde ſit reſcindenda, ſequitur ex mox dictis. Idemque dicendum de Arbitro; Maſcard. *de Probat. concluſ.* 949. *n.* 23. & *ſequent. Farinac. dict. quæſt.* 46. *n.* 77. Nec

(a) *Nota Romani Theologi*. P. Lucius Ferraris hic advertit, quod eruditiſſimus P. Franciſcus Maria Campioni *in Inſtructione ad Confeſſarios cap.* 41. *num.* 12. refert ex Cardinali Albitio *de inconſtantia in Fide cap.* 18. §. 19. quod prædicta declaratio Sacræ Congr. Concilii adducta a Fagnano, ac *num.* 32. ſupra relata, non reperitur in Regeſtis Concilii, quod argumentum eſt, aut nunquam emanaſſe, aut expunctam fuiſſe, ut contrariam communi ſententiæ, occaſione cujuſdem Epiſcopi, qui in examine interrogatus, an Sacerdos nominatim excommunicatus poſſet abſolvere in articulo mortis, reſpondit affirmative. Unde fuit excitatum murmur ob doctrinam Fagnani, & dubio delato ad Innocentium IX. juſſit Pontifex ſupprimi quæſtionem, neque amplius dubitari de opinione affirmativa, nempe pœnitentem in articulo mortis in defectu alterius Sacerdotis habilis licite, & valide abſolvi poſſe a Sacerdote Excommunicato vitando, ſeu degradato, aut Hæretico. Præſens Sacerdos ſit, non præciſus, qui tamen nolit, aut non advertat neceſſitatem abſolvendi, non puto invalidam fore datam a præciſo abſolutionem, ut aſſerit Ferraris *num.* 33.

Reſponſio Auctoris.

Romanus Theologus loc. cit. ait: Præſens ſacerdos ſit, non præciſus, qui tamen nolit, aut non advertat neceſſitatem abſolvendi, non puto invalidam fore datam a præciſo abſolutionem, ut aſſerit Ferraris *n.* 33. At neque per ſomnium id aſſerit Ferraris pro allata hypotheſi, debuerat enim ſcire noſter *Theologus*, ut ſcio ego Ferraris, quod in jure talis ſacerdos in data hypotheſi haberetur, ut abſens: pro abſente enim habetur, qui præſens, quod peragere tenebatur, non facit, quodque, ut faciat, ei incumbit. *L. non tantum ſi*, §. *penultim.* & *ibi addit. Margin. ff. de fidecommiſſariis libertatibus*: & *qui non intelligit, aut non advertit, nec præſens dici poteſt*. *L. coram Titio* 209. & *l. apud Labeonem* 246. *ff. de verborum ſignificat. cum ſimilibus*. Nec illa hypotheſis fuerat exprimenda, quia fruſtra exprimitur, quod intelligitur. *L. Cornelius* 69. *de heredibus inſtituen*.... *L. Hæc verba* 3. *ff. de Legatis* 1. Unicuique enim etiam in his cæco obvium eſt ſine alia expreſſione, & additione, quod ego loquor in præſentia alterius Sacerdotis carentis illis vitiis, & omnimode parati ad abſolvendum, quod ſi talis non ſit ille alius ſacerdos, ſtat ibi tradita neceſſitas moribundi, & ampliſſima a Trid. conceſſa facultas; Ne hac occaſione aliquis pereat.

45 Nec Teſtis moribundi confeſſio, quod fal-
ſum tulerit teſtimonium, quidquam obſtabit,
ſi prolata jam ſit ſententia; ſecus autem re
adhuc integra; Vide Pacian. *de Probat. lib.*
1. *cap.* 53. *num.* 46. Farinac. *dict. quæſt.* 46.
n. 84.
46 De Proxeneta contractus ſimoniaci, an ipſi
tale ſcelus in agone confitenti ſit credendum,
quæritur? Negat Stryk. *juridic. diſſert. vol.* 1.
diſput. 5. *cap.* 3. *num.* 8.
47 Circa contractus duplici modo Moribundi
confeſſio conſiderari poteſt, vel prout obliga-
tionem adſtruit, & obligatoria dicitur, vel
prout obligationem deſtruit, & liberatoria
48 nuncupatur. Confeſſio obligatoria a Moribun-
do dupliciter emittitur, vel ratione ſui ipſius
confitentis, vel ratione Tertii. Ratione ſui
ipſius, ſi ſe certæ alicui Perſonæ aſſerat obli-
gatum ad certam quantitatem. Ratione Ter-
tii, ſi alterum ſibi obligatum profiteatur. Con-
feſſio liberatoria ſemper uno modo emittitur,
49 ut ſi quod alter debebat, acceptum dicatur. In
una vero, & altera Confeſſione diverſum jus
ab eo, quod inter vivos conſtitutum, hic in
Moribundi perſona obtinet.
50 Confeſſio obligatoria, ſine expreſſione cauſæ
non attenditur regulariter. At ea emiſſa a
Moribundo, attendi debet; Maſcard. *de Pro-
bat. concluſ.* 345. *num.* 3. Damhoud. *pract. civil.*
51 *cap.* 173. *num.* 10. *& ſequent.* Sed an ea poſ-
ſit revocari a Moribundo, tum an heres poſſit
probare non ſubeſſe cauſam, Vide apud Hamm.
ad Weſſembec. tit. de Confeſſ. num. 5.
52 De alterum obligando ſi confeſſio loquatur,
nihil valet. Sed ſi emanaverit a Moribundo,
præſumtionem quamdam facit pro confiten-
te, & hæredibus; Struv. *Syntagm. jur. civil.
tit. de Confeſſ. theſ.* 24. Brunemann. *repetit. Pa-
ratitl. Weſſembec. dict. tit. de Confeſſ. quæſt.* 2.
53 Confeſſio liberatoria, ſi agatur de dote, vim
non habet, ſi intra tempus legitimum oppo-
natur exceptio non numeratæ dotis. At facta
a Moribundo opponi hæc exceptio nequit,
niſi facta ſit in fraudem Legis, vel Tertio
præjudicet; Stryk. *jurid. diſſert. vol.* 1. *diſp.* 5.
cap. 3. *n.* 13. *& plur. ſequent.*
54 Hactenus de Confeſſione Moribundi in civi-
libus. Agendum paululum de ea in criminali-
bus. Prima occurrit quæſtio, an ſtandum ſit
confeſſioni vulnerati de Auctore cædis? Eam
non probare, ſed tantum indicium facere te-
55 nent non pauci. Sed & quæſtionis eſt, an fa-
ciat indicium ad torturam? Negat cum aliis
Stryk. *loc. cit. cap.* 4. *num.* 2. *& plu. ſequent.*
& quidem etiamſi juramento id aſſeruerit Mo-
ribundus. Monet vero Stryk. teneri heredem 56
ad accuſandum eum, quem Moribundus ſuæ
cædis Auctorem dixit.
Quod dictum eſt de Confeſſione Moribundi 57
circa homicidium, id ipſum obtinet de Con-
feſſione ejuſdem circa veneficium, & alia id
genus delicta.
De effectu exculpationis factæ a Moribun- 58
do, mire inter ſe diſſentiunt Doctores. Con-
fer Stryk. *ubi ſupra cap.* 4. *tit.* 8. *& plur. ſe-
quen.* qui & de Moribundo fatente ſe delictum
commiſiſſe diſſerit.

MORTIS ARTICULUS.

Mortis articulus in Servis Dei, illuſtris, 1
& ſanctimonia conſpicuus apparere de-
bet. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 141. in-
cip. *Solicitudini noſtræ* §. 5. *&* 7. In mortis 2
articulo conſtituti quorumcumque peccatorum
abſolutionem, & Cenſurarum relaxationem a
quocumque Presbytero obtinere poſſunt. Idem
tom. 2. Conſtitution. 34. incip. *Pia Mater*.
Iiſdem Indulgentiam plenariam facile concedi
optat Eccleſia. Idem *ibid.* Mortis acceptatio
inculcetur tamquam opus injunctum pro con-
ſequenda plenaria Indulgentia in mortis arti-
culo. Idem *ibid.*

MULCTÆ.

* Mulctas pecuniarias Epiſcopus ſibi ad- 1
dicere non poteſt quantumvis pauper
ſit, ſine licentia Sedis Apoſtolicæ, ut ex plu-
ribus argumentis S. Congregationis evincitur
in *Tractatu de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 43.
§. 2. Sed debent in uſus pios applicari illæ
mulctæ, quas Tridentinum inflixit Clericis
non reſidentibus aut concubinariis. *Ibid.*
Si quas vero mulctas Diœceſana Synodus ali- 2
cui certo loco pio applicaverit, Epiſcopi non
poſſunt illas ſibi obtinere ab Apoſtolica Sede,
etiamſi ſint pauperes; quia ſedes Apoſtolica
juri alteri quæſito præjudicium non infert.
Ibidem §. 3.
Has vero mulctas antequam applicentur ſuæ 3
deſtinationi, deponendas eſſe penes adminiſtra-
torem fidelem, juſſit Sac. Congregatio in ſua
Ency-

Encyclica ad omnes Epiſcopos, die 5. Februarii 1670. *ibid.* §. 4.

4 Alia vide verb. *Epiſcopus*, *art.* 6. *a num.* 63. *ad* 67. & verb. *Pœna*, *art.* 5. *n.* 50. *ad* 72.

MULIER.

1 MUlieres ad miniſterium Altaris nullatenus ſunt admittendæ. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 57. incip. *Etſi Paſtoralis* §. 6.

2 Mulieres menſtruali morbo laborantes arceri nequeunt a Sacramentis, aut ab ingreſſu Eccleſiæ; Idem Conſtitut. 107. incip. *Omnium Solicitudinum* §. 3. 14. & 39.

3 Ad rem, alia plurima vide v. *Femina*.

MUNDUS.

1 MUndus dictus eſt a verbo Græco *Koſmos*, quod latine ornatum ſignificat: unde nos a perfecta abſolutaque ejus elegantia ipſum vocamus mundum, eo quod nihil eo ſit mundius, pulchrius, & ornatius. Plinius *lib.* 2. *cap.* 1. *&* 4. Beyerlinck *Theatr. vitæ humanæ tom.* 5. *Verbo Mundus*.

2 Mundus in Sacra Scriptura quinque potiſſimum modis uſurpatur. Primo pro rebus ipſis creatis, quibus tota hæc machina viſibilis conſtat. *Joann. cap.* 1. *num.* 10. ibi: *Mundus per ipſum factus eſt*, ideſt tota univerſitas, *ex eodem cap. n.* 3. ibi: *Omnia per ipſum facta*

3 *ſunt*. Secundo accipitur mundus pro ſtatu præſenti, quo inter homines vivitur. *Joan. cap.* 1. *n.* 9. ibi: *Omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat &c.* & *cap.* 9. *n.* 5. ibi: *Quandiu ſum in mundo;* & *n.* 39. ibi: *Ego in hunc mundum veni*, & *cap.* 13. *n.* 1. ibi: *Sciens Jeſus, quia venit hora ejus ut tranſeat ex hoc mundo;* ideſt de hoc ſtatu vitæ mortalis; & *cap.* 17. *n.* 15 ibi: *Non rogo ut tollas eos de mundo, ſed ut ſerves eos a malo;* ideſt non rogo ut auferas eis vitam, per quam tollantur de hoc Mundo. Tertio accipitur pro omnibus hominibus ſive bonis, ſive malis. *Joan. cap.* 14. *n.* 31. ibi: *Ut cognoſcat Mundus quia diligo Patrem*, ideſt cognoſcant omnes homines. Quarto accipitur pro hominibus mundanis, quos vocamus mundanos; quia ea ſola, quæ in præſenti vident, deſiderant; *Joan. cap.* 17. *num.* 9. ibi: *Ego pro eis rogo, non pro mundo rogo;* ideſt non pro hominibus mundanis, & ibid. num. 14. *Non ſunt de mundo, ſicut & ego non ſum de mundo;* ideſt iſti non ſunt mundani, ſicut nec ego. Quinto accipitur pro rebus, quæ in mundo ſunt & ſolum habentur hic, & concupiſcuntur ab hominibus mundanis, ſcilicet divitiæ, honores, dignitates, & ſimilia. *Epiſtol.* 1. *Joan. cap.* 1. *Joan. cap.* 2. *num.* 16. ibi: *Omne, quod eſt in Mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ*. Et ſic de pluribus aliis conſimilibus Sacræ Scripturæ textibus ſupradictam quintuplicem Mundi acceptionem comprobantibus.

Celebris eſt autem tam apud veteres, quam apud novos Philoſophos, & Theologos alia quintuplex mundi acceptio; nempe pro Mundo Archetypo, Intellectuali, Elementari, Mundo magno, & Mundo parvo. *Mundus Archetypus* eſt Divina Mens, in qua ſunt omnes formæ, & exemplaria rerum faciendarum; unde Boetius *l.* 3. *de Conſolation. metr.* 9. 3

Tu cuncta Supremo
Ducis ab exemplo pulchrum pulcherrimus ipſe,
Mundum mente gerens, ſimulque ab imagine formans.

Mundus Intellectualis dicuntur ipſæ Cœleſtes intelligentiæ ſine omni materia & corpore, ſunt enim Subſtantiæ ſpirituales ſtatu incorruptibiles, duratione æviternæ, intelligendi virtute ſagaciſſimæ, rerum omnium creatarum verticem, & coronidem eximiis ſuis præcellentiis, & dotibus complectentes. *Mundus Elementaris* eſt, qui componitur ex quatuor Elementis, & corpore cœleſti, quod etiam Elementum vocat Ariſtotel. *lib.* 3. *de Cœlo cap.* 1. *text.* 1. *Meteor.* 1. *cap.* 3. *& initio lib. de Cœl. Mundus magnus*, qui proprie Univerſum vocatur, eſt tota creaturarum collectio. *Mundus parvus*, eſt homo qui ab Ariſtotele 8. *phyſicor. cap.* 2. dicitur a quodam verbo græco *Mundus compendiatus*, quem Græci vocant *microcoſmum*, ideſt minorem mundum, eo quod ſit omnium rerum epilogus, & compendium, & omnium in unum confluentium naturarum poſſeſſionem, & totius univerſitatis ſummam in ſe contineat: Habet enim homo, dicit S. Gregorius *hom.* 29. *in Evangel.* aliquid omnis creaturæ, ibi: *Omnis autem creaturæ aliquid habet homo; habet namque commune eſſe cum lapidibus, vivere cum arboribus,* ſen-

ſentire cum animalibus, *intelligere cum Angelis*.

4 Mundus captus pro univerſa rerum omnium complexione, & diſtributione, de quo præſertim hic eſt ſermo, variis illuſtratur titulis. Dicitur enim *Macchina* propter mirandam ejus ſtructuram, & artificium. Dicitur *Orbis* propter figuræ rotunditatem. Dicitur *Univerſum* vel ex eo quod univerſas, ſeu omnes creatas res complectatur, & involvat; vel ex eo quod Mundus ab uno Deo formatus *Univerſum* dicitur, quaſi verſus unum, ſeu ad unum Deum ordinatus. Dicitur a Latinis *Mundus*, & a Græcis *Koſmos* propter ejus munditiam, elegantiam, & pulchritudinem.

5 Mundus ex Ariſtotele *lib. de Mundo cap. 2.* & ex Poſſidonio *in Meteoris* definitur *Compages e cœlo, terraque coagmentata, atque ex iis naturis, quæ intra ea continentur*; ideſt ex iis corporibus naturalibus, quæ intra cœlum, & terram comprehenduntur.

6 Mundus de facto eſt unicus; non repugnant tamen plures. Communis inter Catholicos cum Scoto *lib. de 1. princip. cap. 3. n. 11. & de rerum princip. quæſt. 10. num. 23.* & colligitur 1. pars ex Sacra Scriptura, quæ quoties de mundo loquitur, unius tantum meminit; ſic *Joan. 1. n. 10. Mundus per ipſum factus eſt*, & ſæpiſſime alibi, ut patet ex teſtibus adductis *ſupra n. 2. & Geneſ. cap. 1. n. 1. In principio creavit Deus* non Cœlos, & Terras, ſed *Cœlum & terram*: unde S. Auguſtin. *lib. Retractationum cap. 3.* retractat ſe, quod dixerit alicubi duos eſſe Mundos.

7 Hinc nullimode audiendi ſunt Manichæi, qui plures invexerunt Mundos, quamvis finitos' Nec ſequaces Democriti, qui cum ipſo innumerabiles Mundos eſſe aſſeruerunt; Nec qui infinitos Mundos excogitarunt, ut Metrodorus, Anaximander, Anaximenes, Archelaus, Ariſtarchus, Xenophanes, Leucippus, Epicurus, & Anaxarchus, quem (ut refert Plutarchus *lib. de tranquilitat. animi*) cum Alexander Macedo de mundorum infinitate diſſerentem audiviſſet, illacrymaſſe fertur: rogantibuſque ob id amicis, num aliquid lacrymandum ei accidiſſet? An non juſtum eſt nos flere debere, reſpondit, ſi cum infiniti mundi eſſe perhibeantur, nondum unius Domini ſimus?

8 Secunda autem pars, nempe quod non repugnent plures Mundi, clare patet, quia nulla poteſt aſſerri implicantia, nec ex parte Dei, qui cum ſit potentiæ infinitæ, & inexhauſtæ, tam potens eſt hodie ad alios creandos, quam fuit ante Creationem iſtius ad iſtum creandum: Neque ex parte creabilium; adeoque plures Mundi non repugnant, ſed ſunt poſſibiles. Unde ſententia negans hanc plurium mundorum poſſibilitatem tamquam falſa, & erronea merito fuit reprobata & damnata ab Univerſitate Pariſienſi ſub Stephano ejuſdem Civitatis Epiſcopo, uti videre eſt apud Magiſtrum Sententiarum *in fine Quarti*.

9 Mundus non fuit creatus ab æterno, ut ſenſerat Ariſtoteles 7. & 8. *Phyſicor.* ſed ab initio temporum. Eſt de fide. *Geneſis enim 1. n.* expreſſe habetur: *In principio creavit Deus Cœlum & terram*: ideſt ab initio temporum, ut exponit S. Auguſtinus *quæſt.* 112. & alii communiter; *Proverb. cap. 8. n. 22. Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum antequam quidquam faceret a principio. Joan. cap. 17. n. 5.* ubi Chriſtus alloquens Patrem dicit: *Nunc clarifica me tu Pater apud temetipſum claritate quam habui priuſquam mundus eſſet; & cap. Firmiter credimus* 1. *de Summa Trinitat. & Fide Catholica*, ibi: *Ab initio temporis utramque de nihilo condidit Creaturam, Spiritualem, & Corporalem*, &c.

10 Mundus probabilius creatus eſt verno tempore in æquinoctio, luna plena, & die Dominico. Sic declaratum eſt omnium conſenſu in Concilio Palæſtino de mandato Victoris Papæ congregato a Theophilo Epiſcopo Cæſarienſi, in quo fuit concluſum: *Nunc ergo inveſtigavimus quomodo in principio factus fuerit mundus, ideſt die Dominico, verno tempore, in æquinoctio, quod eſt octavo Kalendarum Aprilium, luna plena: per ipſum tantummodo tempus & elementa reſurgunt*. Sic apud Paravicinum in *Polyanthea Sacror. Canonum*, *verbo Creatio mundi*. Et Magiſter Hiſtoriæ Scholaſticæ in Hiſtoria libri Geneſeos, affirmat *dogma eſſe Eccleſiæ, mundum eſſe creatum in Martio*. Et Eccleſia ipſa Hymno ad matutinum Dominicæ canit.

Primo die, quo Trinitas
Beata mundum condidit,
Vel quo reſurgens Conditor
Nos morte victa liberat.

Et antiquitus ante ejus reformationem ſic canebat.

Primo dierum omnium
Quo mundus extat conditus,
Vel quo reſurgens Conditor
Nos morte victa liberat.

Et ſic tenent SS. Euſebius, Athanaſius, Cyrillus Hieroſolymit. Nazianzenus, Damaſcenus, Ambroſius, Auguſtinus, Theodoretus, aliique plures Sancti, & Claſſici Doctores, quos 20. numero citat Tornellius, 25. Aſcanius Martinengus; & longe plures Molina, Genebrardus, Clarius, Delrius, a Lapide, & Salianus apud Tirinum *tom.* 1. *cap.* 9. *Chronic. Sacr.* ubi ſolide probant hanc ſententiam, quam tuentur plures alii moderniores, ut Beyerlinck *loc. cit.* Fraſſen. *de mundo quæſt.* 3. *concluſ.* 2. Boyvin *tom.* 1. *Theolog. quæſt.* 1. *in fine de creatione mundi*; & *tom.* 2. *Philoſ. diſp.* 1. *cap.* 3. *quæſt.* 7. Dupaſquier *tom.* 4. *Philoſoph. diſp.* 1. *de mundo quæſt.* 4. *concluſion.* 1. Goudin. *tom.* 3. *Philoſ. quæſt.* 1. *de mundo artic.* 2. *quæſt.* 2. & plurimi alii, cujus ſententiæ fuerunt etiam veteres Poetæ; unde Virgilius *lib.* 2. Georgic. hæc habet:

Nec alios primæ naſcentis origine mundi
Illuxiſſe dies, aliumve habuiſſe tenorem
Crediderim: Ver illud erat, Ver magnus agebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri.

11 S. Hieronymus tamen, Liranus, Toſtatus, Scaligerus, Petavius, Uſſerius, Torniellus, Stranchius, Fortunatus a Brixia, & alii volunt quod probabilius mundus creatus fuerit in æquinoctio autumnali; quia dicunt ipſi, mundus creatus eſt eo tempore, quo fructus maturi erant, ut ſic menſa apponeretur homini, & animalibus, ut patet *ex cap.* 2. *num.* 9. *Geneſis*, ibi: *Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum viſu, & ad veſcendum ſuave*; & ex *cap.* 3. *n.* 6. ibi: *vidit igitur mulier, quod bonum eſſet lignum ad veſcendum, & pulchrum oculis, aſpectuque delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit, deditque viro ſuo, qui comedit*; Fructus autem matureſcunt tempore autumni, & non tempore veris, adeoque &c. Tum quia annus antiquus Hebræorum ante eorum exitum ab Ægypto incipiebat ab æquinoctio autumnali, adeout nova Sanctione opus fuerit, ut annum Eccleſiaſticum ab æquinoctio verno Hebræi auſpicarentur, ut patet Exodi *cap.* 12. *num.* 2. ibi: *Menſis iſte*, quo nimirum Hebræi egreſſi fuerant de Ægypto, *ſit vobis principium menſium, primus erit in menſibus anni*. Tum etiam quia ramum virentis olivæ attulit Columba in arcam undecimo menſe, *Geneſ. cap.* 8. *n.* 11. *& ſequentibus*; cum autem menſe Januario, qui undecimus eſſet, ſi a Vere annus inchoaretur, non vireat, ſignum eſt mundum non fuiſſe creatum in æquinoctio verno, ſed autumnali.

At iſtæ rationes adductæ ab aſſerentibus mundum probabilius creatum fuiſſe in æquinoctio autumnali, vel nihil contra nos probant, vel potius noſtræ favent ſententiæ aſſerenti mundum probabilius creatum fuiſſe in æquinoctio verno. Et revera prima eorum ratio nihil probat contra nos, ſed potius noſtræ favet ſententiæ, quia in illa ſic bene temperata Regione, in qua creatus eſt homo, primaque animantia terreſtria, plures fructus in vere, & ſalubres herbæ abundant; Immo in bene temperatis Regionibus Orientis, & præſertim ubi Paradiſus Terreſtris fuit conſtitutus, plurimæ arbores toto anno fructibus graves ſunt aliis incipientibus, aliis matureſcentibus, aliis omnino maturis, uti etiam videre eſt in pluribus Europæ Provinciis; Et ex iis, quæ fructibus aliquando ſpoliantur in Oriente, plures ſunt quæ in verno, quam quæ in autumnali æquinoctio maturos fructus habent, ut experientia demonſtrat, nam ante finem æſtatis fere omnes fructibus ſpoliatæ, & nudæ ſunt. Secunda autem eorum ratio non ſubſiſtit, quia ut recte oſtendit eruditiſſimus Tirinus *tom.* 1. *in Chronico Sacro cap.* 5. apud Hebræos annus antiquus inchoabatur ab Æquinoctio verno; & ſecundum hunc calculum proceſſerunt omnes anni a mundo condito uſque ad ingreſſum ipſorum Hebræorum in Ægyptum; In Ægypto vero ſeſe accommodarunt calculo Ægyptiorum, qui annum ſuum inchoabant a menſe *Toth*, qui fere reſpondet noſtro Septembri, ut patet ex traditis ſub verb. *Kalendarium num.* 35. At ſtatim ac ex Ægypto egreſſi ſunt, juſſit Deus ipſis Hebræis, ut annum, ſicut antea, rurſus a Vere inchoarent, ut patet *Exodi cap.* 12. *num.* 2. per ipſamet verba adducta ab adverſariis *ſupra num.* 11. Vide ipſum Tirinum *loc. cit.* ubi multa adducit ad rem etiam de initio anni Civilis, & anni Sabbatici, ac Jubilæi. Nec etiam urget tertia adverſariorum ratio, quia Oliva hyeme quoque media, adeoque toto anno viret. Tum quia teneriores illius ramuſculi quales columba decerpſiſſe videtur, in calidioribus illis Regionibus exeunte potius hyeme, quam æſtate ſuccreſcunt. 12

Probatur autem noſtra concluſio ex Sacra Scriptura. *Geneſis* enim *cap.* 1. *num.* 11. habetur: *germinet terra herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens fructum juxta genus ſuum*: ergo eo tempore creata eſt terra quo incipit germinare herba; nam 13

ſi crea-

ſi creata fuiſſet in autumno, ut volunt citati adverſarii, aut in æſtate, ut cum aliis voluit Gerardus Mercato *de methodo demonſtrationis temporum cap.* 1. apparuiſſet cum herbis, plantis &c. Unde S. Theodoretus *in quæſtione* 72. *ſupra Exodum*, cum hanc propoſuiſſet dubitationem, *cur prima die menſis Deus juſſit erigi tabernaculum?* eam ſolvit his verbis: *Propterea quod eodem fere tempore Deus creaturas condidit, cujus rei fidem facit arborum germinatio;* Germinet, *inquit*, terra herbam virentem &c. *incipiente enim Vere, prata florere ſolent, ſegetes ſemina concipiunt, arbores fructum emittunt.* Et S. Ambroſius *cap.* 4. *lib. prim. Hexæmeron* ſic expreſſe dicit: *In hoc principio, quo Paſcha juſſu Dei celebrant Judæi, Cœlum & terram fecit Deus, quod inde mundi capi oportebat exordium, ubi erat opportuna omnibus verna temperies; unde & annus mundi imaginem naſcentis expreſſit, ut poſt hybernas glacies, atque hyemales caligines, ſerenior ſolito verni temporis ſplendor eluceat. Dedit ergo formam fructus annorum curriculis mundi primus exortus, ut ea lege annorum vices ſurgerent, atque initio cujuſque anni produceret terra nova ſeminum germina, quo primum Dominus Deus dixerat:* Germinet terra herbam &c.

14 Tum quia valde veriſimile, & credibile eſt, eodem tempore fuiſſe formatum primum Adamum, quo poſtea Chriſtus ſecundus Adamus, & eodemmet tempore fuiſſe mundum primo creatum, quo fuit poſtea recreatus, & redemptus per Chriſtum: atqui conſtat Chriſtum incarnatum, & mortuum eſſe, & reſurrexiſſe in æquinoctio verno; ergo in hoc verno æquinoctio fuit conditus mundus. Tum etiam quia vernum tempus comparatur juventuti, & autumnus ſenectuti, adeoque illud aptius eſt ad naſcentis mundi ætatem, cum in illo generante terra, virentibus herbis, floreſcentibus arboribus, & quaſi revireſcentibus animantibus, mundus quodammodo renaſcens, eodem ſe tempore primum a Deo eſſe conditum non obſcure declaret; & e contra autumnus magis corruptioni, quam generationi rerum conveniat, cum in ipſo arborum folia decidant, virore, vigoreque ſuo privata omnia paulatim flacceſcant & ad interitum ferantur.

15 Mundus non fuit creatus in inſtanti, ſed revera ſex dierum naturalium ſpatio. Sic Sanct. Joann. Chryſoſtom. *Homil.* 3. *in Geneſ.* S. Ambroſius *lib.* 1. *Hexæmeron. cap.* 7. S. Baſilius *homil.* 2. *in Geneſ.* S. Gregor. Nazianzenus *orat.* 48. & S. Gregor. Magnus *lib.* 32. *moral. cap.* 10. quibus ſubſcribunt omnes fere alii Sancti Patres ac Scholaſtici, excepto S. Auguſtino, qui *lib.* 4. *de Geneſ. ad Litt. cap.* 21. exiſtimavit, mundum creatum fuiſſe in inſtanti, & totum ſimul, juxta illud Eccleſiaſtici *cap.* 18. *num.* 1. *Qui vivit in æternum creavit omnia ſimul*. Probatur autem noſtra concluſio ex Sacra Scriptura, quia Moyſes *Geneſ.* 1. aſſerens mundum ſucceſſive ſex dierum intervallo factum, hiſtorice ſcripſit: ergo debet intelligi non myſtice, & metaphorice, ut illum interpretatur Sanctus Auguſtinus, ſed vere litteraliter, ut eum intelligunt fere omnes alii Sancti Patres, & Scholaſtici. Tum quia ſi omnia creata fuiſſent ſimul, & in eodem inſtanti, terra nunquam fuiſſet *inanis & vacua*, ut habetur *Geneſ.* 1. nec fuiſſent aliquando tenebræ ſuper faciem abyſſi, ut teſtatur ipſe Moyſes *cit. cap.* 1. *Geneſ.* Si autem aliquando fuerunt tenebræ, etiam aliquando non fuit lux, adeoque non omnia facta ſunt ſimul in eodem inſtanti. Tum etiam quia Moyſes *Exodi cap.* 20. *num.* 10. & 11. rationem afferens, cur Judæi religioſe obſervare deberent diem Sabbati, non aliam allegat, niſi quod ſicut Deus per ſex dies mundum creavit, & requievit ſeptimo, ita poſſent ipſi per ſex dies operari, & die ſeptimo ad imitandum Deum ab omni opere ſervili ceſſare deberent, ibi: *Memento ut diem Sabbati ſanctifices; ſex diebus operaberis, & facies omnia opera tua; Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui eſt; non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, ſervus tuus, & ancilla tua, jumentum tuum, & advena qui eſt intra portas tuas; ſex enim diebus fecit Deus Cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt, & requievit in die ſeptima, idcirco benedixit Dominus diei Sabbati, & ſanctificavit eum;* Atqui hæc ratio infirma eſſet, ſi Deus in inſtanti & non per ſex dies produxiſſet mundum: ergo concludendum eſt Moyſem fuiſſe *litteraliter* locutum, & non *myſtice*, & *metaphorice*, proindeque mundum non fuiſſe creatum in inſtanti, ſed ſucceſſive ſex dierum ſpatio.

Objicies cum S. Auguſtino *loc. cit.* illud *Eccleſiaſtici cap.* 18. *num.* 1. ubi expreſſe dicitur: *Qui vivit in æternum, creavit omnia ſimul*. Ergo non ſucceſſive ſex dierum ſpatio, ſed in inſtanti creatus fuit mundus. At reſpondetur, quod illa particula *ſimul* idem ac *pariter* ſeu *univerſaliter*, & nullo excepto, ſignificat, ita quod nihil omnino ſit, quod non fuerit a Deo creatum, itaut illa particula *ſimul* non denotet ſimultatem temporis, ſed ſimultatem univerſitatis, ſeu collectionis, ut patet ex aliis Sacræ 16

Sacræ Scripturæ textibus, in quibus hæc particula *ſimul* collectionem ſignificat: Sic *Pſalm.* 13. *n.* 3. *Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt*. Pſalm. 48. *n.* 11. *Simul inſipiens, & ſtultus peribunt*. *Job cap.* 21. *n.* 26. *Et tamen ſimul in pulvere dormient, & cap.* 34. *n.* 15. *Deficiet omnis caro ſimul*, cum pluribus ſimilibus. Vel poteſt dici, quod omnia ſimul facta ſunt ſecundum materiam, nempe rudem, & informem, quæ primo mundi die omnis ſimul producta fuit, non omnia ſimul facta ſunt ſecundum formam.

17 Nec valet inſtare, quod ipſemet Moyſes teſtatur, Deum omnia produxiſſe ſimul ſimultate temporis; *Geneſ.* enim *cap.* 2. *n.* 4. expreſſe dicit, *Iſtæ ſunt generationes cœli, & terræ, quando creata ſunt in die, quo fecit Deus cælum, & terram, & omne virgultum agri &c.* adeoque &c. Non valet inquam, quia illa particula *in die* ſumitur non determinate pro unico die, ſed indeterminate pro quocumque illorum ſex dierum, quibus res aliquæ ſeorſim fuerunt formatæ; ſicque *in die* ſumi poteſt diviſim pro quolibet die, quo aliquid formatum eſt. Vel reſpondetur ut ſupra, omnia quidem fuiſſe producta in die unico quoad materiam, non vero quoad formam, ſicut explicat Sanctus Gregorius *l.* 32. *Moral. cap.* 10. ubi hanc agitans quæſtionem, poſt plura concludit: *Qui diverſis diebus creatum cælum & terram, virgultum, herbamque narraverat, nunc uno die facta manifeſtat: ut liquido oſtenderet, quod creatura omnis ſimul per ſubſtantiam extitit, quamvis non ſimul per ſpeciem proceſſit*. Quod deducitur ex ipſomet Moyſe in *cap.* 1. *Geneſ.* ubi dicit, quod lux facta ſit primo die, ſol vero quarta die; non quod Lux fuerit primo die ſine ſole, & dies ſine curſu ſolari, ſed quia licet Sol fuerit creatus prima die, & cum illo lux quoad ſubſtantiam, ſicque per curſum vigintiquatuor horarum incœperit a mundi exordio dies naturales diſtinguere: tamen Sol & Luna dicuntur facta die 4. non quoad dictam ſubſtantiam, ſed quoad ſpeciales influxus, & ad munus diſcriminandi tempora, menſes, dies, & annos per motum in Zodiaco, qui tali die datus eſt Soli, aliiſque planetis; Et ideo dixit Deus *fiant luminaria* non quidem ſimpliciter, *ſed ut dividant diem, ac noctem, & ſint in ſigna, & tempora, & dies, & annos, ut luceant in Firmamento Cæli, & illuminent terram*. *Geneſ. cap.* 1. *num.* 14. & 15. ſic *Gen. cap.* 9. *num.* 13. dicit Deus poſt Diluvium: *Arcum meum ponam in nubibus*, non quidem quantum ad ſubſtantiam; nam talis arcus apparebat etiam ante diluvium, ſed ut eſſet in ſignum fœderis, & pacis, ibi: *Et erit ſignum fæderis inter me, & inter terram*. Unde ex S. Scriptura potius deducitur, quod mundus creatus ſit ſucceſſive ſpatio dierum ſex, quam in inſtanti. Quam noſtram opinionem, poſthabita illa S. Auguſtini, videtur ſequi Eccleſia; ſiquidem in hymnis, quos canit in veſpertinis precibus ſingulorum hebdomadæ dierum, laudat Deum de ſingulis operibus, quæ particulatim ipſe per ſingulos dies perfecit.

In primo igitur die producta fuerunt Cœlum Empyreum, Angeli, terra, aqua, lux, & infernus. De cœlo, terra, aqua, & luce habetur expreſſe ex *c.* 1. *Gen. a num.* 1. *ad* 5. De Angelis quamvis non habeatur expreſſe ex Scriptura, habetur tamen in Conc. Lateran. in *c. Firmiter credimus* 1. *de ſumma Trinitat. & Fide Catholica*, ubi definit, Angelos non ante, ut voluerunt aliqui, neque poſt mundum, ut cenſuerunt alii, ſed ſimul cum Mundo ab initio temporis creatos fuiſſe, ibi: *Qui ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis utramque de nihilo condidit creaturam, Spiritualem, & Corporalem, Angelicam videlicet, & mundanam, ac deinde humanam, &c.* Fuit enim creatum Cœlum non vacuum, ſed cœleſtibus incolis plenum, nempe ſpiritualibus ſubſtantiis, quas Philoſophi *Intelligentias*, & Scriptura *Angelos* vocat; & per ipſum cœlum primo die creatum non intelliguntur omnes orbes cœleſtes, ſed ſolum Empyreum, ut recte docent S. Clemens, Theodoretus, Origenes, Alcuinus, Rabanus, Lyranus, Abulenſis, & alii. Item Infernus, quamvis non exprimatur a Scriptura, quo die fuerit creatus, merito tamen creditur creatus primo die cum terra, in cujus centro eſt; ſicut enim Deus primo die diviſit lucem corpoream a tenebris corporalibus, ita ſeparavit lucem ſpiritualem, ideſt Angelos bonos, a tenebris ſpiritualibus, ideſt a Dœmonibus, qui Duce Lucifero rebelles facti Deo, eodem illo primo die e Cœlis detruſi ſunt in Infernum, quem ſub idem tempus ipſis in centro terræ cum ſuo igne, & ſulphure Deus paravit, ut recte doctiſſimus Tirinus *in cap.* 1. *Geneſ.* & fere communis aliorum. 18

Secundo die factum eſt Firmamentum, habetur expreſſe ex *cap.* 1. *Geneſ. a n.* 6. *ad* 8. Per firmamentum autem intelligendum eſt Cœlum ſtellatum, & omnes orbes Cœleſtes illi vicini, tum ſuperiores ut Cryſtallinum, & primum mobile, tum inferiores, qui ſunt 19

ſeptem

ſeptem orbes planetarum; unde per ipſum firmamentum intelligitur id quod in medio aquarum, & ex medio aquarum, ſeu ex mole aquarum productum, ipſas a ſe mutuo ſeparat, ſeu dividit, ut habetur *Geneſ. cap.* 1. *num.* 6. ibi: *Fiat firmamentum in medio aquarum, & dividat aquas ab aquis.* Per aquas autem, quæ ſunt ſupra firmamentum non intelliguntur nubes, neque Cœlum Cryſtallinum, ſed veræ, & propriæ aquæ: uti creatæ ſunt primo die omnes conjunctæ, & ejuſdem ſpeciei, quæ per firmamentum productum ſecundo die fuerunt tantum ſeparatæ, ut patet *Geneſ. cap.* 1. *num.* 7. ibi: *Fecit Deus firmamentum, diviſitque aquas, quæ erant ſub firmamento ab his, quæ erant ſuper firmamentum*; ſicque remanſerunt veræ, & propriæ aquæ ſuper firmamentum, divina virtute ſervatæ incorruptæ, tum ad ornatum univerſi, tum ad oblectamentum ſanctorum, tum præſertim ad perpetuam Dei laudem, & gloriam, juxta illud *Pſalm.* 148. *num.* 5. ibi: *Et aquæ omnes, quæ ſuper Cælos ſunt, laudent nomen Domini*; & illud *Daniel. cap.* 3. *num.* 60. ibi: *Benedicite aquæ omnes, quæ ſuper Cælos ſunt, Domino*. Sic fere omnes Sancti Patres, & Doctores citati, & ſequuti a Tirino *in cap.* 1. *num.* 7. *Geneſi*, & in *Pſalm.* 148. *n.* 5.

20 Tertio die facta eſt congregatio aquarum, & productio herbarum, & plantarum, textu expreſſo in *cap.* 1. *Geneſ. a num.* 9. *ad* 13. Congregatio autem aquarum facta eſt in unum locum, inquit Scriptura, ut appareret arida, & ipſam aridam vocavit Deus *Terram*, congregationeſque aquarum appellavit *maria*, ibi: *num.* 9. & 10. *Dixit vero Deus: congregentur aquæ quæ ſub Cœlo ſunt in locum unum, & appareat arida. Et factum eſt ita; & vocavit Deus aridam Terram, congregationeſque aquarum appellavit Maria.* Quo vero ad productionem herbarum, & plantarum, clare patet, Deum die tertio dediſſe terræ virtutem germinandi herbas, & producendi plantas, ſive arbores fructibus graves, aliis incipientibus, aliis matureſcentibus, & aliis omnino maturis, juxta dicta ſupra *num.* 12. dicit enim Scriptura *cit. cap.* 1. *Geneſ. num.* 11. & 12. *Et ait: Germinet terra herbam virentem, & facientem ſemen, & lignum pomiferum faciens fructum juxta genus ſuum . . . . & protulit terra herbam virentem, & facientem ſemen juxta genus ſuum, lignumque faciens fructum, & habens unumquodque ſementem ſecundum ſpeciem ſuam.*

21 Quarto die producta ſunt aſtra, nempe Sol, Luna, & Stellæ; & quidem ut illuminent orbem; Sol in die, & Luna cum Stellis in nocte; ſicque dividant diem, ac noctem; Ac pariter ut ſint in ſigna annorum, menſium, & dierum, & tempeſtatum veris, æſtatis, autumni, & hyemis, ac etiam pluviæ, ſerenitatis, ventorum, & hujuſmodi, textu aperto *in cit. cap.* 1. *Geneſ. a num.* 14. *ad* 18. ibi: *Dixit autem Deus, fiant luminaria in firmamento Cœli, & dividant diem ac noctem, & ſint in ſigna, & tempora, & dies, & annos, ut luceant in firmamento Cœli, & illuminent terram; Et factum eſt ita; Fecitque Deus duo luminaria magna, Luminare majus, ut præeſſet diei, & Luminare minus, ut præeſſet nocti, & Stellas*, Primum luminare magnum eſt *Sol* ſic dictus; *vel quia ſolus ex omnibus ſideribus ſit tantus, vel quia, cum eſt exortus, obſcuratis omnibus, ſolus apparet*, ut notat Cic. *lib.* 2. *de nat. Deor.* ſeu quia ſolus ita lucet, ut ex eo dies ſit, ut obſervat Varro *lib.* 4. *de ling. lat.* Secundum luminare magnum eſt *Luna*, ſic dicta ex eo quod ſola nocte luceat, unde *Noctiluca* etiam dicitur, ut advertit Varro *lib.* 2. *de ling. lat.* & etiam Cicero *lib.* 2. *de Nat. Deor.* Per hoc autem quod *Luna* dicatur luminare magnum, non ſequitur quod, ſit major aliis planetis, cum illa penes molem ceteris Planetis minor ſit, ſed dicitur *Luminare magnum*, quia poſt Solem, majorem, & efficaciorem influxum in inferiora habet, quam ceteri alii Planetæ, & etiam quia major videtur, quoniam vicinior eſt terræ.

Quinto die producti ſunt piſces, & aves, textu expreſſo in cit. *cap.* 1. *Geneſ. a n.* 20. *ad* 23. ibi: *Dixit etiam Deus; Producant aquæ reptile animæ viventis, & volatile ſuper terram ſub firmamento Cœli. Creavitque Deus Cete grandia, & omnem animam viventem, atque motabilem, quam produxerunt aquæ in ſpecie ſuas, & omne volatile ſecundum genus ſuum.* Ipſi piſces, & aves producti ſunt ex aqua, ut docent SS. Hieronymus, Auguſtinus, Cyrillus, Damaſcenus, & alii communiter, & patet ex adducto Scripturæ textu, & ex Hymno qui dicitur in Veſperis feriæ quintæ, *Magnæ Deus potentiæ, qui ex aqua ortum genus*, (ut in hymno antiquo) *qui fertili natos aqua* (ut in hymno novo correcto) *partim relinquis gurgiti, partim levas in aëra.* Nec obſtat diſſimilitudo inter piſces, & aves, quia ut recte notat S. Auguſtinus *lib.* 3. *de Geneſ. ad litt. c.* 3. piſces facti ſunt ex aqua denſiori, aves vero ex ſubtiliori, unde ſunt magis temperamenti aerei, quam aquei. Per cete grandia creata, 22

& adducta in textu, intelliguntur piſces grandiori corpore exiſtentes. Unde nomen *Cete* eſt commune omnibus magnis piſcibus.

23 Sexto die producta ſunt animalia terreſtria & deinde homo, qui & Dominus ceterorum conſtitutus eſt, ut habetur expreſſe ex cit. *cap.* 1. *Geneſ.* a num. 24. *ad* 30. ibi: *Dixit quoque Deus: producat terra animam viventem in genere ſuo, jumenta, & reptilia, & Beſtias terræ ſecundum ſpecies ſuas, factumque eſt ita: & fecit Deus Beſtias terræ juxta ſpecies ſuas, & jumenta, & omne reptile terræ in genere ſuo; & vidit Deus quod eſſet bonum, & ait. Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram. & præſit piſcibus maris, &* [illegible] *Cæli. &* [illegible]*, univerſæque terræ,* [illegible] *&c.*

24 Adam igitur, & Eva ambo producti fuerunt in ſexta die: quamvis enim aliqui putent, ſolum Adamum factum fuiſſe ſexta die, & Evam factam fuiſſe poſtea, hoc tamen non eſt [illegible]. [illegible] Deus in fine ſextæ diei [illegible] *Geneſ.* [illegible] *Dominus* [illegible] *& multiplicamini, &c.* [illegible]

25 Adam productus fuit ex limo terræ, *Geneſ.* [illegible] ibi: *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ:* Adam enim in Hebræo ſignificat productum de terra, & dicitur *Adam* de *Adama*, quod ſignificat terram, ut notat Toſtatus in *cap.* 5. *Geneſ. ante quæſtionem primam*, ſicut a Latinis dicitur homo *ab humo*, ut tradunt communiter Doctores.

26 Adam formatum fuiſſe in campo Damaſceno loco quodam campeſtri, juxta civitatem Hebron, quæ non quando Adam formatus eſt, ſed multo poſt condita fuit in loco diſtanti de Jeruſalem, 16. milliaribus, ſive octo leucis, tradunt varii apud Toſtatum in *cap.* 1. *Geneſ. quæſt.* 22. & in *cap.* 13. *quæſt.* 824. Dicuntque ipſi, Adam ibidem vixiſſe poſtquam ejectus fuit de Paradiſo, ibique etiam ſepultum [illegible], quod tamen non admittit ipſe Toſtatus in *cit. cap.* 138. & multi alii, ut infra patebit.

Adam creatus fuit in ætate perfecta, qua poſſet generare, nam formatis Adam, & Eva, dixit illis illico Deus: *Creſcite, & multiplicamini. Geneſ. cap.* 1. *n.* 28. Non tamen certo conſtat in quibus annis initio mundi computanda eſſet ætas juvenilis apta perfecte ad generandum: Aliqui enim eam reponunt inter trigeſimum annum, & quadrageſimum, dicuntque in ea ætate Adamum creatum fuiſſe, qua Chriſtus reſurrexit: Alii vero dicunt, vitam pro tunc fuiſſe longiſſimam, & quamlibet ætatem fuiſſe longiorem, quam nunc, ideoque pueritiam, & adoleſcentiam fuiſſe longius productas, tardiuſque acceſſiſſe juventutem: unde volunt eam computari debere circiter quinquageſimum annum, qua ætate dicunt formatum fuiſſe Adamum; ex quo inferunt, & quidem meo videri probabiliter, quod Adam longius vixerit aliquo modo omnibus hominibus, quia licet Mathuſalem vixerit nongentis ſexaginta novem annis, & Adam tantum nongentis triginta, cum tamen ætas, qua creatus eſt, correſpondeat quinquageſimo anno, [illegible] vita Adami major fuit [illegible] ſaltem perfecta vita [illegible] Mathuſalem. 27

Eva producta fuit de coſta Adami, textu [illegible] *Gen.* [illegible] 21. *&* 22. ibi: [illegible] *& replevit carnem* [illegible] *Dominus coſtam, quam* [illegible] *Adam,* [illegible]. Et quidem pro- 28

ducta fuit ex coſta Adami, ſeu de latere ejus, ut advertunt Sancti Patres, & Interpretes, ne aut Domina ſi de capite, aut Ancilla, ſi de pedibus, ſed de medio produci debuit, ut ſocia viri mulier intelligatur. Nec ex ſola co- 29

ſta, ſed etiam ex carne Adami producta fuit Eva, ut notant communiter Doctores, id deducentes ex verbis ipſius Adami *Geneſ. c.* 2. *n.* 23. ibi: *Dixitque Adam, hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea, hæc vocabitur virago, quoniam de viro ſumpta eſt.* 30

Coſta illa quamvis fuerit Adamo neceſſaria, ut erat caput naturæ humanæ, & ut ex ipſa formaretur Eva, erat tamen ei ſuperflua quantum ad integritatem individui, quia ut recte ex communiori Doctorum advertit Toſtat. *in c.* 13. *Gen. q.* 357. 358. *&* 359. Adam habuit a principio plures coſtas, quam nos, & plures in uno latere, quam in alio; & ablata illa, manſerunt ei tot quot nobis, & pares in utroque latere diſpoſitæ ordine ſuo; & ratio eſt, quia ſi Adam tot coſtas habuiſſet quod nos, manifeſte Adam deficiens in una coſta, quod 31

non

non eſt dicendum, ne admittatur defectus in formatis a Deo, præſertim in eo, qui fuit primus, & ſupernaturaliter formatus. Tum quia Deus replevit carnem pro ea, quod non feciſſet, ſi coſta illa fuiſſet Adamo neceſſaria quoad integritatem individui, quia ibi poſuiſſet aliam coſtam. Cum ergo Deus carnem produxerit loco dictæ coſtæ, ſequitur, quod illa coſta fuerit illi ſuperflua, & adhuc ſine illa tot haberet coſtas, quot nos, ne maneret defectus in individuo ſic perfecta conſtituto, & minores haberet coſtas, quam natura exigat ad ſui perfectionem, & integritatem, ad quam 24. requiri tradunt Phyſiologi, & Medici, dicentes, corpus noſtrum 24. coſtis duodenis utrovis in
32 latere eſſe conſtructum & coagmentatum. Tum etiam quia ſi illa coſta fuiſſet neceſſaria Adamo quantum ad integritatem individui; deberet reſurgere in ipſo Adamo, ſicut manus abſciſſa alicui reſurgeret in ipſo; & tunc non reſurgeret in Eva; unde non poſſet reſurgere Eva, quia id quod materialiter ipſa erat, reſurgeret in Adamo: Quod non eſt dicendum, quia ipſa reſurget in Eva; cum ſit de integritate ejus individui, tamquam principalis materia ipſius, ut notat Toſtatus *cit. q.* 37.

33 Unde concludendum eſt cum ipſo Toſtato *cit. q.* 259. & communiori Doctorum, quod Adam formatus fuit cum pluribus coſtis in uno latere, quam in alio, nempe ut dicunt etiam alii plures cum tredecim in ſiniſtro latere, ſicque habuit plures coſtas, quam nos; eratque in ipſo una ſuperabundans, quam Deus produxerat ex induſtria, ut illam poſtea detraheret, & formaret inde mulierem; qua ablata, & inde formata Eva, remanſit in utroque latere Adami par coſtarum numerus, & fuerunt tot quot in nobis; ſicque illa coſta erat ſuperflua Adamo quo ad integritatem ſui individui, quamvis ei fuerit neceſſaria, ut erat caput naturæ humanæ, ut ex ipſa forma-
34 retur Eva. Unde non videtur ſequenda opinio aliquorum volentium, quod feminæ habeant unam coſtam pluſquam viri, ut inter alios tenuit D. De Ivigne *in novo Dictionario Theologico hiſtorico &c. Gallico idiomate impreſſo, verb. Adam*. Hoc enim dato perfectius eſſet corpus feminæ, quam viri, quod eſt contra rationem, & experientiam.

35 Solus Adam creatus fuit, & ex ipſo Eva, quia conveniens fuit formari feminam ex maſculo, ut generis humani unicum eſſet principium. Unde S. Paulus *Actor. cap.* 17. *num.* 26. dicit, quod Deus ex uno homine fecit omne genus hominum.

Hinc ſolum peccatum Adæ, & non Evæ 36
tranſiit in omnes homines, ut dicit Apoſtolus *ad Roman. c.* 5. *n.* 12. ibi: *Sicut per unum hominem peccatum in hunc Mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt*: ubi ut vides, Apoſtolus non facit mentionem niſi de peccato Adami, & nullimode de peccato Evæ, quamvis ipſa prios peccaverit, cum comederit, & dederit viro ſuo, qui & comedit; Ratio autem hujus, eſt, quia licet Eva peccaverit, & quidem graviſſime, tamen peccatum ejus non potuit tranſire in nos, neque per ejus peccatum venit mors in nos; nec dicimus nos peccaſſe in Eva, ſicut in Adamo; quia Eva non eſt principium totius humani generis, ſicut Adam: ſolus enim Adam eſt principium totius humani generis, quia in illo ſolo fuit tota natura humana; nam, quidquid pertinet ad naturam humanam; in quocumque ſit, fuit in Adam, & ideo vere eſt principium, quia totam naturam continet in ſe; In ipſo enim erat id, quod ipſe erat, & in eo fuit quidquid derivatum eſt in alios, ſcilicet Evam, & poſteros, quod non poteſt dici de Eva, quia non fuit in ea tota natura humana aliquando, quia non fuit in ea natura humana Adæ, neque aliquid ejus, neque fuit principium totius humani generis quantum ad nos, quia non eſt principium totaliter noſtri; ſicut Adam, quia in ipſo fuit id, quod nos accepimus ab Eva, & quod accepimus ab eo; nam quod accepimus ab Eva, erat in ipſo, in quantum de eo formata fuit Eva, & quod ab ea derivatum eſt per commixtionem, in ipſo erat; & ita nihil nos habemus, aut accepimus, quod non fuerit ab Adam, & aliquid accepimus, quod non fuit in Eva, ac per conſequens ipſa non eſt principium totius generis humani, neque quantum ad nos, ſicut eſt Adam. Ideo rectiſſime dixit Apoſtolus, quod omnes in Adam peccaverunt, & non dixit quod peccaverunt in Eva, quia in iſta non fuit tota natura humana ſicut fuit tota in illo, & per hoc Adam peccans, non ſolum peccabat ut unus ſingularis homo, ſed ut homo continens in ſe omnes homines, quia omnes eramus in eo, in quantum omnes deſcendimus ex eo, & ſicut ſi omnes peccaremus, omnibus imponeretur pœna, ita cum omnes eſſemus in Adam, omnes, peccante illo, peccavimus, & omnes obligationem mortis contraximus, ſicut ille, ut dicit Apoſtolus *cit. Epiſtol. ad Roman. capit.* 5. *num.* 14. ibi: *Regnavit mors .... etiam in eis, qui non peccave-*

cave-

caverunt in ſimilitudinem prævaricationis Adæ. De Eva autem non potuit id dici, quia ipſa erat ſolum ut perſona ſingularis, & non ut continens totam naturam humanam, & ideo cum non eſſemus omnes in ea, non peccavimus omnes, peccante ea, ſed ſolum ipſa peccavit, eique ſoli ſuum fuit peccatum imputatum.

37 Adami Corpus ſecundum aliquos veteres Eccleſiæ Patres, dicitur formatum ex quatuor mundi partibus, eo quod juxta græcum Idioma ſingulæ vocabuli *Adam* litteræ inchoent ſingulas quatuor mundi præcipuas partes, nempe Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Meridiem, ut expendit S. Cyprianus, vel quiſquis eſt auctor *libri de montibus Sina, & Sion adverſus Judæos*, ibi: Hebraicum Adam in latino interpretatur, Terra caro facta, *eo quod ex quatuor cardinibus orbis terrarum pugno comprehendit terram, ſicut ſcriptum eſt*: Palmo menſus ſum Cœlum, & pugno comprehendo terram, & finxi hominem ex omni limo terræ, ad imaginem Dei feci illum: *oportuit illum ex his quatuor cardinibus orbis terræ nomen in ſe portare Adam. Invenimus in Scripturis per ſingulos Cardines orbis terræ eſſe a conditore mundi quatuor ſtellas conſtitutas in ſingulis cardinibus: Prima Stella orientalis dicitur* Anatole; *Secunda occidentalis dicitur* Dyſis; *tertia Aquilonis dicitur* Aretos; *quarta meridiana dicitur* Meſembria. *Ex nominibus Stellarum quatuor de ſingulis Stellarum nominibus tolle ſingulas litteras principales. De Stella* Anatole *A. De Stella* Dyſis, *D. De Stella* Aretos *A. De Stella* Meſembria *M. in his quatuor litteris Cardinibus habes nomen Adam*. Idipſum confirmat S. Auguſtinus *tract. 9. & 10. in Joannem*, ubi ſic ait: *In Adam vocabulo quatuor orbis terrarum partes, per Græcas applicationes demonſtrantur: Si enim Græce dicantur Oriens, Occidens, Aquilo, Meridies, ſicut eas pleriſque locis Scriptura commemorat, in capitibus verborum invenit Adam*; Et idem docent Salmeron *Prolegomeno 7. in Evangelicam hiſtoriam*, Sixtus Senenſis *lib. 3. Bibliotheca*, Pererius *in primum Geneſis*, & alii.

38 Adam vocavit uxorem ſuam Evam, eo quod futura eſſe mater cunctorum viventium; *Geneſ. cap. 3. n. 20.* ibi: *Et vocavit Adam nomen uxoris ſuæ Eva, eo quod mater eſſet cunctorum viventium*; In Hebræo habetur *Hava* quod deſcendit de *Hai* ideſt vita, quia ut redditur ratio in littera, ipſa eſt mater cunctorum viventium: ante commiſſam culpam denominaverat Adam uxorem ſuam nomine naturæ, ſcilicet *Viraginem*, quia de viro ſumptam, *Geneſ. cap. 2. n. 23.* ibi: *Hæc vocabitur Virago, quoniam de viro ſumpta eſt*: nunc vero poſt commiſſum peccatum denominat eam *Evam* a miſeria, quia miſerorum omnium mater futura erat, *& miſeros facit populos peccatum*, ut expreſſe dicitur *Proverb. cap. 14. n. 34.* & advertunt Liranus *in cap. 3. Geneſis*, & Abulenſis *ibidem qu. 22.* Hinc pie aliqui dicunt apte vocari *Evam*, quaſi hoc nomine alludat ad Ejulationem parvulorum ex Eva prognatorum; maſculi enim recenter nati ejulando dicunt *A*, Feminæ vero dicunt *E*, unde Poeta.

Dicunt E vel A quotquot naſcuntur ab Eva.

Adam extra Paradiſum fuit formatus, & 39
Eva intra Paradiſum, *cap. Illud autem 9. diſtinct. 40.* ubi ex Ambroſio *lib. de Paradiſo cap. 4.* ſic expreſſe habetur: *Illud autem animadverte, extra Paradiſum vir factus eſt, & mulier intra Paradiſum, ut advertas quod non loci, non generis nobilitate, ſed virtute unuſquiſque gratiam ſibi comparat. Denique extra Paradiſum factus, hoc eſt inferiore loco vir melior invenitur, & illa, quæ in meliori loco, hoc eſt, in Paradiſo facta eſt, inferior reperitur.*

Non autem ideo formata fuit Eva in Para- 40
diſo, quia dignior, ſed quia fuit formata de latere Adami exiſtentis in Paradiſo. Sic expreſſe Toſtatus *in cap. 13. Geneſ. qu. 136.* &
alii paſſim. In ipſo autem terreſtri Paradiſo 41
ſemel tantum poſuit Deus Adam, licet alicui videatur, quod bis, ex quo bis id indicetur *in cap. 2. Geneſis*; ubi *num. 8.* dicitur: *Plantaverat autem Dominus Deus Paradiſum voluptatis a principio, in quo poſuit hominem, quem formaverat*, & infra *num. 15.* dicitur iterum: *Tulit ergo Dominus Deus hominem, & poſuit eum in Paradiſo voluptatis*: hæc enim ad unam tantum poſitionem referri debent, nam utitur Scriptura anticipatione, ut recte, & late oſtendit Doctiſſimus Abulenſis *in cap. 13. Geneſis q. 199.*

Adam, & Eva violato Dei præcepto de 42
non comedendo fructu ligni ſcientiæ boni, & mali, appetentes ſcientiam divinæ ſimilem, juxta falſam Diabolici ſerpentis promiſſionem *Geneſ. c. 3. n. 5.* ibi: *Scit enim Deus, quod in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi veſtri, & eritis ſicut Dii ſcientes bonum, & malum*, ejecti ſunt de Paradiſo, *Geneſ. cit. cap. 3.* Unde Deus *ibidem n. 22.* decepto Adamo, ſcientiam, qua Deo ſimilis fieret, fruſtra expetitam, pulchra ironia, & ſarcaſmo exprobrat: *Ecce Adam quaſi unus ex nobis factus eſt, ſciens bonum, & malum.*

Qua

43 Qua vero die, qua hora Adam, & Eva comederint de fructu vetito, qua item expulſi ſint e Paradiſo, non ſatis conſtat. Beda enim, Marianus Scotus, & plurimi alii apud Tirinum *tom.* 1. *in Chronico Sacro c.* 48. *concl.* 5. dicunt, Adamum, & Evam eadem die, & creatos a Deo, & lapſos, & Paradiſo expulſos fuiſſe, nempe *die* 23. *Martii*. Alii apud Gervaſium Tiberien. *lib. de Otiis imperialibus deciſione prima*, & Abulenſis *in cap.* 13. *loc. cit. qu.* 606. dicunt per ſeptem tantum horas manſiſſe in Paradiſo, & propter hoc volunt, quod ſeptem ſint Pſalmi Pœnitentiales, ad ſignandas ſeptem illas horas. Alii apud Abulenſem *loc. cit. qu.* 608. tenent, quod Adamus, & Eva fuerint de Paradiſo ejecti hora decima, & manſerint novem horis in Paradiſo, quia Chriſtus tantum duravit tormenta patiendo, quamdiu fuerunt Adam, & Eva in Paradiſo: & ideo quia Chriſtus perſeveraverit uſque ad horam nonam diei, & tunc expiravit: ſic Adam, & Eva perſeveraverunt novem horis in Paradiſo, & hora decima electi ſunt. Alii tandem apud Abulenſem *loc. cit. qu.* 611. Pererium *qu.* 2. *in tertium cap. Geneſ.* & Fraſſen *tom.* 2. *tract.* 3. *Theolog. diſp.* 3. *art.* 2. *qu.* 2. ſuſtinent, quod non fuerint eodem die formati, & de Paradiſo ejecti, ſed pluribus diebus in Paradiſo manſiſſe: quæ opinio teſte Fraſſen, & Pererio *loc. cit.* & aliis, eſt communior inter Doctores. Et hæc ſententia videtur conformis ipſimet Sacræ Scripturæ. Ex quo enim Serpens *Geneſ. cap.* 3. *num.* 1. dixerit Evæ, *cur præcepit vobis Deus, ut non comederetis de omni ligno Paradiſi?* ſignum eſt, quod per aliquot dies obſervaverit Adam, & Evam ex omnium Arborum fructibus ſolitos fuiſſe comedere, uno excepto fructu arboris ſcientiæ boni, & mali, a quo videbat eos ſeſe religioſe abſtinere; Quod utique Eva confirmaſſe videtur, dum *Geneſ. cap.* 3. *n.* 2. Serpenti reſpondit: *De fructu lignorum, quæ ſunt in paradiſo veſcimur*, dicendo enim *veſcimur*, nihil aliud dicere voluit, niſi veſci ſolemus; quamvis tamen Hebraice legatur *veſcemur* in futuro tempore.

44 Tum quia non videtur veroſimile tam multa, & varia, quæ inter creationem Adam, & ejectionem ejus a Paradiſo narrantur facta *cap.* 1. 2. *&* 3. *Geneſis*, intra unum ſolum diem coarctari; Primum quidem formatus eſt Adam extra Paradiſum: deinde in Paradiſum introductus eſt, fuitque ei datum a Deo præceptum de non comedendo de ligno ſcientiæ boni, & mali: Poſt hæc adduxit Deus omnia animalia ad Adam, quorum ſingulis conſiderata cujuſque eorum vi, & natura, congruentia nomina impoſuit: cumque in eis nullum reperiretur Adamo ſimile, & idoneum ad ſocietatem vitæ proliſque generationem adjutorium, ex ejus latere formata eſt Eva, & ſibi tradita in adjutorium, & uxorem: Deinde cum adhuc verſarentur ambo in Paradiſo ſine ullo, aut nuditatis ſuæ pudore, aut externi incommodi, vel moleſtiæ perpeſſione, Serpens multis ſermonibus tentavit Evam, quæ ejus falſis decepta promiſſis, arborem vetitam adivit, ejuſque curioſe ſpectata, & conſiderata pulchritudine, decerpſit fructum, comedit, porrexitque ad Adam, & ſuis blanditiis eum induxit ad manducandum: ſicque peccavit ipſa, & Adam, & ſibi apertis oculis, cognita ſua nuditate erubuerunt, feceruntque ſibi perizomata; & poſt hæc omnia venit Deus ad eos poſt meridiem, & graviter redargutos ejecit de Paradiſo: Tam multa autem, & variæ longa facta in unum ſolum diem includi potuiſſe non eſt veroſimile, ſicque probabilius eſt Adam, & Evam non uno ſolo die manſiſſe in paradiſo, ut videtur ſenſiſſe Sanctum etiam Auguſtinum *lib.* 11. *de Geneſi cap.* 31. *& lib.* 2. *de peccatorum meritis, & remiſſione cap.* 21. ubi dum dixit: *Primos parentes ante peccatum uſos fuiſſe ceteris Paradiſi fructibus*, clare innuit, plus uno die eos in Paradiſo manſiſſe; Et clarius idem ſignificat S. Gregorius *lib.* 4. *Dialogor. cap.* 1. his verbis: *In Paradiſo aſſueverat homo vebis Dei, & Beatorum Angelorum Spiritibus, cordis munditia, ac celſitudine viſioni intereſſe*.

Hinc ſatis probabile varii conjectantur, illos in Paradiſo manſiſſe octo diebus, & octavo die, quo fuerunt creati hoc eſt feria ſexta hebdomadæ ſecundæ e Paradiſo fuiſſe ejectos, nam ſpatium octo dierum videtur congruens, & ſufficiens fuiſſe ad ſupradicta omnia commode explicanda, ut non minus probabile videtur etiam Tirino *loc. cit.* Idque conſonat eis, quæ Sancti Patres edocent, nempe Adamum eodem die creatum, & lapſum, inquam, non numero, ſed hebdomada, ideſt ſexto ſecundæ hebdomadæ recurrente, ut expreſſe dicit Fraſſen *loc. cit. qu.* 2. *concluſ. in fin.* Habet pariter conſonantiam cum eo, quod ſecundus Adamus, Chriſtus nempe, pro expiando primi Adami crimine pertulit; etenim ſexta die Adamus eſt creatus, & e Paradiſo ejectus; eadem quoque paſſus eſt Chriſtus, ſuoque Sanguine cœleſtis Paradiſi januas Adamo, & poſteris reſeravit. Secundo in ejus diei exordio ille 45

ille fuit ex luto formatus, hic idem ad tribunal raptus, & ſordidiſſimis fœdatus ſputis. Tertio, hora ejus diei tertia inductus eſt Adamus in Paradiſum, & Chriſtus tertia hora, mortis accepta ſententia, Urbe Jeroſolyma eductus eſt ad ſupplicium. Quarto, inter ſextam, & nonam horam Adamus, & Eva protenderunt manus ad excipiendum fructum, qui nobis mortem intulit, hoc ipſo tempore Chriſtus manus extendit in Cruce, ſanguinem fudit, & mortem obiit, quæ nobis vitam æternam conciliavit. Denique ad auram illius diei Deus ejecit Adamum, & Evam vetiti latrones fructus a Paradiſo terreſtri; Chriſtus autem Latronem pœnitentem in cœleſtem Paradiſum eodem tempore, ſicut promiſerat, induxit. Hæc ille. Et conſimiliter habet Tirinus *loc. cit. c.* 48. *concl.* 5. ubi ſic expreſſe dicit; Igitur mortuus eſt Chriſtus tum die menſis, tum hebdomadæ feria (quidni & hora) eadem qua Adam ejectus eſt de Paradiſo: Ita Irenæus, Origenes, & Alcuinus: Sicut Crucem eadem meridiei hora, forſan & puncto horæ, quo Adam ad pomum ligni vetiti manum extenderat: eodem quoque quo Iſaac a Parente immolatus pene fuerat: Eodem die menſis, feria, & hora Latro reſtitutus eſt Paradiſo, quo Adam inde ejectus, inquit S. Chryſoſtomus; Eodem Eva *Ve* audivit, & Maria *Ave*, inquit idem Chryſoſtomus, & Cyrillus Alexandrinus: Rurſus eodem die, & hora apertus, & clauſus fuit Paradiſus, inquit Hugo Floriacenſis: Hæc ille, qui multa alia habet ad rem, merito ibi videnda. Arbor,
46 cujus fructus comeſtio fuit prohibita Adamo, & Evæ, probabilius fuit malum, ſeu pomum, ut colligi videtur ex *Cantic. c.* 8. *n.* 5. ubi ſic habetur; *Sub arbore malo ſuſcitavi te, ibi corrupta eſt mater tua, ibi violata eſt Genitrix tua:* At veriſimile eſt ſpecie diverſam fuiſſe ab omnibus malis noſtris ſeu citreis, ſeu aureis, ſeu perſicis, ſeu vulgaribus; nam ſi fuiſſet ejuſdem ſpeciei, & naturæ cum aliis aliquibus Paradiſi arboribus, facillime potuiſſent Adam, & Eva Dei prohibitionem eludere, & Satanæ tentationem ſuperare, comedendo de fructu alterius arboris ejuſdem ſpeciei, totaliter impune, & ſine ullo periculo, cum ipſis non fuerit interdicta comeſtio niſi de fructu ligni ſcientiæ boni, & mali in medio Paradiſi exiſtentis, ut patet *Geneſ. cap.* 2. *num.* 16. *&* 17. *& cap.* 3. *num.* 2. *&* 3. Ita Salianus, Cornel. a Lapide, & Bonfrerius citati, & ſequuti a Tirino *in cap.* 2. *Geneſi Littera* C. & ſic tenent Fraſſen *tom.* 2. *Theolog. tract.* 3. *diſp.* 2. *art.* 1. *qu.* 4. *concluſ.* 2. & alii plures.

Unde omnino rejicienda eſt erronea opinio 47
eorum, qui exiſtimabant, arborem illam fuiſſe mulierem, ut refert Moſes Barcepha *lib. de Paradiſo cap.* 19. ubi ſic habet: *Nonnulli exiſtimant non fuiſſe illam veram, & naturalem arborem, cujus fructum guſtaverit Adam, ſed venereum amplexum, quo cum uxore ille corpus miſcuit, eamque ob rem ajunt partum mulieris eſſe per Dei ſententiam doloribus factum obnoxium: neque aliud voluiſſe illud præceptum, ne edatis de illa arbore, quam ne coeatis, ſeu ſancte & abſque venere vivatis.* Cujus delirii auctorem fuiſſe Origenem, (*) affirmat Anaſtaſius Sinaita *lib.* 9. *in Hexaemeron*, his verbis: *Nefandarum autem effector, ſicut obſcenorum perpetrator Origenes exiſtimavit eam arborem eſſe mulierem.* Falſitatem autem hujus opinionis demonſtrat communis Sanctorum Patrum, & Catholicorum Doctorum ſenſus, qui omnes teſte Barchepha *loc. cit.* & Toſtato in *cap.* 4. *Geneſ. qu.* 2. aſſerunt expreſſe quod primi parentes in Paradiſo virgines manſerunt & de Paradiſo virgines exierunt, per quod apparet etiam falſitas eorum Hebræorum, qui apud Toſtatum *loc. cit.* dicunt quod Cain, & Abel in Paradiſo generati ſunt, aſſerentes quod formata muliere, & adducta ad Adam, immediate cognovit eam carnaliter, alioquin fuiſſent tranſgreſſores præcepti ſibi ſtatim dati immediate poſt ſuam creationem *Geneſis cap.* 1. *num.* 28. ibi: *creſcite, & multiplicamini.*

Quod autem Cain, & Abel geniti fuerint 48
extra Paradiſum terreſtrem, habetur expreſſe ex revelatione facta S. Methodio Martyri, quem multum ſequitur magiſter Scholaſticarum Hiſtoriarum: ipſe enim, ut refert Toſtatus *loc. cit. queſt.* 2. dum eſſet in Carcere, oravit & petiit a Deo, ut aliqua ei de principio,

(*) *Nota Rom. Cenſor.* Quidquid ſit de Origene, utrum docuerit lignum Adæ prohibitum, fuiſſe acceſſum ad Hevam, nec ne, certo certius eſt Encratitas, Marcionitas, Gnoſticoſque illos, qui nuptias damnabant, in hoc verſatos fuiſſe errore, peccatum ſcilicet Adæ illud fuiſſe, quod contra expreſſum Dei mandatum uxorem ſuam Hevam cognoverit; Vid. S. Clem. Alexand. *l.* 3. *Strom.*

cipio, & fine mundi revelaret; quod ſic factum eſt, ut ipſemet ſcribit, & ait, nempe quod primi Parentes virgines de Paradiſo egreſſi ſunt, deinde anno quintodecimo vitæ Adæ natus eſt Cain, & Soror ejus *Calmana*; & forte tanto tempore a copula vacaverunt, quia erant dolentes de peccato, quod contra Deum egerant, & de amiſſione felicis vitæ in Paradiſo pro ſe, & tota poſteritate. Deinde a Deo mandatum habuerunt de procreatione liberorum poſt alios quindecim annos, quo ſcilicet trigeſimo anno vitæ Adæ natus fuit Abel, & Soror ejus *Delbora*: Hæc ille. Alii autem, inter quos Doctiſſimus Calmet in *Dictionario Sacræ Scripturæ tom.* 1. *verb. Abel*, & *Cain* volunt probabilius, Cainum primogenitum Adæ, natum fuiſſe anno primo mundi, & Abelem anno ſecundo.

49 Eva quolibet partu geminos pariebat, ut dicunt Judæi, maſculum & feminam, & poſteà illi duo erant vir, & uxor; Toſtatus in *Geneſ. cap.* 4. *quæſt.* 10. Cain editus eſt cum Sorore ſua appellata *Calmana*, ſive ut aliis placet *Azura*, ſeu *Azurum*. Calmet *loc. cit. verb. Cain*. Toſtatus *loc. c. quæſt.* 2. & Abel cum gemella ſorore ſua vocata *Delbora*, ſeu ut dicunt alii *Avvinda*, ſeu *Decla*, vel *Edocla*, Calmet *loc. cit. verb. Abel*. Toſtatus *loc. cit. quæſt.* 2. De his autem nihil ex Sacra Scriptura, ex qua expreſſe ſolum habetur, quod Adam, & Eva tres genuerunt filios, nempe Cainum, Abelem, & Seth. *Geneſ. cap.* 4. *num.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. & poſtquam genuerunt Seth, habuerunt adhuc filias, *Gen. cap.* 5. *n.* 7. ibi: *Et facti ſunt dies Adam poſtquam genuit Seth octingenti anni, genuitque filios, & filias*. Et ut quidam dicunt apud Toſtatum in *c.* 5. *Geneſ. q.* 5. fuerunt triginta filii, & totidem filiæ, quorum nomina non exprimuntur. Eruditiſſimus autem Clericatus *in ſuis ſpicis vulgari idiomate ſcriptis verb. Eva* habet, quod apud antiquos Scriptores relatus a Patre Menochio *Centuria* 1. *cap.* 74. duæ fuerunt valde contrariæ opiniones: una quod Adam, & Eva genuerint dumtaxat quatuordecim filios, duodecim maſculos, & duas feminas, quarum prima fuit uxor Cain, & ſecunda uxor Seth, cum ejus geminus Frater Abel fuerit a Cain occiſus. Altera, quod Eva pepererit inter maſculos, & feminas pluſquam duo mille filios; ſiquidem ipſa vixit nongentis, & quadraginta annis, & ſecundum traditiones hebraicas, ipſa pariebat quolibet anno duos geminos filios, maſculum, & feminam, & ſæpe ſæpius etiam tres. Rejectis tamen ipſis duabus opinionibus, prima tamquam nimis reſtricta, & ſecunda tamquam nimis ampla, tertiam ſuam adducit concludens, quod Eva inter maſculos, & feminas genuerit circa tercentum filios.

50 Nec etiam ſequenda eſt opinio eorum, qui cenſuerunt, arborem illam fuiſſe frumentum, atque ideo Chriſtum quoque ſuum corpus in pane dediſſe, ut qua re contractum eſſet debitum, eadem & exſolveretur: nec etiam ſequenda alia aliorum volentium, arborem illam fuiſſe vitem, & idcirco Sanguinem ſuum dediſſe Chriſtum in vino pro expianda primorum parentum noxa: frumentum enim ſeges, non arbor dicitur, ut neque vitis, recte ait Barcepha *l. cit.* & Fraſſen *cit. concluſ.* 1.

51 Neque vera videtur ſententia aliorum volentium arborem illam fuiſſe ficum, eo quod Adam, & Eva ſtatim ab ejus eſu nudos ſe agnoſcentes, ex foliis ficus tamquam arboris ſibi præ aliis vicinioris ad tegendam ſuam nuditatem veſtem ſibi conſuerunt, ut habetur *Geneſ. cap.* 3. *num.* 7. ibi: *cumque cognoviſſent ſe eſſe nudos, conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi perizomata*: quæ ſententia licet non contemnenda, utpote defenſa a S. Athanaſio, Theodoreto, Gennadio, Moyſe Barcepha, & aliis apud Fraſſen. *cit. concluſ.* 1. tamen improbatur a Toſtato in *cap.* 13. *Geneſ. qu.* 146. hac convincenti ratione; quia ſtatim ac comederunt fructum, illius dolore, ac pudore penitus ſuffuſi, cognoverunt ſe ob id maxima mala incurriſſe, unde ſummo horrore & odio concepto erga illam arborem, ex qua tantum exitium ſibi obvenerat, ſic ab eo corde, animo, & pede receſſerunt, ut nec manum ad folia ejus extendere auderent, ne majus adhuc aliquod damnum ex ea in ſe attraherent, præſertim cum Eva ſerpenti reſponderit *Geneſ. cap.* 3. *n.* 3. *de fructu vero ligni, quod eſt in medio Paradiſi, præcepit nobis ne comederemus, & ne tangeremus illud, ne forte moriamur*. Hinc concludit Toſtatus; *Certum eſt, quod non auderent jam poſt peccatum tangere illam arborem, ne majus malum inde eis accideret; ergo cum acceperunt folia ficus, certum eſt, quod arbor ficus non erat lignum ſcientiæ boni, & mali*.

52 Adam, & Eva e Paradiſo ejecti, probabilius eam regionem, quæ nunc Judæa, & Palæſtina dicitur, incoluerunt: Sic ex vetuſtiſſima Hebræorum traditione affirmat S. Baſilius *in cap.* 5. *Ezechielis* expreſſe dicens: *Obtinuit fama quædam in Eccleſia memoria conſervata, non ſcripto prodita, quæ & talis eſt, quod prima utique Judæa hominem habebat incolam:* „ ni-

nimirum Adam, ſimul atque excidit deliciis Paradiſi in hac terra collocatum ad mitigandam jacturam bonorum, quibus fuerat exutus. Idem ſentit Rupertus *lib.* 3. *cap.* 31. & ex eo Toſtatus, & uterque ex S. Hieronymo, contendentes, Adamum in Judæa commoratum fuiſſe, ibique ſepultum, ut refert, & ſequitur Fraſſen *loc. cit. q.* 2. *concluſ.* 2. & plures alii id deducentes ex variis conjecturis, & præſertim quod ibi pœnitentiæ agendæ cauſa habitarint Adam, & Eva, ubi & pœnitentes mortui ſunt, ac ſepulti, mortuos autem eſſe in Judæa, & Palæſtina demonſtrat vetus Hebræorum traditio, & Sancti Patres, ex quibus eruitur ſequens concluſio, nempe:

53 Adam in monte Calvario, a Cranio, ſeu Calvaria ipſius ita nominato probabilius tumulatus fuit. Sic fere communis Sanctorum Patrum traditio, teſte Tirino in *cap.* 5. *num.* 1. *Iſaiæ*, & ita præ ceteris ſentit Tertullianus in carmine contra Marcionem, ubi ſic habet:

Golgotha locus eſt capitis, Calvaria quondam
Lingua paterna prior ſic illum nomine dixit:
Hic hominem primum ſuſcepimus eſſe ſepultum.
Hic patitur Chriſtus, pio ſanguine terra madeſcit,
Pulvis Adæ ut veteris poſſit cum ſanguine Chriſti
Commixtus ſtillantis aquæ virtute lavari.

Ipſi ſubſcripſerunt, S. Cyprianus *ſermone de reſurrectione Chriſti*: (*) *Nos*, inquit, *ad Chriſtum pertinentes, cujus ſanguine conſperſa creditur Adami calvaria, qui ſub loco ubi crux Domini fixa eſt humatus traditur ab antiquis.* Origenes *tractatu 35. in Matthæum: Venit ad me traditio quædam, quod corpus Adæ primi hominis ſepultus eſt, ubi crucifixus eſt Chriſtus, ut ſicut in Adam omnes moriuntur, ſic in Chriſto omnes vivificentur, ut in loco illo, qui dicitur Calvariæ locus, ideſt locus capitis, caput humani generis reſurrectionem inveniat cum populo univerſo per reſurrectionem Domini Salvatoris, qui ibi paſſus eſt &c.* S. Chryſoſtomus *hom. 24. in cap. 19. Joannis. Exivit in eum qui dicitur Calvariæ locus, ubi quidam dicunt Adam & mortuum, & ſepultum eſſe, & Jeſum, ubi mors dominata eſt, ibidem trophæum erexiſſe per Crucem, quam tulit contra mortis tyrannidem.* S. Auguſtinus *ſerm. 71. de tempore; Etiam hoc Antiquorum relatione refertur, quod & Adam primus homo in ipſo loco ubi crux fixa eſt, fuerit aliquando ſepultus, & ideo Calvariæ locum dictum eſſe, quia caput humani generis ibi dicitur eſſe ſepultum. Et vere fratres non incongrue creditur, quia ibi erectus ſit medicus ubi jacebat ægrotus, & dignum erat, ut ubi occiderat humana ſuperbia, ibi ſe inclinaret divina miſericordia: & ſanguis ille pretioſus etiam corporaliter dum dignatur pulverem antiqui peccatoris ſtillando contingere, redimiſſe credatur.* Immo & Hieronymus ipſe, licet aliter ſentire videatur in Epitaphio S. Paulæ, tamen ſcribens nomine Paulæ & Euſtochii ad Sanctam Marcellam *epiſtola* 17. ait: *In hac urbe, immo in hoc uno loco, & habitaſſe dicitur, & mortuus Adam, unde & locus in quo crucifixus eſt Dominus noſter, Calvaria appellatur, ſcilicet quod ibi ſint antiqui hominis Calvaria condita: ut ſecundi Adam, ideſt Chriſti ſanguis de Cruce ſtillans, primi Adam, & jacentis Protoplaſti peccata dilueret.*

Nec valet objicere illud *Joſue cap.* 14. *n.* 15. 54
ubi habetur: *Nomen Hebron ante vocabatur Cariath Arbe; Adam maximus inter Enacim ibi ſitus eſt*: Quod & in capite *Hebron* 2. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. ex S. Hieronymo, & in *cap. Unaquæque* 3. *ead. cauſ.* 13. & *q.* 2. ex S. Auguſtino aſſeritur; Et S. Hieronymus in epitaphio S. Paulæ expreſſe dicit: *Cariath Arbe idem eſt ac civitas virorum quatuor Abraham, Iſaac, Jacob & Adam magni, quem ibi conditum, juxta librum Jeſu Nave Hebræi autumant: Licet plerique quartum putent Caleb, cujus latere memoria monſtratur*, adeoque Adam in Hebron, & non in Calvario, ſeu Golgotha fuit tumulatus. Non valet, inquam, quia nomen *Adam* aliquando eſt nomen proprium illius primi hominis, & aliquando eſt nomen commune ſignificans quemcumque hominem. Unde *Geneſ. cap.* 5. *num.* 2. dicitur, *Maſculum & Feminam creavit eos, & benedixit illis, & vocavit nomen eorum Adam*, & ubi nos *Pſal.* 4. *num.* 3. dicimus *Filii hominum uſquequo gravi corde*, in hebræo dicitur *Filii Adam*, & ita poterit accipi littera, ut dicat *homo maximus*, ubi nos dicimus *Adam maximus*, & tunc non intelligitur de primo Parente, ſed de homine

(*) Neque carmen *contra Marcionem* fœtus eſt Tertulliani, neque Sermo *de Reſurrectione Chriſti* S. Cyprianum habet Auctorem; *ſic Romanus cenſor.*

magnæ ſtaturæ, ideſt de uno Gigante, qui habitabat in Hebron, & erat Pater aliorum Gigantum, in quo ſenſu tenent multi Hebræorum apud Abulenſem in *cap.* 13. *Geneſ. quæſt.* 138. In ipſo igitur *cap.* 14. *num.* 15. *Joſue*, nomen *Adam* tribuitur cuidam homini, cui peculiare erat nomen *Arbe*, qui, ſicut legitur *ibidem cap.* 15. *num.* 13. erat Pater Enac gigantis, ibi; *Cariath Arbe patris Enac*. Cum autem *Arbe* fuerit ſtatura major, vel dignitate præcellentior ſuis filiis, qui *cap.* 13. *Numerorum* dicuntur monſtra quædam de genere giganteo, ibi: *Vidimus monſtra quædam filiorum Enac de genere giganteo*: Is Arbe merito dicitur maximus inter Enacim, & ipſe eſt, qui fuit ſepultus in Hebron, & non Adam primus parens, qui, ut dicebatur, probabilius creditur tumulatus in Golgotha, ſeu Calvario, ut ſenſit etiam S. Hieronymus ſcribens ad Marcellam per adducta ejus verba *ſupra num.* 53. quamvis in cit. Epitaphio S. Paulæ, & *cap. Hebron* videatur ſentire contrarium, & ut ſenſit etiam S. Auguſtinus *ſerm.* 71. *de tempore* per ejus verb. allata *ſupra d. num.* 53. quamvis pro contraria opinione citetur in *cap. Unaquæque* 3. *cauſ.* 13. *qu.* 2. ubi tamen non ex propria, ſed aliorum opinione id aſſerit, ut patet ex præciſis ejus verbis, ibi: *E contra Adam* (*ut aſſeritis*) *in Civitate Arbea tumulatus eſt*.

55 Non negaverim tamen, quod ſit etiam ſatis probabile, quod in *Joſue cit. cap.* 14. *num.* 15. accipiatur *Adam maximus* pro primo parente, quem Sacra Scriptura excellenter, vel appropriate vocavit ſolum Adam, qui eſt maximus, cum ſit pater, & origo totius generis humani, & ſitus ſit inter Enacim, ideſt ſepultus in urbe Hebron in terra Gigantum, ut vult Toſtatus citatus in *cit. cap.* 14. *Joſue qu.* 10. aſſerens, quod iſte ſit verior, & communior ſenſus, quem fere omnes Catholici tenent: Nam, ut proſequitur ipſe, Adam vixiſſe perhibetur apud Urbem Hebron, & ibi finiviſſe dies ſuos, ibique ſepultum fuiſſe cum Eva conjuge ſua, & ibi quoque formatum fuiſſe; ſic quoque teſtantur etiam gentes quæ nunc habitant apud urbem Hebron: Et ab antiquo hujus teſtimonium eſt vallis quoque quædam apud urbem Hebron, quæ ab incolis vulgariter vallis lacrymarum appellatur, eo quod Adam centum annis Abel filium ſuum occiſum fleverit, quouſque ab Angelo admonitus eſt, ut cognoſceret Evam uxorem ſuam: De hoc in libro de ſitu Terræ Sanctæ: de hoc etiam Joſephus libro primo antiquitatum; & quia in nullo alio loco tactum fuerat de Sepulcro Adæ, voluit hic tangere Scriptura. & concordat iſta expoſitio valde ſuperiori litteræ: Nam urbs Hebron vocata eſt Cariath Arbe, ideſt Civitas quatuor virorum, ſcilicet Patriarcharum: de tribus eorum, ſcilicet Abraham, Iſaac, & Jacob conſtabat *Gen. cap.* 39. quod ibi ſepulti erant, de Adam autem nequaquam: ideo additum eſt hic de quarto viro, & dicitur quod iſte eſt Adam maximus, ideſt Protoplaſtus. Quidquid autem veritas ſit, conſtat, quod littera noſtra intenderit iſtum ſenſum, nam ſi littera noſtra intendiſſet pro aliquo homine, non poſuiſſet nomen Adam, quod apud Latinos ponitur tamquam proprium: ſed diceretur homo maximus ibi ſitus inter Enacim, & tamen poſuit Adam, ideoque intellexit de illo primo, quem vocat Adam, & non hominem nomine latino communem. Sic totaliter ad litteram Toſtatus, *loc. cit.*

Paradiſus eſt vox ex hebræo *Pardes* deducta: Pardes enim hebraice ſignificat pomarium, 56
aut viridarium juxta illud *canticor.* 4. *Emiſſiones tuæ Paradiſus* (hebraice Pardus) *malorum punicorum*, ex qua voce Græci *Paradiſos*, & Latini *Paradiſus* effecerunt; & Græci hanc vocem *Paradiſus* ab Orientalibus, & Perſis ſua pomaria, & viridaria, ſeu hortos, *Paradiſos* nuncupantibus, derivatam volunt; ac Septuaginta Interpretes etiam hac voce *Paradiſos Geneſ.* 2. *num.* 8. uſi ſunt ad viridarium Eden, ideſt hortum deliciarum ſignificandum, ut notat Calmet in *Dictionario verb. Paradiſus*. Unde in hebræo Paradiſus non vocatur hortus abſolute, & ſimpliciter, ſed hortus deliciarum, ſcilicet *Ganeden*, quia *Gan* ſignificat hortum & *Edem* ſignificat delicias, ut obſervat Toſtatus *in cap.* 13. *Geneſ. qu.* 8. Hinc ſubſequitur ipſe *ibidem* quia locus ille, quem Scriptura *Geneſ.* 2. vocat Paradiſum, erat locus deliciarum pluſquam eſſet alius in tota terra, tractum eſt, ut vitam beatam in Cœlo, in qua ſunt maximæ deliciæ, & omne bonum, vocemus *Paradiſum*.

In quanam parte mundi fuerit conſitus Paradiſus terreſtris, non ſatis conſtat, cum variæ fuerint, & ſint circa hoc Scriptorum opiniones, quibus brevitatis gratia relictis, dicimus, quod probabilius Paradiſus terreſtris conſitus fuit in confinibus Meſopotamiæ, & Arabiæ Orientalis parum longe a Chaldæa, & Syria Damaſcena. Sic communior inter Recentiores ſententia, teſte Fraſſen *tom.* 2. *Theolog. tr.* 3. *diſp.* 2. *art.* 1. *q.* 2. eamque pluribus probant Sixtus Senenſis *lib.* 5. *Bibliothecæ annotation.* 57

tation. 34. Cornelius a Lapide in 2. *cap. Geneſ.* Maldonatus in *cap.* 27. *Matthæi verſ.* 44. Genebrardus *lib.* 1. *Chronographiæ*; Pererius *lib.* 3. *in Geneſ. num.* 122. & plures alii. Et hoc colligitur ex Sacra Scriptura: Geneſis enim *cap.* 2. *num.* 8. ubi vulgata noſtra habet: *Plantaverat autem Deus Paradiſum voluptatis*, hebraica dicit, *plantaverat Deus Paradiſum in Eden*: Eden autem fuiſſe in finibus Meſopotamiæ, vel Syriæ deducitur ex eadem Sacra Scriptura 4. *Regum cap.* 19. *num.* 12. ubi habetur, quod Eden Regio jungitur cum Goſana, & Aram, & Reſph, quæ ſunt in finibus Meſopotamiæ, vel Syriæ, ut tradunt fere cuncti Scriptores, adeoque cum Moyſes aſſerat, Paradiſum fuiſſe plantatum in Eden, ſtat clarum quod in confinibus Meſopotamiæ, vel Syriæ, ubi eſt Eden, conſitus fuerit Paradiſus terreſtris.

58 Tum quia ex *cap.* 4. *Geneſ. num.* 16. *egreſſuſque Cain a facie Domini habitavit profugus in terra ad Orientalem plagam Eden*, ideſt verſus Orientem ultra Meſopotamiæ Eden, ubi erat Paradiſus, ut plures explicant cum Genebrardo *lib.* 2. *Chronographiæ*, Fraſſen *loc. cit. concluſ.* 2. Toſtato in *cap.* 4. *Geneſ. q.* 9. Hinc Paradiſum terreſtrem conſitum eſſe in regione Eden ſuſtinent plurimi Patres tam Græci quam Latini, ac etiam plerique Hebræi apud Malvendam *lib. de Paradiſo cap.* 18. inter quos Moſes Barcepha *lib.* 1. *de Paradiſo cap.* 21. ſic expreſſe habet: *Diximus Eden eſſe regionem ſpatioſam, amplam, amœnam, variam: Paradiſum vero locum eſſe pulchris, fructuoſis, præſtantibus, laudabilibuſque arboribus, præ quibuſvis aliis in tota Eden locis ornatum; Paradiſum enim ejus regionis, quæ Eden dicitur, partem eſſe inter alias omnium præſtantiſſimam, laudabiliſſimam, atque Cultoribus ſuis commodiſſimam.* Et Euſebius, ac S. Hieronymus in deſcriptione hebraicarum Urbium, & regionum ſic aperte, & clare concludunt: *Eden Sacer Paradiſi locus ad Orientem, quod in voluptatem, deliciaſque transfertur.*

59 Quanta fuerit latitudo, & longitudo Paradiſi terreſtris? incerta res eſt; certum eſt tamen, quod debuerit eſſe ſufficientis latitudinis, & longitudinis, ut capere poſſet homines, qui in ipſo victuri erant, & ut ipſi homines per diverſa loca vagarentur; Unde volunt aliqui, quod ambitus terreſtris Paradiſi ſit quaſi centum leucarum, & longitudo quaſi triginta leucarum, vel paulo plus, quia in circulo, vel rotundo ita ſe habet longitudo, quæ eſt diameter ad lineam circumferentialem: Sic refert Abulenſis in *cap.* 2. *Gen. quæſt.* 9. qui tamen in *Geneſ. cap.* 13. *quæſt.* 98. ſic habet: *Quibus apparet, quod Paradiſus eſſet terra aliquantulum lata, tamen non multum: non enim videtur quod oporteret habere majorem magnitudinem, quam habeat Inſula, ſcilicet, in latitudine tres, vel quatuor leucas, in circuitu autem duodecim, aut parum plus*; quamvis eruditiſſimus Vincentius Fuga *in compendio notitiæ Orbis Sacri, & profani in principio* de ipſius Abulenſis opinione ſic dicat: *Circa Meſopotamiæ fines Dominus hunc hortum plantavit, latitudine, ſi Abulenſi credimus, duodecim mille paſſuum, ambitu ſex & triginta mille.* Fraſſen autem *loc. cit. art.* 2. *quæſt.* 3. *concl.* 1. concludit, quod probabilius eſt, Paradiſum terreſtrem, nec ita arctum, nec ita ſpatioſum fuiſſe, ut ad quindecim, aut viginti leucas excesſerit; & colligit ex S. Auguſtino *lib.* 8. *in Geneſ. cap.* 10. ubi ait: *Neque enim exiguus locus erat Paradiſus, quem totus fons irrigabat.* & ex Moſe Barcepha *lib. de Paradiſo cap.* 15. & 28. ubi habet, Paradiſus dicebatur accommodatiſſimus ad habitationem, oblectationemque hominum; ſed quanta fuerit hujus amplitudo, ſatis arguit fluvius magnus, qui ex ipſo effluebat, & poſtquam elapſus eſſet, dividebatur in quatuor flumina; ſi enim fluvius ipſe magnus erat, manifeſtum eſt Paradiſum, quem irrigabat, magnum ſpatioſumque fuiſſe.

Paradiſus terreſtris adhuc ſubſiſtit; ſic com- 60
munior & probabilior Sanctorum Patrum, aliorumque Doctorum opinio, inter quos præſertim S. Epiphanius *lib.* 5. *adverſus hæreſes cap.* 5. S. Auguſtinus *lib.* 2. *de peccato originali cap.* 23. Tertullianus *lib. de Anima cap.* 55. Sixtus Senenſis, Delrius, Bellarminus, Gregorius a Valentia, Malvenda, Suarez, & fere omnes tum veteres, tum recentiores, ut teſtatur ſapientiſſimus Tirinus in *cap.* 5. *Geneſ. verſ.* 24. & fatentur apud ipſum *ibidem*, etiam Pererius, Viegas, Cornelius a Lapide, Salianos, & alii adducti ab ipſo in *cap.* 2. *Geneſ. verſ.* 8. & colligitur ex *cap.* 44. *num.* 16. *Eccleſiaſtici*, ubi expreſſe dicitur: *Henoch placuit Deo, & translatus eſt in Paradiſum, ut det gentibus pœnitentiam*, & ex 4. *Regum cap.* 2. *num.* 1. ibi: *Factum eſt autem cum levare vellet Dominus Eliam per turbinem in Cœlum, & num.* 11. ibi: *Et aſcendit Elias per turbinem in Cœlum*, ideſt aereum, & ex regione aeris mox translatus eſt in Paradiſum terreſtrem, ut docent paſſim ſacri Interpretes, & præſertim Doctiſſimus Tirinus in 4. *Regum*

cap.

cap. 7. verſ. 11. ubi dicit, quod Paradiſum adhuc extare tenent præter jam citatos, etiam S. Irenæus, Iſidorus, Hieronymus, Juſtinus, S. Thomas, & Abulenſis, ac adhuc Henoch, & Eliam extare & vivere in Paradiſo terreſtri, ut in fine mundi contra errores, & falſitates Antichriſti prædicent hominibus pœnitentiam, & eos in vera Fide, & lege confirment, tenet & teſtatur de communi Eruditiſſimus Clericatus *nelle Spiche vulgari idiomate raccolte verb. Elia, & Henoch*, juxta illud cit. *cap. 44. num. 5. Eccleſiaſtici* de Henoch, ibi: *ut det gentibus pœnitentiam*, & prædictionem *Malachiæ cap. 4. num. 5.* de Elia, ibi: *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, & convertet cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum*, ubi ad probationem exiſtentiæ adhuc Paradiſi terreſtris, & ſuperviventiæ inibi Henoch, & Eliæ refert ſequentem ſucceſſum, qui ex ipſo hic litteraliter ad uberiorem notitiam datur.

61 Grazioſo è quel ſucceſſo del Venerando Fra Benedetto d' Arezzo, uno dei primi Religioſi, e Figliuoli ſpirituali del glorioſo Patriarca S. Franceſco d' Aſſiſi, che ſi legge nell' iſtoria Cronologica dei Padri Franceſcani di Geruſalemme, ſcritta dal Padre Fra Giovanni da Calaorra, Minor Oſſervante della Provincia di Burgos nel libro ſecondo, e da noi raccontato nella noſtra prima età del Mondo *Rag. 13. pag. 124. & 125.* Il ſucceſſo è queſto. Eſſendo ſtato mandato eſſo Ven. Fra Benedetto d' Arezzo oltre il mare nell' Africa a predicare la Santa Fede a' Saracini, ed a reggere diverſi Conventi ivi fondati di Frati del ſuo Ordine, dopo avere faticato per molti anni con gran profitto dell' Anime, e vantaggio della Religione, riſolſe ritornare in Italia, per ritirarſi a vivere in una povera Cella, ed attendere alla contemplazione dell' eterna vita. Ottenne da alcuni Marinari, benchè infedeli, d' entrare nella loro nave, che ſtava per partire a momenti verſo l' Italia, come da lì a poco ſi fece. Alla metà del viaggio inſorſe una tempeſta così fiera, che facendo temere a quei Mori il naufragio, per iſcanſarlo, cominciarono a gittare in mare tutte le Mercanzie, che nella Nave avevano, e fatti rabbioſi da tale sfortuna, eſſendo infedeli, preſero anco il povero Frate Benedetto d' Arezzo e lo gettarono nel mare, benchè con poco loro profitto, perchè in gaſtigo della loro empietà, la Nave ſi ſommerſe, e ſi annegarono tutti. Il Ven. Fra Benedetto gettato nel Mare, e caduto nell' acqua, fu ſubito preſo per un braccio dal ſuo Angelo Cuſtode, e ſollevato in aria fu portato nel Paradiſo terreſtre, ove erano li due Santi Profeti Elia, ed Henoch. Queſti reſtarono ammirati nel vedere un Religioſo, veſtito così poveramente, con una ſola Tonica, e sì aſpra. Gli andarono incontro, e lo ſalutarono, e gli richieſero, chi foſſe? e come capitato in quel luogo? Fra Benedetto diede notizia ai medeſimi della Religione iſtituita da S. Franceſco nella Chieſa Cattolica, il ſuo paſſaggio, e dimora fatta nell' Africa, il ſuo ritorno intrapreſo verſo Italia, la tempeſta inſorta nel mare, in cui era ſtato gettato fuori della Nave, a guiſa d' un' altro Giona, dai Saracini; e che dal ſuo Angelo, cavato dall' onde, era ſtato portato in quel luogo; richiedendo anch' eſſo, chi loro foſſero? riſpoſero, che erano Elia ed Henoch, quali ſtavano in quel luogo benedicendo il Signore, e lo condu[ſſ]ero in diverſe parti a vedere le delizie di quella abitazione. Mentre Fra Benedetto ſtava mirando, ed oſſervando quanto quei due Santi Vecchi gli dicevano, e moſtravano, fu preſo di nuovo nelle braccia dall' Angelo, e con gran velocità portato per aria, fu collocato in Italia ſu la riva del mare, e porto d' Ancona. Nello ſteſſo tempo giunſero nel medeſimo porto alcune altre Navi, che viaggiavano di conſerva con quella affondata: e ſapendo i Marinari, che in eſſa vi era Fra Benedetto, reſtarono ſtupiti vedendolo ſul porto ſano, e ſalvo, mentre lo tenevano con tutti gli altri annegato. L' interrogarono in che modo aveſſe compito il viaggio? ed egli raccontò loro la mirabile provvidenza Divina, e la cuſtodia di lui tenuta dal ſuo Angelo Cuſtode. Andò poi il Venerando Fra Benedetto al più vicino Convento de' ſuoi Frati, ove fu ricevuto con ſomma carità, e gaudio di ſpirito, coll' avere inteſe le vicende del ſuo viaggio. Ma que' buoni Padri più ſolleciti della Santità della loro vita, che di ſcrivere le coſe maraviglioſe vedute nel Paradiſo Terreſtre da Fra Benedetto, altro non notarono, che il ſucceſſo, quale però ci ſerve d' atteſtato, che li Profeti Henoch, ed Elia ſono conſervati in vita per tanti ſecoli dall' onnipotenza del Signore in quel luogo felice, incognito a' mortali.

Nec valet objicere illud *Geneſ. cap. 9. n. 19. & 20.* ibi: *opertique ſunt omnes montes excelſi ſub univerſo cœlo; quindecim cubitis altior fuit aqua ſuper montes, quos operuerat;* adeoque Pa- 62

radiſus terreſtris aquis Diluvii diſſipatus eſt; ſicque modo non amplius extat. Non valet inquam, quia in eodem *cap.* 7. *Geneſ.* dicitur univerſos homines aquis Diluvii interiiſſe, & remanſiſſe ſolum Noe, & qui cum eo erant in Arca, & tamen nemo admittit Henoch fuiſſe in arca recluſum, neque Diluvii aquis periiſſe, adeoque ſicut in hac univerſali poſitione: *aquis Diluvii interierunt omnes homines præter Noe, & qui cum eo erant in Arca*, excipitur Henoch, ita excipitur Paradiſi terreſtris locus ab univerſali terræ illuvione. Tum quia valde probabile eſt, quod Paradiſus Terreſtris tempore diluvii ſervatus fuerit immunis, aquis undique ad latera ſeſe attollentibus, & quaſi in murum ſolidatis, ut contigit Iſraelitis, in mari rubro *Exodi cap.* 14. *numer.* 22. ibi: *Et ingreſſi ſunt filii Iſrael per medium ſicci maris; erat enim aqua quaſi murus a dextra eorum, & læva*; ac pariter in Jordane, ut patet *Joſue capit.* 3. & 4.

63 Mundi tempora ſeu ætates, alii dividunt in ſex, & alii in ſeptem: In ſex inter alios ſic dividit ſapientiſſimus Tirinus *tom.* 1. *in Chronico Sacro cap.* 7. ibi: Prima ætas Mundi cœpit ab Adamo, & duravit uſque ad finem diluvii *annis* 1656. Secunda cœpit a fine Diluvii, & duravit uſque ad egreſſum Hebræorum ex Ægypto, & duravit uſque ad quartum annum regni Salomonis, quo condi cœptum fuit Templum, *annis* 480. Quarta cœpit a quinto anno regni Salomonis, ſeu ſecundo anno ab inchoato templo, & duravit uſque ad deſtructum, & exuſtum idem Templum; Vel potius uſque ad finem Captivitatis Babilonicæ *annis* 452. Quinta cœpit a relata captivitate Judæorum, & initio Monarchiæ Perſicæ, & duravit uſque ad Meſſiæ adventum, ſeu Incarnatum Filium Dei, *annis* 525. Sexta cœpit a primo Chriſti adventu, durabitque uſque ad ſecundum illius adventum ad judicium; & interitum univerſi, de quo die nemo ſcit. Septima non jam in Mundo ſed in Cœlo inchoabitur ætas a die extremi judicii duratura uſque in perpetuas æternitates. In ſeptem autem ætates inter alios ſic dividit Eruditiſſimus Vincentius Fuga in *compendio notitiæ orbis ſacri, & profani in principio*. Prima Mundi ætas, ſeu ejus infantia cœpit ab ejus exordio, & duravit uſque ad univerſale Diluvium *annis* 1656. Secunda, ſeu pueritia cœpit ab univerſali Diluvio, & duravit uſque ad ortum Abrahæ *annis* 382. Tertia, ſeu adoleſcentia cœpit ab ortu Abrahæ & duravit uſque ad ortum Moyſis *annis* 425. Quarta, ſeu juventus cœpit ab ortu Moyſis, & duravit uſque ad Samuelis Principatum *annis* 476. Quinta, ſeu virilitas cœpit a Principatu Samuelis, & duravit uſque ad Babilonicæ Captivitatis ſolutionem *annis* 577. Sexta ſeu ſenectus cœpit a ſoluta captivitate, & duravit uſque ad nativitatem Chriſti *annis* 536. Septime, ſeu decrepitas cœpit a Nativitate Chriſti, & durabit uſque ad finem, ſeu interitum mundi.

64 Quia tamen in calculandis, & numerandis annis ab orbe condito uſque ad Chriſti Nativitatem effluxis tot ſunt fere ſententiæ, quot capita, adeo ut teſte Sancto Hieronymo in *Epiſt. ad Titum cap.* 3. *Inter eos, qui ex hebraico fonte numerum deducunt annorum Mundi, vix unus, vel alter reperiatur, qui alteri in omnibus conſentiat.* Hinc celebriores opiniones de Mundi ætate ſubjicimus, ut quiſque ſeligat eam, quæ magis ex illis ſibi placuerit.

Celebriores opiniones de numero annorum, qui ab orbe condito ad æram Chriſti vulgarem fluxerunt, prout traduntur a doctiſſimo P. Fortunato a Brixia in *Philoſophia ſenſuum mechanica tom.* 2. *tract.* 1. *diſſertat.* 4. *ſect.* 7. *Epocha* 2. ſunt ſequentes.

Secundum Vulgatam	3951
Secundum LXX. Interpretes	5200
Secundum Samaritanos	4305
Secundum Joſephum Hebræum	5970
Secundum Conſtantinopolitanos	5508
Secundum Antiochenos	5493
Secundum Alexandrinos	5501
Secundum Scaligerum	3950
Secundum Petavium	5983
Secundum Salianum	4055
Secundum Voſſium	5598
Secundum Marianum Scotum	4193
Secundum Langium	4042
Secundum Calviſium	3950
Secundum Gerardum Mercatorem	3966
Secundum Spondanum, Torniellum, & Baronium	
Secundum Ricciolum	5634
Secundum Hebræos Vulg.	3761
Secundum Uſſerium, & Lancellottum	4004

Æta-

Ætates Mundi annos continent.

I.		
Secundum Vulgatam		1657
Secundum Joſephum Hebr.		2256
Secundum Uſſerium	)	1356
Secundum Petavium	)	
II.		
Secundum Vulgatam		367
Secundum Joſephum		1267
Secundum Uſſerium		426
Secundum Petavium		366
III.		
Secundum Vulgatam	)	
Secundum Joſephum	)	430
Secundum Uſſerium	)	
Secundum Petavium	)	
IV.		
Secundum Vulgatam		480
Secundum Joſephum		962
Secundum Uſſerium		480
Secundum Petavium		519
V.		
Secundum Vulgatam		487
Secundum Joſephum		521
Secundum Uſſerium		476
Secundum Petavium		474
VI.		
Secundum Vulgatam		530
Secundum Joſephum		534
Secundum Uſſerium		536
Secundum Petavium		538

65 Ad uberiorem calculationis annorum, & ætatum mundi cognitionem, advertendum eſt, quod apud Chronologos, & Scriptores uſus Epochæ, ſeu Æræ invaluit. Epocha autem juxta vim Græci vocabuli inhibitionem, vel remoram ſignificat; ſunt enim Epochæ veluti puncta quædam fixa, a quibus annorum ſeries apud varias nationes numerari incipit, ut tradit Eruditiſſimus Purchotius *inſtitut. philoſophic. part. 2. ſect. 2. cap. 9. Epochæ ſeu Æræ inſigniores*: Unde Epochæ nomine intelligitur communiter a Chronologis principium aliquod, inſignis nimirum eventus, vel rerum, regnorumque notabilis mutatio, ex qua veluti cardine anni deinceps numerantur. Æra quoque pro hujuſmodi inſignium rerum eventu, ſicuti Epocha uſurpatur: Cum enim Hiſpani annos numerare ſolerent *ab Exordio Regni Auguſti*, idque in Kalendariis ſuis per primas horum vocabulorum litteras *A. E. R. A.* ſcriberent, deſumpto ſcilicet *A.* a prima littera dicti vocabuli *Ab*; *E.* a prima littera dicti Vocabuli *Exordio*; *R.* a prima littera dicti Vocabuli *Regni*; & altera *A.* a prima littera dicti Vocabuli *Auguſti*: hinc Æræ nomen formatum perhibetur & uſus invaluit, ut id omne, ex quo annorum ſeries inchoatur, Æra deinceps diceretur, ut inter alios erudite notant Purchotius *loc. cit. verſ. quarta eſt Epocha, ſeu Æra Hiſpana*, & Pater Fortunatus a Brixia *loc. cit. ſect. 7. verſ. Epochæ nomine*.

66 Epochæ diſtinguuntur in ſacras, & profanas; Sacræ dicuntur illæ, quæ ex documentis, & Scripturis Sacris eruuntur: profanæ vero illæ, quæ ex documentis & hiſtoriis mere profanis repetuntur.

67 Inter Epochas Sacras, præcipua a Chriſti nativitate deſumitur: quamvis enim hæc omnibus fere recentior ſit, ipſa tamen, ut egregie advertit Petavius *Rat. Tempor. part. II. lib. I. cap. 4. veluti limes, & cardo Chronologiæ eſt, communiſque terminus, in quem Chronologorum omnium ratiocinia, ſic tamquam ab viarum ambagibus in idem computum deducta confluunt*.

68 Hæc autem Chriſti nativitatis Epocha, vel vera eſt, vel vulgaris. Epocha Chriſti *vera* ab eo anno incipit, in quo Chriſti nativitas reipſa contigit, de quo anno non parvum inter Chronologos adeſt diſſidium; Epocha Chriſti *vulgaris*, utpote a vulgo communiter uſurpata in annis Chriſti computandis poſt Dionyſium Exiguum ejus inventorem, incipit a primo die Januarii anni 46. Juliani, ſeu reformationis Julii Cæſaris, qui annus congruit cum anno 4714. periodi Julianæ, adeo ut in illo Syſtemate Chriſti Nativitas vulgo referatur ad diem 25. Decembris anni 45. Juliani, periodi Julianæ 4713. Quamvis tamen accuratiores Chronologi cum Lancellotto apud Purchotium *loc. cit.* §. *verum*, oſtendant, Chriſti Domini nativitatem quadriennio ante hanc Epocham Dionyſianam contigiſſe, nempe die 25. Decembris anni Juliani, ſeu reformationis Julii Cæſaris 14. periodi Julianæ 4709. Mundi 4000. anno 4. Olympiadis 193. ab urbe condita 479. anno imperii Auguſti a morte Julii Cæſaris 40. a Victoria Actiaca 27. anno Regni Herodis magni 36. Sic ille. Unde probabilior videtur hæc Epocha, quam illa Dionyſii Exigui Abbatis natione Scytæ, moribus Romani, qui primus omnium circa initium ſexti Eccleſiæ Sæculi annos a Chriſto nato numerare cœpit: nam ante Dionyſium Exiguum Chriſtiani annos numerabant, vel per Olympiades Græcorum, vel per Romanorum Conſula-

ſulatus, vel ab Urbe condita, vel etiam ab impii Diocletiani perſecutione, quapropter Æra vulgaris Chriſtianorum appellata eſt a Chronologis *Dionyſiana*, ut tradit Purchotius *l. c.* §. *Epocha Sacra*, *verſ. Verum ut ad communem*.

69 Cum autem nequeat certo aſſignari, quænam ex ſupra recenſitis, & relatis opinionibus de annis ab Orbe condito ad Æram Chriſti vulgarem effluxis ſit verior, ipſis omnibus in ſua probabilitate relictis, hic præſtat adducere ſolum id quod Romana tenet, & ſervat Eccleſia, ac canit in Martyrologio Vigiliæ Nativitatis ejuſdem Domini Noſtri Jeſu Chriſti, nempe: „ a creatione Mundi, quando in principio Deus creavit Cœlum, & terram, quinquies milleſimo centeſimo nonageſimo nono: A Diluvio vero anno bis milleſimo nongenteſimo quinquageſimo ſeptimo: A Nativitate Abrahæ anno bis milleſimo quintodecimo. A Moyſe, & egreſſu Populi Iſrael de Ægypto anno milleſimo quingenteſimo decimo: Ab unctione David in Regem anno milleſimo trigeſimo ſecundo, Hebdomada ſexageſima quinta juxta Danielis prophetiam, Olympiade centeſima nonageſima quarta: Ab Urbe Roma condita anno ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo: Anno Imperii Octaviani Auguſti quadrageſimo ſecundo, toto Orbe in pace compoſito, ſexta Mundi ætate, Jeſus Chriſtus Æternus Deus, Æternique Patris Filius, mundum volens adventu ſuo piiſſimo conſecrare, de Spiritu Sancto conceptus, novemque poſt conceptionem decurſis menſibus, in Bethleem Judæ naſcitur ex Maria Virgine factus Homo.

70 Aliæ Epochæ ſacræ habentur ſupra *num. 63. & 64.* in adductis juxta diverſitatem Chronologorum, & Scriptorum diverſis mundi ætatibus, diverſiſque earum initialibus, ac finalibus annis.

71 Inter Epochas profanas præcipua ac prima eſt, quæ deſumitur a Trojæ excidio, quia ea, quæ Trojanum bellum præceſſerunt, nullo certo temporis ſpatio definiri poſſunt, *cum teſte Diodoro Siculo proœm. lib. 1. nullum certitudinis fulcrum, cui fidamus, ad nos pervenerit*. Hæc itaque Epocha incœpit anno Julianæ periodi 3530. ante vulgarem Chriſti Æram 1184. Sic Doctiſſimus Petavius, *lib. 9. de Doctrina temporum cap. 31.* & cum eo Genebrardus, Sigonius, Panvinius, Ricciolus, aliique celebriores Chronologi citati, & ſecuti ab eruditiſſimo Patre Fortunato a Brixia *loc. cit.* §. *Epocha tertia*.

72 Secunda inter profanas eſt Epocha Olympiadum, ſeu a ludis Olympiacis apud Græcos præſertim celeberrima, quæ incœpit anno periodi Julianæ 3938. a Trojana clade 408. mundi 3228. ante vulgarem Æram Chriſti 776. ut ex Thucydide, Xenophonte, Petavio, & Euſebio tradit dictus Pater Fortunatus *loc. cit.* §. *Epocha quarta*, & dictus Purchotius *loc. cit.* §. *Epocha profanæ*.

73 Quid autem fuerint Olympiades, & ludi Olympiaci? vide verb. *Kalendarium n. 59.*

74 Tertia eſt Epocha ab Urbe Roma condita, quæ ſecundum Varronem incæpit anno tertio Olympiadis ſextæ, periodi Julianæ 3961. poſt dirutam Trojam 432. mundi 3251. ante Epocham vulgarem Chriſti 753. Quamvis M. Portius Cato, & Verrius Flaccus uno anno tardius, quam a Varrone ſtatuatur, eam incœpiſſe contendant; & Julius Frontinus duobus annis tardius quam a Varrone aſſignetur, incœpiſſe arbitretur. Sic dictus Purchotius *loc. cit.* & Dictus Pater Fortunatus *loc. cit.* §. *Epocha quinta*.

75 Quarta eſt Epocha, ſeu Æra Hiſpanica, ſic dicta, quia Hiſpani uſque ad annum ſalutis 1383. eam in annis computandis adhibuerunt, cum quatuor initialibus illis litteris *A. E. R. A.* unde nomen *Æræ* deſumpſit juxta dicta ſupra *num. 65.* & ipſa incæpit anno periodi Julianæ 4676. a Trojano excidio 1146. ab Juliana anni caſtigatione 8. ante vulgarem Æram Chriſti 38. ut inter alios tradunt dictus Purchotius *loc. cit.* & dictus Pater Fortunatus *loc. cit.* §. *Epocha nona*.

76 Quarta, & ultima profana Epocha (aliis brevitatis gratia relictis apud Chronologos videndis) eſt Arabum & Mahometanorum, cujus initium ſumitur a fuga Mahometis, ſeu Mahomedis Arabi, qui cum ob falſæ ſuæ doctrinæ, & ſectæ in diſcrimen vocatus, de vita periclitaretur, ex Mecha Arabiæ urbe in Medinam fugere coactus fuit. Hæc illius Pſeudoprophetæ perſecutio, & fuga contigit anno vulgaris Æræ Chriſti 622. periodi Julianæ 5335. die 16. Julii feria ſexta, ſeu die Veneris recurrente, quæ idcirco apud Mahometanos, ſeu Turcas eſt ſacra, feſtiva, & ſolemnis; Et ab hac Mahometis perſecutione, & fuga ſuos annos numerant Turcæ, & Arabes, eoſque annos *Hegiræ*, ſive perſecutionis appellant.

77 Mundus ab antiquis Geographis dividebatur in tres ſolas præcipuas partes, nempe in Europam, Aſiam, & Africam, quæ omnes ſimul ob id vocantur *Mundus vetus*: A recentioribus autem dividitur in quatuor, addita ipſis tribus

bus

bus antiquis America; quæ communiter appellatur *Mundus novus*, ſub quo alii adhuc moderniores comprehendunt additam quintam partem, *Magellanicam* ab ipſis appellatam, ut inter alios notat Abrahamus Ortelius *in Theatro mundi in principio*, & D. de Ivignè *in novo dictionario Theologico Hiſtorico &c.* idiomate Gallico ſcripto verb. *Magellan*.

78 Europa ſic dicta eſt, ut volunt aliqui, inter quos dictus Ortelius verb. *Europa*, ab Europa Filia Agenoris Phœniciæ Regis, rapta a Jove in forma Tauri, ut fingit Ovidius *lib. 2. Metamorph.* & ducta in dictam partem. Seu, ut volunt alii, ſic appellata eſt a quodam Rege nuncupato *Europo* qui inter primos ibi imperavit. Ita D. de Ivignè *loc. cit. verb. Europe*, & alii plures.

79 Aſia ſic dicta eſt, ut volunt aliqui, inter quos dictus Ortelius *loc. cit. verb. Aſia*, & D. de Ivignè *loc. cit. verb. Aſie* ab Aſia Nimpha, Filia, ut finxere antiqui Poetæ, Oceani, & Thetidis, & muliere Japeti potentiſſimi. Seu, ut dicunt alii, ſic nuncupata eſt ab Aſio Filio Menæi Lydi, aut ab Aſio celeberrimo Philoſopho. Ita de Ivignè, & Ortelius *locis citatis*, & alii plures.

80 Africa ſic dicta ab Afro filio Patriarchæ Abraham, & Ceturæ, qui inibi habitavit. Ita Joſeph *lib. 1. Antiquit. cap. 15.* ſeu, ut tradunt alii, ſic nominata eſt quaſi *Aprica* a ſua proprietate, eo quod ſit aliis magis Soli expoſita, & minus frigus in ipſa regnet. Ita de Ivignè *loc. cit. verb. Afrique*, & Ortelius *loc. cit. verb. Africa*, ubi in fine ſubjungit, quod in ipſa continue conſpiciuntur novæ formæ animalium, & monſtruoſæ Creaturæ; Unde ortum eſt vulgare adagium: *Semper aliquid novi fert Africa*; & addi poteſt aliud: *Africa monſtra parit*.

81 America novus Mundus communiter appellata, ſic dicta eſt ab Americo Veſputio Florentino, qui ſub auſpiciis Emmanuelis Regis Portugalliæ anno 1497. uſque ad continentem, ſeu terram firmam penetravit Inſulas inibi exiſtentes prius a Chriſtophoro Columbo Januenſi anno 1492. Ferdinandi Hiſpaniarum Regis copiis, & opibus munito adinventas. Ita D. de Ivignè *loc. cit. verb. Americ. Veſpuce*, & *Amerique*, ubi in fine addit, quod brevi quinque, aut ſex annorum ſpatio Hiſpanorum medio pluſquam decem milliones illorum Gentilium ad veram Catholicam fidem converſi ſunt, & quod unus ſolus Religioſus mei Seraphici Ordinis Minorum de Obſervantia ſacra Unda Baptiſmatis lavit, ac initiavit uſque ad 14000. & ſic etiam referunt alii plurimi.

Et revera non parva pars illius novi adinventi, & ad fidem Catholicam converſi orbis debetur meæ Seraphicæ Religioni, ut clare demonſtrant illius in immenſum dilatatæ Regionis Hiſtorici, & Noſtri Franciſcani Annales ad *annum* 1492. & 1493. ex quibus juvat hic afferre, quæ refert ex Haroldo Eruditiſſimus noſter P. Juſtus Redn in ſuo egregio opere *Canonico Politico tom. 2. part. 2. ſect. 2. a n. 59. ad 62.* præciſis his verbis. 82

Res maxima parvis initiis hoc anno feliciter incæpta fuit, in qua Chriſti Catholica Fides propagationis ſuæ, & Catholici Reges Hiſpaniarum dilatati in immenſum Imperii, non parvam partem debent Fratribus Regul. Obſer. S. Franciſci. Cum enim Chriſtophorus Columbus Ligur, acris ingenii Vir, & nauticæ artis peritiſſimus, terras quas ultra Occidentalem oceanum eſſe didicerat, in animum induceret arte ſua detegi poſſe, ingenti ejus Europæi Principis gloria, lucroque, qui auctoritate ſua, & ſumptibus rem aggrederetur, Joanni II. Luſitaniæ, Henrico VII. Angliæ, & Carolo VIII. Galliæ Regibus ſuam in ea re operam obtulit; ſed paſſus ab his repulſam, ad Ferdinandum, & Iſabellam Catholicos Reges ſe contulit: verum, cum his quoque res ipſa incredibilis, & experientia magnis ſumptibus certo conſtituta, optato exitu incertiſſima videretur. Columbus in Bethicam abiit, ſui propoſiti plenus, ſed omnis auxilii jam plane deſperabundus. 83

Cum autem, diſponente Deo, caſu inveniſſet Fr. Joannem Perezium a Marchena Minoritam, qui tunc cœnobiolum Arabidæ, non illius Luſitanici prope Ulyſſiponam, ſed alterius D. paſſ. ab oppido vulgo dicto *Paulos de Moguet*, Guardianus gubernabat. Hunc porro Coſmographiæ ſtudioſum, eadem, quæ Columbum, cogitatio frequenter ſubibat, & vehemens deſiderium, animas illas, quæ in tenebris, & in umbra mortis ſedebant, ad veræ Fidei lumen reducendi, habuitque non adeo parum auctoritatis in aula, ut qui Reginæ Confeſſionibus excipiendis aliquando ſervivit: lætus ergo Columbi occurſu obſervationes ſuas, & vota huic aperit, collatiſque tabulis hominem tunc omni ſpe deſtitutum eouſque animavit, ut cum ipſius ad Ferdinandum Talavericum tunc Reginæ Confeſſarium, & ad ipſam Reginam litteris Granatam rediret. Quo demum ipſe Perezius ad rem recte percipiendam a Regina vocatus, frequenti Majeſtatis ſuæ colloquio, rem glorioſam, utilem, ſan-

ſanctamque aggrediendam firmiſſimis rationibus perſuaſit, & adductis in auxilium præter Talavericum Cardinali Mendozio, Ludovico a S. Angelo, & Alphonſo Quintavilla, qui tunc apud Reges valebant, impetravit, ut certis conditionibus Columbo numerarentur ſeptendecim aureorum millia, & traderentur una navis, duæque Zelotes, centum & viginti militibus, cæteriſque neceſſariis inſtructæ.

84 Cum his ille 3. Non. Aug.ſti Gadibus ancoras contraxit, 33. dierum navigatione per varias minores inſulas V. M. milliariorum ſpatio Carimbranam detexit, quam auctorum ſuæ fortunæ honore, Hiſpaniolæ nomine conſecrare voluit: ubi cum quidquid indagine dignum videri poſſet, accuratiſſime perluſtraſſet, notaſſetque præſertim, aurum apud indigenas vix non pro luto haberi: in Hiſpaniam regreſſus Ferdinand. Regem Barcinone convenit: Cum quo, quid egerit, quantumque in vaſtiſſimis illis Regionibus, non modo fide, & moribus erudiendis, & integris provinciis, regniſque detegendis, atque in Catholicæ Fidei Catholicorumque Regum fidelitate inter moleſtiſſimas turbas, & apertas rebelliones continendis, ipſorumque Hiſpanorum ſimultatibus compeſcendis (quibus res maximæ non ſemel in deſperationem deductæ fuerunt) Deo, & Principibus præſtiterint Fratres S. Franciſci, tum anno proxime ſequenti, tum aliis ſuccedentibus referemus.

85 Et ad annum 1493. Chriſtophorus Columbus, quem anno præcedenti lætum illum a ſe detectæ Hiſpaniolæ Nuncium ad Ferdinandum Catholicum Regem Barcinonam tuliſſe diximus, alteram hoc anno navigationem aggreſſus eſt, acceptis navibus, perſonis, & rebus, quæ numero, & qualitate ſufficere videbantur, ut inſulam illam, aliaſque Hiſpanorum Regum imperio ſubjugaret, Fideique Magiſtris, qui barbaras nationes ad veræ Fidei normam erudirent, præſertim Franciſcanos, ac præ aliis Joannem Perezium a Marchena, quem diximus præcipuum primæ navigationis promotorem fuiſſe, qui ſtramineum imprimis tugurium conſtruxit, in eoque Rem Sacram omnium primus fecit, & SS. Euchariſtiæ Sacramentum repoſuit, atque ita hæc prima omnium Occidentalis Indiæ Eccleſiarum fuit.

Secundam vero huic proximam idem Perezius opere tumultuario ſub invocatione S. P. N. Franciſci, adjuncta pro conſodalibus habitatione, conſtruxit in ea Civitate, quam Columbus mox ædificavit, indito nomine S. Dominici, ob ſui patris memoriam, qui Dominicus nominabatur. Hoc vero cœnobium ipſe Columbus in gratiam Perezii, cui ſuam fortunam poſt Deum acceptam ferebat, ditior factus, magnificentius e polito lapide conſtruxit; & omni neceſſaria ſupellectili, pro ſua in S. Franciſcum pietate, & incolarum ſtatu exornavit, creſcente in dies erga Fratres Inſulanorum devotione, quos ſacris documentis, & religioſiſſimæ vitæ exemplis ad fidem, & pietatem inducebant. F. Franciſcus Haroldi *in Epitome Hiſtor. Ord. Min. ad annum* 1492. *&* 1493.

Magellanica ſic dicta eſt a Ferdinando Ma- 86
gellano Luſitano, qui hanc nuncupatam quintam Mundi partem adinvenit, & nomine Regis Hiſpaniarum conquiſivit anno 1520. Ita D. Antonius Chiuſole in ſua Geographia ſub titulo *Mundi antiqui, & moderni, italice ſcripta tom.* 2. *c.* 18. §. 15. De Ivignè *l. c. verb. Magellan.* Abrahamus Ortellius *l. c. verb. il Mondo*, & alii paſſim, notantes, quod major & maxima hujus Magellanicæ partis portio eſt adhuc incognita.

Mundus ad uberiorem ejus intelligentiam 87
dividitur adhuc in quatuor partes, nempe in Continentem, Inſulam, Peninſulam, & Iſthmum. Continens, ſeu terra firma intelligitur pro quavis terra, quæ nec eſt Inſula, nec Peninſula, nec Iſthmus. Inſula eſt terræ portio undequaque aqua circumdata. Peninſula, ſeu græce *Cherſoneſus* eſt media Inſula circumdata quidem aqua, ſed ex una parte annexa, ſeu unita terræ. Iſthmus eſt terræ portio valde ſtricta inter duo maria incluſa, uti eſt terra in medio Americæ inter mare Septentrionale, vulgo *Mare del Nort*, & mare pacificum, vulgo *Mare del Zud*.

Mundus quatuor habet ſpatia, ſeu plagas, 88
quæ communiter a Latinis vocantur *Quatuor Mundi Plagæ, ſeve Mundi Cardines*. Ubi enim oritur Sol, vocatur *Oriens*: Ubi Sol occidit, appellatur *Occidens*: Ubi Sol reperitur circa meridiem, nominatur *Meridies*: & Plaga contra Meridiem nuncupatur *Septentrio*.

Et ſecundum has quatuor Mundi plagas 89
Cardinales quatuor, etiam ſunt venti principales, vocati *venti Cardinales*: Ventus enim, qui ſpirat ab Oriente vocatur *Eurus*, ſeu *Subſolanus*: Ventus qui ſpirat ab Occidente appellatur *Zephyrus*, ſeu *Favonius*: Ventus, qui ſpirat a Meridie nominatur *Auſter*, ſeu *Notus*. Et ventus, qui ſpirat ab Septentrione nuncupatur *Boreas*, ſeu *Aquilo*.

Præcipua, & celebriora inter alia Mundi 90
ſyſtemata, nunc in ſcholis tum Aſtronomicis,

tum

tum Phyſicis vigentia, tria ſunt; nempe ſyſtema Ptolemaicum, Copernicanum, & Tichonicum. Syſtematis autem nomine intelligitur communiter *Conſtitutio*, ſeu *diſpoſitio quædam univerſi, ejuſque partium inter ſe, explicandis motibus, cæteriſque Aſtrorum phænomenis accommodata*. Cum enim Aſtronomi diu obſervaſſent diverſos Aſtrorum aſpectus, quædam ſibi finxerunt ſyſtemata, ſeu hypotheſes, quibus motuum illorum rationes redderent, eorumque apparentias ſalvarent, ac totam Mundi fabricam poſitione, & ordine omnium ſui partium repræſentarent.

91

92 Primum igitur & vetuſtius ſyſtema inter tria prædicta eſt *Ptolemaicum*, ſic dictum a *Ptolemæo* veterum Aſtronomorum facile Principe, qui ſæculo Chriſti ſecundo floruit, & dicto ſyſtemati ultimum complementum dedit, ob idque ab ipſo denominatum, quamvis ipſe non fuerit illius primus Auctor, cum tale ſyſtema tenuerint Plato, Ariſtoteles, Eudoxus, & clariſſimi fere omnes Aſtronomi ipſo Ptolemæo antiquiores.

93 Syſtema Mundi Ptolemaicum in centro univerſi globum terraqueum immobilem ſtatuit, quem ordine ambiunt ſphæræ primo aeris, & ſecundo ignis; Deinde ſuccedunt orbes Planetarum hoc ordine, nempe prius orbis Lunæ, deinde Mercurii, Veneris, Solis, Martis, Jovis, Saturni; ac poſtea ſequitur firmamentum, ſeu Cœlum Stellarum fixarum, quibus adduntur Cœli duo Cryſtallini, & primum mobile, qui ſunt Cœli ſine Stellis; ſicque undecim orbes in Cœleſti illa ſupernaque regione juxta hanc hypotheſim, ſeu ſyſtema numerantur; Et quamvis Ptolemæus nullam penitus de Cœlorum ſoliditate mentionem fecerit, omnes tamen hujus hypotheſis, ſeu ſyſtematis Patroni, Cœlos ſolidos, & conſiſtentes voluerunt, arbitrati fieri non poſſe, ut ea, quam admiramur, conſtanti lege aſtrorum motus in ſubtili fluidaque ſubſtantia peragantur.

94 Hoc ſyſtema fere ab omnibus antiquis fuerat receptum: at noſtris hiſce temporibus fere ab omnibus rejicitur, cum experimento compertum ſit, omnino repugnare, quod tota Regio Planetica debeat eſſe ſolida, ita ut Planetæ ſuis orbibus ſint affixi, & nonniſi cum eis moveantur; Nam ſi regio planetica non eſſet fluida, etſi ipſi planetæ affixi eſſent Cœlis ſolidis, non poſſet ex uno Cœlo in aliud deſcendere abſque penetratione, quæ naturaliter eſt impoſſibilis, cum tamen certum ſit, planetas nunc aſcendere, & nunc deſcendere: Nam Mercurius, Venus, & Mars aliquando ſunt ſupra Solem, & aliquando infra. Tum quia tot orbes, ſeu Circuli *Excentrici*, & *Epicycli*, ſeu parvi circuli conſtituti a Ptolemaicis ad Planetarum phænomena explicanda ipſiſmet planetarum phænomenis contradicunt, ut patet de incremento, & decremento luminis Veneris, & Lunæ, & de pluribus aliis hujuſmodi, quæ poſt ſyſtema a Tichone adinventum, omnes fere Aſtronomi repugnare fatentur.

Secundum Mundi ſyſtema inter prædicta eſt *Copernicanum*, ſic dictum a Nicolao *Copernico* Canonico Vormienſi Torunnæ in Boruſſia, id eſt Pruſſia Polonica nato anno 1473. die 19. Februarii, qui in hoc ſyſtemate ſtabiliendo, illuſtrando, ac perficiendo continuo 30. annorum labore ac ſtudio, nempe ab anno 1500. ad annum 1530. incubuit. Hoc tamen ſyſtema, licet non ita purgatum, & clarificatum jam tenuerant Pythagoras, Heraclides Ponticus, Nicætas Syracuſanus, Ecophantus, Leucippus, Plato, aliique vetuſtiſſimi Philoſophi, & Aſtronomi, & poſtquam fuit plene illuſtratum, ac perfectum a Copernico, ipſum ſequuti ſunt plurimi recentiores, ut Joachinus Rheticus, Keplerus, Galilæus, Simon Sterinus, Philippus Lansbergius, Iſmael Bullialdus, Renatus Carteſius, Nevvtonius, & alii, qui omnes hanc communiter appellatam *Copernicanam Hypotheſim* pro ſuis viribus, & ingeniis omnino tuentur. 95

Hoc Copernicanum ſyſtema Solem in centro univerſi immobilem conſtituit, circa quem vult, quod primo moveatur Mercurius, ſecundo Venus, tertio Terra conjunctim cum Luna, ac ſucceſſive Mars, Jupiter, Saturnus. Ultra omnes has Planetarum ac terræ orbitas ponit ſphæram Stellarum fixarum omnino immobilem, & in immenſum pene ſpatium diffuſam. Ad ſalvandas Solis apparentias, tres motus tribuit terræ, ipſam veluti planetam mobilem conſtituens: Unum nempe circa proprium axem, ſeu centrum ab Occaſu in Ortum 24. horarum intervallo, qui *diurnus* appellatur, eo quod ab eo conſtituatur. Alterum in magno Orbe, ſeu Zodiaco circa Solem, ſecundum ſeriem ſignorum, qui vocatur *annus*, eo quod unius anni ſpatio perficiatur. Tertium denique Motum *paralleliſmi*, ſeu *inclinationis*, ſic dictum, eo quod ipſo mediante terræ axis in annua ejuſdem revolutione ſibi ſemper parallelus exiſtit, eamdemque Cœli partem perpetuo reſpicit, unde fit, ut dum terra motu annuo circa Solem convertitur, ſolitæ tempeſtatum viciſſitudines ſtatis temporibus 96

ſtibus rotent: Hinc axis terræ ſibi ipſi, & axi *Æquatoris*, ſeu Mundi ſemper parallelus in ea hypotheſi concipiendus eſt; & appellat ipſum etiam motum *inclinationis*; quia terra, ut dicit ipſe, modo in unam ſui partem axi proximam, & modo in alteram oppoſitam parum deflectit.

97 At vero hoc Copernicanum Syſtema utpote manifeſte contrarium Sacræ Scripturæ, aliis omiſſis rationibus, eſt tamquam Theſis penitus rejiciendum: Qood enim Sol moveatur, habetur expreſſe in pluribus Sacræ Scripturæ locis. Geneſ. enim *cap. 1. n. 14. Dixit Deus, fiant luminaria in firmamento Cœli, & dividant diem ac noctem, & ſint in ſigna, & tempora, & dies, & annos*: quibus verbis aperte demonſtrat, dies, noctes, & anni tempora horum magnorum luminarium Solis, & Lunæ decurſu, conſtitui, & maxime Solis, qui ſuo ad nos acceſſu, & receſſu conſtituit *ſigna* quatuor anni temporum, Veris, Æſtatis, Autumni, Hyemis, atque ſua regulari circuitione horas, dies, noctes, menſes, & annos ordinat, quod non poſſet facere ſi eſſet immobilis abſque ullo penitus motu. *Joſue cap. 10. n. 12. 13. & 14.* expreſſe habetur: *Tunc locutus eſt Joſue . . . . dixitque coram eis: Sol contra Gabaon ne movearis, & Luna contra vallem Ajalon: ſteteruntque Sol, & Luna donec ulciſceretur ſe gens de inimicis ſuis . . . . ſtetit itaque Sol in medio cœli, & non feſtinavit occumbere ſpatio unius diei*. Et Eccleſiaſtes *cap. 1. n. 5. & 6. Oritur Sol, & occidit, & ad locum ſuum revertitur, ibidem renaſcens gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonem, luſtrans univerſa in circuitu pergit ſpiritus, & in circulos ſuos revertitur*. Et Iſaiæ *cap. 38. n. 8. Reverſus eſt Sol* (in horologio Achaz) *decem lineis per gradus, quos deſcenderat*; juxta id quod habetur etiam 4. *Reg. cap. 20. num. 11.* Et Matthæi *cap. 5. num. 45.* Chriſtus ipſe dicit; *Qui Solem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos*. Et Apoſtolus ad Epheſios *cap. 4. num. 26.* dicit: *Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram*. Quod autem Tarra firma ſtet, & non moveatur, habetur *Paralipomenon lib. 1. cap. 26. n. 30. Ipſe enim fundavit orbem immobilem*. Et *Pſal. 91. num. 1. Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur*. Et *Pſal. 103. num. 5. Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam, non inclinabitur in ſæculum ſæculi*. Et *Proverb. c. 8. num. 29. Quando appendebat fundamenta terræ*. Et *Eccleſiaſtes cap. 1. num. 4. Terra autem in æternum ſtat*. Hinc jure merito Copernici, Pythagoræ, Galilæi, ſuorumque ſequacium opinio de motu terræ & Solis quiete tamquam contraria ſacræ Scripturæ anno 1633. ſub Urbano VIII. proſcripta eſt, ut temeraria, & hæretica apud Ricciolum *lib. 9. Almageſti*, & Fortunatum a Brixia *in cit. Philoſophiæ Mechanic. tom. 2. ſect. 1. diſſ. 2. propoſit. 3.* ac Urſayam *Inſtit. criminal. lib. 1. titul. 6. de crimine hæreſis num. 2.* ubi habet præciſa hæc verba: Si aliquis hodie aſſeveraret, Terram eſſe mobilem, Solem vero orbis centrum, & immobilem, eſſet hæreticus, quia contrarium a Sacra Congregat. Sanctiſſimæ Inquiſitionis definitum fuit die 22. Junii 1633. teſte Cæſar. in *ſyntagmat. Vetuſtat. ad d. diem 22. Junii*.

Nec valet, quod Copernicani dicant, ſuam opinionem de terræ motu fulciri etiam pluribus Sacræ Scripturæ textibus, ut Pſalm. 76. num. 19. *Commota eſt, & contremuit terra*. Pſalm. 81. num. 5. *movebuntur omnia fundamenta terræ*. Pſalm. 93. num. 9. *Commovebitur a facie ejus univerſa terra*. Job cap. 9. num. 6. *Qui commovet terram de loco ſuo, & columnæ ejus concutiuntur*; cum ſimilibus. Non valet, inquam, quia iſti Scripturæ textus, & alii conſimiles non ſunt intelligendi de motu terræ vero, & proprio, ſed de motu terræ metaphorico, nempe ſumendo terram pro hominibus illius incolis, qui vel timore, vel ſtupore, aut lætitia ad occurrentia divinitus prodigia commoventur, vel intelligendi ſunt de motu violento, & extraordinario, quo Deo volente interdum terra concutitur, ut patet in tot terræmotibus, quibus non ſolum Urbes, ſed & interdum integræ provinciæ ſunt concuſſæ, & everſæ. 98

Nec valet inſtare, quod in tali metaphorico, & improprio, ac apparenti terræ motu eſſent intelligendi etiam Scripturæ textus pro noſtra ſententia de terræ quiete, & Solis motu, quemadmodum navigantibus ſtare navim, ac littora moveri videntur, juxta illud Virgilii *lib. 3. Æneid. verſ. 72.* ibi: *Provehimur portu, terræque, urbeſque recedunt*; cum Scriptura ſæpe ad vulgi captum ſeſe accommodet, ut cum Lunam vocat *luminare magnum*, *Geneſ. cap. 1. num. 16.* quamvis reipſa ſit luminare fere omnium minimum. Non valet, inquam, quia intelligentia de vero, & proprio motu Solis, & terræ quiete in textibus Scripturæ pro noſtra ſententia adductis, eſt ſic explicata, & definita ab Eccleſia ex ſupradictis. Non ſic autem in illis pro contraria opinione allatis; Ad illud autem de Luna, quæ vocatur *Luminare magnum*, reſpondetur, quod 99

ſic

ſic appellatur ratione magnæ efficaciæ , quam præ ceteris aſtris, Sole excepto , qui vocatur
100 *Luminare majus* , habet in ſublunaria . Tum quia (quamvis ex illis Scripturæ textibus, aliiſque rationibus à Copernicanis allatis , defendi poſſit Copernicanum ſyſtema ut *Hypotheſis*, ut anno 1620. conceſſit ipſamet Sacra Sanctiſſimæ Inquiſitionis Congregatio , ut teſtantur Pucchotius *loc. cit. cap. 3. verſ. Reſpondeo primo*. Pater Fortunatus *loc. cit.* §. *Propoſitio tertia*, & alii : quia in Hypotheſi nihil omnino affirmatur , ut in rerum natura actu poſitum , ſed tantum ut poſſibile , juxta illud Ciceronis *lib.* 5. *qq. Tuſculanarum* , ibi : *Licet aliquid fingere docendi cauſa* : nec per talem hypotheſim habetur terram revera moveri localiter : ſed ſolum ſi terra localiter moveretur, quod tamen non eſt verum, optime omnia phænomena tum ad Phyſicam , tum ad Aſtronomiam ſpectantia ſalvarentur , & facilius eorumdem ratio reddi poſſet :) Nullimode tamen Syſtema Copernicanum de motu terræ, & Solis quiete defendi poteſt ut *Theſis*, ſeu aſſertio, cum id ex ſupra dictis conſtet eſ-
101 ſe ab Eccleſia proſcriptum . Illud autem eſt diſcrimen inter *Theſim*, & *Hypotheſim* , quod Theſis rem ita eſſe, & revera exiſtentem aſſerit & concludit , & ut talem defendit : Hypotheſis vero nihil omnino certo aſſerit ut revera actu exiſtens , ſed ſolum ex re certo modo conſtituta aliquid ut poſſibile deducit, ſed an res ita ſit , non decernit .

102 Tertium mundi ſyſtema inter prædicta , eſt Tichonicum , ſic dictum a Tichone Brahæo nobili Dano Aſtronomiæ reſtauratore, qui cum animadverteret ſyſtema Ptolemaicum rationi, & experientiæ, & Copernicanum Sacræ Scripturæ, ac phænomenis adverſari, adhibitis pluribus peritiſſimis Mathematicis, libratis aſtrorum motibus, eorumque phænomenis accuratis obſervationibus ingentique labore , & ſtudio expenſis, circa finem XVI. Sæculi regnante in Dania Chriſtierno IV. novum ſyſtema medium inter Ptolemaicum, & Copernicanum, ac ſatis veroſimilius compoſuit .

103 Tichonicum igitur ſyſtema ponit terram, Lunam, & Solem ut Ptolemæus , ideſt ponit terram ut vere immobilem pro centro Firmamenti Solis, & Lunæ ; At Solem facit centrum orbium Saturni, Jovis, Martis , Veneris & Mercurii ut Copernicus : Unde apud ipſum Firmamentum ſtellarum fixarum locus eſt extima Mundi pars , in cujus centro reperitur terra immobilis , circa quam moventur & Luna & Sol : circa Solem vero ceteri planetæ . Tria quippe in hoc ſyſtemate *Mobilia* circa terram, tamquam circa centrum , vertuntur ; Luna quidem , quæ ipſi proxima eſt motu menſtruo : Sol qui eſt remotior, & quaſi medius, motu annuo : Firmamentum denique, ſeu ſphæra fixarum ſtellarum , quæ remotiſſima eſt motu lento nempe 2500. annorum, Et hoc Tichonicum ſyſtema eſt noſtris hiſce temporibus communius receptum , utpote facilius ſyſtemate Ptolemaico , non habens tot *Excentricos* , ideſt circulos , qui non habent idem centrum ac terra , & *Concentricos* , ideſt circulos , quorum idem eſt , ac ipſius terræ centrum; & utpote naturalius ſyſtemate Copernicano , ſinens in ſua naturali quiete terram, quin eam ut planetam mobilem conſtituat, faciens nos veluti muſcas in terræ motu per aerem evolare.

Alia fere infinita reperiuntur mundi ſyſte- 104
mata ab eruditiſſimis Philoſophis , & mathematicis adinventa. At hic ſolum placuit tria inter alia celebriora adducere ; ſinendo ut in reliquis quiſque ſibi præfigat quot unquam poſitiones maluerit, pro certo habens, quod nemo quantumvis in his verſatus , doctus, & eruditus poterit comprehendere quonam mirifico artificio fuerit a Deo Univerſus hic ordinatus; Unde ut recte notat Paulus Rubeus in annotationibus ad *deciſ.* 320. *Rotæ recentior. part. 9. tom. 2. n.* 54. Aſtrologi, & Aſtronomi tam intrepide de planetis cœleſtibus verba facientes poſſent facere interrogari una cum Diogene, *Quandonam de Cælo veniſtis ?* cum appoſite currat illud vulgatum , *quantum metitur Aſtronomus , tantum mentitur Aſtrologus* .

Mundus eſt rotundus, ſive ſphæricus . Col- 105
ligitur in primis ex Sacra Scriptura : *Proverbior.* enim *cap.* 8. *n.* 27. dicitur , quod Divina Sapientia *gyro vallabat abyſſos* , ſeu ut habet lectio hebraica, *deſcribebat circulum ſuper faciem abyſſi*. Et *Eccleſiaſtes*, *cap.* 1. *num.* 5. & 6. habetur : *Oritur Sol, & occidit , & ad locum ſuum revertitur, ibique renaſcens gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonem : Luſtrans univerſa in circuitu pergit ſpiritus , & in circulos ſuos revertitur* ; quæ vera eſſe non poſſent, ſi Mundus non eſſet vere rotundus, & perfecte ſphæricus . Tum quia innumeris Sacræ Scripturæ locis Mundus nomine *Orbis* nuncupatur, ut patet *Gen. cap.* 43. *n.* 54. ibi : *In univerſo orbe fames prævaluit* , 2. *Reg. cap.* 22. *num.* 16. ibi : *Revelata ſunt fundamenta orbis*. Eſther *cap.* 9. *num.* 28. ibi : *Cuncta in toto orbe provinciæ*. Job *cap.* 9. *num.* 23. ibi: *Curvan-*

van-

trum, & aliæ partes eſſent omnes verſus Cœlum: Item ſi ibi adeſſet ſcala, duæ perſonæ poſſent pergere in duas partes oppoſitas, & ambæ aſcenderent verſus Cœlum, quia *Cœlum undique ſurſum*, & ambæ deſcenderent ab imo, ſeu profundo.

112 Mundi ſeu terræ circuitus ſecundum Hiparchum eſt 24. millia, & 626. milliariorum: ſecundum Eratoſtenem eſt 31. millia, & 500. milliariorum; ſecundum Ptolemæum eſt 22. millia, & 500. milliariorum; ſecundum Alfagranum eſt 20. millia, & 400. milliariorum; & ſecundum aliquos recentiores eſt 19. millia, & 80. milliariorum: at vero ſecundum veriorem, & receptiorem opinionem eſt 21. millia, 600. milliariorum Italicorum; ſecundum enim hanc opinionem facilitantur magis computus, attribuendo cuique gradui lineæ 600. milliaria Italica, quæ conſtituunt 300. leucas Gallicas, 23. Germanicas, & 10. Polonicas, & Hungaricas, & cum gradus circa univerſum orbem numerentur 360. ac quilibet gradus dividatur in 60. minuta, & quodlibet minutum valeat tantum, quantum unum milliarium Italicum, facile comprehenditur circuitum Mundi, seu totius terræ, eſſe 21. millia, & 600. milliariorum Italicorum. Hinc qui poſſet totum orbem circumire ſine ullo impedimento aquarum, montium & hujuſmodi, perficiendo 30. milliaria qualibet die, compleret ſuum iter in 720. diebus; unde illi remanerent adhuc decem ſupra dimidium ad faciendam plenam relationem ſui itineris ſeu circultus, & ad complendos duos integros annos.

113 Hic tamen eſt advertendum quod qui circumeunt Mundum verſus Orientem, & redeunt verſus Occidentem ad eumdem locum, unde diſceſſerunt, numerant diem unam plus quam habitatores illius loci; unde ſi illi habitatores habent v. grat. diem Dominicum, ipſi habent diem Lunæ, quia eodem momento, quo in loco unde quis diſcedit, ſunt viginti quatuor horæ, locus ab ipſo diſtans 15. gradibus in longitudine verſus Orientem, habet jam unam horam noctis, & locus diſtans 30. gradibus, habet jam duas noctis horas, & ſic ſucceſſive diſcurrendo; cum quicumque 15. gradus unam horam conſtituant, & 360. gradus, quibus conſtat ambitus univerſæ terræ, importent 24. horas, ſeu diem unum integrum.

114 Econtra qui circumeunt Mundum verſus Occidentem & redeunt verſus Orientem ad eumdem locum unde diſceſſerunt, numerant diem unum minus quam habitatores illius loci: unde ſi illi habitatores habent v. g. diem Dominicum, ipſi habent diem Sabbati, quia verſus Occidentem quibuſcumque 15. gradibus fit nox una hora tardius, quam in dicto proprio loco, a quo pergendo verſus Occidentem diſceſſerunt, & ad quem revertendo verſus Orientem redierunt ſicuti ut dictum eſt *num. antecendenti* verſus Orientem quibuſcumque 15. gradibus fit nox citius, quam in proprio loco: qui enim pergunt verſus Orientem inveniunt noctem citius, & qui pergunt verſus Occidentem, inveniunt ipſam tardius una hora quibuſcumque 15. gradibus, quibus omnibus in unum conflatis uſque 360. qui ſunt circumferentia ſeu circuitus totius orbis, conficiuntur 24. horæ, ſeu unus dies.

115 Si autem duo eodem tempore circumirent totum orbem uno pergente verſus Orientem, & altero verſus Occidentem, quocumque loco ſe invenirent, ſeu ſibi occurrerent, differrent ab invicem uno die: unus v. g. haberet diem Dominicum, & alter diem Lunæ; quia dum ille, qui pergit verſus Orientem lucratur unam horam quibuſcumque 15. gradibus, alter qui pergit verſus Occidentem eodem tempore unam perdit, & ſuppoſito quod tam unus, quam alter perfecerit 180. gradus itineris, ille verſus Orientem lucratus fuiſſet 12. horas, & alter verſus Occidentem perdidiſſet pariter horas duodecim, quæ omnes efficiunt 24. horas, ſeu unum integrum diem, quo unus differt ab altero. Et ſi deinde proſequerentur ſuum iter, ambo redeundo ad locum, unde diſceſſerunt, unus ab Oriente, & alter ab Occidente, differrent neceſſario ab invicem duobus diebus; nam ſi v. g. habitatores haberent diem Dominicum, ille, qui perrexiſſet verſus Occidentem, & regreſſus fuiſſet verſus Orientem, haberet diem Sabbati, & ille qui perrexiſſet verſus Orientem, & regreſſus fuiſſet verſus Occidentem haberet diem Lunæ; cum unus lucretur unum diem, & alter perdat alium, ſicque inter ipſos remaneat differentia duorum dierum: ſicuti de facto contigit quibuſdam nautis Batavis, ſeu Hollandicis, qui eodem tempore Amſtelodamo diſceſſi, alii verſus Orientem, & alii verſus Occidentem, in ſuo regreſſu illi, qui perrexerant verſus Occidentem, numerabant diem Sabbati, & illi qui perrexerant verſus Orientem, numerabant diem Lunæ, dum Amſtelodami numerabatur dies Dominicus, hinc eſt quod Hiſpani alias habeant feſtivitates in inſulis Philippinis, quam Batavi, ſeu Hollandici in

In-

Indiis Orientalibus, ex quo illi navigaverint verſus Occidentem, & ipſi verſus Orientem, ut refert eruditiſſimus Antonius Chiuſole in *Geographia Orbis antiqui & moderni tom.* 2. *cap.* 20. §. 35.

116 Ex ſupradictis oritur dilucidatio curioſi problematis, quomodo ſit poſſibile, quod ex duobus gemellis ambobus natis, & mortuis in eodem die, & momento; unus plus altero vixerit die uno, vel duobus diebus?

117 Hinc juvat ad uberiorem notitiam aliqua de ſphæra tradere. Sphæræ nomine intelligitur corpus ſolidum in omni ſua parte rotundum, quo nomine Aſtronomi intelligunt univerſam

118 machinam orbis. Sphæra potiſſimum pro Artificiali ſumitur, quæ eſt inſtrumentum rotundum ad inſtar globi, ſeu pilæ compoſitum ex diverſis punctis, & circulis, & lineis, adinventum ab Aſtronomis ad explicandum motum, & apparentias aſtrorum cum variis effectibus, quos producunt, repræſentando in ipſo orbem univerſum. Vocatur ſphæra artificialis, ex quo ſit artis inventio, ad diſtinctio-

119 nem ſpheræ naturalis. Ejus inventor, & auctor non certo ſcitur; alii enim hoc mirabile adinventum Atlanti tribuunt, unde Diodorus *lib.* 4. de eo ſcribens dixit: *Illum aſtrologiæ fuiſſe peritiſſimum; deque ſphæra primum inter homines diſputaſſe, qua ex re viſus eſt Cœlum ſuis humeris ſuſtinere, locum præbente fabulis ſpheræ inventione;* alii Anaximandro potius Mileſio id acceptum referunt, utpote qui referente Laertio *lib.* 2. *primus terræ mariſque circuitus deſcripſit, & ſphæram inſuper conſtruxit:* plerique tamen ſphæræ inventorem volunt Archimedem, de ipſo enim loquens Cicero *lib.* 5. *qq. Tuſculanarum* ait: *cum Archimedes Lunæ, Solis, quinque errantium motus in ſphæram illigavit, effecit idem, quod ille, qui in Timæo mundum ædificavit, Platonis Deus, ut tarditate, & celeritate diſſimillimos motus una regeret converſio; quod ſi in hoc mundo fieri ſine Deo non poteſt, nec in ſphæra quidem eoſdem motus Archimedes ſine Divino ingenio potuiſſet imitari.* Hinc de hac Archimedis ſphæra ſic olim cecinit Claudianus.

Juppiter, in parvo cum cerneret æthera vitro,
 Riſit, & ad ſuperos talia dicta dedit;
Huccine mortalis progreſſa potentia curæ?
 Jam meus in fragili luditur orbe labor.
Jura poli, rerumque fidem, legeſque Deorum,
 Ecce Syracuſius tranſtulit arte ſenex.
Incluſus variis famulatur ſpiritus aſtris,
 Et vivum certis motibus urget opus.
Percurrit proprium mentitus ſignifer annum,
 Et ſimulata novo Cinthia mente redit,
Jamque ſuum volvens audax induſtria Mundum,
 Gaudet, & humana ſydera mente regit.

Hæc ſphæra vocatur *armillaris* eo quod ex 120
pluribus ſolidis circulis inter ſe connexis ſeu intextus veluti *armillis* conſtet, quibus circuli, quos in Mundi ſphæra imaginamur, reſpondere intelliguntur.

Decem quippe in armillari ſphæra circuli 121
vulgo repræſentantur: ſex majores, & quatuor minores: Sex majores ſunt *Horizon*, *Meridianus*, *Æquator*, *Zodiacus*, *Colurus*, *Æquinoctiorum*, & *Colurus Solſtitiorum*; omnes iſti tranſeunt per ſphæræ, ſeu Mundi centrum; omnes ſphæram, ſeu Mundum in duas partes æquales dividunt, omnes habent idem centrum ſimul, & cum Mundo, omnes inter ſe ſunt æquales, & omnes ſe mutuo bifariam dividunt: quatuor vero minores ſunt *Tropicus* Cancri, *Tropicus* Capricorni, *Circulus* Polaris *arcticus*, & *Circulus* Polaris *antarcticus*; & omnes iſti diverſimode a majoribus cadunt extra ſphæræ, ſeu Mundi centrum, ſphæram, ſeu Mundum dividunt in duas partes inæquales, habent centrum diverſum inter ſe, & diverſum a centro Mundi, & non omnes æquales ſunt inter ſe, ſed eo minores fiunt, quo magis a ſphæræ centro recedunt.

Ex dictis ſex majoribus circulis, tres ſunt, 122
nempe *Horizon*, *Meridianus*, & *Æquatuor*, quorum poli, ſeu puncta, ex quibus deſcribuntur, ſunt magni momenti in ſphæra, & vocantur *puncta Cardinalia*.

Primi igitur ipſorum cardines, ſeu puncta 123
Cardinalia ſunt duo Poli Mundi, circa quos omnino immotos, ac fixos Sol, Luna, ac cetera aſtra diurna revolutione moventur, & terminant extremitatem axis ipſius Mundi, unus verſus Septentrionem, & alter verſus Meri-
diem. Nomen *Polus* venit a verbo Græco *Po-* 124
leo, qood latine ſignificat *volvere*, ſeu *in gyrum agere*, quia circa iſtos omnino immotos aſtra continue volvi concipiuntur.

Horum polorum alter vocatur *Arcticus*, *Se-* 125
ptentrionalis, & *Borealis*, & alter ex Diametro oppoſitus, appellatur *Antarcticus*, *Meridio-*
nalis, & *Auſtralis*. Polus arcticus ille eſt, qui 126
nobis Europæis verſus Septentrionem habitantibus perpetuo apparet, juxta illud Virgilii *lib.* 1. *Georg. verſ.* 241.

Hic vertex nobis ſemper ſublimis . . .

Et

Et dicitur *Arcticus* a quadam conſtellatione Stellarum, quam Græci appellant *Arctos*, & Latini *Urſam*: Dicitur pariter *Septentrionalis* a ſeptem lucidioribus Stellis componentibus dictam conſtellationem *Urſæ majoris*, & eo quod ſit verſus Septentrionem; item dicitur *Borealis* a vento Borea inde flante. Polus autem antarcticus ille eſt, qui ex adverſo poſitus nos Europæos perpetuo latet, juxta illud Virgilii *loc. cit. verſ.* 342. *Sub pedibus* Styx *atra* videt, *maneſque profundi*: & dicitur Antarcticus eo quod arctico ex Diametro oppoſitus ſit: & dicitur etiam *Meridionalis* eo quod ſit verſus meridiem, ac etiam *Auſtralis*, quia ab ea Mundi parte ventus ille ſpirat, quem *Auſtralem* appellamus.

127 In medium horum Polorum pendet terræ globus, itaut ſi deberet pertrahi funis a Polo Arctico uſque ad Antarcticum, neceſſe deberet hæc tranſire per medium terræ, quæ poſſet videri quædam Margarita filo trajecta: & ſi id fieri poſſet, deberet terra habere duo foramina, unum verſus Septentrionem. & alterum verſus Meridiem: unde quia id fieri nequit, Mathematici accurate ſignarunt duo puncta, ubi debuiſſent fieri duo dicta foramina, & hæc vocarunt *Polos* ad inſtar duorum Polorum Firmamenti. Habemus igitur etiam duos Polos ſuper terram, nempe dictum Polum Arcticum verſus Septentrionem, ubi conſpicitur perforatus globus ſupra; & dictum polum Antarcticum verſus Meridiem ex Diametro oppoſitum polo Arctico, & habemus etiam Diametrum, qui in imaginatione pertrahitur ab uno Polo ad alium, & vocatur *Axis*: quamvis rigoroſe loquendo in hoc differant Diameter, & Axis, quod omnes Axes ſunt Diametri, quia omnes tranſeunt per medium orbis: ſed non omnes Diametri ſunt Axes, quia ſolum illi ſunt Axes, circa quos fit aliquis motus.

128 Axis ergo Mundi eſt recta linea ab uno ad alterum Polum deducta, circa quam omnino immobilem aſtra omnia ab ortu in occaſum rapiuntur: ſicque omnes Planetarum orbes habent ſuum axem, circa quem fingitur undique volvi quotidie Cœlos ad inſtar rotæ currus circa ſuum ligni axem; cum autem totam Mundi machinam ſuſtinere videatur, ſic de eo Cæſarem alloquens cecinit Lucanus *lib.* I. *verſ.* 56.

Ætheris immenſi partem ſi preſſeris unam,
Sentiet axis onus librati pondere Cœli.

Ultra aſſignatos ſupra *n.* 123. prædictorum 129
majorum circulorum principaliores cardines, ſeu puncta Cardinalia, ſunt etiam *Zenith*, & *Nadir*; *Zenith* Arabice, Latine *vertex Cœli* dicitur, & *Nadir*, Arabice, Latine *imum Cœli* vocatur. Hæc duo Cardinalia puncta ſola mente concipiuntur, nam Zenith imaginatur eſſe illud Cœli punctum, quod ad perpendiculum verticis terreſtris habitatoris imminet, ideſt illud Cœli punctum, quod v. gr. meo capiti imminet in quacumque parte Mundi exiſtam, & hoc mutatur quoties ego mutem meam ſituationem, & meum Horizontem; *Nadir* vero imaginatur eſſe illud punctum, quo ex Diametro, ſeu perpendiculariter oppoſitum *Zenith* meis pedibus ſubjicitur; ſuntque ambo Horizontis Poli.

Item prædictorum majorum circulorum prin- 130
cipaliores cardines, ſeu puncta cardinalia, ſunt puncta veri ortus, & veri occaſus Solis, ſeu puncta, in quibus Sol oritur, & occidit tempore Æquinoctii; ideſt cum dies noctibus ubique terrarum æquales efficit; & hæc puncta Cardinalia ortus, & occaſus, ſunt illa, in quibus Horizon ab Æquatore ſecatur, habenturque quaſi poli Meridiani; at his breviter traditis, de circulis ex ordine eſt etiam breviter diſcurrendum.

Primus igitur juxta ſupra *num.* 121. tradi- 131
tum ordinem, eſt *Horizon*, qui eſt circulus major ſphæram, ſeu Mundum in duo hæmiſphæria ſeu duas partes æquales, ſuperiorem, & inferiorem dividens. Et eſt duplex, ſenſibilis nempe, & rationalis: Horizon ſenſibilis, ſeu Phyſicus eſt ille circulus, quem unuſquiſque in vaſta aliqua planitie, vel medio mari conſtitutus viſu undique circumacto definit, eoque veluti commiſſura quadam Cœlum una cum terra conjungi videtur; Qui Horizon ratione tumoris terræ non ſolet extendi ultra decem, vel duodecim milliaria undique plus, aut minus pro ut perſona reperitur in eminentiori, aut imiori ſitu, unde hic circulus Horizon dicitur, a verbo Græco *horiſomai*, quod latine idem eſt ac *finio*, ſive *termino*, quia eo mediante pars Cœli conſpicua finitur, ſeu terminatur, & ab inconſpicua dirimuntur. Hinc a multis Horizon ap- 132
pellatur *Terminator*, *Finitor*, & *Finiens*. Diciturque *ſenſibilis*, quia protrahi nequit ultra quod pervenire poteſt viſio unius hominis. Horizon rationalis, ſive intelligibilis, aut Aſtronomicus eſt ille, qui per terræ centrum tranſiens Cœlum in duas æquales partes dividit, terminatque dies ac noctes artificiales;

les; & hic variatur ad variationem ſitus cujuſque perſonæ tam verſus Orientem, aut Occidentem, quam Septentrionem, aut Meridiem, ſiquidem ex duobus punctis *Zenith*, & *Nadir* deſcribi intelligitur; quocirca cum ab uno loco in alium tendimus, Horizontem mutamus, quia *Zenith*, & *Nadir*, qui ei deſerviunt ut Poli, mutantur; Diciturque *rationalis*, ſive *intelligibilis*, quia ſola mente, non ſenſu attingitur, & *Aſtronomicus* quia ab Aſtronomis conſideratur.

133 Meridianus eſt circulus major, qui per Mundi Polos Arcticum, & Antarcticum, & per *Zenith*, & *Nadir*, ſive Polos Horizontis tranſit, quique Sphæram in duas partes æquales, Orientalem nempe, & Occidentalem dividit, & dicitur *Meridianus*, ſeu ut ait Ptolemæus, *circulus meridiei* Græce *meſinbrinos*, quia cum Sol ad ipſum pervenit, ideſt ad medietatem ſui curſus inter Orientem & Occidentem, efficit medium diem omnibus illis, qui ſunt ſub una medietate hujus circuli, & mediam noctem illis, qui ſunt in parte oppoſita ſub alia medietate, quia ex æquo ab Oriente, & Occidente diſtat: unde puncta veri ortus, & occaſus quaſi duo ipſius poli merito conſiderantur.

134 Æquator, Græce *Iſimerinos*, Latine, *Æquidialis*, ſeu *Æquinoctialis*, eſt circulus major ſphæram in duas partes æquales dividens, nempe in Meridionalem, ſeu Auſtralem, & in Septentrionalem, ſeu Borealem. Dicitur *Æquidialis*, ſeu *Æquinoctialis*, vel *Æquator*, quia cum Sol illum perluſtrat, diem nocti æqualem ubique terrarum perpetuo efficit: idque bis in anno contingit, nempe circa diem 21. Martii, & circa diem 23. Septembris: tunc quippe Sol inter duos Mundi polos medium locum occupat, ſiquidem ejus poli iidem ſunt cum polis Mundi Arctico, & Antarctico, & idem eſt utriuſque axis: inſuper regiones quæ ſunt ſub hoc circulo, habent perpetuo Æquinoctia, ideſt diem, & noctem ſemper æqualem.

135 Zodiacus eſt circulus major Zonæ ad inſtar obliquæ ſphæram cingens, quique biſariam oblique ſecat Æquatorem, & viciſſim ab eo ſcinditur in duas partes æquales, quarum altera ad Septentrionem, & altera ad Auſtrum declinat. Vocatur *Zodiacus* a Græco vocabulo *Zodion* quod latine ſignificat *animal*, quia in ipſo duodecim ſigna notantur, quibus ob quamdam ſimilitudinem, vel proprietatem in ſuis influxibus quorumdam animalium nomina impoſuere vetuſtiores Aſtronomi: diciturque a Cicerone, & Latinis *Signifer* ob ſupradicta duodecim cœleſtia ſigna in ipſo notata, quæ ſucceſſive percurrit Sol annuo ſuo curſu, quæque ab Auſonio his verſibus ſunt comprehenſa:

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces.

Signa, quæ primo verſu continentur, dicuntur Septentrionalia, quia apparent verſus Septentrionem, & ad ipſum declinant; quæ vero ſecundo verſu, dicuntur Meridionalia, quia apparent verſus Meridiem, & ad ipſum declinant. Tria ſunt ignea ſeu cholerica, ut *Aries*, *Leo*, & *Arcitenens*, ſeu *Sagittarius*. Tria aerea, ſeu ſanguinea, ut *Gemini*, *Libra*, & *Caper*. Tria aquea, ſeu Flegmatica, ut *Cancer*, *Scorpius & Piſces*. Tria terrea, & melancholica, nempe, *Taurus*, *Virgo*, & *Aquarius*, ſeu *Amphora*, 136

Quodlibet ex his Zodiaci ſignis continet 30. gradus (gradus autem eſt pars aliqua determinata Cœli ſicut palmus, & ulna) quia Sol ut integrum ſignum pertranſeat motu naturali triginta dies inſumit, & totidem ſunt gradus, quaſi greſſus Solis, & quia ſigna ſunt duodecim, gradus erunt 360. in quos non ſolum Zodiacus, ſed & alii omnes circuli majores dividuntur. Rurſus quilibet gradus continet 60. *minuta*, ſeu *prima*: quodlibet minutum 60. *ſecunda*, & quodlibet *ſecundum* 60. *tertia*, & ſic ſucceſſive uſque ad decem, & progrederetur adhuc ulterius, ſi neceſſe eſſet; ſed ſiſtitur ibi cum id ſufficiat, ut ab Aſtronomis deſignentur motus cœleſtes, & eorum velocitas, ſeu tarditas. 137

Sol igitur percurrit hos 360. gradus quolibet integro anno 365. dierum, horarum 6. minut. 38. ſecund. 55. ut proinde Sol minut. 59. ſecund. 8. vel circiter, unius gradus ſub Zodiaco quotidie motu medio perficiat; dicitur autem notanter *motu medio*, quia quando eſt Sol in *Apogeo*, ideſt in majori diſtantia a terra, peragit aliquid minus, eo quod tunc ſua peripheria, ſeu circumferentia, ſit multo major: at quando eſt in *Perigeo* ideſt in minori diſtantia a terra, peragit aliquid magis, eo quod tunc ſuus circuitus, ſeu orbis ſit multo minor. Unde advertendum eſt, quod quamvis dicta ſigna Septentrionalia, & Meridionalia dividant Zodiacum per medietatem, nihilo- 138

lominus Sol octo circiter diebus diutius in ſignis Septentrionalibus quam in Meridionalibus commoratur, ut apparet ex numero dierum, qui ſunt inter unum, & alterum Æquinoctium, quod evenit ratione ſupradicti Apogei, & Perigei, cum Sol plus temporis inſumat, ut a principio *Arietis* per Apogeum perveniat ad principium *Libræ*, quam ut a principio *Libræ* per *Perigeum* redeat ad principium *Arietis*, ratione majoris portionis ſuæ orbitæ in motu, ſeu acceſſu ab *Ariete* ad *Libram*, quam in receſſu, ſeu regreſſu a *Libra* ad *Arietem*.

139 Dicta ſigna peculiaribus figuris, ſeu characteribus exprimuntur. *Aries* quidem arietis capite: *Taurus* capite bubulo; *Gemini* duobus gemellis, quorum brachia, & crura conſerta ſunt: *Cancer* depravato gammaro: *Leo* cauda leonis; *Virgo* rugis veſtis muliebris: *Libra* ſcapo cum examine libræ: *Scorpio* cauda ſcorpionis: *Sagittarius*, ſeu *Arcitenens* ſagitta: *Capricornus* pede capri, fune, ut ajunt, revincto: *Aquarius*, ſeu *Amphora*, duobus rivulis; *Piſces* duobus piſcibus adverſo dorſo colligatis.

140 Hæc duodecim ſigna dividunt Zodiacum in duodecim partes correſpondentes duodecim menſibus anni. Ut autem ſciatur quonam die menſis ingrediatur quodlibet ſignum, obſervandi ſunt ſequentes verſus.

Livor, *Mente*, *Latens*, *Inſultat*, *Honoribus*, *Horret*.
Grandia, *Geſta*, *Ferens*, *Inſigni*, *Laude*, *Notatis*.

Sunt enim in ipſis duodecim verba repræſentantia duodecim menſes, quorum primus erit Martius, cui attribuitur littera initialis verbi *Livor*, ideſt littera L. Inde numerandæ erunt per ordinem litteræ Alphabeti, & quia reperietur litteram L. eſſe decimam, demi debebunt decem a menſe Martio, & remanebunt 21. hinc dicitur, quod 21. Martii Sol ingreditur Arietem: & conſimiliter fiet computus in omnibus aliis menſibus.

141 In Zodiaci medio linea quædam eſt dicta, quæ *Ecliptica* vocatur, ſeu *Orbita Solis*. Ecliptica eſt peripheria circuli in ſphæra maximi Æquatorem oblique ſecantis, ſub qua Sol periodico ſuo motu indeſinenter incedit, eique ſui corporis centro perpetuo reſpondet. Dicitur *Ecliptica*, quia in ea fiunt Solis, & Lunæ Eclipſes; & *Orbita Solis*, ſeu Solis circulus, quia ipſa repræſentat annuum Solis curſum ab uno Tropico ad alium, & regreſſum ad idem punctum, cum Sol ſemper reperiatur in ipſa ad differentiam aliorum Planetarum, qui non ſemper in ipſa exiſtunt, ſed omnes magis minuſve modo in Boream, modo ad Auſtrum ab illa declinant.

Eclipſis autem Solis fit, cum Sol reperitur in conjunctione cum Luna, quia tunc Luna inter nos, & Solem directe poſita, impedit, ne Solis lumen ad nos deſcendat, eamque terræ partem, quam incolimus, ſuo fulgore illuminet: Sol enim Eclipſim non patitur, niſi in Noviluniis, cum ſcilicet Luna illi conjungitur, mediumque tenet locum inter terram, & ipſum Solem; ſicque Solis Eclipſis ſolum tandiu durat, quoad Luna ortum verſus a Sole digrediatur, ipſumque utpote tardiorem ad tergum relinquant. Eclipſis Solis nunquam eſt 143
univerſalis, ſeu totalis, quia cum Luna minori polleat Diametro, quam Sol, globuſque terraqueus, totum ſolarem diſcum, ſeu peripheriam, aut circumferentiam operire non poteſt, quin adhuc non obſtante Cono umbroſo ipſius Lunæ ad aliquam telluris partem ſuum lumen diffundat. 142

Eclipſis Lunæ fit, cum eſt in oppoſitione 144
cum Sole, quia tunc, cum terra reperiatur directe interpoſita inter Lunam, & Solem, opacum illud telluris corpus, inter utrumque luminare interjectum, impedit quominus Luna a Sole conſuetum lumen recipiat: Luna enim Eclipſim non patitur niſi in Plenilunio, cum ſcilicet Soli ex Diametro oppoſita eſt, itaut umbra terreſtris Solis illuminationem ipſi præpediat; ſicque Lunæ Eclipſis tamdiu durat, donec Luna a directa cum Sole oppoſitione ſeſe expediat, adeoque ex umbra terreſtri erumpat. Eclipſis Lunæ poteſt eſſe univerſalis, ſeu 145
totalis, quia Luna a globo terraqueo magnitudine ſuperatur, ſicque Diametrum ſectionis Coni umbroſi Ciametrum Lunæ plurimum excedit, unde non ſolum poteſt ipſam integre, & totaliter operire, ſed etiam aliquo tempore, per duas v. gr. horas, & etiam amplius, intra ſe deliteſcentem retinere.

Coluri ſunt duo circuli inter majores po- 146
ſtremi, qui per Mundi polos tranſeuntes ad rectos angulos ſeſe mutuo in illis bifariam dividunt, atque ſphæram in quatuor partes æquales dividunt ad denotandas quatuor anni tempeſtates. Dicti ſunt Coluri a Græco vocabulo *Coluros*, quod latine idem importat ac *mutili* & *imperfecti*, non quod Coluri revera mutili ſint, aut imperfecti, ſed quia ſupra Horizontem obliquum nunquam nobis toti appa-

pareant, ut Æquator, & Zodiacus, ſed quædam illorum pars infra Horizontem exiſtens nobis perpetuo occultetur.

147 Ex his autem unus vocatur *Colurus Solſtitiorum*, quia per Polos Mundi, & puncta Solſtitialia tranſit, ideſt in primo gradu *Cancri*, ubi fit Solſtitium æſtatis, quod accidit circa diem 22. Julii: & in primo gradu *Capricorni* ubi fit Solſtitium hyemis, quod accidit circa diem 22. Decembris: unde Colurus Solſtitiorum ſignat puncta illa, ad quæ perventus Sol regreditur verſus Æquatorem. Alter autem nuncupatur *Colurus æquinoctiorum*, quia tranſit per dictos Mundi polos, & puncta æquinoctialia, ideſt in primo gradu *Arietis* ubi fit æquinoctium Veris, quod accidit circa diem 21. Martii; & in primo gradu *Libræ* ubi fit æquinoctium autumni, quod accidit circa diem 23. Septembris: ſecundum vulgares hos verſus.

Hæc duo Solſtitium faciunt, Cancer, & Capricornus.
Sed noctes æquant Aries, & Libra dies

148 A dictis igitur Coluris ſecatur Zodiacus in quatuor Cardinales partes, quæ denotant quatuor anni tempeſtates, nempe *Ver*, quod incipit ab initio *Arietis*, *Æſtatem* quæ incipit ab initio *Cancri*, *Autumnum*, qui incipit ab initio *Libræ*, & *Hyemem* qui incipit ab initio *Capricorni*: quælibet anni tempeſtas comprehendit tria ſigna: *Ver* nimirum comprehendit Arietem, Taurum, & Geminos: *Æſtas* Cancrum, Leonem, Virginem; *Autumnus* Libram, Scorpionem, & Sagittarium: *Hyems* Capricornum, Aquarium, & Piſces.

149 Minores circuli qui ſphæram in duas partes inæquales dividunt ſunt ambo *Tropici*, nempe Tropicus Cancri, & Tropicus Capricorni: & ambo *Polares* nempe Arcticus, & Antarcticus.

150 Tropici dicti ſunt a Verbo Græco *Tropos*, quod latine *converſionem*, ſeu *reverſionem* ſignificat, quia Sol cum ad hujuſmodi circulos pervenit, non amplius ad Polos accedit, ſed ad Æquatorem iterum revertitur. Tropicus verſus Septentrionem vocatur *Tropicus Cancri*, quia ibi incipit ſignum Cancri, eſtque hic circulus Æquatori Parallelus tranſiens per punctum, ſeu primum gradum Cancri: Tropicus autem verſus meridiem vocatur *Tropicus Capricorni*, quia ibi incipit ſignum Capricorni, eſtque iſte circulus Æquatori parallelus per punctum, ſeu primum gradum Capricorni ductus: Tanta eſt utriuſque diſtantia ab Æquatore, quanta eſt maxima Solis ab illa declinatio, nempe grad. 23. cum ſemiſſe, ſeu cum 30. minutis.

Circuli Polares ſunt duo circuli in ſphæra minores, immo omnium minimi, a Polis Eclipticæ diurna Cœli revolutione circa Polos Mundi deſcripti: Dicuntur *Polares*, quia ſunt circa Mundi Polos, ſeu quia deſcribuntur a Zodiaci Polis. Unus vocatur circulus Polaris Arcticus, quia eſt verſus Polum Arcticum: & alter appellatur circulus Polaris Antarcticus, quia eſt verſus Polum Antarcticum: & tanta eſt utriuſque diſtantia a ſuo Polo reſpective, quanta eſt Polorum Eclipſis a Polis Mundi declinatio, nempe grad. 23. cum ſemiſſe, ſeu cum 30. minutis: Ac ipſi ſimul cum Tropicis, & Æquatore vulgo circuli Paralleli appellantur, eo quod æqualiter a ſe mutuo in ſingulis ſuis punctis recedant.

152 Advertendum hic eſt, quod habitantes ſub iſtis Polaribus circulis in æſtate dum ſunt 23. horæ, vident Solem ſe inclinantem uſque ad Horizontem, & ſtatim iterum ſe elevantem; In hyeme contra vix eis apparet, quod ſtatim ab eis evaneſcit, abſque eo quod integre ſupra aſcendat. Secundum quod poſtea unus locus recedit, ſeu diſtat ab iſtis circulis verſus Polos, majorem habent inæqualitatem, quoniam reperiuntur dies qui conficiunt hebdomadas, alii qui conſtituunt menſes, & alii qui ſex integros menſes componunt, itaut unus ſolus dies, & una ſola nox integrum annum perficiant.

153 Dicti quatuor circuli minores, ideſt duo Tropici, & duo Polares, dividunt Mundum in quinque partes, ſeu Zonas, quæ tamquam faſciæ illum undique cingunt; Zona igitur eſt ſpatium in ſuperficie globi terraquei acceptum, ac peripheria circulorum ſphæræ comprehenſum; quo veluti quadam faſcia, globus ipſe perfecte cingitur: ipſæ quinque Zonæ denominantur a diverſa conſtitutione regionum, una *Torrida*, duæ *Temperatæ*, & duæ *Frigidæ*.

154 Zona Torrida eſt illud terræ, ſeu Mundi ſpatium in medio duorum Tropicorum Cancri, & Capricorni intercluſum: & dicitur *Torrida* ideſt aduſta, propter nimium calorem Solis ibi decurrentis, cum ſit expoſita directis radiis ipſius Solis ad perpendiculum illi imminentis. Hæc comprehendit 47. gradus latitudinis: unde ſub ipſa habentur hæc loca, nempe Cambaja, India, Inſulæ Oceani Indici, Java, Ceilanum, Peruvia, Mexicana Hiſpania, magna pars Oceani Atlantici, Inſula S. Helenæ, Braſilia, Nova Guinæa, & aliæ plures-Provinciæ.

155 Zonæ Temperatæ inter unum Tropicum, & circulum Polarem ſibi proximum jacent: Dicuntur *Temperatæ* a temperie caloris, & frigoris ibi vigente, quia cum Sol non perveniat illuc cocentibus radiis directis, adeſt ibi temperatus aer: Duæ ſunt, quarum una *Temperata Borealis*, ſeu *Septentrionalis*, & altera *Temperata Auſtralis*, *ſeu Meridionalis* nuncupatur. Temperata Borealis eſt illud Terræ, ſeu Mundi ſpatium comprehenſum inter Tropicum Cancri, & circulum Polarem Arcticum; Temperata Auſtralis eſt illud terræ, ſeu Mundi ſpatium contentum inter Tropicum Capricorni, & circulum Polarem Antarcticum; Hæ feliciores ſunt aliis, magiſque habitabiles, præſertim noſtra Borealis, ſeu Auſtralis, quia alia fere tota in aqua conſiſtit: Utraque comprehendit 43. gradus latitudinis: in Zona temperata Boreali continetur fere tota Europa, maxima pars Aſiæ, & Americæ Septentrionalis, ac Oceani Atlantici, & Pacifici: In temperata vero Auſtrali jacet pars Africæ, Monomotapæ, Promontorium bonæ ſpei, Portio terræ Magellanicæ, Braſiliæ, & Chili, Fretum magellanicum, & magna portio Oceani Atlantici, Indici, & Pacifici.

156 Zonæ frigidæ ſunt inter Polos, & circulos Arcticum, & Antarcticum: Dicuntur *Frigidæ* ob intenſiſſimum frigus ibi vigens, eo quia ipſæ ſint præ aliis remotiores a via Solis, cujus radii utpote ſic remoti non habent ſufficientem virtutem temperandi maximum illius aeris rigorem. Etiam ipſæ duæ ſunt, una *Septentrionalis*, ſeu *Borealis*, & alia *Meridionalis*, ſeu *Auſtralis*. Frigida Septentrionalis eſt illud terræ, ſeu Mundi ſpatium inter circulum Arcticum, & Polum item Arcticum comprehenſum; Meridionalis vero eſt illud terræ, ſeu Mundi ſpatium inter circulum Antarcticum, & Polum item Antarcticum contentum; utriuſque latitudo tanta eſt quanta circulorum Polarium a ſuis Polis reſpective declinatio, nempe graduum 23. cum ſemiſſe, ſeu cum 30. minutis. Sub circulis Polaribus; ubi incipiunt Zonæ frigidæ, longi dies æſtatis ſunt 24. horarum, Sol vix pervenit ſupra Horizontem, quod iterum ſe elevat, & in hyeme e contra vix ipſis apparet, quod integre egrediatur. Progrediendo poſtea verſus Polos, inveniuntur dies longi ut hebdomadæ, inde ut menſes, & tandem, ut integri ſex menſes ſimul, itaut adſint qui non computant niſi unum diem, & unam noctem in toto anno, maxime ſi velimus ſumere diem pro eo tempore, quo Sol eſt ſupra Horizontem, quia tunc verum erit, quod ſub Polis ſex continuis menſibus adeſt dies, ſexque aliis continuis adeſt nox. Alias ſi velimus vocare diem totum illud tempus, quo aliquo modo illuminamur a Sole, debebimus aſſerere quod ibi nunquam eſt nox, quia licet non videatur Sol, videntur tamen albores, quando a redundantibus vaporibus non ſuffocantur: ſicque poſſet hoc modo dici, quod ſit ibi perpetuus dies, quia nunquam ſe declinando Sol ſub ipſorum Horizonte plus 23. graduum cum ſemiſſe, ſeu cum 30. minutis, quæ eſt ſua major declinatio, creditur poſſe tranſmittere ſuam lucem, producendo in hyeme perpetuum crepuſculum. Advertendum tamen eſt, quod tenendo illum diem ſic longum uſque ad ſex menſes, umbra meridiana, quæ quibuſcumque 24. horis redit ad ſuum locum, inſervit ibi habitantibus pro computando tempore, illud ita diſtinguendo, ut poſſint ſe conformari cum Eccleſia ad ſciendum quando occurrant Vigiliæ, & Feſtivitates pro eorum obſervantia, ne ab ipſa credantur exempti. Zona frigida Septentrionalis continet dimidiam Islandiam, partem Norvegiæ, Etlapiæ, Finmarchiæ, & Samojedæ, Novam Zemblam, Groelandiam, Sptizpergam, ac partem incognitam Americæ Septentrionalis: Loca autem comprehenſa a Zona frigida Auſtrali, ſunt adhuc plane incognita, ut ex mappis Geographicis conſtat.

Diſcuſſis ſphæræ circulis, de ejus diviſione 157
aliqualis venit tradenda notitia. Ex diverſa
igitur habitudine Æquatoris ad Horizontem
dividitur ſphæra in Rectam, Obliquam, &
Parallelam. Sphæra recta ea eſt, cujus Hori- 158
zon per Æquatoris, ſeu mundi Polos Arcti-
cum & Antarcticum tranſit, atque ideo Æqua-
torem ipſum, omneſque circulos illi Paralle-
los biſariam, & ad rectos angulos dividit.
Sphæra obliqua ea eſt, in qua Horizon obli- 159
que, ſive ad angulos inæquales Æquatorem
omneſque circulos, qui ſunt illi Paralleli,
dividit, idque ex eo quod per Æquatoris,
mundique Polos non tranſeat, ſed eorum
alterum ſupra ſe perpetuo conſpicuum, alte-
rum infra ſe perpetuo latentem detineat. Sphæ-
ra Parallela eſt illa, in qua Horizon rationa- 160
lis cum Æquatore congruit, ita ut utriuſque
circuli iidem Poli ſint, ac proinde *Zenith* &
Nadir loci a Mundis Polis Arctico & Antar-
ctico minime diſtinguantur, & circuli Paralle-
li Æquatori, Paralleli quoque ſint Horizonti.

Ex his clare habetur, quod duo ſola ſunt 161
in terra puncta, quæ poſſunt habere ſphæram
Parallelam, ideſt ſub duobus Polis, Arctico
& An-

& Antarctico; & una ſola eſt linea, quæ habet ſphæram rectam, ideſt ſub Æquatore: Totum autem reſiduum eſt in ſphæra obliqua.

162 Habitantes in ſphæra recta habent perpetuo æquinoctia, ideſt dies, & noctes ſemper æquales: Habent in anno octo tempeſtates, nempe bis æſtatem, & bis hyemem: bis ver, & bis autumnum: Quamvis tamen iſtæ octo non ſint ita differentes, uti noſtræ quatuor, quia Sol non ita longe recedit ab ipſis, ſicuti recedit a nobis.

163 Habitantes in ſphæra obliqua habent æquinoctia bis ſolum in anno, & dies, ac noctes ſemper inæquales: vident aliqua ſydera perpetuo ſupra Horizontem, uti ſunt quoad nos illa verſus Polum Arcticum: ſuntque alia aliis perpetuo latentia ſub Horizonte, uti ſunt illa verſus Polum Antarcticum, in majori, vel minori numero, prout ſphæra eſt magis, vel minus obliqua.

164 Habitantes in ſphæra Parallela non habent nec æquinoctia, nec ſolſtitia, quia unicum habent diem, & unicam noctem in toto anno, juxta dicta ſupra n. 152. & 156. Vident perpetuo ſydera aliqua ſupra Horizontem; & plurima alia infra Horizontem perpetuo illis deliteſcunt.

165 Tradita quadam notitia de iis, quæ ſpectant ad mundum in communi, nunc breviter venit tradenda etiam aliqualis cognitio de iis, quæ ſpectant ad mundum cœleſtem, nempe de Cœlis, & Aſtris, cum ſint principaliores, & nobiliores partes mundi. Cœlum igitur in veriori Etymologia originem ducit ab hoc verbo Græco *Cælo*, quod idem ſignificat, ac latine verbum hoc *ſculpo*, eo quod Cœlum ob ſyderum varietatem, quibus ornatur, cælatum, ſive ſculptum appareat, unde *Eccleſiaſtici cap.* 43. *n.* 10. dicitur; *Species Cœli gloria Stellarum*: quamvis aliqui nomen Cœli deducant a *celando*, eo quod Cœlum cooperiat & abſcondat ab oculis noſtri, quæ continet.

166 In Sacra Scriptura nomen Cœli varie uſurpatur. Interdum uſurpatur ad ſignificandam aeris regionem, ſic *Pſal.* 8. *num.* 9. ibi: *Volucres Cœli*, & *Pſalmo* 49. *num.* 11. ibi, *Volatilia Cœli*, & *Pſalm.* 146. *num.* 9. ibi: *Qui operit Cœlum nubibus*, & alibi pluries conſimiliter: Aliquando pro ſtatu Eccleſiæ militantis, *Matthæi cap.* 13. *num.* 24. ibi: *Simile factum eſt regnum Cœlorum homini qui ſeminavit bonum ſemen*, & *n.* 31. ibi: *Simile eſt regnum Cœlorum grano ſinapis*, & *n.* 32. ibi: *Simile eſt regnum Cœlorum fermento*, & *num.* 44. ibi: *Simile eſt regnum Cœlorum theſauro abſcondito*, & *n.* 45. ibi: *Simile eſt regnum Cœlorum homini negotiatori*, & *num.* 47. ibi: *Simile eſt regnum Cœlorum ſagenæ miſſæ in mari*, & ſæpe alibi pariformiter: Unde Sanctus Gregorius Papa *Homil.* 12. *in Evangel.* expreſſe dicit: *Sæpe in ſacro eloquio regnum Cœlorum præſentis temporis Eccleſia dicitur.* Multoties autem uſurpatur pro ſolo Cœlo Empyreo, prout eſt ſedes, & merces Beatorum, quod per antonomaſiam denominatur ſimpliciter Cœlum; ſic *Matthæi cap.* 5. *num.* 3. & 10. ibi: *Ipſorum eſt regnum Cœlorum*, & *num.* 12. ibi: *Merces veſtra copioſa eſt in Cœlis*, & *cap.* 6. *num.* 20. ibi: *Theſaurizate vobis theſauros in Cœlo*, & *cap.* 18. *num.* 3. ibi: *Non intrabitis in regnum Cœlorum*, & *n.* 10. ibi: *In Cœlis ſemper vident faciem Patris mei, qui in Cœlis eſt*, & alibi paſſim ſimiliter. Proprie vero & ad inſtitutum noſtrum ſub nomine Cœli intelliguntur omnes orbes cœleſtes, vel potius quidquid corporum incluſive exiſtit ſupra regionem Lunæ; ſicut enim corpora inferiora quæ ſub Luna exiſtunt, dicuntur *Mundus elementaris*, & ob hoc dicuntur *ſublunaria*, ſic omnia corpora quæ ſunt ſupra Cœlum Lunæ vocantur cum ipſo ſimpliciter *Cœlum*, unde *Geneſ. cap.* 1. *n.* 1. dicitur: *In principio creavit Deus Cœlum, & Terram, & ibidem n.* 8. *vocavitque Deus firmamentum Cœlum*, & *n.* 20. & *vocavit Deus aridam terram*. Unde Cœlum 167
ſic captum, *eſt corpus ſimplex per ſe incorruptibile elementa involvens ſua magnitudine, ſyderaque intra ſe ut locus ipſorum naturalis complectens*.

Cœlum ſicut & Mundus quoad ſubſtantiam 168
durabunt in æternum, licet quoad accidentalia ſint immutanda: ſic Auguſt. *lib.* 20. *de Civitate Dei cap.* 14. S. Gregorius *lib.* 27. *Moral. cap.* 1. & alii Sancti Patres & Doctores paſſim, conformiter ad Sacram Scripturam, *Pſal.* 148. *num.* 6. & 6. ubi habetur; *Ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandavit, & creata ſunt; ſtatuit ea in æternum, & in ſæculum ſæculi, præceptum poſuit & non præteribit*. *Et Eccleſiaſtes cap.* 1. *num.* 8. præciſe dicitur: *Terra autem in æternum ſtat, & ibidem cap.* 3. *num.* 14. *Didici, quod omnia opera quæ fecit Deus perſeverant in perpetuum*. Quod autem debeant immutari quoad accidentalia, habetur ex eadem S. Scriptura, *ſecunda Petri cap.* 3. *n.* 10. ibi: *Adveniet autem dies Domini ut fur, in quo Cœli magno impetu tranſient, elementa vero calore ſolventur, terra autem, & quæ in ipſa ſunt opera, exurentur*; & conſimilibus.

Nec valet objicere quod Cœlum, Terra, & 169

Mundus nedum quoad accidentalia, ſed etiam quoad ſubſtantialia totaliter deſtruetur, ut habetur *Iſaiæ cap. 55. num. 17.* ibi: *Ecce enim ego creo Cælos novos & Terram novam:* & Apocalypſ. *cap. 21. num. 1.* ibi: *& vidi Cælum novum & terram novam. Primum enim Cælum & prima terra abiit, & mare jam non eſt:* & *Matth. cap. 25. num. 35. ac Marci cap. 31. num. 13.* ibi: *Cælum, & terra tranſibunt.*

170 Non valet inquam, quia illud Iſaiæ ſic eſt intelligendum, nempe, *creo Cælos novos & Terram novam*, ideſt novum Mundum, puta Metaphoricum, nempe Eccleſiam Chriſti, quæ multo amplior, ornatior & auguſtior eſt ſynagoga, & eſt quaſi novus Mundus, ut paſſim explicant Sancti Patres, ac clare deducitur ex numero immediate ſequenti ipſius Iſaiæ, nempe *cap. 65. n. 18.* ubi ſic ſequitur, *quia ecce ego creo Jeruſalem*, ideſt Eccleſiam Chriſti, *exultationem*, ideſt gaudentem. Illud vero Apocalypſ. *Vidi Cælum novum & Terram novam*, accipiendum non eſt quoad ſubſtantiam, ſed ſolum quoad accidentia, qualitates, & ornatum: ſic *primum Cælum*, ſeu quod fuit prius, quoad motum ſuum, quoad Eclipſes, quoad influentias, jam *abiit*, ideſt ceſſavit, ut & *prima* quæ nunc eſt *Terra* quoad generationem, & corruptionem, & omnem aliam alterationem, & *Mare* ſimili modo *jam non eſt*, quale fuit vetus illud elementum, turbidum, craſſum, mixtum, procelloſum, fluctibus horridum, & hujuſmodi, ſed erit deinceps plane quietum, tranquillum, ſerenum, purum, ſubtile, pellucidum, & inſtar cryſtalli reſplendens, ut communiter intelligunt Sacri Interpretes. Sic illud Matthæi, & Marci: *Cælum, & Terra tranſibunt*, intelligendum eſt de mutatione, renovatione, & tranſitu accidentali, aut morali, non de Phyſica, & ſubſtantiali totali; ideſt non debet intelligi quod Cœlum, & terra debeant tranſire quantum ad entitatem ſubſtantialem; bene vero quo ad qualitates nobiliores, quas cœlum, aſtra, & elementa accipient poſt ultimum diem judicii, ſunt enim poſt diem Judicii, tantopere perficienda, ut jure dici poſſint Cœlum novum, & Terra nova, juxta illud *Iſaiæ cap. 30. n. 26.* ibi: *Et erit lux Lunæ ſicut lux Solis, & lux Solis erit ſeptempliciter ſicut lux ſeptem dierum*, ideſt intenſa quanta eſt lux ſeptem dierum, ſeu ſeptempliciter major quam nunc eſt: idque ut poſt diem judicii Divina Majeſtas per clariorem totius Machinæ cæleſtis, & utriuſque Hemiſphærii illuminationem, in æternum magis reſplendeat.

Circa cœlorum numerum, variæ fuerunt 171
opiniones. Aliqui enim antiqui ſolo ſenſu ducti ſine ſpeculatione reſpicientes Solem, Lunam, & Stellas omnes in uno ſolo Cœlo, unicum Cœlum admittebant. Alii octo eſſe volebant, ſeptem pro ſeptem Planetis, & octavum pro ſtellis fixis. Alii nonum Cœlum addiderunt pro primo Mobili, cui fuit aſſignatus motus, qui prius ſupponebatur octavæ ſphæræ. Plurimi autem volunt undecim eſſe Cœlos, decem ſcilicet mobiles, & unum immobile; iſtud nempe Empyreum, illi vero primum Mobile, Cryſtallinum, Firmamentum, & poſtea ſeptem Planetarum orbes, quos vocant Cœlum Saturni, Jovis, Martis, Solis, Veneris, Mercurii, & Lunæ. Communior autem, probabilior, & Sacræ Scripturæ conformior ſententia docet Cœlos eſſe tantum tres: Primum, ſeu infirmum Cœlum eſt aereum, & complectitur tantum illud ſpatium, quod Lunæ ſubjectum eſt: ſecundum, ſeu medium Cœlum eſt ſydereum, & conſtat undecim orbibus cæleſtibus: tertium, ſeu ſupremum eſt Cœlum Empyreum, ubi ſedes, & Paradiſus eſt Beatorum: ſic S. Damaſcenus *lib. 2. de Fide c. 6.* Teophylactus, Pomerius, a Lapide, & alii citati, ac ſecuti a Doctiſſimo Tirino *in 2. Epiſtola S. Pauli ad Corinth. cap. 13. num. 2.* & plurimi alii conformius Sacræ Scripturæ *in citat. Epiſtola cap. 2. num. 2.* ubi S. Paulus fatetur ſe raptum fuiſſe uſque ad tertium Cœlum, ibi: *Scio . . . . raptum hujuſmodi uſque ad tertium Cœlum*, ideſt uſque ad ſupremum Cœlum, quod eſt Empyreum ſeu Paradiſus, ut ipſemet indicat *ibid. n. 4.* dicens: *Quoniam raptus eſt in Paradiſum, & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.*

Aſtrum, ſeu ſydus, aut Stella, eſt corpus 172
ſimplex, ſolidum, ac lucidum, per ſe circulariter mobile. Aſtra, ſeu ſydera, quæ ſunt 173
nobiliores partes Cœlorum, & præcipua mundi ornamenta alia ſunt fixa, & alia errantia, ſeu erratica; Fixa vocantur Stellæ, & errantia, ſeu erratica appellantur Planetæ. Stellæ 174
vocantur *fixæ*, non quia ſint ſtabiles, ſed quia in ſuo motu eoſdem ſemper conſervant aſpectus, eamdemque ſemper diſtantiam, & ordinem inter ſe ſervant; Planetæ vero appellantur *errantes, ſeu erratici*, quia varie diſcurſitant per ſigna cœleſtia; nec ullam obſervant conſtantem diſpoſitionem inter ſe, aut cum ſtellis fixis, ſed variis curſibus nunc illis nunc iſtis ſe adjungunt, modo accedentes, & modo recedentes huc, illucque diſcurrentes.

Planetæ a fixis Stellis tripliciter diſtinguuntur 175

tur ac diſcernunt: Primo, quia Planetæ ſunt nobis viciniores, unde inſigniter grandeſcunt, cum oculi teleſcopio muniti ipſos intuentur; Stellæ vero fixæ ſunt a nobis remotiores, adeoque perexiguæ nobis videntur præ maxima ipſarum a nobis diſtantia. Secundo, quia Stellæ fixæ lucem tremulam, ac ſcintillantem vibrant, & effundunt, Planetæ vero quietam, & uniformem perpetuo edunt. Tertio, quia Stellæ fixæ, ut dictum fuit, eamdem ſemper inter ſe diſtantiam, ordinem, ac ſitum ſervant, planetæ vero ſitum, ordinem, & diſpoſitionem ſemper variant, & in hoc præcipue diſtinguuntur.

176 Stellarum fixarum multitudo quamvis tanta ſit, ut Jure dicat S. Auguſt. *lib.* 16. *de Civitate Dei cap.* 23. *ſcripturarum auctoritatem contemni ab eo, qui exiſtimat ſe Stellarum numerum comprehendiſſe*; Deus enim dixit Abrahamo *Geneſ. cap.* 15. *n.* 5. *Suſcipe Cœlum, & numera ſtellas, ſi potes*; Rurſuſque *cap.* 22. *n.* 19. *Benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas Cœli, & velut arenam quæ eſt in littore maris*. Attamen aliqui ex Aſtrologis, & Mathematicis cum Hipparcho mille & 22. Stellas conſtituunt, quibus deinde quatuor addit Ptolemæus. Alii cum Thicone, & Keplero mille 163. numerant: Alii cum Riccio, & Grimaldo, mille 468. Alii cum Bayero 1625. Alii cum Burſthio 1662. Alii cum Hevelio 1888. ac tandem alii cum Flamſtedio uſque ad 3000. earum numerum auxerunt. Hæ autem omnes, ut facilius diſtinguerentur, atque ab omnibus dignoſci poſſent, in varias conſtellationes diverſis figuris, ſeu ſignis expreſſas, diſtributæ fuerunt; ut in globis videri poteſt: Iſtæ conſtellationes a Ptolemæo, aliiſque veteribus Aſtronomis ad 48. erant determinatæ, a recentioribus autem additionem aliarum 18. ad 66. ſunt adauctæ.

177 Dictæ ſtellæ fixæ diſtinguuntur ab Aſtrologis, & Aſtronomis in ſex claſſes diverſæ magnitudinis: quindecim tantum dicunt eſſe illas primæ Claſſis, ſeu magnitudinis primæ, centies ſepties, & adhuc plus excedentes magnitudinem iſtius Terræ. Quadraginta quinque volunt eſſe illas ſecundæ Claſſis, ſeu ſecundæ magnitudinis, Terræ magnitudinem nonagies, & adhuc plus ſuperantes; Ducentas, & octo illas tertiæ Claſſis ſeu tertiæ magnitudinis, ſeptuagies bis, & adhuc plus terræ magnitudinem excedentes; Quadringenta ſeptuaginta quatuor illas quartæ Claſſis, ſeu quartæ magnitudinis, quinquagies quater, & adhuc plus magnitudinem terræ ſuperantes: Ducentas ſeptemdecim quintæ Claſſis, ſeu quintæ magnitudinis, terram in magnitudine tricies ſexies, & adhuc plus vincentes; Quadraginta novem illas ſextæ Claſſis, ſeu ſextæ magnitudinis, decies octies, & adhuc plus terræ magnitudinem excedentes.

178 His ſex ſtellarum fixarum claſſibus, poſt inventionem Teleſcopiorum Galilæi adinventa eſt ſeptima quarundam aliarum Stellarum exiguarum, & nebuloſarum, quæ inter alias ſunt illæ *Viæ lacteæ*, ſeu circuli Lactei, aut Galaxiæ ſic denſæ, ac ſpiſſæ, quod nudis oculis Cœlum in illa parte velut alba faſcia devinctum oſtendant. Hæc *Via lactea* nomen deſumpſit a fabula, quod Juno eam ſuo lacte madefeciſſet, cum retraxit mamillam ab ore Herculis, quem ei ſuppoſuerat Jupiter: Hanc Lacteam viam Ariſtoteles inter Meteora habuit, & vulgus illam denominat iter, ſeu viam S. Jacobi Galitiæ.

179 Planetæ, ſeu ſydera errantia, aut erratica, ſunt tantum ſeptem, nempe Luna, Mercurius, Venus, Sol, Mars, Jupiter, & Saturnus: His planetis majoribus minores quidam alii adjunguntur ad inſtar ſatellitum, ſed qui teleſcopio dumtaxat conſpici poſſunt: Quatuor autem gyrant circa Jovem, qui ipſum perpetuo comitantes ob id vocantur ab Aſtronomis Jovis aſſeclæ comites, latrones, & aulici, quia continuo gradiuntur cum illo, non quidem omnes æquali circuitu, ſed alii viciniores, & alii paulo remotiores. Totidem etiam gyrant circa Saturnum; & forte ſuos aſſeclas, ſeu comites habent alii Planetæ adhuc nobis ignotos. Jovis ſatellites, ſeu quatuor exiguas Stellulas Jovem comitantes detexit primus omnium Galilæus anno 1610. eaſque in honorem Sereniſſimæ Mediceæ Familiæ, cui devinctiſſimus erat, *Medicea ſydera* nuncupavit; Primumque *Catharinam*, ſecundum *Mariam*, tertium *Coſmum majorem*, & quartum *Coſmum minorem*, appellavit.

180 Ex dictis ſeptem Planetis aliqui ſunt terræ majores, & alii minores. Luna eſt terra minor triginta novem vicibus. Mercurius Planetarum minimus eſt minor terra ducentis novemdecim vicibus. Venus eſt terra minor ſeptuaginta tribus vicibus. Sol autem omnium Planetarum major, ſicut & Stellarum fixarum eſt major terra centum ſexaginta ſex vicibus. Mars eſt terra major una vice cum dimidia. Jupiter eſt major terra nonaginta quinque vicibus. Saturnus denique eſt terra major nonaginta & una vice: Terræ vero ambitus ſecundum certiorem, & receptiorem opinionem eſt 21. millia & 600. milliariorum Italicorum, jux-

juxta dicta ſupra n. 112. ubi allatæ ſunt aliæ aliorum opiniones de magnitudine ambitus ſeu circuitus terræ; ſicuti & aliæ ſunt ab allatis opiniones de magnitudine Planetarum, & Stellarum fixarum. Unde advertendum eſt, quod dictæ Aſtronomorum ſupputationes debent haberi, non ut menſuræ, ſed ut æſtimationes conjectantis animi, ut inquit Plinius *lib.* 3. Et quod in his menſuris aliquando excedit & ali-
181 quando deficit aliquid. Variarum autem menſurarum & ſupputationum ratio ſequentibus verſibus breviter indicatur:

Quatuor ex granis digitus componitur unus,
Eſt quater in palmo digitus, quater in pede palmus.
Quinque pedes paſſum faciunt, paſſus quoque centum.
Viginti quinque ſtadium dant: ſed milliare
Octo dabunt ſtadia; duplicatum dat tibi Leucam.

182 Quantum ad motum Stellarum fixarum, & Planetarum, notandum eſt, quod omnia ſydera motu communi moventur ſupra Polos primi Mobilis ſpatio 24. horarum: At vero præter iſtum motum communem, habent ſuum ſpecialem motum, quo diverſo, breviori, vel longiori temporis ſpatio, ſuam complent circulationem: Luna enim ſuam circulationem perficit ſingulis menſibus, ſeu intra 27. dies, & dimidium circiter; Sol, Venus, & Mercurius in uno anno, Mars in duobus annis: Jupiter in duodecim annis: Saturnus in triginta annis: & Stellæ fixæ in triginta ſex mille annis ſecundum Ptolemæum, aut in quadraginta novem mille annis ſecundum recentiores, & hanc circulationem Plato vocabat *magnum annum*.

183 Ut dignoſcantur Planetæ a Planetis, notandum eſt, quod poſt Solem, & Lunam, qui ab omnibus ſine teleſcopio cognoſcuntur, Venus quoad apparentiam eſt major, ſic candida, & clara, ut videatur parvus Sol, quoniam cum ſit illi vicinior, fortiores, ac majores recipit reflexus, unde ad ejus lucem corpora ſæpe etiam noctu umbram efficiunt, & etiam diu aliquando videtur, ſignanter quando magis diſtat a Sole: Cum apparet mane, *Phoſphorus*, aut *Lucifer*, cum autem veſpere, dicitur *Heſperus*. Jupiter eſt fere ejuſdem magnitudinis quoad apparentiam ac Venus, ſed non ſic reſplendens: & de facili diſtinguitur a Venere, quia hæc nunquam recedit a Sole pluſquam 48. gradibus, Jupiter vero ad 180. Mars apparet, ut ignitum ferrum, differens a Jove, & Venere ratione ſuæ exiguitatis, rubicunditatis, & obſcuritatis. Saturnus differt a Marte, quia multo plus altius apparet, eſtque coloris plumbei, pallidi, hypocondriaci. Mercurius eſt obſervatu difficilior ratione ſuæ inſtabilitatis, & quia gyrat ſemper circa Solem, a quo ſæpius operitur; Cum eſt in ſua majori diſtantia, quæ eſt 28. graduum, apparet valde luminoſus, ſed multo exiguus.

Advertendum tamen hic eſt, quod ea quæ 184
diximus de numero, magnitudine & motu Stellarum, ac Planetarum, deque diverſitate Cœlorum, & ambitu Terræ, ſolum conjecturaliter ſunt habenda, & non certitudinaliter credenda: Solus enim Deus, *qui creavit Cælum, & Terram*, *Gen. c.* 1. *n.* 1. *qui præcipit Soli, & non oritur, & Stellas claudit quaſi ſub ſignaculo; qui extendit Cælos ſolus*, *Job cap.* 9. *n.* 7. & 8. Qui *numerat multitudinem Stellarum, & omnibus eis nomina vocat*, *Pſ.* 157. *n.* 4. *& omnia in numero, pondere, & menſura diſpoſuit*, *Sap. c.* 11. *n.* 21. horum omnium nobis *abſconditorum eſt cognitor*, *Daniel. cap.* 13. *n.* 42. Unde ipſemet arguit Job audentem iſta attingere: *Reſpondens autem Dominus Job de turbine dixit; Quis eſt iſte involvens ſententias ſermonibus imperitis? Job cap.* 38. *n.* 1. *&* 2. *Numquid noſti ordinem Cæli, & pones rationem ejus in terra? ibid. n.* 33. *Quis enarrabit Cælorum rationem? ibid. n.* 33.

Hinc ne & nos cum Aſtrologis, & Aſtro- 185
nomis tot Cœlos mendaciis repleamus, verum Cœlum Empyreum, unicam Beatorum Sedem, ac Paradiſum ſtudeamus in veritate bonorum operum animabus noſtris replere: Illuc igitur dumtaxat oculos mentis noſtræ dirigamus, juxta id, quod piiſſima Machabæorum Mater ultimo ſuo nato ſanctiſſime ſuadebat: *Peto nate, ut aſpicias ad Cælum*, 2. *Machab. c.* 7. *n.* 28. Non enim alia de cauſa Deus erectam faciem nobis conceſſit, quam ut oculos in Cœlum perpetuo defixos habeamus, ut cognovit ipſemet Gentilis Ovid. *lib.* 2. *Metamorph.* ibi:

Os homini ſublime dedit, Cælumque tueri
Juſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus.

Satagamus unice veras perpetuaſque Cœli fe- 186
licitates inquirere, & falſas, ac fugaces, miſeraſque Mundi vanitates contemnere, juxta celebre Canticum mei vulgo Beati Jacoponi Tudertini in Annalibus Noſtris Wadinganis *tom.* 6. *ad an.* 1307. *n.* 12. *fol.* 79. & 80. ultimæ Romanæ impreſſionis Typis Rochi Bernabò, ibi:

Cur

Cur Mundus militat ſub vana gloria,
Cujus proſperitas eſt tranſitoria?
Tam cito labitur ejus præſentia,
Quam Vaſa figuli, quæ ſunt fragilia.
Plus crede litteris ſcriptis in glacie
Quam Mundi fragilis vanæ fallaciæ,
Fallax in præmiis virtutis ſpecie
Qui nunquam habuit tempus fiduciæ.
Credendum magis viris fallacibus
Quam Mundi miſeris proſperitatibus,
Falſis inſaniis, & vanitatibus,
Falſiſque ſtudiis, & voluptatibus.
Dic, ubi Salomon olim tam nobilis?
Vel ubi Samſon Dux invincibilis?
Vel pulcher Abſalon multum mirabilis?
Vel dulcis Jonatas multum amabilis?
Quo Cæſar abiit celſus Imperio?
Vel dives Epulo totus in prandio?
Dic ubi Tullius clarus eloquio?
Vel Ariſtoteles plenus ingenio?
Tot clari Proceres, tot rerum Copia,
Tot Mundi Principes, tanta Potentia,
Tot ora Præſulum, tot Mundi fortia
In ictu oculi clauduntur omnia.
Quam breve feſtum hæc Mundi gloria,
Ut umbra hominis ſunt ejus gaudia,
Quæ ſemper ſubtrahunt æterna præmia,
Et ducunt Hominem ad dura devia.
Oh eſca vermium, oh maſſa pulveris,
Oh nox, oh vanitas, cur ſic extolleris?
Ignoras penitus, utrum cras vixeris:
Fac bonum omnibus, quamdiu poteris.
Hæc carnis gloria, quæ magni penditur,
Sacris in Literis flos fœni dicitur,
Vel leve folium, quod vento rapitur;
Sic vita Hominis hac vita tollitur.
Nil tuum dixeris, quod potes perdere,
Quod Mundus tribuit, intendas rapere,
Superna cogita, Cor ſit in æthere:
Felix, qui potuit Mundum contemnere.

287 Hinc juvat etiam afferre, quæ refert ad contemptum Mundi meus alter vulgo Beatus Bernardinus de Buſtis in *ſecunda parte Roſarii ſerm. 27. in fine*. Legitur de Alexandro Magno, quod cum mortuus eſſet, venerunt ſeptem Philoſophi ad palatium ejus, & unus illorum dixit. O Alexander: heri dominabaris toti mundo, & hodie mors dominatur tui. Secundus dixit. O Alexander: heri non ſufficiebat tibi totus mundus; hodie ſufficiunt tibi duæ ulnæ. Tertius dixit: O Alexander: heri habebas comitivam dominorum, regum, principum, & ducum, ac famulorum: & hodie ſolus jaces in ſepulcro, Quartus dixit. O Alexander: heri te omnes timebant: hodie te nullus mortuum timet. Quintus dixit. O Alexander; heri vocem tuam omnes libenter audiebant: hodie morte devictus jaces in ſepulcro, & non vales loqui. Sextus dixit: O Alexander: heri tot regna habebas in tuam poteſtatem, hodie tenet te mors in ſuo dominio: herique eras pulcher, & decorus: hodie vero es turpis, & horribilis ad videndum. Septimus dixit. O Alexander: heri comedebas tot cibaria delicata: hodie factus es cibus, & eſca vermium. Legitur quoque quod Diogenes Philoſophus ad ſepulcrum cujuſdam Imperatoris Romani profectus, videns illum mortuum, poſtea diſcipulis ſuis dixit: Intuitus ſum cadaver Cæſaris, & vidi eum livido colore coloratum: putredine circumdatum: alvum ejus diruptum: & vermium catervas per illum diſcurrentes: duo famelici paſcebantur in foveis oculorum: crines non adhærebant capiti: dentes patebant labiis conſumptis, & dixi: Ubi eſt o Cæſar chorus puellarum, magnitudo divitiarum, caterva baronum, acies militum? Ubi ſunt canes venantes, equi veloces, aves rapaces, thalamus depictus, lectus eburneus, argentum, & aurum? Ubi ſunt mutatoria veſtimenta, cibaria diverſa, canticum lyræ, organorum ſonitus, odor aromaticus? Te verebantur homines, timebant principes, colebant urbes. Ubi eſt tanta potentia, tantaque præclara facta, & tanta magnificentia? Et reſpondit mihi. Hæc omnia defecerunt in me, quoniam defecit in me ſpiritus meus, & reliquerunt me miſerum in hoc ſepulcro, circumdatum putredine carnis meæ. Ideo exclamat quidam verſificator dicens homini vano.

Si tibi pulchra domus, ſi ſplendida menſa, quid
inde?
Si ſpecies auri, atque argenti maſſa: quid
inde?
Si tibi ſponſa decens: ſi ſit generoſa: quid
inde?
Si tibi ſint nati: ſi prædia magna: quid inde?
Si fueris pulcher, fortis, diveſque: quid inde?
Longus ſervorum ſi ſerviat ordo: quid inde?
Si doceas alios in qualibet arte: quid inde?
Si rideat mundus: ſi proſpera cuncta: quid
inde?
Si Prior, aut Abbas: ſi Rex, ſi Papa: quid
inde?
Si rota fortunæ te tollat ad aſtra; quid inde?
Annis ſi felix tu regnes mille: quid inde?
Tam cito prætereunt hæc omnia, quæ nihil
inde.

Sola manet virtus, qua glorificabimur inde.
Ergo, Deo ſervi, quia ſat tibi provenit inde.
Quod feciſſe voles in tempore, quo morieris,
Hoc facias juvenis, dum corpore ſanus haberis.
Quod nobis concedat Deus Noſter. Amen.

188 In hoc enim Mundo cuncta ſunt pulvis, cuncta apparentes proſpectivæ, & cuncta ſunt nihil: Nam nihil firmum, & non lubricum in hoc orbe.

Omnia mutantur, ſtabile hic nil permanet unquam
Conſiſtitque nihil quo fuit ante loco.
Omnia mutantur ſurſum, deorſumque volutant:
Oceani ut fluxus, utque refluxus eunt.
Eſt hic fortunæ flatus, ſubituſque reflatus:
Hic rerum varius circulus eſſe ſolet.

Id quoque habetur in §. *Ut autem lex*, *Authent. de non alienandis rebus Eccleſ.* ibi: *Quid enim eſt ſtabile inter homines, cum omnis noſter ſtatus ſub perpetuo motu verſetur?* Et in his terminis noſtræ humanæ inſtabilitatis, nonnulla adducit piiſſimus, & doctiſſimus Franciſcus Viv. in *Silv. commun. opinion.* 1042. *ubi n.* 11. ſequentia habet.

Unde ſuperbi
Quid ſumus niſi li
De limo homo pri
Sortem vitare nequi
Si nos terra ſu } mus.
Terra quid eſt niſi fu
Ergo nihil ſu
Ideo ſtudea
Ut parati ſi

189 Hinc Apoſtolus ad *Galat. c. 6. n. 14.* melius, quam alii mundani, ſibi conſultus ajebat: *Mihi autem abſit gloriari niſi in Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti, per quem mihi Mundus crucifixus eſt, & ego mundo*, ideſt mihi abſit, ut in alia re glorier, vel gaudeam, quam in Cruce Chriſti, ſcilicet in fide, gratia, memoria, prædicatione beneficii Crucis, & tribulationibus, atque ærumnis ejus cauſa ſubeundis: per, & propter quem Chriſtum crucifixum Mundus mihi crucifixus eſt, nam Mundum abominor, ac ſi cadaver eſſet latronis crucifixi; ſicut vice verſa ego crucifixus ſum mundo, qui me ſimili modo abominatur & exhorret, ut egregie explicat Abbas Pinufius; item S. Aug. Ambroſ. Theophil. Anſelm. Bernard. & S. Thomas, quos citat & expreſſe ſequitur Sapientiſſimus Tirinus in *cit. cap. 6. n. 14.*

Mundum ideo vult Dominus calamitoſum 190
eſſe, ut non debeat diligi, ideo ſpinoſum ut non debeat amplecti, & ideo ruinoſum, ut timeamus ei inniti; Ugo de S. Victore *in Eccleſiaſt. cap. 7.* ſecutus a Lancelloto *nell' Oggidì tom. 2. in fine*. Mundus diligitur, & amarus eſt, ſi dulcis eſſet qualiter amaretur? S. Auguſt. *ſerm.* 11. relatus a Lancellot. *loc. cit.* Et infinita conſimilia ad Mundi contemptum poſſent adduci, quæ brevitatis gratia omittuntur.

Ad uberiorem Mundi notitiam referre præ- 191
ſtat, quæ de Mundo muliebri in Scriptura, & in jure habentur. *Eſther enim cap. 2. n. 3.* dicitur quod puellæ virgines, & ſpecioſæ Regi Aſſuero quæſitæ, ut magis ei placerent, deberent induere Mundum muliebrem, ibi: *Et accipiant mundum muliebrem*; inter quas præ ceteris placuit ei Eſther, *& præcepit Eunucho, ut acceleraret Mundum muliebrem, & traderet ei partes ſuas, ibid. n. 9. Et Ezechiel. cap. 16. num. 7.* arguit Dominus Jeruſalem, quod ingrata converſa fuerit ad idololatriam, poſtquam eam impleſſet, & ditaſſet tot bonis, ut perveniret ad Mundum muliebrem, ibi: *Et perveniſti ad mundum muliebrem*, & *ibid. cap. 23. num. 30.* ei improperat, *& ornata es mundo muliebri*.

Mundus muliebris dicitur, quo mulier mun- 192
dior fit; *L. Argumento 25. §. 10. ff. de auro, argento, Mundo, ornamentis*: Mundus enim muliebris dictus eſt quaſi munditia; Varro *de lingua latina* 4. Mundi muliebris nomine conti- 193
nentur ſpecula, matulæ, unguenta, vaſa unguentaria, & ſimilia, veluti lavatio, viſcus &c. *cit. L. Argumento*, §. 10. Mundi muliebris nomine non continentur unguenta quibus valetudinis cauſa ipſæ mulieres, ſicuti & homines unguntur, *cit. L. Argumento* §. 12.

Mundo muliebri legato, non continentur 194
ornamenta muliebria, & monilia, in quibus inſunt margaritæ, & gemmæ, nec veſtes; ſed continetur argentum, vel aliud, quod paratum eſt ad lavandam, vel balneandam mulierem; *l. Pediculis 32. §. Titia, ff. eod.* Mundo muliebri legato continentur ea ſola, quæ ex his utendi cauſa uxori ſunt tradita a viro, *L. Si uxori 39. ff. eod.* Mundo muliebri legato, non continentur varia pertinentia ad Mundum, quæ Teſtator cum eſſet Vaſcularius, aut Faber argentarius, ad vendendum habebat, *cit. L. Si uxori*. Mundo muliebri legato uxori, ſi nihil ad uſum mulieris ſit datum, vel deſtinatum, debetur ei quantum ad ejus uſum ſufficit: Gloſſa *in. cit. L. Si uxori*, *verb. Tradita*.

Ad

195 Ad complementum adde, quod Mundus regitur auctoritate Pontificia, & Regali poteſtate, text. expreſſo *in cap. Duo ſunt* 10. *diſt.* 96. ubi Gelaſius Papa ad Anaſtaſium Imperatorem ſic habet: *Duo ſunt quippe, Imperator Auguſte, quibus principaliter hic Mundus regitur, auctoritas Sacra Pontificum, & Regalis poteſtas. Noſti itaque inter hæc ex illorum te pendere judicio, non illos ad tuam poſſe redigi voluntatem*, & ibi multa ſubjungit de Auctoritate, & excellentia Pontificum ſupra Imperatorem, & Reges: Et concordat *Gloſſa prima in Authentic. Quomodo oporteat Epiſcopos, in princip.* ubi expreſſe dicit, quod *Mundus totus regitur ex Sacerdotio, & Imperio: Unde ecce duo gladii hic.*

196 Hinc Papa ut Vicarius Chriſti, & caput viſibile univerſalis Eccleſiæ, habet totum Mundum pro ſua Diœceſi, & ſpirituali Dominio, Cathedram ſeu ſedem ſuam habet in Urbe Roma, quæ ut volunt Corradus *in prax. diſpenſat. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 51. Mandoſ. *ad regal. Cancell. regul.* 16. *q.* 41. *num.* 7. Urſaya *inſtit. criminal. lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 7. & alii, in medio Mundi poſita eſt. Quod tamen alii negant, dicentes medium Terræ potius eſſe Jeruſalem, in qua Salvator noſter noſtram eſt operatus ſalutem, juxta illud Pſalmiſtæ *Pſal.* 73. *num.* 12. ibi: *Operatus eſt ſalutem in medio terræ*; quamvis hic textus diverſimode a Sanctis Patribus, & Interpretibus exponatur; S. enim Bonaventura ibi intelligit *in medio terræ*; ideſt in communi, quia Paſſio Chriſti omnibus æque profuit quantum in ſe eſt: *vel in medio terræ*, ideſt in Jeruſalem, quæ eſt in medio terræ, nam in ſphærico corpore quidquid eſt in ſuperficie terræ, eſt in medio. Ugo Cardinalis ibi dicit *in medio terræ*, ideſt in Jeruſalem: *vel in medio terræ*, ideſt in communi, ut communis mediator, cujus ope ſumus redempti, & reconciliati. S. Theodoretus, & Euthymius exponunt, *in medio terræ*, ideſt palam, & ubique in omni terra. S. Hieronymus *in medio terræ*, ideſt in Jeruſalem, vel generaliter, in Judæa, quæ eſt medium terræ habitatæ: unde & illam pro ſua Eccleſia delegiſſe videtur Deus, & Chriſtus pro ſua Paſſione, ut ipſa ex ſe quaſi ex orbis corde ſalutem in totum Mundum tranſmitteret, inquit Genebrardus apud Tirinum *in cit. Pſal.* 73. *num.* 12. ubi ſubjungit, quod S. Hieronymus allegorice explicat *in medio terræ*, ideſt in ventre virginali. Alii autem prætendunt medium terræ eſſe in Civitate *Arin*, inter quos eſt Teſtatus, qui in *Evangel. Matthæi cap.* 2. *q.* 7. *fol.* 188. *colum.* 2. in fine, ultimæ impreſſionis Venetæ anni 1728. apud Nicolaum Pezzana, ſic expreſſe habet: *Locus vero, qui eſt in medio Mundi ſimpliciter, tam ſecundum longitudinem, quam ſecundum latitudinem, eſt Civitas Arin, quæ eſt ſub Æquinoctiali, & diſtat nonaginta gradibus ab Oriente, & totidem ab Occidente: Eſt etiam in medio ſecundum latitudinem, quia cum ſit ſub Æquinoctiali, diſtat ab utroque Polorum nonaginta gradibus: & ſecundum aliquos dicitur ibi eſſe Paradiſus terreſtris, ſed hoc non videtur verum.*

197 Hic juvat ſubnectere ad Tyronum eruditionem nomina cum ſua ſignificatione præcipuarum Mathematicæ partium, quas ipſa velut fœcunda Parens tamquam nobiliſſimas Filias peperit ad omnes dirigendas, ac perficiendas humanas artes in orbe univerſo reperibiles, ac exercibiles. Prima enim hominum ſcientia fuit ipſa *Matheſis*, quæ excellentia ſua nomen doctrinæ ſeu diſciplinæ merito eſt ſortita, cum ipſa ſit omnium ſcientiarum certior, ex quo in omnibus ſuis partibus demonſtrative procedat, deducendo ab evidentibus ſuis principiis, infallibiles ſuas conſequentias, ac concluſiones: Unde *Mathemata* dicuntur artes, quæ firmis demonſtrationibus conſtant. Ab origine Mundi cœpit, & culta fuit hæc celeberrima ſcientia: cum enim Adamus ſive Divina revelatione, ſive Aſtrologiæ peritia, univerſalem Mundi rerum interitum fore prædixiſſet, unum Diluvio, incendio alterum, ejus nepotes Seth filii, ac ſucceſſores, per manus acceptam ſapientiam excolentes, ne Mathematicæ artes omnino perirent, duas excitarunt Columnas, alteram lateritiam contra diluvia, lapideam alteram contra incendia, & utrique ſua inventa inſcripſerunt: ut ſi lateritiam diluvio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam faceret. Sic teſtatur Joſeph *lib.* 1. *cap.* 3. *Antiquit.* qui lapideam ſua ætate adhuc in Syria extitiſſe ſcribit.

198 Tres ſunt Mathematicæ primogenitæ, nempe *Arithmetica*, *Geometria*, & *Statica*, quia cum ipſa dicatur ſcientia quantitatis, tres ſunt quantitates, quas conſiderare poteſt, ſcilicet *diſcretæ*, *extenſiva*, & *intenſiva*, & tribus modis tres omnes metiri poſſunt, ideſt numero, menſura proprie dicta, & pondere.

199 Arithmetica igitur eſt ſcientia numerorum, ſeu quantitatis diſcretæ, quæ juxta ſuos operandi modos vocatur *Algorithmus*, vulgo *Algoriſmo*, & eſt ars computandi, aut *Algebra*

ſte-

ſpecioſa, quæ conſiderat proprietates, & vim
numerorum, dicta *Algebra a Geber*, uno ex
ſuis auctoribus, & *ſpecioſa* a variis ſuis ſpe-
ciebus.

200 Geometria eſt ſcientia menſurarum ſeu di-
menſionum, aut quantitatis extenſivæ, vel con-
tinuæ: A variis ſuis operationibus vocatur *Lon-
gometria*, *Areometria*, & *Hrometria*, quæ ſunt
tres dimenſiones communes omnibus corpori-
bus, ideſt *longitudo*, *latitudo*, & *ſoliditas*.
Partes Areometriæ ſunt *Trigonometria*, *Tetra-
gonometria*, *Cyclometria*, & ſimiles, prout uti-
tur Triangulis, Quadrilateribus, aut Circulis
ad conficiendas ſuas dimenſiones.

201 Statica eſt ſcientia ponderum, ſeu quanti-
tatis intenſivæ, quæ cauſat grave, & leve,
& tot habet partes, quot ſolent eſſe potentiæ
motrices, ſeu machinæ, quibus vires exiguæ
potentiæ ad ingentia pondera movenda pluri-
mum augentur: & ſunt præſertim ſeptem,
nempe *Vectis*, *Axis in peritorchio*, *Trochlea*,
Rota dentata, *Planum inclinatum*, *Cochlea*,
& *Cuneus*, quibus tot mirabiles effectus tum
in ſolidis, tum in fluidis operantur.

202 Iſtæ vocantur primæ Mathematicæ, quia ab
ipſis oriuntur ſecundæ, quæ ſunt quatuor, nem-
pe *Coſmographia*, *Mechanica*, *Optica*, & *Mu-
ſica*. Cum enim ipſæ ultra quantitatem conſi-
derent aliquod particulare corpus, ſi cum ipſa
quantitate adjungitur motus circularis, oritur
Coſmographia; Si motus rectus, *Mechanica*, ſi
umbra, aut lux, *Optica*; ſi ſonus, *Muſica*.

203 Coſmographia deſcribit univerſum orbem;
diviſa tamen in ſuas partes, ideſt in *Aſtrono-
miam*, ſeu *Aſtrologiam*, quæ eſt ſcientia Aſtro-
rum: In *Geographiam*, quæ eſt deſcriptio Ter-
ræ: & in *Meteorologiam*, quæ eſt cognitio cor-
204 porum imperfectorum. Sub Aſtronomia, ſeu
Aſtrologia comprehenduntur *Uranographia*, id-
eſt deſcriptio Cœlorum, *Sphæra*, ideſt ſcientia
primi Mobilis, & *Theoria planetarum*, ideſt
doctrina particularis Aſtrorum.

205 Sub Geographia comprehenduntur *Hydrogra-
phia*, quæ Marium, & Inſularum deſcriptio-
nem exhibet, *Chorographia*, quæ in particula-
rium tantummodo regionum, Regnorum ſci-
licet, & Provinciarum deſcriptione verſatur,
& *Topographia*, quæ ſingularium dumtaxat lo-
corum, nempe unius Civitatis, Villæ, aut
Pagi deſcriptione contenta eſt.

206 A Meteorologia conſiderantur omnia corpo-
ra imperfecta, quæ ſolent reduci ad quatuor
principia, nempe ad *Exhalationes*, *Vapores*,
Halitus, & *Fuligines*, quæ a quatuor elemen-
tis exire dicuntur.

Mechanica, aut Machinaria comprehendit 207
ſub ſe quatuor partes, ideſt *Mechanicam* ſim-
pliciter dictam, quæ movetur a ſeipſa, *Pyro-
technicam*, quæ movetur ab igne, *Pneumati-
cam*, quæ movetur ab aere; & *Hydraulicam*,
quæ movetur ab aqua.

Optica, ſeu Proſpectiva dividitur in *Opti- 208
cam propriam*, quæ conſiderat radios directos,
in *Catoptricam*, quæ reflexos, & in *Dioptri-
cam*, quæ refractos. Ad primam reducitur pi-
ctura, ad ſecundam ſpecularia, ſeu ſcientia ſpe-
culorum, ad tertiam ſcientia Microſcopio-
rum, Teleſcopiorum, & Conſpicillorum.

Muſica dividitur in Vocalem, & Inſtru- 209
mentalem: Vocalis continet *Melopœam*, ſeu
concentum, vulgo *Armonia*, *Melodia*: Rhyth-
micam, & Poeticam: Inſtrumentalis continet
Encordicam, quæ fit nervis, ſeu vulgo *corde*,
& ſimilibus: *Pneumaticam*, quæ fit flatu, uti
cum buccina, ſeu tuba, & ſimilibus, & *Cru-
ſticam*, quæ fit pulſatione, uti cum tympa-
nis, & ſimilibus.

Ex his diviſionibus colligitur, quod Coſ- 210
mographia habet pro objecto magnum Or-
bem, & aliæ exiguum mundum; quia il-
la conſiderat orbem univerſum, & aliæ par-
ticularia objecta ſenſuum, ideſt Mechanica
pro objecto habet *Tangibile*, Optica *Viſibi-
le*, & Muſica *Audibile*, ſeu auditu percepti-
bile.

Secundis Mathematicis ſuccedunt tertiæ, quæ 211
ſunt quinque, nempe *Chronologia*, *Gnomonica*,
Architectura, *Navigatoria*, & *Ars militaris*. Ad 212
Chronologiam, quæ eſt ſcientia temporum,
ideſt quæ certis notis, & indiciis præterita-
rum rerum memoriam ſuis temporibus aſſi-
gnat, reducuntur Hiſtoria, & Genealogia.
Ad Gnomonicam, quæ eſt ſcientia umbrarum 213
reducitur diverſitas Horologiorum ſolarium.
Horologia autem rotaria, arenaria, clepſydri-
ca, ſeu aquaria pertinent ad machinam, ſeu
machinariam. Architectura, quæ eſt ſcientia 214
fabricarum, ſeu ædificationum, dividitur in
Civilem, *Nauticam*, & *Militarem*: Prima ſub-
dividitur in privatam, & publicam. Secunda
in tot partes, quot ſunt Navium varietates.
Tertia in defenſivam, uti ſunt fortificationes,
& offenſivam, uti ſunt arietes, cuniculi, vul-
go *mine*, & ſimilia juxta temporum, & lo-
corum uſus. Navigatoria continet duas par- 215
tes, unam ad inveniendum portum, & aliam
ad recognoſcendam viam: Tota penitus de-
pendens ab Aſtronomia, a Gnomonica, a
Geographia, & a Magnetica. Ars militaris 216
tradit modum ducendi, & reducendi exerci-

tum,

eum, irruendi in hoſtes, pugnam cum ipſis committendi, & ab ipſis ſe defendendi.

Additiones ex aliena manu.

217 Innumera ſunt futilia, quæ Auctor noſter ex omni genere Librorum ſine criterio ullo in hoc Articulo de Mundo congeſſit, quæ ſi velimus omnia ad ſanæ Critices amuſſim expendere, opus ſane magni laboris, nulliuſque utilitatis inimus; ſatius enim eſſet rem retractare. Quis porro inanes quæſtiones, aniles fabulas, turpes vanaſque allegorias, ac Sacrorum Bibliorum abuſum referre ſuſtineat? Pauca tantum animadvertere ſatagamus.

218 De Paradiſo terreſtri multa habet *a n.* 56. *ad* 62. quæ doctis Viris non probantur; quare videatur omnino Petri Danielis Huetii Epiſcopi Abrincenſis eruditiſſimus de Paradiſi ſitu Tractatus, in quo & aliæ quæſtiones huc ſpectantes reſolvuntur.

219 Quod de Henoch ait *num.* 62. cum *Geneſ. cap.* 5. *verſ.* 24. habeamus: *Ambulavitque cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus*; non facit pro ipſo, nec contra ipſum Auctorem in propoſita quæſtione.

220 *Num.* 69. adducit verba Martyrologii Romani pro aſſerendo Anno Nativitatis Chriſti. Advertas tamen, Eccleſiam, quum Scripturam Sacram Vulgatæ Editionis ab Hebraico potiſſimum fonte tra nslatam ut authenticam nobis propoſuerit, in medium reliquiſſe, Hebraici ne, an Græci Codici calculos recipere velimus, nam in Vulgata, Hebræorum, in Martyrologio, LXX. Interpretum ſequutum computum invenimus.

A num. 90. *ad* 104. de Mundi Syſtematibus agens, quum Porchetio, vel P. Fortunato a Brixia utitur, inoffenſo Ferraris pede legi poteſt; non vero quum quid de ſuo addit, vel a turbidis fontibus haurit. Videnda igitur de Syſtematibus Mundi, præſertim Copernici, Carteſii, Newtonii, Wiſthonii, Introductio ad Hiſtoriam Univerſalem Anglice editam, & Gallice verſam anno 1732. 221

Iis, quæ de Rotunditate Terræ *num.* 105. adducit, utpote jam antiquatis, ſubſtituenda ſunt ea, quæ Aſtronomi Galli a Rege Chriſtianiſſimo ad Polum arcticum, & ad Æquatorem miſſi, noſtra ætate ſcripſerunt, a quibus apparet, Terraqueum Globum circa Polos eſſe planiorem, quam verſus Æquatorem. 222

Cætera Ferrario ſphalmata quiſque primo intuitu cognoſcet. (*).

MUNERA, ſeu Dona. Vide verb. *Xenia*.

MU-

(*) *Reſponſio Auctoris*. In hoc Monito editorum *Theologus* noſter aſſerit, quod Lucius de Paradiſo terreſtri multa habet *a num.* 56. *ad* 62. quæ doctis viris non probantur. Et tamen ibi adducta a me ſub *num.* 56. tradita ſunt ab Eruditiſs. Calmet, allegante 70. interpretes, & etiam a doctiſſimo Toſtato. Quæ *num.* 57. tenet communior inter Recentiores ſententia, teſte noſtro Fraſſen, eamque pluribus probant Sixtus Senenſis, Cornelius a Lapide, Maldonatus, Genebrardus, Pererius, & plures alii id colligentes ex Sac. Scriptura. Quæ *num.* 58. tenent Genebrardus, Fraſſen, Toſtatus, & plurimi Patres tam Græci, quam Latini, ac etiam pleriſque Hebræi apud Malvendam, & ad id adducitur etiam Euſebius, & S. Hieronymus. Quæ *num.* 59. excerpta ſunt ex Abulenſ, Vincentio Fuga, Fraſſen allegante S. Auguſtinum, & Moſe Barcepha. Quæ *num.* 60. tradunt S. Epiphanius, S. Auguſtinus, Tertullianus, Sixtus Senenſis, Delrius, Bellarmin. Gregorius Valentia, Malvenda, Suarez, & fere omnes tum veteres tum recentiores, ut teſtatur Tirinus Eruditiſſimus aſſerens, id tenere Sanctos Irenæum, Iſidorum, Hieronymum, Juſtinum, & S. Thomam, & etiam Abulenſem, Cornelium a Lapide, Salianum, & noviſſime tradidit piiſſimus, & Eruditiſſimus Clericatus *nelle ſpiche vulgari idiomate raccolte*, *verb. Elia, & Enoc*, ubi ex hiſtoria Cronologica noſtrorum Franciſcanorum Religioſorum Hieruſalem ſcripta a Patre Joanne a Calaorra Obſervantis Provinciæ Burgenſis *lib.* 2. *c.* 4. refert mirabilem ſucceſſum noſtri Ven. Fratris Benedicti ab Aretio, ab Angelo in Paradiſum terreſtrem tranſlati, indeque incolumis ad portum Civitatis Anconæ, & a me ibidem *n.* 61. ad corroborationem, & ut jacet, ex ipſo tranſcriptum. Unde ſi Theologo noſtro cum ſuis doctis viris tacito nomine allegatis, non probantur tradita *a n.* 56. *ad* 62. ſufficit mihi, quod prius fuerint probata, & tradita a tot Patribus, & Doctoribus undequaque omni eruditione, & virtute præſtantibus a me citatis. Quod ego ſub n. 69. adducam verba Martyrologii Romani pro aſſerendo anno Nativitatis Chriſti, ſine ullo criterio, quod eſt extra meum inſtitutum, venio potius commendandus, quam cenſurandus, quum ex documento Seraphici

MUSICA, MUSICUS.

1 UT honorificetur Deus in Sanctis ſuis Muſica in Eccleſiis eſt de Jure permiſſa, textu expreſſo *in Extravag. Docta*, *unic. de vita*, *& honeſtat. Cleric.* & tradunt communiter Doctores cum Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 42 *per tot.* Unde *Eccleſiaſtici* 42. *num.* 5. habetur non eſſe impediendam Muſicam, ibi: *Non impedias Muſicam*, & *ibidem cap.* 47. *n.* 11. commendatur David eo quod *ſtare facit cantores contra Altare*, *& in ſono eorum dulces fecit modos*.

2 Hinc Epiſcopus non poteſt præcipere, quod in Eccleſiis non fiat Muſica (exceptis Monialibus) ſed bene poterit Muſicis præcipere, quod non canant, niſi verba ſacra, & quod Muſica nihil immodeſtum, aut turpe ſapiat, & tota ſit devota, & Eccleſiaſtica, prout juſſit Alexander VII. 23. *Aprilis* 1657. & Innocentius XII. 20. *Auguſti* 1692.

3 Neque poteſt Epiſcopus prohibere Muſicis, ne canant in illis Eccleſiis, ubi non regit Magiſter Capellæ Cathedralis. *Sac. Cong. Epi-*
4 *ſcop.* 11. *Martii* 1648. Neque quod Muſici non accedant ad canendum ſine ſua licentia, ut contra Edictum Epiſcopi Aquilani talia prohibentis reſcripſit *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul.* 2. *Decemb.* 1695. *referente Emin. Card. Petrucci*.

Prohiberi non debet Muſicis uſus fiſtulæ, ſeu 5
corniculæ, qui viget etiam Romæ, non obſtante Decreto Concilii Provincialis, quando non fuit receptum neque in Metropolitana. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Bergomen.* 22. *Novemb.* 1593.

Muſica non decet in Officio Quadrageſimæ, 6
præſertim cum inſtrumentis, & ſi eſt occaſio alicujus ſcandali. *Sacr. Cong. Epiſcop. in Patavina* 27. *Martii* 1601. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Muſica n.* 3. Unde *Eccleſiaſtici* 22. *n.* 6. 7
dicitur; *Muſica in luctu importuna narratio*.

Conceditur licentia Regulari, ut poſſit eſſe 8
Magiſter Capellæ, vel Cantor Cathedralis, vel alterius Eccleſiæ. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in una Auguſtinen. Lombard.* 28. *Januarii* 1506. *& in alia Servitarum* 22. *Februarii ejuſdem anni*.

Non conceditur, quod Moniales poſſint a 9
viris doceri cantum, ſeu muſicam, vel ſonum neque ad crates, neque ad portas. *Sacr. Cong. Epiſcop. in Agrigentina* 23. *Aprilis*, *in Parmen.* 8. *Maii*, *& in Regien.* 23. *Julii* 1602. *in Maceraten.* 17. *Februarii*, *in Meſſanen.* 10. *Junii*, *& in Anconitana* 15. *Septemb.* 1603. *in Neapolitana* 8. *Novemb.* 1604. *&* 3. *Julii* 1647. apud Nicol. *loc. cit. num.* 5. Niſi brevi tempo- 10
re pro cantu Gregoriano. *Ead. Sacr. Congreg. Epiſcop.* 2. *Aug.* 1647. 5. *Januarii* 1649. 21. *Januarii* 1650.

Oc-

mei Patris S. Franciſci velim in omnibus, & per omnia ſequi Romanam Eccleſiam, quæ, relicto omni criterio, de anno Nativitatis Chriſti tenet, & ſervat univerſaliter, & ubique, ut canit in ipſo Martyrologio. Fontes autem a quibus Ego mea aſſerta hauſi, nequaquam ſine injuria dicendi ſunt turbidi, niſi quis turbidis oculis eos ut turbidos apprehenderit. Quæ Ego trado de rotunditate Terræ, dicit noſter Theologus eſſe jam antiquata, & tamen ea ſuſtinent etiam inter alios Purchotius *tom.* 3. *part.* 2. *ſect.* 4. *cap.* 1. & Pater Fortunatus a Brixia *in Philoſophia ſenſuum mechanica tom.* 2. *tract.* 1. *ſect.* 2. *differt.* 1. *propoſit.* 1. *Scholio* 2. ubi adductis contrariis opinionibus cum ſuis præcipuis fundamentis *in* §. *verum* ſic expreſſe concludit: *Verum ejuſmodi momenta tanti neutiquam ſunt, ut a communi de phyſica telluris rotunditate ſententia nos recedere cogant*. Prius Theologus noſter dixerat: quum Purchotio, vel Patre Fortunato a Brixia utitur, inoffenſo pede Ferraris legi poteſt, nunc non ſibi conſtans vult, opinionem de terræ rotunditate eſſe antiquatam, quamvis a tantis Auctoribus traditam, & noviſſime defenſam a dictis Purchotio, & Fortunato, quibus ipſe jure merito fidit. Tandem Theologus noſter pro ſua comitate concludit: Cætera Ferraris ſphalmata quiſque primo intuitu cognoſcet. Aſt vero rite perpenſis omnibus a me ibi adductis ad cuncta mea aſſerta probanda, cenſent æqui rerum æſtimatores indebitam, injurioſam atque indignam datam ipſi a Theologo nomenclaturam, ipſumque amandant ad Præfationem *recol. mem.* Benedicti XIV. ſui primi tomi *de Synodo Diœceſana* §. *Porro*, ubi inter alia ſic expreſſe habet: *nihil contumelioſe jacientes in alios, quantumvis ab opinione noſtra longe diſſentiant; id enim homini Chriſtiano indignum, & honeſto viro indecens exiſtimamus. Neque vero minus valide unumquemque ſententiam ſuam tueri poſſe cenſemus, ſi ab aliorum contemptu & injuria abſtineat*.

11 Occaſione Muſicæ nulla Monialis eximi poteſt a Choro, vel ab oneribus Monaſterii communibus ſub pœna privationis veli, vociſque activæ, & paſſivæ, & aliis arbitrio Sacræ Congregationis. *Eadem Sacra Congreg. Epiſcop. in Anconitana* 15. *Septembr.* 1603.

12 Eſt Decretum generale Sacræ Congregationis eſſe tolerandam Muſicam in Eccleſia exteriori Monialium præſertim in quibuſdam Feſtis principalibus, ubi eſt talis conſuetudo; ubi vero conſuetudo non adeſt, non eſſe de novo concedendam. *Eadem Sacra Cong. Epiſcop. in Neapolitana* 10. *Novemb.* 1582.

13 Vigore Decreti Concilii *cap.* 8. *ſeſſ.* 22. *de celebratione Miſſar.* non obſtante quacumque contraria conſuetudine, poterit Epiſcopus prohibere, ne in Eccleſiis, & Oratoriis publicis canatur Muſica lingua vernacula quantumvis cantiunculæ, & verba ſpiritualia ſint. *Sacra Cong. Rit. in Hiſpan.* 3. *Septemb.* 1695. *&* 24. *Novembr.* 1696. *referente Eminentiſſ. Card. Colloredo in reſponſione ad quartum;* Quia cantus

14 hujuſmodi eſt contra Ritum Eccleſiæ. Et eadem Sacra Congr. Rit. *in una Abulenſi* 21. *Martii* 1609. jam decreverat, quod Cantiones vulgari ſermone in Feſto Sanctiſſimi Sacramenti cantare non convenit.

15 Muſici conducti a Capitulo pro cantu Eccleſiæ poſſunt ab illo expelli ad inſtar famulorum abſque alia cauſa; Rota *in Majoricenſi Juris amovendi Muſicos* 14. *Januarii* 1729. *per tot. coram Molino.* Sic refert Urſaya *in Miſcellaneo Sacro, & profano part.* 2. *verb. Muſici.*

16 Muſici Eccleſiæ Cathedralis gaudent privilegio fori. *Sac. Cong. Immun. in Beneventana* 28. *Novemb.* 1653. apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 90. *num.* 11.

17 Muſici, qui non ſunt de gremio Capituli in Proceſſionibus, & aliis actibus publicis, non debent præferri Clericis Beneficiatis. Unde non debent incedere cum Beneficiatis, ſed immediate poſt Crucem, non obſtante conſuetudine. *Sacr. Congr. Rit. in Urbevetana* 20. *Novembr.* 1610. *&* 15. *Januar.* 1621. *& in Vigilien.* 8. *Octobris* 1650. apud Pignatell. *cit. conſult.* 90. *a num.* 1.

18 Muſici non excuſantur a jejunio ratione cantus, niſi per illud voces corrumperet, & redderentur inhabiles ad canendum, quia tunc paterentur grave incommodum, cum vivant ex voce grata. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *n.* 1349. cum aliis ibi citatis.

19 Organorum uſum in Eccleſiis incæpiſſe tempore Vitaliani Papæ circa annum Domini 660. refert ex Platin. Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 41. *num.* 8. ubi dicit hanc eſſe veriorem, & communionem ſententiam; Alii autem apud Creſſolium *in Myſtagogo lib.* 3. *cap.* 27. Organa cæpiſſe audiri in Eccleſia permittente S. Damaſo Pontifice, qui creatus fuit Summus Pontifex 15. *Septemb. anno* 367.

Organa, & quæcumque alia inſtrumenta Muſica nequeunt adhiberi in Miſſis Defunctorum. Sic Ben. XIII. *in Concil. Romano tit.* 15. *cap.* 6. 20

Pro complemento afferuntur quæ de Muſica habet Sapientiſſimus Toſtatus *tom.* 1. *in Geneſ. in Epiſtolam Divi Hieronymi ad Paulinum cap.* 6. *verb. Muſicis*, ibi: Muſica enim harmonicis vocibus, tubarum flatibus, & pulſantibus concrepat organis; De hac ait Auguſtinus: A terra uſque ad Cœlum menſura cœleſtis muſicæ menſuratur: eſt namque in terra, *Ga maut*, in Luna *A re*, in Mercurio, *Be mi*, in Venere *Ce fa ut*, in Sole, *De ſol re*, in Marte, *E la mi*, in Jove, *Effaut*, in Saturno, *Ge ſol re ut;* Sunt namque a terra uſque ad Firmamentum ſeptem toni; a terra uſque ad Lunam, eſt unus tonus, a Luna uſque ad Mercurium eſt ſemitonium; a Mercurio uſque ad Venerem eſt ſemitonium; a Venere uſque ad Solem, ſunt tria ſemitonia; a Sole uſque ad Martem, eſt unus tonus; a Marte uſque ad Jovem, eſt ſemitonium: a Jove uſque ad Saturnum, eſt ſemitonium, a Saturno uſque ad Firmamentum, ſunt tria ſemitonia, quæ univerſa conjuncta ſeptem tonos efficiunt: Tonus autem ſecundum quoſdam continet quindecim millia miliaria; Hæc ille qui in *Joſue cap.* 10. *q.* 14. addit ſic; Philoſophi tamen dicunt eſſe in Cœlo omnes proportiones harmonicas Muſicorum, & eſſe tonos, atque ſemitonia. Non quidem quod ibi ſit aliqua vox, ſecundum quam conſiderantur iſtæ proportiones: Sed accipiuntur iſti toni, & ſemitonia, vel proportiones vocum ſecundum duo, ſcilicet ſecundum magnitudinem, & proportionem diſtantiæ Cœli unius ab altero computando a ſuperficie concava cujuſlibet uſque ad convexam, & quia non ſunt omnes Cœli æquales in magnitudine, & proportio magnitudinis, & diſtantiæ planetæ a planeta, & ſecundum hoc a quibuſdam planetis ad alios ſunt Semitonia, ab aliis vero ad alios ſunt toni integri; Sicut deſcribit Marcianus Mineus Felix Capella *lib.* 2. *de nuptiis Mercurii, & Philologiæ.* Hæc ibi: 21

Muſici inſtrumenti Sonatores Chriſtiani prohibentur inſervire in infidelium Feſtivitatibus, & Sacrificiis; Benedictus XIV. in Conſtit. incip. *Omnium Solicitudinum* §. 3. *&* 14. 22

Mu-

23 Muſicus cantus, & Muſicalia Inſtrumenta ſunt in uſu in Eccleſiis, quibuſdam exceptis, ideſt Capella Pontificia, & Eccleſia Lugdunenſi; Bened. XIV. Conſtitut. incip. *Annus* §. 3. Nonnulli graves viri Muſicam in Eccleſiis laudant, alii improbant. Idem *ibid.* & §. 4. & 5.

24 Muſica non erat in uſu in Eccleſiis S. Thomæ Aquinati cognitis. Idem *ibid.* §. 4. Cardinalis Thomaſius illam vetuit in ſua Titulari Eccleſia. Idem *ibid.* Marcellus ſecundus Papa eamdem abolere deliberaverat, ſed audita in Miſſis Muſica excellentis auctoris ad pietatem apta, voluntatem mutavit. Idem *ibid.* §. 5.

25 Muſicam prohibere Concilium Tridentinum propoſuit, ſed Cæſareis Legatis ſuadentibus, illam, dummodo honeſtam, toleravit. Idem *ibid.* §. 5. Muſicus Eccleſiarum cantus debet a theatrali differre. Idem *ibid.* §. 6. Ac talis eſſe, ut verba diſtincte proferantur, & intelligantur. Idem *ibid.* §. 9.

26 Muſicæ periti fuerunt nonnulli Romani Pontifices, ideſt Gregorius Magnus, Leo II. & Leo IX. & Victor III. Idem *ibid.* §. 7. Muſici Cantores in ſacris functionibus legem Chori ſequi debent. Idem *ibid.* §. 9.

27 Muſica inſtrumenta in veteri Teſtamento adhibebantur, & aliquid figurabant. Idem *ibid.* §. 4. Vetus Eccleſia ea non adhibuit, ut Chriſtiani longius recederent a profanis ritibus Gentilium illa adhibentium. Idem *ibid.* §. 5. Nunc autem harmonici cantus uſus uſque ad Paraquariam pervenit. Idem *ibid.*

28 Muſica inſtrumenta quædam permittuntur in Muſicis Eccleſiaſticis, alia prohibentur. Idem *ibid.* §. 11. ubi hæc tradit: *Hominum prudentum, & illuſtrium Magiſtrorum artis Muſicæ conſilium expoſcere Nobis curæ fuit; conſentaneum autem cum eorum ſententiis eſt, ut fraternitas tua, ſi in tuis Eccleſiis inſtrumentorum uſus introductus fuit, cum Organo muſico nullum aliud inſtrumentum permittat, niſi barbiton, tetracordon majus, tetracordon minus, monaulon pneumaticum, fidiculas, lyras tetracordes: Hæc enim inſtrumenta inſerviunt ad corroborandas, ſuſtinendaſque cantantium voces. Vitabit autem tympana, cornua venatoria, tubas, tibias decumanas, fiſtulos, fiſtulas parvas, pſalteria ſymphoniaca, cheles, aliaque id genus, quæ Muſicam theatralem efficiunt.* Et vulgari idiomate ſic: *Non abbiamo tralaſciato di ricercare il conſiglio in Roma, e fuori di Roma d' uomini aſſennati, ed inſigni Maeſtri di Cappella; e coerentemente al loro conſiglio, quando nelle ſue Chieſe ſia introdotto l' uſo degli ſtrumenti, non ametterà coll' Organo altro che violoni, violoncelli, fagotti, viole, violini, che ſervono per rinforzo maggiore di quelli, che cantano: E bandirà i timpani, i corni da caccia, le trombe, gli Oboè, i flauti, i flautini, i ſalterii moderni, i mandolini, e ſimili ſtrumenti, che non ſervono, che per rendere la Muſica teatrale.* Et eorum ſonus talis ſit, ut cantum juvet, non opprimat. Idem *ibid* §. 12. Muſica apud Hebræos uſitata fuit in Templo, non in theatris. Idem *ibid.* §. 10.

29 Muſica in Eccleſiis improbatur tempore majoris Hebdomadæ, aliiſque diebus. Olim in Eccleſia Lucenſi per idem tempus adhibita, ab Alexandro zelantiſſimo ejus Epiſcopo, vetita fuit. Cum autem quidam exempti ab Epiſcopi juriſdictione ſe Epiſcopali lege minime teneri prætenderent, Epiſcopus rem detulit ad Summum Pontificem S. Pium V. qui in ejus Brevi dato 4. April. 1571. deplorata primum humanarum mentium, & carnalium hominum cæcitate qui mundanarum oblectationum illecebris, & ſenſuum voluptatibus ſe regendos, ferendoſque tradunt ſacris illis diebus, laudato Epiſcopi Edicto, Decretis Concilii Tridentini inhærens declarat eodem Edicto comprehendi, atque obligari etiam Eccleſias, quæ ab auctoritate Ordinaria, privilegio Apoſtolico, vel alio quocumque jure exemptas ſe eſſe contendunt. Idem *ibid.* §. 13. ubi ſubjungit, quod in Concilio Romano habito *anno* 1725. *tit.* 15. *n.* 6. varia leguntur decreta de uſu Muſici cantus, inſtrumentorumque in Adventu, in Dominicis Quadrageſimæ, & in exequiis mortuorum.

Alia ad rem, vide verb. *Cantiones*. 30

MUTUUM.

1 MUtuum ita dictum eſt, quod id, quod mutuo traditur *ex meo fit tuum*, textu expreſſo *in Inſtitut. Quibus modis recontrahatur obligat.* ubi ſic præciſe habetur: *Inde etiam dictum eſt mutuum: quia ita a me tibi datur, ut ex meo tuum fiat*, & concordat *l. Mutuum* 2. §. *de rebus creditis*, *ff. ſi certum petatur*.

2 Unde mutuum recte definitur, quod ſit *gratuita rei traditio numero, pondere, vel menſura conſtantis, facta eo animo, ut ſtatim fiat accipientis, cum obligatione, ut ſimilis in ſpecie, & bonitate reſtituatur. Eſt in re Communis*, & deſumitur ex ipſiſmet verbis Juſtiniani Impe-

ra-

ratoris *loc. cit.* ubi dicit : *Mutui autem datio in iis rebus conſiſtit, quæ pondere, numero, menſurave conſtant, veluti vino, oleo, frumento, pecunia numerata.... quas res in hoc damus, ut accipientium fiant, & quoniam nobis non eadem res, ſed aliæ ejuſdem naturæ, & qualitatis reddantur.*

3 Mutuum dare, & accipere poſſunt omnes illi, qui poſſunt contrahere, de quibus dictum eſt ſatis ſub verb. *Contractus*. Ita *Communis*. Contrahere enim ut ſic tamquam genus comprehendit ſub ſe omnes contractus, adeoque etiam mutuum.

4 Advertendum tamen eſt primo, quod Civitas, Eccleſia, Monaſteria, & alia pia loca non obligantur ad reſtituendum, vel ſolvendum mutuum, quod eorum Rectores, vel Adminiſtratores acceperunt, niſi Creditor probet, mutuum in Civitatis, vel Eccleſiæ, ſeu aliorum piorum locorum utilitatem converſum fuiſſe; Alias autem ſoli dicti Rectores, vel Adminiſtratores conveniri poterunt, & nullatenus Civitas, vel Eccleſia, ſeu alia pia loca, ut conſtat *ex Authent. Hoc Jus porrectum, Cod. de Sacroſanct. Eccleſiis*, quæ refertur etiam *in cap. Ea enim 2. cauſ. 10. quæſt. 2. & l. Civitas, ff. Si certum petatur*, juncta *l. 1. Cod. de ſolut. & liber. debit Civit. lib.* 11. Sic Bartolus *in l. Civitas, ff. Si certum petatur*, Panormit. *cap. 1. de Depoſit. numer.* 9. & fuſius *cap. Quod quibuſdam, de Fidejuſſor.* Lugo *tom. 2. diſp. 25. ſect. 1. n.* 2. Roſignol. *de Contractibus contract. 3. de mutuo prænot.* 4. *n.* 4. Reiffenſt. *Theolog. moral. tract.* 8. *diſt.* 5. *de Contractibus quæſt. 1. num.* 7. Engel *tit. de pactis num.* 43. & alii paſſim.

5 Advertendum eſt ſecundo, quod ſi filii, vel filiæ familias ſine conſenſu parentum pecuniam mutuo acceperint, neque ipſi, neque parentes ipſorum teneantur ad reſtitutionem mutui. Sic expreſſe habetur *in l. 1. & ſequentib. ff. & Cod. Ad Macedonianum, & Inſtitut. Quod cum eo, qui in aliena eſt poteſtate §. penul.* Cum enim quidam Macedo fœnerator ſoleret mutuum dare filiis familias indigentibus, qui poſtea, cum non haberent unde reſtituerent, moliebantur mortem ſuis parentibus, ut in eorum bonis ſuccederent, quibus poſſent ſatisfacere : Ad occurrendum his graviſſimis malis conditum, & promulgatum fuit Senatus conſultum Macedonianum ab ipſo Macedone ſic dictum, quo iidem filiifamilias eximuntur a quocumque onere reſtitutionis.

Filiifamilias non obligantur ad reſtitutionem mutui, etiamſi vigeſimum quintum annum ſuæ ætatis excedant, quia dictum privilegium factum eſt, non tam in favorem Filiorum, quam Parentum, ut ſic Parentes liberentur a periculo mortis, quæ ipſis a Filiis ratione ſimilis mutui poteſt intentari; mors autem poteſt Parentibus intentari a Filiis, ſive annum vigeſimum quintum exceſſerint, ſive non, adeoque &c. *Communis*. 6

Filiifamilias neque poſt obitum Parentum tenentur ad reſtitutionem mutui, quod ipſis viventibus acceperunt, quia dictum Senatus conſultum Macedonianum extinguit in initio contractus totaliter obligationem reſtitutionis ſimilis mutui; Obligatio autem ſemel extincta non amplius reviviſcit, adeoque &c. Molina *diſp.* 301. *verſic. Privilegium hoc extenditur*, Azorius *Inſtit. moral. p. 3. lib. 7. c. 3. qu.* 4. Roſignol. *loc. cit. n.* 5. Lugo *loc. cit. n.* 3. & alii paſſim. 7

Tale privilegium valet, non ſolum pro Foro exteriori, ſed etiam pro interiori animæ, ſeu conſcientiæ (*a*), quia hæc lex publica auctoritate inducta eſt in commune bonum, & juſta eſt; Quælibet autem Lex juſta obligat, & valet, non ſolum pro Foro externo, ſed etiam pro interno, adeoque &c. Sic expreſſe tenent Innocentius, & Panormitanus *in cap. Quia plerique, de Immunit. Eccleſ. num.* 26. Antonius Gomez *tom. 2. variar. reſolut. c. 6. n.* 2. Lugo *loc. cit. n.* 3. Leſſius *lib. 2. cap. 20. n.* 8. Herincx *diſp. 3. de contractib. num.* 5. Roſignol. *loc. cit. n.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 8. Sanchez, & alii paſſim. 8

Excipiuntur multi caſus, in quibus Filius familias, & quandoque ejus Pater tenetur mutuum reſtituere, nec poteſt uti exceptione Senatuſconſulti Macedoniani. Primus igitur caſus eſt, quando Filiusfamilias habet bona caſtrenſia, ſeu quaſi caſtrenſia, quia tunc, cum Filius habeat, unde ſolvat independenter a bonis Patris, ceſſat periculum ipſius occiſionis propter talia bona. Sic expreſſe habetur *l.* 1. *§. ultim. & in l. 2. ff. ad Macedonianum.* 9

Secundus caſus eſt, quando Filius mutuum accepit inſcio Patre, qui tamen poſtea contractum ratum habuit, & approbavit, vel per expreſſum conſenſum, vel per ſolutionem partis mutui, & a fortiori ſi Filius mutuum accepit juſſu Patris, vel ipſo ſciente, & non contradicente, & Pater erat ſolitus ſolvere mu- 10

(*a*) Vide adnotationem poſitam ſub num. 37.

mutuum Filii, quia tunc ceſſat præſumptio, & periculum occiſionis Patris propter talem reſtitutionem faciendam, *leg. Ultima*, *Cod. ad Macedonianum*.

11 Tertius caſus eſt, quando Filius tempore recepti mutui credebatur eſſe ſui Juris, nec levi fundamento mutuans id credit, vel ex eo, quod officium aliquod publicum exerceret, vel mercaturam, ut Paterfamilias, quia tunc ceſſat præſumptio dicti periculi; *leg. Si quis patrem*, *l. penult. ff. de Macedon. l.* 1. *&* 2. *Cod. eod. tit.*

12 Quartus caſus eſt, quando Filius mutuum accepit, & inſumpſit in commodum, & utilitatem Patris, quia tunc nullum eſt periculum de nece Patris propter ſolutionem talis mutui, cum in ipſo caſu Pater ipſe in defectum Filii teneatur reſtituere; *l. Si filiusfamilias*, *& l. Si tamen*, *ff. ad Macedonianum*, *& l. Si permittente*, *Cod. eod. tit.*

13 Quintus caſus eſt, quando Filius accepit mutuum ob cauſas, propter quas Pater ſecundum rectam rationem tenebatur ſubminiſtrare, v. g. propter neceſſaria ad ſtudia, vel propter alimenta, vel cauſa negotiationis, in qua Pater ipſum implicavit, tunc enim cum Pater ipſe teneatur reſtituere in defectum filii, ceſſat dictum periculum, & finis Legis deobligantis ad reſtitutionem; *l. Macedoniani*, *C. ad Senatuſconſultum Macedonianum*.

14 Sextus caſus eſt, quando Filius tempore mutui accepti erat militiæ addictus, quia ſpeciale privilegium eſt illius ſtatus, ut ſic milites poſſint per accepta mutua ſuis indigentiis in bello providere, *l. Filiusfamilias*, *§. ſin autem*, *Cod. ad Macedonianum*.

15 Septimus caſus eſt, quando filius mutuo accepit, non pecuniam, ſed rem aliam: ut triticum, vinum & ſimilia, dummodo illæ res in fraudem Legis non dentur ea conditione, ut convertantur per alios contractus in pecuniam; Nam Senatuſconſultum Macedonianum loquitur ſolum de mutuo in pecunia, adeoque non eſt extendendum ad alias res; *leg. Sed Julianus §. mutui*, *ff. ad Macedonianum*. Dicitur autem notanter: *Dummodo illæ res non dentur in fraudem Legis &c.* quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debent; *c. Sedes* 15. *& c. Ex tenore* 16. *de reſcriptis*, *c. Tuæ* 12. *de Clericis non reſidentibus*, *c. Ex litteris v. de dolo*, *& contumacia*, *l. In fundo*, *ff. de rei vindic. leg. Cum hi*, *ff. de tranſact. & l. Si Legatarius*, *Cod. de Legatis* cum ſimilibus.

(*a*) vid. ibidem.

Octavus caſus eſt, quando Filius non accipit mutuum, ſed fidejubet pro Mutuatario, dummodo in fraudem Legis fidejuſſione non palliet mutuum, quatenus pecunia mutuata ad ipſum deveniat, quia per mox citata Jura fraus, & dolus alicui patrocinari non debent. Et ratio eſt, quia hic caſus in Jure non eſt expreſſus, nec ita præſumitur periculum necis in Fidejuſſore, ac in principali Debitore: *l. Si Julianus ff. Item ſi duos*, *ff. ad Macedonianum*. 16

Præciſis ſupradictis caſibus, quos admittunt communiter omnes Doctores, Filiusfamilias non tenetur ad reſtitutionem mutui, etiamſi renuntiaverit privilegio Macedoniani, quia Senatuſconſultum Macedonianum non ſolum conditum eſt in favorem Filiorum, ſed multo magis in favorem Parentum, ne ſcilicet ipſorum mors ob reſtitutionem talis mutui a filiis intentetur: nemo autem renunciare poteſt privilegio in favorem alterius, & in odium delinquentium facto, *arg. cap. Si diligenti* 12. *de foro competenti*. Et ſic tenent Lugo *l. cit. num.* 3. Roſignol. *loc. c. ſub n.* 14. & alii paſſim cum infra citandis. 17

Immo filiusfamilias nec tenetur ad reſtitutionem (*a*) etiamſi juraverit tale mutuum reſtituere, quia in fraudem Legis poſſet quilibet Filiusfamilias ad facilius obtinendum mutuum interponere juramentum de ipſo reſtituendo, & ſic ſemper vigeret periculum intentandæ mortis Patris, pro quo periculo evitando, & tollendo fuit conditum, & promulgatum dictum Senatuſconſultum Macedonianum. Tum quia tale Senatuſconſultum ex dictis *ſupra n.* 8. non ſolum obligat, & valet in foro externo, ſed etiam in interno conſcientiæ, adeoque, ipſo ſtante, juramentum non ſolum eſt contra Leges civiles, ſed etiam contra bonos mores, contra bonum commune, & contra Jus, quod habent parentes per talem Legem acquiſitum. 18

Nec valet dicere cum Leſſio *lib.* 2. *c.* 20. *dub.* 2. *n.* 6. Reiffenſt. *loc. c. n.* 9. & aliis, quod juramentum in alterius favorem factum ſervandum ſit, quando abſque peccato ſervari poteſt, uti abſque peccato ſervari poteſt in hoc caſu. Non valet, inquam, quia tale juramentum eſt contra bonum alterius, in præjudicium Legis, & boni publici: Unde ſine peccato ſervari non poteſt. Ita Panormitanus *in cap. Cum contingat*, *de jurejurando n.* 22. Innocentius *in cap. Quia plerique*, *de Immunitate Eccleſ. n.* 26. Bartolus citatus, & ſecutus a Roſignol. *loc. cit. n.* 14. *in fine*, & alii. 19

Pu-

20 Pupillus habens tutorem, & Minor habens Curatorem, ſi ſine Tutoris, aut Curatoris conſenſu aliquid nomine mutui accipiat, de Jure Civili non tenetur ad reſtitutionem, ſi illud amiſit, vel imprudenter conſumpſit; Tenetur tamen, ſi ex ipſo aliqua parte factus ſit locupletior; *l. Si frater tuus, ff. de filio familias Minore*, ubi dicitur, *quod propter lubricum ætatis adverſus eam cautionem in integrum reſtitutionem poſſit poſtulare, quod eſt notandum pro iis, qui Minoribus ſine Curatorum, ſeu Tutorum Auctoritate dant mutuum*. Dicitur autem notanter: *Si ex ipſo mutuo in aliqua parte factus ſit locupletior*, quia nemo ex re aliena cum injuria, & jactura Domini poteſt ditescere, *cap. Locupletari 48. de Regul. Juris*, ibi: *Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria, vel jactura*. Dicitur etiam notanter; *De Jure Civili*, quia per talem mutui acceptionem Pupillus, Pubes, vel Pubertati proximus & Minorennis obligatur naturaliter, ſive in foro conſcientiæ, ut ex communiori diximus ſub *verb. Contractus num.* 32. Vide *ibi a num.* 28. *ad* 35.

21 Mutuare indigentibus eſt conſilium, ſicuti dare eleemoſynam; (*) Nihil tamen inde ſperare tamquam debitum ex ipſo mutuo, eſt præceptum. *Communis* cum Roſignolo *de contracti-*
22 *bus contract. 3. prænot. 7. num. 2.* Uſura enim eſt prohibita, nedum Jure humano Eccleſiaſtico, ut patet *toto tit. de uſuris*, ſed etiam Jure Divino, ut habetur ex pluribus Sacræ Scripturæ teſtibus. *Levitici* enim 25. *n.* 36. præcipitur expreſſe: *Ne accipias uſuras ab eo, nec amplius, quam dediſti*, & *ibidem n.* 37. ſubjungitur: *Pecuniam tuam non dabis eis ad uſuram, & frugum ſuperabundantiam non exiges*. Ezechiel Propheta *c.* 18. *num.* 13. numerat inter peccatores *ad uſuram dantem, & amplius accipientem*. Et *Lucæ* 6. *n.* 35. Chriſtus ipſe dicit: *Mutuum date, nihil inde ſperantes*. Unde *c. Super eo 4. de Uſuris* expreſſe dicitur, quod *Uſurarum crimen utriuſque Teſtamenti pagina deteſtetur*. Et ſi aliquis pertinaciter aſſereret exercere uſuras non eſſe peccatum, veluti hæreticus eſſet puniendus, ut eſt definitum *in Clementina unica de Uſuris*. Vide verb. *Uſura a num.* 6.

Hinc mutuare ea intentione, ut acquiratur 23
aliquid ex mutuo tamquam debitum ex Juſtitia, etſi id minus principaliter intendatur, eſt uſura mentalis. S. Thomas 2. 2. *qu.* 78. *art.* 2. Cajetanus *ibid. art.* 1. *ad* 4. & *in Summa verb. Uſura cap. De uſura mentali*, Navarr. *in comment. de uſuris* 14. *quæſt.* 3. *cap.* 10. *n.* 20. Molina *tract.* 2. *diſp.* 306. *concl.* 1. Sotus *lib.* 6. *qu.* 2. *art.* 2. Leſſius *lib.* 2. *de Juſtitia, & jure c.* 20. *dub.* 5. *n.* 39. Roſignol. *l. c. prænot.* 9. *num.* 2. & alii paſſim, *arg. cit. cap.* 6. *Lucæ*, ibi: *Mutuum date nihil inde ſperantes*; & *cap. Conſuluit 16. de uſuris*, ibi: *Conſuluit nos tua devotio an ille in judicio animarum, quaſi uſurarius debeat judicari, qui non alias mutuo traditurus eo propoſito mutuam pecuniam credit, ut licet omni conventione ceſſante plus tamen ſorte recipiat*... *Verum quia in his caſibus quid tenendum ſit, ex Evangelio Lucæ manifeſte cognoſcitur, in quo dicitur: Date mutuum nihil inde ſpe-*

(*) *Nota Rom. Theol.* Falſa atque antievangelica propoſitio quoad utrumque membrum, ſi omne præceptum excludat mutuum, & eleemoſynam dandi. Falſum, merum eſſe conſilium mutuum dare indigentibus. *Si unus de fratribus tuis* (ait Dominus Deuteronomii cap. 15.) *qui non morantur intra portas Civitatis tuæ, in terra, quam Dominus Deus tuus daturus eſt tibi, ad paupertatem venerit, non obdurabis cor tuum, nec contrahes manum, ſed aperies eam pauperi, & dabis mutuum, quo eum indigere perſpexeris. Cave, ne forte ſubrepat tibi impia cogitatio, & dicas in corde tuo: appropinquat ſeptimus annus remiſſionis: & avertas oculos tuos a paupere fratre tuo, nolens ei, quod poſtulat, mutuum commodare: ne clamet contra te ad Dominum, & fiat tibi in peccatum. Sed dabis ei, nec ages quippiam callide in ejus neceſſitatibus ſublevandis*. „ Quod ſi Judæis (ut optime animadvertit Natal. ab Alexand. *Theol. Dogmat. & Moral.* „ *lib.* 3. *c.* 6. *art.* 9. *reg.* 1. *Tom.* 2. *pag.* 193.) præceptum erat popularibus ſuis indigentibus „ dare mutuum gratis, etiam deſperata ſorte ob annum ſabbaticum imminentem: multo magis „ Chriſtianis, quos novi Teſtamenti gratia ad majorem quam Judæos obligat perfectionem, „ præceptum eſt, ut proximo ad extremam neceſſitatem redacto mutuum dando gratis, deſpe„ rata etiam ſortis recuperatione, ſuccurrant. " Nec minus falſum eſt reputandum alind membrum, in quo veluti merum conſilium venditatur eleemoſynam tribuere indigentibus. Nonne vel ipſe *P. Ferraris*, in art. *Eleemoſyna*, num. 3. clare & aperte hanc ſtatuit propoſitionem: *Datur præceptum obligans ſub gravi ad dandam quandoque eleemoſynam*? Quomodo igitur evangelicum & naturale præceptum converſum eſt in conſilium?

ſperantes; *hujuſmodi homines pro intentione lucri, quam habent* (*cum omnis uſura*, & *ſuperabundantia probibeatur in Lege*) *judicandi ſunt male agere*, & *ad ea*, *quæ taliter ſunt accepta*, *reſtituenda in animarum judicio efficaciter inducendi*.

24 Mutuare cum pacto conferendi aliquid ſupra ſortem, non tamquam debitum Juſtitiæ, ſed tantum amicitiæ, & gratitudinis, eſt uſura; ſic habetur expreſſe ex propoſitione 24. inter merito damnatas ab Innocentio XI. *die* 2. *Martii* 1676. ibi: *Uſura non eſt*, *dum ultra ſortem aliquid exigitur tamquam ex benevolentia*, & *gratitudine debitum*, *ſed ſolum ſi exigatur*, *tamquam ex juſtitia debitum*.

25 Mutuans non poteſt licet aliquid ſupra ſortem exigere a Mutuatario, ex quo ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus. Sic expreſſe habetur ex propoſitione 42. inter juſtiſſime damnatas ab Alexandro VII. *die* 18. *Martii* 1679. ibi: *Licitum eſt mutuanti aliquid ultra ſortem exigere*, *ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus*.

26 Mutuans non poteſt licite aliquid ſupra ſortem exigere a Mutuario pro ſola carentia pecuniæ, quam ei actualiter numeratam mutuavit; quia carentia illius pecuniæ ad aliquod tempus eſt intrinſeca, & eſſentialis mutuo. Unde ſicut nequit aliquid exigi pro mutuo, ita nec pro illa carentia; Hinc Innocentius XI. *die* 2. *Martii* 1679. juremerito inter alias damnavit ſequentem propoſitionem 41. in ordine, ibi: *Cum numerata pecunia pretioſior ſit numeranda*, & *nullus ſit*, *qui non majoris faciat pecuniam præſentem*, *quam futuram*, *poteſt Creditor aliquid ultra ſortem a Mutuatario exigere*, & *eo titulo ab uſura excuſari*; & ad id facit etiam alia propoſitio damnata ab Alexandro VII. numero antecedenti allata.

27 Mutuans cum pacto, ut Mutuatarius ei vendat res ſuas, etiam juſto pretio, vel ut emat res ab ipſo, vel ut utatur ejus Molendino, ſeu frequenter ejus officinam, vel ut patrocinetur ſuæ cauſæ, vel conducat ejus prædium, vel ut reſtituat in alio loco, vel ut reſtituat partem in pecunia, partem in mercibus; vel ut eum eximat a tributis, ſeu vectigalibus, vel ut ei præſtet munus a lingua, a manu, ab obſequio, & his ſimilia, committit uſuram, quia obligatio Civilis quoad hæc omnia adimplenda eſt pretio æſtimabilis, cum ſic imponatur mutuatario onus aliunde indebitum, & privetur ſua libertate, adeoque mutuans imponens ei pro mutuo talem obligationem committit uſuram. *Communis*.

Item uſuram committit mutuans cum pacto, ut mutuatarius teneatur fidejubere pro ipſo, quia tale onus, ut de ſe patet, eſt pretio æſtimabiliſſimum, cum & afferat commodum mutuanti, & incommodum, ſeu periculum mutuatario, adeoque mutuare cum tali pacto eſt uſura. Cajetanus 2. 2. *qu.* 78. *art.* 2. *ad quartum*; Sotus *lib.* 6. *de juſtitia q.* 1. *art.* 2. *ante reſponſionem ad ſecundum*, Joannes Medina *de rebus per uſuram acquiſitis qu.* 4. *ad primum principalem*, & alii paſſim. 28

Mutuare frumentum, vel vinum de præſenti, quo minoris valet, cum pacto, ut reſtituatur in eadem quantitate pro tempore, quo prævidetur certo vel quaſi certo pluris valiturum, eſt uſura, quia ſic plus exigitur, quam detur, & ſupra ſortem datam imponitur mutuatario onus pretio æſtimabile, quod ſcilicet reſtituere debeat in eadem quantitate pro tempore, quo prævidetur certo, vel quaſi certo frumentum, vel vinum pluris valiturum. *Communis*. Non eſt tamen uſura, ſi ſit æquale dubium, an pro tempore reſtitutionis ſit valiturum pluris, vel minoris, quia tunc uterque contrahentium æquali fortunæ ſponte ſe ſubjicit: eſt enim tunc velut ludus ſortis cum æquali Jure, & periculo commodi, vel damni utriuſque. *Communis*. 29 30

Sic pariformiter eſt dicendum de pecunia mutuata cum pacto, ut reſtituatur in eadem omnino ſpecie, & numero pro tali certo tempore; nam ſi æquale ſit dubium, vel periculum incrementi, vel decrementi valoris ejuſdem, nulla eſt uſura propter rationem ſupradictam. *Communis*. Si vero certo, vel quaſi certo credatur pro tali tempore augendum valorem, injuſtum & uſurarium eſt tale pactum. Unde tunc non ſunt reſtituendi tot omnino aurei, quot mutuo ſunt accepti, ſed ſolum tot ad ratam valoris ipſorum pro tempore mutui accepti. *Communis*. 31

Excipe tamen, niſi ipſe mutuator talem pecuniam, tale vinum, tale frumentum, & hujuſmodi ſervaturus fuiſſet uſque ad illud tempus, quo pluris diſtrahere potuiſſet; tunc enim revera ejus intererat antea non mutuaſſe, & conſequenter ratione lucri ceſſantis poterit paciſci pretium illius temporis, ad quod uſque ſervaturus fuiſſet, deducta tamen affirmatione cuſtodiæ, conſervationis, laboris, vel periculi, quod ſervando frumentum, vel vinum, & hujuſmodi interim ſubire debuiſſet. *Communis*. 32

Mutuans poteſt ſine labe uſuræ paciſci, ut mutuatarius teneatur aliquid ultra ſortem ei reſtituere ratione damni emergentis; Si enim qui pecuniam deſtinatam ad emendum frumentum, 33

tum, vel vinum tempore abundantiæ mutuo det, & ob id poſtea cogatur emere cariori pretio, aut ex abſentia pecuniæ mutuatæ res ſuas vilioris pretio vendere cogatur ob occurrentes neceſſitates, poteſt juſte compenſationem talis damni ſibi emergentis in pactum cum mutuatario deducere, quia damnum illud emergens, quod ſubit mutuans in favorem, & commodum mutuatarii eſt ſecundum ſe pretio æſtimabile, adeoque poteſt mutuans juſte paciſci, & exigere, ut illud damnum per mutuatarium ſibi compenſetur, cum nemo cum ſuo damno regulariter mutuare teneatur & ſoleat. *Communis*, cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 78. *art.* 2. *ad* 3. *&* Scoto *in* 4. *diſt.* 15. *qu.* 2. *art.* 2. *n.* 18. ubi ſic expreſſe dicit: *Debitor ex cujus non ſolutione Creditor notabiliter damnificatur, tenetur de juſtitia ſatisfacere Creditori de intereſſe &c.* Unde merito mirantur Scotiſtæ, quomodo ab Adverſariis citetur in oppoſitum, quem ſi legiſſent attente, & poſt eum Maſtrium in Theologia morali *diſput.* 5. *q.* 2. *art.* 3. certe in contrarium non citaſſent.

34 Ut autem juſte, & licite exigatur talis compenſatio damni emergentis, requiruntur tres conditiones. Prima ut ipſum mutuum ſit revera cauſa talis damni emergentis, quatenus ex ipſa mutuatione ſequatur, quod mutuans damnum ſibi imminens non poſſit reparare, niſi cum majori damno, vel vendendo res ſuas viliori pretio, vel alienas ſibi neceſſarias emendo pretio cariori, vel ob occurrentes neceſſitates accipiendo pecuniam ab aliis mutuam cum uſuris; Si enim mutuans habeat alias pecunias, quibus poſſit ſibi impedire tale damnum, non poteſt dictam compenſationem exigere a Mutuatario, cum revera mutuum non ſit cauſa illius damni. Secunda ut ſervetur æqualitas, ideſt, non exigatur ultra ſortem, niſi quantum revera eſt damnum, vel damni periculum. Tertia ut mutuans expreſſe moneat mutuatarium de tali damno emergente compenſando, fortaſſe enim mutuatarius nollet cum eo onere mutuum accipere, ſed cum minori diſpendio vellet alio modo ſibi, rebuſque ſuis conſulere. *Communis*.

35 Mutuans poteſt licite paciſci cum mutuatario, ut ei teneatur præſtare aliquid ultra ſortem ratione lucri ceſſantis; Si enim quis det mutuum centum aureos, ex quibus alioquin fuiſſet negotiaturus cum ſpe intra certum tempus lucrandi alios quinque aureos, poteſt iſtos a mutuatario ultra ſortem exigere, quia non dicitur petere uſuras, ſed potius intereſſe, ne ſcilicet ipſe mutuans, ratione mutui dati ex lucro ſibi ceſſante, damnum patiatur: Aliud enim eſt mutuum, & aliud lucrum ceſſans ratione mutui dati. Unde quamvis mutuum debeat dari gratis, juxta illud *Lucæ 6. Mutuum date nihil inde ſperantes*, ſicque pro mutuo ſecundum ſe præciſe ſpectato nihil ſupra ſortem exigi poſſit, poteſt tamen mutuans aliquid ſupra ſortem a mutuatario exigere, ut lucrum inde ſibi ceſſans, ſicuti etiam damnum ſibi inde emergens compenſetur, *arg. cap. Pervenit 2. de Fidejuſſorib.* ibi: *Ne diſpendium patiatur, unde videtur præmium meruiſſe*; Et hoc in Jure vocatur *Intereſſe*, pro ut notat Gloſſa *in cap. Quoniam* 14. *queſt.* 4. atque deſumitur ex *l. Si commiſſa* 13. *ff. Ratam rem haberi*, ibi: *In tantum competit, in quantum mea interfuit, ideſt quantum mihi abeſt, quantumque lucrari potui.* Sic communis Doctorum, paucis exceptis, & revera etiam Scotus *loc. cit.* quamvis ab Adverſariis in contrarium citetur.

Ut tamen juſte, & licite exigatur hujuſmodi compenſatio lucri ceſſantis, requiruntur itidem tres conditiones. 36 Prima, ut revera mutuatio ſit cauſa talis lucri ceſſantis, ideſt, ideo alicui lucrum ceſſet quia mutuum dat, alioquin non ceſſaturum, adeoque requiritur, quod pecunia mutuo danda, fuerit revera deſtinata ad negotiationem, vel ad emptionem alicujus rei fructiferæ, & ſubtrahatur a tali deſtinata negotiatione, vel emptione, præciſe ut mutuatario conferatur. Unde requiritur, quod mutuans non habeat aliam pecuniam omnino otioſam, quam commode poſſit implicare in negotiatione, ſeu emptione loco mutuatæ, aliter non poterit lucrum ceſſans exigere, cum revera in tali caſu nullum lucrum ipſi ceſſaverit ratione talis mutuatæ pecuniæ, cui poterat commode ſubſtituere illam aliam omnino otioſam. Dicitur autem notanter *omnino otioſam*. Nam ſi habeat aliam neceſſariam ad alios eventus, verb. grat. ad dotandas filias, ad collocandos filios, ad ſuos ſtatui, ſeu conditioni provide conſulendum, & hujuſmodi neceſſitates, quæ inopinate poſſunt occurrere, tunc etiam poterit exigere lucrum ceſſans a mutuatario, quia revera illa mutuatario eſſent cauſa ceſſationis lucri, cum de facto talis pecunia mutuata ſibi fructificatura eſſet, nec pro mutuo dando teneretur ſe privare illa alia pecunia in capſa reſervata, tamquam neceſſaria ad ſupradictos eventus. Sic Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 16. *n.* 8. Molina *tom.* 2. *diſp.* 216. Leſſius *lib.* 2. *c.* 20. *n.* 87. Roſignol. *de contractib. contract.* 3. *prænot.* 13. *num.* 8. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 4. *num.* 44. Lugo *tom.* 2.

diſp. 25. *ſect.* 6. *a n.* 90. *ad* 95. ubi cum aliis ibi citatis multa ad rem. Secunda conditio eſt, ut ſervetur æqualitas, ideſt non exigatur ultra ſortem, niſi quantum iſtud lucrum ceſſans valere poteſt, detractis expenſis faciendis, vel æſtimatione periculi, ac incertitudinis lucri, & aliis hujuſmodi judicio peritorum in tali arte verſatorum, quia lucrum in ſpe incertum, periculoſum, & diſpendioſum minus valet, quam lucrum in re certum, ſecurum ſine diſpendio. Tertia conditio eſt, quod mutuans præmoneat mutuatarium de tali lucro ceſſante compenſando, quia fortaſſis ille nollet ſub hoc onere mutuum accipere. Et inſuper, quod tali compenſatio lucri ceſſantis non exigatur ſtatim, ac datur mutuum, ſed poſtea tempore conveniente, quo ſcilicet mutuans feciſſent illud lucrum, ſi non mutuaſſet, quia ſi mutuans, v. gr. mille pro quinquaginta, exigeret ſtatim ac mutuat, dicta quinquaginta, jam non mutuaret mille, ſed ſolum 950. & ſic tantum exigeret a mutuatario pro 950. quantum pro mille, quod manifeſte illicitum eſt, cum ſic plus exigeret pro lucro ceſſante, quam lucrum ei ceſſaret.

37 Mutuans poteſt licite exigere aliquid proportionatum ultra ſortem ratione periculi ipſam ſortem amittendi, aut difficultatis eam recuperandi. Si enim quis ex conditione mutuatarii, qui ſit homo dubiæ fidei, inops, & pluribus debitis obſtrictus, rationabiliter timeat, ut deficiat in ſolvendo, aut non niſi cum expenſis, aut magna moleſtia ſortem ab ipſo recuperare poſſit, poteſt licite exigere aliquod lucrum tali periculo proportionatum judicio alicujus experti, cum tale periculum ſit ſine dubio pretio æſtimabile. Sic Lugo *d. diſp.* 25. *num.* 81. Diana *part.* 1. *tr. de controverſ. reſol.* 27. Roſignol. *loc. cit. prænot.* 13. *n.* 10. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 2. *n.* 2296. Laym. *loc. cit.* Sporer *loc. cit. n.* 52. cum Silveſt. Medina, Petro Navarro, Valentia, Sa, Molina, Leſſio, & communiori Doctorum contra Sotum, Navarrum, & varios alios. (*)

Mu-

(*) *Nota Romani Theologi*. Novum de Mutuo Articulum addere conſtitueram, in quo fuſius, & clarius mutui naturam, ac proprietates exponerem, quo facilius Lectores poſſent ex perſpicua mutui notione intelligere, quid mutuo intrinſecum, quid extrinſecum ſit, atque uſuras non apertas tantum, ſed etiam occultas, & palliatas agnoſcere, & devitare. Sed cum pleraque ex iis, quæ dicturus eram, ad uſuram pertinerent, novum hunc articulum ſeptimo adjiciendum tomo ſtabilivi, in quo de uſura ex profeſſo diſputatur. Hic tamen paucis monendum Lectorem duxi, ut doctiſſimis Cenſoribus morem gererem, atque ea animadverterem, quæ doctiſſimi hujuſmodi viri adnotanda eſſe exiſtimarunt. Itaque primum animadverto, mutuantibus ſerio iſtud inculcandum eſſe, ut ſcilicet mutuent animo charitatis, & benevolentiæ, non ſpiritu avaritiæ, vel ſpe majoris lucri incitati; Mutuum enim contractus eſt natura ſua deſtinatus ad charitatis exercitium erga pauperes & indigentes. Atque inter Chriſtianos ut ferventior vigere charitas debet, ita promptior debet eſſe animus ad mutuandum indigentibus, omni lucrandi animo, omnique ſpe lucri remota. Audiant Chriſtum Lucæ 6. prædicantem: *Si mutuum dederitis his, a quibus ſperatis recipere, quæ gratia eſt vobis? Nam & peccatores peccatoribus fœnerantur, ut recipiant æqualia. Verumtamen diligite inimicos veſtros: benefacite, & mutuum date, nihil inde ſperantes; & erit merces veſtra multa, & eritis filii Altiſſimi, quia ipſe benignus eſt ſuper ingratos & malos.* Duo in illis Chriſti verbis continentur præcepta, affirmans unum, alterum negans: primum per hæc exprimitur verba, *mutuum date*, & ut cætera affirmantia præcepta, ſemper, ſed non pro ſemper obligat; alterum vero uſuram prohibens verbis iſtis conſtat, *nihil inde ſperantes*, quod negans cum ſit, ſemper, ac pro ſemper homines obligat. Atque hinc conſequitur, teneri Chriſtianum hominem ad ſubveniendum, dum poſſit, per mutuum proximo ſuo; nec quidpiam ob hujuſmodi contractum exigere, ac ſperare licite poſſe. Non id tamen fit, ut damni inde emergentis juſtam compenſationem expoſcere licite non poſſit. Cavendum vero ſemper eſt, ne charitatis loco, avaritia aut lucri ſpes in animo vigeat; hoc enim in caſu contra naturæ legem, ac Chriſti præceptum ageret.

Deinde invaluit quoque Theologorum opinio, quæ omnino certi lucri ceſſantis compenſationem probet. At ne hac via ſpem lucri, atque avaritiam hominis foveamus, monere hic lectores operæ pretium duximus, opinionem hanc recentem eſſe, ac facile palliandæ uſuræ occaſionem præbere poſſe. Nam apud antiquos Eccleſiæ Patres de hoc lucri ceſſantis titulo altum ſilentium eſt; & antiquiores Theologi titulum hujuſmodi omnino rejecerunt. Ne vero id gratis aſſeruiſſe videamur, tranſcribere placuit verba doctiſſimi Theologi Patris Dominici

Soto,

38 Mutuans poteſt licite aliquid moderatum exigere a mutuatario ratione pœnæ conventionalis. Si enim mutuans conveniat cum mutuatario, ut ſi tempore præfixo mutuum non reſtituerit, teneatur in pœnam dilationis ſolvere aliquid ultra ſortem principalem, tunc mutuans poteſt licite id exigere, & mutuatarius tenetur ſolvere, quia id non exigitur præciſe ratione mutui, ſed ratione culpabilis moræ ſolvendi mutuum ultra tempus conventum, ſeu præfixum. Debitor enim, qui eſt in mora culpabili, peccat contra Juſtitiam retinendo alienum invito Domino, adeoque juſte punitur pœna conventionali mutuo paciſcentium conſenſu conventa, *l. Stipulationem 2. §. final. l. Idem juris 3. l. Stipulatio iſta 38. §. 17. de verborum obligationibus*: *cap. Contractus 85. de Regul. jur. in 6.* ibi: *Contractus ex Conventione legem accipere dignoſcuntur*. Et ſic tenet Scotus *in 4. diſt. 15. qu. 2. art. 2. num.* 18.

Soto, qui *de juſtitia & jure lib. 6. q. 1. art. 3. concluſ. 4.* hæc habet: *Quod hoc modo poſſit lucrum ceſſans in pactum duci, non eſt adeo certum, ut patroni aſſertionis hujus arbitrantur, ſed eſt tum minus probabile, tum quamplurimis uſurarum periculis expoſitum. Et quidem quod non ſit uſque adeo certum, multis rationibus comprobatur. Primum nullam juris, aut canonici, aut civilis legem invenies, quæ hoc permittat: quod certe non eſt infirmum argumentum. Nam, cum tam frequentes extent quæ uſuras ratione moræ pendi jubent, videlicet dum mutuator, vel quis creditor invitus re ſua caret; ſi ſpontanea hæc lucri ceſſantis pactio tam plane licita eſſet, non deeſſet lex, quæ id inſinuaret. Mox, ſi priſcos Doctores conſulas, D. Thomas id negat, conſulto dignoſcens inter damnum emergens, & lucrum ceſſans, nempe quod illud licet in conventione ponere, hoc vero minime. Cujus ſententiæ accedit Scotus in 4. diſt. 27. q. 2. Durandus 3. diſt. 37. q. 2. & inter Juriſconſultos Innocentius ſuper cap.* Naviganti. *Immo inter antiquos, graveſque ſive Juris, ſeu Theologiæ Doctores, neminem invenias, qui explicitis verbis id adſtruat, niſi ratione moræ, aut alicujus culpæ debitoris*. Primus, qui expreſſe contrariam opinionem docuerit, citatur Conradus Sunhemart, recens auctor, inquit idem Sotus, qui cum formidine, & timore eamdem defendit, ſeptem conditionibus vallatam. Poſt Sylveſter, Cajetanus, Adrianus, qui fatentur eſſe opinionem modernorum. Tandem temporis ſucceſſu evaſit, ut ſit, inter juniores communis. Placet hic afferre verba S. Thomæ 2. 2. *q. 78. art.* 11. *ad* 1. *Dicendum*, inquit, *quod ille qui mutuum dat, poteſt abſque peccato in pactum deducere cum eo, qui mutuum accipit, recompenſationem damni, per quod ſubtrahitur ſibi aliquid, quod debet habere. Hoc enim non eſt vendere uſum pecuniæ, ſed damnum vitare: & poteſt eſſe quod accipiens mutuum majus damnum evitet, quam dans incurrat. Unde accipiens mutuum, cum ſua utilitate damnum alterius recompenſat. Recompenſationem vero damni, quod conſideratur, in hoc quod de pecunia non lucratur, non poteſt in pactum deducere: quia non debet vendere id quod nondum habet, & poteſt impediri multipliciter habendo*. Hæc notanda, ac ſerio animadvertenda Lectoribus propoſui, ut videant quam caute homini Chriſtiano procedendum ſit in pactione ineunda de recipiendo ex mutuo auctario titulo lucri ceſſantis; cum enim vix quidem contingere ſoleat, ut exacte ſerventur conditiones neceſſariæ ad licitam conſtituendam hujuſmodi pactionem, non adeo facile permittendi ſunt hujuſmodi contractus. Audiant hac de re Medinæ, & Toleti conſilium; ille enim in quæſit. in quibus caſibus licitum eſt mutuanti &c. poſtquam conditiones recenſuit neceſſarias ad hujuſmodi titulum cohoneſtandum, ſtatim ſubnectit: *Sed quoniam in his qui mutuantur rariſſime hæc omnia requiſita concurrunt; ideo tales contractus, in quibus aliquid ultra capitale ratione intereſſe lucri ceſſantis exigitur, diſſuadendi ſunt, ne fiant*. Toletus vero *in Inſtruct. Sacerd. lib. 5. cap.* 33. ſub finem capitis hæc habet: *Hæc igitur de lucro ceſſante dicta ſint. Securius eſt a tali abſtinere lucro, & gratis mutuare, cum nullum damnum emergit*.

Non adeo facile pronunciandum eſt, licitum eſſe lucrum mutuanti propter periculum cui exponitur amittendi ſortem. Primum enim illicitum illud videtur jure illo divino, quo mutuum ad pauperum levamen deſtinatum eſt, quoque pauperum vetita eſt oppreſſio per illa verba *Exodi 22. verſ. 25. Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi, uſuris non opprimes eum*. Porro ſi Deus præcipit, ut gratis mutuum detur pauperi; ſi mutuum dare jubet indigentibus nihil inde ſperantes, quis non videt aperte prohiberi aliquid ſupra ſortem recipere ob periculum, quod paupertas, & indigentia ipſa ſecum adnexum habere videntur? Nam hoc periculum a tali mutuo inſeparabile omnino eſt. Ajunt Auctores quos Lucius laudat, periculum

28. Maſtrius, Laym. Molina, Lugo, Sporer, Reiffenſt. Leſſius, Tamburin. & alii communiter.

39 Mutuatarius, qui non pecuniam, ſed alias res, v. g. triticum, vinum, & hujuſmodi mutuatus eſt, & eas, quales eſſe debent, non reddit, aut eas non reddit in tempore, ſeu loco convento, tenetur ſolvere juſtam earumdem rerum æſtimationem pro tempore, & lo-
40 co, in quo eas reddere debebat. Si autem non convenit cum mutuante, nec de tempore, nec de loco, in quo eas reddere deberet, tunc reddere eas debet ſecundum æſtimationem, quam habent in tempore, & loco in quo petuntur, & reſtituuntur, textu expreſſo *in l. Si merx aliqua 4. ff. de condict. triticaria*, ibi: *Si merx aliqua certo die dari debebat, petita ſit, veluti vinum, oleum, frumentum, tanti litem æſtimandam Caſſius ait, quanti fuiſſet eo die, quo dari debuit; Si de die nihil*

lum iſtud tolli per fidejuſſores, aut pignus poſſe, ideoque mutuo extrinſecum eſſe. At falſum id generatim eſt. Nam qui inopia preſſi mutuum poſtulant, ordinarie non poſſunt fidejuſſorem, aut pignus mutuo æquivalens præbere. Cum ergo ii vere pauperes ſint, ac etiam cum his ſervari debeat illud Chriſti mandatum: *Mutuum date nihil inde ſperantes*, manifeſtum eſt nil ſupra ſortem recipere homines poſſe, dum hominibus hujuſmodi mutuantur. Periculum ergo iſtud ſufficiens titulus non eſt recipiendi aliquid ſupra ſortem: Nam hujuſmodi lucrum manifeſte in pauperum oppreſſionem cederet. Deinde non licet aliquid ſupra ſortem accipere ratione periculi, quod in omni mutuo ſecundum ſe ſpectato reperitur; tum quia non licet aliquid accipere ſupra ſortem pro eo quod eſt de ratione intrinſeca mutui; alioqui vi mutui præciſe liceret aliquid ſupra ſortem accipere: atqui periculum generale eſt de intrinſeca ratione mutui, ut ex ipſa definitione patet; tum etiam quia mutuantis conditio melior eſſe non debet conditione mutuatarii, plena enim eſſe debet in omni contractu æqualitas: atqui longe melior eſſet mutuatarii conditio, ſi poſſet mutuans aliquid ſupra ſortem exigere ratione periculi intrinſeci ſecundum ſe ſpectati; hoc enim periculum ſubiret ipſe mutuans, etiamſi rem ſuam mutuo non daret; poteſt enim ea apud illum ſicut & apud mutuatarium innumeris caſibus fortuitis abſorberi. Denique, *ut mutuator*, inquit Pater Concina, *pro periculo pretium exigat, in ſe periculum ſuſcipere, & mutuatarium a periculo liberare debet. Cur enim mutuatarius ad ſolvendum pro hoc periculo pretium aſtringitur, ſi a periculo non liberatur? Quid emit, quid accipit mutuatarius, ob quod ſolvere pretium teneatur? Mutuator quid beneficii confert mutuatario præter mutuum? nihil accipi poſſe fatentur adverſarii præter ſortem. Pretium ergo exigit, quin mercem ullam tradat mutuatario. Iniquum ergo eſt pretium iſtud pro nihilo ſolutum. Urgeo ſub alio aſpectu hanc rationem. Si mutuatarius reipſa jacturam pecuniæ mutuo acceptæ patiatur, nonne, ſi ſolvendo ſit, tenetur integram pecuniæ ſortem reſtituere? Dubio procul. Solvit ergo periculi pretium. Nam periculum iſtud unice ſpectat ſortis jacturam. Ergo quoties mutuatarius capitale reddit, totum periculi pretium ſolvit. Quid plura? Nonne mutuatarius in ipſa mutui acceptatione ſuſcipit periculum reſtituendæ ſortis? Nonne ſi capitale mutuatitium, vel furto ſublatum mutuatario ſit, vel negotiationi expoſitum, vel quocumque alio eventu perierit, ad reſtitutionem integri capitalis aſtringitur? Solvit ergo periculi pretium integrum. Pretium enim periculi excedere ſortis pretium nequit; cum periculum circa ſortem non ſit damnum diverſum ab ipſa ſorte. Credo: poteſt ne mutuatarius cogi ad certum pretium ſolvendum pro damno emergente, quando ipſe ſe velit obſtringere ad cujuſque futuri damni compenſationem? Negant omnes. Atqui mutuatarius reipſa ſuſcipit periculum compenſandi omne damnum, quod ex ſortis jactura oriri poſſet; cum ſe obliget ad reſtituendam ſortem in omni eventu. Ergo dum ſortem reſtituit, pleno compenſat omne damnum; cum damnum ſortis non ſuperet ſortis pretium, ut dictum eſt. Quid? Infelix mutuatarius, ſi ſortem, vel fortuna adverſa, vel iniquis prædonibus rapientibus, amiſerit, eam integram reddere debebit; & tenebitur inſuper pretium ſolvere, quod has calamitates paſſus ſit, vel pati potuerit? Hæc ne evangelica doctrina? Hæc ne Chriſti charitas?*

Confirmo rationem adductam furis paritate. Fur ſurripit centum aureos. Pœnitentia ductus eoſdem reſtituit. Numquid pretium periculi ſolvere tenetur creditori? Negant omnes ad unum Theologi. Et tamen majus eſt periculum pecuniæ raptæ, quam pecuniæ mutuatitiæ. Reſpondent juniores, paritatem hanc nullius eſſe roboris. Quoniam ideo fur non tenetur ſolvere periculi pretium, quia nulla pacta inter furem & dominum conventio fuit periculi iſtius ſolvendi; contra inter mutuatorem, & mutuatarium hæc præceſſit conventio. Lepidum profecto effugium. Quid nunc in diſpu-

hil convenit, quanti tunc cum judicium accipe-
retur. Idemque Juris in loco eſſe, ut primum æſti-
matio ſumatur ejus loci, quo dari debuit. Si de
loco nihil convenit, is locus ſpectetur, quo pete-
41 *retur. Quod & de ceteris rebus Juris eſt*. Si
vero res fuerunt mutuo acceptæ ſecundum
æſtimationem factam in tempore, & loco
mutui accepti, tunc mutuatarius eas reddere
debet ſecundum talem æſtimationem, licet in
tempore, & loco reſtitutionis cariores, ſeu
viliores evaſerint, *l. Æſtimatis rebus* 50. *ſ. Æſtimatæ res* 90. *ff. ſoluto Matrimonio* cum ſi-
milibus. Si tamen æſtimatio facta non fuerit 42
in ipſo mutui tempore, & loco, tunc res red-
di debent ſecundum æſtimationem, quam ha-
bent in tempore, & loco, quo reſtituendæ
ſunt. Et ſi non facta æſtimatione, neque de 43
tempore, neque de loco fuerit conventum,
tunc debent reſtitui ſecundum æſtimationem,
quam habent in loco, & tempore, quo pe-
tun-

diſputationem vocatur? Nonne utrum ſit periculum iſtud pretio æſtimabile? An ſit titulus verus pretio compenſandus? Quid reſpondes? Negas? Uſura ergo eſt pro illo pretium exigere. Ais? Ergo potiore jure fur, quam mutuatarius illius ſolvere pretium tenetur. Inſiſtis. Nulla inter furem, & dominum conventio præceſſit. Opponi ne hæc poſſunt abſque communis ſenſus præjudicio? Ut conventio juſta ſit, juſto niti titulo debet. Titulus ergo iſtius mutuæ pactæ conventionis oſtendi, & evinci debet. Et cum titulus, a mutuo diſtinctus, chimericus a me probatus ſit; commentitia quoque, & fœneratitia conventio eſt. Cæterum quomodo præcedere inter latronem, & dominum conventio poterat, ſi fur inſcio domino rem ſurripit? Neque de damno emergente conventio præceſſit. Ergo fur compenſare damnum emergens non aſtringitur, ſi illud paſſus dominus eſt? Neque præceſſit pactum de reſtituenda re rapta. Ergo ad reſtitutionem fur non tenetur? Sed quid in convellendo vaniſſimo effugio tempus tero; cum hæc inepta ſophiſmata evidentiſſimam patefaciant concluſionem noſtram? Paucis rem hanc perſtringo. Titulus ſuapte natura juſtus, eſt pretio æſtimabilis in mutuo: hoc ſuum pretium non amittit in furto. Et titulus, qui in furto pretio æſtimabilis non eſt, neque in mutuo pretio dignus eſſe poteſt. Alioquin melior eſſet conditio furis, quam mutuatarii. Hoc ſolum inter mutuatarium, & furem diſcrimen eſt, quod mutuatarius neque pretium juſti tituli, puta damni emergentis, ſolvere tenetur, niſi præcedat conventio: quia in quolibet contractu libere convenire partes debent. Et quoties mutuator damnum, quod ratione mutui patitur, non manifeſtat, & de eo, cum poſſit, non paciſcitur, præſumitur illud mutuatario donare. Hæc pacta cum fure iniri nequeunt. Ideo fur ultra reſtitutionem ſortis compenſare ea omnia damna tenetur, quæ ob furtum paſſus fuerit dominus, licet nullum præceſſerit pactum. Juxta omnes ad unum Theologos fur non tenetur compenſare periculum amittendæ ſortis. Ergo juxta omnes periculum amittendæ ſortis, neque in furto, neque in mutuo eſt pretio æſtimabile.

Verum ratione adhuc evidentiori, & cauſæ noſtræ intimiori confirmo propoſitionem meam. Finge aliquem per vim, aut fraudem cogi ad mutuandum cum periculo ſortis amittendæ. Is violentus, vel fraudulentus mutuatarius ad quid eſſet adſtrictus? Ad reſtituendum ſortem, & omnia damna, quæ tali occaſione paſſus fuiſſet mutuator coactus, quamvis nullum de his damnis pactum præceſſiſſet. Quid ratione periculi ſortis amittendæ? Nihil omnino compenſare teneretur, ut omnes fatentur, ſicut dictum eſt de fure. Ergo evidens eſt, periculum non eſſe a ſorte diverſum, ſicut diverſa ſunt cætera damna.

Vide, mi Luci, num jure Romani Cenſores improbaverint aſſertionem *num.* 37. expoſitam? Non te, Frater cariſſime, quem ſummopere diligunt, atque ob morum innocentiam, & probitatem, nec non aſſiduum litterarum ſtudium, venerantur, & colunt, ſed opiniones illorum Auctorum reprehendunt, quibus uſus es in tua conſarcinanda Bibliotheca: Norunt enim ex indole tua te ſententiam mutaturum fuiſſe, ſi meliores adhibuiſſes libros, & Auctores. Sed age. Sit periculum aliquod ſufficiens titulus ineundi pacti pro aſſecuranda ſorte quidpiam lucri percipiendi. Numquid omne periculum ſufficiens titulus erit? Numquid periculum, quod ex inopia & paupertate mutuatario oritur? Abſit. Ergo ſolum periculum, quod vere fundatum ſit, quod peculiare ſit, quodque ita in pactionem venire poſſit, ut ob iſtud decerni auctarium poſſit, quin vel minima ſuſpicio adſit, lucrari hominem ex mutuo. Difficile vero eſt, ac vix dari caſus poteſt, ut uſura vacet mutuum illud, in quo ratione periculi, quod externum mutuo exiſtimatur, quidpiam ſupra ſortem recipitur; ut vel Auctores ipſi aſſerunt, qui hanc opinionem tuentur. Ratio præſto eſt, quia ut licite ob tale periculum quidpiam ultra ſortem recipiatur, nonnullæ ſervandæ ſunt conditiones, quæ raro, ac vix un-

matur, & reſtituantur, textu expreſſo *in l. Vinum 22. ff. de rebus creditis, ſi certum petatur*, ibi: *Vinum, quod mutuum datum erat, per Judicem petitum eſt, quæſitum eſt, cujus temporis æſtimatio fieret; Utrum cum datum eſſet, an cum litem conteſtatus fuiſſet, an cum res judicaretur? Sabinus reſpondit, ſi dictum eſſet, quo tempore redderetur, quanti tunc fuiſſet; Si non, quanti tunc cum petitum eſſet. Interrogavi, cujus loci pretium ſequi oporteat? Reſpondit, ſi convenisſet, ut certo loco redderetur, quanti eo loco eſſet. Si dictum non eſſet, quanti ubi eſſet petitum*. Sic quoad omnes has concluſiones paſſim Doctores. Cum enim Jus Canonicum nihil ſtatuerit contra dictas Leges Civiles, eas ſequi poſſumus, & debemus pro utroque foro, tum exteriori, tum interiori.

44 Mutuans accepto pignore a mutuatario cum pacto, ut interim fructus pignoris lucretur, niſi adſit alius juſtus titulus, committit uſuram, & tenetur tales fructus perceptos ex pignore commutare in ſortem. *Communis*, claris textibus *in l. Ex pignore 1. l. Quod ex operis 2. Cod. de pignoratitia actione, l. Fundum pignori 1. Cod. de diſtract. pignor. cap. Cum contra 6. & cap. Significante 7. de pignoribus, cap. Quoniam 2. & cap. Conqueſtus 8. de Uſuris*. Et ratio eſt, quia omnis res Domino ſuo fructificat, Dominus autem pignoris, non eſt mutuans, ſed mutuatarius, adeoque pignus debet fructificare mutuatario, & non mutuanti, & conſequenter pactum illud eſt uſurarium.

45 Notanter autem dicitur: *Niſi adſit alius juſtus titulus*, qui poteſt eſſe quadruplex. Primus igitur juſtus titulus percipiendi fructus ex pignore ſine diminutione ſortis, eſt, ſi Creditor fundum oppignerandum, ſeu oppignoratum juſto pretio emat cum pacto retrovendendi, quoties Debitor voluerit pretium refundere; Tunc enim fundus, ſeu alias res pignoris naturam amittit, adeoque non ut pignus priori Domino, ſed ut res empta Emptori, & poſſeſſori, tamquam novo Domino licite fructificat, ejuſque damno perit, donec reddito pretio redimatur. Venditio enim cum pacto redemptionis eſt valida, & licita, textu expreſſo *in l. Si fundum 2. Cod. de pactis inter Emptor. & Venditor.* Communis Doctorum cum Cajet. 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 2. *ad* 6. Lugo *cit. diſput.* 25. *ſect.* 8. *num.* 132. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 16. *num.* 17. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *ſect.* 3. *num.* 102. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 19. *num.* 111.

Secundus juſtus titulus percipiendi fructus 46
ex pignore, eſt, ſi fundus fructiferus accipetur in pignus, adjecto contractu cenſuali, per quem ſubminiſtrans pecuniam ex fructibus talis fundi percipiat quantitatem penſionis Jure cenſus percipi ſolitam juxta morem patriæ, donec ſors, ſeu pecunia ſubminiſtrata reſtituatur. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 100. Sporer *loc. cit. n.* 102. Layman *loc. cit. n.* 17. cum pluribus ibi citatis, Lugo & alii paſſim.

Tertius juſtus titulus percipiendi fructus ex 47
pignore, eſt, ſi pignus ſit datum Marito, donec ei ſolvatur dos promiſſa; tunc enim maritus, ut habeat unde onera Matrimonii ſuſtinere valeat, poteſt licite fructus percipere ex tali pignore ſine diminutione ſortis, donec ei dos promiſſa ſolvatur; textu expreſſo *in cap. Salubriter* 10. *de uſuris*, ibi: *Sane generum ad fructus poſſeſſionum, quæ ſibi a Socero ſunt pro numerata dote pignori obligatæ, computandos in ſortem non credimus compellendum, cum frequenter dotis fructus non ſufficiant ad onera Matrimonii ſupportanda*. Et ſic Doctores citati, & alii communiter.

Quartus juſtus titulus percipiendi fructus ex 48
pignore, eſt, ſi Feudum, vel res Emphyteutica

quam ſervantur. Primo enim neceſſe eſt, ut voluntas abſit lucrandi ex mutuo, quia ſecus excluſo quoque pacto, uſura mentalis erit. Secundo periculum debet eſſe verum, probabilibuſque fundatum conjecturis; non autem fictum, prout facile fingitur ab iis, qui lucrari amant. Tertio mutuatario liberum eſſe debet fidejuſſorem, aut pignus pro aſſecuratione ſortis mutuantis præſtare, nec debet cogi ad paciſcendum de iſto periculo. Quarto, ut mutuans non plus pro iſto periculo exigat, quam vel ipſe, vel mutuatarius alteri dare vellet pro hujuſce periculi aſſecuratione. Quinto, ita ſervandæ ſunt juſtitiæ leges, ut non violentur eæ, quæ ſunt charitatis: atqui conditiones illas pauci eorum norunt, qui mutuo dant, pauciores ad praxim redigunt; ita enim plerique lucro inhiant, ut excluſa ejus ſpe mutuo non darent; cum probabile periculum ſentiunt, mutuo non dant: inter periculi qualitatem non diſtinguunt; ſed ab omnibus æqualiter exigunt; fidejuſſores, aut pignora recuſant, ut quocumque tandem modo aliquid ſupra ſortem recipiant &c. ergo rarum eſt, ut in rationem non irrepat uſuræ fuligo. Vide Continuat. Tournely, & P. Danielem Concina.

ea detur in pignus Domino ejuſdem directo; Tunc enim Dominus directus poteſt licite ſine diminutione ſortis recipere fructus talis Feudi ſibi á Vaſſallo oppignoratio, dummodo interim ab ipſius ſervitiis abſtineat, *cap.* 1. *de Feudis*, & *cap. Conqueſtus* 8. *de uſuris*; quia ut recte notat Fagnanus *in d. cap.* 1. *de Feudis num.* 3. cum Vaſſallus interim non præſtet conventa ſervitia Domino directo Feudi, ſuſpenditur obligatio contractus inter Dominum, & Vaſſallum, & ſic res Feudalis redit ad primævam ſuam naturam, adeoque Dominus directus licite percipit ejus fructus, ac ſi Feudalis non eſſet coaleſcente directo, ac utili dominio; Et ſic pariformiter eſt dicendum de re Emphyteutica. Sic Layman *loc. cit. num.* 20. cum pluribus ibi citatis, Lugo *loc. cit. n.* 147. Sporer *loc. c. n.* 102. Reiffenſt. *loc. cit. n.* 114. & communis aliorum.

49 Contractus ille, qui vulgo dicitur *a godere*, quo ſcilicet aliquis dat ſufficientem pecuniam alteri, ut ipſe, quamdiu utitur dicta pecunia, cedat illi domum, vel aliam fructiferam rem interim fruendam, eſt licitus, ſi interveniat titulus lucri ceſſantis ex parte illius, qui pecuniam dat. Azorius *part.* 3. *lib.* 9. *cap.* 20. Silveſter *in Roſa aurea tract.* 3. *caſ.* 65. Lugo *loc. cit. num.* 136. & alii communiter; Cum illa enim pecunia poſſet emere, v. g. tot loca montium, ex quorum fructibus poſſet ſolvere penſionem domus, ſeu rei fructiferæ, quam accipit. Unde qui pecuniam dat, relinquit mutuatario intereſſe illud lucri ceſſantis pro penſione, quam pro domo, ſeu re fructifera ab ipſo accepta deberet illi ſolvere ſingulis annis. Si autem deſit titulus lucri ceſſantis, & qui dat domum, vel rem fructiferam interim fruendam, ſit capax alienandi, ſeu vendendi, tunc contractus ille poteſt eſſe licitus, ſi dans pecuniam illam emat juſto pretio dictam domum, vel rem fructiferam cum pacto illam retrovendendi, quoties Debitor voluerit pretium refundere juxta dicta *ſupra ſub num.* 45.

Si quis alicui petenti mutuos, v. g. centum aureos, reſpondeat, non do tibi mutuos iſtos centum aureos, ſed iſtis emo a te decem tuas vaccas, quas tibi loco pro tali annua penſione mihi ſolvenda, excuſatur communiter ab uſura, ſi ille alter de facto vaccas utiles habeat proportionate ad talem conventam penſionem, & ſerventur conditiones requiſitæ ad contractum juſtæ locationis, & præſertim hæc, ut periculum Vaccarum ſpectet ad locantem tamquam emptorem, & earum dominum. Si vero ille alter revera dictas vaccas non habeat, nec habiturus ſit, eſt meriſſima uſura ſub ficto emptionis, & locationis nomine palliata. Sic Major *in* 4. *d.* 15. *q.* 46. *cauſa ſecunda*, Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *c.* 16. *n.* 15. *verſ. Quæſtio quarta*. La Croix *lib.* 3. *p.* 2. *n.* 899. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *ſect.* 3. *n.* 97. ubi teſtatur de communi. (*) 50

Ab uſura excuſatur, qui mutuum a ſe petenti reſpondet, nolo tibi mutuare, ſed hac anticipata pecunia conduco operas tuas ad futuram meſſem, ſeu vindemiam, dummodo tamen talis pecunia ſit ſufficiens, & proportionata merces ad dictas operas juxta conſuetudinem regionis. Sic ſupracitati Doctores, Molina, & alii. 51

Regulares non poſſunt accipere pecunias mutuo vel ad cambium cum ſolutione alicujus lucri, vel cum obligatione bonorum. Vid. verb. *Alienatio art.* 4. *n.* 35. 52

Mutui contractus lucrum ſupra ſortem de ſui natura non recipit. Bened. XIV. tom. 1. 53
Conſtitut. 142. incip. *Vix pervenit*, §. 3. Nec 54
quan-

(*) *Nota, Romani Theologi.* Animadvertas velim, mutuantem animo lucrandi fœneratorem eſſe, ut ex dictis liquet. Cavendum itaque eſt in eo, qui petenti mutuum, illum contractum offert emptionis, & locationis, cavendum, inquam, in eo homine eſt, ne ſpe lucri incitatus, avaritiam foveat, & mentalem ſaltem uſuram committat; quamobrem periculi plenus habetur hujuſmodi contractus a noſtris Cenſoribus. Periculum quoque agnoſcunt uſuræ in alio contractu, de quo *num.* 51. quia dives cogit pauperem, & inopem mutuo ob indigentiam petentem ad locandam operam ſuam tempore meſſis &c. atque hac via palliare uſuram poteſt, vel mentalem fovere. Hæc vero notanda duxi, ut Chriſtiani homines periculum agnoſcant, in quo ſe exponunt peccandi, avaritiæ, & contra Chriſti mandatum *mutuum date nihil inde ſperantes*. Idem dicito de contractu, qui vulgo dicitur, *a godere*, de quo *num.* 49. Nam quoties tradens pecuniam jus ſibi reſervat ad eam repetendam, purum putumque mutui contractum celebrat, & ſi ultra ſortem quidpiam percipit, uſura eſt, ac fructus, qui ex domo, vel re fructifera percepit, reſtituere tenetur: ac lucrum ceſſans, in eo, qui pecunias dedit, ſufficiens titulus non eſt, niſi omnes conditiones occurrant ſupra recenſitæ.

quantitas moderata lucri, aut qualitas mutuatarii hujuſmodi lucrum ab uſuræ labe juſtifi-
55 cant. Idem *ibid.* Nihilominus quidam tituli
ipſi mutuo extrinſeci, aliique contractus a mutuo diverſi juſtum reddere poſſunt proventum
56 ultra ſortem. Idem *ibid.* Sed non ſemper ſuppetere credendum eſt legitimos cum mutuo titulos, aut juſtas cauſas ineundi contractus a
57 mutuo diverſos. Idem *ib.* Mutuum dare indigenti aliquando eſt de præcepto, juxta illud Chriſti Domini, *Matthæi cap.* 5. *n.* 42. *vo-*
58 *lenti mutuare a te, ne avertaris.* Idem *ibidem*
Vide *tom.* 9. *verb. Uſura*, ubi in fine affertur dicta Conſtitutio.

Additiones ex aliena manu.

59 Quod ait *Auctor num.* 4. Civitatem ex mutuo non teneri, ſi non probetur pecuniam mutuo datam in rem ejus verſam eſſe, id non eſt indiſtincte verum. Primo enim tenetur etiam non probata hac verſione, ſi mutuum datum ſit omnibus Civibus ſimul convocatis; Colet. *de Proceſſ. exequutiv. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 336. *& ſeq.* Bachov. *ad Treutler. vol.* 1. *diſput.* 20. *n.* 5. *litt. A.*

60 Secundo, idem eſt ſi mutuum contractum ſit ab illis, quibus Civitas omnem in ſe poteſtatem dedit, itaut penes illos omne imperium ſit, Populumque univerſum repræſentent; Strych. *Juridic. Diſſert. vol.* 4. *diſput.* 18. *cap.* 5. *n.* 34. Coler. *loc. cit. n.* 361.

61 Tertio, idem quoque eſt ſi Adminiſtrator, vel etiam Syndicus habeat ſpeciale mandatum a Civitate ad accipiendam pecuniam mutuo in certam cauſam, modo non appareat eum legibus Civitatis, fini, & menti eorum, qui illum conſtituerunt, contrarium feciſſe; Strych. *ubi ſupra n.* 36. *& ſeq.* Loſæus *de Jur. Univerſit. part.* 3. *cap.* 4.

Num vero id ipſum obtineat, quando Ad- 62
miniſtrator habet mandatum ſpeciale mutuo accipiendi in genere, & non in certam cauſam? Affirmat autem Loſæus *allegat. loc. cit.* ne contrahentes confiſi de mandato decipiantur; Confer & Stryk. *loc. mox cit.*

Patet itaque ex his, tunc non teneri Civi- 63
tatem ex mutuo, non probata verſione quando ipſum mutuum fuit contractum nudo Adminiſtratore, qui nec ſpeciale mandatum ad
illud contrahendum habebat. Cæterum & hic, 64
ſi *ex necesſitate officii quod gerit*, mutuo accipit pecuniam, tenetur Civitas etiam non probata verſione, quum hoc in caſu ſit præſumendum mandatum Civium, Stryk. *eodem loc. num.* 39.

Quod de Civitate dictum eſt, id ipſum in- 65
telligas de Eccleſia, & alia quavis Univerſitate.

An in caſibus illis, in quibus Civitas, vel 66
Eccleſia tenetur ex mutuo, non probata verſione, habeat beneficium reſtitutionis in integrum, ſi revera pecunia illa in rem ejus non ſit verſa? Affirmant Hartman. Piſtor. *lib.* 1. *quæſt.* 37. *num.* 61. *& ſequent.* Stryk. *Juridic.*
diſſert. vol. 13. *ſect.* 2. *cap.* 1. §. 12. At dubi- 67
to, non amplecti hæc opinio poſſit in caſu, in quo pecunia mutuo data ſit Civibus omnibus ſimul convocatis.

Opinio Auctoris *num.* 18. quod nec jurato 68
Filius familias renunciare valeat Sen. Conſ. Macedoniano, de Jure Canonico difficultatem patitur, modo non expreſſe ad turpem cauſam credita ipſi ſit pecunia, deſuper doloſe exactum juramentum; Strych. *loc. mox cit.* §. 15. & ex profeſſo Hothofred. de Jena *de Sen. Conſ. Macedoniano ſect.* 8. *aphoriſ.* 8.

De mutuo publico, quod ex publica neceſ- 69
ſitate exigit Princeps a Civibus, reluctantes ad ipſum compellendo, vide Martin. Dautell. *de Mutuo publico.*

NAUFRAGIUM, NAUFRAGANTES.

1 PEr naufragium intelligitur navis, aut cujuſlibet navigii maria, ſeu alia flumina emetientis jactura, ſive in rupes elidat, ſive aquis abſorbeatur cum nautis, ac mercibus omnibus, aut ſola parte illarum.

2 Naufragantium bona remanent adhuc de Jure ſuorum Dominorum; *l. Pomponius* 44. *de acquirendo rerum dominio*, ubi expreſſe dicitur; *Si naufragio quid amiſſum ſit, non ſtatim noſtrum eſſe deſinere.* Sic etiam de Jure ſuorum 3
dominorum adhuc remanent bona illa, quæ in naufragii periculo conjiciuntur in mare, *Inſtitut. lib.* 2. *tit.* 1. §. 48. ibi: *Alia ſane cauſa eſt aliarum rerum, quæ in tempeſtatem levandæ navis cauſa ejiciuntur; Hæc enim Dominorum permanent; quia palam eſt eas non eo animo ejici, quod quis eas habere nolit, ſed quo magis cum ipſa navi maris periculum effugiat.*

giat. Quæ de cauſa, ſi quis eas fluctibus ex-
pulſas, vel etiam in ipſo mari lucrandi animo
abſtulerit, furtum committit: l. Interdum 21.
ff. de acquirenda, vel amittenda poſſeſſione §. 1.
ibi: *Quod ex naufragio expulſum eſt, uſucapi*
non poteſt, quoniam non eſt in derelicto, ſed in
deperdito; & ibidem §. 2. *Idem Juris eſſe exi-*
ſtimo in his rebus, quæ jactæ ſunt, quoniam
non poteſt videri id pro derelicto habitum, quod
ſalutis cauſa interim dimiſſum eſt, & concor-
dant *l. Si laborante* 2. §. 8. *ff. de Lege Rho-*
dia, & l. Qui levandæ 8. *ff. eodem.*
4 Hinc talia bona poſt naufragium reperientes
in littore maris, aut fluminis, ſeu ea piſcan-
tes in mari, vel flumine tenentur reſtituere
Domino; *l. Navigia, Cod. de furtis*, & San-
ctus Pius V. Conſtitut. 7. incip. *Cum nobis*.
5 Immo qui dicta bona non reſtituit Domino,
quadruplo tenetur; *l. Pomponius* 44. *ff. de ac-*
6 *quirendo rerum dominio*. Quinimmo ea retinens,
& non reſtituens publicatione omnium bono-
rum mulctatur, *cit. l. Navigia, Cod. de furtis*,
& expreſſe Julius II. Conſtitut. 20. incip. *Ro-*
7 *manus Pontifex*. Unde ſi quæ eſſet alia Lex,
aut conſuetudo talia bona non reſtituendi,
tamquam injuſta eſſet deſerenda, & abrogan-
da, *cit. l. Navigia, Cod. de furtis*, & Julius
II. cit. Conſtit. 20. incip. *Romanus Pontifex*,
ibi: *Nos conſiderantes, tam Civili, quam Ca-*
nonica lege licere unicuique naufragium ſuum
impune colligere, ac jacta in mari, alleviandi
oneris cauſa, recuperare, illaque diripientes fur-
tum committere, ac graviter delinquere: ac Chri-
ſtianos naufragium patientes, rebus ſuis ſpolian-
tes diverſis pœnis puniri, & propterea conſuetu-
dinem prædictam, tamquam contra Regulam fi-
dei, qua unus alteri auxilio eſſe tenetur, merito
corruptelam appellari, neminique ſuffragari de-
bere cujuſcumque temporis curſu munitam Con-
ſuetudinem capiendi, & retinendi bona per nau-
fragium, vel jactum, levandæ navis gratia,
aut alia urgente neceſſitate factum, nulli in ju-
dicio, vel extra illud ſuffragari debere, aucto-
ritate Apoſtolica tenore præſentium decernimus,
& declaramus. Quod & confirmavit Paulus
III. Conſtitut. 42. incip. *Accepimus*.
8 Hinc naufragantium bona inventa ſibi aſſu-
mentes excommunicati ſunt in Bulla Cœnæ:
9 Vide verb. *Excommunicatio art.* 3. §. 4. Excom-
municationem etiam incurrunt accipientes ſcien-
ter bona ab iis, qui naufragantium bona ac-
ceperunt. Gregorius XIII. Conſtitut. 81. incip.
Conſueverunt.
10 Nec refert, quod ea bona Dominus nunquam
forſan recuperaturus fuiſſet, niſi talis v. gr.
piſcator, aut ereptor magna induſtria, labo-
re, & periculo vitæ ea piſcaſſet, aut eripuiſ-
ſet; *l. Pomponius ff. de acquirendo rerum domi-*
nio; ubi dicitur, quod quælibet res noſtra
quantumcumque periclitetur, manet noſtra,
quamdiu non eſt conſumpta. Et ſic tenet quoad
omnes ſuprapoſitas concluſiones. *Communis Do-*
ctorum; Qui tamen dicunt quoad hanc ulti- 11
mam poſſe talem piſcatorem, ſeu ereptorem
compenſationem laboris, ac periculi ſui debi-
te æſtimatam Jure exigere, quia Domini ne-
gotium utiliſſime geſſerunt; *l. Navis* 4. *ff. de*
lege Rhodia. Unde naufragii tempore, qui vo- 12
cati a Patronis navium, vel barcarum auxi-
lium eis ad bonorum præſervationem, vel re-
cuperationem præſtiterint in Portubus, & ripis
ditioni Papæ ſubjectis, lucrantur quartam par-
tem bonorum præſervatorum, aut acceptorum.
Paulus III. Conſtit. 42. incip. *Accepimus*. Et 13
inſuper conſequuntur Indulgentiam decem an-
norum, & totidem quadragenarum. Julius II.
Conſtit. 20. incip. *Romanus Pontifex*, & S. Pius
V. Conſtit. 7. incip. *Cum nobis*. Et e contra 14
non dantes auxilium naufragantibus in ſtatu
Eccleſiæ incurrunt crimen læſæ Majeſtatis.
S. Pius V. cit. Conſtit. 7. incip. *Cum nobis*.
Illi etiam, qui Chriſtianos naufragia patien- 15
tes, quibus ſecundum regulam fidei auxilio
eſſe tenentur, damnata cupiditate rebus ſuis
ſpoliare præſumunt, niſi ablata reddiderint,
excommunicationi ſe noverint ſubjacere: Sic
expreſſe habetur *in cap. Excommunicationi* 3.
de raptoribus. Ubi etiam ſtatuitur, quod ex- 16
communicationi ſubdantur, qui Romanos, aut
alios Chriſtianos pro negotiatione, vel aliis
honeſtis cauſis navigio vectos aut capere, aut
rebus ſuis ſpoliare præſumunt. Sic *ibi*.
Si, ut a periculo naufragii liberetur navis 17
onuſta mercibus plurium mercatorum, proje-
ctæ ſint in mare merces trium ex dictis merca-
toribus, & ſic præſervata ſit navis cum mer-
cibus aliorum, tenentur omnes pro ſua parte
æque reparare, & compenſare judicio viri pe-
riti jacturam, & damna eorum trium, quorum
merces pro communi omnium utilitate in mare
projectæ ſunt, textu expreſſo *in lege Rhodia*,
ff. De lege Rhodia, ibi: *Lege Rhodia cavetur, ut*
ſi ſervanda navis gratia jactus mercium factus eſt,
omnium contributione ſarciatur, quod pro omnibus
datum eſt, & l. Si laborante 2. *ff. eodem*,
ibi: *Æquiſſimum enim eſt commune detrimen-*
tum fieri eorum, qui propter amiſſas res aliorum,
conſecuti ſunt, ut merces ſuas ſalvas haberent.
Mercatores, quorum merces præſervatæ ſunt 18
a naufragio ob exonerationem navis factam
per

per projectionem mercium aliorum in mare, debent contribuere juxta valorem, & pretium ſuarum mercium ſine reſpectu, aut ad gravitatem, aut ad majus, vel minus ſpatium, quod occupent, ſive ſint gemmæ, aut margaritæ, hujuſmodi; nam ad pretium, quod in pereundi periculo fuit, & quod ſervatum fuit, omnino attendendum eſt, ut expreſſe ſtatuitur *in l. Si laborante 2. ff. de Rhodia* §. 2. ibi: *Cum in eadem nave vario mercium genera complures mercatores coëgiſſent, prætereaque multi vectores ſervi, liberique in ea navigarent, tempeſtate gravi orta, neceſſario jactura facta erat; quæſita deinde ſunt hæc, an omnes jacturam præſtare oporteat, & ſi qui tales merces impoſuiſſent, quibus navis non oneraretur, veluti gemmas, margaritas, & quæ portio præſtanda eſt? & an etiam pro liberis capitibus dari oporteat? & qua actione ea res expediri poſſit? Placuit, omnes, quorum interfuiſſet jacturam fieri, conferre oportere, quia id tributum conſervatæ res deberent; Itaque Dominum etiam navis proportione obligatum eſſe; Jacturæ ſummam pro rerum pretio diſtribui oportet; Corporum liberorum æſtimationem nullam fieri poſſe. Ex conducto Dominos rerum amiſſarum cum nauta, ideſt cum Magiſtro, acturos.*

19 Si autem Dominus navis, ſæviente tempeſtate, anchoras, aut alias navis partes amiſerit, non tenentur mercatores Domini mercium inibi exiſtentium talem jacturam ei compenſare, textu expreſſo *in cit. l. Si laborante* §. 1. ibi: *Si conſervatis mercibus deterior facta ſit navis, aut ſi aliquid exarmaverit, nulla facienda eſt collatio, quia diſſimilis earum rerum cauſa ſit, quæ navis gratia parentur, & earum, pro quibus mercedem aliquis acceperit; nam etſi faber incudem, aut malleum fregerit, non impu-*
20 *tatur ei, qui locaverit opus.* Si vero vectorum voluntate, & utilitate ad evitandum naufragium tales navis partes projectæ ſint in mare, tunc a dictis vectoribus debet ei fieri compenſatio, textu expreſſo *in cit. l. Si laborante* §. 1. *in fine*, ibi: *Sed ſi voluntate vectorum, vel propter aliquem metum id detrimentum factum ſit, hoc ipſum ſarciri oportet*, & *l. Cum arbor 3. ff. eodem, de Lege Rhodia*, ibi: *Cum arbor, ut aliquod navis inſtrumentum, removendi communis periculi cauſa, dejectum eſt, contributio debetur*; & *l. Amiſſæ navis* 5. §. 1. *ff. eod.* ibi: *Arbore cæſa, ut navis cum mercibus liberari poſſit, æquitas contributionis habebit locum.*

21 Item compenſatio fieri debet etiam mercatori illi, cujus merces ratione jactus aliarum in mare deteriores factæ ſunt, verb. gr. quia propter jactum nudatis ſuis mercibus damnum ſecutum eſt. Sic expreſſe habetur *in l. Navis 4. ff. de lege Rhodia in fine*, ibi: *Sed hoc videamus, num & ipſi conferre oporteat, quid enim intereſt jactatas res meas amiſerim, an nudatas deteriores habere cœperim? Nam ſicut ei, qui perdiderit, ſubvenitur, ita & ei ſubveniri oportet, qui deteriores propter jactum res habere cœperit. Hæc ita Papirius Fronto reſpondit.* Si 22
autem damnum ſecutum in ſuis mercibus propter talem jactum ſit minus ea portione, quam pro ſua parte aliis conferre deberet, debet reliquum conferre, & ita econtra, ut ſic non ſit melioris, nec deterioris, ſed æqualis conditionis cum aliis. Sic expreſſe *in cit. l. Navis* §. 2. *circa medium*, ibi: *Adhuc numquid etſi aſpergine propter jactum res deteriores factæ ſunt? ſed diſtinctio ſubtilior adhibenda eſt, quid plus ſit in damno, an in collatione, ſi v. gr. hæ res viginti fuerunt, & collatio quidem facit decem, damnum autem duos; deducto hoc, quod damnum paſſus eſt, reliquum conferre debeat. Quid ergo ſi plus in damno erit, quam in collatione? Ut puta decem aureis res deteriores factæ ſunt, duo autem collationis ſunt? Indubitate utrumque onus pati non debet.* Si tamen da- 23
mnum in ſuis mercibus non ſit ſecutum propter talem jactum, ſed ex alia cauſa, verb. gr. quia merces jacebant in angulo aliquo, ubi aqua penetravit, tunc debet conferre ſecundum pretium præſens ſuarum mercium, textu expreſſo *in cit. l. Navis* §. 2. ibi: *Cum autem jactus de nave factus eſt, & alicujus res, quæ in navi remanſerunt, deteriores factæ ſunt, videndum an conferre cogendus ſit? Quia non debet duplici damno onerari, & collationis, & quod res deteriores factæ ſunt. Sed defendendum eſt, hunc conferre debere pretio præſente rerum. Itaque verb. gr. ſi viceni merces duorum fuerunt, & alterius aſpergine decem eſſe cœperunt, ille cujus res integræ ſunt, pro viginti conferat, hic pro decem . . . . . tunc enim conferre debebit.*

24 Si navis a Pirata capta, magna aliqua pretii ſumma redimatur ab uno, vel duobus ex pluribus mercatoribus, qui in ea merces habent, tenentur omnes concurrere ad ſolvendam illam ſummam pro ratione rerum, quas ſervaverunt; textu expreſſo *in cit. l. Si laborante 2. ff. de Lege Rhodia* §. 3. ibi: *Si navis a Piratis redempta ſit, Servius, Ofilius, Labeo omnes conferre debere ajunt.* Si autem Pirata, ſeu Prædo a dicta navi abſtulerit ſolas merces unius ex dictis mercatoribus, ipſe ſolus damnum ſuſtinere tenetur, nec alii concurrere de-

debent ad ſolvendam ſummam ab ipſo (expenſam pro earundem ſuarum mercium redemtione, textu expreſſo *in cit. l. Si laborante* §. 3. ibi: *Quod vero Prædones abſtulerint, eum perdere, cujus fuerit, nec conferendum ei qui ſuas merces redemerit*.

Additiones ex aliena manu.

25 Pertinet huc Lex Rhodia de jactu, qua uti æquiſſima Romani uſi ſunt, & utuntur etiamnum omnes Populi, quatenus legibus particularibus non ſit ei derogatum.

26 In ſpecie hac Lege cautum eſt: *Ut ſi naufragio imminente merces levandæ navis gratia jactæ ſint, reliqui ſocii periculi, quorum res ſunt ſervatæ, in tributum veniant*. Hoc porro congruit juri naturæ, quod dictat, ut omnium contributione ſarciatur, quod pro omnibus datum eſt.

27 Ut autem Vectores reliqui teneantur ad contributionem requiritur I. Ut jactus ſit factus, & quidem ob juſtum metum naufragii, de conſenſu majoris ſaltem partis Navigantium; *L. 2. princip. & §. 2. ff. ad Leg. Rhod. de Jact.*

28 Damnum autem, quod culpa exiſtit, ab Auctore damni eſt reſarciendum, in ſubſidium tamen, ſi naufragii avertendi cauſa factus eſt jactus, locum habet contributio, quatenus damnum paſſi ſuum ab Auctore damni ſervare nequeunt; *arg. L. 26. §. 3. ad Leg. Aquil.*

29 II. Ut res jactæ ſint amiſſæ, vel deterioratæ; *L. 4. in fin. ff. ad Leg. Rhod. de Jact.* Si recuperatæ, ceſſat æquitas contributionis; *L. 2. §. 7. dict. tit.* Immo, ſi poſt contributionem jam factam ſalvæ fuerunt recuperatæ, condici poteſt, quod tributum eſt; *arg. L. 2. §. 1. de Condict. ſine cauſa*.

30 Manet enim domini res jacta, quia reprobatum eſt jus occupandi Bona Naufragorum, ita ut Furti teneatur, qui tales res haud reſtituit; *Authent. Navigio C. de Furtis*.

31 III. Ut per jactum navis, res cæterorum Vectorum ſint ſervatæ. Inde naſcitur obligatio ad contributionem quoad omnes res ſervatas etiam non multum onerantes navim, immo quoad ipſam navim ſervatam, non quoad cibaria; *L. 2. §. 2. ff. ad Leg. Rhod. de Jactu.* Quod ſi facto jactu nihiloſecius periit navis, nulla fit contributio, ſed quod quiſque ſervat, hoc ſibi ſervat quaſi ex incendio; *L. 5. princ. & L. 7. dict. tit.* Cæterum ſufficit ad obligationem hac vice navim eſſe ſervatam, licet poſtea alibi ſubmergat; *L. 4. §. 1. ff. dict. tit.*

Concurrentibus hiſce omnes contribuunt, 32
quorum interfuit jactum factum fuiſſe; *L. 2. §. 2. dict. titul.* adeoque etiam Aſſecuratores, Dominus Navis, & quorum res amiſſæ. Contributio autem fit ſecundum proportionem reſpectivam, ita tamen ut amiſſarum, quatenus indicatæ ſunt, æſtimatio computetur, *quanti emptæ ſunt*, ſervatarum vero quanti *venire poſſunt; L. 2. §. 4. ff. dict. tit.* Alicubi vero mores variant. Confer Loccen. *de Jur. maritim. lib. 2. cap.* 8.

Quod autem mirum eſt, Romani, qui agno- 33
ſcunt æquitatem contributionis, minime tamen ſuppeditant formulam agendi, qua damnum paſſus directo agere queat, ſed contra Magiſtrum Navis potius agere jubent ex Locato, ut is cum reliquis agat ex conducto; *L. 2. princ. ff. dict. titul.* eorumque res donec
ſolverint retineat. Moribus vero directo agi 34
poteſt cum convectoribus. Adeſt enim obligatio perfecta ad contribuendum, quod ſufficit, quum ad formulas actionum non ſimus adſtricti. Non tamen Magiſter Navis Convectorum res dimittere debet priuſquam facta ſit contributio, alioquin tenetur ipſe in ſolidum. Confer Huber. *in prælect. hoc. titul.* §. 7.

Lex Rhodia de jactu ob ſimile damnum ex- 35
tenditur I. Ad res in Navi per jactum deteriores redditas: *arg. L. 4. ff. hoc Tit.* Item repoſitas in Scapham levandæ navis ergo, ſi perierint in ea; *arg. dict. Leg. 4. ff. eod.* Quod ſecus eſt, quando navis periit; ſcapha incolumi; *arg. dict. Leg.* II. Ad ſolutionem factam Piratis, a quibus navis redempta eſt; item hoſtibus pro evitando Urbis incendio; *arg. Leg. 2. §. 3. dict. tit.* III. Ad domum publica auctoritate combuſtam, ut vis hoſtilis arceretur; Læſo enim ſatisfaciendum eſt ex publico; *arg. Leg. 1. ff. dict. tit.* IV. Si incendio urgente dirutum ſit ædificium ad ſervanda vicina ædificia, quatenus ſervata eadem ſunt, ſive certum, ſive incertum fuerit perituram fuiſſe domum dirutam; *Arg. L. 4. §. final. ff. dict. tit.* modo deficiat alia actio E. G. Legis Aquiliæ adverſus eum, qui cauſam culpa ſua dedit incen-
dio. In his ſimilibuſque caſibus, modo de re- 36
cepta hujuſmodi extenſione conſtet, locum habet imploratio officii Judicis. Adi Lautherbac. *de Æquitat. & extenſion. Leg. Rhod.*

NE-

get erga magis conjunctos: Bonacina, Leſſius, Coninch. Diana, & alii citati, & ſecuti a La Croix *lib. 3. part. 1. n. 728.*

29 In extrema, vel gravi neceſſitate debet quis prius ſubvenire proprio Patri, & Matri, quam proprio Filio, & quia licet ſit æque vicina connexio naturalis Patris, & Matris ad ſuum Filium, ac Filii ad ſuum Patrem, & Matrem, Filius tamen plus habet a Patre ſuo, & Matre, quam Pater, & Mater a Filio, adeoque eſt major obligatio naturalis Filii erga Patrem, & Matrem, quam Patris, & Matris erga Filium; Vide verb. *Filius a n. 91. ad 94.*

30 In extrema neceſſitate debet quis potius ſubvenire Patri, & Matri, quam Uxori, Filiis, vel cuicumque alteri, quia plus habet a Patre, & Matre, quam ab ullo alio, nempe primum eſſe, quod eſt fundamentum ad recipienda ab alio beneficia. *Communis*. Vide verb. *Eleemoſyna num. 22. & verb. Filius num. 95. & num. 98.* ubi aliqui extendunt hoc etiam

31 ad neceſſitatem gravem. In extrema vel gravi neceſſitate debet quis potius ſubvenire Patri, quam Matri, quia licet Mater plus paſſa ſit, tamen abſolute loquendo Pater eſt principalior, & nobilior origo totius eſſe, quod eſt in Filio. *Communis*. Vide *ibidem num. 22.*

32 In extrema neceſſitate debet quis potius ſubvenire Filiis, quam Uxori, quia de Jure naturæ ſtrictior eſt conjunctio Patris ad Filium, quam Mariti ad Uxorem, adeoque de Jure naturæ tenetur Pater in extrema, vel gravi neceſſitate potius ſuccurrere Filiis, quam Uxori, cum qui genuit Filium, de Jure naturæ teneatur eum alere. *Communis*. Vide verb.

33 *Filius, num. 96. & ſeq.* In extrema, vel gravi neceſſitate Maritus debet potius ſubvenire Uxori, quam aliis ſuis propinquis, & ita Uxor debet potius ſubvenire Marito. *Communis*. Vi-

34 de verb. *Eleemoſyna num. 22.* In extrema neceſſitate ſi ſit Filius, tenetur Pater ipſi ſuccurrere prius, quam Uxor ipſius, quia conjunctio naturalis, quæ eſt inter Patrem, & Filium, eſt magis intrinſeca, quam conjunctio civilis tantum, & extrinſeca, quæ eſt inter Maritum, & Uxorem: Pater enim genuit *eſſe* Filii, Uxor autem non genuit *eſſe* Mariti, adeoque majorem obligationem habet Pater ad conſervandum eſſe Filii, quam habeat Uxor ad conſervandum eſſe Mariti in tali extrema neceſſitate *Communis*.

35 In communi neceſſitate debet quis potius prolibus ſuis ſuccurrere, quam ſuis parentibus, quia proles ſunt ſub cura parentum, & ab illis etiam extra gravem neceſſitatem Jure poſtulant alimenta, non item parentes; *Communis*. Vide verb. *Eleemoſyna num. 22. & verb. Filius num. 99.* In communi neceſſitate debet 36 Maritus præferre Uxorem, & Uxor Maritum propriis parentibus, & prolibus. Vide verb. *Eleemoſyna num. 22.* In communi neceſſitate 37 debet uxor prius ſuccurrere Marito, & Maritus prius ſuccurrere Uxori, quam Pater, vel Filius, quia in communi vita Maritus, & uxor ſunt unum, & tanta eſt inter eos conjunctio, ut debeant ſe ſemper comitari, & ſibi invicem adhærere, juxta illud *Geneſ. 2. num. 24. Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhærebit uxori ſuæ*, adeoque ad ipſos prius, quam ad ſuos parentes, & filios ſpectat ad invicem ſibi ſuccurrere in communibus neceſſitatibus in dies occurrentibus; *Communis*.

Additiones ex aliena manu.

Neceſſitatis nomine intelligi debet ſtatus hominis, in quo parere Legi haud poteſt abſque 38 periculo ſuo. Periculum autem, ſi ad vitam 39 pertineat, neceſſitas dicitur extrema; ſin ipſi vitæ non immineat, pro magnitudine periculi major, vel minor appellatur. Atque neceſſitas 40 abſoluta, ſi periculum nullo alio modo evitari poteſt, quam lege violata, & reſpective, ſi alius quidem homo, at non hic homo, qui in illo verſatur, declinare queat.

His notatis, videndum nunc quinam ſit favor neceſſitatis.

Leges vel ſunt divinæ, vel humanæ, eæque 41 vel ajentes, vel negantes. Porro leges humanæ regulariter intelligendæ ſunt cum exceptione neceſſitatis.

Idemque dici debet de legibus Divinis ajen- 42 tibus, niſi forte intermiſſio actionis ita ſit comparata, ut tendat in injuriam Summi Numinis; tunc enim ſimul concurrit lex negans, quod nihil in Dei ignominiam ſit faciendum. Quo refertur factum *Danielis; Dan. VI. 10.*

Leges Divinæ negantes, vel reſpiciunt ipſum 43 Deum, vel nos ipſos, vel alios homines. Exceptionem neceſſitatis minime admittunt leges negantes, quæ Deum reſpiciunt; Nec aliud dicendum de legibus negantibus, quæ reſpiciunt noſmetipſos. Quod vero attinet ad le- 44 ges negantes, quæ alios homines reſpiciunt, ſi neceſſitas ſit a Deo, admittunt eæ exceptionem neceſſitatis, ſi de conſervatione noſtri ipſius agatur, non item ſi de perfectione noſtra, ac felicitate tuenda, & amplificanda. Sin autem neceſſitas ſit a malitia hominum; 45 aut id illi agunt, ut pereamus, aut ut neceſſita-

ſitatem peccandi nobis imponant. Priori caſu locus eſt favori neceſſitatis, nequaquam vero poſteriori.

146 His perpenſis regulis facile erit judicare de favore neceſſitatis in caſibus particularibus; Vide tamen, qui de iis latius agunt, Thomaſium *juriſprud. Divin. lib. 2. cap. 2. §. 130. & ſeq. tit.* Puffendorf. *de Offic. Hom. & Civ. obſervat.* 142. Barbeyrac. *ad eundem Puffendorf. de Jur. Natur. & Gent. not. 5. & plur. ſequent.* aliosque.

NEGROMANTIA. Vide verb. *Superſtitio n.* 15.

NEGOTIATIO

prout eſt Clericis interdicta.

---

1 Negotiatio an, quomodo, & quando ſit prohibita, vel non, Clericis, & Religioſis? Vide verb. *Clericus art. 3. per totum*, ubi late de omnibus.

2 Negotiatio Clericis interdicitur, etiam ſub alieno nomine; Benedict. XIV. tom. 1. Con-

3 ſtit. 13. incip. *Apoſtolicæ*. Et ubi hereditario jure, aut alias ad eos delata fuerit, dimitti

4 debet; Idem *ibid.* §. 2. Quatenus continuari poſſit ad tempus, Vide *tom. 2. verb. Clericus art. 3. in fine*, ubi datur ſummarium dictæ Conſtitutionis.

5 Conſtitutiones adverſus Clericos negotiatores innovantur, & extenduntur ad Clericos etiam ſub laici nomine quomodolibet negotiantes. Benedictus XIV. Conſt. incip. *Apoſtolicæ ſervitutis*. Tom. 1. *Bullar. n.* 18.

6 Extenduntur item ad negotia a laicis inchoata, dein ad Clericos devoluta, ſive hereditario jure, ſive quocumque alio titulo, ſive ſingulariter, ſive communiter, ſive ſeparatim, ſive conjunctim cum aliis bonis, coheredibus, vel ſociis laicis exiſtentibus.

7 Comprehendi etiam cenſentur illi Clerici, qui per ſeipſos, eorumque nomine proprio, vel per alios, aut alieno nomine etiam per ſuos coheredes, ac ſocios negotium exercent.

8 Hos omnes ſubjicit Pontifex quoad bona ſic ab eis acquiſita pœnis in Conſtitutione Pii IV. quæ incip. *Decens eſſe* quæ eſt 19. inter Bullas ejuſd. Pontificis. Pœnæ illæ ſunt, ut bona ſic acquiſita ſub ſpoliis debitis Cameræ Apoſtolicæ comprehendantur.

Si qui vero exempti ſunt a pœna ſpoliorum 9 ex Conſtitutionibus Pii IV. *Romanus Pontifex*, & Pauli V. *In eminenti*, illos pariter non exemptos quoad bona ex negotiatione provenientia decernit, atque declarat in cit. Conſtitutione *Apoſtolicæ ſervitutis*.

Negotiatio tamen impropria, non eſt Clericis interdicta, ut ex gr. manuum ſuarum labore, & honeſto artificio victum ſibi comparare, quod & Apoſtolus Paulus ſuo exemplo docuit, & a SS. etiam Monachis præſtitum eſt. *De Synodo Diœc. lib. 7. cap. 49. §. 2.* 10

Licitum eſt etiam Clericis vendere res collectas ex propriis prædiis, ſicut & eas, quas coemerunt ad familiæ ſuæ ſuſtentationem, quæ ſi ſuperfuerint, vendere poſſunt carius, quam emerint, intra limites tamen juſti pretii. *ibid.* 11

Plura ſi cupis vide tom. 2. verb. *Clericus, art. 3.* ubi fuſe de hac re tractatum eſt, atque ſub *num.* 91. adducitur noviſſima Conſtitutio Clementis XIII. merito obſervanda. 12

In ditione Pontificia pro negotiis ad Eccleſiaſticos pertinentibus in publicis Conſiliis quorumcumque locorum, deputandi ſunt duo Eccleſiaſtici, unus ex Clero Sæculari, alter ex Regulari, & ambo ex Sæculari, ſi deſint Regulares, interpellandi toties, quoties pertractandum eſt aliquid ad ipſos pertinens, ut interſint in iiſdem Conſiliis cum ſuffragio conſultivo dumtaxat: cum facultate tamen recurrendi, ſi laici contrarium reſolverint. Si vero neglexerint intereſſe, non inde invalidum erit quidquid in dictis Conſiliis decretum fuerit. 13

Vocandi ſunt etiam quando redditur ratio expenſarum, quæ ab iiſdem Eccleſiaſticis tolerantur, eiſque communicandi in loco deſignato a Gubernatoribus, non vero tradendi libri computorum, cum facultate pariter recurrendi ad Superiores, ſi quid injuſtum in illis deprehenderint. Sic ſtatuit Benedict. XIV. 29. Julii 1752. Conſtit. incip. *Quamvis*. 14

NEOPHYTI.

Neophyti ad Sacros Ordines non ſunt promovendi, niſi prius de eorum conſtantia in vera noſtra Fide conſtiterit. Concil. Nicænum *Canon.* 2. ibi: *Nam & tempore opus eſt ei, qui catechizatur, & poſt Baptiſmum probatione quamplurima*. Et in *Canone 3. Arabice*, ab Echellenſi edito, ibi: *Quicumque recens baptizatus fuerit, cujus Fidei adhuc non dignoſcitur* 1

experimento certitudo, ne Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ordinetur. Bened. XIV. de ſynodo Diœceſana *lib. 7. cap. 65. num. 6.* Ubi ſubjungit, quod ad id dignoſcendum quantum temporis requiratur, eſt incertum, cum nullum de hac re ſit certum tempus à jure definitum, adeoque ut volunt Covarruvias, & Gibalinus *de Irregularitate cap. 3. q. 3. & alii*, videtur id relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcopi ſerio expendentis mores & conſtantiam in fide cujuſque Neophyti.

Novus Articulus de Neophytis,

Ex aliena manu.

1 Nihil habet Ferrariana Bibliotheca in Articulo *Neophyti*, præter duo, eaque ſane non magni momenti, ab Opere *de Synodo Diœceſana* Benedicti XIV. excerpta, etſi multa ad Neophytos ſpectantia, notatu digniſſima occurrant, quæ ſuum pulteum in hac refertiſſima Bibliotheca occupare merentur. Quapropter integrum Articulum adlaborare ſtatui, in quo nonnulla haud contemnenda indigitare pergam.

2 *Neophytus* a duplici græca dictione *Neon* & *Phyton*, *nova planta*, idem eſt ac *recens conſitus*. Sumitur pro eo, qui nuper Eccleſiaſticum ſtatum amplexus eſt, vel Religionem eſt ingreſſus. Communius tamen per Neophytum intelligitur ille, qui recens ab infidelitatis ſtatu egreſſus, ſacris Baptiſmatis undis eſt regeneratus.

Iſti ſunt novellæ plantationes in domo Domini, quas ſemper maximi fecit Eccleſia, nunc vero, proh dolor! illi qui olim vocabantur (ut verbis utar Auctoris ſermonis, olim inter Auguſtinianos 157. *de tempore*, nunc 172. in Appendice) *novella germina*, *ſanctitas regenerata ex aqua & Spiritu*, *germen pium*, *examen novellum*, *flos noſtri honoris & fructus laboris*, *gaudium & corona mea*, adeo ſunt vulgo deſpecti & abjecti, ut fortaſſe inter maximas reputetur injurias Neophytum quemquam vocitare, iique qui Dei gratia illuminati, ſuperſtitione relicta, Chriſtianæ Religioni nomen dedere, Dei donum occultare cogantur.

3 Privilegia Neophytis conceſſa a Paulo III. & a Clem. XI. confirmata, Vide verb. *Hebræus T. 3. pag. 312.*

Hæc porro, cæteraque omnia privilegia in favorem Neophytorum alias a ſancta Sede emanata, Sanctiſſimus Dominus noſter CLEMENS Papa XIII. probe ſciens, infidelium converſionem inter apoſtolatus inſtituta primum obtinere locum, noviſſime confirmavit ſuo Chirographo ad Eminentiſſimum Dominum Cardinalem Nigronum Proauditorem dato die 26. Octobris 1766., in quo inter multa hæc ſtatuit. „ I. Quod in futurum, ac perpetuis futuris „ temporibus Neophytorum Judex eorumque „ receptoriæ domus, Eccleſiæ, & Univerſitatis, ac locorum piorum annexorum in cauſis civilibus paſſivis motis, & admovendis, ſit Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus „ D. Almæ Urbis pro tempore Vices gerens. „ III. Quod Neophyti a quibuſcumque cenſibus, taxiſque ab artium ſtatutis præſcriptis „ ſint exempti, earumque artium, ac Univerſitatum onera atque munera ſubire minime „ teneantur, eiſque ſolitæ litteræ patentales „ gratis concedantur. V. Quod ſint immunes „ a taxis, & licentiis Tribunalis viarum cum „ illa amplitudine & reſpectiva limitatione „ exemptionis, quæ fuit jam declarata in Decretis Congregationis particularis deputatæ „ a ſan. mem. Clemente Papa XI. VII. Quod „ dictum eſt pro Neophytis intelligatur conſtitutum, etiam pro Neophytorum filiis primi gradus, & pro Maritis Neophytarum, „ filiarumque primi gradus Neophytorum.

Collegium Eccleſiaſticum Adoleſcentium Neophytorum inſtituit Greg. XIII. Cauſam erectionis hujus Collegii explicat S. Pont. in Bulla incipient. *Vices ejus*, quæ ejus eſt LXXIII. Tom. IV. P. III. Bullarii, pag. 346. his verbis: *Ut non modo Hæreticorum, ſed eorum etiam qui in infidelitatis tenebris ambulantes miſere pereunt, præſertim Judæorum converſionem, veramque ſalutem exoptare ac totis viribus quærere non ceſſemus.* 4

Proinde Fidei Chriſtianæ propagationi, & incremento hujuſmodi quantum poſſumus incumbentes, atque tam ſaluti, & eruditioni eorum puerorum, & Adoleſcentum, qui ex Judæorum, Turcarum, & Maurorum ſimiliumque Mahumetanorum genere nuper ad Chriſti Fidem converſi ſunt .... providere volentes, UT EX EIS PRODEANT OPERARII AD OPUS EVANGELII IDONEI, QUI IN IPSA URBE CETERISQUE ITALIÆ LOCIS, ATQUE ADEO IN OMNIBUS TERRARUM ORBIS PARTIBUS, IN QUIBUS JUDÆI, ET INFIDELES DEGUNT, CHRISTIANÆ FIDEI MYSTERIA, ETIAM PROPRIA ILLORUM LINGUA, SIVE HEBRÆA, SIVE ARABICA EXPLICARE, DOCERE, ET PRÆDICARE POSSINT ET VALEANT, *nihil opportunius eſſe cenſuimus quam proprium Collegium ad eoſdem inſtituendos erigere*,

Con-

Concedit deinde Privilegia ampliſſima ad inſtar ſtudii Generalis Almæ Urbis.

5 Hinc audacia retunditur duorum Proteſtantium ſcriptorum, ſcilicet Jo: Chriſtophori Wagenſeilii, & Jacobi Baſnagii, virorum cæteroquin doctorum, qui Eccleſiæ Romanæ impetendæ pruritu numquam non excitati, Apoſtolicam Sedem calumniantur, ac ſi Judæorum converſionem omnino poſthaberet. Primus in Præfatione ad Opus, cui titulus. *Tela ignea ſatanæ* Altorfii 1681. pag. 89. hæc contumelioſe eructat; „ Videram Romæ illas magnificas auguſtaſque ædes quibus Collegium Propagandæ Fidei nomen, unde tamquam ex alveari quocumque terrarum provolant . . . pag. 91. An non per omne Turcicum Imperium, per Perſiam, totamque Africam diſperſi agunt infiniti Judæi informationis indigi? Sed horum quoque in gratiam quemquam Miſſionariorum iter aliquando ingreſſum eſſe, numquam fando accepimus . . . . Certum tamen eſt nihil frigidius, & negligentius Romanum Clerum tractare quam Judæorum converſionis negotium “. Alter vero *Hiſtoire des Juifs all' Haje* 1716. Tom. IX. par. 2. vol. XIV. pag. 546. non minus audacter Romanam Sedem impetit.

Quoique Saint Pierre ſait l'Apotre des Juifs, & que ces ſucceſſeurs marchant ſur les traces de cet Apotre, duſſent donner tous leur ſoins à la converſion de ce Peuple, ils ne laiſſent pas de les negliger beaucoup. Hæc illi, non minus impudenter quam falſo.

6 Faxit Deus, ut Eccleſiaſticum Neophytorum Collegium e pulvere reviviſcens juxta Pontificis Inſtitutoris mentem, fructus uberes in Judæorum, Muhamedanorumque gente producat, ut os iniqua loquentium obſtruatur.

7 Neophytis ad fidem converſis Venetiis in Loco Pio Catechumenorum, permittitur Matrimonium contrahere cum Fideli, abſque interpellatione prioris Conjugis in infidelitate relicti; arbitrio Nuntii Apoſtolici Venetiis exiſtentis. Benedictus XIV. Conſtit. CXVII. incipient. *In ſuprema* Tom. 1. Bullarii ſui, pag. 481, dummodo Præfato Nuntio ſummarie &
8 extrajudicialiter conſtet, conjugem abſentem moneri legitime non poſſe, aut monitum, intra tempus in monitione præfixum ſuam voluntatem ſignificare neglexiſſe.

Libellum Repudii non licet Judæis ad Fidem converſis dare uxoribus in Judaiſmo remanentibus. Bened. XIV. in Conſtit. incipien. *Apoſtolici* XXXVIII. T. 2. Bullar. pag. 330.

Neophytus, ſi Repudii Libellum Rabbinicis ſuperſtitionibus inveniatur dediſſe Uxori nolenti ſe convertere, in eum, tamquam *judaizantem*, animadvertendum eſſe ſtatuitur. *Ibidem*, pag. 331.

Si autem id fecerit coram Notario, & Teſtibus Chriſtianis, minori pœna plectendus erit. *Ibidem*.

Contingit ſæpenumero, ut ex conjugibus in- 9
fidelibus, vir catholicam Fidem amplectatur, uxore in ſua infidelitate remanente. Diſputatum non minus frequenter fuit, an uxori volenti in ſua perſeverare infidelitate, cogendus ſit vir, ad dotis munerumque nuptialium reſtitutionem. Nulla hucuſque prodiit, quod ſciam, aliqua authentica hujuſce controverſiæ definitio. Quamobrem non abs re fore confido, ſi hic eam breviter ventilandam aggrediar, ut morem geram Viro mihi neceſſitudine conjunctiſſimo, qui eamdem profunde examinavit, mihique diſquiſitiones ſuas benigne ſuppeditavit.

Primus, qui in præjudicium viri converſi 10
quæſtionem determinavit, ſeu potius dubitare cœpit circa contrariam ſententiam, videtur fuiſſe Baldus junior in ſuo Opere *de Dote*, Diſſert. 21. num. 47. *Sed vidi*, inquit, *alias dubitatum, ſi Infidelis puta Judæus uxoratus converſus eſt ad Fidem, uxore remanente in Judaiſmo . . . debet rehabere dotem ſuam*.

Eum ſecutus eſt Everhardus junior Tom. I. 11
Conſ. 36. num. 3. ubi relata Baldi opinione, concludit: *Quam ſententiam probo*. Alios forſaſſe, qui eidem opinioni ſubſcripſerint, recenſere non erit difficile. At cum non quæramus, quid hic, aut ille ſenſerit, ſiquidem ſummo juri adhærere, quantum fieri poteſt, intendimus; hinc ſupervacaneum eſſe arbitror, in aliis Authoribus perquirendis tempus inſumere.

Oppoſitam nunc ſententiam perſcrutandam 12
aſſumo, de cujus certitudine dubitari non poſſe exiſtimo. Do itaque, quod ſi caſus contingat, virum infidelem Chriſtianam Religionem amplecti, & uxorem in ſua infidelitate perſiſtere, nullatenus poſſe primum obligari ad dotis, munerumque dotalium reſtitutionem. Quam quidem aſſertionem ita probo.

Ex Jure Canonico firmum, ſtatutumque ma- 13
net ſequens principium, ſcilicet expoſito in caſu infidelem uxorem cenſeri repudiare maritum, C. *Si Infidelis*, 28. *q.* 2. „ Si Infidelis (inquit) diſcedit odio Chriſtianæ Religionis, diſcedat: non eſt enim frater aut ſoror fidelis ſubjectus ſervituti: non eſt enim DIMISSIO peccatum propter Deum, ſi alius

„ le copulaverit. Contumelia quippe Creatoris ſolvit jus Matrimonii circa eum qui relinquitur; infidelis autem diſcedens & in Deum peccat, & in Matrimonium, neque eſt ei fides ſervanda conjugii; quia propterea diſcedit, ne audiret Chriſtum Deum eſſe Chriſtianorum conjugiorum“. Vides ergo ex hoc Canone, uxorem infidelem illam eſſe, quæ *diſcedit*, & virum fidelem ab ea eſſe *dimiſſum*.

14. Totidem fere habet S. Ambroſ. Tom. III. edit. Pariſ. 1603. col. 366. a quo videtur Canon præfatus deſumptus, etſi a Gratiano Gregorio tribuatur.

15. Et ne quis putet, Canonem hujuſmodi nulla pollere auctoritate, utpote qui a Gratiano dumtaxat referatur; ſciat ipſe velim, eumdem approbatum fuiſſe ab Innoc. III. *c. Quanto, de divortiis*, ubi Epiſcopo Ferrarienſi ita ſcribit: „Si enim alter infidelium conjugum „ad Fidem Catholicam convertatur, altero „vel nullo modo, vel non ſine blaſphemia „Divini nominis, vel ut eum pertrahat ad „mortale peccatum, ei cohabitare volente: „qui relinquitur, ad ſecunda ſi voluerit vota tranſibit: & in hoc caſu intelligimus „quod ait Apoſtolus: Si infidelis diſcedit, „diſcedat . . . & Canonem etiam, in quo dicitur: Contumelia Creatoris ſolvit jus Matrimonii circa eum qui relinquitur.

16. Unde merito notat Van-Eſpen Tom. III. Part. V. comment. ad Part. II. Gratiani, pag. 306. „Sententiam Gratiani ſecuti ſunt uno „conſenſu Theologi & Canoniſtæ: quin & „ipſi Romani Pontifices eam in omnibus adoptarunt, uti videre eſt in Decretalibus Clementis III. & Cœleſtini III. . . . Similiter & Innoc. III. ſententiam Gratiani quoad „utrumque diſtinctionis membrum adoptavit „in cap. 7. *extra, de divortiis*.

17. Hinc patet Romanæ Eccleſiæ ſententiam eſſe, infidelem uxorem, nolentem converti, aut marito cohabitare ſine Creatoris contumelia, cenſeri eum repudiare. Tota ratio innititur in illo Apoſtoli verbo 1. ad Cor. VII. 15. *diſcedit*, ex quo concluditur Matrimonii vinculum ſolutum iri; verum reſpective ſolum ad fidelem qui ab uxore infideli dimittitur.

18. Quare S. Thom. *in 4. diſt. 37. q. 2. art. 5. ad 3.* eam perpetuo cælibatui ſervando adſtringi merito docet: „Unde in pœnam uxoris infidelis, ei indicitur quod non poſſit cum „alio contrahere magis quam ex virtute Matrimonii præcedentis“. Quam ſententiam ſecuti ſunt S. Bonav. in 4. *diſt. 37. art. 2. q. 2.* Turrecremata in *c. Simili modo*, 28. *q.* 2. *ad 3. argum.* Baſil. Pont. *de matrim. lib. 7. cap. 48. num. 26.*

Jam vero, cum ex dictis clare aperteque conſtet uxorem infidelem in noſtro caſu repudiare fidelem maritum, de qua re nemo ambigere poteſt, quærendum eſt, utrum mulier illa jus habeat ad dotem, atque ad nuptialia munera repetenda. Quod ſi hujuſmodi jus, nedum ei denegetur, quinimo ad dotis, munerumque nuptialium amiſſionem Legibus damnetur, omnino certum atque exploratum erit, ſæpe a nobis laudatum infidelem uxorem maritum converſum adſtringere nequaquam poſſe ad dotis, ac donationum reſtitutionem. Quod autem tali pœnæ uxor virum ſuum repudians legibus ſubjiciatur, nemo, niſi ſit in Juriſprudentia prorſus novus, ignorat: 19

In Codice Theodoſiano, Edit. Gottof. Lipſiæ 1736. lib. III. Tit. VVI. L. 2. de Repudiis, pag. 355. aperte ſtatuitur; „Mulier quæ „repudii a ſe dati oblatione diſceſſerit, ſi „nullas probaverit divortii ſui cauſa, ABOLITIS DONATIONIBUS quas ſponſa perceperat, etiam dote privetur. Paria leguntur L. VIII. C. lib. V. *de Repudiis* Tit. XVII. „Nam mulier ſi contempta lege repudium „mittendum eſſe tentaverit, ſuam dotem, & „ante nuptias donationem amittat“. Vide & in Authent. Collat. IV. Cap. XV. 20

Neque ullum futurum fore arbitror, qui ita deſipiat; ut haſce Leges antiquatas eſſe adfirmet. *Inepta eſt* (inquit Clar. Gottofridus Comment. in Cod. Theod. pag. 357.) *eorum ſententia; qui hanc Legem una cum ſuperiore abrogatam tradunt Novella Theodoſii XVII. de repudiis: eſt enim ea Novella non de pœnis injuſti repudii, ut hæc Lex; Verum contra de pœnis conjugum qui divortio cauſam dedere.* 21

Conſonant diſpoſitionibus Romani Juris, ipſa Judæorum Jura, in *Miſna* ſeu *Jure civili. Canonico* Hebræorum, edit. Gulielmi Surenhuſii, Amſtelodami, an. 1700. Part. III. p. 74. ubi in Tractatu *Cherubeth*, hoc eſt, *de dotibus; & Literis Matrimonialibus*, Cap. V. num. 7. ſequens extat ſtatutum: „Si quæ rebellaverit contra Maritum ſuum, ei diminuunt dotem ſuam Matrimonialem ſeptem „denarios qualibet ſeptimana . . . Quouſque „diminuet? uſque ad quantitatem dotis matrimonialis.“ 22

Eſt igitur Romanis Judæorumque Legibus cautum, ut quotieſcumque mulier abſque legitima cauſa a viro ſuo diſcedit, repudium ei offerendo, dotem ceteraque dotalia munera 23

amitt-

amittat. Quo poſito, ea quæ hucuſque dicta ſunt ſequenti ratiocinio colligo. Jure Canonico decernitur, ut ſi quæ mulier infidelis, viro ad Fidem converſo, in ſua infidelitate perſiſtat, aut ei conjungi nolit, ſine Creatoris contumelia, cenſeatur ei repudium impertiri, & quidem injuſte; quare enim vir dumtaxat a Matrimonii vinculo liberatur? At vero Jure Civili non abſimili modo cavetur, ut uxor repudium marito ſuo injuſte mittens, dotem & antenuptias donationem amittat. Ergo præfata mulier infidelis renuens Fidem amplecti, & marito cohabitare ſine Creatoris contumelia tum dotem, tum munera nuptialia amittit.

24 Duo hinc Doctrinæ opponi poſſent. Primum, cui Baldi, & Everhardi concluſio innititur, ex eo petitur, quod Judæi ad Fidem amplectendam nequaquam ſint cogendi. Ita Baldus loco citato: *Quia propter hoc quod non velit converti, non debet perdere dotem, quia nullus cogitur accipere Fidem*. Cujus veſtigia ſecutus Everhardus, & ipſe laudato loco eandem affert ſuæ ſententiæ rationem his verbis: *Præſuppoſito quod Judæus nullo modo ad Chriſti fidem .... cogi aut compelli poteſt ... nec metu amiſſionis bonorum, vel dotis, ad Fidem ſunt cogendi ... ut bene facit* Tex. in cap. Qui ſincera XLV. Diſt. *ubi Divus Gregorius reſcribit, Judæos non moleſtiis aut vexationibus ullis; ſed manſuetudine, ac blandimentis ad Fidem Chriſtianam permovendos eſſe*.

25 At fallitur uterque. Quis unquam ſomniavit infidelem uxorem dotis amiſſione cogendam eſſe ad Fidem amplectendam, quaſi dotis amiſſio eo tenderet, ut compelleretur Judaiſmum ejurare; non vero juſta eſſet pœna a Legibus inflicta ob denegatam viro cohabitationem? Duo namque illa in femina ſunt ſpectanda, ideoque numquam confundenda: perſeverantia ſcilicet in ſua infidelitate, & denegatio cohabitationis facta viro ſuo ſine Creatoris contumelia: primum crimen Dei vindicis Tribunali puniendum relinquitur; alterum vero, quod verum repudium a Jure Canonico reputatur, dotis, aliorumque munerum amiſſione civilibus Legibus plectitur.

26 Porro S. Gregorii textus tantum abeſt ut Adverſantium opinioni quidquam momenti ſuperaddat, quin potius eam recta confodit. Sane S. Pontifex, tum in Epiſtola ad Petrum Epiſcopum Terracinenſem, quæ eſt 35. lib. 1. Regiſtri T. 11. Edit. Benedict. col. 524. tum in altera ad Cyprianum Diaconum Rectorem Patrimonii Siciliæ data, quæ eſt 8. L. V. col. 733. aperte dicit, non eſſe Judæos ad Fidem perducendos minis & terroribus; ſed alliciendos eſſe *manſuetudine*, *benignitate*, *admonendo*, *ſuadendo*, & etiam temporalium beneficiorum oblectamento. At addit non eſſe a Fide repellendos *minis & terroribus*.

Quæro nunc in quanam ſententia Sanctiſſi- 27
mi Pontificis ſtatutum plenum ſuum ſortiatur effectum? Siquidem ſi contrariæ doctrinæ ſtandum ſit, nedum Judæus ad Fidem Catholicam ejurandam non allicitur manſuetudine, benignitate, atque temporalium beneficiorum oblectamento; verum etiam ab ejuranda ſua perfidia depellitur. Quis enim neſciat, quam facile ſit virum infidelem, ac præſertim Judæum, cujus in mente vix Evangelici luminis ſplendor infidelitatis tenebras repellere cœpit, a Fide amplectenda deterreri, ſi animadvertat, fructum converſionis ſuæ eſſe reſtitutionem dotis, ceterorumque munerum? Adde uſum obtinere apud Judæos hodiernos, ut via repudiis a lege permiſſis præcludatur, dotes præter modum augeri, ultra rei veritatem. Quin & ipſa mulier, quæ fortaſſis ex metu amittendæ dotis ad Fidem alliceretur, ſi certa ſit, ex viri converſione futurum fore ut dos ei reſtituatur, in infidelitate magis magiſque confirmabitur.

Ad rem afferre juvat verba Julii Moroſini 28
Neophyti doctrina & pietate inſignis in Opere, cui titulus: *Via della Fede*, Romæ typis S. Congregationis de Propaganda Fide edito, ann. 1684. ubi quæſtione hac exagitata Tom. II. pag. 1011. tandem pag. 1018. concludit: „ Confido pure, che la Santa Sede Apoſtolica, nè qualſivoglia altro Tribunale, vedendo ſcoperti gl' inganni de' noſtri avverſarj, e i pregiudizi alla Santiſſima Religione che profeſſiamo, permetterà, che la Sinagoga ſi vanti de' ſuoi artifizj, e ponga impedimenti efficaci alla converſione degli Ebrei, molti de' quali per queſta pretenſione de' Capi loro (ſu i donativi nuzziali) temendo di perder i beni temporali, s' aſtengono di laſciar l' Ebraiſmo.

Prima difficultate ſoluta, ad ſecundam con- 29
vellendam jam propero. Ea autem deſumi ex eo poteſt, quod Supremæ Inquiſitionis Tribunal facilem ſe ſe præbeat in concedendis diſpenſationibus, ut vir converſus ad ſecundas tranſeat nuptias abſque interpellatione conjugis in infidelitate permanentis, num viro ſuo copulari velit abſque Creatoris contumelia.
Quod quidem argumentum ex eo incremen- 30
tum ſumit, quod auctoritate roboretur celebris

bris Ritualis Sacramentorum a Cardinali Sanctorio juſſu Gregorii XIII. evulgati, cujus ſæpe meminit Benedict. XIV. in opere de Synodo Diœceſana, alias typis Vaticanis impreſſi, ubi Titulo, *de recipiendis & inſtruendis Catechumenis*, pag. 127. hæc leguntur, „ Uxor converſi, ſi poſt omnem adhibitam diligentiam ad Fidem venire noluerit, ſed obdurata in infidelitate permanſerit, dimittatur: . . . Neque cum ea cohabitet, propter periculum ſubverſionis Fidei, & blaſphemiæ, & contumeliæ in Creatorem; niſi propter ſpem & certa indicia futuræ converſionis uxoris, Prælatus ſincera mariti fide & ſtabilitate confiſus, id ei ad tempus judicaverit permittendum. “ Hinc ſi Sancti Officii Tribunal diſpenſat, ne uxor interpelletur; ſi de facili non eſt permittenda cohabitatio virum converſum inter & uxorem infidelem; ut quid pœna plectenda eſt uxor in dotis amiſſione, quæ neque interpellatur; vel ſi interpellatur, etſi promittat ſe vivere velle abſque Creatoris contumelia, non de facili ei cohabitatio cum viro ſuo conceditur?

31 Enimvero tota hæc difficultas, utut plauſibilis videatur, oculi ictu evaneſcit. Atque imprimis, dum ego in ea ſum ſententia, ut ſæpe præfata uxor omne jus ad dotis, munerumque nuptialium repetitionem amittat, eam ſuppono jure interpellatam fuiſſe ſuper cohabitatione, atque eam hanc denegaſſe, vel ſi in eam inclinaverit, ſarta tecta haud ſervaretur debita in Creatorem reverentia; tunc enim ipſa eſt in culpa; ipſa divertit a Marito innoxio; ac proinde ipſa de ſua pertinacia debitas pœnas per dotis amiſſionem luere debet. Quod ſi ſine ulla ejus noxa vir eam relinqueret, tunc quæſtio priſtinum ſuum mutat adſpectum, atque alia evadit. Reſtat igitur inquirendum, utrum diſpenſatio frequens a S. Officio impertita, aut difficultas in concedenda cohabitandi licentia innocuam reddat uxorem, Si res ita ſe habeat, ſtatus quæſtionis noſtræ iterum mutatur. Quod ſi ipſa ſemper culpabilis perſeveret, a juſta animadverſione a Legibus inflicta liberari neutiquam poterit.

32 Quænam porro cauſa eſt, cur diſpenſationes hujuſmodi facili negotio conceduntur; & e contra cohabitatio ex ſe licita & debita aliquando interdicitur? Haud multum inſudandum nobis eſt, ut eam aſſequamur. Etſi enim, ſi theorice res ſpectetur, nullatenus repugnet, ut alter conjugum falſæ addictus ſit Religioni, altero inter Chriſtianos coadunato, attamen in praxi res ſemper periculi plena viſa eſt, ut Chriſtianus vir cum femina infideli, ac præſertim Judæa cohabitet. Promittet fortaſſe illa, ſe quidquam numquam molituram fore, quod in Creatoris contumeliam vergere poſſit. At numquid ſtabit promiſſis? Quis cautam fidejuſſionem exhibebit? Si de Hæreticis Apoſtolus dicit I. ad Tim. cap. 2. verſ. 17. *Et ſermo eorum ut cancer ſerpit*; quid dicendum erit de femina erga maritum tenellæ adhuc fidei, veluti modo genitum infantem? Nonne univerſam dabit operam blanditiis, precibus, lacrymis, ut in animæ perniciem, Deique contumeliam, fidem quam amplexus eſt ejuret, & ad priſtinum vomitum revertatur? Hæc quotidie vidimus, & utinam non videremus, etiam tunc cum uxor maritum in ſua converſione comitatur.

Demus autem & in praxi, uxorem Judæam viro converſo copulari poſſe, ſi merum Judaiſmum profiteatur, legem ſcilicet moſaicam. 33 At ſi præter Legem Moyſis, Rabbiniſmum ſequatur, Talmudiſtarum inſtituta veneretur; qui fieri poteſt, ut ei, cum viro cohabitare indulgeamus? Nemo in Talmodiſtarum Theologia, niſi ſit jejunus, ignorat ſanguinariam, virulentam, atque deteſtandam legem, qua tenetur unuſquiſque Judæus interimere quemcumque, qui Judaicæ ſuperſtitioni valedicens, Jeſu Chriſto vero Deo nomen dederit. Huic legi præcipue uxor adſtringitur. Et ne quis me Sycophantam arbitretur, nefarias eorum deciſiones, prout in eorum libris jacent, hic accipias: Talmud, Tractatu Avodà Zarà, fol. 26. lin. ult. hæc habet: *Gentiles, Paſtores animalium minutorum, non ſunt extrahendi* de puteo (ſi in illum inciderint) *nec præcipitandi; at hæretici, & calumniatores, & Ameſcinmadim*, (id eſt) Apoſtatæ ſeu Neophyti) *ſunt præcipiendi, & non extrahendi*. Hinc Maimonides c. IV. num. 10. Halachoth Rozeach, hujuſmodi præceptum inhumanum tradit: *Præceptum eſt occidere Iſraelitas illos qui Legem abnegant & Prophetiam. Si eſt in manu ejus vis ad occidendum eos in gladio publice, occidet; alias veniat ſuper eos prætextibus donec occiſionis eorum cauſſam quæſierit*, &c. Vis plura? En alter Rabbinus non minus Maimonide celebris. Is eſt Iſaac Abravanel c. V. Libri, *de capite Fidei*. pag. 22. verſionis Cl. Vorſtii edit. Amſt. 1638.

Vide, inquit, *verba Rab*, *quæ ſcribit ſub finem articulorum his verbis*, &c. *Qui non credit cuilibet iſtorum articulorum, prout æquum eſt, & jam excluſus eſt a communione Iſraelis, atque negat radicem* (hoc eſt fidei fundamen- 34

tum)

tum (*& vocatur hæreticus, atque Epicureus, atque exciſor plantarum* (ideſt Judaiſmi abnegator), *ac tenetur homo hujuſmodi odio proſequi, ac abominari, atque perdere iſtum. Et juxta hoc dicitur* Pſal. 139. 21. *Nonne oſores tuos odi, Domine?* Et ne mulierculæ ipſæ mandatum hoc ſatanicum ignorarent, anno 1654. ſeu potius ann. 1672. editus eſt Venetiis Libellus inſcriptus: *Sepher Emeth, Veemunah* a R. Iſaac Aruvas, hebraice atque italice editus, in quo eadem venefica doctrina, idemque micidiale præceptum Neophytos interimendi clare enucleateque firmatur. Ita enim habet pag. 127. poſt relata Abravanelis verba: *è precetto di odiarlo e di perderlo, e ſu lui fu detto già: quei che odiano te, o Signore, odierò.* Hebraice teſtimonia darem, ſi id neceſſitas expoſceret.

35 Præmiſſa hujuſmodi Lege, numquam ſatis horrenda: quis non laudet œconomiam hodiernæ diſciplinæ, quæ facilis redditur diſpenſationis aſſecutio circa mentem uxoris, an convivere velit cum marito ſine Creatoris contumelia? Quis non extollat monitum illud a prudentia dictatum, ne faciles ſe exhibeant Prælati in concedenda cohabitatione viri cum uxore infideli? Unum forte medium ſupereſſet: cogere videlicet mulierem ad ejurandam Legem Rabbinicam, ei interdicendo quamvis cum Judæis ceteris communicationem, acceſſum ad Synagogas, & quemcumque actum, qui inter Legis Moſaicæ limites non contineatur. Verum cum huic duriſſimæ conditioni impoſſibile ſit, ut hodiernus Judæus ſubſcribat; hinc optima eſt conſuetudo diſpenſandi ſuper interpellatione.

36 Concludo igitur, & diſpenſationem, & difficultatem aſſenſus ad cohabitandum nihil obſtare juſtæ pœnæ a Legibus impoſitæ mulieri, quæ virum ſuum relinquit. Hujuſce enim tum diſpenſationis, tum difficultatis cauſa eſt ipſa uxor, quæ præſumitur numquam cohabitatura ſine Creatoris contumelia. Hæc præſumptio fundatur in facto, & in jure. Factum ex praxi conſtat: jus ex ipſa Judæorum doctrina. Hinc certo certius eſt, uxorem infidelem, ſi converti renuat, poſt converſionem mariti, omne jus amittere ad dotis, & ante nuptias donationum repetionem.

Ceterum, ſi quæ contra hanc concluſionem extat definitio, omnia pro non dictis haberi volo.

NOMINA AFFINITATIS, & CONSANGUINITATIS. Vide verb. *Affinitas art.* 1. *n.* 15. & 16.

NOTARIUS.

1 NOtarius, cum creatur, jurare ſolet I. Quod conficiet inſtrumenta, & teſtamenta, de quibus fuerit rogatus nil veritatis tacendo, vel falſitatis miſcendo. II. Quod non revelabit, quod ſibi ſecreto commiſſum fuerit, niſi juſta de cauſa. III. Quod non conficiet ſcienter aliquod inſtrumentum de contractu uſurario, nec de alio quovis illicito. IV. Quod retinebit de omnibus Inſtrumentis; & Teſtamentis, quæ dederit, regeſtum, ſeu protocollum. V. Quod erit fidelis ei a quo fuit creatus Notarius, & admonebit eum de iis, quæ ſciverit in ejus damnum vergere. VI. Quod nullo odio, vel amore, ſpe, vel timore officio ſuo abutetur. Navarr. *cap.* 25. *num.* 52. Nicol. *in Floſcul. verb. Notarius num.* 3. Fagnan. *in cap. Sicut te* 8. *Ne Clerici vel Monachi n.* 1.

2 Notarii quicumque etiamſi Apoſtolica, Imperiali, aut Regia auctoritate creati, poſſunt ab Epiſcopo ut delegato Papæ examinari, & ſi non reperti idonei, vel inventi delinquentes, ſuſpendi ab officio, vel perpetuo, vel ad tempus in cauſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus. Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 10.

3 Talis facultas examinandi Notarios competit etiam Prælatis inferioribus quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentibus. Sic deciſum fuiſſe referunt Sellius *in Selectis Canonicis cap.* 25. *num.* 16. & Barboſa ad *d. ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 10. *num.* 2.

4 Notarii intra menſem tenentur referre Epiſcopo Legata Teſtamentorum ad pias cauſas ſub pœna Excommunicationis & deinceps eorum inſtrumenta careant fide, ſi non exequuntur: *Concil. Ravennat. II. ſub Clement. V. cap.* 31. Unde in Synodis Diœceſanis ſolet reponi inter caſus reſervatos; *Legatorum piorum a Notariis ultra menſem dilata revelatio*, uti de facto reperitur in Synodo Æſina acta anno 1683. & in Albanenſi edita anno 1689.

5 Concilium autem Mediolanenſe I. *par.* 3. *tit. de piorum locorum adminiſtratione* ſtatuit, quod Notarii intra tres menſes a die mortis teſta-

[illegible]

[illegible] 16

[illegible] ne [illegible] ac ſpiritualibus [illegible] prohibere, ne [illegible] Locatum [illegible] illud [illegible] Eccleſiaſticorum 17
[illegible] Sic quod [illegible] Concilii die 1. Decemb. [illegible] 67.

Notarii, [illegible] Epiſcopi, ſeu Ca- 18
[illegible] mercedem recipere poſ- ſint [illegible] & inſtrumentis, ad quæ [illegible] & quibus [illegible] gaudeant? [illegible]

Notarius [illegible] ab Epiſcopo aſſumendus 19
eſt in [illegible] Cathedrali; Eccleſiæ, [illegible] Capitulo ſuſpectus. Sic [illegible] Concilii apud Barboſam in ſumma Apoſtolic. deciſ. verb. Notarius num. 7. & de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 73. num. 8. Epiſcopus uti poteſt Notario Cri- 20
minali Civitatis, ſi ſit vir probus, & adveniat, & ſub quovis prætexto taxam non excedat. Sac. Cong. Epiſcop. in una Civitatis Caſtelli 14. Aprilis 1615.

Generales, & Provinciales Religionum crea- 21
re poſſunt Notarios intra ſuum Ordinem pro cauſis criminalibus Religioſorum, ita ut illis tanta fides adhibeatur, quanta Notario ſeculari. Communis, cum Barboſa ſupra Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 10. de reformat. num. 4. Portell. in dubiis Regular. verb. Notarius n. 1. Roderic. in compend. quæſt. Regul. reſolut. 100. num. 1. Inſuper S. Pius V. Conſtit. 124. Incip. Dudum Paſtoralis, conceſſit, quod ſuperiores Ordinis Prædicatorum, & conſequenter etiam alii communicantibus in privilegiis cum ipſis, ut notat Ameno de [illegible] 1. 4. 14. n. 135. Matthæucc. [illegible]

Fr-

Prælatum Regularem cap. 18. *n.* 38. & alii in unaquaque Provincia poſſint conſtituere etiam plures ſui Ordinis Fratres ab eis approbatos in Notarios publicos pro intimandis mandatis, & reſcriptis Apoſtolicis, faciendis inſtrumentis, & authenticandis tranſumptis publicam, vel privatam dicti Ordinis utilitatem concernentibus. Unde pro talibus Notariis creandis datur hic modus, & formula. Selectis igitur a Prælato Religioſis moribus, fide, doctrina, & peritia idoneis, ipſi coram eo genufl:xi, tactis Sacris Evangeliis coram duobus, vel tribus teſtibus debent juramentum præſtare de fideliter, & cum omni integritate dicto Officio exercendo, ut infra: *Ego N. promitto, & juro Deo Omnipotenti, & SS. D. N. Papæ N. & tibi Patri, quod meum fideliter exercebo officium in omnibus, & per omnia. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.* Sic tradit Peyrin. *ad Conſtit.* 8. *S. Pii V. n.* 9. Matthæucc. *loc. cit. num.* 35. Prælatus autem recepto a Notario tali juramento tradit ei calamum, & atramentum dicens: *Accipe poteſtatem notificandi & intimandi pro iſta Provincia quibuſcumque perſonis etiam Regibus, mandata, indulta, ac Privilegia Apoſtolica juxta Privilegia Ordinis conceſſa, faciendique publicos actus, & inſtrumenta &c. in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

22 Teſtimoniales poſtea Creationis in Notarium poterunt dari ſub his terminis: *Nos Frater N. Miniſter Provincialis*, (ſi creatio ſit a Generali, varietur nomen) *vigore privilegiorum Apoſtolicorum creavimus & conſtituimus, ac deputavimus in Notarium pro hac noſtra Provincia R. P. F. N. virum moribus probatum, fide, & virtute idoneum ad intimanda, & notificanda quæcumque indulta &c. facienda quæcumque inſtrumenta, & authenticanda tranſumpta &c. recepto prius ab eo coram nobis genuflexo corporali juramento fidelitatis, tactis Sacris Evangeliis coram infraſcribendis teſtibus. In quorum &c. Dat. &c.* Deinde fiant ſubſcriptiones & juxta hanc formulam, variatis variandis, dari poterunt Litteræ Patentales. Sic apud Matthæucc. *loc. cit. num.* 35. *ad* 37.

23 Inquiſitores hæreticæ pravitatis poſſunt creare Clericos Sæculares, & Regulares in Notarios Sanctæ Inquiſitionis pro cauſis ad eam ſpectantibus: Alexander IV. Conſt. 22. inci-
24 pient. *Ne commiſſæ*. Notarii omnes omnia gratis pro officio S. Inquiſitionis expedire tenentur. Clemens VIII. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*.

Clerici tum Sæculares, tum Regulares an, 25
& quando, & pro quibus poſſint eſſe Notarii, vel non? Vide verb. *Clericus art.* 3. *n.* 64.

Notarii, ſeu Tabelliones in pluribus pec- 26
cant. 1. Si ſine ſufficienti peritia ſuſcipiant Officium. 2. Si juramentum violent. 3. Si in depoſitione teſtium aliquid notabile, & momentoſum addant, vel detrahant. 4. Si miniſtro tranſcriptori (cum erroris periculo) examen committant. 5. Si protocolla, & acta negligenter cuſtodiant cum damno partium. 6. Si differant cauſarum expeditionem, ut pecuniam extorqueant. 7. Si teſtamentum ſcribant hominis ratione deſtituti. 8. Si teſtes falſos admittant. 9. Si Solemnitates neceſſarias ex ignorantia culpabili, vel malitia prætermittant. 10. Si teſtimonium aliquod neceſſarium unius rogatu, & alterius damno non exhibeant. Si conficiant inſtrumentum uſurarium, vel falſum præſertim in damnum tertii. Si faciant, ut proceſſus, & cauſæ veniant ad alios Judices, vel Referentes &c. quam ordo illius Tribunalis poſtulat, quia multum intereſt habere hunc, vel illum Judicem. 11. Si ſecretum violent v. g. aperiendo parti adverſæ dicta teſtium ante eorum publicationem. 12. Si parti petenti inſtrumenta occultent, præſertim quæ continent Legata. 13. Si acta occultent vel parti petenti tranſumptum proceſſus negent. 14. Peccant graviter, ſi amiſſo inſtrumento antiquo publico, vel teſtamento, aliud ſimile confingant. Sic litteraliter Buſemb. *lib.* 4. *cap.* 3. *artic.* 4. *dub.* 4. *n.* 4. & concordant alii communiter.

Notariatus offi.ium eſſe vile multi Doctores 27
tenuerunt, & multis annis fuit adminiſtratum per ſervos publicos, donec prohibitum fuit; Unde Notarii appellati fuerunt ab aliquibus perſonæ viles, & abjectæ. Rota *par.* 1. *recent. dec.* 594. *num.* 3. Fagnan. *in cap. Sicut te* 8. *Ne Clerici, vel Monachi num.* 14. cum aliis ibi citatis. Contrarium tamen alii ſentiunt, 28
& ſuſtinent Notariatum eſſe officium nobile. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 297. *n.* 4. & *deciſ.* 504. *n.* 4. & *part.* 7. *deciſ.* 258. *num.* 6. Unde attendendam eſſe loci conſuetudinem & quoslibet Notarios eſſe nobiles, quando loci conſuetudo eos non reputat viles, cenſuit Rota.
part. 1. *recent. deciſ.* 504. *num.* 6. Talis au- 30
tem conſuetudo viget in Civitatibus Ditionis Mediolanenſis, ubi Notarii admittuntur ad Decurionatus, & Collegia, atque ad alios honores. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 297. *num.*
5. & *deciſ.* 594. *n.* 6. & *ſequent.* Quod etiam 31
procedit in Civitate Veronæ. Rota *part.* 13.

re-

32 *recent. deciſ.* 213. *num.* 13. Dicta tamen conſuetudo non videtur poſſe extendi extra locum, aut Civitatem, nec ad diverſos honores. Rota *par.* 1. *recent. deciſ.* 297. *num.* 6. &
33 *deciſ.* 504. *numer.* 7. Ideoque non venit admittenda ad effectum aſſumendi habitum Religio-
34 nis Hieroſolymitanæ. Rota *ibidem*. Intellige tamen, niſi aliunde probetur nobilitas ſecundum ſtatuta ejuſdem Religionis, quo caſu officium Notariatus non derogat, Rota *ibid.* & *num.* 8. & *par.* 13. *deciſ.* 213. *num.* 12.

35 Notario ſibi obviam venienti Carolus V. caput inclinavit aſſerens poſſe illum renunciationem ſui Imperii rogare, teſtibus Cotta *in Memorabil. verb. Notarius*, Fontanell. *de Pact. Nupt. clauſ.* 5. *gloſſ.* 10. *part.* 1. *n.* 65. Arbuſc. *in ſuis Facibus fol.* 75. *n.* 50. & Urſaya *in Miſcellan. Sacro, & profano litt. N. n.* 16.

36 Notariatus Apoſtolicus conceditur quibuſcumque etiam non nobilibus graduatis, neque conſtitutis in aliqua dignitate. Taxa cum Agentia ſunt 4. Scuta, 50. Bajocchi. Romæ petitur hoc modo: Petitur Notariatus Apoſtolicus pro N. N. Diœceſis N. Presbytero, vel Canonico &c.

37 Protonotariatus Apoſtolicus, ut impetretur a Papa, debet perſona, pro qua petitur, aut eſſe nobilis, aut graduata in aliqua ſcientia Theologica, Juridica, aut Philoſophica, vel eſſe in Dignitate aliqua Eccleſiaſtica. Taxa ſunt 24. Scuta. Ejuſmodi Protonotariatum dat etiam Dux Sforzia, aut alius. Taxa apud hunc ſunt 6. aut 7. Scuta, & 50. Bajocchi. Modus petendi eſt iſte. Petitur Protonotariatus Pontificius (vel Ducis Sforziæ) pro N. N. Diœceſis N. Canonico ibidem, vel Nobili, vel Magiſtro Philoſophiæ &c. Sic tradit La Croix *lib.* 3. *part.* 3. *ſub n.* 931.

38 Protonotarii, an, & quando exempti ſint a Juriſdictione Ordinarii, & quibus privilegiis gaudeant? Vide verb. *Protonotarius*.

39 Notarii totius ſtatus Mediolanenſis juxta ordines Regis Catholici ad Decretum renovatum ſub *die* 22. *Julii* 1679. & mandato Excellentiſſimi illius Gubernatoris denuo promulgatum ſub *die* 18. *Auguſti* 1695. in omnibus teſtamentis, ac aliis ultimis voluntatibus, de quibus rogati fuerint, tenentur ſerio admonere, & exhortari Teſtatores, ut aliquam legent, ſeu relinquant eleemoſynam pro conſervatione, & manutentione Sanctorum noſtræ Re-
40 demptionis locorum Hieruſalem. Et Notarii totius Ditionis Regis Sardiniæ, ut ex ejus Regis Conſtitutionibus *tit. de Notariis cap.* 5. *n.* 2. jubentur ſimiliter ſerio admonere, & exhortari dictos Teſtatores, ut aliquam legent eleemoſynam Hoſpitalibus Congregationum Caritatis Loci, aut Provinciæ ubi reperientur, ac Hoſpitalii SS. Mauritii & Lazari. Et ipſi, 41
aliique omnes Notarii ſub pœna excommunicationis intra tempus *ſupra n.* 4. 5. & 10. aſſignatum, tenentur revelare Epiſcopo, ſeu aliis ad id deputatis, dicta, aliaque omnia pia Lega-
ta. Sicuti etiam ſub eadem excommunicationis pœna revelare tenentur intra duos menſes a die rogationis aut obitus Teſtatoris omnia relicta pro Redemptione captivorum, ex Conſtitutione Clementis VII. incip. *Exponi*. 42

Notarii exequentes Litteras Apoſtolicas offendi prohibentur, ſub pœna excommunicationis in Bulla Cœnæ. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 14. incip. *Paſtoralis* §. 13. Notarii expedientes inhibitiones vigore appellationis in caſibus non permiſſis, infamiam, & inhabilitationem incurrunt, & pœnas pecuniarias. Idem Conſt. 48. incip. *Ad Militantis* §. 40. Item expedientes Monitoria, in cauſis ultramontes abſque ſpeciali Judicis reſcripto. Idem *ibid.* §. 47. Item recuſantes exequi citationes, & mandata Sedis Apoſtolicæ, & Curiæ Romanæ, vel alias executionem impedientes. Idem Conſtit. 42. incip. *Paſtoralis regimin.* §. 8. 43 44 45 46

Notarii, quorum opera, & ſcientia Judæi converſi libellum repudii dederint, conjugibus in judaiſmo remanentibus, puniantur pœnis pecuniariis, & etiam aliis. Idem tom. 2. Conſtit. 38. incip. *Apoſtolici Miniſterii*. 47

Terminus menſis a Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 20. *verſ. Præterea* præfixus Notario ſuffraganei ad dandum acta, poteſt a Metropolitano abbreviari. S. *Congreg. Concil. in Caſtren.* 31. *Auguſti* 1605. Apud Nicol. *in Lucubrat. tom.* 2. *lib.* 2. *tit.* 28. *n.* 82. & apud Joann. Baptiſtam Pittonum *Conſtitut. & deciſion. ad Epiſcopos*, *tom.* 1. *num.* 635. 48

Non poteſt Epiſcopus præcipere, ut Judices Synodales in cauſis ſibi delegatis uti tantum debeant opera Notariorum Curiæ Epiſcopalis. *Sac. Congreg. Concil. in Piſtorien.* 13. *Novembr.* 1627. *apud Nicol. in Floſcul. verb. Judex num.* 24. & *in Lucubrat. t.* 2. *lib.* 1. *tit.* 29. *n.* 13. & *apud* Pittonum *loc. cit. num.* 990. 49

Inſtrumentum depoſiti rogari poteſt a quolibet Notario ad arbitrium Monialium, dummodo exhibeatur copia authentica in Cancellaria Epiſcopali. *Sac. Congreg. Epiſcopor. in Aquilana* 8. *Novemb.* 1612. Vide ſupra *verb. Moniales artic.* 2. *num.* 21. & 22. 50

Notarius exul ab Urbe ob defectus in Officio commiſſos, non debet admitti in Tribuna. 51

nalibus Ordinariorum. *Sac. Congreg. Epiſcopor. in Interamnen. 6. Septemb.* 1612. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Notarius n.* 18. & apud Pittonium *loc. cit. n.* 133.

52 Non poteſt Epiſcopus prohibere, ne cæteri Notarii, præter ſolum Cancellarium Epiſcopalem poſſint rogari de inſtrumentis, quæ commodum locorum piorum concernunt. *Sacra Cong.* I*mmunit. in Tudertina* 20. *Decemb.* 1667. apud Paſcuc. *in Compend. ad Conſultat.* Pignatell. *part.* 1. *tit. de Immunitat. Eccleſ. pag.* 442. & apud Pittonum *loc. cit. n.* 1588.

53 Notarius Epiſcopi non poteſt aſſiſtere ſimul cum eo electioni Abbatiſſæ in Monaſteriis ſubjectis Regularibus, nec durante ſcrutinio permanere intra Eccleſiam. *Sac. Congreg. Concil. in Tyburtina* 26. *April.* 1727. *ad* 2. *&* 3. *dub.* Vid. *tom.* 3. *verb. Electio artic.* 4. *n.* 100.

54 Notario Curiæ Epiſcopalis non tenentur uti Conſervatores Regularium, ſed poſſunt aſſumere quemcumque ſibi beneviſum. *Sac. Cong. Concil. in Ferentina* 17. *Decemb.* 1667. Vid. *tom.* 2. *verb. Conſervatores artic.* 2. *n.* 22.

55 Notarius ſeu Cancellarius Curiæ Epiſcopalis non debet admitti ad conſcribendum actum electionis Abbatiſſæ Monaſterii ſubjecti Regularibus, ſed Notarius, ſeu Secretarius Superioris Regularis tantum. *Sac. Cong. Concil. in Wormatien.* 17. *Septemb.* 1746. *ad* 3. *dub.*

Additiones ex aliena manu.

56 De atteſtatione Notarii circa raſuram Inſtrumenti non inutile eſt hic agere.

Raſura Inſtrumenti regulariter ſuſpectum illud reddit. At ſi Notarius atteſtetur ſe feciſſe illam abraſionem, cancellationem, & interlineationem, ceſſat ſuſpicio; Borel. *Conſil.* 23. *n.* 21. *Stryk. Juridic. diſſert. vol.* 1. *diſput.* 6. *cap.* 3. *n.* 1.

57 Nota vero, Notarium atteſtationem hanc facere debere *incontinenti*, & ante appoſitionem ſigni, non poſt ſubſcriptionem, nec in margine, quia tunc die, & teſtibus careret, ſed in fine & in corpore Inſtrumenti, quando ſcilicet illi ſubſcribit, illudque publicat; Strych. *ubi ſupra num.* 2.

58 Quæſtionis vero eſt; Num ſufficiat generalis atteſtatio Notarii, an vero opus ſit, ut accedat ſpecialis? Placuit autem hæc diſtinctio, ut
59 ſi plures in Inſtrumento reperiantur raſuræ, generalis atteſtatio haud ſufficiat, ſed exprimi in ſpecie debeat Locus particularis factæ raſuræ, cancellationis, vel additionis, in qua vi-
60 delicet ſit linea, in quo verbo. Sin autem unica tantum in ſcriptura ſit raſura, vel cancellatio, ſatis ſuperque ſit generalis Notarii atteſtatio. Quinimo non deſunt, qui teneant eam latis eſſe, ſi duobus in locis ejuſdem Inſtrumenti facta ſit raſura; Strych. *loc. cit. n.* 4. 61

De eo etiam hic agendum; An & quando Notarius poſſit corrigere errorem? Porro ex intervallo poſtquam dedit Inſtrumentum Partibus, nequit Notarius errorem corrigere propria auctoritate ſine Judicis mandato, maxime ſi ipſæ partes contradicant; Idque quia functus jam eſt officio ſuo. Incontinenti vero poſſe, non dubitatur. Sed dubium eſt, quando dicatur corrigere in incontinenti. Hoc enim in jure ſumitur, interdum pro ſex diebus, interdum pro tribus, & interdum pro momento. Strych. *eod. loc. n.* 2. *&* 3. Confer & Bartol. *in leg. Imperator ff. de ſtat. Homin.* qui latius an, & quando Notarius errorem corrigere valeat, diſcutit. 62 63

Nec incongrue paucis hic differendum de Inſtrumentis confectis a Notario falſi damnato. Juris autem eſt compertiſſimi, Notarium poſt condemnationem nequire conficere Inſtrumenta, & confecta nihil valere, licet facta ad Pias cauſas; Strych. *loc. cit. cap.* 5. *num.* 7. Farinac. *de Falſitat. quæſt.* 155. *num.* 4. 64

Limitat vero Strych. concluſionem hanc pluribus in caſibus: *Niſi* (inquit loco allegato) *condemnatio de falſo non fuerit facta per ſententiam publice lectam, ſed occulte & ſecrete &c. & niſi extra officium Notariatus commiſerit falſitatem &c. vel perfecit ſi non privatus exercitio Tabellionatus &c. vel tantum quoad certam ſpeciem ipſi prohibitum exercitium Notariatus E. G. in Palatio, vel in Gabella &c. vel niſi porro conficiatur inter volentes Inſtrumentum &c. vel ſi per Principem ad honores, & famam reſtituatur.* 65

Illud haud eſt omittendum, quod Notarius Inſtrumentum, quod ante condemnationem celebravit, & nondum publicavit, poſt condemnationem poteſt publicare; Strych. 66

NOTORIUM.

Notorium *eſt jus, vel factum tranſiens in notionem omnium, vel majoris partis eorum. Eſt in re Communis* apud Fagnan. *in capit. Veſtra 7. de cohabitat. Clericor. num.* 68. & colligitur aperte *ex cap. Quæſitum eſt* 10. *de cohabitat. Clericorum*, ibi: *Notorium per ſententiam, ſeu* 1

ſeu confeſſionem factam in Jure, *aut per evidentiam ei*, *quæ tergiverſatione aliqua celari non* [illegible] 25. *de ver-*
2 *bor. ſignificat*. Dicitur autem Notorium, quia tranſit in cognitionem omnium, ut ex Saliceto notat Fagnanus *loc. cit.* nam per majorem partem totus populus repræſentatur, *l. Nulli* 3. *l. plane* 4. *ff. de Regul. juris*, ibi: *Refertur ad univerſos*, *quod publice fit per majorem partem*.

3 Manifeſtum autem prout diſtinguitur a Notorio, *eſt publica ſeu famoſa inſinuatio*, *vel proclamatio ex certa ſcientia*, *& certis Auctoribus proveniens*. Ita *in re Communis* apud Fagnan. *loc. cit. num.* 55. Dicitur *famoſa inſinuatio*, *vel proclamatio*, quia, ut quid vere dicatur *Manifeſtum*, debet concurrere fama cum veri-
4 tate. Et ex hoc patet differentia inter Publicum, & manifeſtum, quod ſcilicet illud dicatur Publicum, quod eſt factum præſentibus multis, ſed non eſt famoſum; Manifeſtum vero quod ſecum habet famam; *arg. cap.* 1. *de poſtulat. prælator.* Fagnan. *loc. cit. num.* 56. & alii. Dicitur *ex certa ſcientia*, *& certis Auctoribus proveniens*, ut ſic pateat ſua differentia a *Famoſo*, *& Rumore*: nam *Fama* non requirit certam ſcientiam, ſed provenit ex ſola ſuſ-
5 picione. Nec *Rumor* requirit certum Auctorem, ſed provenit ex incerto Auctore, ut patet ex ſuis definitionibus mox dandis: Manifeſtum autem certam requirit ſcientiam, & certos Auctores; qui per certam cognitionem habitam medio ſenſu corporeo verum teſtimonium dare poſſint. Fagnan *loc. cit. num.* 63. Butrius, & alii ibi citati.

6 Fama eſt duplex, ſcilicet, Fama de homine, & Fama inter homines. Fama de homine ſcilicet bona *eſt illæſæ dignitatis ſtatus*, *vita*, *& moribus comprobatus*; *l.* Cognitionum 5. §. 1. *De extraordinariis cognitionib.* prout originaliter deſcripſit Gloſſ. *in cap. Infames*, *verb. Infamia* 3. *qu.* 7. Fama inter homines, de qua ad præſens, *eſt publica*, *ſeu famoſa*, *& communis inſinuatio*, *vel proclamatio ex ſola ſuſpicione*, *& certo Auctore proveniens*. Ita in re communis apud Fagnan. *loc. cit. num.* 38. per text. *in cap. Sicut nonnulli*, *diſt.* 46. *& cap. Sanctum*, *in fine*, *de conſecrat. diſt.* 4. *cap.* Cum *inſinuante*, *de purgation. Canonic.*

7 Rumor eſt *particularis inſinuatio*, *ſeu proclamatio ex ſola ſuſpicione*, *& incerto Auctore proveniens*. Ita in re Communis, apud Fagnan. *loc. cit. num.* 44. per text. *in cap. Super eo* 5. *De eo*, *qui cognovit conſanguin. Uxoris ſuæ*, *cap. Oſius*, *de election. & cap. Veniens*, *circa princip. de Regular.*

Unde patet, in quo different Fama, & Ru- 8
mor; Fama enim a certo auctore procedit, & Rumor ab incerto, & inſuper Fama eſt majoris partis Viciniæ; Rumor vero minoris partis, ut tertiæ, vel quartæ partis. Fagnan. *loc. cit. num.* 44. cum aliis ibi citatis. Et ſic Ru- 9
mor eſt quid minus, quam Fama. Gloſſa *in c. ſuper eo* 5. *De eo*, *qui cognovit conſanguin. Uxoris ſuæ*. Abbas *in c. Veſtra* 7. *de cohabitat. Clericor. & mulierum*, *num.* 12. *in fine verſ. Rumor vero*, Fagnan. *ibid. num.* 44. & alii.

Similiter Publicum eſt quid minus quam Ma- 10
nifeſtum, cum ad Manifeſtum requiratur Fama, non vero ad Publicum, & omne quod eſt manifeſtum, ſit etiam Publicum, ſed non econtra; *arg. cap.* 1. *de poſtulat. prælator.* Fagnan. *loc. cit. n.* 56. Butrius, & alii. Item 11
Manifeſtum proprie loquendo eſt quid minus quam Notorium: omne enim, quod eſt Notorium, eſt etiam Manifeſtum, ſed non econtra, *arg. cap. De hoc* 13. *de Simonia*, Abbas *loc. cit. n.* 12. Fagn. *loc. cit. n.* 54. & alii.

Occultum quamvis varie ſumatur, præcipue 12
tamen duplici modo aliquid dicitur occultum, ſcilicet proprie occultum, & pene occultum. *Proprie occultum* dicitur illud, quod nulla ratione probari poteſt. Fagnan. *loc. cit. n.* 45. ubi teſtatur de communi, *arg. cap. unico*: *Ut beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferantur*. *Pene*, vel *quaſi occultum eſt*, quod probati quidem poteſt, ſed ſolum difficulter, & per paucos v. g. per duos, vel tres, aut quinque. Nam ſecretum adhuc dicitur etiam illud, quod fit in præſentia quinque perſonarum antequam judicialiter ſit diſcuſſum, *cap. Quis aliquando* 87. *de Pœnitent. diſt.* 1. §. *Hæc ergo ſecreta*, *verb. Filiam Archiſynagogi*, & notat ibi Gloſſa verb. *Secreta*, obſervans *eſſe ſecreta*, *quæ fiunt ſub præſentia quinque perſonarum*, & ideo donec clare fiat fides in Judicio ab Eccleſia toleratur, *cap. Veſtra* 7. *de cohabitat. Clericor. & mulierum*, ibi: *Aliud eſt pene occultum quod ab Eccleſia toleratur*, & Gloſſa *ibidem verb. Occultum*, ibi: *Tandiu reputatur occultum*, *licet plures ſciant*, *quandiu ab Eccleſia toleratur*, utpote ad Judicium nondum deductum.

Notorium eſt triplex, ſcilicet Notorium Ju- 13
ris, Notorium facti, & Notorium præſumptionis. Gloſſa communiter recepta *in cit. c. Veſtra*, *verb. Notorium*. Notorium *Juris* eſt, de quo aliquis in Judicio condemnatus, aut in Jure confeſſus eſt. Ita in re Communis per textum *in cap. Quæſitum eſt* 10. *de cohabitat. Clericor. & mulierum*, ibi: *Notorium per ſen-*

tentium, ſeu per confeſſionem factam in Jure.

15 Notorium *facti* eſt factum ita evidenter exhibitum conſpectui hominum, ut nulla poſſit tergiverſatione celari. Ita in re Communis per textum *in cit. cap. Quæſitum*, ibi: *Aut per evidentiam rei, quæ tergiverſatione aliqua celari non poſſit*, & *cap. Cum olim* 24. *de verb. ſignif.* ibi: *Aut evidentia rei, quæ nulla poſſit tergi-*
16 *verſatione celari*. Notorium *præſumptionis*, ſeu *Notorium præſumptum* eſt dictum, vel factum ex publicis circumſtantiis a Jure pro veritate acceptum, ſeu eſt evidentia Juris vehementer præſumpta. Ita in re Communis apud Fagn. *loc. cit. n.* 84. *& ſeq.* Exempla notoriæ præſumptionis ſunt Paternitas, & Filiatio; nam quod aliquis ſit alterius pater, vel filius, non poteſt vere probari, *l. Lucianus* 83. *ff. de conditionibus, & demonſtrationibus*. Sed Jus præſumit vehementer eſſe filium, qui natus eſt de nuptiis, *l. Filium* 6. *ff. de his, qui ſui, vel alieni Juris ſunt*, ibi: *Filium enim definimus, qui ex viro, & uxore ejus naſcitur*, & concordat *l. Quia* 5. *de in Jus vocando*, ibi: *Pater vero is eſt, quem nuptiæ demonſtrant*. Vel quia publice pro filio habitus, & nominatus, atque altus fuit. Gloſſa communiter recepta *in cap. Michael* 13. *de Filiis Presbyterorum*, *verb. confiterit*. Idem ſolet exemplificari in infamato, cui indicta eſt purgatio canonica, & deficit, tunc enim is præſumitur eſſe reus criminis, *cap. Tua* 8. *de cohabitat. Cleric.* & *mulier.*, *cap. Inſinuatum* 23. *de Simonia*, Fagnan. *loc. cit. num.* 86. & alii.

17 Notorium facti adhuc eſt triplex, ſicut & factum, ſcil. Notorium facti permanentis, Notorium facti tranſeuntis, & Notorium facti interpolati. Gloſſa communiter recepta *in cap. Manifeſta* 15. *cauſ.* 1. *quæſt.* 1. Fagnan. *loc. cit.*
18 *num.* 78. & alii paſſim. Notorium *facti permanentis* eſt, quod continuo ſic ſe exhibet conſpectui hominum, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, unde non indiget aliqua probatione, niſi inſpectione oculari. Exemplum eſt de eo, qui detinet in domo, menſa, & lecto concubinam, omnibus ſcientibus, & videntibus filios natos, & naſcentes, qui reddunt notoriam incontinentiam continuam, *arg. cap. priuſquam* 7. *diſt.* 29. *cap. Propoſuiſti diſt.* 82. *cap. Conſuluit* 14. *de appellationibus*, *cap. Tua* 8. *de cohabitat. Clericor. & mulierum*, *l. Si vicinis* 9. *Cod. de nuptiis*, cum ſimilibus: Fagn. *loc. cit. num.* 79. *& ſeq.* cum aliis ibi citatis.
19 Notorium *facti tranſeuntis* eſt quod tranſeunter ſic ſe exhibet conſpectui hominum, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, ut cum quis in publica platea, ſeu via in conſpectu totius populi aliquem occidit, & hujuſmodi, *cap. Deus Omnipotens* 20. §. *quando autem cauſ.* 2. *quæſt.* 1. Fagnan. *loc. cit. num.* 82. & alii paſſim. Notorium *facti interpolati* eſt, quod non 20
continuo, ſed ſæpius per intervalla, ſeu interpolate ſic ſe exhibet conſpectui hominum, ut nulla poſſit tergiverſatione celari, ut patet de Uſurario publico, qui non continuo, ſed interpolate mutuat ad uſuras, *Cap. Cum tu* 5. *de uſuris*, & ſic de Meretrice notoria, quæ non peccat continuo, ſed interpolatim, & de ſimilibus. Et hujuſmodi Notorium *facti inter-* 21
polati, ſicuti & Notorium *facti tranſeuntis* cum non habeat facti permanentiam, ſi ſubeſſe negetur, indiget probatione; *arg. cap. Conſuluit*, 14. *de appellat.* ubi notatur quod multa dicuntur *Notoria*, quæ talia non ſunt, adeoque ubi negentur, probari debent.

Ad hoc, ut aliquod factum dicatur vere, & 22
proprie Notorium notorietate facti, ſufficit eſſe factum in præſentia majoris partis populi, Viciniæ, Parochiæ, Collegii, Communitatis &c. dummodo tamen in tali Communitate non ſint pauciores homines, quam decem. Quia decem conſtituunt populum, *arg. cap. Unic.* 3. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. Gloſſa *ibidem verb. Mancipia*, & jam fuit dictum ſub verb. *Collegium a num.* 5. *ad* 17. ubi fuit aſſignatum, quot requirantur ad conſtituendum Collegium, Univerſitatem, Congregationem, Familiam, Parochiam, Populum, Turbam &c. adeoque, cum ex citatis juribus *ſupra num.* 2. per majorem partem totus Populus repræſentetur, id quod fit coram majori parte Communitatis, coram omnibus ejuſdem, & ſic *notorie*, fieri cenſetur. Abbas *in cap. Veſtra* 7. *de cohabitat. Clericor. & mulierum num.* 16. Silveſter verb. *Notorium quæſt.* 4. Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 55. Salicet. *in l. Ea quidem* 7. *Cod. de accuſation. num.* 58. & alii paſſim *arg. cap. De manifeſta* 16. *cauſ.* 2. *quæſt.* 1. & Gloſſa *ibidem verb. Plurimis*.

Ad hoc autem, ut aliquid factum dicatur 23
Notorium *notorietate facti*, non requiritur, quod ſit factum in præſentia majoris partis populi, quando populus in aliquo loco, vel Civitate eſt valde numeroſus, quia nemo audebit dicere, quod in Civitate 60. mille hominum ad hoc ut aliquod factum dicatur Notorium, requiri quod ſit factum in præſentia 30. mille hominum, ſed ſufficit, quod ſit factum in præſentia majoris partis Viciniæ, Parochiæ, Collegii, aut Communitatis, reſpectu cujus dicitur *Notorium*, & in ſimilibus caſibus.

ſibus ſpectat ad prudentem & diſcretum Judicem declarare ex circumſtantiis, & qualitate actus, loci, temporis, & perſonarum an tale factum ſit Notorium, vel non, cum circa hoc nihil habeatur in Jure definitum; *arg. l.* 1. §. 2. *de Jure deliberand. l. Continuis* 137. *ff. de verbor. obligat. & cap. De cauſis* 4. *de Offic. Delegati*. Sic Abbas *in cit. cap. Veſtra n.* 16. Fagnan. *ibidem num.* 92. cum pluribus ibi citatis, Reiffenſtuel *lib.* 5. *decr. tit.* 1 *a n.* 250. & alii.

24 In factis vere notoriis poteſt Judex procedere, non ſervato Juris Ordine, & ea abſque alia probatione punire. *Communis*, per clariſſimos textus *in cap. Probibentur* 14. §. *His omnibus cauſ.* 2. *queſt.* 1. ibi: *Quæ manifeſta* (ideſt notoria) *ſunt, Judiciarium ordinem non requirunt, cap. Quæ Lotharius* 16. *ead. cauſ.* 2. *queſt.* 1. ibi: *In talibus* (ſcilicet notoriis) *Judiciarius ordo non requiritur, cap. Super eo* 3. *de teſtibus cogendis*; ibi: *Si factum eſt notorium, non eget teſtium depoſitionibus declarari, cum talia probationem, vel ordinem Judiciarium non requirant.*

25 Unde ad punienda delicta *Notoria* non requiritur accuſator, denunciator, nec libellus, ſed poteſt judex abſque his ex officio procedere contra *notorie* delinquentem. *Communis*, textu expreſſo *in c. Evidentia* 9. *de accuſationibus*, ibi: *Evidentia patrati ſceleris non indiget clamore accuſatoris; cap. Manifeſta* 15. *cauſ.* 2. q. 1. ibi: *Manifeſta accuſatione non indigent.* Clementin. *Sæpe* 2. *de verb. ſignificat. verb.*

26 *Nos autem*, cum ſimilibus. Nec requiritur productio, aut examinatio teſtium. *Communis*, textu expreſſo *in cap. De manifeſta* 17. *cauſ.* 2. *q.* 1. ibi: *De manifeſta, & nota pluribus cauſa, non ſunt quærendi teſtes; cap. Super eo* 3. *de teſtibus cogendis*, ibi: *Si factum eſt notorium, non eget teſtium depoſitionibus declarari*. Cum enim Judex jam certus ſit ex facto vere *Notorio*, non indiget per teſtes ulterius certiorari, *arg. cap. Eum qui* 31. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Eum, qui certus eſt, certiorari ulterius non oportet*.

27 In vere *Notoriis* nulla datur appellatio, & ſi appelletur, poteſt Judex procedere ad executionem pœnæ, non obſtante tali appellatione. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Cum ſit Romana* 5. *de appellationibus*, ibi: *Qui de crimine impetitur, appellare poteſt, niſi ſit notorium; cap. Pervenit* 13. *tit. eod.* ibi: *Si vero publicus eſt, & notorius appellationis obtentu non prætermittas quin eos excommunicatos denuncies, ipſoſque facias, ſicut excommunicatos, cautius evitari*, & concordant *c. Conſuluit* 14. & *cap. Propoſuit* 24. *tit. eodem*.

Additiones ex aliena manu.

Recte ait *Gloſſ. in c. Manifeſta cauſ.* 2. *q.* 1. *quotidie de notorio loquimur, quid autem ſit ignoramus*. 28

Non male autem deſcribitur Notorium: *id quod omnibus, vel pleriſque, ita manifeſtum, evidens, publicum, cognitumque eſt, ut nullo modo a quovis in dubium vocari poſſit, ſed de quo omnes, vel plerique certam notitiam, & indubitatam fidem habent*. 29

Itaque *manifeſtum, evidens, notum*, & *cognitum* eſſe, per ſe non facit *notorium*, niſi item ſit & *omnibus*, vel *pleriſque* manifeſtum, evidens, notum, cognitumque, *ut nihil amplius dubii remaneat*. 30

Patet autem hinc, non omne *manifeſtum* eſſe *notorium*. Poteſt enim quid eſſe *manifeſtum*, quod tamen non omnibus, vel pleriſque notum ſit, & ita nec *notorium*. Idemque dici poteſt de *evidenti*. Quinimo nec omne *publicum* dici poteſt notorium. Aliquando enim dicitur publicum id, de quo per famam conſtat. Hoc vero dici nequit notorium, quum tergiverſatione ſeu exceptione quadam poſſit celari, & elidi. 31

Utile autem eſt hæc obſervaſſe; nam ex confuſione *notorii* cum *manifeſto, evidenti*, & *publico* nonnulli errores nati ſunt. Huc pertinet quod dicitur communiter, *acta judicii facere notorium*. Quot quæſo negotia, & lites peraguntur & deciduntur in judicio, quæ tamen in pauciſſimorum hominum notitiam veniunt? Porro *notoria* hæc eſſe nemo qui ob oculos habeat veram deſcriptionem *notorii* affirmare poteſt. Vide & alios errores notatos a Stryk. *juridic. diſſert. vol.* 12. *diſput.* 4. *cap.* 1. §. 16. & *plur. ſeq.* qui una ex juſta idea notorii rejicit diviſionem, quam vulgo tradunt Doctores *notorii* in *notorium juris*, & *notorium facti*, & *notorii juris* in *notorium diſpoſitionis, notorium præſumptionis*, & *notorium probationis*. 32 33

De notorio, an & quomodo probationem in judicio admittere poſſit, necnon, vide Strych. *ubi ſupra cap.* 2. *per tot.* 34

Effectus notorii plures vulgo tradi ſolent. Prior eſt, quod *in notoriis juris ordo non ſit ſervandus*. At effectum hunc aliqui admittunt tantum in criminalibus, non item in civilibus. Sunt qui & in Criminalibus hunc ipſum effectum admittunt, ſi agatur de *notorio facti* per- 35

permanentis, nequaquam vero de *notorio facti tranſeuntis*.

36 Mihi vero eorum arridet ſententia, qui tenent in notorio non eſſe cauſam ordinario modo diſcutiendam, ſed ſummam abſque ſtrepitu & figura judicii diſcuti omnino debere, & ſic omitti haud poſſe eſſentialia proceſſus, aliqualem ſcilicet citationem, reſponſionem rei, demonſtrationem, defenſionem rei, & ſententiam. Et hoc intellexit Summus Pontifex dum *in cap. 2. de jurejurando*, inquit: *Ordinem judiciarium non eſſe obſervandum* in notorio, ut obſervant *Gonzalez ibid. n.* 1. Strych. *loc. cit. cap.* 3. §. 5. *& plur. ſeq.* qui confutat alios effectus, quos quaſi rivulos ex hoc primo falſo derivare ſolent DD. ſcilicet in *notoriis citatione opus non eſſe*, nec *libello: ceſſare litis conteſtationem: cauſæ cognitionem a parte Judicis non eſſe neceſſariam: nulli defenſioni locum eſſe: nullam requiri ſententiam: non eſſe admittendam appellationem &c.*

37 Alii *notorii* effectus tradi ſolent, videlicet quod *illud tametſi non allegatum Judex ex officio ſupplere valeat*, quod *tollat ignorantiæ præſumptionem*, quod *aliquando poſſit limitare Leges, ſtatuta, & reſcripta*, quod *ferri ſuper eo poſſit ſententia die feriata*, quod *ſententia valeat etiam ſine ſcriptura*. At conſule de iis animadverſiones Stryk. *eodem loco cap.* 4. *a* §. 24. *ad finem*.

Confer etiam ubi de *notorio* differere occurrit diſſertationes Strauch. Eberhard. & Orthii.

NOVITIATUS, NOVITIUS, NOVITIA.

1 Novitiatus annus inſtitutus eſt, ut Religio probet mores Novitii, & Novitius auſteritatem Religionis; textu expreſſo *in cap. Ad Apoſtolicam* 16. *de Regularibus, & cap. Is quæſt.* 1. *& cap. Non ſolum* 2. *de Regularib. n.* 6.

2 Novitiatus annus, ſive in maſculis, ſive in feminis incipit ſolum a die ſuſceptionis habitus, ſive ab eo die, quo in habitu Religionis Novitii, ſeu Novitiæ incipiunt ſequi communem aliorum Religioſorum, ſeu Religioſarum vitam; Sic expreſſe ſtatuit Concilium Tridentinum *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de Regular.*

3 Alia plurima quoad Novitiatus annum, Vide verb. *Annus probationis*, *ſeu Novitiatus a num.* 3. *ad* 44. *uſque in finem*, ne inutilis fiat repetitio.

Novitiatus de licentia Superioris, & ex juſta cauſa poteſt fieri partim in uno Conventu deſignato, & partim in alio item deſignato; Sic declaraſſe Sac. Congr. Concil. referunt Paſſerinus *de ſtatu homin. tom.* 3. *quæſt.* 189. & Matthæucc. *Officialis Curiæ quoad Novitios cap.* 34. 4

Novitios ad habitum recipere de Jure communi pertinet ad Prælatum, & Conventum ſimul, itaut nec Conventus ſine Prælato, nec Prælatus ſine Conventu poſſit ad Religionem aliquem recipere, ut habetur expreſſe *in cap. Novit* 4. *De his, quæ fiunt a Prælato ſine conſenſu Capituli*, & concordant *cap. Quanto* 5. *& cap. Ea noſcitur* 6. *eodem tit. & cap. Congregatio ultim. cauſ.* 16. *q.* 7. 5

Regulariter tamen debent attendi Conſtitutiones, Conſuetudines, & Privilegia cujuſcumque Religionis pro receptione ſuorum reſpective Novitiorum, prout aperte habetur *in cap. final. de Regular. in* 6. ibi: *Si ad ſolum Abbatem pertineat creatio Monachorum, eo defuncto, nequibit novus Monachus a Conventu creari; alias poterit, ſi eorum creatio ſpectat ad utrumque inſimul.* 6

Unde ſi Novitius in aliqua Religione recipiatur a non habente auctoritatem ſecundum ſuas peculiares Leges, ſeu Conſtitutiones, talis receptio eſt nulla, & ipſe Novitius poteſt a legitimis Superioribus ſpoliari, & a Religione dimitti; *arg. cit. Jurib. ſup. n.* 5. quia ex defectu poteſtatis, ſeu auctoritatis corruit actus; non enim valet, quod ab aliquo fit, quando id ab eo ſolo fieri non poteſt ſine interventu, ſeu conſenſu, vel licentia alterius; *l. Titium* 47. *ff. de adminiſtrat. Tutor.* adeoque talis receptio ipſo jure eſt nulla, ex quo facta ſit contra Jus, quod irritat, & annullat contrarium factum; *l. Non dubium* 5. *Cod. de Legibus, & Conſtitutionibus*, Donat. *prax. rer. Regular. tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 1. *q.* 4. cum pluribus ibi citatis. 7

Novitii in Ordine Fratrum Minorum de Obſervantia non poſſunt admitti ad Profeſſionem, niſi ter in anno Novitiatus hoc eſt, quarto quoque menſe per vota ſecreta a majori parte Fratrum in eo Conventu a duobus menſibus actu ibi de Familia exiſtentium, habiles fuerint inventi; Sic expreſſe ſtatuit Innocentius X. Conſtit. incip. *Ad propagandam*. 8

In paritate votorum debent vota ferri uſque ad tertiam vicem, & ſi ſemper fuerint paria, debet Novitius expelli abſque ulteriore computatione, niſi aliter in Domino cenſuerit Pater Provincialis, qui in hoc votum deciſivum ferre, vel aliam computationem imponere poteſt, 9

tuſt, ut expreſſe fuit ſancitum in noviſſimo Capitulo Generali Mediolani in Conventu S. Angeli celebrato *die 4. Julii 1729.* cui & ipſe interfui, dum, licet immerito, Miniſtrum agerem Provincialem. Ibi enim in Conſtitutionibus pro Cismontana Familia n. 48. ſtatutum fuit præciſe, ut ſequitur: *In paritate votorum, dum tertia vice ſeruntur pro Novitiis ad Profeſſionem admittendis ſtatuitur, ut abſque ulla ulteriori computatione Novitius expellatur, niſi aliter in Domino cenſuerit P. Provincialis, qui in hoc votum deciſivum habere, vel aliam computationem imponere valeat.*

10 Religioſi conſentientes, & concurrentes ad expulſionem Novitii habilis per denegationem ſuffragii abſque legitima cauſa peccant mortaliter, quia gravem injuriam faciunt Religioni eam privando idoneo Religioſo, & etiam Novitio, qui peracto probationis anno, & habilis repertus jus habet ad Religionem, & inſuper contrafaciunt in re gravi Concilio Tridentino, quod *cap. 16. ſeſſ. 25. de Regularibus* præcipit, ut Novitii reperti habiles, finito anno Novitiatus ad Profeſſionem admittantur; Sic etiam peccant mortaliter Religioſi admittentes per ſua favorabilia ſuffragia ad Religionem Novitios certo cognitos inhabiles, quia per admiſſionem talium inhabilium Novitiorum grave damnum, & deplorabile præjudicium infertur Religioni. *Communis.*

11 Novitii non tenentur ad ſtatuta, & præcepta Regulæ ex debito Juſtitiæ, quia nondum ſunt proprie Religioſi, nec perfecte partes illius Religionis, ut dicitur expreſſe *in cap. Religioſo 21. de ſentent. Excomm. in 6.* & obligatio obſervandi Regulam ex debito Juſtitiæ naſcitur ex voto & promiſſione Profeſſorum.
12 *Communis.* Tenentur tamen ad ea ex quadam decentia, *quia dignum eſt, ut qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam*, ut expreſſe dicitur *in cap. Recolentes 3. verſ. Si enim, de ſtatu Monachor.* Tum quia eorum probatio id exigit, ut probentur in ſpiritu, quo venerunt; *Communis.*

13 Novitii non ſubjiciuntur caſibus reſervatis a Superioribus ſuæ Religionis, nec caſibus reſervatis ab Epiſcopo loci, unde non poſſunt innodari Cenſuris, nec ab Epiſcopo, nec a Superiore Religionis, quia ſunt in ſtatu neutro, ideſt nec vere ſubditi Epiſcopi, nec Superioris Religionis, ſed ſunt in ſtatu medio per abnegationem extremorum in odioſis; *arg. cap. Odia 15. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*; Alphonſ. de Leone *de poteſt. Confeſſarii part. 2. recollect.* 11. *num.* 137. *& de Cenſuris recollect. 2. num.* 137. *& de Cenſuris recollect. 2. num.* 265. *in fine*; Graff. *in Appendic. lib. 1. cap. 7. num. 69.* Nald. *in Summa verb. Novitius*; Donat. *prax. rerum Regular. t. 2. part. 2. tract. 6. q. 2. n. 4. & 5.* cum aliis ibi citatis, *& ibid. quæſt. 15. num. 2. & 5.* Tamburin. *de Jure Abbat. diſp. 15. quæſt. 6.* & alii.

Hinc Novitii poſſunt ſine alia licentia ab- 14
ſolvi a quolibet Confeſſario approbato pro Fratribus ſine expreſſa excluſione Novitiorum. Vide verb. *Approbatio art. 2. num. 2. & ſeq.* In- 15
ſuper Novitii abſque licentia Prælatorum Ordinis poſſunt valide confiteri, & abſolvi a peccatis etiam in Religione reſervatis per quemcumque Confeſſarium, ſive Sæcularem, ſive Regularem ab Ordinario loci pro Sæcularibus approbatum. Vide *d. verb. Approbatio art. 2. n. 5. & ſeq.*

Novitii, ſeu Sæculares nondum induti, de 16
brevi tamen induendi, & jam in Novitiatum admiſſi, ut ſic ſub obedientia Prælati, & diſciplina Magiſtri Novitiorum per aliquot dies incipiant experiri Religionis auſteritates, poſſunt a Confeſſariis etiam a ſolo Prælato Regulari approbatis abſolvi ab omni excommunicatione, & Cenſura, etiam ab homine generaliter lata; D. Antoninus 3. *part. tit. 24. cap. 77.* §. 1. Cordub. *lib. 1. quæſt. 30.* Rodriq. *tom. 1. Quæſtion. Regular. quæſt. 20. art. 21.* & Communis aliorum per plurima Privilegia ad id a Summis Pontificibus Regularibus conceſ-
ſa. Immo ſi dicti Juvenes, dum ſic ſunt in 17
Monaſterio, infirmentur, poſſunt omnia Sacramenta recipere a Regularibus dicti Monaſterii, & ſi decedant, poſſunt in eorum Eccleſia tumulari, inconſulto Parocho & quarta funeris non ſoluta: Tales enim gaudent omnibus Fratrum, & Novitiorum Privilegiis, quia de proximo accingendus in favorabilibus habetur pro accincto; *l. penult. ff. de milit. teſtam. & l. Item Legato 47.* §. 1. *ff. de Leg. 3.* & partus conceptus (ut ſunt tales Juvenes de proximo induendi, & jam ſtantes in utero Religionis) in his, quæ concernunt præſervationem, ut producatur ad eſſe, gaudet privilegio Natorum, prout aperte colligitur *ex l. Prægnantis ff. De pœnis, & l. Qui in utero ff. de ſtat. homin.* Donat. *loc. cit. tract. 1. quæſt. 18. per tot.* cum variis aliis ibi citatis; Vide verb. *Moniales art. 1. n. 61.* & verb. *Sepultura n. 31.*

Novitii, & Novitiæ in articulo mortis exi- 18
ſtentes, etiam anno Novitiatus non completo, ſi ſint in ætate legitima, poſſunt Profeſſionem emittere; Sic expreſſe conceſſit S. Pius V. No-

Novitiis Monialibus S. P. Dominici Conſt.
incip. *Summi Sacerdotis cura*: qua conceſſione
gaudent per communicationem etiam Novi-
19 tii, & Novitiæ aliarum Religionum. Si ta-
men hujuſmodi Novitii, & Novitiæ conva-
luerint, debent ſuo Novitiatus tempore com-
pleto iterum profiteri; Sic cenſuit *Sacr. Cong.*
Concil. in una Ordinis S. P. Franciſci Min. de
Obſervantia die 20. *Mart.* 1649. *ad cap.* 15. *ſeſſ.*
25. *de Regularibus* apud Pignatell. *tom.* 2. *con-*
ſult. 356.
20 Novitii, & Novitiæ gaudent omnibus Pri-
vilegiis ſuæ reſpectivæ Religionis, adeoque
gaudent etiam Privilegio Fori, & Canonis;
cap. Religioſo 20. §. *Quamvis, de ſentent. ex-*
commun. in 6. & gaudent etiam Indulgentiis,
quibus gaudent Profeſſi; Pellizzar. *in Manual.*
Regular. tom. 1. *tract.* 2. *c.* 7. *num.* 1. Portell,
de dub. Regul. verb. Novitius num. 54. Reif-
fenſtuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 31. *num.* 115. & alii
21 communiter. Inſuper ſpecialiter lucrantur In-
dulgentiam plenariam diebus, quibus Sacrum
induunt Habitum, & Profeſſionem emittunt,
ſi confeſſi SS. Euchariſtiæ Sacramentum ſum-
pſerint; Paulus V. Conſtit. incip. *Romanus*
Pontif.
22 Novitii ſoli de more recitantes in Choro
horas Canonicas ſatisfaciunt præcepto loco Pro-
feſſorum, dummodo tot numero adſint quot
requiruntur ad conſtituendum corpus Commu-
nitatis, ſive Collegium, ſcilicet ſaltem tres,
quia tres faciunt Collegium; *l. Neratius* 85.
ff. de verb. ſignificat. ibi: *Neratius Priſcus tres*
facere exiſtimat Collegium, & hoc magis ſequen-
dum eſt, & ſic tenent Donat. *tom.* 2. *tr.* 6. *q.* 22.
Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 31. *num.* 116. &
alii. Vide verb. *Officium divinum art.* 1. *num.*
43. & 44.
23 Beneficium Clerici ingredientis Religionem
non poteſt ab Epiſcopo alteri conferri intra
annum Novitiatus ipſius; *Communis* textu ex-
preſſo *in cap. Beneficium* 4. *de Regularib. in* 6.
ibi: *Beneficium illius, qui religionem ingredi-*
tur, non eſt infra probationis annum alicui con-
24 *ferendum*. Et interim durante tempore Novi-
tiatus per alium Beneficii functiones, & one-
ra præſtari debent, aſſignata ei congrua ſu-
ſtentatione de redditibus ipſius Beneficii; *Com-*
munis textu expreſſo *in cit. cap. Beneficium*,
ibi: *Sed interim eidem Beneficio per alium de-*
ſerviri debebit, aſſignata ſibi congrua de ipſius
proventibus portione.
25 Talis congruæ quantitas determinari debet
ab Epiſcopo loci; Gloſſa *ibidem verb. Sed in-*
terim, Barboſa *in d. cap. Beneficium num.* 8.
Sanchez *lib.* 7. *moral. cap.* 4. *num.* 14. Pirhing.
lib. 3. *decr. tit.* 31. *n.* 76. Reiffenſtuel *ibid. n.*
119. & alii communiter. Reſidui autem fructus 26
reſervandi ſint, atque reſtituendi Novitio, tam-
quam vero Beneficiato, ſi exeat; Sanchez *loc.*
cit. n. 19. Pirhing *loc. cit. n.* 76. Reiffenſtuel
loc. cit. num. 119. & alii paſſim. Si vero No- 27
vitius Beneficiatus Profeſſionem emittat, reſti-
tuendi ſunt Monaſterio; In illis enim ſucce-
dit Monaſterium, ſi ſucceſſionis ſit capax, ſi-
cut in aliis bonis Profeſſi, niſi hic ante Pro-
feſſionem aliter de illis diſpoſuerit; Sanchez
loc. cit. num. 19. Pirhing *loc. cit. n.* 76. & alii;
Reiffenſtuel tamen *loc. cit.* vult reſtituendos
eſſe non Monaſterio, ſed Eccleſiæ, ſeu ad
cauſas pias applicandos tamquam fructus me-
re Eccleſiaſticos ſuperfluos.
Si Novitii Beneficium habeat annexum Jus 28
eligendi, ſeu ſuffragandi in Electionibus, ut
ſi Novitius erat Canonicus alicujus Cathedra-
lis, vacante intra annum ſui Novitiatus Præ-
latura, ſi ipſe velit Electionis intereſſe, exclu-
di non poteſt; quia retinet adhuc verum ſuum
Jus ad talem Electionem, cum nec Beneficio,
nec fructibus, & effectibus ejus ſit privatus.
Sanchez *loc. c. n.* 10. Pirhing *loc. cit. n.* 118.
Suarez *tom.* 5. *cap.* 16. *num.* 16. & alii. Non 29
eſt tamen neceſſario vocandus, & ipſo non
reclamante, poſſunt alii ad Electionem libe-
re, & valide procedere, quia cum ſe ipſum
ſponte a ſæculo ſegregaverit, merito reputa-
tur inter abſentes, & remotos, qui nec ſo-
lent, nec debent vocari. Gloſſa *in cit. cap. Be-*
neficium, verb. Conferendum in fine, Joann. Andr
& Franc. *ibid. n.* 2. Barboſa *ibidem n.* 13. San-
chez *loc. cit. n.* 10. Pirhing. *loc. c. n.* 75. Reiffen-
ſtuel *loc. c. n.* 118. Silveſter verb. *Religio* 5. *quæſt.*
11. Suarez *loc. c. n.* 16. & alii.
Novitii, ut valide renunciationem, ſeu obli- 30
gationem irrevocabilem faciant de ſuis bonis,
& Juribus temporalibus, ultra ſolemnitates Ju-
ris communis, debent neceſſario obſervare alias
duas ſpecialiter ſtatutas a Concilio Tridentino
ſeſſ. 25. *de Regularib. cap.* 16. videlicet quod ta-
lis renunciatio fiat cum licentia Epiſcopi, vel
ejus Vicarii, & intra duos menſes proximos
ante Profeſſionem, ibi: *Nulla quoque renun-*
ciatio, aut obligatio antea facta etiam cum jura-
mento, vel in favorem cujuſcumque cauſæ piæ
valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſive ejus Vi-
carii fiat intra duos menſes proximos ante Pro-
feſſionem, ac non alias intelligatur effectum ſuum
ſortiri niſi ſecuta Profeſſione, aliter vero facta
etiamſi cum hujus favoris expreſſa renunciatione,
etiam jurata, ſit irrita & nullius effectus.

31 Vi hujus Tridentini Concilii Decreti prohibentur, & irritantur omnes tam lucrativi, quam oneroſi inter vivos contractus, quibus Novitii libertas deſerendi Religionem poſſit aliqualiter impediri. *Communis*, arg. textus ipſius Concilii, ibi: *Ne hac occaſione diſcedere nequeat, quod totam, vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium* (ſi huic renunciavit) *poſſideat* (ſeu alii poſſideant) *nec facile, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit*. Et revera quod prohibeantur, & irritentur omnes tales contractus aperte demonſtrat Concilium per ly *nulla . . . . obligatio*, nomine cujus veniunt omnes contractus, *arg. l. Omnes* 1. *ff. De Novationibus, l. Veluti* 25. *ff. de Verb. obligation.* ſicut e contra contractuum appellatione veniunt obligationes; *l. Labeo* 19. *ff. de verbor. ſignification.*

32 Item prohibentur, & irritantur omnes donationes notabiles, ſeu magni momenti, quia per ipſas recurrit finis Concilii: *Ne hac occaſione diſcedere nequeat &c.* Donatio enim eſt vera ſpecies renunciationis, & obligationis.
33 *Communis, argum. citatis Juribus*. Item prohibentur, & irritantur omnes remiſſiones debitorum notabilium, quia tales remiſſiones ſunt quædam ſpecies donationis, & renunciationis, quæ poſſunt minuere Novitii libertatem ad egrediendum contra finem expreſſum Concilii
34 Tridentini. *Communis*. Item prohibentur, & irritantur renunciationes, & donationes etiam Jurium ad futuras hereditates; Quælibet enim renunciatio potens minuere libertatem egrediendi declaratur a Concilio irrita, ibi: *Nulla quoque renunciatio*. Tales autem ſunt dictæ renunciationes, & donationes etiam Jurium ad futuras hereditates, adeoque &c. *Communis*.

35 Vi dicti Concilii Tridentini non prohibentur, nec irritantur Teſtamenta, & aliæ diſpoſitiones mortis cauſa factæ, adeoque ſemper valent, ſive fiant ante ingreſſum Religionis, ſive poſt ingreſſum quocumque die intra annum Novitiatus ſine licentia Epiſcopi, aut ejus Vicarii, & etiam ante dictos duos menſes proximos ante Profeſſionem, dummodo habeant cetera alia Juris requiſita, quia Teſtamenta, & aliæ diſpoſitiones mortis cauſa factæ, ut Codicilli, donationes mortis cauſa &c. nec renunciationes, nec obligationes irrevocabiles ſunt, cum toties, quoties voluerit Novitius ante Profeſſionem poſſit pro libitu ſuo ea revocare, adeoque cum ſic nec in minimo lædant libertatem Novitii egrediendi a Religione, non prohibentur, nec irritantur a Concilio in dicto decreto, quod pro unico fine prohibitionis, & irritationis reſpicit conſervationem talis libertatis Novitii egrediendi a Religione, ibi: *Ne hac occaſione diſcedere nequeat &c.* Sic tenent Doctores communiter, & ſic expreſſe declaravit *Sacr. Congr. Concil.* teſte Fagnano *lib.* 2. *decret. cap. In præſentia* 8. *de probatinibus n.* 50.

Item non prohibentur, nec irritantur illi Contractus oneroſi, vi quorum Novitius tantum recipit, quantum dat, ut ſunt emptiones, locationes, & hujuſmodi, in his enim contractibus, nec in minimo læditur libertas Novitii exeundi a Religione, cum tantum recipiendo, quantum dat, nihil a parte rei perdat. *Communis*. 36

Item non prohibentur, nec irritantur renunciationes, & obligationes, quæ fiunt ante ingreſſum, & abſque intuitu ingreſſus in Religionem, ſeu ſine animo eam ingrediendi, quamvis poſtea progreſſu temporis ingreſſus contingeret, quia intentio Concilii ſola fuit prohibere illas renunciationes, & obligationes, quæ fiunt intuitu Religionis, & liberum impediunt egreſſum, ibi: *Ne hac occaſione diſcedere nequeat &c.* 37

Immo neque prohibentur, neque irritantur renunciationes, donationes, & obligationes factæ ante ingreſſum Religionis, etiam intuitu, & cauſſa ipſius ingreſſus Religionis. Sic expreſſe Rota *part.* 5. *tom.* 1. *recent. deciſ.* 125. *n.* 24. ubi dicit ſic declaraſſe *Sacram Cong. Concilii*, & *part.* 12. *deciſ.* 245. *num.* 6. & quod late diſcuſſo hoc articulo, ſic fuit reſponſum *in Romana donationis* 1. *Februar.* 1640. *coram Reverendiſs. Tarraconen.* & *in Romana ſucceſſionis de Comitibus* 12. *Januar.* 1642. *coram Reverendiſſimo Decano* cum aliis pluribus congeſtis per Alden. *ad deciſ.* 586. *num.* 2. *part.* 5. *tom.* 2. *recent.* Quamvis enim adſint declarationes Sacræ Congregationis Concilii, in quibus declaratum fuit, Tridentinum comprehendere non ſolum donationes, & renunciationes factas a Novitiis intra duos menſes proximos ante Profeſſionem, ſed etiam illas, quæ fiunt ante ingreſſum Religionis cum narrativa, & mentione expreſſi ipſius ingreſſus, vel cum conditione quatenus donans profiteatur. Rota *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 586. *num.* 17. Quæ fundatur in ea ratione, quod cum Concilium reprobaverit donationes a Novitiis non factas intra duos menſes ante Profeſſionem, ne ob timorem non recuperandi bona donata adimeretur Novitiis libertas egrediendi, ita ex eadem ratione cenſendas eſſe prohibitas donationes factas ante ingreſſum. Rota *ibidem num.* 18. & 19. Unde infere- 38

tur,

tur, contrarium tenentes intelligendos eſſe de donationibus ſimpliciter, & ſine mentione, neque intuitu ingreſſus factis. Rota *ibidem num.* 30.

39 Verum revocatis antiquis declarationibus, Ead. Sacra Cong. Concilii declaravit, & per plura alia Tribunalia definitum fuit, dictum Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 16. *de Regularibus* non habere locum, quando donatio, vel renunciatio fit ante ingreſſum intuitu ingreſſus Religionis, *Annot. ad deciſ.* 586. *num.* 22. ubi pro hac opinione referuntur 38. Auctores, & inter alios Paſſarell. *de privileg. Minorum cap.* 37. ubi refert, quod pro hac opinione fuit judicatum; Menochius *in addit. ad lib.* 2. *cap.* 430, *num.* 3. ubi miratur de Navarr. & Molina, qui tenuerunt contrarium; Roderic. *qq. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 47. *art.* 8. ubi dicit, quod pro hac opinione fuit judicatum, & refert, quod pro ea conſuluerunt quamplures ibi nominati; Hector Capycius Latro *deciſ.* 31. *n.* 7. ubi dicit, quod hæc opinio frequentiori DD. calculo eſt approbata, deciſionibus Supremorum Tribunalium roborata, & declarationibus Eminentiſſimorum Card. Sacr. Concil. ſic eſt interpretata; Rota *in Tarentina donationis* 3. *Februar.* 1607. *coram Sacrato*, & *in Parmen. Tranſactionis coram Durand. deciſ.* 121. *n.* 39. *in impreſſis in Peruſina hereditatis* 10. *Decemb.* 1620. *coram bonæ memor. Card. Virili*, Diana *reſolut. moral. tom.* 3. *tract.* 2. *de dub. Regular. cap.* 55. ubi pro hac opinione refert de verbo ad verbum declarationem Sacræ Cong. Conc. Et hanc opinionem tenent Fagnanus *lib.* 4. *decretal. in cap. Statuimus* 23. *de Regularibus a num.* 42. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 5. *num.* 4. Donatus *prax. Rerum Regul. tom.* 2. *tract.* 7. *q.* 20. qui omnes referunt ita declaraſſe Sacram Congreg. Concilii, & Barboſa *in Summa Apoſtol. deciſ. verb. Renunciatio Novitii n.* 1. ubi cum pluribus aliis refert ſic fuiſſe deciſum a Sacra Cong. Concilii, & Collectan. *in Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regul. num.* 18. ubi dicit, quod illa verba Concilii *Antea facta* intelligi debeant de renunciatione tantum facta poſt ingreſſum Religionis, ac proinde, quod ſæcularis ante habitus ſuſceptionem, & Novitiatus ingreſſum, poſſit etiam intuitu ejuſdem ingreſſus valide de ſuis bonis diſponere, illa renunciando, donando, ſeu obligando abſque ſolemnitate requiſita a Concilio *in d. cap.* 16. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, & ibi citat Rotam, & 35. Auctores & in fine addit, quod ideo donationem factam per Filium Patri per paucos dies ante ingreſſum Religionis, ſeu habitus ſuſceptionem intuitu, & contemplatione ejuſdem Religionis eſſe validam tuetur expreſſe Aldan. *in Compend. Canonicor. reſolut. lib.* 2. *tit.* 8. *num.* 15. ubi refert. ſic fuiſſe deciſum *ſub die* 13. *Aprilis* 1630. Et hanc ſententiam probabilem cenſent Layman *lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 7. *num.* 7. Pirhing *lib.* 3. *decret. tit.* 31. *num.* 81. & alii plures, Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 31. *n.* 142. quamvis ipſe *ibidem a num.* 145. *ad* 152. cum pluribus aliis defendat contrarium, uti etiam defendunt 15. Doctores apud Barboſam *loc. cit. num.* 18. *in fine*, exiſtimantes renunciationem, ſeu donationem factam ab exiſtente adhuc in ſæculo prætextu, & intuitu ingreſſus Religionis nullam, & invalidam eſſe ſine ſolemnitate requiſita a Concilio *loc. cit.*

Ratio autem noſtræ ſententiæ eſt, quia cum dictum Decretum Concilii ſit correctorium Juris communis, non debet intelligi, niſi in caſu ſuo, nec eſt extendendum ad alios, quamvis paritas urgeret rationis, *Annot. ad deciſ.* 486. *num.* 23. *part.* 5. *tom.* 2. *Rot. recentior. arg. cap. Quæ a Jure* 28. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Quæ a Jure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda*; Tum quia in dubio textus eſt intelligendus juxta Rubricam ſub qua exiſtit, cum unuſquiſque textus congruis ſubdatur titulis; *arg. l. Dedit nobis* 3. §. 13. *Si quid autem*, & §. 18. *Si vero*, cum ſimilibus; Rubrica autem Concilii eſt *de Regularibus*, qualis non eſt qui adhuc exiſtit in ſeculo, quamvis Religionem ingredi intendat, adeoque &c. Tum etiam quia dictum *cap.* 16. *ſeſſ.* 25. eſt continuativum capitis 15. immediate antecedentis, ut patet ex illa particula *quoque* ſub initio poſita, ibi: *Nulla quoque renunciatio*, cujus dictionis natura eſt copulare ſequentia antecedentibus; *arg.* §. 7. *Pretorum quoque*, *tit.* 2. *Inſtitutionum de Jure naturali*, cap. autem 15. immediate præcedens expreſſe agit de ſolis Novitiis, ut clare patet ex textu, adeoque etiam de ſolis Novitiis eſt intelligendum *d. cap.* 16. immediate ſequens per illam particulam *quoque* cum antecedenti copulatam. 40

Unde hanc ſententiam mordicus tuetur Fagnan. *in citat. cap. Statuimus* 23. *de Regularib. a n.* 42. *ad* 47. ubi teſtatur eam contra Navarr. ſæpius probaſſe Sacram Congr. Concilii; Aliquando enim, dicit ipſe, cenſuit *d. cap.* 16. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, ſibi locum non vindicare in donationibus factis ante ſuſceptum Habitum probationis, ſicuti etiam reperitur adnotatum in calce prædictorum *Conſil.* Navarr. 81. & 82. & alias conſulta: *An illud caput comprehendat renunciationes factas ante ingreſſum*, *illius* 41

tamen contemplatione. Reſpondit: *non comprehendere renunciationes factas ante ingreſſum, hoc eſt ante Habitus ſuſceptionem*; Quinimmo præſuppoſitis duabus Congregationis declarationibus ſuper *d. cap.* 16. altera, quod minime infringantur renunciationes factæ ante ingreſſum Religionis, altera, quod ex eo Decreto renunciationes factæ in ipſo ingreſſu non valeant; Quæſitum eſt: *an cum Clariæ. Buccapadulio. renunciaverit bonis tam paternis, quam maternis eadem die, qua ingreſſa fuit Monaſterium, prædicta ejus renunciatio ſufficiat, an nova requiratur ante profeſſionem, juxta formam a Concilio præſcriptam? Die 22. Jun.* 1613. *Sac. Cong. cenſuit Decretum d. cap.* 16. *non vendicare ſibi locum in renunciationibus factis ante actum ſeu momentum ſuſceptionis Habitus, ac propterea ex eo decreto ſupraſcriptam renunciationem non eſſe nullam*. Sic ad litteram refert Fagnan. *loc. cit. num.* 47.

42. Novitii ſine ſolemnitatibus a Concilio *in d. cap.* 16. requiſitis, poſſunt valide, & licite facere modicas eleemoſynas, & modicas donationes Deo, ſeu B. Mariæ, vel Sanctis, quia in ſimilibus modicis eleemoſynis, & donationibus reſpectu bonorum, & facultatum Novitii ceſſat finis prohibitionis Concilii, nempe: *Ne hac occaſione diſcedere nequeat*. Garcias, Azorius, Lezana, Tamburin. Sanchez, Peregrin. & alii citati, & ſecuti a Barboſa *ſupra d. ſeſſ.* 2. *cap.* 16. *n.* 7. *&* 8.

43. Renunciatio facta ad favorem Patrum Societatis Jeſu per Novitium inter Patres dictæ Societatis eſt valida, non obſtante, quod non fuerit facta cum licentia Epiſcopi. Sic deciſum fuiſſe *in Neapolitana* 20. *Martii* 1621. referunt Sellius *in Selectis Canonic. cap.* 19. *n.* 15. & Barboſa *ſuper Trident. d. ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *num.* 29.

44. Immo Novitii Societatis Jeſu poſſunt renunciare bonis in favorem Societatis, vel cujuſcumque, non ſervata forma Concilii, nec expectato bimeſtri proximo ante Profeſſionem. Aldanus enim *in Compend. Canonic. reſolut. lib.* 1. *tit.* 16. *n.* 10. & Barboſa *loc. cit. n.* 41. referunt fuiſſe deciſum, quod Patres Societatis Jeſu dicto Decreto Concilii non ſolum excepti ſunt quoad emittendam Profeſſionem, ſed etiam quoad obligationes, & renunciationes, adeo ut hæ etiam ab eorum Novitiis quandocumque, & ſine cujuſvis licentia factæ nullitati dicti Decreti minime ſubjaceant.

45. Novitiis Societatis Jeſu, qui poſt Vota ſimplicia ante tamen ſolemnem Profeſſionem a dicta Societate ab ejuſdem Præpoſito Generali juxta facultatem ſibi a Sede Apoſtolica conceſſam dimittuntur, nulla ab eadem Societate debentur alimenta, aut congrua ſuſtentatio, licet dum in ea viverent, titulo Religioſæ paupertatis ad Sacros etiam Presbyteratus Ordines promoti fuerint. Sic noviſſime ſtatuit Benedictus XIII. Conſtit. 45. incip. *Injuncti Nobis*.

Novitius habens Beneficium Eccleſiaſticum, 46.
nequit illud renunciare, non ſervata ſolemnitate a Concilio requiſita. Sic declaravit *Sac. Cong. Concilii* apud Fagnan. *in c. Statuimus* 23. *de Regularib. num.* 19. & Matthæuc. *Officialis Curiæ cap.* 53. *n.* 31. & tenent Flaminius *de reſignat. Benefic. lib.* 3. *qu.* 13. *a num.* 4. Sperell. *deciſ.* 17. *num.* 49. Novar. *in Lucerna Regular. verb. Renunciatio bonorum n.* 4. Tamburin. *de Jure Abbatum tom.* 3. *diſp.* 6. *qu.* 10. *n.* 3. Suarez *tom.* 3. *de Religion. lib.* 5. *cap.* 16. *num.* 12. Sanchez *lib. moral. cap.* 5. *n.* 38. Majol. Campanil. Azorius, Molfeſius, Caval. Miranda, & alii plures apud Barboſam *ſuper Trident. loc. cit. num.* 13. quamvis ipſe cum Garcia teneat contrarium.

Donatio facta a Novitio cum ſolemnitate a 47.
Concilio requiſita, ad hoc, ut ſit firma, requiritur, ut Profeſſio ſit valida. Sanchez *lib.* 7. *moral. cap.* 5. *n.* 55. Lezana, Tamburin. Peregr. Bartholomæus a S. Fauſto, Peyrin. citati, & ſecuti a Barboſa *loc. cit. n.* 15. Unde ſi Novitius ad ſæculum redeat, vel forte moriatur ante factam validam Profeſſionem; donatio irrita eſt. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 99. *n.* 11. *& loc. cit. n.* 15. cum Navarr. Sanchez, Paſſarel. Bartholomæo a S. Fauſto, Houded. Fr. Emman. Peyrin. Bartholomæo de Vecchis, Peregr. ibi citatis, Fagn. *in cit. cap. Statuimus n.* 35. *&* 36. ubi refert ſic fuiſſe deciſum a Sacra Congregatione Concilii.

Ratificata vero Profeſſione, ſi illa nulliter 48.
emiſſa fuerit, cenſetur quoque renunciatio ratificata, & valida, dummodo in ratificatione expreſſe non declaret ſe nolle denuo bonis renunciare. Vide *infra num.* 65. Barboſa *loc. cit. n.* 16. cum Aloyſio Riccio, Tamburin. Sanchez, Peregrin. ibi citatis.

Novitius ſi ſervata ſolemnitate Concilii re- 49.
nunciaverit legitimam, & emiſſa Profeſſione ſit factus Epiſcopus, recuperat jus ſuccedendi in d. legitima etiam quoad renunciata, ad favorem tamen ſuæ Eccleſiæ. Sic deciſum fuiſſe *ſub die* 11. *Januar.* 1631. referunt Aldan. *in Compendio Canonic. reſolut. lib.* 2. *tit.* 9. *num.* 10. & Barboſa *ſupra Concil. loc. cit. n.* 17.

Novitius poteſt revocare teſtamentum a ſe 50.
factum, ſive ante, ſive poſt ingreſſum Religionis, & durante Novitiatu aliud condere. *Communis*.

51 *munis*. Novitius in teſtamento nihil poteſt ſibi reſervare ad effectum teſtandi de illo poſt Profeſſionem, quia per Profeſſionem ſibi adimit omnem facultatem teſtandi. *Communis*, & ſic expreſſe ſtatuit *Sac. Cong. Concilii in Neapolitana* 5. *Julii* 1628. reſpondens non ſuſtineri reſervationem de aliquibus bonis ſibi factam a quodam Milite Hieroſolymitano in renunciatione facta bonorum ante Profeſſionem ſub prætextu, ut de reſervatis teſtari poſſet, apud
52 Barboſ. *ſuper Trident. loc. cit. n.* 22. Poteſt tamen Novitius in ſuo Teſtamento præcipere, ut aliquid ex ejus bonis etiam poſt ſuam Profeſſionem quotannis expendatur in pios uſus, ſeu quod alicui ſolvatur annuum Legatum, vel ne quid de eis alienetur, & hujuſmodi; Talis enim diſpoſitio, cum ſit facta in tempore, quo ipſe libere poterat diſponere de ſuis bonis, valet pro ſemper quoad licite in ea diſpoſita. *Communis* cum Fagnan. *lib.* 2. *decretal. cap. In præſentia* 8. *de probationibus num.* 13.

53 Novitius ſi ante Profeſſionem teſtari omittat, ſuccedit in ejus bona, actiones, & Jura Monaſterium, ſi ſit capax bonorum. *Authent. de Monachis* §. *Illud quoque*, *Authent. Ingreſſi*, *Cod. de Sacroſanctis Eccleſ. cap. Quia ingredientibus* 7. *cap. Perlatum eſt* 8. *cap. Si qua mulier* 9. *cauſ.* 19. *qu.* 3. *cap. In præſentia* 6. *de probationibus*, cum ſimilibus; Si autem Monaſterium ſit incapax ſucceſſionis, uti Religio noſtra Seraphica, ſuccedunt conſanguinei ab inteſtato. *Communis*.

54 Poſt Profeſſionem emiſſam non poteſt Religioſus teſtamentum ante Profeſſionem factam revocare. *Communis*, *arg. c. Quia ingredientibus* 2. *de teſtam. c. Non dicatis* 11. *cauſ.* 19. *q.* 1. *cap. Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 26. *q.* 3. *Authent.*
55 *Ingreſſi*, *Cod. de S. S. Eccl.* cum ſimilibus. Poteſt tamen teſtamentum ſuum ante Profeſſionem factum declarare, præcipue ſi teſtamentum dubiæ, & obſcuræ voluntatis interpretatione indigeat, ipſeque Religioſus declarationem verbis convenientem proferat. Sanchez *lib.* 7. *moral. c.* 11. *n.* 16. Gozzadin. *conſil.* 41: *n.* 15. 16. 17. Fr. Emmanuel. *tom.* 3. *qu.* 69. *art.* 3. Reginald. *lib.* 18. *c.* 27. *n.* 397. Moneta *de commut. ultim. volunt. c.* 5. *q.* 1. *n.* 14. Barboſa *ſuper Trid. loc. c. n.* 12. Cum aliis ibi citatis contra Covarruv. *in c.* 2. *de teſtam. n.* 5. & 9. Mirandam *in Manual. Prælator. tom.* 1. *q.* 23. *art.* 10. Navarr. *in c. Non dicatis* 11. *cauſ.* 12. *q.* 1. exiſtimantes non poſſe Religioſum Profeſſum teſtamentum ante Profeſſionem a ſe factum poſt Profeſſionem declarare.

56 Monaſterio nihil, exceptis victu, & veſtitu, poteſt tribui a parentibus, vel propinquis, aut Curatoribus Novitii ex bonis ejuſdem Novitii ſub pœna Excommunicationis incurrendæ a dantibus, & accipientibus, textu expreſſo in Concil. Tridentino *cit. ſeſſ.* 25. *de Regularib. c.* 16. ibi: *Sed neque ante Profeſſionem excepto victu, & veſtitu Novitii, vel Novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, quocumque prætextu a parentibus, vel propinquis, aut Curatoribus ejus Monaſterio aliquid ex bonis ejuſdem tribuatur, ne hac occaſione diſcedere nequeat, quod totam, vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat, nec facile, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit, quinpotius præcipit Sancta Synodus ſub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, ne hoc ullo modo fiat, & ut abeuntibus ante Profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant*. Fagnan. *in cit. cap. Statuimus num.* 49. & 50. & alii communiter.

Immo ſub eadem pœna neque poteſt aliquid 57
dari, & recipi ex bonis propriis parentum, vel conſanguineorum: Quamvis enim Concilii verba videantur reſtricta ad bona ipſius Novitii, tamen propoſito dubio: *An quod diſponitur cap.* 16. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus, ne de bonis puellæ aliquid Monaſterio ante Profeſſionem tribuatur ſub pœna anathematis, habeat locum, etiamſi aliquid tribuatur non ex puellæ propriis bonis, ſed parentum, vel conſanguineorum? Sacra Congreg. cenſuit habere locum*. Sic refert Fagnan. *loc. cit.*
n. 55. Unde Pater nequit dare paramentum Al- 58
taris Religioni, ubi ejus Filius eſt in Novitiatu. Sic fuiſſe deciſum 22. *Aug.* 1617. refert
ex Sellio Barboſa *loc. cit. num.* 45. Inſuper ne- 59
que Novitius poteſt in ingreſſu aliquid donare Monaſterio, etiamſi ſit ſui juris, & non habeat parentes; propoſito enim dubio: *An ſi Novitius ſit ſui Juris, & non habeat parentes, poſſit in ingreſſu Religionis præter victum aliquid donare Religioni amore Dei? Sacr. Congr. cenſuit non poſſe, ex verbis expreſſis d. cap.* 16. ita refert Fagnan. *loc. cit. n.* 56.

Excommunicatio lata a Concilio Tridentino 60
in dantes, & accipientes aliquid ante Profeſſionem Novitii non incurritur ipſo facto, nec eſt Sedi Apoſtolicæ reſervata. Sic declaravit *Sac. Congr. Concil.* teſte Fagnano *loc. cit. n.* 59.

Pacta, ſeu conventiones, quibus Regulares 61
utriuſque ſexus exigunt a parentibus Novitii, ſeu Novitiæ aliquam pecuniæ ſummam convivii cauſa, tempore ejus Veſtitionis, vel Profeſſionis, prohibentur ſub pœna Excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & Papæ reſervatæ; textu expreſſo *in Extravag. Sane* 1. *de Simonia*.
An autem hujuſmodi pacta ſint etiam com- 62
prehenſa in dict. cap. 16. Concilii Tridentini? *Sacra Congreg. cenſuit Decretum d. cap.* 16. *ad*

hunc caſum non pertinere, ſed id prohiberi Conſtitutione Urbani IV. quæ incipit: Sane. Ceterum quia ex conſuetudine Mediolanenſi recepta, & a bonæ mem. Cardinali S. Praxedis tolerata, paſſim hujuſmodi convivia exhibentur, conſultius putavit, nihil reſponderi. Sic refert Fagn. *loc.*
63 *cit. n.* 58. Aſt vide verb. *Moniales art.* 2. *a num.* 52. *ad* 63. verb. *Simonia art.* 1. *a n.* 20. *ad* 27.

64 Monialibus prohibitum eſt dotes accipere ante Profeſſionem Novitiarum etiam ſub nomine depoſiti, quamvis præſtetur cautio de illis reſtituendis, Profeſſione non ſequuta. Sic colligitur *ex cit. cap.* 16. *Tridentini*, & expreſſe declaravit Sacra Congreg. apud Fagnan. *loc. cit. num.* 15.

65 Hinc improbatur cautela, ut Depoſitarius totum, quod in depoſitum recipit, Monaſterio conſignet ante Novitiarum Profeſſionem; Orta enim dubitatione, an cautela adinventa a Monialibus Civitatis Alexandrinæ, ut quando aliqua puella Monaſterium ingreditur, depoſitum Dotis prius fiat, & deinde omne id, quod in depoſitum recipitur, totum depoſitarius ipſi Monaſterio ante Profeſſionem conſignet, ſit contra diſpoſitionem Concilii Tridentini *c.* 16. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus verſ. Neque ante profeſſionem*; *Sacr. Congregat. cenſuit Decretum Concilii dict. cap.* 16. *non prohibuiſſe quidem hujuſmodi depoſitum, ſed quod pecunia ſic depoſita detur Monaſterio directe, vel indirecte, & in ſpecie modo hic deſcripto, videri omnino prohibuiſſe. Et licet alias Sac. Congregatio in caſu Neapolitano viſa fuiſſet ſentire poſſe dari præſtita idonea cautione bancaria, tamen nunc cenſuit non ſcribendum amplius in futurum ſecundum illam ſententiam, ſed ſecundum iſtam poſteriorem, ut nullo modo detur Monaſterio, nec cum depoſito, nec ſine*. Sic refert Fagnan. *loc. cit. n.* 53.

66 Novitio egredienti, vel ejecto reſtitui debent omnia bona, quæ ſecum tulit, nec quid minimum ex eis retinere poſſunt Superiores Regulares, quod, ut recte fiat, Epiſcopus poteſt etiam per Cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, eos ad id compellere; textu expreſſo in Concilio Tridentino *d. cap.* 16. ibi: *Abeuntibus ante Profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant, quod ut fiat, Epiſcopus etiam per Cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat*.

67 Immo Novitio exeunte, aut decedente ante ſequutam Profeſſionem, nec retineri poſſunt per Monaſterium bona ipſi donata etiam ſervata ſolemnitate, & forma Concilii. Cum enim duo Novitii Religionem ingreſſi bona ſua Monaſterio ſervata forma Concilii donaſſent, poſteaque uterque deceſſiſſet, ſed alter revocata, alter vero non revocata donatione: Fuit dubitatum, an Monaſterium poſſit retinere bona ſaltem illius, qui donationem non revocavit? *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum cenſuit neutrius bona poſſe retineri per Monaſterium, cum non ſequuta Profeſſione, nulla fuerit renunciatio*. Sic refert Fagn. *in cit. cap. Statuimus* 23. *de Regularibus num.* 36.

Habitus tamen Religionis non eſt reſtituendus Novitio exeunti, ſed illius pretium. Sic 68
deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Concil.* referunt Novarius *in Lucerna Regular. verb. Habitus n.* 6. Lezana *in ſumma qq. Regular. tom.* 1. *cap.* 25. *num.* 38. Barboſa *ſuper Trid. loc. cit. n.* 51. *in ſumma Apoſtolic. deciſ. verb. Habitus n.* 9. & *de Officio & poteſt. Epiſc. allegat.* 101. *n.* 93.

Novitius ſponte, vel coacte egrediens tene- 69
tur ſolvere expenſas in ſui victum, veſtitum, & in alia neceſſaria, ac conſueta a Monaſterio factas, ſi de earum ſolutione pactum interceſſerit inter Novitium, & Monaſterium, aut extet legitima conſuetudo eas ſolvendi. *Communis. arg. Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regularibus*, ubi prohibetur aliquid dare, vel accipere de bonis Novitii, *excepto victu, & veſtitu*, adeoque, cum ex Concilio liceat aliquid dare, & accipere pro victu, & veſtitu, potiſſimum erit obligatio dandi, ubi interceſſerit pactum, *argum. cap. Antigonus* 1. & *cap. Qualiter* 3. *de pactis*, & ubi adſit legitima conſuetudo, *arg. cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*.

Nec tenetur tamen Novitius ſolvere dictas ex- 70
penſas, ubi non interceſſerit tale pactum, aut non extet talis legitima conſuetudo, ut in noſtra Religione de Corpore Obſervantiæ, & Capuccinorum, ubi nihil recipitur, nec poteſt recipi pro alimentis, & ſimilibus a Novitiis, ut recte obſervat Matthæucc. *Officialis Curiæ cap.* 34. *num.* 30. & alii paſſim.

Dos Novitiæ decedentis ante Profeſſionem de- 71
bet heredibus reſtitui una cum fructibus, deducto tamen illius victu, & veſtitu. Cum enim dubitatum fuerit: An ſi mulier ingreſſa Monaſterium intra tempus probationis decedat, dos ſoluta, ejus heredibus una cum fructibus, ſi quos Monaſterium percepiſſet, reſtitui debeat? *Sacr. Cong. cenſuit, ita debere, deducto tamen victu, & veſtitu Novitiæ*. Sic refert Fagnan. *loc. cit. num.* 38.

Immo hoc etiam procedit, non obſtante pa- 72
cto, ut ſi puella poſt annum deceſſerit, facta, vel non facta Profeſſione, dos Monaſterio acquiratur; Propoſito enim dubio de quadam puella, quæ Monaſterium ingreſſa eſt cum pacto, ut

ut ſi infra annum moreretur, dos reſtitueretur dotantibus, ſi vero poſt annum facta, vel non facta Profeſſione, acquireretur Monaſterio, ſtetit ibi per annum, & menſes tres cum velo albo, in quo incedunt Novitiæ, cum tamen Profeſſæ incedant cum nigro, nulla facta expreſſa Profeſſione poſtea deceſſit. *Sac. Congr. cenſuit ſecundum ea, quæ proponuntur, dotem eſſe reſtituendam heredibus defunctæ*. Sic refert Fagnan. *loc. cit. ſub num.* 38. Vide verb. *Moniales art.* 1. *a num.* 98. *ad* 100.

73 Licentia Epiſcopi, ſeu ejus Vicarii requiſita pro renunciatione facienda a Novitio intra duos menſes proximos ante Profeſſionem debet intervenire in ipſo actu renunciationis. Rota *in Romana Fideicommiſſi* 15. *Novembris* 1624. *coram Reumboldo*, Barboſa *ſupra Concilium Trident. cit. ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regularib. n.* 33. & alii communiter.

74 Epiſcopus confirmatus nondum conſecratus poteſt concedere in ſua Diœceſi Novitio talem licentiam ad renunciandum. Barboſa *loc. cit. n.* 24. *& de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 99. *num.* 5. Peregrin. *in Conſtitut. Cleric. Regul. part.* 2. *cap.* 1. *lit.* C. §. 25. Sanchez *lib.* 7. *moral. cap.* 5. *num.* 66. & alii paſſim.

75 Archiepiſcopus licet Pallium nondum receperit, poteſt hujuſmodi licentiam in ſua Diœceſi concedere. Barboſa *loc. cit. num.* 25. *& cit. alleg.* 99. *num.* 5. Peregrin. *loc. cit.* §. 26. Sanchez *loc. cit. num.* 66. & alii communiter.

76 Capitulum Sede vacante, ſeu Vicarius Capitularis poteſt eamdem licentiam concedere. Barb. *loc. cit. n.* 26. Sanch. *loc. cit. n.* 67. Tambur. *de Jure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 6. *q.* 10. *n.* 3. Bartholom. a S. Fauſto *in Theſauro Religioſorum lib.* 5. *quæſt.* 195. Peregr. *loc. cit.* & alii.

77 Abbates, & alii Prælati habentes Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubjecti, poſſunt in ſuis Diœceſibus hanc licentiam concedere. Barboſa *loc. cit. num.* 27. Sanchez *loc. cit. num.* 68. Bartholomæus a S. Fauſto *loc. cit. quæſt.* 196. Bartholom. de Vecchis *in praxi obſervanda in admittendis ad Religionis ſtatum Novitiis diſp.* 8. *dub.* 2. *num.* 2. Peregrin. *loc. cit.* §. 27. & alii paſſim.

78 Prælati Regulares non poſſunt hanc licentiam concedere etiam in Monaſteriis exemptis, & ſibi ſubjectis, quia Concilium Tridentinum *loc. cit.* ſolum Epiſcopi licentiam ad hanc renunciationem requirit. Barboſa *loc. cit. n.* 28. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 1. *quæſt.* 23. *art.* 6. *Concluſ.* 2. Bartholom. de Vecchis *loc. cit. dub.* 9. *n.* 2. Sanchez *loc. cit. num.* 74. Peregr. *loc. cit.* §. 30. & alii communiter.

Formam Laicorum ſtatuto præſcriptam nequaquam oportet ſervare in renunciationibus, 79
quæ fiunt a Novitiis intra probationis annum, nec hujuſmodi ſtatuti omiſſio tales renunciationes invalidat, utpote factas a perſonis, quæ ſecundum præſentem ſtatum Novitiatus cenſentur tamquam Eccleſiaſticæ, ac proinde Legibus Laicalibus ſolemnitatem inducentibus ſubjacere non debent, ut deciſum fuiſſe referunt Aldan. *in Compend. Canon. reſolut. lib.* 2. *tit.* 9. *n.* 11. & Barboſa *ſuper Trid. d. ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regularibus n.* 31. & idem tenuit Rota *in Parmen. tranſactionis* 20. *Decemb.* 1627. *coram Durano*.

Non eſt neceſſe, quod renunciatio bonorum, 80
ut ſit valida, fiat a Novitio integro bimeſtri ante Profeſſionem, ſed ſatis eſt, ut fiat intra totum bimeſtre ante Profeſſionem, quamvis immediate ante ipſam. Barboſa *loc. cit. num.* 35. Sanchez *loc. cit. cap.* 5. *num.* 80. Peregr. *loc. cit.* §. 20. Bartholomæus a S. Fauſto *loc. cit. lib.* 5. *q.* 192. & alii communiter.

Bimeſtre hoc computandum eſt de momen- 81
to in momentum, & ſecundum quod occurrit menſis in Kalendario. Barboſa *loc. cit. n.* 37. Sanchez *loc. cit. n.* 81. Bartholomæus a S. Fauſto *loc. cit. quæſt.* 193. Sperell. *dec.* 16. *n.* 54. Tamburin. *loc. cit. qu.* 10. *n.* 4. Bartholomæus de Vecchis *loc. cit. diſp.* 8. *dub.* 9. *n.* 5. Unde *Sac. Congr. Concil. ſub. die* 21. *Januarii* 1617. expreſſe decrevit, non valere renunciationem factam a Moniali ante duos menſes præfixos in d. Decreto Concilii, ut ex Aldan. refert Barboſa *loc. cit. num.* 36.

Renunciatio facta a Novitio per duos men- 82
ſes ante Profeſſionem tenet, licet ante expletum decimum ſextum annum. Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Conc.* refert ex Armendar. Barboſa *loc. cit. n.* 37. & *in ſumma Apoſtol. deciſ. verb. Renunciatio Novitii num.* 3.

Ex quacumque cauſa contingat Profeſſionem 83
protrahi ultra annum, valet Renunciatio facta a Novitio poſt decimum Novitiatus menſem. Sic deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Concilii* referunt Bartholom. de Vecchis *loc. cit. diſp.* 8. *dub.* 9. *num.* 5. *in fine*, & Barboſa *in dict. c.* 16. *num.* 37.

Renunciatio a Novitio excedente ætatem 16. 84
annorum facta abſque ſolemnitate Decreti Concilii Tridentini *loc. cit.* eſt invalida, ita ut Concilium locum habeat etiam in iis, qui excedunt annum decimum ſextum. *Sac. Congr. Concilii* 15. *Januarii* 1601. apud Barboſam *in Summa Apoſtolic. deciſ. d. verb. Renunciatio Novitii num.* 2.

85 Renunciatio facta per eum, qui nulliter emiſit Profeſſionem, ſi poſtea cognita invaliditate iterum valide profeſſus ſit, declarans nolle denuo bonis renunciare, quatenus prior renunciatio non ſuſtineatur, eſt nulla. *S. Congreg. Conc.* 3. *Decemb.* 1632. apud Barboſam *in cit. Summa Apoſtolic. deciſ. n.* 7.

86 Deferre Habitum Novitiorum non eſt de eſſentia, & neceſſitate anni probationis ad validitatem Profeſſionis, ſed ſufficit deferre Habitum Religionis, ſeu Profeſſorum. Vid. verb. *Habitus num.* 5.

87 Novitius deferens per annum Habitum Religionis, completo integro anno probationis, *cenſetur* tacite profeſſus, ſi Habitus, quem defert, ſi patenter diſtinctus ab Habitu Profeſſorum, & aliunde concurrant aliæ qualitates requiſitæ; Vide *d. verb. Habitus num.* 6.

88 Secus autem ſi Habitus Novitiorum ſit patenti diſtinctione diſtinctus ab Habitu Profeſſorum. Vide *d. verb. Habitus num.* 7.

89 Novitii ſine titulo Beneficii, vel Patrimonii, aut Penſionis nequeunt promoveri ad Sacros Ordines, *arg. Concil. Trident. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. & expreſſe S. Pius V. Conſtit. 75. incip. *Romanus Pontifex*, ubi dictum Concilii decretum extendit ad omnes & ſingulos cujuſcumque Ordinis Clericos, Religioſos non profeſſos, prohibens ipſos ſicuti alios Clericos Sæculares pro-
90 moveri ad Sacros Ordines ſine dicto Titulo. Et hoc ipſum habet locum non ſolum in Novitiis, ſeu non Profeſſis, ſed etiam in nulliter Profeſſis: Sic Rota *in Urgellen. Canonicatus* 3. *Martii* 1595. *coram Blanchetto* & ſæpe alibi, & tenent communiter Doctores cum Barboſa in *Concil. Trid. d. ſeſſ.* 23. *c.* 2. *& de Offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 2. *allegat.* 19. *num.* 5. Garcia *de Benefic. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 11. *&* 12.
91 Reiffenſtuel *lib.* 1. *decr. tit.* 11. *num.* 74. Patres autem Societatis Jeſu, qui tria vota Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ in Societate emiſerunt de licentia Præpoſiti Generalis, poſſunt promoveri ad Sacros Ordines abſque titulo etiam ante ſolemnem Profeſſionem emiſſam, non obſtante d. Conſtitutione S. Pii V. Sic eis ſpecialiter conceſſit Gregorius XIII. Conſtit.
92 incip. *Aſcendentes*, & etiam alii Pontifices. Et noviſſime Benedictus XIII. Conſtit. incip. *Injuncti Nobis*, ſtatuit nulla ab eadem Societate deberi ſic ordinatis alimenta, aut congruam ſuſtentationem, ſi contingat eos ante ſolemnem Profeſſionem a Præpoſito Generali a dicta Societate dimitti; Quidquid in contrarium ſcripſerint alii. Vide *ſupra num.* 45.

93 Novitii non poſſunt promoveri ad Ordines Minores a ſuis Superioribus Abbatibus Regularibus, quia pendente anno probationis non habentur quoad Ordines ſuſcipiendos pro ſubditis horum Superiorum Religionis. Barboſa *ſupra Concilium Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 10. *& de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 3. *nu.* 8. Naldus *in Summa verb. Novitius n.* 8. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 2. *cap.* 10. *cum ſeq.* Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 2. *diſp.* 2. *qu.* 27. Ugolin. *de Offic. Epiſc. cap.* 26. §. 20. *num.* 7. Roderic. *in Compend. reſol.* 106. *n.* 2. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 1. *qu.* 38. *art.* 9. *concl.* 2. *in fine*, & alii paſſim, *arg. Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 23. *cap.* 10. *de reformat.* Unde Novitii reſpectu Minorum Ordinum or- 94
dinandi ſunt a proprio Epiſcopo, *ut ex cap. Cum nullus, de temporibus Ordin. in* 6. Epiſco- 95
pus autem proprius eſt Epiſcopus loci Monaſterii, in quo Novitius agit Novitiatum, cum Novitius contrahat domicilium in loco, in quo agit annum probationis ex notatis communiter per Doctores *in dicto cap. Cum nullus* §. *final.* ut tenet, & obſervat Fagnan. *lib.* 2. *decretal. cap. Cum inter* 13. *de ſentent. & re judicata*, Donat. *prax. rer. Reg. tom.* 2. *tract.* 7. *qu.* 25. *n.* 4. *&* 5.

Novitii poſt Profeſſionem in Profeſſorio, ſeu 96
in Conventu ſecundi Novitiatus ſunt collocandi ut patet ex decretis Clementis VIII. adductis a Fagnan. *lib.* 3. *decret. cap. Relatum* 7. *num.* 82. *Ne Clerici, vel Monachi*. In Novitia- 97
tibus, & Profeſſoriis eſt exacte obſervanda vita Communis Citat. Decret. Clement. VIII. apud Fagnan. *loc. cit. num.* 48. quæ decreta ſuper receptione, & educatione Novitiorum a d. Clemente VIII. edita, ut ab omnibus præ oculis habeantur, hic ad litteram dantur.

CLEMENS PAPA VIII.

„ §. 1. Cum ad Regularem diſciplinam in 98
„ ſingulis Religioſorum Monaſteriis propagandam, Novitiorum inſtitutio maxime utilis ſit, ac neceſſaria, & nihil ad gravem illam, ac laudatiſſimam priſcorum Patrum vivendi rationem relaxandam, majorem vim habuiſſe compertum ſit, quam, vel nimiam in recipiendis Novitiis facilitatem, ſupra numerum, quem capere, atque alere Monaſteria ipſa poſſent, vel negligentiam in probando, & examinando eorum ſpiritu, an vere eſſet ex Deo, atque ex præcipuo deſiderio illi inſerviendi; vel denique incuriam in eis educandis, atque inſtituendis, idcirco, ut hujuſmodi incommodo deinceps occurratur, præ-

„ cipi-

„ cipitur omnibus, & ſingulis, ad quos ſpe-
„ ctat, ut in recipiendis Novitiis, & in eo-
„ rum inſtitutione, atque educatione, nec non
„ in Magiſtri, & aliorum Miniſtrorum electio-
„ ne, præter alia, quæ in Sacris Canonibus,
„ & Decretis præſertim Concilii Trident. Pon-
„ tificiis, & cujuſcumque Ordinis aut inſtituti
„ Conſtitutionibus continentur, tam in alias
„ deſignatis, quam nunc, & in poſterum ad
„ hoc deſignandis Monaſteriis, & Conventi-
„ bus, hæc, quæ ſequuntur inviolate obſer-
„ vari, & exequi perpetuo curent.

„ §. 2. Primum, quod attinet ad Novitio-
„ rum recipiendorum formam, ultra diligentem
„ perquiſitionem, quæ habenda erit de uniuſcu-
„ juſque natalibus, corporis habitudine, mori-
„ bus, & vita anteacta, ac præcipue eorum,
„ qui ſextum decimum ætatis ſuæ annum exce-
„ dent, an criminoſi, an ære alieno gravati, vel
„ reddendæ alicujus adminiſtrationis rationi ob-
„ noxii ſint juxta formam Conſtit. fel. rec. Si-
„ xti V. & moderationum ſubſecutarum; Illud
„ etiam Superiores, ad quos ſpectabit, ſedulo
„ perquirant, ut quibus in Monaſteriis, &
„ Conventibus, ex Apoſt. facultate, Novitia-
„ tus fuerint inſtituti, in iis ad Religionem
„ nullus in poſterum admittatur, qui & ex ho-
„ neſtis parentibus natus non ſit, & conditiones
„ a Sacris Canonibus, ſummorumque Pontifi-
„ cum Conſtitutionibus præſcriptas non ha-
„ beat, juxta decretum ſuper forma de reci-
„ piendis Novitiis die 10. Maii 1602. editum.

„ §. 3. Quiſque recipiendus in aliquo Ordine
„ Regulari etiam Mendicantium in ea ſit æta-
„ te conſtitutus, quam ejus Ordinis, in quo
„ recipietur, Regularia Inſtituta, & Ordina-
„ tiones requirunt; eam vero litterarum ſcien-
„ tiam calleat, aut illis addiſcendæ ſpem indu-
„ biam præſeferat, ut minores, & ſuis tempo-
„ ribus majores Ordines, juxta Decreta Sacri
„ Concilii Trid. ſuſcipere valeat. Sed ſi quis
„ annum vigeſimum quintum excedens ad Ha-
„ bitum Regularem admitti poſtulaverit, & ta-
„ lis eruditionis expers inventus fuerit, in
„ Converſorum tantum, quibus litterarum ſcien-
„ tia non eſt neceſſaria, numerum referatur:
„ Ipſi autem converſi non recipiantur ante vige-
„ ſimum ætatis ſuæ annum, & niſi ſaltem præ-
„ cipua doctrinæ Chriſtianæ capita noverint.

„ §. 4. Demum Superiores diligenter exqui-
„ rant, quo ſpiritu, qua mente, ac voluntate
„ id Regularis vitæ genus elegerint, quem ſibi
„ finem propoſuerint, num zelo melioris fru-
„ gis, ac perfectioris vitæ, & ut Deo liberius
„ famulari poſſint, an potius levitate, vel
„ humano aliquo affectu, aut inordinato ani-
„ mo ducantur, & an eorum parentes ope, &
„ ſubſidio ipſorum indigentes, deſtituantur.

„ §. 5. Provideant quoque, ut omnes etiam
„ Converſi recipiendi, priuſquam ad habitum
„ Regularem admittantur, ab iis, quibus mu-
„ nus hoc incumbit, de Regula, quam profeſ-
„ ſuri ſunt, tribus votis eſſentialibus, ſtatuque
„ Regulari, & aliis cujuſque Ordinis peculiari-
„ bus Inſtitutis, & Conſtitutionibus diligenter
„ inſtruantur; Et quia quarumdam Religionum
„ mos eſt, ne dum Converſos ad Profeſſionem
„ admittendos, verum & Oblatos, ut vocant, re-
„ cipere, circa ipſorum Oblatorum receptionem,
„ unaquæque Religio ſuas peculiares Conſtitutio-
„ nes, ſpecialiaque Inſtituta obſervare teneatur.

§. 6. Statim atque Novitii ad Habitum re-
„ cepti, & in locum Novitiatus introducti fue-
„ rint, per generalem omnium peccatorum
„ Confeſſionem totius anteactæ vitæ conſcien-
„ tiam diſcutiant, & expurgent.

„ §. 7. Quod vero ad loci qualitatem uniuſ-
„ cujuſque Novitiatus ſpectat, locus hujuſmo-
„ di propria Clauſura ab ea parte Conventus,
„ & Monaſterii, in qua degunt Profeſſi, ſe-
„ gregatus ſit, atque diſtinctus, habeatque tot
„ ad dormiendum cellulas ſeparatas, quot
„ erunt numero Novitii, vel dormitorium ita
„ capax, ut pro ſingulis ſinguli lectuli com-
„ mode ſterni poſſint, in quo etiam Cellula,
„ vel certus ac determinatus locus pro Magi-
„ ſtro, ejuſque ſocio reperiatur.

„ §. 8. In eo etiam præter alias communes
„ commoditates aptus locus adſit ad ſpiritua-
„ les collationes, ſeu conferentias faciendas,
„ ac lectiones, inſtructioneſque Magiſtri au-
„ diendas, & in quem hyemis tempore ad ca-
„ lefaciendum ſe igne communi recipiant.

„ §. 9. Oratorium inſuper, ſeu Capella, ſi
„ commode fieri poterit, ad Novitios in ſpi-
„ ritualibus, præſertim in ceremoniis, eccle-
„ ſiaſticiſque functionibus exercendos.

„ §. 10. Hortus quoque peculiaris ad hone-
„ ſtam recreationem, bene concluſus, atque
„ munitus adſit; ſin minus, hortum cæteris Fra-
„ tribus communem, recreationis tempore,
„ ingrediantur; Ipſis vero Novitiis ibi com-
„ morantibus curabit Magiſter, cum loci Su-
„ perioris auctoritate, ſi opus fuerit, ne in
„ eumdem quiſquam alius ingrediatur.

„ §. 11. Ad hujuſmodi locum Novitiatus ne-
„ mini ejuſdem, vel alterius Ordinis Regula-
„ ris, etiam Conventus, & Monaſterii Officia-
„ lis, ullo unquam tempore, ſub quovis præ-
„ textu, aditus pateat, præterquam Magiſtro,
ejuſ-

„ ejuſque ſocio, ac etiam Monaſterii, aut Con„ ventus Superiori, ſi quandocumque ingrediendum ſibi neceſſario exiſtimaverit, quo tamen „ caſu, aliquem ſemper ex ſenioribus Conventus vel Monaſterii Patribus ſocium aſſumat.

„ §. 12. Hujus loci clauſuræ clavis apud Magiſtrum ſemper aſſervetur, illique ſoli liceat „ ex gravi tantum cauſa ingreſſum illuc alicui „ permittere: Si quis autem Novitiorum quempiam alloqui voluerit, Magiſtro præſente, „ & non aliter alloquatur.

„ §. 13. Novitiorum Magiſtro ſocius ſi per „ Novitiorum inſtruendorum multitudinem neceſſarius fuerit, vita, & moribus, quoad fieri poterit, conſimilis deputetur, qui in his, „ quæ ad Novitiatus regimen ſpectant, dicto „ Magiſtro immediate ſubjectus exiſtat; eligantur que tam Magiſter, quam ſocius per Provinciale Capitulum, per triennium ad minus „ onus hujuſmodi ſubituri. Quod ſi aliquo caſu, „ extra tempus Capitulare, nova loca Novitiatus concedi contingat, tunc electionem Magiſtri Novitiorum, & ſocii hujuſmodi, in „ his novis locis, per Generalem, vel Provincialem, ſeu Miniſtrum, aut eorum Viſitatores, „ ſeu Vicarios, de Definitorum tamen, vel graviorum aliorum Patrum conſenſu, fieri permittatur; idemque ſervetur, ſi intra triennium alterum, vel utrumque, urgenti aliqua de cauſa ex illis locis amoveri, vel mori contigerit, in cujus, vel quorum locum „ alii conſimiles ſubrogari debeant.

„ §. 14. Tam Novitiorum Magiſter, quam „ ſocius ab iis omnibus officiis, oneribuſque vacationem habeant, quæ Novitiorum curam, & „ regimen impedire valeant. Ipſe Magiſter Sacerdotali Ordine ſit iniatus, ac in quinto ſaltem ſupra trigeſimum ætatis ſuæ anno conſtitutus, & per decennium a Profeſſione emiſſa „ in Religione perſtiterit. Socius vero trigeſimum annum excedat, ſintque ambo doctrina, „ & quantum per Superiorum diligentiam, & „ vires fieri poterit, vitæ etiam anteactæ exemplo præſtantes, orationis præterea, & mortificationis operibus addicti, prudentia, caritateque referti, non ſine affabilitate graves, „ zelum Dei cum manſuetudine præſeferentes, „ ab omni cordis, ac animi perturbatione, ira „ præſertim, & indignatione, quæ in ſe, & „ erga alios caritatem impedire conſueverunt, „ quam longiſſime alieni, & tales demum, qui „ in omnibus ſeipſos bonorum operum exemplum præbeant, ut ii, qui eorum curæ ſubſunt, „ illos non tam metuant, quam revereantur, „ nec illis unquam detrahere quicquam poſſint.

„ §. 15. Habeat etiam Magiſter plenam, & „ abſolutam poteſtatem circa Novitiorum inſtitutionem ac Novitiatus regimen, ita ut „ in illis nemini (Viſitatoribus, ac Superioribus majoribus, vel etiam localibus exceptis) „ quovis colore ſe ingerere liceat.

„ §. 16. Curam adhibeat diligentem, ut Novitii omnes in Regulari diſciplina ſedulo exerceantur, agnoſcantque præcipue Divinæ, qua „ digni facti ſunt, vocationis præſtantiam, & „ excellentiam, quæ vera ſit, atque perfecta „ votorum ſolemnium, & quam neceſſaria cujuſque Ordinis conſtitutionum obſervantia; „ modum in oratione tum vocali, tum mentali „ fructuoſe perſiſtendi, illicitas paſſiones, & „ vitia, (ad quæ natura per peccatum labefactata omni tempore prona eſt, atque proclivis) per ſenſuum cuſtodiam, & mortificationem cohibendi, auſteritatem, jejunia, „ cilicia, diſciplinas, conſcientiæ puritatem, „ crebram illius diſcuſſionem, Sacramentorum „ frequentiam, Confeſſionis præſertim, quæ „ bis ſaltem ſingulis menſibus fiat, per aperitionem quotidianam motuum internorum „ cordis, & tentationum manifeſtationem, per „ exercitium humilitatis circa viliora miniſteria, per modeſtiam in omnibus actionibus, „ diuturnumque ſilentium.

„ §. 17. Quilibet Novitius bis quotidie Orationi mentali, & vocali incumbat, unuſquiſque ſecundum propriam capacitatem, & ordinem ſibi a Magiſtro præſcriptum, ac pluries in die propriam conſcientiam unuſquiſque examinare contendat; Ipſi autem Magiſtro ſoli Novitiorum Confeſſiones audiendi cura committatur. Liceat tamen Superiori etiam „ locali, ſi ita expedire judicaverit, vel per „ ſe ipſum, vel per alium ab eo deputandum, „ ſemel, aut bis in anno eorumdem Novitiorum Confeſſiones audire. (*Quia iſtæ ordinationes non ſunt per modum præcepti, ſed ſolum per modum Regulæ, & Conſilii, unde* „ *Statutis Regularibus non derogant, nec minus* „ *irritant Confeſſiones aliter factas;* (Sic in illis „ terminis tenet Molfeſ. *par.* 1. *Sum. tract.* 7. „ *cap.* 14. *num.* 83. ex Peyr. *pag.* 298.)

„ §. 18. Quotidie Miſſæ Sacrificio interſint, „ ſtatutis horis in Choro nocturniſque divinis „ officiis aſſiſtant.

„ §. 19. Exercitationibus etiam corporalibus vacent, legant, vel ſcribant res ſpirituales, modeſtam animi recreationem interponant; quæ in ſolitario loco, & commodo „ extra Novitiatum, ſemel in hebdomada, vel „ in alternis ſaltem hebdomadis longior ſta-

„ tua-

„ tetur, fiatque ſemper Magiſtro præſente, „ vel ſocio qui multum invigilent, ne duo „ ab aliis commorentur disjuncti, atque eo „ tempore, cujuſque, in quam natura fera- „ tur, propenſionem ſcrutentur.

„ §. 20. Non liceat eis, durante Novitiatus, „ & probationis tempore, una cum profeſſis, „ niſi in Choro, in Eccleſia tempore Officio- „ rum, in Proceſſionibus, aut in cænaculo cau- „ ſa refectionis commorari, nec permittatur „ eis profeſſos domo exeuntes comitari.

„ §. 21. Pro communibus, & propriis cu- „ juſque neceſſitatibus, quæ accidere poſſunt, „ unus ex Novitiis ipſis, ætate, moribuſque „ provectior deputetur, qui abſente ſocio, „ Magiſtro permittente, omnia, prout opus „ fuerit, agat, cui etiam januæ cuſtodia, & „ rerum levioris momenti proviſio intra No- „ vitiatum committi poterit.

„ §. 22. Cum autem licet Clericorum bene „ inſtruendorum cura debeat eſſe præcipua, „ Converſorum tamen Religioſa inſtructio non „ ſit prætermittenda, quin potius æquanimi- „ ter amplexanda, quandoquidem ſatis explo- „ ratum eſt, iſtorum etiam cum Regulam pro- „ fiteantur eamdem, perfectam educationem, „ tum Religioni decorem, & ornamentum, „ tum aliis Chriſti fidelibus ædificationem, „ exemplum, atque utilitatem afferre: Con- „ verſis ipſis a Clericorum Novitiatu ſeparatus „ ad dormiendum locus, quantum commode „ fieri poterit, aſſignari præcipitur; illi ta- „ men, hac ſeparatione non obſtante, Magi- „ ſtro Novitiorum, ſeu Superioribus Monaſte- „ riorum, & Conventuum juxta cujuſque Or- „ dinis ſtatuta, & Conſtitutiones ſubditi eſſe, „ & obedientiam præſtare debebunt, a quo „ non tantum circa corporalia obſequia pro- „ bandi, & exercendi, verum etiam pro eo- „ rum capacitate, & commoditate de ſpiritua- „ libus, præſertim de modo mentaliter oran- „ di, diligenter inſtruendi erunt, quod ut com- „ modius fiat, ad capitula, & ſpirituales con- „ ciones, quæ per Magiſtros Novitiis fieri ſo- „ lent, accerſiri debeant, & in Eccleſiis, ſta- „ tutis horis conveniant, niſi tunc in ſuis Of- „ ficiis actualibus occupati fuerint.

„ §. 23. Tempore vero probationis elapſo, „ ii tantum qui non ſolum Religioſæ perfe- „ ctionis capaces, ſed ad laborem corporalem „ apti novo, ac diligenti examine reperti fue- „ rint, dummodo ætatis ſuæ annum quoad „ Clericos decimum ſextum, quo vero ad „ Converſos vigeſimum primum exceſſerint, „ ad Profeſſionem admittantur, ſed qui ad „ Converſorum habitum recepti fuerint, ad „ Clericorum ſtatum tranſire, etiam durante „ tempore probationis, non poſſint.

„ §. 24. Superior cujuslibet Conventus, in „ quo Novitiatus fuerit conſtitutus, particula- „ rem Librum habeat, in quo uniuſcujuſque „ Novitii Profeſſio regiſtretur, illumque No- „ vitius profeſſus propria manu, & duo te- „ ſtes, qui præſentes fuerint, ſubſcribant.

„ §. 25. Converſus vero litterarum ignarus „ profeſſus in eorumdem teſtium, qui ſe ſub- „ ſcripſerint, præſentia, propria manu ſignum „ Crucis apponat, aſſerveturque liber, & cu- „ ſtodiatur in archivio, ubi Scripturæ ad Mo- „ naſterium, ſeu Conventum pertinentes re- „ poni conſueverunt.

„ §. 26. Quia vero in quibuſdam Ordinibus „ Filiationis uſus eſt receptus, declaratur, quod „ licet Decretum ſit, ut Novitiis educandis cer- „ ta Monaſteria, aut Conventus deſignata quili- „ bet Ordo habere debeat, licitum tamen ſit „ Superioribus Monaſteriorum, & Conventuum „ hujuſmodi Ordinum, in quibus Filiationis „ uſus receptus eſt, eos, quos prænarratis qua- „ litatibus, ſuffultos repererint, in ſuorum lo- „ corum Filios, juxta cujuſque Ordinis Conſti- „ tutiones adſcribere, ſicque adſcriptos, juxta „ præſentes inſtitutiones, & alias ſervatis ſer- „ vandis ad Ordinem recepti fuerint, ad lo- „ ca Novitiatuum cum teſtimonialibus litteris „ tranſmittere, ubi tanquam dictorum Con- „ ventuum, ſeu Monaſteriorum Filii, eorumdem „ nomine, & inſtantia recipi, ac in Novitiatum „ probari, & deinde antequam ad eadem Mo- „ naſteria, ſeu Conventus Filiationis hujuſmo- „ di remittantur, in Profeſſorio ad perfectio- „ nem, ut præmiſſum eſt, exerceri debebunt.

„ §. 27. Porro ne loca unius Monaſterii, „ ſeu Conventus ab alio præoccupentur, Capi- „ tuli Generalis, aut Provincialis partes erunt „ numerum præſcribere pro omnibus, & eam „ ſimiliter rationem circa alimentorum con- „ tributionem, ſi opus fuerit, inire, ac ſin- „ gulis Conventibus, & Monaſteriis præſcri- „ bere, quæ magis expedire videbitur.

„ §. 28. Ut autem Novitii jam in Profeſ- „ ſorum numerum, ſicut præmittitur, rece- „ pti, melius in bono ſpiritu, Regulariſque „ diſciplinæ obſervantia ſtabiliantur, & con- „ firmentur, mandatur, ut ſtatim poſt Pro- „ feſſionem emiſſam, ſi in Conventibus, aut „ Monaſteriis pro Novitiatibus aſſignatis, lo- „ cus aderit ſecundi Novitiatus, ſive Profeſ- „ ſorii, ab ea, quæ Novitiorum eſt, atque „ antiquorum Profeſſorum habitatione, diſtin-

„ ctus,

„ ctus, & ſegregatus, ibi collocentur, ſi Monaſterium, aut Conventus eos alere queat; ſin minus, in alium commodiorem Conventum, aut Monaſterium transferantur, in quo eis locus cum requiſitis ad Noviciatum, ſupranarratis reperiatur, vel accommodetur, aut de novo conſtruatur.

„ §. 29. Ab hoc tamen illæ Religiones excipiuntur, quæ ſuarum Conſtitutionum, ſeu Inſtitutorum vigore majoris temporis curſu novos Profeſſos intra Noviciatum detinere conſueverunt, quibus in hac parte non derogatur, illis tamen permittitur, ut prædictis earum Conſtitutionibus non obſtantibus, idipſum facere poſſint, ſi id rationi, ac Religioni magis expedire dijudicaverint, quibus in locis degant ſub regulis, & modo vivendi adhuc arctiori, quam ſervent antiquiores Profeſſi, ita quod in negotiis Monaſteriorum, aut Conventuum non ſe intromittere, nec communibus tractatibus intereſſe, neque alicujus exterioris obedientiæ officium exercere debeant, ibique permaneant, quouſque ad ætatem Sacris Ordinibus ſuſcipiendis ſufficientem devenerint, vel ſaltem per triennium poſt Profeſſionem, quo etiam tempore poterunt, quinimmo & debebunt, litterarum ſtudiis operam navare, ſub directione, ac regimine Superioris, qui eas qualitates habeat, quibus Noviciorum Magiſtrum præditum eſſe oportere dictum eſt.

„ §. 30. Declaratur tamen, quod propter præmiſſa non cenſeatur conceſſa licentia recipiendi Novitios, niſi in locis pro Noviciatu deſignatis, aut in poſterum deſignandis, & pro numero duntaxat in eorum ſingulis, præſcripto, vel præſcribendo.

„ §. 31. Denique ſi illi, qui inter religioſos gradu & ordine Superiores ſunt, & alii, ad quos ſpectat in prædictis omnibus, vel eorum aliquo deliquerint, ſeu quovis modo contrafecerint, officiorum omnium, quæ tunc obtinebunt privationem, gravioreſque, pro modo admiſſæ culpæ, pœnas ſe ſubituros certo ſciant.

„ Datum Romæ apud Sanct. Petrum die 19. Martii 1603. Ant. Seneca Reſbim. Apoſt. Secr. Anno 1624. Indictione 7. Pontificatus autem S. D. N. D. Urbani divina providentia Papæ VIII. anno ejus 2. die vero 20. menſis Octobris ſupradicta Decreta tum Sacræ Congreg. Concilii, quam S. M. Clementis VIII. affixa, & publicata fuerunt ad valvas Baſilicarum S. Joan. Lateran. & Principis Apoſtolorum, nec non in acie Campi Floræ, ut moris eſt, per nos Camillum Fundatum, & Julium Marziellum Curſores Sanctiſſimi. Brandimartes Latinus pro Magiſtro diſtur. Curſ.

Datur inſuper Decretum Innocentii XI. ſu- 99
per Conventibus Noviciatus, & Recollectionis Minorum de Obſervantia, & ſuper iis, quæ in eiſdem Conventibus ſervari debent.

INNOCENTIUS PAPA XI.

„ Pro meliori Noviciorum, & recenter Profeſſorum educatione, & ut Fratres illi, qui majori ſpiritus quieti, & ſtrictiori Regulæ noſtræ obſervantiæ incumbere deſiderant, id præſtare poſſint in propriis Provinciis abſque eo quod hujus ſtudii prætextu, aut ad alias tranſire, aut novas reformationes, & ſciſſuras in Ordinem invehere moliantur, ſtatuitur, quod in ſingulis hujus Familiæ Provinciis de Obſervantia inſtituantur tres, aut quatuor Conventus Recollectionis, qui ſint primi, & ſecundi Noviciatus, ut ſimul, & loca ſpiritualis quietis, & perfectionis ſeminaria pro tota Provincia eſſe valeant.

„ Ad hunc finem eligi, & deputari debent Conventus commodiores pro Regulæ obſervantia, & Noviciorum educatione, quorum deſignatio committitur Commiſſario Generali Familiæ cum conſilio definitorii cujuſcumque Provinciæ reſpective, cui Generali Commiſſario etiam committitur prima Guardianorum, & Magiſtrorum eorumdem Conventuum inſtitutio cum facultate, ut ſi in Provincia aliqua non fuerint Religioſi pro his officiis in nova Recollectionis erectione idonei ex aliis Provinciis, vel Obſervantibus, vel Reformatis, immo & ex alia Familia poſſit eos adducere. Et inſuper eidem committitur prima in eiſdem Conventibus eorum Fratrum collocatio, qui ad formationem prædictæ recollectionis fuerint neceſſarii.

„ §. 1. Et ut incommoda ex multiplicitate horum Conventuum alias experta evitentur, omnino interdicitur, ne in qualibet Provincia plures quam quatuor, paucioreſve quam tres recollectionis Conventus eſſe poſſint, ſublata facultate cuilibet Superiori Ordinis ſuper hoc ſtatu diſpenſandi; Et ut nunquam ſeparari a Provincia poſſint, decernitur, ut in nullo Conventu Provinciæ, qui hujuſmodi Recollectionis non fuerint, poſſint induci Novitii, nec probationis annum agere. Atque ita Provinciæ inſeparabiliter ſint incor-

„ pora-

„ porati, ut ſine ipſius, utpote Domus receptionis, Provincia ipſa ſubſiſtere non poſſit.

„ §. 2. Conventus autem prædicti diſtribuentur ſic, ut in Provinciis magnis duo illorum ſint primi Novitiatus, duo vero Profeſſorii, ſeu Novitiatus ſecundi: in minoribus autem, aut unus erit primi Novitiatus, & duo ſecundi, aut e converſo, pro commoditate Conventuum, aut Provinciæ; Et quia in nullo prædictorum Conventuum ſtudium facultatis litterariæ collocandum eſt, aut permittendum, ſtatuitur, quod Profeſſi, antequam ad Profeſſoria, in quibus ſunt Artium litterariarum ſtudia, tranſmittantur, in Conventu Recollectionis ſecundi Novitiatus ad minus per annum integrum collocentur, ut in ſpiritu in Novitiatu concepto, antequam ad ſtudia tranſeant, confirmentur, & roborentur.

Forma autem vivendi in prædictis Recollectionis Conventibus ſequens erit;

Primo: Officium Divinum ſtatutis indiſpenſabiliter horis, graviter, & devote perſolvatur, & Orationi mentali duabus horis cum dimidia omnino vacetur, ita ut poſt Matutinum (quod indiſpenſabiliter media nocte perſolvendum eſt) una hora, poſt primam dimidia, poſt completorium hora altera, in Oratione mentali perſiſtant. Sed a Reſurrectione uſque ad Exaltationem Sanctæ Crucis propter noctium brevitatem, hora poſt Matutinum orationis in horam ejuſdem poſt ſextam, & ante prandium habendam, commutetur.

Secundum: Silentium, ac lectio ſpiritualis in Refectorio nulla cauſa diſpenſetur. In Dormitoriis autem, Clauſtris, & Sacriſtia ita ſilentium obſervetur, ut tantum omnino neceſſaria, & ſubmiſſa voce Fratres loquantur.

Tertio: Sæculares, niſi Officiales Conventus ſint, ad interiora Conventus non admittantur, ſed pro rebus neceſſariis cum ipſis tractandis in Clauſtro interiori, camera autem honeſta diſponatur, in qua prædicta præſtari poſſint.

Quarto: Communitates Chori, & Refectorii omnes Fratres ſequantur, nec ullus ab aliqua, ſine expreſſa Guardiani licentia, excuſetur.

Quinto: Tribus diebus in hebdomada, nempe feria ſecunda, quarta, & Sabbato poſt veſperas immediate, aſſiſtentibus Prælato, & omnibus Fratribus, lectio Expoſitionis Regulæ, aut Theologiæ Myſticæ habeatur; ita ut duobus ex prædictis diebus exponatur Regula, altero vero de Theologia Myſtica, ſeu de vita ſpirituali tractetur; Ad hoc inſtituatur unus Lector, qui ſit in Theologia morali, & Myſtica verſatus, cui ut tempus pro lectionibus conficiendis habeat, conceditur ut a Prima, & Oratione poſt ipſam excuſetur. Qui poſt expletam expoſitionem Regulæ poterit Decalogum clare, & breviter pro Inſtructione Juvenum explicare.

Sexto: Guardianus ad minus ſemel in menſe feria ſexta poſt Completorium celebrabit Capitulum culparum, eo modo, quo in Conſtitutionibus generalibus præſcribitur, habita ad Fratres ſpirituali collatione, in quo ad perfectionem, & ſpiritualem profectum excitentur & animentur.

Septimo: Paupertas noſtri ſtatus, quantum fieri poteſt, ſtricte in communi obſervetur; Et ut ita etiam fiat in particulari, Guardiani de omnibus neceſſariis ad uſum ſtrictum Seraphicæ paupertati congruum Fratribus provideant, ita ut recurſus particularium ad benefactores, aut amicos ſpirituales via omnino præcludatur, nullusque quidquam ad uſum ſuum habeat ſine expreſſa licentia Guardiani, qui uſum rei, & ſupellectilis non neceſſariæ nulli concedat; aut permittat; quod ut exactius obſervetur, nullus quidquam ad proprium uſum clauſum habeat, & ad cujuſcumque cellam ſemper aditus Superiori pateat; & tam Novitiis, quam ceteris Religioſis uſus duarum Tunicarum talarium, quarum una erit cum caputio, & alia ſine caputio, juxta Regulæ præſcriptum, concedatur, nec cuiquam permittatur, ut Sudaria, Sachettos, aut alia quævis non conceſſa in Regula ſub prætextu portationis ſolius Habitus, deferat.

Octavo: Poſtquam præfata Recollectio per triennium firmata fuerit, nullus poſſit inſtitui Guardianus in prædictis Conventibus, qui in aliquo illorum per biennium immediate vitam communem Recollectionis ſequens, commoratus non fuerit.

Nono: Nullus Religioſus, cujuſcumque qualitatis ſit, in Conventu Recollectionis de Familia collocari poſſit, aut in eo commorari, in quo Regulæ præcepta obſervare non poſſit; nempe jejunia, excalceationem, duarum tantum Tunicarum uſum, peditationem, chori die, noctuque communitatum ſequelam; cum pro non valentibus adeo ſtricte vivere, ceteri Provinciæ Conventus expediti maneant, & tam Guardianus ipſe, quam ceteri omnes Fratres hebdomadam ſine exceptione ſuo ordine faciant.

Decimo: In præfatis Conventibus nullus Fratres

tur criminoſis, aut pro luenda pœna collocari poſſit, nec quiſquam a quocumque Prælato miſſus recipi debeat, niſi de conſenſu Guardiani, & majoris partis Diſcretorum Conventus, admittendus judicetur.

Undecimo: Nullus Religioſus, cujuſcumque qualitatis ſit, poſſit recreationis, aut alterius cujuſque negotii cauſa ad prædictos Conventus divertere, niſi qui ad exercitia ſpiritualia per aliquos dies facienda cum ſequela omnium Communitatum, & rigoris vitæ Recollectæ, admitti voluerit, nec Miniſter Provincialis, quando ad præfatos Conventus, cauſa Viſitationis, vel alia acceſſerit, poſſit ſub pœna ſuſpenſionis ſui Officii per bimeſtre, ſæculares, aut alios fratres ſecum ferre, præter ſuum Secretarium, & Socium, cui Provinciali plurimum in Domino commendatur, ut in Conventibus Recollectionis omnibus ſeipſum præbeat exemplum bonorum operum, & Regularis diſciplinæ.

Duodecimo: Diſcurſus Fratrum extra Conventum, quantum fieri poſſit, evitentur, & ut Fratres addicti Choro extra Conventum non vagentur, ſtatuitur, ut in quolibet prædictorum Conventuum, præter Officiales pro interiori gubernio neceſſarios collocentur Fratres laici ſpirituales, & devoti, qui continuo, & extra Conventum, eleemoſynas pro neceſſitatibus Fratrum temporibus opportunis petant, & ſpiritualis vitæ quieti incumbant; Fratribus autem Choro addictis raro exeundi extra Conventum licentia concedatur, nec unquam niſi duo extra ipſum eſſe poſſint; Novitiis autem, & Clericis in nullo caſu, niſi in Communitate exeundi a Clauſtro licentia concedi poſſit, ſub pœna privationis officii eam concedenti.

Ultimo: In prædictis Conventibus quoad reliqua ad vitam Monaſticam ſpectantia conſtitutiones generales exacte ab omnibus obſerventur, ut ceteris exemplo & ædificationi in pura obſervantia ſint.

Curent itaque Commiſſarius Generalis, & Provinciarum Diffinitoria, ut prædicti Recollectionis Conventus in prædicta vivendi forma erigantur, & componantur; Dum enim per atteſtationem prædicti Commiſſarii generalis, & Diffinitorii Provinciæ, & diſcretorum illorum Conventuum juramento firmatam de tali erectione, & compoſitione conſtiterit; Sanctiſſimus Dominus Noſter pro ſua benignitate licentiam induendi Novitios in illis Conventibus ſic ordinatis concedet; Quod ſi poſt primam conſtitutionem prædicta vivendi forma in ipſis Recollectionis Conventibus exacte, & rigoroſe non obſervetur, licentia ulterius induendi in illa Provincia non concedetur; Unde Provinciæ ipſæ ſibi conſulant, nam ſi medio adeo ad bonum, & ſtabilitatem Religionis conducente non utantur, omnino ſucceſſu temporis extinguentur.

Alia vide verb. *Approbatio art. 2. a n. 2.* verb. *Annus probationis, ſeu Novitiatus;* verb. *Habitus*, verb. *Profeſſio*. 100

Receptus pro Laico, ſeu Converſo, an poſſit tranſire ad ſtatum Clericalem? Vide verb. *Profeſſio num.* 88. *& num.* 89. & verb. *Tranſitus num.* 1. 101

Novitii in quibus edocendi, atque inſtruendi? habebis benevole lector vel in indice ad calcem indicis tituli hujus, vel in aliquo ex tenuibus aliis noſtris operibus, quæ Deo dante poſt promptam Bibliothecam in lucem inſuper daturi ſumus: ob gravem enim adverſum caſum, ea quæ noviſſime de re jam meditata erant, non potuerunt hic apponi. 102

Ad complementum hujus tituli, præſtat addere, quod per unum Novitium mei Seraphici Ordinis Minorum de Obſervantia habuit originem devotio Coronæ Beatiſſimæ V. M. ſeptem decadum in honorem ſuorum ſeptem Gaudiorum, modo qui ſequitur, prout refertur ad litteram in Annalibus Waddinganis *tom.* 10. *ad annum* 1422. *a num.* 8. *ad* 18. *ultima Romanæ impreſſionis typis Rochi Bernabò* 1734. 103

Sub hoc tempus, ideſt Anno Chriſti 1422. aſſociatus eſt Minoribus adoleſcens quidam, Beatæ Virgini Mariæ reverenter addictus, qui contexta ex floribus corolla, ſimulacrum ejuſdem decorabat. Dum legendis floribus, & huic proſequendæ pietati non adeo liceret in tyrocinio intendere, juvenili levitate conſtituit ad ſæculum redire. Diſceſſurus Virginem ſalutavit, & Patrocinium popoſcit. Cui illa apparens dixit: *Noli contriſtari ob dimiſſum, vel impeditum, quod mihi præſtabas, florum obſequium; docebo quomodo in aliud præclarius convertas, & coronam mihi compingas ſerto illo roſarum valde pulchriorem. Singulis diebus coronam mihi contexe, non ex floribus, qui cito marceſcunt, neque ſemper haberi poſſunt, ſed ex piis precibus, quas tu potes, & Angelus docuit recitare. Profer decies Salutationem Angelicam, & ſemel Orationem Dominicam, in memoriam gaudii, quo ego exultavi de concepto Verbo Æterno. Secundo, eadem repete, propter illud, quo perrexi cum feſtinatione in montana Judææ cognatam Eliſabetham viſitatura. Tertio, propter ſummam*

meam lætitiam, qua Chriſtum Dominum abſque dolore, integro pudore ſum enixa: Quarto, propter eam, qua Magos infantulum adoraturos excepi. Quinto, ob repertum in Templo Filium, quem prius deflebam amiſſum. Sexto, ob glorioſam ejus reſurrectionem. Septimo, ob meam in Cœlos aſſumptionem. Hæc ſi ſingulis diebus dixeris, certo ſcias ſertum mihi gratum, & tibi meritorium te compacturum. Obſecutus adoleſcens, qua potuit devotione, recitare cœpit præſcriptam precum formulam, & accedens caute tyronum Magiſter, ut exploraret quid in cubiculo ageret, vidit Angelum roſas filo paulatim inſerentem, & ſingulis denis aureum lilium connectentem, mox coronam ex omnibus compoſuiſſe, & tyronis genuflexi capiti impoſuiſſe. Paulo poſt præceptor imperavit, ut quæ tunc faciebat, enarraret, dixitque eo ſe modo preces illas obtuliſſe, quo a Beata Virgine inſtructus fuerat, unde viſionis arcanum Magiſter percepit.

Confirmatur miraculis.

1. Proſecutus ille quotidie per omnem vitam, devotionem hanc, accidit ut cum ſocio alternatim repetens, per nemus quoddam, prædonum latibulum, tranſiret. Prodeuntes ex latebris nebulones irruerunt in Fratres, ſciſcitantes quonam dilapſa fuerit ſpecioſa puella, quam ſecum in nemoris aditu ducebant. Illi negare, & abjurare ſe nullum duxiſſe, neque vidiſſe; hi urgere, in comitatu fuiſſe, precariis orbiculis roſas alligaſſe, & ultima minari tormenta, niſi revelent ubi dimiſerint, aut abſconderint. Dum nihil extorquere potuerunt a nihil ſcientibus, ad arbores alligatos vexare tentarunt. Illi e contra agonem ſuum Deo, & Sacratiſſimæ Virgini commendantes, rogarunt ut invocantibus opem ferrent. Adfuit Beata Virgo, & latrones increpavit, quod ita inhumane ſuos ſervos tractaverint, ſeque ipſam eſſe dixit, quæ aſſociabat coronæ penſum devote ſolventes. Hac viſione territi, & increpatione compuncti latrones, a viis ſuis peſſimis recedentes, Fratrum Minorum inſtitutum ſubierunt, & ubique retulerunt, quæ propriis oculis conſpexerunt.

2. Hinc invaluit mos in Ordine Minorum, tranſivitque ad alios, coronam Beatæ Virginis recitandi, quam Oratione Dominica ſepties, & Salutatione Angelica ſeptuagies & bis repetita, in honorem ſeptuaginta duorum annorum, quibus Sacratiſſima Virgo, juxta probabiliorem ſententiam vixit, & gaudiorum ſeptem ab ipſa complendam pii viri aſſeverant. Ut vero amplius hæc creſceret pietas, crebra fecerunt miracula. Etenim poſt paucos annos ipſe adoleſcens decedens, viſus eſt in Cœlum efferri, roſis, & liliis circumdatus, atque inter brachia Sacratiſſimæ Virginis exceptus, floribus coronari.

3. Conſodalis alter firmiter conſtituit quotidie coronam hanc recitare ante prandium, ſed ſemel oblitus, dum manducare incœpit, recordatus eſt omiſſionis. Petiit licentiam abeundi, receſſitque in templum, ubi coram Beatæ Virginis Altari, quod ſolebat, penſum ſolvebat. Dum his immoraretur, miſit Guardianus exploratum quid ageret, aut quo abierit. Viſus eſt genuflexus orans, & Angelos duos per brevia intervalla excipere ex ore ejus roſas, & poſt decimam quamque, lapidem pretioſum, & ex his contextam coronam impoſuiſſe capiti Beatæ Virginis adſtantis. Retulit omnia Explorator Præfecto; hic vero obedientiæ præcepto ab orante confeſſionem omnium extorſit.

4. Simile quid accidit Anconæ in Marchia. Beatus Gabriel Anconitanus Guardianus, admirandæ pietatis vir, præcepit Ludovico Albanenſi tyroni, ut ſingulis diebus antequam manducaret, obſequium iſtud Beatæ Virgini præſtaret. Quodam die toto tempore ante meridiano domeſticis miniſteriis implicitus, non potuit. Dum menſæ aſſideret, interrogatus a Superiore an penſum hoc Beatæ Virgini illo die perſolverit, & ſaſſus non feciſſe, juſſus eſt in Eccleſiam abire, atque omiſſionem compenſare. Abiit, fecit, oravit coram Altari præcipue hanc noxam ſibi dimitti. Submiſit poſtea Superior, qui inveſtigaret, an vere obedierit? viſus eſt ferme eodem modo, quo alter orare, atque ex ejus precibus aptatam corollam Beatæ Virginis capiti circumduci. Retulit hic quæ vidit; miſſi deinde alii, qui etiam idipſum perſpexerunt: acceſſit demum ipſe Guardianus, & quæ reliqui, conſpexit. Hinc amplius devotionem Novitio commendavit, & ceteris Fratribus imitandum propoſuit, & diuturno tempore illo in loco, quo Novitius orabat, perſeveravit ſuaviſſimus odor roſarum, & liliorum.

5. Frater Petrus e Civitate Pennenſi oriundus, ſocius B. Thomæ Florentini, & primus inter Obſervantes Provinciæ Sancti Bernardini, Laicus vir miræ perfectionis, & aſſiduæ orationis, qui aliquoties viſus eſt per horas quinque immobilis, brachiis in crucis modum protenſis hæſiſſe, facie interim Solis inſtar

ſtar reſplendente: aliquoties etiam a terra in altum elevatus, hac etiam ferebatur devotione, ut quotidie his peccandi formulis Beatam Virginem ſalutaret. Semel accidit, dum conſtruendo Cœnobio Sanctæ Mariæ Podii Orſonæ adlaboraret, ut diurno labore feſſus obliviſceretur coronam recitare. Dum iret cubitum, meminiſſet omiſſi penſi Mariani, ſtatimque receſſit ad Oratorium, dicturus, quæ ſolebat. Ab incæpta corona paulo poſt ſomno correptus, abſolvere non potuit. Dormitanti apparens Beata Virgo Angelis duobus aſſociata dixit: Dormi, & requieſce dilecte fili, ſatis oraſti laboribus feſſus, obedientiæ, & caritatis operibus addictus, & afferri fecit per Angelos in lectum. Ad matutinas preces expergefactus, comperit viſionem, quam habuit, veram fuiſſe, non imaginariam.

6. Simile ferme per omnia accidit cuidam Fratri adoleſcenti in Provincia Romana, die quodam diſtracto in hoſpitibus recipiendis. Rem omnem deprædicabat Frater Laurentius de Monte Calerio, Vicarius ejuſdem Provinciæ vir probatiſſimæ vitæ, Beatæ Virginis Mariæ cultor ſtudioſiſſimus. Qui de hac re ſcribunt, ſuſpicantur iſta eidem Laurentio in ſua juventute accidiſſe.

7. In Provincia Sancti Franciſci, & Comitatu Aſſiſii, fuit quidam vir religioſiſſimus, pietate, & prophetiæ dono inſignis, qui devotionem hanc omni hominum generi magnis, & parvis, nobilibus, & infimis, ſenibus, & junioribus perpetuo inculcabat, propterea *Frater Jacobus de Corona* nuncupatus. In omnibus tribulationibus, & neceſſitatibus ad has preces recurrebat, & opem reportabat, rebuſque dubiis dabat reſponſa. In Burgo Sancti Sepulcri, dum ageretur de deſtruendo Conventu Minorum extra mœnia poſito, ne hoſtibus Neapolitanis cito adventuris, foret præſidio, rogavit Jacobus Commiſſarium, a Senatu Florentino in hanc rem amandatum, ut a ruina paululum ſuperſederet, donec ille Beatæ Virginis imploraret auxilium. Aſſueto ſuo precum genere ſalutavit, rogavitque, ut demum, in qua tot ei coronæ quotidie tam a ſe, quam a reliquis Fratribus offerebantur, ſervaret indemnem. Reſponſum accepit non acceſſuros hoſtes, ſed ab omnibus Florentinorum terminis brevi diſceſſuros: quod poſt paucos dies ipſe probavit eventus. Eo in loco, poſtquam varia patrarat miracula, & Sacroſancta ſuſceperat Eccleſiæ Sacramenta, migravit ad Dominum. Animam ad Cœlos evehi inter multitudinem Angelorum viſum eſt, & exequiis interfuit populus univerſus.

8. 9. 10. Bernardinus Feltrenſis Veronæ, in Eremitorio Peſcariæ, Provinciæ Sancti Antonii, narrabat ea in urbe accidiſſe, ut Frater quidam pius in quodam Eccleſiæ angulo, formula hac orandi devote uteretur, & ab alio viderentur ei aſtitiſſe Angeli, qui ad ſingulas ſalutationes Angelicas corona aurea Virginem redimirent, & roſam, aut lilium porrigerent. Referebat etiam, in eadem Provincia Antonium Rubeum Foro-Julienſem, huic pietatis generi addictiſſimum, dum comitaretur ſenem quemdam Provinciæ Vicarium in Civitate Vicentiæ, ſub continuo aquarum diluvio, invocata B. Virgine, & poſitis precariis orbiculis in capite, neque una guttula madefactum, ſed ſicca veſte in urbem omnibus admirantibus perveniſſe. Frater Franciſcus Sulmonenſis Provinciæ Sancti Bernardini, vir laudabilis, & pius, retulit adoleſcentem quemdam initiandum apud Minoritas, toties quoties accedebat, ut religioſa veſte indueretur, revocatum variis tentationibus, quas demum nullo negotio ſuperavit, recitata corona aliquoties coram B. Virginis effigie.

11. 12. 13. 14. Prædictus Feltrenſis publice prædicavit, ſcholarem Peruſinum, nobilis adoleſcentulæ amore inſanientem, magicis incantationibus uſum, ut potiretur, ſed omnes eluſas, etiam ipſius Dæmonis confeſſione, quod ſingulis diebus coronam hanc Beatæ Virgini puella conſecraret. Improbæ etiam vitæ hominem, qui ex ſumma deſperatione dæmones in ſuum convocavit interitum, ab eiſdem ſibi apparentibus reſponſum accepiſſe, nocere non poſſe quotidie has preces recitanti. Ticini dixit ex ſuggeſto nobilem quamdam matronam docuiſſe hunc Virginis cultum ſuos filios puerulos, ſummo mane ſingulis diebus exhibendum, atque ex his unum in flumen decidiſſe: matri demum, & multis corpus quærentibus ſuper aquas incolumem apparuiſſe, & dixiſſe ſe beneficio illius Virginis ſervatum, cui ex matris diſciplina matutinas adaptabat coronas. Pellicem etiam, propter quam multa orta erant ſcandala, & homicidia, demum letaliter ſauciatam, & in foveam projectam, apparente, & protegente B. Virgine, propter hanc quotidianam devotionem, eo uſque vixiſſe, donec advenerit Confeſſarius, & rite ſe accuſanti reatuum impenderit abſolutionem, ſtatimque expiraſſe.

15. 16. Volaterris anno MCCCLIV. devota femina, antequam iret cubitum cum ſuis

filiis,

ſtiis, hac formula oravit. Accidit, ut illa nocte tectum oppreſſum nimio pondere nivis corrueret, ſed nihil nocuit paucis arundinibus circa lectum compoſitis, totam molem cum omnium admiratione ſuſtinentibus. In oppido Sartiani in eadem Provincia Etruriæ, & Eccleſia Minorum, irruentes duo ſicarii in duos incolas Caſtri plebis, hujus cultus Mariani perpetuos obſervatores, uni nocere non poterant, alteri licet vulnera multa inflixerint, vivus, & ſanus præter omnium expectationem apparuit. Hæc & alia multa collegerunt, qui de recitanda Virginis corona ejuſque virtute pie ſcripſerunt.

Ob hæc, & alia miracula cœpit a noſtris Religioſis de Obſervantia promulgari in tota Seraphica Religione, & in univerſo Orbe hic ſanctus uſus, & ſingularis devotio Coronæ Beatiſſimæ Virginis Mariæ, omnes fervide exhortando ad frequentandam hanc tam acceptam B. M. Virgini & Fidelibus ſic proficuam Devotionem; itant brevi intervallo temporis fuerit ab omnibus Mariæ devotis in praxim deducta, & a Romanis Summis Pontificibus approbata, valde commendata, & Indulgentiis ditata, ac decorata, & ſignanter a Leone X. Brevi incip. *Exponi Nobis*, & alio incip. *Dum præexcelſa*, in quo conceſſit Indulgentiam Plenariam omnibus Fratribus, & Sororibus Ordinis Fratrum Minorum, & conſequenter Tertiariis, & Chordigeris recitantibus dictam Coronam B. M. V. ex 72. Ave Maria, & 7. Pater noſter, cum adhuc uno Pater, & Ave pro Summo Pontifice; Quam Paulus V. poſt generalem Indulgentiarum Regularibus conceſſarum revocationem, de novo conceſſit 8. *Julii* 1608. ad inſtantiam Patris Ludovici a S. Joanne Evangeliſta Commiſſario Generali Ultramontanæ Familiæ Minorum de Obſervantia, ut refert Lantuſca in *Theatro Regularium*, *verb. Indulgentia num.* 3. Et Innocentius XI. Brevi incip. *Exponi Nobis*, firmam eſſe voluit, atque ſancivit, ut patet in *Rubricis novi Breviarii noſtri Franciſcani confirmatis ab Innocentio XII. num.* 90. Et hanc Indulgentiam applicabilem eſſe etiam Defunctis expreſſe docent Candidus Brugnolus *in ſpeculo Clericorum tract.* 3. *cap.* 15. *reſolut.* 10. Petrus Antonius de Venetiis in *Viridario Seraphico italice impreſſo tom.* 2. *part.* 7. *cap.* 10. *in fine*, & alii paſſim innixi etiam ſpeciali Brevi Gregorii XV. edito *ſub die* 10. *Novembr.* 1622. in quo conceſſit, quod Fratres Minores, Clariſſæ, & Tertiarii, quibus additi ſunt Chordigeri, poſſint applicare per modum ſuffragii omnes Indulgentias, & opera meritoria animabus Purgatorii. Vide verb. *Indulgentia art.* 5. *n.* 10. & 12.

Novitii Regulares admitti debent juxta formam Decretorum Clementis VIII. & Conſtitutionum Ordinum peculiarium, nec ſine gravi cauſa minuendum eſt ipſis probationis tempus. Bened. XIV. tom. 2. Conſtitut. 47. incip. *Si datam hominibus*. Novitiatus expleri debet in Cœnobio ad inſtitutionem Novitiorum deſignato ſub pœna nullitatis Profeſſionis. Idem *ibidem*. 104 105

Additiones ex aliena manu.

106 Magna inter Doctores quæſtio eſt, an Abbates, quibus jus eſt conferendi primam tonſuram, & minores ordines ſubditis ſuis Regularibus, poſſint eas conferre *Novitiis*. Reſolutio autem hujus quæſtionis inde pendet, an Novitii accenſeri poſſint ſubditis Regularibus, quibus tantum poſſunt Abbates primam tonſuram, & minores ordines conferre.

107 Affirmant autem Pirhing *ad titul. Decr. de Tempor. Ordin. num.* 55. Krimer *ad eundem titulum num.* 2117. Engel *de Privil. Monaſt. privil.* 49. Schmier. *Juriſprud. Canon. Civil. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 2. *ſect.* §. 1. Negant vero clar. memor. Cardin. Petra *in commentar. ad Conſtitut. Apoſtol. Conſtit. unic. Urban. II. ſect.* 2. *num.* 20. Mirand. *in Manual. Prælator. tom.* 1. *quæſt.* 83. *art.* 9. Pax Jordan. *diverſar. Lucubrat. tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 3. *num.* 60. Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 3. *diſput.* 10. *quæſt.* 10. *num.* 4.

108 At amplectenda omnino eſt negativa ſententia, quam tenuit *Sacra Congregatio Concil. interpres in Mutinen. Ordinationis* 14. *Maii* 1689. In hac cauſa enim, tametſi definitum fuerit Abbatem Caſſinenſem haud potuiſſe primam tonſuram conferre Oblato; idem tamen dicendum eſt de Novitio, quippe qui non ſecus ac Oblatus, ſubditus Regularis dici nequit.

109 Utrum autem collatio primæ tonſuræ, & Ordinum minorum facta Novitio ſit tantum illicita, an etiam invalida, vide apud Gruber *de Privileg. diſput.* 7. *ſect.* 2. *numer.* 18. & *ſequent.*

110 De Ordinarii licentia ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regular.* in Renunciationibus Novitiorum intra duos menſes ante profeſſionem requiſita, de qua agit Auctor *a n.* 30. *ad plur. ſequent.* quæri ſolet, & quidem maxima animorum contentione, utrum requiſita ea ſit pro extrinſeca ſolemnitate, an pro forma. In varias Doctores abierunt opiniones.

111 At Rota tenet eam pro forma requiſitam eſſe, ut noviſſime *in Romana ſeu Januen. Succeſſionis 9. Decembris* 1746. §. 8. *cor. clar. memor. Millin. & 26. Junii* 1747. §. 8. *cor. Reverendiſs. Cortiada*.

112 Valde autem utilis eſt hæc obſervatio; Eo enim ipſo, quod hæc licentia non pro ſolemnitate extrinſeca, ſed pro forma eſt requiſita, ſequitur hinc, quod ſi ea haud interveniat in ipſo actu renunciationis, præſumi haud poſſit, ea obſervantia licet triginta annorum. Ex hac enim obſervantia præſumi poteſt ſolemnitas extrinſeca actus, non item forma ejuſdem actus, ut confutatis omnibus contrariis reſpondit idem Sacrum Tribunal Rotæ *in d. Romana, ſeu Januen. Succeſſionis 9. Decembris* 1746. §. 7. *& ſeq. coram clar. memor. Millin. & 26. Junii* 1747. §. 8. *& plur. ſeq. coram Reverendiſs. Cortiada*.

113 Quod ſi ipſa licentia enunciata in inſtrumento renunciationis, minime tamen reperiatur? Hoc in caſu poſſe eam præſumi ex obſervantia triginta annorum placuit eidem Supremo Auditorio Rotæ *in dict. Deciſionibus mox ci-*
114 *tatis*. At ſi ipſa nec enunciata in inſtrumento renunciationis ſit, præſumi haud poteſt ex dicta obſervantia triginta annorum.

115 Nec illud eſt hic reticendum, quod ex eo, quod hæc licentia requiſita eſt pro forma actus, nec juramento renunciare ei valet Novitius; Rota *in dict. Romana, ſeu Januen. Succeſſionis 9. Decembris* 1746. §. 8. *coram clar. memor. Millin. & 26. Junii* 1747. §. 8. *coram Reverendiſs. Cortiada*.

NUMMUS. Vide verb. *Emptio art.* 1. *num.* 7. & 8.

N U N C I U S.

1 NUncii Sedis Apoſtolicæ offendi prohibentur ſub pœna excommunicationis in Bulla Cœnæ. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitution.
2 14. incip. *Paſtoralis* §. 11. Nunciis Apoſtolicæ Sedis adimitur facultas diſpenſandi quoad clauſuram. Idem Conſtit. 39. incipit. *Regularis diſciplinæ* §. 4. & Conſtitut. 4. incip. *Salutare* §. 3.
3 Nuncio Poloniæ adimitur facultas diſpenſandi quoad formalitates præſcriptas in celebratione Matrimonii. Idem Conſtitut. 85. incip. *Ni-*
4 *miam* §. 16. Arbitrio Nuncii Apoſtolici Venetiis exiſtentis permittitur Neophytis ad Fidem converſis Venetiis in Loco Pio Catechumenorum Matrimonium contrahere cum Fideli abſque interpellatione prioris conjugis in infidelitate relicti. Item Conſtitut. 117. incip. *In Suprema*. Nuncii Apoſtolici in Computiſteria 5
Camerali rationes exhibere tenentur de pecuniis Cameræ a ſe adminiſtratis. Idem tom. 7. Conſtitut. 6. incip. *Apoſtolicæ Sedis num.* 26.
Nunciis Sedis Apoſtolicæ injungitur, ut ſuper 6
Epiſcoporum Reſidentia invigilent. Idem Conſtitut. 18. incipit. *Ad univerſæ*.

Alia ad rem; Vid. verb. *Legatus*.

N U N D I N Æ.

NUndinæ ſunt de rebus majoribus ſemel in 1
anno, vel ſaltem raro in eodem loco, negotiatoribus de longinquo convenientibus. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 44. incip. *Ab eo tempore* §. 16. Nundinæ Eccleſiaſticis legibus 2
ſæpe interdictæ fuerunt diebus Feſtis. Idem *ib.* §. 18. Sed ob generalem conſuetudinem, & ne- 3
ceſſitatem hominum tolerandæ ſunt. Idem *ib.* §. 25. Prohibentur tamen agitari commercia 4
certis per diem Feſtum horis, quibus Divina Officia celebrantur. Idem *ibid.* §. 30. & Conſtitut. 105. incip. *Paternæ Caritatis* §. 2. & Pro- 5
rogatis diebus Nundinarum, & Indultorum ad eas celebrandas conceſſorum. Idem *ibid.* Nun- 6
dinæ in Civitate Senogallienſi celebrari jubentur per ſeptemdecim poſtremos dies Menſis Julii, cum privativa, exemptionibus, & privilegiis. Idem cit. Conſtitut. 105. incip. *Paternæ*. Vide tom. 3. verb. *Feſta*, *num.* 120. 121.

N U P T I Æ.

NUptiæ dicuntur ab obnubendo, quia fe- 1
minæ in Nuptiis caput ſuum obnubere ſolebant, textu expreſſo *in cap. Nec illud* 8. *cauſ.* 30. *q.* 5. ibi: *Inde enim & nuptiæ dictæ, quo pudoris gratia ſe puellæ obnuberant*. Sic etiam fecit Rebecca videns Iſaac ſponſum venire in occurſum ſibi: *Gen.* 24. *n.* 64. 65. ibi: *Rebecca quoque conſpecto Iſaac deſcendit de Camelo, & ait ad puerum: quis eſt ille qui venit per agrum in occurſum nobis? Dixitque ei, ipſe eſt*

eſt Dominus meus: At illa tollens cito pallium, aperuit ſe.

2 Feminæ, dum maritantur ideo velantur, ut cognoſcant ſe ſemper Maritis ſuis ſubditas eſſe, & humiles, textu expreſſo *in cap. Feminæ 7. cauſ. 30. qu. 5.* ibi: *Feminæ, dum maritantur, ideo velantur, ut noverint ſe ſemper Maritis ſuis ſubditas eſſe, & humiles.*

3 In nuptiis annulus a ſponſo ſponſæ datur, vel propter mutuæ fidei ſignum, vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur, & ideo quarto digito inſeritur, textu expreſſo, *in d. cap. Feminæ 7. cauſ. 30. qu. 5. in fine*, ibi: *In primis Nuptiis annulus a Sponſo Sponſæ datur, ſit hoc nimirum, vel propter mutuæ fidei ſignum, vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda jungantur. Unde & quarto digito annulus idem inſeritur, quod in eo vena quædam, ut fertur, ſanguinis ad cor uſque perveniat.*

4 Veritas Nuptiarum non conſiſtit in ſola commixtione maris & feminæ, ſed principaliter in Tori conjugalis fide, & cura ordinata Filios procreandi, ut expreſſe cavetur *in c. Non*
5 *enim cauſ. 31. quæſt. 1.* Unde qui non cauſa procreandi filios, ſed explendæ libidinis ſibi invicem copulantur, non tam conjuges, quam fornicarii videntur, textu expreſſo *in cap. Pudor 1. cauſ. 32. q. 2.* ibi: *Qui ergo non cauſa procreandæ ſobolis, ſed explendæ libidinis ſibi invicem copulantur, non tam conjuges, quam fornicarii videntur.*

6 *Nuptiæ terram replent, Virginitas Paradiſum.* Sic expreſſe dicitur *in cap. Nuptiæ 11. cauſ. 32.*
7 *q. 1.* Nuptiæ ſecundæ permittuntur ut licitæ, *cap. Hac ratione 9. cap. Quomodo 10. c. Aperiant 11. cap. Deus 12. & cap. Quod ſi dormierit 13. cauſ. 31. q. 1.* cum ſimilibus.

8 In Nuptiis non debent Chriſtiani ſaltare, & alia ſimilia facere. *Conc. Laodicenſ. cap. 53.* ibi: *Non oportet Chriſtianos ad Nuptias euntes vel ballare, vel ſaltare, ſed caſte cænare, vel prandere, ſicuti competit Chriſtianis.* Et hoc in ſecundis Nuptiis prohibetur ſub pœna Excommunicationis, & alia arbitraria: *Conc. Turonen. IV. cap. 13.* ibi: *Fieri omnino prohibemus ſub Excommunicationis ſententia, & alia pœna arbitraria.*

9 Nuptiarum ſolemnitas Jure veteri prohibita erat a Septuageſima uſque in Octavam Paſchæ, & tribus hebdomadis ante Feſtivitatem Sancti Joannis Baptiſtæ, & ab Adventu uſque in Epiphaniam: textu expreſſo *in c. Non oportet 10. cauſ. 3. q. 4.* ibi; *Non oportet a Septuageſima uſque ad octavam Paſchæ, & tribus hebdomadis ante Feſtivitatem S. Joannis Baptiſtæ, & ab Adventu Domini uſque poſt Epiphaniam nuptias celebrare, quod ſi factum fuerit, ſeparentur*, & ex parte concordat *cap. Non oportet 8. c. Non licet 9. & cap. Nec Uxorem 11. ead. cauſ. 33. & q. 4.* & de his ſermo *in cap. Capellanus 4. de feriis.*

Jure autem noviſſimo Concilii Tridentini 10
ſeſſ. 24. de reformat. Matrimonii cap. 10. Nuptiarum ſolemnitas prohibetur ſolum ab adventu Domini uſque in diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque in octavam Paſchatis incluſive, ibi: *Ab adventu Domini Noſtri Jeſu Chriſti uſque in diem Epiphaniæ, & Feria quarta Cinerum uſque in octavam Paſchatis incluſive antiquas ſolemnium Nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obſervari Sancta Synodus præcipit. In aliis vero temporibus nuptias ſolemniter celebrari permittit. Quas Epiſcopi, ut ea, qua decet, modeſtia, & honeſtate fiant, curabunt; Sancta enim res eſt Matrimonium, & ſancte tractandum.*

Tempus Adventus in hac prohibitione inci- 11
pit a primis Veſperis Sabbati præcedentis: in Feria autem Quarta Cinerum a media nocte illius Feriæ. Barboſa *in d. ſeſſ. 24. Concilii Tridentini cap. 10. num. 2.* Molfeſ. *in Summa Theologiæ moralis tract. 4. cap. 11. num. 11.*
& alii paſſim. Terminat autem tempus dictæ 12
prohibitionis in die Epiphaniæ incluſive, & in die octavæ Paſchatis etiam incluſive: Concilium enim, dum dicit, *uſque in diem Epiphaniæ* excludit ipſius octavam, & dum ſubjungit *incluſive* comprehendit tam ipſam totam diem Epiphaniæ, quam totam diem octavæ Paſchatis, quia illud verbum *incluſive* ad utrumque tempus eſt referendum, cum nulla ſubſit ratio diverſitatis, ut recte notat Fagnan. *in cit. cap. Capellanus 4. num. 5. de Feriis arg. l. Plures 29. ff. de rebus dubiis, & l. Cum poſt omnes 1. Cod. de liberis præteritis.*

Nuptiarum ſolemnitas pro certis anni tem- 13
poribus potuit, & poteſt licite prohiberi ab Eccleſia, & contrarium aſſerens eſt anathema. Concil. Trid. *ſeſſ. 24. Doctrina de Sacramento Matrimonii Canon. 11.* ibi: *Si quis dixerit, prohibitionem ſolemnitatis nuptiarum certis anni temporibus ſuperſtitionem eſſe tyrannicam ab Ethnicorum ſuperſtitione profectam, aut benedictiones, aut alias cæremonias, quibus Eccleſia in illis utitur, damnaverit, anathema ſit.*

Omnia ea, quæ concernunt Nuptiarum be- 14
nedictionem. Vide verb. *Benedictio art. 4. per totum.*

Traductionem Uxoris ad domum viri etiam 15
pri-

privatam, & ſine ſolemnitate, item & carnalem copulam, ſeu conſummationem Matrimonii prohiberi in ſupradictis anni temporibus cenſet, & multis adductis probat Fagnanus *in cit. cap. Capellanus 4. de Feriis a n. 8. uſque in finem*: At ſolam traductionem, quæ fit cum ſolemnitate eſſe interdictam tenet Goſredus *in ſumma tit. de Matrimon. contrahend. contra Interdict. Eccleſ. num. 2.* Tancred. & poſt eum Hoſtienſ. *in cit. cap. Capellanus num. 2. in fine*, Reiffenſtuel *Theolog. Moral. diſt. 14. q. 2. n. 12.* Sanchez *de Matrim. tom. 2. l. 7. n. 16.* Item & copulam carnalem, ſeu conſummationem Matrimonii eſſe licitam dictis temporibus tenent Sanchez *loc. cit. num. 23.* Navarr. *in Manuel. cap. 22. num. 7.* Card. Bellarm. *l. 1. de Matrimon. cap. 31. ad finem*, Barboſa *in d. ſeſſ. 24. cap. 10. de reformat. Matrimon. num. 5.* & alii paſſim, & ſignanter Nicolius *in Floſculis. verb. Matrimon. n. 6.* ubi expreſſe dicit, quod Matrimonium contrahere, vel conſummare abſque Nuptiis, & traductione ſponſæ ſolemni, ac ſine benedictione nuptiali nullo tempore prohibetur. *Ex Rituali Roman. Rubr. de Sacram. Matrim.* Navarr. *cap. 22. num. 71.* & jam ſic obtinuit praxis, ut quocumque tempore licite matrimonium contrahatur coram Parocho, & teſtibus abſque ſolemnitate, per textum *in cit. c. Capellanus 4. de Feriis*, ubi dicitur, quod *ea ſit Romanæ Eccleſiæ conſuetudo, ut quocumque tempore Matrimonium contra-*
16 *hatur*; Unde denunciationes Matrimonii fieri poſſunt temporibus prohibitis nuptias celebrare, ut expreſſe decrevit *Sac. Cong. Ep. & Reg. 18. Dec. 1589.* apud Barboſa *in Summa Apoſt. dec. verb. Denunciationes Matrimoniales n. 2. &*
17 *de Offic. & poteſt. Parochi cap. 21. n. 14.* Per nuptias enim prohibitas proprie intelligitur ipſamet ſolemnitas, ſeu pompa exterior, quæ in contractu Matrimoniali communiter adhiberi ſolet; *arg. Concil Trid. cit. ſeſſ. 24. Canon. 11.* ibi: *Prohibitionem ſolemnitatis nuptiarum, & cit. cap. 10. ejuſdem ſeſſ. 24.* ibi: *Solemnium nuptiarum prohibitiones .... Nuptias ſolemniter celebrari*, ut expreſſe docet Reiffenſtuel *loc. cit. diſt. 12. num. 2.* & alii paſſim.

18 Attendenda ſunt hic quæ ſapientiſſime ſuo more tradit Card. de Lambertinis, Ben. XIV. in ſuis eruditiſſimis Notificationibus *Volumine 4. Notification. 13. per tot.* ubi plurimis ſolidiſſime ad rem adductis merito ibi videndis, docet ad licite contrahenda Matrimonia temporibus vetitis, ſeu feriatis requiri licentiam Ordinarii in illis Diœceſibus ubi adeſt, vel legitima conſuetudo, vel Diœceſana diſpoſitio ipſam petendi dictis temporibus, quia ibi obtenta, & licite contrahitur Matrimonium, & Sponſa abſque ſolemnitatibus ad viri domum traducitur, juxta Decretum *Sacræ Congregationis Concilii ſub die 10. Junii 1684.* ab ipſo allegatum his verbis.

DUBIUM TRADUCTIONIS SPONSÆ.

Nonnulli Parochi pro ſua & Matrimonia contrahentium quiete ſupplicant declarari.

An conceſſa per Epiſcopum licentia contrahendi Matrimonium temporibus a Sacro Concilio vetitis, in iis locis, in quibus diſpoſitio ejuſdem Concilii ad ipſum quoque Matrimonii Contractum reperitur a conſuetudine extenſa, dicatur etiam permiſſa traductio Sponſæ, ſeu Uxoris ad domum Viri? Die, & anno quo ſupra, Reſpondit; *Affirmative, dummodo traductio fiat abſque ſolemnitatibus.*

Ac inde concludit Sapientiſſimus Pontifex: 19
Nemo ergo ſuper hoc ſe, ac alios inquietet; & ſi quis zelat evellere in hac materia abuſus, curet potius eradicare a mente nubere volentium ſuperſtitionem jam pene univerſaliter introductam nolendi Uxorem ducere Menſe Maii, juxta ſancita in Concilio Provinciali Burdigalenſi de anno 1624. *cap. 7. de Matrimonio num. 5.* ibi: *Abolenda ſane perverſa illa, ac ſuperſtitioſa quorumdam opinio Menſe ſcilicet Majo Uxorem non ducendi, quaſi aliud ex eo mali ominis emanans fidelitati contrahentium, ac proſperitati Nuptiarum offerre poſſit. Doceatur igitur populus, & ab omnibus Parochis ſæpe inſtruatur, ut ſuperſtitioſis illis nugis fidem haudquaquam adhibeat, ſed præter ea tempora in quibus ex præſcripto Eccleſiæ a celebratione Nuptiarum abſtinendum, nullum eſſe, quo ipſo jure, & canonice celebrari prohibeantur.*

Mater tranſiens ad ſecundas nuptias priva- 20
tur tutela Filiorum prioris Matrimonii, textu expreſſo *in l. Matres 2. Cod. quando Mulier tutelæ officio fungi poteſt*, ibi: *Nam ſi maluerint alia optare Matrimonia, tutelam adminiſtrare non debent*, & concordant *Authen. Sacramentum, & l. Si Pater 3. Cod. eod.* Item perdit etiam curatelam eorum, *l. Quod ſi nolis 31. §. 13. ff. De Ædilitio Edicto*, Reiffenſtuel *l. 4. decr. tit. 21. num. 39.* Sanchez *de Matrimonio lib. 7. diſp. 88. num. 4. & 11.* Joannes Angelus Boſſius *de Matrim. contract. cap. 11. n. 268.* Roſignol. *in alias de Matrimonio* Controverſias *contract. 15. de Matrimonio IV. prænot. 6. numer. 1. & 3.* & alii paſſim. Et ratio eſt, quia vehe-

vehemens & efficaciſſima præſumptio eſt, quod femina tranſiens ad ſecundas nuptias negligat Filiorum præcedentis Matrimonii curam, eorumque bona in commodum poſterioris Matrimonii cum illorum jactura diſperdat.

22 Dicta tamen pœna non afficit Patrem tranſeuntem ad ſecundas nuptias. Baldus *Authent. Eiſdem pœnis n.* 8. *Cod. de ſecundis nuptiis*, Angelus *l. Ex facto num.* 4. *ff. de vulgari, & pupillari ſubſtitutione*, Pinellus *l. final. num.* 15. *Cod. de bonis maternis*, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 39. Roſignol. *loc. cit. num.* 2. Sanchez *loc. cit. num.* 12. & alii; Immo exiſtente Patre non datur Filiis Tutor, niſi eoſdem emancipet; *l. Si infanti* 18. *Cod. de Jure deliberand.* manetque Pater legitimus adminiſtrator gaudens uſufructu bonorum Maternorum Filiis quoad proprietatem competentium; *l. Generaliter* 5. *verb. Negotia, Cod. De ſecundis nuptiis, & l. Omnem* 4. *Cod. de bonis maternis*, ibi: *Patres igitur Uſumfructum rerum maternarum, etiamſi ad ſecundas nuptias migraverint, ſine dubio habere debebunt*: Supradicta enim Lex cum præciſe loquatur de Matre binuba, & non de patre binubo, utpote pœnalis, eſt ſtricte interpretanda, nec eſt extendenda ultra expreſſa; *arg. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. cum ſimilibus; Tum quia in Patre binubo non currit illud tantum periculum in damnum Filiorum prioris Matrimonii, quod currit in Matre binuba, ut de ſe patet, adeoque &c.

Parentes tranſeuntes ad ſecundas Nuptias, quando amittant hereditatem, & Legitimam Filiorum præmortuorum. Vide verb. *Legitima a n.* 33. *ad* 35.

23 Alia ad rem. Vide verb. *Benedictio art.* 4. *per tot.* & verb. *Uxor n.* 42.

24 Nuptiarum ritus ſuperſtitione infecti, Fidelibus Indis prohibentur. Bened. XIV. tom. 1. Conſtitut. 107. incip. *Omnium Solicitudinum*
25 §. 2. & 14. Nuptiarum tempora ab Eccleſia præſcripta, ſunt obſervanda etiam in Regno Serviæ, & finitimis Regionibus. Idem Conſti-
26 tut. 89. incip. *Inter Omnigenas* §. 16. Nuptiis Infidelium, quæ temporibus vetitis celebrantur, non prohibentur fideles aſſiſtere, dummodo fieri poſſint abſque Creatoris injuria, & offenſione fidelium, & Eccleſiæ Dei. Idem *ibid.*
27 Secundæ, tertiæ, & ulteriores nuptiæ ſunt fidelibus permiſſæ. Idem Conſtitut. 57. incip. *Etſi Paſtoralis* §. 8. & Conſtitut. 129. incip.
28 *Eo quamvis tempore* §. 29. Attamen a Prebyteris minime benedicendæ ſunt. Idem in cit.
29 Conſtitut. *Etſi Paſtoralis* §. 8. Secundæ nuptiæ impedimento ſunt, ne quis promoveri poſſit ad Ordines Sacros, etiam in Eccleſia Græca. Idem *ibid.* Secundæ nuptiæ prohibentur Diaco- 30
nis, & Presbyteris Græcis, aliiſque Orientalibus, ſub pœna nullitatis, & depoſitionis ab Ordine. Idem in cit. Conſtitut. *Etſi Paſtoralis* §. 7. & cit. Conſtitut. *Eo quamvis tempore* §. 30.

In Nuptiis Canæ Galileæ, ad quas fuit Chriſtus vocatus, qui fuerit ſponſus, valde inter ſe diſſident Auctores, Plures enim volunt, quod ſponſus fuerit S. Joannes Evangeliſta, qui viſo miraculo converſionis aquæ in vinum, una cum ſponſa de contrahendo matrimonio abjecit conſilium. Auctores hujus ſententiæ inter alios refert Tirinus in *Chronico ſac. pag.* 51. *n.* 67. præciſis his verbis: *Addit S. Hieronymus, Auguſtinus, Beda, Alcuinus, Lyranus, Vincentius, & nemo veterum refragatur (immo ipſe Joannes revelavit S. Gertrudi) Joannem fuiſſe ſponſum illum in nuptiis Canæ Galileæ.* Baradius dicit, ſponſam quoque Joannis ſe pariter conſecraſſe Chriſto, *& lateri B. Virginis adhæſiſſe*. Theophilus Raynandus *tom.* 8. in Opere de titulis cultus ſpecialis Sanctorum *punct.* 14. *pag.* 574. inter Virgines in conjugio recenſet juxta aliquorum ſenſum (quem tamen ipſe non amplectitur) S. Joannem Evangeliſtam, quem volunt fuiſſe ſponſum, idest abſque conjugii uſu jam virum, a Nuptiis in Cana Galileæ a Chriſto abductum. S. Auguſtinus in *Præfat. in Joan.* hæc habet: *Iſte ſiquidem eſt Joannes, quem Dominus de fluctivaga nuptiarum tempeſtate vocavit, & cui matrem virginem virgini commendavit;* cui videtur ſubſcribere S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 186. *art.* 4. *in reſp. ad* 1. ibi: *Et ideo Petrum, quem invenit matrimonio junctum, non ſeparavit ab uxore: Joannem tamen volentem nubere a Nuptiis revocavit.* Aſt contrariam ſententiam ſecutum fuiſſe S. Auguſtinum tradit Baronius ad *an. Chriſti* 31. *num.* 30. *& ſeq.* dicens, quod S. Auguſtinus aſſerit, Jonnnem revocatum fuiſſe a nuptiis, non quod uxorem duxerit, eamque reliquerit, ſed quod eam prorſus non acceperit, id colligens ex præciſis verbis ejuſmet S. Doctoris in fine citati operis, ibi: *Plus amatur, quod neque uxorem duxerit, & ab ineunte pueritia caſtiſſimus vixerit.* Sicque tenet etiam erudititiſſimus Card. Lambertinus Benedictus XIV. *lib.* 3. *de Canonizat. Sanctor. c.* 37. *num.* 1. ubi ex relatis dictis verbis S. Auguſtini ſic concludit: *Adhærendum eſſe videtur communi veterum ſententiæ, quæ eum cælibem fuiſſe affirmat.* Legi poteſt Card. Baronius ad *ann. Chriſti* 31. *num.* 32. *& ſeqq.* memoratamque ſen-

ſententiam ampleċtuntur ex Patribus Epiphanius *Hæreſ.* 58. §. 4. Chryſoſtomus *de Virginitate cap.* 82. Caſſianus *Collat.* 16. *cap.* 14. Ambroſius *de Inſtitut. Virgin. cap.* 7. Paulinus *Epiſt.* 43. hæc ipſe ad lit. qui idemque confirmat in Opere *de Feſtis J. C. n.* 16. ubi inſuper dicit, quod Baronius ad *ann. Chriſti* 31. *num.* 30. optimo jure reprehendit Scriptores aliter ſentientes, & potius Nicephoro tribuendam eſſe fidem, qui affirmat ſponſum in illis nuptiis fuiſſe vel Simonem Cananæum, qui in duodecim Apoſtolorum numerum adſcriptus, Zelotes appellatus eſt; vel Natanaelem e Cana, oppido in Galilæa gentium. Et quod S. Joannes non fuerit talis Sponſus in Nuptiis Canæ Galileæ ſuſtinet D. Calmet in *Dictionario* verb. *Joannes Evangeliſta*, expreſſe dicens: *Quæ utique de virginitate ſententia validioribus rationum argumentis fulcitur, quamquam Canæ ſponſum fuiſſe tueatur.*

Additiones ex aliena manu.

31 De ſecundis nuptiis non incongrue hic paucis diſſerendum.

32 Nuptiæ ſecundæ bifariam accipiuntur. Nonnunquam non tantum a primis, ſed etiam a tertiis, & ulterioribus diſtinguuntur; Nonnunquam vero dicuntur quæcumque ſunt poſt primas. De his agere intendimus.

33 Secundæ nuptiæ a primis in eo differunt, quod legatum Virgini, ſub illa conditione relictum, ſi non nupſerit, debetur licet nupſerit; *L. Quum tale legatum* 72. §. *Mævius ff.*
34 *de Condit. & demonſtr.* At eadem ſub conditione relictum viduæ, tametſi olim idem ex Lege Julia Miſcella obſervaretur; *L.* 62. §. 2. & *L.* 63. *princ. ff. eod. tit.* Jure tamen novo a ſecundis nuptiis abſtinere debet, vel legato carere; *Novell.* 22. *cap* 43.

35 Differunt præterea, quod vidua unius Matrimonii propter ingratitudinem revocare valet donationes liberis factas. *L.* 7. *C. de Revoc.*
36 *donat.* At quæ iterum nupſit, ob injuriam, quam viciſſim facit liberis prioris Matrimonii, non utique, niſi I. Filius aperte inſidiatus fuerit vitæ matris, aut II. impias manus ipſi intulerit, aut III. circa totius ſubſtantiæ ablationem aliquid molitus fuerit; *Novell.* 22. *cap.* 35.

37 Item differunt, quod ex communi juris Canonici interpretatione ſecundis nuptiis benedictio adhiberi non debet, niſi primæ non fuerint benedictæ; *cap.* 1. & 3. *de ſecund. nupt.*

38 Sunt qui & aliam differentiam addunt, quod ſcilicet nuptiæ ſimpliciter prolatæ de primis, non item de ſecundis intelliguntur, favore primarum, & odio ſecundarum. At hanc diffe- 39
rentiam rejiciendam eſſe firmat Mæſtert. *de ſecund. nupt. quæſt.* 3. *fere per tot.* niſi intentio proferentis, vel ſubjecta materia, aliud evincant.

Atque hinc legatum dotis relictum *Mulieribus pauperibus*, debetur non ſolum Puellis, quæ poſt legatum ad primum Conjugium invitantur, ſed & viduis, niſi tamen illud ſemel fuerint conſequutæ; Mæſtert. *de ſecund. nupt. quæſt.* 3. *num.* 8. 40

In manifeſto errore verſantur, qui ſecundas nuptias odioſas eſſe credunt, & varias earum pœnas recenſerit. Cauſa erroris eſt, quod non diſtinguunt inter ſecundas nuptias, & id quod præter naturam ſecundarum nuptiarum evenire poteſt, quum contrahuntur, uti eſt ad eas nimia feſtinatio, & liberis prioris matrimonii quæſita injuria. 41

Nimium autem feſtinare dicuntur mulieres, 42
quæ intra tempus (quod anni eſt) eligendis maritis præfixum ad ſecunda vota tranſeunt. *L.* 1. *C. de ſecund. nupt.* Duplex autem hujus
juris eſt ratio. Prima, ne fiat turbatio ſan- 43
guinis, & incertitudo generationis. Nec ceſſat hæc incertitudo, licet conſtet mulierem ex primo Marito gravidam eſſe, propter metum ſuperfœtationis, quod tamen derident ſaniores
Phyſici. Altera publica honeſtas, quod inde- 44
corum videatur mulierem, ſtatim a morte Mariti, ad ſecunda vota tranſire, veluti quæ adhuc vivente Marito pudicitiam violaſſet, vel de violanda cogitaſſet.

Mulier, quæ intra annum a die defuncti Mariti nubit, varias incurrit pœnas; *L.* 1. & 2. *C. de ſecund. nupt.* Prima, & præcipua eſt infamia ipſo jure, ita ut ne requiratur quidem Judicis ſententia declaratoria; *L.* 1. *C. de ſecund. nupt.* Idque procedit, ſive major, ſive minor ſit Mulier; Quinimo eam incurrunt Maritus, qui eam ducit, ſciens annum luctus nondum præteriiſſe, tametſi ſit miles: & parentes, qui eum, eamve in poteſtate habent, quia prohibere potuerunt. Adi Mæſtert. *de ſecund. nupt. quæſt.* 9. *per tot.* 45

Secunda pœna eſt, quod non poſſit Mulier nomine dotis, aliove quovis titulo plus in ſecundum Maritum conferre, quam tertiam partem ſuorum bonorum; *Leg.* 1. *Cod. de ſecund. nupt.* 46

Tertia pœna eſt, quod nihil ex ullius extranei Teſtamento titulo hereditatis, legati, fideicommiſſi, alteriuſve ultimæ voluntatis cape- 47

capere poſſit; *dict. Leg.* 1. *Cod. de ſecund. nupt.*

48 Quarta pœna eſt, quod omnia amittat, quæ a defuncto Marito ei obvenerunt: *dict. L.* 1.
49 *Cod. de ſecundis nupt.* Prior autem Maritus hic is intelligitur, quem non debite Mulier eluget. Quocirca ſi heres inſtituta a primo Marito, poſt annum luctus ſecundo nupſerit, ac etiam a ſecundo Marito heres ſcripta ad tertia vota intra annum luctus tranſierit, non hereditate primi, ſed ſecundi privabitur.

50 Quinta pœna eſt, quod ultra tertium gradum nulli conſanguineo ab inteſtato ſuccedere poſſit; *dict. Leg.* 1. *Cod. de ſecund. nupt.*

51 Supraſcriptis pœnis Juſtinianus Mulierem ſubjecit, quæ intra annum luctus non nupſerit quidem, ſed undecimo menſe a morte Mariti partum, quem ex inhoneſta ſcortatione, & non ex defuncto Marito conceperat, edide-
52 rit, *Novell.* 39. *cap.* 2. Probe autem hic monet Mæſtert. *de ſecund. nupt. quæſt.* 15. *n.* 7. totum hoc negotium relinquendum eſſe arbitrio Judicis, qui examinatis diligenter Mulieris moribus, aliiſque circumſtantiis, dijudicabit, an partus undecimo menſe natus Marito ſit tribuendus, nec ne.

53 Mulierem vero, quæ intra annum luctus impudice vivit, nec tamen parit, aut parit, ſed diu poſt annum luctus, præfatis pœnis haud ſubjici firmant Scipio Gentilis *de ſecund. nupt. cap.* 7. *per tot.* & Mæſtert. *eod. tract. quæſt.* 16. *pariter per tot.*

54 Quatuor tamen caſibus prædictas pœnas Mulier evitat. I. Si a Principe impetraverit, ut ipſi intra annum luctus nubere liceat; *Leg.* 10. *ff. De his, qui notantur infamia.* II. Si Princeps Mulierem, quæ intra annum luctus nupſit, a ſupradictis pœnis liberet. Sed vide diſtinctionem hic traditam a Mæſtert. *de ſecund. nupt. quæſt.* 18. *per tot.* III. Si Mulier juſte crediderit longo tempore extinctum Maritum fuiſſe; *arg. Leg.* 8. *ff. De his, qui notantur infamia.* IV. Si intra annum luctus partum ediderit, quem ex Marito illo conceperat, cui mortuo nullum debet luctum, ut eſt hoſtis Patriæ, damnatus Perduellionis &c. *Leg.* 11. §. 2. *ff. de his, qui notantur infamia.*

Hactenus de pœnis, quas Mulier incurrit 55
nimia feſtinatione intra annum luctus nubens. Sunt & aliæ pœnæ, quas incurrit Mulier, tametſi poſt annum luctus nubat, in favorem, & commiſerationem Filiorum, ſi quos ſuperſtites habet. Prima eſt, quod omnia quæ quo- 56
cumque titulo a priori Marito percepit ſolo uſufructu excepto ad Liberos ipſius proprii Mariti tranſmittere debeat, nec eorum alienandi facultatem habeat; *Leg.* 3. *Cod. de ſecund. nupt.*

Secunda eſt, quod quidquid perceperit ex 57
ſucceſſione Liberorum, id quoad proprietatem ſolo in diem vitæ ſuæ deducto uſufructu, reliquis ejuſdem Matrimonii liberis reſervare debeat; *dict. Leg.* 3. *Cod. de ſecund. nupt.* Vide tamen Mæſter. *de ſecund. nupt. quæſt.* 27. *& plur. ſequent.* qui probe diſcutit, quid Juſti- 58
nianus circa duas haſce pœnas per *Novellas ſuas* immutaverit. Vide quoque eumdem *q.* 44. *& plur. ſequent.* qui de aliis pœnis diſſerit, tum examinat, an aliquibus in caſibus eas evitet Mulier.

Noſtrum autem eſt hic tantummodo exami- 59
nare, an Jure Canonico *in c. penult. & ult. de ſecund. nupt.* omnes pœnæ, de quibus hactenus loquuti ſumus ceſſaverint?

Non ignoro, plures in ea eſſe ſententia, ut 60
omnes prædictæ pœnæ a jure canonico ſublatæ ſint. Confer Scipion. Gentil. *de ſecund. nupt. cap.* 18. Ex aliorum vero ſententia ſublatæ a 61
Jure Canonico ſunt pœnæ in odium tantummodo ſecundarum nuptiarum introductæ, non item illæ, quæ in favorem liberorum primi Matrimonii ſunt ſtatutæ; Peregrin. *de Jur. Fiſci l.* 3. *tit.* 15. *num.* 3. Anton. Matth. *de ſecund. nupt. diſput.* 6. *per tot.*

At mihi ſemper arriſit opinio Hunni *ad* 62
Treutler. Selectar. diſp. vol. 1. *diſp.* 8. *Theſ.* 5. *litt. B.* tenentis, ſolam infamiæ pœnam, non item cæteras pœnas jus Canonicum ſuſtuliſſe. Confer omnino tum loco citato, tum clariſſimum P. Girald. *in addit. ad Maſchat Inſtit. Canon. tom.* 2. *pag.* 677. *col.* 1.

OBEDIENTIA.

Vide verb. *Votum*, *art.* 2. *a num.* 10. *ad* 14.

OBLATI MONASTERIORUM.

* OBlati, & qui Donati appellantur, quamvis non ſint Religioſi, ſi tamen bona ſua, ne minima quidem parte excepta, quoad proprietatem, & uſumfructum ſibi non retinuerint, ſed tranſtulerint in Monaſterium, ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, gaudent privilegio Fori, & immunitate ab exactionibus ſæcularibus. Verum ut ſubtrahantur ab juriſdictione Epiſcopi requiritur, ut actu inſerviant ſuæ Religioni, ut late docet Benedictus XIV. *De Synodo Diœceſ. lib. 6. capit. 3.* *

OBLATIONES.

1 OBlationes dupliciter ſumi poſſunt, ſcilicet large, ſeu improprie, & ſtricte, ſeu pro-
2 prie: *Communis*. Oblationes large, ſeu improprie ſumptæ important omnes actiones, per quas quæcumque res ad divinum cultum exhibentur, ſeu offeruntur, ut explicant Sotus *de Juſtitia lib. 9. quæſt. 3. art. 1.* Barboſa *lib. 3. Juris Eccleſ. univerſ. cap. 23. num. 1. & de Officio, & poteſt. Parochi par. 3. cap. 24.* & alii; Et ſic ſub nomine *Oblationum* veniunt etiam Decimæ, & Primitiæ, ut in ſpecie advertit Silveſter *in Summa verb. Decima n. 2.* & Barboſa *locis citatis*, & de Decimis patet ex *Geneſ. cap.* 28. ibi: *Decimas offeram tibi*, & *Num. cap.* 18. ibi: *Decimarum Oblationem*. Et de Primitiis patet *Exodi* 34. ibi: *Primitias frugum terræ tuæ offeres*, & *Levitici* 2. ibi: *Pri-*
3 *mitias tantum eorum offerentis*. Oblationes ſtricte, & proprie ſumptæ dicuntur res illæ, quæ Fideles Religionis intuitu immediate offerunt Deo, ut deſerviant, vel ad uſum Eccleſiæ, vel ad uſum Miniſtrorum, juxta illud *Matthæi* 5. ibi: *Si ergo offers munus tuum ad Altare*, & *Deuteronomi* 23. ibi: *Non offeres mercedem*: & *Malachiæ* 1. ibi: *Si offeratis*, ſive res ſint mobiles, ſive immobiles, ſive teſtamento legentur, ſive aliter donentur; *arg. c. qui Oblatione* 10. & *c.* 11. *cauſ.* 11. *cauſ.* 13. *quæſt.* 2. Sic Marc. Socin. *in tract. de Oblationibus libel.* 1. Troil. Malvet. *in ſimili tractatu fere per tot.* Monet. *De Decimis cap. 2. num.* 9. Galgan. *de Jure publico lib. 3. tit. 53. num.* 1. Barboſa *loc. cit.* & alii paſſim.

Unde harum Oblationum tres ſunt ſpecies. 4
Prima dicitur Donatio rei inter vivos facta Deo, & Eccleſiæ, *arg. cap. 1. Indigne 21. cauſ. 12. quæſt.* 2. Secunda dicitur donatio cauſa mortis, quæ fit in teſtamento pro animæ redemptione, *arg. cit. cap. Indigne*. Tertia dicitur uſualis, & eſt illa, quam faciunt fideles offerendo aliquas ſuas res in Eccleſia ad Altare, aut in alio Eccleſiæ loco, aut etiam extra Eccleſiam ad Imaginem miraculoſam, vel Devotam, & hujuſmodi, pro ut ad longum refertur *in cap. Cum inter 29. de verbor. ſignificat.* in cujus Summario ſic præciſe habetur: *Oblationis nomine intelligitur, quidquid offertur Eccleſiæ, quocumque modo in Miſſa, vel extra, & in Eccleſia, vel extra*.

Oblationum uſus cœpit ab origine mundi 5
tempore Cain, & Abel: *Geneſ.* 4. ibi: *Factum eſt autem poſt multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino; Abel quoque obtulit de primogenitis gregis ſui, & de adipibus eorum*, & deinde tempore Noe: *Geneſ.* 8. ibi: *Ædificavit autem Noe Altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundis obtulit holocauſta ſuper Altare*. Et poſtea tempore Moyſis *Num.* 7. ibi: *Obtulerunt Principes Iſrael, & capita familiarum, qui erant per ſingulas tribus, Præfectique eorum, qui numerati fuerant, munera coram Domino &c.* & ſæpe ſæpius aliis temporibus, ut patet in toto Veteri Teſtamento, & etiam in novo, ubi *Matth.* 2. Magi *Obtulerunt ei munera Aurum, Thus, & Myrrham*; Et ſic in lege Gratiæ adeſt antiquiſſimus uſus offerendi in Altari, vel Eccleſia tempore Miſſæ panem, vinum, oleum, ceram, & alia hujuſmodi, ut conſtat ex Canonibus *Sextæ Synodi*; & in *Canone* 28. *Trullano* declaratur, qua ratione poſſint fructus aliqui offerri.

6 Oblationes non debentur ex præcepto, niſi
in quatuor caſibus enumeratis a S. Thoma 2.
2. *quæſt.* 86. *art.* 1. Barboſa *locis citatis n.* 10.
Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 30. *a num.* 193.
7 & ab aliis paſſim. Primus caſus eſt, cum debentur per modum cenſus, aut penſionis, ſeu
conventionis antea factæ cum Eccleſia, ſeu
ejus Miniſtris, quia omne pactum ſervandum
eſt; *l. Hujus Edicti* 1. *ff. de pactis*, *cap. Antigonus* 1. *& cap. Qualiter* 3. *de pactis*, cum
8 ſimilibus. Secundus caſus eſt, cum debentur
ex Teſtamento, Legato, Voto, vel donatione
inter vivos; Vota enim realia, & legata
adimpleri debent etiam per Succeſſores, *cap.
Licet 9. de Voto, & Voti redemptione*, *l. Si
quis 2. de pollicitationibus* cum ſimilibus, ſicuti & omnino ſervari debent ultimæ teſtamentariæ voluntates: *cap. Ultima voluntas* 4.
cauſ. 13. *quæſt.* 2. cum concordantibus, nec
revocari poſſunt donationes inter vivos ſine
legitima cauſa; *l. Si donationem* 5. *& leg. Generaliter ſancimus* 10. *de revocandis donationi-
9 bus*. Tertius caſus eſt, cum Miniſtri Eccleſiæ
non habent congruam ſuſtentationem: tenentur enim Parochiani ex præcepto naturali, &
divino ad exhibendas Oblationes, quando Preſbyteri indigentes ſunt, nec habent unde poſſint ſibi neceſſaria miniſtrare: quia, ex quo
miniſtrent populo ſpiritualia, merentur ab eo
temporalia; *cap. Si Epiſcopus 6. de Offic. Ordinar. in 6. & Matth. cap.* 10. *num.* 10. dicitur expreſſe; *Dignus eſt enim Operarius cibo ſuo*,
& Lucæ 10. *num.* 7. *Dignus eſt enim Operarius
mercede ſua*, *&* 1. *ad Corinth. cap.* 9. *num.* 13.
expreſſe habetur: *Qui in Sacrario operantur*,
quæ de Sacrario ſunt, edunt; *& qui Altari deſerviunt, cum Altari participant*; Unde *cap.
Cum ſecundum* 16. *de præbendis*, expreſſe dicitur: *Cum ſecundum Apoſtolum, qui Altari ſervit, vivere debeat de Altari, & qui ad onus
eligitur, repelli non debeat a mercede*, *patet a
ſimili, ut Clerici vivere debeant de patrimonio
Jeſu Chriſti, cujus obſequio deputantur, ut ipſa
10 nobis ratio perſuadet*. Quartus caſus eſt, cum
alicubi longa conſuetudine introductum habetur, quod certis anni temporibus & Feſtivitatibus a populo Oblationes fiant; *cap. Omnis
Chriſtianus* 69. *diſt.* 1. *de conſecrat.* ibi: *Omnis
Chriſtianus procuret ad Miſſarum ſolemnia aliquid
Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus
Moyſi dixit: non apparebis in conſpectu meo vacuus: Etenim in Collectis SS. Patrum liquido
apparet, quod omnes Chriſtiani offerre aliquid
Deo ex uſu SS. Patrum debent*, ex quibus ultimis verbis clare patet ex uſu, & conſuetudine oriri talem obligationem, *& cap. Ad
Apoſtolicam* 42. *de Simonia*, ubi *laudabiles conſuetudines* aliquid dandi, & offerendi *ex devotione fidelium introductæ*, præcipiuntur obſervari; Et ſic cum S. Thoma, & aliis ſupracitatis
num. 6. tenent *communiter Doctores*.

Ad hoc autem, ut conſuetudo faciendi Oblationes obliget, duo præcipue requiruntur. 11
Primo, ut longo tempore vigeat talis conſuetudo, videlicet ſaltem per decem annos, *arg.*
§. 1. *Inſtitut. de Uſucap.* ubi decem anni longum tempus efficere dicuntur: Unde quando
tanto tempore populus ex devotione perſeveravit facere dictas Oblationes, præſumitur ad
eas ſe voluntarie obligaſſe: quamvis enim hæc
conſuetudo a principio fuerit voluntaria, &
minime obligatoria, elapſo decennio, habet
vim Legis, & obligat; quia acceptata eſt, &
præſcripta ut obligatoria. Guttierez *Canonicar.
qq. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 140. *& ſequent.* Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 30. *nu.* 185. Barboſa
de Offic. & poteſt. Paroch. part. 3. *cap.* 24. *n.*
12. *& lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 23. *n.*
12. cum aliis ibi citatis, *arg. cap. Ad Apoſtolicam* 42. *de Simonia*. Secundo requiritur, ut
totus populus, vel ſaltem major pars obſervaverit dictam conſuetudinem. Guttierez *loc.
cit. nu.* 250. *& ſequent.* Navarrus *in Manual.
cap.* 13. *num.* 19. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 186.
Barboſa *locis citatis*, & alii.

Unde, ſi dictis duobus requiſitis concurren- 12
tibus ad conſuetudinem faciendi Oblationes,
populus ulterius eas facere recuſaret, poſſet,
per Ordinarium loci ad eas continuandas compelli, etiam per Excommunicationem, ſi opus
foret; Covarruvias *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.*
17. *num.* 2. Guttierez *loc. cit.* Barboſa *loc. cit.
num.* 10. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 189. & alii
communiter ita intelligentes Gloſſam *in c. Statuimus* 55. *cauſ.* 16. *qu.* 1. ubi dicit, populum
via Excommunicationis eſſe compellendum ad
faciendas conſuetas Oblationes, *arg. cit. c. Ad
Apoſtolicam* 42. *de Simonia*, *& cap. Omnis
Chriſtianus* 69. *diſt.* 1. *de conſecrat.*

Oblationes omnes factæ intra Eccleſiam Pa- 13
rochialem, ſeu extra ipſam in quocumque loco ſito intra limites Parochiæ, de Jure communi ſpectant ad Parochum loci, niſi aliud
habeat loci legitima conſuetudo, aut aliter
conſtet de offerentium intentione, & voluntate. *Communis* cum Barboſa *locis citatis a num.*
22. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 190. Fagnan. *in c.
Paſtoralis* 9. *num.* 16. *De his, quæ fiunt a Prælatis*, Rota recent. *part.* 1. *deciſ.* 256. *num.* 1.
& deciſ. 408. *num.* 1. *par.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 161.
num.

num. 9. *&* *deciſ.* 402. *num.* 10. *par.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 234. *n.* 2. *&* 3. & ſæpe alibi, *arg. cit. cap. Paſtoralis* 9. *De his, quæ fiunt a Prælatis*, ubi omnes Parochianorum proventus Parochiali Eccleſiæ, & ejus Miniſtro attribuuntur; *c. Ex tranſmiſſa* 10. *de præſcrip. cap. Quia Sacerdotes* 13. *& c. Sanctorum* 14. *cauſ.* 10. *qu.* 2. Et ratio eſt, quia niſi aliter conſtet de voluntate, & intentione offerentis, Oblationes fieri cenſentur Parocho ratione Curæ animarum, adminiſtrationis Sacramentorum, & aliorum Divinorum: *arg. cit. c. Quia Sacerdotes* 13. *cauſ.* 20. *quæſt.* 2. Rota recent. *par.* 8. *tom.* 2. *deciſ.* 402. *num.* 11.

124 Notanter autem dicitur in concluſione: *Niſi aliud habeat legitima loci conſuetudo, aut aliter conſtet de offerentium intentione, & voluntate*; quia ſi alicubi legitima conſuetudo habeat, ut Oblationes non ipſi Parocho, ſed Eccleſiæ, vel alio pio loco, ſeu cauſæ piæ applicentur, v. g. ad comparanda Eccleſiaſtica ornamenta, ad conſtruendam, vel reparandam Fabricam Eccleſiæ, ſeu Capellæ, & hujuſmodi, ſeu pro commodo alterius Sacerdotis celebrantis, ſeu Miniſtri, tunc Oblationes ſunt applicandæ juxta talem conſuetudinem: *argum. cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*, *& cap. Cum inter.* 29. *de verb. ſignificat.* Et ſic tenet Communis Doctorum teſte Fagnano *loc. cit. num.* 36. Et

125 a fortiori non Parocho, ſed ſupradictis locis, & cauſis piis applicari debent Oblationes, quando ſufficienter conſtat talem eſſe intentionem, & voluntatem offerentium. Rota *p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 37. *num.* 8. ubi expreſſe dicit, Oblationes, quæ præſtantur a Fidelibus ad certum finem, & uſum, nullo modo ſpectare ad Parochum, ſed eorum voluntatem eſſe ſervandam; Et ſic tenet *communiſſima Doctorum*. *arg. l. In re mandata* 21. *Cod. Mandati*.

126 Hinc Oblationes, quæ fiunt Oratoriis, Capellis, aut aliis locis intra, vel extra Eccleſias, ubi aliquæ Imagines miraculoſæ depictæ vel ſculptæ exiſtunt, non ſpectant ad Parochum, ſed ad Oratorium ipſum, ſeu Capellam pro conſtruenda in honorem Imaginis ampliori, & ſplendidiori Eccleſia, ſeu Capella. Conſuetudo enim pene univerſalis & intentio, ſeu voluntas dantium dicto fini, & non Parocho tales Oblationes attribuit, ut recte obſervant Card. de Luca *de Decimis diſc.* 19. *num.* 11. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 193. & alii paſſim ex jam communi praxi docentes, quod hiſce temporibus ſolæ Oblationes, quæ in Eccleſia ſub Miſſis ad Altare fiunt, & quæ pro adminiſtratione Sacramentorum, pro benedicendis Nuptiis, aut Mulieribus poſt partum, pro Exequiis, & ſepulturis, aut aliis ſimilibus functionibus ſpecialiter offeruntur, ad Parochum ſpectent, conſuetudine, & intentione offerentium reliquas ferme omnes alias Oblationes Eccleſiis ipſis, Capellis, Altaribus, aut aliis certis finibus applicante, ut recte obſervant Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 193. Van-Eſpen *in jur. Eccleſiaſt. univerſ. part.* 2. *tit.* 34. *c.* 10. cum aliis ibi citatis.

Adminiſtratio tamen ſimilium Oblationum ſpectat ad Parochum, ut ſcilicet eas ad debitum finem juxta conſuetudinem loci, aut intentionem offerentium applicet. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 37. *num.* 9. *& ſequent.* Fagnan. *in cit. cap. Paſtoralis num.* 39. Abbas *ibid. n.* 2. Barboſa *loc. cit. n.* 194. Van-Eſpen *loc. cit. num.* 24. & alii paſſim. 17

Niſi tamen ex longæva conſuetudine talis adminiſtratio ad Laicos ab initio legitima auctoritate ad id deputatos pertineat, quia in tali caſu uti de facto pluribus in locis id praxis docet, poſſunt Laici, vel ſoli, vel una cum Parocho juxta conſuetudinem tales Oblationes licite adminiſtrare, cum talis adminiſtratio non ſit alicujus juris ſpiritualis, ſed rei mere temporalis ſicut enim Laici tales Oblationes, ac reliquas Eccleſiæ ſupellectiles cuſtodire, ita & eaſdem adminiſtrare, ac pro debito uſu applicare poſſunt; Fagnan. *in cit. cap. Paſtoralis num.* 20. *& ſequen.* Van-Eſpen *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit.* Card. de Luca *lib.* 14. *part.* 4. *Miſcellan. Eccleſiaſtic. diſc.* 36. *per tot.* ubi pluribus adductis id ad longum demonſtrat, & conſuetudinem admittendam eſſe in materia Oblationum docet de communi Barboſa *loc. cit. num.* 31. Unde Confraternitates Laicorum ex conſuetudine poſſent recipere, & adminiſtrare Oblationes, dummodo Laici nihil ſibi applicent, ſed in pios uſus totum convertant; Amoſtaz *de caſibus piis tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 11. cum aliis ibi citatis, Card. de Luca *l. cit. numer.* 12. Fagnan. *loc. cit. n.* 22. Decius *conſil.* 148. *num.* 3. *verſ. ſed tamen in caſu propoſito*. Ferret. *conſil.* 143. *n.* 6. & alii. Vide *verb. Confraternitas artic.* 3. *numer.* 23. *&* 24. 18 19

Oblationes factæ Imagini depictæ in pariete Domus alicujus perſonæ privatæ ſpectant ad Parochialem, intra cujus fines ſitus eſt paries, non vero ad ipſam perſonam privatam dicti parietis dominam: Amoſtaz *loc. cit. nu.* 11. Mareſcottus *Variar. lib.* 2. *cap.* 42. *nu.* 4. Barboſa *loc. cit n.* 26. Hieronymus Carat. *in Opuſcul. de juribus Parochi. tit.* 4. *cap.* 11. Fagnan. 20

loc.

loc. cit. num. 18. cum pluribus aliis. Niſi tamen offerens obtuliſſet contemplatione Domini Domus, puta ſi talis eſſet pauper, vel offerens ſciret Dominum Domus ex conſuetudine convertere Oblationes in ſuas neceſſitates, vel in pios uſus, ut advertunt Hieronymus Carat. & Barboſa *loc. cit.* addentes, non obſtare *cap. Hanc conſuetudinem* 15. *cauſ.* 10. *qu.* 1. quia loquitur de oblatis in Eccleſia non in loco profano.

22 Oblationes quæ fiunt tempore Jubilæi, vel anno Sancto in Eccleſia Cathedrali, ſeu Imaginibus intra Eccleſiam, & Parochiam exiſtentibus, ſpectant ad Archipresbyterum ejuſdem Eccleſiæ privative ad Epiſcopum; Cum enim Archipresbyter habeat curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, habet per conſequens de Jure comuni fundatam intentionem in omnibus Oblationibus: *cap. Paſtoralis 9. de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli, cap. Quoniam* 13. *de Decimis, cap. Dilectus* 18. *de Offic. Ordinar.* cum concordantibus; adeoque Oblationes ad ipſum Archipresbyterum, ſeu Parochum pertinent, & non ad Epiſcopum. Sic tenent Amoſtaz *loc. cit. n.* 13. cum pluribus ibi citatis, Barboſa *loc. cit. n.* 27. & 29. cum aliis pluribus; Marian. Socin. *in tractat. de Oblat. libell.* 18. *n.* 9. teſtans de communi, Fagnan. *loc. cit. n.* 18. affirmans hanc ſententiam eſſe receptiſſimam, & ſic ſæpius cenſuit Rota, & ſignanter *par.* 1. *recentior. deciſ.* 246. & *par.* 1. *deciſ.* 37. *num.* 2. ubi refertur ita etiam cenſuiſſe *Sacr. Congregationem Concilii in una Cavenſi*. Si autem

23 loca, ubi ſunt depictæ Sacræ Imagines, non ſint intra fines alicujus Parochiæ, aut incertum ſit, de cujus Parochia exiſtant, eo quod limites non ſint diſtincti, tunc Oblationes integre pertinent ad Epiſcopum Diœceſanum, per textum *in cap. Quoniam* 13. *de Decimis*, ut ibi notant communiter Doctores teſte Fagnano *ibid. n.* 10. & *in cit. c. Paſtoralis* 9. *de his, quæ fiunt a Prelatis ſine conſenſu Capituli num.* 32. & ſic expreſſe Rota recent. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 37. *num.* 4. Intellige tamen quoad

24 omnia ſupradicta; *Niſi aliud habeat legitima loci conſuetudo, aut aliter conſtet de offerentium intentione, & voluntate*, ut jam ſupra dictum eſt *num.* 14. & 15.

25 Oblationes, quæ fiunt in Eccleſiis Regularium, quæruntur Monaſterio pro Religioſis ibi ſervientibus. Rota *part.* 5. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 373. *num.* 11. Fagnan. *loc. cit. n.* 34. Engel. *lib.* 3. *decretal. tit.* 30. *n.* 69. Reiffenſtuel *ibid. n.* 195. Abbas *in cap. Theodoſius* 1. *de ſtatu Monachorum*, & alii communiter; *arg. cit. cap. Theodoſius* 1. *de ſtatu Monachorum*, ibi: *Cum Monachis ibi ſervientibus debeat proficere quidquid a fidelibus offerri contigerit*. Unde Obla- 26
tiones, & eleemoſynæ inter Miſſarum ſolemnia poſſunt recipi a Regularibus, qui poſſunt ſe vertere ad populum, & generalem confeſſionem pro eo facere ſiſtendo in medio Altaris, non autem ab illo diſcedendo, & Eccleſiam circumeundo. *Sac. Cong. Concil. in Nullius Provinciæ Ravennaten.* 15. *Septemb.* 1629. apud Barboſam *in ſumma Apoſtol. deciſion. verb. Oblationes n.* 3. Aldan. & Novar. ibi citat.

Parochi diebus Feſtis poſſunt poſt Offerto- 27
rium in medio Altaris vertere ſe ad populum, & invitando ad Oblationes, manipulum, vel aliud præbere deoſculandum offerentibus: At aliis Sacerdotibus id non licet: Sic decreviſſe Sacram Congregationem Concilii refert Fagnan. *in cit. cap. Paſtoralis num.* 40. Parochi, ſtante
conſuetudine, poſſunt recedere ab Altari poſt 28
Offertorium, & ad infimum locum Eccleſiæ accedere ad recipiendas Oblationes mulierum inibi exiſtentium ſejunctim a maribus. Sic declaratum fuiſſe a Sanctiſſimo refert Fagnanus *loc. cit. num.* 14.

Sacerdotes novi non prohibentur in ſuis pri- 29
mis Miſſis poſt Offertorium in medio Altaris ad populum ſe convertere, & Oblationes accipere a ſponte dantibus, ſed perambulationes per Eccleſiam, & extorſiones prohibentur. Sic decreviſſe *Sac. Congregationem Concilii approbante Sanctiſſimo* refert Fagnan. *l. c. n.* 39. ubi ſubjungit, quod & Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul. declaravit, Sacerdoti Miſſam novam celebranti licere Oblationes accipere, modo non diſcedat ab Altari, ut *in Januen.* 2. *Octobris* 1601. *in regiſtro originali fol.* 96. Et tales 30
Oblationes factæ novis Sacerdotibus, dum celebrant primas Miſſas quæruntur ipſis, & non Parocho, quia ſic habet ubique locorum conſuetudo & talis eſt mens, & voluntas offerentium; Fagnan. *l. cit. n.* 37. & 38. cum pluribus ibi citatis, & alii paſſim ſic docente praxi ubique recepta.

De primo ad ultimum in materia Oblatio- 31
num attendenda eſt legitima locorum conſuetudo, & mens, ſeu voluntas offerentium. Rota *part.* 5. *recent. t.* 1. *deciſ.* 37. *n.* 13. Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi part.* 3. *cap.* 24. *n.* 31. & *lib.* 3. *juris Eccleſ. univerſ. cap.* 23. *n.* 31. cum pluribus ibi citatis, Fagnan. *l. c. num.* 24. 36. 37. 38. & *ſeq.* & alii communiter, & patet ex dictis ſupra *num.* 14. & 15.

Obla-

32 Oblatio major in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum ſemper recipitur, quando actus non eſt perfectus, ideſt quando nondum eſt factum inſtrumentum alienationis cum beneplacito Apoſtolico jam obtento, & executo ab Executore: Beneplacita enim Apoſtolica conceduntur ſolum cum clauſula, *Si in evidentem utilitatem Eccleſiæ*. Sic expreſſe eruditiſſime docet more ſuo Eminentiſſimus Cardinal Petra *tom.* 1. *Commentar. ad Conſtit. Apoſtolicas in Conſtit.* 1. *Divi Leonis Magni ſect.* 3. *num.* 37. cum Cardin. de Luca, Salgad. Riccio, Del Bene, & aliis ibi citatis, Sabell. *in Repertorio verſ. ſubhaſtatio num.* 11. & plurimi alii ab ipſo relati.

33 Oblatio major habet locum in re vendita in concurſu creditorum. Hoc enim privilegium majoris oblationis in tali concurſu æque & juſte admittendum eſt ratione utilitatis defendendæ ipſis creditoribus, ut quantum fieri poteſt majori eorum indemnitati conſulatur. Salgad. *in Labyrinth. credit. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 12. Riccius *in collect.* 1726. *verſ. Limita* 3. Ridolphin. *in praxi part.* 1. *cap.* 15. *num.* 127. *& ſeq.* Thor. *in compend. Deciſ. Regni Neapol. verb. Obligati*; ubi de Judicato Sacri Concilii Card. Petra *loc. cit. n.* 38. & alii.

34 Oblatio major in caſu, quo habet locum in venditionibus, non requiritur ut ſit in ſexta parte, ſed ſufficit quæcumque, ad differentiam læſionis poſt contractum. Interveniente enim læſione in ſexta parte, datur remedium reſtitutionis in integrum, quod non evenit in noſtro caſu, alias ſi oblatio deberet eſſe ad terminos læſionis, hoc non eſſet privilegium, quod tamen hic admittitur ab omnibus ſupracitatis communiter cum Cardin. Petra *loc. cit. n.* 37. *&* 40.

35 Oblatio major nunquam admittitur poſt perfectum actum venditionis; quia tunc jam contractus eſt completus, & effectuatus, nec res amplius eſt integra, ut poſſit admitti nova
36 major oblatio; Actus autem non dicitur plene perfectus, niſi ſit factum alienationis inſtrumentum cum Beneplacito Apoſtolico jam obtento, & ab Executore executo, de conſenſu partium in actu ſtipulationis inſtrumenti. Cardinal. Petra *loc. cit. num.* 41. *&* 44. & alii paſſim.

37 Oblationis novæ privilegium poſt extinctam candelam conceditur Minoribus; *l. & ſi ſine dolo* §. *Quæſitam*, *ff. de Minoribus*. Eccleſia autem poteſt uti omnibus privilegiis Minorum, adeoque poteſt etiam ipſa illo uti, vel poſt extinctam candelam per tantum temporis, vel poſt 40. dies. Card. Petra *loc. cit. n.* 36. Salgad. *loc. cit. n.* 17. De Luca ad *Gratian. diſceptat.* 479. *n.* 3. & alii communiter.

Oblatio major quando admittitur in vendi- 38
tionibus rerum Eccleſiæ, ſemper primus emptor habet prælationem pro eodem pretio. Sic expreſſe *Sac. Congr. Concil. in Neapolitana pro PP. Tertii Ordinis S. P. Franciſci die* 17. *Auguſti* 1697. in qua reſponſum fuit: *Ad mentem Eminentiſſimi Præfecti pro conceſſione domus majori oblatori, data tamen prælatione pro eodem pretio primo emptori*. Et idem confirmavit *die* 28. *Septembris* 1697. *perſiſtendo in deciſ. &* 23. *Novembris ejuſdem anni* 1697. teſte Card. Petra *loc. cit. n.* 42.

Oblatio major admittitur, etiamſi fuerit ini- 39
tum inſtrumentum venditionis cum reſervatione Beneplaciti Apoſtolici, donec hoc ſubſequatur; quia licet fiat inſtrumentum venditionis, ſi reſervetur Beneplacitum Apoſtolicum, quoadusque hoc obtineatur, actus eſt nullus, & ſine vigore, adeoque interim ſine ulla difficultate eſt locus novæ majori oblationi. Card. Petra *loc. cit. n.* 42. Card. de Luca *de alienat. diſcurſ.* 12. & alii paſſim.

Immo oblatio major admittitur, etiamſi ſit 40
jam expeditum Beneplacitum Apoſtolicum in forma Commiſſaria, & nondum ab Executore ſit executioni demandatum; quia donec ab Executore non proferatur ſententia, & executioni demandetur, res adhuc remanet integra, adeoque in majorem Eccleſiæ utilitatem poteſt, & debet interim admitti nova major oblatio, Card. Petra *cit. num.* 42. & Card. de Luca *cit. diſcurſ.* 12. & alii.

Inſuper oblatio major habet locum etiamſi 41
fuerit conceſſum Beneplacitum Apoſtolicum, & executum, cum facultate vendendi pro certo pretio certæ & determinatæ perſonæ; quia ſemper eſt locus novæ majori oblationi, donec actus ſit perfectus, & completus; ad perfectionem autem, & complementum actus requiritur conſenſus partium in actu ſtipulationis inſtrumenti; Card. Petra *loc. cit. n.* 44. & alii. Et ad id videtur facere *Reſolutio S. Cong. Concil. in Urbinaten.* 8. *Maii*, *&* 24. *Julii* 1734. apud Theſaurum *Reſolutionum Sacræ Cong. Conc. tom.* 6. quæ Reſolutiones proſtant Venetiis apud Joan. Baptiſtam Recurti.

Oblator ſecundus, quando præfertur in em- 42
ptione bonorum Eccleſiaſticorum, tenetur reficere expenſas primo emptori pro Beneplacito impetrato, illiuſque executione. Cardin. de Luca *cit. diſcurſ.* 52. Card. Petra *loc. cit. n.* 43. & alii.

Obla-

43 Oblationum, vel eleemoſynarum in Oratorio collectarum nequit Parochus adminiſtrationem exercere, vel clavem capſulæ pro illis conſervandis expoſitæ retinere. *Sacr. Congreg. Concil. in Novarien. Aggregationis 24. Septemb. 1718. ad VII. dub.* apud Theſaurum Reſolutionum Sacr. Congr. Concil. tom. 1.

44 De oblationibus a Fidelibus exteris, & non Parochianis Oratorio rurali B. M. V. relictis, nulla Parocho portio debetur. *Sacr. Cong. Concil. in Tarantaſien. 22. April. 1719. ad 5. dub.* apud dict. Theſaurum tom. 1.

45 Oblationum ad Imaginem ſpectantium adminiſtrationem ſpectare ad Parochum una cum Œconomo Eccleſiaſtico ab ipſo Epiſcopo deputando, vel in caſu vacationis Epiſcopatus, a Metropolitano, reſcripſit *Sac. Congr. Conc. in Portucallen. 11. Januar. 1727. ad III. dub.* apud dict. Theſaur. tom. 4.

46 Oblationum factarum Confraternitati adminiſtratio ſpectat non ad Rectorem Eccleſiæ, ſed ad Præfectum Confraternitatis; ita tamen ut de eis rationem Epiſcopo reddat. *Sac. Congreg. Concil. in Cuſentina Capellæ 3. Decembr. 1729. ad IV. dub.* apud dict. Theſaur. tom. 4.

47 Adminiſtrationem oblationum propriam eſſe Rectoris Eccleſiæ, in qua illæ fiunt, excluſo etiam Parocho, fuſe probat Card. Petra *tom. 2. ad Conſtitut. 1. Anaſtaſii IV. ſect. 2. num 20.* & ſtatuit *Sac. Congr. Concil. in Aſculana Jurium, & functionum Parochialium 29. Aug. 1733.* ubi *ad IV. dub. An eidem Rectori debeantur oblationes, ſeu eleemoſynæ colligi ſolitæ in dicta Villa Tini, ſeu Oratorio prædicto, & an valeat in illarum adminiſtrationem ſe ingerere abſque licentia, & conſenſu dicti Parochi?* Reſpondit: *Ad IV. Affirmative quoad oblationes, & eleemoſynas in Oratorio, ita tamen ut ratio reddatur Epiſcopo, & dictæ eleemoſynæ convertantur in uſum, & cultum illius Eccleſiæ cum approbatione ejuſdem Epiſcopi.* Sic apud dict. Theſaurum *tom. 6.*

48 *In Hyeracen.* ad dubium: *An, & ad quem ſpectet deputatio Capellanorum, & Heremitarum pro ſervitio Eccleſiæ S. Mariæ de Popſis, & reſpective Procuratoris pro adminiſtratione eleemoſynarum, ſeu oblationum, de quibus agitur in caſu? Sacr. Congr. Concil. 30. Maii* reſpondit: *Spectare ad Abbatem ſub obligatione reddendi rationem Epiſcopo, a quo viſitari etiam poſſit Eccleſia jure ſaltem delegato, & quoties id ſibi in Domino videbitur expedire.* Sic apud d. Theſaurum *tom. 12.*

Additiones ex aliena manu.

Oblationes ex conſuetudine quantumvis vetuſta neceſſarias evadere haud poſſe, tenet Jacobus de Lalande *in Prolegomen. ad tit. Decretal. de Decim.* relatus *in vol. 4. Novi Theſauri Meermanni* verbis hiſce: *Veruntamen hic poſterior caſus mihi admittendus eſſe non videtur, quia oblationes ſui natura voluntariam omnino præſtationem continent, & in Chriſtianiſmi cunabulis tales inſtitutæ fuerunt, ut donantium arbitrio, & liberalitati relinquerentur, cujus rei probatio facilis & expedita eſt. Juſtinus Martyr de his ſermonem faciens in Apologia ſecunda ita loquitur. Qui per facultates poſſunt, & volunt, pro arbitrio quiſque ſuo, quod lubet donant. Non minus expreſſa ſunt verba Tertulliani in loco ſuperius laudato, quæ propterea hic ſubjiciam: Etiamſi quod Arcæ genus eſt, non de honoraria ſumma quaſi redemptæ Religionis congregatur, modicam unuſquiſque ſtipem menſtrua die, vel cum velit, & ſi modo velit, & ſi modo poſſit, apponit; nam nemo compellitur, ſed ſponte confert. Ibi narrat Tertullianus, quæ pietatis opera ſuo tempore Chriſtiani in Eccleſiis cœtus agentes exercerent, & inter cætera oblationum meminit, quæ ex ſola beneficentia proficiſci manifeſte declarat, conſequenter temporis diuturnitatem in neceſſitatem converti nequeunt. Et huic ſententiæ convenit id, quod vulgo dicitur præſcriptione non acquiri ea, quæ ſunt meræ voluntatis, nec ex ſpontaneis actibus quaſi poſſeſſionem induci.* 49

At recedendum haud eſt a ſententia illa communi, quod oblationes conſuetudine legitime præſcriptæ evadant neceſſariæ, quam ultra Doctores relatos *ab Auctore n. 11.* tenuit Rota *in Cracovien. præſtationis Lignorum 30. Junii 1749. §. 2. & 20. Aprilis 1750. §. 1. cor. Illuſtriſs. Caprara Almæ Urbis Gubernat.* modo tamen ex admixtam habeant cauſam retributionis, ut ſunt illæ, quæ fiunt Parocho Eccleſiæque Parochiali, qualis erat caſus *mox allegatarum Deciſionum.* 50

Quæſtionis vero eſt: An oblationes difformiter præſtitæ conſuetudine neceſſariæ evadere queant? Hæc autem diſtinctio placuit Rotæ *in mox allegata prima Deciſione §. 7. Quod nimirum* (ſunt ejus verba) *tum demum conſuetudo vires exercere nequiret ad obligationem inducendam etiam in futurum, ſi difformitas annuæ præſtationis conſiſteret in ipſa ſpecie, ut puta ſi uno anno datum fuiſſet oleum, alio vinum, alio frumentum, & ſic deinceps alia hu-* 51

ejuſmodi; & ratio eſt, quia ex actibus difformibus in ſpecie, & ſic in ipſa ſubſtantia nulla oriri valet obligatio, nullaque poſſeſſio efficax poteſt emergere; Secus autem quando prout hic, non agitur de difformitate in ipſa ſpecie, ſed ſolummodo de difformitate reſpectu quantitatis, &c. quibus in terminis difformitas nihil officit efficaciæ conſuetudinis, ut obliget etiam pro tempore futuro eam ob prædictam rationem, quia licet variatus fuerit modus, ſeu quantitas annuæ præſtationis lignorum, ſpecies tamen ſemper fuit una & eadem. Unde ſicuti quoad ſpeciem, quam plus & minus non variant, conſuetudo dubio procul uniformis deprehenditur; ita hic ſufficit, ut quilibet ex Incolis Villæ Pedaloræ, juxta propriam poſſibilitatem quotannis ligna proprio Parocho ut poſſeſſum tradat, prout antea per diuturnum temporis ſpatium tradere conſuevit. Confer etiam de hac diſtinctione de Marin. Reſolut. Jur. lib. 2. cap. 81. num. 21. & ſeq. Lagun. de Fructib. cap. 33. num. 122. & ſequent.

OBREPTIO. Vide verb. *Reſcriptum n. 28. & 29.*

OBSERVANTIA VANA. Vide verb. *Superſtitio a num. 41. ad 64.*

OBSTETRICES.

1 Obſtetrix dicitur ex eo, quod obſiſtat dolori, vel certe pignori, ne laxatis uteri genitalibus clauſtris in terram defluat; Sanctus Ambroſius *Oper. moral. Epiſtol. 46. ad Syagrium fol.* 224. impreſſionis Romanæ *anno* 1585.

2 Obſtetrices, quæ obſtetricantur ex officio, tenentur ſub mortali diſcere formulam, & modum baptizandi, quia ex tacito pacto ad id obligantur; Non enim admitterentur ad hoc officium obeundum, niſi tacite ſe obligarent ad Baptiſmum rite miniſtrandum in tam frequentibus caſibus neceſſitatis. Navarrus *in Manual. c. 22. num. 6.* cum Paludano, & S. Antonino *ibi citatis*, Reginald. *lib. 27. num.* 45. Henriquez *lib. 2. cap. 29. num. ultim.* Gobat *tom. 1. tract. 2. caſ. 5. num.* 167. La Croix *lib. 6. part. 1. n.* 270. Aliique multi cum Averſa *q. 67. ſect. 2. §. Teneri.*

3 Hinc in pluribus Diœceſibus, & ſignanter in Leodienſi, & Trevirenſi teſte Chapeaville *de modo adminiſtrandi Sacramenta tempore peſt. cap. 2. q. 2.* & Gobat *loc. cit.* quando Obſtetrices admittuntur ad hoc munus, juramentum emittunt procurandi ſalutem ſpiritualem ſobolis, & puerperæ. Et in Obſequiali Conſtantienſi *fol. 62.* traditur, Obſtetrices debere eſſe in primis ab ipſis Parochis, & Poteſtate ſæculari approbatas. 4

Unde Parochi tenentur ipſas Obſtetrices diligenter examinare, & ſi non ſciant jam eſſe examinatas, & approbatas ab aliquo bene perito, peccant graviter eas non examinando, quia cum Obſtetrices in tali caſu ſint Vicariæ Parochi, & quiſque obligetur ſcire, utrum ſuum locum tenens ſit peritus Officii ſui, nec ne? ſit clarum maxime ad id ſub gravi teneri Parochum ad indagandam peritiam Obſtetricum pro officio tantæ neceſſitatis; Quintanadvenas *ſingular. tract.* 1. *ſingular.* 6. Gobat *loc. cit. num.* 169. Layman *lib. 5. tract. 2. c. 5. n. 3.* cum aliis ibi citatis; Et certe omnes fere Conſtitutiones Synodales ſub gravi videntur id oneris Parochis imponere, ut ſignanter noviſſime fuit recte impoſitum in hac Synodo Alexandrina celebrata die 1. 2. 3. Maii 1732. ubi *tit. 6. de Baptiſmo* ſic præciſe ſtatuitur: *Oneramus Parochorum conſcientiam, volumus, qui [illegible] certo tempore Obſtetrices examinent, quæ perfecte callere debent, & mente retinere modum Baptiſmum rite conferendi.* 5

Baptizati ab Obſtetricibus ſunt rebaptizandi ſub conditione, ſi Obſtetrices ſint ſuſpectæ de veneficiis, aut aliquando confeſſæ ſe non rite baptizaſſe, vel ſi a Parocho examinatæ qua materia, forma, & quas corporis partes baptizaverint, non ſatis conſtanter reſpondeant, aut ſi aliunde oriatur probabile dubium de valore Baptiſmi ab ipſis collati. *Communis, argum. cap. De quibus dubium eſt 2. de Baptiſmo*, ubi ſic expreſſe habetur: *De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, non te baptizo, ſed ſi nondum baptizatus es, Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Sic enim & conſulitur reverentiæ Sacramenti, & ſaluti animarum. 6

Si vero nullum ſit dubium de valore Baptiſmi ab ipſis collati, ex quo diligenter a Parocho examinatæ, reperiantur bene peritæ, & rite adhibuiſſe debitam materiam, formam, & intentionem, non ſunt rebaptizandi ab ipſis Obſtetricibus ſic rite baptizati, cum Baptiſmus rite collatus, neque ſub conditione debeat iterari, ex quo ſit de ſui natura irreiterabilis *ex cap. Majores 2. de Baptiſ-* 7

ptiſmo, *Concil. Florent. in Litteris Unionis*, *&* *Trident. ſeſſ. 6. canon. 9.* ſic tenent *Doctores communiter*.

8 Hinc Obſtetrices, quæ infantem aliquem baptizaverint, ſunt a Parochis diligentiſſime examinandæ an, & quomodo, quibus verbis, & forma, qua materia, & aqua, & cum qua intentione baptizaverint; & ſi rite repererint fuiſſe a dictis Obſtetricibus collatum Baptiſmum, non debent, nec poſſunt ipſum repetere; Si vero probabiliter dubitent, debent Baptiſmum ſub conditione repetere. Catechiſm. Roman. *part.* 2. *cap.* 2. §. 43. & ſic ſolent ſtatuere Conſtitutiones Synodales, ut recte ſtatuunt illæ Diœceſis Conſtantienſis *part.* 1. *tit.* 6. *n.* 4. ibi: *Examinent diligentiſſime Parochi, aut eorum ſocii Obſtetrices, vel alios, qui infantem aliquem baptizarunt, an, & quomodo, quibus verbis, & forma, qua materia, & aqua, & cum qua intentione baptizaverint? Quod ſi debitam materiam, formam, & Eccleſiæ inſtitutionem adfuiſſe cognoverint, Parochi Baptiſmum ab Obſtetricibus collatum, minime repetant; Si probabiliter dubitent, Baptiſmum cum conditione conferant*.

9 Obſtetrices Ægyptiæ reſpondendo (*Exodi cap.* 1. *num.* 19.) Pharaoni: *Non ſunt Hebreæ ſicut Ægyptiæ mulieres, ipſæ enim obſtetricandi habent ſcientiam, & priuſquam veniamus ad eas, pariunt*, non ſunt culpabiliter mentitæ; Vide verb. *Mendacium a n.* 14. *ad* 18.

10 Alia ad rem. Confer quæ cohærenter hic dictis habet Benedictus XIV. De Synodo Diœceſ. *lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 4. & *Inſtit. Eccleſ.* 8. §. 6.

Additiones ex aliena manu.

11 In Judicio nullitatis Matrimonii ob impotentiam alterutrius Conjugis, tum in illo diſpenſationis ſuper Matrimonio rato, & non conſummato, differi ſolet de viribus relationis Obſtetricum.

12 Ex ſententia autem multorum, ſi Obſtetrices referant de virginitate Mulieris adhibitis conſuetis experimentis, probata remanet non conſummatio Matrimonii. At ſi referant de virginitatis defectu, minime conſummatio Matrimonii remanet probata, quum virginitas amitti ex aliis cauſis poſſit, quam ex Matrimonii conſummatione; Confer Bohemer. *in Decretal. lib.* 4. *tit.* 15. §. 26. *& plur. ſequent.* Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſput.* 9. *num.* 16. Pacian. *de Probat. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 22. *ad plur. ſequent.* Sperel. *deciſ.* 141. *n.* 37.

Falluntur vero qui ſeptem Obſtetrices requirunt. Licet enim *in cap.* 4. *de Probat.* habeatur ſeptem Obſtetrices inſpectioni adfuiſſe; hoc tamen tantummodo refertur, atque narratur, non item per modum neceſſitatis præſcribitur, ut tradunt communiter Canoniſtæ *in dict. cap.* 4. *de Probat.* Grananiet. *num.* 7. Gonzal. *num.* 4. Bohemer. *in Decretal. lib.* 4. *tit.* 15. §. 27. Pacian. *de Probat. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 4. Sperel. *deciſ.* 4. *n.* 4. 13

OCCASIO PECCANDI.

Occaſio peccandi eſt duplex, ſcilicet proxima, & remota. *Occaſio proxima* eſt illa, quæ frequenter, & ſæpe ſæpius homines ſimilis conditionis ad peccatum inducit, vel experientia conſtat eam in hoc homine, circumſtantiis attentis, talem effectum cauſare. *Eſt in re communis*. *Occaſio remota* eſt illa, quæ quamvis aliquo modo inducat ad peccatum, tamen raro inducit ad illum homines ſimilis conditionis, vel experientia conſtat eam in hoc homine, circumſtantiis attentis talem effectum raro cauſare. *Eſt in re communis*. 1

Hinc maxime ſunt attendendæ circumſtantiæ loci, temporis, perſonarum, & hujuſmodi, quia ſæpe contingit, quod eadem occaſio, quæ uni, attentis circumſtantiis loci, temporis, & perſonæ, eſt occaſio proxima, alteri, ſeu etiam eidem ipſi, in diverſis circumſtantiis, ſit remota; ſic ſæpe eadem occaſio carnis, ſeu converſatio mulieris, quæ juveni eſt proxima, ſeni, aut juveni valde timorato eſt remota; Ita etiam ſæpe contingit, quod eidem Juveni converſatio unius mulieris ſit occaſio proxima, & converſatio alterius mulieris ſit ei ſolum occaſio remota, & quod etiam converſatio ejuſdem mulieris in uno tempore, & loco ſit ei occaſio proxima, ut ſi in tempore magis periculoſo reperiatur ſolus cum ſola, & in alio tempore minus periculoſo, aliis ſimul adſtantibus, ſit ei tantum occaſio remota. 2

Sicuti occaſio eſt duplex ita duplex eſt periculum peccandi, ſcilicet proximum, & remotum. *Proximum* eſt illud, quod, attentis circumſtantiis, habet frequentem conjunctionem cum peccato. *Remotum* autem eſt illud, quod, attentis circumſtantiis, habet raram conjunctionem cum peccato. Sic *in re Communis Doctorum*. Periculum autem, vel occaſio, 3

4

ſio, non ideo dicitur proxima, quod inter ipſam, & peccatum nihil mediet, plerumque enim mediat aliquid, verb. grat. tentatio, aſpectus, tactus, colloquium, & hujuſmodi, ſed ideo dicitur proxima, quia inter ipſam occaſionem, & peccatum communiter nihil intervenit, quod impediat peccatum. Card. de Lugo *de Pœnitentia diſp.* 14. *num.* 162. La Croix *lib.* 3. *n.* 251. & alii.

5 Periculum proximum aliud eſt formale, & aliud materiale. *Formale* eſt illud, quod, attentis circumſtantiis, ita inclinat, & movet ad peccandum, ut in perſona ſimilis conditionis ſoleat frequenter, & ſæpe ſæpius eſſe conjunctum cum peccato. *Materiale* vero eſt illud, quod de ſe ſecundum circumſtantias ſuas extrinſecas ſolet eſſe conjunctum cum peccato, quamvis non conjungatur ob ſpecialem conditionem ſubjecti. Unde materiale periculum eſt occaſio externa, quæ ſecundum ſe ſolet frequenter eſſe conjuncta cum peccato: Formale autem præter occaſionem externam includit tales circumſtantias, ut his omnibus attentis in perſonas ſimilis conditionis exiſtimetur hic, & nunc fore conjunctum cum pec-
6 cato. Sic *in re Communis Doctorum*. Hinc idem periculum poteſt eſſe reſpectu unius formale, & reſpectu alterius ſolum materiale, ut, ſalva proportione, dictum eſt ſupra *ſub num.* 2.
7 de occaſione proxima, & remota. Periculum formale aliud eſt intrinſecum, & aliud extrinſecum. *Intrinſecum* eſt illud, quoc oritur ex propria, & perſonali intrinſeca prava conditione, ſeu natura ipſius talis perſonæ. *Extrinſecum* autem eſt, quod non oritur ex intrinſeca prava conditione ipſius perſonæ, ſed ex aliqua occaſione extrinſeca. *Communis*.

8 Qui eſt in occaſione remota poteſt abſolvi, alioquin deberemus ad evitandas occaſiones remotas exire de hoc mundo, ut inquit Apoſtolus 1. *ad Corinth. cap.* 5. *num.* 10. ibi: *Alioquin debueratis de hoc mundo exiiſſe*. Cum etiam in ipſa ſolitudine, & in licitis commerciis humanis adſit occaſio remota peccandi. *Commun.*

Qui eſt in occaſione proxima involuntaria, 9
nec eſt in ſui poteſtate eam removere, poteſt abſolvi, dummodo tamen vitare conetur periculum formale peccandi per actus proprios. Vide verb. *Abſolutio art.* 2. *num.* 8. 9. & 10. ubi aſſignantur dicti actus proprii, affertur ratio concluſionis, & datur ad hoc monitio pro Confeſſariis.

Abſolvi tamen non poteſt, qui eſt in oc- 10
caſione proxima voluntaria, nec vult eam, cum poſſit, deſerere; licet ſub prætextu cujuſcumque utilitatis, commodi, vel boni ſpiritualis, vel temporalis ſui, vel proximi; Habetur clare ex pluribus propoſitionibus damnatis relatis *ſub dict. verb. Abſolutio artic.* 2. *n.* 12. Vide ibi uſque ad *n.* 13.

Abſolvi non poteſt conſuetudinarius, & re- 11
cidivus, qui ſemper labitur in eiſdem peccatis ſine ulla ſpe emendationis, nec facit quantum in ſe eſt pro tali conſuetudine peccaminoſa deſerenda. Vide *ib. a n.* 14. *ad* 16.

Si vero conſuetudinarius, ſeu recidivus poſt 12
ultimam ſuam Confeſſionem ſe vel paululum emendavit, nec tot peccata, ut ordinarie ſolitus erat, commiſit, & aliquem conatum ad ſe emendandum adhibuit, debet abſolvi. Vide *ib. num.* 17. (*)

Cum recidivæ peccati fiunt ex ſola fragili- 13
tate intrinſeca, poteſt pœnitens toties abſolvi, quoties Confeſſarius judicat eum ſerio dolere, & proponere in poſterum ſe emendare. Vide *ibid. num.* 18.

An ſint abſolvendi, nec ne, illi conſuetudi- 14
narii, ſeu recidivi, qui in aliqua Confeſſione minora afferunt peccata, & in alia majora, & ſic viciſſim longo tempore ſua peccata continuant, & quomodo cum eis procedendum? Vide *ibid. num.* 19.

OCCI-

(*) *Notæ Romani Theologi*. Non ita facile abſolvi debet conſuetudinarius, qui paulum dumtaxat ſe emendavit, ac aliquem ad ſui emendationem conatum adhibuit, ut Author aſſerit. Etenim, ut fere omnes ſanioris ethicæ Theologi fatentur, iis impertienda eſt abſolutio, qui efficacia adverſus peccata remedia adhibent, qui ſua crimina ſincere plangunt, & deteſtantur ſupra quodcumque deteſtabile, adeo ut mori malint, quam in eadem relabi; uno verbo, qui idonea emendationis indicia præſtant. Quæ indicia tunc manifeſtantur, quando pœnitens vitioſum habitum ſic vincit, ut periculum proximum, ſeu probabile peccandi ſuſtulerit, quando non adeo facile obliviſcitur ſtatim ſui propoſiti, ſed ſaltem per aliquod tempus perſeverat, & difficilius, vel rarius cadit. Hæc autem non verificantur certe de pœnitente illo, qui paululum ſe emendavit ab ultima confeſſione, ac aliquem adhibuit conatum ad ſui emendationem, loquendo præcipue de conſuetudinario, qui pravi ſui habitus radices omni quo poteſt conatu evellere debet.

OCCISIO. Vide verb. *Homicida*, *Homicidium*.

OCCULTATIO.

1 Occultatio Fidei, cum ſimulatione Mahu-
metiſmi damnatur. Bened. XIV. tom. 1.
2 Conſt. 89. incip. *Inter omnigenas* §. 3. Præſer-
tim in Judicio. Idem *ibid.* §. 4.
3 Occultantes Fidem tali ſimulatione exclu-
duntur a Sacramentis in vita, & a ſuffragiis
4 in mortem. Idem *ib.* §. 6. Ad occultandam Fi-
dem, non licet vitæ inſtitutum amplecti omni
Religionis exercitio vacuum. Item *ib.* §. 7.
5 Nec Eccleſiæ præcepta infringere. Idem *ibid.*
6 §. 5. Occultantibus Fidem cum dicta ſimula-
tione Mahumetiſmi nullæ diſpenſationes, aut
gratiæ de Eccleſiæ theſauro ſunt concedendæ.
Idem *ib.* §. 14.
7 Occultatio impedimenti, ſive defectus, de quo quis in actu Profeſſionis interrogatus fuit, addita declaratione, quod Religio ipſum cum eo impedimento, aut defectu admittere non intendebat, an allegari poſſit ab ipſo Profeſſo ad obtinendam declarationem nullitatis Profeſſionis, eſt a Superiore Regulari & ab Ordinario Loci ſimul mature diſcutiendum, donec a Sanctiſſimo, ut in præmiſſis, hæc cum aliis ſimilibus quæſtionibus explanetur, & definiatur. Idem tom. 2. Conſtit. 37. incip. *Si datam*.

OCCULTUM. Vide verb. *Notorium*, *num.* 12. *& per tot.*

OCCUPATIO PRO ACQUIRENDO Rerum Dominio. Vide verb. *Dominium*, *art.* 3. *a n.* 6. *ad* 35.

OCTAVÆ.

1 Octavarum uſus eſt in Eccleſia antiquiſ-
ſimus, de quibus agit Durandus *in ſuo*
2 *Rationali lib. 6. cap. 1. num. 45.* Et introductæ
fuerunt ad majorem ſolemnitatem præcipuarum
Feſtivitatum. Hinc Radulfus *propoſ.* 19. ait:
Magnitudo Feſti a nobis exigit, ut prius illud incipiamus, & tardius terminemus, prævenimus vigiliis, prorogamus cum ad octavum diem Feſtum protendimus; præveniamus ergo, & prorogemus, ut ardentius, quas debemus, excolamus, quæve uno die minus poſſumus, reliquis diebus compenſemus.

Cur autem octo dies aſſignentur ad hunc 3
effectum ſpectat ad Myſterium numeri octonarii. Quarti Comment. *in Rubric. Miſſal. part. 1. tit. 2. ante dub. 1.* & alii *ibi cit.* In ſenſu igitur myſtico primum Octavæ Myſterium conſiſtit in expreſſione perfectionis omnimodæ & completæ illius Sancti, cujus Feſtum celebratur cum octava, vel ſublimitatis Myſterii, quod recolitur; eo quia Octonario numero deſignatur juſtitia, & perfectio, etiam apud Gentiles Pythagoricos; quippe juſtitia æqualitatem reſpicit, & ſervat, numerus autem octonarius primus omnium ita ſolvitur, & dividitur in numeros pariter pares, & hoc eſt in bis quaterna, ut nihilominus in numeros æque pariter pares diviſa ipſa ſolvatur, hoc eſt in bis bina; hunc numerum appellarunt plenum. Hic enim numerus efficit cubum corporeæ ſoliditatis indicium. Inſuper in 4
Evangelio manifeſtum habemus ejuſdem ſignificationis exemplum in octo Beatitudinibus, quibus Chriſtianæ vitæ perfectio continetur, & exprimitur, de quibus loquens Divus Auguſtinus *lib. 1. de ſerm. Dom. in Monte cap. 3. Octava, inquit, tamquam ad caput redit, quia conſummatum, perfectumque oſtendit, ac probat. Hinc perfectam juſtitiam Sanctorum, vel conſummatam ſublimioris cujuſque Myſterii perfectionem, octo dierum numero Sancta Mater Eccleſia veneratur.*

Secundo, in ſenſu anagogico Octava ſigni- 5
ficat æternitatem gloriæ, qua fruuntur Sancti, & Beati. Ubi adnotandum, ſeptem dies hebdomadæ ſignificare ſpatium hujus vitæ præſentis, qui in Sanctis fuerunt pleni virtutibus, & donis Spiritus Sancti, juxta illud Pſalmiſtæ: *Dies pleni invenientur in eis.* Additur inſuper dies Octavæ in præmium virtutum, & laborum, ideſt dies æternitatis, quæ una eſt, & illi nec ſuccedit nox ulla, nec caligo, & conſequitur vitam præſentem ſeptem dierum. Ita Fortunatus *lib. 4. cap. 4. Celebretur*, inquit, *per ſeptem dies opus ſeptiformis Spiritus, & octava die conſummatio, & glorificatio ejuſdem operis.*

Tandem in ſenſu tropologico concludimus 6
cum Heſychio *lib. 6. in Levit.* ubi ſic ait: *Ut doceamur debere nos exempla Sanctorum ſequi,*

[illegible]

vam & poſt omnes Octavas, ſi plures ſibi immediate [illegible]. ex [illegible] Sacræ Rit. Cong. [illegible] Julii [illegible] & ex Rubricis anni 1656. [illegible] Sacræ Cong. [illegible]. Dupl[illegible] [illegible] non poſſint haberi [illegible] die [illegible] [illegible] haberi [illegible] diebus [illegible] infra Octavam. De [illegible] [illegible] infra [illegible] Octavam: Sac. Cong. Rit. [illegible]

[illegible] die infra Octavam [illegible] Christi [illegible] Feſto [illegible] [illegible] poſt Octavam. [illegible] Si Octava [illegible] [illegible] SS. [illegible] & [illegible] S. [illegible] Corporis Chriſti [illegible]

[illegible] Corporis Chriſti [illegible] Mart. 1699.

Si feſtum [illegible] octavam [illegible] poſt 18 [illegible] illo [illegible] cum octava, ſi transferatur ad [illegible] [illegible] octava non transfertur, ſed numerari debet a die, quo Feſtum [illegible], & celebrari [illegible], ſi translatum non fuiſſet; Dies autem octava celebratur ſuo die, ac ſi Feſtum non fuiſſet translatum, etiamſi occurrat ſtatim poſt Feſtum ipſius, ex cit. Rubricis anni 1666. ut patet in Rubricis particularibus noſtri Breviarii Franciſcani num. 124.

Si feſtum, quod celebrari ſolet cum octava 19 vene-

venerit paulo ante Quadrageſimam, ante Pentecoſtes, & ante diem 17. Decembris, tunc de tali Octava a Feria 4. Cinerum, vigilia Pentecoſtes, & a die 17. Decembris, nihil amplius fit, nec commemoratio. *Rubr. General. Breviarii ſub tit. de Octavis n.* 1. Intellige tamen, quod quando dies 17. Decembr. vel dies Cinerum occurrunt infra aliquam octavam, ipſa octava terminari debet ad nonam præcedentis diei etiamſi Veſperæ ſequentes (nullo occurrente Feſto) recitari debeant de Pſalterio. Sic expreſſe Rubricæ particulares noſtri Breviarii Franciſcani *titul. de Commemor. n.* 96. *ex Rubricis anni* 1666. Et ſi antivigilia Pentecoſtes, ſeu Feria 6. poſt octavam Aſcenſionis occurrat infra aliquam octavam, ipſa octava deſiit ad Nonam incluſive dictæ Feriæ 6. itaut in Veſperis illius diei nihil fiat, nec etiam commemoratio de dicta octava. Sic expreſſe *cit. Rubricæ n.* 95. Merati poſt Gavant. *tom.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 17. *n.* 5. Bauldry *part.* 4. *c.* 3. *num.* 5. & alii Rubriciſtæ paſſim. In ipſa autem Feria 6. poſt octavam Aſcenſionis poteſt fieri de Feſto ſemiduplici etiam tranſlato. *S. Rit. Cong. in Romana dubiorum* 11. *Aug.* 1691.

20 In Paſcha Reſurrectionis, & Pentecoſtes Officium Octavæ terminatur in Sabbato ſequenti ad Nonam. *Rubric. Generales Breviarii ſub tit. de Octavis num.* 2.

21 In Quadrageſima ſine ſpeciali Privilegio non poſſunt celebrari octavæ; *citat. Rubricæ Gener.*
22 *tit. de octavis n.* 1. Si in Quadrageſima occurrat Officium infra octavam, qui ex ſpeciali Privilegio octavam celebrant, debent dicere Miſſam Conventualem de Feria cum commemoratione Octavæ, & Miſſas privatas poſſunt dicere de octava cum commemoratione feriæ. *Sac. C. R.* 23. *Jan.* 1662.

23 Die octava concurrente cum alia die octava fit a Capitulo de ſequenti cum commemoratione præcedentis, exceptis Octavis Privilegiatis, in quibus de aliis ſequentibus non privilegiatis fit tantum commemoratio. *Rub. General. Breviar. tit. de concurrentia officii n.* 7.
24 Die octava concurrente cum ſequenti Duplici Minori etiam tranſlato fit a Capitulo de ſequenti cum commemoratione octavæ. Rubr.
25 Gener. *loc. cit. n.* 7. Die octava concurrente cum ſequenti Duplici Majori etiam tranſlato, totum officium fit de ſequenti cum commemoratione octavæ, excepta die octava Epiphaniæ, Paſchæ, Aſcenſionis, & Corporis Chriſti, in quibus de ſequenti etiam Duplici Majori fit tantum commemoratio. *Rubr. Ge-*
26 *ner. loc. cit. n.* 7. Die octava concurrente cum Duplici ſecundæ claſſis etiam tranſlato, totum Officium fit de ſequenti cum commemoratione octavæ. *Rubr. Generali loc. cit. n.* 7. Con- 27
currente autem die octava cum Duplici primæ Claſſis, totum Officium fit de ſequenti ſine commemoratione octavæ; ex *regula generali in Tabula Quando concurrit ſub n.* 1.

Quæcumque dies octava B. Mariæ Virginis 28
debet habere integras utraſque Veſperas in concurrentia cum Feſto Duplici Minori. *Sacra Congreg. Rit.* 11. *Auguſti* 1691. Dies octa- 29
va non privilegiata dimidiat Veſperas in concurrentia cum Duplici Minori. *Sac. Rit. Congreg.* 12. *Jul.* 1663. Dedicatio Apoſtolorum, 30
& Salvatoris extra Urbem non habent integras Veſperas, ſi die præcedenti, vel ſequenti celebretur Officium Duplex Minus. Idem dicendum eſt de die Octava Dedicationis. *Sac. Rit. Congr.* 12. *Jul.* 1664.

Si aliqua dies octava incidat in Dominicam 31
privilegiatam, de qua debeat fieri Officium, in primis Veſperis dicuntur Pſalmi Sabbati, Capitulum de Dominica cum commemoratione octavæ, & ſi in Sabbato fuit Feſtum ſemiduplex, de hoc ſunt Veſperæ, attamen a capitulo fit de Dominica, & prima commemoratio eſt de priori ſemiduplici, quia de eo fuit Officium, ſecunda eſt de octava, quæ nec habuit, nec habebit Officium. Sic ex Gavant. expreſſe La Croix *lib.* 4. *n.* 1280.

Infra Octavam Officium fit ſemiduplex; in 32
octava fit Duplex; infra octavam omnia dicuntur ſicut in ſecundis Veſperis Feſti, & in primis Veſperis diei octavæ, omnia ſicut in primis Veſperis Feſti, niſi aliter in propriis locis notetur, *Rubr. General. Breviarii tit. de octavis n.* 5. De octavis Nativitatis, Epipha- 33
niæ, & Corporis Chriſti fit ſemper commemoratio quocumque Feſto in illis occurrente, *Rubr. Gener. loc. cit. n.* 3.

Si in die octava alicujus Feſti habentis octa- 34
vam occurrat aliquod Feſtum Duplex 1. vel 2. Claſſis, debet fieri officium de Feſto cum commemoratione diei octavæ, excepta die octava Nativitatis Domini, & Epiphaniæ, in quibus non fit de aliquo Feſto, ſed transfertur in primam diem non impeditam. *Rubr. General. Breviar. tit. de Translation. Feſtor. num.* 2. Si autem non fuerit ex prædictis Feſtis, debet fieri Officium de octava, & Feſtum transferri juxta dicta *ſupra num.* 7. Feſtum occurrens in 35
Dominica in Albis, & Dominica Trinitatis, cujuſcumque ſit Ritus, & Dignitatis, transfertur in ſequentem diem non impeditam. Quamvis enim in Paſcha Reſurrectionis, & Pentecoſte

 coſte

coſte Officium octavæ terminetur in Sabbato ſequenti ad Nonam juxta dicta *ſupra num.* 20. tamen dictæ duæ Dominicæ cum aliis ſunt privilegiatæ, ut patet ex *Rubric. General. tit. de commemorationibus num.* 3. *& tit. de Tranſlation. Feſtor. num.* 1.

36 Dies octavæ omnes (exceptis Chriſti & B. M. V.) ordinarie ſunt ejuſdem ſolemnitatis: hic dividere debent Veſperas juxta dicta *ſupra ſub n.* 23. niſi aliter notetur. Octava autem Dedicationis eſt dignior, quam Patroni, Patroni quam Titularis (niſi ſit intra hos magna diſtantia Dignitatis), Aſſumptionis quam Dedicationis. La Croix *lib.* 4. *n.* 1279. Octava autem omnium Sanctor. tamquam dignior præferenda eſt octavæ dedicationis Eccleſ. *Sac. Rit. Cong.* 5. *Mart.* 1695.

37 Propoſito in Sacr. Rit. Congregat. a Capitulo Cathedralis Collenſis inter alia nono dubio: *An infra octavas privilegiatas poſſit cantari Miſſa defunctorum in Anniverſario & officio ſolemni? Ead. Sacr. Rit. Congreg. in Collen. die* 5. *Julii* 1698. Reſpondit *Ad IX. Negative*.

38 Infra octavam Corporis Chriſti non ſunt canendæ Miſſæ mortuorum, niſi præſente corpore. *Sacr. Rit. Congreg. in Nuſcano* 12. *Se-*

39 *ptembr.* 1671. Quod intelligendum eſt etiam de diebus infra omnes quinque Octavas Privilegiatis, nempe Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Paſchæ, Pentecoſtes, & dictæ Corporis Chriſti, ex alio ſupra allato Decreto ejuſdem Sacr. Rit. Cong. *in Collen. die* 5. *Julii* 1698. *in reſponſione ad* IX. *dub.*

40 Nemini licet facere Octavam pro defunctis ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ. *S. R. C.* 13. *Auguſti* 1667. *in Romana*.

O C U L U S.

1 OCulo carens, ſi non ſit valde deformis, non eſt irregularis, & conſequenter ordinari poteſt. Vide verb. *Irregularitas art.* 1. *num.* 11. §. *Secunda ex defectu corporis*.

2 Impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius, *cap. Nec ſolo* 12. *cauſ.* 32. *qu.* 5.

3 Oculi irritamenta ſunt vitiorum, duceſque ſcelerum. Seneca *de remediis fortuit*. Unde S. Joannes Chryſoſtomus *in cit. cap. Non ſolo* 12. *cauſ.* 32. *q.* 5. ſic ait: *Mulier, ſi ſe decoraverit & vocaverit ad ſe oculos hominum, etiamſi plagam non intulerit, vindictam dabit extremam, venenum enim obtulit, etſi nullus, qui bibat, inventus ſit.*

Oculos ſtibio dipingere non licet; Fagnan. 4
lib. 3. *Decretal. in c. Multa* 1. *Ne Clerici, vel Monachi n.* 66. Unde S. Auguſtinus *Epiſt.* 37. *ante med. tom.* 2. dicit: *Fucari figmentis, quo rubicundior, vel candidior appareat, adulterina* 5
fallacia eſt. Sic impia Jezabel introitu Jehu audito depinxit oculos ſuos ſtibio, 4. *Reg. c.* 9. *n.* 30. ibi: *Porro Jezabel, introitu ejus audito, depinxit oculos ſuos ſtibio, & ornavit caput ſuum.* Et ſub figura multiplicium ſtuprorum duarum Meretricum Oollæ & Oolibæ acriter reprehendit idololatriam Samariæ, & Jeruſalem Ezechiel 23. *n.* 40. ibi: *Circumliniſti ſtibio oculos tuos, & ornata es mundo muliebri.*

Oculis noxia.

Allia, Vina, Venus, Pulvis, Ventus, Faba, Fumus.
Iſta nocent oculis, ſed vigilare magis.

Sic apud Urſayam *in Miſcellaneo ſacro & profano litt. O. n.* 24. *&* 25.

Oculos retro nulla lex, nulla appellatio, 6
nulla inhibitio habet: Rota *in Illerden. Hereditatis* 4. *Februar.* 1705. §. *Quod ſic, coram Anſald.* apud Urſayam *loc. cit. num.* 26.

Oculorum officium amiſiſſe durius eſt, quam 7
linguæ. Fagnan. *lib.* 3. *decretal. in cap. Cum percuſſio* 1. *de Clerico ægrotante n.* 14. *cap. Cauſam, quæ de election. cap.* 1. *de tregua & pace*. cum ſimilibus.

In Miſſa Sacerdos elevat oculos, ad *Munda* 8
cor meum, *Veni Sanctificator*, *Ad oblationem Hoſtiæ, & Calicis*, ſed offerens Hoſtiam, ſtatim iterum deprimit in Hoſtiam, offerens autem Calicem tenet elevatos. Item oculos elevat ad *Suſcipe Sancta Trinitas*, *Te igitur Clementiſſime*, *Gratias agamus*, dum dicit *Deo noſtro*, *Qui pridie*, dum dicit *Elevatis oculis*, quando Hoſtiam, & Calicem elevat; hæc enim reſpicit, donec deponat, in fine *ad Benedicat vos Omnipotens Deus*. Sic ex *Miſſali in Ritu ſervando in celebratione Miſſæ per tot.*

In Miſſa Sacerdos oculos demiſſos tenet, dum 9
accedit, vel recedit ab Altari. Quandocumque ſe vertit ad populum. Sub utroque *Memento*. Poſt conſecrationem plerumque conjiciuntur in Hoſtiam, niſi occupentur in legendo. Sic ex *Miſſali loc. cit.*

ODIUM.

ODIUM.

1 Odium opponitur directe amori, ſeu cari-
tati. *Communis*.
2 Unde ſicut duplex eſt amor, ſcilicet, unus
amicitiæ, & alter *concupiſcentiæ*, ita duplex
quoque eſt odium, ſcilicet unum *perſonæ*, ſeu
odium *inimicitiæ*, & alterum odium *qualitatis*,
3 ſeu odium *abominationis*. *Communis*. Odium
perſonæ, ſeu odium *inimicitiæ*, eſt illud, quo
perſonæ alicui volumus malum quatenus abſo-
4 lute illi malum eſt. *Eſt in re communis*. Odium
qualitatis, *ſeu abominationis*, eſt illud, quo
perſonam adverſamur non ſecundum ſeipſam,
ſed ſecundum ſuam malam qualitatem, quate-
nus ipſa eſt nobis, vel alteri, aut communi-
tati noxia. *Eſt in re communis*.
5 Odium *perſonæ*, ſeu *inimicitiæ* non reperitur
formaliter in Deo, quia Deus non odio habet
Creaturam, ut Creaturam, cum de illo dica-
tur *Sapient*. 11. *Nihil odiſti eorum*, *quæ feciſti*.
6 Reperitur autem in Deo odium *qualitatis*, ſeu
abominationis, quatenus odio habet creaturam,
ut peccatricem, juxta id, quod dicitur *Pſal*. 5.
Odiſti omnes, *qui operantur iniquitatem*, & in-
ferius: *Virum ſanguinum*, *& doloſum abomina-
bitur Dominus*, *Pſalm*. 118. *Iniquos odio ha-
bui*, *& ad Romanos* 9. *Eſau odio habui*, cum
ſimilibus.
7 In homine reperitur (& utinam non reperi-
retur) utrumque odium, ſcilicet & odium *ini-
micitiæ*, & odium *abominationis*: *Communis*.
8 Odium inimicitiæ tum erga Deum, tum er-
ga proximum, eſt peccatum de genere ſuo
graviſſimum. *Communis*. Et colligitur *ex
Pſal*. 37. ibi: *Superbia eorum*, *qui te oderunt
aſcendit ſemper*, *& ex lib*. *Num*. *cap*. 17.
ibi: *Diſſipentur inimici tui*, *& fugiant qui
oderunt te*, *& ex* 1. *Joan*. *cap*. 21 ibi: *Qui
odit fratrem ſuum*, *in tenebris eſt*, cum ſimi-
libus. Et probatur etiam ratione, quia odium
inimicitiæ formaliter, & directe oponitur Ca-
ritati, quæ eſt maxima omnium virtutum,
ex 1. *ad Corinth*. 12. *num*. 13. ibi: *Major
autem horum eſt caritas*, & de qua præcipuum
mandatum habemus *ex Matth*. 22. *num*. 37.
& ſeq. ibi: *Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo*, *& in tota anima tua*, *&
in tota mente tua*, *hoc eſt maximum*, *& pri-
mum mandatum*; *ſecundum autem ſimile eſt il-
li*, *diliges proximum tuum ſicut te ipſum*;
ex Marc. 12. *num*. 30. *& ſeq*. ibi: *Diliges
Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, *& ex
tota anima tua*, *& ex tota mente tua*, *& ex
tota virtute tua*. *Hoc eſt primum mandatum*;
ſecundum autem ſimile eſt illi, *diliges proxi-
mum tuum tamquam te ipſum*; *Majus horum
aliud mandatum non eſt*. *Lucæ* 10. *num*. 27.
ibi: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto cor-
de tuo*, *& ex tota anima tua*, *& ex omni-
bus viribus tuis*, *& ex omni mente tua*, *&
proximum tuum ſicut te ipſum*; Adeoque odium
inimicitiæ, tum erga Deum, tum erga pro-
ximum, eſt peccatum de genere ſuo graviſ-
ſimum.
Dicitur autem notanter *de genere ſuo*, quia 9
licet odium inimicitiæ erga Deum non poſſit
eſſe veniale ob parvitatem materiæ, cum quod-
libet odium etiam in materia levi maxime re-
pugnet ſummæ ejus bonitati, poteſt tamen
eſſe veniale ob imperfectum animi conſenſum
ſeu indeliberationem actus; Et odium inimici-
tiæ erga proximum poteſt eſſe veniale, tum
ob imperfectum animi conſenſum, ſeu indeli-
berationem actus, tum ob parvitatem mate-
riæ, puta ſi levem aliquam diſplicentiam, ſeu
modicam averſionem habeat quis erga proxi-
mum, aut leve malum illi optet, ut recte
notant Reiffenſtuel *Theolog*. *moral*. *tract*. 4.
diſt. 7. *quæſt*. 1. *n*. 5. Layman *lib*. 2. *tract*. 3.
cap. 1. *num*. 4. Turrianus *cap*. 1. *diſp*. 17.
dub. 1. & alii paſſim.
Odium abominationis erga Deum eſt de ge- 10
nere ſuo peccatum mortale: erga proximum
autem interdum licitum eſt, & laude dignum.
Communis. Ratio primæ partis eſt, quia cum 11
Deus ſit infinite bonus, & in eum nulla ma-
litia, ſive defectus intrinſece, vel extrinſece
cadere poſſit, ob quam abominatione, vel odio
dignus ſit, immo omnia, quæ in eo ſunt, &
ab ipſo procedunt, pro nobis bona ſint, quam-
vis cæcitati noſtræ interdum mala videantur,
ideo ſumma noſtra deordinatio eſt Deum odiſ-
ſe, adeo ut peccatum mortale eſt eum odio
proſequi propter infirmitatem, paupertatem,
afflictionem, & hujuſmodi, &c. quibus ad no-
ſtrum ſpiritualem profectum, & utilitatem
æternam nos interdum viſitare dignatur. Ra- 12
tio autem ſecundæ partis eſt, quia odium abo-
minationis, interdum fundatur in amore ami-
citiæ, ſeu Caritatis erga Deum, vel nos ipſos,
vel erga proximum ipſum, quem odio proſe-
quimur, aut alterum proximum, ut proinde
tale odium, ſi debito ordine, & fine elicia-
tur, ex virtute Caritatis proveniat, adeoque

ſit licitum, & laude dignum; Unde licitum eſt (*a*) & laude dignum mortem optare Hæreſiarchæ, vel publicæ pacis turbatori ob bonum commune, & multorum, juxta illud ad *Galat.* 5. *Utinam abſcindantur*; (*b*) Item mortem, egeſtatem, aut morbum alicujus deſiderare, ut ceſſet a peccatis, & vitam in melius mutet; Item triſtari de eo, quod dignitates conferantur indignis, vel de ſanitate, & proſperitate, ſeu fortuna ejus, qui ex illa ſumit occaſionem peccandi; Et generatim ad bonum ſpirituale proprium, vel alienum licet mala pœnæ inefficaci affectu aliis velle: quia cum in hoc affectu bonum ſpirituale præferatur temporali, non eſt inordinatus.

13 Cavendum tamen eſt, ne fiat ex vindicta, aut inordinate contra ordinem caritatis, quia quamvis licitum ſit ordinate, ſalva Caritate inefficaci affectu optare alicui mortem, morbum, aut aliquod temporale infortunium ob bonum ſpirituale proprium, vel ipſius, aut alterius, aut propter bonum commune Reipublicæ, quod alias obtineri non poſſet, ut notant communiter Doctores cum S. Gregorio 22. *Moral.* 11. S. Thoma 2. 2. *q.* 76. *art.* 1. & *in* 3. *diſt.* 30. *art.* 1. & Scoto *in* 3. *diſt.* 30. *q. unica*, quia ſic principalis intentio, & finis non fertur ad malum, ſed ad bonum ſpirituale ipſius, vel alterius, vel ad bonum communitatis, & ut alter graviter nocere deſinat: Attamen illicitum eſt, & Caritati repugnans optare mortem proximo ob bonum temporale non neceſſarium, aut quodcumque etiam modicum temporale emolumentum, quia tale bonum, & temporale emolumentum cenſetur eſſe levioris momenti facta comparatione cum vita hominis, & ita illicitum eſt deſiderium, & gaudium de malo proximi, quod trahit ſecum noſtrum, ſeu alterius, aut Reipublicæ bonum, ſi tale bonum non ſit comparatione ad malum proximi in ordine, & eſſe præſtantius: Sic recte pluribus adductis notant Cardenas *in Criſi Theologica ad propoſitionem* 13. 14. & 15. ex merito damnatis ab Innocentio XI. *die* 2. *Martii* 1679. Viva ad eaſdem, & alii ſcribentes in ipſas; quæ propoſitiones hic ad litteram dantur, prout jacent.

Propoſitio XIII.

Si cum debita moderatione facias, potes abſque peccato mortali de vita alicujus triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & deſiderare non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumentum. 14

Propoſitio XIV.

Licitum eſt abſoluto deſiderio cupere mortem Patris, non quidem ut malum Patris, ſed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura eſt pinguis hereditas.

Propoſitio XV.

Licitum eſt filio gaudere de parricidio Parentis a ſe in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hereditate conſecutas.

Odium ſuſcitat rixas, & univerſa delicta operit Caritas. *Proverb. cap.* 10. *num.* 12. 15

Odiſſe quem læſeris proprium humani generis eſt. *Tacit. in Vita Agricolæ*. 16

Alia ad rem, vide verb. *Virtus a num.* 34. *ad* 87. 17

OFFICIALES BELLICI. Vide verb. *Bellum art.* 3. *per tot.*

OFFICIUM DIVINUM.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt ejus nomen, originem, diviſionem, & obligationem.

Officium modo appellatur *Divinum*, ut *cap. Dolentes* 9. *de celebratione Miſſar.* ibi: *Ut Divinum Officium*, & *Clementin.* 1. *eod. tit.* ibi: *Divinum Diurnum*, & *Nocturnum Officium*; quia ad 1

(*a*) *Not. Rom.* Nunquam licet optare mortem alterius, ſed ejus converſionem.

(*b*) *Not. Rom.* Scripturarum Interpretum neminem novi, qui Apoſtoli verba: *Utinam & abſcindantur*, de morte intelligant. Vel enim ea explicant de abſciſſione per anathematis ſententiam; vel de exſectione, ut ſi Apoſtolis dicere vellet: falſi iſti Doctores, quibus tantopere eſt circumciſio, nedum circumcidantur, verum etiam abſcindantur. *Poſtremam hanc explicationem*, inquit eruditus Calmet in præfatum textum, *vulgo probant ſcriptores*.

2 ad Dei cultum eſt inſtitutum; Modo vocatur *Eccleſiaſticum*, ut *cit. Clementin.* 1. *de celebratione Miſſarum*, ibi: *Eccleſiaſticum ... Officium*,
3 quia nomine Eccleſiæ perſolvitur; Modo vocatur *Canonicum*, ſeu *Horæ Canonicæ*, quia fit
4 juxta Regulas Sacrorum Canonum: Modo vocatur *Breviarium*, quia eſt breve, & admirabile compendium veteris, & novi Teſtamenti, Patrum ſententiarum, & vitæ Sanctorum; Mo-
5 do vocatur *Orarium* ab orando, quia magna ejus pars conſtat variis precibus, ſeu petitionibus fuſis ad Deum, & potiſſimum Deum oramus, & precamur per ipſum.

6 Unde Officium Divinum, ſeu Eccleſiaſticum vel Breviarium, aut Orarium, ſeu Horæ Canonicæ definiri poſſunt, *Officia quædam Divina ex Pſalmis, Hymnis, Canticis, Sac. Scriptura, & doctrina SS. PP. constructa, atque ex Sacrorum Canonum Decreto a perſonis Eccleſiaſticis Eccleſiæ nomine certis diei, noctiſque horis perſolvenda ad Deum*, prout tradit Sporer *tom.* 3. *Theolog. Sacrament. Appendice de obligatione recitandi Horas Canonicas quæſt. præambula n.* 2. Vel ut brevius tradit Layman *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 2. *Horæ Canonicæ ſunt publicæ, ac ſtatutæ preces ex Sacror. Canonum decreto ab Eccleſiaſticis perſonis nomine Eccleſiæ ad Deum perſolvendæ.*

7 Uſus Divini Officii, ac recitatio Horarum Canonicarum eſt antiquiſſimus in Eccleſia Catholica, & jam a tempore Apoſtolorum inchoatus, atque celebratus, & colligitur ex illo *Actorum* 6. ibi: *Petrus, & Joannes aſcendebant in templum ad horam Orationis Nonam*, & *Actor.* 10. ibi: *Aſcendit Petrus in ſuperiora, ut oraret circa horam ſextam*, & *Actor.* 16. ibi: *Media nocte Paulus, & Silas orantes laudabant Deum*; Et probat etiam illud S. Clementis Papæ I. *lib.* 8. *Conſtitut. Apoſtolicar. Canon.* 34. ſic expreſſe dicentis: *Precationes facite mane, hora tertia, ſexta, & nona, & Veſpere, atque ad Galli cantum.*

8 Cum autem aliqui dicunt a S. Damaſo, Gelaſio, & Gregorio Primis Horas Canonicas cœpiſſe, intelligendi ſunt Horas Canonicas a dictis Summis Pontificibus cœpiſſe quoad novam, & reformatam formam ipſas recitandi, prout notant paſſim Scriptores, & colligitur ex notatis in initio noſtri Breviarii Franciſcani poſt Bullam Gregorii IX. incipient. *Pio veſtro Collegio*, ubi ſic præciſe habetur.

9 Breviaria autem a Gregorio IX. pro Ordine noſtro ſic approbata, formulam Divini Officii continebat, quæ a S. S. Damaſo, Gelaſio, & Gregorio Primis pro S. Romana Eccleſia conſtituta & a S. Gregorio VII. reformata extiterat, diuturnitate tamen temporis jam ab antiqua inſtitutione deflexerat & opera Haymonis Anglici Generalis Miniſtri ad præſcriptum moderniorum decretorum S. Sedis tunc reſtituta fuerat.

Eaque propter hujuſmodi formula Deo per- 10
ſolvendi ſacras preces, laudes, & gratias, ſic reſtituta, Officiiſque Conceptionis B. M. Virginis, & aliorum Sanctorum a S. Bonaventura ſubinde aucta adeo Sedi Apoſtolicæ placuit, ut teſtantibus Radulpho Tungrenſi, Palmerio, Gavanto, & Card. Bona cum innumeris aliis Sacris Scriptoribus a Nicolao III. anno 1277. ad Pontificatum aſſumpto pro ipſa Eccleſia Romana poſtmodum ſuſcepta, ac ſancita comperiatur.

Hanc deinde temporum injuria, aliiſque de 11
cauſis variatam in priſtinum ſtatum ex Decreto Tridentinæ Synodi reſtituit S. Pius V. ſub Rubricis præſertim, ac Ritibus, Reguliſque pro Ordine noſtro a Romanis Pontificibus Nicolai III. ſucceſſoribus uſque tunc approbatis, & contentis in directorio Divini Officii prius pro Ordine noſtro edito, in cujus commendationem id teſtatum idem Gavantus reliquit, quod innuunt ejus infraſcripta verba: *Pauciſſimi tamen erant* (inquit de Rubricis appoſitis in reformatione Piana) *earum tituli, nempe undecim tantum in prima editione juſſu Pii V. hauſti a Directorio Divini Officii, compoſito a Ludovico Ciconioliano Regularis obſervantiæ, ſub Paulo III. qui & Directorium approbavit*. Prædictæ tamen reſtitutioni, ſeu reformationi ſuam operam addidere impenſiſſimam Clemens VIII. & Urbanus VIII. prout ex eorumdem ſequentibus Bullarum Summariis, & ipſius formulæ contextu luculentius apparebit.

Summa Bullarum ſummorum Pontificum pro 12
editione Breviarii Romani.

Pius V. Bulla, quæ incipit, *Quod a Nobis*, data Romæ ſeptimo Idus Julii anno 1568.

Significat cauſam edendi hujus Breviarii, nempe ad tollendam orandi varietatem.

Enarrat ea, quæ in hac re præſtitere Paulus, & Pius nomine Quarti, & quam ipſe adhiberi operam curavit ex Decreto Concilii Tridentini.

Tollit, & abolet omnino Breviarium a Cardinale S. Crucis compoſitum, quod erat breviſſimum. Item alia Breviaria Romana, & alia, quæ ex inſtitutione, vel conſuetudine legitima non ſuperant ducentos annos.

Permittit tamen, ut antiquiora ducentis annis poſſint mutari in hoc Breviarium, iis

omiſſis, ſi Epiſcopus, & univerſum Capitulum conſentiant;.

Revocat omnes permiſſiones, conſuetudines, ſtatuta, Privilegia, licentias, & indulta precandi & pſallendi more, & ritu prædictorum Breviariorum ſuppreſſorum.

Præcipit obſervari hoc Breviarium in toto orbe cum exceptione 200. annorum, de qua ſupra.

Statuit in eo nihil mutandum, addendum, & detrahendum.

Obligat quoſque, qui tenentur Horas Canonicas recitare, ut hoc utantur Breviario, alias non ſatisfaciant muneri ſuo.

Jubet omnibus Prælatis, ut hoc introducant, tam in Choro, quam extra Chorum. Tollit peccati obligationem, quæ erat recitandi in Choro Officium parvum B. M. V. & Defunctorum, Pſalmos Pœnitentiales, & Graduales, juxta Rubricas Breviarii.

Hortatur, ut recitentur eadem, propoſitis Indulgentiis dierum centum recitantibus Officium parvum B. M. V. & Defunctorum, quinquaginta recitantibus Pſalmos Pœnitentiales, & Graduales, quando Rubricæ ea præſcribant.

Non tamen tollit laudabilem conſuetudinem, ubi eſt, recitandi Officium parvum B. M. V. in Choro, immo eamdem confirmat, & tandem tempus decernit obligationis ad uſum Breviarii poſt ejuſdem publicationem.

Clemens VIII. Conſtitutione, cujus initium *Cum in Eccleſias*, data Romæ die 10. Maii 1602. declarat, ſe per viros pios, & eruditos Breviarium Romanum a Pio V. editum, & progreſſu temporis in multis depravatum examinaſſe, & in ſtatum priſtinum reſtituiſſe: illudque ſic reſtitutum in Typographia Vaticana imprimi, & divulgari juſſiſſe. Prohibet, ne alibi imprimatur, niſi juxta exemplar Vaticanum, & habita Ordinariorum licentia ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ. Interdicit uſum Breviariorum impreſſorum abſque tali Ordinariorum licentia in ſcriptis, quæ fidem faciat de collatione facta prædictorum Breviariorum cum originali Romano, cujus etiam licentiæ copia initio, vel in calce cujuſque Breviarii ſemper imprimatur. Prædictis Ordinariis prohibet, ne aliquid addi, vel detrahi permittant. Et hæc ſub pœna Excommunicationis, ſuſpenſionis a Divinis, ac Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; Verumtamen in gratiam pauperum Breviaria hactenus impreſſa vendere, apud ſe retinere, ac illis uti permittit.

Urbanus VIII. Conſtitutione, quæ incipit *Divinam Pſalmodiam*, data Romæ die 25. Januarii 1631. declarat, ſe piorum, doctorumque Virorum adhibita cura, Breviarium a Pio V. editum, & Clemente VIII. recognitum a pluribus mendis expurgaſſe, Hymnos ad metri, & latinitatis Regulas revocaſſe. In Pſalmis, & Canticis interpunctionem editionis vulgatæ reſtituiſſe, Sermones, Homilias, & Sanctorum Hiſtorias collatis veteribus manuſcriptis recognoviſſe. Quamobrem jubet, ut juxta hanc correctionem Romæ imprimatur, alibi juxta Romanum exemplar excudatur, ſervatis conditionibus in ſupraſcripta Clementis Bulla enumeratis, quas fere iiſdem verbis repetit. Adjungens eaſdem conditiones ſervandas in impreſſione eorum, quæ a Breviario Romano ortum habent, cujuſmodi ſunt Miſſalia, Diurnalia, Officia parva B. M. V. Officia majoris hebdomadæ, & alia id generis.

Officium Divinum dividitur in Nocturnum, & Diurnum, pro ut expreſſe habetur *ex cap. Nolentes 9. de celebratione Miſſarum*, ibi: *Ut divinum Officium Nocturnum pariter & Diurnum*; & ex *Clement. 1. de celebratione Miſſar.* ibi: *Et debite celebretur Divinum Diurnum & Nocturnum Officium*. Per *Officium Nocturnum* intelligitur id, quod de nocte celebrari conſuevit, & adhuc apud plures Religiones, & Regiones celebratur, & vulgo nuncupatur *Matutinum*, cui juxta morem Eccleſiæ Romanæ adjunguntur *Laudes*. Quamvis iſtæ olim in multis Eccleſiis fuerint a Matutino ſeparatæ, & adhuc nunc apud nonnullos Religioſos Ordines ſeparentur, & poſſe licite, immo laudabiliter ſeparari fuit dictum ſub verb. *Matutinum*. Per *Officium Diurnum* intelliguntur omnes aliæ Canonicæ Horæ, quæ de die ſunt perſolvendæ. 13 14 15

16 Totum Divinum Officium dividitur jam fere communiter contra Navarr. & nonnullos alios in ſeptem partes, ſeu ſeptem Horas Canonicas, nempe Matutinum cum laudibus, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Veſperas, & Completorium, juxta illud Davidis *Pſalm. 118. Septies in die laudem dixi tibi. Qui ſeptenarius numerus* (ſubjungit Concilium Agathenſe relatum *in cap. 1. de celebratione Miſſarum*) *a nobis impletur, ſi Matutini, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Veſperæ, & Completorii tempore noſtræ ſervitutis Officia perſolvamus; nam de Nocturnis Vigiliis idem ipſe Propheta ait: Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. Ergo his temporibus laudes Creatori noſtro ſuper Judicia ſuæ Juſtitiæ referamus.*

17 Et hujus ſeptenarii numeri Horarum Canonicarum myſticam rationem aſſignat Gloſſa *in cit. cap. 1. de celebratione Miſſarum verb. Septena-*

narius, quia nempe ſeptem ſunt dona Spiritus Sancti, ſeptem ſunt dies ſæculi, ideſt quibus completa fuit creatio mundi. Septem ſunt ætates, quibus completis, finietur mundus, ſeptem ſunt petitiones in Oratione Dominica, ſeptem ſunt Pſalmi Pœnitentiales, ſeptem ſunt Diaconi, ſeptem ſunt candelabra, & præſertim ſeptem ſunt præcipua Dominicæ paſſionis Myſteria, in quorum proinde commemorationem ſeptem Horæ Canonicæ recitantur, juxta illos vulgatos verſiculos e Gloſſa *loco citat.* relatos.

Hæc ſunt ſeptenis propter quæ pſallimus Horis.
Matutina ligat Chriſtum, qui crimina purgat.
Prima replet ſputis, cauſam dat Tertia mortis.
Sexta Cruci nectit, Latus ejus Nona bipartit.
Veſpera deponit, tumulo Completa reponit.

18 Obligatio recitandi Divinum Officium, ſeu Horas Canonicas oritur ex triplici titulo, ſcilicet ex titulo Sacri Ordinis, ex Titulo Beneficii Eccleſiaſtici, & ex Titulo Religionis
19 Choro adſtrictæ. *Communis*. Titulo *Sacri Ordinis* obligantur ſub mortali ad recitandum Divinum Officium, ſeu Horas Canonicas omnes majoribus Ordinibus initiati, ſcilicet Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri, quamvis nullum habeant Beneficium, nec aliquo voto ad id ſint adſtricti. *Communis*. De Sacerdotibus, & conſequenter Epiſcopis habetur *in cap. Presbyter* 1. *& cap. Dolentes* 9. *de celebrat. Miſſar.* De Diaconis colligitur *ex cap. Si quis Presbyter ultim. diſt.* 92. De omnibus etiam Subdiaconis habetur expreſſe in Concilio Baſileenſi *ſeſſ.* 21. §. *Quoſcumque*. Quia tamen *cit. cap. Præcipimus ultim. diſt.* 92. non ſatis convincit de Diaconis, & cit. Concil. Baſileenſe fuit acephalum, & ſine capite, adeoque non ſatis ex ipſo inducitur obligatio de omnibus conſtitutis in Sacris Ordinibus, dicendum eſt, obligationem recitandi Divinum Officium reſpectu Diaconorum, & Subdiaconorum fundari in communi, & antiqua Eccleſiæ conſuetudine vim Legis ſecundum omnes obtinente, cum conſuetudo legitime præſcripta habeat vim Legis, ſimulque ea ſit optima Legum interpres, *c. Cum Dilectus* 8. *de conſuetudine*.

Obligatio recitandi Horas Canonicas incipit 20
a prima die, & hora ſuſcepti Subdiaconatus, ita ut ordinatus in Subdiaconum teneatur recitare illas Horas, quæ correſpondent horæ ſuæ Ordinationis, ſicque ſua obligatio incipit a Sexta, vel Nona, ſi illo tempore, & hora fuit in Subdiaconum ordinatus. *Communis*.

Clerici in Sacris conſtituti tenentur ad re- 21
citationem Divini Officii, etiamſi ſint Excommunicati, ſuſpenſi, & Interdicti. *Communis*. Nemo enim debet ex propria culpa, & iniquitate commodum reportare; *cap. Intelleximus* 7. *de judiciis*, ibi: *Ne videatur de ſua malitia commodum reportare, & l. Nemo ex ſuo, ff. de Regul. Juris*, ibi: *Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt*.
Idemque propter eamdem rationem cenſent de 22
Degradatis, Navarrus, Sotus, Henno, Reiffenſtuel, & alii contra alios volentes Clericos degradatos non obligari ad Horas Canonicas, ex quo ab Eccleſia ſpoliati ſunt omni Privilegio Clericali, atque adeo ad ſtatum mere ſæcularem, ſeu Laicalem rejecti. Idem pariter 23
propter eamdem rationem de damnatis ad Triremes, & de incarceratis docent Henno *tom.* 1. *tract. in Decalogi præcepta diſput.* 1. *quæſt.* 3. *concluſ.* 1. & alii plures contra alios volentes ipſos non teneri ad talem recitationem; quod revera multum probabile eſt de damnatis ad Triremes, & a fortiori de captivis apud infideles; non tamen de incarceratis, ut cum Tamburin. & aliis recte docet Sporer *tom.* 3. *tract. Append. de Horis Canonicis cap.* 1. *num.* 9. Unde Sacra Congregatio Concilii diebus 13. Auguſti 1707. & 18. Auguſti 1708. & 15. Decembris ejuſdem anni, & 1719. noluit decidere utrum damnatus ad Triremes teneatur recitare Divinum Officium. Immo neque Clemens XI. cui Congregatio Concilii dubium reſolvendum reſervarat. Sic refert Urſaya *in* 1. *Miſcellaneo ſacro & profano lit. O num.* 42. (*).

Cle-

(*) *Nota Romani Theologi*. Quamvis multum probabilis dici poſſit illorum Theologorum opinio, quæ Clericos ad Triremes damnatos a recitatione divini Officii eximit, *quia*, ut ait P. Concina, *tom.* 2. *Theol. Chriſt. diſſ.* 2. *q.* 7. *pag.* 403. *vix in tam miſero ſtatu implere hoc onus poſſunt, tum ob impedimenta continua, tum ob Breviarii privationem, tum etiam quia Pontifex, dum eoſdem tanto ſupplicio ſubjicit, videtur eoſdem a recitando Officio tacite quodammodo diſpenſare ne ſtatus religioſus* (idem dicendum de ſtatu Clericali) *opprobrio exponatur*: iſthæc tamen opinio penitus falſa eſt de Clericis carceri mancipatis, qui certo certius recitare debent horas canonicas, ut omnes fatentur.

Reſ-

24 Clericus in Sacris, qui cum diſpenſatione Papæ duxit Uxorem, tenetur adhuc probabilius ad recitationem Divini Officii, niſi quoad hoc etiam obtinuerit diſpenſationem Pontificiam, quia diſpenſatio utpote odioſa ſtricte eſt explicanda, *argum. cap. Odia 16. de Regul. jur. in 6.* & ipſe adhuc characterem Ordinis Sacri retinet. Henno *loc. cit.* Buſemb. *lib. 4. dub. 2. de Horis Canonicis num. 1.* La Croix *ibidem n. 1186.* cum Bonacina, & Azorio ibi citatis, & alii plures contra Sporer *loc. cit.* & alios.

25 Titulo *Beneficii Eccleſiaſtici* obligantur ſub mortali ad recitandum Divinum Officium, ſeu Horas Canonicas Beneficiati omnes, ſive habeant Beneficium Curatum, ut Epiſcopi, Abbates, Archipresbyteri, Præpoſiti, Decani, Parochi &c. ſive habeant Beneficium non Curatum, ut Canonici, Vicarii, Capellani, aliique Beneficiarii ſimplices. *Communis*, per textum *in cap. Dolentes 9. de celebratione Miſſarum, & cap. Quia 15. de reſcriptis in 6.* ubi expreſſe dicitur, quod Beneficium datur propter Officium, ibi: *Officium .... propter quod Beneficium Eccleſiaſticum datur*, & Conſtitut. 7. Leonis X. incip. *Supremæ diſpoſitionis*, & Conſtitut. 135. S. Pii V. incip. *Ex proximo*, ubi expreſſe dicitur: *Item ille, qui primis ſex menſibus Officium non dixerit, niſi legitimum impedimentum ipſum excuſaverit, grave peccatum intelligat admiſiſſe.*

26 Et hanc Beneficiatorum obligationem recitandi Divinum Officium non incipere a die, qua Beneficium ei collatum eſt, & ab ipſis fuit acceptatum, ſed ſolum a die obtentæ poſſeſſionis; Dummodo per ipſos non ſtet, ne poſſeſſionem conſequantur, ſed bona fide illam habere conentur, tenent Flaminius Pariſius, Rodriquez, Henriquez, Azorius, Leſſius, Suarez citati, & ſecuti a Layman *lib. 4. tractat. 2. cap. 5. num. 2.* ubi dicit hanc opinionem eſſe in Scholis, & praxi receptiorem, & ultra ſupradictos id defendunt Filliucius, Naldus, Molſeſius, Menochius, Cajetanus, Philiarcus citati, & ſecuti a Bonacina *de Horis Canonicis diſp. 1. quæſt. 2. punct. 2. num. 2.* & Cardin. de Lugo *reſpon. moral. lib. 5. dub. 5. num. 1.* ubi ex Gavanto *in Rubricas Breviarii ſect. 1. cap. 4. num. 5.* teſtatur de praxi, & conſuetudine Romanæ Curiæ. Sic etiam Sporer *tom. 3. tract. Appendic. de Horis Canon. cap. 1. n. 22.* Felix Potest. *tom. 1. par. 2. cap. 3. num. 490.* Pontas *dictionar. caſ. conſcient. verb. Officium Breviarii caſu 8.* & alii plures, quos affert, & ſequitur Diana *par. 2. tract. de Horis Canonicis reſolut. 21.* Et ratio eſt, quia ſolum tunc cenſetur quis proprie habere Beneficium, cum ejus pacificam poſſeſſionem accepit, & habet, & colligitur ex Conſtitut. Leonis X. incip. *Superne*, & ex alia S. Pii V. incip. *Ex proximo*, ubi imponitur Beneficiariis obligatio reſtituendi fructus perceptos, ſi poſt ſex menſes ab obtento Beneficio non recitaverint Divinum Officium. Fructus autem non recipiuntur ante adeptam poſſeſſionem Beneficii, & id etiam colligitur ex Concilio Tridentin. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* ubi ſtatuit, quod proviſi de beneficiis teneantur emittere profeſſionem Fidei intra duos menſes a die *adeptæ poſſeſſionis*, non autem a die obtenti tituli; Quod eſt contra Navarrum *cap. 7. de orat. n. 29. & cap. 25. Manual. n. 102.* exiſtimantem ſolum Beneficii titulum ſufficere poſt ejus acceptationem, & contra Henno *tom. 1. tract. in decalog. diſp. 1. quæſt. 5. art. 1. concl. 3.* dicentem obligationem recitandi Officium incipere ab eo tempore, quo fructus debentur Beneficiato, ſive interim poſſeſſionem acceperit, ſive non; quia ratio dictat, ut quando quis incipit gaudere fructibus, incipiat & præſtare id, propter quod ſunt fructus, dicitque, quod contraria praxis Romanæ Curiæ reſpicit ſolum Forum externum; quæ opinio eſt vere probabilis, ubi nullum adſit dubium, & periculum obtinendi pacificam poſſeſſionem Beneficii, cum, ut dicit etiam Pontas *l. c. verb. Obſervandum*, ſit tutior, & juſtitiæ affinior.

27 Immo tenentur Beneficiati ad recitationem Divini Officii, etiamſi ſuum Beneficium ſit tenue, ſi ſcienter illud acceptarunt. Vide verb. *Beneficiatus artic. 1. num. 2. & ſeq.*

28 Item tenentur ad recitationem Divini Officii habentes Præſtimonia, & Præſtimoniales portiones; Vide *d. verb. Beneficiatus n. 3.*

29 Clerici percipientes Penſionem ex Beneficio Eccleſiaſtico ex dict. Conſtitut. S. Pii V. incip. *Ex proximo*, tenentur recitare Officium B. M. V. niſi (ut limitant communiter Doctores apud Tamburin. *lib. 2. Decalog. cap. 5. n. 22.*) recitent ipſum Of-

Reſponſio Auctoris.

Falſam eſſe opinionem, quæ Clericos carceri mancipatos eximit a recitando Officio, fateor & Ego ipſiſſimo *loc. cit.* expreſſe dicens; *non tamen de incarceratis*, ut cum Tamburin. & aliis recte docet Sporer &c.

Officium Divinum, ſive gratuito; ſive ex alia obligatione; nempe vel ratione Sacri Ordinis, vel ratione Religioſæ Profeſſionis; quia mens Pontificis ſolum fuit, ut Clerici Penſionarii non eſſent omnino immunes ab orando, non autem alio ſupperaddito onere eos aggravare, ſi aliunde jam inveniantur onerati Divino Officio.

30 Beneficiati, ſi poſt ſex menſes ab obtento Beneficio, Divinum Officium ſine impedimento & culpabiliter (ſecus ſi inculpabiliter, ob impotentiam, oblivionem &c.) non recitaverint, tenentur ad reſtitutionem fructuum pro rata omiſſionis, ſeu reſpondentium tempori, quo non recitarunt; *Communis*; Vide *d. verb.*
31 *Beneficiatus artic.* 1. *num.* 5. Beneficiati tenentur in conſcientia ad talem faciendam reſtitutionem ante omnem ſententiam, & declara-
32 tionem Judicis; Vide *ib. n.* 6. Neque talem reſtitutionem compenſare poſſunt Beneficiati per eleemoſynas ante neglectam recitationem datas ex fructibus Beneficii, obquod tenentur
33 ad Horas Canonicas. Vide *ib. n.* 7. Pro reſtitutione tamen ob neglectas Horas, ſatis eſt poſt illud tempus, a quo Beneficiarii omiſerunt dare eleemoſynam, etiam ſi non cogitent de debito, neque intendant dare in exſolutionem ſuæ obligationis; Vide *ibid. n.* 8. (*) Poſſunt autem tales Beneficiarii eleemo-
ſynas ob omiſſionem Horarum debitas paupe- 34
ribus ſibi applicare, ſi vere ſint pauperes, cum non ſint pejoris conditionis ipſi, quam alii, etiamſi olim deliquerint, quia pauperibus exiſtentibus in mortali poteſt fieri hujuſmodi eleemoſyna. Sic Viva *ad propoſitionem* 20. *ex damnatis ab Alexandro VII. num.* 10. ubi teſtatur de communi aliorum; Cavendum tamen, ne interveniat fraus, & dolus in Beneficiatis non vere pauperibus.

Obtinentes Beneficia, v. g. Præpoſituras, Per- 35
ſonatus, & hujuſmodi, quibus ex ſpeciali ſua inſtitutione, & erectione ſolum annexa eſt obligatio recitandi Officium parvum B. M. V. vel alia ſimilis obligatio cum expreſſa conditione, quod Capellanus ratione Capellaniæ non ſit obligatus ad Horas Canonicas, eximuntur ab one-

(*) *Nota Romani Theologi*. Beneficiarios omnes teneri fructus illos reſtituere, qui ex poſſeſſo beneficio percipiunt, in caſu omiſſionis Divini officii, tam certum eſt, quam quod maxime. Ita namque definitum perſpicue eſt in Lateran. Concilio ſub Leone X. *ſeſſ.* 9. ac a S. Pio V. confirmatum in ſua Conſtitutione 1571. edita, cujus initium eſt: *Ex proximo Lateranenſi Concilio*. Onus iſtud reſtitutionis pro rata omiſſionis officii, impoſitum eſt Beneficiariis omnibus, ſaltem poſt ſex menſes a poſſeſſione pacifica beneficii, qui omnes, vel aliquos beneficii ejuſdem fructus percipiunt, a S. Pio V. in ſua mox laudata Conſtitutione. Huic oneri, ſeu obligationi non ſatisfieri per quaſcumque eleemoſynas, quas Beneficiarius ſui beneficii fecerit, liquet ex propoſitione 33. ab Alexandro VIII. damnata. Sed neque per eleemoſynas illas, quas Beneficiarius, poſt horarum canonicarum amiſſionem pauperibus erogavit, nihil cogitans de ſuo debito ſuaque obligatione, ut Lucius noſter opinatur, nam Beneficiarius elargiens eleemoſynam, nullo habito reſpectu ad reſtitutionis ſuæ debitum, liberaliter donat. Liberali autem donatione non ſatisfit oneri, quod ex juſtitia debetur: *Quid quod*, inquit P. Concina *loco ſupra citato quæſt.* 16. *ſimilibus eleemoſynis Beneficiarius forſitan intendit ſatisfacere præcepto erogandi ſuperflua?*

Ad hanc porro fructuum reſtitutionem ob Officii omiſſionem, nedum tenentur Beneficiarii qui omnes Beneficii ſui fructus percipiunt, ſed illi quoque, qui aliquos quoquomodo percipiunt; etenim Piana Conſtitutio indiſcriminatim loquitur in caſu omiſſi Officii, quod nempe Beneficiatus *non faciat fructus ſuos*, ſive omnes, ſive aliquos percipiat.

Reſponſio Auctoris.

Aſſerit hic *R. Theologus*, quod Beneficiarius non ſatisfacit ſuæ obligationi reſtituendo fructus ob omiſſionem recitationis divini Officii per eleemoſynas factas poſt dictam omiſſionem, nihil cogitando de ſuo debito, quia tunc, dicit ipſe, liberaliter donat. At hoc nequaquam: quamvis enim Beneficiarius tunc actualiter, & formaliter nihil cogitet de ipſa ſua obligatione, habet tamen virtualem intentionem, ut dando eleemoſynam, ſatisfaciat per illam omni ſuæ obligationi, ut cum pluribus aliis trado Ego *loc.* ibi *cit.* Nemo enim rationabiliter præſumitur velle charitatem exercere relicta ſua obligatione ex juſtitia, adeoque nullo modo dicendum eſt, quod in caſu liberaliter donet.

onere recitandi Divinum Officium, & conſequenter ab onere reſtitutionis fructuum ob omiſſionem recitationis. Sporer *loc. cit. num.* 29. Reiffenſtuel *Theol. moral. tr.* 6. *q.* 2. *num.* 26.
36 & alii paſſim. Item a tali onere eximuntur, qui titulum quidem Beneficii obtinent, ſed per ſe non ſtat, quo minus de facto aliquos fructus percipere poſſint, ſive per ſe, ſive per alios, aut in aliis ſubſtitutis; Nemo enim ſuis ſtipendiis militare cogitur, 1. *ad Corinth. cap.* 9. *num.* 7. ibi: *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam?* Sic tenent Navarr. *cap.* 7. *de Orat. n.* 28. Herincx *part.* 3. *diſp.* 7. *num.* 58. Layman *lib.* 4. *tractat.* 2. *cap.* 5. *num.* 3. *& ſeq.* Sporer *loc. cit. num.* 22. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 26. ubi teſtatur de communi.

37 Titulo *Religionis profeſſæ Choro adſtrictæ* obligantur ſub mortali ad recitandum Divinum Officium, ſeu Horas Canonicas, ſive publice in Choro, ſive privatim omnes, ac ſinguli Regulares (exceptis Novitiis, & Laicis, ſeu Converſis) qui profitentur Religionem Choro adſtrictam, & hoc ratione generalis conſuetudinis, quæ in omnibus Religionibus Choro addictis cum tali obligatione acceptata eſt, quamvis ad id non ſint obligati, nec ex vi Ordinis Sacri nondum recepti, nec ex vi Beneficii non habiti, nec ex vi Regulæ, aut voti. Sic paucis exceptis *Doctores communiter*: Et ratio eſt, quia univerſalis conſuetudo habet vim Legis obligantis ſub mortali; Talis autem conſuetudo in Religionibus Choro adſtrictis eſt communiter recepta ſub tali obligatione ex fere communi ſenſu Doctorum, quibus in moralibus ſtandum eſt cum quis raro bene loquatur, cum contra omnes loquitur, ut dicit Baldus *conſil.* 112. *in l.* 2. adeoque &c.

38 Dicitur *exceptis Novitiis, & Laicis, ſeu Converſis*, quia Novitii ex quo necdum ſint Religionem profeſſi, ſed poſſint libere exire, ad onera Religionis non tenentur ſub obligatione. Laici autem Converſi licet ſint Religionem profeſſi, tamen per Profeſſionem non ad Chorum, ſed ad exercitia corporalia Monaſterii recipiuntur, & deputantur; Unde ſi ex propria Regula non ſint obligati ad recitationem aliquarum precum, ſeu auditionem Miſſæ, vel hujuſmodi loco Officii, ad id non
39 tenentur, ut tenent *communiter Doctores*. In illis autem Religionibus, ubi propria Regula obligat Laicos, ſeu Converſos ad conſimilium precum recitationem, vel hujuſmodi, ut in Religione Minorum, Laici, ſeu Converſi ad illas tenentur, ſicut ad alia præcepta propriæ Regulæ. *Communis*.

Item ſub mortali obligantur ad recitandum 40
Divinum Officium, ſeu Horas Canonicas, ſive publice in Choro, ſive privatim omnes, ac ſingulæ Moniales Choro addictæ ratione conſuetudinis obligantia ſub mortali, quamvis ad id non ſint obligatæ ex vi Regulæ, aut voti. Vide verb. *Moniales art.* 6. *a n.* 1. *ad* 3. Excipiuntur tamen Novitiæ, & Converſæ, de quibus diſcurrendum eſt, ut de Novitiis, & Laicis, ſeu Converſis Regularium, uti *ſupra ſub n.* 37. *&* 38.

Obligatio recitandi Divinum Officium in Cho- 42
ro incumbit toti Communitati, Monaſterio, Capitulo, ita tamen, ut primario, & ex officio incumbat Prælato, ſeu Superiori, qui peccabit graviter, ſi ex ejus culpa Officium, vel omittatur, vel notabiliter negligatur, vel etiam indebite perſolvatur. *Communis, argum. Clement.* 1. *de celebratione Miſſarum*. Secundario 43
talis obligatio incumbit ſubditis, ita ut deficiente ſuo muneri Superiori, etiam peccent mortaliter ſubditi, ſi ex eorum negligentia Divinum Officium prætermittatur, aut indebite perſolvatur. *Communis*, cum Donato *tom.* 4. *prax. Rer. Regul. tr.* 18. *qu.* 24. Sporer *loc. c. n.* 16. Henno *loc. cit. qu.* 3. *art.* 1. *concl.* 2.

Novitii ſoli de more recitantes in Choro 44
Horas Canonicas ſatisfaciunt obligationi loco Profeſſorum, dummodo tot numero adſint, quot requiruntur ad conſtituendum corpus Communitatis, ſive Collegium. Diana *part.* 6. *tr.* 11. *Miſcellan. reſolut.* 5. ex Caramuel. *in Reg. S. Benedicti diſp.* 101. *dub.* 6. Pellizzar. *in manual. tract.* 5. *cap.* 8. *ſect.* 2. *q.* 22. *n.* 49. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 31. *n.* 116. Donat. *tom.* 2. *prax. Rerum Regul. part.* 4. *tract.* 6. *qu.* 22. & alii. Et ratio eſt, quia Novitii in favorabilibus reputantur Religioſi profeſſi, adeo ut dici poſſunt pars, & membrum Communitatis, ac proinde poſſint ſatisfacere obligationi Chori; Tum quia ſicut gaudent privilegiis Profeſſorum, ita poſſunt concurrere ad implenda illorum onera, cum per hoc non poſſint dici ſubeſſe oneribus Profeſſorum, ſed poſſe implere illa loco Profeſſorum. Donatus autem *tom.* 4. *prax. Rer. Regul. tract.* 18. *quæſt.* 30. cenſet negativam, & contrariam ſententiam eſſe tutiorem, quia ſervitium Chori eſt onus perſonale Profeſſorum, quod nequit per non Profeſſos adimpleri niſi ex cauſa juſta, & neceſſaria, & ſecundum hoc vult intelligi, quod dixit *tom.* 2. *loco ſupra citato*.

Ad ſatisfaciendum obligationi perſolvendi 45
Horas Canonicas in Choro ſufficiunt, & requiruntur ſaltem tres, quia tres faciunt Col-

le-

legium, *l. Neratius* 85. *ff. De verbor. ſignif.* ibi: *Neratius Priſcus tres facere exiſtimat Collegium, & hoc magis ſequendum eſt*, Reiffenſtuel *lib. 3. decretal. tit.* 31. *num.* 116. Donatus *tom. 2. prax. rer. Regular. part.* 4. *tract. 6. q.* 22. & alii contra Sporer *loc. cit. num.* 17. & alios volentes requiri ſaltem quatuor.

46 Obligati ad Divinum Officium, & Choro addicti, licet extra chorum non teneantur diebus ſtatutis recitare Pſalm. Grad. nec Pœnitentiales, neque Officium parvum B. M. V. nec Defunctorum, tamen in Choro ex præcepto recitare debent. Sic noviſſime *Sacr. Rit. Congreg. per ſequens Decretum*: Perſolventes Divinum officium extra Chorum non tenentur ad Pſalmos Graduales, nec Pœnitentiales, neque ad Officium parvum B. M. V. nec Defunctorum, quæ quidem Officia, & Pſalmi ſunt onera tantummodo ex præcepto implenda in Choro. *Sacr. Rit. Congreg.* 2. *Septemb.* 1741. unde huic Decreto accommodari, ac juxta idem moderari debent dicta in verb. *Canonicatus, Canonicus, art.* 5. *de Canonicis....... quoad chorum a n.* 51. *ad* 56. Vide etiam infra *art.* 3. *num.* 107.

47 Religioſi fugitivi, ſeu Apoſtatæ, Excommunicati, ſuſpenſi, & Interdicti tenentur adhuc ad recitationem Divini Officii, licet non ſint Sacris initiati. Sic fere Communis Doctorum
per dicta, & Jura adducta *ſupra num.* 21. De
48 Religioſis condemnatis ad Triremes, incarceratis, ſeu factis captivis ab infidelibus idem dicendum eſt, quod de Clericis in Sacris dictum
49 eſt *ſupra num.* 23. De Religioſis degradatis idem dicendum eſt, quod *ſupra n.* 22.

50 Quid autem dicendum ſit de Religioſis ejectis. Vide verb. *Ejecti a Religione, num.* 51. & 52.

51 Religioſus Choriſta nondum in Sacris conſtitutus, ſi ex Privilegio Papæ exeat a Religione ad ducendam Uxorem (niſi diploma aliud ſtatuat, propter quod eſt diligenter attendendum, & adimplendum) non tenetur Divinum Officium recitare, quia tunc Papa diſpenſans in Profeſſione, cenſetur & diſpenſare in eo, quod talem Profeſſionem ſequitur; *argum. l. Cum principalis* 178. *ff. De Regul. juris*, & *cap. Acceſſorium* 42. *de Regul. juris in* 6. Henno *loc. cit. concluſ.* 2. Donatus *tom.* 4. *tract.* 18. *quæſt.* 14. La Croix *lib.* 4. *num.* 1191. & alii paſſim.

52 Idem probabiliter dicendum eſt de eo Religioſo nondum in Sacris, qui obtinuit Pontificiam diſpenſationem perpetuo vivendi extra Monaſterium, quia licet ipſe maneat Religioſus, non tamen Regularis Choriſta. Unde cum obligatio recitandi Officium private ſit ſequela obligationis illud recitandi in Choro, ablata ab eo per Papam obligatione recitandi in Choro, cenſetur ablata etiam obligatio recitandi privatim, utpote acceſſoria ad illam, *argum. juribus cit. num. anteced.* Sic Sotus *lib.* 10. *de juſtitia q.* 5. *art.* 2. Azorius *tom.* 1. *lib.* 19. *cap.* 6. *quæſt.* 8. Bonacina *de Horis Canonicis diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 2. *n.* 4. Fauſtus *de Horis lib.* 2. *q.* 43. Donat. *cit. tom.* 4. *tr.* 18. *quæſt.* 13. *num.* 2. Buſemb. *lib.* 4. *dub.* 2. *de Horis Canonicis art.* 1. *num.* 2. cum aliis contra Navarr.
Suarez, & alios. Idem dicendum eſt propter 53
eamdem rationem de Religioſo nondum in Sacris ex ſimili diſpenſatione Pontificia transeunte de Clericatu ad ſtatum Converſorum, aut ad Religionem, ubi Religioſi non ſunt ad Chorum profeſſi, & obligati. Henno *loc. cit. concl.* 2. Donat. *loc. cit q.* 17. Sotus *loc. cit. art.* 3. *poſt* 2. *concluſionem in* §. *Dub. de Relig. ad finem*, & alii paſſim.

Additiones ex aliena manu.

Prioribus Eccleſiæ ſæculis nulla Clericos ma- 54
jores inter & minores fuit diſtinctio quoad obligationem recitandi Horas canonicas. Nullus enim tunc Minoribus Ordinibus initiabatur, quin una adſcriberetur alicui Eccleſiæ, cui deſerviret tanquam Miniſter. Nil igitur mirum, quod quicumque Clericus Horas Canonicas recitare tenebatur.

Superioribus ſæculis diſciplina hæc mutatio- 55
nem accepit, & ordinari Clerici cœperunt ſine adſcriptione Eccleſiæ alicui. Atque ab eo tempore ab onere recitandi Horas Canonicas ſe eximere cœperunt, qui Clerici nondum Sacris Ordinibus initiati erant, neque Beneficium poſſidebant. Conſule *Vaneſp. de Hor. Canonic. cap.* 1. §. 1. qui §. *ſequenti*, docet, qua ratione Clericis merito injungatur Horarum Canonicarum recitatio.

Articulus II.

Quo ad ea, quæ concernunt intentionem, & attentionem requiſitam ad recitationem Divini Officii.

INtentio generatim ſumpta eſt actus volunta- 1
tis volentis aliquid facere, vel fieri a ſe,
vel ab alio. *Eſt in re Communis*. Intentio di- 2
viditur in actualem, virtualem, & habitualem,
& interpretativam. Quæ ſint omnes iſtæ in- 3
tentiones; Vide verb. *Intentio a n.* 3. *ad* 7.

In-

4 Intentio alia eſt explicita, & quæ ſit? Vide d. verb. *Intentio n.* 8.

5 Alia eſt implicita, & quæ ſit? Vid. *ib. n.* 9.

6 Alia eſt directa, & quæ ſit? Vide *ibidem num.* 10.

7 Alia eſt indirecta, & quæ ſit? Vide *ibidem num.* 11.

8 Alia eſt abſoluta, & quæ ſit? Vide *ibidem num.* 12.

9 Alia eſt conditionata, & quæ ſit? Vide *ibid. num.* 13.

10 Ad recitandas Horas Canonicas, ſeu Divinum Officium requiritur intentio aliqua formalis orandi Deum. Vide *ib. n.* 44.

11 Non requiritur tamen intentio actualis, & explicita, ſed ſufficit virtualis. Vide *ibidem num.* 45.

12 Et etiam ſufficit intentio implicita. Vide *ibidem. num.* 46.

13 Intentio autem mere habitualis, & interpretativa non ſufficit. Vide *ib. n.* 47.

14 Non requiritur expreſſa intentio recitandi attente, & ſtudioſe. Vide *ib. n.* 48.

15 Intentio nova, vel primæ intentionis renovatio non requiritur, ſi plures Horæ conſequenter recitentur, neque etiam ea requiritur, ſi fiat interruptio & poſtea proſecutio Horæ. Vide *ib. n.* 49.

16 Intentio ſatisfaciendi non requiritur ad recitationem Horarum, ſed ſufficit intentio ponendi opus debitum. Vide *ib. n.* 50.

17 Immo ſatisfacit præcepto, qui recitans Horas expreſſe intendit per illam recitationem non ſatisfacere, quamvis dicat: *Nolo hac Horarum recitatione ſatiſfacere præcepto Eccleſiæ; ſed ut ſatiſfaciam, decerno iterum has horas recitare.* Vide *ib. n.* 52.

18 Affertur, & ſolvitur inſtantia. Vide *ibid. n.* 53.

19 Hinc, qui legit Horas non ea devotione, qua voluiſſet, ideoque propoſuit (ſine voto tamen) ad ſatisfaciendum præcepto repetere; etſi deinde non repetat, ſatisfecit tamen præcepto. Vide *ib. n.* 54.

20 Affertur ad id notabilis advertentia. Vide *ib. num.* 58.

Attentio eſt actus intellectus, per quem homo conſiderat ea, quæ facit, & differt ab intentione, quia intentio non eſt actus intellectus, ſed actus voluntatis circa finem. *Sic Doctores communiter.* 21

Attentio eſt duplex, interna, & externa, & quæ ſit utraque? Vide verb. *Attentio num.* 2. 3. & 4. 22

Attentio interna circa recitationem Horarum eſt triplex, ſcilicet ſuperficialis, litteralis, & ſpiritualis. Vide d. verb. *Attentio num.* 5. 23

Attentio *ſuperficialis* quæ ſit? Vide *ibidem num.* 6. 24

Attentio *litteralis* quæ ſit? Vide *ibidem num.* 7. 25

Attentio *ſpiritualis* quæ ſit? Vide *ibidem num.* 8. 26

Quælibet ex his tribus attentionibus adhuc eſt triplex, ſcilicet actualis, virtualis, & habitualis? Vide *ibid. num.* 9. 27

Attentio *actualis* quæ ſit? Vide *ibidem num.* 10. 28

Attentio *virtualis* quæ ſit? Vide *ibidem num.* 11. 29

Attentio *habitualis* quæ ſit? Vide *ibidem num.* 12. 30

Ad ſatisfaciendum obligationi de recitando Divino Officio requiritur ſub culpa mortali nedum attentio externa, ſed etiam interna. Vide *ibid. num.* 13. 31

Adducuntur ad id duo verſiculi Gloſſæ. Vide *ibid. num.* 14. 32

Adducuntur alii duo verſiculi. Vide *ibidem num.* 15. 33

Affertur efficax ratio. Vide *ibidem num.* 16. & 17. 34

Adducitur, & ſolvitur duplex inſtantia. Vide *ib. a n.* 18. ad 23. 35

Ad ſatisfaciendum obligationi recitandi Divinum Officium ſufficit non ſolum attentio *litteralis*, & *ſpiritualis*, ſed etiam attentio *ſuperficialis* ad verba cum pia intentione orandi, & colendi Deum ſtolata. *Communis.* Vide *ib. num.* 22. & 23. (*) 36

Ad

(*) *Nota Romani Theologi.* Horæ Canonicæ recitari debent ſecundum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *reverenter*, *diſtincte*, *devote*, ac ea animi attentione, quæ illi convenit, qui Deum ſuum præſentem conſiderat, qui in ipſum Creatorem omnium pio humilique affectu fertur, quique ipſum laudare intendit. Ex quibus infertur, quam longiſſime a vero aberrare Auctores illos, qui aſſerunt, nullam requiri interiorem attentionem in recitatione Divini Officii, ſed ſufficere ſuperficialem quamdam attentionem ad verba, ut nempe iſta integre diſtincteque pronuncientur, quam opinionem ſequitur etiam Lucius noſter. Verum qui ſic opinantur, meminiſſe deberent, quod qui abſque ulla interiori attentione Deum precatur, non orat, ſed ſimulat

37 Ad ſatisfaciendum tali obligationi recitandi Divinum Officium non ſolum ſufficit attentio *actualis*, ſed etiam *virtualis*, minime vero ſufficit attentio ſolum *habitualis*. *Communis*.

38 Ad peccatum mortale incurrendum ob defectum debitæ attentionis internæ non eſt neceſſe, ut mentis evagatio, ſeu diſtractio ſit deliberata, directeque volita, ſed ſufficit, ſi ſit volita indirecte. Vide *ibid. n.* 24.

39 Si vero mentis evagatio, ſeu diſtractio non ſit plene voluntaria, ſeu recitans inadvertenter aliud cogitet, aut faciat, quouſque advertat ſe diſtrahi, ſemper reputatur ſufficienter attentus, & per conſequens ſatisfacit obligationi recitandi Officium. Vide *ib. n.* 25.

Clerici Beneficiati, qui cum voluntariis diſtractionibus recitant Divinum Officium, licet mortaliter peccent, non tenentur tamen ad ullam fructuum reſtitutionem, dummodo integre, & cum intentione orandi, & Deum colendi recitent. Vide *ibidem a num.* 26. *ad* 29. (*). 40

Ad

mulat orare; vera namque oratio eſt aſcenſus mentis in Deum, ſecundum Damaſcenum; eſt actus religionis Deo gratus, ac Eccleſiæ utilis; at oratio illa, quæ ſine interiori attentione fit, non eſt verus Dei cultus, qui fieri debet in ſpiritu & veritate; ſed eſt ſpecies quædam hypocriſis, ac ſimulatio orationis. Orandum eſt igitur non ſolum corpore, ſed in ſpiritu & veritate, non ſuperficiali dumtaxat attentione, ſed mente ad Deum elevata.

Reſponſio Auctoris.

Fallitur hic *Theologus* dicendo, quod Ego ſequor opinionem illorum qui aſſerunt, nullam requiri interiorem attentionem in recitatione divini Officii, quum ego expreſſe contrarium ſentiam, prout debebat ipſe advertere ex iis, quæ trado *num.* 31. Quinimo opinionem talem ego oppugno in cit. verb. *Attentio* num 22. & 23. ubi expreſſe trado, quod facillima eſt attentio interna ſuperficialis ad verba cum pia intentione orandi, & colendi Deum prolata &c. Vide *ibi ſub num.* 23. ubi expreſſe concludo quod ad ſatisfaciendum præcepto de recitando divino Officio, & de audienda, vel celebranda Miſſa requiritur ſub culpa mortali, nedum attentio externa: ſed etiam interna, & *num. ſeq.* id efficaciter probo, & ſolvo objectiones, & num. 24. doceo, quod ad peccatum mortale incurrendum *ob defectum debitæ attentionis internæ*, non eſt neceſſe, ut mentis evagatio ſit deliberate, directeque volita, ſed ſufficit, quod ſit volita indirecte. Quid clarius circa ſententiam meam, contra falſam aſſertionem a *Theologo* noſtro mihi impactam?

(*) *Nota Romani Theologi*. *Auctor* noſter ratus ſufficere ſuperficialem tantummodo attentionem ad ſatisfaciendum obligationi Divini Officii, ſuſtinet etiam propterea, Clericos Beneficiarios, qui cum voluntariis diſtractionibus Horas Canonicas recitant, non teneri ad ullam fructuum reſtitutionem, etſi mortaliter peccent. Verum opinio hæc pereruditis Romanis Cenſoribus non placet, & merito id quidem: *Nam qui voluntarie, & data opera mentem alio diſtrahit, & poſitive atque animo deliberato perſiſtit in hac diſtractione tempore recitationis*, inquit P. Concina *loco ſuperius citato quæſt.* 10. *reipſa non implet præceptum, quemadmodum non impleret præceptum confeſſionis annuæ per confeſſionem ſacrilegam*. Sicut enim qui confitetur ſacrilege, facit confeſſionem voluntarie nullam, ſic qui animo voluntarie diſtracto horas canonicas recitat, ſuæ obligationi non ſatisfacit, præceptum de recitando Divino Officio non adimplet, ac proinde idem eſt, ac ſi prorſus actum non poneret. Hinc fit, quod ſi Clericus Beneficiarius, ita animo voluntarie diſtracto Officium recitet, poſt primos ſex menſes a poſſeſſione beneficii, nedum mortaliter peccat, ſed tenetur etiam ad reſtitutionem pro rata omiſſionis, ut S. Pius V. in ſupra laudata ſua Conſtitutione præcipit. Quæ cum ita ſe habeant, conficitur ſane, ſummam debere eſſe ſolertiam diligentiamque Clericorum, qui Eccleſiaſtica præcipue poſſident beneficia, repellendi a ſe voluntarias hujuſmodi diſtractiones, ne obnoxii fiant reſtitutioni ob non adimpletum præceptum recitationis Divini Officii.

Reſponſio Auctoris.

Non Ego reor ſufficere ſuperficialem tantummodo attentionem ad ſatisfaciendum obligationi Divini Officii. Debebat enim *R. Theol.* fideliter referre integram meam concluſionem, nempe, *licet mortaliter peccent, non tenentur ad ullam fructuum reſtitutionem, dummodo tamen integre, & cum intentione orandi & Deum colendi recitent*. Ad quod ſuſtinendum adduco *loc.* ibi *cit.* ſolida fundamenta, attente *ibi* perpendenda.

41 Ad ſatisfaciendum obligationi recitandi Divinum Officium ſufficit attentio tacita, vel implicita; Non enim requiritur propoſitum expreſſum attente recitandi; Unde intendens in genere recitare Officium modo conſueto, vel intendens Deum laudare, & debito ſuo ſatisfacere, ſufficientem habet attentionem. Vide *ibid. num.* 30.

42 Qui Officium incipit recitare cum intentione recitandi debite, quoties dedita opera mentem non divertit, licet per totum Officium diſtractus, non peccat mortaliter. Vide *ibid. num.* 31. 43 Quod licet Sanchez intelligat de omnibus, Gobat tamen merito intelligit de ſolis ſcrupuloſis, & ſolitis recitare pie, & devote. Vide *ibid. num.* 32.

44 Qui accedit ad Eccleſiam de more ibi Officium recitaturus, ut adimpleat munus ſuum, ſufficientem habet attentionem, ac proinde ſatisfacit, quamvis poſtea recitet involuntarie diſtractus. Vide *ibid. num.* 33.

45 Dummodo quis adhibeat mediocrem diligentiam pro repellendis diſtractionibus ſe vexantibus, & non ſupina, & craſſa negligentia ſe evagari ſinat, ſatisfacit obligationi recitandi Officium cum ſufficienti attentione. Vide *ibid. num.* 34.

46 Quinimmo abſque culpa poterit admitti aliqua brevis mentis evagatio ad refocillandum cerebrum, vel cor, & inter recitandum Officium aliquid annotare, ſeu famulo mandare, aut aliquid alteri ſignificare, ne interim memoria decipiat, aut evadat occaſio. Vide *ib. num.* 35.

47 Quamdiu ſcrupuloſo evidenter non conſtat, quod mutaverit propoſitum recitandi attente, vel advertens, ſciens, volens inhæſerit cogitationibus plane alienis inter recitandum Officium, credere poteſt ſe ſatisfeciſſe ſuæ obligationi, cum hoc ſit privilegium ſcrupuloſorum. Vide *ibid. n.* 36.

ARTICULUS III.

Quoad ea, quæ concernunt integritatem, continuationem, & formam recitandi Divinum Officium.

1 OMittens culpabiliter integrum Divinum Officium, peccat mortaliter. *Communiſſima*. An autem is committat tot numero
2 peccata, quot omittit Horas? Variant Doctores. Cajetanus enim, Toletus, & alii cum Leſſio *lib. 2. cap. 47. numer.* 53. dicunt, tot committere peccata, quot Horas omittit, & ſic ſi integrum omittit Officium, ſeptem diſtincta peccata in Confeſſione numeranda committit, quia ſeptem Horæ, ut dicunt ipſi, ſunt ſeptem diſtincta præcepta. Alii vero communius, & veroſimilius tenent, ipſum committere unum ſolum peccatum, gravius tamen, quia eſt unicum præceptum de recitando integro Officio unius diei, cujus ſingulæ Horæ ſunt pars: Omnes enim Horæ unum complent Officium, tamquam unum formale objectum unius debiti, & unius omiſſionis. Sic Navarrus, Silveſter, Suarez, Vaſquez, Bonacina, & alii paſſim cum Tamburino *lib. 2. decalog. cap.* 5. §. 2. *num.* 9. Sporer *tom.* 3. *tract. Append. de Horis Canonicis cap.* 2. *num.* 92. Herincx *diſp. 2. de Horis Canonicis qu.* 1. *num.* 8. Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 6. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. *n.* 29. Gobat *tract.* 5. *Theolog. experiment. num.* 617. Donat. *tom.* 4. *prax. ter. Regul. tract.* 18. *qu.* 38. ubi dicit, quod in hoc omnes conſentiunt. Ille tamen probabilius 3 tenetur in Confeſſione explicare, quod omiſit totum Officium, quia licet unicum peccatum commiſerit, eſt tamen notabiliter gravius, & in communiori, & veriori ſententia, circumſtantiæ notabiliter aggravantes ſunt explicandæ in Confeſſione, ut cum aliis notant Sporer *loc. cit. num.* 92. Henno *tom.* 1. *tract.* 1. *in decal. diſp.* 1. *art.* 7. *concl.* 1. & alii plures; & hoc maxime ob efformandum juſtum judicium de ſtatu pœnitentis, & ob imponendam ei debitam pœnitentiam, nam aliud judicium eſt de omiſſione totius integri Officii, ſeu omnium ſeptem Horarum, quam unius ſolius Horæ, majorque pœnitentia eſt injungenda pro omiſſione totius: quam pro omiſſione unius ſolius partis; ſicuti aliud judicium eſt de furto mille Florenorum, quam decem, majorque pœnitentia eſt injungenda pro illo furto, quam pro hoc, adeoque ſemper in Confeſſione debet quis explicare numerum, & qualitatem Horarum, quas omiſit; maxime etiam, quia, ut fuit dictum *ſupra ſub num.* 2. plures Doctores tenent tot numero peccata diſtincta committi, quot Horæ omittuntur. Probabile autem eſt etiam, quod 4 is non teneatur in Confeſſione explicare, quod omiſerit totum integrum Officium, aut tales, & tot Horas, ſed ſufficiat, quod dicat: *Peccavi mortaliter omiſſione Divinis Officii*; Sic cum aliis notat Sporer *lc. cit. n.* 92. & alii plures tenentes iſtam ſententiam, nedum probabilem, ſed & probabiliorem, quia totalitas

tas

tus eſt tantum circumſtantia aggravans intra eamdem ſpeciem. (*)

5 Peccat mortaliter nedum omittens totum integrum Officium, ſed etiam omittens culpabi-
6 liter ejus partem notabilem. *Communis.* Notabilis autem pars ſufficiens ad conſtituendum peccatum mortale eſt omiſſio integræ unius Horæ minoris, v. g. Tertiæ, Sextæ, aut Nonæ; Sic fere *communis Doctorum* cum Donato *prax. ver. Regul. tom.* 4. *q.* 39. Verricell. 1. *par. moral. tract.* 8. *Miſcellan. q.* 58. Stoz *lib.* 1. *part.* 3. *num.* 380. La Croix *lib.* 4. *num.* 1202. qui omnes referunt ſic etiam declaraſſe *Sac. Con-*
7 *gregationem Cardinalium*. Sic etiam notabilis pars ſufficiens ad mortale eſt omiſſio Laudum, unius Nocturni, aut alterius ſimilis æquivalentis partis; Sic Suarez *lib.* 4. *de oratione cap.* 25. *n.* 15. Henno *loc. cit. art.* 7. *concluſ.* 1. Illſung *tom.* 5. *num.* 39. Sporer *loc. cit. n.* 39. cum pluribus ibi citatis.

8 Omittere minorem partem, quam totam parvam Horam, aut ſimile æquivalens, non eſt peccatum mortale: Sic Leſſius, Bonacina, Layman, Garcias, Bonartius, Tambur. Gobat cum La Croix *lib.* 4. *num.* 1202. & alii multi cum Stoz *lib.* 1. *par.* 3. *num.* 381. contra Suarez, Sanchez, Eſcobar, Reginald. Dianam volentes omiſſionem mediæ partis unius parvæ
Horæ eſſe mortalem. Immo probabile eſt eſſe 9
tantum peccatum veniale omittere totas Veſperas Sabbati Sancti, cum ſit tam exiguæ partis omiſſio, & quidem in die tam læto, in quo jam præceſſit tam longum Officium. Tamburin. *in decal. lib.* 2. *cap.* 5. §. 2. *num.* 11. Pelliz. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 8. *num.* 93. Sporer *loc. cit. num.* 93. Gobat *loc. cit. num.* 609. Mar-
chant. Franciſcus Bonæ ſpei, & alii. La Croix 10
autem *loc. cit. n.* 1204. dicit, quod omittere totas Veſperas Sabbato Sancto communiter cenſetur mortale, non ob quantitatem, ſed qualitatem, quia nempe ſunt integra Hora, & continent magnum Myſterium.

Omittere culpabiliter interruptim per totum 11
Officium quantitatem æquivalentem integræ parvæ Horæ, eſt peccatum mortale: Qui enim per plures diverſas Horas Pſalmum, vel partem aliquam hinc inde omittit, iſte cenſetur omittere notabilem quantitatem Officii, quia licet ſecundum ſe ſeorſim ſumptæ non ſint partes notabiles, ſimul tamen aggregatæ notabilem

(*) *Nota Romani Theologi.* Quamplurima ſunt, quæ in hoc Auctoris noſtri Articulo Romanis Cenſoribus minime arrident. Et ſane quis ferre poſſet, opinionem illam eſſe probabiliorem, quæ negat in confeſſione exprimendum eſſe numerum & qualitatem Horarum, quas Clericus omiſit? Hæc namque opinio ne dum probabilior, ſed omni etiam probabilitate caret. Etenim ſi Clericus confiteretur dumtaxat generice: *Peccavi mortaliter omiſſione Divini Officii*, quodnam eſſe poſſet Confeſſarii Judicium? Quonam pacto Pœnitens ſuum, uti revera eſt, fateretur peccatum? Certe majus ac gravius peccatum committit, qui totum integrum Officium Divinum omittit, quam qui unam vel alteram Horam: Magis obnoxius eſt reſtitutioni, qui quinque Horas omiſit, quam qui duas tantummodo, uti recte advertit etiam Lucius noſter. Ipſe itaque recte ſe geſſiſſet, ſi opinionem hanc veluti improbabilem, nulloque ſolido ſuffultam fundamento rejeciſſet.

Verum Lucio noſtro placent omnino, niſi me fallit animus, ſententiæ illæ, quæ magis magiſque benignitatem redolent, quæque obligationem minuunt. At non recte id quidem. Hinc falſum omnino eſt, eſſe tantum peccatum veniale omittere minorem partem, quam totam parvam Horam, ſi per to *minorem partem* intelligat Auctor noſter, uti reapſe intelligit, ultra dimidiam Horam; Nam admiſſa hac opinione, ſi quis tres unius Horæ pſalmos omitteret, & reliqua recitaret, non peccaret mortaliter, quod nemo ſanæ mentis dixerit: nam omitteret minorem partem, quam totam parvam Horam.

Falſa quoque eſt opinio illa, quæ adſtruit, peccatum tantummodo eſſe veniale, omittere Veſperas Sabbati Sancti, quamque Lucius noſter obviis ulnis amplexatur. Nam Veſperæ Sabbati Sancti integram conſtituunt Officii horam; qui autem integram horam omittit, lethaliter peccat, quia materiam gravem, notabilemque partem omittit, ut fere omnes fatentur Theologi.

Ex his ſequitur, quod ſi omittens notabilem Officii partem, ſit Beneficiarius, & Sacerdos, duplex committit peccatum, contra duplicem virtutem, Religionem ſcilicet, & Juſtitiam, ut recte P. Concina cum innumeris pene aliis defendit, qui etiam contrariam ſententiam laxam vocat. Et ſane quod peccet contra virtutem Religionis, nemo negat; quod peccet etiam contra Juſtitiam, evidens eſt; Nam ut bene, ſciteque advertit Continuator Tournely:

bilem Divini Officii partem conſtituunt; partes enim ſpectantes ad unum totius diei Officium coaleſcunt in unum, & omiſſio expendi debet ex reſpectu ad totum Officium, circa quod illæ partes conficiunt notabilem quantitatem. Sporer *loc. cit. num.* 95. La Croix *loc. cit. num.* 1203. & alii contra alios ſentientes contrarium.

12 Omittens ut ſupra notabilem partem Officii probabilius committit unum ſolum mortale peccatum, quamvis ſimul ſit Sacerdos, Parochus, & Monachus. Sic Tamburin. *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 5. §. 1. *n.* 33. Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 6. *diſt.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 30. Herincx *diſp.* 2. *de Horis Canonic. quæſt* 1. *num.* 9. Diana *par.* 1. *tract.* 12. *de Horis Canonicis reſolut.* 5. Burgh. *Centur.* 3. *caſ.* 81. Caſtropal. *tract.* 7. *diſp.* 2. *par.* 1. §. 2. *num.* 29. Gobat *Theolog. experim. tract.* 5. *num.* 580. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 8. *num.* 96. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1122. cum Sanchez, Henriq. Homobon. Filliuc. & aliis ibi citatis contra Suarez, Bonacinam, Fagundez, Leſſium, Sanig, Layman, & alios volentes, quod duo ſpecie peccata committat ſpecialiter in Confeſſione exprimenda, unum contra virtutem Religionis ratione Ordinis, vel Profeſſionis Religioſæ, alterum contra virtutem Juſtitiæ ratione Beneficii, ratione cujus tenetur ex Juſtitia ad reſtitutionem fructuum ad ratam omiſſionis: Aſt ad iſtorum rationem reſpondetur cum ſupradictis Doctoribus, quod Beneficiarius omittens Horas non peccat contra Juſtitiam, ſed tantum contra Religionem, ac præceptum Eccleſiæ, quæ talem obligationem reſtitutionis Beneficiariis impoſuit, non tamquam debitam ob læſionem Juris alieni, ſed tantum velut pœnam delicti; cum, ut patet, tum ex *Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ.* 9. tum ex conſtitutione 135. S. Pii V. incip. *Ex proximo*, ubi imponitur talis reſtitutionis obligatio, imponatur ſolum facienda, ſi poſt ſex menſes a die Beneficii obtenti Beneficiatus Divinum Officium non dixerit: Quod ſi talis obligatio inſtitutionis eſſet debita ex Juſtitia, oriretur ſtatim a prima die obtenti Beneficii.

Qui notabilem partem Divini Officii culpabiliter, ſeu etiam inculpabiliter ex oblivione omi- 13

Obligatio recitandi Divinum Officium in Beneficiario, eſt juris naturalis præcipue nunc, cum Beneficia præciſe propter horarum recitationem fundata ſint: Hinc inter fundatorem & Beneficiarium pactum quoddam de recitando Officio intercedit; quod eſt contractus quidam Do ut facias, & Beneficium datur propter officium. Porro pacta & conventiones jure naturali ſervari debent; igitur Beneficiarii, non ſolum ex Religionis virtute, ſed etiam ex Juſtitia commutativa reſtituere tenentur, ſaltem poſt ſex menſes, ſecundum Pii Quinti mentem, ſub hoc onere Beneficium eis collatum eſt, & ab eis acceptatum.

Curare debent itaque omnes illi, qui Officium Divinum recitare tenentur, ut ipſum recitent integre, & perfecte, abſque præcipitantia, atque ſyllabarum contractione. Integre nimirum, ideſt voce, & pronunciatione articulata & ſenſibili, niſi impotentia excuſet.

Et ſic, qui in pulſandis organis longo tempore occupatur, dum in Choro Horæ Canonicæ perſolvuntur, debet ſubmiſſa voce, & per ſe illa recitare, quæ ipſe non audit. Sic etiam Clericus, qui ob ſtrepitum, aut alia de cauſa, ut ſi ſurdaſter ſit, partem alteram recitantem nullo modo percipit, nec verba audit, tenetur ex ſe repetere, alioqui non ſatisfaceret præcepto, quia omitteret notabilem officii partem, ſi nihil perciperet. At ſi iſti attenderent quantum poſſent ad aliam partem pſallentem, & per eos non ſtaret, quin conarentur percipere & audire, quæ dicuntur, tunc ſuæ obligationi ſatisfacerent, nec tenerentur poſtea privatim recitare.

Reſponſio Auctoris.

Quis ferre poſſet (*ait hic R. Theologus*) opinionem illam eſſe probabiliorem, quæ negat in confeſſione exprimendum eſſe numerum & qualitatem horarum, quas Clericus omiſit? Hæc opinio nedum probabilior, ſed omni etiam probabilitate caret. Aſt debebat advertere *Theologus*, quod Ego ibi ſub *n.* 13. concludo probabilius contrarium. Quod autem ſubiicio *n.* 4. eſt ad eruditionem, ut legentes percipiant etiam quid ſentiant alii. Sicuti etiam, quamvis ex opinione Auctorum *ibi* allegatorum ſub *n.* 9. trado, probabile eſſe, peccare tantum venialiter omittentem totas veſperas Sabbati Sancti, ſubjungo tamen *n.* 10. La Croix autem dicit, omittere totas veſperas ſabbato Sancto *communiter cenſetur mortale &c.*

omiſit, ſi recordetur eadem die, tenetur ſub mortali adhuc ſupplere, cum pro tota die vi-
14 geat obligatio. *Communis*. Si autem recordetur altera die, non tenetur ſupplere, quia, cum quodlibet Officium ſit affixum propriæ diei, ea die tranſacta, tranſit etiam obligatio; Unde nec tenetur amplius ſupplere, quod inculpabiliter ex oblivione omiſit, nec ſupplere poteſt, quod omiſit culpabiliter, cum jam mortaliter violaverit obligationem de recitando illa die, pro qua culpabiliter omiſit. *Communis*.

15 Qui eſt dubius, an recitaverit aliquam Horam, v. g. Primam, Tertiam, & hujuſmodi, ſi nullam habeat rationem, vel conjecturam, quod recitaverit; tenetur recitare, ſeu repetere, quia præceptum eſt in poſſeſſione, cum certa ſit obligatio recitationis, & dubia reci-
16 tatio. *Communis*. Si vero habeat rationem aliquam, vel conjecturam, quod recitaverit, non obligatur recitare; ſeu repetere, ut tradit *Communis Doctorum*: immo male faceret, ſi in tali caſu repeteret, ut docent Sanchez *lib. 7. conſil. moral. cap.* 2. *dub.* 34. & Sporer *loc.*
17 *cit. num.* 97. & alii. Et a fortiori non tenetur repetere, qui certo ſcit, ſe dixiſſe aliquam Horam, & ſolum dubitat, an integre eam dixerit? ſeu aliquid in ea omiſerit? quia poſito principali facto in dubio, præſumitur acceſſorium ex communiter contingentibus. Sanchez *loc. cit.* Sporer *loc. cit.* Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 5. *n.* 11. Navarr. *c.* 13. *de Oration.* & alii paſſim.

18 Qui inter publicam Horarum Canonicarum recitationem ex Officio, vel Superioris mandato occupantur in parandis libris, in prævidendis Antiphonis, ſeu Lectionibus, in pulſandis Organis, in thurificandis Altaribus, in ſonandis Campanis, & hujuſmodi, non tenentur repetere ea, quæ alii ipſis non audientibus, nec recitantibus canunt, ſeu recitans, quia Chorus, cui inſerviunt, ſupplet pro ipſis. *Communis*.

19 Quamvis aliqui apud Pellizzarium *Manual. Regul. tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 8. *n.* 42. & Tamburin. *lib.* 2. *decalog. cap.* 5. §. 2. *n.* 11. probabile cenſeant eos ſatisfacere, qui cum ſola attentione externa aſſiſtunt integræ Horæ a Muſicis decantatæ: tamen oppoſitum eſt tenendum, quia tales ſimpliciter audientes non orant vocaliter, nec orationem illam Muſicorum faciunt ſuam, cum non alternent cum ipſis. Sporer *loc. cit. n.* 99. Gobat *loc. cit. num.* 705. La Croix *loc. cit. n.* 1299. & alii.

20 Pſalmi, Hymni, Antiphonæ, & hujuſmodi, quia ſolo Organo, vel alio muſico inſtrumento ſine humana voce perſonant, debent a Religioſis in Choro ſubmiſſa voce recitando ſuppleri, cum ſola Organi pulſatio non ſit oratio, nec attendendo ſimpliciter ad Organum, attendatur orationi. Sic paſſim Doctores, & praxis fere communis. Quamvis tamen 21
Sanchez *lib.* 7. *conſil. moral. cap.* 2. *dub.* 26. aperte doceat oppoſitum, & nec id improbabile cenſeat Sporer *loco citato num.* 99. Unde idem Sanchez *ibidem*, aliis citatis, Sotus, 22
Navarr. Arragon. Rodriquez apud Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 5. *n.* 7. docent Organædum, qui Choro Organis muſicis, alternis verſibus reſpondet, non eſſe obligatum, ut voce etiam proferat.

Integre recitatur Divinum Officium, quod 23
etiam privatim recitatur cum ſocio, ſeu ſociis alternatim verſus recitando. *Communis*. Unde 24
poteſt licite recitari Divinum Officium etiam privatim a quatuor, vel octo ſimul; dummodo non conſtituatur, niſi duplex Chorus; & alternis verſibus recitentur Pſalmi, & Hymni, Antiphonæ autem, Reſponſoria, Capitula, Lectiones, & Orationes poſſunt licite recitari ab uno ſolo, vel a pluribus, omnibus aliis attente audientibus: At nequeunt duo, vel quatuor recitare totam primam mediam partem Matutini v. g. & alteram mediam audire a ſociis; Neque poſſunt duo recitare omnes Pſalmos, & poſtea a tertio audire Lectiones, quia hoc eſſet recitare per tres Choros contra morem Eccleſiaſticum, & communem conſuetudinem Eccleſiæ, quæ non concedit recitari Officium Divinum cum ſocio, vel ſociis, niſi alternatim in forma Chori alterius verſibus recitando. Sporer *loc. cit. num.* 105. cum pluribus ibi citatis, La Croix *lib.* 4. *num.* 1298. cum multis ibi citatis, & alii paſſim.

Integre, & licite recitatur Divinum Offi- 25
cium cum ſocio etiam Laico non obligato, non attento, immo non audiente dummodo ipſe recte recitet alternatim verſus, & ab obligato ad Officium attente audiantur. Diana *p.* 7. *tract.* 11. *reſolut.* 6. Pellizzar. *tom.* 1. *tract.* 5. *cap.* 8. *num.* 91. Stoz *lib.* 1. *par.* 3. *num.* 454. Gobat *Theolog. Experiment. tract.* 5. *num.* 691. La Croix *loc. cit. n.* 1295. & alii paſſim.

Qui in Choro, vel cum ſocio Divinum Of- 26
ficium recitando, nondum abſolutis alterius Chori, ſeu ſocii verſibus præproperat notabiliter incipere ſuos, peccat graviter, vel leviter juxta materiæ quantitatem, quia ultra quod partem anticipatam non communicet alteri Choro, ſeu ſocio, non percipit ipſemet

verſiculos a Choro, vel ſocio recitatos. *Communis* cum Sporer *loc. cit. n.* 101. Henno *tom.* 1. *tract. in decalog. diſp.* 1. *art.* 7. *concluſ.* 1.
27 *reſolut.* 4. Item peccat graviter, vel leviter juxta materiæ quantitatem, qui recitat Divinum Officium ſincopando, mutilando, truncando, glutiendo, ſeu abſorbendo ſyllabas, ſive medias, ſive ultimas: niſi tamen id fieret involuntarie, ex naturali linguæ præcipitantia, aut balbutie, quia tunc nullum eſſet peccatum. *Communis* cum Sporer *loc. cit. n.* 100. 102. & 103. Henno *loc. cit. reſolut.* 3.

28 Qui ob alterius Chori defectum, vel ob ſtrepitum aliqua ab altera parte prolata non percipit, adhuc ſatisfacit, nec opus eſt quidquam repetere, quia alioquin multi orirentur ſcrupuli, ad quos removendos habemus privilegium; Bonartius *lib.* 3. *cap.* 45. *num.* 4. Gobat *Theolog. experiment. tract.* 5. *n.* 692. Sporer *loc. cit. n.* 107. Tamburin *lib.* 2. *decalog. cap.* 5. §. 4. *n.* 12. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 2. *n.* 444. & alii. Quinimmo Tamburinus, quem ſequitur Felix Poteſtas *loco citato*, dicit ipſum ſatisfacere, quamvis ob ſocii, vel alterius Chori defectum, nihil ex iis percipiat; Habet enim Tamburinus *loc. cit.* hæc præciſa verba: *Sine hæſitatione pronuncio te ſatisfacere, ſi attendas, quantum moraliter vales, licet propter ſocii, vel alterius Chori defectum nihil ex iis percipias; Ratio eſt, quia hoc modo tu præſtas id, quod potes, nec per te ſtat, quin audias, atque per debitam recitationem tuæ partis, & attentionem ad alteram partem ejus orationem, vel recitationem ſatis tibi communem facis.* Et hoc eſſe
29 verum etiamſi quis ſit ſurdus, & inde alterius Chori partem audire non valeat, docent Henno *tom.* 1. *tract.* 1. *decalog. diſp.* 1. *quæſt.* 13. *artic.* 3. *concluſ.* 1. Leander *part.* 6. *tractat.* 8. *diſput.* 6. *quæſt.* 40. cum Paſchal. & aliis apud Felicem Poteſtatem *loc. cit. num.* 444. quia ex una parte ad impoſſibile nemo tenetur; *leg. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. Jur.* & *cap. Nemo poteſt* 6. *de Reg. Juris in* 6. & ex alia parte, quod recitatur in Choro, eſt oratio totius Chori, adeoque etiam ejus qui non audit, non valens, dummodo Choro aſſiſtat, & attendat. Non enim eſt credibile quod benigna Mater Eccleſia voluerit illum obligare, vel ad repetendum privatim Officium, vel ad omnia, quæ ab aliis dicuntur, [illegible] aliàs vix poſſet inter cantandum reſpirare; Tamburinus autem *loc. cit. n.* 13. quamvis concedat ſatisfacere ſurdaſtrum, [illegible] percipiat, dummodo [illegible] [illegible] tamen [illegible] [illegible] . &

ita etiam tenet Mendo *verb. Hora n.* 33. ubi dicit, quod ſurdus teneatur repetere. Sporer tamen *loc. cit. num.* 107. dicit ſe nihil hic definire audere.

Officium Divinum nedum eſt recitandum integre, ſed etiam continue, ita ut una Hora 30
Canonica cœpta debeat tota dici uſque in finem continue, nec poſſit licite interrumpi ſine juſta cauſa. *Communis, arg. c. Nullus* 57. *de conſecration. diſt.* 1. *cap. Presbyter* 1. & *c. Dolentes* 9. *de celebratione Miſſar.* & *Clementin.* 1. *de celebratione Miſſarum.* Unde graves Do- 31
ctores, ut Navarrus, Medina, Azorius, Vaſquez, Marchant. apud Sporer *loc. cit. nu.* 135. Suarez, Beldell., Covarruv. & alii apud La Croix *lib.* 4. *n.* 136. dicunt, quod ſi in eadem Hora, vel Pſalmo abſque rationabili cauſa fiat magna & longa interruptio, ſit peccatum mortale, niſi repetatur totum, quia ſic tollitur, ſeu diſſolvitur unitas, & forma orationis ab Eccleſia inſtituta; eſtque ſpecies non parvæ irreverentiæ erga Deum, cœptum cum ipſo colloquium ſine juſta cauſa, immo aliqua impertinente actione, ſeu vana locutione, notabiliter interrumpere, quod homo a ſervo vix toleraret.

At vero per ſe, præſcindendo a ſcandalo & 32
contemptu, non erit peccatum mortale, ſed ſolum veniale Horam Canonicam cœptam abſque omni rationabili cauſa interrumpere, etiam notabiliter per multas horas, quia cum ſingulæ partes ſint de per ſe quædam preces, vel laudes Divinæ, nec habeant neceſſariam connexionem cum aliis, ſed tantum accidentalem ex ordinatione Eccleſiæ, qui eas etiam per multas horas notabiliter interrumpit, dummodo omnes abſolvat intra eamdem diem, [illegible] adhuc implet ſubſtantiam præcepti, quamvis in accidentali modo continuationis non ſervato peccet contra ordinationem Eccleſiæ, adeoque non mortaliter, ſed ſolum venialiter. Sic Arragon. Layman, Sanchez, [illegible], Quintanadven. Pellizzarius, Tamerus, [illegible], Sporer, Tamburin. Leſſius, [illegible], Gobat, [illegible], aliique citati, & ſecuti a La Croix *lib.* 4. *n.* 1306. Suarez, [illegible], & alii apud Sporer *loc. cit. num.* 136. ubi [illegible] eſſe communem. [illegible]

[illegible] 33
[illegible] Officii. [illegible]

autem juſtæ & rationabiles cauſæ variæ eſſe poſſunt, ut ſi in Confeſſionali Confeſſarius expectet pœnitentes, quorum aliqui, dum recitat Horas, accedunt; ſi occurrat neceſſitas ſuccurrendi proximo infirmo, vel aliter indigenti; ſi eveniat occaſio amicum, vel alium ſalutandi, alloquendi, reſpondendi &c. ſi quis interim aliquid faciat ad tollendam diſtractionem, aut aliquid in Charta notet ad repellendam internam inquietudinem, ſeu ſollicitudinem, & hujuſmodi. Sic *citati Doctores*.

35 Matutinum autem poteſt licite etiam ſine ulla cauſa dividi tota nocte a Laudibus. Vide
36 verb. *Matutinum n.* 15. Immo multi dicunt id eſſe etiam laudabile; Vide *ibidem num.* 16. Quando matutinum dividitur a Laudibus, debet in fine addi *Pater Noſter*, & probabilius etiam addi debet Oratio diei ſine tamen aliis commemorationibus. Vide *ibidem numer.* 17.
37 Probabilius eſt etiam, quod initio Laudum diviſarum non debeat dici *Pater Noſter*, & *Ave*, quamvis conſultum, & laudabile ſit il-
38 la dicere. Vide *ibidem numer.* 18. Poſſe etiam ſeparari in Matutino Nocturnum a Nocturno, dummodo interruptio ſit tantum unius, aut alterius horæ, tenet probabilius Henno *tom.* 1. *tract. in decalog. diſp.* 1. *art.* 7. *concluſ.* 2. *in fine*, quia, dicit, ſic fiebat in primitiva Eccleſia, ubi Matutinum canebatur in tribus vigiliis noctis, Laudes in quarta vigilia, & idem cenſent Lezana *tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 16. Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *num.* 67. & Sporer *loc. cit. num.* 138. ubi dicit, quod non exigitur gravis ratio ad tollendam omnem culpam ejuſmodi ſeparationis per dimidiam circiter horam, & poſtea dicturus alium Nocturnum non præmittit neceſſario *Pater*, & *Ave*, ut contra Reginaldum bene docent Azorius *tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 8. *qu.* 4. Gobat *loc. cit. num.* 675. & alii.

39 Pro recitando Divino Officio ab omnibus Breviario Romano adſtrictis ſervanda eſt omnino forma generalis Breviarii editi juſſu S. Pii V. Conſtitut. incip. *Quod a Nobis*, & confirmati a Clemente VIII. incip. *Cum in Eccleſia*, & ab Urbano VIII. correcti, & novis Hymnis adornati, Conſtitut. incip. *Divinam Pſalmodiam*; quarum trium Conſtitutionum Summarium habes ſupra *art.* 1. *num.* 10. 11. &
40 12. Dicitur autem notanter: *Ab omnibus Breviario Romano adſtrictis*, quia S. Pius V. in cit. Conſtitut. incip. *Quod a nobis*, confirmata a dictis Clemente, & Urbano octavis, excipit Eccleſias illas, & Religiones, quæ a ducentis annis fuerunt alio Breviario uſæ, illiſque indulget ſervare ſuam antiquam formam, & uti dictis ſuis propriis Breviariis.

Clerici, & Religioſi adſtricti Breviario Romano non ſatisfaciunt præcepto, ſed mortaliter peccant, ſi recitent Officium ex alio Breviario peculiari alicujus Eccleſiæ vel Religionis, v. g. Ambroſianæ, Dominicanæ, & hujuſmodi. *Communis*, arg. cit. Conſtitut. S. Pii V. incip. *Quod a Nobis*, ubi expreſſe ſtatuitur, eum, qui ſuæ Eccleſiæ, vel Religionis formam non cuſtodit, præcepto non ſatisfacturum: præcepto autem non ſatisfacere, quamvis eſſet etiam per unicam diem, eſt materia gravis. 41

E contra Clerici, & Religioſi adſtricti Breviario propriæ Eccleſiæ, vel Religionis (niſi aliud ſpecialiter pro ipſis poſt dictam Conſtitutionem S. Pii V. a S. Sede ſit cautum) non peccant, ſi in privata recitatione Divini Officii utantur Breviario Romano, quia tunc conformes ſe reddunt Eccleſiæ Romanæ, quæ eſt Mater omnium Eccleſiarum; unde merito præſumendum eſt, id non diſplicere Pontifici, maxime cum S. Pius V. in d. Conſtitutione loquatur de Choro, & inſuper de iis dicat; *Quibus inveteratum illud Jus pſallendi ſuum Officium non adimimus*, quibus verbis, ut vides, illas Eccleſias, & Religiones ab hac nova Lege eximit quaſi Privilegio; Privilegio autem utimur, quando volumus; cum liberum ſit unicuique Juri ſuo renunciare, *cap. Si de terra* 6. *de Privilegiis*, & *l. Si quis in ſcribendo* 29. *Cod. de pactis*; Et ſic expreſſe tenent Sa verb. *Horæ*, Buſemb. *lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 33. Leſſius *lib.* 2. *de Juſtit. cap.* 37. *num.* 74. Portell. verb. *Horæ*, Diana *par.* 2. *tractat.* 12, *reſolut.* 10. Sporer *loc. cit. num.* 114. & alii contra Suarez *de Oratione lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 6. Henricx *de Horis Canonicis diſp.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 11. & alios oppoſitum ſentientes, præſertim de Religioſis, qui vi Profeſſionis ſuæ non improbabiliter tenentur ad ritum ſui Ordinis abſtrahendo ab omni Diœceſi. 42

Forma recitandi Divinum Officium, nedum ſervanda eſt ſecundum dictum Breviarium, ſed etiam ſecundum proprium Kalendarium, ſeu directorium, recitando qualibet die, prout ibi 43
ſignatur. *Communis*. Unde peccat mortaliter, nec ſatisfacit præcepto, qui data opera mutat Officium hujus diei in aliud Officium notabiliter brevius. *Communis*, *arg. propoſit.* 34. ex merito damnatis ab Alexandro VII. *die* 18. *Martii* 1666. ibi: *In die Palmarum recitans Officium Paſchale, ſatisfacit præcepto*. Et ratio eſt, quia ultra quam quod variatur hoc modo 44

ſine juſta cauſa forma ab Eccleſia præſcripta,
omittitur etiam magna, & notabilis pars Of-
45 ficii diei, ideoque peccatur mortaliter. Im-
mo peccat probabilius etiam mortaliter, qui,
data opera, ſine juſta cauſa mutat Officium
hujus diei in aliud licet æquivalens, & etiam
longius; Sic Divus Antoninus, P. Marchan-
tius, & Salmanticenſes citantes pro ſe qua-
tuordecim Auctores, ut notat, & ſequitur
Henno *tom. 1. tract. in decalog. diſput. 1. art.
5. concl. 1.* & tenent alii plures cum Sporer
loc. cit. n. 117. cum Caſtropal. *tract. 7. diſp.
3. num.* 17. cum Stoz *lib. 1. part. 3. n. 388.
& 397.* contra multos alios; Et ratio eſt,
quia Officium hac die ab Eccleſia præſcri-
ptum, ſunt hi Pſalmi, hi Hymni, hæ An-
tiphonæ, hæ Lectiones &c. & forma tali die
determinata a S. Pio V. eſt præſcripta veluti
ſubſtantia rei præceptæ; Sanctus enim ille
Pontifex non præcipit Officium Divinum in
genere, ſed Officium tale juxta occurrentiam
Feſtorum, aut dierum, ut patet ex ejus to-
ties cit. Conſtitutione incip. *Quod a Nobis*.
Dicere autem obligationem illam in re tanti
momenti, & ponderis, eſſe levem, videtur
omnino ſine fundamento.

46 Qui culpabiliter recitavit Officium de Mar-
tyre v. g. cum eſſet recitandum de Confeſſore,
non tenetur totum repetere, ſed ſufficit, ſi re-
petat illa, quæ ſunt Confeſſori propria, quia
quælibet Oratio, Antiphona, Lectio, Capitu-
lum, Reſponſorium &c. habet ſuam vim, ef-
ficaciam, & ſignificationem independenter a
Pſalmis, & aliis. Henno *tom. 1. tract. in de-
calog. diſput. 1. art. 5. reſponſ. ad primum quæ-
ſitum*, Buſemb. *loc. cit.* cum pluribus ibi cita-
tis, Lugo *reſponſ. moral. lib. 5. dub.* 8. & alii
47 paſſim. (*) Si autem inculpabiliter per in-
advertentiam recitavit Officium de Martyre,
cum eſſet recitandum de Confeſſore, licet con-
ſultius, & laudabilius ſit illa repetere, non
eſſet tamen obligatorium, neque ſub veniali,
quia is præcepto Eccleſiæ jam ſatisfecit; ne-
que præſumendum eſt, quod Eccleſia velit ad
Officia obligare eum, qui ſine culpa eſt. Hen-
no *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 62. & *Com-
munis aliorum* teſte Viva *ad propoſitionem* 34.
ex damnatis ad Alexandro VII. n. 16.

Qui per inadvertentiam, ſeu errorem in- 48
cœpit recitare Officium non præſcriptum, &
recitato jam Matutino, primum advertit er-
rorem, ſi nolit ab initio repetere, uti eſſet
conſultum & laudabile, ſufficit, quod ex
tunc errorem corrigat, & recitet Officium præ-
ſcriptum illius diei quoad reliquas Horas: In
tali enim caſu eum excuſat bona fides, & eo
maxime quod penſum quoad ſubſtantiam, &
æquivalentem quantitatem, jam perſolverit.
Viva *loc. cit. num.* 16. Reiffenſtuel *loc. cit. n.*
63. Herincx *diſp. 2. de Horis Canonicis qu. 3.
num.* 19. Lugo *Reſponſ. moral lib. 5. dub.* 8.
Sporer *loc. cit. n.* 128. Sanchez, Tamburin.
& alii ibi citati. Conſultum tamen eſt, quod
repetat ſaltem Antiphonas, Verſus, Colle-
ctam, & alia propria Feſti, de quo erat ſe-
cundum Rubricas recitandum *Matutinum*, &
hujuſmodi.

Qui per inadvertentiam, vel errorem ho- 49
die recitavit Officium craſtinum, aut Lectio-
nes Scripturæ diei craſtinæ aſſignatas, debet
cras iterum recitare illud Officium jam hodie
recitatum, aut Lectiones Scripturæ jam hodie
recitatas; quia pro tali die eſt præceptum
obligans de perſolvendo iſto Officio, cui heri,
cum tempus præcepti necdum cucurrerit, non
potuit ſatisfieri. Nec error, & inadvertentia
dat Jus invertendi Rubricas; Unde ſi inadver-
tenter erravit heri, non debet advertenter er-
rare hodie non recitando Officium hodiernæ
diei aſſignatum per hoc, quod jam illud re-
citaverit heri; quia ſic eſſet bis errare contra
Rubricas. Viva *loc. cit. num.* 16. Henno *loc.
cit. reſponſ. 1. ad 2. quæſitum*, Reiffenſtuel *loc.
cit. num.* 64. Herincx *loc. c. n.* 20. Sanig.
diſt.

(*) *Nota Romani Theologi*. Convenit penes omnes, quod ſi quis unum Officium pro alio abſque juſta, & urgenti neceſſitate recitaret, peccaret ſaltem venialiter. Quod ſi culpabiliter id faceret, certe majus peccatum committeret, & multorum non inferioris notæ Theologorum ſententia, lethale peccatum committeret, præcipue poſt Bullam S. Pii V. & propoſitionem damnatam ab Alexandro VII. Pius Quintus ſiquidem præcipit ne dum Divini Officii recitationem: verum & modum, formulamque deſignat, qua dicendum, recitandumque eſt Divinum Officium. Si quis itaque culpabiliter, & data opera modum hunc, formulamque mutaret, recitando Officium de Martyre, quando recitandum erat de Confeſſore, probabilius eſt, quod totum de Confeſſore Officium repetere debeat, nec ſufficeret, ſi ea tantum repetat, quæ ſunt Confeſſoris propria. Immo ſententia oppoſita, quam Lucius noſter defendit, ad laxitatem propendit, ratione propoſitionis damnatæ, ac Bullæ Pianæ.

diſt. 2. *de Horis Canonicis qu.* 3. *n.* 5. Sporer *loc. cit. n.* 127. Lugo *Reſponſ. Moral. lib.* 5. *dub.* 8. ubi mordicus hanc ſententiam propugnat, & plurima adducit.

50 Unde ſequitur, quod qui ſic erravit, debeat potius eo anno penitus illud Officium omittere, quam Rubricas invertere, illud in alium diem transferendo, cum non ſit præceptum recitandi ſemel in anno de tali Sancto, ſed recitandi tali die; ſic Lugo, omneſque citati

51 numero antecedenti, & alii. Plura conſimilia vide apud Sporer *loco citato numer.* 129. & 130.

52 Generaliter loquendo omnis Clericus, ſive Sæcularis, ſive Regularis exiſtens etiam pluribus annis extra ſuam Diœceſim, aut Monaſterium, ſed ſolum tamquam peregrinus, aut advena, poteſt recitare Officium de Sanctis, de quibus recitaret, ſi exiſteret reipſa in ſua Diœceſi, aut in ſuo Monaſterio, adeoque de Reliquiis, aut de Dedicatione, aut de Patronis ſuæ Eccleſiæ. Suarez, Quintanadven. citati, & ſecuti a Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *num.* 635. La Croix *lib.* 4. *n.* 1144. Unde *Sacra Congreg.*

53 *Rit. die* 8. *Septemb.* 1602. decrevit, quod: *Qui ſunt de gremio alicujus Eccleſiæ, debent recitare Officium, quod in Choro dicitur, & licet extra Eccleſiam, vel Diœceſim morentur, decet eos recitare Officium proprium Eccleſiæ ipſorum.*

54 Regulares vero Choro addicti debent ſemper recitare Officium, quod recitatur in illo Conventu, in quo ſive ut moratores, ſive ut hoſpites, exiſtunt, ut dicitur *in Rubricis particularibus Breviarii noſtri Franciſcani n.* 143. & 144. ibi: *Cum ex decreto Sacræ Rit. Congr. die* 8. *Septemb.* 1602. *emanato qui ſunt de gremio alicujus Eccleſiæ, debeant recitare Officium, quod in illius Choro dicitur, & aliunde cum Fratres re ipſa de gremio illius Eccleſiæ cenſeantur, cujus Choro ſive ut hoſpites, ſive ut moratores, ſunt obligati; Hinc tamquam certum tenendum, ipſos, dum ſunt præſentes, etiam ut hoſpites in aliquo Conventu Ordinis facere Officium, tam de Feſtis, quam de Oct. ſicut fit in Conventu illo, quamvis per Ordinem generaliter de iis non fiat; poſtquam vero ab illo Conventu receſſerint, ad Officium conſuetum redeant. Ex Rubr. a S. Sede pro nobis, ac Fratribus Dominicanis, & Carmelitanis approbatis.*

55 Forma recitandi Divinum Officium juxta Kalendarium, & Breviarium Franciſcanum ſervanda eſt ab omnibus Religioſis, & Monialibus exiſtentibus ſub Obedientia Miniſtri Generalis Fratrum Minorum. *Sac. Congr. Rit.* 7. *Auguſti* 1664. Vide *d. Rubricas*. Et ſic ſæpe alibi.

Etiam Moniales tam S. Claræ, quam Tertii Ordinis, quamvis ſint ſub gubernio Ordinariorum, poſſunt uti noſtro Breviario Franciſcano, ut expreſſe cavetur de mente S. Sedis *in Rubricis num.* 141. ibi: *Eidemque conformari queunt Moniales, tam S. Claræ, quam Tertii Ordinis, ſive ſint ſub noſtri Ordinis, ſive ſub Ordinariorum, aut aliorum Religioſorum cura, & gubernio, quæ uſum elegerint ejuſdem Breviarii: Sacra ſiquidem Congregatio in Decreto die* 30. *Auguſti* 1687. *edito conſulto declaravit* (*licere prædictis Monialibus S. Claræ, & Tertii Ordinis uti Breviario vel Patrum Conventualium, vel Patrum Obſervantium.*) 56

Etiam Tertiarii noſtri Ordinis in Sæculo degentes poſſunt uti noſtro Breviario Franciſcano, ut expreſſe cavetur de mente S. Sedis *in dictis Rubricis num.* 142. ibi: *Perſonæ tandem Tertii ſtatus Tertii Ordinis prædicti* (*quæ quatenus vivendi formam, ac Regulam a S. Sede approbatam, opera noſtra ſuſcipiunt, quoad ejuſdem Regulæ obſervantiam directioni noſtri Ordinis regulari ex Apoſtolico præſcripto legitime ſubſunt* (*eodem poterunt uti Breviario, quia præter ſuperius adductum Decretum a Sacra Cong. die* 7. *Auguſt.* 1694. *editum, id pariter præſcribunt tam Rub. num.* 1. 2. 3. 4. & 21. *ut n.* 22. *innuitur, approbatæ, quam Bulla Pauli III. ibidem apud Directorium trium Ordinum citata; in qua ſub cap.* 4. *Regulæ hujus Tertii ſtatus*, ſic adeſt ſancitum (*Fratres Litterati, ſeu Beatæ Litteratæ, ſi voluerint, perſolvant Divinum Officium, ut Fratres primi ſtatus hujus Sacri Ordinis de Pœnitentia.*) 57

Tam Fratres, quam Tertiarii in ſæculo degentes, qui ratione Epiſcopalis Dignitatis, aut alterius muneris ſunt de gremio alicujus Eccleſiæ, & ipſius Choro intervenire debent, tenentur recitare Officia, quæ ſunt particularia illius Eccleſiæ, & Diœceſis. Secus vero, ſi de gremio fuerint, Choro tamen nullatenus ſint obligati. Sic expreſſe ex Decreto Sacræ Congr. *in dictis Rubricis num.* 145. ibi: *Hinc tam Fratres, quam Tertiarii tertii ſtatus in ſæculo degentes, de quibus loquuntur Rubr. n.* 4. & 21. *qui ratione Epiſcopalis Dignitatis, & alterius muneris, de gremio alicujus Eccleſiæ fuerint, & ipſius Choro intervenire debuerint, recitare tenebuntur Officia, quæ ſunt particularia illius Eccleſiæ, & Diœceſis; Secus vero ſi de gremio fuerint, Choro tamen nullatenus ſint obligati. Ex Decreto dicta die* 8. *Septemb.* 1602. *expedito.* 58

59 Generaliter autem loquendo Epiſcopus Regularis debet Officium recitare juxta ritum ſuæ Diœceſis, non vero Regulæ, & occurrente Feſto Regulæ in Feſto Diœceſis, hoc erit præferendum. *Sacr. Congreg. Rit.* 11. *Jun.* 1605. apud La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 2055. *Decret.* 69.

60 Communicatio etiam ampliſſima Privilegiorum unius Religionis alteri facta ſeu minime extendit ad Officia Sanctorum. *Sac. Congreg. Rit.* 16. *Decembr.* 1679. Vide *d. Rubricas num.* 161.

61 Facultas recitandi Officium de aliquo Sancto conceſſa uni ex Ordinibus, ſeu Congregationibus Fratrum, ſeu Monialium S. Franciſci, non extenditur ad Fratres ſeu Moniales alterius Congregationis. Sic *Sacra Rit. Congr. in cit. Decreto*, ut patet *in dictis Rubricis n.* 162. ibi: *Facultate recitandi Officium de aliquo Sancto conceſſa uni ex Ordinibus, ſive Fratrum, ſive Monialium S. Franciſci, ſeu uni ex Congregationibus ad eoſdem Ordines ſpectantibus, uti nequeunt Fratres, aut Moniales alterius Ordinis, ſeu Congregationis, cui ea facultas expreſſe non fuerit impertita*. Ex eodem *Decreto*.

62 Nec admitti debet mutua extenſio inter Aggregationes Obſervantium, Reformatorum, Diſcalceatorum, & Recollectorum utriuſque Familiæ. *Sacra Rit. Congr. in cit. Decreto*, ut liquet *in citatis Rubricis num.* 163. ibi: *Nec admitti debet mutua extenſio inter Aggregationes Obſervantium, Reformatorum, Diſcalceatorum, & Recollectorum utriuſque Familiæ, Ultramontanæ ſcilicet, & Ciſmontanæ, quoad prædictam facultatem, vigore ſolius præfatæ Communicationis*. Ex ipſomet *Decreto*.

63 Multo minus admitti poteſt eadem extenſio de Conventu ad alios Conventus, & de Provincia ad alias Provincias; *Sac. Rit. Congr. in cit. Decreto*, ut habetur *in citatis Rubricis num.* 164. ibi: *Multoque minus admitti poterit eadem extenſio de uno Conventu, ſeu de una Provincia ad alios Conventus, aut Provincias ejuſdem Ordinis, vel Inſtituti*. Ex eodem *Decreto*.

64 Quamvis Officia Sanctorum, quæ alicubi ſuperſunt de menſe Decembri, alias transferri poſſent in annum ſequentem ex *Decreto Sacr. Congreg. Rit.* 7. *Decemb.* 1686. Nunc vero amplius transferri non poſſunt ex *noviſſimo Decreto ejuſdem Sacr. Congregat. Rit.* 8. *Mart.* 1738. ut infra.

Ex parte Miniſtri Provincialis Ordinis Minorum S. Franciſci Diſcalceatorum Provinciæ S. Didaci in Regno Mexicano Sac. Rit. Congregationi pro declaratione infraſcripti dubii ſupplicatum fuit:

An Sancti, de quibus in toto anni decurſu celebrari Officium non potuit, transferendi ſint ad annum ſequentem, vel potius eo anno omittendi?

Sac. eadem Congr. inhærendo alteri reſolutioni in ſimilibus editæ ad inſtantiam Reverendiſſimi Archiepiſcopi Hiſpalen. ſub die 26. Novembris 1735. reſcribendum cenſuit.

Sanctos, qui in fine anni ſuperſunt, non eſſe ad annum ſequentem transferendos, ſed quoties toto anni decurſu de illis celebrari non valeat, tunc in illo anno diebus eorum propriis conſiderandos eſſe tamquam ſimplices, faciendo illorum commemorationem, ut in ſemiduplicibus cum nona lectione ad Matutinum compoſita ex eorum omnibus Lectionibus propriis ſecundi Nocturni ad modum unius, & ita declaravit die 8. Mart. 1738.

Card. Guadagni Pro-Præf.

Vide tom. 10. Decreta *Sac. R. C.*

65 Epiſcopi Regulares, qui ex Indulto Sedis Apoſtolicæ gaudent privilegiis ſuæ Religionis, de quibus ſunt capaces pro eorum conditione, non poſſunt de Beatis ſuæ Religionis recitare Officium, & in propriis Cathedralibus Miſſam celebrare, & Altare prædictis Beatis erigere. *Sac. Congr. Rit.* 17. *April.* 1660.

66 Capellanus Epiſcopi, qui cum eo recitat Officium, debet ſe illi conformare. *Sac. Rit. Congreg.* 11. *Jun.* 1605.

67 Non poſſunt locorum Ordinarii tam Sæculares, quam Regulares addere Kalendariis etiam propriis Sanctorum Officia, niſi ea dumtaxat, quæ per Breviarii Romani Rubricas, vel Apo- Sacrorum Rituum Congregationis, ſeu Sedis ſtolicæ licentia conceduntur. *Sacr. Rituum Congreg.* 8. *April.* 1628. & 10. *Jun.* 1690.

68 Si Feſtum S. Confeſſoris transferatur in proxime ſequentem diem, in Hymno *Iſte Confeſſor* nulla fiat mutatio verſiculi, ſed dicatur *Meruit beatas*, dummodo primæ Veſperæ non ſint impeditæ. *Sacra Rituum Congregatio* 13. *Januar.* 1683.

69 Tranſlato Feſto S. Confeſſoris ultra ſequentem diem, in Hymno *Iſte Confeſſor* facienda eſt mutatio verſiculi dicendo: *Meruit ſupremos*. *Sac. Rit. Congr.* 14. *Jun.* 1692.

70 Et hoc etiamſi tali Confeſſori perpetuo tranſlato ſit fixa dies aſſignata. *Eadem Sacra Congregatio Rituum* 11. *Junii* 1701. *in reſponſione ad* 5.

71 Officium, ſeu Feſtum tranſlatum, quamvis poſſet in diem immediate ſequentem transferri,

ri,

ri, ſeu reponi, non debet recitari, ſeu celebrari ante alia Feſta prius translata, quando ſunt æqualis ritus. Sic recedendo a Decreto edito *in una Ordinis Capuccinorum 30. Septemb.* 1679. ſtatuit *Sacr. Congr. Rit. in Lycien.* 24. *Novemb.* 1691. *in Sueſſana* 11. *Jul.* 1695. & 22. *Decemb.* 1696. Quando propoſito tali dubio expreſſe reſpondit: *Officium celebrandum eſſe de primo translato*. Sic refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *form.* 2. *n.* 21. Vide tamen Reſolutiones Sacr. Congregat. in noſtro tom. 10.

72 Si occurrerint, vel fuerint transferenda duo Feſta ejuſdem ritus, quæ unica die occurrebant, quorum unum ſit universale, & alterum particulare alicujus Diœceſis, vel Religionis, prius fiat de univerſali, deinde de particulari, niſi obſtet ratio majoris Dignitatis. *Sac. Cong. Rit. die* 13. *Junii* 1682. & 27. *Septemb.* 1698. Item vide cit. Reſolutiones Sacrar. Congreg. tom. 10. & ſerva poſteriores, ut ibi.

73 Si plura transferenda Feſta, quæ eadem die occurrunt, & quibus non convenit ratio majoris Dignitatis, attendatur in eorum repoſitione major apparatus, vel populi concurſus, ex quo vocatur etiam major ſolemnitas, ſuppoſito tamen, quod ſint ejuſdem ritus. *S. Congr. Rit.* 20. *Julii* 1686.

74 Si ſimul ſint transferendæ Feſta S. Marci Evangeliſtæ, & SS. Apoſtolorum Philippi, & Jacobi, prius reponatur Feſtum S. Marci, deinde Feſtum Apoſtolorum. *Sacra Rit. Congreg.* 18. *Septemb.* 1666. Vide d. tom. 10. Reſolutiones S. Congr.

75 Si vero ſimul ſint transferenda Feſta S. Joſephi, & Annunciationis, prius reponatur Officium Annunciationis, deinde S. Joſephi, non obſtante Decreto edito in contrarium ſub *die* 12. *Jan.* 1682. Sic decrevit *Eadem Sac. Cong. Rituum* 14. *Junii* 1692. Vide d. tom. 10. Reſolutiones Sac. Congr.

76 Capellanus Monialium poteſt Miſſam celebrare de Sancto, cujus Officium ab ipſis Monialibus recitatur in Choro, Miſſali tamen Romano, in quo ſi Miſſa particularis de eodem Sancto non adeſt, ſumitur de communi. *Sac. Rit. Cong. in Auſtriæ Œniponti* 22. *Decemb.* 1672. apud Barboſ. *in ſumm. Apoſtolic. deciſ. verb. Capellanus num.* 4. Et *eadem Sac. Congr.* 20. *Novemb.* 1628. apud Nicol. *Lucubrat. Canonic. tit.* 1. *de vita, & honeſtat. Clericor.* & Gavant. *in Manual. Epiſcop. verb. Monialium cura ſpiritualis num.* 33. & Monacell. *tom.* 1. *tit.* 11. *formul.* 23. *n.* 6. Et noviſſime *eadem* 77 *Sacra Cong. Rit. die* 20. *Novembris* 1717. idem conceſſit Confeſſariis, & Capellanis Monialium approbante, & confirmante Clemente XI. *die prima Decembris ejuſdem anni* 1717. ut apparet *in ejus Bullario Decr.* 28. *Sacræ Congregat. Rit.* Vide verb. *Moniales art.* 5. *n.* 48.

Unde Capellani, & Confeſſarii Monialium, 78 ad hoc ut Miſſa concordet cum Officio, poſſunt etiam recitare Officium, quod recitant Moniales, ſed cum Breviario Romano, & de communi ad inſtar citati Decreti *de die* 20. *Novembris* 1717. in quo ſtatuitur, quod Miſſas Sanctorum, de quibus Moniales recitant Officium, Confeſſarii & Capellani ipſarum celebrent cum Miſſali Romano, & de communi: Non vero Miſſas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus a Sacra Congregatione conceſſas. Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *num.* 625. Henno *tom.* 1. *tract. in Decalog. diſp.* 1. *art.* 4. *concl.* 4. Quintanadven. *ſingular. tract.* 8. *ſingul.* 7. Tambur. *in Decal. lib.* 2. *cap.* 5. §. 2. *n.* 32. Stoz *lib.* 1. *part.* 3. *n.* 386. La Croix *lib.* 4. *n.* 1254. & alii dicentes, quod tales Capellani, ſeu Confeſſarii videantur æquiparari Beneficiatis, qui poſſunt recitare Officium Eccleſiæ cujuſcumque, in qua habent Beneficium. (*)

Regulares tenentur ſub ritu duplici 1. Claſſis 79 cum octava ad Officium tam Dedicationis, quam Titularis Eccleſiæ Conventus, in quo morantur. *Sac. Rit. Cong.* 3. *Junii* 1682. Item ſub eodem ritu, ſed ſine octava tenentur ad Feſta Sanctorum, qui Provinciis Regularium præ-

(*) *Nota Romani Theologi*. Scio plurima ex Sacra Rituum Congregatione variis temporibus prodiiſſe Decreta, quibus præcipitur, ut Sacerdotes ſæculares, etiam Capellani, Miſſas celebrent in Eccleſiis Monialium de Sanctis illis, de quibus Officium a Monialibus celebratur, ſed cum Miſſali Romano. At Capellanos iſtos poſſe ſe conformare in Officio quoque cum Monialibus, falſum mihi omnino eſt. Nam ſi Capellani, aut alicui Eccleſiæ, aut Religioni ſunt addicti, certe recitare nequeunt Officium Monialium illarum, quarum Eccleſiæ inſerviunt. Si vero nulli Religioni, aut Eccleſiæ ſunt addicti, utpote ad ſolum Patrimonii Titulum ordinati, tunc Officia illa recitare debent, & juxta illum ritum, quo recitantur in tota illa Diœceſi, in qua ſunt; Sic videmus quotidie in praxi; & nullus Monialium Capellanus arbitratur ſe poſſe conformare in recitatione Divini Officii cum Monialibus, quarum Eccleſiæ inſervit.

præſunt, tamquam earum Patroni, ſeu Titulares. *Rubric. Particular. Breviarii noſtri Franciſcani numer.* 77.

81 Regulares tenentur celebrare Feſtum de Dedicatione Eccleſiæ Cathedralis, ſed ſub ritu duplici 2. Claſſis, & ſine octava. *Sacra Con-*
82 *greg. Rit.* 8. *Aprilis* 1652. Officia autem de Patrono principali loci Conventus, ac de Patrono, ſeu Protectore Principali Civitatis, Regni, aut Provinciæ, & de Titulari Eccleſiæ Cathedralis tenentur Regulares celebrare ſub ritu duplici 1. Claſſis, & ſine Octava. *S. Cong. Rit.* 3. *Junii* 1682. & 20. *Martii* 1683. ut patet *ex dict. Rubric. particularib. noſtri Breviarii Franciſcani n.* 78. & 80.

83 Ad officia vero de Patronis minus principalibus, ac de Sanctis Diæceſum non tenentur, niſi ſint deſcripta in Kalendario, & tunc non ſub alio Ritu quam ibi aſſignato: *Cit. Rubr. particulares d. num.* 78. ex Decreto Sac. Congregationis Rituum ibi adducto.

84 Ad hoc autem ut Regulares teneantur ad Officia Patronorum principalium, & Clerici ſæculares etiam ad Officia Patronorum minus principalium, debent eſſe electi in Patronos juxta conditiones præſcriptas in ſequenti Decret. emanat. de ordine SS. Domini Noſtri Urbani Papæ VIII. *die* 25. *Martii* 1630.

„ Sacra Rituum Congregatio annuente S. S. D. N. in Electione Patronorum mandavit infraſcripta inpoſterum ſervari debere, declarans, quod aliter facta Electio nulla ſit ipſo jure.

„ Primo, quod eligi poſſint in Patronos ii ſolum, qui ab Eccleſia univerſali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificatorum dumtaxat.

„ Secundo, quod de Patrono Civitatis electio fieri debeat per ſecreta ſuffragia a Populo mediante conſilio generali illius Civitatis, vel loci, non autem ab Officialibus ſolum, & Clero illius loci.

„ Idemque ſervari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debeat per ſecreta ſuffragia Populi ſingularum Civitatum Provinciæ.

„ Et quod Repræſentantibus Regnum, Civitatem, vel Provinciam, nulla competat facultas eligendi Patronos, niſi ad hoc habeant ſpeciale mandatum, & ulterius interveniat conſenſus Epiſcopi, & Cleri dictarum Civitatum.

„ Et tertio quod cauſæ electionis novorum Patronorum debeant in Sac. Congregat. deduci, & ab ea examinari, ac demum cauſa cognita ab eadem Congreg. approbari, & confirmari.

„ Et ne præmiſſorum ignorantia ullo unquam tempore poſſit allegari, eadem Sacra Rit. Congregatio ſupradictum Decretum imprimi, & publicari mandavit.

Approbatio S. Patroni, ſeu Protectoris prin- 85
cipalis ſolet concedi pro unico ſolo cum hac clauſula: *Dummodo alium principalem Patronum, ſeu Protectorem non habeant*, ut *in una Mazzarien.* 30. *Martii* 1697. *pro univerſitate Caſtri Veterani*, & *alia Lycien.* 12. *Julii* 1669. *pro Univerſitate Terræ Monterani*, apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 6. *formul.* 10. *n.* 11.

Regulares exempti utentes Breviario Roma- 86
no, quamvis ex dicta ſupra *num.* 83. non teneantur recitare Officia de Patronis minus principalibus, & de Sanctis Diœceſum, ſeu ſolitis recitari in Diœceſibus, in quibus exiſtunt, poſſe tamen illa licite recitare, ſi velint, expreſſe tenent Henno *tom.* 1. *tractat. in Decalog. diſp.* 1. *art.* 4. *concluſ.* 3. La Croix *lib.* 4. *n.* 1249. Sporer *tom.* 3. *Theolog. Sacramental. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 122. & alii; Et favent *Rubricæ particulares noſtri Breviarii Franciſcani numer.* 84. ibi: *Ad alia tandem ſpecialia Locorum Officia neutiquam tenemur, niſi expreſſa adſit mentio de Regularibus in conceſſionibus, & tunc deficiente præcepto, adhuc recitanda erunt ad libitum, prout ſuperius in Rubr. num.* 11. *manet præſcritum*; Et ratio concluſionis eſt, quia Privilegium Principis alicui Provinciæ, aut Civitati conceſſum, quando nemini nocet, eſt latiſſime interpretandum, cum ſic habeat rationem Beneficii, *cap. Olim* 16. *de verbor. ſignificat.* ibi: *Cum Beneficia Principum ſint interpretanda largiſſime*; Temerarium enim eſt, & perabſurdum liberalitatem Principis non ad augmentum Privilegiorum, ſed ad diminutionem convertere, ſeu interpretari velle, ut expreſſe dicitur *in l. Hac ſaluberrima*, 2. *Codic. de Præpoſitis agentium in rebus*. Ergo Privilegium Apoſtolicum conceſſum alicui Diœceſi, ſeu Provinciæ, vel

De Monialium Confeſſariis, qui Miſſam Conventualem, vel canere, vel quotidie legere debent, quæque quoad fieri poteſt concordare debet cum Officio, nonnullorum eſt opinio, quos inter Continuator Tournely *tom.* 1. *par.* 2. *cap.* 2. *qu.* 3. eos poſſe convenire cum Monialibus in recitatione Divini Officii; ſed praxis Confeſſariorum eſt in contrarium, etiamſi nulli Eccleſiæ ſint addicti; immo neque id facere poſſe exiſtimant ſine privilegio ſpeciali.

vel Regno pro recitandis certis Officiis particularibus poteſt ita late interpretari, uti etiam comprehendat Regulares, ut eo uti poſſint, ſi velint, eo vel maxime, quod potiſſime in Privilegiis conceſſis favore cultus Divini ſit late facienda interpretatio, ut notat Fagnan. *in cit. cap. Olim 16. de Privilegiis num.* 25. & Calderin. *conſil.* 422. *alias 6. de privilegiis*, per clarum textum *in capit. In his 30. de privilegiis*, ibi: *In his, quæ ad cultum Divinum facere dignoſcuntur, non maligna, ſed benigna eſt potius interpretatio facienda*. Et concordat *cap. Odia 15. de Regul. juris in 6.* ibi: *Favores convenit ampliari*; Tum quia hoc conducit ad ſervandam uniformitatem Divini Officii. Non eſt tamen excedendum a Decreto *Sacr. Congr. Rit. 19. Julii* 1687. diſponente contrarium, ut apparet *in Rubricis particularibus noſtri Breviarii Franciſcani num. 78. in fine*, ubi ſic expreſſe habetur: *Immo nec poſſumus octavas prædictas, & Patronorum minus principalium, ac Sanctorum Diœceſum Feſta cum Officio celebrare vigore Conſtitutionum a Sede Apoſtolica approbatarum, niſi de eiſdem Feſtis ſingularis ibi adſit mentio, & particularis diſpoſitio. Ex Decreto 18. Julii* 1687. Vide ad id Reſolutiones Sacrar. Congreg. tom. 10.

87 Hinc quando permittitur fieri Officium aliquod per ditiones ſubjectas Cæſari, per has intelliguntur etiam Urbes Imperiales; In omnibus enim Cæſareis Reſcriptis, in quibus Cæſar de aliqua talium Civitatum loquitur, ſemper dicit: *Noſtra, & Sacri Romani Imperii Urbs*. Item intelliguntur etiam omnes Provinciæ, Ditiones, & Loca, quæ de facto ſunt proprie dicta Feuda Imperii, quia ejuſmodi Feuda ſunt vere ſubjecta Cæſari, ut Cæſari, cum ſit illorum Dominus directus, ut liquet ex communi definitione Feudi apud Schraderum *Tractat. Feudal. part. 2. cap.* 2. Sic Gobat *tom. 1. tr. 5. num.* 650. *Append. 5. lit. N.* La Croix *lib. 4. num.* 1247. & alii.

88 Locorum Ordinarii tam Sæculares, quam Regulares nequeunt propria auctoritate, quovis prætextu, mutare ritum, qui habetur in Calendario Romano, ſeu Rubricis Breviarii in altiorem ritum, neque extendere conceſſa Officia de loco ad locum. Sic expreſſe ſtatuit Sacra Rit. Congr. approbante Urbano VIII. qui inſuper tale Decretum cum aliis juſſit apponi in novis Breviariis, uti de facto in initio noſtri Breviarii Franciſcani reperitur, ut ſequitur.

„ Sacra Rit. Cong. declaravit, & decrevit „ non potuiſſe poſt Bullam Pii V. de Breviario Romano, neque poſſe locorum Ordinarios, tam ſæculares, quam Regulares addere Kalendariis etiam propriis, Sanctorum Officia, niſi ea dumtaxat, quæ Breviarii Romani Rubricis, vel Sac. Rit. Congr. ſeu Sedis Apoſtolicæ licentia conceduntur; Neque propria auctoritate, quovis prætextu, mutare Ritum, qui habetur in Kalendario Romano, ſeu Rubricis Breviarii in altiorem Ritum, neque extendere conceſſa Officia de loco ad locum.

„ Item ſtatuit, & prohibuit celebrari per totam Civitatem, vel Diœceſim, etiam de cujuſcumque Ordinarii auctoritate Feſtum cum Officio, eo quod in loco adſit Eccleſia Parochialis, vel Regularis, vel Abbatialis, aut aliqua Reliquia; ſed tantum in ipſius Sancti Eccleſia Titulari, ſeu ubi aſſervatur corpus, aut inſignis Reliquia, & non alibi.

„ Inſignes autem Reliquias declaravit eſſe Caput, Brachium, Crus aut illam partem corporis, in qua paſſus eſt Martyr, modo ſit integra, & non parva, & legitime ab Ordinariis approbata.

„ De ſanctis Epiſcopis locorum, Martyribus, Civibus, & aliis Feſtis, de quibus in Kalendario Romano, ſeu Rubricis Breviarii nihil habetur, uti etiam de Beatis nondum Canonizatis nihil propria auctoritate conſtituatur, ſed omnino conſulatur Sacra Rit. Congregatio.

„ Decretum quoque nuper editum ſuper electione Sanctorum in Patronos, & impreſſum omnino ſervetur. Et hæc omnia decrevit, ſtatuit, & mandavit, innovando pœnas Conſtitutionis Pii V. reſpective.

„ Facta demum Relatione horum Decretorum SS. Urbano Papæ VIII. ea laudavit, & approbavit, ac in omnibus ubique ſub prædictis pœnis ſervari præcepit, necnon in novis Breviariis de mandato Sanctitatis ſuæ imprimendis apponi juſſit. Loco ✠ Sigilli.
T. Tegrimius Epiſcopus Aſſiſien. Secretarius.

Officium recitatur ſub ritu duplici minori 89
de illo Sancto, cujus habetur Reliquia inſignis, ſcilicet Caput, Brachium, Crus, aut ea pars Corporis, in qua paſſus eſt Martyr, dummodo ſit integra, & non parva, legitime ab Ordinariis approbata, cujus ratione recitandum eſt Symbolum in Miſſa. *Sac. Rit. Cong. 8. Aprilis* 1628. Qui recitant officium de Sancto, 90
de quo habent inſignem Reliquiam in propria Eccleſia, ſi celebrent eo die in alia Eccleſia, debent omittere *Credo*; *Sacra Congreg. Rit. 2. Decemb.* 1684.

91 Sancto, cujus habetur Corpus, vel inſigni Reliquia, non poteſt fieri Officium, niſi conſtet de identitate, & niſi reperiatur in Martyrologio Romano. Reliquiæ vero a Locorum Ordinariis approbatæ, poſſunt exponi ad fidelium venerationem. *Sacra Congr. Rit.* 11. *Aug.* 1691. *approbante S. S. die* 19. *Octobris ejuſdem anni* 1691. ut patet ex Originali prout ſequitur.

Decretum Generale.

„ Dum Sacror. Rituum Congregationi innotuerit, quamplures abuſus irrepſiſſe circa recitationem Officii ſub prætextu Decreti ab eadem Congregatione evulgati de anno 1630. & in Breviario Romano impreſſi, in quo permittitur poſſe in Eccleſia recitari Officia, & Miſſas celebrari de illis Sanctis, quorum Corpora, aut Reliquiæ inſignes in ea aſſervantur. Eminentiſſimi Patres eidem Sacræ Congregationi Præpoſiti iiſdem abuſibus evellendis præcipue intenti, inhærendo Decretis alias in ſimilibus editis, declararunt, prædicta Officia Sanctorum ratione Corporis, ſeu inſignis Reliquiæ recitanda, intelligi de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano deſcriptis, & dummodo conſtet de identitate Corporis, ſeu Reliquiæ inſignis illiuſmet Sancti, qui reperitur in Martyrologio Romano deſcriptus; De ceteris autem ſanctis in prædicto Martyrologio non deſcriptis, aut quibus a S. Sede non fuerit ſpecialiter conceſſum, Officia recitari, & Miſſas celebrari vetuerunt, non obſtante, quod ipſorum Corpora, vel inſignes Reliquiæ in Eccleſiis aſſerventur. Quibus tamen ab Ordinariis locorum approbatis debitam fidelium venerationem (prout hactenus ſervatum eſt) exhibendam eſſe cenſuerunt, ſed abſque Officio, & Miſſa, ſub pœnis de non ſatisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliiſque in Conſtitutione B. Pii V. contentis, die 11. Auguſti 1691.

„ Et facta de prædictis Sanctiſſimo per me Secretarium relatione, Sanctitas ſua hujuſmodi decretum approbavit, ac ut debitæ executioni demandetur, locorum Ordinariis injungendum eſſe præcepit. Die 19. Octobris ejuſdem anni 1691.

Dedicationis Feſtum, & Officium extra actum Conſecrationis non poteſt amplius mutari ab Epiſcopo inconſulta Sede Apoſtolica. *Sacra Rit. Cong.* 16. *Octobris* 1604. 92

Si in locis Diœceſis nullus reperiatur electus Patronus, tenetur Diœceſis non ſolum ad Feſtum de Patrono Civitatis, ſed etiam ad octavam. *Sac. Rit. Congr.* 29. *Septemb.* 1658. In 93
Patronorum, ſive Protectorum præcedentia ſervandus eſt ordo Hierarchiæ Eccleſiæ, & inter ordinem Hierarchicum anterioritas in electione. *Sac. Rit. Cong.* 11. *Martii* 1690. 94

Canonici ſub onere, & obligatione reſtitutionis fructuum tenentur pſallere, ſeu canere in Choro cum aliis, & non ſatisfaciunt, ſi ſolum aſſiſtant, & interſint Horis, & per Capellanos, & alios Beneficiatos pſallant; ipſi vero vel ibi, vel domi privatim recitent Horas, quia inſtitutio Canonicatuum eſt, non ut adſint tantum in Choro, ſed ut canendo aſſiſtant, & ob id eis dantur diſtributiones; Colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.* ibi: *Omnes vero Divina per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire Officia ... atque in Choro ad pſallendum inſtituto Hymnis, & Canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare*: Et ſic cenſuit Sacra Congr. Concilii; nam propoſito dubio: *An Canonici, & a... qui interſunt Divinis Officiis, ſatisfaciant eorum muneri exhibendo ſuam præſentiam in Choro etiam quod non cantent, neque pſallant, maxime ſi allegarent ſe eo tempore meditari, vel ſubmiſſa voce dicere, quæ ab aliis cantantur, vel alias preces tunc recitare?* An vero teneantur *præciſe alta, & conſona voce Divina Officia, & Horas Canonicas recitare, cantare, & pſallere, & aliter non ſatisfaciant muneri, & obligationi? Eadem Sac. Congr. ſub die* 20. *Aprilis* 1602. *cenſuit teneri omnino pſallere, alioquin obligationi ſuæ non ſatisfacere*. Vide verb. *Miſſa*, *art.* 3. *num.* 11. ubi ad id 95
aſſeritur noviſſima diſpoſitio Benedicti XIV. Canonici ex decentia debent alta voce cantare in Choro, & Epiſcopus poteſt illos ad hoc hortari, ſed non cogere. *Sacra Congr. Rit. in Egitanienſi* 23. *Nov.* 1602. (*). 96

Ex-

(*) *Nota Romani Theologi*. Quamvis Concilium Tridentinum, & Concilia quam plurima Provincialia a Sancta Sede approbata, quamvis Summus Pontifex Bened. XIV. in ſua Conſtit. die 19. Auguſti 1744. edita, præcipiant, ut Canonici omnes in Choro cum aliis pſallant, & canant, & *Lucius* noſter aſſerat, quod ad id ſtricto jure tenentur; nihilo tamen minus ipſe autumat. Epiſcopum illos poſſe hortari, ſed non cogere, juxta Sac. Rit. Congr. Decretum.

Ve-

97 Extra Chorum ipſi Canonici, & quicumque alii, quando ſoli recitant, non obligantur tam alte loqui, & recitare, ut circumſtantes poſſint audire, quia id nulla Lex præcipit, ut teſtibus Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *num.* 601. Sporer *loc. cit. num.* 110. docet *Communis Doctorum*.

98 Probabilius tamen privatim, & ſoli recitantes debent ita alte proferre verba; ut poſſint ipſimet ea audire, ſi non impediat propria ſurditas, vel tumultus, & ſtrepitus aliorum, quia Divinum Officium eſt injunctum per modum orationis vocalis. Sic cum multis docent Suarez, & Sporer *loc. cit. n.* 110. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *form.* 1. *num.* 9. & ali.

99 Sufficere autem, ut quocumque minimo ſono ſeu voce abſque ſyllabarum confuſione verba diſtincte pronuncient, docent Azorius *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 11. *qu.* 4. Tannerus *de Horis Canonicis q.* 1. *num.* 113. Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 6. Buſembaum *lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 2. *art.* 4. *num.* 2. cum Bonacina, & aliis ibi citatis; Item Caramuel, Baſſæus, Baldellus apud Dianam *part.* 10. *tract.* 11. *reſolut.* 33. & alii, quia revera non poteſt exhiberi Lex aliqua requirens clariorem pronunciationem.

Et hoc maxime pro Regularibus ob Privilegium a Leone V. conceſſum Fratribus Minoribus, ut poſſint Horas Canonicas mentaliter perſolvere, ut patet ex infraſcriptis verbis dictæ 100

Verum *Auctor* noſter proprio ſe perimit gladio. Si Canonici tenentur pſallere, & canere, aliter non ſatisfaciunt ſuæ obligationi, Epiſcopus itaque poteſt illos cogere ad pſallendum, & canendum, ſi ſola hortatio ſufficiens non eſſet. Quod ut magis magiſque planum fiat, audiatur Benedict. XIV. in ſuo Brevi ad Eminentiſſimum Cardinalem Delphinum Patriarcham Aquilejenſem dato, die 10. Januarii 1748. in quo hæc habet verba: *Porro volumus inter tot tantaque privilegia eidem Capitulo, & Canonicis conceſſa, numerandum eſſe illud, quod quemadmodum Tibi, æque ac Nobis notum eſt, antiqua traditione contra Sacrorum Canonum ſanctiones, ac noſtram præſertim Conſtitutionem, cujus initium eſt,* Cum ſuper oblatas, *invectam ab ipſis Canonicis, non modo contenditur, ſed etiam ſervatur, intereſſendi dumtaxat Choro, & cum cæteris Manſionariis, Capellanis, Acolythis, & Clericis canentibus, pſallentibusve adſiſtendi, numquam vero cum iiſdem canendi, pſallendive; etſi nonnullos eorumdem eſſe accepimus, qui aliter ſentientes a conſcientiæ angoribus agitantur, ex eo quod ea propter ſe non feciſſe fructus ſuos exiſtiment. Itaque a Te, dilecte Fili noſter, poſcimus, & flagitamus, ut non ſolum hujuſmodi ABUSUM & CORRUPTELAM ab Eccleſiaſtica diſciplina abſonam, & Canonicis ordinationibus*, ac noſtræ quoque Conſtitutioni contrariam *penitus evellere, & eradicare adnitaris; verum etiam ipſos ſuaviter fortiterque admoneas, & horteris, ut in poſterum ea qua decet, ac tenentur reverentia Choro interſint, adſiſtantque, nec non pari pietate, attentione, ac vigilantia* omnino canere, vel pſallere *cum cæteris ſtudeant, & contendant. Deinde iiſdem edicas & notum facias; Nos, quemadmodum per haſce noſtras in forma Brevis litteras Tibi declaramus, & injungimus decernere, atque ſtatuere, ſicut* in eadem Conſtitutione noſtra innuimus, *ipſos ſuoſque ſucceſſores Canonicos*, Choro quidem *intereſſentes, adſiſtenteſque, minime vero canentes, pſallenteſve*, NULLO PACTO ex præbendis, & diſtributionibus facere fructus ſuos, atque adeo RESTITUTIONI *obnoxios eſſe, ac fore &c.* Ex Summi itaque Pontificis Maximi verbis evincitur, ut Epiſcopi omni niſu, omnique conatu curent, non hortatione tantum, ſed etiam coactione, ut Canonici in Choro cum cæteris canant, pſallantve, & ſic abuſum illum, ac corruptelam penitus evellant, & eradicent, quæ multis in locis invaluit, contra Eccleſiaſticas ordinationes.

Quid vero dicendum de privilegio a Leone X. Fratribus Minoribus conceſſo, quod Lucius noſter obtrudit? Illud nempe, aut omnino commentitium eſſe, aut ſi verum, omnino revocatum cenſeri a Summis Pontificibus Gregorio XV. & Urbano VIII. quod illud, & alia vivæ vocis oracula Prædeceſſorum Pontificum revocarunt. Verum enim vero, quo authentico documento hoc probatur privilegium? Forſan authenticis litteris Cardinalis Laurentii? At ubinam gentium ſunt iſtiuſmodi authenticæ litteræ? Ab Auctoribus, qui privilegium hoc divendunt, non producuntur. Porro privilegium hoc omni caret veriſimilitudine. Primo, quia in *cap. Dolentes* præcipitur diſtincta ac devota Officii Divini recitatio, quæ in Deum dirigat non ſolum propriam, ſed etiam aliorum mentem. Tum quia præceptum recitandi Divinum Officium Eccleſiaſticum eſt, quod ſecundum omnes Theologos directe pertinet ad exteriorem recitationem, quæ ſpectat immediate ad forum Eccleſiæ. Quonam pacto itaque poterat Pontifex Summus Leo X. Fratribus Minoribus concedere, ut totum Divinum Officium mente recitarent, etiam

hæ petitionis relatis a Rodriquez *in Bullario Regularium inter vivæ vocis Oracula Leonis X.* & a Sporer *loc. cit. n.* 111. ibi: *Placeat Sanctitati veſtræ, ut ne Fratres mutuo ſe impediant in Officio Divino, aut aliis ſint faſtidioſi, quod, quæ in ordinario jubentur dici ſecreto ſub ſilentio, tam in Horis Canonicis, quam etiam in Miſſa, non teneantur proferre vocaliter, ſed ſatisfaciant dicendo mentaliter aut legendo intra ſe per librum, quæ aliqui devotius ſic dicunt, & abſque impedimento, & faſtidio aliorum. Et eodem modo poſſit facere, qui dicit Officium ſolus, cum prolatio verbalis ſit præcipue, ut ab aliis intelligatur.* Cui poſtulationi cum aliis ſimul propoſitis annuit Leo Papa, ut per ſuas Litteras autenticas teſtatur Eminentiſſimus Laurentius Presbyter Cardinalis S. S. Quatuor Coronatorum die 15. *April. anno* 1516. 101

An autem illa verba: *Et eodem modo poſſit facere, qui dicit Officium ſolus*, debeant referri ſolum ad præcedentia, nimirum illa, quæ in ordinario jubentur dici *ſecreto ſub ſilentio*, ut Pater, Ave, Credo, & alia quædam, an vero ſint extendenda ad totum Divinum Officium, ita ut ſolus extra Chorum poſſit totum Divinum Officium dicere mentaliter abſque ulla pronunciatione, ſeu expreſſione, vel formatione verborum? Gravis eſt inter Doctores controverſia. Quidam enim, ut Navarrus *de Oratione cap.* 17. *num.* 88. Rodriquez *quæſt. Re-* de

etiam quando ſoli recitant, contra naturam, & inſtitutionem Eccleſiaſticam ipſiuſque Divini Officii?

Quod ſi privilegium hoc vivæ vocis oraculo conceſſum velint, jam cum cæteris vivæ vocis oraculis revocatum cenſemus a Gregorio XV. & Urbano VIII. 20. Decembris 1631. qui *omnia & ſingula privilegia, facultates, licentias, & gratias quaſcumque vivæ vocis oraculo a Prædeceſſoribus ſuis conceſſas*, omnino revocat. Neque in mentem alicui veniat, privilegium recitandi mentaliter Divinum Officium eſſe declarationem juris communis, adeoque non revocatum a dictis Pontificibus; Nam jus commune Eccleſiaſticum conceptis verbis præcipit, ut Divinum Officium clare, ac diſtincta voce perſolvatur, ut omnes fatentur, non autem mente; unde tale privilegium non eſſet declaratorium juris communis, ſed potius ipſi oppoſitum, uti eſt perſpicuum.

Reſponſio Auctoris.

Aſſerit hic *R. Theologus*, quod Lucius noſter dicendo, quod Canonici omnes in Choro cum aliis debent canere, & pſallere, & poſtea ſubdendo, quod ad id Epiſcopus poteſt illos hortari, ſed non cogere proprio ſe perimit gladio: Aſt vero Ego Lucius nec proprio, nec alieno me perimo gladio. Ibi enim ſub *n.* 95. aſſero, teneri Canonicos cum aliis in choro canere, & pſallere, & non ſatisfacere ſuæ obligationi, ſi ſolum aſſiſtant, & interſint Horis, & per Capellanos, & alios Beneficiatos pſallant, ipſi vero, vel *ibi*, vel Domi privatim recitent Horas, & ad id adduco decretum Sac. Congreg. Concil. quæ *ſub die* 20. *Aprilis* 1602. *cenſuit, teneri omnino pſallere, alioquin obligationi ſuæ non ſatisfacere.* Et poſtea ſub *num.* 98. ſubjungo, quod Canonici ex decentia debent alta voce canere in choro, & Epiſcopus poteſt illos ad hoc hortari, ſed non cogere *ex Decreto Sac. Congreg. Rit. in Egitanienſi* 23. *Novembris* 1602. ubi, ut vides, nec duo hæc decreta pugnant inter ſe, nec ipſa adducendo Ego meo me perimo gladio, ut arguatur Theologus. In primo enim decreto *ſub die* 30. *Aprilis* 1602. Sac. Congreg. Concil. inhærens ipſi Concilio cenſuit, Canonicos teneri omnino pſallere. Et in ſecundo poſtea eodem anno 23. *Novemb. S. R. Congreg.* interrogata, an Canonici debeant alta voce cantare in Choro, reſpondit, quod Epiſcopus poteſt illos ad hoc hortari, ſed non cogere. Aliud enim eſt, teneri Canonicos pſallere in choro, & aliud debere cantare alta voce & ad illud poſſe ab Epiſcopo cogi, quod negat ſecundum decretum de cantando alta voce. Sufficit enim, ut Canonici ſuæ ſatisfaciant obligationi, quod in choro cum aliis pſallant, ut ex primo decreto, ſed non tenentur omnes Horas alta voce cantare, nec ad id poſſunt ab Epiſcopo cogi, ut ex ſecundo decreto, & docet quotidiana praxis Cathedralium, & Collegiatarum. Vide ad id Concil. *Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 12. & Conſtitut. Recol. memor. Benedict. XIV. incip. Cum *ſemper* §. *Huic demum* per extenſum allat. a me ſub verb. *Miſſa art.* 4. *num.* 11. Et ecce duo gladii hic ad perimendam infirmam, & injuſtam Theologi cenſuram, & hæc unus quidem, qui poſſit perimere ſanam, & juſtam meam aſſertionem:

gulat. tom. 1. *q.* 2. *art.* 4. Caſarubios, Corduba, Miranda, eoſque citans Bruno Caſſaing. *de Privilegiis Regularium part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 4. *propoſit.* 5. Joannes Crucius, Sanctorius, Perſicus, Tamburinus apud Dianam *par.* 10. *tract.* 11. *reſolut.* 1. & Sporer *loc. c. n.* 111. tenent, quod ſolus extra Chorum poſſit totum Divinum Officium dicere mentaliter, quia id ſuadet ratio addita in petitione: *Cum prolatio verbalis ſit præcipue, ut ab aliis intelligatur*, quæ ratio non tantum de illis paucis *Pater*, *Ave*, *Credo*, ſed de toto Officio a ſolo recitando militat; Alii tamen, ut poſt Garciam, & Pellizzarium Diana *par.* 10. *tr.* 20. *reſolut.* 2. Lugo *Reſponſ. moral. lib.* 3. *dub.* 17. Henno *loc. cit. art.* 6. *concluſ.* 4. & fere communiter de hoc ſcribentes tenent oppoſitum, teſte Sporer *loc. cit. concluſ.* 4. ubi dicit hoc Privilegium, utpote vivæ vocis oraculo conceſſum, fuiſſe ab Urbano VIII. revocatum, ſed de hoc infra ſub verb. *Oracula vivæ vocis*.

102 Litaniæ in Feſto S. Marci, & tribus diebus Rogationum ſunt pars Divini Officii, adeoque recitandæ ſunt de præcepto ſub mortali; Vide
103 verb. *Litaniæ n.* 16. Et quidem recitandæ ſunt proprio mane, nec poſſunt recitari Veſperi pridie ſtatim poſt Matutinum, & Laudes ab illis, qui Matutinum, & Laudes recitant Veſpere pridie. Vide d. verb. *Litaniæ n.* 17.

104 Adſtricti Breviario Romano non tenetur in diebus in Breviario notatis recitare Officium B. M. Virginis, Officium Defunctorum (excepto die Animarum) Pſalmos Graduales, & Pœnitentiales, quia a tali obligatione ipſos expreſſe liberavit S. Pius V. Conſtit. incip. *Quod a Nobis*, cujus Summarium habes ſupra *art.* 2. *n.* 20. ubi adeſt *in initio Breviarii Fran-*
105 *ciſcani*. Excipit tamen S. Pontifex expreſſe illas Eccleſias, in quibus viget ſancta conſuetudo, & uſus recitandi in Choro Officium B. M. V. ita ut prædictis Eccleſiis, ſive ſæcularibus, ſive Regularibus, debeat adhuc ſervari talis laudabilis, & ſancta conſuetudo recitandi more ſolito prædictum Officium; Unde in prædictis Eccleſiis ſaltem dicta Conſtitutione S. Pii V. antiquioribus manet obligatio recitandi prædictum Officium B. M. V. in Choro, non tamen privatim extra Chorum, ut notant Herinck *de Horis Canonicis diſp.* 2. *q.* 2. *num.* 13. *in fine*, Sporer *loc. cit. n.* 115. & alii paſſim, ſic ſervante communi praxi.

106 Hinc Canonici tenentur recitare in Choro, Officium Defunctorum, Pſalmos Graduales, & Pœnitentiales ſolum juxta d. Conſtitutionem S. Pii V. & non alias. *Sacra Cong. Rit. in Sueſſan.* 28. *Januarii* 1609. Et qui prædicta non recitant, minime peccant. *Ead. Sac. Congregatio in Barchinonen.* 20. *Januarii* 1690. Obſervanda tamen ſunt noviſſima ſequentia Decreta.

Propoſito enim dubio in Sacra Congregatione Concilii: An in Eccleſia Sueſſana recitandi ſint Pſalmi Graduales, Pœnitentiales & Officium B. M. V. & Defunctorum in diebus aſſignatis a Rubricis Breviarii? *Ead. Sac. Cong.* 28. *Auguſti* 1708. reſpondit. *Ad formam Bullæ Pii V.* Sic refert eruditiſſimus Scarfantonus ad Ceccoperium *part.* 2. *lib.* 3. *in animadverſ. ad tit.* 10. *ſub n.* 11. Et Sacra Rit. Congregatio 2. Septemb. 1741. ſic expreſſe declaravit: *Perſolventes Divinum Officium extra Chorum non tenentur ad Pſalmos Graduales, nec Pœnitentiales, neque ad Officium parvum B. M. V. nec Defunctorum: quæ quidem Officia, & Pſalmi ſunt onera tantummodo ex præcepto implenda in Choro*. Sic refert eruditiſſimus P. Cavalieri *in ſuis egregiis Commentar. tom.* 2. *par.* 2. *cap.* 46. *Decret.* 4. ubi poſt multa ad rem doctiſſime obſervata, *ſub n.* 3. hæc expreſſe habet: Hæc indubia cum ſint, iiſdem conciliari debet Decretum, ita ut, dum extra Chorum dictorum Officiorum nullam obligationem agnoſcit, veritatem undequaque habeat relate ad Romanum Clerum: Secus ad reliquum, qui in obligatione ſuæ conſuetudinis perſtat. Dum vero eadem Officia qualificant *onera ex præcepto adimplenda in Choro*, id verum erit de Officio Deiparæ pro iis Eccleſiis, in quibus conſuetudo aderat; ſecus de reliquis Officiis, in quorum omiſſione, uti & Officii B. Virginis relate ad Eccleſias, quæ eiuſdem conſuetudinem minime habebant, nonniſi conceſſas deperdunt Indulgentias. Dicuntur autem adhuc *onera ex præcepto implenda in Choro*; quatenus Rubricæ eiſdem præfixæ, diſertis verbis Choro demandent eadem: ſecus extra Chorum, ubi *poſſe dici pro temporis opportunitate*, dumtaxat aſſerunt. Hæc ille, qui *ſub nu.* 5. ſubjungit, quod licet plurimi inſignes Auctores aſſerant conſuetudinem in favorem Officii B. Mariæ in Bulla S. Pii præſervatam, non obligare ſub peccato, tamen loquendo de tali antiqua conſuetudine ante S. Pium V. vult, quod peccati periculo fuerit & adhuc reperiatur obnoxia; ſecus autem loquendo de conſuetudine introducta poſt S. Pium V. quia cenſetur potius inducta ex devotione, & cauſa lucrandi Indulgentias, quam ex animo ſe ſub peccato obligandi, ut recte concludit ipſe *ſub n.* 4.

Officium B. M. V. tenentur Canonici adhuc re- 108

recitare, ubi vigebat talis pia conſuetudo, quia S. Pius V. in dicta Conſtitutione ipſam non abſtulit, ſed juſſit ſervari, ut obſervat Fagnan. in c. 1. n. 35. de celebratione Miſſarum.
109 Immo Officium B. M. V. debet dici in Choro etiam in Dominicis, ſi aderat conſuetudo. *Sac. Rit. Congreg. 1. Septemb. 1607. apud Gavant. in Manual. Epiſcopor. verb. Hora Canonica n. 27.*
110 Et tempore Paſchali recitantes Officium parvum B. M. V. in Choro debent recitare ſine addito *Alleluja*; *Ead. S. Rit. Congr. 28. Martii 1626.* Et ſic expreſſe Breviarii Rubrica 37. *de Officio parvo B. Mariæ, & aliis n. 4.* ibi: *Tempore Paſchali in Officio parvo B. Mariæ, quod dicitur in Choro, non additur Alleluja Antiphonis, neque verſibus, nec Reſponſoriis*, & hoc ad diſtinctionem Horarum majorum Canonicarum: Quod aſſerendum videtur etiam de aliis precibus, extra Divinum Officium, ut in verſiculis Sanctorum, ver. g. *Ora pro nobis B. P. Franciſce, Ora pro nobis B. Antoni, Ora pro nobis B. Didace &c.* qui cani ſolent in Novendiis, quæ fiunt ad eorum gloriam pro aliqua gratia impetranda, ſicque ipſis non eſt addendum *Alleluja*, ut etiam pro verſiculo: *Panem de Cœlo &c.* ſtatuerat *Sacra Rit. Congregatio in Collen. 5. Julii 1698.* quæ ad dub. *An in expoſitione, & depoſitione SS. Sacramenti etiam cauſa devotionis, ſit addendum Alleluja ad verſiculum Panem de Cœlo*, reſpondit, *Negative*; Cui tamen verſiculo peculiari ratione addendum eſſe *Alleluja* tempore Paſchali, & in tota octava SS. Corporis Chriſti mandavit Clemens XI. *die 20. Januarii 1705.* & confirmavit, ac innovavit Clemens XII. *die 1. Septemb. 1730.* ut patet in verb. *Eucharistia in Inſtructione pro expoſitione SS. Sacramenti* §. 21.

Et non eſſe addendum *Alleluja* verſibus Precum, etiam in Officio, præſcribit Breviarii *Rubrica 24. de Verſibus num. 4.* ibi: *Verſibus prædictis tempore Paſchali ſemper additur Alleluja; Non autem verſibus Precum*, ut ibidem recte notant Gavantus ſequutus a Merati, nam in his attenditur potius ratio humilitatis, & mœroris, quam lætitiæ.

111 Congregationes, Religiones, ſive Eccleſiæ, vel Nationes habentes Apoſtolicum Indultum ſemel, vel pluries in ſingulis hebdomadibus, vel menſibus celebrandi Officium de Sanctiſſimo Sacramento, vel de aliquibus Sanctis in diebus non impeditis aliquo Feſto duplici, vel ſemiduplici, non poſſunt hujuſmodi Officia facere in diebus Quadrageſimæ, Adventus, Vigiliarum, & Quatuor Temporum, etiamſi in Indulto de his diebus nulla ſit facta ſpecialis mentio. Nec in diebus, in quibus ponendum 112
ſit Officium de Feſto duplici, vel ſemiduplici translato, ut noviſſime declaravit Sacra Rituum Congregatio, ut ſequitur.

DECRETA GENERALIA

Circa Rubricas.

„ Cum Sacrorum Rituum Congregationi demiſſe ſupplicatum fuerit ſequentia dubia declarare,

„ Primum, An cum multis Congregationibus, Religionibus, ſive Eccleſiis, vel Nationibus conceſſum ſit a Sancta Sede Apoſtolica, ut ſemel, vel pluries in ſingulis hebdomadibus, vel menſibus celebrentur varia Officia per annum v. g. de Sanctiſſimo Sacramento, vel de Sanctis, in diebus non impeditis aliquo Feſto duplici, vel ſemiduplici, liceat ejuſmodi Officia facere etiam in diebus Sanctæ Quadrageſimæ, Adventus, Vigiliarum, & quatuor Temporum, etiamſi de his diebus nulla ſit facta ſpecialis mentio in aliquibus Officiorum conceſſionibus?

„ Secundum; An dies impeditus Feſto duplici, vel ſemiduplici pro dictis Officiis recitandis, intelligantur etiam dies, in quibus ponendum eſt Officium de Feſto duplici, vel ſemiduplici translato, quemadmodum dicitur reſponſum fuiſſe olim a Sacra Congregatione; Quod ſcilicet Feſtum duplex, vel ſemiduplex etiam translatum, necnon dies Octavæ, ſit dies impeditus reſpectu talium Officiorum?

„ Tertium: An Regulares abſque ſpeciali Privilegio, ſed ſola communicatione Privilegiorum aliarum Religionum, poſſint addere nomen Sancti Fundatoris in Litaniis, & Confiteor, itemque recitare Officia, & Miſſas conceſſas aliis Religionibus?

„ Sacrorum Rituum eadem Congregatio ad relationem Eminentiſs. & Reverendiſs. Domini Cardinalis Colloredo reſpondit:

„ Ad primum negative, & hujuſmodi Indulta non habere locum in Feriis Adventus, Quadrageſimæ, Quatuor Temporum, Vigiliarum, ſive cum jejunio ſive abſque jejunio, nec in Feria ſecunda Rogationum nec in alia Feria, in qua ſecundum Rubricas ſit reponendum Officium Dominicæ.

„ Ad ſecundum Affirmative.

„ Ad tertium negative in omnibus.

„ Et ita declaravit, ac ſervari mandavit. Ac

„ ita

„ inſuper ut declarationes, ſeu Decreta præ-
„ dicta omnibus innoteſcant, typis ea impri-
„ mi mandavit, Die 20. Martii 1706.

G. Card. Carpineus.

Loco ✠ Sigilli.

B. Inghirami Sac. Cong. Secret.

113 Habentes Indultum recitandi Officium de Sanctiſſimo Sacramento, debent illud recitare, uti recitatur in die ipſa Corporis Chriſti. *Sac. Congreg. Rit. in Aquen.* 18. *Junii* 1689. ubi inter alia Quæſita adſunt ſequentia cum dictæ Sacræ Congregationis reſponſione.

„ Secundo, cum Regulares varii ſint in aſ-
„ ſignando quolibet menſe Lectiones ſecundi,
„ & tertii Nocturni pro hujuſmodi Officio,
„ quæritur: An conſtet de Decreto ejuſdem
„ Sacræ Congregationis Rituum, quo utuntur
„ PP. Barnabitæ, quod nimirum Lectiones ſe-
„ cundi, & tertii Nocturni ſemper recitari
„ debeant, prout in die Solemnitatis Corpo-
„ ris Chriſti?

„ Ad ſecundum affirmative ex Decreto pro
„ Ordine Minorum de Obſervantia emanato
„ die 12. Juli 1664.

„ Tertio Quæritur: An quando recitatur
„ Officium prædictum, Miſſa dici debeat,
„ prout in Solemnitate Corporis Chriſti, &
„ cum ſequentia Lauda Sion &c. vel ut Miſ-
„ ſa Votiva de SS. Sacramento in fine Miſſa-
„ lis, & an 2. & 3. Oratio dici debeant, ut
„ infra Octavam ejuſdem Solemnitatis, vel 2.
„ A cunctis, & 3. ad libitum?

„ Ad tertium, Miſſa Votiva celebranda eſt
„ ſine Sequentia, & cum Orationibus tempo-
„ ri congruentibus ex eodem Decreto; Et ita
„ cenſuit, & ſervari mandavit Sac. Rituum
„ Congr. hac die 18. Junii 1689.

A. Card. Cibo.

Loco ✠ Sigilli.

Bernardinus Caſalius S. Rit. Con. Secret.

Unde caute legenda eſt expoſitio dicti Decreti *de die* 12. *Junii* 1664. facta in Rubricis Breviarii Franciſcani *ſub num.* 33. nempe recitandum eſſe ſupradictum Officium, ut in die, ideſt cum *Alleluja*, quia *in die dicitur Alleluja*; cum ex ſupradictis clare, & expreſſe conſtet diverſam fuiſſe mentem, & conceſſionem dictæ Sacræ Congregationis; Tum quia ſi contingat recitari dictum Officium inter Septuageſimam, & Feriam 4. Cinerum non poteſt congruere ſupradicta expoſitio, ideſt *cum Alleluja*, quia dicto tempore non dicitur *Alleluja*.

Ad Horas omnes, quæ recitantur in Choro, debent ardere duæ ſaltem candelæ in Altari. *Sac. R. Cong.* 7. *Auguſti* 1594. apud La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *n.* 2055. *Decret.* 31. 114

Aſſignantur Officia Beatiſſimæ Virginis Mariæ in toto ſtatu Eccleſiaſtico ex obligatione celebranda de mandato Sanctiſſimi Domini Noſtri Benedicti XIII. ſequenti Decreto. 115

„ Sanctiſſimus Dominus Noſter Benedictus
„ XIII. benigne indulſit, atque conceſſit, ut
„ in toto Eccleſiaſtico Statu ab omnibus utriuſ-
„ que ſexus, tam Sæcularibus, quam Regula-
„ ribus, qui ad Horas Canonicas tenentur,
„ ſequentia Officia B. M. V. in ejus reſpecti-
„ ve Feſtivitatibus recitari, & Miſſæ cele-
„ brari debeant. Videlicet I. Die 23. Januarii
„ Deſponſationis B. M. V. cum S. Joſeph. II.
„ Feria 6. poſt Dominicam Paſſionis de Septem
„ Doloribus B. M. V. III. Die 16. Julii B.
„ M. V. de Monte Carmelo. IV. Dominica
„ Secunda Novembris Patrocinii B. M. V. V.
„ die 10. Decembris Tranſlationis Sacræ Do-
„ mus Lauretanæ. VI. Et die 18. Decembris
„ Expectationis partus B. V. Et ita declara-
„ vit, ac ſervari mandavit die 23. Auguſti
„ 1725.

F. Card. Paulutius Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

Nicolaus Maria Tedeſchi Archiepiſcop. Apamen. S. R. C. Secret.

Adducuntur ad rem varia dubia propoſita in Sacra Rituum Congregatione a Capitulo Cathedralis Collenſis, & reſoluta ut infra. 116

I. An recitatio Officii Beatiſſimæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo poſſit (ut pluribus in locis fit) transferri in Dominicam ſequentem diem decimam ſextam Julii?

II. An Cathedralis Collenſis, quæ per triginta circiter annos recitavit Officium S. Artemiæ Virginis, & Martyris die ſecunda Junii, eo quod in ea aſſervetur Corpus, poſſit talem recitationem continuare?

III. An occurrente in feria tertia Rogationum Feſto ſimplici, in Cathedrali, & Collegiata, ſint cantandæ duæ Miſſæ?

IV. An in abſolutionibus in die commemoratio-

rationis omnium fidelium defunctorum, ſit dicenda tota concluſio in Oratione?

V. An in expoſitione, & depoſitione SS. Sacramenti, etiam cauſa devotionis, ſit addendum Alleluja ad verſiculum, Panem de Cœlo?

VI. An Parochus duarum Eccleſiarum unitarum debeat de ambarum Patrono, & Titulari recitare Officia juxta Rubricas?

VII. An in Anniverſario occurrente in Feſto duplici ſecundæ claſſis, poſſit cantari Miſſa de Requiem?

VIII. An in duplicibus primæ claſſis, præſente corpore, poſſit defunctorum Miſſa cantari? Et an dici poſſit una Miſſa privata deficientibus Clericis in Choro?

IX. An infra octavas privilegiatas poſſit cantari Miſſa Defunctorum in Anniverſario, & Officio ſolemni?

X. An in die Anniverſarii, & depoſitionis poſſit cantari defunctorum Miſſa loco Conventualis, ut Rubrica innuere videtur?

XI. Quando in Menſe Novembris ſunt eadem die ponenda plura Initia Prophetarum, an ſit tantum dicenda unica Lectio?

XII. An poni poſſint plura tribus Initiis unica die.

XIII. An ubi ſunt plura Officia habentia primas Lectiones proprias, poſſint omitti aliqua ex dictis Initiis?

XIV. An in Dominicis Adventus, & Quadrageſimæ, in quibus fit de duplici primæ claſſis, ſint cantandæ duæ Miſſæ?

XV. An quando ab aliqua Congregatione dicitur totum Officium Defunctorum, dici debeat, ut ſecunda die Novembris, omittendo Pſalmos poſt Veſperas, & Matutinum poſitos?

XVI. Si Anniverſarium anticipetur, aut poſtponatur per aliquot dies, an poſſit dici Miſſa, ut in Anniverſario?

XVII. An occurrente Feſto S. Marci infra octavam Paſchatis in Miſſa Rogationum ſit dicendum Credo?

XVIII. An deficiente Subdiacono pro Miſſa ſolemni poſſit per Superiores ſubſtitui conſtitutus in minoribus ad cantandam Epiſtolam, paratus abſque Manipulo?

XIX. An Sacerdos Miſſam celebraturus, tranſiens ante Altare, ubi fit populi communio, debeat permanere genuflexus, donec & quouſque terminetur communio?

XX. An Officium Defunctorum pro ſecunda die Novembris, poſſit recitari etiam, præſente Epiſcopo, ante Completorium diei Feſti omnium Sanctorum?

XXI. An in Cathedrali Collenſi, quæ habet privilegium recitandi Officium Sanctæ Crucis qualibet ſexta Feria non impedita, poſſit cantari unica Miſſa cum commemoratione Sanctæ Crucis, quando in dicta feria ſexta occurrit feria, quæ habet Miſſam propriam?

XXII. An ſit toleranda conſuetudo, quod Hebdomadarius, aut alius Canonicus poſt Proceſſionem in Feſto S. Agathæ Virginis & Martyris, ſtans ad Altare majus benedicat populum, habens tantum ſuperpelliceum, & Stolam, ſicut in aliis Proceſſionibus, in quibus circumferuntur aliquæ Reliquiæ cum Alba, Stola, & Pluviali?

Dicta Sac. Rit. Congregatio in Collen. die 5. Julii 1698. Reſpondit.

Ad I. Negative.

II. Doceant, an ſit deſcripta in Martyrologio, & de ejus identitate.

Ad III. Negative.

Ad IV. Negative.

Ad V. Negative. *Hæc reſolutio non eſt intelligenda de tempore Paſchali, nec de diebus infra Octavam Corporis Chriſti;* Merati *in* 2. *Indice Decretorum n.* 20. ex Decreto *anni* 1705. 20. *Januarii &* 1. *Septembris* 1730.

Ad VI. Pro utroque Titulari Affirmative, maxime ſi Eccleſiæ ſint peræque unitæ.

Ad VII. Negative.

Ad VIII. Negative in omnibus.

Ad IX. Negative.

Ad X. Negative.

Ad XI. Affirmative.

Ad XII. Negative.

Ad XIII. Occurrente legitima cauſa, Affirmative.

Ad XIV. Negative.

Ad XV. Negative. Hæc reſolutio confirmata fuit 23. Junii 1736. 3. Aug. 1737. & 8. Maji 1738.

Ad XVI. Affirmative.

Ad XVII. Negative.

Ad XVIII. Data neceſſitate, poſſe permitti.

Ad XIX. Negative.

Ad XX. Affirmative. Hæc reſolutio ſpectat ad Cathedralem Eccleſiam tantum, Merati *in* 2. *Indice Decretorum num.* 206. *&* 220. ex Decret. 1. *Septemb.* 1607. *&* 22. *Jan.* 1701.

Ad XXI. Negative.

Ad XXII. Poſſe permitti.

ARTICULUS IV.

Quoad ea, quæ concernunt ordinem tempus, locum, ſitum, & habitum recitandi Divinum Officium.

1 IN recitandis Horis Canonicis ſervandus eſt Ordo ex præſcripto Eccleſiæ in Breviario ſignatus, ut videlicet rceitetur primo Matutinum ante alias Horas; Prima ante Tertiam, Tertia ante Sextam, & hujuſmodi, nec invertatur talis Ordo, recitando v. g. Primam ante Matutinum, Tertiam ante Primam, Sextam ante Tertiam, & hujuſmodi; *Communiſſima*.

2 Ordo recitandi Horas Canonicas publice in Choro ſervandus eſt ſub mortali; Sic expreſſe poſt Marchant. Sporer *tom. 3. tract. Append. de Horis Canonicis cap. 2. ſect. 4. §. ante num. 131.*
3 & alii. Extra Chorum autem, & privatim ſolum ſub veniali, ſecluſo contemptu, vel ſcandalo. *Communis* contra Vaſquez *de Beneficiis cap. 4. §. 1. art. 1.* ubi dicit peccare mortaliter, qui ſæpe talem ordinem invertit; At certe, ſecluſo contemptu, vel ſcandalo, etiamſi ſine cauſa invertatur talis ordo, recitando v. g. Veſperas ante Primam, Sextam ante Tertiam, & hujuſmodi, eſt ſolum peccatum veniale, quia talis Ordinis inverſio nec gravem continet deformitatem, nec de ſubſtantia Divini Officii quidquam imminuit. Sic Sporer *loc. cit. num. 131.* teſtans eſſe communiſſimam Doctorum ſententiam.

4 Immo aliqua interveniente rationabili cauſa neque erit peccatum veniale integras Horas tranſportare, & dictum ordinem invertere.
5 *Communis*. Cauſa autem rationabilis, & juſta, ſeu ſufficiens invertendi ordinem eſt, ſi quis ſero veniat ad Chorum una Hora jam integre finita, ſeu jam incæpta; iſte enim licite, & laudabiliter pergit cum aliis in Choro pſallere, poſtea Horam, ſeu partem Horæ omiſſam recitaturus: laudabilius enim eſt, ſtatim cum Choro pſallere, & ſe illi conformare, quam velle prius ſupplere, & interim Chorum obſequio ſuæ vocis defraudare. Navarrus, Toletus, Sa, & alii cum Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 5. n. 7.* Spor. *loc. cit. num. 132. & ſeq.* La Croix *lib. 4. num. 1309.* Item ſi quis non habeat Lectiones ad manum, poteſt interim licite recitare Pſalmos Matutini, & Laudum, & etiam reliqua qua habet, Lectiones poſtea recitaturus. *Communis* cum ſupracitatis. Item ſi quis in itinere, vel alibi, ubi non poteſt commode expectare, non habeat Breviarium, ſed ſolum diurnale, poteſt licite ſine omni ſcrupulo interim recitare Horas minores, poſtea Matutinum recitaturus. *Communis*, cum ſupradictis. Item ſi quis ab amico, vel alio alicujus auctoritatis invitetur ad ſecum recitandas Horas minores, cum ipſe nedum recitarit Matutinum, tunc ſi hoc negare non poſſit abſque ſui periculo, ſeu aliqua nota ſaltem inurbanitatis, poterit licite cum ipſo minores Horas recitare, poſtea Matutinum recitaturus. *Communis*, cum ſupracitatis.

Qui abſque rationabili, & juſta cauſa inci- 6
pit Officium ſequentis diei, nondum finito Officio præſentis diei, v. g. nondum dictis Veſperis, & Completorio, recitat Matutinum diei ſequentis, peccat venialiter, quia licet ex illis non fiat unum Officium, nec videantur inter ſe habere ordinem, tamen voluntas Eccleſiæ eſt, ut prius perſolvatur obligatio hujus diei, quam inchoetur alterius. *Communis*, cum Suarez *de Oratione lib. 5. cap. 24. n. 3.* Sporer *loc. cit. num. 134.* Si autem id fiat ex rationabili, & juſta cauſa, non peccatur nequidem venialiter. *Communis*, cum ſupracitatis, & aliis, 7
Hinc ſi quis timeat ſibi lucem diei defuturam pro Matutino, poteſt ipſum licite prius recitare, nondum perſolutis Horis præſentis diei, quas memoriter ſine indigentia lucis poteſt recitare, dummodo non ſibi ſuppetat modus habendi aliud lumen. Et univerſaliter omnis cauſa ſufficiens ad inverſionem inter Horas unius diei eſt ſufficiens etiam hic. Gobat *tom. 1. tract. 5. n. 666.* La Croix *loc. cit. num. 1315.* Sporer *loc. cit. n. 234.* & alii paſſim.

An autem ſit, & quod peccatum, Matuti- 8
num, & Laudes non recitare ante celebrationem Miſſæ? Vide verb. *Matutinum a n. 19. ad 23.*

Tempus pro abſolvendo toto Divino Officio 9
a Matutino ad Completorium ex primæva inſtitutione incipit a media nocte præcedenti uſque ad mediam noctem ſequentis diei.

At vero ex communi, & jam recepta apud 10
omnes conſuetudine poteſt nunc licite anticipari, & recitari Matutinum cum Laudibus Veſperi pridie. Sic docente praxi communi, & tenente Communiſſima Doctorum cum S. Thoma *Quodlibet. 5. cap. 8.* ubi hujus praxis, & introductæ conſuetudinis congruam hanc reddit rationem: *Quia ſolemnitas diei ſequentis a Veſperis incipit, ideo merito caſus obtinuit, ut poſt publicum Officium, Veſperas, & Completorium a meridie ordinarie in Eccleſiis jam perſolutum ante horam quartam, deinceps preces nocturnas inchoare liceat.*

11 Quanam autem hora Veſperi pridie inchoari poſſit Matutinum, habetur in Tabella, quæ ſingulis annis in Kalendario, ſeu Directorio dari ſolet, & ubi non detur, poteſt obſervari Tabella, quæ anno 1706. prodiit Romæ typis Cameræ Apoſtolicæ, & traditur a La Croix
12 *lib.* 4. *poſt num.* 1314. Per unicam tamen recitationem Matutini, & Laudum non poteſt ſatisfieri obligationi pro hac die præſenti, & pro die ſequenti, ut clare patet ex propoſitione 35. inter merito damnatas ab Alexandro VII. *die* 18. *Martii* 1666. ibi: *Unico Officio poteſt quis ſatisfacere duplici præcepto pro die præſenti, & craſtina.*

13 Tempus ſtatutum & habile pro implendo toto Divino Officio unius diei terminat in me-
14 dia nocte ſequenti. *Communis*. Hinc, tali tempore elapſo, ceſſat obligatio Officii recitandi illa die, & ſi nondum fuerit ei integraliter ſatisfactum, non poteſt amplius ſtatim tranſacta dicta media nocte ſatisfieri: quia recitatio Divini Officii eſt penſum cujuslibet diei, & ideo terminus diei eſt, & terminus Officii legendi pro illa die, alias non legeretur totum integrum Officium eadem die. *Communis* contra Leandrum docentem ſufficere inchoare Officium paulo ante mediam noctem diei ſequentis, & ſine interruptione proſequi poſt mediam noctem, eo quod omnes Horæ ſequentes efficiant unum totum integrale cum Matutino, jam tempore habili incæpto licet tranſacto.

15 Tempus proprium pro ſingulis Horis perſolvendis juxta ſuam primævam inſtitutionem eſt illud, quod ipſis nominibus Horarum præfertur, & in ſuis reſpective Hymnis indicatur, videlicet Matutinum circa mediam noctem, Laudes ſub Auroram, Prima ad Ortum Solis, Tertia tempore medio inter Ortum Solis, & Meridiem, Nona tempore medio inter Meridiem, & Solis Occaſum, Veſperæ ad Solis Occaſum, Completorium ſub crepuſculum nocturnum. *Communis*.

16 Cum autem hæc originaria diſtributio ob humanam fragilitatem, & multiplices occupationes jam dudum abierit in deſuetudinem fere apud omnes (paucis rigidioribus, & Obſervantioribus Religioſis exceptis), jam receptiſſima facta eſt conſuetudo, ut tempus proprium, & accuratum habeatur pro Matutino, & Laudibus a pridie Veſperis uſque ad horam poſt ortum mane Solem, pro Prima a tempore Auroræ uſque ad II. Pro Tertia ab ortu Solis uſque fere ad Meridiem. Pro Sexta, & Nona etiam fere uſque ad Meridiem. Pro Veſperis extra Quadrageſimam a meridie uſque ad Occaſum Solis, in Quadrageſima autem (exceptis tribus primis diebus, & Dominicis) ante Meridiem, & prandium. Pro Completorio a tertia hora poſt Meridiem uſque ad mediam noctem.

Veſperæ tamen poſſunt licite ſine ullo peccato privatim recitari poſt prandium etiam in 17
Quadrageſima, quia Rubrica, & *c. Solent* 49. *diſt.* 1. *de conſecrationes* ſi quod continet præceptum obligat ſolum reſpectu Officii publice recitandi in Choro. Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *n.* 688. Burgh. *Centur.* 3. *caſ.* 83. Lohn. *part.* 4. §. 10. *n.* 4. La Croix *l.* 4. *n.* 1316. cum Gavant. Sanchez, & Stoz *ibi citatis*, Sporer *loc. c. n.* 144. cum Bonartio, & Eſcobar *ibi citatis*, Reiffenſtuel *Theol. moral. tract.* 6. *diſt.* 1. *qu.* 6. *n.* 73. & alii. Immo congruentius eſt nunc 18
ſecundum multos Veſperas privatim recitare etiam in Quadrageſima poſt prandium, quia ideo primitus recitabantur ante prandium, ſeu cænam, ne nimis diu differrentur, cum tunc ſolum Veſperi cænaretur, *c. Solent* 49. *diſt.* 1. *de conſecrat.* quæ ratio nunc amplius non militat, quia pia Mater Eccleſia ob corporis, & naturæ ſemper magis declinantis infirmitatem, refectionem illam tamquam prandium ſumi indulſit in meridie, retento nomine Cœnæ, ſtatuitque, ut in Quadrageſima Veſperæ dicantur ante ipſam refectionem meridianam, Cœnam adhuc nuncupatam ob memoriam antiquitatis, & ordinavit, ut pro benedictione menſæ dicantur preces, ut in Cœna: Unde cum ad conſervandam dictam memoriam antiquitatis ſufficiat publica recitatio Veſperarum in Choro, congruum, & congruentius erit privatim recitare Veſperas ſuo congruo tempore, ſcilicet a meridie uſque ad Occaſum Solis, uti recitantur extra Quadrageſimam. Sic ex Bellarmin. Tamburin. *in Decalog. l.* 4. *c.* 5. §. 4. *n.* 4. La Croix *l.* 4. *num.* 1316. & alii, quibus etiam favent Gobat *l. c. n.* 688. Sporer *l. c. n.* 144. Bonartius, & Eſcobar apud ipſos, & alii docentes nullam adeſſe obligationem recitandi Veſperas privatim ante prandium, ſeu Cœnam in Quadrageſima.

Pro publica recitatione Horarum in Choro 19
ſervanda ſunt tempora conſueta Eccleſiarum etiam ſub mortali, niſi interdum adſit juſta, & rationabilis cauſa differendi, ſeu anticipandi, Sporer *l. c. num.* 144. & alii paſſim. Pro 20
privata tamen recitatione non ſunt ſervanda ſub mortali tempora ſtatuta ſingulis Horis. Unde quamvis notabiliter etiam ſine ulla cauſa anticipetur, vel poſticipetur talis privata reci-

recitatio, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, non eſt peccatum mortale, ſed ſolum veniale: dummodo totum Officium quacumque hora diei recitatum ſit abſolutum ante mediam noctem ſequentem. *Communis.*

21 Immo, aliqua juſta & rationabili interveniente cauſa, neque veniale erit non ſervare ſtatuta tempora in recitatione privata. *Communis.*

22 Cauſæ autem juſtæ & rationabiles, ob quas poteſt licite anticipari vel poſticipari privata Horarum recitatio, ſunt verb. g. Concio, vel Lectio paranda, major commoditas ſtudendi, major devotio, periculum impedimenti obventuri, iter obeundum, & hujuſmodi. Sic Doctores paſſim cum Gobat *loc. c. num.* 681. Sporer *loc. c. num.* 146. La Croix *loc. cit. n.* 1313.

23 Recte tamen monent Doctores, quod aliqua juſta & rationabili interveniente cauſa non recitandi privatim Horas ſtatis temporibus, melius & conſultius eſſet anticipare, quam poſticipare, ſeu poſtponere, nam, ut inquit Hugo a S. Victore apud Sporer *loc. cit. num.* 146. *Ante horam orare providentiæ eſt, poſt horam negligentiæ, in hora obedientiæ.* Pro majori vero ſecuritate Patres undequaque præſtantiſſimæ Societatis Jeſus fruuntur Privilegio Apoſtolico expreſſo his verbis apud Gobat *loc. cit. num.* 1681. ibi; *Ratione itineris, aut alterius occupationis quando creditur, quod cum majori devotione dicetur Divinum Officium, poteſt illud a noſtris recitari mane totum uſque ad Completorium.* Uti conceſſum fuiſſe Fratribus Minoribus refert *in Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum verb. Officium Divinum tertio*, *Capuccini Annotatio litt. B.*, ibi: *Poſſunt etiam Fratres Minores, qui ad Horas Canonicas tenentur, ſine ſcrupulo ratione itineris, vel alterius honeſtæ occupationis, quando creditur, quod tunc majori devotione Officium recitabunt, dicere Matutinum Veſpere ante Solis Occaſum, vel mane totum uſque ad Completorium incluſive. Ita conceſſum eſt per S. Pium V. Minoribus, ut refertur in Compendio Societatis Jeſu verb. Horæ Canonicæ* §. 2. & *in manuſcript. Privileg. Minorum fol.* 79. *pag.* 2.

24 Qui tamen non habent, nec participant ſimile Privilegium, nec aliquam habent juſtam, & rationabilem cauſam Horas anticipandi, vel poſticipandi, debent pro viribus quaslibet Horas etiam privatim ſtatis temporibus recitare, ſemper præ mente habendo, quod referunt Joannes Andreas, & Abbas Panormitanus *in cap.* 1. *de celebratione Miſſarum*, & ex ipſis Gobat *loc. cit. ſub n.* 681. ibi: *Angelus Dei Sanctum quemdam Eremitam cibis deficientibus alebat, & tempore Uvarum ipſi quandoque marcidas portabat. Interrogatus Angelus ab Eremita quæ ſit tantæ diverſitatis cauſa? Reſpondit Angelus, quod bonas portabat, quando dicebat Officium horis competentibus, agreſtes vero, quando anticipabat horam dicendi Officium, marcidas, quando differebat ultra debitam horam, & hoc ideo, quia Eremita non occupatur aliis exterioribus.*

Inſuper attentius reflectere debent, quod ex 25
Bzovio *ad annum Chriſti* 1062. refert Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 1. *num.* 6. de Beato Peregrino Archiepiſcopo Colonienſi, qui poſt mortem cuidam Clerico illius Eccleſiæ apparens, dataque manu, tantus eam ardor abſorbuit, ut undique carnes ejus reſolutæ diffluerent, & oſſa nuda vix hærentibus articulis remanerent. Ad quem Clericus. *Cur te peſtilens vorago conſtringit?* Reſpondit. *Nihil in me remanet ultione plectendum præter hoc tantum, quia dum in Aula Regia conſtitutus, Imperialibus conſiliis me vehementer applicavi, Canonicæ Synaxis Officia per diſtincta Horarum ſpatia non perſolvi; Mane quippe omnia coacervans, ſimul tota die negotiis ingruentibus ſæculari libertate vacabam, ob hanc itaque negligentiam, ardoris hujus ſero ſupplicium* (hoc eſt in Purgatorio.) Hactenus Monacell. *ubi ſupra*.

Officium Divinum in Cathedralibus, Colle- 26
giatis, & Eccleſiis Regularibus Choro addictis recitandum eſt publice in Eccleſia, ſeu Choro, *cap.* 1. *de celebration. Miſſarum*, & *Clement.*
1. *eod. tit.* Quoſnam autem concernat obligatio 27
recitandi in Choro, ſeu Eccleſia? Vide *ſupra art.* 1. *n.* 41. & 42.

Canonici tenentur recitare Officium in Cho- 28
ro, nec ipſis poteſt Epiſcopus concedere, ut officient in Sacriſtia. *Sacra Congr. Epiſcop. in*
Segnina 12. *Januarii* 1604. Poteſt tamen ali- 29
quando ex cauſa, veluti ob frigus, ſeu nimium calorem extra Chorum arbitrio Epiſcopi recitari Divinum Officium in diebus ferialibus, in diebus vero Feſtivis omnino recitandum eſt in Choro. *Sacra Rit. Cong. in Lunen.*
Sarzanen. 5. *Mart.* 1633. Hinc tolerandum eſt, 30
quod Canonici tribus menſibus anni frigidioribus recitent diebus ferialibus Matutinum in Sacriſtia. *Sacra Congreg. Epiſcop. in una S. Severini* 13. *Septembris* 1641. apud Nicolium *in Floſculis verb. Officium num.* 19.

Privata Horarum recitatio fieri poteſt in 31
omni loco honeſto, juxta illud *Pſalmi* 102. *In omni loco Dominationis ejus benedic anima mea Domino: Communiſſima.* Immo Sanchez

32 *in conſil. lib. 7. cap. 2. dub. 24.* Angles apud ipſum, Trullenchus, Caramuel, & alii apud Dianam *part. 20. tract. 11. reſolut. 33.* Sporer *loc. cit. num. 148.* La Croix *lib. 4. num. 1320.* & alii contra Sotum, Navarr. Bonacin. Caſtropal. & alios excuſant a peccato etiam veniali recitantes Horas privatim etiam in locis ſordidis, & immundis, etiam dum ventrem, ſeu naturam exonerant, quia, dicunt ipſi, poteſt ibi mente orari, ergo & voce, nec de ſe eſt irreverentia: Deus enim ubique a ſe ipſo, & Angelis laudatur, & Oratio dirigitur ad Deum ſine ullo ſpeciali reſpectu ad locum. Ego autem non auderem a veniali excuſare eum, qui potens Horas Canonicas recitare in loco honeſto, ſine neceſſitate eas recitaret in dictis locis ſordidis, & immundis. Unde Tamburinus *lib. 2. Decalog. cap. 5. §. 6. num. 2.* refert ex Moiſeſſo quemdam, qui in locis immundis orabat Officium, in eidem poſt mortem luiſſe poenas. Audi ipſum Tamburin. ſic ibi loquentem: *Si locus ejuſmodi ſordidus ſine delectu eligatur ad Horas recitandas, aliaſque preces, cum poſſit munditior eligi, aliquam irreverentiam committi probabile eſt; At ſi fortuito caſu, vel ex aliqua occaſione in loco immundo reperiaris, orans ſincere, quia etiam in loco ſordido non eſt minus, quam mundo eſſe. Moiſeſſus refert quemdam, qui in locis immundis orabat Officium, in eidem poſt mortem luiſſe poenas, non quia, ut vere, non ceſſarit a Deo laudando in quocumque loco, ſed fortaſſe temere, & ſine delectu, cum alibi facile potuiſſet, in locis ſordidis ſuum penſum perſolvebat.*

33 In Choro, & publica recitatione Divini Officii ſervandus eſt ſitus, & habitus Corporis, ſtando, ſedendo, genuflectendo præſcriptis in Rubricis, & hoc ſub veniali propter uniformitatem, quam non ſervare in publica recitatione Divini Officii parit aliquale ſcandalum: Henno *tom. 1. tract. in Decalog. diſput. 1. quæſt. 3. art. 6. concluſ. 1.* Navarr. *de Oratione cap. 4.* Suarez *de Oratione lib. 4. cap. 27. num. 5.* & aliis quibus conſentire videtur La Croix *lib. 4. num. 1321.* ubi ait, quod, quando Navarrus dicit peccari venialiter, ſi id non obſervetur, loquitur de Oratione publica in Choro, in quo peccatur venialiter potius ratione ſcandali, quam cæremoniæ prætermiſſæ; Unde ipſe cum Tolet. Filliuc. Bonacin., Baſſ., Reginaldo, Caſtropalao, & aliis *ibi citatis* vult, quod ſedere, cum ſtandum, vel genuflectendum eſt, per ſe loquendo non ſit peccatum, quia Rubrica ſolum conſilium dat ad majorem devotionem, & reverentiam habendam.

In privata Horarum Canonicar. recitatione, quamvis optimum, & laudabiliſſimum ſit ſe uniformare laudabilibus ritibus, & conſuetudinibus obſervatis in publica recitatione Chori pro diverſis Divini Officii partibus ſtando, genuflectendo, ſedendo; tamen abſque ullo peccato poteſt quilibet Divinum Officium perſolvere, ſive ſtando, ſive ſedendo, ſive ambulando, prout ei libuerit. *Commun.* 34

Canonici in Choro, vel in Eccleſia Divinis Officiis intereſſentes ſine habitu Canonicali, & ſuperpelliceo, debent punctari; *Sacr. Rit. Congregatio in Lunen. Sarzan. 3. Mart. 1633.* apud Sellium *in Selectis Canonic. cap. 3. num. 107.* & Barboſ. *in Summ. Apoſtolic. dec. verb. Canonici in Choro num. 15.* 35

Qui recitat Matutinum pro Feria ſecunda ſequenti ante Solis occaſum diei Dominicæ, non debet genuflectere ad Antiphonam finalem B. M. V. Gavant. *de fin. Officii cap. 22. num. 18.* debet tamen genuflectere ſi illud recitet poſt occaſum Solis, quia ritus ſtandi incipit a primis Veſperis Dominicæ non a media nocte, adeoque deſinit in occaſu Solis ejuſdem Dominicæ more Indulgentiarum. Idem *ibidem.* 36

Attendenda eſt deciſio Controverſiæ inter Epiſcopum, & Capitulum Cathedralis Papienſis edita a Benedicto XIII. 8. Julii 1726. Prætendente enim dicto Capitulo ſine petitione neceſſariæ licentiæ Epiſcopi uti Indulto Sacræ Congregationis Concilii, quamvis remiſſo ad arbitrium Epiſcopi, recitandi certis anni temporibus Matutinum poſt Completorium, & contradicente Epiſcopo, nunc Archiepiſcopo, tandem dicta Controverſia extincta & deciſa fuit die, & anno quo ſupra a Benedicto XIII. per ſuum ſpeciale Breve relatum a laudato Card. de Lambertinis, fuit Summus Pontifex felicis recordationis, *loc. cit. Volumine 5. Notificatione 19. §. 4. his verbis*: Quod igitur Dignitates, & Canonicos illos primum a Beneficio ad menſem, deinde a Divinis ſuſpenderis, eo quod Matutinum Officium te contradicente, ac vetante recitare auſi fuerint poſt veſpertinas horas antecedentis diei obtentu interpoſitæ appellationis, & reſcripti Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Sacri Concilii Tridentini Interpretum, laudamus conſilium, zelumque Fraternitatis tuæ &c. Propterea cum ex antedicta Matutini Officii recitatione anſam repugnandi arripuerint Canonici, per præſen-

ſentes etiam Litteras declaramus, [illegible] ritatis hactenus fuiſſe, ſemperque fore decernimus, poteſtatem iiſdem Canonicis facere, ſive licentiam impertiri, quoties, & quandocumque tibi opportunum videbitur, antevertendi, ſtatutis recitationis temporibus.

Articulus V.

Quod ea, quæ concernunt cauſas excuſantes, vel non, a recitatione Divini Officii.

1 A Recitatione Divini Officii excuſat in primis impotentia quæcumque phyſica, vel moralis. *Communis, arg. l. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. juris, cap. Nemo poteſt 6. de Regul. juris in 6.*

2 Hinc, qui inculpabiliter caret Breviario, vel quia ipſum in itinere perdidit, aut ei furto ſublatum eſt, vel incendio, ſeu naufragio [illegible] [illegible] non [illegible] a [illegible] ex [illegible] Unde [illegible] quæ [illegible] habeat Lectiones [illegible] de recitandis Horis [illegible] tualiter multiplex, [illegible] ſingulas partes. Henno [illegible] *art. 3. concl. 2.* Sporer [illegible] Croix *lib. 4. num.* 1220. Cardenas *ad* [illegible] *ex damnatis ab Innoc. XI. cap.* [illegible] *ad eamdem propoſit. n.* 13. & alii communius & probabilius, *arg. cit. propoſ.* 54. *ex damnatis ab Innoc. XI. die 2. Mart.* 1679. [illegible] *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.* (*) Sic

(*) *Nota Romani Theologi*. Si damnata ab Innocentio XI. eſt propoſitio, quæ aſſerit, non teneri ad recitandam partem, qui totum perſolvere nequeat officium, non ſolum communior, & probabilior, ſed omnino certa eſt ſententia, quæ ait teneri virum Eccleſiaſticum ad recitandam partem, quam poſſit, dum nequeat integrum recitare. Atque hanc adnotationem ſubnectendam duximus, quia ſecundum Luciana, & probabiliſticæ principia licitum eſt ſequi opinionem minus probabilem, ut ex *art. de Conſcient.* liquet; ergo liceret etiam ea ſtabilita hypotheſi opinionem illam ſequi, quæ a recitanda officii parte hominem abſolvit, non obſtante Pontificia definitione; Vides ergo conſecutiones, quæ ex probabiliſtarum principiis oriuntur.

Reſponſio Auctoris.

Nequaquam ego trado ut communius & probabilius, quod eſt damnatum expreſſe ab Innocentio XI. *in propoſitione* 54. ex *damnatis ab ipſo;* ſed contra, aſſero quod ſit communior, & probabilior opinio illorum, qui docent teneri ad recitationem minoris partis divini officii eum, qui non poteſt recitare majorem, contra eos qui adhuc poſt damnatam propoſitionem defendunt contrarium, ſuſtinentes, ſuam aſſertionem non contineri neque virtualiter in dicta damnata propoſitione, nam dicunt ipſi, ut propoſitio maneat virtualiter damnata ex illatione, debet illatio eſſe evidens; ex hac autem ſententia non infertur evidenter propoſitio damnata, quia Auctores hujus ſententiæ aſſignant manifeſtum diſcrimen; nam præceptum Officii Canonici continet materiam dividuam, quæ dividitur in ſeptem horas Canonicas, at vero præceptum, ut terminatur ad unam horam, v. g. Primam, quum terminatur ad primam, ut Primam, præceptum illud continet materiam individuam, & quum una pars Primæ minor medietate, non ſit abſolute Prima, non cenſetur mortaliter ea minor pars; adeoque &c. Tum quia, dicunt dicti Auctores, ſi v. g. ex Prima Dominicæ eſſent lacerata duo folia, non eſſet obligatio illam exiguam partem recitandi; ſic nec etiam ſi quis in Matutino feriali haberet Pſalmos, ſed non lectiones; Item nec ſi haberet omnes pſalmos omnium horarum, non autem Hymnos, Capitula, Antiphonas, & Orationes; Item nec ſi memoriter ſciret omnes pſalmos, & carens Breviario & diurno neſciret hymnos, Capitula & Orationes teneretur ad recitandos illos pſalmos, quia ut ſic, pſalmi illi non ſunt matutinum, nec integra Hora, cum hæc conſtet pſalmis, antiphonis, verſiculis, lectionibus, & reſponſoriis, quæ videntur indiviſibiliter præcipi, ita ut præceptum reſpiciat omnia illa per modum unius, & ſine illis non videtur eſſe forma, & ſubſtantia talis horæ a S. Pio V. præſcripta; quas rationes, & alias etiam poſt damnatam propoſitionem ab Innocentio XI. non pauci Auctores, ut eru-

4 Sic cœcus excuſatur a legenda, ſeu recitan-
da illa parte Officii, quam non poteſt, nec
5 memoriter ſcit. *Communis*. At vero non ex-
cuſatur a recitanda illa parte, quam memo-
riter tenet. Sic *Communis & probabilior ſen-
tentia*, cum ſupracitatis Doctoribus.

6 Qui ob cœcitatem, vel aliam cauſam non
poteſt Officium recitare ſolus, tenetur ipſum
recitare cum ſocio gratuito, vel ſponte ſe of-
ferente, ſive antea ſolitus fuerit uti ſocio, ſi-
ve non; Ita (contra Sanchez, & quoſdam
alios docentes nequidem teneri admittere ſo-
cium ſe ſe ultro offerentem, & contra Leſ-
ſium, & quoſdam alios aſſerentes non obliga-
ri, niſi antea ſoleret uti ſocio) Henno *loc.
cit. concl.* 2. Sporer *loc. cit. n.* 181. ubi teſta-
tur ſic tenere omnes alios communiter, quia
talis adhuc poteſt facile ſatisfacere ſuo Offi-
cio; adeoque tenetur.

7 Si autem ſit Beneficiatus, tenetur eo caſu
non ſolum recitare cum ſocio ſe ultro offe-
rente, ſed inſuper ipſum quærere, quia Bene-
ficiatus ratione Beneficii ſtrictius obligatur ad
recitationem Officii, quam alii, cum oblige-
tur ex Juſtitia, ut poſſit percipere fructus Be-
neficii, adeoque ſtrictius, quam alii obligatur
adhibere media congrua, uti eſt ſocium quæ-
rere pro recitando Officio; Navarr. *De Ora-
tione cap.* 11. *num.* 13. Henno *loc. cit.* Suarez,
Vaſquez, Azorius, Reginald. Layman, & plu-
res alii cum Bonacin. *diſp.* 1. *de Horis Cano-
nicis qu.* 6. *prop.* 1. *num.* 8. & Sporer *loc. cit.
num.* 182.

8 Immo Beneficiatus, ſi habeat Beneficium ſa-
tis pingue, tenetur eo caſu, non ſolum quæ-
rere ſocium, ſed etiam ipſum pretio conduce-
re pro recitando Officio, quia, ex quo obli-
getur ex Juſtitia ad dictum Officium, propter
quod fructus pingues recipit, tenetur partem
ipſorum expendere in conducendo ſocio pro
adimplendo tali debito, cum ſic commode poſ-
ſit habere medium ad ſuam obligationem adim-
plendam, a qua non excuſatur, niſi ratione
magni incommodi: Suarez, Molfeſius, Ca-
ſtropal. citati, & ſecuti a Sporer *loc. cit.
n.* 183. Bonac. *loc. cit.* cum pluribus aliis ibi
adductis, Henno *loc. cit.* & alii contra San-
chez, Dianam, Tamburin., & Gobat *tom.* 1.
tract. 5. *num.* 713. volentes, Beneficiatum non 9
obligari ſocium pretio conducere, eo quod hoc
medium ſit nimis extraordinarium. Qui Bre-
viarium voluntarie, & ſponte abjecit, vel
combuſſit, vel alias culpabiliter eo caret, tam-
diu remanet obnoxius peccato mortali omiſſio-
nis Divini Officii, quamdiu de culpa commiſ-
ſa non pœnitet, nec propoſitum ſatisfaciendi
ſuo Officio concipit. *Communis*. Poſtquam au- 10
tem pœnituit, & propoſitum ſatisfaciendi quam-
primum poterit, concepit, tunc deinceps omiſ-
ſio Divini Officii non imputatur amplius ei
ad culpam, quamdiu aliud Breviarium habere
non poteſt; quia ex tunc omiſſio ceſſat eſſe
voluntaria, tam in ſe, quam in ſua cauſa;
& ipſi pro tunc eſt impoſſibilis recitatio; Ad
impoſſibile autem nemo obligatur, *l. Impoſſi-
bilium* 185. *ff. De Regul. juris*, & *cap. Ne-
mo poteſt* 6. *de Regul. juris in* 6. Et ſic te-
net *Communis Doctorum*, teſte Sporer *loc. cit.
num.* 152.

Infirmitas gravis, ob quam infirmus nequit 11
recitare Divinum Officium ſine læſione ſuæ
valetudinis, vel ſine incommodo, vel incre-
mento morbi, excuſat a recitatione totali.
Commun. arg. cap. Clericus 2. *diſt.* 91. Non ſic 12
autem excuſat infirmitas levis. Vide verb. *In-
firmus num.* 5.

Infirmitas impediens infirmum ad recitan- 13
dum v. g. ſolum Matutinum, non excuſat ip-
ſum a recitatione aliarum Horarum. Vide *ibi-
dem num.* 6.

In dubio, an infirmitas ſit gravis, vel le- 14
vis, & an infirmus, ſeu convaleſcens poſſit
ſine gravi nocumento recitare totum Officium,
vel partem, ſtandum eſt judicio Medici, vel
ſuperioris, aut viri prudentis, & interdum
etiam proprio. Vide *ibid. num.* 7.

Si autem nec ſupradicti, nec infirmus ipſe, 15
poſſint ſolvere dubium, ſed adhuc illud per-
maneat, tunc non tenetur infirmus tale Offi-
cium recitare. Vide *ib. n.* 8. & 9. (*)

Regu-

eruditis compertum, judicant adhuc probabiles. Ego vero aſſero, communius & probabilius eſſe contrarium, *arg. cit. propoſ.* 54. ex damnatis ab Innocentio XI., non autem quod communius & probabilius ſit id, quod certiſſime damnatum eſt ab illo Pontifice; ut injuria mihi atque falſo appingitur.

(*) *Not. Rom. Theol.* Scimus univerſim Theologos tradere, piam ac tenerrimam matrem Eccleſiam nolle filios ſuos notabili periculo exponere, ideoque obligare nolle ad Officium, vel Officii partem, ſi timeatur recitationem notabiliter nocituram; ne vero tam faciles ſint homines ad omittendum officium infirmitatis prætextu, afferre hic placuit S. Caroli Borromæi

ver-

16 Regulares infirmi, valetudinarii, ſenes, aut alias invalidi, quando non poſſunt, nec ſciunt ſe determinare, an licite poſſint totum, vel partem Officii Divini omittere, ſatisfaciunt præcepto, recitando Pſalmos, Hymnos, Pater, & Ave, aut alia ſibi a ſuis Superioribus, aut Confeſſoribus aſſignata. Vide *ib. n.* 10.

17 Infirmi omnes, qui ex recitatione Divini Officii veriſimiliter credunt, aliquem dolorem capitis, aut aliquam cruditatem ſtomachi, vel virium laſſitudinem, aut etiam febrim tardius remiſſuram, excuſantur a præcepto illud recitandi. Vide *ib. num.* 14.

18 Immo ſecundum multos, tales infirmi non tenen-

verba, quæ in IV. Mediolanenſi Concilio ab ipſo celebrato, reperiuntur: *Meminerit*, inquit, *qui officio adſtrictus eſt, ſi febri, morbove aliquo, vel adverſa valetudine aliquando laboraret; non juſtam propterea excuſationem habere, quamobrem illud intermittat, omittatve.* Ex quibus colligunt eruditi Theologi tandiu infirmitatem, vel febrim non cenſeri diſpenſare ab officio, quandiu non impedit, ne homo alia ſua negotia gravia, atque moleſta tractet. Expende itaque, num diſpenſari ab officio licite poſſit, qui magnam diei partem in confabulationibus, ac librorum lectione impendere ſoleat? Is enim facto probat ſuo, ſe non ita eſſe ab infirmitate oppreſſum, ut recitare officium nequeat ſine notabili damno. Atque hinc habes etiam, quam improbabilis ſit altera opinio, quam Ferraris tuetur, de convaleſcente, qui ita officii recitationem differre poſſit, ut prius valeat incipere ſacrum facere, quam officium recitare. In eo enim, qui celebrare poſſit, non ea virium debilitas eſſe poteſt, quæ a recitando officio, præſertim dum in varias illud horas diſtribuat, ac in diſtinctis diei horis abſolvat, diſpenſare illum poſſit. Sed ut hæc clarius intelligantur, placet regulas nonnullas præſcribere, quas Tournely continuator exponit. Primo itaque notat, eum, qui totum non poſſet officium perſolvere, teneri ad eam partem, quam recitare poteſt: hinc damnata fuit ab Innoc. XI. an. 1679. hæc propoſitio num. 54. *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur; quia major pars trahit ad ſe minorem.* II. Eum, qui non poteſt Horas legere ipſa acceſſus die, regulariter teneri ad recitationem aliis diebus, quibus febri non corripitur, quia tunc ceſſat, aut ſuſpenditur cauſa non recitandi. III. Longe tutius eſſe, ut qui prævidet futurum, ut propter febrim, aut aliquod impedimentum, die ſequenti recitare non poſſit, pridie recitet Matutinum, & Laudes: qui enim ad minus aliquod ſtricte obligatur, eo fungi debet cum poteſt; atque hanc præveniendi obligationem timoratorum omnium ſenſus, & uſus ſatis oſtendit. Ita auctor Ethicæ amoris *lib.* 10. *cap.* 27. pro ſe adducens Leſſium, Sancheſium, immo & Dianam. IV. Eum, qui non poteſt ſolus recitare, teneri ſocium ſibi adſciſcere, ſi commode poſſit. Quin & Suarez, Bonac. aliique, quibus aſtipulamur, exiſtimant, Beneficiatum cœcum v. gr. teneri conducere ſocium, quo cum recitet, ſi ſufficientes ad hoc fructus ex Beneficio percipiat; quia fructus percipit, ut officium perſolvat; & per illos ſibi comparare poteſt medium perſolvendi.

At, inquiunt aliqui cum Caramuele, poſſe officium anticipare, vel officium legere cum ſocio, gratia eſt & privilegium; nemo autem privilegio uti tenetur. Sed quis non miretur futilibus hiſce cavillis eludi graviora Eccleſiæ præcepta? Anticipatio itaque, & ſocii uſus, ſunt privilegia, & gratiæ, eo ſenſu quod qui aliter facere poſſunt, ad hæc non teneantur: non autem eo ſenſu, quod qui niſi anticipet, aut ſocio utatur, recitare non poterit, vel ab anticipatione, vel a comparando ſibi ſocio, ſi commode poteſt, abſtinere poſſit. Idem ſentiunt Navarrus, Pontas verb. *Office caſ.* 16. Cæterum qui ſocium habere non poteſt, eam debet partem recitare, quam memoriter tenet: quia præceptum, quod ex toto non poteſt, ſaltem ex parte impleri debet. Sic qui tota Quadrageſima jejunare non valet, aliquot ſaltem ſi poteſt diebus jejunare tenetur: qui ne una quidem die jejunare poteſt, a carnibus abſtinere debet, vel ex toto, vel ex parte, prout ſinunt vires. Ex hiſce principiis colligunt aliqui, Canonicum ſurdum, & cœcum, adhuc teneri Choro intereſſe, ibique mentaliter orare; aut ea, quæ memoriter tenet, ſecum recitare: quia licet cum aliis canere nequeat, cum aliis Choro intereſſe poteſt, & magnum ædificationis exemplum præbere. Vide Navarr. *de Orat. cap.* 19. auctor. *theor. & prax. tom.* 3. *q.* 121. *qui ibid.* docet, eum, qui Breviario careret, nec ſciret memoriter, debere id compenſare oratione vocali, aut piis meditationibus: quiſque enim, inquit, tenetur facere id, quod poteſt, ut Deo ſecundum Eccleſiæ intentionem ſervitium præſtet.

tenentur adhuc ad recitationem Officii, quamvis bonam diei partem confabulationibus expendant, atque etiam libros recreationis cauſa legant. Vide ib. n. 15.

19 Item dum tales infirmi convaleſcunt, poſſunt ad aliquos dies differre recitationem Divini Officii, & aliquando incipere prius celebrare, quam recitare illud. Vide ib. n. 16.

20 Qui ob infirmitatem non poſſunt Horas recitare debito tempore, poſſunt autem commode ſine nocumento valetudinis recitare alio tempore, ante, vel poſt, non excuſantur a

21 præcepto. Vide ib. n. 17. Alii autem ſentiunt contrarium; Vide ib. n. 18.

22 A recitatione Divini Officii excuſat omnis ſuperveniens, repentina & improviſa occupatio gravis, & neceſſaria, ſeu valde utilis, quæ abſque ſcandalo, aut ſuo, vel aliorum gravi detrimento omitti non poſſit, cum qua tamen recitatio Officii in toto, vel parte con-

23 ſiſtere non poteſt. Communis. Item a recitatione Divini Officii excuſat Caritas, tum propria ſui, tum etiam proximi, quando, niſi Officium omittat, vel protrahat quis omittat, cogitur aliquod grave incommodum ſubire, vel magnum opus Caritatis proximo negare; tunc enim ipſe poteſt tuta conſcientia omittere de Officio tantum, quantum erit neceſſe ad illam. Communis. Unde ad hoc ju-

24 vat hic apponere audacter ad longum, quæ habet doctiſſimus Sanchez lib. 2. Conſult. moral. c. 2. dub. 52. & citans ad litteram adducunt Gobat t. 1. tr. 5. n. 27. & Sporer loc. cit. n. 265. ibi: I. Quamvis ſuperveniens aliqua occupatio, quæ non potuit prævideri, & neque prætermitti ſine ſcandalo, aut gravi pæna, aut damno ſubſtantiæ, & non compatitur Horas recitare, excuſat; ut ſi quis eſſet per totum diem occupatus in audienda Confeſſione exſiſtentis in articulo neceſſitatis, vel in vitando magno ſcandalo, vel in componendis gravibus inimicitiis vel rixis ad arma currentium, ita ut tantum ſupereſſet tempus ad eſum, & ſomnum. II. Sufficiens etiam cauſa eſt ad excuſandum, ſi quis ita eſſet impeditus circa infirmos, vel aliter, ut nullatenus ſupereſſet tempus ad commode recitandum. III. Boni Confeſſarii, quando magna eſt pœnitentium copia, vel inſtat dies ultimus Jubilæi, vel præcepti Eccleſiæ, poſſunt licite omittere Horas, ſi non poſſunt recitare, niſi omittendo Confeſſiones quorundam, qui non conſequerentur Jubilæum, vel non adimplerent præceptum Eccleſiæ. IV. Excuſatur etiam, vel lecturus lectionem oppoſitionum, in qua re plurimum intereſt vel ſua, vel Reipublicæ doctum ſe præbere, ſi ſimul recitare non poſſit. Probantur hæ omnes concluſiones, quia non obligat magis hoc præceptum, quam præceptum audiendi Sacrum; ſed hoc poteſt omitti propter prædictas cauſas. Item quod pro Caritate inſtitutum eſt, non debet contra Caritatem militare. Haſtenus Sanchez probans ſingula variis auctoritatibus.

A recitatione Divini Officii poteſt excuſari Concionator non ſatis paratus, qui debeat in Quadrageſima quotidie Conciones habere, cum crederet ſe non quotidie ad ipſas obligandum. Sporer loc. cit. num. 262. atteſtans hunc caſum inter excuſantes communiter afferri; Et expreſſe tenent Roſſignolus de Ordinibus Eccleſiaſticis part. 2. qu. 6. art. 28. num. 23. & ſequentibus. 25

At vero univerſaliter recitationem Officii eſſe fere ſemper incompoſſibilem cum onere concionandi quotidie, ac proinde communiter excuſari tales Concionatores, ut ſcripſit Leander q. 37. merito negant ipſe Sporer loc. cit. & Gobat loc. cit. num. 627. in fine, aſſerentes nihil de hac incompoſſibilitate ſciri in Germania, multoſque alios operarios in vinea Domini per Europam, & maxime per Indias eſſe, ac fuiſſe diſtentos tantis laboribus ac curis quantis illi Concionatores Quadrageſimales, & tamen nec ſuo, nec aliorum judicio fuiſſe exemptos a perſolutione Divini Officii; Unde juſtiſſime ab Alexandro VII. die 24. Septemb. 1665. fuit inter alias damnata ſequens propoſitio 21. in ordine: Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Eccleſiaſticum ſi ſtudio litterarum vacet, ſatisfacit ſuæ obligationi ſi Officium per alium recitet. 26

In Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum, & aliorum Mendicantium, & non Mendicantium verb. Officium Divinum tertio Capuccini Auctorio lit. D. refert ut ſequitur: Fratres Ordinis prædicationi verbi Dei, audientiæ Confeſſionum, & Sacræ Theologiæ, ac Sacrorum Canonum ſtudiis inſiſtentes ad ſuam, & animarum fidelium utilitatem, & qui occupantur infirmitate propria, aut infirmorum curatione, ſatisfaciunt pro Horis Canonicis recitantes certum numerum Pſalmorum per Priorem eis aſſignandorum numero non minus ſeptem, aut ſex cum devotione, aut Orationem Dominicam ſepties, & Symbolum Apoſtolorum bis; graviter autem ægrotantes Orationem Dominicam ſepties in die recitando ſeptem Horis Canonicis ſimiliter ſatisfaciunt. Ita conceſſum eſt a Clemente VII. Societati Clericorum Sancti Silveſtri, & S. Andreæ de Urbe alias Theatini nuncupatorum, & refertur in Compendio Privilegiorum Sancti Hiero- 27

nymi-

ronymi Hiſpan. collecto a Patre Garzia anno 1591. *fol.* 108. §. 70.

28 A recitatione Divini Officii excuſat metus gravis, ut quando verſantes inter Hæreticos, vel infideles, ſeu per eorum loca tranſeuntes ex recitatione Horarum prudenter timent grave malum, ſeu notabile damnum in propriis, vel alienis bonis, puta jacturam vitæ, vel fortunarum: Leges enim Eccleſiaſticæ non obligant cum tanto periculo. *Communis*. (*a*)

29 A recitatione Divini Officii excuſat legitima Diſpenſatio, ſeu Privilegium. *Communis*.

30 Privilegium, & legitimam Diſpenſationem non recitandi Officium concedere poteſt omnibus etiam Beneficiatis Summus Pontifex. Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *n.* 729. Sporer *loc. c. num.* 166. La Croix *lib.* 5. *n.* 1233. & Communis aliorum, *arg. cap. Propoſuit* 4. *de conceſſione præbendæ*.

Epiſcopus, quamvis per ſe Jure ordinario 31
nequeat talem concedere diſpenſationem, cum
inferior nequeat per ſe loquendo relaxare le-
gem Superioris, *c. Inferior* 4. *diſt.* 1. *cap. Cum
inferior* 16. *de majorit. & obedient. & Clemen.
Ne Romani, de electìon.* Tamen ex conſuetudi- 32
ne jam ubique recepta poteſt Epiſcopus ob
rationabilem cauſam valide, & licite ſuis ſub-
ditis dictam diſpenſationem ad breve tempus
concedere. Tamburin. *lib.* 2. *Decalog. cap.* 5.
§. 8. *n.* 24. Sporer *loc. c. num.* 167. La Croix
loc. c. Gobat *loc. c.* & alii paſſim. (*b*) Quam 33
licentiam concedere poſſe etiam Vicarium Epiſ-
copi tenent Gobat *loc. c. n.* 714. & 729. La
Croix *loc. cit.* & alii. Rationabilis autem, &
juſta cauſa eſt, ſi dubitetur de morali impo-
tentia recitandi. La Croix *loc. c.* & alii paſſim.

Su-

(*a*) *Not. Rom. Theologi*. Non adeo facile probantur Cenſoribus, quæ circa finem *n.* 24. *n.* 26. 27. & 28. confidenter a Lucio noſtro aſſeruntur. Neque enim ſufficiens eſſe videtur excuſandi ab officii recitatione titulus lectio oppoſitionum, dum plurimum interſit homini ſe doctum præbere. Cavendum enim hic eſt, ne ſuſceptum aut privatæ utilitatis cauſa, aut captandæ apud homines gloriolæ ſtudium, cauſa ſufficiens habeatur quæ a recitationis onere homines eximat; plus enim intereſt hominem Eccleſiæ parere, obligationibus proprii ſtatus ſatisfacere, ac per ea, quæ Eccleſiæ judicio præſcripta ſint, ut apta media ad debitam proprii ſtatus perfectionem procurandam, ad hanc perfectionem tendere, quam ſe doctum oſtendere: præſertim cum oſtentatio hæc, aut vana gloria ſit, aut inanis gloriolæ fomentum; quæ duæ res abeſſe omnino debent ab homine in Dei ſortem vocato, Deoque conſecrato. Ad Concionatores quod adtinet; primum, non ſubſiſtit privilegium quod *num.* 27. decantatur: deinde etſi a Leandro, aliiſque a Ferrario citatis, ii a recitatione excuſentur, quibus felix ſaltem memoria conceſſa non ſit; tamen novum hoc diſpenſationis genus, inquit Tournely continuator, neſcierunt Apoſtolici viri, ut Franciſcus Saleſius, & Franciſcus Xaverius, qui nunquam uti voluit licentia ſibi per Romanum Pontificem facta recitandi Breviarium ſolito brevius; neſciunt etiam hodie qui Deum timent. Ex eo autem quod concionatorum quidam tardioris ſint memoriæ, id unum ſequitur eos ocyus, & diutius ſtudium amplecti debere. Affertur tamen caſus, in quo poſſit aliquis ſtudium officio præponere, puta ſi cras concionem habere debeas in die admodum ſolemni, eamque ſine notabili cum tui infamia, tum affluentis populi murmure, & ſcandalo omittere non poſſis, & ipſam ob gravia quibus obrutus es negotia memoriæ mandare non potueris, nec mandaturus ſis, ſi officium recites. Et is quidem caſus ſatis eſt metaphyſicus, cum vix concipi poſſit, quo pacto parum illud temporis, quod ad privatam officii lectionem ſufficit, ita concionis ſtudio ſit neceſſarium, ut alioqui concio memoriæ committi nequeat. *Num.* 28. dum excuſantur ob metum gravem inter Hæreticos degentes, addendum eſt, modo occulte, vel memoriter nequeant recitare. Nam ita recitando ceſſat periculum; ex quo metus ille ortus ſtatuitur.

(*b*) Falſum eſt ex conſuetudine ubique recepta Epiſcopos ab officio perſolvendo diſpenſare homines ſolere; ac multo magis falſum eſt, poſſe id Vicarios generales, vel Regularium Superiores; ſatis enim nota nobis res eſt, pro hujuſmodi diſpenſationibus ad ſolum Romanum Pontificem recurrendum eſſe, ac recurri ſolere. Romanum vero Pontificem Epiſcopi informationem expoſcere, vel aliorum Superiorum, ut petitioni indulgeat. Nec Romani & Itali tantum Theologi ita ſentiunt, ſed etiam inter Gallos doctiores. Audiatur Cont. Tournely, qui laudat etiam Pontaſium; Epiſcopi, inquit, ab officii recitatione diſpenſare non poſſunt; quia inferior in lege ſuperioris non diſpenſat, niſi de ejuſdem conſenſu: porro Eccleſia, Romanuſve Pontifex, nullibi leguntur hujuſce diſpenſationis facultatem Epiſcopis conceſſiſſe.

Reſ-

35 Superiores Regulares etiam locales diſpenſare poſſunt valide, & licite ob juſtam, & rationabilem cauſam cum ſuis ſubditis. *Communis*. Sic enim habent ex variis Apoſtolicis Privilegiis, ut patet *in Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum*, *verb. Officium Divinum primo n.* 50. & verb. *Infirmi Fratres n.* 6. 8. *& ſeq.* & dictum eſt *ſupra num.* 16. *&* 17. & habetur etiam *in Compendiis Privilegiorum aliorum Religionum*.

36 Diſparitas autem eſt inter Diſpenſationem conceſſam a Papa, & Diſpenſationem conceſſam ab aliis, quod Diſpenſatio conceſſa a Papa ſine cauſa ſit valida, licet illicita (*a*); Diſpenſatio autem conceſſa ab aliis ſine cauſa, nec ſit valida, nec licita; Henno *tom.* 1. *tract.* 1. *in Decalog. diſput.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 10. *concl.* 1. & alii communiter.

37 A recitatione Officii excuſatur etiam Beneficiarius, qui ſine ſua culpa privatur ad tempus notabile fructibus ſui Beneficii; Dummodo nec ſit Religioſus Profeſſus, nec Sacris initiatus; *arg. cap. Quia* 15. *de Reſcriptis in* 6. Cum enim ibi dicatur, quod propter Officium datur Beneficium, ſequitur, quod ceſſantibus, ſine culpa Beneficiarii, fructibus Beneficii, non teneatur Beneficiarius ad Officium, cum ceſſante cauſa ceſſet effectus; *cap. Cum ceſſante* 60. *de appellation.* Tum quia, ſi juſtum eſt, ut ille, qui Altari inſervit, de Altari vivat, *ex cap. Cum ſecundum Apoſtolum* 16. *de præbendis*; ita etiam juſtum eſt, ut qui de Altari non poteſt vivere, Altari non teneatur inſervire; Henno *loc. cit. concluſ.* 5. & alii paſſim.

38 Impeditus recitare Officium ſtatis horis, vel temporibus tenetur anticipare, vel poſtea ſupplere, quia præceptum de Officio perſolvendo non urget ſolum ſuis correſpondentibus horis, ſed incipit a media nocte antecedenti, ſeu ex conſuetudine a Veſperis pridie, & ſubſtantialiter durat tota die uſque ad mediam noctem ſequentem, ut dictum eſt *ſupra num.* 9. *&* 10. Eſt enim unum præceptum totius diei, & accidentaliter tantum propter Myſteria repræſentata una hora obligat pro hac parte diei, & alia pro alia parte, uſque non ad finiendam, ſed potius ad augendam obligationem, cum tranſacta illa hora, adhuc perſeveret ſubſtantialis obligatio pro tota die uſque ad mediam noctem ſequentem; *Communis*.

Hinc qui mane prævidet, ſe ob aliquod im- 39
pedimentum ſibi superventurum non poſſe ſuo tempore recitare horas pomeridianas, tenetur anticipare, & etiam mane eas perſolvere; Sic jam Communior, & ſine dubio probabilior, & tutior ſententia Doctorum cum Sporer *loc. cit. nu.* 171. Bonacina *de horis Canonicis qu.* 6. *propoſit.* 2. *num.* 2. & alii plurimi apud ipſum Gobat *loc. cit. num.* 711. Leſſ. Sanchez, Tamburin. Diana, Suarez, & Azor. & alii apud Sporer *loc. cit.* Item qui ob aliquod impedi- 40
mentum non potuit Officium recitare ſuis propriis horis, & temporibus, tenetur poſtea recitare intra eamdem diem; ſi enim, v. g. non potuit recitare ante meridiem Matutinum, & Laudes, ac Horas minores, tenetur poſtea recitare quacumque hora potuerit ante mediam noctem; *Communis*.

Qui ob aliquod impedimentum non poteſt 41
recitare totum Officium, poteſt autem partem, tenetur ad illam; *Communis*, *argum. cit. propoſit.* 54. *ex damnatis ab Innocentio XI. adducta ſupra num.* 3. Vide *ibi*.

Qui per ſeipſum non poteſt ex juſta cauſa 42
recitare Officium Divinum, non tenetur illud recitare per alium; *Communis*. Nullo enim Jure conſtat talis obligatio recitandi per alium; Tum quia obligatio recitandi Officium eſt perſonalis, cui proinde per alium ſatisfieri nequit.

Reſponſio Auctoris.

Falſum, hic pronunciat *Roman. Theologus*, ex conſuetudine ubique recepta Epiſcopos ab Officio perſolvendo diſpenſare homines ſolere; ac multo magis falſum, poſſe id Vicarios generales, vel Regularium Superiores. Et tamen ultra citatos a me Auctores, id aſſerit etiam eruditiſſimus P. Antoine *tract. de virt. Religion. cap.* 1. *n.* 4. ubi hoc habet: *Aliqui docent ex uſu ubique recepto Epiſcopos & Superiores Ordinum poſſe diſpenſare cum ſuis ſubditis ad breve tempus, in dubio de morali impotentia recitandi*; quibus ipſe aſſentitur ſubdens: *Et hoc videtur neceſſarium ad tollendas perplexitates & impediendum grave nocumentum*. At tanto Auctori *Theologus* noſter ſatis ſuperque fidit; ipſiuſque Theologiam moralem prout jacet cum dicta concluſione, tanquam ſuam jam bis Romæ typis tradidit.

(*a*) *Notæ Romani Theologi*. Cum Summus Pontifex nolle ſine cauſa diſpenſare ſit præſumendus; hinc diſpenſatio a recitatione officii ab ipſo ſine cauſa obtenta, cenſenda eſt ſubreptitia; & per conſequens nedum illicita, verum etiam invalida.

quit. Unde jure merito Alexander VII. damnavit inter alias propoſit. 21. adductam *ſupra n.* 26.

43 Qui uno die ſive culpabiliter, ſive inculpabiliter omiſit recitare Officium, non tenetur alio ſequenti die ſupplere, ſeu recompenſare; *Communis*. Cum enim onus recitandi Officium qualibet die ſit ſuæ cuique diei alligatum, transeunte illa die, tranſit, & ceſſat etiam obligatio recitandi Officium illius diei, nec poteſt eidem altera die ſatisfieri.

44 De cauſis excuſantibus a recitatione publica in Choro; Vide *verb. Canonicus art.* 5. *a n.* 33. *ad* 40. & *verb. Diſtributiones per tot.* ubi abunde aſſignatur, quibus abſentibus a Choro debeantur, vel non, Diſtributiones.

45 Recitantes in fine Horarum Canonicarum Orationem *Sacroſanctæ* &c. conſequuntur remiſſionem culparum in recitatione commiſſarum, ex conceſſione Leonis X. Vide verb. *Indulgentia art.* 6. *num.* 11.

46 Officii Divini recitatio impoſita eſt Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis, expreſſa lege Eccleſiæ Occidentalis; Benedict. XIV. tom. 1.

47 Conſtitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore* §. 43. Similis conſuetudo obtinet in Eccleſia Orientali, eamque legis vim habere decretum eſt; Idem *ibid.* §. 44.

48 Officiorum Divinorum ratio immutari non debet, ubi celebratio dierum Feſtorum transfertur tantummodo pro commoditate populi;

49 Idem Conſtitut. 138. incip. *Nuper* §. 3. Officia Divina in primitiva Eccleſia de nocte celebrari conſueverunt; Idem Conſtitut. 137. in-

50 cip. *Singularem* §. 6. Sed ea diſciplina deinde

51 fuit utiliter immutata; Idem *ibid.* Officia Hebdomadæ majoris de die ſunt celebranda;

52 Idem *ibid.* §. 1. Officia propria Sanctorum non conceduntur, niſi præceſſerit ſaltem approbatio Cultus. Item, ſi non habeantur geſta authentica; Idem tom. 2. Conſtitut. 29. incip. *Jampridem*.

53 In Officii Divini recitatione pro aliqua morali difficultate diſpenſanda, commutare poteſt Major Pœnitentiarius. Idem tom. 1. Conſtit. 95. incip. *Paſtor bonus*, §. 30.

OFFICIUM DEFUNCTORUM.

1 Officium Defunctorum non prima, ſed ſecunda die Novembris celebrandum eſt juxta conſuetudinem univerſalis Eccleſiæ; *Sacra Rit. Congregat. in Egitanien.* 23. *Maii* 1603. *in reſponſ. ad dubium* 3.

Occurrente feſto duplici minori, etiam transla- 2
latio in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, Officium faciendum eſt de Sancto, Miſſæ vero celebrandæ ſunt de Requiem; *Sacra Rit. Congr.* 5. *Octobris* 1686. Officium enim Defunctorum ea die etiam ſub ritu duplici celebratur. Sub eodemque ritu ce- 3
lebrabitur pariter Officium generaliſſimum præſcriptum *in particularibus Rubricis noſtri Breviarii Franciſcani ſub num.* 9. pro Defunctis Fratribus, Sororibus, Patribus, & Matribus, ac Benefactoribus, & illis omnibus, qui in noſtris Eccleſiis, ſeu Cæmeteriis ſunt ſepulti; Pro quo inſimul non erit dies impedita ea, in qua occurrat duplex minus etiam translatum, quia Miſſæ pari ratione dici poterunt de Requiem ob Commemorationem ampliſſimam, quæ ibi ad eſt ſancita; Sic *Rubric. particul. noſtri Franciſcani Breviarii n.* 32. *Sac. Rit. Congregat.* 5. *Maii* 1736. Vide *Decreta Sac. Congr. Rit.* in noſtro tom. 10.

Officium, ſeu Matutinum Defunctorum in 4
Feſto omnium Sanctorum poſt Veſperas recitandum non eſt, ſed ipſamet die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum mane recitari debet; *Sacr. Rit. Congregat. ſub die* 1. *Septemb.* 1607. & 22. *Januar.* 1701. At eadem Sac. Rit. Congregatio ſub die 4. Septembris 1745. declaravit, privatam Officii defunctorum recitationem pro generali eorum commemoratione abſolvi licite poſſe poſt Veſperas Feſti omnium Sanctorum; in Choro autem juxta Rubricas adimplendum eſſe mane die 2. Novembris, niſi ut populi commodius & frequentius illis intereſſe poſſint, contraria jam faceret conſuetudo. Decretum videſis tom. 10. inter Decreta *Sacræ Rit. Congregationis num.* 1201.

Officium Defunctorum, & Miſſa poteſt can- 5
tari in die Dominico, vel Feſtivo pro Defunctis, quorum corpora ſunt adhuc ſupra terram; Secus, ſi jam ſint ſepulta; *S. Rit. Congregat. in Egitanien.* 23. *Maii* 1603. *in reſponſ. ad dub.* 4. & ſæpe alibi.

Non poteſt autem Officium & Miſſa canta- 6
ri etiam præſente Cadavere, in Solemnitatibus primæ Claſſis, nempe Nativitatis D. N. J. C. Epiphaniæ, triduo ante, & biduo poſt Paſcha, Aſcenſion. Pentecoſtes cum duobus ſequentibus diebus, Corporis Chriſti &c. Et in die S. Paſchæ prohibentur etiam exequiæ, & quodcumque ſignum Defunctionis, ex Decreto *Sacræ Congr. Rituum* 23. *Aug.* 1704. & 1714.

An-

7 Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem relicta
ex diſpoſitione Teſtatorum (non autem ad pla-
citum vivorum) cantari poſſunt, etiamſi oc-
currant in Duplici Majori; *Sac. Rit. Congr.*
8 22. *Novemb.* 1664. Officium, & Miſſa De-
functorum cantari poteſt cum primum habita
fuerit certa notitia de obitu alicujus Religioſi
Ordinis, vel Provinciæ, etiam in Duplici Ma-
jori; Secus vero in Feſto de præcepto, quia
tunc differri debet ad aliam diem ſimili Feſto
non impeditam; *Sac. Rit. Congregat.* 4. *Maii*
1686. Vide *Rubr. particul. Breviarii Franciſca-
ni num.* 47.

9 Officium anniverſarium, vel ſeptenarium,
ſeu tricenarium Defunctorum poſt obitum, ſi
cadat in die Dominico, vel Feſtivo, transfer-
tur ad diem ſequentem cum eadem ſolemnita-
te; *Sacra Rit. Congr. in Egitanien.* 23. *Maii*
1603. *in reſponſ. ad dub.* 5.

10 Officium Defunctorum ad conſequendas In-
dulgentias in Conſtitutione Sancti Pii V. con-
ceſſas debet recitari prima die cujuslibet men-
ſis non impedita Feſto novem Lectionum; *Sa-
cra Rituum Congr. in Egitanien. 6. Septembris*
1606.

11 Ad Officium Defunctorum non tenentur et-
iam in Choro illi, qui utuntur Breviario Ro-
mano; Talem enim obligationem ab eis ab-
ſtulit S. Pius V. & eis conceſſit Indulgent. 100.
dierum, ſi illud recitent; Sic in ſua Conſtitu-
tione incip. *Quod a Nobis*, cujus Summarium
habes *ſupra verb. Officium Divinum art.* 1. *nu-*
12 *mer.* 10. Tenentur autem ad ipſum Officium
Defunctorum die Commemorationis omnium
Fidelium Defunctorum, quia pro tali die eſt
pars Officii, adeoque cadit ſub præcepto etiam
privatim; *Communis*.

13 Non utentes Breviario Romano, cum S.
Pius V. in dict. Conſtitutione ipſos reliquerit
propriis conſuetudinibus, & Conſtitutionibus,
tenentur ſolum Officium Defunctorum recitare
14 ad præſcriptum earum. Unde in Ordine Præ-
dicatorum *diſt.* 1. *de Officio Eccleſiæ cap.* 1. *fol.*
14. *col.* 3. *in fine*, adeſt præceptum recitandi
Officium Defunctorum in Choro ſemel in heb-
domada, quo fit, ut omnes Religioſi Clerici
teneantur illud ſub mortali ſemel in Septima-
na publice in Choro recitare, vel privatim,
ſi fuerint impediti Choro intereſſe; Sic expreſ-
ſe habet doctiſſimus P. Donatus ejuſdem Præ-
ſtantiſſimæ Religionis digniſſimus Filius *prax.
rerum Regular. tom.* 4. *tract.* 18. *par.* 45. *n.* 2.
Ad dictum autem Defunctorum Officium non
teneri ſub mortali Moniales ejuſdem præclariſ-
ſimi Ordinis, ad longum, pluribus adductis,
probat Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 2. *a n.* 469.
ad 487.

Addenda ſunt ſequentia Decreta, tradita, 15
& ſcite commentata ab eruditiſſimo Cavalieri
in Agenda Defunctorum.

Officium defunctorum pro ſecunda die No- 16
vembris poteſt etiam præſente Epiſcopo ante
Completorium diei feſti omnium Sanctorum
recitari; *Sac. Rit. Congreg.* 5. *Julii* 1698. *in
Collen.*

Matutinum diei commemorationis omnium 17
Fidelium defunctorum non poteſt recitari in
Choro in die feſtivitatis omnium Sanctorum
poſt Completorium, ſed ſervandæ ſunt Rubri-
cæ; *Sac. Rit. Cong.* 22. *Januar.* 1701. *in una
Camald. Montis Coronæ*.

Veſperæ defunctorum pro prima die menſis 18
dicuntur poſt veſperas, etiam Dominicæ, vel
feſti de præcepto, ſi accidat; *Sac. Rit. Cong.*
23. *Maii* 1603. *in Egitanien.*

Officium defunctorum non poteſt dici in ſe- 19
miduplicibus & Officiis novem lectionum, niſi
ad effectum duntaxat ſatisfaciendi menti Te-
ſtatorum; *Sacr. Rit. Congr.* 12. *Julii* 1628. in
Januenſi.

Officium defunctorum dici poteſt in Choro 20
ſeparatim ab officio diei in diebus exceptis a
Breviario pro adimplenda Teſtatorum volun-
tate; *Sac. Rit. Congreg.* 12. *Auguſti* 1682. *in
Tridentina*.

Duplicatio antiphonam præter diem com- 21
memorationis omnium Fidelium defunctorum,
& diem depoſitionis Defuncti, fiat in diebus
3. 7. 30. & anniverſario; *Sac. Rit. Congr.* 8.
Martii 1738.

Quando ab aliqua Congregatione dicitur to- 22
tum Officium defunctorum, non debet illud
dici ut ſecunda die Novembris omittendo Pſal-
mos poſt Veſperas, & Matutinum poſitos in
officio defunctorum; *Sacr. Rit. Congregat.* 1.
Julii 1698. *in Collen.*

In Officio defunctorum in Veſperis, & Lau- 23
dibus dicendi ſemper ſunt pſalmi appoſiti *De
profundis*, & *Lauda anima mea Dominum*, &
poſt Veſperas, & Laudes omittantur iidem pſal-
mi tantum in die commemorationis omnium fide-
lium defunctorum, & in die depoſitionis defun-
cti; *Sac. Rit. Congr.* 23. *Junii* 1736. *in Einſilden.*

Pſalmi *Lauda anima mea Dominum*, & *De* 24
profundis omittantur in precibus poſt officium
in die commemorationis omnium Fidelium De-
functorum, & in die obitus, ſeu depoſitionis
defuncti duntaxat, cæteris autem diebus ſem-
per, & omnino dicantur; *Sacra Rit. Congreg.*
3. *Auguſti* 1737. *in Nolana*.

Hu-

25 Hujuſmodi decreta *in Nolana*, *& in Einſil. den.* confirmata fuerunt *a Sac. Rit. Congregat. die* 8. *Martii* 1738. & in una Eremitarum Ord. Camaldul. teſte P. Merati *tom.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 2. *num.* 5. *in fine*, & in Indice Decretor. *numer.* 339. Vide Decreta *Sacræ Congregat. in* noſtro tom. 10.

26 Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum non eſt celebranda, nec facienda in die Dominico, ſed transferri debet in feriam ſecundam ſequentem; *Sac. Rit. Congr.* 24. *Septemb.* 1605. *in Auguſtan.*

27 In commemoratione omnium Fidelium Defunctorum poteſt fieri Officium de feſto duplici minori, ſed Miſſæ ſunt celebrandæ de Requiem; *Sacr. Rit. Congregat.* 5. *Octob.* 1686. *in una Urbis*.

28 Occurrente duplici minori, ſeu translato in die commemorationis Defunctorum, Officium faciendum eſt de Sancto, Miſſæ vero celebrandæ ſunt de Requiem; *Sac. Rit. Cong.* 19. *Junii* 1700. *in Curien.*

19 In die commemorationis omnium defunctorum in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis, ubi quotannis occurrit dies Octava Dedicationis Eccleſiæ, Miſſæ privatæ dicendæ ſunt de Requiem, & cantandæ ſunt duæ Miſſæ Conventuales, una ſcilicet de die Octava poſt Tertiam, & altera de Requiem poſt Nonam juxta Rubricas. Quando vero dies octavæ incidit in Dominicam, omnes Miſſæ celebrandæ ſunt de die octavæ, & commemoratio omnium Fidelium Defunctorum transferatur in diem ſequentem; *Sac. Rit. Congregatio* 17. *Septemb.* 1696. *in una S. Germani in Montis Caſſini*.

30 Jam in omnibus Congregationibus Ordinis Benedictini poſt Feſtum omnium Sanctorum 13. Novembris celebratur ſolemnis commemoratio omnium defunctorum Confratrum dicti Ordinis; quid ſi illa die 14. Novembris alicubi adſit feſtum duplex translatum, aut occurrens? Eritne ejuſmodi duplex ulterius transferendum, vel duplex celebrandum, & tamen peragendum cum officio defunctorum, & dicendæ omnes Miſſæ pro Defunctis Confratribus præter unam, de feſto? Vel eritne Officium alia die dicendum? Et tunc non amplius in celebrando convenient Monaſteria noſtri Ordinis. Sacra vero Rituum Congregatio die 1. Maii 1736. reſpondit: *Commemoratio omnium Defunctorum non eſt transferenda, ſed ſi die illa occurrat feſtum duplex minus, ſeu translatum, fiat Officium de feſto duplici cum Miſſa ſolemni poſt Tertiam; Officium vero Defunctorum recitandum erit poſt Laudes, & omnes Miſſæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris*.

Quando Anniverſarium ſeu Officium ſolemne pro animabus omnium defunctorum Confratrum alicujus Congregationis fit in feſto ritus duplicis minoris, poteſt cantari Miſſa de Requiem; ſecus, ſi occurrat in feſto altioris ritus; *Sac. Rituum Congregat.* 8. *Martii* 1738. 31

In abſolutione in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum non eſt dicenda tota concluſio in Oratione. *S. Rit. Cong.* 5. *Julii* 1698. *in Collen.* 32

Ubi ex diſpoſitione Teſtatorum ſingulis diebus canendum eſt in Eccleſia Reſponſorium pro Defunctis, poteſt quotidie decantari, exceptis feſtis 1. & 2. claſſis, & octavis privilegiatis, nec non tota hebdomada majori; in prædictis autem feſtis 1. & 2. Claſſis, & octavis privilegiatis, ac majori hebdomada, ne pia Teſtatorum voluntas defraudetur, Reſponſorium prædictum recitetur privatim in choro, abſolutis horis canonicis. *Sac. Rit. Congregatio* 8. *Julii* 1741. 33

Alia ad rem, vide verb. *Matutinum* num. 14., & in tom. 10. Decreta *Sac. Rit. Congregationis*, quæ conſule ex eorum proprio Indice. 34

OMEN. Vide verb. *Superſtitio num.* 30.

ONYROMANTIA. Vide *ibidem num.* 25.

OPINIO. Vide verb. *Conſcientia a num.* 68. *ad num.* 114.

OPINIO PROBABILIS.

AN opinio recentiorum, cæteris paribus, faciat majorem probabilitatem, quam antiquorum opinio; An minus communis opinio, dummodo ſit probabilis, poſſit Epiſcopus legem prudenter, & rationabiliter agendi conſtituere; Et an unius opinio, dummodo ſit optima ratione munita, poſſit communiori præferri; Vide *Leges Prudentiæ Epiſcopalis a Joſepho Maria Maraviglia Epiſcopo Novarienſi*

1

2

3

32 *in conſil. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 24. Angles apud ipſum, Trullenchus, Caramuel, & alii apud Dianam *part.* 20. *tract.* 11. *reſolut.* 33. Sporer *loc. cit. num.* 148. La Croix *lib.* 4. *num.* 1320. & alii contra Sotum, Navarr. Bonacin. Caſtropal. & alios excuſant a peccato etiam veniali recitantes Horas privatim etiam in locis ſordidis, & immundis, etiam dum ventrem, ſeu naturam exonerant, quia, dicunt ipſi, poteſt ibi mente orari, ergo & voce, nec de ſe eſt irreverentia: Deus enim ubique a ſe ipſo, & Angelis laudatur, & Oratio dirigitur ad Deum ſine ullo ſpeciali reſpectu ad locum. Ego autem non auderem a veniali excuſare eum, qui potens Horas Canonicas recitare in loco honeſto, ſine neceſſitate eas recitaret in dictis locis ſordidis, & immundis. Unde Tamburinus *lib.* 2. *Decalog. cap.* 5. §. 6. *num.* 2. refert ex Molſeſio quemdam, qui in locis immundis orabat Officium, in iiſdem poſt mortem luiſſe pœnas. Audi ipſum Tamburin. ſic ibi loquentem: *Si locus ejuſmodi ſordidus ſine delectu eligatur ad Horas recitandas, aliaſve preces, cum poteſt mundior eligi, aliquam irreverentiam committi probabile eſt; At ſi ſemel caſu, vel ex aliqua occaſione in loco immundo reperiaris, orato libenter, quia etiam in loco ſordido orare eſt melius, quam otioſum eſſe. Molſeſius refert quemdam, qui in locis immundis orabat Officium, in iiſdem poſt mortem luiſſe pœnas; merito, is enim non ex amore non ceſſandi a Dei laudibus in quocumque loco, ſed fortaſſe temere, & ſine delectu, cum alibi facile potuiſſet, in locis ſordidis ſacrum penſum perſolvebat.*

33 In Choro, & publica recitatione Divini Officii ſervandus eſt ſitus, & habitus Corporis, ſtando, ſedendo, genuflectendo præſcriptus in Rubricis, & hoc ſub veniali propter uniformitatem, quam non ſervare in publica recitatione Divini Officii parit aliquale ſcandalum: Henno *tom.* 1. *tract. in Decalog. diſput.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 6. *concluſ.* 1. Navarr. *de Oratione cap.* 4. Suarez *de Oratione lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 2. & alii; quibus conſentire videtur La Croix *lib.* 4. *num.* 1321. ubi ait, quod, quando Navarrus dicit peccari venialiter, ſi id non obſervetur, loquitur de Oratione publica in Choro, in quo peccatur venialiter potius ratione ſcandali, quam cæremoniæ prætermiſſæ; Unde ipſe cum Tolet. Filliuc. Bonacin., Baſſ., Reginaldo, Caſtropalao, & aliis *ibi citatis* vult, quod ſedere, cum ſtandum, vel genuflectendum eſt, per ſe loquendo non ſit peccatum, quia Rubrica ſolum conſilium dat ad majorem devotionem, & reverentiam habendam.

In privata Horarum Canonicar. recitatione, 34 quamvis optimum, & laudabiliſſimum ſit ſe uniformare laudabilibus ritibus, & conſuetudinibus obſervatis in publica recitatione Chori pro diverſis Divini Officii partibus ſtando, genuflectendo, ſedendo; tamen abſque ullo peccato poteſt quilibet Divinum Officium perſolvere, ſive ſtando, ſive ſedendo, ſive ambulando, prout ei libuerit. *Commun.*

Canonici in Choro, vel in Eccleſia Divinis 35 Officiis intereſſentes ſine habitu Canonicali, & ſuperpelliceo, debent punctari; *Sacr. Rit. Congregatio in Lunen. Sarzan.* 3. *Mart.* 1633. apud Sellium *in Selectis Canonic. cap.* 3. *num.* 107. & Barboſ. *in Summ. Apoſtolic. dec. verb. Canonici in Choro num.* 15.

Qui recitat Matutinum pro Feria ſecunda 36 ſequenti ante Solis occaſum diei Dominicæ, non debet genuflectere ad Antiphonam finalem B. M. V. Gavant. *de fin. Officii cap.* 22. *num.* 18. debet tamen genuflectere ſi illud recitet poſt occaſum Solis, quia ritus ſtandi incipit a primis Veſperis Dominicæ non a media nocte, adeoque deſinit in occaſu Solis ejuſdem Dominicæ more Indulgentiarum. Idem *ibidem.*

Attendenda eſt deciſio Controverſiæ inter 37 Epiſcopum, & Capitulum Cathedralis Papienſis edita a Benedicto XIII. 8. Julii 1726. Prætendente enim dicto Capitulo ſine petitione neceſſariæ licentiæ Epiſcopi uti Indulto Sacræ Congregationis Concilii, quamvis remiſſo ad arbitrium Epiſcopi, recitandi certis anni temporibus Matutinum poſt Completorium, & contradicente Epiſcopo, nunc Archiepiſcopo, tamdem dicta Controverſia extincta & deciſa fuit die, & anno quo ſupra a Benedicto XIII. per ſuum ſpeciale Breve relatum a laudato Card. de Lambertinis, fuit Summus Pontifex felicis recordationis, *loc. cit. Volumine* 5. *Notificatione* 19. §. 4. *his verbis*: Quod igitur Dignitates, & Canonicos illos primum a Beneficio ad menſem, deinde a Divinis ſuſpenderis, eo quod Matutinum Officium te contradicente, ac vetante recitare auſi fuerint poſt veſpertinas horas antecedentis diei obtentu interpoſitæ appellationis, & reſcripti Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Sacri Concilii Tridentini Interpretum, laudamus conſilium, zelumque Fraternitatis tuæ &c. Propterea cum ex antedicta Matutini Officii recitatione anſam repugnandi arripuerint Canonici, per præſen-

ſentes etiam Litteras declaramus, tum auctoritatis hactenus fuiſſe, ſemperque fore decernimus, poteſtatem iiſdem Canonicis facere, ſive licentiam impertiri, quoties, & quamdiu tibi opportunum videbitur, antevertendi, ſtatutis recitationis temporibus.

ARTICULUS V.

Quod ea, quæ concernunt cauſas excuſantes, vel non, a recitatione Divini Officii.

1 A Recitatione Divini Officii excuſat in primis impotentia quæcumque phyſica, vel moralis. *Communis, arg. l. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. juris, cap. Nemo poteſt 6. de Regul. juris in 6.*

2 Hinc, qui inculpabiliter caret Breviario, vel quia ipſum in itinere perdidit, aut ei furto ſublatum eſt, vel incendio, ſeu naufragio conſumptum, excuſatur a recitanda illa parte Divini Officii, quam ſine Breviario recitare non poteſt. *Communis.*

3 Non excuſatur tamen a recitanda illa parte, quam recitare poteſt ex Diurnali habitu, vel memoriter tenet: Unde tenetur ad recitandos Pſalmos, & alia, quæ memoriter ſcit, licet ignoret, aut non habeat Lectiones, & ſimilia, quia præceptum de recitandis Horis Canonicis, cum ſit virtualiter multiplex, eſt diviſibile, afficitque ſingulas partes. Henno *tom.* 1. *diſp.* 1. *qu.* 3. *art.* 3. *concl.* 2. Sporer *loc. cit. num.* 152. La Croix *lib.* 4. *num.* 1220. Cardenas *ad prop.* 54. *ex damnatis ab Innoc. XI. cap.* 4. *n.* 39. Viva *ad eamdem propoſit. n.* 13. & alii communius & probabilius, *arg. cit. propoſ.* 54. *ex damnatis ab Innoc. XI. die* 2. *Mart.* 1679. ibi: *Qui non poteſt recitare Matutinum, & Laudes, poteſt autem reliquas Horas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad ſe minorem.* (*) Sic

(*) *Nota Romani Theologi.* Si damnata ab Innocentio XI. eſt propoſitio, quæ aſſerit, non teneri ad recitandam partem, qui totum perſolvere nequeat officium, non ſolum communior, & probabilior, ſed omnino certa eſt ſententia, quæ ait teneri virum Eccleſiaſticum ad recitandam partem, quam poſſit, dum nequeat integrum recitare. Atque hanc adnotationem ſubnectendam duximus, quia ſecundum Luciana, & probabiliſticæ principia licitum eſt ſequi opinionem minus probabilem, ut ex *art. de Conſcient.* liquet; ergo liceret etiam ea ſtabilita hypotheſi opinionem illam ſequi, quæ a recitanda officii parte hominem abſolvit, non obſtante Pontificia definitione; Vides ergo conſecutiones, quæ ex probabiliſtarum principiis oriuntur.

Reſponſio Auctoris.

Nequaquam ego trado ut communius & probabilius, quod eſt damnatum expreſſe ab Innocentio XI. *in propoſitione* 54. ex *damnatis ab ipſo*; ſed contra, aſſero quod ſit communior, & probabilior opinio illorum, qui docent teneri ad recitationem minoris partis divini officii eum, qui non poteſt recitare majorem, contra eos qui adhuc poſt damnatam propoſitionem defendunt contrarium, ſuſtinentes, ſuam aſſertionem non contineri neque virtualiter in dicta damnata propoſitione, nam dicunt ipſi, ut propoſitio maneat virtualiter damnata ex illatione, debet illatio eſſe evidens; ex hac autem ſententia non infertur evidenter propoſitio damnata, quia Auctores hujus ſententiæ aſſignant manifeſtum diſcrimen; nam præceptum Officii Canonici continet materiam dividuam, quæ dividitur in ſeptem horas Canonicas, at vero præceptum, ut terminatur ad unam horam, v. g. Primam, quum terminatur ad primam, ut Primam, præceptum illud continet materiam individuam, & quum una pars Primæ minor medietate, non ſit abſolute Prima, non cenſetur mortaliter ea minor pars; adeoque &c. Tum quia, dicunt dicti Auctores, ſi v. g. ex Prima Dominicæ eſſent lacerata duo folia, non eſſet obligatio illam exiguam partem recitandi; ſic nec etiam ſi quis in Matutino feriali haberet Pſalmos, ſed non lectiones; Item nec ſi haberet omnes pſalmos omnium horarum, non autem Hymnos, Capitula, Antiphonas, & Orationes; Item nec ſi memoriter ſciret omnes pſalmos, & carens Breviario & diurno neſciret hymnos, Capitula & Orationes teneretur ad recitandos illos pſalmos, quia ut ſic, pſalmi illi non ſunt matutinum, nec integra Hora, cum hæc conſtet pſalmis, antiphonis, verſiculis, lectionibus, & reſponſoriis, quæ videntur indiviſibiliter præcipi, ita ut præceptum reſpiciat omnia illa per modum unius, & ſine illis non videtur eſſe forma, & ſubſtantia talis horæ a S. Pio V. præſcripta; quas rationes, & alias etiam poſt damnatam propoſitionem ab Innocentio XI. non pauci Auctores, ut eru-

„ quocumque prætextu, quovis idiomate impri-
„ mere, ac imprimi facere, vel tranſcribere,
„ aut jam impreſſum, ſive impreſſas apud ſe
„ retinere & legere, ſive publice propugnare
„ audeat, ſed illud, vel illas Ordinarii loco-
„ rum, vel hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus
„ tradere & conſignare teneatur ſub pœnis in
„ Indice librorum prohibitorum contentis.

Benedictus Veterani Aſſeſſor.

9 Hinc Auctor quidam Pſeudonymus infert, & demonſtrare conatur *omnem omnino uſum opinionis probabilis* eſſe manifeſte prohibitum. Sed laudatus Epiſcopus de Ligorio acriter ab Auctore illo impetitus, modeſte contrarium defendit, Apologiamque conſcripſit, ex qua *paragraphum quartum*, utpote qui ad omnimodam rectamque intelligentiam Decretorum allatorum valde conducit, operæ pretium eſt quo ad præcipua ejus capita hic tranſcribere.

10 „ Così appunto (*loquitur DD. de Legorio*)
„ ritrovo ſcritto il Decreto (*nempe S. R. Inquiſitioni Congr.*) preſſo il Libro del P. Let-
„ tore (*ſcilicet Adverſarii Pſeudonymi*. (Quin-
„ di egli prende a dirmi così: *Che vi ſem-*
„ *bra, Monſignore, di un tal Decreto della S.*
„ *Congr. approvato e confermato dal Vicario di*
„ *Gesù-Criſto* ? Seguita poi a dire, che nel
„ Decreto è condannata eſpreſſamente, alme-
„ no come *falſa e temeraria* la Propoſizione
„ da me difeſa, cioè *che licet ſequi æque pro-*
„ *babilem pro libertate, relicta æque probabili*
„ *pro Lege*. Dice, che ora non poſſo io più
„ allegare ignoranza, dopo ch' egli mi ha po-
„ ſto il Decreto ſotto gli occhi. Dice, che
„ queſte Teſi, o Propoſizioni ſono ſtate dan-
„ nate nel modo ſteſſo, come furono dannate
„ le Propoſizioni contenute ne' Decreti di Aleſ-
„ ſandro VII. e d' Innocenzo XI. fatti anche
„ dalla S. Inquiſizione di Roma. Dice final-
„ mente che ſopra delle altre Teſi è compre-
„ ſa nelle cenſure la Prima, in cui ſi contie-
„ ne intieramente il Siſtema Probabiliſtico,
„ che nel Decreto fu maſſimamente preſo di
„ mira. *Laonde* (conclude) *contenendo eſſa la*
„ *medeſima voſtra ſentenza, queſta pure per ne-*
„ *ceſſità dovrà dirſi condannata; e voi non più*
„ *potete difenderla, ma anzi tenuto ſiete a ri-*
„ *trattarla qual figlio ubbidiente a' Decreti della*
„ *Chieſa* . . . . Sì Signore, io mi profeſſo, e
„ vanto d' eſſer figlio ubbidiente alla S. Chie-
„ ſa Cattolica Romana, e ſon pronto, non
„ ſolo a ritrattarmi d' ogni mio ſentimento,
„ ma anche a dar la vita per ubbidire ai De-
„ creti della Chieſa. E già mi ſarei ritratta-
„ to dalla mia ſentenza ſin dal tempo, che
„ uſcì fuori, e mi capitò in mano il mento-
„ vato Foglio del Parroco di Trento inſieme
„ col Decreto della Sagra Inquiſizione, ſe
„ foſſe vero, che con tal Decreto foſſe ſtato
„ condannato ogni uſo del Probabile. Ma
„ non poſſo, nè ſon tenuto a ritrattarmi per
„ quel che ſcrive il P. Lettore. Si oſſervi,
„ che il Foglio contiene più coſe diſtinte,
„ contiene diverſe Teſi, e contiene diverſe
„ Propoſizioni, o ſieno membri, o parti del-
„ le Teſi. Or quando ſi ſparſe il Foglio, e
„ le Teſi condannate nel Decreto così in con-
„ fuſo, e come ſi dice *in globo*, due erano le
„ difficoltà, che ſi facevano ſovra d' una tal
„ condanna. La prima era, ſe foſſero con-
„ dannate ſingolarmente, non ſolo tutte le
„ Teſi del Foglio, ma anche tutte le parti,
„ o ſieno propoſizioni delle Teſi. Ma in quan-
„ to a ciò ſi vide communemente da' Dotti,
„ così probabiliſti, come antiprobabiliſti, che,
„ quantunque ſi aveſſe per vero, che foſſero
„ ſtate condannate tutte le Teſi, certamente
„ però non erano condannate tutte le propo-
„ ſizioni contenute in eſſe Teſi, ma quelle
„ ſole propoſizioni, che in ſe meritavano
„ cenſura. Ed è chiaro, che affatto differiſce
„ (contra quel che ſuppone l' Avverſario) la
„ condanna di queſte Teſi dalle condanne fat-
„ te di propoſizioni da Aleſſandro VII. e da
„ Innocenzo XI. poichè quelle propoſizioni
„ furono condannate ciaſcuna in ſingolare, e
„ diviſamente l' una dall' altra. Ecco il De-
„ creto d' Aleſſandro VII. come parla: *San-*
„ *ctiſſimus decrevit, prædictas Propoſitiones, &*
„ *UNAMQUANQUE ipſarum, ut minimum*
„ *tanquam ſcandaloſas eſſe damnandas, ſicut*
„ *eas damnat ac prohibet, ita ut quicumque*
„ *illas aut CONJUNCTIM, AUT DIVI-*
„ *SIM docuerit, & defenderit, publice aut*
„ *privatim, incidet &c.* E dipoi ſi dice: *In-*
„ *ſuper diſtricte prohibet omnibus, ne prædictas*
„ *opiniones, aut ALIQUAM ipſarum ad pra-*
„ *xim deducant &c.* Lo ſteſſo diceſi nel De-
„ creto d' Innocenzo XI. *Sanctiſſimus D. N.*
„ *decrevit ſequentes Propoſitiones, & UNAM-*
„ *QUAMQUE ipſarum, ſicut jacent, ut mini-*
„ *mum tanquam ſcandaloſas eſſe damnandas*
„ *&c.* Ed indi: *Quicumque . . . . . illas,*
„ *vel illarum aliquam CONJUNCTIM, AUT*
„ *DIVISIM defenderit &c.* Ed in fine: *Inſu-*
„ *per prohibet omnibus, ne prædictas propoſitio-*
„ *nes, aut ALIQUAM ipſarum ad praxim de-*
„ *ducant &c.* E così anche ſta nella condan-
na

„ na delle 31. Propoſizioni fatte da Aleſſandro VIII.

„ Ma nel Decreto riferito dal P. Lettore diceſi così: „ Sanctitas ſua (Clemens Papa XIII.) auditis &c. Folium prædictum, & Theſes in illo expoſitas, præſenti Decreto damnat, & prohibet, *tanquam continentia propoſitiones, quarum aliquæ ſunt reſpective falſæ, temerariæ, & piarum aurium offenſivæ; illam vero excerptam a num. X. &c.* “ Sicchè non è dannato il Foglio, e le Teſi in quanto a tutte le loro parti, e propoſizioni in quelle contenute, ma è dannato il Foglio, e le Teſi, *contenenti propoſizioni, delle quali alcune ſono &c.* Non tutte dunque ſon dannate le propoſizioni delle Teſi, ma ſolamente quelle che ſono falſe, o temerarie ec. E che ſia così, non ſi dice ivi: *Prohibet, ut quicumque illas, aut conjunctim, aut diviſim docuerit, & defenderit &c.* come ſta ne' Decreti di Aleſſandro VII. e d' Innocenzo XI. ma ſi dice: *Præfatum itaque Folium, ſive Theſes, ut ſupra exſcriptas* SIC *damnatas, & prohibitas SS. Dominus N. vetat, ne quis imprimere, retinere, & legere &c. audeat.* La parola SIC dinota, che le Teſi non erano intieramente dannate in ſe, ma *come contenenti propoſizioni, delle quali alcune &c.* Dunque ſolo è proibito il difendere quelle Teſi *conjunctim*, cioè in quanto a tutte le loro parti, o ſieno propoſizioni in eſſe Teſi contenute, ma non già *diviſim* in quanto a quelle propoſizioni delle Teſi, che non meritavano cenſura; altrimenti ſi ſarebbe detto *conjunctim, aut diviſim*, come ſi era detto ne' Decreti de' Pontefici mentovati di ſopra. Ed in fatti così appunto furono queſte Teſi condannate dal Veſcovo di Trento nel ſuo Decreto, ove ſi diſſe: *Noveritis itaque a Nobis Articulos, quos infra ſubjiciemus,* ACERVATIM *ſumptos omnino rejici, prout rejicimus, prohibentes, ne iidem Articuli,* ACERVATIM *ſumti, in diſceptationem, uſumque deducantur.* È certamente dee crederſi, che la S. Congregazione abbia fatta la ſua condanna uniforme a quella del Veſcovo di Trento, ſecondo la di lui richieſta.

„ Non è dunque, come penſa il P. Lettore che ogni minima parte del Foglio, e delle Teſi ſia dannata; ond' egli giunge a metter fra le propoſizioni dannate anche quel paſſo del P. Roncaglia, citato dall' Autore del Foglio, non già come Teſi, o come parte di qualche Teſi, ma ſolo per incidenza, e per introduzione alle ſue Teſi: *Utinam obſervaremus mandata Dei certa! Quid nobis tanta ſollicitudo de dubiis?* Ma è dannato ſolamente il Foglio, e le Teſi, in quanto contengono propoſizioni degne di cenſura. E parlando della prima Teſi, non è già dannata la prima propoſizione, o ſia prima parte di quella, che dice eſſer lecito ſeguire la più probabile, laſciata la meno probabile per la Legge; altrimenti ſarebbe condannata anche la ſentenza, che può dirſi eſſere ſtata comune tra gli Probabilioriſti più antichi, di Gonet, di Silveſtro, di Wigandt, di Cuniliati, e d' altri. Diciamo in oltre, che neppure vien condannata la ſeconda parte, che ſia lecito ſervirſi dell' opinione egualmente probabile per la libertà, ſecondo la noſtra ſentenza. Solamente reſtava in dubbio, ſe foſſe condannata almeno la terza parte, o ſia membro di quella prima Teſi, dove ſi dice eſſer lecito ſeguire anche la meno probabile, e meno tuta; e perchè la propoſizione è generale, sì che comprende anche l' opinione certamente meno probabile, perciò dubitavaſi ch' ella foſſe ſtata condannata. E così anche dubitavaſi, che foſſe condannata l' ultima Teſi che dice: *Probabiliſmus noſter ſtans pro libertate eſt notabiliter probabilior ipſo Probabilioriſmo ſtante pro Lege.* Queſta Teſi (dico) anche dubitavaſi eſſere ſtata condannata, per ragion che, avendo l' Autore della Teſi dichiarato, che il ſuo Probabilioriſmo concedeva eſſer lecito ſeguire indiſtintamente la meno probabile, con queſt' ultima ſua Propoſizione veniva a difendere, che il ſiſtema, il quale vuole eſſer lecito ſeguire qualunque opinione meno probabile, ſia notabilmente più probabile del ſiſtema, che vuole doverſi ſeguire la più probabile per la Legge.

„ Poſto ciò, reſtava dunque comunemente appurato, che ſebbene foſſero condannate tutte le Teſi, non erano però condannate tutte le propoſizioni, o ſieno parti delle medeſime. Reſtava ſolamente a ſciogliersi il dubbio, ſe eſſendo condannate così *in globo*, ed in confuſo il Foglio, e le Teſi, foſſero condannate tutte le Teſi in particolare, o ſolamente alcune di eſſe; poichè ſi conſiderava che nel Decreto non dicevaſi, *omnes Theſes*: e le parole, *quarum aliquæ*, potea dubitarſi, ſe riferivanſi alle Teſi, o pure alle Propoſizioni contenute nelle Teſi. Tanto più che alcuna Teſi affatto non merita cenſura; e tanto più che, come ſi è

„ detto di ſopra, il Veſcovo di Trento avea detto nel ſuo Decreto: *Articulos, quos infra ſubjicimus, improbamus, prohibentes ne iidem Articuli acervatim ſumti in diſceptationem, uſumque deducantur*. Ma ſia come ſi voglia, queſto dubbio è ſtato già dichiarato appreſſo dalla ſteſſa Sagra Inquiſizione di Roma, poichè, eſſendo ſtata inſerita la condanna del detto Foglio nell' Indice de' Libri proibiti per ordine dalla ſteſſa S. Congregazione, non ſi è detto (come ſi vede ſcritto nell' Appendice nuovamente aggiunta all' Indice) che ſi condannavano, *Folium*, & *Theſes in illo expoſita*; ma ſi è detto ſemplicemente: *Plagula undecim theſium, cui titulus*: *Probabiliſmus diſputationi* &c. Sicchè al preſente ha dichiarato la S. C. eſſer ſolamente condannata la detta *Plagula*, cioè la Carta, o ſia Foglio delle undici Teſi, e per conſeguenza quelle ſole Teſi che meritano cenſura, ma non tutte le Teſi. Ed infatti, avendone io ſcritto ultimamente per chiarirmi del tutto a due Conſultori del S. Officio di Roma, cioè al Reverendiſs. P. M. Fra Tommaſo Agoſtino Ricchini Maeſtro del ſagro Palazzo, ed al Reverendiſs. Fra Pio Tommaſo Schiara Segretario della S. C. dell' Indice, Soggetti di quella dottrina, ed intelligenza che il Mondo ſa, mi han corteſemente riſpoſto, e tolto di dubbio, e ne conſervo le lettere. Il P. Maeſtro Ricchini mi riſponde così:

11 „ *Per ubbidire a' venerati comandi di V. S. Illuſtriſs. brevemente riſpondo al dubbio propoſto, che la condanna, e proibizione fatta dal S. Offizio cade ſovra il Foglio intero delle propoſizioni, non ſovra condanna di eſſe in ſingolare; in quella guiſa che, quando vien proibito un libro contenente propoſizioni qualificabili da proibizioni, la proibizione cade bensì in tutto il libro, ma non ſovra tutte le propoſizioni in eſſo contenute. E perciò ſi è poſta così la proibizione nell' ultima Appendice dell' Indice, che le rimetto quì acchiuſa, com' ella potrà oſſervare alla lettera* P, *verbo* Plagula. *Da ciò ne ſiegue, che la prima propoſizione non è altrimenti condannata; nè potea riprovarſi ſenza adottare il Tuzioriſmo, e condannare il comune de' Teologi, che la ſoſtengono. Ciò credo, che baſterà a V. S. Illuſtriſs. per acquietare la ſua, ed altrui coſcienza; e potrà fare di queſta mia notizia quell' uſo, che ſtimerà più convenevole. Deſidero altri motivi di moſtrare la mia venerazione ec.* „

„ Quì il Reverendiſs. P. Maeſtro fa ſolamente menzione della prima propoſizione, perchè di quella fu da me ſpecialmente interrogato, cioè ſe mai dalla S. C. era ſtata condannata anche la prima propoſizione, che ammetteva l' uſo dell' opinione più probabile, ancorchè foſſe ſtata probabile l' opinione, che ſtava per la legge.

„ La lettera del Reverendiſs. P. Schiara è più lunga, e più eſpreſſiva. Egli mi ſcrive così:

Per meglio ubbidire ai comandi di V. S. Illuſtriſs. e più pienamente renderla informata intorno alla dimanda fattami, le mando copia del Foglio contenente le Teſi, pubblicato in Trento appreſſo alla ſua condanna dal fu Monſ. de Albertis Veſcovo di quella Città, e dipoi proibito dal Papa nella Congregazione del S. Officio a' 26. di Febrajo 1761. Monſignor de Albertis, come vedrà dal ſuo Decreto, proibì gli Articoli acervatim ſumptos; *ed il Papa proibì il Foglio,* tanquam continens propoſitiones, quarum aliquæ ſunt reſpective falſæ, temerariæ &c. *Perciò nell' Indice de' Libri proibiti non ſi è poſto, ſe non il titolo del Foglio. Veda l' ultima Appendice ſtampata in Gennajo dell' anno ſcorſo 1763. alla parola* Plagula, *dove ſta inſerito il Foglio ne' ſuoi preciſi termini così*: Probabiliſmus diſputationi Ven. Clero Aviſienſi exercitii gratia exhibitus contra Probabilioriſmum ſtricte talem, utpote negotium perambulans in tenebris, pro die 10. Junii 1760. in Ædibus Canonicalibus Aviſii. *Dal ſolo titolo del Foglio condannato ognuno facilmente conoſce non eſſerſi fatta condanna contro il Probabiliſmo, e per conſeguenza non eſſere ſtata condannata la propoſizione*: Licet ſequi probabiliorum pro libertate, relicta minus probabili pro Lege, *la quale è ſentenza comune de' Probabilioriſti moderati. Ben è vero, che ſebbene la condanna non favoriſca il Probabiliſmo, non però può dirſi da eſſa proibito il Probabiliſmo, nè dell' æque probabile, nè tampoco della meno probabile favorevole alla libertà. E queſto è quì ſentimento comune, e certo. Nè credo, che quì i Probabiliſti laſcino perciò di ſeguitare il loro ſiſtema. Queſto è quanto poſſo, e debbo dire in riſpoſta ec.* „ 12

„ Queſti due Reverendiſs. Padri, eſſendo già Conſultori del S. Officio, e ben inteſi della mente della Congregazione, e del Papa, credo, che preſſo d' ognuno meritino tutta la fede.

„ Di più io per meglio aſſicurarmi della verità, ne ho ſcritto ancora all' Eminentiſs. Signor Cardinal Galli, pregandolo iſtantemente a farne parola col noſtro Regnante

„ Pon-

„ Ponteſice Clemente XIII. per intendere la verità di queſto punto propriamente dalla ſua bocca; e ſpecialmente io volea ſapere, ſe era condannata la prima Teſi del Foglio, in cui ſi contenea l' uſo del Probabile, e ſcriſſi che Sua Santità, come Dottore universale della Chieſa, trattandoſi della condanna d' una dottrina sì controverſa, e di tanta conſeguenza, non potea negare la dichiarazione neceſſaria ad un Veſcovo, che la chiedeva. E l' Em. Sig. Card. Penitenziere mi ha riſpoſto in breve sì, ma in poche parole con molta ſaviezza ha compreſa tutta la ſoſtanza del punto, e l' ha poſto in luce con termini così proprj e chiari, che in queſto genere meglio non potea deſiderarſi. Ecco come mi ſcrive:

13 „ *Più che a me, è noto alla profonda dottrina di V. S. Illuſtriſ. e Reverendiſ. che nelle condanne, o proibizioni de' libri non s' intendono mai condannate tutte le propoſizioni, che in eſſi ſi contengono; eſſendovene molte delle veriſſime anche in Lutero, Calvino ec. Ma perchè altre ve ne s' incontrano cattive e perniciose, perciò colla condanna, o proibizione avviſa la Chieſa i ſuoi figli, che debbono aſtenerſi dalla lettura de' medeſimi, acciò inſieme col vero non s'imbevano ancora del falſo. Poſſo aſſicurare V. S. Illuſtriſ. e Reverendiſ. che nella condanna dell' accennato Foglio, di cui mi ſcrive, non ſi è inteſo di condannare veruna delle propoſizioni, che ſi controvertono nelle Scuole Cattoliche, e da molti cattolicamente ſi difendono; ma ſi è avuto il motivo di proibirlo, per quelle propoſizioni, ch' ella medeſima riconoſce meritevoli di cenſura. Ed in tanto offerendomi ec.* „

„ Poſto tutto ciò, ſpero, che il P. Lettore ora mi conceda di potermi chiamare vero figlio della Chieſa, ſenza ritrattarmi a riguardo della mentovata condanna Pontificia, con tanta pompa, ed aſſeveranza da eſſo bandita, e pubblicata, come coſa indubitabile. Nel che ammiro poi lo ſpirito di queſto buon Religioſo, in metterſi ad ammonire con tanto calore un Veſcovo ad eſſere ubbidiente a' Decreti della Chieſa, dopo che la Chieſa l' ha poſto nel numero de' Veſcovi, voglio dire nel numero di coloro, che ſon deſtinati ad eſſer Giudici della Dottrina ". Sic laudatus Epiſcopus de Ligorio ſuam atque Probabiliſmi cauſam probe defendens.

Hucuſque porro de duobus Decretis, Tridentino & Romano, deque exortis hinc inde eorum occaſione controverſiis: modo tandem tertium, quod ſub initio *num.* 5. innuimus, Decretum proferamus.

DECRETUM. III. 14

In Capitulo Generali Mantuano totius Ordinis F. F. Minorum Seſſ. XV. habita die 6. Junii 1762. promulgatum.

„ Cupiens Generale Capitulum ea ſcandala ab Ordine removere, quæ ex nimia opinandi licentia, in doctrinis præcipue ad mores pertinentibus oriri, & ſuſcitari poſſent; renovat, & confirmat eas omnes Conſtitutiones, quæ in aliis præcedentibus Generalibus Capitulis de Doctrinis in noſtris ſcholis, & a noſtratibus ſeligendis decreta ſunt. Et ad hunc effectum mandat, & præcipit Sacræ Theologiæ Lectoribus, aliiſque omnibus, quatenus doctrinas tutiores, & probabiliores ſemper doceant, & amplectantur.

Hoc autem Decretum, datis ad ſuos ſubditos Encyclicis litteris, evulgarunt & illius obſervantiam quanta pollebant auctoritate præceperunt Reverendiſſimus P. Petrus Joannetius de Molina Generalis totius ordinis F. F. Minorum S. Franciſci iterato Miniſter die 4. Octobris 1762. Romæ ex Ara Cœli, nec non Reverendiſſimus P. Paſqualis a Variſio Commiſſarius Generalis Ciſmontanus ex Ara Cœli Romæ ad Menſem Martium proxime ſuperioris anni 1763.

Porro quanti faciendum ſit hujuſmodi Decretum, vel inde licet arguere, quod a graviſſimis Patribus longe ampliſſimi Ordinis manarit, ſitque oppido conſentaneum aliis antiquioribus ejuſdem Ordinis Conſtitutionibus; neque ullus illi auſus fuerit contraire, ſed plenum, ut aſſerunt, deinceps in Franciſcanorum ſcholis effectum habuerit; acta quoque prædicti Capituli a Summo Regnante Pontifice ultimum obtinuere roboris firmamentum. * Cetera, quæ de *Opinione probabili* habet Auctor noſter *P. Ferraris* vide verb. *Conſcientia a num.* 68. *ad* 114. in Tomo Secundo.

ORACULA VIVÆ VOCIS.

Oracula vivæ vocis ſunt conceſſiones Privilegiorum, ſeu Gratiæ factæ a Supremo Principe v. g. Summo Pontifice *ſola voce*, ſeu 1

Oretenus ſine Scriptura. *Ita in re communis.*
2 Oracula vivæ vocis alia ſunt authentica, & aa non. Oracula *authentica* ſunt illa, quæ ne memoria pereant, & ut etiam pro Foro externo probari, & practicari poſſint, ſubinde in ſcripturam rediguntur, & teſtimonio authentico ab iis, quibus ex officio incumbit, fide digna redduntur. Oracula autem non authentica ſunt illa, quæ vel neglectu impetrantium, vel alia de cauſa non ſunt tali forma in ſcri-
3 pturam redacta. *Communis*. Hinc Oracula vivæ vocis authentica, ut ſecernantur a non authenticis, ſolent in collectionibus Privilegiorum, & Oraculorum vivæ vocis, diſtincto & diverſo ſigno notari, ut patet *in Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum*, ubi Oracula vivæ vocis authentica ſignantur *O magno*, & non authentica ſignantur *O parvo*, ut teſtatur Auctor ipſius Compendii: *Ad Lectorem in declaratione Abbreviatarum Allegationum*.
4 Gratiæ, & Privilegia *vivæ vocis Oraculo* conceſſa quoad ſubſtantiam pro *Foro interno*, ſive ſint authentica, ſive non, dummodo non ſint revocata, ſunt ejuſdem valoris, quanti ſunt Privilegia in ſcriptis conceſſa. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Inſtitutionis 7. cauſ. 25. qu. 1.* Et ſic expreſſe conceſſit noſtro Ordini Leo X. ut habetur in *Compendio Fratrum Minorum verb. Oracula vivæ vocis num.* 2. ibi: *Idem Leo conceſſit, quod non ſint minoris efficaciæ, & valoris vivæ vocis Oracula, quam ſi per Bullam, aut Breve ad perpetuam rei memoriam eſſent con-*
5 *ceſſa*. Ad eſſentiam enim, & ſubſtantiam Privilegii non requiritur ſcriptura, ſed etiam oretenus, ſeu *vivæ vocis oraculo* conceſſum ſubſiſtit. *Communis, arg. cap. Si quis cum Clerico 5. cauſ. 11. q. 1. & cit. cap. inſtitutionis 7. cauſ. 25. q. 2.* Clemen. *Dudum, de ſepulturis*, & Extravag. *Etſi Dominici, de Pœnitent. & remiſſion.* ibi: *Conſiderans, quod plerumque contingit ſuam Sanctitatem hujuſmodi facultates etiam oraculo vivæ vocis concedere &c.*
6 Notanter autem ſupra *n.* 4. dicitur *Pro Foro interno*, quia Oracula vivæ vocis, ut practicari poſſint etiam *pro Foro externo*, non ſufficit illa eſſe conceſſa, ſed inſuper requiritur, ut illorum conceſſio probetur authentico teſtimonio, ut patet ex Conſtitutione Julii II. incip. *Romani Pontificis*, & ex *Regula 52. Cancellariæ*: Et ratio eſt, quia, ſi ſine teſtimonio authentico valerent etiam *pro Foro externo*, poſſet quilibet aſſerere ſe habere Privilegium *vivæ vocis oraculo* conceſſum, & ſic prætextu *oraculi vivæ vocis* poſſet cum maxima perturbatione boni Communis eludere Leges, & Canones in *Foro externo*, quod nemo ſanæ mentis audebit admittere. *Communis*.

Omnia, & ſingula Indulta, & Privilegia quibuſcumque *vivæ vocis oraculo* conceſſa a Summis Pontificibus ante Gregorium XV. (exceptis conceſſis ad ſupplicationem Regum, nec non illis manu Cardinalium firmatis) revocavit pro utroque Foro, ſcilicet, tam pro Foro interno, quam pro externo dictus Gregorius XV. *die* 2. *Julii* 1622. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*, quæ ad uberiorem legentium notitiam hic ad litteram datur. 7

GREGORIUS PAPA XV.

Ad perpetuam rei memoriam.

„ Romanus Pontifex in ſpecula militantis „ Eccleſiæ Divina Providentia conſtitutus, Gratias, & indulta a ſe, & Prædeceſſoribus ſuis „ conceſſa, juſtis interdum ſuadentibus cauſis, „ juxta creditum ſibi Paſtoralis Officii debitum moderatur, aut revocat, prout rerum, „ & temporum qualitatibus debite penſatis „ conſpicit in Domino ſalubriter expedire.

„ §. 1. Itaque motu proprio, & ex certa „ ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnia, „ & ſingula Indulta, Facultates, Privilegia, „ Gratias, & conceſſiones quaſcumque ſpirituales, & Eccleſiaſticas, tam ad forum interius, „ quam exterius ſpectantia: ac tam ad ſupplicationem partium, quam motu, ſcientia & „ poteſtatis plenitudine ſimilibus a Sede Apoſtolica, quæ tamen vivæ vocis Oraculo hactenus quandocumque, & qualitercumque, „ & quavis etiam de neceſſitate exprimenda cauſa, quibuſvis Collegiis, Capitulis, Ordinibus, tam Mendicantium, quam non Mendicantium Societatibus, etiam Societatis Jeſu, ac Congregat. quibuslibet, ſive eorum, „ & earum reſpective Præpoſitis, Decanis, Magiſtris, Miniſtris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, Generalibus, vel Provincialibus, „ quocumque nomine nuncupatis, Superioribus, etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi „ prædictæ immediate ſubjectis, cujuſcumque „ Dignitatis, præeminentiæ, aut quovis Privilegio munitis, non tamen ad ſupplicationem Regum conceſſas, in iis videlicet, quæ „ non ſunt ſortita effectum, tenore præſentium „ revocamus, caſſamus, tollimus, abrogamus, „ & annullamus; ac revocata, caſſata, ſublata, abrogata, & annullata, viribuſque, & „ effectu vacua perpetuo fore, & eſſe, neque

„ in

„ in poſterum cuiquam ſuffragari poſſe, vel
„ debere, neque aliquem iis de cetero uti ul-
„ lo modo poſſe, etiamſi expreſſa, & ſpecifi-
„ ca mentio, etiam de verbo ad verbum de
„ iis facienda eſſet, decernimus & declaramus.

„ §. 2. Firmis tamen, & in robore perma-
„ nentibus omnibus Indultis, & aliis Conceſ-
„ ſionibus prædictis vivæ vocis Oraculo S. R. E.
„ Cardinalibus ad ipſorum, vel aliorum quo-
„ rumcumque favorem propria Sanctæ Roma-
„ næ Eccleſiæ Cardinalium manu firmatis pro
„ ipſis, vel aliis factis, & de quibus iidem
„ S. R. E. Cardinales teſtimonium in ſcriptis
„ præbuerunt.

„ §. 3. Decernentes, præſentes Litteras, &
„ in eis contenta quæcumque, etiam ex eo,
„ quod quicumque in præmiſſis intereſſe ha-
„ bentes, ſeu habere prætendentes, ad hoc
„ vocati, & auditi non fuerint de ſubreptio-
„ nis, vel obreptionis vitio, aut intentionis,
„ noſtræ, ſeu aliquo quocumque defectu nota-
„ ri, impugnari, redargui, in Jus, vel in
„ controverſiam revocari, ad terminos Juris
„ reduci, aut adverſus illas quodcumque Ju-
„ ris, Gratiæ, vel Facti remedium impetrari
„ nullatenus poſſe, ſed illas ſemper validas,
„ & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plena-
„ rios, & integros effectus ſortiri, & obtinere.

„ §. 4. Sicque per quoſcumque Judices Or-
„ dinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Pa-
„ latii Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Car-
„ dinales, etiam de Latere Legatos, & Nun-
„ cios, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis
„ aliter judicandi, & interpretandi facultate &
„ auctoritate, judicari, & definiri debere, ac
„ irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quo-
„ quam, quavis auctoritate ſcienter, vel igno-
„ ranter contigerit attentari.

„ §. 5. Non obſtantibus præmiſſis, ac qui-
„ buſvis Conſtitutionibus, & Ordinationibus
„ Apoſtolicis Ordinibus, Societatibus, & Con-
„ gregationibus prædictis, eorumque Præpoſi-
„ tis, Decanis, Magiſtris, Miniſtris, Præla-
„ tis, Prioribus, Rectoribus, & aliis Superio-
„ ribus prædictis, ſub quibuſcumque tenoribus,
„ & formis, ac cum quibuſvis etiam deroga-
„ toriarum derogatoriis, aliiſque efficaciori-
„ bus, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus,
„ & aliis Decretis in genere, vel in ſpecie,
„ ac alias in contrarium præmiſſorum quomo-
„ dolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis.
„ Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro
„ illorum ſufficienti derogatione de illis, eo-
„ rumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica,
„ expreſſa, & individua, ac de verbo ad ver-
„ bum, non autem per clauſulas generales
„ idem importantes, mentio, ſeu quævis alia
„ expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita
„ forma, ad hoc ſervanda foret, tenore hujuſ-
„ modi, præſentibus pro plene, & ſufficien-
„ ter expreſſis, & ad verbum inſertis haben-
„ tes, illis alias in ſuo robore permanſuris,
„ hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſ-
„ ſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſ-
„ cumque.

„ §. 6. Volumus autem, ut præſentium tran-
„ ſumptis, etiam impreſſis, & manu alicujus
„ Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ
„ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis,
„ eadem prorſus fides adhibeatur in judicio,
„ & extra illud, quæ præſentibus adhiberetur,
„ ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

„ §. 7. Quodque eædem præſentes Litteræ,
„ ſeu illarum exempla ad valvas Baſilicarum
„ S. Joannis Lateranenſis, ac Principis Apo-
„ ſtolorum de Urbe, & in acie Campi Floræ
„ affixæ omnes ita arctent, & afficiant, ac ſi
„ unicuique perſonaliter intimatæ fuiſſent.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die II Julii MDCXXII. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Poſtea autem Urbanus VIII. *die* 20. *Decem-* 8
bris 1631. Conſtit. incip. *Alias felicis recordatio-*
nis Gregorius Papa XV. revocavit etiam omnia,
& ſingula Indulta, & Privilegia *vivæ vocis*
oraculo conceſſa, etiam ad inſtantiam Impera-
toris, & Regum, & manu quorumcumque
Cardinalium firmata. Quæ Conſtitutio etiam
hic pro omnium ſcitu ad litteram datur.

URBANUS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

„ §. 1. Alias felicis recordationis Gregorius
„ Papa XV. Prædeceſſor Noſter, ut ſubnaſcen-
„ tibus jugiter variis difficultatibus, & abuſi-
„ bus ex Privilegiis a Sede Apoſtolica vivæ
„ vocis Oraculo ſæpenumero conceſſis obviam
„ iret, Conſtitutionem edidit tenoris ſubſe-
„ quentis, videlicet, Gregorius Papa XV. ad
„ perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex
„ in ſpecula militantis Eccleſiæ &c. *ut ſupra*.

„ §. 2. Cum autem experientia rerum Ma-
„ giſtra compertum ſit, conceſſiones, & gra-
„ tias vivæ vocis Oraculo, etiam a S. R. E.
„ Cardinalibus obtentas, & ipſorum manu fir-
„ matas, ſæpe ab his, in quorum favorem
„ emanarunt, minus canonica interpretatione
„ extendi, & perperam in diſciplinæ Eccleſia-

„ ſticæ detrimentum exequutioni demandari: „ Idcirco quantum cum Domino poſſumus, „ his, & aliis malis occurrere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, & de conſilio nonnullorum Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, quibus negotium hujuſmodi mature diſcutiendum commiſimus, omnia, & ſingula Privilegia, facultates, Licentias, & Gratias quaſcumque per Summos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac per Nos vivæ vocis Oraculo, & S. R. E. prædictæ Cardinalium quorumcumque manu firmata, quibuſcumque Generalibus, Provincialibus, ceteriſque Superioribus, & perſonis cujuſvis Ordinis, Congregationis, Inſtituti, & Societatis, ſive ſæcularibus, ſive Regularibus, vel etiam ipſis Ordinibus, Congregationibus, Inſtitutis, & Societatibus, etiam Societati Jeſu, aut ejus Clericis, ſeu Presbyteris, aliiſque perſonis prædictis, quacumque de cauſa, etiam de neceſſitate exprimenda, occaſione, prætextu, vel colore, etiam intuitu, contemplatione, ſeu ad Inſtantiam Imperatoris, Regum, & Principium quorumcumque, aut alias quomodolibet conceſſa, illorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes, tenore præſentium revocamus, caſſamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, ac de cetero revocata, caſſata, abrogata, & annullata, viribuſque, & effectu vacua eſſe, & fore, nullique prorſus deinceps ſuffragari poſſe, nec debere declaramus.

„ §. 3. Præterea, ut præſentes Litteræ omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit quanto citius innoteſcant, omnibus, & ſingulis Generalibus, & aliis quocumque nomine nuncupatis Superioribus quorumcumque Ordinum, Congregationum, Societatum, etiam Societatis Jeſu, & Inſtitutorum ſub Excommunicationis, ac privationis Officiorum, & dignitatum, nec non vocis activæ, & paſſivæ, pœnas ipſo facto incurrendis, præcipimus, & mandamus, ut infra tres menſes proximos a die publicationis præſentium computandos, omnes, & ſingulos Provinciales eorumdem ſuorum Ordinum, Congregationum, Societatum, etiam Societatis Jeſu, & Inſtitutorum, de ejuſdem præſentibus Litteris certiores faciant, & earumdem præſentium exemplaria illis tranſmittant: qui quidem Provinciales ſub eiſdem pœnis teneantur ſingulis Superioribus Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, & Locorum Regularium præcipere, ut eaſdem præſentes ſubditis ſuis, ut moris eſt, publicent.

„ §. 4. Decernentes, præſentes Litteras, etiam ex eo, quod quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, vel habere prætendentes, ad hoc vocati, & auditi non fuerint de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, ſeu alio quopiam defectu notari, impugnari, invalidari, redargui, in Jus, vel controverſiam vocari, aut ad viam, & terminos Juris reduci, ſive adverſus illas quodcumque Juris, Gratiæ, vel Facti remedium impetrare nullatenus poſſe, ſed illas ſemper validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere.

„ §. 5. Sicque per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi quid ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

„ §. 6. Non obſtantibus præinſertis Litteris hujuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, & quatenus opus ſit, etiam Regula noſtra de non tollendo Jure quæſito, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis, eiſdem Cardinalibus, Ordinibus, Congregationibus, Inſtitutis, & Societatibus, eorumque Superioribus quocumque nomine nuncupatis, ſub quibuſcumque verborum formis, & tenoribus, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis decretis in genere, vel in ſpecie, ac alias in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica & expreſſa, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis habentes, ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

„ §. 7. Volumus autem, quod præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicujus

„ Ne-

„ Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſo-
„ næ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ mu-
„ nitis, eadem prorſus ubique fides adhibea-
„ tur, quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi
„ forent exhibitæ, vel oſtenſæ, quodque eæ-
„ dem præſentes Litteræ, ſive illarum exem-
„ pla ad valvas Baſilicarum prædictarum, &
„ in acie campi Floræ hujuſmodi ſimiliter af-
„ fixæ omnes, quos concernunt, perinde ar-
„ ctent, ac ſi unicuique perſonaliter intimatæ
„ fuiſſent.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 20. Decembris 1631. Pontificatus noſtri anno nono.

9 Deinde idem Urbanus VIII. *die 11. Aprilis 1635.* Conſtitut. etiam incip. *Alias felicis recordationis Gregorius Papa XV.* juſtis de cauſis declaravit, prædictam ſuam revocationem non comprehendere illos Officiales, ſeu Miniſtros, quibus ratione ſuorum Officiorum, ſeu Munerum de Summi Pontificis Oraculis fides haberi ſolet, & debet; Quæ Conſtitutio, utpote ſumme neceſſaria ad hujus notitiæ complementum, etiam hic ad litteram datur.

URBANUS PAPA VIII.

Ad futuram rei memoriam.

„ ALias felicis recordationis Gregorius Papa
„ XV. Prædeceſſor Noſter, ut ſubnaſcen-
„ tibus jugiter variis difficultatibus, & abuſi-
„ bus ex Privilegiis a Sede Apoſtolica vivæ
„ vocis Oraculo ſæpenumero conceſſis obviam
„ iret; Conſtitutionem edidit tenoris ſubſe-
„ quentis, videlicet: Gregorius Papa XV. ad
„ perpetuam rei memoriam. Romanus Ponti-
„ fex in ſpecula militantis Eccleſiæ, divina
„ providentia conſtitutus, gratias, & Indulta
„ a ſe, & prædeceſſoribus ſuis conceſſa, juſtis
„ interdum ſuadentibus cauſis, juxta creditum
„ ſibi Paſtoralis Officii debitum moderatur,
„ aut revocat, prout rerum, & temporum
„ qualitatibus debite penſatis conſpicit in Do-
„ mino ſalubriter expedire. Itaque motu pro-
„ prio, & ex certa ſcientia, ac matura deli-
„ beratione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſta-
„ tis plenitudine, omnia & ſingula Indulta,
„ Facultates, Privilegia, Gratias, & conceſ-
„ ſiones quaſcumque ſpirituales, & Eccleſia-
„ ſticas, tam ad forum interius, quam ad
„ exterius ſpectantes, ac tam ad ſupplicatio-
„ nem partium, quam motu, ſcientia, & po-
„ teſtatis plenitudine ſimilibus a Sede Apoſto-
„ lica, quæ tamen vivæ vocis Oraculo, ha-
„ ctenus, quandocumque, & qualitercumque,
„ ex quavis etiam neceſſitate exprimenda cau-
„ ſa, quibuſvis Collegiis, Capitulis, Ordini-
„ bus, tam Mendicantium, quam non Men-
„ dicantium, Societatibus, etiam Societati Je-
„ ſu, ac Congregationibus quibuslibet, ſive
„ eorum, & earum reſpective Præpoſitis, De-
„ canis, Magiſtris, Miniſtris, Prælatis, Prio-
„ ribus, Rectoribus, Generalibus, vel Provin-
„ cialibus quocumque nomine nuncupatis, Su-
„ perioribus, quomodolibet exemptis, ac Sedi
„ prædictæ immediate ſubjectis, cujuſcumque
„ dignitatis, præeminentiæ, aut quovis privi-
„ legio munitis; non tamen ad ſupplicationem
„ Regum conceſſas, in iis videlicet, quæ non
„ ſunt ſortita effectum, tenore præſentium re-
„ vocamus, caſſamus, tollimus, abrogamus,
„ & annullamus, ac revocata, caſſata, ſubla-
„ ta, abrogata, & annullata, viribuſque, &
„ effectu vacua perpetuo fore, & eſſe, neque
„ in poſterum cuiquam ſuffragari poſſe, vel
„ debere, neque aliquem iis de cetero uti ulli
„ modo poſſe, etiamſi expreſſa, & ſpecifica
„ mentio, etiam de verbo ad verbum de iis
„ facienda eſſet, decernimus, & declaramus.
„ Firmis tamen, & in ſuo robore permanen-
„ tibus omnibus Indultis, & aliis conceſſioni-
„ bus prædictis vivæ vocis Oraculo S. R. E.
„ Cardinalibus, ad ipſorum, vel aliorum
„ quorumcumque favorem propria S. R. E.
„ Cardinalium manu firmatis, vel aliis fa-
„ ctis, & de quibus iidem S. R. E. Cardi-
„ nales teſtimonium in ſcriptis præbuerunt.
„ Decernentes, præſentes Litteras, & in eis
„ contenta quæcumque, etiam ex eo, quod
„ quicumque in præmiſſis intereſſe habentes,
„ ſeu habere prætendentes, ad hoc vocati, &
„ auditi non fuerint, de ſubreptionis, vel
„ obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ,
„ ſeu alio quocumque defectu notari, impu-
„ gnari, redargui, in Jus, vel in controver-
„ ſiam vocari, ad terminos Juris reduci, aut
„ adverſus illas quodcumque Juris, Gratiæ,
„ vel Facti remedium impetrari nullatenus
„ poſſe, ſed illas ſemper validas, & efficaces
„ exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios & inte-
„ gros effectus ſortiri, & obtinere. Sicque
„ per quoſcumque Judices Ordinarios, & De-
„ legatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici
„ Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam
„ de latere Legatos, & Nuncios, ſublata eis,
„ & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi
„ & interpretandi facultate, & auctoritate,
„ judicari, & definiri debere, ac irritum, &
„ inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam, qua-

„ vis

,, vis auctoritate ſcienter vel ignoranter con-
,, tigerit attentari . Non obſtantibus præmiſ-
,, ſis, ac quibuſvis Conſtitutionibus, & Ordi-
,, nationibus Apoſtolicis, Privilegiis quoque ,
,, Indultis, & Litteris Apoſtolicis Ordinibus ,
,, & Societatibus, & Congregationibus prædi-
,, ctis , eorumque Præpoſitis, Decanis, Magi-
,, ſtris, Miniſtris, Prælatis, Prioribus, Recto-
,, ribus, & aliis Superioribus prædictis , ſub
,, quibuſcumque tenoribus , & formis, ac cum
,, quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis,
,, aliiſque efficacioribus , & inſolitis clauſulis,
,, ac irritantibus , & aliis Decretis in genere,
,, vel in ſpecie , ac alias in contrarium præ-
,, miſſorum quomodolibet conceſſis , confirma-
,, tis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſin-
,, gulis , etiamſi pro illorum ſufficienti dero-
,, gatione, de illis, eorumque totis tenoribus,
,, ſpeciali, ſpecifica, expreſſa, & individua ,
,, ac de verbo ad verbum , non autem per
,, clauſulas generales idem importantes, men-
,, tio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut
,, aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda
,, foret , tenores hujuſmodi præſentibus pro
,, plene, & ſufficienter expreſſis , & ad ver-
,, bum inſertis habentes, illis alias in ſuo ro-
,, bore permanſuris hac vice dumtaxat ſpecia-
,, liter , & expreſſe derogamus , ceteriſque
,, contrariis quibuſcumque. Volumus autem ,
,, ut præſentium tranſumptis etiam impreſſis ,
,, & manu alicujus Notarii publici ſubſcri-
,, ptis, & ſigillo perſonæ in Dignitate Eccle-
,, ſiaſtica conſtitutæ munitis , eadem prorſus
,, fides adhibeatur in judicio , & extra illud,
,, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhi-
,, bitæ, vel oſtenſæ , quodque eædem præſen-
,, tes Litteræ, ſeu illarum exempla ad valvas
,, Baſilicarum S. Joannis Lateranenſis , ac
,, Principis Apoſtolorum de Urbe , & in
,, acie Campi Floræ affixæ , omnes ita ar-
,, ctent, ac ſi unicuique perſonaliter intimatæ
,, fuiſſent.

,, Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma-
,, jorem ſub Annulo Piſcatoris die ſecunda
,, Julii MDCXXII. Pontificatus Noſtri anno
,, ſecundo.

,, Et ſubinde per nos accepto , quod expe-
,, rientia rerum Magiſtra compertum erat ,
,, conceſſiones, & Gratias vivæ vocis Oracu-
,, lo , etiam a S. R. E. Cardinalibus obten-
,, tas , & ipſorum manu firmatas , ſæpe ab
,, his, in quorum favorem emanarunt , minus
,, Canonica interpretatione extendi , & perpe-
,, ram in diſciplinæ Eccleſiaſticæ detrimentum
,, executioni demandari , idcirco , quantum
,, cum Domino potuimus, his , & aliis malis
,, occurrere volentes, motu proprio, certaque
,, ſcientia , ac matura deliberatione noſtris ,
,, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, de
,, conſilio nonnullorum Venerabilium Fratrum
,, noſtrorum S. R. E. Cardinalium , quibus
,, negotium hujuſmodi mature diſcutiendum
,, commiſimus, omnia , & ſingula Privilegia ,
,, Facultates, Licentias, & Gratias quaſcum-
,, que per Summos Pontifices Prædeceſſores
,, Noſtros , ac per Nos vivæ vocis Oraculo ,
,, etiam S. R. E. prædictæ Cardinalium quo-
,, rumcumque Generalibus , Provincialibus ,
,, ceteriſque Superioribus , & perſonis cujuſvis
,, Ordinis, Congregationis, Inſtituti , & So-
,, cietatis, ſive ſæcularibus, ſive Regularibus ,
,, vel etiam ipſis Ordinibus , Congregationi-
,, bus, Inſtitutis, & Societatibus , etiam So-
,, cietati Jeſu, aut ejus Clericis, ſeu Presby-
,, teris, aliiſque perſonis prædictis , quacum-
,, que de cauſa , etiam de neceſſitate expri-
,, menda occaſione , prætextu , vel colore ,
,, etiam intuitu , & *contemplatione* , ſeu ad
,, inſtantiam Imperatoris, Regum , & *Princi-*
,, *pum* quorumcumque , aut alias quomodoli-
,, bet conceſſæ , illorum tenores præſentibus
,, pro expreſſis habentes Apoſtolica auctoritate
,, revocavimus , caſſavimus , ſuſtulimus, abro-
,, gavimus, & annullavimus , ac de cetero re-
,, vocata, caſſata, ſublata, abrogata , & an-
,, nullata , viribuſque, & effectu vacua eſſe ,
,, & fore , nullique deinceps ſuffragari poſſe ,
,, nec debere declaravimus , prout in aliis no-
,, ſtris deſuper in ſimili forma Brevis expedi-
,, tis Litteris , quarum tenores præſentibus
,, pro expreſſis haberi volumus , plenius con-
,, tinetur. Cum autem pro tempore exiſtenti-
,, bus nonnullis noſtris , & Sedis Apoſtolicæ
,, Officialibus, ſeu Miniſtris , qui eorum Of-
,, ficiorum, ſeu Munerum ratione de Gratiis ,
,, Conceſſionibus, & Diſpoſitionibus, quibuſ-
,, cumque per Nos faciendis , mandatiſque ,
,, & juſſionibus Noſtris exequendis , aliiſque
,, rebus, & negotiis gerendis , Nobiſcum di-
,, verſa tractant per ſe , ſeu de eorum man-
,, dato facienda, gerenda , & executioni de-
,, mandanda, vivæ vocis Oraculo commiſeri-
,, mus, & in dies circa ea quæ ad cujuslibet
,, eorum Officium, ſeu Munus , quo fungun-
,, tur, pertinent, committamus : Nos firmio-
,, ri geſtorum de mandato noſtro Officia-
,, lium , ſeu Miniſtrorum ſecuritati conſulere
,, volentes, motu proprio, certaque ſcientia ,
,, ac matura deliberatione noſtris , deque Apo-
,, ſtolicæ poteſtatis plenitudine, Officiales, ſeu

,, Mi-

„ Miniſtros prædictos, quibus alias ante emanatas prædictas Conſtitutiones ex Officiorum auctoritate, & prærogativa de Oraculo per eos a Romanis Pontificibus pro tempore exiſtentibus habito, fides haberi ſolebat, quoad ea, quæ, ut præfertur, ad cujuslibet eorum Officium, ſeu Munus, quo funguntur, pertinent, in litteris etiam noſtris prædictis ſuper revocatione Oraculorum hujuſmodi emanatis, minime comprehenſos fuiſſe, nec eſſe, nec comprehendi debere declaramus, & ad abundantiorem cautelam eoſdem Officiales, ſeu Miniſtros adverſus eaſdem Conſtitutiones, quatenus opus ſit, reſtituimus, & plenarie reintegramus in omnibus, & per omnia, perinde ac ſi quoad illos prædictæ Conſtitutiones non emanaſſent; Decernentes, præſentes Litteras validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ac irritum, & inane, ſi quid ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Gregorii prædeceſſoris hujuſmodi, noſtriſque Litteris præfatis, ac omnibus illis quæ in dictis Litteris conceſſa ſunt non obſtare, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 11. Aprilis 1635. Pontificatus noſtri anno duodecimo.

10 Unde, ut vides ex hac ſecunda Conſtitutione Urbani VIII. §. *Cum autem pro tempore exiſtentibus*, clare patet, quod omnia illa Indulta, & Privilegia *vivæ vocis oraculo* a quocumque Pontifice conceſſa & teſtificata, ſeu authenticas per Officiales, & Miniſtros, quibus vi ſui Officii, de Privilegiis, & gratiis per Pontifices oretenus conceſſis, vel concedendis, fides adhiberi ſolet, & debet, adhuc impræſentiarum valent pro utroque Foro, ſcilicet tam interno, quam externo, valideque, & licite practicari poſſunt. *Communis, ac certa*, teſte Reiffenſtuel *lib. 5. Decretal. tit. 33. num. 155.*

11 Officiales autem, ſeu Miniſtri prædicti ſunt multi, & diverſi, ut patet *in Extravagant. commun. Ad regimen 13. de præbendis, & dignitatibus*, ibi: *Officialium dictæ Sedis, videlicet, Camerarii, Vicecancellarii, Notariorum, Auditorum, Litterarum contradictarum, & Apoſtolici Palatii cauſarum Auditorum, Correctorum, & Scriptorum Litterarum Apoſtolicarum, ac Pœnitentiarii præfatæ Sedis, ac Abbreviatorum, nec non Commenſalium, & aliorum quorumlibet Capellanorum Sedis ejuſdem. Et etiam quorumcumque Legatorum, ſive Nunciorum, ac in Terris Eccleſiæ Romanæ Rectorum, & Theſaurariorum &c.*

12 Inter Officiales, ſeu Miniſtros præfatos computantur, & revera ſunt Cardinales illi, qui ad id a Papa deputantur, vel Protectores Ordinum exiſtunt, quia quamvis *in d. cap. Ad regimen* non numerentur inter Officiales Papæ, & Sedis Apoſtolicæ; tamen in Religiones ſibi commiſſas Juriſdictionem, curam, & vigilantiam exercent tamquam Miniſtri Papæ, qui eſt omnium Religionum Generaliſſimus, & Adminiſtrator, & Gubernator, & Rector; Unde eſt ipſis omnino credendum in iis, quæ teſtantur de Religionibus, quas protegunt, ut recte *ex cit. Conſtitutione Urbani VIII. ſub num. 9. allata* colligunt, & docent Peyrinus *in Formul. Prælator. Regular. litt. Z. cap. 3. & Appendice 4. ad Urbanum VIII. num. 2. fol. 726.* Donatus *prax. rer. Regul. tom. 1. tract. 16. qu. 12. n. 1.* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 157.* & alii paſſim.

13 Hinc plurima adhuc in præſentiarum valent Privilegia *vivæ vocis Oraculo conceſſa*, utpote debite authentica ab aliquo ex ſupradictis Officialibus, ſeu Miniſtris, vel Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, juxta dictam Conſtitutionem Urbani VIII. Et talia ſunt omnia illa, quæ *in Compendio Privilegiorum Fratrum Minorum* a Hieronymo a Sorbo juxta Decreta Concilii Tridentini, & alias Conſtitutiones Pontificias reformato, comprehenduntur, & ſignantur *O magno*; quia Privilegia tali *O magno* ſignata, ut fuit dictum ſupra *ſub n. 3.* ſunt *vivæ vocis Oracula vere Authentica*, ſicut ſunt illa ſignata æquivalenti ſigno in libris Privilegiorum aliorum Ordinum. Et *vivæ vocis Oracula* authentica per ſupradictos Officiales, & Miniſtros Papæ, & Sedis Apoſtolicæ, non ſunt revocata: ut expreſſe declarat Urbanus VIII. in *ſupra num. 9.* adducta ſua ſecunda Conſtitutione, §. *Cum autem pro tempore exiſtentibus*.

14 Unde ſaltem pro foro interno valent adhuc hodie Privilegia *vivæ vocis Oraculo* conceſſa ante tempora, vel tempore Leonis X. quia dictus Leo X. conceſſit, quod *Fratres Minores Regularis Obſervantiæ ſecura conſcientia poſſint uti omnibus a Sede Apoſtolica, ſive per Bullas, ſive per Brevia, ſive vivæ vocis Oraculo conceſſis Privilegiis, prout ea in libris Ordinis reperiuntur, ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent tunc expreſſa. Et quod hujuſmodi vivæ vocis Oracula non ſint minoris efficaciæ, ac valoris, quam ſi per Bullam, aut Breve ad perpetuam rei memoriam eſſent conceſſa*: prout teſtatur Laurentius

Pres-

Presbyter Cardinalis tituli Quatuor Coronatorum, & Protector dicti Ordinis Minorum, & habetur *in* 1. *tom. Collect. Bullar. Rodriq. in fine Bull. Leonis X. fol.* 1317. & *in ſupplement. ejuſdem Ordinis conceſſ. ibi fol.* 58. de quo idem Rodriq. *tom.* 1. *qq. Regul. q.* 7. *art.* 5. & *tom.* 3. *qu.* 22. *art.* 1. & 2. & habetur etiam *in Compendio Privilegior. Ordinis Minor. verb. Oracula vivæ vocis num.* 1. & 2. ubi *num.* 1. inſuper additur, quod *pro majori conſcientiarum ſecuritate omnia de novo conceſſit vivæ vocis Oracula vere authentica*: atqui *vivæ vocis Oracula vere authentica*, (ut ſunt iſta, utpote teſtificata a ſupradicto Eminentiſſimo Cardinali Laurentio tunc Ordinis Protectore) non ſunt revocata, ut expreſſe declarat Urbanus VIII. in dicta ſua ſecunda Conſtitutione allata ſupra *ſub n.* 9. ergo adhuc hodie vigent.

15 Item eadem ratione adhuc hodie valent pro Foro conſcientiæ Privilegia *vivæ vocis Oraculo* conceſſa ante tempora, vel tempore S. Pii V. quia d. S. Pius V. *die* 13. *Mart.* 1566. vivæ vocis Oraculo confirmavit Privilegia Ordinis Minorum pro Foro conſcientiæ, etiam illa, quæ ſunt contra Concilium Tridentinum, cujus copia authentica eſt in Archivio Conventus S. Joannis Regum Ordinis Predicatorum, prout *in Compendio Societatis Jeſu tit. de Concil. Trident.* §. 3. & Rodriq. *tom.* 1. *qq. Regular. q.* 8. *art.* 8. & habetur *in tom.* 2. *collect. Bull.* Rodriq. *in fine Oraculorum S. Pii V. fol.* 428. *num.* 15. & ſub *anno* 1568. Conſt. incip. *Etſi mendicantium*; & alia incip. *Ad uberes*: multa expreſſe conceſſit ſuo Præclariſſimo Ordini Prædicatorum, quæ Decretis Concilii Tridentini adverſantur.

16 Nec obſtat, quod Gregorius XIII. immediatus Succeſſor S. Pii V. *anno* 1572. Conſt. incip. *In tanta rerum & negotiorum mole* revocaverit expreſſe omnia Privilegia a d. S. Pio V. conceſſa contra Concilium Tridentinum, & ad terminos ejuſdem *Concilii Tridentini* reduxerit, ibique ſtatuerit, Regulares teneri ſtare Decretis *Concilii Tridentini*, & Juri veteri, ac ſi dictæ Conceſſiones, & Conſtitutiones S. Pii V. nunquam emanaſſent. Non obſtat, inquam, quia Gregorius XIII. in d. ſua Conſtitutione non revocat Privilegia conceſſa Regularibus pro *Foro interno*; revocat enim ibi ſola illa Privilegia Regularibus conceſſa contra diſpoſitionem *Concilii Tridentini*; ex quibus perturbatio inter Epiſcopos, & Mendicantes ſolet oriri; quandoquidem in Procemio dictæ Conſtitutionis, ubi cauſa finalis exprimitur, ſic præciſe legitur: *Demum animadverſo, quod ea omnia multis dubitationibus involuta, magniſque difficultatibus obſtructa, multas, magnaſque diſſenſiones, altercationes, & lites inter prædictos Locorum Ordinarios, & Fratrum ipſorum Ordines non ſine gravi Divini cultus, & animarum detrimento, ac populorum ſcandalo concitaverant*. Uſus autem privilegiorum Mendicantium in *Foro conſcientiæ* exercitus, nec magnam, nec parvam litem inter prædictos poterit excitare. quod eſt mente valde tenendum, ut recte dicit Donatus infra citandus, quia cauſa finalis eſt illa, quæ ſtringit, & ampliat Privilegia, cum ratio Legis ſit anima Legis, *l. Cum ratio, ff. de bonis damnatorum*, & ceſſante ratione, & cauſa Legis ceſſat ipſa Lex; *l. Adigere* 6. §. 2. *ff. de jure patronat.* & ceſſante cauſa ceſſet effectus, *c. Cum ceſſante* 60. *de appellationibus*. Sic Sapientiſſimus Donatus *prax. rerum Regular. tom.* 1. *tract.* 11. *q.* 17. *num.* 19. & alii plures; Tum quia in d. Conſtitutione Gregorii XIII. nullatenus nominantur Oracula, unde ad iſta non debent extendi, cum uti pœnalis non debeat extendi ad non expreſſa, quia, ſi voluiſſet, expreſſiſſet, quod enim voluit, expreſſit, *arg. c. Inter corporalia* 2. *de translation. Epiſcop.* §. *Sed neque iſtud*, & *cap. Quia circa* 22. *de privilegiis*, & *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, & uti odioſa debet reſtringi, ne minus lædat, juxta Regulam *in cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. & *cap. Olim* 16. *de verbor. ſignificat.* & *l. Beneficium* 3. *ff. De Conſtitutionibus principum*. Oracula enim favore animæ conceſſa, revocatis Privilegiis, non intelliguntur revocata, niſi in ſpecie, & expreſſe revocentur, prout docent Innocent. *in cap. Conſtitutus n.* 2. *de reſcriptis*, Felin. *in conſil.* 6. *n.* 1. Henriquez *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 24. *num.* 8. Donatus *loc. cit. n.* 17. & *tract.* 16. *qu.* 6. *n.* 5. cum Navarr. Rodriq. Fauſt. Peyrin. & Bordon. ibi citatis.

17 Item adhuc hodie valent pro Foro conſcientiæ Privilegia vivæ vocis Oraculo conceſſa ante tempora, vel tempore Clementis VIII. dummodo non adverſentur Concilio Tridentino, quia dictus Clemens VIII. *Die* 20. *Decembris* 1595. Conſtit. incip. *Ratio Paſtoralis Officii* confirmavit, & innovavit *ex certa ſcientia, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine* omnia, & ſingula Privilegia Fratrum Minorum, etiam *vivæ vocis Oraculo conceſſa*, ut patet *ibi* §. 3. Unde cum ob Clauſulam *ex certa ſcientia*, ſub qua de novo conceſſit omnia Fratrum Minorum Privilegia a quocumque Pontifice, ſive *per Bullam*, ſive *vivæ vocis Oraculo* conceſſa, jam ipſa *vivæ vocis Oracula* acquirunt novam na-

tu-

turam, & novum eſſe, & ex *vivæ vocis Oraculis* evadunt *Privilegia ſcripta*, *ſeu Bullata*, eorumque naturam aſſumunt, ut recte obſervant Pellizzar. *tract.* 8. *cap.* 1. *num.* 132. Reiffenſtuel *lib.* 5. *Decretal. tit.* 33. *num.* 161. & alii, adeoque non ſunt revocata ſaltem pro Foro interno a Gregorio XV. & Urbano VIII. in ſupra adductis Conſtitutionibus *a n.* 7. *ad* 9.

18 Item valent adhuc hodie omnia *vivæ vocis Oracula* poſt Gregorium XV. & Urbanum VIII. conceſſa, quia cum par in parem non habeat imperium, *c. Innotuit* 20. *de election.* §. *Quamvis*, & *c. Exiit* 3. *de verbor. ſignificat. in* 6. §. *Ceterum Sanctæ memoriæ*, ſtat clarum, quod Gregorius XV. & Urbanus VIII. in dictis ſuis Conſtitutionibus non ligaverint manus Succeſſorum Pontificum, adeoque *vivæ vocis Oracula* ab iſtis ex poſt conceſſa valent adhuc hodie pro *Foro interno*, etiamſi de iis teſtimonium authenticum ab Officialibus, & Miniſtris ſupradictis non habeatur, ſed alii fide digni Superiores, Generales, Provinciales, Procuratores Generales, & hujuſmodi, in quorum præſentia aliquis Papa Gregorii XV. & Urbani VIII. Succeſſor Privilegium oretenus conceſſit, teſtimonium ferant; Supradicti enim duo Pontifices loquuntur præciſe de Oraculis antea conceſſis, & probatio per teſtimonium dictorum Officialium Papæ, & Sedis Apoſtolicæ ab Urbano VIII. præſcripta ſe extendit ſolum ad probanda Oracula præcedentia, non autem ad Oracula in futurum concedenda.

19 Ut autem *vivæ vocis Oracula* poſt Urbanum VIII. conceſſa valeant etiam pro *Foro externo*, quamvis abſolute non requiratur probatio conceſſionis per teſtificationem dictorum Officialium propter dicta *numero antecedenti*; Attamen requiritur tale fide dignum teſtimonium de eorum conceſſione, quale ad probandum *in Foro externo* alias requiritur, & ſufficit; *arg. toto titulo* 19. *de probationibus*. Sic Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 164. & alii paſſim.

20 Hic juvat ad rem addere noviſſimam Conſtitutionem Clementis XII. revocatoriam diverſarum facultatum, ut ſequitur.

„ Clementis XII. revocatio diverſarum facultatum a Romanis Pontificibus per eorum „ vivæ vocis Oraculum, vel Reſcripta, con„ ceſſarum.

CLEMENS PAPA XII.

Ad perpetuam rei memoriam.

„ ROmanus Pontifex, Gregis Dominici curæ „ ſibi Divinitus commiſſæ, more ſeduli „ Paſtoris jugiter advigilans nonnulla, quæ a „ Prædeceſſoribus ſuis conceſſa noſcuntur, ju„ ſtis interdum ſuadentibus cauſis, quibus præ„ ſertim Eccleſiaſticæ diſciplinæ conſervationi, „ animarum Chriſtifidelium ſaluti, ac recto „ rerum ordini conſulitur, pro Apoſtolici mu„ neris ſui ſolicitudine moderatur, revocat, & „ immutat, ſicuti omnibus debitæ conſideratio„ nis trutina perpenſis conſpicit in Domino ſa„ lubriter expedire.

„ Itaque de nonnullorum Venerabilium Fra„ trum noſtrorum S. R. E. Cardinalium con„ ſilio, ac etiam motu proprio, ex certa ſcien„ tia, & matura deliberatione noſtris, deque „ Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnia, & „ ſingula infraſcripta indulta, facultates, & „ gratias, quæ tam ad ſupplicationem par„ tium, quam motu, ſcientia, & poteſtatis „ plenitudine ſimilibus, a Romanis Pontifici„ bus Prædeceſſoribus noſtris, vivæ eorum vo„ cis Oraculo, vel per Reſcripta propria illo„ rum, aut de eorum mandato cujuſvis S. R. E. „ præfatæ Cardinalis, alteriuſve ipſorum Præ„ deceſſorum, vel Sedis Apoſtolicæ Officialis, „ & Miniſtri manu ſignata, quibuſcumque utriuſ„ que ſexus perſonis Sæcularibus, vel Regula„ ribus, cujuſlibet ſtatus, gradus, conditionis, „ præeminentiæ, ac Dignitatis, ſive Eccleſia„ ſticæ, ſive temporalis exiſtentibus, etiamſi „ de iis ſpecialis, ac individua mentio, & ex„ preſſio neceſſario facienda foret: Communi„ tatibus quoque, Univerſitatibus, Capitulis, „ Collegiis, Confraternitatibus, Conventibus, „ & Monaſteriis cujuſvis Ordinis, Congrega„ tionis, Militiæ, etiam S. Joannis Hieroſo„ lymitani, ac Inſtituti, & Societatis etiam „ Jeſu, tam Mendicantium, quam non Men„ dicantium, Exemptorum, & non Exempto„ rum, ac quovis tandem Privilegio ſuffulto„ rum nullius prorſus exceptis, quandocumque, „ & qualitercumque conceſſa fuerunt, tenore „ præſentium revocamus, caſſamus, tollimus, „ abrogamus, irritamus, & annullamus, viri„ buſque, & effectu penitus, & omnino va„ cuamus, ac revocata, caſſata, ſublata, ab„ rogata, irrita, & annullata, viribuſque, & „ effectu vacua eſſe, ac perpetuo fore, neque

„ de

„ de cetero cuiquam ſuffragari poſſe, vel debere decernimus, & declaramus.

„ Indulta autem, facultates, & gratiæ hujuſmodi ſunt, quæ ſequuntur, videlicet.

„ I. Excipiendi Confeſſiones ſive Sæcularium, ſive Regularium, etiam Monialium, aut aliarum quarumvis Perſonarum in Conventibus, Monaſteriis, ſeu Conſervatoriis degentium abſque expreſſa Ordinariorum, ac Superiorum illorum, ad quos pertinet facultate: nec non eligendi ſibi Confeſſarium ab iis reſpective non approbatum.

„ II. Abſolvendi quoſcumque ſive Sæculares, ſive Regulares utriuſque ſexus a peccatis, pœnis, & Cenſuris in Litteris die Cœnæ Domini quotannis legi, & publicari conſuetis, vel alias Sedi Apoſtolicæ, Locorumve Ordinariis, aut Superioribus Regularibus quoquo modo reſervatis; Prout quoque eligendi Confeſſarium, etiam ex legitime ad audiendas Confeſſiones approbatis, qui a peccatis, pœnis, ac Cenſuris ſic reſervatis abſolvat.

„ III. Eximendi, ſeu abſolvendi quemlibet ab obligatione denunciandi in caſibus, quibus denunciatio juxta Præſcriptum Conſtitutionum Apoſtolicarum ſeu alias fieri debet.

„ IV. Utendi quibuſcumque facultatibus etiam generaliter conceſſis quoad qualitercumque dictæ Sedi, vel etiam ipſi Romano Pontifici reſervata, ſive per eos, Majori, vel Minoribus Pœnitentiariis attributis, durante Jubilæo, vel Miſſionum, Exercitiorum ſpiritualium, Quadrageſimæ, Adventus, aut alio quovis anni tempore; ſicuti etiam utendi facultatibus, quæ ab Officio Pœnitentiariæ Apoſtolicæ aliquando impertiri ſolent.

„ V. Relaxandi juramenta quælibet, etiamſi de nullo cujuſquam agatur damno, ſeu præjudicio.

„ VI. Diſpenſandi, ſive commutandi vota quæcumque, licet ſimplicia dumtaxat, ac juramento minime confirmata.

„ VII. Diſpenſandi cum quibuſvis perſonis Sæcularibus pariter, vel Regularibus ſuper qualibet Irregularitate, & inhabilitate quomodocumque ex delicto, vel defectu etiam prorſus occultis proveniente, tam pro exercendis ſuſceptis, quam pro ſuſcipiendis quibuſvis Ordinibus, ac retinendis, & aſſequendis quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis.

„ VIII. Diſpenſandi ſuper quocumque impedimento quantumvis occulto matrimonium dirimente, ſive agatur de matrimonio contrahendo, ſive de convalidando jam contracto.

„ IX. Convalidandi titulos Beneficiorum Eccleſiaſticorum Simoniace, vel ex alio quovis capite invalide obtentorum, ac condonandi fructus qualitercumque indebite perceptos, aut componendi ſuper iiſdem fructibus.

„ X. Celebrandi Miſſam itinere, aliave occaſione in quocumque loco ſuper Altari portatili, ſive extra tempus, ab Eccleſia definitum, vel non ſervandi omnia, & ſingula ab ipſa Eccleſia præcepta, & ordinata circa celebrationem Miſſæ, & adminiſtrationem Sanctiſſimi Sacramenti Euchariſtiæ.

„ XI. Officium Divinum abſque legitima cauſa non recitandi, illudve commutandi in alias preces, vel opera pia, ſive recitandi unum Officium pro alio, aut extra tempus ab Eccleſia ſtatutum, vel ſuper præmiſſis cum aliis diſpenſandi.

„ XII. Indulta quæcumque a Regularibus utriuſque itidem ſexus obtenta, votum paupertatis quomodolibet lædentia, aut Regulari obſervantiæ, Apoſtolicis Conſtitutionibus, propriique Ordinis, ſeu Inſtituti ſtatutis contraria, vel adverſantia.

„ XIII. Facultas Regularibus alloquendi Moniales etiam conſanguineas, aliaſque perſonas intra Clauſuram degentes abſque peculiari Superiorum, ad quos quomodocumque ſpectat licentia.

„ XIV. Indulta, facultates, & gratias mox relata, eorumve aliqua in toto, vel in parte indefinite, vel ad tempus, & in caſu particulari, ſeu alio quovis modo aliis communicandi.

„ Quæ quidem omnia, & ſingula, etiamſi ſub quibuslibet aliis quantumvis amplis verborum formis, & tenoribus conceſſa, & impetrata fuerint quoad utrumque forum; ac generaliter, ſive res ſit de caſu occulto, ſive de publico, revocata, & abrogata eſſe, ac intelligi, & cenſeri debere ſtatuimus.

„ Diſtricte propterea prohibemus, ne quiſquam deinceps indultis, facultatibus, & gratiis ſic per Nos revocatis, & abrogatis ullatenus uti audeat, ſeu præſumat ſub pœna Excommunicationis, ac privationis Officiorum, Dignitatum & quorumvis Beneficiorum obtentorum, vocis activæ, & paſſivæ, nec non inhabilitatis ad audiendas Con-

„ feſ-

„ feſſiones, & ad Officia, Dignitates, & Beneficia hujuſmodi in futurum obtinenda ipſo facto abſque ulla alia declaratione per Transgreſſores reſpective incurrenda, a qua nonniſi a Nobis, ſeu Romano Pontifice pro tempore exiſtente, præterquam quoad Excommunicationem præfatam in mortis articulo conſtituti, abſolutionis, diſpenſationis, ſeu rehabilitationis beneficium valeat obtinere.

„ Noverint inſuper Pœnitentes, & alii fideles, abſolutiones, diſpenſationes, relaxationes, commutationes, convalidationes, compoſitiones, & alia ejuſmodi, ſi quæ in poſterum contra hanc noſtram prohibitionem obtinuerint, nulla fore, nulliuſque roboris, ac momenti.

„ Ceterum per præſentes non intendimus revocare ſupradicta Indulta, facultates, & gratias, quæ per quaſvis Litteras Apoſtolicas, etiam in ſimili forma Brevis expeditas, vel Reſcripta a S. R. E. præfatæ Cardinalium, aut Romanæ Curiæ Prælatorum, aliiſve Almæ Urbis Congregationibus edita, & ab eiſdem Prædeceſſoribus approbata, nec non per dictum Officium Pœnitentiariæ Apoſtolicæ quandocumque conceſſa fuerint, ſeu emanaverint, quæ ſalva, ac firma remanere volumus.

„ Decernentes, eaſdem præſentes Litteras, & in eis contenta, etiam ex eo, quod prædicti, & alii quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes, ad ea vocati, & auditi non fuerint, de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, ſeu alio quocumque defectu notari, impugnari, redargui, in controverſiam vocari, aut adverſus illa quodcumque juris, gratiæ, vel facti remedium intentari, vel impetrari nullatenus poſſe, ſed ipſas præſentes Litteras ſemper firmas, validas, efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, in omnibus, & per omnia inviolabiliter obſervari; Sicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac ejuſdem S. R. E. Cardinales etiam de Latere Legatos, dictæque Sedis Nuncios, & alios quoslibet, quavis præeminentia, & poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis ac quibuſvis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, necnon quatenus opus ſit quorumlibet, Ordinum, Congregationum, Militiarum, etiam S. Joannis Hieroſolymitani, Inſtitutorum, Societatum etiam Jeſu, Communitatum, Univerſitatum, Capitulorum, Collegiorum, Confraternitatum, Conventuum, & Monaſteriorum, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, uſibus, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis ſub quibuſcumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis irritantibuſque, & aliis Decretis in genere, vel in ſpecie, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus, ac Conſiſtorialiter, & alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, confirmatis, & approbatis, ac pluries, & quantiſcumque vicibus innovatis.

„ Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata exprimerentur, & insererentur præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice dumtaxat ſpecialiter & expreſſe, ac pleniſſime, & ampliſſime derogamus, & derogatum eſſe volumus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

„ Ut autem eædem præſentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, volumus, illas, ſeu earum exempla ad Valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque generalis in Monte Citatorio, & Acie Campi Floræ de Urbe præfata, ut moris eſt, affigi, & publicari, ſicque publicatas, & affixas omnes, & ſin-

„ gu-

„ gulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent: Utque ipſarum Litterarum Tranſumptis ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & Sigillo Perſonæ in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides, tam in Judicio quam extra illud ubique adhibeatur, quæ eiſdem præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

„ Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die XII. Februarii MDCCXXXII. Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Additiones ex aliena manu.

21 Non inutile eſt, hic accuratius inquirere, quænam vivæ vocis oracula fuerint revocata.

Illud principio monendum eſt, ſub generali revocatione oraculorum vivæ vocis non venire Privilegia oretenus omnibus fidelibus, aut omnibus Eccleſiaſticis, vel aliis quam Regularibus conceſſa, quia in Bullis revocatoriis exprimuntur duntaxat privilegia oretenus conceſſa Regularibus Ordinibus, tum Mendicantium, tum non Mendicantium; Grueber *de Privileg. tract.* 1 *diſput.* 4. *ſect.* 5. *num.* 48. De privilegiis itaque conceſſis oretenus Regularibus erunt ſequentes quæſtiones.

22 An ſub generali revocatione venerint oracula illa vivæ vocis, quibus declarantur Privilegia Regularium, aut Conſtitutiones Pontificiæ &c.? Negant Grueber *de Privileg. dict. tract.* 1. *diſp.* 4. *ſect.* 5. *n.* 48. At recte Amort *in addit. ad mox laudatum Auctorem*: *Inter declarationes* (ait) *alias eſſe authenticas, diſpoſitivas, ac novæ legis conſtitutivas, alia vero tantum doctrinales, ac magiſtrales, quæ non habent vim Legis. Itaque ſi ex circumſtantiis conſtet, declarationem in re indeterminata per Legem, eſſe novæ Legis conſtitutivam, aut a Lege generali non epikiam, ſed ex gratia exceptivam, eadem ratio erit de his oraculis declarativis, quæ de aliis. Intentio enim Pontificis privilegia revocantis talis eſſe præſumenda eſt, qualis eſſe debet. Talis autem eſſe debet, qualem exigit urgens ratio.*

23 De indulgentiis quoque oretenus conceſſis quæritur, an eæ comprehendantur ſub generali revocatione oraculorum vivæ vocis? Pariter negat Grueber *loc. cit.* Amort *tum in addit. ad ipſum, tum in tract. de Indulgent. quæſt.* 56. *nota* 5. affirmativam ſententiam tenet, & merito, quia etiam Indulgentiæ ſunt indulta, & gratiæ &c. quæ in Bulla Urbani VIII. revocantur, immo majus eſt confuſionis, deceptionis, aut ſcandali ex hujuſmodi incertis indulgentiis periculum, quam ex aliis privilegiis.

Gravior quæſtio eſt, an Privilegia vivæ vo- 24
cis oraculo conceſſa, quæ ante revocationem Gregorii XV. ſortita fuerunt effectum, qui tamen tractum habet ſucceſſivum, dici debeant revocata? Fertur autem, P. Dominicum Melin. Procuratorem Generalem Ord. Prædicat. petiiſſe a S. Congregatione Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita declarari, *an ſtante præfata revocatoria Gregorii XV. gratiæ, & privilegia vivæ vocis oraculo conceſſa Generalibus, Vicariis Generalibus, & Procuratoribus Generalibus, ac eorum Ordinibus, quæ ſortita erant effectum ante revocatoriam, licet effectus tractum habeat ſucceſſivum, vel alias reſpiceret perſonas particulares, ut ſunt præſentatura, & magiſteria, maneant in ſuo robore, & valida cenſeantur, ac ſi in dicta Conſtitutione revocatoria non eſſent comprehenſa, an vero aliqua indigeant revalidatione, tam in temporalibus, quam in ſpiritualibus?* & mox dictam Sacram Congregationem verbis hiſce reſcripſiſſe: *Sacr. Cong. &c. prædictas gratias, & privilegia in dicta revocatoria conſtitutione non comprehendi, nullaque revalidatione indigere, proindeque validas fore, & eſſe, eiſdemque ſecure uti poſſe cenſuit, prout alias fuit reſponſum.* Vide Caſtelin. *de elect. Canonic. cap.* 6. *n.* 37.

Innixi autem huic reſcripto complures ne- 25
gativam in hac quæſtione opinionem tenent. Sed non conveniunt, de intelligentia privilegii ſortientis effectum, qui habeat tractum ſucceſſivum; Confer Grueber *loco cit. num.* 50. &
51. Non omittendum vero, quod Amort *in* 26
addit. ad num. 60. *Hanc concluſionem* (inquit) *admittendam eſſe quoad privilegia perſonalia, de quibus agit illa Molinæ interrogatio, & Sac. Congregationis reſponſio. Non vero extendenda ultra perſonas actu gaudentes uſu Privilegii. Ratio eſt, quia intentio illius clauſulæ exceptivæ Pontificiæ præſumenda eſt eſſe, qualis debuit eſſe juxta Leges prudentiæ. Quum ergo prudentia ſolum ſuadeat excipi perſonas, non ſucceſſores, ſolum inter exceptos cenſendi ſunt tempore*
Gregorii XV. actu gaudentes uſu Privilegii. At 27
verba *ac eorum Ordinibus* pandunt actum haud fuiſſe ſolummodo de privilegiis conceſſis Generalibus &c. Quod ſi actum dicendum ſit de privilegiis ſolummodo conceſſis Generalibus, & Vicariis Generalibus, niſi ea fuerint reſtri-

cta

ſtis ad eos, qui tunc munera illa obibant, non video cur ad ſucceſſores non ſint tranſitura.

28 Privilegia vivæ vocis oraculo conceſſa, de quibus teſtati ſunt Officiales Summi Pontificis, quibus vi officii de privilegiis Pontificiis oretenus conceſſis fides haberi ſolet, non eſſe revocata, communis ſententia eſt innixa ſecundæ Bullæ Urbani VIII. incipienti *Alias felicis recordationis*. Intellige tamen modo non

29 ſint contraria *Decretis Concilii Tridentini, vel Pontificiarum Conſtitutionum*, ut probe monet Amort *in addit. ad Grueber dict. loc. n.* 53.

30 At magna eſt diſſenſio, quinam veniant nomine Officialium, quorum facta atteſtatio de conceſſis viva voce privilegiis ſufficit, ut non ſint revocata. Adi Grueber *dicto opere n.* 54. & ibi Amort *in addit.*

31 Pariter in eam communiter eunt Doctores ſententiam, Privilegia oretenus primitus conceſſa, ac poſtea per Conſtitutiones Pontificias, Motu proprio, & ex certa ſcientia confirmata, non comprehendi in Conſtitutionibus revocatoriis Privilegiorum. Vide innumeros Auctores relatos a Grueber *eodem loco num.* 55. tum rationes ab eo numeris ſequentibus adductas. Sed Amort *in addit.* hanc opinionem impugnat.

32 Impugnat quoque idem Amort *in addit. ad n.* 56. opinionem illam, quod Privilegium primum per Bullam conceſſum uni Religioni, deinde vero alteri communicatum per oraculum tantum vivæ vocis, non veniat ſub generali revocatione oraculorum vivæ vocis.

33 Reliquum eſt, ut duo adnotemus. Alterum eſt, quod revocata tantummodo dici debent Privilegia oretenus conceſſa ante Bullas revocatorias, non item poſt ipſas. Recte vere ait Amort *in addit. ad Grueber loc. cit. num.* 63. *Non eſſe veriſimile ullum Romanum Pontificem poſt ea tempora voluiſſe, aut velle integris Communitatibus, concedere Privilegium notabile ſine ſcriptura authentica. Solum enim Privilegia perſonalia ſolent concedi aliquando ſine forma probante non publica.* Alterum eſt, quod ſi quæ

34 poſt Bullas revocatorias conceſſa ſunt Privilegia, vel concedentur vivæ vocis oraculo, ea veniunt ſub generali Privilegiorum revocatione. Etenim ſi Papa, vel Concilium intendit revocare Privilegia omnia etiam ſcripta, adeoque matura deliberatione edita; multo ſane magis revocare intendit Privilegia vivæ vocis oraculo conceſſa, ut contra Grueber *dict. loc. n.* 45. firmat Amort *in addit.*

ORACULUM SUPERSTITIOSUM. Vide verb. *Superſtitio num.* 32.

ORATIO.

ORationis nomen ſumitur tripliciter, ſcilicet *generaliſſime, generaliter, & ſpecialiter*. Navarr. *in cap. Quando, ſeu Enchirid. de Oration. 3. & Hor. Canonic. prælud.* 5. *num.* 8. *& 9.* Gobat *tom.* 1. *tr.* 5. *num.* 733. & alii paſſim. Oratio *generaliſſime* ſumpta ſignificat quamlibet ſanctam operationem. Oratio *generaliter* ſumpta ſignificat laudem Dei, gratiarumque actionem. Oratio *ſpecialiter* ſumpta ſignificat petitionem rei alicujus decentis a Deo: Gobat *loc. cit. num.* 733. Navarr. *loc. cit.* & alii paſſim. Et Oratio hoc tertio modo ſumpta, ſcilicet *ſpecialiter*, ſeu *proprie*, recte definitur a D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 1. his verbis: *Eſt petitio rerum decentium impetrandarum a Deo, immediate vel mediate ad eum directa.* Et ſic in re *alii communiter*. 1 2 3

Oratio recte dividitur in mentalem, & vocalem. Oratio *mentalis*, ſeu interna eſt illa, quæ non voce, ſed ſolamente formatur, exercendo videlicet interiores animæ potentias circa Deum cum interna, pia, & familiari ad eum directa collocutione, prout fit in Meditatione, de qua S. Auguſtinus *lib. de ſpiritu, & anima cap.* 70. dicit: *Meditatio parit ſcientiam, ſcientia compunctionem, compunctio devotionem, devotio vero perficit Orationem*; Oratio autem vocalis eſt illa, quæ formatur voce externa exprimente pium noſtrum internum deſiderium ad Deum. Et additur notanter *exprimente pium noſtrum internum deſiderium*, Oratio vocalis ad hoc, ut habeat veram rationem Orationis, neceſſario debet habere adjunctam Orationem mentalem, ſeu internam, aliter ſine interiori affectu, & attentione prolata non prodeſt, juxta illud vulgatum. 4 5

Si mens non orat, in vanum lingua laborat.

Et ſic orantes tamquam hypocritæ merito reprehenduntur a Christo *Matthæi* 15. *num.* 7. *& 8.* his verbis: *Hypocritæ, bene prophetavit de vobis Iſaias dicens: populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me.*

Oratio vocalis dividitur in privatam, & publicam. Oratio *privata* eſt illa, quam pro- 6

prio ſuo motu, & nomine homo privatim quocumque decenti modo, & loco effundit ad Deum pro ſe, vel pro aliis. Oratio *publica* eſt illa, quæ auctoritate publica, & nomine totius Eccleſiæ a Miniſtris ad id deputatis Deo offertur, uti fit in Miſſa, & Horis Canonicis.

7 Oratio Adultis uſum rationis habentibus eſt neceſſaria neceſſitate præcepti Divini, poſitivi, & naturalis. *Communis*; Et quod ſit neceſſaria neceſſitate præcepti Divini poſitivi, habetur expreſſe ex pluribus Sacræ Scripturæ locis, ut *Luc.* 18. *Oportet ſemper orare*. Ad Coloſſenſ. 4. *Orationi inſtate vigilantes in ea*. 1. Ad Theſſalonicenſ. cap. ultim. *ſine intermiſſione orate*. Ad Epheſ. 6. *Orantes omni tempore*, & ſæpe alibi: Quod autem ſit neceſſaria neceſſitate præcepti naturalis, clare de ſe patet, quia jus naturæ exigit, ut Deum quandoque per actus Religionis honoremus, & colamus, & hoc naturale præceptum eſt adeo naturæ rationali inſitum, ut omnes gentes etiam barbaræ, & infideles ſemper agnoverint, cum nunquam fuerit gens tam barbara, ac infidelis, quæ Deum aliquem, ſeu verum, ſeu falſum aliquo cultu non honoraret, & coleret, & ſignanter per Orationem, quæ naturæ obvia maxime indigentiam noſtram a Deo primo omnium Principio declarat.

8 Immo Oratio ſecundum ordinarium Dei concurſum ſalvandi Adultos, eſt ipſis neceſſaria ad ſalutem etiam neceſſitate medii. Ita Suarez *tom.* 2. *de Religion. lib.* 1. *de Oratione cap.* 28. Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *de oratione n.* 2. Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *in* 1. *Præcept. Decalog. c.* 7. *n.* 21. ubi dicit ſic tenere omnes. Et hoc deſumitur ex verbis Apoſtoli *ad Romanos* 10. ibi: *Omnis, qui invocaverit nomen Domini, ſalvus erit*, & mox addit: *Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt?* indicans non minus quam Fidem, etiam invocationem Divini Nominis, ſeu Orationem eſſe medium neceſſarium ad ſalutem. Item ex verbis Chriſti *Luc.* 11. ibi: *Petite, & accipietis*, quaſi dicat, niſi petieritis, non accipietis; adeoque petitionem, ſeu Orationem ordinarie eſſe medium neceſſarium ad ſalutem; Quamvis enim Divinum auxilium ad vincendas tentationes, & ſervanda Dei præcepta neceſſarium quandoque detur non petentibus, ordinarie tamen non datur, niſi petentibus, ut patet ex illo Jacobi Apoſtoli *cap.* 4. *num.* 2. *Non habetis, propter quod non poſtulatis*.

9 Quamvis tempus, quo urget obligatio orandi, per ſe loquendo, & ex virtute Religionis determinari non poſſit, neceſſarium tamen eſt, ut non nimis diu ab Oratione deſiſtamus, juxta illud Lucæ 18. *Oportet ſemper orare, & non deficere*. 1. Ad Theſſalonicenſ. cap. ult. *Sine intermiſſione orate*, & ad Epheſ. 6. *Orantes omni tempore*. Unde Sanctus Joannes Chryſoſtom. *lib.* 2. *De orando Deum* ſic dicit: *Si teipſum deſtitueris precatione, perinde feceris, ac ſi piſcem ex aqua extraxeris, ut enim piſcis vita eſt aqua, ita tibi deprecatio*. Et idipſum fortius inculcat Sanctus Bonaventura *de perfectione vitæ cap.* 5. reſpectu Religioſorum. *Revera Religioſus non frequentans aſſidue Orationem, non ſolum eſt miſer, & inutilis, quinimmo coram Deo fert animam mortuam in corpore vivo .... Non eſt mirum, ſi tentationibus ſuccumbat frequenter miſerabiliter, qui ſtudium Orationis non frequentat*.

Per accidens vero, & ſaltem ex lege Caritatis tenetur quilibet homo orare in variis caſibus. *Primo*, quando adeſt neceſſitas gratiam recuperandi. *Secundo*, quando adeſt periculum gratiam amittendi. *Tertio*, quando adeſt periculum grave propriæ mortis. *Quarto*, quando occurrit aliqua ſpiritualis neceſſitas proximi, cui aliter ſuccurri non poteſt, niſi orando pro eo. *Quinto*, quando Reſpublica, ſeu Communitas adeſt in aliqua gravi neceſſitate, ſeu periculo, ſive ſpirituali, ſive temporali. In iſtis enim, & ſimilibus caſibus tenetur quis ex populo orare ſub gravi, vel levi culpa omnino æſtimanda prudenti judicio, juxta gravem, vel levem caſus indigentiam, & urgentiam. *Communis*. 10

Reſpectu autem aliquarum particularium perſonarum poteſt inſuper adeſſe obligatio orandi in quatuor ſpecialibus caſibus. *Primo*, quando adeſt ſpecialis ſtatus, vel Ordinis Sacri, vel Beneficii, vel Religionis profeſſæ. *Secundo*, quando adeſt ſpeciale votum. *Tertio*, quando adeſt ſpeciale pactum. *Quarto*, quando adeſt ſpeciale præceptum impoſitum a Superiore, vel in Sacramento Pœnitentiæ. *Communis*. 11

Oratio fieri poteſt pro omnibus, qui nondum ſunt in termino; adeoque non ſolum pro nobis, ſed etiam pro quibuſcumque aliis, etiam ſceleratiſſimis peccatoribus, pro Paganis, Turcis, Judæis, Schiſmaticis, Hæreticis, & Excommunicatis. *Communiſſima*. Et patet tum ex praxi Eccleſiæ, ſignanter in Feria ſexta majoris Hebdomadæ, tum ex verbis Apoſtoli 1. *Ad Timoth.* 2. ibi: *Obſecro vos primum omnium fieri obſecrationes, Orationes, poſtulationes, gratiarum actione pro omnibus hominibus*. 12

Dicitur notanter, *qui nondum ſunt in termi-* 13

no, quia non eſt orandum pro Beatis in Cœlo exiſtentibus, cum ipſi Orationibus non indigeant, ſed nos potius eorum Orationibus indigeamus, *cap. Cum Marthæ 6. §. Tertio loco, de celebratione Miſſarum*, ibi: *Reſpondemus, quod, cum Sacræ Scripturæ dicat auctoritas, quod injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre, idem eſt ratione conſimili de aliis Sanctis ſentiendum, quia Orationibus noſtris non indigent pro eo quod, cum ſint perfecte Beati, omnia eis ad vota ſuccedunt, ſed nos potius orationibus eorum indigemus*. Quamvis tamen varii doceant, poſſe illis peti novam gloriam accidentalem, ut videtur etiam concedi *in cit. cap. Cum Mar-*
14 *thæ*, §. *Tertio loco*. Item nec orandum eſt pro damnatis, cum ipſi nec dilectionis Dei, nec hominum, nec ullius Orationis effectus capaces ſint. *Communis*.

15 Orandum eſt tamen pro Animabus Purgatorii, quia licet ipſæ ſint in termino merendi, & demerendi, non tamen ſunt in termino manſionis. *Certa de fide*, etiam in veteri Teſtamento, *Machabæor. 2. cap. 12.* & idem alibi: *Sancta ergo, & ſalubris eſt cogitatio pro Defunctis exorare, ut a peccatis ſolvantur*. Quo in loco S. Auguſtinus *lib. de cura pro mortuis habenda cap. 11.* addit; *Etſi id nunquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, tamen ſufficere deberet univerſæ Eccleſiæ in hac conſuetudine clara auctoritas*. Et de verbis Apoſtoli *cap.* 32. ait: *Orationibus S. Eccleſiæ, & ſacrificio ſalutari, eleemoſynis, quæ pro eorum ſpiritibus erogantur, non eſt dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis miſericordius agatur a Domino, quam eorum peccata meruerunt: Hoc enim a PP. traditum univerſa obſervat Eccleſia*.

16 Immo nedum eſt orandum pro Animabus Purgatorii, ſed & ipſæ ſunt probabilius orandæ, & invocandæ, ut orent pro nobis, quia licet non ſint in ſtatu merendi, id tamen ad orandum, & impetrandum non requiritur, ut teſtatur ipſemet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 16. *ad* 2. Et de facto ex Scriptura Sacra conſtat, Animas Patrum veteris Teſtamenti, dum erant in Limbo, fuiſſe ſolitas orare pro populo, *Jeremiæ* 15. *&* 2. *Machabæor. cap. ultim.* ubi de Jeremia defuncto dicitur: *Hic eſt qui multum orat pro populo*. Sic tenent Bellarminus *lib.* 2. *de Purgatorio cap.* 15. Joannes Medina *cap. de Orat. quæd.* 4. *verb. de Animabus*, Gabriel *lect.* 85. *in Canone Miſſæ prope finem*, Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *in* 1. *præcept. Decalog. cap.* 7. *num.* 1. Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 1. *num.* 5. cum Valentia, Suarez, & Leſſ. ibi citatis, & plurimi alii paſſim, quamvis S. Thomas, & alii ſenſerint contrarium; Vide verb. *Anima*.

Animæ in Purgatorio orant etiam Deum pro 17
ſe ipſis, quia cum pœnam, & miſeriam ſuam cognoſcant, & intenſiſſime deſiderent, & ſperent ſuam liberationem, nihil obſtat, quo minus hoc ſuum deſiderium, & ſpem, ſuamque indigentiam Deo humili petitione explicare poſſint, ſaltem ut excitet fideles viventes ad ſuffragia pro illis ferenda. Ita Alenſis *in* 4. *part. quæſt.* 91. *membr.* 4. Valentia *tom.* 2. *diſp.* 6. *qu.* 2. *p.* 6. Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 1. *de Orat. cap.* 21. §. *ſed jam dicendum*, Leſſius *lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 5. Layman *loc. cit. num.* 5. ubi dicit hoc certum eſſe debere, Sporer *tom.* 1. *tr.* 2. *in Præcept. Decalog. cap.* 7. *n.* 17. ubi dicit hoc certum eſſe, & alii paſſim.

Angeli, & Sancti in Cœlo, & orant pro 18
nobis, & a nobis recte, & ſalubriter invocantur tamquam Interceſſores apud Deum; Eſt de Fide quoad utramque partem contra Hæreticos. Et prima pars, ſcilicet, quod Angeli, & Sancti in Cœlis orent pro nobis, clare patet ex Sacra Scriptura, *Zachariæ cap.* 11. ubi habetur, quod Angelus afflictionem populi miſeratus ita Dominum deprecatus ſit; *Domine exercituum uſquequo tu non miſereberis Hieruſalem, & Urbium Juda, quibus iratus es?* Et *Tobiæ* 12. ubi Angelus dixit ad Tobiam: *Quando orabas cum lacrymis .... Ego obtulit Orationem tuam Domino*; & *Jeremiæ* 15. ubi Deus ipſe dixit: *Si ſteterint Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea ad populum iſtum*, per quod clare demonſtrat, quod Moyſes, & Samuel jam defuncti poterant, & ſolebant orare pro populo Judæorum; Alioquin ſi nunquam oraſſent, vel orare non potuiſſent, inepta fuiſſet talis Dei locutio. Et *Apocalypſ. cap.* 5. Deſcribuntur viginti quatuor ſeniores in Cœlo procidiſſe coram Deo habente *Phialas aureas plenas odoramentorum, quæ ſunt Orationes Sanctorum*; Et *ibidem cap.* 8. dicitur, quod *Aſcendit fumus incenſorum de Orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo*, & ſæpe alibi in Sacra Scriptura, tum veteris, tum novi Teſtamenti habentur conſimiles textus probantes Angelos, & Sanctos in Cœlis orare pro nobis.

Secunda etiam pars, ſcilicet quod Angeli, 19
& Sancti a nobis recte, & ſalubriter invocentur tamquam interceſſores apud Deum, clare etiam patet ex pluribus textibus Sacræ Scripturæ. *Geneſ.* 48. legitur, quod Jacob Patriarcha Angeli opem imploravit, & Sanctos poſſe invocari monſtravit, ibi: *Angelus, qui eripuit*

me de cunctis malis, benedicat pueris iſtis, & invocetur ſuper eos nomen meum, nomina quoque Patrum meorum Abraham, & Iſaac, & creſcant in multitudinem ſuper terram; Et *Job* 5. ibi: *Voca ergo, qui ſibi reſpondeat, & ad aliquem Sanctorum convertere.* *Exodi* 32. ita Moyſes orabat Dominum: *Recordare Abraham, Iſaac, & Jacob ſervorum tuorum;* Et *Pſal.* 113. ibi: *Memento Domine David, & omnis manſuetudinis ejus . . . Propter David ſervum tuum non avertas faciem Chriſti tui:* *Daniel.* 3. ibi: *Ne auferas miſericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſervum tuum, & Iſrael ſanctum tuum.*

20 Tum quia de Fide eſt, homines Sanctos, & juſtos a viventibus recte utiliterque orari, ſeu invocari ut Patroni, vel Interceſſores noſtri apud Deum; ergo multo magis eoſdem Sanctos nunc cum Chriſto regnantes in Cœlis licebit orare, & invocare ut Patronos, & Interceſſores noſtros apud Deum; antecedens clare habetur ex variis Sacræ Scripturæ textibus; 1. *Reg.* 7. dicunt filii Iſrael ad Samuel: *Ne ceſſes clamare ad Dominum Deum noſtrum, ut ſalvet nos de manu Philiſtinorum.* *Job ultimo,* dicitur: *Ite ad ſervum meum Job;* *Jeremiæ* 42. habetur: *Dixeruntque ad Jeremiam Prophetam, cadat Oratio noſtra in conſpectu tuo, & ora pro nobis Dominum Deum tuum.* *Baruch* 1. legitur: *Pro nobis ipſis orate ad Dominum Deum noſtrum, quia peccavimus Deo noſtro.* *Ad Romanos* 15. ſic habet Apoſtolus: *Obſecro vos Fratres per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, & per Caritatem Sancti Spiritus, ut adjuvetis me in Orationibus veſtris pro me ad Deum.* Et *Jacob cap.* 5. dicitur: *Orate pro invicem, ut ſalvemini, multum enim valet deprecatio juſti aſſidua.*

21 Nec valet dicere cum Hæreticis, quod invocatio Sanctorum cedit in injuriam Chriſti Mediatoris, qui ſolus eſt Mediator, & Advocatus noſter. 1. *Ad Timoth. cap.* 2. ibi: *Unus eſt Mediator Dei, & hominum, Homo Chriſtus Jeſus.* Non valet, inquam, quia, cum ibi Apoſtolus ſtatim ſubjungat: *Qui dedit redemptionem ſemetipſum pro nobis,* aperte demonſtrat, quod non loquitur *de Mediatore per Interceſſionem* (*a*), ſed ſolum *de Mediatore per Redemptionem,* quem ſolum eſſe Chriſtum Jeſum unicum noſtrum Redemptorem de Fide nos ipſi indubitanter tenemus; quamvis plures Mediatores per Interceſſionem admittamus.

22 Oratio ex Chriſti promiſſione habet infallibilem impetrandi vim, dummodo adſint conditiones requiſitæ. *Communis*: Habetur enim clare ex pluribus Evangeliorum textibus, *Matthæi* 7. dicitur: *Petite, & dabitur vobis,* & *ibidem cap.* 21. habetur: *Omnia quæcumque petieritis, in Oratione credentes, accipietis,* & *Marc.* 11. promittitur expreſſe: *Propterea dico vobis, omnia quæcumque orantes petitis, credite quia accipietis, & evenient vobis.* *Luc.* 11. abſolute dicitur: *Omnis enim qui petit, accipit,* & *Joann.* 16. concludit ſuam infallibilem promiſſionem dicens: *Amen amen dico vobis, ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.*

23 Prima conditio requiſita ad efficaciam, & infallibilem effectum orationis eſt, quod petantur neceſſaria, & utilia ad ſalutem; Cum enim ad infallibiliter obtinendum juxta textum mox allatum *Joan.* 16. debeamus petere in nomine Salvatoris, clare indicat, quod petenda ſint neceſſaria, & utilia ad ſalutem, quia, ut optime ad eum locum exponit S. Auguſtinus *tract.* 102. *in Joannem*: *Non petitur in nomine Salvatoris, quidquid petitur contra rationem ſalutis.*

24 Secunda conditio eſt, quod Oratio ſit pia, ſcilicet cum Devotione, & maxime cum firma Fide obtinendi id, quod petitur, quia ſupracitatæ promiſſiones Chriſti ad infallibilem effectum, ſeu impetrationem Orationis exigunt Fidem orantis. Unde *Jacobi* 1. dicitur: *Poſtulet autem in Fide, nihil hæſitans, qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui a vento movetur, & circumfertur, non ergo æſtimet homo ille, quod accipiat aliquid a Domino.*

25 Tertia conditio eſt, quod Oratio fiat pro ſe ipſo, & non pro aliis. Ut enim optime obſervat S. Auguſtinus *tract.* 102. *in Joannem*: *Exaudiuntur omnes pro ſeipſis, non autem pro omnibus: Unde non ſimpliciter dictum eſt, dabit, ſed dabit vobis.* Quamvis enim ex Caritate orare poſſimus, ac debeamus etiam pro aliis, juxta illud *Jacobi* 5. *Orate pro invicem, ut ſalvemini,* tamen multo difficilior impetratio pro aliis, quam pro ſeipſo, cum alii poſſint obicem ponere ratione propriæ indiſpoſitionis, quam indiſpoſitionem ponere pro aliis, non eſt in poteſtate orantis, ſicuti eſt in ſua pote-

(*a*) Chriſtus eſt etiam Mediator per interceſſionem, & diverſimode a Sanctis; vide *la Eſpoſizione della Dottrina della Chieſa Cattolica, di Monſig. Boſſuet.*

poteſtate pro ſe ipſo: Dato autem, quod alii, pro quibus oratur, ſint debite diſpoſiti; etiam Oratio pro ipſis facta, & ceteris aliis conditionibus veſtita, habebit ſuum infallibilem effectum, ſeu impetrationem, ut recte docent Layman *loco citato num.* 10. Reiffenſtuel *tract.* 5. *diſt.* 1. *quæſt.* 5. *de Oratione num.* 53. & alii.

26 Quarta conditio Orationis infallibiliter, & certo impetrantis eſt, quod fiat perſeveranter idest, ſi prima vice non obtineamus, iterum iterumque inſtemus. Unde Chriſtus Dominus *Luc.* 18. dicit: *Oportet ſemper orare, & non deficere*: Et ex profeſſo late id oſtendit *Lucæ* 11. de amico, & tribus panibus dicens: *Et ſi ille perſeveraverit pulſans, dico vobis: Etſi non dabit illi ſurgens, eo quod amicus ejus ſit, propter improbitatem tamen ejus ſurget, & dabit illi quotquot habet neceſſarios. Et ego dico vobis: Petite, & dabitur vobis.*

27 Supradictis quatuor conditionibus concurrentibus, Oratio ſemper infallibiliter impetrat, & ſi non impetret, provenit ex defectu alicujus ex dictis conditionibus, ut omnes ipſas egregie complectens dicit S. Baſilius *ſerm. de orando Deum*, ibi: *Ideo quando petis, & non accipis, eſt quia perperam poſtulaſti, vel infideliter, vel leviter, vel non conferentia tibi, vel deſtitiſti*; Et jam dixerat Jacobus Apoſt. *in ſua Canonica cap.* 4. *Petitis, & non accipitis eo*
28 *quod male petatis*. Immo ſupradictis quatuor conditionibus concurrentibus exaudiuntur etiam ipſimet peccatores, ut docet Communis Doctorum cum S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 13. *art.* 16. Et expreſſe S. Auguſt. *tract.* 44. *in Joannem*, dicens: *Si peccatores Deus non exaudiret, fruſtra ille Publicanus oculos in terra demittens, & pectus ſuum percutiens diceret: Deus propitius eſto mihi peccatori*. Et S. Joann. Chryſoſtom. explicans illa verba Chriſti *Matthæi* 7. *Omnis, qui petit, accipit*, addit, *ſive juſtus ſit, ſive peccator, dum rite oret*; Et ratio eſt, quia Orationis proprius effectus, ſeu impetratio non nititur juſtitia, ſeu ſtatu gratiæ, ſicut meritum ſolum, ſed tantum gratia, miſericordia, & liberali promiſſione Dei, qui dives eſt, ac pius in omnes juſtos, ac impios, Judæos, & Græcos, qui invocant illum. *Non enim* (ſcribit Apoſtolus *ad Romanos* 10. *num.* 12.) *eſt diſtinctio Judæi, & Græci, nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum.*

29 Nec valet objicere illud cæci nati *Joan.* 9. *Scimus quia Deus peccatores non audit*, non valet, inquam, quia, ut reſpondit S. Auguſtinus *loco citato*, illud eſt dictum nondum Spiritu Sancto inuncti, ſeu perfecte illuminati, & ideo non eſt ratum, quamvis poſſit ratificari (ut dicit S. Thomas *loc. cit.*) ſi intelligatur de peccatore in quantum peccator eſt, utpote qui, vel cum actuali affectu peccati, vel pro ipſo affectu peccati petat; Hunc enim Deus non exaudit ex mera miſericordia, niſi quandoque ad vindictam, juxta illud S. Auguſtini *tract.* 73. *in Joann. Deus quædam negat propitius, quæ concedit iratus*; Tum quia proprius ſenſus illius cæci videtur eſſe, quod Deus peccatores non exaudiat ad patrationem miraculorum in confirmationem falſæ fidei, & conſequenter Chriſtum non potuiſſe tunc facere miraculum, niſi ejus vita, & doctrina eſſet juſta, & a Deo. Sic ad litteram Sporer *loc. cit. n.* 15.

Oratio quotidiana Fidelium, & præſertim 30
Pater noſter &c. delet peccata venialia, & quotidiana, textu expreſſo *in cap. De quotidianis* 20. *diſt.* 3. *de Pœnitentia*, ibi: *De quotidianis, brevioribus, levibuſque peccatis, ſine quibus hæc vita non ducitur, quotidiana Oratio fidelium ſatisfacit; Eorum eſt enim dicere Pater noſter, qui es in Cœlis &c. delet omnino hæc Oratio minima, & quotidiana peccata.*

Advertendum eſt, quod in Inſtructione pro 31
expoſitione SS. Sacramenti occaſione Orationis 40. Horarum italice tradita de mandato Clementis XI. & a nobis allata ſub verb. *Eucharistia in fine*, non excipiuntur *ſub* §. 10. pro facultate canendi Miſſam votivam de SS. Sacramento omnes dies, qui excipiuntur in poſteriori, & noviſſima ſimili Inſtructione italice pariter tradita de mandato Clementi XII. In hac enim ſub dicto §. 10. poſt verba *Come anche eccettuata la Feria quarta delle Ceneri, e le Ferie ſeconda, terza, e quarta della ſettimana Santa*, excipiuntur etiam *li giorni dell' Ottava di Paſqua, e di Pentecoſte, le Vigilie del S. Natale, e della Pentecoſte, e l' Ottava dell' Epifania*, qui non erant excepti in dicta Inſtructione Clementis XI. Hinc utpote poſterior, attendenda eſt nunc Inſtructio Clementis XII. quo ad exceptionem etiam ſupradictorum dierum. In reliquis autem eſt utraque eadem ad litteram: Unde ſufficit cum dictorum exceptorum dierum additione, attendere jam allatam *loc. cit.* Inſtructionem. Vide *ibid.*

Orationes, præter eas, quæ in Eccleſia re- 32
ceptæ ſunt, in ſacris Ritibus non ſunt admittendæ. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 86. incip. *Inter omnigenas*, §. 18.

Orationes, ſeu preces publicæ, earumque 33
formu-

formulæ ab Eccleſiaſticæ auctoritate indicendæ ſunt, & deſignandæ. Idem Conſtitut. 82. incip. *Quemadmodum preces*.

34 Oratio in communi ſuadetur & laudatur: Orationum vocalium recitatio laudatur, & confirmantur Indulgentiæ eas recitantibus conceſſæ: Orationis mentalis exercitium docentibus, illamque peragentibus novæ Indulgentiæ conceduntur: Orationem mentalem per menſem peragentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis indulgentia plenaria conceditur. Hæc omnia ex Conſtitutione 23. Bull. tom. 2. Benedicti XIV. quam hic per extenſum adducimus.

Ven. Fratribus Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & præſulibus Locorum Ordinariis univerſis gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentibus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Quemadmodum nihil eſt hominibus a familiari Dei conſortio, & conſuetudine avulſis, & ejectis ad divinos hauriendos fulgores, ad æternam ſalutem procurandam, & ad Deum quaſi manu facta coeundum magis opportunum, ſalutare, ac neceſſarium oratione, quæ eſt veluti aſcenſio animæ de terreſtribus ad cœleſtia, inquiſitio Supernorum, inviſibilium deſiderium, conjunctio Spiritui Sancto, & ad Deum locutio; ita ne deſolatione deſoletur univerſa terra ex eo, quod nullus recogitet corde, omnes, & ſinguli ubique, & ſemper ſalutaribus præceptis monendi ſunt, quod oporteat ſemper orare, & numquam deficere; ut in omni oratione, & obſecratione, cum gratiarum actione, petitionibus noſtris innoteſcentibus apud Deum, ipſe qui dives eſt in omnes eum invocantes, nec noſtras abs ſe deprecationes, nec ſuas a nobis amoveat miſerationes. Ea propter Prædeceſſores noſtri Romani Pontifices Divina inſtitutione formati, ut Chriſti fideles ad orationis, ſive Vocalis, ſive Mentalis, ut dicitur, illa ſit, ſtudium cum alacritate ineundum, & ſine intermiſſione frequentandum incitarent, eodem tum cohortationibus inflammare, tum cœleſtium etiam munerum theſauris, quorum diſpenſationem ipſis crediderat Altiſſimus allicere ſtuduerunt. Indulgentias enim, peccatorum remiſſiones, & de injunctis ei quomodolibet debitis pœnitentiis relaxationes elargiti ſunt iis, qui ſive vocales preces recitarent, ſive per aliquod temporis ſpatium quotidie in lege Domini meditarentur. Nos autem laudatiſſimis eorumdem Prædeceſſorum noſtrorum exemplis incenſi, non ſolum omnes & ſingulas indulgentias, peccatorum remiſſiones, & pœnitentiarum relaxationes per eoſdem noſtros Prædeceſſores pro recitantibus quaſcumque vocales preces (dummodo nunquam revocatæ fuerint,) aut quomodolibet orantibus quocumque modo, ſive ad tempus, ſive in perpetuum ad hanc uſque diem conceſſas Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium, ſub iiſdem prorſus modo ac forma confirmamus, & quatenus opus ſit, de novo concedimus: Verum etiam alias inſuper iis præſertim, qui mentalis orationis, ſeu meditationis ſtudio operam dederunt ut infra, impertimur. Primum itaque omnibus, & ſingulis ſive qui tam in Eccleſiis, quam alibi, & ubicumque locorum publice, & privatæ quoſcumque homines orandi, ſeu meditandi rudes quomodocumque orare, & meditari docuerint, ſive qui pie orandi, & meditandi inſtitutioni hujuſmodi, ut præmittitur, interfuerint, dummodo vere pœnitentes, ac ſacra communione refecti, qua vice id egerint, ſeptem annos, & totidem quadragenas de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus. Iis vero tam docentibus, quam addiſcentibus, qui aſſidue præmiſſa peregerint, ac ſimiliter vere pœnitentes, ac Sacra Communione refecti, pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint ſemel in menſe pro uniuſcujuſque commodo, & arbitrio plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem, quam per modum ſuffragii animabus Chriſtifidelium, quæ Deo in caritate conjunctæ ab hac luce migraverint, applicare poſſint, miſericorditer in Domino concedimus. Inſuper iis, qui per duos quadrantes continuatos, vel ſaltem per quadrantem horæ ſingulis diebus, & per totum menſem orationi mentali dabunt operam, & vere pœnitentes, & confeſſi, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, & Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione pias apud Deum preces pariter effuderint, plenariam ſemel quolibet menſe omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem,

nem, quam itidem per modum ſuffragii animabus Chriſtifidelium quæ Deo in caritate conjunctæ ab hac luce migraverint, applicare poſſint, auctoritate, & tenore ſimilibus miſericorditer in Domino elargimur. Etſi autem juxta Divinum Domini Noſtri Jeſu Chriſti præceptum oporteat, ut quiſquis oraturus, ne ad inſtar Hypocritarum videatur ab hominibus, intret cubiculum ſuum, & clauſo oſtio oret Cæleſtem Patrem in abſcondito: tamen cum ipſe Dominus dixerit, quod ubi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum; & Sanctus Joannes Chryſoſtomus prædicet: eſſe in oratione cum fratribus plus aliquid, videlicet concordiam, conſpirationem, amoris conjunctionem, & caritatis clamorem felici ſocietate, ex qua orationes infirmiores, ſe ſimul complexas, validiores in cœlum evehi; optimum eſſet, ubi commode fieri poſſet, ut quemadmodum in nonnullis inſtitutum eſſe accepimus, ita in omnibus & ſingulis Diœceſibus in more poneretur: nimirum, ut ſingulis diebus, dato certo Campanarum ſigno, ſive in Eccleſiis, dummodo totius populi multitudo unum in locum, ubi oret, maſculis a feminis ſeorſim collocatis, convenire facile poſſit, & nulla ſuboriatur confuſio, & inordinatio, ſive in propria domo patresfamilias, eo aut alio opportuniori tempore ante imaginem Sacram cum tota familia convenientes orent. Ea propter Vos Venerabiles Fratres rogamus, & in Domino hortamur, ut omnibus, & ſingulis Eccleſiarum, piorumque locorum, in Civitatibus quidem Cathedralis, aliarumque præcipuarum Eccleſiarum; in Oppidis vero Parochialium Eccleſiarum Superioribus, ac Rectoribus injungatis, ut præmiſſo Campanæ ſonitu iis diebus, iiſque horis, quibus vobis opportunius in Domino viſum fuerit, dando, decernendoque omnes Chriſtifideles uniuſcujuſque curæ commiſſos, quos in unum convenire contigerit, in mentalis orationis ſtudio erudire, ſive per alios peritos erudiri faciant, atque ad illam frequentandam accendere, neceſſitatem, utilitatemque proponere, indulgentiarum theſauros, quos de benignitate apoſtolica elargimur, explicare, & ad ipſos ea, qua decet, pietate, reverentia lucrandos inflammare ſtudeant, & enitantur, atque etiam, ſi commode, ut præmittitur, fieri poterit, orationi mentali in communi practica, ut dicitur, vacare, in eaque exerceri faciant, & curent. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut earundem præſentium litterarum tranſumptis, ſeu exemplis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur eiſdem præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Interim Apoſtolicam Benedictionem Vobis, Venerabiles Fratres, peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die XVI. Decembris MDCCXLVI. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Cajetanus Amatus.

* Anno antecedenti ſuper eodem argumento emanaverat hoc aliud Decretum.

CUM Sacræ Congregationi Indulgentiis, ſacriſque Reliquiis præpoſitæ humillime expoſitum fuerit, tribus diebus, ſcilicet Feria V. in Cœna Domini, ac Paraſceves, & Sabbati Sancti, quibus incruenta Sanctiſſimi Corporis, & Sanguinis D. N. Jeſu Chriſti ſacrificia ex Eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtituto offerri minime poſſunt, quoddam pium exercitium in Urbe, & in aliquibus Italiæ locis introductum inveniri ſub hac lege, ut quiſque ſpatio ſaltem unius horæ omnibus ac ſingulis præfatis diebus Orationi mentali, vel vocali in ſuffragium animarum in Purgatorii pœnis degentium vacare debeat, ut quo tempore ipſæ fidelium Defunctorum animæ ſuffragiis ex Miſſarum celebratione provenientibus deſtituuntur, alia qua poteſt ratione valeant adjuvari, eadem Sacra Congregatio die 6. Aprilis 1745. re mature perpenſa ad laudabile hujuſmodi inſtitutum confovendum, omnibus & ſingulis utriuſque ſexus in Urbe, ac in Italia Chriſtifidelibus, qui ſaltem corde contriti diebus in Cœna Domini, ac Paraſceves, & Sabbati Sancti orationi mentali, vel vocali in ſuffragium fidelium Defunctorum unam ſaltem horam devote impenderint, Indulgentiam ſeptem annorum totidemque quadragenarum animabus fidelium Defunctorum applicabilem in perpetuum concedendam eſſe cenſuit. De quibus facta per me infraſcriptum Secretarium die 10. ejuſdem Menſis Sanctiſſimo Domino relatione, Sanctitas ſua votum ſacræ Congregationis approbando benigne annuit.

C. Card. de Hieronymis Præf.

A. M. Erba Protonotarius Apoſtolicus Secr.

Eamdem Indulgentiam confirmavit SS. D. N. Papa Benedictus XIV. die 4. Martii 1750. anno Jubilæi. Vide verb. Jubilæum *art.* 1. *n.* 47. *

35 Ut quiſque ſciat modum concludendi Orationes, ſeu Collectas, tum in Miſſa, tum in Divino Officio, quidam Sacer Poeta ſequentibus Verſibus omnes quotquot dari poſſunt concluſiones univit, videlicet:

Per Dominum dicas, cum Patrem Presbyter oras,
Cum Chriſtum memoras *per eumdem* dicere debes,
Cum Chriſto loqueris, *qui vivis* dicere quæras,
Qui tecum ſi ſit Collectæ finis in illo,
Et ſi Spiritus almus, *ejuſdem* dicere debes.

36 * Peccatorum orantium tria ſunt genera. Alii ſcilicet in ſtatu peccati mortalis degunt, & ſe credunt contritos, quamvis non ſint. Eorum oratio rite inſtituta a Deo exauditur. Alii dolent quidem de peccato, ſed non ita ut ab eo ſe expediant; hi vero, ut eniti ac ſe liberare valeant, ſi ideo Deum deprecentur ea ſaltem impetrabunt, quæ ad æternam ſuam ſalutem pertinent. Sunt tandem, qui nec dolent de peccato, nec enituntur ut e ſtatu illo exeant; immo nec volunt; ſi quid illi petierint a Deo vel ſpirituale, vel temporale raro exaudiuntur. Ita ex Suarez, *Inſtitut. Eccleſ.* 62. §. 10. *

ORATORIUM.

1 ORatorium generice captum eſt locus aptus ad orandum, preceſque Deo offerendas. Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 8. *n.*
2 1. & alii communiter. Oratorium pro Miſſis celebrandis, aliud eſt publicum, & aliud eſt privatum. *Communiter*. Oratorium publicum pro Miſſis celebrandis eſt illud, quod auctoritate Epiſcopi eſt erectum, & ad Dei cultum tantummodo perpetuo dicatum habens aditum, & liberum ingreſſum per viam publicam, & pariter egreſſum in viam communem; Colligitur *ex cap. Oratorium* 6. *& cap. in Oratorio* 7. *diſt.* 42. *cap. Quidam* 10. *cauſ.* 18. *quæſt.* 2. *cap. Nemo* 7. *diſtinct.* 1. *de conſecrat. & authent.*
3 *Ut nullus fabricet Oratorium*. Et quod Oratorium publicum debeat habere portam continuo apertam correſpondentem in publicum, declaravit *Sac. Congreg. Epiſcop.* 22. *Septemb.* 1719. apud Urſayam *in Miſcellan. Sacro & Profano* 1. *litt.* O. *num.* 69. *& Sac. Congregat. Concilii in Savonen.* 28. *Julii*, *&* 9. *Septemb.* 1734. & ſæpe alibi. Oratorium privatum pro 4
Miſſis celebrandis eſt illud, quod intra domeſticos parietes in angulis Domus privatæ non habens ingreſſum, vel egreſſum in viam publicam, ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ ſub certis clauſulis, & recognitione, & approbatione Ordinarii, eſt ad id ad tempore deſtinatum, ut colligitur *ex formula ordinaria Indulti*, *& ex noviſſimo Decreto Clementis XI. de celebratione in Oratoriis privatis edito die* 15. *Septemb.* 1703. quod decretum, & formula Indulti, ut ab omnibus percipiantur, & plene obſerventur, hic ad litteram dantur.

DECRETUM CLEMENTIS XI.

De Celebratione in Oratoriis privatis.

„ QUoniam Sancta Sancte tractanda ſunt, 5
„ ac præſertim tremendum incruenti Sacrificii Myſterium, quod omni Religionis cultu, & veneratione peragendum eſt; Propterea ſuper obſervandis & evitandis, in celebratione Miſſarum, in Sacroſanctis Œcumenicis Conciliis, ac præſertim Tridentino *ſub cap. unico ſeſſ.* 22. inter cetera ſtatutum eſt, ut tantum Sacrificium ſolummodo in Eccleſiis, aut Oratoriis Divino tantum Cultui dicatis celebraretur, præcipiendo Epiſcopis, & Locorum Ordinariis, ne privatis in Domibus, atque omnino extra Eccleſiam peragi paterentur: Ac ſubinde Sacra Congregatio Eminentiſſimorum, & Reverendiſſimorum S. R. E. Cardinalium ipſius Concilii Tridentini executioni, & interpretationi præpoſitorum ſæpe ſæpius per opportuna Decreta obrepentes abuſus eliminavit; Modernis tamen temporibus innotuit Sanctiſſimo Domino Noſtro, quod nonnulli Epiſcopi ſub prætextu Privilegiorum Capellis Epiſcopalibus competentium, & complures Regulares, ſub prætextu Privilegiorum, quæ ipſis a Sancta Sede indulta noſcuntur, per hujuſmodi Privilegiorum dilatationem, ſeu potius exceſſum, & abuſum in nonnullis Diœceſibus, præſertim Regni Neapolitani, ac in ipſa Neapolis Civitate, ea ſibi licere putant, quæ permiſſa non ſunt, quinimmo prohibita: Siquidem nonnulli Epiſcopi etiam in aliena Diœceſi, & *extra Domum propriæ habi-*

„ *habitationis*, in privatis Laicorum Domibus „ erigi faciunt Altare, ibique per unum, aut „ plures ex ſuis Capellanis vivificam Chriſti „ Hoſtiam immolare; Regulares vero in qui- „ buſdam Magnatum, ſeu aliorum nobilium „ perſonarum privatis Oratoriis, quæ certis „ quandoque ex cauſis a Sede Apoſtolica con- „ cedi ſolent, celebrare audent, vel plures „ Miſſas, quam in ipſis celebrare ſit indul- „ tum, vel *abſque præſentia Perſonarum, qua-* „ *rum contemplatione gratioſe conceſſa emanavit*, „ vel extra debitas horas, & poſt Meridiem, „ vel illis etiam diebus, quibus per Conſtit. „ Diœceſanas, aut etiam per Decreta Sacr. „ Congreg. Conc. celebrari prohibetur, aut „ quæ in ipſiſmet Indultis Apoſtolicis exci- „ piuntur, quominus in iis celebrari poſſit: „ aut etiam Altari portatili uti non verentur, „ in Sanctarum Sanctionum contemptum, ac „ Sancti Sacrificii irreverentiam.

„ Quamobrem ad abuſus hujuſmodi elimi- „ nandos, & ad inſtaurandam venerationem „ tremendo Miniſterio debitam, idem Sanctiſſi- „ mus Dominus Noſter ex unanimi voto Sanctæ „ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Concilii Tri- „ dentini Interpretum, inhærendo Declaratio- „ nibus, alias hac de re editis, expreſſe de- „ clarat, Epiſcopis, & his Majoribus Prælа- „ tis etiamſi Cardinalatus Dignitate fulgenti- „ bus, neque ſub prætextu Privilegii clauſi in „ corpore Juris, nec alio quocumque titulo, „ ullo modo *licere extra Domum propriæ habi-* „ *tationis* in Domibus Laicis, etiam in pro- „ pria Diœceſi, quod fortius intelligitur in „ aliena, etiamſi Diœceſani conſenſus adhibe- „ retur, erigere Altare, ibique Sacroſan- „ ctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſeu cele- „ brari facere; ac pari modo in Oratoriis „ privatis, quæ per Sanctam Sedem conceſſa „ fuerint, non licere Regularibus cujuſvis Or- „ dinis, aut Inſtituti, ſeu Congregationis, „ etiam Societatis Jeſu, aut etiam cujuſcum- „ que Ordinis Militaris, etiam Sancti Joan- „ nis Hieroſolymitani, aut aliis quibuſcumque „ Sacerdotibus, etiamſi eſſent Epiſcopi, in „ iis celebrare in diebus Paſchatis, Sanctiſſi- „ mæ Reſurrectionis, Pentecoſtes, Nativita- „ tis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque an- „ ni Feſtis ſolemnioribus, ac diebus in In- „ dulto exceptis; In reliquis vero diebus præ- „ dictis Regularibus, ſeu Sacerdotibus quibuſ- „ cumque etiam Epiſcopis, in præfatis Ora- „ toriis celebrare non licere, ubi etiam uni- „ ca Miſſa, quæ in Indulto conceditur, ce- „ lebrata fuerit, ſuper quo celebraturus te- „ neatur diligenter inquirere, & de eo ſe „ optime informare; Atque illa etiam in ca- „ ſibus permiſſis celebrari nequeat poſt meri- „ diem; demandando propterea ulterius, ac de- „ clarando in omnibus hujuſmodi caſibus, „ Perſonas quaſcumque dictas Miſſas audien- „ tes, nullatenus Eccleſiæ præcepto ſatisfacere; „ Quo vero ad Altare portatile iterum inhæ- „ rendo declarationibus ſupradictis, cenſuit, „ Licentias, ſeu Privilegia conceſſa nonnullis „ Regularibus in *cap. In his, de Privileg.* & „ per alios Summos Pontifices aliis Regulari- „ bus communicata utendi dicto Altari porta- „ tili, in eoque celebrandi abſque Ordinario- „ rum licentia in locis, in quibus degunt, „ omnino revocata eſſe per idem Sacrum Con- „ cilium, & propterea eoſdem Regulares pro- „ hibendos, ne illis utantur, ac mandandum, „ prout præſentis Decreti tenore mandat, Epi- „ ſcopis, aliiſque Ordinariis Locorum, ut con- „ tra quoſcumque contravenientes, quamvis „ Regulares, procedant etiam tamquam Se- „ dis Apoſtolicæ Delegati, ad pœnas præ- „ ſcriptas per idem Sacrum Concilium in di- „ cto Decreto *ſeſſ.* 22. uſque ad Cenſuras la- „ tæ ſententiæ, tributa etiam eiſdem faculta- „ te per hoc Decretum, ita procedendi perin- „ de ac ſi per S. Sedem ſpecialiter conceſſa „ fuiſſent. Et ita Sanctitas ſua declarat, & ſer- „ vari mandat.

Romæ hac die 14. Decembris 1703.

B. Card. Panciaticus Præf.

Joann. Dominicus Tthonatus Epiſcopus Cyrenen. S. C. C. Secret.

Forma Indulti, ut referunt Quarti Com- *mentar. in Rubricas Miſſalis part.* 3. *tit.* 10. *ſect.* 2. Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *num.* 347. Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. num.* 470. & alii, ſolet eſſe tenoris ſequentis.

„ Dilecte fili &c. ſpirituali conſolationi tuæ „ quantum cum Domino poſſumus benigne con- „ ſulere, teque ſpecialibus favoribus, & gra- „ tiis proſequi volentes &c. ſupplicationibus „ tuo nomine Nobis ſuper hoc humiliter por- „ rectis inclinati; Tibi, qui (ut aſſeris) no- „ bili genere procreatus exiſtis, ut in priva- „ to Domus tuæ ſolitæ habitationis in Diœ- „ ceſi N. exiſtentis Oratorio ad hoc decenter „ muro extructo, & ornato, ſeu extruendo, „ & ornando ab omnibus domeſticis uſibus li- „ bero per Ordinarium loci prius viſitando, „ &

"& approbando, ac de ipſius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura, unam Miſſam pro unoquoque die, dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri conceſſa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbato Sæcularem, ſeu Regularem, ſine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præjudicio, ac Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque ſolemnioribus anni feſtis diebus exceptis, in tua, ac Familiæ, & Hoſpitum Nobilium tuorum præſentia celebrari facere libere, & licite poſſis & valeas, Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus, non obſtantibus &c. Volumus autem, quod Familiares ſervitiis tuis tempore dictæ Miſſæ actu non neceſſariis ibidem Miſſæ hujuſmodi intereſſentes, ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus Feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur. Datum Romæ &c."

7 Pro infirmo autem etiam Nobili ſolet poni ſequens clauſula: *Tibi, ut etiam diebus ut præfertur, exceptis, ſi in illis ob infirmitatem Domo egredi non poteris, in dicto Oratorio prædictam unicam Miſſam celebrari facere, ac illam cum una perſona ſervitiis tuis neceſſaria dumtaxat audire libere, & licite valeas.* Vel: *In tua ac unius perſonæ ſervitiis tuis neceſſariæ dumtaxat præſentia, celebrari facere libere, & licite poſſis, & valeas. Volumus autem, quod alii præter ſupra dictam perſonam Miſſæ hujuſmodi ibidem intereſſentes ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus Feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur.* Sic refert Monacell. *tom. 2. tit. 13. formul. 2. ſub n. 32.*

8 Quadruplicis ſpeciei ſolent Oratoria privata concedi. Primo pro civitate, & omnibus locis, ſive ea ſint Oppida, ſive Villæ, ſive Dominia unius Diœceſis; & Indultum hujus Oratorii conceditur ſolum perſonis nobilibus exercentibus Juriſdictionem temporalem altam, vel baſſam in aliquo loco, qui ſpecificari debet; Et tale indultum ſolet concedi cum clauſulis contentis in formula adducta *ſub num. 6.* Secundo pro Rure tantum, ſive pro locis, ſeu habitationibus extra Urbem, vel Oppidum ſitis; Et indultum hujus Oratorii conceditur etiam iis perſonis, quæ non ſunt nobiles, & nullam exercent Juriſdictionem temporalem in aliquo Dominio. Tertio pro infirmis nobilibus (ſive Juriſdictionem temporalem exerceant, ſive non) quod convenit in omnibus cum Oratorio primi generis, præterquam quod valeat tantum pro eo tempore, pro quo Orator ob infirmitatem Domo ad audiendam Miſſam egredi nequit, & nulla anni Feſtivitas etiam ſolemniſſima excipiatur, & una ſola perſona ſuis ſervitiis neceſſaria, præcepto audiendi Miſſam ſatisfacere in illis poſſit, ut patet ex clauſula adducta *ſupra num. 7.* Et hoc Indultum poteſt etiam impetrari pro Conjuge, Patre, Matre, Filio, Filia, Fratre, & Sorore infirmis, ſi ſimul habitent; tunc enim ad tenorem ſupplicationis in eodem Brevi exprimuntur. Quarto pro itinerantibus, & vocatur Altare portatile, quod ſolet concedi cum ſequentibus clauſulis, 1. Ut perſona ſit nobilis, ſive Juriſdictionem temporalem exerceat, ſive non. 2. Ut valeat tantum v. g. per Italiam, Germaniam, Galliam, Hiſpaniam, & hujuſmodi. 3. Ut valeat tantum in actuali itinere, & quidem, ubi Miſſarum commoditas deeſt; ceterum ejuſmodi Miſſæ intereſſe poſſunt valide omnes comites itineris. Taxa pro dictis Indultis obtinendis ſolent eſſe 12. Scuta. Sic ſapientiſſimus P. La Croix *lib. 6. part. 3. n. 921. §. De Oratoriis* ubi dat etiam modum, & formam ipſa Indulta petendi.

Hic ad uberiorem notitiam juvat expendere 9
ſingulas clauſulas ſupradictæ formulæ ſolitæ communiter dari in conceſſione Oratorii privati, & adductæ *ſub num. 6.*

Prima clauſula: *Qui, ut aſſeris, de nobili* 10
genere procreatus exiſtis; importat veram nobilitatem ab aſcendentibus derivatam; & ſufficit ſola Nobilitas Patris, ut tenet *Communis*
Doctorum. An autem ſufficiat ſola Nobilitas 11
Matris, variant Doctores: Monac. enim *t. 4. ſuppl. ad t. 2. n. 476. & ſeq.* Quarti *loc. cit. dub. 2. §. Colligitur primo*; cum Sanchez, & Tamburino ibi citatis negant ſufficere ſolam nobilitatem ex parte Matris, ex eo quod Nobilitas abſoluta ſolummodo a Patre derivatur. Pignat. tamen *tom. 1. conſult. 98. n. 44.* Amoſtaz *de cauſis piis lib. 5. c. 10. n. 37. cum ſeq.* Card. Petra *tom. 2. Commentar. ad Conſt. 8. Honorii III. n. 26. & ſeq.* verius probant ex multis ſufficere ſolam nobilitatem Matris, dicentes, quod tunc ſolum expoſcatur nobilitas abſoluta, quando ipſa venit in ſtricta, & propria ſignificatione, non autem dum eſt cauſa favorabilis quemadmodum in præſenti, ubi expreſſe dicitur: *Te ſpecialibus favoribus proſequi volentes.*

Secunda clauſula: *In privato Domus tuæ ſo-* 12
litæ habitationis in Diœceſi N. exiſtentis Oratorio,

vis, non privat Indultarium hoc Privilegio, etiamſi mutet Domicilium, & illud transferat, etiam in aliam Diœceſim, quia, cum hoc Privilegium ſit perſonale, immediate conceſſum perſonæ ratione ſui, debet ſequi perſonam quocumque ſe transferat, & figat habitationem: Illa enim clauſula *In Diœceſi N. exiſtentis*: non apponitur reſtrictive, ſeu taxative, ſed ſolum demonſtrative in hunc ſenſum *ſolitæ tuæ habitationis*, *quæ nunc exiſtit in Diœceſi tali*: eo vel maxime quod ſæpe in Indultis reperiatur dumtaxat ſcriptum *Tibi Diœceſis N.* Ita Angelus, Silveſter, Salas apud Bonacinam *de diſpenſation. punct.* 10. §. 1. Quintanadven. Pellizzarius, Barboſa, Averſa, Tamburin. & alii, quos citant, & ſequuntur Diana *part.* 9. *tract.* 1. *reſolut.* 7. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 369. Quarti *loc. cit. dub.* 1. *diffic.* 2. & ita tenet etiam Card. Petra *loc. c. n.* 32. *& ſeq.* cum Navarr. Amoſtaz, Paſqualig. & aliis ibi citatis, ubi advertit, quod, cum motivum conceſſionis hujus Privilegii non ſit locus, ſeu Diœceſis, ſed ſola perſona, locus, ſeu Diœceſis in Indulto non apponitur taxative, ſeu reſtrictive, ſed ſolum demonſtrative, & idem tenet Pignatell. *loc. cit. n.* 51. *&* 59. ubi inſuper ex duabus deciſionibus Rotæ addit, quod in caſu dubio; An verba illa *Civitatis N.* ſeu *Diœceſis N.* ſtent demonſtrative, an vero taxative? Cenſentur ſtare demonſtra-
13 tive. In tali autem caſu debet approbari ab Ordinario illius Civitatis, ſive Diœceſis, ad quam Oratorium transfertur, ut tenent om-
14 nes ſupracitati Doctores. Et probabilius debet iterum approbari, etiamſi transferatur ſolum de una in aliam domum intra eamdem Civitatem, ſeu de uno loco ad alium intra eamdem domum, quia prima approbatio non extendebat ſe ad hunc locum; Tum quia in hac mutatione irrepere poteſt aliquod indecens contra tenorem Indulti; adeoque neceſſaria eſt nova approbatio. Pignatell. *loc. cit. num.* 57. *&* 59. Tamburin. Quarti, & La Croix *locis citatis*, & alii contra Quintanadv. Dianam, & alios aliquos volentes non eſſe opus nova approbatione, ſi fiat mutatio loci in eadem Civitate, vel Domo.

15 In caſu vero, quo verba illa *Solitæ habitationis in Diœceſi N. exiſtentis*, *ſeu Civitatis N. vel Diœceſis N.* aut hujuſmodi poſita ſint in Indulto reſtrictive, & taxative, quæ referant Privilegium ad locum, ac proinde ipſum certe, & clare reſtringant ad locum, transferens habitationem ab una ad aliam Diœceſim, non trahit ſecum Privilegium Oratorii privati, quia quamvis Privilegium ſit perſonale, & ſequatur perſonam, poteſt tamen a concedente reſtringi ad certum locum, & operari, ut perſona cenſeatur Privilegiata tantum in illo loco, ita ut ſequatur perſonam, quotieſcumque extiterit in tali loco, & tale eſſet Privilegium Oratorii privati, ſi haberet reſtrictionem ad locum. Sic expreſſe Pignat. *loc. cit. num.* 58. *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 931. §. *De Oratoriis*, & alii.

Privilegiatus poteſt probabiliter, tam in Ci- 16
vitate, quam Ruri, dum ibi commoratur, uti Oratorio privato, ita tamen ut interim non utatur eo, quod eſt in Civitate; quia ſicuti illa verba Domus *tuæ ſolitæ habitationis* excludunt omnem aliam Domum, quæ non ſit ſolita habitatio Privilegiati, ita etiam includit omnem domum, quæ ſit ſolita habitatio, & proinde extendunt conceſſionem ad ipſam. Pignatell. *loc. cit. num.* 60. Paſqualigus *in q. q. Canonicis Cent.* 1. *qu.* 84. *num.* 3. & alii; Probabilius tamen docent oppoſitum Quarti *loc. cit. dub.* 3. *difficult.* La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1269. Diana *part.* 9. *tract.* 1. *reſolut.* 22. cum aliis ibi citatis, quia Summus Pontifex numquam per unum Breve concedit facultatem, ut poſſit celebrari Miſſa in pluribus Oratoriis privatis, ſed in uno tantum, ut conſtat ex ſtylo Curiæ; In modernioribus autem Brevibus ſolet apponi facultas utendi Oratorio privato, & in Civitate, & Ruri: Unde eſt ſemper attendendus tenor Indulti.

Tertia clauſula: *Decenter muro extructo, & ornato, ab omnibus domeſticis uſibus libero*, de- 17
notat, quod locus, in quo vult erigi Oratorium, debet eſſe decens, muro clauſus ſaltem a tribus lateribus, ornatus, & inſtructus omnibus ſupellectilibus neceſſariis ad Sacrum faciendum, & ab omnibus domeſticis uſibus liber, & ſegregatus. Unde ſupra cubiculum 18
Oratorii, ſeu ſupra Capellam non debet retineri tectus ad dormiendum, aut alia res profana, ut monet S. Carolus *in* 4. *Concilio Provinciali*, quod refert Gavant. *in Manual. verb. Eccleſiarum reverentia n.* 14. Et *Sacra Congreg. Immun. in Tridentina* 39. *Septemb.* 1636. apud Ric. *in Synopſ. verb. Capella n.* 7. & Monac. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. n.* 481.

Poteſt tamen Privilegiatus, ſi nolit amplius 19
uti Privilegio, pro ſuo libito convertere Oratorium in uſus profanos, quia Oratorium privatum non eſt locus ſacer, nec immutabiliter dicatus Divino cultui, adeoque nec gaudet Immunitate Eccleſiaſtica, ut decrevit *Sacra Congr. Immunit. in Peruſina* 9. *Decembr.* 1631. apud

apud Barboſ. *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Oratorium num.* 10. Et ſic tenet Quarti *loc. c. dub.* 4. *difficult.* 2. Tamburin. *Opuſcul. de Sa-*
20 *crific. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. & alii paſſim. Si autem Privilegiatus velit iterum tale Oratorium profanatum remittere ad uſum celebrandi Sacrum, indigebit nova approbatione Ordinarii; *Citati ſupra Doctores*, & alii paſſim.

21 Quarta clauſula: *Per ordinarium loci prius viſitando, & approbando, ac de ipſius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura*, indicat non poſſe valide Oratorium conſtitui, niſi præcedat viſitatio, & approbatio Ordinarii, ejuſque licentia, quia hæc omnia requiruntur ut conditiones neceſſariæ ad hoc, ut valeat Papæ In-
22 dultum. *Communis*. Sufficit tamen, ſi ſemel viſitetur, & approbetur, & licentia obtineatur ab Ordinario loci, ideſt ab Epiſcopo, vel ejus Vicario, ſeu Delegato, ſeu a Vicario Capitulari Sede vacante. *Communis*.

23 Ordinarium adinveniens Oratorium præditum omnibus requiſitis in Indulto, tenetur approbationem, & licentiam concedere, quia non habet poteſtatem limitandi conceſſiones Summi Pontificis; Et ſi injuſte deneget, vel ſemel conceſſam ſine juſta cauſa revocet, poteſt cogi ab Archiepiſcopo, & aliis Superioribus,
24 ut eam concedat. *Communis*. Ex juſta tamen cauſa, ut ſi deficiant requiſita, poteſt eam non concedere, & conceſſam revocare, donec Oratorium ſit decenter inſtructum omnibus in Indulto requiſitis. *Communis*.

25 Privata Oratoria poſt primam viſitationem in conceſſione, & approbatione, non poſſunt amplius de Jure viſitari ab Epiſcopo, nec ab eis poteſt exigi Procuratio, quia cum non ſint loca Sacra, aut Religioſa, immo nec Pia, ut cenſuit Abbas *in cap. Ultimo, de cenſibus num.* 1. Fagnan. *ibidem num.* 2. & 29. & *ibid. in opuſculo de Grangiis num.* 2. 9. & 25. Card. Petra *loc. c. num.* 58. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 93. *ſub num.* 24. *circa medium*, jam non videtur ex quo capite Epiſcoporum viſitationi ſubjaceant, ut notant Fagnan. *loc. cit.* Card. Petra *loc. cit.* Ventriglia *in prax. tom.* 2. *annotat.* 19. §. *unic. num.* 19. Pignatell. *loc. c. num.* 24. *circa medium*, ubi expreſſe dicit; *Nam licet Oratorium privatum viſitetur, quando primo conceditur licentia, non tamen continuat Juriſdictio Epiſcopi ad illud viſitandum, cum privatum ſit; unde de facto non viſitatur: cap. final. de cenſib. juncto cap.* 26. §. *Deinde, eodem tit. in* 6.

26 Tamen licet Epiſcopus non poſſit tamquam Viſitator ad dicta Oratoria privata accedere, permiſſum eſt ei nihilominus videre (ſaltem quando præcedit accuſatio, vel denunciatio, aut fama publica, quod Oratorium indecenter teneatur, & in ipſo non adſint, ſeu non ſerventur requiſita in Indulto, an revera indecenter teneatur, & non ſerventur dicta requiſita? Tunc enim Epiſcopus poteſt procedere ſuper crimine in Judicio actu viſitationis, vel denunciationis, aut inquiſitionis ſecundum ea, quæ leguntur *in cap. Qualiter, & quando* 24. *de accuſationibus*. Et ſic poteſt accedere ad Oratoria privata, ut videat: An conſtet de corpore delicti, ſcilicet, an vere inibi deficiant requiſita in Indulto, & ſine debita reverentia Sacrificium Miſſæ celebretur? & ſic providere, ut opus fuerit; Innocentius *in cit. cap. Ultim. de cenſibus poſt principium*, Abbas antiquus *ibidem num.* 2. & Abbas Siculus *ibidem in fine* ubi ſic ait: *Et credo, quod licet Epiſcopus non poſſit viſitare hujuſmodi Oratoria, ut ſic; tamen poſſe ad illa accedere, ut videas, quomodo ſe habeant, & ſi præter formam Juris conſtructa ſint, & an honeſte tractentur?* Pignatell. *tom.* 1. *cit. conſult.* 93. *num.* 24. *circa medium*, ubi ſic dicit: *Cui*, ſcilicet Epiſcopo, *non competit proprium Jus viſitandi Oratoria privata, licet poſſit ad illa accedere, ut videat, quomodo ſe habeant, & an bene tractentur?* ut pariter diſtinguit Fagnan. *in d. cap. Ult. n.* 25. *de cenſibus*. Thomas del Bene *tom.* 2. *cap.* 16. *ſect.* 12. *dub.* 11. *n.* 6. Caſtropal. & alii apud ipſum, Et idem Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 98. *num.* 39. ubi ſic habet: *Illudque viſitare amplius poteſt ultra primam vicem, ut cognoſcat, an manuteneatur in eo ſtatu, in quo debet eſſe, ut in ipſo poſſit celebrari?* Et ſic concordat etiam Fagnan. *in cit. cap. ultim. de cenſibus diſceptat. de Grangiis, & eorum Oratoriis num.* 25. Card. Petra *loc. c. num.* 60. Barboſ. *de Jur. Eccleſ. univerſ. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 15. Ventriglia *in praxi tom.* 2. *annotat.* 19. §. *Unic. n.* 19. & alii.

Epiſcopi non poſſunt concedere licentiam 27
celebrandi in Oratoriis privatis; ibi enim Miſſæ non poſſunt celebrari, niſi de licentia Summi Pontificis, ut *Sacr. Congregat. Concil. reſpondit Archiepiſcopo Bononienſi die* 10. *Martii* 1615. Et eadem Sacra Congregat. Concilii de mandato SS. D. Pauli V. *die* 25. *Octobr.* 1615. irritavit licentias omnes celebrandi in Oratoriis privatis ab Epiſcopis conceſſas, & expreſſe prohibuit, ne hujuſmodi licentias concedere auderent, & noviſſime in Decreto Clementis XI. adducto *ſupra ſub num.* 5. ubi prohibetur, quod, ne quidem ipſi Epiſcopi poſſint

ce-

celebrare in Oratoriis privatis contra formam ibi præſcriptam.

28 Immo Epiſcopi neque poſſunt concedere licentiam Domi celebrandi, ut infirmus pro Viatico communicetur. Sic expreſſe Fagnan. *cap. In his de privileg. num.* 13. ubi refert ſic declaraſſe Sacr. Congregationem Concilii reſpondendo Eminentiſſimo Cardinali Paleotto, & iterum reſpondendo Eminentiſſimo Cardinali Legato Portugalliæ; Et ſic tenet Eminentiſſim. Cardinalis Petra *loc. cit. num.* 15. & alii.

29 Poteſt tamen Epiſcopus concedere licentiam erigendi Oratorium in Domo privata, & inibi per modum habitus ſemper celebrandi; dummodo tale Oratorium habeat publicum ingreſſum, & egreſſum, quia tunc poſito ingreſſu publico, & egreſſu patente in publicam viam, illud Oratorium cenſetur publicum, adeoque propria auctoritate poteſt deſignari ab Epiſcopo ad Divinum cultum, & ad celebrationem Sacrificii. Ita Averſa *de Sacrific. q.* 11. *ſect.* 14. §. *Quinto poterant*, Naldus, Homobon. Paſqualig. & alii, quos citant, & ſequuntur Diana *part.* 9. *tract.* 1. *reſolut.* 21. Quarti *loc. cit. dub.* 5. *difficult.* 5. & alii paſſim.

30 Privilegium Oratorii durat, durante vita illius, cui facta eſt conceſſio, eoque mortuo, finitur, nec tranſit ad heredes, quia eſt Privilegium perſonale, quod finitur morte perſonæ Privilegiatæ; *l. In omnibus, ff. de Regul. juris, & cap. Privilegium, de Regul. juris in* 6. Unde mortuo Privilegiato, nequidem Familia ipſius agnatitia eo amplius uti poteſt, quia non conceditur perſonaliter Familiæ, ſed acceſſorie, quatenus trahit ad participandum in Privilegio Domini, & ideo cum ceſſet Privilegium quoad Dominum, ceſſabit etiam quoad Familiam; *cap. Quælibet, de election., & l. Nihil dolo, ff. de Regul. jur.* Et ſic tenent *Doctores communiter*, juxta praxim, ac ſtylum Curiæ Romanæ non permittentis hujuſmodi Privilegia tranſire ad ſucceſſores, non obſtante dicta clauſula, *ac de ipſius Ordinarii licentia ejus arbitrio duratura*: Nam iſta clauſula ponitur, non ad extendendam conceſſionem, ſed ad illam modificandam, quatenus ſit duratura ejus arbitrio, intelligendo de arbitrio prudentis, & boni viri, qui illam poſſit revocare ex juſta cauſa, juxta dicta *ſupra num.* 24. Et docent Sanchez *lib.* 7. *conſilio cap.* 1. *dub.* 55. *n.* 7. Tamburin. *Opuſcul. de Sacrific. lib.* 2. *cap.* 4. §. 4. *n.* 16. Quarti *loc. c. dub.* 5. *difficult.* 2. Card. Petra *loc. c. num.* 31. Pignatell. *cit. conſult.* 98. *num.* 52. Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 5. *cap.* 10. *n.* 83. Paſqualig. *q.* 626. *n.* 2. & alii paſſim.

Mortuo Summo Pontifice, qui conceſſit, vel 31 Ordinario, qui Oratorium ſemel approbavit, non perit Oratorii conceſſio, quia eſt gratia facta, quæ non ceſſat mortuo, vel amoto ab Officio, qui eam conceſſit; Unde mortuo Epiſcopo, non eſt opus alia licentia, & approbatione novi Ordinarii; Pignat. *c.* 6. *conſult.* 98. *num.* 53. Quarti *loc. c. dub.* 5. *difficult.* 3. & alii communiter; *arg. cap. ſi cui* 45. *de præbend. in* 6. ibi: *Hujuſmodi conceſſio (quam, cum ſpecialem gratiam contineat, decet eſſe manſuram) non expirat etiam re integra per obitum concedentis.* Immo Indultum Oratorii non pe- 32 rit, mortuo Pontifice concedente, etiamſi ante ipſius mortem nondum fuerit ab Ordinario approbatum, & executioni demandatum; Pignatell. *loc. c. num.* 54. & alii paſſim, *arg. cap. ſi ſuper gratia* 9. *de Offic. delegat. in* 6. ibi: *Ipſa gratia, licet nondum ſit in ejus executionem proceſſum, morte non perimitur concedentis*, & *cit. cap. ſi cui* 36. *de præbend. in* 6. *Non expirat etiam re integra per obitum concedentis.*

Quinta clauſula: *Unam Miſſam pro unoquo-* 33 *que die*, clare demonſtrat, non poſſe ibi celebrari, niſi unica Miſſa pro quolibet die, ut noviſſime fuit etiam declaratum *in cit. Decret. Clementis XI. adducto ſupra n.* 5. ubi prohibet omnibus Sacerdotibus, & etiam Epiſcopis, ne ibi celebrent, poſtquam fuerit jam celebrata illa unica Miſſa, quæ in Indulto conceditur, & obligat celebraturum diligenter inquirere, & ſe optime informare, an jam ibi celebrata fuerit dicta unica Miſſa, quæ in Indulto conceditur? Unde tam Celebrans, vel celebrare 34 faciens in dicto Oratorio alteram Miſſam, & plures, peccat mortaliter; quia delinquit in re gravi contra expreſſam Summi Pontificis inhibitionem. Quarti *loc. c. dub.* 6. & ipſo teſte, alii communiter.

Sexta clauſula: *Dummodo in eadem modo ce-* 35 *lebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri conceſſa non fuerit*, aperte oſtendit, quod in eadem domo nequeunt eſſe plura Oratoria, & quod idem Oratorium nequit ſuffragari quoad ſatisfaciendum præcepto audiendi Miſſam pluribus Dominis diſtinctis, ad invicem non ſubordinatis, aut pluribus Familiis, ſi forte plures ſint in eadem domo. *Communis.* Unde ſi 36 in eadem domo ſint duo Domini cum ſuis diſtinctis Familiis, & uterque impetraverit Indultum Oratorii, is, qui poſterius impetravit, non poteſt eo uti, durante Indulto prius pro eadem Domo impetrato, ut conſtat ex relatis

ver-

verbis, & notant Tamburin. *Opuſcul. de Sacrific. lib. 1. cap. 4. §. 4. num. 20.* Quarti *loc.*
37 *cit. dub. 7.* & alii communiter. Ceſſante autem primo Indulto incipit valere ſecundum impetratum pro eadem Domo, quia tunc tollitur impedimentum, quo ejus validitas impediebatur, & continuatur cauſa dans validitatem, nempe voluntas Pontificis ad totum tempus, pro quo datur Privilegium, ſeu Indultum, ita ut tunc incipiat Privilegium, ſeu Indultum, tamquam tunc, & non antea conceſſum, juxta *l. Si incertus 1. §. 1. ff. De Legatis 3.* ibi: *Quaſi nunc datum*; & juxta tradita per Gloſſ. *in cap. Non firmatur, de Regul. juris in 6.* Calderin. *conſil. 2. num. 3. de Conſtitut.* Pignatell. *tom. 6. cit. conſult. 98. n. 66.* & alii.

38 Si autem plures Familiæ habitent in Domo diviſa in plures partes, poteſt pro qualibet habere locum Privilegium, ſeu Indultum Oratorii; Dummodo partes tales ſint, quæ habeant cubicula, & alia loca pro Officinis, & aliis Domeſticis uſibus ſufficientia pro habitatione Familiæ, ita ut in qualibet parte ſint ea, quæ ordinarie requiruntur pro conſtituenda una Domo, nihilque officiat, quod habeant ingreſſum communem, atrium commune, & aulam principalem communem: per textum *in l. Si quis duas 6. §. 1. ff. Communia Prædiorum*, ibi: *Quod & in Ædibus poteſt dici, ſi Dominus, pariete medio ædificato, unam Domum in duas diviſerit (ut plerique faciunt) nam & hic pro duabus Domibus accipi debet.* Sic Pignatell. *cit. conſult. 98. n. 61.* cum aliis ibi citatis.

39 Item ſi Domus pluribus ſolariis conſtet, nempe ſuperiori, & inferiori, & in ipſis conſtituantur diverſæ habitationes, in quibus habitent diverſæ Familiæ, erunt diverſæ domus juxta diverſitatem ſolariorum, ſive Domus ſuperioris, ſive inferioris, vulgo *appartamenti di ſopra, e di ſotto*, ut ponderant Caſtr. in *cit. l. Si quis duas 6. §. 1. in fine ff. Communia Prædiorum*; Cavalcan. *deciſ. 19. num. 52. 54. & 61. p. 2.* Carpan. *ad Stat. Mediolan. cap. 434. num. 32.* Pignatell. *loc. c. num. 62.* & Rota *coram Merlino deciſ. 411. num. 11.* Et ratio eſt, quia inter has portiones Domus adeſt ſufficiens diviſio, nec eſt communicatio in actu inhabitandi inter Familias inhabitantes, quod ſufficit, ut cenſeantur Domus diverſæ in ordine ad fruendum multiplici Privilegio Oratorii privati.

40 Septima clauſula: *Per quemcumque Sacerdotem ab Ordinario approbatum ſæcularem, ſeu de ſuperiorum ſuorum licentia Regularem*, indicat Sacerdotem ibi celebraturum debere habere a ſuo reſpective Superiore approbationem, ſaltem generalem, & licentiam ſaltem tacitam, ſeu non prohibitionem ibi celebrandi. *Communis*: ut enim notat Pignatell. *loc. cit. num. 84.* dicta clauſula eſt appoſita, ne Privilegiati poſſint facere celebrare per quemcumque Sacerdotem exterum, & qui non habeat licentiam celebrandi in Diœceſi ob vitanda ea inconvenientia, quæ ſequerentur, ſi Sacerdotes exteri abſque licentia Diœceſani celebrare poſſent in Diœceſi. Unde ſi quis ex rationabili 41
cauſa poſitive inhiberetur a ſuo reſpective Superiore, graviter peccaret ibi celebrando, quia tunc, cum non verificaretur conditio exacta a Summo Pontifice, nec pariter ſuffragaretur Indultum conceſſum ſub tali conditione, & ſic perinde eſſet ac celebrare in loco inepto contra voluntatem Pontificis, & ſui reſpective Superioris, quod eſt grave peccatum. Quarti *loc. cit. dub. 8.* & alii paſſim. Non requiri- 42
tur tamen pro ibi celebrando licentia Parochi, quia Parochus, nec eſt *Ordinarius*, nec habet jus prohibendi. Quarti *loc. cit. dub. 8* Diana *part. 9. tract. 1. reſolut. 15.* cum *aliis* ibi citatis.

Octava clauſula: *ſine jurium Parochialium* 43
præjudicio, denotat, quod in his privatis Oratoriis non poteſt exerceri ullum munus Parochiale ſine licentia Ordinarii, aut Parochi. *Communis*. Hinc non poſſunt ibi exigi Deci- 44
mæ, primitiæ, ſeu Oblationes, quæ de jure debentur Parocho; Nec poteſt miniſtrari Sacramentum Euchariſtiæ tempore Paſchatis ſine licentia Parochi, aut Ordinarii; Nec denunciari Matrimonia, aut benedici puerperæ, & alia hujuſmodi ad Parochum ſpectantia, & qui ſimilia ibi perageret ſine licentia ſaltem tacita, graviter peccaret, niſi excuſaretur ratione parvitatis materiæ. Tamburin. *Opuſcul. de Sacrific. lib. 1. cap. 4. §. 4. num. 24. & ſeq.* Diana *part. 9. tract. 1. reſolut. 15.* cum aliis ibi citatis. Quarti *loc. 3. dub. 9.* cum Molſeſ. Pellizzar. & Quintanadven. ibi citat.

In his privatis Oratoriis poteſt miniſtrari 45
Sacramentum Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, ſi id non ſit per ſpecialem aliquam Conſtitutionem expreſſe prohibitum. *Communis*. Immo 46
Diana *part. 3. tract. 4.* Suarez *de Religion. tom. 4. lib. 0.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. 61. art. 3.* Pellizzar. *part. 3. recenſ. moral. cap. 39.* Quintanadv. *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 7. ſingul. 33. n. 8.* & alii, tenent poſſe Regulares in Oratoriis privatis Euchariſtiam extra Feſtum Paſ-

Paſchatis miniſtrare, etiam Epiſcopis contra-
dicentibus, & prohibentibus; eo quia habent
Privilegium Pauli IV. de anno 1557. ad dan-
dam Euchariſtiam ſæcularibus extra proprios
47 Conventus. Recte tamen monent Diana *loc.*
cit. Lezana *in ſumma tom.* 3. *verb. Euchariſtia*
num. 11. & alii conſultius eſſe, ſi Regulares,
contradicentibus Epiſcopis, non miniſtrent,
cum hoc etiam conſulat Sixtus IV. quoad uſum
ampliſſimi Privilegii conceſſi Ordini Prædica-
torum ad adminiſtrandam Euchariſtiam ſæcu-
laribus, ut patet in Bulla incip. *Sedis Apoſto-*
licæ. * Sed hæc corrige ex iis quæ adducun-
tur infra ſub *n.* 94. in noviſſima Encyclica
Benedicti XIV. præſertim a §. 20. *
48 Sacerdotes autem Sæculares non poſſunt ibi
miniſtrare Euchariſtiam, niſi de licentia ſal-
tem præſumpta, & tacita Epiſcopi, vel Paro-
chi, quæ licentia facile præſumi poteſt; præ-
ſertim cum Communio eorum, qui Miſſæ in-
terſunt, pertineat ad idem Sacrificium, &
cum eo connexionem habeat; unde olim, qui
Miſſæ intererant, ſemper communicabant. Sic
Tamburin. *Opuſcul. de Sacrific. lib.* 1. *c.* 4. §.
4. *n.* 34. *& ſequentibus* cum aliis ibi citatis.
Quarti *loc. cit. dub.* 9. & alii.
49 Nona clauſula: *Exceptis diebus Paſchatis Re-*
ſurrectionis, Pentecoſtes, & Nativitatis Domini,
nec non aliis ſolemnioribus feſtis diebus, exci-
pit quædam ſolemniora Feſta, in quibus non li-
cet in Oratoriis privatis Miſſam celebrare; Et
talia Feſta ex Decreto *Sacr. Cong. Rit.* 17. *No-*
vemb. 1697. ſunt Nativitas D. N. Epiphania,
Paſcha, Pentecoſtes, Annunciatio, & Aſſum-
ptio B. M. V. Feſtum SS. Petri & Pauli; Et
ex Decr. Sac. Cong. Concilii emanato in Dertonen.
17. *Februarii* 1685. *lib.* 33. *fol.* 100. etiam Fe-
ſtum S. Titularis Eccleſiæ loci. Sic apud Mo-
nacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *n.* 19. *&*
20. *tom.* 4. *ſupplemen. ad* 2. *tom. num.* 485.
50 Hinc, ſi quis in dictis Feſtis exceptis cele-
bret, vel celebrari faciat in Oratoriis priva-
tis, graviter, & dupliciter peccat; Primo quia
contra gravem prohibitionem Summi Pontifi-
cis celebrat, vel celebrari facit in loco pro ta-
libus Feſtis excepto; Secundo quia non ſatiſ-
facit præcepto audiendi Miſſam, ut expreſſe
declaratur in cit. Decreto Clementis XI. addu-
cto *ſupra n.* 5. Sic Diana *par.* 9. *tract.* 1. *re-*
ſolut. 13. cum aliis ibi citatis, Quarti *loc. cit.*
dub. 10. & alii paſſim.
51 Decima clauſula: *In tua, & Familiæ tuæ*
præſentia celebrari facere, deſignat perſonas,
quæ in Indulto comprehenduntur, ſeu conti-
nentur, quæ ſunt Pater, Mater, Uxor Privi-
legiati, Filii, Filiæ, Nurus, Gener, & Ne-
potes, aliique Agnati, & Affines, dummodo
habitent cum ipſo Indultario, ſeu Privilegia-
to, & ipſius ſint commenſales. *Communis*.
Non autem famuli, ac famulæ quia nomine 52
Familiæ ſuæ veniunt ſolum Agnati, ut dixit
Rota *in Romana*, *ſeu Bononien. Protectoriarum*
20. *Aprilis* 1671. §. *Clarius*, *&* §. *His tamen*,
coram Albergato; aut ad ſummum Cognati;
Cardin. de Luca *de jure patronatus diſcurſ.* 25.
numer. 2. *&* 3. Tum quia famuli, & famulæ,
qui ſub nomine Familiarium continentur, ex
Barboſa *appellat.* 96. *numer.* 1. *&* 4. expreſſe
excluduntur, & exceptuantur a Papa in ipſo
Indulto per clauſulam ſeparatam, & diſtin-
ctam, ibi: *Volumus autem, quod Familiares ſer-*
vitiis tuis tempore dictæ Miſſæ actu non neceſ-
ſarii, ab obligatione audiendi Miſſam in Eccle-
ſia diebus Feſtis de præcepto minime liberi cen-
ſeantur, quæ alias fruſtranea, otioſa, & illu-
ſoria eſſet; & illico induceretur correctio, &
contrarietas, quæ ſemper eſt vitanda, maxi-
me quando verba ſunt clara, ut hic, prout in
terminis Litterarum Papæ obſervat Rota co-
ram Coccino *deciſ.* 2338. *nu.* 5. *&* 6. Si enim
ipſi Familiares ſervitiis Indultarii tempore di-
ctæ miſſæ actu non neceſſarii non liberantur
ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia
diebus Feſtis de præcepto, ſtat clarum, quod
non comprehendantur in Indulto, & Familia-
res actu neceſſarii ſuis ſervitiis tempore dictæ
Miſſæ ſatisfaciant præcepto ſolum contempla-
tione ipſius Indultarii. Sic expreſſe tenet, &
ſolide probat ex multis Monacell. *tom.* 2. *for-*
mul. 12. *tit.* 13. *num.* 32. *& ſequentibus*, &
tom. 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. numer.* 486. *&*
ſeq. Matthæucc. *Officialis Curiæ cap.* 10. *n.* 75.
& plures alii; Tum etiam quia in modernio-
ribus Brevibus ſolet poni hæc clauſula: *In ve-*
ſtra, ac natorum, conſanguineorum, & affinium
veſtrorum præſentia. Unde jam ſic ceſſat diffi-
cultas, & ſtat clara reſponſio.
Unde ſequendi non ſunt Doctores contra- 53
rium ſcribentes, & docentes, poſſe famulos,
& famulas ſibi celebrare facere Miſſam, eam-
que audire, & præcepto ſatisfacere in Orato-
rio privato ſine præſentia perſonarum, quarum
contemplatione conceſſum eſt Indultum; op-
poſitum enim expreſſe declaratur *in cit. Decre-*
to Clementis XI. ibi: *Vel abſque præſentia per-*
ſonarum, quarum contemplatione gratioſa conceſ-
ſio emanavit. Sic ſupracitati Doctores, La
Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 272. & alii paſſim,
qui poſt dictum Decretum ſcripſerunt. Poſſunt 54
tamen Miſſam celebrari ſibi facere, eamque
audi-

audire, & præcepto ſatisfacere in Oratorio privato ſine præſentia Domini omnes illi, qui ſunt de Familia agnatitia, & cognatitia Indultarii, dummodo habitent cum ipſo Indultario, & ipſius ſint commenſales; Et ratio eſt, quia in Indulto non explicatur præſentiam Domini eſſe neceſſariam, & illa verba: *In tua, & Familiæ tuæ præſentia* poſſunt reddere ſenſum disjunctivum vel *in tua*, vel *Familiæ tuæ præſentia*, ſeu non *ſolum in tua præſentia*, ſed *etiam Familiæ tuæ*; Tum quia ſicut Dominus poteſt ſibi celebrari facere ſine Familia, non obſtante particula conjunctiva, *Et familiæ tuæ*, ita poterit Familia ſine Domino; Et revera ſic ſervat praxis communis, ut paſſim abſente Domino, qui ſunt de dicta ejus Familia audiant Miſſam in Oratoriis privatis. Sic tenent paſſim Doctores, & a fortiori tenere debent Pellizzarius, Averſa, Caſtropal. Quintanadv. Pignatell. Diana, Quarti, & alii dicentes id poſſe etiam famulos, & famulas ſine præſentia Domini. Nunc autem quoad ſupradicta attendenda eſt noviſſima diſpoſitio Benedicti XIV. in Conſtitution. incipient. *Cum duo*, ubi ſtatuit, non licere celebrare Miſſam in abſentia Domini, ac præſente ſola familia, etiamſi præſens ſit aliquis ſive ex filiis, ſive ex conſanguineis, ſive ex affinibus, ſive ex familiaribus, ſive demum ex hoſpitibus nobilibus, decernens non poſſe vigore ſimilis Indulti celebrari Miſſam in privatis Oratoriis, quando eidem Miſſæ actu non interſit aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum conceſſum eſt. Indultum vero principaliter conceſſum intelligi debet iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum perſonis illis, quæ a tergo ejuſdem Brevis proprio nomine nuncupantur. Et de facto Oratorium privatum, in quo Miſſa celebrabatur abſente Domino, cui Indultum principaliter fuerat conceſſum ab Epiſcopo, fuiſſe valide ſuſpenſum reſcripſit *Sacr. Congregat. Concil. in Marſicen. Oratorii die 3. Decemb.* 1740. *ad dub.* 2.

55 Pater, Mater, Filii, ac Filiæ, Fratres, & Sorores Privilegiati, eorumque Uxores, ac Viri non gaudent tali Privilegio, ſi habitent in eadem Domo, ſed vivant ſuis propriis expenſis; quia nomine Familiæ veniunt ſolum, qui ſunt Familiares; Prædictæ autem Perſonæ non ſunt Familiares, quia in ipſis deficit conditio neceſſaria ad conſtituendam Familiaritatem, nempe commenſalitas, juxta *cap. Sicut nobis, de verbor. ſignificat. in 6.* ſine qua deſtruitur Familiaritas, quamvis habitent in eadem Domo materiali; quia cum vivant propriis expenſis, & habeant omnia ſervitia, & ſuos domeſticos ſeorſim a Familia Privilegiati, non communicant in habitatione cum ipſo, ſed conſtituunt Familiam, & habitationem omnino diſtinctam a Privilegiato; Pignatell. *cit. conſul.* 98. *num.* 95. & alii communiter.

Undecimæ clauſula: *Nec non in Hoſpitum tuorum Nobilium præſentia*, denotat, quod duplex conditio debet concurrere, nempe quod ſint Hoſpites, & quod ſint Nobiles. *Communis*. 56

Non requiritur tamen in iſtis Nobilitas ex Genere, quia Indultum dicit tantum *Nobilium*, non autem *Ex nobili genere*, unde ſufficit quæcumque Nobilitas, ſive ex Genere, ſive ex Privilegio, ſive ratione Matris tantum, ſive ratione Dignitatis, ſeu Gradus, ſive quocumque alio modo conveniat Hoſpiti ad verificandam qualitatem Nobilitatis requiſitam, cum ſufficiat, ut appellari poſſit aliquo modo Nobilis. Pignatell. *cit. conſult.* 98. *num.* 100. Tamburin. *Opuſcul. de Sacrificio Miſſæ lib.* 1. *cap.* 4. §. 4. *n.* 32. Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad tom.* 2. *num.* 492. & alii paſſim. 57

Hoſpitum autem appellatione veniunt illi, qui domi commorantur tamquam extranei recepti a Domino, qui quidem ſunt commenſales, ſed ex occaſione temporanea, & ad certum tempus. An autem hoc Privilegium extendatur ad Hoſpites, unius diei, & ejuſdem Civitatis, ſeu loci, qui ab Indultario invitantur ad prandium, vel ad ſpectaculum, & ſimilia? Variant Doctores. Affirmativam enim tenet Pignatell. *cit. conſult.* 98. *n.* 101. Tamburin. *loc. cit. n.* 33. Pellizzarius *in Manual. Regular. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2. *ſect.* 2. *qu.* 12. *num.* 150. & alii, quia dicunt ipſi, revera hi quoque ſunt Hoſpites: Immo inſuper addunt poſſe virum Nobilem de induſtria invitari ad hunc finem, ut poſſit in dicto Oratorio audire Miſſam, quia uterque, tam invitans, quam invitatus utitur Jure ſuo, nec fraudem committit: quia ſic ſolum redditur habilis vir Nobilis, ut gaudere poſſit Privilegio; Negativam tamen ſententiam docent Quarti *loc. cit. dub.* 2. Diana *par.* 9. *tract.* 1. *reſolut.* 6. & alii plures apud ipſum volentes, quod nomine Hoſpitum non comprehendantur habitantes in eadem Civitate, ſeu loco, ſed aliunde advenientes, quia Indultum Oratorii, cum diſpenſet contra jus commune, ſtricte, & non ample eſt interpretandum. 58

59 Qui veri ſunt Hoſpites, ſi ex aliquo accidenti abſit die Feſto Indultarius, poſſunt ſibi facere celebrari Miſſam, eamque audire, & præcepto ſatisfacere in dicto Oratorio abſque præſentia Domini, propter

pter dicta *supra n.* 54. In modernioribus autem Brevibus solet poni hæc clausula *In Hospitum tuorum Nobilium præsentia* solum pro Oratoriis Ruri existentibus.

60 Duodecima clausula: *Volumus autem, quod Familiares servitiis tuis tempore dictæ Missæ actu non necessarii, ibidem Missæ hujusmodi interessentes ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus Festis de præcepto minime liberi censeantur*, aperte demonstrat, quod illi Familiares, qui non sunt actu necessarii servitiis Domini tempore dictæ Missæ, non satisfaciunt ibi præcepto, quamvis ejus expensis vivant, & commensales sint. Necessitas autem servitii in dictis Familiaribus requisita non debet esse physica, & quoad Missam, quia certe Privilegiatus tempore Missæ nullo indiget, nisi sit infirmus graviter, sed respectu Domini, & quidem spectata necessitate morali considerando non solum decentiam, seu conditionem Dominorum, & Dominarum, ne soli, vel solæ remaneant Domi, & debito comitatu priventur, sed etiam Domus, ne remaneat derelicta

61 a Domesticis. Sic Card. Petra *tom* 2. *Commentar. ad Constit.* 8. *Honorii III. n.* 6. Pignatell. *cit. consult.* 98. *n.* 107. *&* 108. & alii.

62 Advertendum tamen, quod cum *die* 30. *Julii* 1706. *in Auximana Oratorii privati* transcripta fuisset in folio dicta clausula Brevis nempe *Volumus autem, quod familiares servitiis tuis &c.* & propositum fuisset in Sacra Congregatione Concilii sequens dubium, *An in vim dicti Brevis satisfaciant præcepto Missæ in diebus Festis omnes famuli commensales, vel quinam in casu*? Rescriptum fuit: *Dilata juxta mentem*, & mens fuit, quod *Orator peteret declarationem a Papa*. Sicque patet, Sacram Congregationem Concilii noluisse apponere manum propter satis claram mentem Papæ in dicta clausula expressam. Sic apud Monacell. *tom* 4. *supplement. ad* 2. *t. num.* 487.

63 An Capellanus, seu Sacerdos electus ad celebrandum in Oratorio privato, & Minister inserviens satisfaciant præcepto audiendi Sacrum diebus Festis ibi celebrando, & respective ministrando? Variant Doctores; Pignatellus enim *tom.* 6. *cit. consult.* 98. *n.* 97. sic præcise habet: *Quod autem ad Capellanum, quando contigit in Oratorio celebrare, non potest satisfacere præcepto audiendi Missam in Oratorio illius, cujus est Capellanus, si salarium tantum recipiat pro celebrando, absque eo quod in celebratione inserviat Domino, sed habet tantum onus celebrandi; Potest autem, si sit addictus servitio Domini, ita ut celebret, & Dominus, aut Familia habeat commoditatem audiendi Missam: Tunc enim est in servitio Domini, & cum recipiat salarium, vivit expensis ipsius; ac proinde concurrunt conditiones necessariæ, ut sit vere Familiaris*: Rosignollus *autem de Eucharistia q.* 8. *art.* 12. *nu.* 16. absolute supponit quemlibet Sacerdotem electum ad ibi celebrandum satisfacere præcepto, & utitur hoc fundamento ad probandum satisfacere etiam Ministrum ei inservientem, quamvis talis Minister non esset ex Privilegiatis per diploma, & existerent alii Privilegiati, qui possent, & vellent Sacro ministrare; Quia, dicit ipse, sicuti Sacerdos electus ad ibi celebrandum satisfacit, non est cur non satisfaciat Minister electus ad ministrandum; & sicuti potest eligi hic, vel ille Sacerdos ad Missam celebrandam, ita potest hic, vel ille Minister eligi ad inserviendum; Tum quia Minister inserviens Sacro sortitur Privilegium, & conditionem Celebrantis. Sic ille citans pro se Dianam *l.* 9. *tract* 1. *resol.* 17.

Ast tamen, quamvis sit, verum quod satisfaciat Sacerdos celebrans, & Minister inserviens, quando non adest inter Privilegiatos, 64 qui possit, & velit ministrare Sacro, cum concesso principali intelligatur concessum & accessorium, quod ex dispositione Juris, vel ex natura sua necessarium est ad ipsum principale consequendum, uti verificatur de Sacerdote electo a Privilegiato ad ibi celebrandum & de Ministro in casu quo non adsit Privilegiatus, qui possit, & velit ministrare Sacro; Non sic autem de Ministro non Privilegiato in casu, quo adsit inter Privilegiatos qui possit, & velit ministrare Sacro, quia ipse non est accessorius ad consequendum ipsum principale concessum, cum sine ipso possit æque bene ministrari Sacro per alium Privilegiatum, qui potest, & vult in nostra suppositione Sacro ministrare: Tum, quia, cum de Jure communi *in cap.* 1, *cap. Sicut & cap. Unicuique dist.* 1. *de consecratione*, & juxta mandatum Concilii Tridentini *sess.* 22. *decret. de evitand. in celebratione Missæ*, Missa sit celebranda, & audienda in Ecclesia, Indultum Oratorii privati tamquam odiosum, & præjudiciale cultui Divino, est stricte, & non late interpretandum. Fagnan. *in cap. Non licet num.* 13 *&* 14. *de præben. arg. cap. Odia* 15. *de Regul. juris in* 6. adeoque nequit extendi ad non Privilegiatos, & ad Ministros non necessarios.

In Oratorio privato, in quo ex juxta causa 65 ab Apostolica Sede conceditur facultas celebrandi Missam in die Nativitatis Domini, tres Missæ, non autem una dumtaxat, ab eodem Sa-

Sacerdote celebrari possunt. *Sacr. Cong. Conc. in dubio Oratorii privati* 20. *Jan.* 1725.

66 Habens Bullam Cruciatæ non satisfacit præcepto audiendo missam in privato Oratorio. Per Bullam enim Cruciatæ non conceditur facultas habendi tale Oratorium privatum, neque Commissarius Bullæ potest eam licentiam concedere, sed solus Papa; *Communis*. Privilegium enim Bullæ Cruciatæ circa Oratoria privata fuit sublatum per Concilium Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 8. *in Decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, & per Decretum Congregationis jussu Pauli V. editum *die* 23. *Octobr.* 1615. Atque in hac specie declaravit *Sac. Congreg. Concilii die* 14. *Novemb.* 1648. ad preces Archiepiscopi Calaritani per hæc verba: *An Privilegium Bullæ Cruciatæ pro hujusmodi Oratoriis, Altaribus, ac Missarum celebratione in dicta Diœcesi possit suffragari: Item an quatenus dictæ Capellæ sub decreto Sacri Concilii, nec non dicto decreto Pauli V. & Litterarum probibitione comprehendantur, & Bulla Cruciatæ non suffragetur, liceat Archiepiscopo contra Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares in iisdem Capellis celebrare volentes post Edictum Archiepiscopi publicatum, seu intimatum procedere, & quibus pœnis illos punire?* Sac. Congregatio respondit: *Privilegium Bullæ Cruciatæ non suffragari. Item licere Archiepiscopo contra Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares in iisdem Capellis celebrare volentes post Edictum Archiepiscopi publicatum procedere etiam ad pœnas censurarum*. Sic refert ex Fagnan. Pignatell. *tom.* 6. *cit. consult.* 98. *n.* 117.

67 Oratoria, quæ sunt in Aulis publici Palatii Civitatis, ubi Senatores conveniunt, sunt privata, adeoque opus est Indulto Summi Pontificis, ut ibi celebrari possit. Sic declarasse Sacram Congregationem Concilii refert Diana *par.* 9. *tract.* 1. *resolut.* 35. & ex ipso Quarti

68 *l. cit. dub.* 3. *difficult.* 3. Non comprehenduntur autem in Decreto tollente Oratoria privata Capellæ Carcerum publicorum. Unde potest in ipsis quolibet die celebrari, & ab omnibus ibi Missam audientibus satisfieri præcepto audiendi Missam diebus Festis, cum ipsæ Capellæ censeantur Oratoria publica: Diana *loc. cit.* Quarti *loc. cit.* La Croix *lib.* 6. *par.* 2. *numer.* 164. & alii. In Decreto enim Concilii Tridentini *cit. sess.* 22. *cap.* 8. tollente Oratoria privata comprehenduntur dumtaxat Oratoria in particularibus Domibus existentia. Sic declarasse *Sacram Congregationem in Florentina* 1. *Septemb.* 1615. *& in Conimbricen.* 1. *Julii* 1615. *refert* Barbosa *in cit. cap.* 8. *sess.* 22. *Concilii Tridentini n.* 21. *& in Summa Apostolic. decis. verb. Oratorium n.* 2. *&* Sellius *in Selectis Canonic. cap.* 18. *n.* 25.

Item non comprehenduntur in decreto tollente Oratoria privata, Capellæ, & Oratoria existentia in propriis Palatiis, & domibus propriæ habitationis Episcoporum; sive sint in Diœcesi, sive extra, & inibi Missam audientes satisfaciunt præcepto de audienda Missa diebus Festivis, ut respondit *Sac. Congreg. Concil.* 22. *Septemb.* 1640. *in Nullius lib.* 6. *decret. pag.* 421. & præcedenter 17. *Augusti* 1630. *lib.* 14. *Decret. pag.* 147. Etiamsi sint Episcopi Titulares; *Ead Sac. Congreg. Concil. in Valentina* 1616. apud Monacell. *tom.* 2 *tit.* 13. *formul.* 1. *in adnotat. ad decretum Communionis quotidianæ n.* 1. *& ibid. eod. tit.* 13. *formul.* 2. *n.* 31. *in princip.* ubi dicit, quod hoc privilegio eis concesso *in cap. final. de Privilegiis in* 6. & non revocato ut supra, nequeunt uti extra domum propriæ habitationis ex Decreto Clem. XI. adducto *sup. num.* 5. Quod tamen debet intelligi juxta novissimam declarationem Innoc. XIII. Constitut. incip. *Apostolici Ministerii* §. 22. ibi: *Declaramus tamen, quod cum in prædicto Decreto statuatur non licere Episcopis extra domum propriæ habitationis in domibus Laicis erigere Altare, ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, sive celebrari facere, hujusmodi prohibitio intelligenda non sit de domibus etiam Laicis, in quibus ipsi Episcopi forte occasione Visitationis, vel itineris hospitio excipiantur, ut nec etiam quando Episcopi in casibus a jure permissis, vel de Speciali Sedis Apostolicæ licentia absentes a domo propriæ ordinariæ habitationis, moram idcirco faciant in aliena domo per modum similis habitationis, his enim casibus licita iis erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis non secus ac in domo propriæ ordinariæ habitationis*. Quæ Innoc. XIII. Constitutio confirmata est quoad omnia a Benedicto XIII. Constit. incip. *In Supremo*. 69 70

Item non comprehenduntur in Decreto tollente Oratoria privata Capellæ, & Oratoria Cardinalium, qui statim ac sunt promoti ad hanc sublimem, & eminentem dignitatem absque alia expeditione indulti, non per viam extensionis, sed comprehensionis includuntur in dispositione *cap. final. de Privilegiis in* 6. ut ad longum probat Fagnan. *in cap. Quod nonnullis a num.* 6. *usque in finem de Privilegiis*; Cardinales enim sunt dignitate, & Officio majores Episcopis, ut expresse declaravit Eugenius IV. Constit. incip. *Non mediocri*, & Leo X. Constit. incip. *Supernæ*, & patet experien- 71

perientia, ac per consequens æquali, ac majori titulo gaudent Privilegio habendi Oratorium privatum, sicut Episcopi, & inibi Missam audientes diebus Festis satisfaciunt præcepto. *Communis*.

72 Item non comprehenduntur in Decreto tollente Oratoria privata, Capellæ, & Oratoria privata Regularium: Possunt enim adhuc hodie Generales,& Provinciales Regularium in suis Conventibus, & Collegiis erigere privata Oratoria: Dummodo ad Divinum cultum tantum sint deputata, & in ipsis absque alia Episcopi, vel Summi Pontificis facultate possunt legi eodem die plures Missæ, nedum a Regularibus, sed etiam a Presbyteris sæcularibus cum hoc Privilegium non sit personale tantum, sed etiam locale, quo frui possunt omnes alii Sacerdotes. Sic Aversa, Hieronymus Garcias, Lezana, Suarez, Lugo, Baffæus, Azorius, Fagundes, Marchinus, Reginaldus, Miranda, Tamburinus, Peyrinus, & alii innumeri citati, & secuti a doctissimo Patre Rossignolo *de Eucharistia quæst.* 8. *art.* 14. *num.* 1. Et sic tenent etiam Diana *par.* 9. *tract.* 1. *resolut.* 32. *&* 34. Quarti *par.* 4. *tract.* 10. *dub.* 9. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 27. & alii passim.

73 Nec quoad hæc Oratoria fuerunt revocata Privilegia Regularium a Concilio Tridentino *sess.* 22. *in decreto de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, quia ibi Concilium revocavit solum Privilegia celebrandi Missam in *privatis Domibus*; Unde in ipso Decreto comprehenduntur dumtaxat Oratoria in particularium Domibus existentia, ut sæpius declaravit Sacra Cong. per decreta allata *supra num.* 68.

74 Et dato etiam, quod per Concilium fuissent revocata Privilegia concessa antecedenter Regularibus habendi in suis Conventibus, & Collegiis Oratoria privata,& ibi celebrandi, fuerunt tamen innovata per posteriorem concessionem factam post ipsum Concilium Societati Jesu, & in virtute Communicationis Privilegiorum etiam aliis Regularibus a Gregorio XIII. die 3. Maii 1575. per Breve incip. *Decet Romanum Pontificem*, in quo sic expresse habetur: *Volumus, ut in Oratoriis, & Capellis, quæ ipsius Societatis Provinciales per se in Domibus, Collegiis, & aliis locis, ubi aliqui Societatis residebunt, approbaverint, & ad Divinum dumtaxat cultum deputaverint, Missæ & alia divina Officia, alterius licentia minime*

75 *requisita, celebrare possint*. Nec etiam quoad hæc Oratoria privata sunt revocata Privilegia Regularium in novissimo Decreto Clementis XI. de celebratione in Oratoriis privatis adducto *supra n.* 5. quia Decretum, ut illud legenti patet, loquitur solum de Altari portatili, ibi: *Quo vero ad Altare portatile... Utendi dicto Altari portatili*.

In supradictis privatis Regularium Oratoriis 76 seu Capellis possunt omnes fideles Missam audire, & satisfacere præcepto audiendi Sacrum diebus Festis; quia ista Oratoria gaudent Privilegio Oratorii publici, cum sunt per modum habitus deputata dumtaxat ad Divinum cultum, & tale Privilgium non sit personale tantum, sed etiam locale, quo frui possunt etiam omnes alii Christifideles. Sic Tamburin. *Opuscul. de Sacrific. lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *num.* 6. citans Azorium, Suares, & Dianam, Quarti *loc. cit. par.* 3. *tit.* 10. *dub.* 9. §. *Colligitur* 3. Rosignolus *loc. cit. num.* 7. *verb. Secunda*, ubi expresse dicit, quod in dictis Oratoriis *omnes indifferenter, & libere audiunt Sacrum, nec ullus est, qui dubitet, quin præcepto satisfaciant*.

Cardinalis Petra tamen *tom.* 2. *Commentar.* 77 *ad Constit.* 8. *Honorii III. num.* 48. *&* 49. sic præcise habet: *Illud autem, an Sæculares ibi Missam audientes satisfaciant præcepto? certum est regulariter non satisfacere, nisi speciale sit Privilegium, quod debet in fonte revideri; prout an in illis Oratoriis possint celebrare Sacerdotes sæculares*, ut animadvertit Passerin. *de statib. homin. t.* 3. *q.* 186. *art.* 10. *num.* 982.

An autem Regulares possint habere Oratoria 78 privata etiam extra Conventus in Grangiis, & Domibus ruralibus utilitatis, & recreationis causa acquisitis? Variant Doctores. Affirmativam enim tenent Lezana, Rodriquez, Peyrin. de la Crux, Henriquez, Leo, Quintanadven. Garcias, Pellizzarius, Diana, Aloysius de S. Joanne, & Miranda citati, & secuti a Sapientissimo Patre Rosignolo *loc. cit. num.* 4. *& sequentibus*, ubi id late probat, & ostendit, non posse Regulares in hoc impediri ab Episcopis concluditque, omnes audientes Missam in dictis Oratoriis sitis in eorum Grangiis, & Domibus ruralibus satisfacere præcepto audiendi Sacrum in diebus Festis: Vide ipsum *loc. cit.* & Quarti *loc. cit. dub.* 9. *per totum*. Negativam autem docent Card. Petra *loc. cit. n.* 53. Matthæuc *Officialis Curiæ cap.* 10 *n.* 83. ubi dicunt post Concilium Tridentinum esse prohibitum; nam *Sacra Cong. Concilii die* 1. *Martii* 1687. Ad dubium Oratorii: *An Sacerdos Regularis absque peculiari Sedis Apostolicæ Indulto possit in domo rurali Monasterii celebrare*; respondit *negative*; Unde recte monet dict. Card. Petra in hac materia respicienda

esse attente verba Privilegiorum an etiam se extendant ad parvas Domos recreationis.

79 Ut Regularium Oratoria privata legitime erigantur, & deputentur ex verbis allegati Privilegii Gregorii XIII. requiritur, ut Provinciales per se ipsos locum observent, & designent: Privilegium enim sic habet expresse: Ut *in Oratoriis, & Capellis, quæ ipsi Societatis Provinciales per se approbaverint; & ad Divinum dumtaxat Cultum deputaverint*. Et per hoc Card. de Lugo *in responsis moralibus l.* 1. *dub.* 14. solide defendit non posse Superiores locales hujusmodi Oratoria per se designare, & aprobare, sed solum posse ex commissione Provincialis judicare, de decentia, & idoneitate loci, & postea ipsum informare, ut juxta ipsam informationem Provincialis per se approbet, & deputet locum in Oratorium, quamvis sit absens, cum non magis requiratur hic præsentia approbantis, quam in absolutione a Censura, quæ per omnes omnino ab absente dari potest; Quarti tamen *loc. c. dub.* 8. *in fine*, & Diana *ibi cit.* censent, posse Superiores locales designare, & approbare locum saltem ex ratihabitione, aut commissione præsumpta Provincialis.

80 Hinc pro complemento juvat afferre sequentem resolutionem Sacræ Congregationis Concilii relatam ab Eminentissimo Petra *tom.* 3. *Commentar. ad Constitut.* 2. *Alexandri IV. n.* 33. ibi: *Sacra Cong. Conc. in Messanen. Privilegii* 20. *Septemb.* 1698. *lib.* 48. *decret. pag.* 471. propositis dubiis:

I. An Regularis Theatinus potuerit licite erigere Altare portatile, Sacrum peragere, & Sanctissimum Viaticum ministrare alteri Regulari infirmo in Domo privata illius consanguineorum absque licentia Ordinarii, aut Parochi?

II. An possit Ordinarius in hoc, & similibus casibus procedere contra Regulares etiam ad Censuras? Respondit, *ad I. Negative; ad II. Affirmative, sed in præsenti non molestandum.*

81 Non permittitur a Sacra Congregatione Oratorium cum Beneficio in domo privata. Immo Sacr. Congreg. Immunit. ad tollenda inconvenientia *in Neritonensi* 18. *Januar.* 1628. *censuit, Capellam cum Beneficio esse removendam a Domo privati*, apud Card. Petra *tom.* 3. *Commentar. ad Constitut.* 2. *Paschal. II. num.* 80.

82 Quo autem ad hæc Oratoria privata attendenda nunc est novissima dispositio Sac. Cong. Concil. & Benedicti XIV. in sequenti decreto, quod hic ad litteram datur.

Decretum Jussu Sanctissimi Domini Nostri Benedicti XIV. editum circa celebrationem Missæ in Oratoriis privatis. Die septima Januarii MDCCXLI.

CUM duo nobiles Conjuges Diœcesis Marsicen. obtinuissent a Sede Apostolica Indultum pro celebratione Missæ in privato suæ Domus Oratorio sic conceptum: *Dilecte fili, & dilecta in Christo filia salutem, & Apostolicam benedictionem. Spirituali vestræ consolationi, quantum cum Domino possumus, benigne consulere, vosque favoribus spiritualibus, & gratiis prosequi volentes, & vestrum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, Censuris & pœnis a jure, vel ab homine, quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, supplicationibus vestro nomine Nobis, super hoc humiliter porrectis inclinati, Vobis, qui (ut asseritis) loco Gallichii, & Messanelli Marsicen. seu alterius Diœcesis Jurisdictionem temporalem in illis, seu eorum altero exercendo Baro, & Baronissa respective existitis, ut in privatis Domorum vestræ habitationis in Civitate, & Diœcesi Marsicen. existentib. Oratoriis ad hoc decenter muro exstructis, & ornatis, seu extruendis, & ornandis, ab omnibus domesticis usibus liberis per Ordinarium loci prius visitandis, & approbandis, ac ipsius Ordinarii licentia ejus arbitrio duratura, unam Missam pro unoquoque die, dummodo in eisdem domibus celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum sæcularem, seu de Superiorum suorum licentia Regularem, sine tamen quorumcumque Jurium Parochialium præjudicio, ac Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, aliisque solemnioribus anni festis diebus exceptis in vestra & Natorum, Consanguineorum, & affinium in eadem domo, vobiscum insimul habitant. Familiæque, & quoad Oratoria Ruri existentia, etiam in Hospitum Nobilium vestrorum præsentia celebrari facere libere, & licite possitis, & valeatis, ac Vestrum quilibet possit, & valeat Auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus: Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem quod familiares servitiis vestris, tempore dictæ Missæ,*

actu-

actu non neceſſariis, ibidem Miſſæ hujuſmodi intereſſantes ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia diebus feſtis de præcepto minime liberi cenſeantur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 12. Februar. 1739.

Cum exorta eſſet dubitatio, an ex vi hujuſmodi Indulti liceret Miſſam celebrari in privato Oratorio, etiam ſine præſentia alterutrius ex dictis Conjugibus, in quos Indulti conceſſio directa erat, cui quidem dubitationi locum dedit opinio nonnullorum Doctorum pro affirmativa, & negativa reſpective ſententia inter ſe certantium, Sacr. Congregatio Concilii, ad quam hujus quæſtionis reſolutio delata fuit, die tertia Decembris 1750. cenſuit: Non licere; Deinde vero Sanctiſſimus Dominus Noſter, reprobata contraria Doctorum ſententia, prædictam Sacræ Congregationis reſolutionem nedum approbavit, verum præſenti Decreto publice evulgando voluit omnibus notum fieri; non poſſe vigore ſimilis Indulti celebrari Miſſam in privatis Oratoriis, quando eidem Miſſæ actu non interſit aliquis ex iis, quibus principaliter Indultum conceſſum eſt; Indultum vero principaliter conceſſum intelligi iis tantum, quibus Breve dirigitur, nimirum Perſonis illis, quæ a tergo ejuſdem Brevis proprio nomine nuncupantur, adeout ſine præſentia alicujus ex dictis Perſonis, minime liceat Miſſæ Sacrificium peragi; etiamſi præſens ſit aliquis, ſive ex Familiaribus, ſive demum ex Hoſpitibus Nobilibus in eodem Brevi memoratis, quippe quibus nil aliud per hujuſmodi Breve conceditur, quam quod unuſquiſque eorum (dummodo, quod attinet ad Familiares juxta clauſulam in iiſdem Brevibus inſertam, non ſit ex illis actu non neceſſariis) aſſiſtens Miſſæ, quæ celebratur in Oratorio privato in præſentia alicujus ex Perſonis a tergo Brevis proprio nomine nuncupatis, ſatisfaciat obligationi audiendi Miſſam diebus Feſtis de præcepto. Sublata igitur, & proſcripta quacumque minus germana interpretatione ejuſmodi Brevium, & Indultorum in contrarium hactenus facta, Sanctitas ſua ita declaravit, & ſervari omnino mandavit, diſtricte præcipiens, ut omnes Epiſcopi, aliique locorum Ordinarii, etiam tamquam a Sede Apoſtolica Delegati executioni, & obſervantiæ hujus Decreti diligenter incumbant per Canonicas pœnas contra inobedientes eorum arbitrio conſtituendas.

A. Card. Gentili Præfectus.

C. A. Archiepiſcopus Philippen. Secr.

Oratorium publicum obtenta prius a Sacra 83
Congregatione Concilii translatione onerum, poteſt, clauſa janua viæ publicæ reduci ad Oratorium privatum. *Sacra Congreg. Immunit. in Lucana* 19. *Auguſt.* 1740. *lib.* 1. *decret. Valleman. pag.* 604. Capella erecta in privatis domibus cum dote, & titulo non cadit ſub decreto prohibitionis de celebratione Miſſarum in privatis Oratoriis; *Sac. Congr. Conc. in Polignanen.* 23. *Auguſt.* 1653. *lib.* 19. *decret. pag.* 688. apud Urſayam *Inſtit. Crimin. lib.* 1. *tit.* 10. §. 2. *num.* 85.

In Oratorio privato, in quo ex cauſa in- 84
firmitatis a Sede Apoſtolica conceditur facultas celebrandi Miſſam in die Nativitatis Domini, tres Miſſæ, non autem una dumtaxat, ab eodem Sacerdote celebrari poſſunt. *Sacra Congr. Concil. in dubio Oratorii privati* 20. *Januar.* 1725. apud *Theſaurum Reſolutionum Sacræ Cong. Conc. tom.* 3.

Oratoria Privata non ſolent facile concedi 85
in domibus mulierum in communi viventium, ut notant Doctores paſſim, & præſertim Nicolius *in Floſculis verb. Clauſura num.* 38. *in fine*, Urſaya *tom.* 8. *part.* 2. *diſcept.* 6. *num.* 8. *& ſequent.* Monacell. *tom.* 2. *tit.* 6. *formul.* 19. *n.* 19. *&* 20. & patet ex pluribus Sacrarum Congregationum decretis, & ſignanter in una *Panormitana* 14. *Februar.* 1699. in qua *Sac. Congr. Conc.* non obſtante favorabili voto Reverendiſſimi Archiepiſcopi, ſimilem inſtantiam Congregationis mulierum rejecit, quam refert, & ſequitur Monacell. *loc. c. num.* 20. & ibidem *num.* 19. referendo aliam reſolutionem *Sacræ Congregat. Epiſcop. & Regul. in Imolen.* 20. *Februar.* 1694. advertit Sacras Congregationes non ſolum non eſſe faciles ad concedendas ſimiles Gratias, ſed nec etiam approbare ſimilia mulierum Collegia, illa ſimpliciter tolerando ad cuſtodiendam honeſtatem, & libere relinquendo ſub Ordinariorum cura & juriſdictione; Et quidem merito denegantur ſimilia Indulta, quia hujuſmodi Congregationes mulierum ſine clauſura viventium ſunt contra expreſſam diſpoſitionem, & prohibitionem Pii V. Conſtitutione incipiente *Circa Paſtoralis Officii* relat. a nobis ſub verb. *Tertiariæ n.* 15. ubi quod tales mulieres poſſunt hoc tempore pro-

prohiberi, ne in communitate maneant, niſi profeſſionem cum quarto voto de perpetua clauſura emittant ad formam dictæ Pianæ Conſtitutionis, ut de facto Urbanus VIII. Conſtitut. incip. *Paſtoralis Romani Pontificis*, ſuppreſſit, & annullavit quamdam hujuſmodi mulierum Congregationem; Unde ſimiles Congregationes mulierum, vel penitus diſſolvuntur, vel ſi tolerentur, remanent ſub omnimoda juriſdictione Ordinariorum, ut pluries reſpondit Sacra Congregatio, cum Epiſcop. & Regul. tum Sacri Concil. Vide ibi *a num.* 15. 16. *&* 17.

86 Oratorium eſſe publicum per multa oſtendit, & probat erudite de more D. Urſaya *tom.* 1. *par.* 2. *diſcept.* 23. Et ſignanter ab Altari fixo, & ſtabili, *ib. num.* 95. Ab admiſſione plurium perſonarum ad audiendas Miſſas *ib. num.* 95. A campana, & campanili ibi exiſtentibus *ib. num.* 91. *&* 99. A celebratione multarum Miſſarum in illo ſequuta, *ibidem nu.* 94. A celebratione Miſſarum per ſpatium decennii, *ib. num.* 96. A celebratione Feſtivitatis illius Sancti, cui eſt dicatum, *ib. num.* 97. A porta correſpondente viæ publicæ, *ib. num.* 92. Nec ceſſat eſſe publicum, etiamſi habeat januam in interiori atrio, ſeu cortili palatii, *ib. num.* 29. ex decret. *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Oſtunen.* 20. *Mart.* 1698. *& Sacræ Congregat. Concil. in Compſana* 31. *Maii* 1704. *&* 8. *Auguſt.* 1705. ibique *num.* 30. affert exempla Urbis, & idem aſſerit *ſub num.* 60. adducens ad litteram cit. decret. *in Oſtunen.* confirmat. 9. *Mart.* 1702. Nec publicitati Oratorii detrahit, quod aditus ipſis detur per Scalas, ſeu porticum per viculum, aut ædes privatorum, *ib. num.* 27. adducens ad id etiam deciſionem Sacræ Rotæ. Et a fortiori non deſinit Oratorium eſſe publicum, quando Patronus cedit juri, quod habebat in ſitu ante illius portam, *ib. num.* 25. *&* 26. referens per extenſum magiſtralem deciſionem *Sacræ Congregat. Epiſcop. & Regul. in Placentina* 14. *Novemb.* 1626. ac dicens, quod talis reſolutio vim legis habeat, & tamquam talis ſervanda ſit; Et ibi per tot. dictam diſceptationem 23. *Piſaurenſ. Oratorii*, ſic docte, & erudite ſcripſit, quod plurimis juribus, & Decretis, ac innumeris Doctoribus ad rem adductis, victoriam reportavit contra Curiam Epiſcopalem Piſauri in Sacra Congregatione Epiſcopor. & Regul. quæ Ponente Eminentiſſimo Cardinali Rubino *die* 2. *Jun.* 1706. Reſcripſit: *Attenta refectione Prætorii Vicarius Apoſtolicus permittat celebrationem Miſſarum, & Feſti Nativitatis B. V. M. circumſcripto proceſſu in Curia Epiſcopali fabricato ſuper prætenſa falſitate teſtium.*

87 Et Oratorium eſſe publicum, declaravit *Sac. Congregat. Concil. in Savonen.* in qua propoſitis binis hiſce dubiis: *I. An ædes Sacra S. Mariæ de Arenoto ſit Eccleſia publica, vel Oratorium privatim in caſu. II. An conſtet de nullitate, & injuſtitia interdicti, & reſpective Suſpenſionis a Divinis in caſu &c. Die* 28. *Jul.* 1724. prodiit Reſcriptum: *Dilata, & fiat planta judicialis, & addatur dubium juxta mentem.* Et repropoſita cauſa ſub dubio: *An ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in caſu &c. Die* 9. *Septemb.* 1724. Reſponſum fuit: *Prævio receſſu a deciſis; Eccleſiam eſſe publicam, facta tamen per Senatorem Imperialem in publico Inſtrumento declaratione, ſe nullum jus habere in area ſita ante Eccleſiam, necnon quod claves tam Eccleſiæ, quam Areæ prædictæ retineantur a Capellano, & ad D. Secretarium cum Sanctiſſimo pro declaratione: quod Area non gaudeat immunitate: Et quo ad ſecundum, affirmative, & amplius.* Sic apud Theſaurum *Reſolutionum Sacr. Congregat. Conc. tom.* 3. Et in *Ruben. die* 29. *Jul.* 1731. ad dubia: *I. An licita ſit celebratio Miſſarum in Oratorio, de quo agitur; Et quatenus negative;* Et II. *An, & quomodo ſit providendum in caſu &c.* Ead. Sac. Congregat. Concil. Reſpondit: *Ad I. Affirmative, & amplius. Ad II. Proviſum in primo* apud *d. Theſaurum tom.* 5.

88 Et in *Nitrien. die* 2. *Februar.* 1735. ad dubia: *I. An conſtet de valida conſecratione Oratorii, de quo agitur in caſu &c. II. An idem Oratorium ſit publicum, ſeu potius privatum in caſu &c. Ead. Sacr. Congregat. Conc.* Reſpondit: *Ad I. Affirmative. Ad II. Affirmative quoad primam partem, at negative quoad ſecundam; Impoſita tamen obligatione Comiti Joſepho retinendi apertas Fores atrii de die, & conſtituendi Capellam congrue dotatam;* apud *d. Theſaurum tom.* 7. ubi ab Eminentiſſimo Cardinali Cavalchini, tunc Sacræ Congregat. Secretario in ſua eruditiſſima cauſæ expoſitione adducuntur ad rem ſequentia decreta.

89 In *Nullius die* 13. *Januar.* 1626. Eadem Sacra Congregatio cenſuit, *Committendum eſſe Ordinario, ut ibi Orator publico Inſtrumento ſe obligaverit, ſemitam, qua itur ad Capellam, cuicumque liberam in perpetuum ſervare, atque illius ſitus dominio, ac juri efficaciter renunciaverit, declaret, Capellam ipſam non comprehendi in Decreto a Congregatione edi-*

to

to de privatis Oratoriis, petitamque celebrandi licentiam pro ſuo arbitrio concedat; ubi tamen prius dictam Capellam viſitaverit, ac Divino cultui peragendo aptam, ac decentem eſſe compererit, atque itaut nullum hinc præjudicium inferatur juribus Parochialis Eccleſiæ*, ut in *lib.* 19. *Decret. pag.* 316. In *Vercellen.* ubi Epiſcopus prohibuerat, ne diebus ſolemnioribus Miſſa celebraretur in Oratorio intra mœnia Caſtri Catallengi exiſtente; & Comitibus de Catallengo exponentibus, idem Oratorium eſſe Sacra ſupellectili inſtructum, ab immemorabili tempore in eo Nocte Nativitatis Domini pluries celebratam fuiſſe Miſſam ſolemnem, Epiſcopos anteceſſores illud viſitaſſe, in eo adminiſtratum fuiſſe Sacramentum Confirmationis, & tandem publicum, & liberum ad illud haberi aditum, cum nocturno tantum tempore clauderetur janua prædicti Caſtri; *Sacr, Congreg. die* 2. *Auguſti* 1675. Reſpondit, Oratorinm eſſe publicum, adeoque licitum eſſe ibi celebrare Feſtis etiam ſolemnioribus, *ut in lib.* 29. *decret. pag.* 124.

90 *In Compſana*, cum Oratorium in aula palatii Baronis Caſtri Novi ſitum, Eccleſiaſtico Interdicto fuiſſet ſuppoſitum, necnon prohibitum Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium ibi celebrari, niſi doceretur de legitima facultate Apoſtolica, eo ſub fundamento quod ad ipſum publicus non patebat acceſſus, ac intra ſepta palatii exiſtebat, ita ut privatum, & non publicum dici deberet, memoratus Baro, & Scipio ejus filius poſtulantes ab hac Sacra Congregatione prædictum Oratorium publicum declarari, oſtendere ſategerunt, idem Oratorium habere fixum Altare marmoreum, & campanile cum campana pro convocatione populi ad audiendum Sacrum, dicatum eſſe S. Joanni Baptiſtæ, Feſtum ejuſdem Sancti Titularis ſolemniter celebrari cum totius Cleri aſſiſtentia, ibique erectum reperiri Beneficium ſub eodem titulo S. Joannis Baptiſtæ de jurepatronatus Baronum dicti Caſtri, necnon procurationem Epiſcopo dictum Oratorium viſitanti perſolutam fuiſſe, propoſito inter cetera hoc dubio; *An interdictum emanatum per Viſitatorem ſub fundamento, quod Oratorium, ſive Capella, de qua agitur, ſit privata, & non publica, ſuſtineatur in caſu &c. die* 31. *Maii* 1704. reſponſum fuit *Negative*, ut in *lib.* 54. *decret. cap.* 216.

91 Immo repropoſita cauſa ad inſtantiam Epiſcopi Compſani exiſtimantis, non convenire, nec licere, quod atrium palatii Baronis pro libito claudi poſſet, quodque per palatium ad Capellam haberetur aditus, diſcuſſa fuerunt duo hæc dubia: I. *An aperiendum ſit oſtium Capellæ, in via publica, vel potius removendæ ſint valvæ impedientes ingreſſum in atrium? II. An liceat Baroni per palatium ad Eccleſiam deſcendere in caſu, &c.* Et eadem Sac. Congregat. Concil. *die* 8. *Auguſti* 1705. reſpondit: *Ad I. Negative. Ad II. Affirmative, in caſu, de quo agitur, ut in lib.* 55. *decret. pag.* 292. Sic ad litteram dict. Eminentiſſimus Cavalchinus in citat. *Nitrien.* ubi refert etiam ſupradictas reſolutiones *in Savonen. ſub die* 28. *Julii, &* 9. *Septembr.* 1724.

Quamvis ſupra Oratorium, ſeu Capellam, aut Eccleſiam nequeant eſſe cameræ, vel loca ad habitandum, dormiendum, deambulandum, aut ad alium uſum profanum ex dictis, & Decretis allatis *ſupra num.* 18. & ſub verb. *Eccleſia art.* 5. *num.* 5. Subtus tamen ipſa poſſunt adeſſe horrea, cellæ vinariæ, aut Apothecæ, ut plura adducens exempla Urbis de Oratoriis, ac etiam de ipſiſmet Eccleſiis Parochialibus, ac pluribus ad id allegatis Doctoribus defendit D. Urſaya *tom.* 8. *part.* 1. *diſcept.* 40. *a n.* 136. *ad* 138. ubi inſuper refert, quod ita in terminis reſpondit *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in Reatina* 6. *Jul.* 1706. *& Sacra Congreg. Concil. in Piſauren. Oratorii* 23. *Februar.* 1719. 92

Oratorii erectioni locum eſſe in Collegio, ut in eo valeant Miſſæ quolibet die, & etiam Feſtis ſolemnibus celebrari, & Sacramenta adminiſtrari Convictoribus, Diſcipulis, atque Domeſticis in Collegio actu degentibus, & illi inſervientibus excepta Communione Paſchali, reſpondit *Sac. Congregat. Conc. in Sutrina Oratorii* 11. *Jun.* 1717. apud *d. Theſaurum tom.* 1. 93

Sed præ omnibus attendenda eſt ſequens noviſſima Conſtitutio Benedicti XIV. juxta quam ſunt nunc moderanda varia ex ſupra traditis, quamque idcirco veluti normam & regulam hac in re ſervandam, ad litteram ſubnectimus. 94

BENEDICTUS XIV.

Venerabilis Frater, Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

MAgno cum animi noſtri dolore a Nobis intellectum eſt, nonnullas in Diœceſibus veſtris controverſias ac moleſta diſſidia, propter Oratoria privata, inſurrexiſſe, quibus præcidendis cum omnis per vos cura ac dili-

gentia adhibita fuerit, non modo optato fine fruſtrati ſitis, ſed in aliorum offenſionem incurreritis, vobiſque eam acquiſiveritis reprehenſionem, & notam, quaſi nimio rigore adhibendo modum excedatis: optari proinde a vobis, ut per hanc Sanctam Sedem certæ vobis regulæ indicentur, ad quarum normam, ſublatis abuſibus, privati Oratorii Privilegium exerceri debeat, idque ad eum finem, ut cum Ordinationes veſtræ Pontificia auctoritate noſtra munitæ fuerint, non ſolum ab omni malevolorum cenſura immunes evadant, verum majus ſemper eiſdem honoris, atque æſtimationis pondus accedat. Licet autem veſtræ hujuſcemodi petitioni ſatisfacere facillime potuiſſemus, illos vobis libros indicando, tam in quibus de hujuſmodi materia doctrina traditur Prædeceſſorum Noſtrorum Romanorum Pontificum decretis conformis, quam alios etiam, quorum Scriptores, dum de privatis Oratoriis agunt, ea Sanctæ Sedis Decreta vel diſſimulant, vel ignorant, quæ aſſertionibus eorum omnino opponuntur; Nihilominus, cum nos Venerabiles Perſonas Veſtras præcipuo ac ſpeciali affectu proſequamur, per Encyclicam hanc Epiſtolam noſtram, qua fieri poterit brevitate, tum eorumdem Deceſſorum Noſtrorum, tum noſtram hac ſuper re mentem, ſenſuſque aperiemus: quibus quidem, præter obedientiam, quæ eiſdem debetur ratione auctoritatis, a qua velut a fonte dimanant, aliud etiam neſcio quid majoris ponderis ineſt, materiæ ipſius nomine, quæ eorum objectum eſt, quæque in quæſtione verſatur, cum omnis hujuſmodi res ab Apoſtolicis Privilegiis dependeat, quorum explicatio privativo jure Summis Pontificibus reſervata eſt, cumque eadem præcipuam normam deſumere debeat ex intentione illius, a quo conceſſio facta eſt, cujus ſenſus concedenti ſemper, quam alii cuilibet notior eſſe debet, adeo ut quidquid a vobis ſecundum ea, quæ in Encyclica hac Epiſtola noſtra continentur, ordinabitur, & ſtatuetur, id pro exequendis Summorum Pontificum præſcriptis præſtitum eſſe dicendum ſit; cujus rei gratia Apoſtolicorum delegatorum qualitatem, & auctoritatem Fraternitatibus Veſtris additam eſſe cenſendum eſt; quam etiam, quatenus opus ſit, nos ipſarum præſentium litterarum tenore Vobis ad hujuſmodi effectum concedimus, & impartimur.

§. 1. Nihil ſane expoſitum nobis eſt, quod ad ea pertineat Sacella, quæ in Epiſcopalibus Palatiis veſtris habetis, pro Miſſa, vel per vos, vel per alios celebranda, aliave quapiam ſacra Functione, quæ officii ac dignitatis veſtræ propria ſit, obeunda, de quibus late diſſerere Nobis perfacile eſſet, niſi hoc a propoſito noſtro alienum foret: quare duo tantummodo vetuſta Sacellorum exempla indicabimus, quæ Epiſcopi in proprio Epiſcopio e publicis Eccleſiis diſtincta, ac ſeparata habebant, in quibus Sanctum Miſſæ Sacrificium celebrabant. Horum primum Sacellum eſt Sancti Caſſii Epiſcopi Narnienſis, de quo S. Gregorius in Homilia 37. ſuper Evangelia narrat, quod licet gravi morbo opprimeretur, *in Oratorio Epiſcopii ſui Miſſas fecit*, tam ut propriæ, quam ut eorum, qui illum viſitatum adveniebant, devotioni ſatisfaceret. Alterum exemplum eſt S. Johannis Eleemoſynarii Ep. Alexandrini, qui ſicut in actis ipſius a Leontio ſcriptis deprehenditur, illos coarguens, qui Miſſa nondum peracta diſcedebant, quum ipſe ad eamdem celebrandam in publicam Eccleſiam ſe conferebat, dicere in more habebat: *Ego propter vos deſcendo in Sanctam Eccleſiam, nam poteram mihimet facere Miſſas in Epiſcopio*. Prædictum exemplum legere eſt apud Thomaſſinum *de veteri ac nova Eccleſiæ diſciplina p. 1. lib. 2. c. 93. n. 5.* Alia exempla in opere *de Oratoriis privatis* inſcripto cap. 6. collecta reperiuntur (quod opus noviſſime a Johanne Baptiſta Gattico Canonico Lateranenſi Romæ in lucem editum eſt); per quæ Epiſcoporum jus circa Sacella in propriis Epiſcopalibus Palatiis habenda validis fundamentis innixum comprobatur.

§. 2. Huic quidem juri Sacrum Trident. Concil. nulla ratione derogavit; quippe quod *tantummodo ſeſſ. 22. de obſervandis & evitandis in celebratione Miſſæ*, propter multa, quæ parum decenter fieri identidem contingebat, Epiſcopis præcepit, ne Sæcularibus, ac Regularibus Miſſam celebrare permitterent *privatis in domibus*, & extra Eccleſias, aut Oratoria publica, quæ divino cultui deſtinata eſſent; quod nullam cum Capellis, quæ in Epiſcopalibus Palatiis ſunt, rationem habent, quum hæc ſub privatarum domorum nomine numquam cenſeri poſſint. Id pluries a Congregatione Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium ejuſdem Concilii Tridentini Interpretum, in aliquot ejuſdem Reſolutionibus, validis rationibus innixis, declaratum eſt, quas Nos in noſtro *de Sacrificio Miſſæ* Tractatu retulimus *Sect. 2. §. 45. & ſeq. Latinæ Edit. Patavinæ*. Nos enim, tunc etiam cum *in minoribus* conſtituti opus aliquod inſcriberemus, illud præcipue Nobis glorioſum duximus, ut

nul-

nulla in parte a Romanæ Curiæ Tribunalium Sententiis recederemus, quibus ut plurimum a Pontificiis Oraculis auctoritati robur accedit.

§. 3. Illud tantummodo de hujuſmodi Epiſcoporum Privilegio dici poterat, quod cum idem ad Sacella, quæ in Epiſcopiis ſita ſunt, reſtringeretur, nullo modo Epiſcopis favere poterat, tum cum iidem extra proprias Domos verſarentur, cum viſitationem obirent, ſive cum iter haberent, adeo ut cum vel Miſſam celebrare, vel eidem intereſſe vellent, ad publicas Eccleſias ſe conferre cogerentur, vel a locorum Ordinariis veniam petere, ut ſibi liceret, vel Miſſam celebrari facere, vel ipſis eamdem celebrare, in illa habitatione in qua forte diverſarentur.

§. 4. Verum recol. mem. Prædeceſſor Noſter Bonifacius Papa VIII. in decretali ſua: *Quoniam Epiſcopi, de Privilegiis in Sexto*, male factum reputans, Epiſcopos ſine rationabili cauſſa Miſſam quotidie non celebrare, aut eidem non intereſſe, eiſdem conceſſit, ut etiam extra propriam diœceſim altari portatili, ſeu viatico uterentur: *Præſenti Conſtitutione indulgemus iiſdem, ut Altare poſſint habere viaticum, & in eo celebrare, aut facere celebrari, ubicumque abſque interdicti tranſgreſſione illis permittitur celebrare vel audire divina*. Dignum animadverſione verbum, eſt *Ubicumque*, quod quidem procul dubio loca etiam, quæ extra diœceſim ſita ſunt, comprehendit.

§. 5. Præcipuam etiam animadverſionem dictæ Congregationis Concilii Reſolutiones merentur, cum ad quæſitum eidem propoſitum, num videlicet Epiſcopus, qui extra propriam diœceſim eſt, ad utendum Privilegio Altaris viatici, petere ejus rei veniam ab Epiſcopo locali teneatur; minime eum teneri reſpondit; alioqui fruſtratorium Bonifacii VIII. Privilegium fuiſſet; quoniam illius Pontificis ætate antiquum Jus in ſuo vigore perſtabat, cui, quemadmodum mox dicetur, a Concilio Tridentino poſtea derogatum fuit, ſecundum quod Epiſcopis facultatem concedebant Miſſam in privatis domibus celebrandi. Similiter, cum eidem Congregationi alterum quæſitum propoſitum fuiſſet: num Privilegio per Bonifacium VIII. Epiſcopis conceſſo, vel Tridentinum Concilium, vel Pontificis Pauli V. Decretum, de quo pariter mox dicetur, præjudicium ullum attuliſſent, nihil pariter Privilegio illi detractum fuiſſe reſpondit: cum tam in Concilio, quam in citato Decreto, ſublata quidem Epiſcopis facultas fuerit, qua aliis licentiam in privatis domibus Miſſam celebrandi concedere poſſent, verum nequaquam juribus illis expoliati remanſerint, quæ proprias reſpiciunt, quæque eorumdem dignitatis, atque characteris propria ſunt. Prædictæ Reſolutiones a Nobis referuntur in noſtro Tractatu *de Sacrificio Miſſæ* latinæ editionis Patavinæ Sect. 2. §. 42. nec non in Commentariis bon. memor. Cardinalis Petra ad Conſtitutiones Apoſtolicas tom. 4. *Super Conſtitutione* 2. *Urbani V. num.* 15. *& ſeq.*, & a Gattico in recenti ejuſdem Tractatu *de Oratoriis domeſticis*, *in tit. de uſu Altaris portatilis cap.* 12. *n.* 1. *& ſeq.*

§. 6. Tam verum eſt, quam quod veriſſimum, nullam rem majus præjudicium Privilegiis afferre, quam abuſum eorumdem, quod quidem ſatis ſuperque pro vero comprobatum fuit, etiam in caſu hujus Privilegii Altaris portatilis, quod conceſſum Epiſcopis eſt, & quod poſt Concilium Tridentinum, ac Paulinum Decretum illæſum remanſit. Certis indiciis compertum fuit, quoſdam Epiſcopos eodem abuti, qui, vel intra, vel extra Diœceſim, ad Laicorum ſe domos conferebant, atque in iis, vel ipſi Miſſam celebrabant, vel, ut ibidem plures celebrarentur Miſſæ, faciebant, idque nulla neceſſitate urgente, ſed ad eum tantum finem, vel ut proprium Privilegium oſtentarent, vel ut Laicorum petitioni ſatisfacerent. Cum hujuſce inconvenientis notitia ad Concilii Congregationem perveniſſet, non prætermiſit hujuſmodi exceſſum prohibere, ejuſdemque abuſus corrigendi curam Archiepiſcopis committere, ſi quando factum in locis eorum juriſdictioni ſubjectis contigiſſet. In Codicibus Actorum, ſeu Regeſtis Congregationis prædictæ lib. 48. *Decretorum* fol. 471. Reſolutiones ipſæ referuntur. Quia tamen nihilominus malum invaleſcebat, a felicis recordationis Prædeceſſore Noſtro Clemente Papa VI. die 15. Decembris 1703. ſequens Decretum publicatum fuit, in quo poſtquam inconveniens expoſitum fuit, nimirum: *Epiſcopi etiam in aliena Diœceſi extra Domum propriæ habitationis in privatis Laicorum domibus erigi faciunt Altare; ibique per unum, aut per plures e ſuis Capellanis vivificam Chriſti Hoſtiam immolant;* ad remedium gradus fit: *ad abuſus eliminandos &c. Sanctiſſimus Dominus Noſter &c. expreſſe declarat, Epiſcopis, & ſuis majoribus Prælatis, etiam Cardinalatus honore fulgentibus, neque ſub prætextu Privilegii clauſi in corpore juris, neque alio quocumque titulo, ullo modo licere extra domum propriæ habitationis, in domibus laicis, etiam in propria Diœceſi,*

quod

quod fortius intelligitur in aliena, etiamſi Diœceſani conſenſus adhiberetur, erigere Altare, ibique ſacroſanctum Sacrificium celebrare, ſive celebrari facere.

§. 7. Magni hujus Pontificis menti ille tantummodo finis in hoc propoſitus fuit, ut abuſus tollerentur; numquam autem, ut recto Privilegii uſui quidquam detraheretur. Et quia relata verba prohibitiva, utpotè nimis ampla & effrenata, cuiquam præbere anſam poterant affirmandi, non licere Epiſcopis uti privilegio Altaris portatilis tum cum vel Diœceſim viſitant, vel iter faciunt, aut alia juſta de cauſa extra reſidentiam ſunt, atque in Laicorum domibus morantur; illato de hujuſmodi re ſermone in Congregationibus, quæ ſub Innocentio XIII., immediato Clementis ejuſdem Succeſſore, habitæ fuerunt, quarum Nos tunc *in minoribus* exiſtentes, a ſecretis fuimus, opportunum factum judicatum eſt, ut ea, quam mox ſubjicimus, declaratio fieret, quæ poſtea inſerta fuit in ejuſmodi litteris Innocentii incipientibus: *Apoſtolici Miniſterii*, quas idem Pontifex pro conſtituendo in Hiſpaniarum Regnis bono Eccleſiaſticæ diſciplinæ regimine condidit, quaſque etiam ejuſdem Succeſſor Benedictus XIII. *in forma ſpecifica* confirmavit, & ut in omnibus locis pro regula ac norma haberentur in Appendice Concilii Romani a ſe celebrati voluit inſertas; ipſam vero declarationem inter ejuſdem Concilii decreta retulit Tit. XV. Cap. III., in quo quidem Concilio Nos quoque ad Sacrorum Canonum interpretationem adhibiti fuimus. Declarationis verba Nos etiam hic libenter apponimus: *Declaramus, quod*, cum in prædicto Decreto, (de Clementis XI. Decreto ſermo eſt,) *ſtatuatur, non licere Epiſcopis extra domum propriæ habitationis, in domibus Laicis erigere Altare, ibique ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium celebrare, ſive celebrari facere; hujuſmodi prohibitio intelligenda non ſit de domibus etiam Laicis, in quibus ipſi Epiſcopi forte occaſione viſitationis, vel itineris, hoſpitio excipiantur, ut nec etiam quando Epiſcopi in caſibus a jure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, abſentes a Domo propria ordinariæ habitationis, moram idcirco faciant in aliena domo per modum ſimilis habitationis; his enim caſibus licita iis erit erectio Altaris ad effectum prædictæ celebrationis, non ſecus ac in domo propria ordinariæ habitationis.*

§. 8. Optimum factu judicavimus in Encyclica hac Epiſtola noſtra exponere vobis hæc, quæ ad Fraternitates Veſtras præcipue pertinent, nimirum quantum Vobis conceſſum eſt, quoad Sacella, ſeu Capellas, quæ in Epiſcopalibus Palatiis veſtris ſunt; quantum item Vobis in alienis domibus, & extra veſtram Diœceſim facere permiſſum eſt; cauſas etiam Conceſſionum, ac Privilegiorum indicavimus, nec non eorumdem abuſus, atque abuſuum prohibitiones appoſuimus; tum ut Vos diſcrimen agnoſcatis, quod intercedit inter Capellas Epiſcopalium Ædium veſtrarum, in quibus aliquando vobis, pro præcipuo fine hujuſmodi commodi, & conſolationis veſtræ, Privilegio Altaris erigendi, ac celebrandi, vel celebrari faciendi, uti licet, tum vero etiam ne forte, cum vos contra abuſus privatorum Oratoriorum in domibus Laicorum invigilare debeatis, redargutioni illi obnoxii ſitis, quod alienos in aliorum Domo defectus dum corrigitis, interim veſtræ domi, atque in propria agendi ratione exceſſus adhibeatis. Ideoque ad privatorum Oratoriorum propoſitum, quæ in domibus laicorum ſunt, gradum facientes, aliqua præmittemus.

§. 9. Primum quidem eſt, privatorum Oratoriorum in dictis domibus, uſum ab antiquo tempore repetendum eſſe; cum conſtet, Apoſtolos Sacra Myſteria privatis in domibus celebraſſe, eumque morem perſecutionum tempore ſervatum fuiſſe, quemadmodum Chriſtianus Lupus *in ſuis notis ad Canones Trullanos* appoſite animadvertit. Alterum autem, privata Oratoria in domibus Laicorum ſubſequentibus etiam ſæculis fuiſſe, cum perſecutiones jam ceſſaſſent, cum in Sacramentario Gallicano, quod Mabillonius *tom. 1. Muſæi Italici* impreſſum edidit, *Collecta* legatur, quæ recitanda erat in Miſſa, quæ celebratur *in domo cujuslibet*; nec ad hujuſmodi quidem aſſumptum aliæ deficiant probationes, quas Nos in Tractatu noſtro *de Sacrificio Miſſæ* ſect. 1. §. 10. cum cura colligere ſtuduimus. Tertium porro eſt, de tollendis hujuſmodi Oratoriis privatis in domibus Laicorum, ſeu potius facultatibus Miſſam in ipſis celebrandi, pluries cogitatum eſſe. Nihil de Juſtiniani Novella 58. dicemus, in qua, ne in domeſticis Oratoriis celebraretur, interdixit, tantummodo permittens, ut in eiſdem oraretur; nihil præterea de Novellis 4. & 15. Leonis Sapientis, qui prohibitionem ſuſtulit, aſſerens, adeo tunc privata Oratoria multiplicata fuiſſe, in quibus Miſſæ celebrarentur, ut non ſolum optimates, ſed mediocris etiam conditionis homines in ſuis domibus eadem haberent. Quod vero ſpectat ad ea monumenta, quæ proxima temporibus

no-

noſtris, ſunt, ſatis erit illa indicaſſe, quæ in dicto Tractatu de Sacrificio Miſſæ loco ſuperius citato a nobis allata fuerunt.

§. 10. Quartum, quod licet fere ſemper in Laicorum domibus privatorum Oratoriorum uſus habitus fuerit, in quibus Miſſa celebrabatur; ſemper tamen Epiſcoporum licentia neceſſaria fuit: Ad quam concedendam ipſi valde faciles plerumque erant: *Miſſarum ſolemnia non ubique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis*, vel *ubi ipſe permiſerit celebranda cenſemus*. Verba ſunt *Can. Miſſarum*, de *Conſecrat. diſt.* 1. Hæc autem facilitas, propter quam interdum factum eſt, ut Oratoria domeſtica, licet fruſtra, prohiberentur, multo magis in uſu fuit in Eccleſia Orientali ob id potiſſimum, quod in Eccleſiis Græcorum non niſi unicum Altare erat, & poſtquam una ſuper ipſo Miſſa celebrata eſſet, altera per eumdem diem celebrari minime poterat. Balſamon in *Comment. ad Canon. Trullanos* teſtatur, quod ſine ulla alia formula, impertita ab Epiſcopo cenſebatur Sacerdoti licentia celebrandi Miſſam in privatis Laicorum Oratoriis, quoties ſuper Mappis ab Epiſcopo conſecratis celebraret.

§. 11. Poſtremum autem, quod dicimus, illud eſt. Quum, poſt varios ſermones in Sacro Concilio Tridentino hac de re habitos (quod Concilium, tam magna cum Polonici Regni gloria, tanto plauſu acceptatum fuit, opera Cardinalis Oſii, & Nuntii Commendonii, in magno Conventu habito coram Rege Sigiſmundo Auguſto, quemadmodum in ipſius Concilii Hiſtoria per Cardinalem Pallavicinum conſcripta *lib.* 24. *cap.* 13. videre eſt) in *ſeſſ.* 22. in Decreto *de obſervandis, & evitandis in celebratione Miſſæ*, ſequenti modo ſtatutum, & ordinatum fuerit: *Neve patiantur*, de Epiſcopis ſermo eſt, *privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad divinum tantum cultum dedicata Oratoria, ab iiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, Sanctum hoc Sacrificium a Sæcularibus aut Regularibus quibuſcumque peragi*, cum adjecta derogatione cuilibet Privilegio, exemptioni, & conſuetudini, non obſtantibus Privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac conſuetudinibus quibuſcumque; ex eo factum eſſe, ut non amplius Epiſcopis facultas ſit concedendi uſum Oratoriorum privatorum in domibus Laicorum, cauſa in iiſdem Miſſam celebrandi; cum licentia, quæ ab ipſis daretur, celebrandi Miſſam in Oratoriis privatis, neutiquam ſtare poſſit cum præcepto a Concilio eiſdem ipſis impoſito, ne id permittere debeant; ac proinde prædictum Jus ad Sanctam Sedem devolutum fuiſſe, quoniam circumſtantiæ temporum, & Oratoriorum privatorum in Laicorum domibus dilatatio minime permittebant, ut eadem prorſus abolerentur. Atque hujuſmodi ſemper fuit Conciliaris Textus intelligentia, quam tradidit Congregatio Concilii, privativa ejuſdem interpres; quæque etiam a fel. record. Prædeceſſore noſtro Paulo Papa V. in Epiſtola Encyclica anno 1615. ad omnes Epiſcopos expedita, approbata fuit; quæ quidem Epiſtola tum apud varios Auctores, tum etiam in *citato Tractatu noſtro de Sacrificio Miſſæ Sect.* 2. §. 42. impreſſa reperitur. Et in ea quidem alia quæcumque Verborum Concilii intelligentia reprobatur, multaque de irreverentia erga Miſſæ Sacrificium dicuntur, cui nimia Epiſcoporum facilitas in concedenda licentia ſine ulla limitatione, aut cautela, non parum fomenti præbebat. Denique in eadem ita concluditur: *Facultatem hujuſmodi licentias dandi, ipſius Concilii Decreto, unicuique ademptam eſſe, ſolique Beatiſſimo Romano Pontifici eſſe reſervatam*.

§. 12. Poſtquam jus concedendi Oratoria in privatis Laicorum domibus Sedi Apoſtolicæ reſervatum fuit, dici vix poteſt quantum curæ, ac diligentiæ adhibitum ſit pro recto ejuſdem moderamine. Qua de re in Archivio Congregationis Concilii, cujus olim Secretarii munus Nos ipſi, antequam ad majores dignitates aſcenderemus, plures per annos geſſimus, authentica documenta reperiuntur. Hæc tandem pro lege ſtatuta fuerunt, quemadmodum ex formulis litterarum in forma Brevis, quæ conceduntur colligere licet: Oratoriam ſcilicet parietibus, per quos ab omnibus aliis domeſticis uſibus ſegregetur, extructum eſſe debere; idem prius, vel ab Epiſcopo, vel ab alio, cui ipſe vices ſuas delegaverit, viſitandum eſſe, inſpiciendi gratia, num decenter, & apte compoſitum ſit, & num aliquid eorum, quæ neceſſaria ſunt, in eodem deſit; ut Epiſcopus ſit, qui celebrandi Miſſam licentiam impertiatur, & quod licentia hujuſmodi ſecundum rationabile illius arbitrium perduret; nec plures in die, ſed unica tantum Miſſa in Oratorio celebretur; & quod hæc Miſſa celebretur a Sacerdote vel Sæculari vel Regulari, dummodo Sæcularis ab Epiſcopo approbatus ſit, Regularis autem licentiam habeat a ſuo Regulari Superiore; ne Miſſa celebrari poſſit diebus Solemnibus Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti,

ſti, & aliis ſolemnioribus diebus, quos inter etiam enumerantur dies Epiphaniæ, & Aſcenſionis Domini, Annunciationis, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Omnium Sanctorum, nec non Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Titularis Eccleſiæ loci: Exprimuntur perſonæ, quarum præſentia neceſſaria eſt, ut in privato Oratorio Miſſa celebrari poſſit; aliæ item, quæ, dum ſupradictis præſentibus Miſſa celebratur, eidem intereſſe poſſunt, & Eccleſiaſtico Præcepto ſatisfacere; denique declaratur, omnia ſine parochialium jurium præjudicio fieri debere.

§. 13. Atque hæc ſunt, quæ in conſuetis privatorum Oratoriorum Brevibus continentur: quædam vero alia expediri contingit Brevia, quæ extraordinaria ſunt; ut quum, ex. gr., juſtis cuipiam de cauſſis conceſſio ſit, ut ſecundam Miſſam celebrari facere poſſit, vel, ut eadem aliquanto citius, aut aliquanto ſerius eo temporis limite, ſeu termino celebretur, qui in Rubricis præfixus; vel etiam in diebus exceptis; & alia hujuſcemodi. Cum autem interdum tam circa Brevia privatorum Oratoriorum prioris ſpeciei, quam circa alia, ac generatim ſuper omnibus controverſiæ exortæ ſint, Apoſtolica Sedes per hujuſmodi occaſiones opportunis rationibus ſuper hoc providere non prætermiſit.

§. In ordinariis Brevibus, ut plurimum, duobus Conjugibus licentia conceditur faciendi, ut in privato Oratorio Miſſa celebretur; exprimiturque, ut Miſſa celebrari poſſit tum iiſdem præſentibus, tum eorum filiis, conſanguineis, atque affinibus, qui una cum ipſis in eadem domo habitationem habent. Numquam exorta difficultas eſt, an, cum aut vir aut uxor Miſſæ interſunt, ſi conſanguinei, & affines, qui in eadem domo habitant, præſentes pariter adſint, Eccleſiaſtico præcepto diebus Feſtis ſatisfaciant, id tamquam tutum, ac Brevis litteræ cohærens habitum eſt. Summa autem difficultatis eo ſemper rediit, ut, diſpiceretur: num, cum neuter Conjugum adſit, ſed unus ex conſanguineis, aut affinibus in eadem domo habitantibus, poſſet eo jubente in privato Oratorio Miſſa celebrari; & num alii, qui in domo illa habitant, conſanguinei, & affines, eamdem audientes Feſto die Eccleſiaſtico præcepto audiendi Miſſam ſatisfaciant. In hoc autem diviſæ de more Auctorum opiniones erant; verum cum hujuſce difficultatis punctum in Congregatione Concilii *die 3. Decemb.* 1740. in cauſa, cujus inſcriptio erat *Marſicen. Oratorii*, propoſitum, ac diſcuſſum eſſet, deciſum fuit, non poſſe in Oratorio privato Miſſam celebrari, niſi Indultariorum præſentia ibidem habeatur; quod idem eſt, ac ſi dicatur, Viri, vel uxoris, ad quos Breve directum erat; quemadmodum in *tom. 9.* Reſolutionum Sacræ Congregationis Concilii *anni 1740.* ad pag. 89. & ſequent. videre eſt.

§. 17. Cum autem Decreti hujuſce facta Nobis relatio eſſet, idem per Nos *ſub die 7. Januarii 1741.* confirmatum fuit; ac præterea demandatum, ut in hujuſmodi Brevibus, in quibus certis quibuſdam, ac determinatis perſonis conceſſio ſit, ut unam in privato Oratorio Miſſam celebrari facere poſſint, quæ Miſſa pro filiis, conſanguineis, affinibus valeat; majoris claritatis gratia, ſubjecta clauſula adjungatur: *Volumus autem, quod nati, ac conſanguinei, & affines prædicti unicam dictam Miſſam, vobis quidem præſentibus, audire tantummodo, numquam vero celebrari facere audeant.* Ut autem quæ Indultariæ perſonæ ſint, facile agnoſci poſſet, ſine quarum præſentia Miſſa celebrari non poteſt, neque, qui eamdem audit, præcepto ſatisfacit; adjunximus, ut pro Indultariis perſonis illæ habeantur, quæ in Fronte, ſeu Inſcriptione Brevis nominatæ forent, cum ad eaſdem ipſas Breve dirigatur.

§. 16. Nos ab hujuſmodi norma minime recedimus: verum quia aliqua interdum in corpore Brevis perſona nominatur, qua præſente, conceditur ut Miſſa celebrari poſſit, & quod alii affines, conſanguinei vel familiares eamdem audientes, præcepto ſatisfaciant, etiamſi prædicta perſona in Fronte Brevis minime nominetur; hinc eſt, quod, firma ſemper ea regula manente ut poſſit in privato Oratorio Miſſa celebrari, dum aliqua ex Indultariis perſonis adſiſtit, quæ in Fronte, ſeu Inſcriptione Brevis nominatur; dicimus, poſſe Miſſam celebrari, etiamſi nulla earum perſonarum præſens adſit, quæ in Fronte ſeu Inſcriptione Brevis nominantur, dummodo illa præſens ſit; cui in Brevis corpore nominatim, & expreſſe facultas tribuitur, ut poſſit in privato Oratorio tum cum ipſa adſiſtat, facere, ut Miſſa celebretur.

§. 17. Atque, ut res exemplo magis pateat, Datur Viro, & Uxori facultas faciendi, ut in privato Oratorio Miſſa celebretur, atque ad hos Breve dirigitur. Hic autem Vir ſuperſtitem habet Matrem; hæc vero in Fronte, ſeu Inſcriptione Brevis minime nominatur; verum cum in Brevis corpore dicatur, quod ipſa quoque Mater eamdem Miſſam cele-

le-

lebrari facere possit, & valeat; id sufficiens est, ut sola Matris præsentia adhibita, Missa in Oratorio celebrari possit, etiamsi Mater in Fronte, seu Inscriptione Brevis nominata non sit; Quæ hactenus dicta sunt in hujusmodi generis Brevibus indicantur; Verum curæ Nobis erit, ut in posterum felicius etiam, & sine ulla confusione exprimantur.

§. 18. In consuetis, sive ordinariis Brevibus solemnes, quemadmodum dictum est, dies excipiuntur, quos inter Natalis Christi Domini dies recensetur, in quo tres a quolibet Sacerdote Missæ celebrantur. Interdum illi, qui privati Oratorii Breve habet, extraordinarium Breve conceditur, in quo eidem valetudinis causa, Missam domi audire diebus etiam exceptis permittitur. Cum autem in hujusmodi Brevibus de unica tantum Missa sermo sit; orta difficultas fuit; num possint die Natalitio a Sacerdote, qui in ipso celebrabat, tres Missæ celebrari, de quo cum Nos eo tempore, quo Concilii ejusdem a Secretis eramus, peculiarem dissertationem conscripsissemus, atque in lucem edidissemus, sub die 13. Januarii anni 1725. resolutum a Congregatione fuit, quod a Sacerdote tres Missæ celebrari possent, quemadmodum tom. 3. Thesauri resolutionum pag. 109. & seq., & pag. 116. videre est.

§. 19. Reliquum est, ut de Sacris functionibus dicatur, quæ in iis Oratoriis fieri possunt, quæ in domibus privatorum sunt, & in quibus non plures, quam unicam tantum Missam celebrari permissum est, nisi cum forte cuipiam ex speciali gratia concessa facultas esset faciendi, ut secunda celebretur. Quod ad Baptismatis Sacramentum attinet, jam in Viennensi Concilio sub Pontifice Clemente V. decretum fuit, ne Baptismus in aliis locis conferri posset, præterquam in Ecclesiis, in quibus Sacri hujus lavacri Fontes reperiuntur, nisi cum casus necessitatis adesset, aut cum de Regum, vel Principum filiis ageretur, quemadmodum in Clementina unica de Baptismo, & ejus effectu videre est.

§. 20. Quod autem Sacramentum Pœnitentiæ respicit, jam in Rituali Romano sub Titulo de *Sacramento Pœnitentiæ*, cum de Sacerdote sermo sit, qui Confessiones audit, statutum fuit; *In Ecclesia; non autem in privatis ædibus, Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti, ac patenti loco præstare*. Rituale a Pontifice Paulo V. confirmatum fuit. Et magnus Ecclesiasticæ disciplinæ instaurator Sanctus Carolus Borromeus tum in Instructione Sacramenti Pœnitentiæ, tum in Monitis ad Confessarios, atque in primo suo Provinciali Mediolanensi Concilio, id inculcare non prætermisit quemadmodum in actis Ecclesiæ Mediolanensis, editionis Civitatis ejusdem *par.* 1. *pag.* 11. *par.* 4. *pag.* 510., *eadem par.* 4. *pag.* 716. *&* *pag.* 773. videre est; *Pag. autem* 775. Superioribus Regularium inculcat, ut id a subditis eorum exacte adimplendum curent. Cum autem a prædictis Confessariis Regularibus prolata in medium facultas esset audiendi ubique Confessiones Fidelium, quam sibi ea ratione asserebant, quod in Pontif. Clem. X. Bulla: *Superna*, nulla loci limitatio fieret; idem ipse Pontif. declaravit, *nullam facultatem* (in prædicta Constitutione sua) *fuisse tributam Regularibus audiendi Confessiones Sacramentales in privatis domibus, ac proinde minime licere eisdem Regularibus cujusvis Ordinis &c. Sacramentum Pœnitentiæ administrare in domibus privatis extra casus a Jure permissos*. Quod Decretum cum Præsulis Fagnani subscriptione editum, variis in locis impressum est, ut in Appendice ad Synodum Fulginatensem, quæ a bon. mem. Josaphat Baptistelli Civitatis ejusdem Episcopo anno 1722. celebrata fuit.

§. 21. Quod pertinet ad Communionem Paschalem, ab unoquoque Catholico Paschatis tempore recipienda est, ex præscripto tum Decreti Concilii Lateransensis *in cap. Omnis utriusque sexus de pœnitentiis, & remissionibus*, tum Concilii Tridentini *sess.* 13. *cap.* 8. *can.* 10., nemo est, qui ignoret, præceptum hoc in propria Parochiali Ecclesia adimplendum esse, aut in alia Ecclesia cum propriis Episcopi, vel Parochi licentia, secundum varias Diœcesum consuetudines. Porro fel. record. Prædecessor Noster Paulus Papa IV. Fratribus Minoribus privilegium concessit, ut Sacram Eucharistiam omnibus Christifidelibus in eorum Ecclesiis distribuere possent, excepta tamen die Paschatis Resurrectionis; atque hoc Privilegium a Sanctæ memoriæ altero Prædecessore Pio Papa V. *per communicationem*, ut dicitur, ad omnes Regulares extensum fuit.

§. 22. Verum quia secundum præcedentem Eugenii IV. Constitutionem, Paschale tempus, intra quod Communionis præceptum adimplendum est, a Dominica Palmarum initium habet, ac Dominica in Albis terminatur; cum exortum dubium fuisset, num licitum Regularibus foret intra præscriptum eorumdem dierum terminum Sacram Eucharistiam Fidelibus in eorum Ecclesiis distribuere; resolutum fuit; die Paschatis nemini distribui posse ne illis

qui-

quidem qui intra Sanctiorem Hebdomadam Paschali præcepto in propria Parochiali Ecclesia satisfecissent; posse quidem Regulares aliis Paschalis temporis diebus Fideles in eorum Ecclesiis Sacra Eucharistia reficere, hac tamen conditione, ut Communione refecti scirent, non ideo se a præcepto illo exemptos esse, ut Paschalem in propria Parochiali Ecclesia Communionem recipere deberent. Illustria Congregationis Concilii Decreta sunt quibusdam in causis; Senonensi videlicet, Burdegalensi, & Mechliniensi, quæ a nobis in nostro de Synodo Diœcesana Tractatu *lib.* 7. *cap.* 42. *num.* 3. relata sunt.

§. 23. Extra Paschalem vero Communionem, cum in Sacro Tridentino Concilio *sess.* 22. *cap.* 6. *de Sacrificio Missæ*, quæ subjicimus verba legantur: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucaristiæ perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior perveniret*, non defuit qui ex iisdem verbis deduceret, quod certe & clare inde consequatur ut in privatis Oratoriis, quando in ipsis celebrandi Missam facultas est, distribui Eucharistia possit iis, qui Missæ præsentes adsunt; neque ad hoc prestandum ullo particulari Indultu opus sit. Super hujusmodi quæstionis capite Nos *in nostra Institut.* 34. §. 3. disseruimus, inter eas, quas tum, cum Bononiæ resideremus, Ecclesiæ illius Archiepiscopatum gerentes, publicavimus, quas idem Institutiones cum Italico sermone edidissemus, postea Romæ latine redditæ, atque impressæ sunt, ibi autem expositam; paulo ante opinionem retulimus; verum aliam esse subjunximus, quæ Episcopi licentiam requirit, ut qui domesticum Oratorium Domi habet, dum Missæ in eodem interest, communicare possit. Hujusmodi opinio tum bono rerum, tum Romanæ etiam consuetudini, sive praxi, cohærens Nobis visa est; ac proinde ordinavimus, ne in privato Oratorio recipi Communio posset ab iis, qui in eodem Missæ intersunt, quam vel Sæcularis Sacerdos, vel Sacerdos Regularis celebraret, nisi vel nostra, vel Generalis Vicarii nostri licentiam obtinuissent.

§. 24. Neque etiam in præsens voluntas nobis, aut ratio est, cur ab hoc Systemate recedamus. Siquidem, cum Nos in magna illa controversia super communione illis distribuenda, qui Missæ præsentes, cum sint eamdem petunt, quæ aliquot ab hinc annis in Italia exorta, fuit, postquam Tridentini Concilii verba retulissemus, atque eorum zelum commendassemus, qui inter Sanctæ Missæ celebrationem communionem recipiunt; Ecclesiasticos quoque Pastores excitavissemus, ne Ecclesiastico cibo illos fraudarent, qui ejusdem famelici forent; cum inquam animadvertissemus, ejusmodi circumstantias dari posse, in quibus vel temporis, vel loci ratione, Episcoporum prudentia opportunum factu existimet, Sacram Eucharistiam etiam illi, qui Missæ interfuit minime distribui, eo magis quod, juxta præsentis temporis disciplinam, libera eidem facultas patet, ut eamdem alio loco, atque alio tempore recipere possit, ordinavimus, ut in hoc debita propriis Superioribus præcepto obedientia præstari deberet; cui qui morem gerere recusasset, nimis manifestum indicium præbuisset, quam parum animo dispositus ac paratus esset ad Altaris Sacramentum recipiendum; quemadmodum in litteris nostris, quarum initium est: *Certiores effecti*, & quæ Bullario nostro *tom.* 1. *num.* 64. leguntur, videre est.

§. 25. Atque hæc sunt, *Venerabiles Fratres*, quæcumque in Encyclica *hac Epistola* nostra Vobis exponere opportunum existimavimus; a quo quidem satis intelligetis, quod, legendis & considerandis Apostolicis litteris concessionum Oratorii, Decessorum nostrorum Decretis, harum Congregationum Resolutionibus, quæ a Nobis etiam præsentia confirmata sunt, nullus amplius litibus, & controversiis locus reliquus sit. Verum quia Vos illud fortasse Nobis responsuros arbitramur, optime quidem hæc omnia habere, verum eo difficultatem redire, quod quæcumque decreta atque ordinata sunt, minime observantur; *ne grave* vobis sit, hoc per Nos reponi, quod si inobservantia ex neglecta Brevium lectione, & consideratione, aut ex ignoratione Decretorum, ac Pontificiarum resolutionum originem habet. Nos quidem in hac unquam culpandi erimus; idque nunc maxime, postquam, ingravescente licet ætate nostra, & multis, ac dificillimis curis assidue Nos prementibus, in Encyclicam hanc Epistolam nostram, quidquid hac super re scire opus erat, inserere non detrectavimus.

§. 26. Quod si Vos etiam id præstare curabitis, ut in Diœcesanis *Synodis vestris*, in vestris item Edictis, quæ a Vobis pro bono Diœcesis vestræ regimine publicantur, Pontificiorum Decretorum, ac Resolutionum desuper indicatarum observantiam inculcetis; duplex inde bonum extabit, ut, & vivam in Vobismetipsis

ipsis eorumdem memoriam teneatis; atque ab aliis, aut ignorantiam expellatis, aut eamdem, utpote crassam deinceps atque supinam, innexcusabilem reddatis. Hanc agendi rationem, ac formam tenuerunt, atque in præsentia tenent nostri Italiæ Episcopi, qui aut Pontificiorum Decretorum, quæ super privatis Oratoriis condita sunt; summam in Synodis suis inseruerunt, aut in Appendice ad ipsas Synodos eadem Decreta *per extensum* adjunxerunt; quemadmodum in Synodo *anno* 1724. a bon. mem. Cardinali de Via Arimini habita, in altera *anno* 1726. celebrata a bon. mem. Cardinali Pignatelli Archiepiscopo Neapolitano, atque etiam in ea, quæ *anno* 1736. habita fuit a Ven. Fratre nostro Annibale Cardinale Albano, Sabinensi tunc temporis Episcopo, atque in aliis multis, videre est.

§. 27. Non ex eorum numero nos sumus, quibus persuasum sit, omnia in nostra tempora inconvenientia incidere, atque ea præsentibus diebus contingere scandala, quæ numquam præteritis temporibus evenerint. Satis superque pro certo habemus ea, quæ hodie fiunt, alio tempore accidisse. Ac ne a proposita re longius recedamus, illud dicemus, quod si hodie sacræ leges ad privata Oratoria pertinentes a Sacerdotibus violantur, propter præsidium, quo nituntur, Magnatum Sæculi, apud quos Capellani munere inserviunt; idem nono etiam Sæculo eveniebat, cum S. Agobardus tunc temporis Archiepiscopus Lugdunensis de eadem re queratur in suo Tractatu *de Privilegio, & Jure Sacerdot. cap.* 11. Non tamen idcirco vobis Sacerdotalis constantia, atque animus deponendus est. Pia ac religiosa Polonorum natio est; &, si quando aliquis abusus in privatis ejusdem Oratoriis contingat, cum id Magnati, cujus in domo commissus, aut introductus est, notum fiat, rationes adducendo, & ostendendo, quod per abusus privilegium amittitur; sperare est, ipsum omnem suum inobedienti Capellano præsidium certo sublaturum. Et si quando infortunium accideret, ut hac ratione finis non obtineretur, præsto vobis semper spiritualia arma sunt; quibus contra Capellanum uti potestis. Fortasse autem si hac ratione factum esset, quum primum de inconvenienti rescitum fuit; pace omnium dicemus, res non eo progressuras fuisse, in quo nunc statu sunt, sicut ex recursibus ad Nos delatis notum factum est quorum causa ad Encyclicam hanc Epistolam nostram conscribendam animum adduximus.

§. 28. At enim inconvenientia a Privilegiatis, & Exemptis proficisci vos fortasse dicturos prævidemus, nimirum a Regularibus, de quibus in prædicto recursu ad hanc Sanctam Sedem facto plura insinuantur. Nos autem id vobis dicimus, nulla privilegia, nec exemptiones esse, quæ impedire possint, quominus abusus exterminentur.

§. 29. Habebant sine dubio Regulares privilegium Altaris viatici, & ut super eodem Altari Missam; ubicumque locorum forent, sine ulla Episcoporum licentia, celebrare possent, quemadmodum in decretali Honorii III. *in cap. In his, de Privilegiis*, videre est; a quo deinde privilegio fiebat, ut Missam possent celebrare etiam in domibus Laicorum, sive super Altari viatico; sive super Altari fixo etiamsi Laicus privilegium Oratorii privati non haberet; propter eam rationem, quod privilegium celebrationis suum vigorem haberet, licet celebrationis locus minime privilegiatus foret. Verum cum Sacrum Tridentinum Concilium in citata *Sess.* 22. *in Decreto jam citato de observandis, & evitandis in celebratione Missæ*, Episcopis præcepisset, ne permittant, ut in privatorum domibus Missæ celebrent *a Sæcularibus, aut a Regularibus quibuscumque*, eisdem dedisset facultatem procedendi, tamquam Apostolicæ Sedis Delegati, contra refractarios: *Ut delegatis Sedis Apostolicæ*; atque omnibus privilegiis exemptionibus & consuetudinis contrariis, cujuscumque generis essent, derogasset: *Non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque*: hinc necessario consequitur, Sacrum Concilium Tridentinum tam præcedentibus Altaris viatici privilegiis derogasse, quam facultati Missam in privatorum domibus, sine Episcopi licentia, celebrandi; atque ulterius Episcopum tamquam Sedis Apostolicæ delegatum, contra inobedientes procedere posse, etiamsi exempti sint: nullum vero amplius esse privilegium, vel exemptionem, quæ obstet, quæque impediat, quo minus abusus tollantur.

§. 30. Nihil autem valet ea, quæ a quibusdam promovetur, assertio, videlicet, Concilium privilegio, de quo agitur, minime derogasse, eo quod illud *in corpore Juris* inclusum sit, etenim Sacrum Concilium Tridentinum iis etiam derogare privilegiis consuevit, quæ *in corpore Juris* inclusa sunt, nullam etiam de iis expressam mentionem faciendo, sed simpliciter aliquid contrarium ipsis determinando, generali adjecta ad contraria privilegia derogatione, quemadmodum celebris Præsul Fagnanus in

in cap. *Nonnulli n.* 42. *& seq. sub tit. de Rescriptis* ample demonstrat.

§. 31. Quod si forte quis hoc unquam objiceret, concessum sæpe ab Apostolica Sede fuisse, atque etiam nunc, post Tridentinum Concilium, Altaris viatici usum concedit; Fraternitatibus vestris notum esse debet, hujusmodi privilegium in iis locis concedi ubi Ecclesiæ non sunt, aut si sunt, talis Hæreticorum potentia est, ut in easdem Catholici non sine gravi periculo ad audiendam Missam convenire possint. Uno verbo præcise necessitati providetur, quod quidem, ut optime perspicitis, ab eo, de quo agimus, casu plane diversus est.

§. 32. Gregorii XIII. Decessoris nostri privilegium legite, quod *anno* 1580. Fratribus Ordinis Prædicatorum Provinciæ Poloniæ concessit, quod Bullario Religiose illius Familiæ *tom.* 7. *pag.* 192. insertum est: *In quibusdam Civitatibus, Oppidis, & locis Provinciæ Poloniæ tanta Hæreticorum potentia, & impietas existit, ut Catholicos impune opprimant, nec iisdem Catholicis Missas in Ecclesiis, quarum raritas in illis partibus existit, audire tuto liceat. Nos supplicationibus tuis in hac parte inclinati, tibi, ac pro tempore existenti Ordinis Fratrum Prædicatorum Provinciæ Poloniæ Priori Provinciali, ut licentiam, & facultatem dictis Professoribus Altaria portatilia habendi cum debitis reverentia, & honore, super quibus in domibus Nobilium Civium, & Incolarum Civitatum, Oppidorum, & locorum dictæ Provinciæ, in quibus, vel Ecclesiæ desunt, vel tanta est hæreticorum potentia, & impietas, ut impune opprimant, in locis ad hoc congruentibus, & honestis, per se ipsos Missas in præsentia Personarum Catholicarum celebrare possint, in casibus necessitatis tantum, ita quod eis ad culpam nequeat imputari, concedere valeatis, Apostolica auctoritate tenore præsentium de speciali gratia indulgemus.*

§. 33. Legite item jam superius citatum Clementis XI. Decretum, quod majoris etiam commoditatis vestræ gratia, hic annexum vobis transmittimus; etiamsi, tum cum illud conditum fuit, præter publicationem ejusdem Romæ factam, ad Ordinarios per loca, tam intra, quam extra Italiam transmissum fuisse sciamus. Ab ipso autem absque eo quod nostris rationibus, & animadversionibus Nos idem roborandum suscipiamus, (quod quidem facere Nobis in proclivi esset, cum præstantiorum, inter Pontificii Juris peritos, Auctorum assertiones ubique in promptu sint,) manifeste cognoscere poteritis, subsistant nec ne amplius portatilis Altaris privilegia, quæ Regularibus concessa fuerunt, & num a Tridentino Concilio eisdem fuerint derogatum. Cognoscetis, num permissum Regularibus sit, secundam in privato Oratorio cuipiam concesso Missam celebrare, cnm prima jam celebrata est, nec pro secunda hujusmodi Missa peculiare Indultum adest. Cognoscetis, num in prædictis privatis Oratoriis licitum eisdem sit, vel ante Auroram, vel post meridiem, Missam celebrare eamdem possint diebus iis, qui in Indulto excipiuntur. Cognoscetis demum, num exemptione non obstante, contra delinquentes procedendi potestas vobis sit. Licet autem nulla omnino hujusce rei necessitas sit, illud Nos in præsentia Decretum confirmamus, ac Fraternitatum vestrarum curæ committimus, ut pro exacta ejusdem observantia invigiletis; cum minime commendatione dignum sit ad Sedem Apostolicam recurrere, inconvenientia exponendo, nisi prius adhibita cum vigore ea remedia sint, quæ ab ipsa Apostolica Sede contra hujusmodi inconvenientia subministrata fuerunt.

§. 34. In eo, qui ad Nos factus est, recursu, alterius etiam inconvenientis mentio fit, quod scilicet sine licentia vestra Regulares exorcizent; de hoc tamen nihil dicitur, utrum per vos, aut in Synodis vestris, aut in vestris Edictis Decretum fuerit, ne ullus Sacerdos, vel Sæcularis, vel Regularis exorcizare audeat, sive in sua, sive in aliena Ecclesia, sive intra, sive extra Cœnobium, quin prius a vobis approbatus sit, atque ita, quin ante licentiam a vobis obtinuerit. Hoc illud est, quod præstari debet, quodque ab Episcopis præstari solet, quemadmodum apud Clericatum *de Sacramento Ordinis* decis. 29. *num.* 42.; ubi Episcopales Synodos affert, videre licet. Quod si nihilominus, postquam a vobis, tam in hac materia, quam in alia Oratorium privatorum, quantum in nobis est, præstitum fuerit, vestra nihilominus præcepta violabuntur, ac Pœnæ, vobis impositæ, & inflictæ negligentur; nequaquam certe Nos officio nostro deerimus, ut totam auctoritatem nostram in favorem vestrum interponamus, cum nihil antiquius Nobis sit, quam ut Episcoporum, qui Fratres Nostri sunt, jura sarta tecta serventur. Interim tam Fraternitatibus vestris, quam Populis curæ vestræ commissis Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum ex Arce Gandulphi die 2. Junii 1751.
Pontificatus nostri Anno Undecimo.

Ora-

95 Oratorium domesticum conceditur Advocatis consistorialibus. Benedict. XIV. tom. 1. Constit. 106. incip. *Inter conspicuos* §. 34. Item conceditur Officialibus & Militibus S. Januarii.
96 Idem Constitut. 24. incip. *Romanæ Ecclesiæ.*

97 Advertenda sunt ea, quæ recte tradit Benedictus. XIV. *Instit. Eccles.* 34. §. 4. *num.* 11. & 12. (de qua ipse mentionem ingerit in mox allata Encyclica §. 23.) ubi postquam scripsit, non posse vigore Indulti administrari in Oratoriis privatis Sacramentum Pœnitentiæ, ex quo Rituale Romanum tit. *de Sacramento Pœnitentiæ*, sic precise habeat: *In Ecclesia, non autem in privatis ædibus Confessiones audiat, nisi ex causa rationabili, quæ cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patenti loco præstare.* Et dubium movit de Sacramento Eucaristiæ, ex quo Concilium Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 6. *de Sacrificio Missæ*, sic se precise exprimit: *Optaret quidem Sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis fideles adstantes, non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicarent, quo ad eos Sanctissimi hujus sacrificii fructus uberior proveniret.* Adducens inibi sententiam affirmativam Clericati *de Sacramento Eucaristiæ decis.* 8. *ad mensem Februarii casu primo a num.* 34. *usque ad finem*, ubi fuse probat posse in ipsis Oratoriis Eucharistiam ministrari; & alios Doctores, inter quos Quarti, Dianam, & Giribald. credentes ad id opportunam facultatem Ordinarii, tam pro Sacerdotibus Regularibus, quam sæcularibus, ibi celebrantibus, cui opinioni asserens esse conformem Romæ praxim, testatur insuper, quod cum de Ordine Sacræ Congregationis Concilii, cujus erat Secretarius, allocutus fuisset Summum Pontificem Innocent. XIII. pro facultate recipiendi Eucharistiam in suo privato Oratorio a quadam nobilissima femina, quæ propter suas habituales indispositiones nequibat mane se ad Ecclesiam conferre, noluit eam dictus Pontifex concedere, nisi limitatam ad tempus infirmitatis, visis prius & ponderatis juratis medicorum attestationibus; Quamobrem cum ipse esset Archiepiscopus Bononiensis statuit, quod nullus Sacerdos sive sæcularis, sive Regularis sine sua, aut sui Vicarii Generalis speciali facultate posset ullo modo in dictis privatis Oratoriis Eucharistiam ministrare.

98 * Nullum jus assistit Parocho, ne in Oratoriis publicis intra suam Parochiam, Missa celebretur ante absolutam missam Parochialem, ex decretis S. Congregationis, *Institut. Eccles.* 44. §. 11. Potest tamen id vetare Or- 99
dinarius, *dummodo tamen Missa in Ecclesia Parochiali hora opportuna celebretur.* Quæ verba sunt S. Congregationis. *Ibid.* §. 12.

In Archiepiscopatu tamen Bononiensi, si 100
Oratorium publicum distet a Parochiali unum miliare, permittitur hæc anticipatio; onere tamen injuncto Capellano annunciandi Festa de præcepto, Evangelium explicandi, sicut & Catechismum, ac Doctrinam Christianam habendi, quod etiam mandatur a Clemente XII. in Encyclica ad Episcopos Italiæ data an. 1735. *Ibid.* §. 15.

Additiones ex aliena manu.

Potissima differentia Oratorium publicum in- 101
ter & Oratorium privatum in eo posita est, quod illud habere debet januam apertam in via omnium usui patenti, & a privatorum Hominum dominio exempta, tantæque amplitudinis, quanta communiter ab Interpretibus juris ad viæ publicæ denominationem desideratur: In hoc vero alius non patet aditus, nisi per locum privatum; *Gattic. de Orator. domestic. c.* 3. *n.* 2. & *plur sequent.*

Cæterum si pateat aditus ad Oratorium per 102
domus atrium, per predium, aream, campumque de alicujus dominio, sed ab immemorabili tempore transitus ille liber fuerit perinde ac si fuisset per viam publicam, ita ut nulla Domino sit facultas transitum illum impediendi, non desinit Oratorium illud esse publicum.
Idem dic, si in nova constructione Oratorii, 103
Dominus se obligaverit, viam, quæ ducit ad ipsum, cuique liberam in perpetuum servare; *Fagnan. in cap. In his n.* 18. *de Privileg. Gattic. de Orator. domestic. cap.* 3. *n.* 3. ubi *n.* 6. agit de Oratoriis, quæ intra domos erecta sunt, & tamen tanquam publica habentur.

In Oratorio publico necessariam esse campa- 104
nam vulgo traditur. At Oratorium non desinere esse publicum tametsi campana ipsum careat firmat Gattico *de Orator. domest. cap.* 3. *num.* 13. *Quot* inquit *in Villis præcipue, & oppidis reperiuntur Oratoria, in quibus publice Sacrificium offertur, nec in illis suspensa reperitur ulla, vel minima Campanula, quin propterea ab Episcopis interdicantur? At vero hujusmodi defectum nequaquam Episcopi tolerarent, si ex communi jure campana ad constituendum publicum Oratorium requireretur. Mihi certe hæc multorum Episcoporum tolerantia æquipollens invicto testimonio apparet, quum ex illa evidenter comprobetur, inter necessaria Oratorii publici campa-*

nam non reputari. Quocirca non jam Oraedrium propter campanam publicam constituitur, sed ideo campana appenditur, quia jam supponit locum publicum, quo perfecto, signum illud collocatur. Signa etenim rerum, prius in se ipsis res constitutas supponunt, quas nisi perfectas præsupponerent, fallaciter demonstrarent. Si autem dicatur, male a quibusdam Episcopis tolerari Oratoria publica absque campana, statim reponere poterimus, non uniformem ubique Regulam posse observari ob diversas circumstantias in diversitate locorum occurrentes. Addam pariter, nullam, quam sciam, ab Apostolica Sede legem latam esse præcipientem, in Oratoriis publicis appendi Campanam, ac proinde uniuscujusque Episcopi prudentiæ relinqui pro oppurtunitate hanc, vel exigere, vel non concedere, ac abunde ad discrimen uberius inter Ecclesias, & Oratoria conservandum, sufficere si, quod olim jusserat Joannes XXII. in Extrav. 2. de offic. Custodis, renovaretur, quemadmodum expresse illud renovavit S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. part. 1. tit. de Campanis, videlicet unam tantum campanam in Oratoriis, plures solum in Ecclesiarum campanatiis turribus appendi.

105 Qua posita opinione, non per hoc quod Oratorium non habeat campanam, concludi potest, quod non sit pubblicum, si januam habeat in via publica. Recte vero asseri potest, publicum esse Oratorium si campanam habeat, quia campana non appenditur, nisi Oratorium sit publicum.

106 De eo non levis est controversia, num Ora-
torium publicum præter ostium principale in
via publica apertum habere possit aliam mino-
rem januam, quæ privatam domum, vel pri-
vatæ domus atrium respiciens ingressum non
omnibus liberum præbeat, sed solis domesticis
107 in quorum unice gratiam aperitur? Tum etiam
quæritur, num in Oratorio publico fenestræ in
parietibus effingi queant, ut e privatis cubicu-
lis domestici in Oratoria respicere, atque ita
a reliquis omnibus separati Missæ, ac orationi
108 assistere, & vacare possint? Negativam in utra-
que quæstione opinionem tenent Barbosa *ad Concil. Trident. sess. 22. cap. 8. num. 21. de Reform.* Amostaz *de Causis piis lib. 5. cap. 10. num. 15. & seq.* At pro affirmativa sententia, in una, itemque altera quæstione est, concurrente, vel Lege fundationis, vel privilegio Apostolico, vel usu immemorabili, Gattic. *de Orato. domest. cap. 3. num. 8. & 9.* ubi inter alia in confirmatione hujus suæ affirmativæ sententiæ, affert *Synodum Beneventanam anni* 1567. *tit. 5. cap.* 2. in qua habetur: *Ædificationem & usum Oratoriorum ita Episcopi, quum id illis justa de causa concedendum visum, fuerit, concedant, ut præter fores, per quas a privatis domibus ad ea itur, alias item habeant, quibus a via publica, omnibus etiam aditus pateat.*

De Oratoriis privatis consule, ubi res postu- 109
lat, pluries laudatum Gatticum, qui hoc argu-
mentum illustravit. Illud vero hic prætereun- 110
dum haud est, quod S. M. Benedictus XIV. in
epistola data 2. Junii 1751. ad Primatem &c.
Poloniæ a §. 20. ad §. 26. declaravit, in hisce
privatis Oratoriis administrari haud posse Sa-
cramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ etiam
extra tempus Paschale, comprehensis etiam Re-
gularibus exemptis. Quocirca amplecti amplius 111
nequit opinio, quam Auctor *num.* 45. tenet, quod scilicet possint in iis dicta Sacramenta administrari.

ORDO, ORDINARE.

Articulus I.

Quoad ea, quæ concernunt Ordinis in genere, & in specie essentiam, numerum, institutionem, materiam, & formam.

Ordo sumitur dupliciter. Primo velut *active* 1
sumitur Ordo pro ipsa actuali Ordinatione, seu actione, qua alicui confertur Ordo, seu Potestas aliqua spiritualis in Ecclesia circa Eucharistiam, & hoc modo acceptus Ordo est unum ex Sacramentis novæ Legis. Secundo quasi *passive* sumitur Ordo pro statu, seu gradu potestatis, & Ministerii Sacri circa Eucharistiam, & hoc modo acceptus Ordo non est Sacramentum, sed est effectus, & res Sacramenti, seu Sacræ Ordinationis. Sic v. g. Presbyteratus sumitur, vel pro ipsa actuali Ordinatione alicujus in Presbyterum, & sic est Sacramentum; Vel pro gradu, seu potestate Sacerdotali, quam quis acquisivit vi Ordinationis suæ in Presbyterum, & ratione cujus potest valide consecrare & absolvere, & hoc modo Presbyteratus non est Sacramentum, sed potius effectus, seu quid consequens ad Sacramentum Ordinis Presbyteratus jam peractum, & sibi collatum; Unde, ut vides, gradus, status, seu potestas Sacerdotalis est res permanens: Sacramentum vero Ordinis Presbyteratus; seu ipsa actualis Ordinatio in Presbyterum est res transiens; Et sic salva proportione dic de aliis Ordinibus.

Or-

2 Ordo, seu Sacra Ordinatio est *Sacramentumm novæ Legiis niterabile, quo subjecto capaci cum impressione Characteris spiritualis potestas confertur ad Sacramentum Eucharistiæ conficiendum, aut circa illud ministrandum*. Est *in re Communis*. Et convenit cum illa longiore definitione, quam tradit Scotus in 4. *dist*. 24. *qu. unic*. §. *De tertio* dicens: *Ordinatio est institutio alicujus in gradu Ecclesiæ præeminenti, cui convenit aliquod ministerium circa Eucharistiam exhibendum, facta a Ministro idoneo certa verba proferente, & simul cum intentione debita ministerium gradus illius aliquo signo visibili repræsentans ex institutione divina efficaciter signans gratiam præeminentem, qua ordinatus digne aliquod ministerium exequatur*.

3 Ordines secundum Theologos magis communiter sunt septem, scilicet Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolythatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, seu Sacerdotium. Ita Magister Sententiarum *in d. dist*. 24. & alii passim.

4 Et quamvis omnes dicti septem Ordines sint aliquid Sacrum deputatumque ad cultum Divinum; tamen quatuor primi nnncupantur Minores, & non Sacri, & tres ultimi dumtaxat dicuntur Majores, & Sacri, ut habetur *in cap. A multis* 9. *de ætat. & qualitat*. Primi quatuor dicuntur *Minores* ob minus, & remotius Officium ad quod circa Eucharistiam exercendum deputantur; Et *non Sacri*, non per hoc, quod quasi nihil Sacrum sint, aut contineant, sunt enim & ipsi verum Sacramentum, prout colligitur ex Concilio Florentino *in Decreto Unionis*, & Tridentino *sess*. 23. *cap*. 2. *& Canon*. 2. & tenent omnes, sed dicuntur *non Sacri* ad differentiam Ordinum Majorum, qui per excellentiam ob rationes mox afferendas appellantur *Sacri*. Et ipsis Ordinibus Minoribus tales rationes non competunt. Tres autem ultimi dicuntur *Majores*, & *Sacri*. Primo ex eo, quod per eos ordinati ad majus, & proximius Officium circa Sacram Eucharistiam exercendum deputentur; Sacerdos scilicet ad Sacram Eucharistiam conficiendam, Diaconus ad eam dispensandam, & tractandam in vasis, & Subdiaconus ad ejus materiam subministrandam, Scotus in 4. *dist*. 2. *art*. 2. *lit. D*. ut ex ipso notat Mastrius *Theol. moral. disp*. 10. *num*. 5. & alii passim. Et secundo ex eo, quod in Ecclesia Latina dicti tres Ordines Sacri habent annexum votum perpetuæ Castitatis, & obligationem recitandi Divinum Officium, quibus homines specialiter Deo consecrantur. *Sic Doctores Communiter*.

5 Fatendum tamen est, quod Subdiaconatus in primitiva Ecclesia non fuerit connumeratus inter Ordines Sacros, ut expresse habetur in *cap. Nullus in Episcopum* 4. *dist*. 60. ubi dicit Urbanus I. *Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum & Presbyteratum; Hos siquidem solos primitiva legitur habuisse Ecclesia*, & refertur in *cap. A multis* 9. *De ætat. & qualit*. ibi: *Siquidem Urbanus Papa primus decrevit, ut nullus in Episcopum, nisi in Sacris Ordinibus religiose vivens inventus fuerit, eligatur; Sacros* (inquit) *Ordines Diaconatum dicimus, & Presbyteratum; Hos siquidem solos primitiva Ecclesia legitur habuisse*: Et revera Subdiaconis licuit habere uxores usque ad tempora Gregorii primi, ut patet in *cap. Ante triennium* 1. *dist*. 31. ubi cum olim promoverentur Subdiaconi, non promissa continentia, & licite uterentur uxoribus, & Beneficiis; Et Pelagius Papa postea edidisset Constitutionem, in qua præcise prohibuit, ne Subdiaconi suis uxoribus commiscerentur; Gregorius illius Successor revocavit illam Constitutionem tamquam duram, & incompetentem, statuitque, ut Subdiaconi, qui tunc erant, inviti non cogerentur; at in futurum nemo ad Subdiaconatum promoveretur, nisi continentiam voveret, ut notat Fagnan. *lib*. 1. *Decretal. in cap. Nuper* 4. *de bigamis non ordinandis n*. 33. Hinc ex tunc Subdiaconatus pro Sacro Ordine usque nunc fuit ab omnibus semper habitus, ut ezpresse habetur in *cap. Miramur* 7. *de servis non ordinandis*, ibi: *Nam licet Sacer Ordo non reputaretur in Ecclesia primitiva; tamen a Constitutione Gregorii, atque Urbani secundum moderna tempora Sacer gradus minime dubitatur* Et hoc etiam decisum habetur *cit. cap. A multis* 8. *de ætat. & qualitat*.

Secundum autem Canonistas magis commu- 6
niter Ordines sunt novem, videlicet septem mox assignati, & *Prima Tonsura*, ac *Episcopatus*, de quibus omnibus fit mentio *in cap. Cleros* 1. *dist*. 21. sequentibus verbis: *Quorum* (Clericorum gradus, & nomina sunt hæc) *Ostiarius Psalmista* (per hunc intelligendo cum Glossa ibidem initiatum prima Tonsura) *Lector, Exorcista, Acolytus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter,
Episcopus*. Et hoc non sine Misterio, sed ad 7
formam cœlestis Hierarchiæ, & juxta novem Ordines, seu Choros Angelorum.

Quod prima Tonsura non sit Ordo propriæ 8
dictus, neque Sacramentum tenent expresse Magister sententiarum, S. Thomas. S. Bonaventura, & Scotus *in* 4. *dist*. 24. *quæst. unic. in finem*; & Theologi fere communiter, & ex Canonistis tenet Archidiaconus *in cap. Clero* 1. *dist*. 21. *num*. 16. Bellamera *ibidem num*. 4. Vincentius

cap. Cum contingat XI. de ætat. & qualit. præficiend. Pirhing *lib.* 1 *decretal. tit. XI. num.* 1. Sanig. *ib. cap.* 1. *num.* 9. Card. de Luca *tom* 2. *disc.* 60. *de Regularibus num.* 12. Aloysius Riccius *in Praxi Fori Ecclesiast. part.* 3. *resolut.* 234. *num.* 7. & 235. *n.* 2. Pignatell. *tom.* 2. *consult.* 66. *num.* 11. & *tom.* 8. *consult.* 146. *n.* 7. cum aliis ibi citatis.

9 Et pro fundamento adducitur satis validus textus *in cap. Illud* 1. *dist.* 77. ubi Cajus Papa sic expresse habet: *Ad Ordines Ecclesiasticos sic ascendant in Ecclesia, qui ordinari merentur, id est, si quis Episcopus esse meretur, sic primum Ostiarius, deinde Lector, postea Exorcista, inde sacretur Acolythus, demum vero Subdiaconus, deinde Diaconus, & postea Presbyter, & exinde, si meretur Episcopus.* Unde si, ut vides, Ostiariatus ponitur pro primo Ordine, clarum stat, quod nullus alius Ordo antecedit, *arg. cap. Joseph* 5. *de verbor. significat.* & *l. Proximus* 62. *ff. eodem*; adeoque prima Tonsura, quæ antecedit Ostiariatum, & est minor illo non est Ordo proprie dictus, nec Sacramentum. Et concordat cap. *A subdiacono* 5. *dist.* 93. ubi distincte enumerantur singuli Ordines, & gradus Ecclesiæ, & tamen nulla fit mentio primæ Tonsuræ, seu Psalmistatus, quod fieri non potuisset, si esset propriæ Ordo.

10 Et omissis, brevitatis gratia, variis aliis Sacris Canonibus, qui videri possunt apud Fagnanum in *cap. Cum contingat. XI. de ætat. & qualit. a num.* 13. *ad* 35. colligitur clare ex variis textibus Concilii Tridentini, & signanter in *cap.* 2. *sess.* 23. *de Sacramento Ordinis*, ubi enumerat sigillatim omnes Ordines, nec tamen inter eos reponit primam Tonsuram; Immo non solum non reponit inter Ordines ipsam primam Tonsuram, sed insuper hanc aperte ab Ordinibus secernit, separatim ipsam uti quid diversum ab illis, & tanquam quid prævium ad eos referendo, ibi: *Ita distributi, ut qui jam Clericali Tonsura insigniti essent, per Minores ad Majores ascenderent.* Et similiter primam Tonsuram tamquam quid diversum ab Ordinibus secernit expressis verbis *cap.* 2. *sect.* 14. *de reformat.* ibi: *Ad aliquos Sacros, aut Minores Ordines, vel Primam Tonsuram promovere* &c. & in *cap.* 6. *sess.* 23. *de reform.* ibi: *Nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in Minoribus Ordinibus constitutus.* Ubi, ut vides, Concilium utitur dictione alternativa *Aut*, quæ ponitur inter diversa. Et quod talis fuerit mens ipsius Concilii, scilicet primam Tonsuram inter Ordines non connumerari, pluries declaravit Sacra Congregatio dicti Concilii interpres, ut refert Fagnanus in *cit. cap. Cum contingat. num.* 37. & 38. *de ætat. & qualitate præficiend.*

Oppositam tamen sententiam, scilicet quod prima Tonsura sit Ordo proprie dictus, tenent expresse Glosa in *cit. cap. Cleros* 1. *dist.* 21. *verb. Psalmista*, & *in cit. cap. Cum contingat. XI. de ætat. & qualitate, verb. Abbati*; & Abbas *ibid. num.* 1. Joann. Andreas *n.* 12. Hostiens. *num.* 2. Butrius *num.* 6. & latissime Fagnanus *num.* 45. & *sequentibus*, dicens hanc esse communem Canonistarum; Et ex Theologis eidem adstipulari majorem in 4. *dist.* 24. *qu.* 1. *col.* 2. Joannem Echium in *Homilia de Ordinibus*, Angelum in *verb. Ordo primo num.* 1. & Clericalem Tonsuram vocare Ordinem Alcuinum *lib. de Divinis Officiis cap.* 33. *in* 3. *tom. Bibliothecæ Sacræ*. Quam etiam (inquit Fagnanus ibidem) secuta est Rota multoties, & presertim *dec.* 731. *num.* 5. & 6. *part* 1. *divers.* & *decis.* 50 *part.* 5. *recent. num.* 5. 11

Et pro fundamento hujus sententiæ adducuntur plurimi Sacri Cannones, variæque non spernendæ rationes, quarum universim viginti duas affert Fagnanus *loc. cit. a num.* 46. *ad* 118. & deinde *a n.* 119. *ad* 135. respondens ad fundamenta adversariorum. Præcipuum autem, & satis validum fundamentum desumitur ex *cit. cap. Cum contingat. XI. de ætat. & qualit. præficiend.* ubi expresse legitur definitum, quod *per primam Tonsuram juxta formam Ecclesiæ datam, Clericalis Ordo confertur*, adeoque cum clara habeatur decisio Juris pro sententia Canonistarum, standnm est litteræ Canonis, & non expositioni, & interpretationi Theologorum dicentium, quod ibi, & alibi sumatur Ordo solum large, & in proprie, nam verba, cum possunt, debent intelligi secundum suam propriam significationem; *l. Non aliter* 69. *ff. De legatis III.* Tum quia Papa Innocentius III. fuit specialiter ibi interrogatus a Rhotomagensi Archiepiscopo: *An Clericatus Ordo in Tonsura hujusmodi* (idest per Abbates Benedictinos suis Regularibus collata) *conferatur*? & ad hanc interrogationem ipse Pontifex respondit sine alia limitatione affirmative, nempe quod *per primam Tonsuram juxta formam Ecclesiæ datam a talibus Clericalis Ordo confertur*. Atqui hæc responsio simul, & decisio Apostolica fuisset inepta, si nomine *Clericalis Ordinis* voluisset intelligi duntaxat *Ordinem* large, & improprie dictum, cum responsio debeat correspondere interrogationi; *l. Stipulatio* 1. §. 1. & 2. *ff. De verborum obligationibus*; *leg. Is, qui* 12. §. 10. *ff. Quod vi, aut* 12

clam-

ctum; cap. Inter dilectos, juncta Gloſſa verb. Petitionis, de Fide inſtrument.

13 Canoniſtarum ſententiæ videtur clare adhæſiſſe Sixtum V. in Conſtit. 91. incip. Sanctum, & ſalutare; ubi primam Tonſuram appellat Clericalem Characterem, ibi: Ad ſuſcipiendum Clericalem Characterem, alioſque Ordines; Si enim per primam Tonſuram inſignitur quis Clericali Charactere, ſtat clarum, quod prima Tonſura eſt Ordo Sacramentalis, ut aperte indicat illa dictio alioſque, cum ex propria vocabuli ſignificatione dictio alius ſtet implicative; & ſit repetitiva ſimilium; Clement. 2. de celebrat. Miſſar. & Gloſſa in c. Hinc etiam verb. Aliarum 49. diſt. Idipſum etiam videtur innuere Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 2. de Sacramento Ordinis illis verbis: Qui jam Clericali Tonſura inſigniti eſſent, ubi per ly Inſigniti, deſignatur impreſſio Characteris in anima recipientis Tonſuram, ut ſuadent ſimilia verba Apoſtoli impreſſionem Characteris denotantia; 2. ad Corinth. 1. ibi: Qui unxit nos Deus, qui & ſignavit nos. Et ad Epheſ. 1. ibi: In quo ſignati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto. Unde etiam prima Tonſura ad inſtar cæterorum Ordinum eſt initerabilis, ut cenſuit Sacra Congreg. Concilii apud Fagnan. loc. cit. num. 118. & tenent etiam Theologi; Tum quia nullum Sacramentum prærequirit de neceſſitate præcepti Characterem Confirmationis, niſi Sacramentum Ordinis. S. Thomas in 4. diſt. 34. quæſt. 1. art. 2. qu. 8. & alii; Sed prima Tonſura requirit Characterem Confirmationis, ut ſtatuit Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 4. de reformat. Ergo Tonſura eſt Ordo Sacramentalis.

14 Et hanc Canoniſtarum ſententiam probavit etiam Sacra Cong. Epiſcopor. & Regul. nam, ut refert Fagnanus loc. cit. n. 117. cum ei relatum fuiſſet Epiſcopum Cavenſem declaraſſe quemdam Clericum primæ Tonſuræ fori privilegio privatum, eo quod Tonſura non imprimeret Characterem, Sacra Congregatio binis Litteris videlicet 12. Maii 1620. & 16. Novemb. 1621. eidem Epiſcopo injunxit, ut decretum illud revocaret, & oblitteraret, ſi in eo contineretur declaratio, quod prima Tonſura Characterem non imprimeret, & in poſterum a ſimilibus declarationibus abſtineret.

15 Eamdem ſententiam apertius probavit Sacra Congreg. Concilii. Siquidem conſulta: An Abbas habens juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſi aliis, quam Regularibus ſibi ſubditis, primam Tonſuram conferret, cenſeretur ſaltem impreſſiſſe Characterem; adeo ut taliter tonſuratus, non iterum tonſurari deberet? Reſpondit impreſſum eſſe Characterem, & ita tonſuratum, tonſurari iterum non debere. Hactenus Fagnan. loc. cit. n. 117. & 118. qui poſtea ſub num. 132. ſubjungit, quod cum Sacra Congreg. dixit, Tonſuram a Concilio non haberi pro Ordine, ſeu Concilium primam Tonſuram non connumerare inter Ordines juxta notata ſupra n. 8. in fine, voluit dicere Concilium non definiviſſe Tonſuram eſſe Ordinem, & ideo illam non comprehendiſſe explicite Minorum Ordinum appellatione, & certe ſi Concilium hoc definiviſſet, Congregatio ejuſdem Concilii interpres non declaraſſet in Clericali Tonſura imprimi Characterem, prout declaravit apud ipſum Fagnanum loc. cit. num. 118. & patet ex adductis hic in principio hujus num. 13.

Quod Epiſcopatus non ſit Ordo proprie dictus ſimpliciter, & adæquate diſtinctus ab Ordine Presbyterali, docent omnes illi Theologi, qui tenent Ordines eſſe tantum ſeptem; Et fundamentum præcipuum, & ratio hujus ſententiæ eſt, quia per omnem Ordinem confertur poteſtas in Corpus Chriſti verum, & Ordines diſtinguuntur per diverſas poteſtates, & Miniſteria in ordine ad Sacramentum, & Sacrificium Corporis, & Sanguinis Chriſti; Atqui per Epiſcopatum non confertur ulla ſpecialis & diſtincta poteſtas in Corpus Chriſti verum, cum Epiſcopus nullam habeat poteſtatem in Corpus, & Sanguinem Chriſti, quam non habeat quilibet Presbyter, ſeu Sacerdos: ergo Epiſcopatus non eſt Ordo proprie dictus ſimpliciter, & adæquate diſtinctus ab Ordine Presbyterali. 16

At vero Epiſcopatus probabilius eſt Ordo Sacramentalis ab Ordine Presbyterali realiter, & adæquate diſtinctus. Sic Hoſtienſ. in cit. cap. Cum contingat num. 6. de ætate & qualitate; quem ibi ſequuntur Joann. Andr. Butrius, Card. Ancharanus, Abbas, & ceteri omnes Canoniſtæ, Gloſſa in proœm. Sexti Decretal. verb. Epiſcopus, Gloſſ. unic. in cap. Sollicitudo, & ibi etiam Præpoſit. num. 4. diſt. 12. Gloſſ. in Clementin. In pleriſque verb. Aliquid, de electione. Præpoſitus in cap. Cleros 1. diſt. 21. num. 9. Fagnan. in cap. Requiſivit 1. de Ordinatis ab Epiſcopo, qui renunciavit Epiſcopatui, & ibi Canoniſtæ communiter, teſte Card. ibid. num. 1. Barboſ. de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 2. allegat. 1. num. 18. ubi pro hac ſententia citat pluſquam 18. etiam ex Theologis, quos ſequuntur alii moderniores cum La Croix lib. 6. part. 2. num. 2209. Sporer tom. 3. part. 1. cap. 5. ſect. 2. num. 27. Henno tom. 2. tract. 7. de Sacramento Ordinis q. 3. concluſ. 2. Averſa q. 2. ſect. 7. Illſung num. 18. aliique plures con- 17

tra torrentem aliorum Theologorum, vide verb. *Epiſcopatus a num. 1. ad 5.* ubi late probatur hæc ſententia.

18 Ad rationem autem adverſariorum, quando dicunt, quod per Epiſcopatum non confertur ulla ſpecialis, & diſtincta poteſtas in Corpus Chriſti verum, cum Epiſcopus nullam habeat poteſtatem in Corpus, & Sanguinem Chriſti, quam non habeat quilibet Presbyter, ſeu Sacerdos; Reſpondetur negando totum id abſolute, quia Epiſcopatus mediate ſaltem dicit ſpecialem, & diſtinctam poteſtatem in Corpus Chriſti verum, quatenus conſtituit legitimos Euchariſtiæ Miniſtros ipſos Presbyteros, ſeu Sacerdotes; Si enim Diaconatus eſt Ordo, quia continet poteſtatem ſerviendi Sacerdoti, quare non erit Ordo Epiſcopatus, qui continet poteſtatem ordinandi Sacerdotem? Tum quia Epiſcopatus continet ſpecialem, & diſtinctam eminentiorem poteſtatem ad exercendas actiones Sacramentales, quas ſimplex Sacerdos exercere non poteſt, nimirum conferendi Sacramenta Confirmationis, & Ordinis.

19 Omnes, & ſinguli veri Ordines ſunt vera, ac proprie dicta Sacramenta. *Communis* inter Catholicos. Et quidem quod Presbyteratus ſit verum Sacramentum novæ Legis a Chriſto Domino inſtitutum, eſt de Fide in Concil. Trident. *ſeſſ. 23. Canon. 3.* ibi: *Si quis dixerit, Ordinem, ſive Sacram Ordinationem non eſſe vere, & proprie Sacramentum a Chriſto Domino inſtitutum ... anathema ſit*. Quod autem ceteri alii veri Ordines ſint vere, & proprie Sacramenta novæ Legis, colligitur ex *Concilio Florentino in Decreto Unionis*, ubi poſtquam dixit, Ordinem in genere eſſe Sacramentum, ponit ſub Ordine tamquam ſpeciem, ſub genere Diaconatum, Subdiaconatum, & reliquos; Quod autem convenit generi, convenit & ſpeciei, adeoque ſi ratio Sacramenti competit Ordini ut ſic, competit etiam Diaconatui, Subdiaconatui, & reliquis veris Ordinibus. Quod & clarius deſumitur ex Concilio Tridentino *cit. ſeſſ. 23. Canon. 3.* ubi, ut patet ex propriis verbis ſupra adductis, tradit indefinite Ordinem eſſe verum Sacramentum, ibi: *Si quis dixerit, Ordinem, ſive Sacram Ordinationem, non eſſe vere, & proprie Sacramentum &c.* adeoque omnis verus Ordo eſt Sacramentum; dicendo enim *Ordo eſt Sacramentum*, cenſetur dicere: *Omnis Ordo eſt Sacramentum*, cum propoſitio indefinita æquivaleat univerſali: Tum quia ſinguli Ordines habent ſuam propriam materiam, & formam, imprimuntque ſuum ſpecialem ac diverſum Characterem ab aliis, ac ſunt omnes irreiterabiles, quod aperte demonſtrant, omnes, & ſingulos eſſe vere, & proprie Sacramenta.

Per hoc tamen quod ſinguli Ordines ſunt Sacramenta, non valet inferre, quod Sacramenta ſint plura quam ſeptem per illam vulgarem argumentationem, quod ſi ſinguli Ordines ſunt Sacramenta, ergo univerſim ſunt plura Sacramenta quam ſeptem, nempe tredecim in ſenſu Theologorum admittentium ſeptem Ordines, & quindecim in ſenſu Canoniſtarum admittentium novem Ordines. Non valet, inquam, ſic inferre, quia quando dicitur *ergo univerſim ſunt plura Sacramenta, quam ſeptem*, diſtinguitur conſequens: ſunt plura, quam ſeptem quoad ſpeciem infimam, conceditur conſequentia, & negatur abſurditas; ſunt plura quam ſeptem quoad ſpeciem ſubalternam, ſeu genus proximum, negatur conſequentia, quia omnes Ordines conſtituunt unam ſolam ſpeciem ſubalternam Sacramenti in genere, & in ordinaria Sacramentorum diviſione, & numero, omnes, & ſinguli Ordines continentur ſub unico membro, ſeu ſub unica ratione Sacramenti Ordinis ut ſic, tamquam in ſua ſpecie ſubalterna Sacramenti in genere continente ſub ſe ſpecies infimas, ſic inter ſe ordinatas, ut omnes reliqui Ordines referantur, ſeu ordinentur ad unum Presbyteratum tamquam complementum, & ad SS. Euchariſtiam velut finem principalem, & ſic omnes, & ſinguli Ordines conſtituunt unum dumtaxat Sacramentum Ordinis ut ſic unitate Ordinationis, & finis, in quantum omnes ordinantur ad unum Sacerdotium, & SS. Euchariſtiam. 20

Et hac eadem ipſiſſima ratione Characteres particulares ſingulorum Ordinum inſimul conſtituunt unum dumtaxat Characterem totalem, & completum Ordinis ut ſic. Ita Doctores communiter. 21

Prima Tonſura, quæ ſecundum Theologos non eſt Ordo, ſed diſpoſitio ad Ordines, definitur, *quod ſit ſignum diſtinctivum Miniſtrorum Eccleſiæ a plebe communi*. Sic in re Communis Theologorum. Secundum Canoniſtas autem, qui tenent primam Tonſuram eſſe Ordinem, definitur, quod ſit *poteſtas, per quam Tonſuratus poteſt Officium canere in Eccleſia Dei, & redditur capax Beneficii Eccleſiaſtici, & privilegiorum Clericalium*. Sic in re Communis Canoniſtarum, *arg. c. Pſalmiſta 20. diſt. 23.* & Pontifical. Romano *tit. de Degradatione*, ubi cavetur, quod Epiſcopus dicat Clerico degradando: *Quod ore cantaſti, corde non credidiſti, nec opere complevisti, ideo Officium cantandi in Eccleſia Dei a te amovemus*. 22 23

Materia remota primæ Tonſuræ ſecundum 24

Ca-

Canoniſtas eſt Superpelliceum; proxima autem
eſt traditio, & acceptatio ipſius Superpellicei.
Forma, *ſunt illa verba prolata ab Ordinante*: *In-*
duat te Deus novum hominem, *qui ſecundum Deum*
creatus eſt in Juſtitia & Sanctitate veritatis. Sic
Fagnanus *lib.* 1. *Decretal. in cap. Cum contin-*
gat XI. de ætat. & qualitat. num. 87. Reiffen-
ſtuel. *lib.* 1. *Decretal. tit. XI. num.* 20. & alii
paſſim. Seu ſecundum Abbatem, & Hoſtien-
ſem *in cit. cap. Cum contingat*, ſunt illa ver-
ba deſumpta *ex cit. cap. Pſalmiſta*, ibi: *Vide*,
ut quod ore cantas, *corde credas*, *& quod cor-*
25 *de credideris*, *operibus compleas*. Dicitur autem
ſecundum Canoniſtas, quia ſecundum Theolo-
gos, cum prima Tonſura non ſit Ordo, non
conſtat materia, & forma proprie dicta, &
ſecundum ipſos abſciſſio capillorum ſtat loco
materiæ, & loco formæ ſtant verba illa a Præ-
lato Tonſurante, & a Tonſurando ſimul prola-
ta: *Dominus pars hereditatis meæ*, *& calicis*
mei, *tu es*, *qui reſtitues hereditatem meam mihi*.

26 Prima Tonſura ſecundum Canoniſtas eſt ex
inſtitutione Chriſti tradente Apoſtolo Petro in
Eccleſia derivata. Colligitur ex Concilio Tri-
burienſe *cap.* 2. *tom.* 7. *Concil. pag.* 151. *col.*
2. *in impreſſione Pariſien.* ubi ſic legitur: *Si*
quis irreverens timorem Domini poſtponens in ſervos
ejus ſervire præſumpſerit, *quos ipſe præ ceteris ſibi*
ſegregavit, *& coronæ ſuæ ſimilitudinem tradente*
Apoſtolorum Principe geſtare fecit; *ſortemque illo-*
rum ſe conſtituit; *ſicut de iis ſcriptum eſt*: *Ego*
hereditas eorum, *& Dominus hereditas mea eſt*.
Cujus rei etiam ſit mentio in Epiſtola Aniceti
Papæ relata *in cap. Prohibete* 21. *diſt.* 23. Et
S. Iſidorus *lib.* 2. *de Offic. Eccleſiæ cap.* 4. ſcri-
bit, hunc uſum Tonſuræ in Eccleſiam Evan-
gelicam, & perſonas Eccleſiaſticas fuiſſe deri-
vatum ex Tonſura Nazaræorum, qui in Lege
veteri radebantur in ſignum cujuſdam devotio-
nis, & hoc ritu fuiſſe tonſos Ezechielem, ut
dicitur *c.* 5. *ſuæ Prophetiæ*, Priſcillam, Aqui-
lam, & Paulum *in actibus Apoſtolorum cap.*
18. ut quemadmodum Nazaræi in veteri Lege
divino cultui mancipati crine præciſo innova-
bantur, ſic etiam Clerici eorum ritu ſuam in-
novationem denotent; Unde ex hujuſmodi an-
tiquitate colligunt Canoniſtæ, primam Tonſu-
ram non ex inſtitutione Eccleſiæ, ſed Divina
traditione ad nos perveniſſe; ac proinde Sacra-
mentum eſſe. Fagnan. *loc. cit. n.* 84. & alii
Canoniſtæ paſſim.

27 Secundum Theologos autem prima Tonſura
eſt ex inſtitutione Eccleſiæ, & occaſionem hu-
jus inſtitutionis refert S. Germanus *in Theorica*
rer. Eccl. prout habetur *in tom.* 4. *Bibliothecæ*
antiquorum P. P. quod cum Divus Petrus An-
tiochiæ Chriſtum Crucifixum maximo cum ar-
dore prædicaret, quidam perverſi hoſtes nomi-
nis Chriſtiani in ignominiam ejuſdem caput il-
li abraſerunt, ut in ſignum opprobrii abradi
ſolebant rei publici criminis; Unde poſtea fa-
ctum eſt, ut illud, quod fuit factum in oppro-
brium, verteretur in gloriam, juxta illud S.
Leonis Papæ *ſermone in Natalis S. Laurentii*, ibi:
In honorem tranſierunt triumphi etiam inſtrumen-
ta ſupplicii. Et ideo Eccleſia tantam cæpit ha-
bere venerationem huic myſterioſæ Tonſuræ,
ut, quamvis non deſint aliæ piæ conſideratio-
nes, ipſam receperint tamquam inſigne proprium
Clericatus. Sic Petrus Patriarcha Antiochenus
in Epiſtola ad Cerularium, quam refert Baro-
nius *anno* 1053. *n.* 41. & Berninus *tom.* 1. *Hi-*
ſtor. omnium Hæreſum fol. 24. his verbis: *Nos*
coronam in capite geſtamus pro veneratione Prin-
cipis Apoſtolorum Petri, *ſuper quem Dei Eccleſia*
eſt ſuperædificata. *Quod enim impii illi ad con-*
tumeliam illius Sancti excogitaverunt, *hoc nos*
pie ad gloriam, *& honorem ipſius facimus*.

Oſtiariatus eſt *poteſtas*, *per quam ordinatus* 28
in Oſtiarium, *poteſt recipere dignos*, *& exclude-*
re indignos ab Eccleſia, *& eam cuſtodire*. *Sic*
in re Communis. Materia remota ſunt Claves 29
Eccleſiæ, materia proxima eſt traditio, & ac-
ceptatio dictarum clavium. Forma ſunt verba
prolata ab Epiſcopo: *Sic age quaſi rationem*
Deo redditurus pro his rebus, *quæ his clavibus*
recluduntur. *Communis*. Oſtiariatus fuit inſti- 30
tutus a Chriſto inchoative, & denotative,
quando ementes, & vendentes ejecit de tem-
plo, & completive, quando in una Cœna de-
dit diſcipulis ſuis primam poteſtatem Sacer-
dotii.

Lectoratus eſt *poteſtas*, *per quam ordinatus in* 31
Lectorem poteſt legere Lectiones, *& Prophetias*.
Eſt in re Communis. Materia remota eſt liber 32
Sacras Lectiones, & Prophetias continens.
Materia proxima eſt ejuſdem libri traditio, &
acceptatio. Forma ſunt verba illa ab Epiſcopo
prolata: *Accipe poteſtatem*, *& eſto verbi Dei*
relator &c. Communis. Lectoratus fuit inſtitu- 33
tus a Chriſto inchoative, & denotative, quan-
do in medio ſeniorum Librum Iſaiæ Prophetæ
aperuit, & completa lectione Prophetiæ clau-
ſit, & dedit miniſtro, & completive in ultima
Cœna, quando dedit Apoſtolis ſuis primam
poteſtatem Sacerdotii.

Exorciſtatus *eſt poteſtas*, *per quam ordinatus* 34
in Exorciſtam poteſt expellere Diabolum, *ne impe-*
diat aliquem a ſumptione Eucharistiæ. *Eſt in re*
Communis. Materia remota eſt Liber Exorciſ- 35

morum, materia proxima eſt ejuſdem libri traditio, & acceptatio. Forma ſunt verba illa ab Epiſcopo prolata: *Accipe & commenda memoriæ, & habe poteſtatem imponendi manus ſuper Energumenos, ſive Baptizatos ſive Catechumenos.* Exorciſtatus fuit inſtitutus a Chriſto inchoative, & denotative, quando tetigit aures ſurdi & muti dicens: *Ephpeta, quod eſt adaperire*, & quando ejecit ſeptem Dæmonia de Maria Magdalena, & completive in d. ultima Cœna.

37 Acolythatus eſt *poteſtas, per quam ordinatus in Acolythum poteſt accendere lumina, & portare urceolos cum vino, & aqua. Sic in re Com-*
38 *munis.* Materia remota eſt duplex partialis una eſt candelabrum cum cereo extincto, alia
39 ſunt urceoli vacui. Materia proxima eſt horum traditio, & acceptatio. Forma etiam eſt duplex partialis, una ſunt illa verba prolata ab Epiſcopo: *Accipe Ceroferarium cum cereo, ut ſcias te ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipatum in nomine Domini*, alia partialis forma ſunt illa verba: *Accipe urceolos ad ſuggerendum vinum, & aquam in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti in nomine Domini.* Acolythatus fuit inſtitutus a Chriſto inchoative, & denotative, quando dixit: *Ego ſum lux mundi; qui ſequitur me, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ*, & completive in d. ultima Cœna.

40 Subdiaconatus eſt *poteſtas, per quam ordinatus in Subdiaconum poteſt portare Calicem cum vino ad Altare, præparare neceſſaria ad Euchariſtiam,*
41 *& legere Epiſtolam. Eſt in re Communis.* Materia remota eſt duplex partialis, una eſt Calix vacuus ſine vino, & patena vacua ſine Hoſtia, alia eſt Liber Epiſtolarum. Materia proxima eſt horum traditio, & acceptatio. Forma etiam eſt duplex partialis, una ſunt illa prima verba prolata ab Epiſcopo: *Vide cujus miniſterium tibi traditur; ideo te admoneo, ut ita te exhibeas, quod Deo placere poſſis*, alia ſunt hæc ſecunda verba: *Accipe librum Epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei, tam pro vivis, quam pro Defunctis in nomine*
42 *Domini.* Subdiaconatus fuit inſtitutus a Chriſto, quando in ultima cœna dedit Apoſtolis primo poteſtatem Sacerdotii, & completive, quando poſt Cœnam linteo ſe præcinxit, & miſſa aqua in pelvim pedes Diſcipulorum lavit.

43 Diaconatus eſt *poteſtas, per quam ordinatus in Diaconum poteſt proxime Sacerdoti in miniſterio Altaris aſſiſtere, & Evangelium legere. Sic in re*
44 *Communis.* Materia remota eſt duplex partialis, una eſt manus dextera Epiſcopi imponenda ſuper caput Ordinandi, alia eſt liber Evangeliorum. Proxima autem eſt duplex partialis, una eſt impoſitio ipſius manus dexteræ facta ab Epiſcopo ſupra caput Ordinandi, alia eſt traditio, & acceptatio libri Evangeliorum. Forma autem eſt duplex partialis, una ſunt prima illa verba prolata ab Epiſcopo: *Accipe Spiritum ſanctum ad robur, & ad reſiſtendum Diabolo, & tentationibus ejus in nomine Domini*, alia ſunt hæc ſecunda verba: *Accipe poteſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei, tam pro vivis,*
quam pro Defunctis in nomine Domini. Diaco- 45
natus fuit inſtitutus a Chriſto, quando in ultima Cœna Corpus, & Sanguinem ſuum diſpenſavit Diſcipulis, & completive, quando poſt cœnam ſuos Apoſtoles dormientes excitavit dicens, *Vigilate, & orate.*

Hic occurrendum venit vulgari objectioni, 46
quæ ſolet afferri contra aſſignatam materiam pro Subdiaconatu, & Diaconatu; ſolet enim objici, quod liber Epiſtolarum, & liber Evangeliorum non erant in primordio Eccleſiæ, & tamen ordinabantur Subdiaconi, & Diaconi, ergo nec liber Epiſtolarum eſt materia neceſſaria Subdiaconatus, nec liber Evangeliorum materia neceſſaria Diaconatus, quia, ſi talis materia eſſet nunc neceſſaria, & eſſentialis pro dictis Ordinibus, fuiſſet etiam neceſſaria, & eſſentialis tunc, cum materia neceſſaria, & eſſentialis pro Sacramento Ordinis fuerit a Chriſto inſtituta, adeoque ſit quoad ſubſtantiam invariabilis ab Eccleſia.

Aſt reſpondetur, quod licet in primordio Ec- 47
cleſiæ libri Epiſtolarum, & Evangeliorum non eſſent materia neceſſaria, & eſſentialis dictorum Ordinum, cum tunc necdum extarent, tamen ex poſt fuerunt ab Eccleſia determinati pro materia neceſſaria. Nec in hoc poteſt dici Eccleſiam mutaſſe, & variaſſe materiam a Chriſto inſtitutam, ſed ſolum determinaſſe in ſpecie materiam a Chriſto in genere dumtaxat deſignatam; Chriſtus enim inſtituit ſolum materiam in genere, ideſt poſitionem, ſeu traditionem alicujus rei ſenſibilis aptæ ad exprimendum Ordinem, qui confertur; at ſpecialem ejus rei, ſeu ſigni ſenſibilis determinationem reliquit Eccleſiæ, quæ ad impoſitionem manuum, ſeu aliam materiam, qua utebantur Apoſtoli in primordio Eccleſiæ, potuit addere, & decernere librum Epiſtolarum pro materia Subdiaconatus, & librum Evangeliorum pro materia Diaconatus, utpote magis apte, & clare exprimentes poteſtatem, & Officium dictorum reſpective Ordinum. Sic Bellarminus *de Ordine cap. 9. in fine.* Comitolus *lib. 1. reſponſ. moral. qu. 52.* Card. de Lugo *diſp. 2. de Sacrament. ſect. 5.* Gobat *tom. 1. tract. 7. num. 51.* Sporer *loc. cit. n. 18.*

n. 18. Petr. Marchantius *in Tribunal. tom.* 1. *tract.* 10. *tit.* 5. *q.* 2. Diana *par.* 10. *tract.* 11. *resolut.* 65. cum S. Bonaventura, & aliis triginta ibi citatis, & ſic plurimi alii.

48 Presbyteratus eſt *poteſtas, per quam ordinatus in Presbyterum poteſt conſecrare Corpus, & Sanguinem Chriſti, & remittere peccata Fidelibus.*

49 *Eſt in re Communis.* Materia remota eſt duplex partialis, una eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia; alia ſunt manus Epiſcopi imponendæ ſupra caput Sacerdotis. Proxima etiam eſt duplex partialis, una eſt traditio, & acceptatio ipſius Calicis cum vino, & Patenæ cum Hoſtia; alia eſt ipſa ultima impoſitio manuum facta ab Epiſcopo ſuper caput Sacerdotis. Forma etiam eſt duplex partialis, una ſunt illa prima verba prolata ab Epiſcopo: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium Deo, miſſaſque celebrandi, tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini*; Alia ſunt verba hæc: *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta ſunt.*

50 Presbyteratus in ordine ad conficiendum Corpus, & Sanguinem Chriſti fuit inſtitutus a Chriſto, quando in ultima Cœna panem, & vinum convertit in ſuum Corpus, & Sanguinem dicens Apoſtolis; *Accipite, & comedite, hoc eſt Corpus meum. Hoc facite in meam Commemorationem.* In ordine vero ad abſolvendum Fideles a peccatis, quando poſt Reſurrectionem dixit: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c.*

51 Epiſcopatus, qui ex dictis *ſupra n.* 15. probabilius eſt Ordo Sacramentalis ab Ordine Preſbyterali realiter, & adæquate diſtinctus ſecundum communem Canoniſtarum, & plurimorum Theologorum: *Eſt poteſtas, per quam ordinatus in Epiſcopum poteſt conferre Sacramenta Confirmationis, & Ordinis*: ideſt poteſt conficere Sacramentum, Chriſma, & Oleum ſanctum &c. & ordinare Sacerdotes, & Epiſcopos.

52 *Eſt in re communis.* Materia remota eſt duplex partialis, una eſt liber Evangeliorum imponendus ſuper cervicem & ſcapulas conſecrandi, alia ſunt manus Conſecratoris, & duorum aſſiſtentium Epiſcoporum imponendæ ſuper caput conſecrandi. Proxima etiam eſt duplex partialis, una eſt ipſa libri Evangeliorum impoſitio ſuper cervicem, & ſcapulas conſecrandi, alia eſt ipſa impoſitio manuum Conſecratoris, & duorum Epiſcoporum aſſiſtentium ſuper caput conſecrandi. Forma ſunt illa verba, quæ dum ipſum electum Epiſcopum conſecrant, proferunt Conſecrator & duo Epiſcopi aſſiſtentes, videlicet: *Accipe Spiritum &c.* Fagnan. *l.* 1. *Decretal. in cap. Requiſivit* 1. *de ordinatis ab Epiſcopo, qui renuntiavit Epiſcopatui*, *n.* 59. & alii.

53 Epiſcopatus probabilius inſtitutus fuit a Chriſto, quando *Joann. c.* 21. *n.* 18. dixit Petro: *Paſce oves meas.* Fuit enim Petrus primus Epiſcopus a Domino inſtitutus, & quidem Epiſcopus univerſalis Eccleſiæ per dicta verba: *Paſce oves meas*, ut ſcribit Fagnanus *loc. cit. n.* 85. adducens *cap. Conſiderandum* 55. & *cap. Fidelior fructus* 64. *diſt.* 50. *cap. Significaſti* 4. *de electlon.* & Gloſſam *in cap. in novo teſtamento* 2. *diſt.* 21. Averſa tamen *q.* 2. *ſect.* 10. probabiliter dicit inſtitutum fuiſſe cum Sacerdotio; Vide La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 2207. ubi concludit, quod dicendum videtur, Ordines alios, utpote tendentes ad Sacerdotium, eſſe inſtitutos, quando data eſt prima poteſtas Sacerdotii. (*)

54 Contactum realem, & phyſicum materiæ remotæ cujuſque reſpective Ordinis eſſe neceſſarium neceſſitate præcepti Eccleſiaſtici, adeo ut ſine dubio peccaret mortaliter qui advertenter, & deliberate illum omitteret, eſt certiſſima, & communiſſima omnium Doctorum tam Canoniſtarum, quam Theologorum ſententia, quia graviter delinqueret contra præceptum, ac morem univerſalis Eccleſiæ, & Rubricas Pontificalis id præſcribentes, & redderet, ac ſuſciperet Sacramentum dubium.

55 An autem contactus realis, & phyſicus ſit etiam neceſſarius ad valorem, & eſſentiam Ordinis, adeo ut ſine ipſo ſit invalida ordinatio, & non recipiatur Sacramentum? variant Doctores. Negativam ſententiam tuentur Albertus Magnus *num.* 4. *diſt.* 24. *art.* 34. *ad* 2. Vaſq. *diſp.* 248. *n.* 6. *cap.* 2. Henriq. *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 11. Victoria, Armilla, Zambran. & alii citati, & ſequuti a Layman *lib.* 5. *tr.* 9. *cap.* 5. *num.* 4. Reifenſtuel *Theolog. moral. diſt.* 12. *tr.* 14. 5. *n.* 68. Sporer *tom.* 3. *par.* 1. *cap.* 5. *ſect.*

(*) *Not. Rom.* Ea quæ de Ordinum hierarchicorum materia & forma diſſerit noſter Auctor, jam pene antiquata habentur a noſtri temporis Theologis. Plures viri eruditi oſtenderunt, eam in manuum impoſitione eſſe ſitam, ut Morinus, Juenin, Tournely, ceterique recentiores, qui hac de re ſcripſere. Confer inter ceteros Hallier *de Sacris Electionibus, & Ordinationibus* Part. 2. Sect. 2. cap. 2. Etſi ad praxim quod attinet, nihil immutandum ſit ex iis, quæ a proprio uniuſcujuſque Eccleſiæ ritu præſcribuntur.

ſeſſ. 5. n. 34. Vivaldus, Reginaldus, Dicaſtillo, & alii, ab ipſo allegati ſub n. 34. Diana par. 3. tract. 7. reſolut. 137. cum aliis ibi citatis, Marchant tract. 2. cap. 1. num. 42. & alii. Immo aliqui ex ipſis, & ſignanter Vaſquez, Layman, Gobat, & Spor. locis citatis volunt, nullum ſequidem moralem contactum requiri ad eſſentiam & valorem Ordinis.

56 At vero affirmativam, quam nos ſequimur ſententiam, nempe contactum phyſicum, & realem ſaltem mediatum requiri ad eſſentiam & valorem Ordinis, & neque ſufficere contactum moralem defendunt S. Thomas *in 4. diſt. 24. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 5. ad 3.* expreſſe dicens: *Tamen ipſa verba formæ videntur oſtendere, quod tactus materiæ ſit de eſſentia Sacramenti, quia dicitur: Accipe hoc, vel illud*, Pontas *t. 3. verb. Ordines, caſ. 13. 14. & 15.* Paludanus *quæſt. 1. art. 1. in fine*, Silveſter *verb. Ordo 2. qu. 5.* Angelus *ibid. 1. §. 7.* Cajetanus *tom. 1. Opuſcul. tract. 26.* Viguerus *in inſtit. Theol. cap. 16. §. 16.* Maſtrius *Theolog. moral. diſp. 19. n. 26.* cum aliis ibi citatis, Felix Poteſtas *tom. 3. part. 1. num. 136.* Matthæuc. *Cautela Confeſſarii lib. 4. c. 4. num. 13.* Coninch. *diſp. 20. dub. 7. n. 7.* Valentia *tom. 4. diſp. 9. q. 1. punct. 5.* Buſembaum *lib. 6. part. 2. cap. 2. n. 2.* La Croix *ibid. num. 2148.* cum aliis ibi citatis, Henno *t. 2. tract. 7. diſp. unic. de Sacrament. Ordinis quæſt. 4. art. 5. concl. 1.* Bonacina *de Sacramento Ordinis diſp. 8. qu. unic. part. 3. num. 11.* teſtans de communi contra ſupra citatos: Et ratio eſt, quia juxta communem, & uſitatam ſignificationem verborum formæ *Accipe &c.* requiritur, ut is, qui dicitur accipere ad minimum tangat rem oblatam; Tum quia Pontificale Romanum *in Rubric. de Epiſcop. conſecrante* ſic expreſſe habet: *Moneat Ordinandos, ut inſtrumenta, in quibus character imprimitur, tangant*, ut advertit Fagnanus *lib. 1. Decretal. in cap. Cum veniſſet 1. de Sacra Unction. num. 34.* quod ex perpetua Eccleſiæ praxi ab omnibus Epiſcopis obſervatur ſollicite requirendo, ut ab omnibus Ordinandis vere phyſice, & realiter tangatur materia tradita, quæ praxis per traditionem ex Chriſti inſtitutione profecta eſſe videtur; Tum etiam quia in quolibet Sacramento habente materiam, neceſſe eſt, ut ſuſcipiens contingat illam, ſicuti patet in Baptiſmo, Confirmatione, & aliis, adeoque &c.

57 Fuit dictum notanter requiri contactum phyſicum *ſaltem mediatum*, quia certum eſt, non exigi contactum immediatum cujuſque materiæ ad eſſentiam Sacramenti requiſitæ; Presbyterandi enim nunquam tangunt immediate vinum, contentum in Calice, quod tamen ſpectat ad materiam eſſentialem Sacramenti. Hinc ſi quis claves, urceolos, librum Epiſtolarum, & Evangeliorum, Calicem &c. tangeret manu chirotheca, ſtrophiolo, ſuperpelliceo &c. non ideo eſſet irritus Ordo, quia communiſſime, & rectiſſime dicitur tangere, vel palpare hominem, qui eum apprehendit manu ut ſupra obvelata. Sic Doctores communiter tradentes, inſuper non eſſe neceſſe ad valorem Sacramenti, quod materia tangatur utraque manu, ſed ſufficere ſi tangatur una tantum manu, vel uno tantum digito, quia ſic adhuc verificatur tactus, & quælibet res ſufficienter eſt & dicitur tacta. Immo etiam ſi ſolis manus unguibus, quia ipſi pars digiti cenſentur, ut tradunt in terminis Card. de Lugo *Reſolut. moral. tit. 1. dub. 1. n. 8.* Spor. *loc. cit. n. 38.* Gobat *loc. cit. n. 62.* La Croix *loc. cit. n. 2155.* & alii, quia ſi ſolis unguibus quis laceret vultum alterius, vere dicitur eum tetigiſſe: Nulla enim lex exigit ut utraque manu tangatur materia. Unde non debemus dicere, quod id requiratur ad valorem Sacramenti, cum ſine ipſo utriuſque manus contactu ſalvetur forma Sacramenti; & auctoritas Scripturæ, vel Eccleſiæ nos non cogat ad ipſum requirendum; In praxi tamen tenendum eſt, quod materia tangenda ſit nuda altera ſaltem manu. Inſuper advertunt, & tradunt Fillincius *tract. 9. num. 29.* Buſembaum *loc. cit. n. 2.* La Croix *loc. cit. num. 2155.* & alii contactum faciendum eſſe utraque manu ex præcepto ad ſcrupulum vitandum.

Etiam notanter fuit dictum, non ſufficere *contactum moralem*, videlicet ſi quis manum extendat, & appropinquet materiæ, & non tangat illam, ſeu inclinatione capitis, vel aliquo æquivalenti ſigno ſignificet ſe materiam oblatam ab Epiſcopo acceptare, quia cum ſententia noſtra requirens ad valorem Sacramenti contactum phyſicum ſaltem mediatum, ſit tutior ſententia contraria docente ſufficere contactum moralem, non videtur poſſe tute illam ſequi poſt damnatam ab Innocentio XI. propoſitionem primam, quæ dicebat, licitum eſſe in conferendis Sacramentis ſequi ſententiam probabilem, relicta tutiori, etiam quando agitur de valore Sacramenti. Unde ut refert Maſtrius *diſ. 19. Theolog. mor. n. 26.* Clemens VIII. aliquos ſic ordinatos ab Epiſcopo Sagienſi ſub conditione reordinari præcepit. Quod & docet Pontas *verb. Ordines caſ. 13. 14. 15.* per text. *in c. Paſtoralis 1. de Sacrament. non iterand.* ubi Innocentius III. ſtatuit, quod *caute ſupplendum* (*eſt*) *quod incaute fuerat prætermiſſum*, *&c. in cap.* 58

cap. Presbyter 3. *eod. tit.* ubi Gregorius IX. decrevit, quod *ſtatuto tempore ad hujuſmodi Ordines conferendos caute ſupplendum* (*eſt*) *quod per errorem extitit prætermiſſum*.

59 Nec valet objicere, quod ex dictis duabus Decretalibus colligitur potius, quod contactus phyſicus non ſit de eſſentia Sacramenti, quia licet in Ordinatione Subdiaconi fuerit omiſſa impoſitio manus, ut dicitur *in citat. cap. Paſtoralis*, & etiam, ut dicitur *in cit. cap. Presbyter*, fuerit omiſſa in ordinatione Presbyteri, & Diaconi dicta manus impoſitio, quæ, ut ibi, fit tactu corporali, ideſt phyſico, adhuc in utroque loco ſtatuitur, quod non ſit Sacramentum iterandum, ſed ſolum eſſe ſupplendum, quod incaute extitit prætermiſſum, quod clare indicat contactum phyſicum non requiri ad eſſentiam Sacramenti, aliter ſi ita requireretur, fuiſſet iterandum Sacramentum ſine ipſo collatum, utpote irritum, & invalidum. Non valet, inquam, quia ibi Pontifex accepit verbum *itero* in propria ſua ſignificatione, quatenus idem ſonat, ac iterum conferre idem ſpecie Sacramentum jam ſemel rite collatum. Non autem iterum confertur, quod numquam rite fuit collatum, juxta illud *cap. Veniens* 3. *de Presbytero non baptizato*: ibi: *Non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum*, & illud *cap. Solemnitates* 16. *de conſecrat. diſt.* 5. ibi: *Non monſtratur eſſe iteratum, quod neſcitur eſſe factum*, & illud *cap. Si nulla* 113. *de conſecrat. diſt.* 4. ibi: *Quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit, ut videatur iteratum*. Et non dicitur actum, cum aliquid ſupereſt ad agendum, ut dicit expreſſe Gloſſa *in cit. cap. Paſtoralis*, *verb. Permitti* per text. *L. Penult. Cod. ad Syllanianum*, *cap. Illud* 15. *& cap. Nihil* 16. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. etiamſi id quod ſupereſt ad agendum, ſeu ſupplendum, dubitetur eſſe de ſubſtantia, quia generaliter quotieſcumque dubitatur, an aliquid, quod omiſſum fuerit, ſit de ſubſtantia Ordinis nec ne, & tamen expreſſum eſt in jure, ut fieri debeat, æſtimari debet de ſubſtantia, & tota Ordinatio eſt repetenda ſaltem ſub conditione; *cap. Presbyteri* 2. *cap. Chorepiſcopi* 5. *diſt.* 68. *cap. Nihil* 16. *cauſ.* 17. *qu.* 1. *cap. Unic. de Clerico per ſaltum promoto*, *& cap. De quibus* 2. *de Baptiſmo*, cum ſimilibus. Sic expreſſe Fagnan. in *cap. Cum veniſſet* 1. *de S. unction. n.* 54. cum Innocent. Raymund. Goffred. Hoſtienſ. Friburg. Archidiacon. Sanct. Antonin. Turrecremat. Angelo, Armilla, Piſanella, Joan. Andrea, Butrio, Cardinal. ibidem ab ipſo allegatis, & ipſo teſte omnes alii in *d. cap. Cum veniſſet*. Unde dicendum eſt, Pontifices in dictis Decretalibus *cap. Paſtoralis*, *& c. Presbyter*, ſolum velle nihil eſſe iterandum quoad ritus, & cæremonias, ſed caute, ideſt ſecrete, & ſine ſolemnitate ad vitandum ſcandalum, ſupplendum eſſe quod defuit, nempe eſſentiale Sacramenti, quod non dicitur iterari, per jura ſupra adducta, ut etiam explicat Juenin *diſſert.* 9. *qu.* 3. *cap.* 2. *in reſponſ. ad* 4. *objectionem*, dicens, laudatos Pontifices ideo ſtatuere Ordinationem in propoſito caſu non debere iterari, quod ſupponat peractam non fuiſſe: Non enim dicitur iterari, quod ne ſemel quidem peractum eſt.

Neque valet inſtare, quod Pontifex in *cit. cap. Paſtoralis* pariformiter loquitur de manus impoſitione in Ordinatione Subdiaconi omiſſa, & de ſupplendo defectu balſami in Confirmatione non adhibiti, adeoque cum balſamum non ſit de eſſentia materiæ Confirmationis, neque manuum impoſitio, & contactus phyſicus cujuſvis reſpective materiæ erit de eſſentia Ordinationis. Non valet, inquam, inſtantia. Reſpondetur enim primo, quod ſecundum nonnullos claſſicos Doctores, quos ſequitur Barboſa *in cit. cap. Paſtoralis num.* 1. Engel *ibid. num.* 7. Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 16. *num.* 6. dictus textus incuria Librariorum ſit corruptus, & vera littera ibi habeat *Diaconatus* pro ly *Subdiaconatus*, ut advertit Innocentius, prout etiam duobus vetuſtioribus exemplaribus legi notat Gloſſa marginalis *ibid.* Unde nec Papa, quando ordinat Subdiaconum, manum imponit, ut teſtatur Abbas in *cit. cap. Paſtoralis*, nec Pontificale Romanum auctoritate Gregorii XIII. editum ullam in Ordinatione Subdiaconi manuum impoſitionem præſcribit, & expreſſe dicitur in *cap. Subdiaconus* 15. *diſt.* 23. quod Subdiaconus, cum ordinatur, non recipit manus impoſitionem, ſed dumtaxat Diaconus, ut habetur in *cap. Diaconus* 11. *ead. diſt.* 23. Hinc tenendo per ſupra dicta, quod ibi legi debeat *Diaconatus* pro verbo *Subdiaconatus*, ne ſuperflua videatur diſpoſitio Pontificis, quod caute ſit ſupplenda manuum impoſitio omiſſa in ordinatione Subdiaconi, ubi nullimode requiritur, reſpondetur, quod æque, & juſte loquitur Pontifex pariformiter de ſupplenda impoſitione manus in Ordinatione Diaconi omiſſa, & de ſupplendo defectu balſami in Confirmatione non adhibiti, quia & impoſitio manus dexteræ Epiſcopi cum illa verborum forma: *Accipe Spiritum ſanctum & robur &c.* eſt materia partialis Ordinis Diaconatus, ſicuti & impoſitio manuum Epiſcopi ſub illa verborum forma: *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata &c.* eſt materia par- 60

partialiter Ordinis Presbyteratus caute ſupplenda procul dubio ſtatutis temporibus, ſi fuerit prætermiſſa, ut diſponitur in *cit. cap. Presbyter*: & admixtio balſami eſt pars materiæ ad valorem Confirmationis eſſentialiter requiſitæ, caute etiam ſupplenda, ſi fuerit omiſſa.

61 Quod enim impoſitio manuum ſit de eſſentia Diaconatus, & Presbyteratus, colligitur etiam ex textu *dicti cap. Presbyter* in quo ſupponitur, hos Ordines omiſſa manuum impoſitione non fuiſſe revera collatos, ſed poſtea primum fuiſſe conferendos, ut patet ex illis verbis: *ſtatuto tempore ad hujuſmodi Ordines conferendos caute ſupplendum*, ut recte notant Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* 16. *num.* 5. §. *Notandum tertio in fine*, Reiffenſtuel *ibid. num.* 11. *& ſeq.* Tanner. *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 2. *dub.* 3. *num.* 65. & alii: Et quod admixtio balſami ſit de eſſentia Confirmationis, fuit probatum in *verb. Confirmatio num.* 1. *n.* 8. *&* 10. per jura, Concilia, Decreta, & claſſicos Doctores ibi allegatos. Quibus adde Maſtrium *Theol. mor. d.* 2. 17. *num.* 69. [illegible] ex declaratione Pauli III. & Pii IV. ſufficere ad majorem commoditatem quodcumque balſamum etiam indicum, ubi naſcitur in magna copia. Layman *lib.* 5. *Theol. moral. cap.* 2. *num.* 1. Henno *num.* 2. *quæſt. de Confirmatione* [illegible] 2. Herinx *d.* 7. *q.* [illegible] *Confirm. quæſt.* 2. *num.* 1. [illegible] Pirhing *diſp.* [illegible] 22. [illegible] *quæſt.* [illegible] 215. [illegible] *de Confirmat. diſp.* 2. *quæſt.* [illegible] 2. *num.* 2. [illegible] *de Confirm. q.* 2. *art.* 2. *num.* 3. cum multis ibi allegatis, Boſco *de Confirmatione num.* [illegible] aliiſque innumeros communiter explicantes [illegible] *cit. cap. Paſtoralis*, [illegible] *non eſt aliquid iterandum*, [illegible] *ſupplendum, quod incaute fuerat* [illegible], reſpectu Confirmationis collatæ cum ſimplici oleo ſine admixtione balſami, modo ſupra explicato reſpectu Ordinationis factæ [illegible] impoſitione manuum, ideſt quod non debeat tunc iterari Sacramentum, eo quod ſupponatur ſine parte ſuæ materiæ eſſentialis non fuiſſe collatum, & non dicatur iterari, quod nec ſemel quidem peractum eſt; ſed caute eſſe ſupplendum defectum privatim adhibendo Chriſma, eoque Confirmandum in fronte rurſus inungendo, cum debita verborum forma, & intentione: Ita tamen ut aliæ cæremoniæ accidentales, puta nova adhibitio Patrini, alapæ, & hujuſmodi ſemel ſolemniter adhibitæ, poſtmodum omittantur: ſicque ſalvatur diſpoſitio Innocentii III. in *cit. cap. Paſtoralis*, & praxis univerſalis Eccleſiæ Sacramentum Confirmationis per Chriſmatis unctionem in fronte factam ſolitæ conferre, & damnatio primæ propoſitionis ab Innocent. XI. facta, & mens Concilii Florentini, S. Thomæ, S. Bonaventuræ, Scoti, Alenſis, ac aliorum, non aliter pro neceſſitate Sacramenti Confirmationis loquentium de balſamo, ac de oleo, teſte Maſtrio in 4. *Sentent. diſp.* 2. *q.* 8. *n.* 223. ubi *n.* 225. advertit, quod ipſemet Innocentius III. jam dixerat in *cap. Venientes*, *unic. de Sac. Unctione*, Chriſma, quod ex oleo fit, & balſamo, eſſe hujus Sacramenti materiam.

Quotieſcumque autem rationabile dubium 62
emergat de valore Sacramenti, ideſt an illud hic & nunc valide collatum fuerit, eſt reiterandum ſub conditione, ſi fuerit invalidum, ut expreſſe ſtatuitur in *cap. De quibus* 2. *de Baptiſmo*, ibi: *De quibus dubium eſt, an Baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmiſſis: Si baptizatus es, non te baptizo*. *ſed ſi nondum baptizatus es, Ego te baptizo &c.* Ex appoſitione enim talis conditionis, & [illegible] omni injuriæ Sacramenti, & omne [illegible] ſacrilegæ reiterationis evitatur. Ad noſtrum propoſitum attendendæ ſunt tres aureæ illæ regulæ, quas univerſaliter in omnibus [illegible] circa materiam & formam Sacramentorum [illegible] eſſe tradit Scotus in 4. *diſt.* 3. *quæſt.* 2. §. *Tertio* [illegible]. Prima eſt: *Si* [illegible], *via* [illegible] *eſt* [illegible]. Secunda: *Si* [illegible] *poſſibilitas, via* [illegible]. Tertia: *Ceſſante impoſſibilitate* [illegible], *quod impoſſibilitas prohibebat*.

Reſpondetur ſecundo ad inſtantiam, quod, 63
retinendo textum, prout jacet in *cit. cap. Paſtoralis*, ne videatur privata authoritate variari textus ibi litteralis ſub *verb. Subdiaconatus* per tot ſæcula ab ipſis Summis Pontificibus toleratus, adhuc ſtat inconcuſſa noſtra concluſio, dicendo quod textus ibi non loquitur de impoſitione manuum conſecratoria, quæ non datur Subdiacono ex *cit. cap. Subdiaconus*, ſed duntaxat Diacono ex *cit. cap. Diaconus*; ſed loquitur ſolum de quadam manuum impoſitione deprecatoria, quæ eſt quædam benedictio, juxta Gloſſam in *c. Paſtoralis*, *verb. Impoſitione*, & conſtat ex *c. Manus* 74. *cauſ.* 1. *q.* 1. quæ fit etiam in Minoribus Ordinibus conſtitutis, ut habetur in *cap. Quoniam* 1. *diſt.* 69. prout docent Abbas in *cit. cap. Paſtoralis* §. *Opponitur*, Pirhing *cit. tit.* 16. *n.* 2. Reiffenſtuel *ib. n.* 7. Layman *loc. cit. n.* 1. & plures alii. Sicque in utroque caſu ſalvatur diſpoſitio Innocentii III. in *d. cap. Paſtoralis*, quod ſit *caute ſupplendum, quod incaute fuerat prætermiſſum*, nempe

pe in casu Ordinationis subdiaconi supplendam esse dictam manuum impositionem deprecatoriam, seu benedictoriam omissam, & in casu collationis Confirmationis supplendam esse admixtionem balsami cum oleo prætermissam cum debita verborum forma, & intentione modo supradicto. Unde quia in casu Ordinationis Subdiaconi tantum defuerat quid accidentale, tantum accidentale supplendum erat, & quia in casu Collationis Confirmationis defuerat substantiale, ideo substantiale supplendum erat, & in neutro casu ob id iteratur Sacramentum. Non in casu Subdiaconi, quia ibi suppletur tantum quid accidentale non ingrediens essentiam Ordinationis. Nec in casu dictæ Confirmationis, quia cum ibi defuerit pars essentialis, non fuit tunc valide Sacramentum collatum, adeoque non dicitur postea iterari, sed primo conferri, cum non dicatur iterari, quod ne semel quidem peractum est, per jura adducta *supra num.* 57.

64 Non esse necesse ad valorem Sacramenti Ordinis, ut contactus materiæ fiat simul physice cum prolatione formæ, sed sufficere, si fiat simul moraliter, idest paulo ante, vel paulo post, defendunt Bonacina *loc. cit. num.* 12. Valentia, Emanuel Sa, Nugnus, Henriquez, Reginaldus, & alii ab ipso ibi allegati, Layman *loc. cit. num.* 3. *in fine* cum Victoria, & aliis ibi citatis, Card. de Lugo, *respons. moral. lib.* 1. *dub.* 33. *n.* 1. Palaus *tract.* 27. *part.* 4. *n.* 20. Sporer *loc. cit. n.* 37. Felix Potest. *loc. cit. n.* 136. Rosignolus *de Sacramentis in genere part.* 1. *quæst.* 2. *art.* 3. *num.* 5. *& seq.* & alii, id probantes etiam ex praxi nonnullorum Episcoporum, qui teste Marchino *de Ordine tract.* 1. *par.* 1. *cap.* 16. *n.* 13. quando plures sunt initiandi Ordine Sacerdotali, prolata semel forma in plurali *Accipite potestatem &c.* præbent materiam pluribus successive tangendam, non repetita forma, atque validam esse talem Ordinationem fuisse decisum Romæ in quadam Congregatione, testatur Martinus Fornarius *de Ordinatione cap.* 2. *n.* 5. apud Bonacinam *loc. cit. n.* 5. tunc enim habetur simultas moralis, nec tollitur proprie significatum illorum verborum *Accipite potestatem &c.* quamvis in prolatione eorumdem non coexistat physice contactum, sed tantum moraliter, idest paulo post.

65 Navarrus vero *in Manual. cap.* 22. *num.* 17. Cajetan. *in Opuscul. tract.* 26. Paludan. apud & cum Silvestro verb. *Unctio* §. 7. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 2148. cum Cajetan. Ricchard. Navarr. Granado, & aliis ibi citatis, Matthæuc. *Cautela Confessarii lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 14. & alii plures sustinent, ad valorem Sacramenti traditionem materiæ, & prolationem formæ debere esse simul non tantum simultate morali, sed etiam physica, saltem in aliqua parte, adeo ut si totaliter ponatur prolatio formæ ante, vel post contactum materiæ, nullo modo subsistat Sacramentum. Hinc quia hæc sententia est tutior prima, adeo ut Gobat *tract.* 7. *cas.* 4. *num.* 114. licet primam defendat, non audet eam vocare moraliter certam, ut advertit etiam Sporer *loc. cit. num.* 37. quamvis ipsa non careat sua probabilitate, cum tamen agatur de valore Sacramenti, ubi sequenda est tutior, ut ex propositione 1. inter damnatas ab Innocentio XI. *die* 2. *Martii* 1679 non est in praxi ab hac posteriori recedendum, nisi aliter constet esse vere a Sancta Sede decisum. Tum quia Scotus *in* 4. *d.* 6. *qu.* 3. Cajetan. Nav. & alii gravissimi Doctores teste Sporer *loc. cit. cap.* 1. *num.* 83. negant valere Baptismum, si tota forma pronuncietur ante cæptam, vel finitam ablutionem. & Felix Potestas *loc. cit. n.* 137. expresse dicit: Tutius autem est, ut saltem priusquam materiæ traditio finiatur, formæ prolatio incipiat, aut e converso, ut communiter Doctores docent de Baptismo. Unde recte contra alios infert Gobat *tract.* 1. *num.* 61. *& tract.* 2. *num.* 20. omnino repetendum esse Baptismum taliter collatum, addens: Idem omnino sentio de Ordine Presbyteratus, & Episcopatus, quippe ex quorum irrita collatione oriri possunt innumera mala. Sicque in praxi est omnino sequenda nostra sententia, quia quamvis juxta sententiam adversariorum esset valida talis Ordinatio, adhuc etiam secundum ipsos adversarios esset graviter illicita, ita ut peccaretur mortaliter, si sine gravi necessitate id fieret, ut cum aliis advertit Sporer *citat. num.* 37. & *cit. cap.* 1. *num.* 64. concludens in genere quoad praxim consultissimum esse, ut Minister Sacramenti curet maiorem quam potest facere simultatem materiæ & formæ v. g. in Baptismo, Confirmatione, extrema Unctione, Ordinatione, dum abluit, inungit, instrumentum Ordinis tradit, simul proferat formam.

Episcopus ordinans, qui profert formam, 66
debet etiam per se ipsum porrigere materiam tangendam ab ordinandis. Sic Suarez *tom.* 5. *disp.* 42. *sect.* 3. *num.* 11. Martinus Fornarius *de Ordinatione cap.* 2. *num.* 4. Bonacina *loc. c. n.* 16. cum aliis ibi allegatis, La Croix *loc. cit.* & alii passim, & Mastrius *Theol. moral. disp.* 10. *n.* 26. & expresse decrevit *Sacra Congregatio S. Officii die* 1. *Augusti* 1697. apud Pascuc.

in

in compend. Pignat. de Ordine, & Ordinatione, qua re mature perpensa statuit ordinatos ab Episcopo, qui per alium fecerat porrigere materiam, & reordinandos sub conditione ad formam Pontificalis Romani, non servatis tamen Interstitiis, & extra tempora habilitando, & dispensando forsan inhabiles ad quæcumque Beneficia, & Dignitates, etiam Curata, & absolvi mandavit eosdem ab irregularitate, & exercitio Ordinum forsan contracta. Et sic ordinatos ab Episcopo Sagiensi, qui non tradiderat per seipsum instrumenta ordinandis, reordinari saltem sub conditione mandavit Clemens VIII. teste Mastrio *citat. disp.* 19. *num.* 26.

67 Hinc recte universim concludit doctissimus P. La Croix. *loc. cit. num.* 2148. quod practice improbabiles sunt sequentes sententiæ. 1. Quod ad validam consecrationem Episcopi sufficiat sola manuum impositio, & non requiratur traditio, nec baculi pastoralis, nec annuli, nec libri Evangeliorum: possuntque Dicast. *a num.* 110. & Illsung *num.* 25. de hoc videri. 2. Quod ad valorem Diaconatus sufficat vel sola impositio manuum, vel sola traditio libri Evangeliorum, & non requiratur utrumque simul; de quo videri possunt Avers. *q.* 2. §. 6. & Dicast. *a num.* 164. 3. Quod sufficiat prius post formam attingere vasa, ordinationem enim tunc esse invalidam docent Cajet. Rich. Nav. Granado, & alii. 4. Quod ad valorem Ordinum Majorum non requiratur ut Ordinans ipse tradat materias. 5. Quod ad valorem Ordinum non requiratur contactus physicus saltem mediatus Vasorum seu instrumentorum &c. Ratio horum omnium est, quia sententiæ negantes talia requiri ad valorem, non sunt moraliter certæ, sed tantum probabiles; oppositæ autem sunt tutiores, ergo non licet his relictis sequi illa: Carden. & alii, potestque videri etiam Aversa *s.* 2. afferens Auctores, & rationes in utramque partem. Hactenus ille.

68 Ordines quinam suppleri debeant a Clericis Græcis, qui ritu latino ad superiores Ordines sint promovendi, declarat Benedictus XIV. tom. 1. Constit. 57. incip. *Etsi Pastoralis* §. 7. Ubi etiam quibus legibus & ritibus fieri debeant Ordinationes Græcorum, præscribitur. Vid. tom. 3. verb. *Græci*.

69 Ordinationes Græco Ruthenorum ad Ecclesiam Catholicam redeuntium Episcopo Auxerensi delegantur. Idem. Constitut. 63. incip. *E sublimi*.

70 * Ordinem verum esse novæ Legis Sacramentum ex consensu Theologorum omnium, & Concilii Tridentini definitione *sess.* 23. *cap.* 3. certum est, ut supra traditum. Id vero sacerdotio convenire una est omnium Theologorum Catholicorum vox, nec sine periculo gravis erroris id negaretur de Episcopatu, quamvis diversum non esse Ordinem a Sacerdotio, sed ejus extensionem, perfectionem, complementum teneretur. De Diaconatu quamquam certum non sit de fide ex sensu quorumdam Theologorum, attamen ex Tridentini definitione inferri posse videtur.

De cæteris singularibus ordinibus disceptant 71 Theologi, quamvis de subdiaconatu aliquanto minor sit questio præ cæteris inferioribus. Hanc definiendam Pontifex nequaquam se assumpsisse profitetur. Quare vetat Episcopis, ne sacrilegii crimine in suis Sinodis eos damnent, qui cum conscientia peccati letalis Ordines Diaconatu inferiores susciperent. Quamvis alio nomine se sacrilegii gravis reos statuerent, cum sacra Ordinatio fieri plerumque non soleat, nec possit extra Missarum solemnia, in quibus recens initiati sacra Eucharistia participant, cui irreverentiam gravem irrogaret ille, qui cum conscientia gravis peccati ad eam suscipiendam accederet. *De Sinod. Diœc. lib.* 7. *cap.* 14. *per totum*.

De materia hujus Sacramenti dubietas inter- 72 cedit (de Episcopatu, Sacerdotio, & Diaconatu res est) num in instrumentorum traditione, num vero in impositione manuum, num tandem in utraque simul consistat. Quin & de impositione manuum dubii hæremus; trina est enim. Ex quo fit, ut si in aliquo rerum articulo omitti aliquid contigerit, ex responso Sacræ Congregationis censet Pontifex, ut simul tota ordinatio sub conditione iteretur. *Ibidem cap.* 25.

Sacri vero Ordines intra Missarum solemnia 73 nec ab alio, quam ab Episcopo Ordinante celebranda conferendi sunt, ut rerum se gravis culpæ Episcopus constitueret; qui alio Sacerdote celebrante, ipse interim sacræ ordinationis ministerium præstaret. Valeret tamen ordinatio. *Ibid. cap.* 26. §. 5. & 6.

Additiones ex aliena manu.

Concilium Tridentinum *sess.* 22. *canon.* 2. & 74 3. *de Sacrament. Ordin.* definiit dari in Ecclesia præter Sacerdotium alios Ordines majores, & minores, & Ordines esse verum Sacramentum.

Quod attinet ad majores Ordines, semper 75

in Ecclesia, tum latina tum græca. Diaconatus fuit major Ordo. Et Subdiaconatus major utique Ordo erat tempore Concilii Tridentini, sed in ipsa Ecclesia latina non nisi exeunte sæculo decimo inter Ordines majores annumeratus est; Rousseaud de la Combe *in sua Jurisprudentia Canonica verbo Ordo n. 1. & seq.*

76 Quod vero concernit minores Ordines, dum Concilium Tridentinum fuit conditum, erant in Ecclesia latina quatuor minores Ordines, at antea in ipsa Ecclesia latina alicubi erant pauciores, alicubi plures erant ipsi Ordines minores; Rousseaud de la Colombe *in sua Jurisprud. Canon. verb. Ordo d. num.* 2. Morin. *Exercit.* 15. *cap.* 1. ubi & de numero Ordinum minorum in Ecclesia græca.

77 Patet ex his, minores Ordines non esse a Christo, neque ab Apostolis immediate institutos, sed ab Ecclesia crescente fidelium multitudine pro locorum, & temporum necessita-

78 te, & opportunitate. Monet vero Morin. *ubi supra*, dici & eos posse juris divini, & institutionis Apostolicæ, in quantum ipsi *eminenter*, *& formaliter* in Diaconatu continebantur, atque Ecclesiam postmodum crescente fidelium, ac ministrorum numero de diaconatu eduxisse. At locutio hæc Scholasticis utique non item Morino castigatioris eruditionis viro convenit.

79 Recte vero *idem* Morin. concludit, minores Ordines utpote nec a Christo, nec ab Apostolis institutos rationem Sacramenti haud habere. Neque id est contrarium *canon.* 3. mox citati Concilii Tridentini. Subsistit enim veritas hujus canonis licet solus Presbyteratus sit Sacramentum. Consule etiam Vanespen *Jur. Eccles. Univ. part.* 2. *tit.* 9. *cap.* 1. §. 6.

80 De materia, & forma Sacramenti Ordinis nil *Concilium Tridentinum* definit. At Eugenius IV. in decreto pro Armenis de hoc Sacramento differens: *Cujus* (inquit) *materia est illud per cujus traditionem confertur Ordo, sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino, & Patenæ cum pane porrectionem. Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem. Subdiaconatus vero per Calicis vacui, cum Patena vacua super posita traditionem. Et similiter de aliis per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem. Forma sacerdotalis est: Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & sic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continentur.*

81 Non male autem Morinus, & Vanesp. *loc. cit.* tradunt, quod mens Eugenii IV. in hoc decreto, seu Instructione haud fuit essentiales, & a Christo institutas materias, & formas Sacramentorum assignare, sed ad summum usitatas tunc in Ecclesia latina materias, & formas, ut hoc decreto redderentur Armeni de ritu Ecclesiæ instructi.

Cæterum quæ hodie pro forma, & materia 82
præscribuntur, exacte observari debent: Confer hic etiam Rousseaud de la Combe *in sua Jurisprud. Canon. verb. Ordo num.* 3. ubi quod unctio in ordinatione est tantum Cæremonialis, nec semper fuit adhibita.

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt tempora faciendarum Ordinationum, & qualitates Ordinandorum.

Prima Tonsura conferri potest quocumque 1
die, & hora, & loco. Ita expresse Pontificale Romanum *in Rubrica de Ordin. conferend.* ibi. *Clericatus, seu prima Tonsura quocumque die, & hora, & loco conferri potest.* Et sic tenet *Communis Doctorum*; Non enim alicubi in Jure reperitur quid aliud de ea constitutum.

Ordines Minores conferri possunt, non solum 2
in generalibus Ordinationibus, sed etiam singulis Dominicis, atque Festivis diebus, etiam extra Missam: Sic Pontificale Romanum *Tit. de Minoribus Ordinibus*, & habetur *ex cap. De eo* 3. *de temporibus Ordinationum*, ibi: *Licitum est Episcopis Dominicis, aut aliis Festivis diebus unum, aut duos ad Minores Ordines promovere.*

Immo non solum unum, aut duos possunt Epi- 3
scopi promovere ad Ordines Minores dictis diebus, sed etiam plures, dummodo non tot ordinentur, quod videatur esse generalis Ordinatio. Glossa *ibid. verb. Aut duos*, Silvester *verb. Ordo* 2. *q.* 7. Gobat *tom.* 1. *tract.* 8. *num.* 463. cum aliis ibi citatis, Reiffenstuel *l.* 1. *decr. tit.* 1. *n.* 31. Rosignol. *de Ordinibus Ecclesiasticis part.* 1. *de Ordinibus in communi q.* 2. *art.* 6. *num.* 4. ubi recte dicit, quod *in citato textu cap. de eo*, ly *unum, aut duos* non positum sit *restrictive*, *sed exemplificative*, & sic tenent alii passim, & servat praxis.

Dicti dies Festivi quibus Ordines Minores 4
conferri possunt, sunt dies Festi, qui a populo coluntur, & servantur. Sic expresse declaravit *Sacra Congr. Conc.* apud Fagnan. *in cit. cap. De eo* 3. *de temporibus Ordination. n.*24. Ordi- 5
nes Minores olim non solum dictis diebus Festivis, sed etiam alio quocumque die, & loco beneviso Episcopis poterant conferri, ut patet *ex cap. Quando* 6. *dist.* 75. ibi: *Quando, & ubi li-*

libitum fuerit usque ad Subdiaconatus officium Clerici ordinentur. Hodie autem per generalem Ordinationem non conferuntur, nisi in quatuor Temporibus, aut Sabbato sancto, vel Sabbato ante Dominicam Passionis, & per specialem, & privatam paucorum Ordinationem in Dominicis & aliis Festivis diebus, juxta *d. cap.* de *eo* 3. *de temporibus ordinationum*, ut notat Fagnan. *ibid. n.* 30. Ex consuetudine tamen plu-
7 rium Ecclesiarum Ordines minores conferuntur, non in Sabbato, sed in feria sexta, vel quarta quatuor temporum, quæ consuetudo, ut dicit Layman in *cit. cap. De eo* 3. *de temporibus ordination.* reprehendi non potest; Et quidem quod Ordines minores conferantur pluribus in locis Vespere illius feriæ 6. testantur passim Doctores, & signanter Gobat *tom.* 1. *tract.* 8. *num.* 52. Escobar in *Theolog. moral. l.* 23. *cap.* 18. *num.* 430. Rosignol. *loc. c. num.* 6. Quintanadven. *Singular. tract.* 6. *singular.* 7. *num.* 1. Henriq. in *Summa lib.* 10. *cap.* 12. §. 2. Reiffenstuel *loc. c. n.* 32., & alii plurimi. Immo hoc concedere consuetudinem ubique receptam testatur Fagnan. in *cit. cap. Ex eo n.* 14. post Henriquez *loc. c.* quamvis subjungat præstare, ut talis consuetudo tollatur, & ad rem facit dubium propositum in Sacra Cong. Concilii ab Episcopo Portalegrensi: *An supposita consuetudine immemorabili licitum sit conferre primam Tonsuram, & Minores ordines feria sexta post prandium ante diem Sabbati?* Ad quod præfata *Sac. Cong. Conc. die* 13. *April.* 1720. respondit: *Affirmative quoad primam Tonsuram, & quoad Minores Ordines consuetudinem immemorabilem tolerari posse, sed expedire, ut Episcopus se conformet Pontificali Romano tit. de Minoribus Ordinibus*. Sic refert Cardinal. Petra *tom.* 5. *Comment. ad Constitut.* 7. *Pii II. sub. num.* 48. *in fine*.

8 Hinc non est necesse, quod conferens, & recipiens Ordines Minores sint jejuni. Reiffenstuel *loc. c. n.* 32. Layman *in d. cap. De eo* 3. *de temporibus Ordination.* cum aliis ibi citatis, & alii passim; cum enim possint conferri, & sæpe conferantur post prandium, stat clarum, quod nec in conferente, nec in recipiente requiritur jejunium.

9 Ordines Majores de jure conferri possunt solummodo in Sabbatis omnium quatuor temporum, in Sabbato ante Dominicam Passionis, & in Sabbato sancto tempore missæ, *cap. De eo* 3. *de temporibus Ordinationum*, & *cap. Ordinationes* 7 *dist.* 75. cum similibus, in quibus licet dicatur *in quatuor Temporibus*, & hujusmodi, non debet intelligi, quod ordines Majores possint de jure conferri, die Mercurii, & Veneris, sed solum die Sabbati earumdem hebdomadarum, *Cap. Ordinationes* 3. *cap. Quod a Patribus* 4 *dist.* 75. *cap. Litteras* 13. *de Temporibus Ordinat.* Sic expresse Fagnanus *lib.* 1. *decret. in cit. cap. De eo* 3. *de temporib. Ordinat. num.* 17. & 18. cum multis ibi citatis, Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. part.* 2. *alleg.* 17. *n.* 1. & 3. cum pluribus ibi citatis, ubi reddit rationem, quare potius diebus Sabbati Ecclesia constituerit Sacros Ordines esse conferendos, quia nempe Sabbatum significat requiem; Legitur enim *Genes.* 2. quod requievit Deus die septimo ab omni opere, quod patrarat. Qui autem ad Sacros Ordines assumuntur, a sæculi laboribus ad requiem Domini, seu Ecclesiasticam transeunt. Glossa in *cit. cap. Litteras verb. Pertinere*, *de tempor. ordinat*: cum illis non amplius negotiari permittatur, *Cap. Fornicari* 10. *dist.* 88. quem transitum non faciunt Ordinati in Minoribus, cum ad sæculum redire valeant, *c. Si qui* 2. *dist.* 32. *cap Joannes* 7. *de Cleric. conjugat*. Card. Petra *tom.* 5. *Comment. ad Constit.* 7. *Pii II. num.* 7. & *seq.* & alii
passim. Nec potest induci consuetudo confe- 10
rendi dictos Ordines Majores in aliis temporibus, textu expresso in *cap. Sane* 2. *de temp. ordinat.* Barbosa *citat. alleg.* 17. *num.* 2. cum aliis ibi citatis.

Dicitur autem notanter *de Jure*, quia ex 11
privilegio Summi Pontificis possunt valide, & licite conferri Ordines Majores extra dicta tempora; Papa enim secundum plenitudinem potestatis de Jura potest supra Jus dispensare, textu expresso *cap. Proposuit* 4. *de concession. præbend.* Et de facto sæpe sæpius dispensat cum pluribus.

Et ad hoc validum & stabile Privilegium 12
habent Regulares omnes, ut novissime declaravit Benedictus XIII. in *Conc. Romano celebrato an.* 1725. *tit.* 5. *de temporibus Ordinationum cap.* 2. ibi: *Quo vero ad Regulares Privilegia a Summis Pontificibus habentes, sive expresse, sive per viam communicationis concessa, Sacros videlicet Ordines extra tempora suscipiendi; cum Privilegia ipsa in suo robore persistant, nec iis derogatum fuisse constet, decernimus proinde Regulares eosdem absque novo Induito Apostolico rite posse extra tempora ordinari*. Immo Regula- 13
res habent Apostolicum Privilegium recipiendi Ordines Sacros etiam tribus diebus Festivis continuis, ut expresse concessit Societati Jesu cum prohibitione communicationis Gregorius XIII. Constitut. incip. *Pium, & utile*, & absolute sine prohibitione communicationis concessit

Con-

Congregationi reformatæ S. Bernardi Gregorius XIV. Conſtit. incip. *Romanus*, *Pontifex*, & Clemens VIII. *die* 13. *Novembr.* 1596. conceſſit Congregationi S. Joannis Evangeliſtæ in Portugallia, ut poſſint ordinari extra tempora, & per quemcumque Epiſcopum communionem Eccleſiæ Catholicæ habentem tribus Dominicis, vel Feſtivis diebus continuis, vel interpolatis, etiam non ſervatis interſtitiis: Quod Privilegium ſe ſe vidiſſe teſtatur Portell. *In dub. Regular. verb. Ordo n.* 4. & ex ipſo teſtantur Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 51. Sporer *tom.* 3. *part.* 1. *cap.* 5. *ſect.* 4. *num.* 121. Roſignol. *de Ordinibus in communi part.* 1. *quæſt.* 2. *art.* 8. *num.* 3. & alii: Unde ex vi dictarum conceſſionum non ſolum noſter Ordo, ſeu Religio Minorum, ſed etiam omnes aliæ Religiones participantes Privilegia dictarum Congregationum; Tum quia poſt Gregorium XIII. per alios Pontifices Succeſſores fuerunt conceſſa variis aliis Religionibus Privilegia Societatis Jeſu abſque ulla penitus reſtrictione, ac ſi eiſdem conceſſa noviter eſſent, & primo; Quibus ſtantibus in dies cernimus a doctiſſimis, & graviſſimis Epiſcopis Regulares (ut de ſuis teſtatur Sapientiſſimus P. Roſignolus *loc. cit. n.* 4.) extra tempora tribus diebus Feſtivis immediate ſubſequentibus Sacris Ordinibus initiari.

14 Epiſcopatus confertur die Dominico, vel Natalitio Apoſtolorum, niſi Summus Pontifex aliud ſpecialiter indulſerit, *cap. Ordinationes Epiſcoporum* 1. & *c. Quod Dominico* 5. *diſt.* 75. & Pontif. Roman. *tit. de conſecrat. Electi in Epiſcopum*.

15 Supradicta tempora a Jure ſtatuta ad conferendos Ordines non ſunt de ſubſtantia collationis illorum, unde ſi illis non ſervatis conferantur, imprimitur nihilominus character. Gloſſa in *in cap. Ordinatione* 1. *diſt.* 75. & alia Gloſſa in *cap. Vel non eſt compos* 14. *de temporibus ordination. verb. Ætatem*, Barboſa *de Offic.* & *poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 17. *n.* 8. Ugolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 26. §. 25. *num.* 1. *in princip.* Fagnan. in *cit. cap. De eo* 3. *de temporibus ordinat. n.* 20. & *in cap. Vel non eſt compos* 14. *eod. tit. n.* 7. & alii paſſim.

16 Duo Ordines Sacri nequeunt conferri eodem die, *cap. Litteras* 13. & *cap. Dilectus* 15. *de tempor. ordinat.* & expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 13. *de reformat.* ibi: *Duo Sacri Ordines non eodem die etiam Regularibus conferantur, Privilegiis, ac Indultis quibuſvis conceſſis non obſtantibus*
17 *quibuſcumque*. Immo eodem die neque conferri debent Ordines Minores, & Subdiaconatus, niſi adſit conſuetudo, quæ eſt probanda per Epiſcopum, ut decrevit *Sacra Congreg. Conc. in Calaguritana Ordinis* 24. *April.* 1694. teſte Cardin. Petra *tom.* 5. *Commentar. ad Conſt.* 7. *Pii II. num.* 46. qui inſuper *ſub num.* 46. ſubdit, quod ad dubium in *Sacra Congregatione Conc. propoſitum in una Bovenſi: An Ordinatus eodem die ad Minores, & Subdiaconatum, ille, nec non Epiſcopus ordinans in pœnas, & quas inciderint? Sacra Congreg. die* 7. *Maii* 1707. reſolvit: *Quoad ordinatos dandam eſſe abſolutionem, impoſita pœnitentia ſalutari arbitrio Epiſcopi vicinioris* (quia Epiſcopus fuerat particeps actionis prohibitæ) *quo vero ad ordinantem, ad mentem*, ut ſcilicet non ſolum acriter admoneatur, ſed per Litteras moneatur, quod licet gravior pœna ipſi eſſet infligenda, quia plus deliquit ſcienter conferendo his tribus Clericis Minores cum Subdiaconatu eodem die: attamen ex benignitate Congregationis, omnis pœna pro hac vice ei remittitur, quodque in poſterum a ſimilibus committendis omnino abſtineat. Atque hic attendenda eſt Cauſa die 21. Februarii 1728. relata a D. Cardin. de Lambertinis *Volum.* 5. *Notification.* 18. ut ſequitur.

CALARITANA.

In Diœceſi Calaritana, & aliis Regni Sardiniæ Epiſcopatibus, magnus eſt numerus Clericorum conjugatorum, & ex his plerique aut facinora committunt, aut viles artes exercent, non tam in dedecus Ordinis Clericalis, quam in perturbationem juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ut eorum immunitatem tueatur.

Plerique ex Epiſcopis Regni Sardiniæ uſum alias habuerunt conferendi una eademque die Ordines Minores, & Subdiaconatum eiſdem perſonis. Cumque Calaritanus Archiepiſcopus putet, methodum hanc eſſe aptam natam ad evellendos expoſitos abuſus, ex quo videlicet ſi ſtatim ac eodem contextu, quo Ordinandi primam Tonſuram, & Minores Ordines recipiunt, recipiant etiam Subdiaconatum, non amplius Ordinatis modus ſupererit reaſſumendi habitum laicalem, & ſe convertendi ad exercendas artes Clericali Charactere indignas; ſupplicat pro facultate conferendi primam Tonſuram, Minores Ordines, & Subdiaconatum iiſdem perſonis una die, hoc eſt in quatuor temporibus, in Sabbato Sitientes, & in Sabbato Sancto.

Secretarius ad calcem Folii nonnulla adnotavit: quocirca onus erit EE. VV. decernere:

Primo, an ſit indulgendum petitioni in caſu? & quatenus negative:

Secundo, quid ſit in caſu ſtatuendum pro abuſibus ſupradictis eradicandis?

Et dicta Sacra Congregat. reſpondit: Ad primum negative. Ad ſecundum, Archiepiſcopus utatur Juris remediis, & ſignanter ſtatutis in cap. 6. ſeſſ. 23. de Ref. & aliis indicatis in Conſtit. 17. impreſſa poſt Synodum Romanam incip. Apoſtolici Miniſterii, *edita ab Innocentio XIII. & confirmata a Benedicto XIII. Conſt. incip.* In Supremo.

18 Poteſt tamen Epiſcopus Ordines Minores ex conſuetudine privatim aliquibus conferre die Veneris quatuor Temporum, ſi ſit dies Feſtus, & in Sabbato ad Subdiaconatum eos promovere ob neceſſitatem, vel utilitatem Eccleſiæ, ut decrevit *Sacra Congreg. Conc. ad quartum dubium* ex eis propoſitis apud Fagnanum in *cit. cap. de eo 3. de tempor. ordinat. num.* 42. quæ hac occaſione hic ad litteram dantur.

19 Præſuppoſito, quod Minores Ordines poſſunt conferri diebus Dominicis, aut aliis Feſtivis, dubitatur, an appellatione diei Feſti comprehendatur Feſtum, quod a populo colatur?

Secundo, idem eſt dubium quoad promovendos vigore diſpoſitionum de promovendo extra Tempora diebus Feſtis.

Tertio, an ex conſuetudine poſſit Epiſcopus uno, & eodem die ad Minores Ordines aliquos promovere?

Quarto, an ubi conſueverit ordinatus ad quatuor Minores Ordines die Veneris, & in die Sabbati ſequentis ad Ordinem Subdiaconatus promoveri, id ſit licitum propter conſuetudinem?

Ad primum Sacra Congr. Conc. cenſuit, comprehendi dies Feſtos, qui a populo ſervantur *tuo tit. de fer. de conſecr. diſt. 3. cap. 12. ſeſſ. 25. de regul.*

Ad ſecundum idem reſpondit.

Ad tertium præſuppoſita conſuetudine poſſe.

Ad quartum licere Epiſcopo, ſi dies Veneris ſit dies Feſtus, & ſi neceſſitas, aut utilitas Eccleſiæ, judicio Epiſcopi, id expoſcat, juxta Decretum Concil. *c.* 11. *ſeſſ.* 23. non tamen in publicis Ordinationibus, ſed privatim, & aliquibus prædictos Minores conferre.

20 Immo plurimi volunt abſolute, quod, diſpenſante Epiſcopo, poſſint Ordines Minores die immediate præcedente Sabbatum quatuor temporum conferri, & die Sabbati Subdiaconatus, & id uſum obtinuiſſe in Hiſpaniis aſſerunt Henriquez *lib.* 10. *cap.* 12. *num.* 12. Villalobos in *Summa tom.* 1. *tractat.* 11. *dub.* 13. *n.* 4. Sayrus *lib.* 7. *de Cenſuris cap.* 10. *num.* 26. Vaſquez *tom.* 3. *in tertia par. diſp.* 246. *cap.* 5. *num.* 48. & alii, & hoc etiam practicari in Italia referunt Molſeſius in *Summa tract.* 2. *cap.* 14. *num.* 13. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 30. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 26. Diana *tom.* 1. *tract.* 16. *reſol.* 28. & alii. Vide Roſignolum *loc. c. num.* 18. ubi ad id multa adducit.

Quo ad Interſtitia Temporum ad Ordinationem requiſita; Vide verb. *Interſtitia*; ubi late de omnibus. 21

Ordinum Sacrorum collationes publice in Cathedrali Eccleſia, vocatis, præſentibuſque ad id Eccleſiæ Canonicis, celebrari debent. Sic expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 8. *de reform.* ibi: *Ordinationes ſacrorum Ordinum ſtatutis a Jure temporibus, ac in Cathedrali Eccleſia, vocatis, præſentibuſque ad id Eccleſiæ Canonicis, publice celebrentur; Si autem in alio Diœceſis loco, præſente Clero loci, dignior, quantum fieri poterit, Eccleſia ſemper adeatur*, & ſic deciſum fuiſſe refert ex multis Barboſa in *d. Concil. loc. c. num.* 12. & noviſſime ſtatuit Benedictus XIII. Conſtitut. incip. *In ſupremo* §. 15. 22

Ordines autem Minores poteſt Epiſcopus conferre in ejus Domo Epiſcopali. Barboſa *ibidem num.* 13. cum pluribus ibi citatis; Immo in ejus Domo, ſeu Capella Epiſcopali videntur paſſim conferri etiam Ordines Sacri, ut jam uſus invaluit in pluribus Diæceſibus. Vide infra *n.* 121. 23

Qualitates Ordinandorum ad valide recipiendos Ordines ſunt, quod Ordinandi ſint maſculi. *Communiſſima omnium Catholicorum.* Feminæ enim ſunt omnino incapaces recipiendi Ordines, ut deſumitur *ex cap. Mulieres* 19. *diſt.* 32. *& ex cap. Nova* 10. *de Pœnit. & remiſſ.* & tenent communiſſime omnes Doctores Catholici docentes, hoc eſſe de Jure Divino, & Ordinatione Chriſti, cum ipſe nullam feminam, immo nec propriam quidem Matrem ordinaverit, quamvis fuerit dignior, & excellentior univerſis Apoſtolis. Unde Apoſtolus 1. *ad Corinth. cap.* 14. *num.* 34. ſic præcipit: *Mulieres in Eccleſiis taceant; non enim permittitur eis loqui, ſed ſubditas eſſe, ſicut & lex dicit, ſi quid autem volunt diſcere, Domi viros ſuos interrogent. Turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia*, & 1. *ad Timoth. cap.* 2. *num.* 11. ſic habet: *Mulier in ſilentio diſcat cum omni ſubjectione: Docere autem Mulieri non permitto, neque dominari in virum, ſed eſſe in ſilentio*, adeoque cum Feminis ex Sacra Scriptura nequeat competere munus docendi in Eccleſia; quod ex *Malachiæ cap.* 2. *num.* 7. eſt munus proprium Sacerdotis, ibi: *Labia enim Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent de ore ejus*, 24 25

nec

nec eiſdem poteſt competere Ordo Sacerdotalis.

26 Nec officit, quod in jure fiat mentio Diaconiſſæ, Presbyteriſſæ, & Epiſcopiſſæ, ut in *cap. Diaconiſſam* 23. *cauſ.* 27. *quæſt.* 1. *& cap. Mulieres* 19. *diſt.* 32. & ſæpe alibi. Non officit, inquam, quia, ut recte notant Baronius *ad annum Chriſti* 34. *num.* 280. Campanil. in *diverſ. Juris canon. rubr.* 11. *cap.* 2. Vaſquez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 245. *cap.* 3. Roſignol. *de Ordinib. in communi part.* 1. *quæſt.* 3. *art.* 1. *num.* 7. & alii, ipſæ feminæ tali nomine appellabantur, non quod ſic eſſent ordinatæ, ſed quia viri earum erant aſſumpti ad Diaconatum, Presbyteratum, & Epiſcopatum, & ideo uxores Diaconorum Diaconiſſæ, Presbyterorum Presbyteriſſæ, & Epiſcoporum Epiſcopiſſæ dicebantur denominatione deſumpta ab earum Maritis, Et ſi inſtetur dicendo, quod *in cit. cap. Diaconiſſam* ſic expreſſe habetur: *Diaconiſſam non debere ante annos quadraginta ordinari ſtatuimus*, ſicque videtur ſequi, quod poſt tale tempus poſſit ordinari; Reſpondetur cum Gloſſa *ibid. verb. Ordinari*, Barboſa *ibidem num.* 3. *& ſeq.* & Doctore Subtili *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. §. *Ad ſecundum principale*, Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit. XI. num.* 58. & aliis, id eſſet intelligendum non de vera ordinatione, ſed quia ſuper talem feminam fiebat aliqua benedictio, ex qua conſequebatur aliquod Officium ſpeciale, ut puta, quia ex Ordinatione Abbatiſſæ, vel Collegii, tunc competebat ei legere Homilias, aut Evangelia in matutino, quod non licebat aliis, ſed ille non erat actus alicujus Ordinis. Vid. *verb. Femina num.* 1. (*)

27 An autem Hermaphrodita ſit capax recipiendi Ordines; Vide *verb. Hermaphroditus a num.* 11.

28 Item ad valide recipiendos Ordines requiritur quod Ordinandi ſint Baptizati: Baptiſmus enim eſt fundamentum, & janua omnium Sacramentorum novæ Legis; *cap. Cum itaque* 112. §. *final. de conſecrat. diſt.* 4. *& cap. Veniens* 3. *de Presbytero non baptizato*, ibi: *Cum Baptiſmus ſit fundamentum omnium Sacramentorum*; adeoque ſine Baptiſmo non poteſt valide recipi Sacramentum Ordinis; *cap. Si quis per ignorantiam* 59. *cauſ.* 1. *quæſt.* 1. Unde *in cap. Si quis Presbyter* 1. *de Presbytero non baptizato*, expreſſe ſtatuitur; *Si quis Presbyter ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur*, & concordat *cit. cap. Veniens* 3. *eodem titulo*. Et caſus hic noſtro ſæculo accidit in Calabria, ubi ſceleſtus quidam Parochus, cum aliter non poſſet hoſtili animo, quem habebat erga quemdam Principem, ſatisfacere, ejus infantes, quos aqua baptiſmali abluebat, in peccato originali relinquebat; ſiquidem animum poſitivum habebat illos minime baptizandi, ut animæ illorum a gloria excluderentur, & hoc ad vindictam inimicitiæ, quam contra eorum Patrem gerebat. Sub finem vitæ Parochus pœnitentia ductus, crimen confeſſus eſt, unde filii Principii ſuperſtites (nam nonnulii ſine Sacramento Baptiſmi deceſſerant) iterum baptizati ſunt, inter quos unus erat ex Ordine noſtro Sacerdos, Concionator, & qui Prælaturas plures Locales, ac Provinciales adminiſtraverat; & hic ad præſcriptum dictorum Sacrorum Canonum *cap. Si quis Presbyter* 1. *& cap. Veniens* 3. *de Presbytero non baptizato*, poſt Baptiſmum iterum omnes Sacros Ordines ſuſcepit. Sic ad litteram refert Amenus *de dilect. & pœnis tit.* 8. §. 1. *verb. Abuſus in Baptiſmo num.* 3. & ſequitur Urſaya *tom.* 1. *part.* 2. *diſceptat.* 2. *num.* 159.

Item ad valide recipiendos Ordines requiritur, quod Ordinandi Adulti habeant debitam intentionem virtualem ſaltem externam, & voluntatem ipſos recipiendi, unde invalide ſuſcipiunt Ordines omnes adulti inviti, vel non voluntarii, utpote vel animo repugnante, vel ficte, & ſimulate tantum ipſos recipientes. *Communis*. * Quod ſi quis coactus gravis mali metu animum intendat ad ſuſcipiendos Ordines, ut malum illud vitet, tunc utique Ordinatio valet. Si vero recipiat abſque intentione interna, profecto Ordinatio non valet, 29

Nec

(*) *Nota*. Diaconiſſarum munus non erat legere Homilias aut Evangelia in Matutino. Ad eas enim pertinebat adſiſtere Epiſcopis in Baptiſmo miniſtrando fœminis, eas in Fidei rudimentis inſtruere, eleemoſynas diſtribuere, curam gerere viduarum, aliiſque pietatis operibus ſe ſe exercere. Diaconiſſarum munus citius per Occidentem obſolevit, quam in Oriente. Concilium Epaonenſe in Galliis Sæc. VI. vetavit in poſterum Diaconiſſas promovere. Sæc. XIII. adhuc Conſtantinopoli Diaconiſſæ vigebant. Confer *Macri Hierolexicon*, necnon Doctiſſ. *Goarium* in notis ad *Euchologium Græcorum*, in Ordinatione Diaconiſſæ *pag.* 219. *& ſeq.*

Nec valet etiam, ſi habuerit animum indifferentem, ideſt nec voluntatem ſuſcipiendi, & non ſuſcipiendi ordines. Pro invaliditate hujus Ordinationis refertur Decretum Sac. Congregationis; *De Sacrif. Miſſæ lib. 7. cap. 10. §. 20.* * Vide verb. *Intentio*.

30 Qualitates autem Ordinandorum ad licite recipiendos Ordines ſunt multæ. Primo igitur requiritur, quod ſint in ſtatu gratiæ; ſtatus enim gratiæ requiritur ad licitam, & dignam receptionem cujuſvis Sacramenti novæ Legis; Unde ſi qui ſcienter exiſtentes in peccato mortali reciperent aliquem Ordinem, peccarent mortaliter. *Communis*.

31 Secundo requiritur, quod ſint confirmati, *Communis*, & habetur aperte ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 4. de reformat.* ubi dicit, quod confirmati debent eſſe etiam, qui volunt accipere primam Tonſuram, ibi: *Prima Tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint*. Unde ſi qui non confirmati ſcienter ad Ordinationem accederent, peccarent ſaltem venialiter, ut tenent communius Doctores, vel etiam mortaliter, ut tenent Toletus, Bonacina, Nugnus, Tannerus, Caſtropalaus, & alii.

32 Tertio requiritur, quod ordinate, & gradatim, & non per ſaltum Ordines ſuſcipiant. *Communis* per textum in *cap. Unico de Clerico per ſaltum promoto*, & in *Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 2. de Sacramento Ordinis*. Unde ſi qui ſcienter per ſaltum ordinarentur recipiendo v. g. Presbyteratum, nondum ſuſcepto Diaconatu, graviter peccarent, quia agerent contra præceptum Eccleſiæ in re gravi. Et ſi quis ſic ordinatus etiam ex bona fide, & ignorantia invincibili in ſuſceptis Ordinibus miniſtraret, indigeret abſolutione, & reſpective diſpenſatione ſaltem ad cautelam; Sicque quidam Clericus Joſeph Cajetanus Ghinettus per ſaltum ad Exorciſtarum, & Acolythorum Ordines promotus, quique ex bona fide vel ex ignorantia invincibili in ſuſceptis Ordinibus miniſtraverat; abſolutus, & reſpective diſpenſatus fuit ad cautelam, tum ad Ordines omiſſos, tum ad alios arbitrio Archiepiſcopi, ut mandavit *Sac. Cong. Concil. in Florentina Ordinum 5. Decemb.* 1744. apud Theſaurum Reſolutionum tract. 13.

33 Quarto requiritur, quod non ſint Irregulares; *Communis*. Irregularitas enim eſt inhabilitas Canonica ad Ordines ſuſcipiendos, & in ſuſceptis miniſtrandum. Unde durante Irregularitate nemo licite ordinari poteſt, nec in ſuſcepto jam Ordine miniſtrare, *cap. Sæpe contingit 1. de temporibus Ordinationum in 6.* Quot autem, & quales ſint Irregularitates, & a quibus diſpenſari poſſint? Vid. verb. *Irregularitas* per tot.

34 Hic adde, quod ſi furioſus, aut infans, vel dormiens hominem mutilet, ſeu occidat, non fit irregularis. *Communis* per textum expreſſum in *Clementina Si furioſus unic. de homicid.* ibi: *Si furioſus, aut infans, ſeu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc Irregularitatem incurrit*.

35 An autem ſi infans (ideſt minor ſeptennio, ex *l. Si infanti 18. Cod. de jure deliberandi*, ibi: *Si infanti, ideſt minori ſeptem annis*, ex *cap. Si infantes unic. de deſponſat. impuber. in 6.* & Gloſſa *in d. Clementin. Si furioſus verb. Infans*) ante ſeptennium completum, plenum uſum rationis habeat, ac ſit doli capax, & occidat hominem, fiat irregularis? Negant Barboſa in *citat. Clement. Si furioſus num. 6.* Sayrus *de Cenſura lib. 6. cap. 17. numer. 30.* Avila in *ſimilib. tract. part. 7. diſp. 6. ſect. 1. dub. 13. concl. 1.* Henriquez *lib. 4. cap. 3. numer. 4.* Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 10. num. 7.* Pirhing *lib. 5. Decretal. tit. 11. num. 72.* Et eorum ratio eſt, quia in *d. Clementina Si furioſus*, generaliter, & abſque ulla diſtinctione, ſeu exceptione dicitur, infantem, ſi mutilet, aut occidat hominem, non fieri irregularem. Ubi autem Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *L. Non diſtinguemus 32. ff. de recept. arbitr. L. Præſes 3. ff. de Offic. Præſid. cap. quia circa 22. de privileg.* Præſertim cum Irregularitas ſit odioſa, adeoque potius ſit reſtringenda, quam amplianda, ex *cap. Odia 15. & cap. In pœnis 49. de Reg. jur. in 6. cap. Pœna 18. de Pœnitentia diſt. 1. cap. Statutum 22. de elect. in 6. L. Factum 155. §. 2. ff. de Reg. jur. L. Cum quidem 19. de liberis, & poſthum.* cum ſimilibus. Tum quia Irregularitas non incurritur, niſi in caſibus a jure expreſſis, *cap. Is qui 18. de ſentent. excommunicat. in 6.* Nullibi autem in jure expreſſum invenitur, quod infans ante ſeptennium, etſi doli capax ſit, ac plenum uſum rationis habeat, ſi occidat hominem, fiat irregularis, adeoque pro tali non eſt habendus; quæ utique negativa ſententia eſt valde probabilis.

36 At vero probabilior eſt ſententia affirmativa, quam tuentur Abbas in *cap. Pueris 1. de delictis pueror.* Hoſtienſis *ibidem*, Covarruvias *part. 3. Clement. num. 5. §. de infante*, Emman. Rodriq. *part. 1. Summæ de Irregularit.*

cap.

cap. 176. *concluſ.* 1. Pontas verb. *Irregularitas caſu* 46. & alii plures tenentes, infantem etiam ante ſeptennium incurrere Irregularitatem ob homicidium, ſi plenum uſum rationis habeat, & doli ſit capax, itaut, ejus malitia ſupplente ætatem, mortaliter peccare poſſit. Et ratio eſt, quia motivum, ob quod infans occiſor excuſatur ab incurſu Irregularitatis in *cit. Clement. Si furioſus*, ſecundum Gloſſam *ibid. verb. Furioſus*, & *verb. Infans*; eſt, quia occiſio in ipſo ob defectum pleni uſus rationis non eſt voluntaria, cum nondum ſupponatur doli capax, & quod agat, ignoret. *cap. Aliquos* 5. *cauſa* 15. *quæſt.* 1. *L. Quoniam* 1. *Codic. de falſa moneta*, *L. Sed etſi infans*, *ff. ad Leg. Aquil. L. Infans* 12. *ff. ad Leg. Cornel. de ſicar.* ubi dicitur, quod infans hominem occiderit, Lege Cornelia non tenetur, quia ipſum innocentia conſilii tuetur; ergo ſi ante ſeptennium jam ipſum innocentia conſilii non tuetur, ex quo jam plenum rationis uſum ſit conſequutus, & ita doli ſit capax, ut mortaliter peccare poſſit, jam ipſi ut culpabile imputabitur homicidium, ut ob ipſum evadat irregularis, cum ceſſante cauſa, ceſſet effectus, *cap. Cum ceſſante* 60. *de appellat. L. Cum ancillam* 6. *ff. de condition. ob cauſam*, & Gloſſa final. *ibidem*, & ceſſante ratione & cauſa Legis, ceſſet ipſa Lex, *L. Adigere* 6. §. 2. *ff. de Jurepatronat.* Tum quia per ipſoſmet adverſarios, etiamſi ſit major ſeptennio, ſi necdum plenum uſum rationis quis habeat, non ſit ob commiſſum homicidium irregularis, quia cum excuſetur a culpa, ob defectum ſufficientis uſus rationis ad peccandum mortaliter, excuſari etiam debet a pœna Irregularitatis: ergo a ſenſu contrario excuſabitur ab incurſu Irregularitatis ob commiſſum homicidium, ſi ante ſeptennium ſit jam doli capax, & habeat plenum uſum rationis ſufficientem ad peccandum mortaliter, cum contrariorum, & correlativorum eadem ſit ratio, & diſciplina, *L. de jure perſonarum* 1. *ff. De his, qui ſui, vel alieni juris ſunt*. Ne ad imparia judicentur, *arg. Leg. Non debet* 41. *ff. de Regul. juris in* 6. cum concordantibus apud Rotam *part.* 19. *tom.* 1. *recentior. deciſ.* 2. *numer.* 11. Ubi enim eadem eſt ratio, eadem debet eſſe Legis diſpoſitio; *L. ideo* 27. *ff. de Legib. l. Illud* 32. *ff. ad Leg. Aquil.* & *cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Epiſcop.* Cum ratio Legis, ſit anima Legis, *l. Cum ratio* 7. *ff. de bonis damnatorum*.

37 Nec valet dicere, quod Irregularitas non incurritur niſi in caſibus a jure expreſſis ex *cit. cap. Is qui* 18. *de ſentent. excommun. in* 6. & cum nullibi reperiatur in jure quod infans ante ſeptennium etſi doli capax, & plenum uſum rationis habeat, ob commiſſum homicidium fiat irregularis, pro tali non ſit habendus. Non valet, inquam, quia licet id non reperiatur in jure explicite, reperitur tamen implicite *in cit. Clement. Si furioſus*, ubi cum excipiatur infans, & furioſus ab incurſu irregularitatis, ex quo ſecundum Gloſſam *ibid.* & jura adducta *num. antecedenti*, occiſio non ſit in ipſis voluntaria ex defectu ſufficientis uſus rationis ad peccandum mortaliter, videtur in ipſis firmari incurſus Irregularitatis, ſi jam ante ſeptennium ſint doli capaces, & habeant plenum uſum rationis ſufficientem ad peccandum mortaliter, cum exceptio unius firmet regulam in contrarium in non exceptis; *L. In his, quæ* 15. *ff. de Legib. L. Quæſitum* 12. §. 43. *ff. de Inſtrumento*, & *inſtrumento Legato*, *cap. Dominus* 6. *cauſ.* 32. *quæſt.* 7. *cap. Quoniam* 2. *de conjugio lepreſ.* cum ſimilibus. Taciti autem, & expreſſi idem eſt judicium; *cap. Ex parte* 2. *de Reſcript. L. Cum quid* 3. *ff. de rebus credit.* & fruſtra exprimitur quod jam intelligitur; *L. Cornelius* 69. *ff. de hæredibus inſtituend. L. Hæc verba* 3. *ff. de Legatis* 1. *L. Fideicommiſſa* 11. §. *Si Filio*, *ff. de Legatis* III. Tum quia in *d. Clementina* videtur potius quam defectus ætatis, conſiderari defectus ſufficientis uſus rationis; Nam, ut ſupra dicebatur, etiam per ipſos adverſarios ſi major ſeptennio necdum plenum uſum rationis habeat, & hominem occidat, non ſit irregularis, non obſtante exceſſu ætatis ſupra ſeptennium, ergo ex ipſa *Clementina* colligitur, quod minor ſeptennio, ſi jam plenum uſum rationis ſufficientem ad peccandum mortaliter habeat, fiat irregularis ob homicidium, non obſtante defectu ætatis infra ſeptennium; In infantibus enim ſeu pueris magis quo ad hoc eſt attendenda doli capacitas, quam ætatis quantitas, *arg. cap. Pueris* 1. *de delictis pueror.*

Si autem legitime dubitetur, an infans, ſeu 38
puer, cum homicidium commiſit, fuerit doli capax nec ne, & habuerit uſum rationis ſufficientem ad peccandum mortaliter, probabilius cenſendus eſt irregularis; *Cum in dubiis ſemitam debeamus eligere tutiorem*, ut ad rem ſtatuit Clemens III. in *cap. Ad audientiam* 12. *de homicidio*, ac Innocentius III. in *cap. Significaſti* 18. *eod.* ibi: *In dubio tamquam homicida debet haberi Sacerdos, & ſi forte homicida non* ſit,

ſit, a Sacerdotali officio abſtinere debet, cum in hoc caſu ceſſare ſit tutius, quam temere celebrare; Et Honorius III. *in cap. Petitio* 24. *eod.* ibi: *Cum ſit conſultius in hujuſmodi dubio abſtinere, quam temere celebrare.* Et concordat *cap. Ad aures* 7. *de ætat. & qualitat. Ordinandor.* cum ſimilibus, Pontas verb. *Irregularitas caſu* 46. *num.* 3. & alii plures citati, & ſequuti a Pirhing *loc. cit. n.* 59. in dubio juris & a Barboſa in *cit. cap. Ad audientiam* 12. *de homicid. num.* 2. ubi habet quod quando certum eſt Irregularitatem eſſe jure inductam, & dubium eſt an hic in eum caſum homicidii inciderit, in utroque foro cenſendus eſt quis irregularis, cum ſecus, in dubio juris.

39 Et id certius tenendum eſt de puero ætatis decem, vel circiter annorum, ſi non adhibuit debitam diligentiam ad evitandum homicidium, quamvis reputetur caſuale. Puer enim decem circiter annorum merito præſumendus eſt doli capax, & ſufficientis uſus rationis ad peccandum mortaliter, per text. in *cap. Pueris grandiuſculis* 1. *de delictis puer.* ubi Gregor. IX. ſic expreſſe habet: *Pueris grandiuſculis peccatum nolunt attribuere quidam, niſi ab annis* 12. *cum pubeſcere cœperint: Quod merito crederemus, ſi nulla eſſent peccata, niſi quæ membris genitalibus admittuntur. Quis vero audeat affirmare furta, mendacia, & perjuria non eſſe peccata? At his plena eſt puerilis ætas, quamvis in eis non ita ut in majoribus, puniendæ videantur*: Ubi Gloſſa verb. *Grandiuſculis*, ſic exponit: *Grandiuſculis, ideſt doli capacibus, videlicet ſeptem annorum. Tales enim & mentiri, & verum dicere, & confiteri, & negare poſſunt, ut dicit Auguſtinus in Epiſtola ad Renatum Epiſcopum, ut habetur in* Gloſſa *Auguſtini ſuper cap. de conſecrat. diſt.* 14. *Parvuli*. Et de puero decem annorum, qui alium puerum caſu fortuito ſagitta percuſſit, atque occidit, Gloſſa *in cap. Referente* 2. *de delictis puer. verb. Indultum*, expreſſe dicit: *Irregularis tamen fuit effectus, & pœna ſpirituali debet puniri, ſive Canonica*, quamvis de mandato Summi Pontificis fuerit abſolutus a pœna pecuniaria ſibi ob id ab Abbate S. Remigii ſuo Ordinario Superiore impoſita; Licet enim homicidium reputetur, & ſit caſuale, ſi non fuit adhibita debita diligentia ad ipſum evitandum, adhuc ſufficiens eſt ad inducendam Irregularitatem, per text. *in cap. Continebatur* 8. *de homicid.* ubi ab Alexandro III. declaratur irregularis quidam Diaconus, qui in luſu præter opinionem alium occiderat; Et concordant *cap. Presbyterum* 7. *& cap. Ad audientiam* 12. *de homic. cap. Clerico jaciente* 37. *& cap. Eos vero diſt.* 10. cum ſimilibus, ubi ſtatuitur, quod Irregularitas incurritur etiam ob caſuale homicidium, ſi homicida non ſatis, ut debuerat, præcavit periculum tertii, adhibendo debitam diligentiam ad ipſum homicidium evitandum, ut paſſim interpretantur celebriores Canoniſtæ, & Theologi, & habetur in Summario *cit. cap. Presbyterum* 7. *de homicid.* ubi expreſſe dicitur: *Homicidium caſuale imputatur ei, qui dabat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam quam debuit*; quod idem habetur etiam in Summario *citat. capit. Continebatur* 8. *eod.*

Nec obſtat, quod varii alii habeantur Sacri Canones, uti *cap. Lator* 9. *cap. Dilectus* 13. *c. Ex litteris* 14. *c. Ex litteris* 15. *cap. Significaſti* 16. *c. Exhibita* 22. *c. Joannes* 23. *& cap. Quidam* 24. *de homicid.* ubi in variis hujuſmodi caſibus ob homicidium caſuale declaratur nullam contractam fuiſſe irregularitatem. Non obſtat, inquam, quia cum *jura juribus*, quantum fieri poteſt, ſint concordanda, textu *expreſſo in c. Cum expediat concordare jura juribus*, & concordent textus *in l. Non eſt novum* 26. *& ſequent. ff. de Legibus, & L. Unic. de inofficioſis dotib.* cum ſimilibus; ad illos Canones reſpondetur, quod ſic ibi declaratum fuit, quia nulla ibi intervenerat culpa neque juridica, ex quo ibi debita fuerit adhibita diligentia, ne homicidium ſequeretur, ut notat Gloſſa *in cit. cap. Continebatur* 8. *de homicid. verb. Romani Pontificis*: & eruditiſſime advertit ſapientiſſimus Pirhing *lib.* 5. *decretal. tit.* 12. *num.* 57. aſſignando diſparitatem inter caſum relatum *in c. Continebatur* 8. & caſum relatum in *c. Lator* 9. *de homicid.* ubi cum Covarruvia, Silveſtro, & Molina dicit ſecundum Gloſſ., quod ideo Diaconus *in cap. Continebatur*, declaratus fuit irregularis, quia in culpa fuit, ex quo debitam diligentiam ad impediendum homicidium non adhibuerit. At vero Clericus *in cap. Lator* in nulla culpa fuit, cum paſſus tantum fuerit, & nihil alteri fecerit, nec potuerit prævidere quod alter illum in terra projecturus eſſet: Unde cum nullam prævidere potuerit, adhibendam diligentiam ad evitandum homicidium, cujus nullum, quantum in ſe erat, debuerat timeri periculum, ideo declaratum fuit nullam ipſum incurriſſe Irregularitatem. 40

Unde generaliter dicendum eſt, quod ob homicidium caſuale incurritur Irregularitas a dante operam rei illicitæ, quamvis adhibuerit debitam 41

tam

tam diligentiam, ne homicidium ſequeretur. Sic Gloſſa in *cap. Tua nos* 19. *de homicid. verb. Congruebat*, ex *l. Culpa eſt* 36. *ff. de Regul. jur.* ubi dicitur, *culpa eſt immiſceri ſe rei ad ſe non pertinenti*; S. Thomas *in* 2. 2. *qu.* 64. *art.* 8. *in corpor.* ubi ſic expreſſe concludit: *Et ideo ſecundum jura, ſi aliquis det operam rei licitæ debitam diligentiam adhibens, & ex hoc homicidium ſequatur, non incurrit homicidii reatum; Si vero det operam rei illicitæ, vel etiam det operam rei licitæ non adhibens diligentiam debitam, non evadit homicidii reatum, ſi ex ejus opera mors hominis conſequatur.* Et idem *in* 4. *diſt.* 26. *q.* 2. *art.* 1. *quæſtiunc.* 2. *ad* 4. ſic habet: *Et ideo qui ignoranter hominem occidit homicidio caſuali, non dicitur homicida, nec Irregularitatem incurrit, niſi dederit operam rei illicitæ; vel niſi omiſerit debitam diligentiam, quia jam quodammodo effecit voluntarium, nec eſt propter hoc quod culpa careat, quia etiam ſine culpa incurritur Irregularitas.* Scotus in 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *lit.* E. Innocentius in *cap. Tua nos*, *de homicid.* Fagnan. in *cap. Ad audientiam* 12. *n.* 19. *de homicid.* Navarr. in *Manual. cap.* 27. *n.* 220. & *ſequent.* Layman *lib.* 3. *part.* 3. *n.* 4. Faber, Blondus, Maſtrius, Pontas, verb. *Irregularitas caſu* 47. cum Toleto, & aliis ibi citatis: & plures alii, præſertim antiquiores Canoniſtæ abſolute, & univerſaliter volentes omnem illum, ex cujus opere illicito ſequitur caſuale homicidium, eſſe Irregularem, quamvis ad illud evitandum omnem cautelam, & diligentiam adhibuerit, per textum in *cap. Presbyterum* 7. *cap. Continebatur* 8. *Ad audientiam* 12. *cap. Dilectus* 3. *cap. Tua nos* 19. *c. Joannes* 23. *c. Petitio* 24. & *cap. Quidam* 25. *de homicid. cap. Sententiam* 9. *Ne Clerici vel Monachi*, *cap. De his Clericis* 36. *diſt.* 50. cum ſimilibus. Pirhing tamen *loc. c. num.* 65. & Reiffenſtuel *loc. cit. num* 195. & *ſequent.* cum Covarruvia, Navarro, Avila, Palao, Suarez, & Sanchez ibi allegatis volunt, quod probabilius Irregularitas non incurratur ob homicidium caſuale dando operam rei illicitæ, & adhibita debita diligentia, niſi actio illicita ex ſe, & natura ſua inducat propinquum periculum homicidii. Vide verb. *Irregularitas art.* 1. *num.* 11. §. *Decimo verſ. Dantes.*

42 Hinc Clericus qui ſe ſe exercens cum ſclopeto, hominem, quem non videbat, occidit; ſeu venando telum in feram miſit, & hominem occidit, irregularis eſt, etiamſi omnem adhibuerit diligentiam, juxta terminos *l. Perſpiciendum* 11. *a.* 2. *ff. de pœnis*. Fagnanus *lib.* 5. *Decret. in cap. Ad audientiam* 12. *de homicid. n.* 20. Silveſter *verb. Homicidium* 2. *n.* 7. *verſ. Sexto*, Pontas verb. *Irregularitas caſu* 47. ubi adductis ad id variis Sacris Canonibus adducit etiam hæc præciſa verba Toleti: *Clericus venationi, in qua ſagittæ, aut ſcopleta emitti ſolent, incumbens, & caſu occidens quantumcumque omnem prius diligentiam adhibuerit, irregularis eſt, quia operam dabat rei illicitæ, & talibus perſonis prohibitæ*, ex *cap. Epiſcopum* 1. & *cap. Omnibus* 2. *de Clerico venatore; cap. Epiſcopum* 2. & *cap. Omnibus* 3. *diſt.* 34. Concil. Agathen. *Canon.* 55. Concil. Matiſconen. *Canon.* 13. Concilium Vermarien. *Canon.* 6. Concil. Turonen. III. *Canon.* 8. Concil. Pariſien. *part.* 2. *cap.* 13. Concil. Nanneten. *Canon.* 3. Concil. Ravennaten. IV. *Rubrica* 17. Concil. Senonen. *art.* 26. Concil. Rhemen. *tit. de Clericis in genere n.* 6. Concil. Lateranen. IV. *Canon.* 15. Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. Tum quia Clerici ſine juſta, & neceſſaria cauſa arma deferre non poſſunt, *cap. Nimirum* 1. *cap. Cum a Judæis* 2. *cap. Non pila* 3. *cap. Clerici qui* 5. *cap. Quicumque ex Clero* 6. *cauſ.* 23. *q.* 8. *cap. Clerici arma* 2. *de vita, & honeſtat. Clericor. c. In audientia* 25. *de ſentent. excommunic. Clementin.* 1. *de vita & honeſtat. Clericor. in fine* cum ſimilibus. Arma enim Clericorum debent eſſe orationes, & lacrymæ, *cap. Non pila* 3. & *cap. Convenior* 21. *cauſ.* 23. *q.* 8. *cap. Si quis* 3. *diſt.* 36. *cap. Porro* 14. *cauſ.* 16. *q.* 3. cum ſimilibus. Vide verb. *Arma per tot.* & verb. *Clericus art.* 6. *per tot.* Covarruvias tamen, Caſtropal. & alii citati & ſequuti a Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 201. volunt, Clericum vacantem venationi, ex qua ſequitur homicidium caſuale, non eſſe irregularem, ſi pro eo vitando debitam adhibuit diligentiam, quia licet venatio ſit prohibita, & illicita Clericis ex citatis juribus, quia tamen apud peritos ex ſe non eſt periculoſa, & mortis inductiva, homicidium ex ea fortuito ſequutum Irregularitatem non inducit.

Item irregularis evadit ex homicidio caſuali, 43
qui non adhibuit diligentiam, quam debuit ad ipſum evitandum, licet daret operam rei licitæ; Sic expreſſe S. Thomas *loc. cit. ſupra num.* 41. Fagnan. in *cit. cap. Ad audientiam num.* 35. & *ſequent.* cum aliis ibi allegatis; Silveſter verb. *Homicidium* 2. *num.* 2. *verſ. Secundo qui dat operam rei licitæ*. Pontas *cit. caſ.* 47. & alii plurimi per text. *in cap. Qui arborem* 49. *diſt.* 50. *cap. Presbyterum* 7. *cap. Continebatur* 8. & *cap. Ad audientiam* 12. *de homicid. c. Quæſitum* 7. *de pœnitent. & remiſſionib.* cum ſimilibus. Et ratio eſt, quia, ut dicit Gloſſa in *cit.*

6. *Quæſitum verb. Negligentibus*, diſſoluta negligentia prope dolum eſt, *l. Si fidejuſſor* 29. *ff. Mandati*, *cap. Sæpe contigit* 50. & habetur pro conſcientia, *l. Cum ſex* 55. *ff. de ædilitio edicto*; Et quamvis hoc homicidium non ſit voluntarium directe, quia in illud voluntas non fertur; dicitur tamen voluntarium indirecte, quia voluntas poteſt illud prohibere, & non prohibet, ut declarat S. Thomas in 1. 2. *q.* 77. *art.* 7. Unde tenetur etiam de caſu fortuito, licet daret operam rei licitæ, uti habetur in Summario *d. c. Presbyt.* 7. *de homicid.* ſic expreſſe dicente: *Homicidium caſuale imputatur ei, qui dat operam rei licitæ, ſi non adhibuit diligentiam, quam debuit*, quod idem habetur in Summario *cit. cap. Continebatur* 8. *de homicid.* Hinc Abbas, Covarruvias, & alii apud Pirhing *loc. cit. num.* 62. volunt, quod incurratur Irregularitas etiam ob culpam levem, & leviſſimam, ſi talis culpa non ſit in omittendo, ſeu non impediendo homicidium, ſed ſit in committendo, dum non adhibetur debita diligentia in evitando periculo homicidii proveniente ex propria poſitiva actione; quod & cum aliis tenet Fagnanus in *c. Quidam* 25. *de homicid. num.* 9. & 10. dicens, quod etiam contrariæ opinionis Auctores concedunt culpam leviſſimam in committendo inducere Irregularitatem, juxta *cap. Conſuluiſti* 20. *cauſ.* 2. *q.* 5. propterea quod ea tranſit in culpam levem, juxta Gloſſ. 2. in *Lege Cornelia* 25. *ff. de Senatus conſulto Silaniano*. Vide verb. *Irregul. art.* 1. *num.* 11. §. *Decimo verſ. Aſſignantur*.

44 Non evadit tamen irregularis ex homicidio caſuali qui dat operam rei licitæ, & debitam adhibet diligentiam ad ipſum evitandum. *Communis* per text. in *c. Dilectus* 13. *cap. Significaſti* 16. *cap. Exhibita* 22. & *cap. Quidam* 25. *de homicid. cap. Qui arborem* 49. *c. Sæpe contingit* 50. & *c. Si duo fratres* 51. *diſt.* 50. cum ſimilibus. Vide verb. *Irregularitas loc. cit. verſ. Aſſignantur*.

45 Neque evadit irregularis furioſus, ſi durante furore, occidat hominem. *Communis*, textu expreſſo *in cit. Clementin. Si furioſus*, *unic. de homicid.* quia cum tunc uſum rationis non habeat, immunis eſt a culpa, & conſequenter ab omni pœna; *l. Sed etſi* 5. §. 2. *ff. ad leg.*
46 *Aquil.* cum ſimilibus. Evadit autem irregularis, ſi dilucida intervalla habeat, & hominem occidat, dum ſanæ mentis eſt; quia & in foro Civili tunc punitur, *l. Divus Marcus* 14. §. *Si vere*, *ff. de Officio Præſidis*, Covarruvias *in cit. Clement. Si furioſus*, *par.* 3. *n.* 1. & 2. Pirhing *loc. cit. num.* 71. & communis aliorum. Non eſt autem irregularis, quamvis gra- 47
vi culpa ſua in furorem, vel amentiam inciderit. Pirhing *loc. cit. n.* 71. Navar. *in Manual. cap.* 27. *num.* 230. Avila *de Cenſuris diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 12. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia licet prius peccaverit, ſuperveniente tamen furore, amplius peccare non poteſt, & conſequenter neque fieri ob homicidium irregularis per text. *in cit. Clementin. Si furioſus*.

Item non evadit irregularis dormiens, pro- 48
pter homicidium a ſe commiſſum in ſomnis, textu expreſſo in d. Clementin. *Si furioſus*. Et ratio eſt, quia & is uſu rationis, & libero arbitrio caret, ac furioſo comparatur, ut in d. Clementin. *Si furioſus*, & *in cap. Majores* 3. §. *Item quæritur*, *de Baptiſmo*. Et ſic communis Doctorum teſte Covarruvia in d. *Clementin. par.* 3. *num.* 6. & Fagn. *in cit. cap. Ad audientiam* 12. *de homicid. num.* 37. Eſſet 49
tamen irregularis ob commiſſum caſuale homicidium, ſi ſciebat ſe ſolitum eſſe noctu dormiendo e lecto ſurgere, arma arripere, & obvios percutere, & ſimilia facere, & nihilominus non adhibuit debitam diligentiam ad hujuſmodi periculum præcavendum, claudendo oſtium, vel removendo arma, aut alias arbitrio boni viri providendo, quia tunc tale homicidium ſic præviſum, & non impeditum eſſet indirecte volitum & intentum in cauſa, adeoque ſufficienter culpabile ad inducendam Irregularitatem; & hunc eſſe puniendum pœna extraordinaria, tradit Bartolus in *l. Pœna parricidii* 9. *ff. ad Leg. Pompej. de parricidio*; & eſt communis opinio teſte Covarruvia *loc. cit.* & Claro *in* §. *final. q.* 6. *num.* 13. *verſ. Quæro etiam*, ac Fagnan. *loc. cit. n.* 37. ubi refert, quod Gulielmus ponebat exemplum de quodam ſocio ſuo Anglico, qui dormiendo Piſis in Eccleſia S. Bened. prope Arnum fluvium, acceſſit ad filiam cujuſdam alibi exiſtentem, & ibi puerum interfecit, & dormiens ad lectum redivit, ut refert Marianus Socinus *in cap. Ad audientiam num.* 51. ſubdens ſe habuiſſe Bononiæ vicinam puellam, quæ in ſomnis ſurrexit, & panem fecit.

Sic pariter eſt dicendum de ebrio, qui de- 50
dit operam, ut inebriaretur, & ſciebat ſe conſueviſſe in ebrietate arma ſumere, & homines ferire; hic enim procul dubio, hominem occidendo, evadit irregularis, ſi non adhibuit debitam diligentiam ad pericula illa cavenda, quia in tali caſu homicidium ſaltem indirecte, & in cauſa eſt voluntarium, & conſequenter ſufficiens ad inducendam Irregularitatem.

tem. Sic Covarruvias *in cit. Clementin. Si furioſus par.* 3. *n.* 4. Barboſa *ibid. num.* 10. Fagnan. *loc. cit. n.* 26. Pirhing *loc. cit. num.* 75. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 207. & ipſo teſte com-
51 munis aliorum. Non eſſet tamen irregularis ebrius uſu rationis privatus, ob homicidium in ebrietate commiſſum, ſi ebrietas ex vino, vel alio potu, pluſquam æſtimabatur, forti, & generoſo, vel alias inopinato, & ex improviſo abſque culpa bibentis accidit. *Sic communis* cum citatis Doctoribus, *arg. cit. Clementin. Si furioſus*, quia ſicuti ibi declaratur, quod ob homicidium non incurrat Irregularitatem furioſus, aut infans, vel dormiens ob defectum uſus rationis, ita etiam ob talem defectum eam non incurret dictus ebrius, quia ubi eadem eſt ratio, eadem debet eſſe juris diſpoſitio, *l. Ideo* 27. *ff. de Legibus*, *l. Illud* 32. *ff. ad Leg. Aquil. cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Epiſcop.* Immo Pirhing *loc. cit. n.* 72. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 205. *& ſeq.* cum Covarruvia, Barboſa, Navarro, Azorio, & aliis ibi allegatis volunt, quod ebrius non incurrat Irregularitatem, etiamſi voluntarie, & gravi cum culpa, ſe inebriet, dummodo homicidium prius non intendat, nec prævideat, nec rationabiliter prævidere poſſit, *arg. cap. Inebriaverunt* 9. *& ſequent. cauſ.* 15. *q.* 1. ubi Lot ob ebrietatem ex nimio vino ſibi obvenientem culpabilis quidem, ob inceſtum tamen cum filiabus in ea commiſſum, a culpa immunis declaratur.

52 Irregularitas ob homicidium caſuale ſaltem indirecte voluntarium in caſibus ſupra expreſſis, & conſimilibus incurritur ab homicida, quamvis ob id non fuerit a Tribunali Laicali condemnatus, ſed innocens declaratus: quia licet tale homicidium non reputetur ſufficienter culpabile ad effectum condemnandi homicidam in pœnas juris, eſt tamen ſufficiens ad effectum incurrendi Irregularitatem, quæ incurritur etiam ſine culpa, immo etiam ex facto meritorio, ut patet de pugnantibus contra infideles, & hæreticos ob defenſionem Fidei, & patriæ, de deferentibus ligna pro comburendis hæreticis, ut acquirant Indulgentias; de Judicibus juſte condemnantibus reos ad mortem, & hujuſmodi propter jura, & decreta adducta, ad dicta ſub verb. *Bellum art.* 5. *a n.* 5. *uſque in finem*, & ſub verb. *Irregularitas art.* 1. *ſub num.* 11. ad longum de variis conſimilibus merito ibi videndis.

53 Tum quia, ut ſupra dictum fuit *num.* 39. Gloſſa communiter recepta *cap. Referente* 2. *de delictis pueror. verb. Indultum*, *in fine*, expreſſe dicit, quod puer decem annorum, qui alium puerum caſu fortuito ſagitta occideret, *effectus fuit irregularis*, *& pœna ſpirituali debet puniri*, *ſive canonica*, quamvis de mandato Summi Pontificis fuerit omnimode abſolutus a pœna pecuniaria a ſuo Judice Ordinario ſibi impoſita; Et concordat *tit. cap. Pueris* 1. *de delictis pueror.* & cit. *Clementin. Si furioſus*, *de homicidio*, ex qua Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 10. *num.* L. *de Legibus*, colligit, quod Irregularitatem incurrit impubes, qui ſeptennii ætatem conſequutus, & doli capax voluntarium homicidium committit, prout docent etiam Silveſter *verb. Homicidium* 3. *s. diſt.* 3. Sanchez *l.* 1. *moral. cap.* 12. *num.* 8. Avila *par.* 7. *de Cenſur. d.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 13. Pontas verb. *Irregularitas caſu* 46. Pirhing *lib.* 5. *decret. tit.* 12. *n.* 72. Reiffenſtuel *ib. num.* 181. *& ſeq.* teſtans de communi; *arg. cap. Presbyterum* 7. *c. Continebatur* 8. *& cap. Ad audientiam* 12. *de homicid. & cap. Is qui* 3. *de homicid. in* 6. cum ſimilibus.

Et etiam dato quod adeſſet aliqua contrarietas inter judicia prolata ſecundum jura Civilia, & prolata ſecundum jura Canonica, adhuc eſſet ſtandum horum diſpoſitioni, alia illorum relicta, per text. *in c. Bene quidem* 1. *c. Denique* 5. *cap. Cum ad verum* 6. *cap. Satis* 7. *& c. In ſcripturis* 9. *diſt.* 69. *cap. Eccleſia* 10. *de Conſtitutionibus*, *c. Decernimus* 2. *de judiciis*, *& c. relatum* 11. *de teſtamentis*, ubi expreſſe ſtatuitur: *Mandamus quatenus cum aliqua cauſa talis ad veſtrum fuerit examen deducta*, *non ſecundum Leges*, *ſed ſecundum Decretorum ſtatuta tractetis*, & ſic in pluribus conſimilibus: & tenent Canoniſtæ communiter. 54

Pro diſpenſatione autem hujuſmodi Irregularitatis adeunda eſt Apoſtolica Sedes, cum ad id non ſe extendat Epiſcopalis auctoritas, ex *cap. Continebatur* 8. *de homicid.* ubi Alexander III. mandat, ut Diaconus, qui homicidium, licet caſuale, commiſerat, non poſſit ſine licentia Romani Pontificis ad ſuperiorem gradum aſcendere, & ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. *Liceat Epiſcopis in Irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus* (*excepta ea*, *quæ oritur ex homicidio voluntario*, *& exceptis aliis deductis ad forum contentioſum*) *diſpenſare*; & expreſſe *Sacra Congregat. Conc. in Zagabrien.* 16. *Novemb.* 1686. *in reſponſion. ad* 3. apud Cardin. Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Conſt. unic. Gregorii VIII. ſect.* 1. *num.* 17. ubi refert etiam deciſionem *ejuſd. S. Congr. in Saliſ-* 55

burgen-

burgenſi 14. *Maii* 1689. Et tanto magis id
56 currit, ſi agatur de diſpenſatione pro promovendo, quæ difficilius conceditur, quam pro jam promoto, *ex cap. Si quis* 13. *cauſ.* 13. *q.* 1. & Gloſſa in *l. ambiguis* 85. §. *Non eſt novum*, *ff. de Reg. jur.* & tenent Surdus *conſil.* 174. *n.* 12. Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 19. *num.* 4. Fagnan. *lib.* 1. *decretal. in cap. Henricus* 1. *de Clericis pugnantibus in duello n.* 25. ubi adducit inſuper quod propoſito in *S. Congregat. Conc.* 2. *Septemb.* 1613. coram Summo Pontifice dubio, *aut decretum Conc. Trid. c.* 7. *ſeſſ.* 14. *de reform. excludens voluntarium homicidam a ſpe diſpenſationis, vindicet ſibi locum in eo, qui ante homicidium ad Sacros jam erat Ordines promotus*: Et Eminentiſſimis Cardinalibus in diverſa abeuntibus S. D. N. ideſt Paulus V. probavit hanc opinionem, *ut Concilium promotum non includat*. Unde Panimoll. *deciſ.* 89. *annotat.* 6. *n.* 8v. Corrad. *in praxi diſpenſat. Apoſtolicar. l.* 5. *cap.* 1. *n.* 11. Majolus *de Irregular. lib.* 4. *cap.* 48. & alii plures recte concludunt, quod quamvis homicidium ſit caſuale, adhuc tamen petenda ſit diſpenſatio a Summo Pontifice, non obſtante quod homicidium abſque culpa ſit perpetratum; Et de homicidiis commiſſis in bello, aliiſque etiam commiſſis ex facto meritorio ob defenſionem Fidei, & hujuſmodi, colligitur ex *cap. Petitio* 24. *de homicid.* & variis Sacræ Congregationis Concil. Decretis relatis ſub verb. *Irregularitas art.* 1. *ſub num.* 12. & ſupra *numer.* 55. & a Fagnan. *in cit. cap. Petitio*, & a Card. Petra *loc. cit.* ubi in fine concludit, quod etiam in Militibus Hieroſolymitanis (vulgo Cavalieri di Malta) aliiſque approbatis a S. Sede Apoſtolica ad pugnandum contra Infideles, eſt neceſſaria, vel præventiva, vel ſubſequens diſpenſatio Apoſtolica.

Poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare ſuper Ir-
57 regularitate orta ex homicidio caſuali occulto. Sic Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. allega.* 29. *num.* 48. Navarr. *in Manual. c.* 27. *numer.* 218. Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *par.* 3. *c.* 12. *n.* 2. Guttierez *Canon. qq. lib.* 1. *can.* 56. *num.* 13. Nicolaus Garcias *de Benefic. par.* 7. *cap.* 11. *n.* 27. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 13. *concl.* 2. *&* 3. Marchin. *de Sacrament. Ordin. tr.* 1. *par.* 9. *diffic.* 3. *n.* 9. Alzed. *de præeminent. Epiſc. Dignitat. par.* 2. *cap.* 6. *n.* 6. Avila *de cenſur. par.* 7. *diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 2. *concluſ.* 1. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decret. tit.* 12. *num.* 223. Pirhing *ibid. num.* 127. Roſignol. *de Ordin. in communi par.* 1. *queſt.* 3. *art.* 7. *num.* 44. & alii plures contra Molinam, Azorium, & alios. Et ratio eſt, quia a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. conceditur Epiſcopis facultas diſpenſandi ſuper omnibus Irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, excepta Irregularitate proveniente ex homicidio voluntario, pro quo non venit homicidium mere caſuale, adeoque ibi non excipitur; cum exceptio unius firmet regulam in contrarium in non exceptis, per jura adducta *ſupra num.* 37. præſertim cum Irregularitas ſit odioſa, adeoque potius ſit reſtringenda, quam amplianda, nec extendenda de caſu ad caſum, per jura adducta *ſupra n.* 35.

Sicque diſpenſare poteſt Epiſcopus cum eo, 58
qui hominem occidit, non intendens occidere, & cum eo, qui mandavit ſervo, ut alterum baculo percuteret, ſed caveret, ne occideret, quia homicidium inde ſequens non eſt proprie voluntarium reſpectu mandantis, ſed eſt caſuale culpabile. Sic Barboſa *in Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *n.* 34. *& ſeq. de Offic. & poteſt. Epiſcop. cit. alleg.* 39. *n.* 50. *& ſeq.* cum pluribus aliis ibi citatis, ubi ad id affert expreſſam deciſionem Sacræ Congregationis in reſponſione ad dubium his verbis: *An is, qui mandavit aliquem baculo vulnerari, eo expreſſe ne occideretur, ſi mandatarius armis percuſſerit, & occiderit, intelligatur incidiſſe in decretum Concilii ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. *ut in omni ordinatione a Beneficio, & Officio, abſque ſpe diſpenſationis perpetuo carere debeat*; *Congregatio cenſuit negative, cum Concilium requirat homicidium per induſtriam, per inſidias, & ex propoſito*. Sic referunt Garcias, Riccius, & alii ibi citati a dicto Barboſa *num.* 52. ubi inſuper refert ex Campanil. & Aloyſio Riccio fuiſſe etiam deciſum, quod mandans homicidium in perſona alterius, non incurrit Irregularitatem, quæ contrahitur ex homicidio voluntario.

Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper Irregulari- 59
tate proveniente ex homicidio occulto cauſa defenſionis facto, non ſervato moderamine inculpatæ tutelæ; Navarr. *in Manual. c.* 27. *n.* 239. Layman *loc. cit. num.* 2. Avila *de Cenſuris diſp.* 6. *ſect.* 5. *concluſ.* 1. Molina *de juſtit. & jur. diſp.* 79. *n.* 8. Q 11. Guttierez *loc. cit. lib.* 6. *cap.* 65. *numer.* 13. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 221. Pirhing *loc. cit. num.* 118. Barboſa *in Concil. Tridentin. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. *num.* 32. & *cit. allegat.* 39. *numer.* 53. cum pluribus aliis ibi citatis. Et ratio eſt, quia hujuſmodi homicidium, quamvis ob exceſſum moderaminis inculpatæ tutelæ ſit illicitum, & injuſtum, non comprehenditur ſub homi-

homicidio voluntario excepto a Concilio Tridentino *cit. cap.* 6. Immo potius licet non ſit mere neceſſarium, neceſſarii vim habet, quatenus non ſponte, ſed coacte vitandæ mortis cauſa fit, & nonniſi quoad modum illicitum, & injuſtum eſt.

60 Quando autem homicidium cauſa defenſionis commiſſum, vel aliud caſuale eſt notorium, & publicum, vel ad forum contentioſum jam deductum, ſuper Irregularitate inde orta diſpenſare nequit Epiſcopus. Colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *de reformat. cap.* 7. ubi loquens de facultate diſpenſandi ſuper Irregularitate orta ex homicidio cauſa defenſionis vel caſualiter commiſſo, intelligitur de homicidio publico, vel deducto ad forum contentioſum, ut patet ex his ſubjunctis verbis: *Qui nonniſi cauſa cognita & probatis precibus, ac narratis, nec aliter diſpenſare poſſit*; & in tali caſu declarat, dictam diſpenſandi facultatem non competere de jure, nec eſſe commiſſam Epiſcopo, ſed primum per Papam eſſe ei committendam. Sic Pirhing *loc. cit. num.* 128. Reiffenſtuel *loc. cit. numer.* 225. Guttierez *Canonic. qq. lib.* 1. *cap.* 3. *ad finem*, Bonacina *de Cenſur. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 2. Sanchez *de Matrimon. lib.* 2. *diſp.* 37. *num.* 12. Barboſa in *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *numer.* 37. cum pluribus aliis ibi allegatis.

61 Neque poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper Irregularitate abſque delicto orta ex defectu perfectæ lenitatis, ut ex homicidio auctoritate publica in malefactores juſte & recte facto a Judicibus, accuſatoribus, teſtibus, miniſtris, & aliis ad mortem propinque concurrentibus, & a militibus in bello etiam juſte pugnantibus. Sic Navarr. *in Manual. c.* 17. *num.* 217. & *lib.* 5. *conſilior. conſil.* 39. *de homicid.* Laym. *loc. cit. n.* 5. Suarez *de Irregular. diſp.* 47. *ſect.* 6. *in fine*, Avila de *Cenſ. diſp.* 6. *ſect.* 5. *dub.* 1. *concl.* 1. Guttierez *loc. cit. lib.* 2. *c.* 6. *num.* 170. Garcias de *Benefic. par.* 7. *c.* 11. *nu.* 40. Caſtropal. *de Cenſur. diſp.* 6. *punct.* 14. §. 7. *n.* 6. Pirhing *loc. c. n.* 129. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 220. cum communiori aliorum. Et ratio eſt, quia Concilium *cit. ſeſſ.* 24. *c.* 6. concedit Epiſcopis facultatem diſpenſandi ſolummodo ſuper Irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, Irregularitas autem prædicta oritur ex defectu perfectæ lenitatis, & non ex delicto, cum tale homicidium ſit juſte, & licite factum. Tum quia nullus Epiſcopus ſolet cum ſimilibus irregularibus diſpenſare, ſed illi ad Curiam Romanam ab omnibus dirigi ſolent, ut teſte Reiffenſtuel *loc. cit.* docet communis praxis, & conſuetudo, quæ eſt optima Legum interpres; *cap. Cum dilectus* 8. *de conſuet.* & *L. Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus*, prout etiam ſervat ſtylus Curiæ, qui pro Lege habetur, *c. Ex litteris* 11. *de Conſtit. c. Quam gravi* 6. *de crimine falſi*.

Poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare ſuper Irregularitate proveniente ex mutilatione quacumque etiam injuſta & voluntaria, ac directe intenta, dummodo tamen ſit occulta. Sic Barboſa *in Concil. Trid. loc. cit. nu.* 36. cum pluribus ibi allegatis, Suarez *de Cenſur. diſp.* 44. *ſect.* 1. *n.* 5. Navar. *in Manual. c.* 23. *n.* 249. Layman *loc. cit. num.* 2. Reiff. *loc. cit. n.* 226. & alii communiter. Et ſic reſpondit expreſſe *Sacr. Cong. Concil. ab Epiſcopo Cremonenſi conſulta* teſte Fagnano *l.* 1. *Decretal. in cap. Dilectus* 15. *de temporib. ordinat. num.* 29. Et ratio eſt, quia Concilium *cit. ſeſſ.* 24. *c.* 6. excipit ſolam Irregularitatem ex homicidio voluntario provenientem, exceptio autem firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, per jura adducta *ſupra num.* 37. & dicta *ſupra num.* 35. & 37. *in fine*. 62

Quamvis Epiſcopus nequeat diſpenſare ad Ordines minores, ſive recipiendos, ſive exercendos, neque ad Beneficium ſimplex, ſuper Irregularitate proveniente ex homicidio voluntario, etiam occulto, cum id ſit expreſſe prohibitum a Conc. Triden. *ſeſſ.* 14. *c.* 7. ibi: *Omni Ordine ac Beneficio, & Officio Eccleſiaſtico perpetuo careat*, & tenent communiter Doctores. Tamen poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper Irregularitate proveniente ex homicidio caſuali, ſive indirecte tantum voluntario, quamvis notorio, ad Ordines minores, & Beneficium ſimplex. Sic expreſſe Barboſa *in cap. Ad audientiam* 2. *de homic. num.* 8. & *cit. alleg.* 39. *n.* 62. cum Henriquez, Covarruv., Campanil. Miranda, Zerola, Bonacina, & Homobon. ibi allegatis, Layman *loc. cit. n.* 3. cum Silveſtro, Navar. Sayro, Avila, & aliis ibi citatis, ac plures alii *ex cap. Ad audientiam* 12. *de homicid.* ibi: *Poteris concedere, ut minoribus Ordinibus ſit contentus*, & ex *cap. Henricus* 2. *de Clericis pugnant. in duello*, ubi de ſimili homicida ſtatuitur, quod non debeat in Sacris Ordinibus miniſtrare, ſed ad habendum Beneficium miſericorditer diſpenſetur; quæ jura per *Concil. Trid.* non ſunt mutata circa homicidium indirecte tantum voluntarium; Cum ipſum Concilium *cit. c.* 6. prohibeat tantum ne Epiſcopi diſpenſent cum homicida voluntario, adeoque ejus prohibitio non extenditur ad homicidas caſuales; non enim facienda eſt extenſio 63

de

[illegible] per totum [illegible] *ſupra n.* 33. *&* 47.

64 [illegible] ex [illegible] *conſult.* 19. *ſub n.* 1. [illegible] *de Syndi-* [illegible] *Si quan-* [illegible] qui evenit Romæ [illegible] Papæ XIII. Iuſſit Pontifex quem- [illegible] capite plecti, at ille cum adeo [illegible] Papa eſſet Irregularis, ut [illegible] Irregularitate Pontificis ſcandalizare- [illegible] Papa liberatus. Simile contigit [illegible], qui cum eſſet Legatus Bononiæ, qui- [illegible] pœna capitali condemnatus petit, ut [illegible] permitteretur alloqui Legatum de re [illegible]; Quod cum obtinuiſſet, & nihil ardu[illegible] [illegible] Legatus dixit, ſuſpendio ne- [illegible] ille autem clamante; Vultis eſſe irregu- [illegible]? Reſpondit Legatus: maledictus qui te [illegible] [illegible] ad carcerem [illegible] [illegible] [illegible] Fundamentum [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] ut tenent multi in [illegible] *de homicid.* ſed ſequendo [illegible] quod eſt de jure poſitivo, di- [illegible] non careret dubio, juxta Felin. *in* [illegible] *de major.* *&* *obed.* cum Papa ſit ſupra [illegible] poſitivum, *cap. Propoſuit, de conceſſion. præ-* [illegible] ubi concludit inveniri in locis per ipſum allegatis, quod quamvis Irregularitas ex homicidio habeat in ſe rationem, ac mentem juris Divini, per text. *in §. de conſecrat. d.* 1. tamen ſuper ea poteſt Papa ex cauſa diſpenſare; quod etiam voluit Hoſtienſ. *in cap. Sicut dignum, de homicid.* & Innocent. *in d. cap. Ad audientiam eod. tit.* ac Panormitan. *in cap. Ego N. in fine de jure jur.* Hactenus ad litteram Pignatell. *loc. cit.* Cui adde, quod Papa revera non poteſt Canonicam Irregularitatem incurrere, cum ipſe ſit ſupra omne jus Canonicum, *cap. Propoſuit* 4. *de conceſſione præbendæ*, Pagnan. *l.* 5. *Decret. in cap. De cetero* 11. *de homicid. n.* 22. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 91. Pirhing *loc. cit. num.* 96. Majolus *de Irregularit. lib.* 2. *cap.* 4. Suarez *diſp.* 40. *lib.* 7. *num.* 7. La Croix *lib.* 7. *num.* 477. Caſtropal. *de Irregularit. d.* 6. *pag.* 2. *n.* 4. cum pluribus aliis ibi citatis. Immo eſt adeo incapax Irregularitatis, ut ſtatim ac evehitur ad Papatum, fiat liber etiam ab Irregularitate prius contracta, cum ſtatim deſinat eſſe ſubjectus juri Canonico quoad vim coactivam, & pœnas; ut recte *ex cap. Licet, de vitanda* 6. *de election.* *&* *cap. Ubi periculum* 3. *eod. in* 6. deducunt Reiffenſtuel, Majolus, La Croix, Caſtropal. & alii *locis citatis*, & jam diximus verb. *Irregularitas artic.* 1. *ſub numer.* 11. *§. Undecimo.*

Poteſt Epiſcopus diſpenſare ſuper Irregularitate contracta ab eo, qui duos ſacros Ordines, vel Acolythatum cum Subdiaconatu eodem die ſuſcepit, ſi delictum ſit occultum. Item ſuper Irregularitate occulta proveniente ab [illegible] in Ordinibus male ſuſceptis. Item ſuper [illegible], quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat. Item ſuper [illegible], & Irregularitate contracta ab eo, qui ante legitimam ætatem Ordines [illegible]. Item [illegible] contracta [illegible] cum vinculo cen- [illegible] contracta a [illegible] Ordinem Sa- [illegible] contracta ab eo, [illegible] ordines [illegible] ſuſpen- *ſione occulta*, quam quis [illegible] Ordines, ſine litteris dimiſſoriis. Item diſpenſare poteſt cum eo, qui per [illegible] ad Ordines celebravit. Item [illegible] qui Ordines Minores ſuſcepit ab Epiſcopo [illegible] renunciavit Epiſcopatui; Item [illegible] occulto. Item diſpenſare poteſt ſuper Irregularitate contracta ab excommunicato [illegible], quando excommunicatio eſt [illegible], licet celebratio ſit manifeſta. Sic [illegible] ſupradictos caſus cum pluribus [illegible] *in Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. *a n.* 11. *ad* 22. *&* *num.* 29. [illegible] in omnibus delictum ſit occultum, ut etiam alii paſſim tenent Doctores. 65

Occultum autem quantum ad hoc dicitur, quod probari non poteſt, unde ubi delictum probari poteſt per duos teſtes, occultum non eſt, nec abſolutus, & diſpenſatus eſt tutus in conſcientia; ut declaravit *Sacra Congreg. Conc.* quæ ad dubium; *An abſolutus, & diſpenſatus a proprio Epiſcopo in materia delicti perpetrati coram duobus vel tribus teſtibus, quod tamen non fuit notorium, eſſet tutus in conſcientia;* Reſpondit, 66

dit, *Non eſſe tutum*, *quia Concilium utitur termino* occulto, *quod proprie loquendo eſt illud*, *quod probari non poteſt*. Sic refert Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Requiſivit* 1. *de ordinatis ab Epiſcop. num.* 38. & verba Concilii debent accipi ſecundum proprietatem; quod repetit *lib.* 3. *Decretal. in c. Veſtra* 7. *n.* 127. *de cohabitat. Clericor. & mulier*.

67 In caſibus quomodocumque occultis poſt Concil. Trident. ex nova lege Sedi Apoſtolicæ reſervatis nequeunt Epiſcopi diſpenſare, & abſolvere, ut expreſſe declaravit *S. Cong. Conc.* teſte Fagnano *lib.* 1. *Decretal. in c. Dilectus*
68 15. *de temporib. Ordinat. num.* 30. Ubi *n.* 37. inſuper refert, eamdem Sacram Congregationem approbante Pontifice declaraſſe, quod dicta facultate diſpenſandi, & abſolvendi in caſibus occultis tributa Epiſcopis a Concilio, non poſſunt uti Cardinales in ſuis Titulis; quia licet habeant juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ibi tamen vere, & proprie Epiſcopi non ſunt: Sicuti neque Abbates, aliique Prælati juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecti.

69 Quinto requiritur, quod nulla Cenſura ſint ligati. *Communis*; qui enim ſunt aliqua Cenſura irretiti, ipſa durante, nequeunt licite ullum Ordinem ſuſcipere, *cap. illorum* 22. *de ſent. excomm. c. Sæpe contingit* 1. *de temporib. Ordinat. in* 6. Quotuplex autem ſit Cenſura, & quid ſit qualibet in ſpecie? Vide verb. *Cenſura*, *Excommunicatio*, *Interdictum*, & *Suſpenſio*.

70 Sexto requiritur, quod ſint in ætate Canonica conſtituti. *Communis*, *arg. c. Nullus* 4. *de temporibus Ordin. in* 6. ubi Bonifacius VIII. ſub pœna ſuſpenſionis per annum ipſo facto incurrenda prohibet, ne quis infanti Clerica-
71 lem præſumat conferre Tonſuram. Infantes tamen quamvis illicite, valide tamen ordinantur ad quemcumque Ordinem, etiam Presbyteratus. *Communis* cum S. Thoma, S. Bonaventura, & Scoto *in* 4. *diſt.* 25. & deſumitur *ex c. Unico*, *de Clerico per ſaltum promoto*; ubi de Clerico, qui ante annos diſcretionis inferiores Ordines ſuſceperat, poſtea falſo, & temere credens, ſe etiam ſuſcepiſſe Diaconatum, abſque Diaconatu Sacerdos ordinatus fuerat, reſcribit, & ſtatuit Innocentius III. ut poſt injunctam, impletamque pœnitentiam Diaconatus ſolum ſuppleatur, ubi clare ſupponit Pontifex poſſe quem infra annos diſcretionis ordinari. Nec lex Divina reddit infantem incapa-
72 cem Sacramenti, Immo infantes ordinantur valide etiam ad Epiſcopatum, ut communius tenent Doctores, & ſignanter Dominicus Sotus, Vaſquez, Caſtropal. Filliuc. Dicaſtill. & alii apud Tamburin. *de Sacrament. lib.* 7. *cap.* 6. §. 1. *num.* 12. Sporer *loc. cit. n.* 65. cum Gobat, & Diana ibi citatis, & alii paſſim, & conſtat experientia fuiſſe Hugonem Filium Heriberti Comitis Aquitaniæ in ætate puerili quinque annorum promotum ad Archiepiſcopatum Rhemenſem, ut ex aliis refert Berninus *tom.* 2. *Hiſtor. omnium hæreſum ſæculo decimo*, *capitul. unico fol.* 585. ubi adducit S. Bernardum *Epiſtol.* 42. ſic ſcribentem: *Scholares pueri & impuberes adoleſcentuli ob ſanguinis dignitatem promoventur ad Eccleſiaſticas Dignitates*, *& de ſub ferula transferuntur ad principandum Presbyteris*, *lætiores interim quod virgas evaſerint*, *quam quod meruerint principari*, *nec tam illis blanditur adeptum*, *quam ademptum imperium*. Et inſuper variis aliis omiſſis in infantili ætate ad Epiſcopatum promotis ex Hiſtoriis habetur, quod adoleſcentes, & Juvenes fuerunt interdum ad Pontificatum aſſumpti, ut Joannes XII. vix natus annos duodeviginti, ut teſtatur Graveſon *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ tom.* 4. *fol.* 71. *primæ impreſſionis Romanæ*, & Baronius *ad annum* 955. *num.* 3. & 4. & Joannes XI. fuit Summus Pontifex conſtitutus, cum ætatis ſuæ annum vigeſimum quintum vix attigiſſet, ut teſtatur idem Graveſon, ubi *ſupra fol.* 67. Vide verb. Papa *art.* 1. *n.* 54.

Ætas igitur canonica pro prima Tonſura, 73
Oſtiariatu, Lectoratu, & Exorciſtatu ſunt anni ſeptem completi, *cap. In ſingulis* 2. *diſt.*
77. Pro Acolythatu ſunt anni duodecim com- 74
pleti, *cit. cap. In ſingulis* 2. *diſt.* 77. Et colligitur ex textu, & Gloſſa *in c. de iis* 5. *diſt.* 28. & *c. Cum nullus* 4. *de temporibus Ordi-*
nandorum in 6. Pro Subdiaconatu ſunt anni 21. 75
Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 11. *de reformat.* 76
infra adducend. Pro Diaconatu ſunt anni 23. Concil. Trid. *loc. cit.* Pro Presbyteratu ſunt an- 77
ni 25. Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 22. *cap.* 12. *de reformat.* ibi: *Nullus in poſterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum*, *ad Diaconatum ante vigeſimum tertium*, *ad Presbyteratum ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum*
promoveatur. Qui anni requiſiti a Tridentino 78
pro his tribus Sacris Ordinibus ſufficiunt incæpti, ut tenet communis Doctorum cum Barboſa *in cit. ſeſſ.* 23. *c.* 12. *num.* 2. & in praxi
receptum eſt apud omnes. Pro Epiſcopatu re- 79
quiruntur anni 30. completi, *cap.* 1. 2. & 4. *diſt.* 78. & Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *cap.* 1. *de reformat.* & *cap. Cum in cunctis*, *de elect.* & Gregor. XIV. Conſtitut. incip. *Onus Apoſtolicæ*,

ta, *&* *Communis* Doctorum cum Barboſa *in*
cit. ſeſſ. 7. *cap.* 1. *num.* 4.

80 Septimo requiritur, quod ſint ſcientia ſuffi-
cienti inſtructi pro quolibet Ordine ſuſcipien-
do; *c.* 1. *diſt.* 39. ubi Gelaſius Papa expreſſe
habet: *Illiteratos nullus præſumat ad Clericatus*
Ordinem promovere, quia litteris carens ſacris
non poteſt eſſe aptus Officiis. Unde Concil. Tri-
dent. *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* ſtatuit, quod
prima Tonſura non initientur, qui ..... Fidei
rudimenta edocti non fuerint, quique legere, &
ſcribere neſciant. Et *ibidem cap.* 11. pro Ordi-
nibus Minoribus requirit, *ut ſaltem latinam*
linguam intelligant, & ſciant quæ ad Officium
ſuum ſpectant. Et *ibidem cap.* 17. Pro Subdia-
conatu, & Diaconatu requirit, *ut ſint litteris,*
& iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent,
inſtructi. Et *ibidem cap.* 14. pro Presbyteratu
requirit, quod *ad populum edocendum ea, quæ*
ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem ac mi-
niſtrandi Sacramenta, diligenti examine præce-
dente, idonei comprobentur.

81 Octavo requiritur, quod ordinentur a ſuis
propriis reſpective Epiſcopis, vel ab aliis de
eorum licentia, & cum ſuis Dimiſſoriis. Sic
expreſſe Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de re-*
format. ibi: *Unuſquiſque a proprio Epiſcopo or-*
dinetur; quod ſi quis ab alio promoveri petat,
nullatenus id ei etiam cujuſvis generalis, aut ſpe-
cialis reſcripti vel privilegii prætextu permitta-
tur, niſi ejus probitas, ac mores ejuſdem Ordi-
narii teſtimonio commendetur: ſi ſecus fiat, Or-
dinans a collatione Ordinum per annum, & Or-
dinatus a ſuſceptorum Ordinum executione, quam-
diu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſ-
penſus; Et noviſſime Innocent. XII. Conſtit.
82 incip. *Speculatores Domus Iſrael*. Nono requi-
ritur, quod Ordinandi in ſacris habeant legi-
timum titulum ſuſtentationis, ſcilicet aut Be-
neficii Eccleſiaſtici pacifice poſſeſſi, aut patri-
monii ſufficientis ad honeſtam ſuſtentationem,
aut Paupertatis Religioſæ, ejus ſcilicet, quam
ſolemniter vovent Religioſi. Sic Pontificale
Romanum *tit. de ordinatione Subdiaconi*, *&*
communis Doctorum. Et ratio hujus diſpoſitio-
nis eſt, ut Clerici ordinati in ſacris habeant
unde honeſte alii poſſint, ne cogantur, ut di-
cit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de*
reformat. cum Ordinis dedecore mendicare, aut
ſordidum aliquem quæſtum exercere.

83 Ad titulum autem Beneficii, ut quis licite
ordinentur requiritur, quod ſit Beneficium pro-
prie dictum, quod definitur: *Jus perpetuum*
percipiendi fructus ex bonis Eccleſiaſticis ratione
ſpiritualis Officii perſonæ Eccleſiaſticæ auctoritate
Eccleſiæ conſtitutum. Vide verb. *Beneficium art.* 1.
a num. 6. Et quod tale Beneficium ſit ſufficiens 84
ad honeſtam ipſius ſuſtentationem, & pacifice
poſſeſſum. Sic expreſſe Tridentinum *cit. ſeſſ.*
21. *cap.* 2. ibi: *Niſi prius legitime conſtet eum*
Beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum
honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere. Unde qui non 85
habet Beneficium ſufficiens, non debet ordina-
ri cum ſupplemento patrimonii, niſi neceſſi-
tas, aut utilitas Eccleſiæ id exigat. *Sac. Con-*
gregat. Concil. in Signina 18. *Septemb.* 1685. *&*
in Civitatis Plebis 10. *Junii* 1684. Et ſi Bene- 86
ficium, ad cujus titulum ordinatur ab Epiſco-
po non ſuo, non eſſet ſufficiens juxta taxam
ſui Ordinarii, eſſet ſuſpenſus quoad exerci-
tium Ordinum. *Sacra Congreg. Concil. in Ari-*
min. 10. *Januarii* 1705. Immo nedum ipſe Or- 87
dinatus eſſet ſuſpenſus ab exercitio Ordinum,
quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire,
ſed etiam Epiſcopus ordinans eſſet ſuſpenſus
per annum a Collatione Ordinum, & uterque
ſubjaceret gravioribus pœnis pro modo culpæ
arbitrio Summi Pontificis infligendis. Sic ex-
preſſe ſtatuit Innocentius XII. 6. *Novembris*
1694. Conſtit. incip. *Speculatores Domus Iſrael*.
Et tale Beneficium non poteſt Ordinatus poſt- 88
modum reſignare, niſi facta mentione, quod
ad illius Beneficii Titulum ſit promotus, ne-
que ea reſignatio poteſt admitti, niſi conſti-
to, quod aliunde vivere commode poſſit, ali-
ter autem facta reſignatio nulla eſt. Sic ex-
preſſe Trident. *cit. ſeſſ.* 21. *c.* 2. ibi: *Id vero*
Beneficium reſignare non poſſit, niſi facta men-
tione, quod ad illius Beneficii titulum ſit promo-
tus, neque ea reſignatio admittatur, niſi conſti-
to, quod aliunde vivere commode poſſit, & ali-
ter facta reſignatio nulla ſit.

Ad titulum Patrimonii, vel Penſionis, ut 89
quis licite ordinari poſſit, requiritur, quod
Epiſcopus judicet talem pro neceſſitate, vel
commoditate ſuarum Eccleſiarum eſſe aſſumen-
dum, illudque Patrimonium, vel penſionem,
& ad vitam ſuſtentandam ſufficiens eſſe, &
vere ab ipſo obtineri. Sic expreſſe Trident.
cit. ſeſſ. 21. *cap.* 2. ibi: *Patrimonium vero, vel*
Penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint,
niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos
pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſua-
rum, eo quoque prius perſpecto, Patrimonium il-
lud, vel Penſionem vere ab eis obtineri, taliaque
eſſe, quæ ei ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint.

Unde Clericus ſuſcipiens Ordines Sacros cum 90
Patrimonio ficto, ſicuti etiam cum ficto Bene-
ficio, ſuſpenſionem incurrit, *cap.* Neminem 1.
& cap. Sanctorum 2. *diſt.* 70. quo ad hoc a

Con-

Concilio Tridentino *cit. ſeſſ.* 21. *c.* 21. innovata, ibi: *Antiquorum Canonum pœnas ſuper his innovando*. Et ſic pluries declaraſſe *Sacram Congr. Epiſcop. & Regularium*, *& Sacram Congreg. Concilii* refert Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 77. *num.* 15. *&* 16. ubi & de Stylo Curiæ, & Praxi Pœnitentiariæ teſtatur, & plurimos affert Doctores; Sic etiam Monacell. *tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 3. *num.* 4. *& tom.* 3. *tit.* 2. *formul.* 1. *n.* 1. ubi ex Nicolio teſtatur ſic plenis votis declaraſſe *Sacram Cong. Concil.* 27. *Novembr.* 1610. quoad eum, qui per fraudem, & culpam decepit Epiſcopum ordinantem fingendo ſe habere titulum, quæ declaratio relata reperitur *in Synodo Farfenſi in tit. de Sacrament. Ordin. num.* 5. *& tom.* 5. *ſupplement. ad tom.* 2. *num.* 437. ubi monet Ordinandos, quod caveant a contraria ſententia, quia laxa eſt, erronea, & pluries Decretis Sacrum Congregationum reprobata, quæ referuntur a Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 77. *num.* 15. *&* 16. & ab aliis Doctoribus a ſe allegatis *t.* 2. *& tom.* 3. *loc. citatis*; Et ſic etiam tenent Nicolaus Garcias *part.* 2. *de Beneficiis cap.* 5. *num.* 20. Barboſa *de Officio & poteſtate Epiſcoporum allegat.* 10. *n.* 27. *&* 33. Pirhing *in Jus Canonic lib.* 1. *tit.* XI. *num.* 112. Reiffenſtuel *ibidem n.* 197. ubi refert ſupradictam declarationem *Sacr. Congregat. Concilii* 27. *Novembris* 1610. quam refert, & tenet etiam Fagnanus *in cap. Cum ſecundum* 26. *de prebend. num.* 69. *in fine*; & ſic tenent alii paſſim per Conſtitutionem 35. Urbani VIII. incip. *Secretis*; ubi ſic expreſſe habetur: *Inſuper promotos hujuſmodi, ac etiam eos, qui cum falſis, vel fictis, aut fiduciariis Patrimonii titulis, ſcienter ſe ad Ordines hujuſmodi promoveri fecerint, non ſolum prædictis* (ſcilicet inter alias pœnas ſuſpenſionis perpetuæ abſque ſpe diſpenſationis a Sede Apoſtolica obtinendi) *verum etiam majoribus arbitrio noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis infligendis pœnis ſubjectos eſſe volumus*.

91 Non eſſet tamen ſuſpenſus ipſe Ordinatus, ſi bona fide, & ſine ulla ſua fraude, & dolo abſque legitimo titulo ordinaretur, ut tenent ſupracitati Doctores, & alii paſſim, *arg. cap. Cum ſecundum* 16. *de prebend.* ubi ſuſpenſio ordinati per Jura antiqua inducta, fuit ſublata ex parte bona fide, & ſine ulla ſua fraude ordinati, & ſolus Epiſcopus Ordinans per impoſitionem oneris ordinatum ſuſtentandi, fuit punitus, & cit. Conſtitut. Urbani VIII. incip. *Secretis*, ubi declarantur ſuſpenſi ſolum, qui *ſcienter ſe ad Ordines hujuſmodi promoveri fecerint*,

Et tale Patrimonium, vel Penſio poſthac ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poteſt, donec Ordinati Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſtatui ſuo ſint adepti, vel aliunde habeant unde vivere poſſint. Sic expreſſe Trident. *cit. ſeſſ.* 21. *c.* 2. ibi: *Atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint, donec Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant unde vivere poſſint*. 92

Unde Patrimonii titulus non extinguitur etiamſi ordinatus acquirat alia bona, donec ab Epiſc. loco Patrimonii ſubrogentur, Licet enim quis habeat Patrimonium ſibi conſtitutum ſub hac conditione: *Donec, & quouſque proviſus fuerit de Beneficio Eccleſiaſtico, aut aliunde habuerit, unde commode ſuſtentari valeat, quo caſu eveniente, patrimonium redeat ad conſtituentem abſque alia declaratione*; non dicitur ſpoliatus tali Patrimonio, quamvis Beneficium, vel bona acquirat, ſed viget Patrimonium, ut prius, obſtante dicta conditione, donec ab Epiſcopo non fiat ſubrogatio. Sic declaravit *Sac. Cong. Concil.* 12. *Julii* 1687. confirmando Decreta olim emanata *in Terracinen.* 8. *Aug.* 1602. *&* 20. *Julii* 1691. & idem cenſuit noviſſime *in Senogallien.* 20. *Jun.* 1705. *in reſponſ. ad* 4. 93

Neque ordinatus poteſt abſque expreſſa licentia Epiſcopi donare Patrimonium libere conſtitutum, reſervato ſibi uſufructu ad vitam. *S. Congr. Concil.* 10. *Octob.* 1676. Neque poteſt abſque dicta licentia Epiſcopi illud in Emphyteuſim concedere, reſervato deſuper annuo Canone fructibus correſpondente. *Sac. Cong. Conc. in Parmen.* 20. *Jul.* 1641. in qua licet conceſſor eſſet Beneficiatus, adhuc quia ordinatus fuerat ad titulum Patrimonii in Emphytheuſim conceſſi, declaravit, conceſſionem non ſuſtineri, & idem probavit *in alia Aquilana* 24. *Februar.* 1652. Neque Patrimonium poteſt ſine licentia Epiſcopi alienari, etiamſi ordinatus conſequatur Beneficium; *Sacra Congr. Conc.* 16. *April.* 1622. *lib.* 4. *Decret. pag.* 231. & faciunt Decreta relata *ſupra num.* 93. 94 95 96

Prohibitio Concil. Trid. alienandi Patrimonium extenditur ad Fidejuſſionem Ordinati, adeo ut Fidejuſſio, & obligatio reſpectu dicti Patrimonii non ſuſtineatur, ſi facta ſit ab Ordinato ſine conſenſu Epiſc. S. Cong. Conc. quæ ad dubium ſibi propoſitum ſub *die* 11. *Mar.* 1642. reſpondit *extendi etiam ad Fidejuſſionem*, & juſſit dari declarationem ſequentem: *Die* 5. *Febr.* 1604. *S. Cong. &c. cenſuit neque in hujuſmodi Patrimonio, neque in ejus fructibus ad Clericum alendum neceſſariis executioni locum eſſe* 97

poſſe,

poſſe, licere autem capere in cauſam judicati cum fructibus pertinentem, quæ quantum ſuperſit, ultra ea, quæ ad Ordinati ſuſtentationem, non laute, ſed tenuiter viventis Judicis Eccleſiaſtici arbitrio fuerint neceſſaria: Poſſe autem ipſum Creditorem accipere in ſolutum, atque vendere Jus ſibi competens ad hujuſmodi patrimonium, quod poſt mortem ipſius promoti ad Creditorem uti res hereditaria pertinebit.

98 Patrimonium conſtitui poteſt etiam in Cen-
ſibus, dummodo conſtituentes tale Patrimonium
in forma Juris valida ſe obligent, quod in ca-
ſu redemptionis pro ſufficienti ordinati victu
providebunt, donec iterum inveſtiatur. *Sacra
Cong. Conc. in Nullius* 21. *Jul.* 1629. *lib.* 14. *De-*
99 *cret. pag.* 109. Ordinibus Sacris initiari non
poteſt, qui bonis ceſſit. *Sac. Cong. Concil. in
Aprien.* 22. *Jan.* 1725. apud Urſayam *in Mi-
ſcell.* 1. *Sacro & profano lit. O. n.* 82.
100 Ad titulum Paupertatis, ſeu Profeſſionis Re-
ligioſæ ut quis licite ordinari poſſit, requiritur,
quod ſit vere profeſſus; Pontifical. Roman. *tit.
de Ordinatione Subdiaconi*, & Communis Docto-
101 rum. Unde Novitii ſine titulo Beneficii, vel
Patrimonii, aut Penſionis nequeunt promoveri
ad Sacros Ordines, *arg.* Concil. Trid. *cit. ſeſſ.*
23. *cap.* 2. & expreſſe S. Pius V. Conſtit. 75.
incip. *Romanus Pontifex.* Vide verb. *Novitius*
102 *num.* 89. Et hoc ipſum habet locum non ſolum
in Novitiis, ſeu non Profeſſis, ſed etiam in
nulliter profeſſis; Vide d. verb. *Novitius n.* 92.
103 Patres autem Societatis Jeſu, qui tria vota Pau-
pertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ in Societate
emiſerunt, de licentia Præpoſiti Generalis poſ-
ſunt promoveri ad Sacros Ordines abſque titulo
etiam ante Solemnem Profeſſionem. Vide *ibi-*
104 *dem num.* 91. Patribus Societatis Jeſu ſic or-
dinatis nulla debentur alimenta a dicta Socie-
tate, ſi contingat eos ante Solemnem Profeſ-
ſionem a Præpoſito Generali a dicta Societate
dimitti; Vide *ibidem num.* 92.

105 Pro hujus articuli complemento addendum eſt, quod in calculandis redditibus Beneficii pro titulo Ordinandi non ſunt detrahenda onera Miſſarum eidem Beneficio adjecta, maxime ſi Ordinandus, donec aſcendat ad Sacerdotium pro rata Miſſarum aliunde habeat unde vivere poſſit. Sic tenent Urſaya *tom.* 5. *par.* 1. *diſceptat.* 4. *per tot.* Card. de Luca *in tract. de donationibus diſc.* 11. Lamperez in *veter. Eccleſiæ diſciplina n.* 366. *fol.* 209. P. Ludov. Nogueira *qu. ſingul. diſput.* 1. *tit. de Sacrament. q.* 26. *n.* 3. *fol.* 35. Joannes Morinus in *Commentar. ad Conſtit.* 44. *Innoc. XII.* incip. *Speculatores*, Monacell. *tom.* 1. *tit.* 3. *formul.* 13. *num.* 2. & *in Appendic. adnotat. ad dictam Conſtitutionem Innocent. XII. num.* 1. & alii. Quamvis enim in d. Conſtitutione Speculatores §. Licet non requiratur, quod Beneficium ſit talis valoris, ut ad congruam vitæ ſuſtentationem, ſive juxta taxam Synodalem, ſive ea deficiente, juxta taxam Religionis promovendis ad Sacros Ordines, detractis oneribus, per ſe ſufficiat, tamen illa verba detractis oneribus, non ſunt referenda ad onera Miſſarum, ſed ad alia onera etiam poſt emanatam dictam Innocentii XIII. Conſtit. ut declaravit *Sac. Cong. Conc. in Seguina Ordinationis* 14. *April.* 1669. & *in Neapolitana, ſive Seſſan.* 18. *Febr.* 1701. apud Monacell. *t.* 1. *tit.* 3. *formul.* 12. *num.* 2. & *in Appendic. adnotat. ad d. Conſtitutionem Innoc. XII. incip. Speculatores num.* 11. & in *Firmana Capellaniæ* 14. *Januar.* 1708. apud Urſayam *tom.* 5. *part.* 1. *diſceptat.* 4. *num.* 49. qui *eod. tom.* 5. *in additionibus* §. 4. refert, quod propoſita cauſa in *Sac. Cong. Conc. die* 17. *Julii* 1723. ſub dubio: *An a Beneficio, ſeu Capellania, ad cujus titulum quis intendit ad Sacros Ordines promoveri, detrahenda ſint onera Miſſarum eidem adjecta, quando Beneficiatus non tenetur eas per ſe ipſum celebrare. Vel potius oneribus Miſſarum non detractis, ſive illæ celebrandæ ſint per ſe ipſum, ſive poſſint celebrari per alium, faciendus ſit calculus omnium fructuum pro conſtituenda Summa a Synodali Conſtitutione, vel Religionis more requiſita pro Sacris Ordinibus ſuſcipiendis?* Reſponſum fuit: *Eſſe relinquenda arbitrio, & conſcientiæ Ordinariorum.*

Onera, ad quæ referri debent verba illa *de-* 106
tractis oneribus, & detrahi debent a fructibus Beneficii, ſunt contributio pro fabrica Eccleſiæ, & refectione domus beneficialis, Cenſus, ſive tributa ſuper poſſeſſionibus Beneficii impoſita, Penſiones a Beneficiato ſolvendæ, expenſæ neceſſario faciendæ pro paramentis, hoſtiis, cereis, pro viſitatione, Cathedratico, Seminario, Salario Miniſtrorum Eccleſiæ, & hujuſmodi. Sic Card. de Luca *de Beneficiis diſcurſ.* 90. *n.* 80. Monacell. *tom.* 1. *in Appendic. loc. cit.* Urſaya *cit. diſceptat.* 4. *n.* 40. & alii.

Non autem, ut dictum fuit, ſunt onera Miſ- 107
ſarum, ſive per ſe ipſum, ſive per alium a Beneficiato celebrandarum, niſi numerus Miſſarum eſſet ita exceſſivus, quod ſuperaret Miſſam quotidianam, nec poſſent omnes Miſſæ per Capellanum, ſeu Beneficiatum intra annum celebrari, vel eſſent Beneficio adjectæ multæ Miſſæ in cantu majori eleemoſyna per alios ab ipſo Beneficiato quotannis celebrari faciendæ, quia in tali caſu petractis his ſtipendiis,

fru-

fructus Beneficii taxam Synodalem, vel Regionis morem non exæquarent, adeoque tale Beneficium non eſſet ſufficiens titulus, ut Beneficiatus promoveri poſſet.

108 Alias autem non, quia licet obligationes Miſſarum Beneficio annexæ vocentur quoque onera, quia tamen ſtipendium earum percipitur, ſeu percipi poteſt ab eodem Beneficiato, cedit in congruam ſuſtentationem ipſius, & ſic non debent detrahi a ſupputatione, cum per ipſas Ordinatus diminutionem non patiatur in redditibus, ſicuti illam non patitur ordinatus ad titulum Capellaniæ perpetuæ cum obligatione per ſe, vel per alium quotidie celebrandi, ut recte advertunt Lamperez *loc. cit.* Urſaya *loc. cit. num.* 20. & alii. Tum quia hæc videmus practicari in dies in Eccleſiis receptitiis, in quibus Sacerdotes ordinantur ad titulum aggregationis, vel adſcriptionis dictis Eccleſiis, cum obligatione celebrandi tot determinatas Miſſas, vel ad ratam redituum; dummodo iſti ſufficiant ad congruam Ordinatorum ſuſtentationem, & tamen nullum aliud obtinent emolumentum, niſi ratione Miſſarum, quæ celebrari debent juxta præciſa verba Card. de Luca *de donationibus diſc.* 11. *num.* 8. loquentis ad præciſum effectum noſtri caſus; & *in adnotat. ad Concil. Trid. diſc.* 14. *num.* 39. expreſſe dicit: *Aſſumunt Sacerdotium, quod ſufficientem proviſionem ad victum præbere ſolet cum eleemoſyna celebrationis Miſſæ diurnæ*; quem ſequitur Urſaya *d. diſceptat.* 3. *a num.* 57. *ad* 60. pluribus ad id allegatis, & etiam individuali Oraculo Sixti V. ibi adducto.

109 Nec obficit, quod Ordinandus poſſit ratione abſentiæ, irregularitatis, ſeu Cenſuræ incurſæ, morbi incurabilis, vel delicti, ſe impotentem reddere ad celebrandas per ſe ipſum Miſſas Beneficio annexas, & cum in tali caſu Miſſarum celebrationi per alium teneretur ſatisfacere, non amplius remaneret ei rata pro congrua ſuſtentatione, & diſpoſitio Concilii Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de reform.* & d. Conſtitutionis Innocentii XII. non obſervaretur. Non obficit, inquam, quia etiam Beneficium, ſeu ſacrum Patrimonium conſtitutum ſuper domibus, prædiis, Cenſibus, locis montium, & hujuſmodi, licet ab omni onere exemptum, ſubjacet multis periculis, ac majoribus infortuniis ſterilitatis, ſiccitatis, incurſionibus hoſtilibus, ceſſationis, ſeu diminutionis locorum montium, & hujuſmodi; & ſic in totum, vel in parte reddi poteſt infructiferum, & inutile, tamen ex communi omnium Curiarum Eccleſiaſticarum praxi hæc pericula, & infortunia non attenduntur, ſed ſolum exquiritur, & attenditur rigoroſa recognitio facienda a peritis circa Beneficii, ſeu ſacri Patrimonii reditus facienda tempore conſtitutionis ipſarum: Leges enim adaptantur ad ea, quæ ut plurimum contingunt, non autem ad illa, quæ raro accidunt, & ab accidentalibus caſibus dependent, ad text. in *Authent. Ut ſine prohibitione matres*, ibi: *Quod raro fit &c. non obſervant Legiſlatores, ſed quod plerumque, & reſpiciunt, & medentur, & in l. Ex iis, ff. De Legibus*, ibi: *Ex iis, quæ forte uno aliquo caſu accidere poſſunt, jura non conſtituuntur, & in l. Nam ad ea, ff. eod.* ibi: *Ad ea potius debet aptari jus, quæ & frequenter, & facile quam quæ perraro eveniunt*. Unde in noſtro caſu, cum Ordinandus regulariter per ſe ipſum Miſſas Beneficio annexas celebrare poſſit, & ſic percipere integros fructus Beneficii, verificatur, quod habeat validum, & ſufficientem titulum, ut ordinari poſſit, juxta Decreta Sacræ Congregationis Concilii, allegata *ſupra n.* 70. ut recte docet Monacell. *cit. tom.* 2. *titul.* 3. *formul.* 13. *num.* 3. & cum aliis Urſaya *cit. diſceptat.* 4. *per tot.* ubi *num* 34. concludit expreſſe: *Onus Miſſarum nunquam detrahendum eſſe ab illo Beneficio, ſeu Capellania, ad cujus titulum quis ordinari cupit, ſive Miſſæ præciſe celebrandæ ſint per Beneficiatum, ſive celebrari poſſint a quocumque alio Sacerdote, ſed eſſe faciendum cumulum omnium fructuum Beneficii, ſeu Capellaniæ, ad conſtituendam Summam a Synodali Conſtitutione, & in illius defectum, a ſolito Regionis pro Sacro Patrimonio requiſitum*.

Tum quia poteſt quis promoveri ad Sacros Ordines ad titulum Beneficii reſidentialis, cujus fructus una cum Diſtributionibus quotidianis ſufficiunt ad congruam & honeſtam Beneficiati ſuſtentationem, quamvis multis de cauſis poſſit contingere, quod Beneficiatus nequeat ipſas Diſtributiones quotidianas lucrari; ut expreſſe declaravit *Sac. Cong. Conc. in Veronen.* regiſtrata *in lib.* 15. *Decret. fol.* 443. ibi; *Poſſe Clericum ceteris requiſitis neceſſariis concurrentibus ad Sacros Ordines promoveri ad titulum Capellaniæ, cujus fructus una cum Diſtributionibus quotidianis ad victum honeſte ſufficiunt*, ſic apud Urſayam *cit. tom.* 5. *part.* 1. *diſceptat.* 5. *num.* 30. 110

Ad complementum hujus articuli advertendum eſt: quod circa preces, vel Miſſas, quæ in Ordinatione injunguntur ab Epiſcopo, ſecundum Pontificale Romanum, ipſe Epiſcopus ſic dicit: *Singuli ad primam Tonſuram, vel ad quatuor minores Ordines promoti dicite ſemel ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum Litaniis, verſiculis,* 111

& orationibus. Ad Subdiaconatum, vel Diaconatum, Nocturnum talis diei. Ad Presbyteratum vero ordinati poſt primam veſtram Miſſam tres alias Miſſas, videlicet unam de Spiritu Sancto, aliam de B. Maria ſemper Virgine, tertiam de Fidelibus defunctis dicite, & Omnipotentem Deum etiam pro me orate. Quod illi devote ſuſcipiunt, & reſpondent, ſe ſic facturos. Unde Suarez, Azorius, Leſſius, Layman, & alii cum Averſa *qu. 2. ſect.* 13. volunt, iſta perſolvenda eſſe ſub mortali; quam ſententiam Stephanus *tract.* 5. *diſp.* 4. *num.* 72. dicit eſſe probabiliorem; Quia Epiſcopus poteſt, & quando aliud non declarat, cenſeri debet graviter imperare; cum hæc materia ſit gravis. E contra Diana, Sotus, Valentia, Caſtropal. Pellizzar. Lohner, Gobat in *Experient. tract. 3. n.* 713. *& tract.* 8. *num.* 771. defendunt eſſe tantum obligationem decentiæ, non autem ſub peccato præſertim mortali; Quia licet ſub mortali poſſint id Epiſcopi imperare, tamen id hactenus non declaraverunt; Unde videtur tenenda benignior ſententia, quod non peccetur mortaliter, ſed ſolum venialiter, ſi id negligatur. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1319. *argum. cap. Statutum* 22. *de election. in* 6. *cap. In pœnis* 49. *de Regul. Juris in* 6. *L. Cum quidam* 19. *ff. de liberis, & poſthumis*: *L. Factum* 155. §. 2. *ff. de Regulis Juris*.

112 Nocturnum autem, quod præſcribitur Subdiaconis, & Diaconis, non neceſſario eſt illud ipſius diei, quo ſit Ordinatio, ſed cujuſcumque, quem Epiſcopus deſignat. Gobat *loc. cit. tractat.* 8. *n.* 772. La Croix *loc. cit. num.* 2320. & alii. Si vero Epiſcopus nullum determinatum diem deſignat, probabilius debet recitari Nocturnum talis diei Ordinationis, uti colligitur ex verbis Romani Pontificalis ab Epiſcopo poſt Ordinationem prolatis, nempe, *Ad Subdiaconatum, vel Diaconatum Nocturnum talis diei*, ut patet *num. antecedenti*. Sic Gobat *loc. cit. num.* 772. & alii. Miſſæ tamen Presbyteris injunctæ non debent neceſſario celebrari primis diebus poſt Ordinationem impeditis poſt ipſam Miſſam; ſed primis diebus non impeditis, ideſt quibus licebunt poſt primam Miſſam Miſſæ votivæ, & de Requiem. Ita Sennyei *de Miſſa num.* 152. La Croix *loc. cit. num.* 2310. & alii. Et has tres Miſſas poſſunt Neo-Presbyteri offerre pro quibuſcumque voluerint, ſtipendium accipiendo. Et ſufficit quod pro Epiſcopo ordinante orent, ut patet ex verbis ſolitis ab Epiſcopis poſt Ordinationem proferri, relatis *numero antecedenti*, ibi: *Et Omnipotentem Deum etiam pro me orate*.

113 Item poſſunt Neomyſtæ primam Miſſam cum Epiſcopo ordinante lectam, ſeu celebratam, offerre pro altero, non aliter ac ſi ſoli illam legerent; Reipſa enim conſecrant, & ſubſtantialiter ponunt Sacrificium: At vero videtur, quod pro tali Miſſa non poſſint ſtipendium accipere, quia petens, & offerens eleemoſynam pro una Miſſa cenſetur velle aliam cum omnibus ordinariis cæremoniis, actionibus ſolitis ad Altare peragendam; Tum quia dubium eſt, an conſecrent, cum dubium ſit quod forte verba conſecrationis non abſolvant cum Epiſcopo, ſed poſt, jam ab ipſo peracta conſecratione.

114 Hinc monendi ſunt Neomyſtæ, quod omni diligentia curent verba conſecrationis incipere, & abſolvere una cum Epiſcopo, non ante, nec poſt; Sicque conſultum eſt, ut conſimilem forment intentionem: *Si verba conſecrationis incepero, & abſolvero cum Epiſcopo, volo conſecrare; alias non*; quia ſi aliquis Neo-Presbyter abſolute volens conſecrare, verba conſecrationis abſolveret ante Epiſcopum, Epiſcopus nihil conſecraret, cum jam *eſſet* tota materia conſecrata; quod videtur inconveniens; *Et* e contra ſi dicta verba abſolveret poſt Epiſcopum, ipſe Neomyſta nihil poſſet conſecrare, quia nihil ſupereſſet conſecrabile, adeoque fruſtra proferre formam volens conſecrare, ut recte notat Gobat *tract.* 3. *num.* 141. Suarez, Averſa, citati & ſequuti a La Croix *loc. cit. n.* 2322. ubi ſubdit, quod ad tollendum omnem ſcrupulum, ſufficit quod Neo-Presbyter conetur verba abſolvere cum Epiſcopo, & velit ſolum facere, quod ibi vult fieri Eccleſia, aut ſicut meliori modo fieri poteſt: Uti cum aliis monet etiam Gobat *loc. cit. tract.* 8. *num.* 131. Quamvis tamen nullam (præter conſuetudinem & præſcriptum Pontificalis) extare legem poſitivam obligantem ſub gravi Neomyſtas proferre illa verba conſecrationis, ſeu tunc conſecrare una ſimul cum Epiſcopo, tradat cum aliis Gobat *loc. cit. num.* 133. ipſumque etiam citet La Croix *loc. cit. num.* 2322. recte concludens nihilominus eſſe ſtandum conſuetudini Eccleſiæ & præſcripto Pontificalis.

115 Ordinationes Miniſtrorum Eccleſiæ cum magno delectu fieri jubentur. Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Ubi primum*.

116 Ordinandi examinari debent in doctrina Chriſtiana. Idem Conſtit. 42. incip. *Etſi minime*, §. 10. & docere debent, ſe operam dediſſe inſtruendis fidelibus in doctrina Chriſtiana. *Ibidem* §. 6.

117 Ætas in Eccleſia Occidentali requiſita ad

reci-

recipiendos Ordines aſſignatur ab eodem Pontifice Conſtit. 128. tom. 1. incip. *Eo quamvis tempore*, §. 19. Vide verb. *Ætas*. Pro recipiendis Ordinibus quoad Græcos, eadem, quæ pro Latinis, requiritur. Idem Conſt. 56. tom. 1. incip. *Etſi*, §. 7. *n.* 19.

118 Hinc Ordinatio infantis eſt illicita, ſed valida; & ordinatus in infantili ætate non tenetur ad onera Ordini Sacro adnexa, niſi Ordinationem ratam habuerit, ſive expreſſe, ſive tacite; nec miniſtrare poteſt in Ordine ſuſcepto ante complementum ætatis legitimæ. Idem cit. Conſtitut. *Eo quamvis tempore* §. 20. 21. 22. 23. & 26.

119 Quare pro Ordinatis apud Cophtos ad Diaconatum in infantili ætate, præſcribitur exploratio voluntatis, quæ fiat ad normam Concilii Toletani ſecundi poſt expletum annum decimum ſextum. *Ibid.* §. 27. 28. Si quis ſæcularia vota elegerit, ſuſpenſus erit ab exercitio Ordinis Sacri. *Ibid.* §. 22. Nec tenebitur ad recitationem Horarum Canonicarum. *Ibid.* §. 28. Et nuptias etiam iterato contrahere poterit. *Ibid.* §. 28. & 29. Eligentibus autem perſeverare in miniſterio Eccleſiæ, prohibentur ſecundæ nuptiæ, & omnis bigamia ſub pœna depoſitionis. *Ibid.* §. 30. 31. 32.

120 Ordinationes ad Ordines Majores in Cathedrali, vel inſigniori Diœceſis Eccleſia haberi debent. Idem Conſtitut. incip. *Ad audientiam* §. 17. ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de Ref.* Id tamen intelligendum eſt de Ordinationibus generalibus. *Ibidem* §. 18. Ex mitiori tamen interpretatione apud omnes recepta, non prohibetur Epiſcopus, quin juſta aliqua ſuadente cauſa, poſſit aliquos privatim in Epiſcopii ſacello majoribus Ordinibus initiare.
121 *Ibidem*. An autem, quod de Capella Epiſcopi, idipſum dicendum ſit hac in re de Capella Cardinalis Epiſcopi ſuburbicarii in Urbis palatio ſita? Vide dicta verb. *Cardinales*, *Art.* 3. *a*
122 *num.* 30. Ordinari a quo debeant ſubditi Epiſcopis ſuburbicariis, & a quo exteri in Urbe commorantes? Vide *loc. cit.* & verb. *Vicarius Urbis*.

123 Ordinari a Pontifice poſſunt Clerici ex quacumque Eccleſia, ſive Diœceſi, non ſolum ut eorum opera utatur; ſed etiam honoris cauſa. Idem Conſtitut. incip. *In poſtremo*, §. 16. Ordinatus a Papa, etiam honoris cauſa, ſine licentia Papæ non poteſt ab Inferiori ad ſuperiores Ordines promoveri. *Ibidem* §. 3. & 7. Ordinatus a Papa non eſt propterea a juriſdictione ſui Epiſcopi exemptus. *Ibid.* §. 18.

124 Epiſcopus poteſt ob crimen occultum, etiam extrajudicialiter cognitum Clericis interdicere aſcenſum ad Ordines ſuperiores, & ſuſceptorum miniſterium ſeu exercitium; *De Synodo Diœc. lib.* 7. *cap.* 71. *num.* 3. *ad* 5. ubi ſcite adducuntur Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. *de Reform.* & Decreta Sacræ Congregationis ejuſd. Concilii interp. in *Alerienſi die* 24. *Novemb.* 1657. *in Capritanen.* 19. *Decemb.* 1730. & *in Oritana ſeu Tarentina* 20. *Aug.* 1735. *ut*
in Theſauro Reſolutionum tom. 5. & 7. Et adeo 125
verum eſt, poſſe Epiſcopum, virtute prædicti Decreti Concilii Tridentini ex cauſa ſibi nota Clericum interdicere tam Sacrorum exercitio, quam aſcenſu ad altiores Ordines, ut neque teneatur *Cauſam ſuſpenſionis ſeu delictum manifeſtare ipſi reo, ſed tantum Sedi Apoſtolicæ, ſi ſuſpenſus ad eam recurſum habuerit*, quod præciſis verbis reſpondit S. Congreg. Concil. Epiſcopo Vercellenſi *die* 21. *Mart.* 1643. *lib.* 7. *Decret. pag.* 170. & *ſeqq.*

Et univerſim loquendo, Epiſcopum renuentem alicui Ordines conferre, nullo jure obſtringi ad manifeſtandam cauſam, cur eum repellat, neque ei, qui repulſus eſt, nullam competere appellationem, ſed tantum permitti adire Sedem Apoſtolicam, eique ſuas querelas exponere, declaravit ead. Sac. Congregatio *in Re-* 126
menſi die 21. *April.* 1688. Ibidem *num.* 14. Et 127
num. 15. additur, quod ſi ſic ſuſpenſus ab Epiſcopo, nihilominus appellationem interponere ejuſque obtentu, in Altari miniſtrare, ſeu quovis modo ſuum Ordinem ſolemniter exercere præſumat, ſtatim incidat in irregularitatem, uti quidquid in contrarium ſenſerint nonnulli Doctores, expreſſe definivit ead. Sac. Congregat. Concil. *in Sagonen.* 21. *Junii* 1626. *lib.* 24. *Poſitionum pag.* 1. ibi: *Epiſcopus Sagonenſis ex facultate ſibi attributa Decreto Concilii cap.* 1. *Seſſ.* 14. *ex cauſis ſibi notis ſuſpendit Parochum ab exercitio Curæ; ſed hic appellavit, & præcepto Epiſcopi contempto, celebravit, & curam exercuit. Quæritur, an a dicta ſuſpenſione detur appellatio, ita ut Parochus, non obſtante appellatione interpoſita, per exercitium curæ effectus fuerit irregularis? S. Congreg. Conc. cenſuit, ab hujuſmodi ſuſpenſione non dari appellationem; & Parochum, qui Sacramenta, ut ſupra, miniſtravit, irregularitatem contraxiſſe*. Hæc Benedict. XIV. *loc. cit.* qui ſubjungit, *id tamen ab Epiſcopo non debere in Synodo ſtatui, & declarari*. Vide tom. 9. verb. *Suſpenſio art.* 7. per tot. & ſignanter n. 12.

* Beneficium, ad cujus titulum Ordines conferuntur, debet tantum ex redditibus ferre, quantum ſufficit ad Clerici honeſtam ſuſtenta- 128

ſionem, juxta taxam ab Epiſcopo definiendam; detractis tamen oneribus, non tamen Miſſarum, ſaltem niſi aliter Epiſcopus ſtatuerit. Si vero Clericus ordinetur in loco Domicilii, & Beneficium obtineat in alia Diœceſi, tunc ſi beneficium poſcit perpetuam reſidentiam, ſuſtentatio iſta dirigenda eſt juxta taxam Synodalem loci, ubi eſt beneficium; ſecus vero ſtatuendum eſt, ſi reſidentiam non expoſcat, juxta ac ſtatuit Innocentius XIII. in ſua Conſtitut. incip. *Apoſtolici Miniſterii*. Hæc *De Synod. Diœc. lib.* 7. *cap.* 72. §. 2.

129 Ordines Sacri conferendi ſunt primario titulo Beneficii Eccleſiaſtici; nec niſi in ſubſidium pro neceſſitate vel commoditate Eccleſiarum conferri poſſunt ab Epiſcopo ad titulum Penſionis, vel Patrimonii, ex Tridentino *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de Reform.* Nec niſi concurrat neceſſitas vel commoditas Eccleſiæ, licitum id eſſe edixit Sacra Congregatio Concilii in Encyclica *die* 13. *Maii* 1679. juſſu Innocentii XI. exarata; *Inſtit. Eccleſ.* 26. §. 2.

130 Ad Ordines conferendos cenſet Pontifex ex *Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *de Reform. cap.* 2. non eſſe poſitum in arbitrio Epiſcopi, ut Ordines minores det ignorantibus linguam latinam, ſi ſpem oſtendant futuri profectus: nam Concilium exigit, ut ſaltem linguam latinam intelligant; & arbitrium Epiſcopi, de quo ibidem, cadit ſuper interſtitia, non ſuper ſcientiam latinæ linguæ. *Inſtit. Eccleſ.* 42. §. 2.

131 Quoniam vero ad Sacros Ordines requirit Tridentinum *ibid. can.* 14. ſcientiam requiſitam ad docendum populos neceſſaria ad ſalutem, ac ad miniſtranda Sacramenta; ideo Subdiaconatui convenit ut præcedat annus integer ſtudii, ſive Theologiæ moralis, ſive Scholaſticæ, ſive Juris Canonici. Biennium vero ad Diaconatum ordinandum: triennium ad Sacerdotium. Nec impletur mens Tridentini, ſi quis in Theologia morali tantum ſtuduerit de contractibus, cambiis &c. Concilium enim exigit, ut poſſit erudiri populus quo ad neceſſaria ad ſalutem. *Ibid.* §. 3.

132 Ordinum Sacrorum interſtitia diſpenſare etiam quoad Regulares, non quidem ad eorum Præſules, ſed ad Epiſcopum Ordinantem ſpectat, ut ex reſponſo Sac. Congregationis, *Inſtitut. Eccleſ.* 58. §. 1. Quamquam ab Epiſcopo deferendum ſit judicio Superiorum Regularium, ut ex aliis Decretis Sac. Congregationis. *Ibidem*.

133 Quoad clericum ſæcularem Epiſcopus diſpenſare poteſt, ſi agnoverit id poſtulare utilitatem, aut neceſſitatem Eccleſiæ. Utilitas tunc reſultat, cum pauci Miniſtri ſuppetunt; cum ordinandus ſit provectioris ætatis, & ſimul etiam maxime provectus in ſtudiis; ſeu tandem cum agitur de Parœcia, ſeu alio Beneficio exigente intra annum Ordinem Sacrum, ut ex DD. *Ibidem*.

134 Cæterum ſi quis obtinuerit ad diſpenſationem interſtitiorum indultum Sedis Apoſtolicæ; permiſſa eſt iſta diſpenſatio arbitrio Epiſcopi, ut Innocentius XII. in ſua reſolutione die 4. Decembris 1693. *ibid.*

134 Si quis obtinuerit privilegium a Sede Apoſtolica, ut ordinari poſſit extra tempora tribus diebus feſtivis interpolatis cum diſpenſatione interſtitiorum, non poteſt Ordines recipere tribus diebus interpolatis quidem, ſed feſtivis tantummodo quia celebratur in illis feſtum duplex, ſed non feſtum de præcepto.
135 Licet enim in Brevi dicatur *feſtivis diebus*, attamen feſtivum ſtylo Sedis Apoſtolicæ indicat diem feſtum de præcepto. Accedit decretum Sac. Congregationis Concil. definiens dies feſtos accipiendos eſſe pro feſtis de præcepto. *Inſtitut. Eccleſ.* 106. §. 6.

136 Si Clericus Sacris initiandus ſit conſuetudine aliqua peccandi adſtrictus, modo vero ita ſincera exhibeat reſipiſcendi argumenta, ut Confeſſarius vere eum contritum judicare poſſit, nolit autem pœnitens ille Confeſſario ſuadenti ut differat ſuſceptionem Sacri Ordinis acquieſcere, firmuſque ſtatuat ſtatim ſe ſolemni voto obſtringere; utrum in ea voluntate ſic obfirmatus poſſit abſolvi, quæſtio eſt anceps, adeoque ſuadendum eſt illi, ut prudentem & doctum virum conſulat, a quo remedia petat, & conſilium. *De Synod. Diœc. lib.* 11. *cap.* 2. §. 17. 18. *novæ edit.*

Additiones ex aliena manu.

137 Privilegium recipiendi Ordines extra tempora illis dumtaxat Regularibus ſuffragatur, quibus poſt Concilium Tridentinum nominatim atque recta conceſſum fuerit in forma non communi, ſed ſpecifica poſtmodum confirmatum. Per communicationem igitur Privi-
138 legium hoc haud acquiritur, ut ex Conſtitutione S. M. Benedicti XIV. incipiente *Impoſitis* probe monet clariſſimus Giraldi *in addit. ad Maſſcat. lib.* 1. *Tit. de Tempor. Ordinat. ſub n.* 15.
139 Quocirca locum amplius non habet, quod Auctor *n.* 21. *innixus Concilio Romano Tit.* 5. *cap.* 2. ait, acquiri ſcilicet poſſe mox dictum Privilegium per communicationem, tum ſuffragari ante Concilium conceſſum.

Re-

140 Reſſeque monet idem Pater Giraldi conſentanee ad mox allegatam Conſtitutionem S. M. Benedicti XIV. Privilegium hoc recipiendi Ordines extra tempora Regularibus conceſſum non arctare Epiſcopos Diœceſanos ad eos extra tempora ordinandos, vel dimittendos ad Ordinationem alibi ſuſcipiendam.

141 Vide & alia pertinentia ad Ordinationem Regularium in eadem Conſtitutione Benedicti XIV. &c.

142 Illud vero hic non eſt prætereundum, male Auctorem *n.* 105. *& plur. ſeq.* generaliter aſſerere, non eſſe detrahenda onera Miſſarum a Beneficio, ad cujus titulum quis ordi-
143 natur (*). Fuit enim olim hæc graviſſima quæſtio, in qua non una erat Doctorum ſententia. Tenebant nonnulli detrahi debere onera Miſſarum, ſi poſſit Beneficiarius ea, vel per ſe, vel per alium implere, nequaquam vero ſi per ſe ipſum illis ſatisfacere teneatur, Contra vero alii ſuſtinebant, onera Miſſarum neutro in caſu eſſe detrahenda.

144 *In hac opinionum varietate* (ut refert S. M. Benedictus XIV. *de Synod. Diœceſ. lib.* 12. *cap.* 9. *n.* 7. *& ſeq.*) *ſtatim duxerunt aliquot Epiſcopi Sacræ Congregationis Concilii ſententiam efflagitare, & nos, qui eidem eramus a ſecretis, ut Patres unico intuitu omnia inſpicerent, quæ ad materiam pertinerent &c. diligentem exaravimus Diſſertationem &c. ubi cujuſlibet ex diverſis quas retulimus Auctorum ſententiis præcipua expendimus rationum momenta. Actum fuit de hac quæſtione die* 8. *Auguſti* 1722. *iterumque die* 24. *Aprilis* 1723. *ac tandem die* 17. *Julii ejuſdem anni deciſum, rem eſſe relinquendam conſcientiæ & arbitrio Ordinariorum, qui ſpectatis Locorum, & Perſonarum conditionibus, vel in particularibus eventibus ſtatuant, vel etiam in Synodo per modum legis decernant, an onera Miſſarum ſint, aut non ſint detrahenda e redditibus Beneficii, e quibus Ordinandus ſuam honeſtam ſuſtentationem eſt percepturus.*

Quamobrem (rectiſſime concludit mox lau- 145
datus Summus Pontifex ubi ſupra) *abſque periculo obviandi juri communi, & Sacro Concilio Tridentino tuto poterit Epiſcopus in ſua Synodo non ſolum præfinire quantitatem proventuum, qui cenſeantur ſufficientes ad alimoniam ſubminiſtrandam Clerico ſuam incolenti Diœceſim, ſed etiam ſtatuere, & determinare, num inter ejuſmodi proventus ſit numeranda, an potius detrahenda ſtipes reſpondens numero Miſſarum, ad quas celebrandas Clericus, ſive per ſe, ſive per alium adigitur lege ſibi indicta a Fundatore Beneficii, quod poſſidet.* Confer eundem Summum Pontificem *Inſtitut. Eccleſ.* 26. *num.* 6.

De eo etiam hic neceſſario agendum, an 146
ubi quis ordinatur ad titulum Beneficii in aliena

(*) *Reſponſio Auctoris*. Circa privilegia recipiendi Ordines extra tempora &c. plura hic adduntur, quæ jam fuerant a me allata & tradita in *Supplementis* ad verb. *Ordo*, ubi inter alia datur Summarium dict. Conſtitut. Benedicti XIV. incip. *Impoſiti*.

An autem, quod ſubjungitur *n.* 142. nempe; male Auctorem *num.* 105. *& plur. ſeq.* generaliter aſſerere, non eſſe detrahenda onera miſſarum a Beneficio, ad cujus titulum quis ordinatur; potuerit urbane dici, judicat prudens lector. Non enim male aſſeritur, quod Ego Auctor tradidi a *cit. num.* 105. *ad* 110. tot ſuffultus ſolidis fundamentis, una cum celeberrimis Doctoribus & ſignanter Card. de Luca, Lamperez, Ludovicus Nogueir, Morin. Monacellio, & Urſaya clariſſimo Romano Advocato, maxime, ſi ut fert concluſio, ordinandus, donec aſcendat ad Sacerdotium pro rata Miſſarum aliunde habeat, unde vivere poſſit. Et Rec. memor. Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 12. *cap.* 9. relinquit arbitrio, & conſcientiæ Epiſcopi id decernere, aſſerens ad id inter alia *Decretum Sac. Cong. Concil.* 17. *Jul.* 1723. jam allatum ad litteram a me *loc. c. n.* 105. Videatur etiam doctiſſimus Ubaldus Giraldi unus ex digniſſimis Reviſoribus, *Inſtit. Canonic. part.* 1. §. 18. ubi ſic expreſſe tradit: Poſt publicationem Conſtit. *Speculatores* uſque a *die* 14. *April.* 1696. vivente adhuc ipſo Innocentio XII. Legiſlatore, pluries exorta eſt controverſia: An ab eadem Conſtit. aliquid innovatum fuerit circa detractionem onerum Miſſarum Beneficio, ad cujus titulum quis ordinatur, annexorum, ad effectum conſtituendi ſummam taxæ in Synod. præfinitæ; ſive Beneficiatus teneatur eas celebrare per ſe ipſum, ſive per alium. Libratiſque in Congreg. Conc. rationum momentis hinc inde militantium, reſpondit, id utroque caſu relinquendum eſſe arbitrio Ordinariorum; ut videre eſt in Theſauro Reſolutionum ejuſdem Congr. ſub die 8. Auguſti 1722. & 17. Julii 1723. cui reſponſo adhæret etiam Benedict. XIV. *lib.* 12. *de Synod. Diœceſ. cap.* 9. *num.* 6. & 7. Sic ille ad litteram.

na [illegible] obtenti, *[illegible]* [illegible] ſe ad normam Taxæ Synodalis vigentis in Diœceſi [illegible], an in Diœceſi, in qua Beneficium eſt ſitum? Hæc autem [illegible] eſt diſtinctio, ut ſi Beneficium [illegible]. & perpetuum [illegible] [illegible]. *[illegible]* [illegible] debetur a Taxa Synodali [illegible] in Diœceſi. [illegible] Beneficiatus [illegible] Beneficium, ſin autem Beneficium [illegible] [illegible] [illegible], & perpetuæ [illegible] non ſit [illegible], [illegible] *[illegible]* ſit a Taxa Synodali [illegible] [illegible] [illegible] Beneficiatus [illegible] Domicilium, ut reſpondit Sacra Congregatio Concilii [illegible] *[illegible]* 9. *Julii* [illegible] *[illegible]* [illegible] *[illegible]*. [illegible] *[illegible]* S. *[illegible]* [illegible] *Maii* [illegible] & ſtatuit *[illegible]* XII. in *Conſtitutione* incipiente *[illegible]* [illegible]. Confer & [illegible] XIV. *de Synod. Diœceſ.* [illegible] 12. cap. 9. num. 6.

Articulus III.

Quænam ea, quæ concernunt [illegible] Prælatorum ordinandi [illegible], [illegible] [illegible], & concedendi Literas dimiſſorias.

1 Soli [illegible] poſſunt ordinare Epiſcopi omnes [illegible] Ordines. Communiſſima, per [illegible] textus in cap. *Illud* 1. cap. *[illegible]* 2. cap. *Si quis* 3. cap. *Clerum* [illegible] [illegible] *[illegible]* 6. cap. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] 8. *diſt.* 71. *&* in cap. *[illegible]* 2. *diſt.* [illegible] *&* cap. *[illegible]* 3. *&* cap. *Nullus Epiſcopus* 4. *de temporibus ordinat.* in 6. & Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. cap. 2. *&* 3. *de reformat.* *& ſeſſ.* 23. cap. 8. *de reformat.* ubi ſub gravibus pœnis prohibetur, ne quis alienum ſubditum, ſeu extraneum audeat *ordinare abſque proprii Superioris licentia.*

2 Abbates poſſunt de jure conferre Ordines Minores ſuis ſubditis, licet non ſint benedicti; *cap. Quoniam* 1. *diſt.* 69. *cap. Cum contingat* XI. *de ætat. & qualit. cap. Abbates* 3. *de privileg. in* 6. cum ſimilibus & ſic fuit deciſum a Sacra Congregat. Concilii *die* 16. *Februar.* 1619. teſtantur Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Abbas n.* 19. *& in Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 10. *de reformat. n.* 7. Bellius in *Select. Canonic. cap.* 19. *n.* 9. Navarr. *verb. Ordo num.* 4.

3 Abbates, quamvis de Jure communi poſſent olim Ordines Minores conferre ſibi ſubditis, non ſolum Monachis, verum etiam & Laicis, in quos ordinariam Eccleſiaſticam habebant juriſdictionem, ut probat textus in *cap. Abbates* 3. *de privileg. in* 6. & cum aliis advertit Barboſa in *cit. ſeſſ.* 23. *cap.* 10. *num.* 2. Hodie tamen ipſi Abbates, & alii quicumque intra fines alicujus Diœceſis exiſtentes, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, non poſſunt amplius cuiquam, qui Regularis ſubditus non ſit, Tonſuram, vel Minores Ordines conferre. Sic expreſſe Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 10. & pluries decrevit Sacra Congreg. Concilii, & ſignanter 26. *Jan.* [illegible] *&* 10. *Decemb.* 1713. *Barboſa* in Trid. *loc. cit. num.* 2 *Card. Petra tom.* 5. *Comment. ad Conſtit.* 4. *Caliſti III. num.* 68. & alii communiter.

Nec etiamsi alii Regulares non ſubditi, & 4 Clerici [illegible] afferant dimiſſorias ſuorum reſpective Superiorum. Vide verb. *Abbas n.* 22.

[illegible] [illegible] Ordinatio Abbatum conferen- 5 tium Ordines Minores ſibi non ſubditis licet cum Dimiſſoriis [illegible] *Superioris*, eſſet irrita, & invalida. Vide verb. *Abbas n.* [illegible].

Abbates Regulares non [illegible] [illegible] 6 ad Ordines Minores [illegible] [illegible] *[illegible]*. Vide verb. *[illegible]* n. 93.

[illegible] reſpectu Minorum Ordinum [illegible]- 7 di [illegible] a proprio Epiſcopo. Vide [illegible] verb. [illegible] n. 94.

Epiſcopus autem proprius eſt Epiſcopus loci 8 [illegible], in quo [illegible] [illegible]. Vide 1. verb. [illegible] n. [illegible].

Cardinales [illegible] [illegible] Epiſcopi non 9 ſint, poſſunt [illegible] [illegible] [illegible] conferre primam Tonſuram, & etiam Ordines Minores ſuis ſubditis, & Familiaribus. Barboſa *p.* 2. *de Offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 3. *num.* 15. *& lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 4. *num.* 40. cum pluribus ab eo citatis. *[illegible]*. de Ordinib. *[illegible]* *part.* 1. *q.* 2. *art.* 1. *num.* 12. & alii paſſim.

Subditus Epiſcopi quoad Ordines licite ab 10 ipſo *recipiendos* poteſt quis fieri quatuor modis; ſcilicet ratione originis, ratione Domicilii, ratione Beneficii, & ratione triennalis familiaritatis, ſeu commenſalitatis cum Epiſcopo. *Communis* per textum in *cap. Cum nullus* 3. *de temporib. ordinat. in* 6. ubi comprehenduntur primi tres modi his præciſis verbis: *Superior intelligitur in hoc caſu*, ſcilicet quantum ad dandam licentiam recipiendi Ordines ab alieno Epiſcopo, & a fortiori ipſos conferendi, *Epiſcopus de cujus Diœceſi eſt is, qui ad Ordines promoveri deſiderat*, *oriundus*; *ſeu in cujus Diœceſi Beneficium obtinet Eccleſiaſticum*: *Seu habet* (*licet alibi natus fuerit*) *Domicilium*

ip-

in eadem. Et per textum *in Concil. Trid. ſeſſ. 23. de Reformat. cap. 9.* ubi additur quartus modus, triennalis videlicet familiaritatis, ſeu commenſalitatis cum Epiſcopo his præciſis verbis: *Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum ordinare non poſſit, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus, & Beneficium, quacumque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa illi conferat, conſuetudine quacumque etiam immemorabili in contrarium non obſtante.*

11 Et quoad quatuor dictos modos, quibus poteſt quis fieri ſubditus Epiſcopi quoad Ordines licite ab ipſo recipiendos adeſt noviſſima Conſtitutio Innocentii XII. edita 4. *Novemb.* 1694. quæ cum debeat inſervire pro quotidiana regula, hic ad litteram datur.

Conſtitutio, qua plura declarantur ac præſcribuntur pro tollendis abuſibus, & fraudibus circa Ordinationes alienorum Subditorum.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

„ Speculatores Domus Iſrael, quæ eſt Sancta Dei Eccleſia, per ineffabilem Divinæ Bonitatis abundantiam conſtituti, eo potiſſimum ab ipſis Pontificatus noſtri primordiis Paſtoralis vigilantiæ noſtræ ſtudia convertenda eſſe duximus ut, qui in ſortem Domini vocantur, Sacriſque addicuntur Miniſteriis, quippe quos irreprehenſibiles eſſe convenit, ut præeſſe valeant, corrigendis, ac in quos tamquam in ſpeculum reliqui oculos conjiciunt, ex iiſque ſumunt, quod imitentur, tales ſint, qui digne poſſint Dominica Sacramenta tractare, ac ædificent cunctos, tam Fidei ſcientia, quam operum diſciplina.

„ §. 1. Sane hoc inito conſilio, non alios quantum fieri poteſt, quam qui in Sanctitate, per ordinatiſſimos Eccleſiaſticæ Militiæ gradus ſtatis intervallis ambulaverint, ac pie, & fideliter in Miniſteriis anteactis ſe geſſerint, ad Sacerdotium aſſumi, Sacraſque Ordinationes juxta priſcum Eccleſiæ morem, præſcriptis a jure temporibus, orationi, & jejunio conſecratis, haberi cupientes, ſeveriorem quamdam in concedendis Indultis ſuſcipiendi Sacros Ordines extra Tempora hujuſmodi, & interſtitiis ad id deſignatis minime ſervatis, ultro Nobis propoſuimus adhibendam rationem, qua videlicet ſervata, ante meritum laboris, ante tempus examinis, ante experientiam diſciplinæ, Sacerdotalis honor non probatis minime tribuatur, nec unquam heri profani, hodie Sacrorum Antiſtites, veteres vitio, virtute rudes, & recentes, Diſcipuli ſimul, ac Magiſtri pietatis creentur; Sed ii tantum juxta conſtitutas a Majoribus Leges ab humili gradu fidelis populi ad Sacrarum adminiſtrationum ſublimitatem promoveantur, qui poſt mutatum habitum ſæcularem diuturna converſatione inter Clericos fuerint comprobati, ac multo tempore didicerint, quæ poſtmodum alios docere tenentur.

„ §. 2. Ceterum per ea ipſa Indulta, quæ ſuper præmiſſis parcius quidem, ac ex certis tantum, & magis rationabilibus cauſis concedere decrevimus, contraria quavis illorum interpretatione penitus improbata, ſalutarem illam, quam Sacri Generalis Tridentini Concilii Decreta de non ordinandis ad Patrimonii titulum, niſi illis, quos Epiſcopi pro neceſſitate, vel commoditate ſuarum Eccleſiarum aſſumendos judicaverint, præſcribunt diſciplinam nequaquam relaxatam intelligi, quinimmo nec unquam ad Indulta hujuſmodi exequenda Epiſcopos ipſos arctare, ſed illorum executionem arbitrio ſemper eorumdem Epiſcoporum, quorum conſcientias hac in re ſtrictiſſime oneratas voluimus, prorſus relinquere declaravimus: Sperantes in Domino eos, qui juxta Apoſtoli monitum, nemini cito manus imponendas eſſe, probe norunt, ſibi, & univerſo Gregi attendentes, in quos eos poſuit Spiritus Sanctus regere Eccleſiam Dei, & reverenda ipſis ſpiritibus angelicis Miniſteria ab Hominibus ſine conſideratione apprehendi unquam permiſſuros, nec temere percipi paſſuros, quæ vita probata dumtaxat accipere promerentur.

„ §. 3. Omnes inſuper, & ſingulos cujuſcumque tandem gradus, Ordinis, & Dignitatis fuerint, quibus ex hujus Sanctæ Sedis gratia Sacros Ordines præfatos extra eadem tempora conferre valeant, indulgendi poteſtas fieri conſuevit, cum Divinos Ordines largiri diſtricti ſemper eſſe judicii oporteat, ſerio monitos volumus, ut præſcriptos ſibi deſuper in ſuis quique facultatibus terminos religioſe cuſtodiant, nec eas cujuſvis conſuetudinis, aut exempli prætextu ullatenus tranſgrediantur.

„ §. 4. Verum quo impenſius Apoſtolicæ gubernationis curam, & cogitationes in hæc intendimus, eo majori cum animi noſtri dolore ex quamplurium Venerabilium Fratrum noſtrorum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in diverſis Regionibus exiſtentium delatis ad Nos querelis accepimus, & graviora quotidie malignari inimicum in Sancto, ſacrilega

„ ſcilicet illorum impudentia in dies creſcente, „ qui propriæ ſalutis immemores Clericales Ordines ſibi forſan a propriis Præſulibus denegatos, ſeu quos, aliquibus Canonicis ſibi obſtantibus impedimentis, denegari merito verentur, ab alienis Epiſcopis, non quæ Jeſu Chriſti, ſed eas, quæ ad ipſos non pertinent, Oves, in animarum ſuarum perniciem quærentibus, nec tot Canonicas damnationes contra uſurpantes alienæ plebis hominem latas perhorreſcentibus abſque ſuorum Prælatorum commeatu, hoc eſt, Dimiſſoriis, Commendatitiiſve eorum Litteris deſtituti, quinimmo eis inſciis, & ſæpe etiam invitis, ſub minus legitimis Beneficii Eccleſiaſtici, Originis, Domicilii, ſeu etiam familiaritatis, ac continuæ ordinantium Epiſcoporum commenſalitatis quæſitis titulis, in Sacrarum Legum fraudem, & contemptum, illegitime ſuſcipiunt, atque ita non intrantes per Oſtium, & nihilominus Tabernaculum Domini cum macula inhabitare non dubitantes, Sacrificium in Sacrilegium convertunt, judicium abſque miſericordia ſibi conciſcunt, Deoque minime placentes, & tamen placere velle præſumentes, non modo eum non placant, ſed magis irritant, dum videntur in cordibus ſuis dicere: non requiret.

„ §. 5. Hinc eſt, quod Nos ex commiſſæ Nobis Divinitus Apoſtolicæ ſervitutis munere, abuſus, fraudes, ac ſcandala hujuſmodi penitus, & omnino e medio tollere, ac irreligioſam contrafacientium audaciam, quantum Nobis ex alto conceditur, compeſcere, & reprimere volentes, necnon fel. rec. Urbani VIII. contra male ordinantes, & male ordinatos, quæ incipit: *Secretis*, aliorumque Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum, ac etiam Conciliaribus hac in re editis Conſtitutionibus, & Ordinationibus inhærentes, illaſque quoad ea, quæ præſentibus non adverſantur, quatenus opus ſit, innovantes, de Venerabilium Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium ejuſdem Concilii Tridentini Interpretum, qui quæcumque antehac ſuper præmiſſis ab ipſorum Cardinalium Congregatione in particularibus caſibus edita Decreta, declarationes, ſeu reſponſa ad earumdem præſentium limites reducenda eſſe cenſuerunt, conſilio, ac etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ad Omnipotentis Dei Gloriam, Eccleſiæ utilitatem, veteris diſciplinæ inſtaurationem, totiuſque Chriſtiani Populi ædificationem, hac generali noſtra, & perpetuo valitura Conſtitutione decernimus, & declaramus.

„ §. 6. Nulli Epiſcopo, ſeu cujuſvis loci Ordinario, tametſi Cardinalatus honore fulgeat, licere externum quempiam, ac ſibi ratione Originis, ſeu Domicilii juxta modum inferius declarandum legitime contracti non ſubditum ad Clericalem Tonſuram promovere, cujuſvis Beneficii Eccleſiaſtici, ei ſtatim ac Tonſura hujuſmodi inſignitus fuerit, conferendi, ſeu ad quod is a Patronis jam præſentatus, ſeu nominatus fuerit, prætextu, etiamſi Beneficium prædictum de novo ea expreſſe adjecta lege fundatum fuiſſe conſtiterit, ut quis immediate poſt Clericalem Characterem ſuſceptum ad illud inſtituatur.

„ §. 7. Præterea Clericum, qui legitime jam a proprio Epiſcopo ad eamdem Clericalem Tonſuram, ſeu etiam ad Minores Ordines promotus fuerit, non poſſe ab alio Epiſcopo, ratione, ac *titulo* cujuſcumque Beneficii in illius *Diœceſi obtenti*, ad ulteriores Ordines promoveri, niſi *ante* eorumdem ſuſceptionem Teſtimoniales Litteras proprii Epiſcopi, tam Originis quam Domicilii ſuper ſuis Natalibus, ætate, moribus, & vita ſibi concedi obtinuerit, eaſque Epiſcopo ordinanti in actis illius Curiæ conſervandas exhibuerit.

„ §. 8. Licet vero Clericus ratione cujuſvis Beneficii in aliena Diœceſi obtenti ſubjiciatur juriſdictioni illius Epiſcopi, in cujus Diœceſi Beneficium hujuſmodi ſitum eſt, eam tamen de cetero hac in re inconcuſſe ſervari volumus Regulam, ut nemo ejuſmodi ſubjectionem ad effectum ſuſcipiendi Ordines acquirere cenſeatur, niſi Beneficium prædictum ejus ſit redditus, ut ad congruam vitæ ſuſtentationem, ſive juxta Taxam Synodalem; ſive, ea deficiente, juxta morem Regionis, quo promovendis ad Sacros Ordines, detractis oneribus per ſe ſufficiat, illudque ab Ordinando pacifice poſſideatur, ſublata quacumque facultate ſupplendi quod deficeret fructibus ejuſdem Beneficii cum adjectione Patrimonii etiam pinguis, quod ipſe Ordinandus in eadem, ſeu alia quavis Diœceſi obtineret: ac Epiſcopus ſic ordinans, tam de prædictis Teſtimonialibus Litteris, quam de redditis Beneficii hujuſmodi expreſſam in conſueta collatorum Ordinum atteſtatione mentionem facere debebit.

„ §. 9. Ceterum ſubditus ratione Originis is

„ illa-

„ tantum ſit, ac eſſe intelligatur, qui naturaliter ortus eſt in ea Diœceſi, in qua ad Ordines promoveri deſiderat; Dummodo tamen ibi natus non fuerit ex accidenti, occaſione nimirum itineris, Officii, Legationis, Mercaturæ, vel cujuſvis alterius temporalis moræ, ſeu ſupermanentiæ ejus Patris in illo loco, quo caſu nullatenus ejuſmodi fortuita nativitas, ſed vera tantum, & naturalis Patris origo erit attendenda. Quod ſi quis tanto temporis ſpatio in eo loco, in quo ex accidenti, ſicuti præmittitur, natus eſt, moram traxerit, ut potuerit ibid. Canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci Litteras Teſtimoniales, ut ſupra obtinere; illaſque Epiſcopo Ordinanti per eum in collatorum Ordinum teſtimonio ſimiliter recenſendas præſentare teneatur.

„ §. 10. At ſi Pater in alieno loco, ubi ejus filius natus eſt, tamdiu, ac eo animo permanſerit, ut inibi vere domicilium de Jure contraxerit, tunc non Origo Patris, ſed Domicilium per Patrem, legitime, ut præfertur, contractum, pro Ordinatione ejuſdem Filii attendi debeat.

„ §. 11. Subditus autem ratione Domicilii ad effectum ſuſcipiendi Ordines is dumtaxat cenſeatur, qui licet alibi natus fuerit, illud tamen adeo ſtabiliter conſtituerit in alio loco, ut vel per decennium ſaltem in eo habitando, vel majorem rerum, ac bonorum ſuorum partem cum inſtructis Ædibus in locum hujuſmodi transferendo, ibique inſuper per aliquod conſiderabile tempus commorando, ſatis ſuperque ſuum perpetuo ibidem permanendi animum demonſtraverit, & nihilominus ulterius utroque caſu ſe vere, & realiter animum hujuſmodi habere jurejurando affirmet.

„ §. 12. Si quis tamen a propriæ originis loco in ea ætate diſceſſerit, qua potuerit alicui Canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii ſuæ Originis teſtimoniales Litteras, ut ſupra afferre debebit, ac de illis expreſſa ſimiliter mentio in ſuſceptorum Ordinum Litteris facienda erit.

„ §. 13. Ad hæc nullus Epiſcopus alienæ Diœceſis ſubditum Familiarem ſuum ad aliquos Sacros, ſeu Minores Ordines, vel etiam primam Tonſuram promovere, ſeu ordinare præſumat abſque ejus proprii Originis ſcilicet, ſeu Domicilii Prælati Teſtimonialibus Litteris, ut ſupra, & niſi ad præſcriptum Conc. Trid. præfati *ſeſſ.* 23. *c.* 9. *de reform.* Familiarem prædictum per integrum, & completum triennium in ſuo actuali ſervitio ſecum retinuerit, ac ſuis ſumptibus aluerit, Beneficium inſuper quod ei ad vitam ſuſtentandam, juxta modum ſuperius præfinitum, ſufficiat, quacumque fraude ceſſante, ſtatim, hoc eſt, ſaltem intra terminum unius menſis a die factæ Ordinationis, re ipſa illi conferat, ac in Ordinationis hujuſmodi teſtimonio expreſſam itidem Familiaritatis, ac Litterarum prædictarum mentionem facere teneatur.

„ §. 14. Porro, ut quibuſcumque fraudibus aditus omnino præcludatur, volumus, & Apoſtolica auctoritate ſtatuimus, atque decernimus, ut Epiſcopus quilibet ſuos ratione Originis, ſive Domicilii ſubditos Clericos quoſcumque ab alienis Epiſcopis quavis auctoritate, etiam cum ſuis Commendatitiis Litteris promotos, nedum ad formam Concilii Trid. ſupradicti *ſeſſ.* 14. *c.* 3. *de reform.* quoad ſcientiam examinare valeat, verum etiam Ordinum eis collatorum Teſtimoniales Litteras, gratis tamen, recognoſcere, ac diligenter perquirere, an quoad illos præſentis Conſtitutionis forma, & diſpoſitio adimpleta fuerit, aſſignato ſic promotis termino competenti ei magis beneviſo ad docendum de ejuſmodi adimplemento, itaut quos eo termino elapſo id minime præſtitiſſe competit, a ſuſceptorum Ordinum exercitio, & ſi ita, & quandiu ei expedire videbitur, ſuſpendere, illiſque, ne in Altari, aut in aliquo Ordine miniſtrent, interdicere poſſit.

„ §. 15. Ita vero præmiſſa omnia, & ſingula perpetuo, ac inviolabiliter obſervari, atque adimpleri volumus, ut ſi quid in iiſdem præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſecus fiat, Ordinans quidem a Collatione Ordinum per annum, Ordinatus vero a ſuſceptorum Ordinum executione, quandiu proprio Ordinario videbitur expedire, eo ipſo ſuſpenſus ſit, aliiſque inſuper gravioribus pœnis pro modo culpæ noſtro, & pro tempore exiſtentis Romani Pontificis arbitrio infligendis utrique ſubjaceat.

„ §. 16. Decernentes pariter eaſdem præſentes Litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit in omnibus, & per omnia pleniſſime, & inviolabiliter obſervari; Sicque, & non aliter per quoſcum-

„ que

„ quo Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam
„ Cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac
„ ejuſdem S. R. E. Cardinales, etiam de La-
„ tere Legatos, ac Sedis præfatæ Nuncios,
„ alioſve quoslibet quacumque præeminentia,
„ & poteſtate fungentes, & functuros; ſubla-
„ ta eis, & eorum cuilibet quavis aliter judi-
„ candi, & interpretandi facultate, & aucto-
„ ritate, ubique judicari, & definiri debere,
„ ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a
„ quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel
„ ignoranter contigerit attentari.

„ §. 17. Non obſtantibus præmiſſis, ac Con-
„ ſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis,
„ necnon quibuſvis, etiam Juramento, confir-
„ matione Apoſtolica, ac quavis firmitate alia
„ roboratis ſtatutis, & Conſuetudinibus, Pri-
„ vilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apo-
„ ſtolicis ſub quibuſcumque verborum tenori-
„ bus, & formis, ac cum quibuſvis etiam de-
„ rogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacio-
„ ribus, & inſolitis clauſulis, irritantibuſque,
„ & aliis Decretis, etiam motu, ſcientia, &
„ poteſtatis plenitudine paribus, in genere,
„ vel in ſpecie, ſeu alias quomodolibet in
„ contrarium præmiſſorum conceſſis, confir-
„ matis, & innovatis. Quibus omnibus, &
„ ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti de-
„ rogatione de illis, eorumque totis tenoribus
„ ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua,
„ ac de verbo ad verbum, non autem per
„ clauſulas generales idem importantes men-
„ tio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut
„ aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda
„ foret, illorum omnium, & ſingulorum te-
„ nores, ac ſi de verbo ad verbum exprime-
„ rentur, & inſererentur, nihil penitus omiſ-
„ ſo, & forma in illis tradita obſervata, eiſ-
„ dem præſentibus pro expreſſis, & inſertis
„ habentes, illis alias in ſuo robore perman-
„ ſuris ad præmiſſorum effectum hac vice dun-
„ taxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus,
„ cæteriſque contrariis quibuscumque.

„ §. 18. Volumus autem, ut præſentes Lit-
„ teræ in valvis Eccleſiæ Lateranenſis, & Ba-
„ ſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Can-
„ cellariæ Apoſtolicæ, ac in Acie Campi Flo-
„ ræ de Urbe, ut moris eſt, publicentur, &
„ affigantur, ſicque publicatæ, & affixæ om-
„ nes, & ſingulos, quos illæ concernunt, pe-
„ rinde arctent, & afficiant, ac ſi unicuique
„ eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ
„ fuiſſent.

„ §. 19. Quodque earumdem præſentium
„ tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis
„ manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis,
„ & ſigillo alicujus perſonæ in Dignitate Ec-
„ cleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem pror-
„ ſus fides, tam in Judicio, quam extra il-
„ lud, ubique adhibeatur, quæ ipſis præſenti-
„ bus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel
„ oſtenſæ.

„ §. 20. Nulli ergo omnino hominum li-
„ ceat hanc paginam noſtrorum Decretorum,
„ Declarationis, Voluntatis, Statuti, & De-
„ rogationis infringere, vel ei auſu temerario
„ contraire. Si quis autem hoc attentare præ-
„ ſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei,
„ ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum
„ ejus ſe noverit incurſurum.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Ma-
„ jorem Anno Incarnationis Dominicæ milleſi-
„ mo ſexcenteſimo nonageſimo quarto, pridie
„ Nonas Novembris, Pontificatus noſtri anno
„ quarto.

B. Card. Prodatarius.

J. F. Card. Albanus.

Ut quis ordinari poſſit ab alieno Epiſcopo 12
ratione Beneficii in ejus Diœceſi obtenti, re-
quiritur, quod Beneficium ſit ibi revera obten-
tum, & pacifice ab Ordinando poſſeſſum. Sic
expreſſe ſtatutum eſt in d. Conſtitutione *Specu-
latores* §. 8. Item requiritur, quod tale Bene- 13
ficium, detractis oneribus, per ſe ſufficiat ad
congruam Clerici ſuſtentationem, adeo ut non
poſſit defectus fructuum ejus ſuppleri per adje-
ctionem Patrimonii *cit.* §. 8. Item requiritur, 14
quod Ordinandus ante Ordinationem obtineat
Teſtimoniales Litteras proprii Epiſcopi, tam
Originis, quam Domicilii ſuper ſuis *natalibus*,
ætate, moribus, & vita, & eas exhibeat Epi-
ſcopo Ordinanti in actis illius Curiæ conſer-
vandas. *Ibid.* §. 7. Inſuper requiritur, quod 15
Epiſcopus ſic ordinans, tam de prædictis Te-
ſtimonialibus Litteris, quam de reditu Benefi-
cii hujuſmodi expreſſam in conſueta collato-
rum Ordinum atteſtatione mentionem faciat.
Ibid. §. *in fine*.

Ut quis fiat ſubditus Epiſcopi, & ab ipſo 16
ordinari poſſit ratione Originis, requiritur, ut
naturaliter ortus ſit in ea Diœceſi, in qua ad
Ordines promoveri deſiderat; Dummodo ta-
men ibi natus non fuerit ex accidenti, occa-
ſione nimirum itineris, Officii, Legationis,
Mercaturæ, vel cujuſvis alterius temporalis
moræ, ſeu permanentiæ ejus Patris in illo lo-
co, quo caſu nullatenus ejuſmodi fortuita na-
ti-

vivitas, ſed vera tantum, & naturalis Patris
17 origo erit attendenda. *Ibid.* §. 9. Si quis autem tanto temporis ſpatio in eo loco, in quo ex accidenti, ut præmittitur, natus eſt, moram traxerit, ut potuerit ibidem Canonico aliquo impedimento irretiri, tunc etiam ab Ordinario ejus loci Litteras teſtimoniales, ut ſupra, obtinere debet, & illas præſentare Epiſcopo ordinanti per eum in collatorum Ordinum Teſtimonio recenſendas. *Ibidem* §. 9. *in*
18 *fine*. Si vero Pater in alieno loco, ubi ejus Filius natus eſt, tamdiu ac eo animo permanſerit, ut inibi vere Domicilium de Jure contraxerit; tunc non origo Patris, ſed Domicilium per Patrem legitime, ut præfertur, contractum, pro Ordinatione ejuſdem Filii attendi debet. *Ibidem* §. 10.

19 Origo Matris quoad receptionem Ordinum non attenditur, quia Filius ſequitur ſolummodo originem patris, & non matris; *l. Filius*
20 3. *Cod. de Municipibus*, *& Originariis*. Si autem filius ſit illegitimus, tunc ſi ſuper defectum natalium diſpenſetur ad Ordines recipiendos debet attendi Origo matris, & non patris, quia Filii illegitimi ſequuntur matrem, ejuſque Originem; *l. cum legitimæ* 19. *ff. de ſtatu hominum*, *l. Municipem*, 1. §. *final. ff. Ad Municipalem*, *& l. Ejus qui* 19. *ff. eodem*.

21 Expoſitus tamen, cujus parentes ignorantur, poteſt ordinari in Diœceſi, in qua, ut ſupra, naturaliter ortus eſt. Vel ſi de hoc conſtare nequeat, poteſt ordinari in Diœceſi loci, ubi expoſitus eſt. Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 75. *n.* 12. Mandoſ. *de ætate minori c.* 1. *a n.* 22. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcoper. par.* 2. *alleg.* 4. *n.* 17. cum aliis ibi citatis, Reiff. *lib.* 1. *Decretal. tit. XI. n.* 93. & alii paſſim.

22 Ut quis fiat ſubditus Epiſcopi, & ab ipſo ordinari poſſit ratione Domicilii, requiritur, quod illud adeo ſtabiliter conſtituerit in aliquo loco, ut vel per decennium ſaltem in eo habitando, vel majorem rerum, ac bonorum ſuorum partem cum inſtructis Ædibus in locum hujuſmodi transferendo, ibique inſuper per aliquod conſiderabile tempus commorando, ſatis ſuperque ſuum perpetuo ibidem permanendi animum demonſtraverit; Et nihilominus ulterius utroque caſu ſe vere, & realiter animum hujuſmodi habere jurejurando affirmet, cit. Conſt. *Speculatores* §. 11.

23 Verum enim Domicilium, non nuda voluntate, & aſſertione, ſed animo, & facto ſimul conſtituitur, textu expreſſo *in l. Domicilium* 20. *ff. Ad municipalem*, ibi: *Domicilium re*, *& facto transfertur*, *& non nuda conteſtatione*. Ubi Gloſſa inquit: *Facto ſubintellige*, *& animo*;
nam hæc duo ſunt neceſſaria. Unde Domicilium 24
contrahitur *animo* permanendi, videlicet perpetuo in tali loco, alioquin enim non contrahitur Domicilium, ut *l. Poſtliminii* 5. *ff. de captivis*, *l. Ejus*, *qui manumiſit*, §. *Celſus*, *ff. Ad*
municipalem. Hinc ſi quis inhabitet locum ani- 25
mo inde recedendi, non contrahet ibi Domicilium, quamvis mille annis ibidem habitet. Menochius *l.* 2. *de Arbitrariis Judic. caſ.* 86. *n.* 7. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 2. *allegat.* 4. *n.* 24. Marchin. *de Sacrament. Ordinis*
tract. 1. *par.* 5. *cap.* 7. *n.* 2. & alii paſſim. E- 26
xacto tamen alicubi Decennio, ſi de oppoſito non conſtet, præſumptione Juris cenſetur ibidem contractum Domicilium; *l. Nec ipſi* 2. *Cod. de*
Incolis. Sufficit autem animus perpetuo manen- 27
di in tali loco perpetuitate ſaltem propoſiti, licet poſtea progreſſu temporis hujuſmodi propoſitum, ſicuti & Domicilium mutari ob ſupervenientem cauſam poſſit, *ut cap. Ultim. de Parochiis*, *& cit. l. Ejus*, *qui manumiſit* §. *Celſus*, *ff. Ad municipalem*; ſummodo quoad Ordines recipiendos ſe vere, & realiter animum hujuſmodi habere jurejurando affirmet, ut cit. Conſtit. *Speculatores* §. 11.

Si quis tamen a propriæ originis loco in ea 28
ætate diſceſſerit, qua potuerit alicui Canonico impedimento obnoxius effici, etiam Ordinarii ſuæ originis Teſtimoniales Litteras, ut ſupra, afferre debebit, ac de illis expreſſa ſimiliter mentio in ſuſceptorum Ordinum Litteris facienda erit; cit. Conſtit. *Speculatores* §. 12.

Ut quis fiat ſubditus Epiſcopi, & ab ipſo 29
ordinari poſſit ratione Familiaritatis, ſeu Commenſalitatis, requiritur, quod ſit vere familiaris Epiſcopi, ideſt Dominicæ poteſtati Epiſcopi vere ſubjiciatur, ejuſque expenſis tamquam Domeſticus commenſalis continue alatur, *ut c. Ultimo*, *de verbor. ſignificat. in* 5. juncto Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. *de reformat.* ibi: *Etiam prætextu familiaritatis continuæ commenſalitatis ſuæ*, & concordat cit. Conſt. *Speculatores* §. 13. ibi: *In ſuo actuali ſervitio ſecum retinuerit*, *ac*
ſuis ſumptibus aluerit. Item requiritur, quod 30
ipſum ſecum retinuerit per integrum, & completum triennium. Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 9. *de reformat.* ibi: *Niſi per triennium ſecum fuerit commoratus*, & cit. Conſt. *Speculatores* §. 13. ibi: *Familiarem prædictum per integrum*, *& completum triennium in ſuo actuali*
ſervitio ſecum retinuerit. Item requiritur, 31
quod is ante receptionem Ordinum obtineat Teſtimoniales Litteras proprii, originis ſcilicet, aut domicilii, Epiſcopi ſuper ſuis Natalibus, æta-

[illegible], & vita, & eis Epiſcopo or[illegible] in actis illius Curiæ conſer[illegible]. Sic expreſſe cit. Conſtitut. Speculatores
32 §. 13. [illegible], quod Epiſcopus ordinans [illegible] intra ter[illegible] a die Ordinationis, [illegible] Teſtimonia [illegible] Conc. Trid. [illegible] & expreſſe [illegible] Conſt. Speculatores §. 12.

33 [illegible] Epiſcop. T[illegible] Dimiſſorias. Sic expreſſe Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 2. de re[illegible].

34 [illegible] Epiſcopum [illegible].

35 [illegible] Sic expreſſe Concil. Trid. [illegible] Epiſcopus [illegible] Concil. Trid. [illegible].

36 [illegible] Epiſcopum [illegible] Epiſcopum [illegible] Ordinat. [illegible] poteſt etiam [illegible] Gloſſa ibi verbo [illegible] Regul. Juris in [illegible], quod poteſt ſuatro

37 [illegible] ratione poteſt etiam [illegible] concedere ſuo Familiari [illegible] poſſe ipſas dimiſſorias [illegible] ſuis Familiaribus Trien[illegible] Sac. Congreg. Conc. 22. Jan. [illegible] Sellius in Selectis Canonicis, [illegible] & Barboſa in Trid. ſeſſ. 23. c. 9. [illegible] In ſupradictis omnibus tamen ſemper eſt [illegible] diſpoſitio Innocentii XII. in cit. Conſt. [illegible] Speculatores ſupra adducta n. 31.

38 [illegible] Generalis Epiſcopi non poteſt Di[illegible] concedere, niſi Epiſcopo abſente, ſeu [illegible], id ei concedente; alioquin enim [illegible] extendit ejus Officium; c. Cum [illegible] inferiores, de temp. Ord. in 6. ubi [illegible] in expoſitione caſus, Aloyſius Ric[illegible] Praxi aurea par. 1. reſ. 132. n. 1. & [illegible] loc. cit. n. 125. Barb. de Offic. &

[illegible] Epiſcop. part. 2. allegat. 7. num. 9. cum [illegible].

Vicarius Capitularis, Sede vacante, [illegible] 40
poteſt infra annum a die vacationis [illegible] Dimiſſorias concedere, [illegible] aliquo Beneficii [illegible], vel [illegible] fuerit; alias Vicarius Capi[illegible] Eccleſiaſtico ſubjacet [illegible]; Et ſic ordinati, ſi in Minoribus [illegible] fuerint, nullo privilegio Canonis [illegible] in Criminalibus gaudent. In [illegible] Pœnitentiam [illegible]. Sic expreſſe Conc. Trid. ſeſſ. 7. c. 10. de [illegible]. Quamvis enim Concilium [illegible] 41
[illegible] Capitulum [illegible], tamen quia Ca[illegible] infra octo dies poſt mortem Epiſcopi [illegible] Vicarium, [illegible] Conc. ſeſſ. 24. de ref. c. 16. non [illegible] Vicario, eſſendi Di[illegible] concedere per ſeipſum, ſed ſolum per [illegible] Vicarium Capitularem. Unde Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in [illegible] Dimiſſorias [illegible] poſt annum a die vacationis [illegible] ad Capitulum, ſed ad Vicarium Capitularem [illegible]. Vicarius enim Capitularis [illegible], 42
& non commiſſione [illegible] Capitulum [illegible] obtinet, ut [illegible] S. Cong. Epiſc. & Regul. in Nerten. 11. Septemb. 1655. & in Hydruntina 1. Octobris [illegible] 1655. Et hoc etiamſi Capitulum illum [illegible], & elegiſſet cum tali, aut alia [illegible], & limitatione facultatis, cum Capitulum [illegible] ſit in electione Vicarii [illegible], nec poteſtatem electi coarctare, ut ſæpe ſæpius reſpondit S. Cong. Epiſc. & Reg. & ſignanter in Cajetana 20. Octob. 1567. in [illegible] 26. Julii 1593. in Brundeſina 8. Maii 1606. in Salernitana 16. Junii 1628. in Tudertina 11. Decemb. 1654. apud Nicolium in Floſculis verb. Vicarius Capitularis a num. 54. ad 59. & in Venuſina 14. Novemb. 1698. apud Monacell. tom. 1. tit. 1. formul. 2. num. 16. Vide verb. Capitulum art. 5. n. 62. & 63. Hic tamen addendæ & attendendæ ſunt duæ ſequentes Epiſtolæ, ut ſequitur.

44 **EPISTOLA,**

Qua Nuncio Apoſtolico in Regno Neapolitano juſſu Summi Pontificis mandatur, ut omnibus Vicariis Capitularibus ejuſdem Regni Pontificio nomine inhibeat, ne Litteras Dimiſſorias pro prima Clericali Tonſura, aliiſve Ordinibus cuicumque concedant, tametſi annus a die vacationis Eccleſiarum elapſus ſit, abſque ſpeciali facultate Sacræ Congregationis.

LA Santità di Noſtro Signore ha ordinato d'ingiungere a V. S. affinchè con Lettera Circolare proibiſca in nome della Santità Sua a tutti li Vicarj Capitolari di coteſto Regno il concedere le lettere Dimiſſoriali per la prima Tonſura, ed altri Ordini, quantunque ſia paſſato l'anno della vacanza delle Chieſe, ſenza ſpeciale licenza di queſta Sacra Congregazione ſopra li negozj de' Veſcovi, e Regolari; Obbediſco al ſupremo comando di Sua Beatitudine; E le prego ec. Roma 9. Settembre 1701.

G. Card. di Carpegna Prefetto.

G. D. Paracciani Proſegretario.

45 **EPISTOLA,**

Qua præcedens Mandatum Nuncio Apoſtolico in Regno Neapolitano injunctum inſtauratur, & ad Vicarios Capitulares, & Apoſtolicos Eccleſiarum, quarum vacatio poſt illud contigerat, extenditur.

CON lettera delli 9. Settembre proſſimo paſſato per comandamento eſpreſſo della Santità di N. Signore fu ingionto a Monſignor Arciveſcovo di Ceſarea Anteceſſore di V. S. di proibire in nome della Santità ſua a tutti li Vicarj Capitolari di coteſto Regno il concedere le lettere Dimiſſoriali per la prima Tonſura, ed altri Ordini, quantunque foſſe traſcorſo l'anno della vacanza delle Chieſe, ſenza ſpeciale licenza di queſta Sacra Congregazione ſopra i negozj de' Veſcovi, e Regolari; eſſendo pertanto vacate altre Chieſe in detto Regno dopo l'Ordine accennato, ſua Beatitudine mi ha ordinato di rinovarlo a lei, affinchè faccia la medeſima proibizione agli altri Vicarj Capitolari, ed Apoſtolici delle Chieſe, che dopo il primo ordine reſtano vacanti, ed il Signore Iddio la proſperi. Roma 5. Maggio 1702.

G. Card. di Carpegna Prefetto.

N. Grimaldi Segretario.

Arctatus ratione *Beneficii recepti* ad finem 46
obtinendi a Vicario Capitulari etiam infra annum a die vacationis Sedis Dimiſſorias ad Ordines dicitur omnis ille, qui obtinet aliquod Beneficium requirens ſervitium perſonale, & ratione cujus de Jure, conſuetudine, privilegio, Statuto Eccleſiæ intra annum tenetur ſe ordinari facere, ut qui aſſumitur ad Parochiam, cum is teneatur intra annum ſe promoveri facere ad Sacerdotium; c. 14. *de elect. in 6.* Et qui obtinet Dignitatem, ſeu Canonicatum, ſeu Capellaniam habens ſibi annexum Ordinem, cum is teneatur intra annum ad talem Ordinem ſe promoveri facere. Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de reformat.* & *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reform.*

Arctatus autem ratione *Beneficii recipiendi* 47
dicitur omnis ille, qui habet Jus, ſeu vocatus eſt ad aliquod Beneficium vacans requirens actu certum ordinem, quo ille caret. Huic enim poteſt Vicarius Capitularis concedere infra annum Dimiſſoriam pro tali Ordine recipiendo, juxta Tridentinum *cit. ſeſſ.* 7. *cap.* 10. *de re-*
form. Immo ſi quis nondum Tonſuratus vo- 48
cetur ad aliquod Beneficium, poteſt Vicarius Capitularis infra annum concedere ei Dimiſſoriam pro recipienda Tonſura. Card. de Luca *de Beneficiis deciſ.* 71. *num.* 7. Garcias *part.* 3. *de Benefic. cap.* 7. *num.* 102. ubi pro hac ſententia refert declarationem Sacræ Congregationis, & rurſus *par.* 7. *cap.* 1. *n.* 30. ubi aliam refert ejuſdem Sacræ Cong. ſuper *cap.* 10. *ſeſſ.* 7. *Concil. Trid.* quæ ait: *Vicarius Capituli, Sede vacante, infra annum poteſt concedere Dimiſſorias ad primam Tonſuram ei, qui eſt præſentatus a Patronis Laicis ad Beneficium Eccleſiaſticum Juriſpatronatus ipſorum, ut illud obtinere valeat.*

Vicarius Capitularis Sede vacante, concedens 49
intra annum Dimiſſorias non Arctato incidit in pœnam ſupradicti Decreti Tridentini *ſeſſ.* 7. *cap.* 10. quamvis is, cui conceſſit, uſus non fuerit, nam actus fuit perfectus quo ad concedentem, per quem non ſtetit. Sic deciſum fuiſſe refert ex Garcia & Marchino Barboſa
in cit. ſeſſ. 7. *cap.* 10. *n.* 10. Qui *ibidem num.* 50
18. *antecedenti* dicit, quod Vicarius Capitularis, Sede vacante, concedens Dimiſſorias intra annum non Arctatis non incurrit pœnam Suſpenſionis per annum, juxta *cap.* 10. *ſeſſ.* 23. ſed tantum pœnam Interdicti juxta d. *cap.* 10. *ſeſſ.* 7. & citat Franciſcum Leonem, Molinam, & Rotam *in Burg. Canonicatus* 19. *Octob.* & 28. *Novemb.* 1589. *coram Gipſio.*

Nota. Circa dimiſſorias a Vicario Capitu- 51
lari

lari concedendas, vel non, in dominiis Regis Sardiniæ nunc attendenda & exacte eſt obſervanda Inſtructio Benedicti XIV. dependenter a Concordatis Benedicti XIII. in qua ſub §. XV. ſic expreſſe habetur: „ I Vicarj Capitolari „ non potranno d'orinnanzi ſenza il voto del „ primo Capitolo da darſi nel luogo ſolito Ca„ pitolare, per maggioranza di voti ſegreti da „ calcolarſi ſecondo il coſtume di ciaſcun Ca„ pitolo, e da regiſtrarſi negli atti Capitola„ ri, concedere le Lettere dimiſſoriali a Laici „ benchè ſiano realmente artati per ragioni di „ Beneſizio, o di Cappellania, che ſia vera„ mente Eccleſiaſtica, nel modo ſpiegato di „ ſopra, oppure a coloro, che avendo già „ la prima Tonſura, ſono preſentati a qual„ che Beneſizio, o Cappellania, che *actu re„ quirat Ordinem*, e coll' eſpreſſa condizione, „ che così nell' uno, che nell' altro caſo, co„ lui, che chiede d' eſſer promoſſo non ſia „ ſtato altre volte rigettato dal Veſcovo an„ teceſſore: Ma ove ſi tratti di Perſone, che „ non ſono veramente artate nel ſenſo di ſo„ pra accennato, non potranno concedere le „ Lettere Dimiſſoriali neppure *poſt annum lu„ ctus Eccleſiæ*, ſenza una eſpreſſa licenza del„ la Sagra Congregazione del Conc. " Vide ibi, ubi inſuper ſtatuuntur pœnæ contra tranſgreſſores, & multa alia ad rem ſanciuntur merito obſervanda, & exequenda. Et dicta diſpoſitio militat etiam pro aliis Dominiis gaudentibus ſimilibus Concordatis.

52 Abbates, aliique exempti licet in Parochos, & Parochianos juriſdictionem habeant quaſi Epiſcopalem privative ad Epiſcopum, nequeunt ſuis ſubditis ſæcularibus Litteras Dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere. Vide verb. *Abbas num.* 24. ubi adducitur ad id Textus Concilii Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 10. *& Decret. Sacr. Congr.* quibus adde ultra alia varia Decreta antiqua relata ab Eminentiſſimo Petra *tom.* 5. *Comment. ad Conſtit.* 4. *Calliſti III. ſect.* 2. *a n.* 67. *alia* noviſſima edita *die* 26. *Junii* 1709. *& die* 16. *Decemb.* 1713. apud eumdem Petram *ibidem n.* 68. *& die* 30. *Januarii* 1717. apud eumdem *ib. ſect.* 3. *n.* 16.

53 Neque ipſe Epiſcopus tamquam Abbas nec alius Prælatus loci poteſt ſubditis ſæcularibus Nullius Diœceſis concedere Litteras Dimiſſorias, ſed has debet concedere Epiſcopus vicinior. Vide verb. *Abbas n.* 26. ubi ad id adducuntur varia Decreta, quibus adde noviſſimum Decretum Sacræ Cong. Conc. editum *die* 30. *Januarii* 1717. *in reſponſ.* ad 6. ubi cum quæreretur: *An Eminentiſſimo Abbati competat Jus concedendi Dimiſſoriales pro Ordinandis, tam ſuper vita, & moribus, quam Patrimonio, vel titulo Beneficii*; Sacra Congreg. reſpondit, *Ad ſextum Negative*. Sic refert Card. Petra *d. tom.* 5. *Commentar. ad Conſtit.* 4. *Calliſti III. ſect.* 3. *num.* 19.

Dimiſſoriæ ab Epiſcopis, aliiſque Ordinariis dirigi non poſſunt Abbatibus Regularibus ſub pœna Suſpenſionis a Collatione Ordinum præter alias pœnas arbitrio Sacræ Congregationis reſervatas, tam contra concedentes, quam contra Ordinantes; Vide verb. *Abbas n.* 22. ubi adducitur Decretum per extenſum. 54

Prælati Regulares poſſunt concedere ſuis ſubditis Regularibus Litteras dimiſſorias ad Ordines. *Communis*; & habetur *ex cap. Abbas* 3. *de privileg. in* 6. Et Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 10. & expreſſe ex Decreto Sacræ Cong. Concilii de mandato Clementis VIII. edito 15. *Martii* 1596. Sed ſecluſo ſpeciali privilegio non poſſunt ipſas dimiſſorias concedere ſuis Regularibus ſubditis, niſi ad Epiſcopum Diœceſanum; ideſt ad *Epiſcopum*, intra cujus Diœceſim ſitum eſt *Monaſterium ordinandi*; Dummodo ipſe Epiſcopus Diœceſanus *Ordinationes* habuerit; alioquin ſi Diœceſanus Ordinationes non ſit habiturus, poſſunt Prælati regulares, ſervatis ſervandis, concedere ſuis ſubditis Regularibus Dimiſſorias ad quemcumque alium Epiſcopum. Sic expreſſe citat. Decret. de mandato Clement. VIII. editum, quod hic ad litteram datur. 55 56

„ Decretum Sacræ Congregationis Concilii „ Tridentini emanatum auctoritate fel. record. „ Clementis VIII. ſuper Ordinatione Regula„ rium.

„ De mandato S. D. N. Clementis Divina „ Providentia Papæ VIII. tenore præſentium „ mandatur omnibus, & ſingulis quorumcum„ que Regularium Superioribus, ut de cetero „ obſervari faciant, quæ in Decreto Sacræ „ Congreg. Concilii Trid. continentur, cujus „ tenor eſt talis.

„ Congregatio Concilii cenſuit, Superiores „ Regulares poſſe ſuo ſubdito itidem Regulari, „ qui præditus qualitatibus requiſitis Ordines „ ſuſcipere voluerit, Litteras Dimiſſoriales con„ cedere, ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, „ nempe illius Monaſterii, in cujus Familia „ ab iis, ad quos pertinet, is Regularis poſi„ tus fuerit: & ſi Diœceſanus abfuerit, vel „ non eſſet habiturus ordinationes, ad quem„ cumque alium Epiſcopum, dum tamen ab „ eo Epiſcopo qui Ordines contulerit, exa„ minetur quo ad doctrinam, & dum ipſi Re- 57

„ gu-

„ gulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem Dimiſſoriarum in id tempus, quo Epiſcopus Diœceſanus, vel abfuturus, vel nullas habiturus eſſet Ordinationes. Verum cum a Superioribus, Epiſcopo Diœceſano abſente, vel Ordinationes non habente, Litteræ Dimiſſoriæ dabuntur, ab eis utique hujuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel Ordinationum ab eo non habendarum exprimendam eſſe. Quod qui non fecerint, Officii, & Dignitatis, ſeu adminiſtrationis, ac vocis activæ, & paſſivæ privationis, ac alias arbitrio ejuſdem S. D. N. Papæ reſervatas pœnas incurrent. In quorum fidem, &c. Dat. Romæ die 15. Menſis Martii 1595.

58 Decretum Clementis VIII. quo ad Ordinationes Regularium fuit noviſſime confirmatum per Innocentium XIII. pro Regnis Hiſpaniæ Conſtit. incip. *Apoſtolici miniſterii*, confirmata per Benedictum XIII. Incip. *In Supremo* die 23. *Septembris* 1724. ibi: Quoties vero *Regulares ad Ordines erunt promovendi, ſervetur omnino Decretum Congregationis Cardinalium Concil. Trid. interpretum a pie memoriæ Clemente Papa VIII. Prædeceſſore etiam noſtro confirmatum die* 15. *Martii* 1595. *quo ſancitur, non ad alium, quam ad Epiſcopum Diœceſanum Litteras Dimiſſorias pro eorumdem Ordinum ſuſceptione a ſuis Superioribus eſſe dirigendas, præterquam in caſu, quo Diœceſanus a Diœceſi abeſſet, vel Ordinationes non eſſet habiturus; quo etiam caſu in Litteris Dimiſſoriis ad alium Epiſcopum dirigendis expreſſa fieri debeat mentio, vel de prædicta Epiſcopi Diœceſani abſentia, vel de illa alia cauſa, videlicet, quod Ordinationes non ſit habiturus; exceptis tamen quoad prædicta Regularibus illis, quibus per ſpeciale privilegium a Sede Apoſtolica poſt Concilium Tridentinum fuerit conceſſum, ut a quolibet Catholico Antiſtite Ordines ſuſcipere poſſint, ſuper quo Indulto nihil per præſentes innovare intendimus. Noverint autem Epiſcopi ſe debere per ſemetipſos, ſecluſo ægrotationis caſu, Ordines conferre, & Sacrorum Ordinum collationem, ſtatutis a Jure temporibus, in Cathedrali Eccleſia vocatis, & adſtantibus Canonicis, publice habendum, vel ſi in alio Diœceſis loco, ſemper tamen in Eccleſia, quantum fieri poterit, digniori, & præſente Clero ejuſdem loci. Ne vero incertitudo, an ipſæ Ordinationes ſint habituri, nimis grave afferat incommodum promovendis varia Diœceſis loca inhabitantibus, per menſem ante ſingulis vicibus publico Edicto ab iiſdem Epiſcopis denuntietur ſe Ordinationes eſſe habituros; adeo ut quoties denunciatio hujuſmodi facta non fuerit, inde ſatis intelligant Regulares Epiſcopum Diœceſanum Ordinationes ea vice minime eſſe habiturum, ſibique idcirco licitum futurum Ordines ab alio Epiſcopo ſuſcipere cum Litteris Dimiſſoriis ſuorum Superiorum ad eum directis, ſervata in iis forma ſuperius expreſſa*.

Unde ad hoc, ut Regulares poſſint ab alio Epiſcopo ordinari, ſufficit, quod in Litteris dimiſſoriis Prælatus Religionis, ſive Conventus teſtetur de abſentia Diœceſani, vel quod nolit habere ordinationes, ut clare patet ex verbis dicti Decreti, & adductæ Conſtitutionis; nec eſt neceſſarium habere de hac re ex Curia Epiſcopali inſtrumentum, vel fidem authenticam. Sic Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. par.* 1. *cap.* 1. *n.* 14. Ugolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.* 23. §. 20. *n.* 8. Campanil. *in Diverſorio juris Canonici Rubric.* IV. *cap.* 13. *n.* 57. Madius *de Sacris Ordinibus cap.* 10. *n.* 8. Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 1. *q.* 28. *art.* 2. Molſeſius *in Summa Theologiæ moralis tract.* 2. *cap.* 2. *n.* 23. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. par.* 2. *allegat.* 7. *n.* 18. & alii paſſim. 59

Inſuper cum Eminentiſſimus Card. Petra *in Indice tomi quinti ſuorum Commentariorum ad Conſtitutiones Apoſtolicas verb. Ordines*, expreſſe dicat, quod *Decretum Clementis VIII. quoad Ordinationes Regularium fuit confirmatum per Innocentium XIII. pro Regnis Hiſpaniæ, & generaliter per Benedictum XIII.* ſtante hac aſſerta generali confirmatione, & innovatione Benedicti XIII. ſufficeret, ut Regulares cum Dimiſſoriis ſuorum Superiorum poſſent ab alio Epiſcopo ordinari, quod proprius eorum Diœceſanus, per menſem ante ſingulis vicibus publico Edicto non denuntiaverit, ſe Ordinationes eſſe habiturum, ut ex diſpoſitione dictæ noviſſimæ Conſtitutionis tenetur facere Epiſcopus, ut patet ex ipſius præciſis verbis *ſupra adductis n.* 55. Ubi enim eadem ratio eſt, eadem eſt Legis diſpoſitio, *l. Ideo* 27. *ff. de Legibus; l. Illud* 32. *ff. Ad Leg. Aquiliam, cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Epiſcop.* Cum ratio legis ſit anima legis; *l. Cum ratio* 7. *ff. de bonis damnator.* 60

Si Regulares ordinandi morentur in Monaſterio nullius Diœceſis, Dimiſſoriæ concedendæ ſunt ad Epiſcopum viciniorem. Sic expreſſe cit. Decret. Clement. VIII. adduct. *ſupra n.* 53. confirmat. & innovat. ab Innocentio XIII. & Benedicto XIII. ut patet ex verbis adductis *ſupra n.* 55. In caſu, quo proprius Epiſcopus Ordinationes non teneat, poſſunt Dimiſſoriæ Regularium dirigi ad quemcumque alium Epiſco- 61 62

ſco-

ſcopum, etiam ultra montes; dummodo ſit Catholicus Epiſcopus. Sic expreſſe Paſſerinus *de ſtatu homin. l. 3. q. 189. n. 814.* Card. Petra *t. 1. Commentar. ad Conſt. unic. Urban. II. ſect.* *n. 41.* Marchinus *tract. 1. de Sacrament. Ord. in communi par. 5. cap. 11. n. 17.* & alii: Decretum enim Clementis VIII. & Conſtitutio Innocentii XIII. confirmata a Benedicto XIII. dicit abſque ulla diſtinctione, & reſtrictione: *Ad quemcumque alium Epiſcopum:* Et ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *c. Quia circa 22. de privileg. & l. De pretio, ff. de Publiciana in rem actione.* Nec Re-

63 gulares comprehenduntur in Decreto generali mandante, ut Ultramontanis abſque Sanctitatis ſuæ, vel Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. licentia Ordines non conferantur, prout declaravit *ead. Sacr. Cong. Epiſcop. & Regular. in Neapolitan. 30. Decembr. 1617.* quia in Decreto generali non comprehenduntur Regulares, niſi de iis fiat expreſſa mentio; Sic referunt, & tenent Sellius *in Selectis Canonic. c. 18. n. 30.* Barboſa *in Concil. Trid. ſeſſ. 23. c. 8. de reformat. num. 34.* Card. Petra *tom. 5. Comment. ad Conſtit. 8. Pii II. numer. 76.* & alii.

64 Expedit tamen, ut Dimiſſoriæ in ſimilibus caſibus dirigantur a Regularibus Superioribus ad aliquem Epiſcopum viciniorem, tum ad tollendas Religioſorum divagationes, tum ad evitanda multa abſurda, & inconvenientia, tum ad ſe conformandum Conſtitutioni Urbani VIII. incip. *Secretis* edit. *die 11. Decembr.* 1624. in qua ſtatuitur, ut Ultramontani non ordinentur ab Epiſcopis Italiæ, neque ad Ordines Minores, aut Clericalem Tonſuram, niſi Dimiſſoriæ requiſitæ propriorum Ordinariorum per Nuncios Apoſtolicos, ſeu Collectores earum Regionum, ac per Vicarium Urbis approbatæ fuerint.

65 Superiores Regulares, ſi ex induſtria, & per fraudem transferant Subditos de una Diœceſi ad aliam, ut facilius ad examen admittantur, ac ſtatim ordinati redeant ad primam Diœceſim, peccant, & ſunt punibiles in foro externo, ut contraventores præcepti Summi Pontificis, ut ex multis probat Card. Petra *tom. 1. Comment. ad Conſtit. unic. Urbani II. ſect. 2.*

66 *num. 34.* ubi *ſub num. 37.* ſubjungit, quod ad rem propoſito dubio in Sacra Congr. Concil. *in una Neapolitana die 8. Auguſti 1692. Secundo: per quantum tempus Regulares ordinandi commorari debeant in Conventu Diœceſis Epiſcopi ordinantis ad hoc, ut dici poſſint de Familia ipſius Conventus?* Sacra Congregatio reſpondit: *Providebitur in caſibus particulariter proponendis.* Et ita ad aliud dubium: *An Regulares ſint licite ordinati in eadem Neapolitana, in qua Cardinalis Archiepiſcopus conqueſtus fuerat, Regulares per quatuor dies tantum fuiſſe e Conventibus Neapolis ante Ordinationes, & fuiſſe ordinatos ab aliis Epiſcopis, ubi morabantur?* Reſpondit: *Providebitur in caſibus particularibus.*

Regulares ſi fuerint ab Epiſcopo Diœceſano 67
in examine reprobati, non poſſunt a ſuis Superioribus mitti ad alios Epiſcopos pro Ordinibus ſuſcipiendis, & ſi hoc faciant, ultra pœnas in cit. Decreto Clementis VIII. quas incurrunt Superiores Regulares, Epiſcopus non Diœceſanus ſic eos ordinans, a collatione Ordinum per annum erit ſuſpenſus, & Ordinati a ſuſceptorum Ordinum executione ſuſpenſi erunt, quamdiu Epiſcopo Diœceſano expedire videbitur manere ſuſpenſos, *ut Sacra Congr. Concil. reſpondit Archiepiſcopo novi Regni Granatæ 14. Martii 1602. lib. 56. Decret. pag. 610.* Sed ſi rejiciantur, debent recurrere per viam appellationis ad legitimum Superiorem. *Ead. Sacr. Congreg. 23. Aprilis 1604. lib. decret. 55. pag. 250,* apud Monacell. *tom. 2. tit. 15. formul. 4. num. 29.*

Superiores Regulares nequeunt concedere ſuis 68
Novitiis Dimiſſorias ad Ordines recipiendos, ſed hoc ſpectat ad Epiſcopum loci Monaſterii, in quo Novitius agit Novitiatum. Marchinus *tract. 1. de Sacrament. Ord. in communi par. 6. cap. 4. n. 15.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcopor. par. 2. allegat. 7. n. 32. & 33.* cum multis ibi citatis, & omnes Doctores citati, *verb. Novitius n. 93. 94. 95.* Vide ibi dicta ad rem.

Notanter autem *ſupra ſub n. 56.* fuit dictum 69
quod *ſecluſo ſpeciali privilegio non poſſunt ipſas Dimiſſorias concedere ſuis Regularibus ſubditis, niſi ad Epiſcopum Diœceſanum,* quia qui ſpeciale privilegium ad id poſt Concilium Tridentinum a Sede Apoſtolica obtinuerunt, poſſunt adhuc a quolibet Catholico Antiſtite Ordines ſuſcipere; & conſequenter eorum Superiores ad quemlibet Catholicum Antiſtitem Dimiſſorias concedere. Habetur expreſſe ex citata noviſſima Conſtitutione Innocentii XIII. incip. *Apoſtolici Miniſterii*, confirmata a Benedicto XIII. Conſtitut. incip. *In ſupremo*, ut patet ex propriis verbis adductis *ſupra n. 55.* ibi: *Exceptis tamen quoad prædicta Regularibus illis, quibus per ſpeciale privilegium a Sede Apoſtolica poſt Concilium Tridentinum fuerit conceſſum, ut a quolibet Catholico Antiſtite Ordines ſu-*

ſuſcipere poſſint, ſuper quo Indulto nihil per præſentes innovare intendimus.

70 Tali ſpeciali privilegio gaudent Patres Societatis Jeſu, ut eis conceſſit Gregorius XIII. Conſtitut. 77. incip. *Pium, & utile*, confirmata a Paulo V. poſt Clementem VIII. & nunc vigere ex Oraculo Innocentii XII. teſtatur Eminentiſſimus Petra *tom. 5. Commentar. ad Conſtit. 7. Pii II. num.* 87. & refert Monacell. *t. 2. tit. 13. formul. 4. num.* 31. quod dictus Pontifex Innocentius XII. inſtante Patre Thyrſo Gonzalez Generali, & referente Eminentiſſimo Card. Sperello tunc Viceſgerente ſub die 17. *Auguſti* 1695. declaravit, prædictum Decretum non comprehendere Clericos Societatis, ſed in illorum Ordinatione ſervandam eſſe Conſtitutionem Gregorii XIII. & jam antea propoſito in Sac. Congregr. Concil. ab Archiepiſcopo Mechlinienſi duplici dubio, nempe, ut refert Monacell. *loc. cit. numer.* 32.

I. An Clerici Societatis Jeſu Sacros Ordines ab Archiepiſcopo Mechlinienſi ſuſcepturi, debeant ſe ſubjicere examini prout ceteri Regulares?

II. An Clerici Societatis Jeſu habitantes in Diœceſi Mechlinienſi, Archiepiſcopo Ordinationem habente, poſſint extra Diœceſim Mechlinienſem ordinari ab alio Epiſcopo in propria Diœceſi?

Sacra Congregatio Concilii die 5. Julii 1681. *reſpondit:*

Ad I. negative, niſi adſit conſuetudo in contrarium.

Ad II. affirmative.

Dicto ſpeciali privilegio gaudent Fratres Minores de Obſervantia in partibus Indiarum Occidentalium exiſtentes, ex conceſſione poſt Concilium Tridentinum & Clementem VIII. eis facta ab Urbano VIII. Conſtitut. incip. *Cum ſicut*, ibi: *Nos ejuſdem &c. ſupplicationibus* & infra: *Nobis humiliter porrectis inclinati omnibus, & ſingulis ejuſdem Ordinis S. Franciſci in partibus Indiarum Occidentalium hujuſmodi tantum exiſtentibus expreſſe profeſſis, ut de Superiorum ſuorum licentia a quocumque, quem maluerint, Catholico Antiſtite, gratiam, & communionem Apoſtolicæ Sedis habente in propria Diœceſi reſidente, vel in aliena de Diœceſani loci conſenſu Pontificalia exercente, per vos eligendo, ad omnes, & etiam Sacros, & Presbyteratus Ordines, etiam temporibus ad id a Jure ſtatutis, ac Interſtitiis a Sacr. Conc. Trid. deſignatis, minime ſervatis, annique curriculo non expectato, etiamſi in unoquoque ex dictis S. Ordinibus ſuſceptis, antequam ad alium promoveantur, ſe minime exercuerint; Dummodo tamen ad id idonei reperiantur, & promoti in illis etiam in Altaris Miniſterio miniſtrare libere, & licite poſſint, & valeant; Apoſtolica auctoritate tenore præſentium concedimus, & indulgemus, ac facultatem impartimur. Non obſtantibus &c.*

An autem tali ſpeciali privilegio gaudeant 72
omnes alii Regulares, quamvis multi id negent, plurimi tamen id affirmant ex conceſſione facta a Clemente VIII. *die 23. Novemb.* 1596. Congregationi S. Joannis Evangeliſtæ in Portugallia, quibus indulſit, ut a quocumque Antiſtite communionem Eccleſiæ habente cum Prælatorum ſuorum licentia, ſeu Dimiſſoriis ordinari valeant. Unde quod ejuſmodi Religioſi non ſint adſtricti ad eam formam concedendi Dimiſſorias ſuis ſubditis, quæ in ſæpius citato Decreto Clementis VIII. adducta *ſupra n.* 54. præſcribitur, notant Plaſecius *par. 1. praxis Epiſcopalis c. 1. art. 2. num.* 2. Barboſa *par. 2. de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 4. *num.* 60. Pirhing. *lib. 1. Decret. tit.* XI. *num. 61. verſ. Porro, etſi*, Reiffenſtuel *ibidem n.* 136. Sporer *tom. 3. par. 1. c. 5. n.* 123. cum multis aliis; Nec immerito, quia allegata Conceſſio Clementis VIII. eſt poſterior dicto ſuo Decreto, uti patet ex Data, cum Decretum datum ſit 15. *Martii* 1596. & conceſſio data ſit *die 23. Novem. ejuſdem. anni*. Tum quia Privilegium a Papa conceſſum debet aliquid ſpeciale operari; *c. Abbate 25. de verbor. ſignificat.* Si autem dicti Religioſi non poſſent Dimiſſorias concedere ad alios Epiſcopos, niſi in caſu, quo propius Diœceſanus abeſſet, vel nullas Ordinationes haberet, nihil ſpeciale operaretur, cum jam id fuerit ipſis, ſicuti & omnibus aliis Regularibus conceſſum ab ipſomet Clemente VIII. in priori Decreto edito 15. *Martii* 1596. Cum dictis autem Religioſis communicant in privilegiis alii Regulares. Vide *ſupra art. 2. n.* 13. udi varia ad rem.

Patres Congregationis Oratorii Urbis, & 73
Neapolis habent Indultum, quod promoveri facere poſſint ad quoſcumque Ordines ſuos Alumnos a Locorum Ordinariis, in quorum Diœceſi habent Domicilium abſque Litteris Dimiſſoriis Epiſcoporum Originis: Sic declaraſſe *Sacram Congregationem Concilii anno* 1604. *lib.* 55. *Decret. pag.* 575. refert Monacell. *tom. 2. tit. 13. formul. 4. num.* 41. & Card. Petra *tom. 5. Commetar. ad Conſtitut. 7. Pii num.* 84. ubi ſubjungunt non videri derogatum tali Indulto per Conſtitutionem Innocent. XII. incip.

cip. *Speculatores*, quia Lex generalis nunquam cenſetur comprehendere caſum privilegiatum, & ſpecialem, per textum in *c. Cum Ordinem* 6. *& c. Abbatem* 40. ubi Gloſſa verb. *Per Litteras, de Reſcriptis*, Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. §. 2. *n.* 9. Rota coram *Peutinger. deciſ.* 354. *n.* 10. cum ibi allegatis.

74 Verum quoad hæc, de quibus hucuſque, Ordinationes ſcilicet Regularium, nunc attendenda eſt omnino & obſervanda noviſſima Conſtitutio Benedicti XIV. incip. *Impoſiti Nobis* deſuper edita die 27. Februarii 1747.

In qua, relata veteri Controverſia de Ordinatione Regularium inter ipſos, & Epiſcopos, ac ſanctione ſub Gregorio XIII. Sixto V. & Clemente VIII. quod nempe Superiores Regulares poſſint ſuis ſubditis Regularibus pro eorumdem Ordinatione litteras Dimiſſorias duntaxat concedere ad Epiſcopum Diœceſanum, & ſolum, ſi Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus Ordinationes, ad quemcumque alium Epiſcopum, prædictam ſanctionem confirmat, Superiores Regulares Decreti Clementis VIII. tranſgreſſores omnibus pœnis in ipſo contentis ſubjicit, ac Regulares contra dicti Decreti præſcriptum promotos, & Epiſcopos eos ſic promoventes, pœnas omnes, atque cenſuras, quæ adverſus Sacram Ordinationem ſuſcipientes ab Epiſcopo, qui proprius ad hunc effectum dici, & haberi nequit, nec non adverſus Epiſcopos, alienos ſubditos indebite ordinantes, in Jure Canonico, & in Conſtitutionibus Apoſtolicis ſtatutæ habentur, incurrere ipſo facto abſque alia declaratione decernit; clementer reſpective abſolutis, diſpenſatis, ac rehabilitatis iis omnibus, qui in prædictis deliquiſſent, & ob hoc ſententias, cenſuras, ac pœnas Eccleſiaſticas antehac incurriſſent.

75 Præterea ſtatuit, ut Superiorum Regularium Dimiſſoriæ, quæ ideo ad alium Antiſtitem directæ fuerint, eo quod Epiſcopus Diœceſanus extra Diœceſim commoretur, vel Ordinationem non ſit habiturus, nullius ſint valoris, & momenti, niſi illis adjuncta fuerit authentica atteſtatio Vicarii Generalis, vel Cancellarii, vel Secretarii ejuſdem Epiſcopi Diœceſani, ex qua conſtet, vel ipſum a Diœceſi abeſſe, vel Clericorum Ordinationem habiturum non eſſe proximo legitimo tempore per Eccleſiaſticas Leges ad hunc effectum ſtatuto. Quod ſi aliquis Antiſtes Regularem virum in ſua Diœceſi proprium Domicilium non habentem, ſolis ipſius Superioris Dimiſſorialibus Litteris contentus, ſine adjuncta præfata atteſtatione in forma probante, ad Ordines promovere præſumpſerit, decernit, & declarat, hunc ipſo facto incurrere in pœnas Canonicas adverſus eos conſtitutas, qui alienum ſubditum legitimis Dimiſſoriis deſtitutum ordinaverint. Declarat tamen, Regulares volentes ſe promovere ad Ordines non teneri oſtendere Dimiſſorias Ordinariorum propriæ originis, ſed ſufficere, ut obſervent formam præſcriptam in Decreto Clementis VIII. ut cenſuit etiam Sacra Congregatio Concil. 28. Februarii 1654. & ampliſſime confirmavit 7. Martii 1674.

76 Privilegia autem ſuſcipiendi Ordines a quocumque Catholico Antiſtite decernit illis ſolis Regularibus ſuffragari, quibus poſt Tridentinum Concilium nominatim, atque directe, non autem per communicationem conceſſa fuerint, ut jam in quadam Congregatione particulari ab Innocentio XIII. deputata fuit declaratum, & ipſemet Innocentius XIII. ſtatuit Conſtitutione incipien. *Apoſtolici Miniſterii*, confirmata a Benedicto XIII. Conſtitut. incip. *In ſupremo*. Dicta vero privilegia declarat nequaquam poſt Concilium Tridentinum indulta cenſeri, niſi vel poſt ipſius Concilii confirmationem reipſa fuerit conceſſa, vel quatenus antea conceſſa, & poſterius confirmata eſſe aſſerantur, hujuſmodi confirmationes, quæ *in formam communi* nuncupantur, nemini ad præmiſſum effectum ullo pacto ſuffragari. Quod vero ſpectat ad eorumdem privilegiorum uſum, & exercitium, vult monendos eſſe illos, qui vere ipſis, ut ſupra conceſſis, gaudent, ut non ſine juſta cauſa, nec extra debitas circumſtantias, pro libito ipſis utantur; Minime vero ad oſtendendam duntaxat ipſorum privilegiorum ſingularitatem, quemadmodum aliquibus in more poſitum eſſe cognovit, qui pridie illius diei, quo ab Epiſcopo Diœceſano Clericorum Ordinationes publice habendæ ſunt, ad alterius Epiſcopi Diœceſim conſulto migrant, moxque ſuſcepto ibidem Ordinationis munere, ad priſtinum domicilium redeunt: idque ſe facere ajunt, ut jurium ſuorum indemnitati conſulant; quaſi vero Apoſtolica privilegia, non niſi cum aperto Epiſcopi Diœceſani contemtu ſuam vim & robur habitura forent. Sic ipſe expreſſe in cit. Conſtit. incip. *Impoſiti Nobis*, ubi etiam ad rem multa ſapientiſſime tradit, ac Epiſcopos, & Regulares omnes, maximo quo poteſt Apoſtolicæ voluntatis ſtudio, per miſericordiam Dei noſtri, ut tam in hoc negotio, quam in ceteris omnibus ſolliciti ſint unitatem ſpiritus, & ſinceræ dilectionis concordiam ſervare, hortatur &c.

Nun-

77 Nuncii Apoſtolici poſſunt Ordines conferre illis, qui habent Dimiſſorias proprii Epiſcopi cum clauſula, quod poſſint a quocumque Antiſtite ordinari; Supplicante enim Nuncio Apoſtolico Taurinenſi pro reſolutione dubii: *An ipſi Nuncio competeret facultas abſque licentia Epiſcopi Diœceſani Ordines in propria Capella conferendi habentibus Litteras Dimiſſoriales a propriis Epiſcopis cum clauſula, quod poſſint a quocumque Antiſtite ordinari? Sacra* Congreg. *Concilii ſub die* 23. *Aug.* 1653. *reſpondit*, *poſſe lib.* 19. *Dec. pag.* 271.

78 Græci, & Albanenſes græco ritu viventes, & commorantes in Italia, ſine Litteris Dimiſſoriis proprii Ordinarii loci Latini, & Diœceſani nequeunt promoveri ad Ordines ſub pœna ſuſpenſionis, & ſi ſuſpenſi in ſuis Ordinibus miniſtraverint, Irregularitatem incurrunt. Et ſi ordinentur ab Epiſcopo Latino illi, qui a Presbyteris Græcis ſunt confirmati, debent ante Ordinationem iterum confirmari ſub conditione, videlicet: *N. Si es confirmatus*, *Ego te non confirmo*, *ſed ſi non es Confirmatus*, *ego ſigno te ſigno Crucis* ✠ *confirmo te Chriſmate ſalutis* ✠ *In nomine Patris*, *&c.* Clemens VIII. Conſt. 34. incip. *Sanctiſſimus*.

79 Ultramontani non poſſunt ordinari ab Epiſcopis Italiæ, niſi illorum Dimiſſoriæ fuerint recognitæ, & approbatæ per Nuncios Apoſtolicos earum Regionum, ac Vicarium Urbis.
80 Urban. VIII. Conſtitut. 33. incip. *Secretis*. Et hoc quamvis Ordinandi permanerent in Collegiis Italiæ. *Sacra Congreg. Concil. in Bononien.* 15. *Martii* 1692. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 3.
81 *formul.* 19. *num.* 3. Hoc tamen non procedit in Ultramontanis Regularibus, ut jam dictum eſt *ſupra num.* 60. ex declaratione Sacræ Congregationis; Vide ibi.

82 Commorantes in Urbe per quatuor menſes non poſſunt ordinari extra Urbem cum Litteris Dimiſſoriis proprii Ordinarii, ſed debent ſe præſentare Eminentiſſimo Cardinali Vicario, a quo debent Ordines recipere vigore Edicti tempore Clementis VIII. *de anno* 1603. *emanati*, ac Alexandri VII. *anno* 1664. *die* 15. *Maii*, & Declarationis Congregationis deputatæ ab eodem Pontifice approbatæ; alias contraveniendo incurrunt ſuſpenſionem Papæ reſervatam.

83 Ordines ſubditis ſex Epiſcopatuum Cardinalitiorum prope Urbem, in quibus non ſunt ſuffraganei, ſi proprius Cardinalis Epiſcopus non accedat ipſe ad ſuam Diœceſim, & ibi Ordinationes habeat, debent conferri per Cardinalem Vicarium Urbis cum Dimiſſoriis ſui Ordinarii, nec dictæ Dimiſſoriæ poſſunt dirigi aliis Epiſcopis ſub pœna ſuſpenſionis. Alexander VII. Conſtitut. 129. incip. *Apoſtolica Solicitudo*.

Metropolitani, Patriarchæ, & Nuncii, ſeu 84
Legati nequeunt ſubditis Ordinariorum conferre Ordines, ſeu Dimiſſorias ad alios Epiſcopos concedere. Sic declaravit *Sacra Congregatio in una Burgenſi* 16. *Novemb.* 1621. & refert Pignatell. *tom.* 2. *conſult.* 1. *n.* 5. *& per tot.* & *in Compend. verb. Nuncius*, & Card. Petra *tom.* 1. *commentar. ad Conſtitut. unicam Urban. II. ſect.* 1. *num.* 44. ubi refert, S. M. Innocentium X. prohibuiſſe Legato Bononiæ ſe ingerere in materia Ordinum, prævio voto *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul.* 30. *Septemb.* 1650. Et de Archiepiſcopo *Sacra Congreg. Concil. in Calaguritana die* 17. *Januar.* 1693. cenſuit, dandas eſſe Litteras monitoriales Metropolitano Burgen. ut abſtineret a conferendo Ordine iis, qui fuerunt ab Ordinario rejecti, & Epiſcopus uteretur Jure ſuo in Ordinationibus, non obſtante juſſu Metropolitani in contrarium, & in caſibus hujuſmodi certioret Sac. Congregationem. Et propoſitis pluribus dubiis in Congregatione die 16. Aprilis anni 1695. & dilata reſolutione die 16. Julii 1695. iterum propoſitis inter alia; *IX. An Metropolitanus poſſit cogere Suffraganeum ad conferendum Ordines*, *& an poſſit admittere appellationes ab Ordinum denegatione? X. An*, *& in quibus caſibus teneatur Epiſcopus exprimere cauſas denegationis Ordinum*, *& an ad id compelli poſſit per Metropolitanum?* Sac. Congreg. cum alia octo dubia fuiſſent propoſita circa gravamina prætenſa per Epiſcopum contra Archiepiſcopum quoad appellationes, reſpondit; Ad primum uſque ad nonum, *Dentur Decreta alias a Sacra Congreg. Epiſcopor. edita*, apud Quarantam *in Summa Bullarii verb. Archiepiſcopi Auctoritas*, *impreſſa*. Ad decimum cenſuit pariter dandum eſſe Decretum *in Rhemen.* 21. *Aprilis* 1668. tenoris ſequentis: *Propoſitis in Sac. Congregatione Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum dubitationibus*, *circa quas Eminentia Veſtra pro ſua egregia Paſtorali ſolicitudine Apoſtolicam Sedem conſuluit*, *Eminentiſſimi P. P. illius zelum chariſmata meliora æmulantem*, *peculiari laude proſequuti ſunt*: *Ceterum eas dubitationes*, *quæ primis quinque capitibus*, *ſeu numeris digeſtæ*, *& deſcriptæ ſunt*, *unico reſponſo ex declarationibus alias editis definiri poſſe cenſuerunt*. *Etenim cum nullus ordinari debeat*, *quem ſuus Epiſcopus ſuæ Eccleſiæ utilem*, *aut neceſſarium non judicave-*

ris, Congregatio non ſemel declaravit, ab hujuſmodi judicio nullam dari appellationem, ſed recurſum dumtaxat ad Sedem Apoſtolicam, quæ juxta ipſius Congregationis ſententiam per Gregorium XIII. fel. rec. approbatam, quotieſcumque Ordinarius recuſaverit quempiam ordinare, Metropolitano, aut viciniori Epiſcopo committit, ut ab eodem Ordinario prius requirat cauſam recuſationis, qua legitimam non allegante, liceat illi eumdem recuſatum ordinare. Itaque ſi qui ex Diœceſanis Epiſcoporum Emin. Veſtra Provincialium Sedem Apoſtolicam adiverit, juxta prænarratam formulam eorum querimoniis conſulatur, cui formulæ, ut unum in præſens addatur, cenſuerunt expedire Eminentiſs. P. P. videlicet ut Metropolitanus, aut vicinior Epiſcopus, antequam commiſſas ſibi partes exequi aggrediantur, paterne curent, ut illi denuo apud ſuos Epiſcopos per tres vices ſuppliciter inſtent. Ad XI. cenſuit diſcutiendos eſſe caſus particulares.

85 Papa poteſt ordinare quoſcumque ſine Dimiſſoriis ſuorum Ordinariorum. *Communiſſima, cap. Nunc vero 20. cap. Per Principalem 21. cauſ. 9. q. 3. & arg. cap. Propoſuit 4. de conceſſione præbendæ*, ibi: *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare*; & expreſſe Pius II. *Conſtitut. 7.* incip. *Cum ex Sacrorum*, ubi excipit ordinatos a Summo Pontifice, ibi: *Præterquam ſi per Sedem Apoſtolicam juxta ejus ſtylum ordinati fuerint.*

86 Ordinatos autem a Papa nullus ad ſuperiores Ordines promovere poteſt ſine ipſius licentia, *cap. Vilium 122. cauſ. 1. quæſt. 1. & cap. Cum in diſtribuendis 12. de temporibus Ordinat.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 2. n. 82. & cap. 33. n. 59. & de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 50. num. 22.* cum aliis ibi citatis, & Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *In poſtremo.*

87 Quamvis ex dictis ſupra *n. 14.* ratione allatæ Conſtitutionis *Speculatores*, Litteræ Teſtimoniales proprii Epiſcopi Originis, & Domicilii denuo eſſe requirantur, ut Clericus legitime ad primam Tonſuram, ſeu etiam ad minores Ordines a proprio Epiſcopo promotus poſſit ab alio Epiſcopo, ratione, ac titulo cujuſcumque Beneficii in illius Diœceſi obtenti, ad ulteriores Ordines promoveri: Non videtur tamen neceſſario requiri, ut talis Clericus poſſit in alia Diœceſi Beneficium obtinere, & in illo intitulari; Cum circa hoc nihil dicta Conſtitutio decernat; Immo ex ipſa videtur poſſe contrarium colligi, cum §. 7. expreſſe dicat, talem Clericum, *non poſſe ab alio Epiſcopo ratione, ac titulo cujuſcumque Beneficii in illius Diœceſi obtenti, ad ulteriores Ordines promoveri, niſi ante eorumdem ſuſceptionem Teſtimoniales &c.* quæ verba *ratione, ac titulo cujuſcumque Beneficii in illius Diœceſi obtenti*, clare denotant, Beneficium jam fuiſſe legitime ſine dictis Teſtimonialibus in illius Diœceſi obtentum; Alias ſi ad illud obtinendum fuiſſent neceſſariæ, ſicuti Conſtitutio ſtatuit non poſſe Clericum in tali Diœceſi Beneficiatum, ſine dictis Teſtimonialibus ad ulteriores Ordines promoveri, ſtatuiſſet etiam non poſſe ſine ipſis aliquod Beneficium in aliena Diœceſi obtinere; Quod enim voluit, expreſſit; Unde ſi etiam id voluiſſet, expreſſiſſet; *arg. cap. Inter corporalia 2. de translation. Epiſcopor. §. Sed neque iſtud, cap. Ad audientiam 12. de Decimis, & cap. Quia circa 22. de privilegiis*, cum ſimilibus.

Tum quia hoc colligitur etiam ex reſolutione *Sacræ Congreg. Concil. in Pientina, ſeu Ilcinen. Ordinationis*, in qua cum Epiſcopus Pientinus conqueſtus fuiſſet apud ipſam Sacram Congregationem, quod Clericum *Laurentium* Medicheſchium ſibi originis, & Domicilii *jure* ſubditum, & jam ab ipſo ad Ordines Minores promotum, ſine ſuis Litteris, aut Dimiſſoriis, aut Teſtimonialibus ad omnes Sacros Ordines evexerit Epiſcopus Ilcinenſis, ratione, ac titulo cujuſdam Beneficii in ejus Diœceſi obtenti, propoſitis quatuor ſequentibus dubiis, 88;

I. An Clericus Laurentius Medicheſchius fuerit licite ordinatus ad titulum Beneficii, de quo agitur?

II. An prædictus Laurentius licite fuerit ad Sacros Ordines promotus ab Epiſcopo Ilcinen. in cujus Diœceſi Beneficium illud exiſtit, ſine Litteriis Dimiſſoriis Epiſcopi Pientini?

III. An Litteræ Teſtimoniales, quas idem Laurentius impetravit ab Epiſcopo Pientino, fuerint ſufficientes ad licitam Ordinationem?

IV. An, & qui Ordines contulit, & qui eos ſuſcepit, inciderint in pœnas ſtatutas a Sacro Concilio Tridentino, & a Bulla Speculatores *in caſu, &c.*

Dicta Sacr. Conc. Congreg. die 18. Julii 1733. Reſpondit:

Ad I. Affirmative. Ad II. Affirmative. Ad III. Affirmative in caſu, de quo agitur. Ad IV. Negative.

Sic apud Theſaurum Reſolutionum Sacræ Congregationis Concil. *tom. 6. pag. 111. ad.* 116. ubi multa ad rem merito ibi legenda.

Ubi

89 Ubi, ut vides, nec minimum quidem dubium excitatum fuit ſuper facultate conferendi ipſi Clerico Beneficium, in eoque ipſum inſtituendi. Quod ſi aliqua adfuiſſet ratio, etiam minima, excitandi tale dubium, & ſolum, ut ita dicam, ad id Canonicum fundamentum ſomniaſſet Epiſcopus Pientinus, certe excitare, & omnem movere lapidem non omiſiſſet, utpote ſibi perſuaſus graviter offenſus ab Epiſcopo Ilcinenſi; Sed tota controverſia reſtricta fuit, ut ſupra patet in propoſitis, & deciſis in Sacra Congregatione Concilii dubiis, ad dicti Clerici promotionem ad ulteriores Sacros Ordines, juxta ſancita ab Innocentio XII. in allata Conſtitut. incip. *Speculatores*. Unde nullus videtur adeſſe ambigendi locus ſuper facultate conferendi in noſtro caſu alicui Clerico ſic jam a ſuo Epiſcopo Originis, & Domicilii ad primam Tonſuram, ſeu etiam ad Minores Ordines promoto, Beneficium in ſua Diœceſi, in eoque ipſum inſtituendi ab alio Epiſcopo, dummodo non procedat ratione ipſius Beneficii in ſua Diœceſi obtenti ad conferendos ei ulteriores Ordines, ſine Teſtimonialibus proprii Epiſcopi Originis, & Domicilii, juxta diſpoſita in d. Conſtitut. *Speculatores*.

90 Tum quia experientia conſtat, non paucos adeſſe Clericos, qui nolentes ad ulteriores, & Sacros aſcendere Ordines, & aliunde digni nulla habentes impedimenta Canonica, in alienis Diœceſibus ſine dictis Teſtimonialibus obtinent in dies Beneficia ſimplicia, nullam perſonalem reſidentiam, & celebrationem per ſe Miſſarum requirentia: Quamvis tamen non deſint Epiſcopi, qui ad mutuam inter ſe venerationem, & reverentiam conſervandam, ac magis fovendam, ut valde decet, & ſumme præſtat pro conferendis ſolis dignis, atque dignioribus Beneficiis, dictas Teſtimoniales exquirere conſueverint.

91 Nota tamen atque adverte, quod a præfata reſolutione *Sacræ Congregationis Conc. in Pientina, ſeu Ilcinen.* hic adducta *num.* 88. ead. Sacra Congregatio *die* 8. *Auguſt. ejuſdem anni* 1733. receſſit quoad tertium, & quartum dubium; Repropoſita enim cauſa ex noviter deductis ſub dub. *An quoad III. & IV. dubium ſit ſtandum vel recedendum a deciſis die* 18. *Jul. proxime præteriti in caſu?* Eadem Sacra Congregatio dicta die 8. Auguſti 1733. reſpondit: *Quoad tertium recedendum a deciſis, ad quartum vero conſulant conſcientiæ ſuæ*; Sic apud Theſaurum Reſolutionum *Sacræ Congreg. Conc. tom.* 6. *in dict. Pientina, ſeu Ilcinen. Ordinationis ſub die* 8. *Auguſti* 1733. in cujus expoſitione clar. mem. Eminentiſſimus Cardinalis de Lanfredinis, tunc ejuſd. Sacræ Congregationis Secretarius plura eruditiſſime tradit ad rem. Et ſignanter quod Teſtimoniales Litteras impetrari oportet ab Epiſcopo originis, etiamſi quis inde diſceſſerit in tali ætate, in qua nullum Canonicum impedimentum contrahere potuerit (ac proinde in caſu quo de natalibus ſolum, ac de ætate teſtari queat Epiſcopus originis,) ut deducitur ex reſolutione edita *in Laquedonien. ſeu Bituntina Ordinationis* 16. *Novemb.* 1709. *ut in lib.* 19. *Decret. pag.* 365.

Et ſcite advertit, quod magna intercedit differentia inter Litteras Dimiſſorias, & Litteras Teſtimoniales. Nam Litteræ Dimiſſoriæ exprimunt traditam facultatem ut aliter Epiſcopus poſſit Clericum illum ad Ordines promovere; Litteræ autem Teſtimoniales non hanc facultatem impertiuntur, quia ſupponitur facienda Ordinatio ab alio Epiſcopo non indigente traditione hujus facultatis, ſed ea potituro jure ſuo; ſolumque continent teſtimonium, quod Clericus promovendus ut dignus, cui tales Ordines conferantur, quemadmodum hæc diverſitas clare deducitur ex Litteris utriuſque generis, quarum formulam tradit Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4. *formul.* 3. *& formul.* 9. Et inſuper etiam differunt Litteræ Teſtimoniales, quæ dantur eo fine, ut ad præſcriptum Bullæ Innocentianæ exhibeantur alteri Epiſcopo Ordines collaturo ei, qui Beneficium in ſua Diœceſi fuerit aſſecutus, a Litteris Teſtimonialibus, quæ concedi ſolent ad commendandum Clericorum e Diœceſi proficiſcentem, ut illarum quoque formula habetur apud eundem Monacell. *dict. tit.* 4. *formul.* 6. Sed ſi iſtiuſmodi Litteræ nullum exprimentes reſpectum promotionis ad Ordines, approbarentur tamquam idoneæ, & Bullæ Innocentianæ ſatisfacientes ad ſuſcipiendos ab alio Epiſcopo Ordines, facilis ſterneretur via fraudibus cum non mediocri Eccleſiaſticæ Diſciplinæ diſcrimine, quemadmodum conqueſtus fuit Epiſcopus Pientinus ſic ſcribens: *Si de Teſtimonialibus agatur, non inficior, quod a mea Curia conceſſæ fuerint Clerico Laurentio Medicheſchio paulo ante ejus diſceſſum, prout Clericis omnibus illas poſtulantibus, & præſertim diſceſſuris conceduntur, ſed limitate ad mores, & abſque ullo prorſus reſpectu ad Ordines ſuſcipiendos, de quibus nec per umbram fuit cogitatum.* Et infra: *Prius audivi dictum Medicheſchum celebraſſe Miſſam in hac mea Diœceſi, quam fuiſſe ordinatum.*

(92 and 93 appear in right margin at "Et ſcite advertit" and "tom. 1. tit. 4." lines)

94 Litteræ autem Teſtimoniales conceſſæ ab Epiſcopo Pientino Clerico Medichelchio ſunt iſtæ: Teſtamur, Clericum Laurentium Medichelchium noſtræ Diœceſis in minoribus Ordinibus conſtitutum, nullo excommunicationis, irregularitatis, aut cujuſvis alterius Canonici impedimenti vinculo, [illegible] quod ſciamus, innodatum exiſtere, neque ullo crimine poſtulatum, ſed eſſe bonis & honeſtis moribus præditum, ac [illegible], quatenus in ſortem Domini vocatus [illegible].

95 Quibus omnibus, aliiſque diligenter ponderatis, eadem Sacra Congregatio die 8. Auguſti 1733. prudentiſſime receſſit a deciſis ſub die 13. Junii ejuſdem anni 1733. quoad tertium dubium propoſitum ſub his verbis: Tertio, An Litteræ Teſtimoniales, quas idem Laurentius impetravit ab Epiſcopo Pientino, fuerint ſufficientes ad licitam Ordinationem? & reſolutum, Ad tertium Affirmative in caſu, de quo agitur. Et quo ad quartum dubium propoſitum ſub his verbis: Quarto. An & qui Ordines contulit, & qui eos ſuſcepit, incurrerint in pœnas ſtatutas a Sacro Concilio Tridentino, & a Bulla Speculatores in caſu &c. ac reſolutum, Ad quartum, negative. Quibus paulo [illegible] die, quæ ſupra his verbis: An qui ad [illegible] & quartum dubium ſit [illegible], vel recedendum a deciſis die 13. Junii proxime [illegible] in caſu &c. Reſpondit. [illegible] recedendum a deciſis, [illegible] Eminentiſſimum de Lambertinis [illegible] plura [illegible].

96 [illegible] Canonicus cum futura ſucceſſione, & aſſignata congrua, [illegible] debet [illegible] Capitulo Eborenſi, [illegible] ad effectum ſuſcipiendi Ordines [illegible] dimiſſoria Epiſcopi [illegible], propoſitis [illegible] Sacra Congregatione Concilii ſequentibus dubiis;

I. An Coadjutor cujuſdam Canonicatus cum futura ſucceſſione, & aſſignata congrua [illegible], [illegible] poſſit ſubjectus Capitulo Eborenſi ad effectum ſuſcipiendi Ordines, abſque alia dimiſſoria Epiſcopi ſui [illegible]?

II. An ſupradicta Coadjutoria ſufficiat ſaltem, ut talis Coadjutor dicatur habere beneficium [illegible] a Conſtitutione ſan. mem. Innocentii XII. incip. Speculatores ad effectum ſuſcipiendi Ordines, [illegible] quod ex poſſeſſione talis Coadjutoriæ [illegible], [illegible] ſufficienter demonſtratus animus [illegible] permanendi?

III. An idem Epiſcopus Auxiliaris teneatur inquirere, utrum circa illos, qui ſibi ab Ordinario, ſeu Capitulo proponuntur, ſeu [illegible] ordinandi, ſatisfactum ſit ſupradictæ Conſtitutioni Speculatores, cum abſolute quod ipſi non competat habilitare, & expedire [illegible], ſed Proviſori Capitali, a quo non in genere, ſed expreſſe perſonæ habiles, & expeditæ proponuntur?

Ead. Sacr. Congr. Concil. die 23. Auguſti 1721. Reſpondit.

Ad I. Affirmative. Ad II. Satis proviſum in primo. Ad III. Non teneri inquirere, ſed poſſe, & debere juſta ſubſiſtente cauſa ſe abſtinere ab Ordinatione.

Regulares ad Ordines promovendi præter 97
Litteras Obedientiales ſui Superioris, non tenentur exhibere Ordinario fidem ſui Baptiſmatis ad docendum de legitima ætate, dummodo in Litteris Obedientialibus exprimatur ætas. Sic expreſſe Sacra Congreg. Concil. die 12. Decembr. 1727. in Brixinen. in reſponſ. ad 2. dub. apud Theſaurum Reſolution. Sacr. Congr. Concil. tom. 6. impreſſionis Venetæ.

An pro Ordinibus ſuſcipiendis poſſit fieri va- 98
riatio de uno Epiſcopo ad alium, attendendæ ſunt ſequentes Reſolutiones Sacr. Congregationis Concilii. Cum enim in [illegible] 27. Febr. 1666. propoſita fuiſſent hæc dubia: I. An in ſuſcipiendis minoribus Ordinibus ſit permiſſa variatio; itaut qui ab Epiſcopo Originis, vel Domicilii Tonſura, aut altero ex minoribus Ordinibus initiatus fuerit, poſſit alios Ordines Minores ab Epiſcopo Beneficii ſuſcipere? II. An ſit permiſſa variatio in aſcenſu ab Acolythatu ad Subdiaconatum? III. An ſit permiſſum Subdiacono in promotione ad Diaconatum, vel Diacono in promotione ad Sacerdotium variare? Sacra Congregat. Concil. reſpondit. Variationem in unoquoque ex prænarratis caſibus (dummodo una ex [illegible] ſit) licitam eſſe, ut in lib. 25. decret. pag. 26. Sicque conciliari poſſunt diſtinctiones Doctorum opiniones, ut ſcilicet variatio bona fide facta liceat, ſecus vero in fraudem, ut obſervat Eminentiſſimus Petra tom. 1. ad Conſtitut. 2. Urbani II. ſect. 1. num. 64. Et ad hoc facit alia ejuſdem Sacr. Congregationis Reſolutio, quæ in Mutinen. 26. Januar. 1658. ad dubium: An Laico, cui a proprio Epiſcopo fuit denegata prima Tonſura, poſſit ipſa prima Tonſura conferri, vel concedi Litteræ dimiſſoriales ab Ordinario alterius Diœceſis, cujus qua ipſe Laicus præſentatus fuit ad Beneficium Eccleſiaſticum. Reſpondit: Non poſſe: ut in lib. 21. decret. pag. 166. Et in Averſana, ſeu Caſertana Ordinationis ... Cum quidam Laicus pri-

prima Tonſura initiari petiiſſet ab Epiſcopo Originis, & Domicilii, & ab eo repulſam paſſus, deinde fuiſſet Clericali militiæ adſcriptus ab alio Epiſcopo, in cujus Diœceſi fuerat præſentatus ad tenue Beneficium, diſcuſſo dubio: *An Ordinans, & Ordinatus inciderint in pœnas ſtatutas in cap.* 8. *ſeſſ.* 23. *de Reformat.* Eadem Sacra Congregatio reſpondit: *Affirmative, ut in lib.* 43. *decr. pag.* 128. *&* 491. Sic referuntur *tom.* 5. *Theſauri Reſolut. Sac. Congregationis Concil. in Piſana, ſeu Cluſina, ad dubium Ordinationis*, in qua cum quidam Petrus Chriſtophorus fraudulenter extortis Litteris Teſtimonialibus, Epiſcopum pro ſuſcipiendis Ordinibus variaſſet, propoſito dubio: *An Petrus Chriſtophorus fuerit licet ad Sacros Ordines promotus cum Litteris dimiſſoriis Epiſcopi Cluſini, & ſine Litteris dimiſſoriis Archiepiſcopi Piſani? Ead. S. Congregat.* 27. *Januar.* 1732. Reſpondit, *Affirmative, ſed Petrum Chriſtophorum eſſe ſuſpendendum ab exercitio Ordinum ad tempus arbitrio Sac. Congregationis*. Et id etiam comprobant reſoluta dubia in ſupradicta *Pientina, ſeu Ilcinen. Ordinationis* de Clerico Laurentio Medicheſchio prius ad Ordines Minores promoto ab Epiſcopo Pientino, & deinde ad omnes Majores, ſeu Sacros ab Epiſcopo Ilcinenſi evecto.

99 Ordinatio ad titulum Religioſæ paupertatis an ratificare cenſenda ſit Profeſſionem initio nullam, adhuc diſputatur, donec a Sanctiſſimo ut in præmiſſis, cum aliis ſimilibus quæſtionibus explanetur & decidatur. Benedict. XIV. tom. 2. Conſtitut. 47. incip. *Si datam*.

100 * Ordines minores collati ab Abbate nullum ad id obtinente privilegium, neque licite conferuntur, neque valide. Si vero conferantur ab Abbatibus habentibus jus conferendi illos certo perſonarum generi, & quos initiaverint ad alterum genus pertineant, illicite conferuntur, ſed tamen valide; ita ex variis Decretis S. Congregationis, *De Synodo Diœceſ. lib.* 2. *cap.* 10. §. 13.

101 Cum Regularibus faciliorem ſe præbere poteſt Epiſcopus in ordine ad examen, ut ex Salmantic. *Theol. Moral. Tract.* 8. *cap.* 5. *dub.* 2. *punct.* 2. *num.* 47. Facilius etiam diſpenſare cum illis poteſt ab interſtitiis, conformando ſe judicio Superioris Regularis teſtantis de ſufficientia cauſæ. *Inſtit. Eccleſ.* 23. §. 1.

102 Epiſcopus alienos ſubditos ordinaturus per dimiſſorias ad ſe directas, non tenetur quidem ordinandum novo examini ſubjicere, cum id a proprio Epiſcopo ſit præſtandum, ut ex communi Doctorum ſententia; at ſi velit novæ diſcuſſioni illum ſubjicere, poteſt, ut ſæpius a S. Congregatione Concilii definitum eſt. At Epiſcopus ſuffraganeus ad ſupplendas Diœceſani vices aſſumptus, nec tenetur, nec poteſt, ut ab eadem Congregatione deciſum eſt in cauſa *Elboren. dubior.* die 22. Auguſti 1721. cui tamen fas eſt ab ordinatione illius abſtinere, ſi aliqua juſta cauſa ſuppetat ad eum removendum. *De Synodo Diœceſ. lib.* 12. *cap.* 8. §. 7. *nov. edit.* *

Additiones ex aliena manu.

Opinio *Auctoris n.* 2. quod Abbas poſſit conferre Subditis ſuis Ordines minores, tametſi non ſit benedictus, haud poteſt indiſtincte recipi. Ea tribus tantum caſibus admitti poteſt. 103
I. Si Abbas hoc a S. Sede privilegio donatus ſit, ut nondum benedictus Ordines minores ſuis ſubditis conferre valeat. II. Si munitus ſit diuturna conſuetudine. III. demum ſi Epiſcopus fuerit in mora illum benedicendi. Extra autem tres hoſce caſus amplecti nequit. Confer Sanchez *conſil. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 19. *num.* 7. *& ſeq.* & qui alios allegat Theſaur. *de Pœn. verb. Ordo cap.* 23. *verſic. Verum eſt*. Mora autem Epiſcopi dicitur adeſſe, ſi ter Abbas petierit benedictionem, eamque ipſe Epiſcopus haud fuerit impertitus, attenta Conſtitutione S. M. Benedicti XIII. quæ incipit: *Commiſſi*. 104
105

Quinimo juxta eamdem Conſtitutionem non aliter Abbas non benedictus ex privilegio poteſt conferre ſubditis ſuis minores Ordines, quam ſi privilegium recta, & nominatim ipſi ſit conceſſum. Cæterum ſi agatur de Abbate, qui Privilegium illud allegare queat per communicationem, nequit is ſpectata dicta Conſtitutione conferre amplius minores Ordines ſuis ſubditis non benedictus. 106

De facultate Cardinalium Presbyterorum circa collationem primæ Tonſuræ, & minorum Ordinum in ſuis Titulis, Familiaribus & ſubditis, de qua diſſerit *Auctor n.* 9. conſulenda eſt Conſtitutio S. M. Innocentii XII. cui initium eſt, *Romanus Pontifex*. 107

Recte notavit *Auctor n.* 77. quod Vicarius Urbis conferre debet Ordines ſubditis ſex Epiſcopatuum ſuburbicariorum, in quibus non ſunt Epiſcopi ſuffraganei, ſi proprius Cardinalis Epiſcopus non accedat ad ſuam Diœceſim, ibique habeat ordinationem. Nuper vero *Auctor quidam* affirmare non dubitavit, quod Cardinalis Epiſcopus in Urbe reſidens, poſſit in ea ordinare ſubditos ſuos abſque licentia Vicarii 108
109

Urbis, ex ineptiſſima illa ratione, quod ſcili-
cet Cappella Palatii *ejuſdem* Cardinalis in Ur-
be exiſtentis, cenſeatur per fictionem juris ad-
hærere ipſius Epiſcopatui. At novam hanc
opinionem uti contrariam Concilio Tridenti-
no, Conſtitutioni Alexandri VII. incipient.
Apoſtolica, tum inconcuſſæ praxi improbavit S.
M. Benedictus XIV. ut ex ejus Epiſtola Ty-
pis data, quæ incip. *Nell' ultima udienza*, aſ-
ſervaturque in Secretaria Cardinalis Vicarii,
& quidem de mandato ejuſdem Summi Ponti-
ficis Bened. XIV.

110 De Bulla *Speculatores*, quam refert *Auctor*
ſub num. 11. vide Lamperez, & Moreno, li-
cet caute legendos, ob nonnullos errores, in
quos inciderunt, eoſque notatos a Monacello,
Riganti, alliſque.

Articulus IV.

Quoad ea, quæ concernunt culpam, & pœnam male Ordinantium, & Ordinatorum.

1. ORdines abſque ſpeciali diſpenſatione, ſeu
privilegio illicite, ſed valide conferuntur,
& ſuſcipiuntur, aut extra Tempora, vel ante
legitimam ætatem, aut ſine Litteris Dimiſſo-
2 riis. *Communis*; quoad utramque partem. Et
quidem quoad primam partem, nempe quod
illicite conferantur, & ſuſcipiantur, eſt eviden-
tiſſima, cum id ſit contra gravem, & expreſ-
ſam prohibitionem Eccleſiæ, ut patet *toto tit.*
de temporibus Ordinationum. Et eodem in 6. &
cap. Illud 1. c. De aliena 2. cap. Si qui auſus
3. cap. Clericus 4. cap. Primatus 6. & cap.
Extraneo 7. diſt. 71. cap. Quoniam 2. c. Ordina-
tiones 3. c. Quod a Patribus 4. & c. Ordina-
tiones 7. diſt. 75. cum plurimis ſimilibus. Con-
cil. Trid. *ſeſſ. 14. can. 2. de reformat. ſeſſ. 23.*
cap. 8. & c. 13. de reformat. & ſæpe alibi; Pii
II. Conſtit. incip. *Cum ex Sacrorum*; Urban.
VIII. Conſtit. incip. *Secretis*, Innocent. XII.
Conſtit. incip. *Speculatores*, & in aliis Conſti-
3 tutionibus variorum aliorum Pontificum; Quo-
ad ſecundam partem, nempe quod *valide* adhuc
conferantur, & ſuſcipiantur, clare conſtat ex
variis Sacris Canonibus, & ſignanter ex *c. Con-*
ſultationi 16. de temporibus Ordinationum, ubi
expreſſe definitur, quod Ordinati ad Sacros Or-
dines extra Tempora a Jure ſtatuta ſine ullo du-
bio Characterem recipiant, *ex c. Cum quidam* 8.
cap. Quod translationem 11. c. Vel non eſt com-
pos 14. de temporibus ordination. c. Sæpe contin-
git 1. & c. Eos qui 2. eod. in 6. ubi ſic Or-
dinantes, & Ordinati ſuſpenduntur quidem a
collatione, & reſpective ab executione Ordi-
num, ut non declarantur invalidæ Ordinatio-
nes. Et hoc quamvis in aliquibus Canonibus
præfata prohibentibus, dicatur irrita aliter fa-
cta Ordinatio, ut *in c. Si quis auſus 3. diſt.* 71.
c. Nullus 1. cauſ. 9. quæſt. 2. & aliis, quia
dictum verbum *irritum* intelligendum non eſt
quod Ordinatio ſit nulla, & invalida in ſe ipſa,
itaut non recipiatur Character, quia vere eum
recipit, ut expreſſe cavetur *in cit. c. Conſulta-*
tioni 16. de temporib. ordinat. ſed intelligendum
eſt, quod ſit ſine uſu licito talis Ordinatio.
Turrecremata *in cit. Canon.* Sanchez *opuſcul.*
lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 14. Campanil. *in*
Diverſorio Juris rubr. 6. c. 3. num. 18. Cardi-
nal. Petra *tom. 5. Commentar. ad Conſt. 7. Pii*
II. ſect. unica num. 1. & alii paſſim docentes,
quod neque defectus ætatis, neque defectus
Dimiſſoriarum, aut ſtatutorum, atque hujuſ-
modi non ſervata præcepta Eccleſiæ infrin-
gant validitatem Ordinum collatorum, & re-
ceptorum.

Si autem Epiſcopus ante *Ordinationem* pro- 4
teſtaretur ſe vere, & abſolute non *habere* in-
tentionem ordinandi eos, qui non *habent*
legitimam ætatem, Dimiſſorias, vel alia requi-
ſita neceſſaria, invalida eſſet Ordinatio illo-
rum, qui ordinati eſſent contra dictam abſolu-
tam, & veram non retractatam intentionem
Epiſcopi eos non ordinandi; Deficeret enim
in tali caſu intentio Miniſtri, quæ neceſſario
requiritur ad validitatem Sacramenti. Hinc
Sac. Congr. Conc. die 31. Januar. 1688. decla-
ravit: *Nullam fuiſſe ordinationem quondam Si-*
monis Tarcii, qui confectis ſibi falſis Dimiſſoriis
acceſſit ad Epiſcopum N. qui agnoſcens, vel ſal-
tem dubitans Dimiſſorias eſſe ſubreptitias, pro-
teſtatus fuit in ipſa Ordinum celebratione Or-
dines expoſcenti conferre, quoties ipſe ſufficien-
tem haberet ætatem, ac Dimiſſoriæ veræ, &
non adulteratæ eſſent. Sic apud Monac. *t.* 2.
tit. 13. form. 3. n. 43. & Card. Petram *loc.*
cit. num. 5. in fine.

Nec valet objicere, quod *Sac. Cong. Conc. in* 5
una Portalegren. 5. April. 1704. Declaravit
quemdam Clericum, qui falſis Dimiſſoriis or-
dinatus fuerat, fuiſſe valide ordinatum, non ob-
ſtante, quod Epiſcopus Ordinans fuiſſet prote-
ſtatus ſe non habere intentionem. Non valet,
inquam, quia ideo Sac. Cong. declaravit validam
talem Ordinationem, quia talis proteſtatio fue-
rat generaliter emiſſa a Secretario, & non ab
Epiſcopo, & inſuper ipſe Epiſcopus interroga-
tus reſpondit ſe habuiſſe intentionem faciendi in
Ordinandis eis etſi requiſitis carentibus, quod
facit,

facit, & mandat Eccleſia, & ſic non conſtabat de vera, & abſoluta intentione negativa ipſius Epiſcopi ante Ordinationem per ipſiuſmet proteſtationem, & quatenus adfuiſſet, conſtabat de retractatione dictæ negativæ intentionis in actu Ordinationis per ſupradictam ſuam confeſſionem, ſeu reſponſionem. Sic Card. Petra *loc. c. n.* 5. Monacell. *loc. c. n.* 42. & tenent plures alii
6 apud ipſos, aliique paſſim. Si verò dubium eſſet de vera, & abſoluta intentione habita in tali proteſtatione, vel de mutatione intentionis prius expreſſæ, tunc Ordinatio ſaltem ſub conditione reiteranda juxta ſtylum Pœnitentiariæ, de quo teſtatur Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 140. *num.* 7. Monacell. *loc. cit. n.* 44. Card. Petra *loc. c. num.* 6. & alii. Et ſic pluries reſpondit *Sacra. Cong. Conc.* & ſignanter *in Aprutina Ordinum* 11. *Januar.* 1710. *in Peruſina Ordinationis* 19. *Jul.* 1732. *& in Ugentina* 3. *Auguſti* 1743. apud Theſaurum Reſolutionum S. Congregationis Concilii dictorum annorum.

7 Epiſcopus Ordinans ſcienter aliquem ante legitimam ætatem, ſuſpenditur a collatione omnium Ordinum. *Communis*, textu expreſſo in *c. Vel non eſt compos* 14. *de temporib. Ordinat.* ibi: *Prædictum Epiſcopum* (qui puerum 13. annorum in Diaconum ordinavit) *a collatione Ordinum ſuſpendentes*. Non eſt tamen ipſo Jure ſuſpenſus, ſed ſolum per ſententiam ſuſpendendus; Colligitur *ex cit. cap. Vel non eſt compos*, ubi Papa mandat, prædictum Epiſcopum per ſententiam ſuſpendi, ibi: *Mandamus, quatenus ſi rem inveneritis ita eſſe, prædictum Epiſcopum a collatione Ordinum ſuſpendentes &c.* Et nullibi in Jure reperitur ſtatuta Suſpenſio latæ ſententiæ contra Epiſcopum ſic delinquentem: Immo ex *cap. Sane* 1. *de temporib. Ordinat. cit. cap. Vel non eſt compos*, & aliis Juribus eſt tantum ſuſpendendus, Gloſſa *penultima, & Interlinear. in Clementin. final. de ætat. & qualitat.* Nec cit. Conſt. Pii II. incip. *Cum ex Sacrorum*, Suſpenſionem ipſo Jure imponentis, loquitur de Epiſcopis male ordinantibus, ſed ſolum de Clericis male ordinatis, ut ipſum legenti patet.
8 Et Bulla Sixti V. incip. *Sanctum & ſalutare*, infligens Suſpenſionem, aliaſque pœnas etiam contra Epiſcopo male ordinantes, moderata eſt a Clemente VIII. Conſt. incip. *Romanum Pontificem*; & redacta ad diſpoſitionem Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini, nec non citatæ Conſtitutionis Pii II. Et ſic tenent Card. Petra *loc. cit. num.* 32. cum Riccio, Ventriglia, & Theſauro ibi citatis, Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 11. *num.* 184. & 176. Fagnan. *in cit. c. vel non eſt compos n.* 4. & alii paſſim.

Epiſcopus ſic ſuſpenſus a collatione Ordi- 9
num, non eſt ſuſpenſus ab alio actu Ordinum; Unde, ſi talis Epiſcopus, durante illa Suſpenſione, Miſſam celebret, non efficitur Irregularis. Abbas *in cap. Cum dilectus num.* 20. *verſ. Si ergo ſuſpenſio, de conſuetudine*. Rebuffus *in praxi benefic. tit. de Clericis ad Sacros Ordines male promotis gloſſ.* 2. *n.* 7. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 175. Fagnan. *in cit. cap. Vel non eſt compos n.* 45. & alii plures.

Ordinati ſcienter Ordinibus Majoribus, ante 10
legitimam ætatem ſunt ipſo Jure ſuſpenſi, *Communis hodie ac certa* ex Conſtit. Pii II. incip. *Cum ex Sacrorum*, ubi expreſſe declarat, quod *qui aliquem ex Sacris Ordinibus ſe fecerint promoveri, a ſuorum executione ipſo Jure ſuſpenſi ſint*. Et ſi, durante tali Suſpenſione, in eiſ-
dem Ordinibus miniſtraverint, eo ipſo Irregu- 11
laritatem incurrunt, & ultra pœnas, poſſunt etiam privati Beneficiis Eccleſiaſticis. Sic expreſſe cit. Conſt. Pii II. *Cum ex Sacrorum*, ibi: *Et ſi hujuſmodi Suſpenſione durante, in eiſdem Ordinibus miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo Irregularitatem incurrant. Præterea ultra alias pœnas in tales generaliter a Jure inflictas, Beneficiis Eccleſiaſticis poſſint Jure privari*.

Talis Suſpenſio eſt perpetua, & tamdiu du- 12
rat, quamdiu ſic ordinati abſolutionem non obtinuerint, quia cum ſit ſimplex, & indeterminata, non ſtat in nobis eam limitare ad certum tempus; Jure enim, ubi volunt Suſpenſionem eſſe temporalem, id ſolent exprimere, ut *in cap. Eos qui* 2. *de temporib. Ordinat. in* 6. cum aliis allegatis per Gloſſam *in Clement. final. in verb. Suſpenſi de pœnis*. Unde & Pius II. ſi voluiſſet ſuam Suſpenſionem durare ſolummodo uſque ad ætatem legitimam, hoc expreſſiſſet, ſicuti expreſſit Honorius III. *in cap. Vel non eſt compos* 14. *de temporib. Ordinat. arg. cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Epiſcop. §. Sed neque iſtud*; *c. Qui* 22. *de privileg. & c. Ad audientiam* 12. *de Decimis*. Sic Fagnan. *in cap. Vel non eſt compos n.* 13. Gonzalez *ibid. n.* 7. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 179. Card. Petra *loc. cit. n.* 13. & alii apud
ipſos. Sic ſuſpenſi ob doloſe receptos Sacros 13
Ordines, & facti Irregulares ob miniſtrationem in ipſis factam, durante ſuſpenſione ſolent recurrere ad Sacram Pœnitentiariam, cum delictum eſt occultum, & Sacra Pœnitentiaria ſolet concedere facultatem Confeſſario eos abſolvendi a Suſpenſione, & diſpenſandi ab Irregularitate, cum clauſula, *Dummodo de*

præ-

præſenti habeant ætatem, & ſolet injungere dicto Confeſſario exequenti, ut tales Pœnitentes per aliquid tempus ſibi beneviſum ſuſpenſos detineat ab Ordinibus. Marcus Leo *in praxi Sacræ Pœnitentiariæ par.* 3. *in formul. a mala promotione ante ætatem pag.* 290. *& ſeq.* Card. Petra *loc. cit. n.* 23. Quamvis tamen poſſint abſolvi, & reſpective diſpenſari a proprio Epiſcopo vigore Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. Vide verb. *Irregularitas art.* 3.
14 *n.* 7. Si autem delictum evadat publicum, cauſa devolvitur ad Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. ut de ſimili caſu teſtatur Card. Petra *loc. cit. n.* 24.

15 Epiſcopus ſcienter ordinans aliquem extra tempora a Jure ſtatuta ſine diſpenſatione, aut privilegio, non eſt ſuſpenſus ipſo Jure, ſed ſuſpendendus eſt per ſententiam, & privandus poteſtate conferendi Ordines, quos illicite contulit. *Communis* per textum *in cap. Sane* 2. *& c. Cum quidam* 8. *& cap. Litteras* 13. *de tem-*
16 *poribus Ordinat.* Epiſcopus autem ſic ſuſpenſus à collatione Ordinum cenſetur ſolum ſuſpenſus a collatione illius Ordinis, quem male contulit, & aliorum Majorum, ſed non a collatione inferiorum illius. Card. Petra *loc. c. num.* 34. Abbas *in cit. cap. Vel non eſt compos num.* 9. Fagnan. *ibidem numer.* 16. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 182. & alii paſſim, *arg. cap. Qualis hinc* 4. *diſt.* 25. ibi: *Quod enim de uno negatur, conſequens intellectus patet, de quibuſdam conceditur*, juncto *cap. Odia* 15. *& cap. In pœnis* 49. *de Regul. Juris in* 6.

17 Ordinati ſcienter in Sacris extra Tempora ſine legitima Diſpenſatione, ſeu Privilegio ſunt de facto ipſo Jure ſuſpenſi. Sic expreſſe citata Conſtitutio Pii II. incip. *Cum ex Sacrorum*. Unde non ſunt amplius attendenda Jura antiqua *in cap. Sane* 2. *& cap. Quidam* 8. *de temporib. Ordinat.* ubi cenſebantur ſuſpendendi per ſententiam, & non ſuſpenſi ipſo Jure.

18 Sic ſuſpenſi, & conſequenter ob miniſtrationem facti irregulares, ſi talis ſuſpenſio, & irregularitas ſit occulta, poſſunt abſolvi, & reſpective diſpenſari ab Epiſcopo virtute Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 6. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 17. *n.* 14. Bonacin. *de Cenſuris diſp.* 3. *qu.* 6. *punct.* 5. *nu.* 5. *verſ. Tertio*, & alii paſſim. Si autem ſit publica, Barboſa *loc. cit. nu.* 14. docet non poſſe abſolvi, & reſpective diſpenſari, niſi per Summum Pontificem, & teſtatur ſic tenere Communem Doctorum, & nuncupatim de Suſpenſione agentes adducit Rebuffum, Guttierez, & Bonacinam: Oppoſitam tamen ſententiam, ſcilicet proprium Epiſcopum poſſe ab hac Suſpenſione, & Irregularitate abſolvere, & reſpective diſpenſare probabiliter docent Suarez *de Cenſuris diſp.* 7. *ſect.* 1. *n.* 18. Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* XI. *n.* 107. Reiffenſtuel *ibid. num.* 184. Armill. verb. *Suſpenſio num.* 22. Silveſter *eod. verb. n.* 8. *verſ. Tertium*, *Clement.* §. *penult. verb. Excommunicationis*, *de Hæreticis*. Papa enim Pius II. in cit. Conſt. non reſervavit ſibi talem abſolutionem, & diſpenſationem, adeoque hoc ipſo conceſſiſſe videtur facultatem abſolvendi, & diſpenſandi Epiſcopo, ut in ſimili dicitur *cap. Nuper* 29. §. *In ſecundo*, *de ſentent. excomm.* cum citatis a Guttier. *Canonic. l.* 2. *cap.* 5. *a princip.* Conceſſum enim dicitur, quod expreſſe prohibitum non reperitur; *l. Nec non*, *ff. Ex quibus cauſis*.

Epiſcopus ordinans ſcienter alienum ſubditum ſine Dimiſſoriis, ſeu conſenſu ſui proprii Superioris, eſt ipſo facto ſuſpenſus per annum a collatione Ordinum. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Eos qui* 2. *de temporib. ordinat. in* 6. & Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reform.* & in cit. Conſt. Innocent. XII. incip. 20
Speculatores. Epiſcopus autem ſic ſuſpenſus cenſetur ſolum ſuſpenſus a collatione illius Ordinis, quem male contulit, & aliorum Majorum, ſed non a collatione inferiorum illius. Vide *ſupra num.* 16. 21

Ordinati ſcienter ab alieno Epiſcopo ſine Dimiſſoriis, ſeu conſenſu ſui proprii Ordinarii, ſunt ſuſpenſi ipſo facto ab executione ſuſceptorum Ordinum, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire. *Communis*, textu expreſſo in Concil. Trid. *cit. ſeſſ.* 23. *c.* 8. *de reform.* & cit. Conſt. Innocent. XII. incip. *Speculatores*. 22

Ultra alias pœnas arbitrio Summi Pontificis infligendas in ſic ordinatos ab alieno Epiſcopo ſine Dimiſſoriis, ſeu conſenſu proprii Diœceſani, & in alienum Epiſcopum ſic ordinantem, poſſunt inſuper ſic ordinati puniri privatione Beneficii Eccleſiaſtici, ut expreſſe ſtatuit Pius II. in cit. Conſtit. incip. *Cum ex Sacrorum*. Et Epiſcopi ſic ordinantes puniri inſuper poſſunt in hoc, quod poſtquam eorum Suſpenſio fuerit manifeſta, poſſint ſui ſubditi abſque ipſorum licentia interim a vicinis Epiſcopis ordinari, ut eſt expreſſe ſtatutum *in cap. Eos qui* 2. *de temporib. Ordinat. in* 6. ut ſic puniantur in eo, in quo deliquerunt, nempe quod ſui ſubditi abſque eorum licentia ordinentur ab aliis Epiſcopis, ſicuti ipſi alienos ſubditos ſine propriorum, ſeu Diœceſanorum facultate auſi ſunt ordinare. 23

Suſ-

24 Suſpenſio ſancita contra Ordinatos ſine Di-
miſſoriis, licet non ſit reſervata Sedi Apoſto-
licæ in cit. Conſtit. Pii II. incip. *Cum ex Sa-*
crorum, fuit tamen reſervata propriis Epiſcopis
a Concilio Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reform.*
& a Conſtit. Innocentii XII. incip. *Speculato-*
25 *res*. Suſpenſio tamen ſancita contra Ordinatos
cum falſis Dimiſſoriis eſt reſervata Summo Pon-
tifici, ut expreſſe ſtatuit Urbanus VIII. Con-
26 ſtitut. incip. *Secretis*. Item Summo Pontifici
eſt reſervata Suſpenſio lata contra eos, qui
poſtquam permanſerunt per quatuor menſes in
Urbe, faciunt ſe promoveri extra Urbem cum
Litteris Dimiſſoriis proprii Ordinarii, ut ex-
preſſe fuit ſtatutum per publicum Edictum
tempore Clementis VIII. & Alexandri VII.
27 Vide *ſupra art.* 3. *num.* 77. Item reſervata eſt
Summo Pontifici Suſpenſio lata contra Ordina-
tos ex ſex Epiſcopatibus Cardinalibus prope
Urbem cum Litteris Dimiſſoriis ab alio, quam
Cardinali Vicario. Sic expreſſe ſtatuit Ale-
xander VII. Conſtitut. incip. *Apoſtolica Solici-*
tudo.

28 Ab Irregularitate incurſa propter adminiſtra-
tionem in Ordinibus ſic male ſuſceptis, ſi ſit
publica, diſpenſat ſolus Summus Pontifex.
Campanil. *in diverſorio Jur. Rub.* 7. *cap.* 5. *n.*
2. Card. Petra *loc. cit. n.* 28. & alii paſſim;
Si autem eſſet occulta, tunc poſſent diſpenſare
Epiſcopus vigore Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24.
de reform. cap. 6. ubi ſtatuit, quod Epiſcopi
poſſint diſpenſare in Irregularitatibus occultis
exceptis iis, quæ oriuntur ex homicidio vo-
luntario. Barboſa *ad cit. cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de*
reform. num. 12. *de offic. & poteſt. Epiſcop. al-*
legat. 37. *numer.* 41. Campanil. *loc. cit.* Card.
Petra *loc. cit.* & alii paſſim.

29 Epiſcopus ſcienter ordinans aliquem ad Sa-
cros Ordines ſine titulo ſuſtentationis, ultra
grave peccatum, quod committit agendo con-
tra juſtam prohibitionem Eccleſiæ in materia
gravi, tenetur idem ſic ordinato providere de
neceſſariis alimentis, donec Beneficium Eccle-
ſiaſticum conſequatur. *Communis*, textu ex-
preſſo *in cap. Epiſcopus* 4. *& c. Cum ſecundum*
30 16. *de præbendis*. Et ipſo Epiſcopo Ordinatore
jam mortuo, tenetur ſic ordinato providere de
neceſſariis alimentis Capitulum, Sede vacante,
& deinde novus Epiſcopus; textu expreſſo *in*
cit. cap. Cum ſecundum 16. *de præbend.* ibi:
Tamdiu per Ordinatores, vel Succeſſores eorum
provideri volumus ordinatis, donec per eos Eccle-
31 *ſiaſtica Beneficia conſequantur*. Immo ſi Cleri-
cus ſine titulo fuerit ſcienter ordinatus a plu-
ribus Epiſcopis, Domicilii videlicet, & Origi-
nis, recipiendo v. g. ab Epiſcopo Originis
Diaconatum, & ab Epiſcopo Domicilii Pres-
byteratum, tunc quilibet ipſorum tenetur in
ſolidum ſic Ordinato providere de neceſſariis
alimentis. Fagnan. in *cit. cap. Cum ſecundum*
16. *de præbend. num.* 24. Reiffenſtuel *loc. cit.*
num. 192. & alii paſſim.

Quinimmo nedum Epiſcopus ſic ſcienter or- 32
dinans, ſed etiam Epiſcopus ſic ſcienter dans
licentiam alteri Epiſcopo promoventi, vel cer-
tis, & determinatis promovendis ad Sacros Or-
dines ſine titulo, tenetur ipſis alimenta præſta-
re, textu expreſſo in *cap. Si Epiſcopus* 37. *de*
præbend. in 6. ubi aſſignatur juſta ratio, quia
nempe Epiſcopus, antequam det talem licen-
tiam pro determinatis perſonis ab alienis Epi-
ſcopis ordinandis, prævidere debet, an habeant
titulum, & repertis ſine titulo, nequit talem
facultatem concedere. Si vero Epiſcopus alie- 33
nus ex generali commiſſione, & licentia Epiſ-
copi Diœceſani Ordinationes habeat, & ſcien-
ter ordinet aliquem ſine titulo, tunc non te-
netur proprius Epiſcopus, utpote, ſine culpa,
ſed alienus Epiſcopus, utpote, qui in cul-
pa fuit, alimenta præſtare ſic ordinato, textu
expreſſo in *cit. cap. Si Epiſcopus* 37. *de præ-*
bend. in 6.

Talis autem obligatio providendi de neceſſa- 34
riis alimentis ſic ordinatis ſcienter ſine titulo,
incumbit Epiſcopis ſolummodo, quando tales
ordinati aliunde non habent, nec habere poſſunt
ſuam ſuſtentationem, puta ex ſua, vel pater-
na hereditate. Sic enim expreſſe limitatur in
cit. cap. Epiſcopus 4. *de præbendis*, ibi: *Niſi*
talis ordinatus de ſua paterna hereditate ſubſi-
dium vitæ poſſit habere. Item talis obligatio 35
incumbit Epiſcopis ſolum, quando ſcienter ſi-
ne titulo ordinant, vel concedunt aliis determi-
natam facultatem aliquas certas perſonas ſic or-
dinandi, & ſic ordinati bona fide, & abſque do-
lo, & fraude propria tales Ordines ſuſceperunt.
Non autem quando ſic ordinati fuerunt ipſi ſoli
in culpa decipiendo Epiſcopos, ac fingendo per
fraudem titulum, quem non habebant, tunc
enim Epiſcopi non tenentur alimenta præſtare
ſic Ordinatis, cum ipſi Epiſcopi, ut ſupponi-
tur, ſint quoad hoc ſine culpa, & rem, quæ
culpa caret, in damnum vocari non conveniat,
ut expreſſe dicitur in *cap. Cognoſcentes* 2. *de*
Conſtitutionibus, & ipſi ſoli ſic ordinati ſint in
culpa, dolo, & fraude, quæ patrocinari non
debent, *cap. Sedes* 15. *cap. Ex tenore* 16. *de*
reſcriptis, *cap. Ex litteris* 2. *de Dolo*, *& con-*
tumac. c. Tuæ 12. *de Cleric. non reſident. l. In*
fundo, *ff. de rei vindic. l. Cum hi*, *ff. de tran-*
ſa-

ſactionib. l. Si Legatarius, Cod. de Legatis cum ſimilibus; Ne videantur de ſua malitia commodum reportare; cap. Intelleximus 7. De Judiciis, l. Non ex ſuo delicto, ff. de Regul. Jur. Et ſic tenet Fagn. in cit. cap. Cum ſecundum 16. de præbend. num. 6. Hugolin. de Offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 26. §. 15. verſ. Tertio non tenentur, Pirhing lib. 1. Decretal. tit. 21. num. 111. Reiffenſtuel ibid. num. 193. & 198. & alii paſſim.

36 Si Epiſcopus aliquem ordinet ſine titulo, ſub pacto, & promiſſione, quod ordinatus non poſſit expoſt ab ipſo petere alimenta; tunc Epiſcopus ordinans ſuſpenditur a collatione Ordinum per triennium, & ſic Ordinatus eſt perpetuo ſuſpenſus ab Ordine recepto, donec a Summo Pontifice diſpenſetur; textu expreſſo in cap. Si quis ordinaverit 45. de Simonia.

37 Si Epiſcopus Religioſum nondum Profeſſum, aut non niſi ad certum tempus, ordinet ad Sacros Ordines ſub prætextu Religionis, & abſque titulo Beneficii, vel Patrimonii, tunc ipſe eſt ipſo Jure ſuſpenſus per annum a collatione talium Ordinum, & Religioſus ſic ordinatus eſt ſuſpenſus ab executione Ordinum, donec Beneficium Eccleſiaſticum ſit adeptus, vel aliunde habeat, unde vivere poſſit. Et ſi interim in ipſis Ordinibus miniſtraverit, efficitur Irregularis.

38 Sic expreſſe ſtatuit S. Pius V. Conſtit. incip. Romanus Pontifex. Excipiuntur tamen Patres Societatis Jeſu, qui tria vota Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ in Societate emiſerunt, quia iſti de licentia Præpoſiti Generalis poſſunt promoveri ad Sacros Ordines abſque titulo, etiam ante Solemnem Profeſſionem. Vide ſupra art. 2. n. 68. & 69.

39 Promoti ad Sacros Ordines cum falſis, & fictis titulis ſunt ipſo facto perpetuo ſuſpenſi abſque ſpe obtinendæ diſpenſationis a Sede Apoſtolica, & ſubjacent adhuc majoribus pœnis arbitrio Summi Pontificis infligendis. Sic expreſſe ſtatuit Urbanus VIII. Conſtit. incip. Secretis.

40 Epiſcopus ordinans aliquem eodem die ad duos Sacros Ordines, ſecundum aliquos, eſt ipſo facto ſuſpenſus, a collatione utriuſque Ordinis, donec a Sede Apoſtolica abſolutionem, & diſpenſationem impetraverit. Sic Reiffenſtuel loc. citat. n. 205. Barboſa in cap. Litteras 13. de temporib. Ordinat. cum aliis ibi citatis; arg. cit. cap. Litteras 13. §. final. & cap. Dilectus 15. De temporib. Ordinat. Secundum autem plures alios non eſt ipſo facto ſuſpenſus, ſed ſolum ſuſpendendus. Pirhing in Jus Canonic. tit. 10. de temporibus Ordinat. num. 108. Layman de Sacris Ordinat. lib. 5. cap. 10. num. 10. Suarez diſp. 31. ſect. 1. n. 41. Pignatell. tom. 4. conſult. 228. n. 5. Card. Petra loc. cit. num. 49. Theſaur. de pœnis part. 2. cap. 15. §. 4. verſ. Epiſcopus conferens; ubi teſtatur de communi; Suſpenſio enim, de qua in cit. cap. Litteras, & cap. Dilectus, de temporib. Ordinat. non eſt latæ ſententiæ reſpectu Ordinantis, ſed ſolum ſententiæ ferendæ: Hinc Sacra Congr. Concilii in Bovenſi 7. Maii 1707. reſpondit: Quoad Ordinatos dandam eſſe abſolutionem, impoſita pœnitentia ſalutari arbitrio Epiſcopi vicinioris (quia Epiſcopus fuerat particeps actionis prohibitæ). Quo vero ad Ordinantem, ad mentem, ut ſcilicet non ſolum acriter coarguatur, ſed etiam acriter moneatur, quod licet ipſi gravior eſſet pœna infligenda, quia plus deliquit ſcienter conferendo dictos Ordines Sacros eodem die: attamen ex benignitate Sacræ Congregationis omnis pœna pro hac vice ei remittitur, quodque in poſterum a ſimilibus committendis omnino abſtineat. Sic Card. Petra loc. cit. num. 49. qui tamen ſupra in Comment. ad eamdem Conſtit. 7. Pii II. n. 44. refert, quod caſus in d. Bovenſi propoſitus erat: An ordinatus eodem die ad Minores, & Subdiaconatum, ille, necnon Epiſcopus ordinans in pœnas, & quas inciderint? & poſtea ſub n. 48. refert, dictam reſolutionem Sacræ Congr. Concilii emanatam eſſe reſpectu Clericorum, qui ſcienter receperunt, & reſpectu Epiſcopi, qui ſcienter contulit Minores cum Subdiaconatu eodem die.

Ordinatus eodem die ad duos Ordines Sacros, 41 ſecundum aliquos eſt ſuſpenſus ſolum ab executione ultimi Ordinis Sacri illo die ſibi collati. Sic Barboſa in c. Litteras 13. de tempor. Ord. n. 5. & p. 2. de Offic. & poteſt. Epiſcop. alleg. 14. n. 11. citans alios; Reiffenſt. l. c. n. 206. Layman loc. c. cap. 10. n. 10. & alii, arg. cap. cit. Litteras 13. de temporibus Ordinat. & cap. 2. De eo, qui furtive. Alii autem dicunt, Ordinatum ad duos Sacros Ordines eodem die eſſe ſuſpenſum quoad omnes Ordines receptos. Navarr. in Manual. cap. 27. nu. 241. & alii, quos refert Theſaur. de pœnis part. 2. cap. 15. §. Recipiens duos Sacros; Sed quidquid ſit circa intelligentiam cit. cap. Litteras, aliorumque Textuum id prohibentium, tollitur difficultas ex cit. Conſt. Pii II. incip. Cum ex Sacrorum contra male promotos, ut ſuſpenſi maneant indefinite loquendo. Scortia ad dictam Bullam Theorem. 108. Pirhing in Jus Canon. tit. 11. de temporib. Ordinat. §. 11. Unde Sacr. Congr. Concilii indiſcriminatim hujuſmodi Ordinatos ſupponit incurſos in Suſpenſionem, & concedit abſolutionem,

nem, quæ reſervata eſt Sedi Apoſtolicæ tantum, ſed etiam diſpenſationem ab Irregularitate ob adminiſtrationem Ordinum in fortioribus terminis Ordinatorum eodem die in Ordinibus Minoribus, & Subdiaconatu, ut *in d. Bovenſi 7. Maii* 1707. *in Neapolitana 6. Aug.* 1711. *& in Melevitana 12. Maii* 1714. Sic præciſe apud Card. Petram *l. c. n.* 48.

42 Epiſcopus conferens Ordines Sacros abſque celebratione Miſſæ graviter peccat, ſicuti & graviter peccant ipſos Sacros Ordines extra Miſſam recipientes, & tam Ordinans, quam Ordinati poſſunt gravi pœna puniri, quia agunt contra Ordinationem Eccleſiæ, & contra illud, quod ipſa Eccleſia ſervat: Sic Gloſſa *in cap. Quod ſicut 28. de election. verb. Dividatur*, Card. Petra *loc. cit. num.* 50. & alii paſſim obſervantes, quod ſemper fuerunt Sacri Ordines collati cum celebratione Miſſæ Ordinantis, & quod Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 8. de reform.* voluit, collationes Sacrorum Ordinum in Cathedrali Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice celebrari.

43 Ipſa Miſſa debet celebrari ab eodem Ordinante, nec ſufficit, ut celebretur ab alio Sacerdote coram illo, quia debet eſſe unicus actus celebrationis, ut in ſimili, nempe de conſecratione Epiſcopi, recte notant Gloſſa *in cit. c. Quod ſicut 28. de election. verbor. Dividatur*, Hallier *de Sacr. Ord. p. 2. c. 5. art. 2.* Card. Petra *loc. cit. n. 39.* & ipſo teſte alii communiter.

44 Miſſæ tamen celebratio non eſt de ſubſtantia, & eſſentia Ordinationis; Unde quamvis collatio, & receptio Sacrorum Ordinum ſine celebratione Miſſæ ſit illicita, eſt tamen valida. Sic expreſſe Gloſſa *in cit. cap. Quod ſicut verb. Dividatur*, Barboſa *part. 2. de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 14. *num.* 16. *& ad Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 8. num.* 14. Giribald. *tract. 9. de Ordine cap. 3. dub. 4. n.* 35. Sanchez *in Opuſcul. Moral. lib. 7. cap. 1. dub. 6.* Campanil. *in Diverſor. Jur. Canon. rubr. 2. num. 36. & rubr. 5. cap. 3. num.* 21. Card. Petra *loc. cit. n.* 41. ubi teſtatur de communi Theologorum, & Canoniſtarum.

45 Hinc non eſt reiteranda tota Ordinatio, ſed ſolum ſupplenda eſt Miſſa ipſius Ordinantis, & donec ſuppleatur dicta Miſſa, remanent ſuſpenſi Ordinati. Gloſſa *loc. cit.* Hallier *loc. cit. cap. 5. art. 2.* Sanchez *loc. c. dub.* 13. qui ait, omnem ſuppletionem debere fieri ab eodem, qui ordinavit, ſi eſt poſſibile; quod ſi fieri nequeat, ab alio, nec non in tempore, quo Ordinationes poſſunt celebrari. Campanil. *cit. rubr. 2. n.* 36. ubi advertit, quod Miſſa debet ſuppleri cum omnimoda cautela, ne ceteris innoteſcat error, ac propterea conſulit, ut patiens defectum accedat quaſi Miniſter Epiſcopi.

46 Ordinans, & Ordinatus, non expectatis temporum Interſtitiis, graviter peccant, quia uterque eſt voluntarius, culpabiliſque tranſgreſſor Sacrorum Canonum in materia gravi. Et quamvis in Jure nulla reperiatur expreſſa pœna contra ipſos, poteſt tamen Superior eos punire pœna arbitraria. Zerola *in praxi Epiſcop. part. 1. verb. Ordo §. Ad quintum*; Reiffenſtuel *lib. 1. Decretal. tit. XI. n. 213. & 204.* Barboſa *part. 2. de Offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 18. n. 14.* cum plurimis ibi citatis.

47 Alia ad rem. Vide verb. *Interſtitia*.

48 Ordinati per ſaltum, vel alias male promoti diſpenſationem obtinere poſſunt in caſibus occultis a Pœnitentiaria Apoſtolica. Ben. XIV. Conſtit. 95. incip. *Paſtor bonus* §. 18.

49 Ordinati a ſchiſmaticis, exercitium Ordinis non recipiunt. Sed abſolutionem recipere tenentur, & diſpenſationem ab irregularitate, & ſchiſma, erroreſque abjurare. Idem Conſtit. 57. incip. *Etſi Paſtoralis* §. 7.

50 Non ordinati ad Sacrum Preſbyteratus Ordinem, qui Miſſam celebraſſe, aut Confeſſiones Sacramentales audiſſe reperti fuerint, Curiæ Sæculari puniendi tradi debent. Idem Conſtitut. 57. incip. *Sacerdos*.

51 Ordinationis probatio in tali caſu a Reo facienda eſt, nec incumbit Fiſco onus eam excludendi, ubi ex relatione Ordinarii conſtat eum non promotum fuiſſe. Idem *ibidem* §. 5.

52 Pro Ordinum collatione nihil a Collatoribus, aut eorum Miniſtris, etiamſi ſponte oblatum, eſt accipiendum. Sic expreſſe Concil. Tridentinum *ſeſſ. 21. cap. 1. de reformat.* ibi: *Quoniam ab Eccleſiaſtico Ordine omnis avaritiæ ſuſpicio abeſſe debet, nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis Tonſuræ, nec pro Litteris Dimiſſoriis aut Teſtimonialibus, nec pro Sigillo, nec alia quacumque de cauſa, etiam ſponte oblatum, Epiſcopi, & alii Ordinum Collatores, aut eorum Miniſtri quovis prætextu accipiant.* Benedict. XIV. *De Synodo Diœceſana lib. 5. cap. 6. n. 1.* Vide tamen *tom. 7. verb. Taxa n. 1.*

53 Sacerdotio initiandum, qui licet omnes conſuetas manuum impoſitiones ab Epiſcopo accepiſſet, ad Epiſcopum tamen, ſolita Patenæ cum Hoſtia, & Calicis cum vino inſtrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis diſtractus, non acceſſit, iterum ſub conditione eſſe ordinandum, reſpondit *Sacra Congreg. Concil.* teſte eod. Benedicto XIV. *loc. c. lib. 7. cap. 25.*

n. 1. & 13. qui *ib. n. 2.* ex Iſamberto *de Sacrament. Ordinis diſp. 3. artic. 6.* dicit, ſane ridiculam, & plane abſurdam eſſe opinionem illorum, qui tenent, ante impreſſionem Evangeliorum in Ordinatione Diaconorum fuiſſe eis traditam loco libri Evangeliorum, chartam, in qua Fidei noſtræ Myſteria erant conſcripta.

54 Epiſcopus Ordines collaturus laudabiliter ſub cenſuris præcipit, ne quis Canonico impedimento irretitus, aut ſine legitimo Patrimonio, vel Beneficio ad Sacros Ordines accedat; ſed
55 improbatur Epiſcopi proteſtatio, ſe non habere intentionem ordinandi irregulares, cenſuris innodatos, legitimo Patrimonio, aut Beneficio, vel Litteris dimiſſorialibus ſui Ordinarii carentes, cum ex ipſa variæ oriantur animi anxietates, & etiam prudens dubitatio excitetur, num revera quis fuerit legitime ordinatus, eo quod aliquo ex enuntiatis impedimentis eſ-
56 ſet obſtrictus. Idem *loc. cit. cap. 26. n. 1.* Si quis aliquo ex iis impedimentis ordinetur ſub tali proteſtatione, cui alligata fuerit Epiſcopi
57 intentio, erit iterum abſolute ordinandus. Si dubia ſit Epiſcopi intentio, Ordinatio ſub conditione erit iteranda. Idem *ibid. n. 2.* Vide ſupra *n. 4. & 5.* ubi ad id varia afferuntur De-
58 creta Sacræ Congregationis Concilii. Quare ad evitandas omnes dubietates, & ſecurius procedendum expedit, ut Epiſcopus ſe abſtineat a ſimili proteſtatione, & prius diligenter inquirat de Ordinandorum omnimoda idoneitate, & poſtea in actu collationis Ordinum, abſolutam habeat intentionem omnes ordinandi quotquot ad Ordinationem acceſſerint. *De Synod. Diœc. lib. 7. c. 25. n. 2.*

59 Ab Ordinibus ſuſpenſus, ad Superiorem Ordinem aſcendens, licet grave committat Sacrilegium, non incurrit tamen Irregularitatem, nam ſic non exercet Ordines, a quibus eſt ſuſpenſus, ad incurrendam Irregularitatem indictam *in cap. Apoſtolica 9. de Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto miniſtrante, cap. 1. de ſentent. excommunicat. in 6. & cap. 1. de ſentent. & re judicata, pariter in 6.* Idem *ibid. lib. 7. cap. 67. num. 7.* ubi refert, ſic cenſuiſſe *Sac. Congreg. Concil. in Carinolen. ſeu Neapolitana Ordinationis die 31. Januar.* 1688. & multos ad id adducit etiam Doctores contra alios oppoſitum ſentientes.

60 In Sacra Congregatione die 31. Martii 1685. agitatum eſt, num Clericus, qui falſaverat Teſtimoniales Ordinum præcedentium, adeoque metu cenſurarum, quæ in eo caſu comminari ſolent in edicto, habuit intentionem non ſuſcipiendi Ordinem Subdiaconatus, qui tunc ſibi ab Epiſcopo conferebatur, reipſa ordinatus eſſet? Reſpondit vero die 24. Auguſti ejuſd. anni, eſſe iterum ordinandum ſub conditione; nam illa animi perturbatione, qua agitabatur Clericus, non ſatis conſtare poterat, utrum verum animum ſuſcipiendi Ordinem non habuerit. *De Sacrif. Miſſæ lib. 7. cap. 10.* §. 13.

Additiones ex aliena manu.

In Can. *Neminem diſt.* 79. pœna ſuſpenſio- 61
nis ſtatuitur, ſi quis Ordines accipiat abſque ſufficienti Patrimonio. *Decrevit Sancta Synod. vacuam haberi manus impoſitionem.* In alio Canone *Sanctorum* id ipſum verbis hiſce decernitur: *Decernimus, ut ſine titulo facta Ordinatio irrita habeatur.* Innocentius III. in *c. Cum ſecundum, de Præbend. & Dignit.* ſeveritatem 62
hanc veterum Canonum mitigavit, & obſtringit eum, qui haud ignarus fraudis, atque imparis Patrimonii contulerit Ordines, ut ſubminiſtret Ordinato neceſſaria ad vitam agendam: *Licet autem Prædeceſſores noſtri Ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promoventur, in injuriam Ordinantium irritas eſſe voluerint, & inanes; Nos tamen benignius agere cupientes, tamdiu per Ordinatores, vel Succeſſores eorum provideri volumus Ordinatis, donec per eos Eccleſiaſt. Beneficia conſequantur.* Conc. Trid. *ſeſſ.* 63
21. c. 2. de Reform. iterum præſcripſit veterum Canonum pœnas illis, qui titulo imparis Beneficii, ſive pertinentis ad alium quempiam, aut Patrimonii fictitii ordinantur: *Antiquorum Canonum pœnas ſuper ipſos innovando.* Sixtus V. in ſua *Conſtitutione* 91. rurſus confirmat ſuſpenſionis pœnam a priſcis ſanctionibus inflictam & Clem. VIII. in ſua *Conſt.* 40. iis terminis concludit Sixtinam, qui decernuntur a Conc. Tridentino.

Patet ex his, quod, ut recte judicetur, an 64
Ordinatus titulo imparis Beneficii, vel ad alium quempiam pertinentis, aut Patrimonii fictitii, incurrat ſuſpenſionem; inveſtigandum ſit, an Concilium Tridentinum, dum veterum Canonum Decreta renovavit, pœnam ſuſpenſionis promulgaverit, vel ſolum edixerit, ut qui fraudis conſcius Ordines adminiſtraverit, alimenta præſtare debeat Ordinato, donec honeſtam vitæ ſuſtentationem alio pacto conſequatur?

Sacra autem Congregatio Concilii Interpres, 65
cui hæc in re ſtudium omnino eſt, pœnam ſuperius expoſitam ſolummodo in eum, qui Ordi-

dines contulerit, renovatam aſſuerit, non item ſuſpenſionem, niſi forte Ordinatus fuerit ante conſcius doli, & Ordinatorem ipſum in frau-
66 dem adduxerit. Tunc enim eadem ſuſpenſionis pœna liberari nequit, uti die 27. *Novembris anno* 1610. conſtitutum fuit: *Sacra Congregatio Concilii, propoſito ſupraſcripto dubio, omnium ſententiis cenſuit hoc caſu pœnam ſuſpenſionis ante Concilium non eſſe correctam, & hodie a Tridentino Concilio eſſe innovatam, & propterea hujuſmodi Clericum, qui adhibito dolo, confictoque titulo Ordinatorem decepit, eſſe ipſo jure ſuſpenſum, carereque Ordinum executione*. Conſer Fagnanum *in cap. Cum ſecundum num.* 63. *uſque ad finem, de Præbend.*

ORDO, PROUT EST IMPEDIMENTUM MATRIMONIII. Vide verb. *Impedimenta, art.* 2. *a n.* 1. *ad* 7.

ORGANA. Vide verb. *Muſica num.* 20. & verb. *Paramenta num.* 37. & verb. *Sacerdos num.* 53.

OSTIARIATUS. Vide verb. *Ordo, Ordinare art.* 1. *n.* 3. 4. 28. *ad* 30.

FINIS TOMI SEXTI.

THIS BOOK IS DUE ON THE LAST DATE STAMPED BELOW

RENEWED BOOKS ARE SUBJECT TO IMMEDIATE RECALL

LIBRARY, UNIVERSITY OF CALIFORNIA, DAVIS

Nº 616522

Ferraris, L. K561
Prompta biblio- F4
theca canonica. 1782
v.6

CONSERVATION & PRESERVATION
DEPARTMENT 1987

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS